

Yosë nanamën

Chayahuita New Testament

This Bible is copyrighted by BibleLeague International (BibleLeague.org) and translation was provided by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org). This Bible is printed with permission and produced at cost by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible

Génesis.....	4
Mateo	53
Marcos.....	94
Lucas	118
Juan.....	157
Hechos	185
Romanos.....	220
1 Corintios.....	236
2 Corintios.....	253
Gálatas	264
Efesios	271
Filipenses	278
Colosenses.....	283
1 Tesalonicenses	288
2 Tesalonicenses	292
1 Timoteo	295
2 Timoteo	300
Tito.....	304
Filemón	307
Hebreos.....	309
Santiago	322
1 Pedro	327
2 Pedro	333
1 Juan.....	337
2 Juan.....	342
3 Juan.....	343
Judas	344
Apocalipsis.....	346

Génesis

Yosë nani ma'sha acorinso'

1 Yosë nani ma'sha acorinso sha'huichinquëma': Iráca co manta ya'huërinhuë'. Yoséichin ya'huërin. Caniaritapon, pi'iro'tè'ton acorin. Ina quëran isoro'panta', acorin. ² Naporos isoro'paso', co ipora pochin nishátërarinhuë'. Ya'ipi marésáchin ninin, pa'pi anpotërin. Tashiri noyá i'copitërin. Naporos chachin Yosë ispiritonënso', i' aipi yanpo yanpónantarin.

³ Naporos Yosë tapon: "¡Tashinantërinso nii'so-huanchin huachi!" ténin. Topachina, nii'sohuantërin huachi.

⁴ Nii'sohuantërinso nóya nicaton, nisha acorin. Tashinta', nisha acorin.

⁵ Nii'sohuantërinso: "Tahuëri," itërin. Tashinaonta': "Tashi'," itërin. Tashirahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'na tahuërira', nanirin huachi.

⁶ Ina quëran Yosë taantarin: "¡Niquë niquë i' ya'huëca-so marë' ya'copinamën ya'huë'in!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

⁷ Yosëri i' ya'copinamën nipachina, ina aipi i' ya'huërin. Inanaquënta', i' ya'huërin.

⁸ Nani acohuachina, inápaquë ya'huërinso: "Pi'iro'tè'," itërin. Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cato tahuëri nanirin huachi.

⁹ Ina quëran Yosë taantarin: "¡Yaniro'pa' ya'nocaso marë' pi'iro'tëanaquë i' ya'huërinso', inaquëráchin niy-onto'in!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹⁰ Yaniro'paso': "no'pa'," itërin. I' niyontoninsoso': "marë'," itërin.

Ya'ipi acorinsopita noyasáchin nisarin ni'nin. Ina nicaton, ¹¹ Yosë taantarin: "¡Nisha nisha sharo'sa papoina! Nisha nisha panpatororo'santa nisha nisha ya'pirihuanpiso', papoina'. ¡Nisha nisha nararo'santa nisha nisha nitopisopita no'paquë papoina!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi. ¹² Ina nohuanton nisha nisha sharo'sa', panpatororo'sa', nararo'sa', inapita isoro'paquë paporin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" ténin.

¹³ Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cara tahuëri nanirin huachi.

¹⁴ Ina quëran Yosë taantarin: "¡A'pininsopita pi'iro'tëquë ya'huë'in. Tahuëri, tashi a'pintacaso marë' ya'huë'in. Inapita a'pinpachina, tahuëri, tashi', nisha nisha acoarin. Naporahuaton yoquiro'sa', pi'ipiro'sa',

inapitanta piyapiro'sa nitotapi huachi!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹⁶ Tahuëri a'pinacaso marë' panca masho acorahuaton, tashinta a'pinacaso marë' hua'huishin miachin acorin. Tayloros'santa acorin.

¹⁷ Yosëri inapita isoro'pa' a'pintacaso marë' pi'iro'tëquë acorin. Tahuëri, tashi a'pintarin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" ténin.

¹⁹ Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' catapini tahuëri nanirin huachi.

²⁰ Ina quëran Yosë taantarin: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa i'quë ya'huëcaiso marë' ya'huë'in! Nisha nisha samiro'santa ya'huë'in. ¡Naporahuaton, nisha nisha inairaro'sa yanponacaiso marë' ya'huë'in!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

²¹ Panca ma'sharo'sa nisha nisha nipisopita, marëquë ya'huëcaiso marë' acorin. Nisha nisha samiro'santa', acorin. Anpianthëhuano'santa', acorin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" ténin.

²² I'quë ya'huëcaiso nipisopita noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma marëro'saquë ya'huëco!" itërin. Naporahuaton anpianthëhuano'santa', sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma canpitanta isoro'paquë ya'huëco!" itërin.

²³ Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'natërápo tahuëri nanirin huachi.

²⁴ Ina quëran Yosë taantarin: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa ya'huë'in! Tananquë ya'huëcaiso nipisopita, pë'tahuacaiso nipisopita, niohuaratacaiso nipisopita. ¡Inapita ya'huë'in!" ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

²⁵ Inapita ma'sharo'sa', ya'ipi Yosëri acorin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" ténin.

²⁶ Naporos tahuëri chachin tapon: "¡Iporaso huachi piyapi niahua! Inaso canpoa pochachin nisarin. Chiníquën nanantaton, samiro'sa', anpianthëhuano'sa', inapita hua'anëntarin. Ma'sharo'sa pë'tahuacaiso nipisopita, tananquë ya'huëcaiso nipisopita, niohuaratërinso-pita, ya'ipi inapitanta hua'anëntarin," ténin.

²⁷ Yosëri piyapi acoapon, inaora pochachin acorin. A'nara quëmapi, a'nara sanapi. Ináichin ninin.

²⁸ Noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Nóya ya'huëco'.

Na'a hua'huasha ya'huëchinquëma'. Shiparimapita na'atona', ya'ipi parti ya'huë'ina'. Ya'ipi hua'anëntoco'. Samiro'sa', ma'sharo'sa', anpianthëhuano'sa', niohuaratërinso-pita, inapita hua'anëntoco'," itërin.

²⁹ Napotahuaton, itaantaran: "Ni'quë'. Nisha nisha sharo'sa apapotërahuë nitërinso capamaso marë'. Notohuaro' nisha nisha nararo'santa nitërinso ca'quë', iroquë'. ³⁰ Ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso'pita, inapitaso nipirinhue', panpatoro acotërahuë capacaiso marë'" itërin. Napotihuachina, inachachin nipi huachi. ³¹ Naporo' Yosëri ya'ipi acorinsopita nicon: "¡Ma nóyacha ya'ipi acorahuë paya!" ténin. Tashiantarahuaton tahuëri antahuachina, i'huaraya huarë' saota tahuëri nanirin huachi.

2 Inapoaton Yosë: Isoro'pa', pi'iro'të', ya'ipi inaquëpita ya'huërinso'pitarë chachin ténirin huachi.

² Ya'ipi acorinsopita ténirahuaton, tahuërinquë chinotërin. Napoaton, ina tahuëri noya ni'nin. Noya nicon, chinoto tahuëri acorin. Napoaton piyapi pënënin: "Naporu tahuëri chinotatoma', casáchin yonquico," itërin.

⁴ Ina pochin Yosë iráca: Isoro'pa', pi'iro'të', inapita acorin. Ya'ipi no'tëquën sha'huitaranquëma'.

Itin nararoquë piyapi acorinso'

Sinioroso † Yosë ni'ton, inapita ya'nan acoaponahuë', ⁵ co sharo'sa ya'huëyátërarinhue'. Co panpatoronta poyátërarinhue'. Co o'nan tëranta acoyátërarinhue'. Naporahuaton co insonta isoro'paquë sha'tacaso marë' ya'huëyátërarinhue'. ⁶ Napoaponahuë', no'pa quëran chachin i'sha pipiton, së'cotërotárin. ⁷ Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, yaniro'pa' amocan quëran quëmapi ninin. Nani nisahuaton, nanpicaso marë' pihuinitërin. Inapotihuachina, niirahuaton nanpirin huachi.

⁸ Ina piquëran, Sinioroso noyápiachin nararo Itin itopiquë acorin. Inaso no'pa', Cortanii' quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin. Inaquë ya'huëcaso marë' quëmapi nininso acorin. ⁹ Naporahuaton, nisha nisha noyápiachin cashino'sa apapotërin. Yashi yashin ca'chináchin nitërinso'pita apapotërin. Nararo huancánachin nanpirin nara apapotërin. Inaquë chachin a'nanta', apapotërin. Anitotacaso nara itopiso'. Ina ca'pachina', noya nininsopita nitotaponahuë', co noyahuë' nininsopitanta nitotapi huachi.

¹⁰ Itinquë a'nara i' pipirin. Ya'ipi nararo asë'cotërotacaso marë' naporin. Ina quëran chachin catapini së'parai' pa'tërin. ¹¹ Ya'natiirinsoso', Pisonii' itopi. Inaso', Apira parti conimarin. Inaquë oro ya'huërin. ¹² Inaquë oro ya'huërinso', noya noya ninin. Pimo yaquinta noya noya nininso ya'huërin. Nisha na'pinta ya'huërin, onisi itopiso'. ¹³ Ina quëran niantarinsonta', Quiconii' itopi. Inaso', ya'ipi Coso parti pa'tërin. ¹⁴ A'nanta', Tiquirisii' itopi. Inaso', Asiria ninano pi'i ya'coninso parti quëran acorin. Ya'natomarinsoso nipirinhue', Iopiratisii' itopi.

¹⁵ Sinioroso Yosë ni'ton, Itin nararoquë quëmapi acorin. Inaquë sacataton a'paicaso marë' acorin. ¹⁶ Na-

† *SINIORO: Sinioroso', iráca iprioro'sari Yosë nininën Yapi (YHWH) itopi. Ina pochin nohuaitopiso', cacharonquë, Sinioro itopi.*

poro' iso pochin camairin: "Ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso', noya ca'quë', iroquë', inapoquë'. ¹⁷ Anitotacaso nara nitërinso'íchin, co nohuantërahuë capamaso'. Inaso ca'patan, noya nininso nitotaponahuë', co noyahuë' nininsonta nitotaran. Ama ina nitërinso ca'quësohuë'. Ina ca'patan, tëhuëenchachin chiminanan," itërin.

Yosëri sanapi nininso'

¹⁸ Ina quëran Sinioroso Yosë ni'ton, taantaran: "Quëmapi inaora ya'huëcaso', co noyahuë'. A'na inanta'i nipachin, inari noya catahuacaso marë'," ténin. ¹⁹ Ina quëran ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', inapita no'pa quëran ninin huachi. Inapita nisahuaton, quëmapi quëshirin inari nininën acotacaso marë'. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', ma'sharo'sa tananquë ya'huërinso'pita, inapita nininën acotërin. Ma nininënsona acotihuachina, ina chachin ninihuanpi huachi. Napoaponahuë', co a'na ma'shari tëranta nanitërinhuë', quëmapi noya catahuacaso'.

²¹ Napohuachina, quëmapi noyá ahuë'tërin. Huë'ëso', a'nara nininpitën ocoitërin. Ocoitahuaton, anoyataantaran huachi. ²² Ina nininpitë quëran chachin sanapi ninin. Capayatohuachina, sanapi nininso a'notërin. ²³ Quënanahuaton, quëmapi pa'yanin. Pa'yataton, tapon: "¡Isocha tëhuëenchinso', ca pochachin Yosëri ninin! Cá quëran ninin ni'ton, sanapi itarahue'," ténin.

²⁴ Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso ya'huërin. Catoya'pi nipirinhue', a'naíchin pochin nipi huachi.

²⁵ Quëmapi sa'inë chachin noya ya'huërapa'. Co a'moanaponarahue', co manta tapanpihuë'.

Co Yosë natëtonaraihuë', oshahuanpiso

3 Sinioroso Yosë ni'ton, ya'ipi tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso'pita acorin. Ya'huanso nipirinhue', a'napita ma'sharo'sa quëran yonqui yonquínahuan ninin. Sanapi yanonpintaton, paaparin nontacaso marë':

—¿Tëhuëenchachin ta'ma Yosë apiratërinquëma ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso capamaso to? itërin.

² —Ya'ipi nitërinso', noya capa'huaiso'. A'naíchin huancánachin huanirinso', co Yosë nohuantërinhuë': "Ama ina nitërinso', ca'cosohue'. Ama së'huacosohue'. Ca'patama', tëhuëenchachin chiminarama'," itërincoi Yosë, itërin.

⁴ —Co napoarinhue'. Co chiminaramahuë'. Ca'patamaso', ya'ipi noya nininsopita, ya'ipi co noyahuë' nininsopitanta', nitotarama huachi. Inapita nitotatoma', Yosë pochachin nisarama'. Ina nitotaton, Yosë apiratërinquëma', itërin.

⁶ Ina natanaton, sanapiso nara nitërinso ni'sárin: Noyápiachin nicon ca'chináchin cancantërin.

"Ina ca'pato, ya'ipi nitotarahue' huachi," ténin. Napoyan quëran, së'pashorahuaton ca'nin. So'ionta quëtohuachina, inanta ca'nin. ⁷ Naporo chachin nisha yon-

quipi huachi: "I'nanpirashitë canposo pa'sárë," niitopi. Ninapotatona', iquira huëron pipitopi. Inapoatona', ni-pa'shianatopi.

⁸I'huanahuanquë huisontapaso', Yosëri nararoquë huëcapairinso natanpi. Natanahuatona', na'picaïso marë' ta'api. ⁹Na'pitopirinahuë', inariso përarin:

—Atan †. ¿Insëquëta ya'huaran? itërin. ¹⁰Natanahuaton, quëmapiso tapon:

—Co'ta o'maranso' natanai. I'nanpirashitëcoi ni'toi, të'huatërainquën. Naporahuaton tapantatëinquën, na'pirai, itërin.

¹¹—¡I'yan! ¿Onporahuatomata nitotapanamaso'? Nara a'naíchin nininso': "Ama isoso nitërinso ca'quëso-huë'," itopiranquënhuë': ¡Nani ca'nan! itërin.

¹²—Iso sanapi quëtërancoso', quëtërinco ni'ton, ca'nahuë, itërin.

¹³Napotohuachina, sanapi ya'huëré' tahuëretahuaton, itapon:

—¿Onpoatonta naporanso? itërin.

—Ya'huan nonpintërinco ni'ton, ca'nahuë, tënin sanapi.

¹⁴Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, ya'huan ya'huëré' tahuëretahuaton, co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitërin:

—Piyapi nonpintëranso marë' a'napita ma'sharo'sa quëran, pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Napoaton ipora quëran huarë' cancanën quëran no'pa' pa'taran. Inapoaton, chiminaquë huarë' nosorotaran. ¹⁵Ca nohuanto sanapi inimicotarinquën. Quëmarinta ina inimicotaran. Quëmá quëran pipipisopitanta', sanapi quëran pipipisopitarë' niinimicotapona'. A'na tahuëri sanapi quëran pipirinsoari †† minsëmiatarinquën. Napoaponahuë', quëmarinta chiníquën ina aparisitaran, itërin.

¹⁶Ina quëran sanapi ya'huëré' itapon:

—Co natërancoso marëhuë', hua'huanpatan pa'pi iquin quëran huaiaran. Napoaponahuë', so'yan ya'cariantaran. Naporahuaton, so'yan camaiinquënso ya'huërin, itërin.

¹⁷Ina quëran quëmapinta itapon:

—Sa'an natëton, nara nitërinso co capasosohuë nimirinhuë', ca'nan. Naporanso marë' ya'ipiro'pa' co huachi noyatacaso marëhuë' sha'huitarahuë. Napoaton nitapiarin. Pa'pi chiníquën sacataquë huarë' coshataran. Chiminaquë huarë' inapoaran. ¹⁸Naporahuaton, nahuano'sa', shihuarino'sa', inapita na'con na'con papotapon huachi. Nisha nisha canomëro'sa', nararayaro'sa', inapita yoniton, capon. ¹⁹Pa'pi chiníquën sacatahuarë' coshataran. Napoin quëran chiminarian huachi. No'pa quëran ninanquën ni'ton, no'pa chachin niantamaso ya'huërin, itërin.

²⁰Atanso', sa'in nininën acotërin, Ipa itërin. Ina quëran ya'ipi piyapi na'acaiso ni'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹Quëmapi sa'inë chachin a'mocaiso marë' ma'sha sha'huëtë quëran Yosëri nitërin. Ina quëtohuachina, a'moanpi huachi. ²²Naporo chachin tënin:

"Iporaso', piyapi canpoa pochachin nitotërin. Noya nininso nitotahuaton, co noyahuë' nininsonta nitotërin. Ni'quëna nampirin nara nitërinso ca'pachin. Napohuachinso', nampiriatarin," tënin.

²³Napoaton Sinioroso Yosë ni'ton, noyápiachin nararo quëran quëmapi ocoirin. Ocoirahuaton, niquë acorin. Inaquë sacatacaso marë' acorin. No'paquë chachin sacatapon huachi. ²⁴Piyapi ocoirahuaton, pi'i pipirin parti quëran a'paito anquëniro'sa acorin. Inapitaso', quiropino'sa itopi. Noyápiachin nararo a'paicaiso marë' acorin. Ina ya'carinta', sahuëni orotaton huënin huënitárin acorin. Ama incari tëranta nampirin nara ya'caricaso marëhuë', a'pairapi.

Atan ya'nan hui'ninpita napopiso'

4 Atan sa'in hua'huanpachina, quëmapia'huaya huairin. "Yosë catahuarincó ni'ton, quëmapia'huaya hua'huanahuë huachi," ta'ton, nininën acotërin. Caino itërin. ²Ina quëran hua'huanatarin. Quëmapia chachin huaiaantahuachina, Apiri itërin. Hui'napitohuachinara, Apiriso ohuicaros'a pë'tahuarin. Cainoso nimirinhuë', imin camayo.

³A'na tahuëri cato chachin ofrenda quëcatona', Yosë chinotapi. Cainoso', sha'ninso quëran Yosë chinotacaso marë' quënin. ⁴Apiriso nimirinhuë', ohuicanënpita ya'nan hua'huatopiso quënin. Amo amoshin nininsopita Yosë chinotaton tëpacaso marë' quënin. Yosëso Apiri nóya ni'nin. Ofrendanëonta nóya ni'nin. ⁵Cainoso nimirinhuë', co noyahuë' ni'nin. Ofrendanëonta co noyahuë' ni'nin. Ina marë' Cainoso', pa'pi no'huitërin. No'huitaton, aquinorárin. ⁶Ina nicon, Siniorori itapon: "¿Onpoatonta no'huitaton aquinoráran? ¡Ama huachi no'huitëquësohuë'! ⁷Noya ninan naporini, noya cancanchitonhuë'. Nimirinhuë', co nohuanteranhuë' noya nicacaso ni'quëhuarë', co noyahuë' nisápaso marë' oshanën minsëarinquën. Ina nimirinhuë', noya nipatan, nanitëran ina minsëcaso'," itërin.

⁸Natanaponahuë', co yanatëterinhuë'. A'na tahuëri iin itapon:

—Huëquë iyara iminquë pa'a, itërin. Inaquë canconpachinara, iin ahuëaton, tëparin.

⁹Siniorori nitotaton, Caino itapon:

—¡Ma'sona iyaya onporinso', sha'huitoco! itërin. Napotohuachina, Cainoso tapon:

—Co nitotërahüë'. ¡Co ina a'pairápa'huaso ya'huërinhuë'! itërin. ¹⁰Napotohuachina, Siniorori itapon:

—¿Onpoatonta naporan? Iyaya tëpaton, pa'pi co noyahuë' ninan. Huëninën a'patëran ni'ton, co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën.

¹¹Iya'hua tëparanso marë' pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Huëninënquë no'pa' asë'cotëteran ni'ton, ocoiaranquën. ¹²Iminaton, sha'topiranhuë' tëranta', co huachi noyatarinhuë'. Co huachi ya'huëmia ya'huaponhuë', patë patërantapon. Co huachi sano cancantaranhuë', itërin.

¹³—¡Ma'huantacha nisarahuë paya! Co ahuan-tochináchinhuë' ana'intaranco. ¹⁴Ipora tahuëri iso ro'të quëran ocoiaranco. Co huachi ya'huëmia

† ATANSO': Piyapi tapon naporin. †† SANAPI QUËRAN PIPIRINSO TOPACHINA: Quisocristo ninoton napotërin.

ya'huapohuë', patë patéranta'huaso ya'huërin. Co huachi sano cancanta'huaso ya'huapohuë'. Co chinota'huanquënso tēranta nanitapohuë'. Napoaton inso tēranta quënanpachinco, tēpaponco tēnahuë, itërin Cainori.

¹⁵ —Insona tēpahuachinquën, inanta na'con na'con ana'intacaso ya'huërin. Canchisëro ana'intacaso ya'huërin, itërin Siniiori. Napotahuaton marca acotërin. Quënanpachina ama tēpacaiso marëhuë', inapotërin.

¹⁶ Ina quëran Caino pa'nin. Yosë quëran pipirahuatōn, Noto parti ya'huëconin. Inaso no'pa', Itin quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin.

Caino shinpita napopiso'

¹⁷ Caino sa'apachina, hui'nahuanin. Hui'nin nasitohuachina, Inoco itërin. Ina quëran Caino ninano ocoihuachina: "Inoco ninano'," itërin.

¹⁸ Inoco hui'nahuanpachina, Irato itërin. Iratonta hui'nahuanpachina, Miocairo itërin. Miocairo ya'huërë' hui'nahuanpachina, Mitosairo itërin. Mitosaironta hui'nahuanpachina, Namico itërin. ¹⁹ Namicoso', cato sa'ahuanin. A'naso', Ata itopi. A'nanta', Sira itopi. ²⁰ Atasō hua'huanpachina, Caparo itopi. Caparo shinpitaso' pë'tahuatona'piro'sa'. Napoaton nē'mëtë pëiro'saquë ya'huëpi. ²¹ Caparoso', a'nara iya'huain ya'huëtërin, Coparo itopiso'. Coparo shinpitaso', arpa mïso pi'nipi. Nisha nisha pirinaonta mïso pihuipi. ²² Siraso nipirinhüë', hua'huanpachina, Toparo-caino itopi. Inaso', hua'na camayo ya'conin. Hua'namia nitotahuaton, sha'pi hua'nanta nitotërin. Toparo-cainoso', a'nara oshin ya'huëtërin, Naama itopi.

²³ A'na tahuëri Namicoso', sa'inpita itapon: "Natanquë Ata. Quëmanta Sira, noya natanco sha'huichinquëma':

A'na quëmapi tēparahuë pë'sharincoso marë'. Hui'napi nipirinhüë', ahuërinco marë' napotërahuë.

²⁴ Iin tēparinso marë' Caino tēpahuachinaso', canchisëro aquëtë Yosëri i'huërëtapon.

Caso nipirinhüë', tēpatërahuëso marë' tēpahuachinaco,

canchisë shonca canchisëro aquëtë i'huërëtaçaiso ya'huërin," itërin.

Sito nasitërinso'

²⁵ Oshaquëran Atan sa'in, hua'huaantahuachina, Sito itërin. "Cainori tēparinso ya'huërënamën Yosë quëtaantarinco," ta'ton, ina pochin nininën acotërin.

²⁶ Sitonta hui'nahuanpachina, Inosë itërin. Naporo quëran huarë' piyapiro'sa caniaritopi Yosë chinotona', "Sinioro" itaçaiso'.

Atan shinpita napopiso'

5 Atan shinpita napopiso sha'huichinquëma nitotoco'. Yosëri piyapi nipachina, inaora pochachin ninin. ² Quëmapi, sanapi, nisahuaton, noya ya'huëcaiso marë' noya yonquirapiton sha'huitërin. Acorinso

tahuëri chachin nohuitaton: "Isopitaso': 'Piyapiro'sa', itarahüë," tënin.

³ Atan pasa cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Sito itopi. Inaso', pa'pin noyá quëparin. ⁴ Sito nasitërin piquëran Atanso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁵ Ya'ipiya quëran Atanso', iscon pasa cara shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁶ Sito pasa a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inosë itopi. ⁷ Inosë nasitërin piquëran Sitoso', posa pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁸ Ya'ipiya quëran Sitoso', iscon pasa shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁹ Inosënta iscon shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Cainan itopi. ¹⁰ Cainan nasitërin piquëran Inosëso', posa pasa shonca a'natëräpo pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹¹ Ya'ipiya quëran Inosëso', iscon pasa a'natëräpo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹² Cainan canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Maarariro itopi. ¹³ Maarariro nasitërin piquëran Cainanso', posa pasa catapini shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹⁴ Ya'ipiya quëran Cainanso', iscon pasa shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹⁵ Maarariro saota shonca a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Carito itopi. ¹⁶ Carito nasitërin piquëran Maararirioso', posa pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹⁷ Ya'ipiya quëran Maararirioso', posa pasa iscon shonca a'natëräpo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹⁸ Carito pasa saota shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inoco itopi. ¹⁹ Inoco nasitërin piquëran Caritoso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²⁰ Ya'ipiya quëran Caritoso', iscon pasa saota shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²¹ Inoco saota shonca a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Matosarino itopi. ²² Inocoso', nani tahuëri Yosë chinotaton, ina nohuantërin-soráchin ninin. Matosarino nasitërin piquëran Inocoso', cara pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²³ Ya'ipiya quëran Inocoso', cara pasa saota shonca a'natëräpo pi'ipi ya'huëtërin. ²⁴ Inaso', Yosë nohuantërin-soráchin nininso marë' a'nanaya ayarin. Yosëri inäpaquë quëparin.

²⁵ Matosarino pasa posa shonca canchisë pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Namico itopi.

²⁶ Namico nasitërin piquëran Matosarinoso', canchisë pasa posa shonca cato pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa',

ya'huëtërin. ²⁷ Ya'ipiya quëran Matosarinoso', iscon pasa saota shonca iscon pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²⁸ Namico pasa posa shonca cato pi'ipitaso', a'nara hui'nin nasitërin. ²⁹ Nasitohuachina, Noi itërin. "Siniorori piyapi co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitaton, ana'intërin. Napoaton isoro'pa' nitapirin. Pa'pi chiniquën sacataquë huarë' cosharo manë'. Iso hua'huashaso nipirinhüë', nanan anoyatatonpoa achinotaripoa', ta'ton, ina pochin nininën acotërin. ³⁰ Noi nasitërin piquëran Namicoso', a'natëräpo pasa iscon shonca a'natëräpo pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ³¹ Ya'ipiya quëran Namicoso', canchisë pasa canchisë shonca canchisë pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

³² Noiso', a'natëräpo pasa pi'ipitaquë huarë' hui'nin paninantërin nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitato': Simo, Camo, Cahuito, inapita itopi.

Piyapi'sa nitapicanpanpiso'

6 Piyapi'sa na'asahuatona', yanquëpi huachi. Ito-hua itohua ninanoro'sa ocoiatona ya'huërapa. Na' hui'ninapita nano'sa ya'huëtöpi. ² Yosë hui'ninpitari † ina nano'sa ni'sahuatona', pa'yatöpi. Napoaton huayonaton huayonaton', costapiso mara'piapi. ³ Napoaponahuë', Siniorori co costatonhuë' tapon: "Co piyapi'sa ya'huëmiatápaíso ya'huërinhuë'. Piyapi ni'ton, chiminacaiso ya'huërin. Napoaton pasa cato shonca pi'ipira', nanpipona', tënin.

⁴ Yosë hui'ninpitari ina sanapiro'sa macatona', hui'nahuanpi. Hui'nahuanpachinara, panca piyapiro'sa ya'huërin huachi. Ina quëran inapitaso', iráca quëran huarë' hua'ano'sa nahuinpisopita ya'huëpi.

⁵ Napoaponaraihuë', pa'pi co noyahuë' cancantöpi. Co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, Yosëri co noyahuë' ni'nin. ⁶ Ina nicaton, sëtërin: "Ma'marëcha piyapi acorahuë' paya. Ata'huanchi nipachin. Ya'ipi pë'tahuario'sa', anpiantëhuano'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, inapitarë chachin ata'huantarahuë huachi," tënin. ⁸ Napoaponahuë', Noiso nóya ni'nin.

Noi panca nancha nininso'

⁹ Noi naporinso sha'huichinquëma': Noiso Yosëichin natëton, nóya ninin. Naporo tahuëri'sa inaíchin Yosë nohuantërinso ninin. ¹⁰ Inaso', cara hui'ninpita quëmapi'sáchin ya'huëtërin: Simo, Camo, Cahuito, inapita.

¹¹ Naporo' ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita nitapicanpanpi. Pa'pi co noyahuë' nicatona', ahuëta-caisoráchin cancantöpi. Napopiso Yosëri ni'nin. ¹³ Ina nicaton, Noi itapon:

"Ya'ipi piyapiro'sa ata'huantarahuë. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, piyapi'sa co huachi sano cancantöpihuë'.

† *YOSË HUI'NINPITA TOPACHINA, MA'SONA TAPON NAPORINSO': co insona nitotërinhuë'. "Yosë imaro'sa hui'nina", topi a'naquën.*

Napoaton ya'ipiro'paquë ya'huëpisopita ata'huan-tarahüë huachi. ¹⁴ Quëmaso nipirinhüë', panca nancha niquë'. Yaquihuan nara quëran nisahuaton, aipi quëran, acopo quëran, to'ni pochin nininquë to'niquëtëquë'. Patoanaro'santa acotëquë'. ¹⁵ Nancha nipatan, iso pochin acoquë': Pasa cara shonca a'natëräpo mitro naporopitërinso'. Cato shonca cato mitro miria pancanatërinso'. Shonca cara mitro miria inaparinso'. ¹⁶ Naporahuaton, cara pa'cotë acotëquë'. Pëirapiranso ya'cari', miria mitro aquërinquë huintana acotëquë'. Ya'coananta', a'natëran acotëquë'. ¹⁷ A'na tahuëri panca pacon a'paarahuë', ya'ipiro'pa' imotarin. Ya'ipi piyapiro'sa', ma'sharo'sa', inapita taquiitapi. ¹⁸ Quëmaro'coso nipirinhüë', anoyatarahuë ni'ton, nancha tënihuatan, sa'anë'quën chachin ya'conaran. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'conapi. ¹⁹ Naporahuaton, ma'sharo'santa nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi yontonquë'. Inapitanta canpita pochin cha'ëcaiso marë' yontonquë'. ²⁰ Anpiantëhuano'sa', pë'tahuario'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, ya'ipi inapita catoya catoya ya'conapona'. Canpitarë chachin ya'huaantacaiso marë' ya'conapona'. ²¹ Notohuaro' cosharo nisha nisha nininso'pita ayontonahuaton nanchaquë po'moquë'. Canpita capacamaso nisahuaton, ma'sharo'santa capacaiso marë' po'moquë', itërin.

²² Napotohuachina, Noiso' ya'ipi Yosëri camairinso chachin ninin huachi.

Nanchaquë ya'conpiso'

7 Ina quëran Siniorori Noi itapon: "Ya'ipi ipora ya'huëpisopita a'porinaco. Quëmasáchin nohuantërahuëso ninan. Napoaton iporaso', sa'anë'quën chachin nanchaquë ya'conquë huachi. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'coina'. ² Chinotamacoso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitaso', canchisë quëmapi nisahuaton canchisë sanapi nanchaquë po'moquë'. Ya'huëre' co ina marë' nipisopitasohuë', a'nara quëmapi, a'nara sanapi inaíchin po'moquë'. ³ Nisha nisha anpiantëhuano'santa', nanchaquë po'moquë'. Canchisë hua'anën, canchisë sanapinën na'antacaiso marë' po'moquë'. ⁴ Canchisë tahuëri quëran ca nohuanto o'nanapon. Catapini shonca tahuëri, tashirë chachin o'namiatapon. ¡Inapoto ya'ipi isoro'paquë acorahuësopita ata'huantarahuë!" itërin.

⁵ Noiso', ya'ipi Siniorori camairinso chachin ninin.

⁶ Noi saota pasa pi'ipitaso', paconi isoro'pa' imotërin. ⁷ Naporo inaso', sa'inë chachin nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta sa'inarë chachin cha'ëcaiso marë' ya'conpi. ⁸ Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitanta', Noirë chachin catoya catoya nanchaquë ya'conpi. A'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Co ina marë' nipisopitahuënta ya'conpi. Anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso'pita, inapitanta inapochachin ya'conpi. Yosëri sha'huitërinso chachin nipi.

¹⁰ Yosëri sha'huitërinso chachin, canchisë tahuëri quëran paconi isoro'pa' imotarin huachi. ¹¹ Naporo'

Noiso', saota pasa pi'i, cato yoqui, shonca canchisé tahuëritarin. Naporo chachin isoro'pa' huëncharoatë pochin ninin. Marënta acoporo ya'huërinso', pipimi-atërin. Naporahuaton inapaquënta', i' ya'copinamën ya'huërinso nii'soatërin. Napohuachina, pa'pi i' isoro'paquë anotimarin. ¹² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin isoro'paquë o'namiatarin huachi. ¹³ Naporo tahuëri chachin Noi sa'inë nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta', Simo, Camo, Cahuito, inapitanta sa'inarë' sa'inarë' ya'conpi. ¹⁴ Tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso'pita, pë'tahuaro'sa nipsisopita, nio-huaratërinso'pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta ya'conpi. ¹⁵ Yosë nohuanton, ma'sharo'sa catoya catoya nanchaquë ya'conpi. ¹⁶ Nisha nisha nipsisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Yosëri Noi camairinso chachin nipi. Nani ya'conpachinara, Siniorori chachin nancha ya'coananën oncorapirin huachi.

Pacon pa'ninso'

¹⁷ Catapini shonca tahuëri o'nanárin. Pamatohuachina, nanchaso no'pa quëran yanponin huachi. ¹⁸ Pamaso' aquëtë chachin mëntaintararin, nanchaso nipirinuë', noya yanponarin. ¹⁹ Pa'pi pacon pa'sahuaton, ina inápa motopiro'sa quëran huarë' imotërin. Inapita motopiro'sa imotahuaton, canchisé mitro aquëtë pantarin. ²¹ Naporo' ya'ipi piyapiro'sa isoro'paquë ya'huëpisopita, taquiitopi. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nio-huaratërinso'pita, inapitanta ta'huantopi. Ya'ipi nii o'huatona nanpispisopita, taquiitopi huachi. ²³ Noisáchin cha'ërin. Panca nanchaquë ya'conpispitarë', cha'ërin. A'napitaso nipirinuë', ya'ipi ta'huantopi. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso'pita, inapitanta ya'ipi taquiitopi huachi. ²⁴ Pasa a'natëräpo shonca tahuëri isoro'pa' iiri imotaton, napotërin.

Pacon huinquintomarinso'

8 Naporo' Yosëri Noi, ya'ipi ma'sharo'sa nanchaquë ya'huëapisopita, inapita yacatahuarin. Ina nohuanton pacon huinquintacaso marë' ihuan pa'nin. ² Co'huara huinquinchátërasohuë', o'nan'ton më'tarin. Naporo' marë acoporo quëran pipirinso', nioncotërin. Inápaquë i' ya'copinamën nii'soatërinso'nta inaporin. ³ Pasa a'natëräpo shonca tahuëri quëran, i' pi'piyan pi'piyan huinquintomarin. ⁴ Canchisé yoqui, shonca canchisé tahuëri quëran, Ararato motopiro'sa hui'nimotënuë' nanchaso', ya'mitërin. ⁵ Iscon yoqui nani-rahuaon tahuërinquë, motopiro'sa hui'nimotëna ya'nopi huachi. ⁶ Inapita ya'nohuachinara, catapini shonca tahuëri quëran, Noiso nancha huintananën i'soatërin. ⁷ Naporo' a'nara itatan a'parin. Inaso', itohua itohua yanpo yanpónantarin. I' huinquintacaso ninaton, naporin. ⁸ Ina piquëran, Noiso' i' huinquintërinso nitotacaso marë', nëpë ya'huëre' a'paantarin. ⁹ A'paporinuë', co intopa huënsëcasohuë ni'ton, yanpo yanpónantarin.

Naporarin quëran, nanchaquë chachin huënantarin. Huëntahuachina, Noiri masahuaton po'moantarin.

¹⁰ Canchisé tahuëri quëran, naquëranchin a'paantarin. ¹¹ Nëpëso pa'sahuaton, i'huarayasha huarë' huënantarin. Oripo nara së'para'huaya monoquënë chachin naquërahuaon quëntarin. Naporo' Noi, yaniromarinso nitotërin huachi. ¹² Canchisé tahuëri quëran naquëranchin nëpë a'paantapirinhuë', co huachi huëntarinhuë'.

¹³ Noi saota pasa a'na pi'itapaso', ya'ipiro'pa' yaniromarin huachi. Caniaritërinso yoquiquë, ya'natiirinsotahuëri chachin, napopinchin nancha pëirapirinso oquirin. Naporo ya'ipiro'pa' yaniromarinso nocorin. ¹⁴ A'na yoqui, cato shonca canchisé tahuëri nanihuachina, ya'ipiro'pa' noyá yaniromarin huachi.

¹⁵ Naporo chachin Yosëri Noi itapon: ¹⁶ "Iporaso huachi sa'anë'quën chachin nancha quëran pipiquë'. Hui'nanpitanta', sa'inarë' chachin pipiina'. ¹⁷ Ya'ipi ma'sharo'santa ocoiquë pa'ina'. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, ya'ipi inapitanta pipiina'. Notohuaro' hua'huatona', ya'ipiro'paquë yanquë'ina', itërin.

¹⁸ Napotohuachina, ya'ipi piyapi'sa cha'ëpiso pipipi. ¹⁹ Ma'sharo'santa pipipi: Pë'tahuaro'sa', niohuaratërinso'pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta pipipi huachi.

²⁰ Nani pipihuachinara, Noiso a'nara artaro ninin. Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēpacaiso nipsisopita masahuaton, tēparin. Anpiantëhuano'santa', manin. A'naya a'naya nisha nisha nipsisopita quëran tēparin. Tēparahuaton, Sinioro chinotacaso marë' artaro aipi ya'ipi ahuiquitërin. ²¹ Ma'sharo'sa ahuiquitërinso pimóchin imërahuaon, Yosëri nóya ni'nin. Naporo' inaso tapon: "Hua'huatapon quëran huarë' piyapi'sa', co noyahuë' nicacaisoráchin cancantopi. Inaso niponahuë', co huachi ipora ana'intërahüeso pochin, isoro'pa' ana'intaantapohuë'. Co huachi ma'sharo'santa inapotapohuë'.

²² Isoro'paquë ya'huapona pochin, piyapi'sa noya sha'tapona'.

Nitërinso'nta macapona'. Huënocanta ya'huërahuaon, sëhuëonta ya'huapon. Pi'ipi tahuëri'santa nanirahuaton, o'napinta nanipon. Tahuëri, tashi', inapitanta ya'huapon," tënin.

Yosë Noirë' anoyatërinso'

9 Naporo' Noi, hui'ninpitare' chachin, Yosëri nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'. ² Ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', marëquë ya'huërinso'pita, inapita hua'anëntarama'. Inapitaso tē'huatarinënuëma'. ³ Carima ya'ipi inapita capamaso marë' quëtaranquëma'. Nisha nisha huërono'santa ca'co'. Ma'sona tēranta nayaramaso ca'co'. ⁴ Huënaiso nipirinuë', ama ca'cosohuë'. Ma'sha tēpahuatama', huë'nainën noyá inquitahuatoma', ca'co'. Huë'nainëni ananpirin ni'ton, ama inaso ca'cosohuë'. ⁵ Canpita capiniso', co nitēpamaso ya'huërinhuë'. Tēpatohuatama', ana'inta'huanquëmaso ya'huërin. Ma'sharo'sarinta

piyapi tēpahuachin, ana'intarahuë. Tēpatohuatama', a'naya a'nayanquëma tēhuēnchachin ana'intaranquëma'.

⁶ Insosona piyapi tēpahuachin, a'nari i'huërëtarin. Cá pochachin nicamaso marë' acoranquëma'. Napoaton, co nitēpamaso ya'huërinhuë'.

⁷ ¡Napoaponahuë', canpitaso na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco!' itërin.

⁸ Ina quëran itaantarin: ⁹ "Ni'co'. Ipora canpitaro'co anoyatërahuëso', shiparimapitanta yonquiato, napotaranquëma'. ¹⁰ Ya'ipi ma'sharo'santa yonquiato napotaranquëma': Anpantëhuano'sa', pë'tahuario'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nisha nisha nipisopita nancha quëran pipipiso yonquiato, sha'huitaranquëma'. ¹¹ Ipora canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', co onporonta nishataponhuë'. Co huachi piyapi'sa', ma'sharo'sa', inapita pacon quëran ata'huantaantapohuë'. Co huachi paconi isoro'pa' ata'huantaantapohuë'.

¹² Canpitarë'co nani anoyatomiatërahuë. Ma'sharo'sarë'conta', nani anoyatërahuë. Ina yonquicamaso marë' yahua'tanëhuë inápaquë acoarahuë. ¹⁴ Chitoro inápaquë ya'nohuachin, yahua'tanëhuënta ya'noarin. ¹⁵ Naporo' canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', yonquiarahuë. Ama huachi i' quëran, isoro'pa' ata'huaanta'huaso marëhuë', yonquiarahuë. ¹⁶ Yahua'tan chitoroquë ya'nohuachin ni'sarahuë. Ina ni'pato, ya'ipi piyapi'sarë'co ya'ipi ma'sharo'sarë'co anoyatërahuëso', ayonquiarinco. ¹⁷ Nani ina acorahuë ayonquiinpoaso marë'. Canpitarë'co anoyatërahuëso ayonquiarinpoa'. Ma'sharo'sarë'conta anoyatërahuëso ayonquiarinpoa', itërin. Ina pochin Yosëri Noi sha'huitërin.

Noi hui'ninpitare' naporinso'

¹⁸ Noi hui'ninpita nancha quëran pipipisopita, iso nápo ya'huëpi: Simo, Camo, Cahuito, inapita. Camoso', a'nara hui'nin ya'huëtërin. Inaso', Canaan itopi. ¹⁹ Caramiáchin Noi hui'ninpita nipirinahuë', inayaquëranchin isoro'paquë piyapi'sa na'antapi. ²⁰ Ina piquëran Noi iminatón, inaquë opasáchin shacaton, oparotërin. ²¹ A'na tahuëri Noi huino o'oton, no'pirin. No'piton, në'mëtë pëinën huáncana notataton, i'nanpirashitë quëhuëánin. ²² Camoso', inaquë ya'conahuaton ni'pirinhuë', pa'pin no'piton huë'ësárin quënanconin. Quënanahuaton iinpita sha'huitapon pa'nin: "Tata no'piton i'nanpirashitë quëhuëánin ni'conahuë," itërin. (Nani sha'huirahuëso chachin Camoso', Canaan pa'pin.) ²³ Ina natanahuatona', Simo, Cahuito, inapitaso a'nara a'mopiso mapi. Ina masahuatona', niimopitopi. Niimopitopiquëranchin, pinëna quëran ya'conatona', pa'pina imotopi. Niquë notëtópi ni'ton, co pa'pina ni'pihuë'.

²⁴ Noi nonatohuachina, hui'nin hua'hua nininsoari, napotërinso natantërin. ²⁵ Natantahuaton, Canaan itapon:

"¡Tata tēhuërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' nicatënquën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën!

Yosë chiniquën ana'ichinquën.

Ipora quëran huarë' iyaro'sa camaiáponquën.

Shiparimapitanta inaporápona'," itërin.

²⁶ Ina quëran taantarin:

"Sinioroso', Yosënhuë. Inari Simo noya nicacon noya ya'huëcaso marë' catahuain.

Canaanso', Simo piyapinën niin.

²⁷ Yosë nohuanton, Cahuito, pancana hua'anëchin.

Simo ya'huërinquë noya ninicatona ya'huë'ina'.

Canaanso', Cahuito piyapinën niin," tënin.

²⁸ Pacon pa'ninso piquëran, Noiso' cara pasa a'natërápo shonca pi'ipi ya'huaantarin. ²⁹ Ya'ipiya quëran iscon pasa a'natërápo shonca pi'i icanin. Ina piquëran chiminin huachi. Ina pochin Noi ninin.

Noi shinpita napopiso'

10 Iporaso', Simo, Camo, Cahuito, inapita shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'. Simo, Camo, Cahuito, inapitaso nani sha'huirahuëso chachin, Noi hui'ninpita.

² Cahuito hui'ninpitaso', isopita: Comiri, Macoco, Matai, Capano, Toparo, Misico, Tirasi, inapita. ³ Comiri hui'ninpitanta': Asiquinasi, Nipato, Tocarama, inapita. ⁴ Capano hui'ninpitanta': Inisi, Tarsis, Quitimo, Notanimó, inapita. ⁵ Ina nápo Cahuito hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. Inapitaso', marë yonsano'sa parti, ya'huëpi. Inatohua ninanoro'sa ocoirahuatona', a'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

⁶ Camo hui'ninpitanta isopita: Coso, Misiraimo, Oto, Canaan, inapita. ⁷ Coso hui'ninpitanta': Sipa, Apira, Sapota, Naama, Sapitica, inapita. Naama hui'ninpitanta': Sipa, Titan, inapita. ⁸ Cososo', a'na hui'nin ya'huëtërin anta', inaso', Nimoroto itopi. Ina'ton chini chiniquën nanantaton, isoro'paquë hua'an ya'conin. ⁹ Nimorotoso Siniorori catahuarin ni'ton, pa'pi míso inantërin. Napoaton piyapi'sa nonpachinara pa'yatopi napocaiso': "Siniorori Nimoroto catahuarin ni'ton, míso inantërin. Inapochachin quëmanta catahuainquën," topi. ¹⁰ Nimoroto hua'anëntërinso no'paquë, ni-nanoro'sa panca panca nipisopita, isopita ya'huërin: Papiri, Irico, Acato, Carini, inapita. Inapita ni-nanoro'saso', Sinaro parti ya'huëpi. ¹¹ Ina parti quëran Asoronta pipirahuaton, ninanoro'sa ocoirin: Ninihui, Niopoto-iri, Cara, inapita itopiso'. ¹² Naporahuaton, Nisin ninanonta ocoirin. Inaso', panca ninano'. Ninihui, Cara, inapita ninanoro'sa huáncana ya'huërin.

¹³ Misiraimo shinpitaso': Notoro'sa', anamoro'sa', niapiro'sa', napotoro'sa', patrosoro'sa', casonoro'sa', capotoro'sa', inapita. Capotoro'sa quëran huiristino'sa pipipi.

¹⁵ Canaanso', paninan hui'nahuanpachina, Siton itërin. Ina quëran hui'nahuaantahuachina, Iti, itërin. ¹⁶ Canaan shinpitanta isopita: Quiposoro'sa', amoro-ro'sa', quiriquiro'sa', iporo'sa', arasiro'sa', siniro'sa', arapatiro'sa', simariro'sa', amatiro'sa', inapita. Ina piquëran Canaan huëntono'sa niquë niquë yanquëëpi. ¹⁹ Canano'sa no'pa' hua'anëntopiso', Quiraro parti huarë' icanin. Siton ninano quëraonta', Casa ninanoquë huarë' icanin. Naporahuaton, Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, inapita ninanoro'sataquëchin no'pa' mapi. Nasa ninanoquë huarë' no'pa' hua'anëntopi. ²⁰ Ina nápo Camo hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi. ²¹ Nahuito iin mashonëso', Simo itopi. Inanta', hui'ninpita ya'huëtërin: Ipiri hui'ninpitaso', Simo shinpita nipi. ²² Simo hui'ninpita isopita ya'huëpi: Iramo, Asoro, Arapasato, Noto, Aramo, inapita. ²³ Aramonta hui'ninpita isopita ya'huëpi: Osi, Ori, Quitiri, Masi, inapita. ²⁴ Arapasatonta', Saro pa'pin. Saronta', Ipiri pa'pin. ²⁵ Ina quëran Ipirinta cato hui'ninpita ya'huëtërin: A'naso', Piriqiti itopi. Naporo tahuëri'sa piyapi'sa itohua itohua yanquëëpi ni'ton, ina pochin ninihuanin. Iya'huainta Cotano itopi. ²⁶ Cotanoso', iso nápo hui'ninpita ya'huëtërin: Aromota, Siripi, Asaromapi, Quira, Atoramo, Osaro, Tiquira, Oparo, Apimairo, Sipa, Opiro, Apira, Copa, inapita. ³⁰ Inapitaso Misa parti ya'huërahuatona', Sipari parti huarë' ya'huëpi. Ina partiso', motopiro'saráchin niconin. Cortanii' quëran, pi'i pipirinso parti ya'huërin. ³¹ Ina nápo Simo hui'ninpita, shinpita, inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi. ³² Ina nápo Noi hui'ninpita quëran pipipi. Nisha nisha huënton nipisopita. Nisha nisha shimashonëna quëran pipitona', nisha nisha parti no'pa' hua'anëntopi. Pacon pa'ninso piquëran itohua itohua yanquëpi. Yanquërahuatona', nisha nisha naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso ocoipi.

Nisha nisha nananquë Yosëri anoninso'

11 Pacon piquëran notohuaro' piyapi'sa na'antapi. Naporo' ya'ipiya a'na nananquësáchin nonpi. ² Pi'i pipirinso parti quëran pipirahuatona', Sinaro parti canquipi. Inaso no'pa', noyápiro'tëchin ni'ton, inaquë ya'huëcaiso maré' quëparitopi. ³ A'na tahuëri inahua capini ninontatona', napopi: "Huëco pa'ahua', natëricho no'pa quëran nicatëhua', a'pëahua'," nitopi. Ina nisahuatona', natëricho quëran na'pi ya'huërenamën pëipi. Achinpitacaiso marënta', to'ni pochin nininquë achinpitopi. Siminto pochin nininso ya'huërenamën, inaquë achinpitopi. ⁴ Ina quëran ninontaantapi: "Huëco chiníquën cancantatëhua', ninano ocoia'ahua'. Ina nisahuatëhua', a'na

torinta pi'iro'tëquë huarë' nincaninso niahua'. Inapoaatëhua', sacóshin nahuinarihua'. Naporahuaton, co huachi itohua itohua yanquëcaso ya'huaponhuë'," nitopi.

⁵ Napopirinahuë', Sinioroso o'marin. O'marahuaton ninano', tori, inapita nisapiso ni'quimarin.

⁶ Ni'quimarahuaton, yonquirin: "Isopitaso inaquësáchin ya'huatona', ina nananquësáchin nonpi ni'ton, nani caniaritopi sacatacaiso'. Po'pachinara, co incari tëranta nanitarinhuë atananpitacaso'. ⁷ Napoa-ton acopitacaso maré', pa'matëhua nonpiso anishatahua'. Ama huachi ninatanacaiso marëhuë', napotahua'," tënin. ⁸ Inapotaton, Siniorori piyapi'sa itohua itohua ayanquëërin. Ninano nisapisonta a'porahuatona', tananpitopi huachi.

⁹ Inaquë chachin Siniorori, ya'ipi piyapi'sa nonpiso anishatërin. Ina quëran chachin, ya'ipi isoro'paquë ayanquëërin. Napoaton ina ninanoso', Papiri † itopi.

Simo shinpita napopiso'

¹⁰ Simo shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran cato pi'ipitapaso', Simo pasa pi'ipitarin. Naporo' a'nara hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Aropasa, itërin. ¹¹ Ina piquëran Simoso', a'natërápo pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹² Aropasa cara shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Saro itërin. ¹³ Ina piquëran Aropasaso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁴ Saro cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Ipiri itërin. ¹⁵ Ina piquëran Saroso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁶ Ipiri cara shonca catapini pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Piriqiti itërin. ¹⁷ Ina piquëran Ipiriso', catapini pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁸ Piriqiti cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nio itërin. ¹⁹ Ina piquëran Piriqiti cato pasa iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁰ Nio cara shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Siroco itërin. ²¹ Ina piquëran Nioso', cato pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²² Siroco cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nacoro itërin. ²³ Ina piquëran Sirocoso', cato pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁴ Nacoro cato shonca iscon pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Tari itërin. ²⁵ Ina piquëran Nacorososo', pasa shonca iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

† *PAPIRISO*: "Co ninatananpiquëhuë'," tapon naporin.

²⁶ Tari canchisè shonca pi'ipitaso', hui'nin paninan-tèrinso nasitèrin. Ina quèran cato hui'ninpita ya'huè-taantarín. Hui'ninpitaso': Apran, Nacoro, Aran, inapita.

Tari, naporinso'

²⁷ Sha'huitèranquëmaso chachin Tari hui'ninpitaso', isopita: Apran, Nacoro, Aran, inapita. Aran hui'ninso', Noto itopi. Aranso', Orè ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Cartia parti ya'huèrin. Co'huara pa'pin chiminyátèrasohuë', chiminin. Hua'huatèrinso ninanoquë chachin naporin. ²⁹ Apranso', Sarai manin. Nacoronta', Mirica manin. Miricaso', Aran hui'nin. Inaso', a'nara caipayain ya'huètèrin, Isca itopiso'.

³⁰ Saraiso co hua'huana'pihuë ni'ton, co hua'huaninhuë'.

³¹ Tariso', Orè ninano quèran pipirin. Cartioro'sa ya'huèrin quèran pipirahuaton, Canaan parti chinoton, pa'nin. Hui'nin Apran itopiso Sarairè chachin quèparin. Naporahuaton, shionta Noto itopiso quèparin. Pa'sapirinahuë', Aran ninanoquë canconpachinara, inaquë quèparitonpi. ³² Inaquë ya'huëaso', Tariso chiminin. Cato pasa a'natèrápo pi'ipitaso chiminin huachi.

Piyapinènpita shimashonèn nicacaso marè' Yosèri Apran acorinso'

12 A'na tahuèri Siniorori Apran itapon: "Ya'huèran quèran pipimiatèquë'. Quëmopinènpita, tataparin ya'huèrinso no'pa', inapita patèquë'. A'na no'pa' carinquèn a'notaranquèn. Inaquë ya'huèconquë huachi. ² A'na tahuèri ca nohuanto, shiparinpita panca nacion ocoiaponá'. Carinquèn catahuamiataranquèn. Inapotaranquèn ni'ton, sacóshin nahuinaran. Naporahuaton, quëmá quèran a'napitanta catahuararahuë. ³ Inpitasona noya nicatènèn catahuahuachinèn, carinta inapita inapotarahuë. Inpitasona co huachi noya ya'huècamaso marèhuë' sha'huitohuachinèn, carinta inapita inapotarahuë. Quëmá quèran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahuë," itèrin.

⁴ Apranso Yosèri sha'huitèrinso chachin, Aran ninano quèran pipirin. Canaan parti paacaiso marè' pipirin. Canchisè shonca a'natèrápo pi'ipitaso napoarin. Sa'inè chachin pa'nin. Sa'inso', Sarai itopi. Apin Noto itopison-ta', quèparin. Ya'ipi ma'shanènapitarè chachin pa'pi. Piyapinènapitanta quëmapi'sa', sanapi'sa asacatacaiso marè' Aranquë pa'anso', quèpapi. Ya'ipi quiquipi. Canaan parti canconpachinara, Apranso piyapinènpitarè chachin ya'ipi ina no'pa' pa'tatona', pèntontopi. Siquimo ninanoquë huarè' canconpi. Inaquë panca insina nara ya'huèrin. Ya'huèhuano'sa mamanshinèna moshapiquë ni'ton: "Mori insina," itopi. Ina parti naporo canano'sa ya'huèapi. ⁷ Inaquë Siniorori, Apran ya'notahuaton, itèrin: "Ya'ipi iso no'pa', shiparinpita quètarahuë hua'anèntapona'," itèrin. Naporo chachin Apran Sinioro chinotacaso marè' a'nara artaro ninin. Inaquë ya'notèrin ni'ton, chinotèrin.

⁸ Ina quèran motopiro'sa parti pa'pi. Ina motopiro'saso', Pitiri ninano quèran, pi'i pipirinso parti

quèparitèrin. Inaquë nè'mètè pèiro'sa otèmpi ya'huè-caiso marè'. Pitiri ninanoso', pi'i ya'coninso parti aco-rahuatona', Ai ninanonta', pi'i pipirinso parti acopi. Ina huancánachin ya'huèipi. Inaquë naquèranchin Apran Sinioro chinotacaso marè' a'na ya'huèrè' artaro ni-antarín. ⁹ Ina piquèran Apran piyapinènpitarè chachin paantapi. Oshaquèran pa'sápatona', Niquipi parti canconpi.

Apran Iquipitoquë pa'ninso'

¹⁰ Naporo tahuèri'sa ina parti panca tanarotopi. Napoaton Apran piyapinènpitarè chachin Iquipito parti yacapatacaiso marè' pa'pi. Ya'huèpiquë co manta capacaiso ya'huèrinhuë' ni'ton, inatohua pa'pi. ¹¹ Iquipito no'paquë ya'caritohuachina Apranso', Sarai itapon: "Ni'quë', quëmaso tèhuèchachin noyápiroyanchin-quèn. ¹² Iquipitoro'sa ni'pachinèn noyaponèn nimara: 'Isoso quëmapi, paso sanapi so'in,' ta'tona', caso tēpaponaco. Quëmaso nipirinhuë', macainènuquènso marè' co tēpaponènhuë'. ¹³ Napoaton ama quëma na'in quèran tēpainacoso marèhuë': 'Isoso yo'yohuë,' tēquë', topirahuë," itèrin.

¹⁴ Iquipito no'paquë Apran camahuachina, Iquipitoro'saso Sarai ni'sahuatona', pa'yatopi: "Ma noyápiroyanchincha paya," topi. ¹⁵ Iquipito copirnosó', "huaraon" itopi. Ina catahuapisopita hua'ano'santa', Sarai ni'pi. Ni'sahuatona', noyápiroyanchin nininso hua'anèna sha'huitonpi. Natanahuaton huaraonso': "Quëshico," tènin. Napoaton Saraiso', ina pèinènuquë quèpapi. ¹⁶ Sarai marè' huaraonso', Apran pa'pi payarin. Nani ma'sha topinan quètèrin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', camiyoro'sa', moraro'sa', inapita quètèrin. Naporahuaton piyapinènpita camaicaso marè' quëmapi'sa', sanapi'sa', quètèrin.

¹⁷ Napoaponahuë', Sarai na'inin ni'ton, Yosèri huaraon ana'intèrin. Sa'in, hui'ninpitare chachin chiniquèn canio quèran ana'intèrin. ¹⁸ Napoaton Apran amataton, itapon: "¿Onpoatonta napotèranco? ¡Iso sanapi sa'an nipirinhuë', sha'huichitonco pora! ¹⁹ 'Oshihuë' ténanso marè', cari shimanahuë. ¡Ma'tana sa'an, macaton quèpaquë huachi!" itèrin. ²⁰ Napotahuaton piyapinènpita camairin: "¡Apran, sa'inè chachin ocoico pa'in. Ma'shanènpitanta quèpa'in!" itèrin.

Apran, Notorè' nia'popiso'

13 Apranso sa'inè chachin Iquipito quèran pipirin. Ma'shanènpitarè chachin Niquipi parti huènantatona ya'huèinantapi. Apin Noto itopison-ta', inarè chachin huènantarin. ² Apranso', notohuaro' oro, prata, pè'tahuaro'sa', inapita ya'huètaton pa'pi ma'huan. ³ Niquipi parti quèran oshaquèran pa'sápatona', Pitiri ninanoquë huarè' huènantapi. Ina quèran paantarahuatona', i'hua ya'huèrinquë chachin ya'huèinantapi. Pitiri ninano', Ai ninano', inapita ninanoro'sa huáncana ya'huèinantapi. ⁴ I'hua artaro nininquë chachin, Sinioro chinotaantarín. ⁵ Notonta', apin pochachin pa'pi ma'huan. Notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapi-

ta ya'huëtërin. Piyapinënpitanta na'a ya'huëtërin.
⁶ Nipirihuë', notohuaro' pë'tahua ya'huëtöpi ni'ton, co huachi pasto nanirihuë pë'tahuaro'sa capacaiso'. Napoaton co huachi nanitopihuë cato chachin in-aquërächin ya'huëcaiso'. ⁷ Apran pë'tahuanën a'paip-isopita, Noto pë'tahuanën a'paipisopitarë', pasto niapi-ratona yánino'huipi. Naporoso', canano'sa', huirisiro'sa', inapitanta inaquë chachin ya'huërapi.

⁸ Napoaton a'na tahuëri Aprani Noto itapon: "Can-
 poso', quëmopinpo ninë'. Co canpo capini nino'huica-
 so ya'huërinhuë'. Co piyapinënpopitanta', ni-
 no'huicaiso ya'huërinhuë'. ⁹ Niquë niquë nipachin,
 ya'huëa'a. Ni'quë'. No'paso panca ya'huërin. Insëquë-
 sona ya'huëcamaso marë' nohuanteranquë, quëma
 huayonquë'. Pë'natë parti huayonpatan, caso pëtëtë
 parti pa'sarahuë'. Pëtëtë parti huayonpatan, caso
 pë'natë parti pa'sarahuë'," itërin. ¹⁰ Natanahuaton No-
 toso', motopia'hua quëran, Cortanii' yonsan noyar-
 tomarin nocorin. Sohualo ninanoa'huaquë huarë'
 notërinso' icanin. Inaquëso', notohuaro' i' ya'huërin
 ni'ton, pa'pi noyaro'pa' ninin. Sinioro sha'tërinquë
 pochin ni'ton, Iquipito no'pa' pochin ninin. (Ina pochin
 iráca ina no'pa' nipirihuë', co'huara Siniorori Sotoma,
 Comora, inapita ninanoro'sa ata'huanchátërasohuë',
 naporin.) ¹¹ Ina ni'sahuaton, Notoso ya'ipi ina no'pa'
 huayonin. Inaso no'pa', pi'i pipirinso parti ya'huërin.
 Inapoatona', Apran Notorë' nia'popi. ¹² Apranso',
 Canaan parti quëparitërin. Notoso', Cortanii' yonsan
 ninanoro'sa parti ya'huëconin. Sotoma ya'cariya
 ya'huëconin. ¹³ Inaquëso', ya'huëhuano'sa pa'pi co
 noyahuë' nipi. Inapoatona oshahuanpi ni'ton, Yosëri
 no'huípiro ni'nin.

¹⁴ Noto pa'pachina, Siniorori Apran ya'notaton
 itapon: "Huaniran quëran ya'ipi parti notëtëquë':
 Pë'natë parti, pëtëtë parti, pi'i pipirinso parti, pi'i
 ya'coninso parti, ya'ipi inaquëpita notëton, noya
 ni'quë'. ¹⁵ Ya'ipi no'pa' ni'nanso', carinquën hua'anënta-
 caso marë' quëtaranquën. Quëmari hua'anëntomi-
 ataran. Naporahuaton, shiparinpitarinta hua'anënto-
 miatapon'. ¹⁶ Ca nohuanto shiparinpita pa'pi noto-
 huaro' na'amiatapon'. Mo'shi co pichicasohuë' ninin.
 Inapochachin shiparinpitanta co onpo pichicasohuë'
 na'apon'. ¹⁷ Iporaso', paaton ya'ipi iso no'pa'
 pa'tëquë'. Itohua itohua pa'tëquë'. Carinquën quë-
 taranquën ni'ton, inapotëquë'," itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Apranso piyapinënpitarë
 chachin në'mëtë pëiro'sa ótënpiso mapi. Masahua-
 tona', insina nararoquë pa'pi. Inaquë pa'sahuatona',
 ya'huëconpi huachi. Ina nararoso', Mamiri itopisoari
 hua'anëntërin. Ipron ninano ya'cariya inaso'. Inaquë
 Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na artaro niantarin.

Aprani Noto nicha'ërinso'

14 Naporo' Misopotamia parti: Sinaro ro'tëquë,
 Amarahuro itopiso' copirno nisarín. Irasaro
 ro'tëquënta', Arioco itopiso copirno nisarín. Iran
 ro'tëquëso nipirihuë', Quitaraomiro itopiso copirno
 nisarín. Coimo ro'tëquënta', Titaro itopiso copirno nis-

arin. ² Inapitaso', isopita a'natërápo copirnorosarë', ni-
 inimicotatona niahuërapi: Pira, Pirsá, Sinapo, Simipiri,
 inapita itopisoarë' niahuërapi. Piraso', Sotoma ninano
 copirno. Pirsanta Comora ninano copirno. Sinaposo
 nipirihuë', Atoma ninano copirno. Simipirinta Sipoin
 ninano copirno. Pira ninanoa'hua copirnonta', inapita
 catahuarin. (Pira ninanoa'huaso', Soaro itopi anta'.) In-
 apitarë', a'natërápo copirnorosá', Sitin motopiana
 itopiquë, sontaronënapita yontonpi ahuëtacaiso
 marë'. Inaso motopiana, Chimirii' marë parti quëpar-
 itërin. ⁴ Ina nápo copirnorosá chachin Quitaraomiro
 iráca canatan, shonca cato pi'ipi camairin. Napoapon-
 ahuë', ina pi'i niantarinquë a'natërápo copirnorosáso
 napopináchin yonquiatona', Quitaraomiro yaahuëpi
 huachi. ⁵ Ina pi'i huëantarinquë Quitaraomiro'sa
 copirno catahuarinsopitarë chachin, huëantarin. Aso-
 taroto Carnain parti huë'sahuatona', nihuaimoro'sa
 canaipi. Ina quëran sosiro'sa ya'huëre', An ninanoquë
 ya'huëpisopita canaantapi. Imiro'santa', Sapi-quiritain
 ninanoquë canaantapi. ⁶ Orioro'santa Sëir mo-
 topiro'saquë canatona', Ir-paran ninanoquë huarë'
 imapi. Ina ninanoso', inotëro intonquë ya'huërin.
⁷ Quitaraomiroso cara copirno catahuarinsopitarë
 chachin tahuëreantarahuatona', In-mispa ninanoquë
 canquipi. Ina ninanoso', Catisë itopi anta'. Huëan-
 tapona pochin amaricoro'sa ya'huërinso parti tiquitëri-
 api. Naporahuaton amororo'santa', Asison-tamarquë
 ya'huëpisopita inapotopi.

⁸ Naporiatona', Sitin motopianaquë canquipi huachi.
 Naporo' Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, Pira, inapita
 ninanoro'sa copirnonënasos', inaquë pa'mapi. Son-
 taronënapitarë chachin pa'mapi. Inaquë inapita
 a'natërápo copirnorosáso', Quitaraomiro, catahuarin-
 sopita, inapitarë' niahuëpi huachi. ¹⁰ Ya'ipi Sitin mo-
 topianaquë, notohuaro' to'ni pochin nininso' posoro'sa
 ya'huërin. Naporo' quira nipachinara, Sotoma, Como-
 ra, inapita copirnorosá', piyapinënapitarë chachin
 ta'api. Ta'apirinahuë', ina posoro'saquë anotopi. A'napi-
 ta cara copirnorosáso nipirihuë', motopiro'sa
 ta'atopi.

¹¹ Canatorosáso', Sotoma, Comora inapita ni-
 nanoro'saquë ya'conpi. Inaquë ya'conatona', cosharo',
 ma'sharo'sa pa'ton nininsopita, inapita ya'ipi macatona
 quiquipi. ¹² Sotomaquë, Apran apin Notonta', ya'huërin
 ni'ton, inanta quëpapi. Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin
 quëpapi. ¹³ Napoaponahuë', a'hara quira quëran
 cha'ërahuatón, Apran sha'huitapon pa'nin. (Apranso',
 iprio † piyapi itopi.) Naporo' inaso', Mamiriri hua'anën-
 tërinso insina nararoquë ya'huërarin. Mamiriso',
 amoro piyapi. Iin mashonënpitaso': Aniri, Iscoro, inapi-
 ta. Inapitaso' Apran payatona', catahuapi.

¹⁴ Apranso apin quëpapiso natantahuaton, piyap-
 inënpita natëtono'sa nipiso huayonin. Inapitaso',
 pëinënuquë chachin hua'huatatona so'sopiso'. Ayontón-
 pachina, cara pasa shonca posa quëmapi'sa ya'ipiya

† *IPRISO'*: Nisha nisha taponá ina pochin nohuítöpi. Co ni-
 totërehuahuë' ma'chachinsona tapon napopiso'. A'naquënsó: "Ipiri
 shinpita ni'ton, napo nohuítöpi," topi.

quëran icanpi. Inapitarè', Apran pa'nin copirnoros'a imacaso marè'. Tano ninanoa'huaquë huarè' imarin. ¹⁵ Pa'sahuatona', inimicoro'sa quënanconpi. Yono tashi nisahuaso', ya'copirahuatona', ahuëpi. Copirnoros'a canarahuatona', imapi. Opa ninanoquë huarè' imapi. Ina ninanos', Tamasco ninano quëran norti parti quëparitërin. ¹⁶ Inapoatona', ya'ipi ma'sha quëpapiso' matopi. Notonta nicha'ërahuatona', ya'ipi ma'shanënpitanta quëpatopiso', mataantarin. Naporahuaton, na'a piyapiro'sa nicha'ërin. Sanapi'santa quëparapirihahuë', nicha'ërin.

Miriquisori Apran nacapirinsos'

¹⁷ Apransos' Quitaraomiro canarin. Cara copirno catahuarinsopitarë chachin canarin. Inapita canarahuaton huënantarin. Huëntasos', Sotoma copirnoros' nacapirin. Sapi motopianaquë nacapirin. Inasos', "copirno motopiana," itopi anta'. ¹⁸ A'na copirnorinta', Apran nacapirin. Inasos', Miriquiso itopi. Sarimoquë copirno ya'conahuaton, corto hua'an nimantarin. Yosë chini chiniquënanantërinso marè' sacatërin. Inasos' Apran a'carahuaton, huinonta o'shitërin. Piyapinënpitanta', a'carin, o'shitërin, napotërin. ¹⁹ Nani a'carahuaton, Miriquisori Apran iso pochin sha'huitërin: "Yosë chini chiniquënanantërinso', catahuainquë. Inasos', pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin. ²⁰ ¡Ma noyacha Yosëso chini chiniquënanantërin paya! itahua'.

Ina nohuanton, inimiconënpita minsëran," itërin. Naporo Aprani inimicoro'sa ma'sha matërinso', shonca quëran a'nara Miriquiso quëtërin. Inasos', diesmo itopi.

²¹ Ina piquëran Sotoma copirnoros' Apran itapon: —Piyapisa' sara' quëtoco, ya'huëre' ma'shasos', quëmari maquë', itërin. ²² Napotopirinhue', Apraniso' itapon: —Yosë chini chiniquënanantaton, pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin. Ina ni'sárinco ni'ton, co pi'shi tëranta', co sapatë nonin tëranta caora marè' macapohue': "Cari, Apran ama'huanahuë." Ama tëcamaso marëhuë', co macapohue'. ²⁴ Caso caora marè' co man-ta nohuantërahuë'. Piyapinëhuëpita ca'pisoichin tëhuëchinso', nani matatë pochin nitëranquë. Naporahuaton, Aniri, Iscoro, Mamiri, inapitanta ahuëta'huaso', catahuarinaco. Inapita tëhuëchinso' ma'sha mapiso', onpopionta macacaiso ya'huërin, itërin.

Yosë, Apranë anoyatërinso'

15 Ina piquëran Sinioros', Apran ya'notërin. Co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin nontërinso' natanin:

—Apran, ama të'huaquësohuë', carinquënan pa'poyaranquë. Panca acanamiataranquë, itërin. ² Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Sinioro. Quëmaso Yosënuquë. Panca acanamiatopirancohüenta', co hui'nahuë ya'huëtërincohüë' ni'ton, topinan quëran nisarín. Co a'naya tëranta hui'nahuë quëtërancohüë' ni'ton, piyapinëhuë' Irisëro

itëraisos' ya'huëretaponco. Inasos' Tamasco piyapinipirinhue', chiminpatos' ya'huëretaponco, itërin. ⁴ Sinioros' iso nipirinhue', itapon:

—Co ina ya'huëretaponquënhue'. Hui'nan chachin ya'huëretaponquë, itërin.

⁵ Itahuaton, në'mëtë pëinën quëran ocoirin.

Ocoirahuaton, sha'huitërin:

—Pi'iro'të' në'përahuaton, tayoraros' pichiquë'.

Nanitohuatan pichiquë'. Ina nápo shiparinpita ya'huëtarinquë, itërin. ⁶ Naporinso natanahuaton: "Yosë no'tëquënanontërinco," tënin Apran. Naporinso marè' Sinioros' nóya ni'nin huachí. ⁷ Napoaton itapon:

—Caso Sinioroco. Orë ninano quëran ocoiranquë. Inaquëso cartiaros' ya'huërin. Iso no'pa' quëtaranquë hua'anëntomiatacaso marè', itërin.

⁸ —¿Onporahuatota hua'anëntomiata'huaso nito-tapo? tënin Apran.

⁹ —A'nara ohuaca', a'nara capra, a'nara carniro, inapita cara pi'ipitopiso' quëshico. Naporahuaton, a'nara nëpë', a'nara pë'tahua nëpëa'hua', inapitanta quëshico, itërin Yosëri. ¹⁰ Aprani, inapita ma'sharos' Yosë quëshirin. Tëparahuaton huancánachin nichatëra'piarín. Nichatërinso'pita, cato panshinquë ya'carisha acorahuaton, anotëra'piarín. Inairaros' saso nipirinhue', co nichatërinhuë'. ¹¹ Ma'sha tëparinso'pita, capita marè' tamëros' a' mapirinhue', Apraniso a'parárin.

¹² Nani tashiahuachina, Apransos' noyá huë'tërin. A'nanaya pa'pi tashiroros' imotërin ni'ton, të'huatërin.

¹³ Naporos' Sinioros' itapon:

—A'na tahuëri shiparinpita, nisharos' sataquë yacapatapona'. Inaquë piyapitatonas', camaiyapona'. Aparisitapona'. Catapini pasa pi'i inapoapona'. ¹⁴ Cariso nipirinhue', aparisitërinso'pita ana'antarahuë. Ina piquëran shiparinpita, noya cha'ëpona'. Ma'huano'sa pipipona'. ¹⁵ Quëmaso nipirinhue', noyá mashoya nicama huarè' chiminapon. Co parisitaranhuë'. Inapoaton shimashonënpita quënancoanan. ¹⁶ Catapini shipita huënton, ya'huërin piquëran, shiparinpita isëquë chachin huëntapona'. Amororos' co noyahuë' nipisos', co aquëtë huarè' nishatërarinhue'. Napoaton naporos' tahuëri'sa huarè' ana'antarahuë huachí.

¹⁷ Nani tashihuachina, a'nanaya orno conai' tomon-tárinso ya'norin. Naporahuaton, panca yanatëtë pochin pën orótahuaton, ma'sharos' nichatërinso'pita huáncana, na'huërin. ¹⁸ Naporos' tahuëri chachin, Sinioros' Apranë anoyatërin. Anoyataton itapon:

—Shiparinpita iso no'pa' quëtarahuë: Iquipito i' quëran huarè' Iopiratisii' pancai'pa', hua'anëntopiso naniarin. ¹⁹ Iporasos': Quinoros', sinisëros', catomonos', itiros', huirisëros', nihuaimoros', amororos', cananos', quiriquireos', quiporosos', inapitari iso no'pa' hua'anëntapi. Hua'anëntapirinhue', quëma shiparinpita quëtarahuë, itërin.

Ismairos' nasitërinso'

16 Sarai co hua'huana'pihuë' ni'ton, co Apran hui'nahuaninhue'. Napoapohue', Saraisos'

a'nara cosonanën ya'huëtërin. Inaso iquipitoron. Acara itopi. ² A'na tahuëri Saraiso', so'in itapon:

—Ni'quëchi, Siniro co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huanahuë'. Napoaponahuë', cosonanëhuë acoanchinquën topirahuë. Tapon a'na inaso', hua'huanap'ni nisápirinhuë'. Hua'huanapachin cari masarahuë hua'huahuë pochachin nicacaso marë', itërin.

Napotohuachina, Apranta nohuantërin. ³ Naporo chachin Saraiso', Acara masahuaton, so'in acoantërin. Nani shonca pi'ipi Canaan parti ya'huapona pochin, napoapi. ⁴ Shiarahuaton Acaraso', cayorin huachi. Inaporahuaton, hua'anën nocanin. Nocanaton, co yanatërinhuë'. ⁵ Naporo' Sarairi Apran itapon:

—Quëma tëhuëran ni'ton, Acara nocaninco. Cari chachin acoantopiranquënhuë', iporaso' hua'huana-ton, nocaninco huachi. Siniro chachin inquënposona tëhuërëso' anitochinpo': Quëma tëhuëmaranquën, ca a'na napomaraco, itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraniso' itapon:

—Ni'quë', cosonanënso', natëinquënso ya'huërin. Ma'sona nohuantëranso' nitëquë', itërin.

Naporo quëran huarë' Saraiso', Acara pa'pi aparisitërin. Napoaton, inaso ta'arin huachi. ⁷ Ta'apirinhuë', Siniro anquëninëni † inotëro parti quënanin. Shor iraquë i'sha pipirinso' ya'cari', quënanin. ⁸ Quënanahuaton, natanin:

—Quëmaso' Acaranquën, nohuitëranquën. Sarai cosonanënquën. ¿Intoparanta huëcaton, intopata pa'saran? itërin.

—Patronanëhuë Sarai itopiso' ta'ananpiarahuë, tënin Acara. ⁹ Naporo' Siniro anquëninëni, itapon:

—Naquëranchin patronanën paapantaquë'. Ma'sona camairinquënsopita, natëquë', itërin. ¹⁰ Napotahuaton itaantarin:

“Ca nohuanto, hua'huayátërahuë amiparinpita ya'huëtërinquën.

Co pichicasohuë' na'apona'.

¹¹ Ipora cayoranso', quëmapia'huaya huaiyaran. Huaihuatan, Ismairo itëquë'.

Co napion ancantaton na'nëranso', Siniro nataninquën ni'ton, ina nininën acotëquë'.

¹² Mashotohuachin, tanan cahuario pa'pi notëraya pochin nisarín.

Ya'ipiya inimicotarin. Inanta', ya'ipiya quëran, inimicotapona'.

Quëmopinënpitari co quë'yapirinahuë', inahua notënanquë chachin ya'huapon,” itërin.

¹³ Siniro nontërin ni'ton, Acaraso' pa'yanënuquë tapon: “¿Yosë chachin nontaporahuë co chiminahuë ti?” tënin. Ina yonquiaton, iso pochin Siniro nohuitërin: “Nicationco, catahuarincoso Yosë,” itërin.

¹⁴ Napoaton inaquë poso ya'huërinsona', “Nanpiton, ni'sárinco' posonën,” itopi. Ina pososo', Catisë ninano', Piriti ninano', inapita ninanoro'sari ahuan-canapirin. ¹⁵ Acaraso' anquëni natërahuaton, patronanënuquë chachin paantarín. Tahuëri nanihuachina

huairin. Apran posa shonca saota pi'ipitaso', hui'nin nasitarin. Nasitohuachina, Ismairo itërin.

Marca niacotacaiso' camaitërinso'

17 Apran iscon shonca iscon pi'ipitaso', Siniro ya'notahuaton, itapon:

—Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë. Natëtonco, nohuantërahuësoráchin niquë'. ² Napohuaton, quëmarë'co anoyatarahuë. Ca nohuanto, hua'huayátërahuë shiparinpita ya'huëtërinquën, itërin. ³ Naporo' Apranso', isonin. Isonin quëran, no'paquë huarë' monshomarin. Inapoaso Yosëri sha'huitaantarín:

⁴ —Ni'quë', iso pochin quëmarë'co anoyatarahuë. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipiarin. ⁵ Naporahuaton, co huachi Apran itaponënhuë'. Ipora quëran huarë' Apraan itaponën. Ca nohuanto na'a naciono'sa quëmá quëran pipipona ni'ton, ina pochin nohuitaponën. ⁶ Carinquën catahuaranquën ni'ton, notohuaro' shiparinpita ya'huëtërinquën. A'naquë shiparinpita, copirno ya'conapona'. A'naquëonta', naciono'sa ocoiapona'. ⁷ Quëmarë'co ipora nani anoyatërahuë. Shiparinpitarë'conta a'na tahuëri anoyatarahuë. Yosëncoco ni'to, catahuaráponquën. Shiparinpitanta inapotápo. ⁸ Ya'ipi Canaan no'pa' ipora ya'huëranquë, hua'anëntacaso marë' quëtëranquën. Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntomiatapona'. Inapitanta', casáchin chinotaponaco, itërin.

⁹ Napotahuaton, taantarín: —Napoaponahuë', quëmarë'coso nani anoyatërahuë ni'ton, natëco. Inapochachin shiparinpitanta natëinaco. ¹⁰ Ina pochin canpitarë'co anoyatërahuë. Canpitan-ta anoyatërhüaso yonquicamaso marë' ya'ipi quëmapinquëma', marcahuanamaso ya'huërin. Naporahuaton, ya'ipi shiparimapitanta inachachin natëina'. ¹¹ Taparonëmaquë, sha'huëchin imorayatërinso', niyashitëtoco'. Inaporamaso', ayonquiarinquëma carë'quëma anoyatëramaso'. ¹² Ipora quëran huarë' ya'ipi quëmapinquëma ninamasopita, nasitërin quëran posa tahuëritapaso', marcanën acotoco'. Hui'namanta', inapotoco'. Piyapinëma nisharo'sa pa'antëramasonta inapotoco'. ¹³ Ya'ipinquëma niacotacaso ya'huërin. Co a'naya tëranta topinan nicamaso ya'huërinhuë'. Inapohuatama', canpitarë'co anoyatërahuëso', nonëmaquë chachin chiminamaquë huarë' ya'huëápon. ¹⁴ Nipirinhuë', insosona co marcanën niacotohuachinhuë', ya'huërama quëran ocoimiatoco'. Canpitarë'co anoyatërahuëso', co natërinhuë ni'ton, inapotoco', itërin.

¹⁵ Naporo chachin, Yosëri Apraan itaantarín: —Sa'aonta' Sarai itopiramahuë', co huachi inapochin nohuitaramahuë'. Ipora quëran huarë' Sara † itapoma'. ¹⁶ Inanta noya nicato catahuararahuë ni'ton, hua'huanarin huachi. Tëhuëchachin cari noya nicato inapotarahuë. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënsó', copirno ya'conapona', itërin.

¹⁵ Naporo chachin, Yosëri Apraan itaantarín: —Sa'aonta' Sarai itopiramahuë', co huachi inapochin nohuitaramahuë'. Ipora quëran huarë' Sara † itapoma'. ¹⁶ Inanta noya nicato catahuararahuë ni'ton, hua'huanarin huachi. Tëhuëchachin cari noya nicato inapotarahuë. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënsó', copirno ya'conapona', itërin.

† SINIORO ANQUËNINËN TOPACHINA: Yosë chachin tapon naporin.

†† SARASO': Copirno hui'nin tapon naporin.

¹⁷ Napotohuachina, Apraanso isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton tēhuarin. Tēhuapon pochin yonquirin: "¡Pasa pi'ipitohuachinara, co huachi hui'nahuanpihuë'! ¡Saranta iscon shonca pi'ipitaton, co huachi onporonta nanitërinhuë hua'huanacaso!" tēnin yonquinënguë. ¹⁸ Napoaton iso pochin Yosë nontërin:

—¡Ma'cha Siniro sha'huitërancoso chachin Ismairo catahuaranhuë paya! itërin.

¹⁹ Yosëriso nipirinhüë', itapon:

—Sa'anquë chachin hui'nahuanaran ta'to, napotaranquën. Hui'n nan nasitohuachin, Isaco † itaran. Quëmarë'co anoyatërahuëso', inanta sha'huitarahuë. Sha'huitërahuëso chachin, shinpitanta catahuamiatarahuë. ²⁰ Ismairo marënta nontërancoso', nani natananquën. Inanta catahuaranhuë. Ca nohuanto na'a hui'ninpita ya'huëtapon. Ina quëran pipipisopita na'amiatapona'. Shonca cato hua'ano'sa nicacaiso' hui'nahuanapon. Ina shinpita quëran panca nacion pipipon. ²¹ Napoaponahuë' quëmaro'co anoyatato sha'huitëranquënsopitaso', Sara hua'huinquën nisarin. A'na pi'i quëran, ipora tahuëri'sa pochin, Isaco nasitapon, itërin. ²² Apraan nontërinso tonitahuaton, Yosëso ina quëran pa'nin huachi.

²³ Naporo tahuëri chachin Apraanso', hui'nin Ismairo itërinso marca acotërin. Piyapinënpita pëinënguë chachin nasitopisonta', inapotërin. A'napitanta coriquinën quëran pa'aniso', acotërin. Ya'ipi quëmapi'sa Apraan pëinënguë ya'huëpisopita, marca niacotopi huachi. Yosë camaitërinso chachin nipi. ²⁴ Apraan iscon shonca iscon pi'ipitaso', taparonën sha'huëchin yashitëtopi. Ismairona shonca cara pi'ipitaso', inapotopi. ²⁶ Naporo tahuëri chachin ya'ipi quëmapi'sa nipsisopita marca niacotopi. Apraan, Ismairo, inapita niacotopi. Piyapinënpitanta inapopi. A'naquën pëinënguë chachin nasitopi. A'naquënso', coriquinën quëran nisharo'sa pa'antërin. Ya'ipiya niacotopi huachi.

Sara hua'huanacaso sha'huitërinso'

18 Insina nararo', Mamiriri hua'anëntërinquë Apraan ya'huëarin. Inaquë niso', Siniorori, ya'notaantararin. Camotëchin pochin nisapaso' ya'notërin. Nëmëtë pëinën ya'coananënguë huënsaso', napoarin. ² Apraanso ni'pirinhüë', cara quëmapi ina notënanquë huaniapi quënanin. Quënanahuaton, a'naroáchin paaparin nontacaso marë'. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton, itapon:

—Siniro, pi'pian yanontëranquën. Ama na'huëtososohüë'. ⁴ Canpita topatama', nipa'morantëcamaso marë' piyapinëhuë i'sha quëshininquëma'. Inapatomá', nara tashinantërinquë, na'yapoma pochin, chinototaco'. ⁵ Ya'huërahuëtaquëchin na'huëarama ni'quëhuarë', ma'sha tëranta capamaso quëshininquëma'. Ina quëran chiniquën cancantatoma', paantamaso marë', itërin.

—Naporan ni'quëhuarë', inta nipachin, itopi.

⁶ Napotohuachinara, Apraanso nëmëtë pëinënguë ya'conahuaton, Sara itapon:

—Manorahuaton, cato shonca quiro pochin, noya noya tricolor'mo nininso' maquë'. Ina masahuaton, pan niquë', itërin. ⁷ Sa'in sha'huitahuaton, ta'arë'nachin ohuacaro'sa ya'huarinquë pa'nin. Noya noya nininso' toroa'hua huayonin. Huayonahuaton, a'nara piyapinën quëtërin. Quëtohuachina, inaso' tēparahuaton a'naroáchin capacaiso marë' anpirin. ⁸ Ina a'capon pochin, ohuaca sho'shoi' atachirotopisonta', acotërin. Naporahuaton ohuaca sho'shoi' o'shitërin. Inapoton, a'capon pochin ninararin pahuantohuachina acotacaso marë'. Ni'toro'sa nara tashinantërinquë coshatasoi naporin.

⁹ Nani coshatohuachinara, ni'toro'sari Apraan natanpi:

—¿Sa'anpo huachi? itopi.

—Ma'tana nëmëtë pëi acoana ya'huëarin, itërin.

¹⁰ Naporo' a'nari itapon:

—A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

Napoaso Saraso', ya'ipi nonpiso' natanárin. Apraan pinën quëran, nëmëtë pëi acoana, ya'coana pirayan natanárin. ¹¹ Apraan, Sara, inapitaso nani mashotopi. Saraso yaniton, co huachi onpo hua'huanchináchinhuë', ninin. ¹² Ina yonquiaton, co huachi huina cacatonhuë', tēhuarin huachi. Tēhuapon pochin, yonquirin: "Inaporahuë naporini, noya cancanchitohüë". Napoaponahuë', catocoi chachin nani mashotëri ni'ton, co quiyaso inapoasocoihuë' ayapoi," tēnin yonquinënguë.

¹³ Siniororiso nipirinhüë', Apraan itapon:

—¡Sara co tēhuacasohüë nipirinhüë', tēhuarin! "Nani paiyaco" ta'ton, ¿co natëtërinhuë' hua'huanacaso ti?

¹⁴ ¡Caso Sinioroco ni'to, ya'ipi nohuanterahuëso' nani taparahuë nica'huaso! A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin. ¹⁵ Siniro naporinso natanaton, tē'huanënguë Saraso tapon:

—Co tēhuarahuë', tēnin. Napoaponahuë', Siniorori itapon:

—Naporiranhuë', tēhuaranso' nitotërahuë, itërin.

Sotomaro'sa marë' Yosë nontërinso'

¹⁶ Nani coshatohuachinara, paantacaiso marë' ni'toro'saso' huanipi huachi. Sotoma ninanotaquëchin pa'sahuachinara, Apraani chi'yarin. Nontaton patacaso marë' chi'yarin. ¹⁷ Papon pochin, Siniroso' yonquiraarin. "Apraan quëran a'na tahuëri panca nacion pipiarin. Naporahuaton ina nacionso', chiniquën nanantararin. Napoaton ma'sona yaninahuëso', sha'huिताhuaso ya'huërin. Nani sha'huitërahuë ya'ipi naciono'sa isoro'paquë ya'huëinsopita, ina quëran catahua'huaso marë'. ¹⁹ Nani ina huayonahuë hui'nin-pita, shinpita, inapita noya pënenacaso marë'. A'chintërahuësopita natëtona', noya nicacaiso marë' pënenarin. Inapohuachin, sha'huitërahuëso chachin quë-

† IsAcoso': Tēhuarinso' tapon naporin.

tarahuë huachi," tënin yonquiaton. ²⁰ Napoaton, Siniorori itapon:

—Sotomaquë, Comoraquë, inaquëpita ya'huëpisopita, panca oshahuanpi. Inapoatona pa'pi co noyahuë' nahuinpi. ²¹ Napoaton inatohua pa'sarahuë.

¿Sha'huëtërinacoso chachin ta'ma nisapi? ta'to, nito-ta'huaso marë' pa'sarahuë.

²² Cato ya'piso quëchitahuatona', Sotoma ninanoquë pa'pi. Apraanso nipirihuë', Siniororë' ninontacaso marë' quëparitërin. ²³ Napoaton ya'carirahuaton, natanin:

—Tëhuëpisopitaso' no'tëquën chachin ata'huantamaso ya'huërin. Co tëhuëpisopitasohuë' nipirihuë', co inapotamaso ya'huërinhuë'. ²⁴ Tapon a'natërâpo shonca ya'pi', co tëhuëpisopitasohuë' ninanoquë ya'huëpi. Ina nâpo ya'huëpiso yonquiaton: ¿Co ninano nicha'ësarahuë'? ²⁵ ¡Ama Sinioro napoquësohuë'! ¡Tëhuëpisopita, co tëhuëpisopitahuë' co napopinâchin oshahuanpiso pochin ana'intamaso ya'huërinhuë'! ¡Ama napoquësohuë'! ¡Quëmaso', noya noya coisë ya'ipi isoro'pa' marë' ninan ni'ton, no'tëquënâchin ana'intamaso ya'huërin! itërin. ²⁶ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—A'natërâpo shonca co tëhuëpisopitahuë', Sotoma ninanoquë ya'huëhuachin, inapita nosoroato ya'ipi ina ninanoquë ya'huëpisopita nicha'ësarahuë, itërin.

²⁷ Apraaniso nipirihuë', naquëranchin nontaantarin:

—Quëmaso Yosënquën, caso topinan piyapico nipo-rahuë', naquëranchin nontaanta'inquën. Ama ina marë' no'huicosohuë'. ²⁸ Catapini shonca a'natërâpora' co tëhuëpisopitahuë' nanihuachina', a'natërâpo pahuaninso' marëâchin, ¿ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita, ata'huantapon ti? itërin.

—Catapini shonca a'natërâpo tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin.

²⁹ —Tapon catapini shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëpi, taantarin Apraan.

—Ina napoya tëranta ya'huëhuachinaso', co ata'huantarahuë', tënin Yosë. ³⁰ Apraaniso nipirihuë', naquëranchin Yosë nontaantarin:

—Inachin inachin nontâpiranquënhuë', ama ina marë' no'huicosohuë' topirahuë. Tapon cara shoncara' ya'huëpi, itërin.

—Cara shoncaya tëranta ya'huëhuachina', co ata'huantarahuë', itërin.

³¹ —Tëhuëenchachin caso Sinioro co natantonhuë pochin nontâranquën. Cato shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina': ¿Onpoaranta? itaantarin.

—Cato shoncanta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin Yosëri.

³² Apraani naquëranchin nontaantarin:

—Iporaíchîn Sinioro nontaantaranquën. Ina quëran co huachi apiponquënhuë ni'ton, ama no'huicosohuë'. Shoncaíchîn co tëhuëpisopitahuë' quënanpatan: ¿Onpoaranta? itërin. Napotohuachina, Siniorori itaantarin:

—Shoncaya tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë'.

³³ Apraan nontërinso toquitahuaton, Sinioroso pa'nin huachi. Apraanta', në'mëtë pëinënquë'pa' panantarin.

Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita ata'huantërinso'

19 Nani yatashirahuaso', cato anquëniro'saso Sotoma ninanoquë camapi. Ninano ya'coanaquë chachin Noto huënsaso', camapi. (Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'.) Cato ya'pi canquipiso quënanahuaton, paaparin nontapon. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. ² Monshorin quëran itapon:

—Caso siniororo'sa piyapinëma pochinco. Huëco pëinëhuëquë onpopionta huë'ëcamaso nohuantoco'. Inaquë nanitërama nipa'morantëcamaso'. Tashiraya yapa'patama paantaco', itërin. Napotopirihuë', inapitaco co nohuantopihuë'.

—Naporinchi paya. Napopirihuë' co nohuantëraihuë'. Caniquë tëranta noya huë'ëpoi, itopi. ³ Napotopirihuë', Notori naquëranchin naquëranchin sha'huëtöhuachina, napoin quëran pëinënquë pa'pi huachi. Canconpachinara, noya cosharo nitërin. Pan co ahuëpocatopinahuë' anpitaton, inapitarë' acotohuachina, ni'toro'sa coshatopi huachi.

⁴ Napoaponahuë', co'huara chinohâtërasoihuë' ya'ipi ya'huëhuano'sari Noto pëinën tancapitopi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' yamoipi.

⁵ Noto no'huitona', chiniquën nontiipi:

—¡Quëmapi'sa pëinënquë canquipiso! ¿Intopata ya'huapi? ¡Ocoiquë tēcari'! itopi. ⁶ Naporo' Notoso' pëinën noyá oncotahuaton, inapita nontapon pipirin.

—Ama iyaro'sa napocosohuë', pa'pi co noyahuë' yonquirama'. ⁸ Cato hui'nahuëpita nano'sa co quëmapi së'huayâtërarinsohuë', ya'huëtërinco. Inapita nipachin ocoichinquëma', nohuantëramaso' nitoco'. Isopita quëmapi'saso nipirihuë', ama napotocosohuë'. Cari përarahuë pëinëhuëquë ya'conquipi ni'ton, napotaranquëma', itërin. ⁹ Inapitariso nipirihuë', itapona:

—¡Po'shaquë quëmaso! Nisha piyapinquën nipo-nahuë', ¿yacamairancoi ti? ¡Iporaso huachi inapita quëran na'con na'con, quëma nitarainquën! itopi. Napotatona', Noto ahuërapî. Pëinën ya'coananta', yapaparapitopi huachi. ¹⁰ Napoaponahuë', ni'toro'sari Noto mapi. Masahuatona', acoana po'mopi. Napotatona', ya'coana oncotaantapi. ¹¹ Naporo chachin piyapiro'sa aipiran nisapisopita, a'naroâchin asomarayapi huachi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' ya'ipi somarayapi. Ina nipirihuë' tëranta', amiai huarë' ya'coana yonipi.

¹² Naporo' ni'toro'sari, Noto itapona:

—¿Ya'huëtërinquën aquëtë huarë' quëmapi'sa isëquë? Hui'nannpita quëmapi'sa', sanapi'sa', mi'sëro'sa nicacaiso nipisopita ya'ipi inapita, iso ninano quëran ocoiquë'. Ocoiaton áquë quëpaquë'. ¹³ Iso ro'të ata'huantarai ni'ton, quëpaquë'. Iso ninanoquë pa'pi co noyahuë' nipiso', na'a piyapi'sari Sinioroquë

sha'huirapipi. Napoaton, ata'huanta'huaiso maré' a'parincoi, itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, Notoso mi'sên-pita nicacaiso nipsisopita sha'huitacaso maré' pa'nin:

—¡Manóton huéco pa'ahua'! Iso ninano quèran pipia'ahua'. ¡Siniorori iso ninano ata'huantarin ni'ton, huéco pa'ahua'! itèrin. Itopirihuè', co natèpihuè'. ¹⁵ Nani tahuèri ya'cari nipachina, anquèniro'sari Noto itapona':

—¡Pashi tèquè'! Sa'an, cato hui'nanpita, inapita masahuaton, iso ninano quèran ocoiquè huachi. Ninano ata'huantèraiquè, chimintama'. ¹⁶ Napotopirinahuè', Notoso' co manorinhuè' ni'ton, Yosèri nosoroaton, yanicha'èrin. Napoaton anquèniro'sari, sa'inè chachin maimirarin. Hui'ninpitanta maimirarahuatona', ninano quèran cha'ècaiso maré' ocoipi.

¹⁷ Ninano quèran nani pipihuachinara, a'na anquèniri itapon:

—¡Cha'ècamaso maré' manóton ta'aco'! Ama pinèma parti tahuèrècosohuè'. Pa'mia paco'. Ama ma'sha maré' tèranta iso motopianaquè chinicosohuè'. Cha'ècaso nohuantohuatama', motopiro'sa parti ta'aco', itèrin. ¹⁸ Notoriso nipirihuè', itapon:

—¡Co Siniororo'sa topirahuè'! Tèhuènchachin canpitaso', na'con catahuaramaco huachi. Noyanquèma ni'ton, nicha'èramaco. Napoaponahuè', motopiro'sa parti ta'aca'huaso', co nanitarahuè'. Huancopi ni'soi', ayaro' icantatoncoi tiquihuachincoi. ²⁰ Ni'co', pasèyáquè a'na ninanoa'huaya ya'huèrin. Inaquè tèhuènchinsu' noya paca'huaiso' topirahuè. Nohuanto-co inaquè pa'i cha'èca'huaiso maré'. ¿Co'ta inaso', co panca ninanoyahuè'? itèrin. ²¹ Napotohuachina a'na anquèniri itapon:

—Nani natananquèn nontèrancoso'. Nohuantèranso chachin nisarahuè. Co ina ninanoso', ata'huantapohuè'. ²² Napoaponahuè', ¡manóton inatohua paco'! Inatohua canama huarè' Sotoma ninano ata'huantarai huachi. Napoaton ina ninanoso', Soaro † itopi. ²³ Nani tahuèrihuachina Notoso', Soaro ninanoquè camarin.

²⁴ Naporo' Siniorori, pèn o'nan pochin a'paimarin. Sha'pi mo'shirè chachin, a'paimarin. Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa aipi a'paimarin. ²⁵ Inapotaton, ata'huantèrin. Ya'ipi inaquè ya'huèpisopitarè chachin ata'huantèrin. Ina motopianaquè papotèrinsopitanta', ya'ipi tiquirin. ²⁶ Noto sa'inso nipirihuè', co Soaroquè camarinhuè'. Oshaquèran so'in imaquiáponahuè', pinèn parti tahuèrèhuachina, inaquè chachin yamora moto' taranaton, chiminin.

²⁷ Tashiramiachin Apraanso', i'huara Sinioro nontèrintaquèchin pa'nin. ²⁸ Ina quèran, Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa nocorin. Ya'ipi ina motopiananta nocomapirihuè', ina ro'tè quèran pa'pi huèhuèpiro conai pipirarin ni'nin. Panca orno quèran tomontèrinso pochin, pipirarin. ²⁹ Ina pochin, ina motopianaquè ninanoro'sa Yosèri ata'huantèrin. Noto yacapatèrinso parti noyá ata'huantèrin. Notoso nipirihuè', co ata'huantèrinhuè'. Apraan yonquiaton, cha'ècaso maré' ina quèran ocoirin.

† SOAROSO': Pi'pira'huaya tapon naporin.

Moaporo'sa', amono'sa', inapita ya'huèrinso'

³⁰ Inapita ninanoro'sa ta'huantopi piquèran, Notoso' tè'huatèrin. Tè'huataton, Soaroquè ya'huècaso co nohuantèrinhuè'. Napoaton cato hui'ninpitare' chachin motopiro'sa parti, ya'huècaiso maré' pa'pi. Inaquè a'na motopi naninquè, cara chachin ya'huèpi. ³¹ A'na tahuèri paya paya nininsoari, caia'huain, itapon:

—Ni'què caira. Ya'ipi parti sanapi'sa ya'huèrinso', so'yatona hua'huampi. Canposo nipirihuè', isoporinquè quèmapi pahuanin quèran, co inapochináchinhuè' ninè'. Tataíchin mini nipirihuè', nani inanta mashotarin. ³² Napoaton, huèquè pa'a o'shítatè tèpaita'a. Inapotatè', hua'huampo ya'huètiinposo maré' huè'èpa'a, itèrin.

³³ Naporo tashi chachin pa'pina huino o'shitomiatopi. Nani ano'pihuachinara, paninanso' pa'pin quèhuènaparin. No'pirahuè ni'ton, co nataninhuè' hui'nini quèhuènaparinso'. Co pa'ninso tèranta nataninhuè'. ³⁴ Tahuèriantarinquè paninanso', caya'huain itaantapon:

—Ni'què caira, achin tashi caso tata quèhuènaparahuè. Quèma ya'huèrè' quèhuènapacaso maré' ipora tashinta ano'pianta'a. Inapote' catonpo chachin tatanpo quèran tèranta hua'huasha ya'huèchinpo', itèrin. ³⁵ Ninapotatona', naporo tashi naquèranchin pa'pina huino o'shitaantapi. Nani ano'pihuachinara, hua'hua nininso ya'huèrè', pa'pin quèhuènaparin. No'pirahuè ni'ton, Notoso' co nataninhuè' hui'nini quèhuènaparinso'. Co pa'ninso tèranta', nataninhuè'. ³⁶ Inapotaona', cato chachin cayopi. Pa'pina quèran napopi. ³⁷ Paninanso' huaihuachina, quèmapia'huaya huairin. Inaso', a'shini Moapo †† itèrin. Iso quirica ninshitasoco huarè', ina ipora moaporo'sa ya'huèrinso shimashonèna ninin. ³⁸ Hua'hua nininsonta huaihuachina, quèmapia'huaya chachin ya'huètèrin anta'. Inanta a'shini Pin-ami ‡ itèrin. Iso quirica ninshitasoco huarè', ina ipora amono'sa ya'huèrinso shimashonèna ninin.

Apraan Apimiricorè naporinso'

20 Apraanso', piyapinènpitarè chachin ya'huèapi quèran pipipi. Pipirahuatona', Niquipi parti paantapi. Quiraro ninanoquè canconahuatona', inaquè ya'huècaiso maré' quèparitopi. Ina ninanoso', Catisè ninano quèran Shor parti ira pa'ninso' huán-cana quèparitèrin. ² Apraanso inaquè ya'huapon pochin, Sara sa'in nipirihuè': "Oshihuè," toconin. Napoaton Quiraro copirno Apimirico itopisori yamanin. Camaitohuachina, macacaso maré' Sara quèpatopi. ³ Napoaponahuè', naporo tashi chachin Yosèri huè'ènquè pènènin: "Quèmaso chiminanan. Sanapi mananso so'yahuan ni'ton, chiminamaso ya'huèrin," itèrin. ⁴ Apimiricoso', co Sara ichihuè'èshátèrarinhuè'. Napoaton Sinioro itapon: "Sinioro co manta onpo-

†† MOAPOSO': Pa'pin quèran ya'huèrinso', tapon naporin. ‡ PIN-AMISO': Piyapinènhuèpita hui'nin tapon naporin.

rahuë ni'ton, co tëpaancoso ya'huërinhuë'. ⁵ Co'ta Apraan chachin naporin: 'Oshihuë,' tënin. Saranta: 'Yo'yohuë,' tënin. Cato chachin napopi ni'ton, co nitotohuë manahuë," itërin. ⁶ Napotohuachina, Yosërinta huë'énquë chachin a'paniantarin: "Tëhuëenchachin co nitotatonhuë' naporan. Napoaton ca nohuanto co ichihuë'ëranhuë'. Carinquën ya'copiranquën ama oshahuanaton tëhuëtancoso marëhuë'. ⁷ Iporaso nipirihuë', so'in chachin quëtaantaquë'. Inaso pënëntona'pi ni'ton, quëma marë' nontarinco. Ama chiminamaso marëhuë', nontarinco. Co'so' quëtaantahuatanhuë', sa'an, hui'napanita, inapitarë'quën chachin, ta'huan-taran," itërin huë'énquë.

⁸ Tahuërianpitoahuachina, Apimiricoso huënsëin-tarahuaton, piyapinënpita amatërin. Huë'pachinara, ya'ipi hua'narinso sha'huitërin. Natanahuatona', piyapinënpitaso pa'pi pa'yanpi. ⁹ Ina quëran Apraan amatahuaton, itapon:

—¡Ma'huantacha nitapirancoihuë paya! ¡Caso co maquë tëranta tëhuëtëranquënhuë'! Quëmaso nipirihuë', napotatoncoi panca yaoshahuanpirancoihuë'. Ca aoshahuanatonco, quëmopinëhuëpita, piyapinëhuëpita, inapita, na'inchitonhuë'. ¡Co naporëhuë'!
¹⁰ ¿Ma'ta yonquiaton, napotopirancohuë'? itërin. Napotohuachina, Apraani itapon:

—Isëquëso', co manta Yosë natëpihuë'. Sa'ahuë matiinacoso marë' tëpaponaco caso', ta'to naporahuë'. ¹² Naporahuaton Saraso', oshihuë anta'. Ina tataquëranchin nipiraihuë', mamahuëi quëranso', nisha ninai. Napoaton cari manahuë. ¹³ Yosë chachin, tatahuë ya'huërin quëran pipicaso' camaihuachincora, sa'ahuë sha'huitërahuë: "Insëquë tëranta pa'nëhuaquë: 'Inaso yo'yo masho,' tëquë ta'a, itërahuë," tënin Apraan.

¹⁴ Ina natanahuaton, Apimiricoso sa'in quëtaantararin. Naporahuaton, ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita quëtërin. Piyapinënpita camaicaso marënta': Quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita quëtërin. ¹⁵ Ina quë-tahuaton, itërin:

—Ni'quë iya, no'panëhuëso pancana, insëquëso costaranquë ya'huëquë', itërin. ¹⁶ Saranta', itapon:

—Ni'quë imoya, yo'yo masho huaranca coriqui prata quëran nininso' quëtërahuë. Ya'ipiya quëran co tëhuëransohuë' nitotacaiso marë' ina nápo quë-tarahuë. Co insonta pinoinquënso ya'huërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran Apraan, Yosë nontërin Apimirico marë'. Ina sa'in, cosonanënpita, inapita marënta', Yosë nontërin. Nontohuachina, Yosëri anoyatërin. Naquëranchin hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin. ¹⁸ Sini-iorori nani Apimirico ya'huërinquë, sanapi'sa ana'into-pirinhue'. Ama hua'huanacaiso marëhuë', Sara na'in quëran napotopirinhue'. Napoaton Apraani Yosë nontërin inari anoyatacaso marë'. Napohuachina, Yosëri Apimirico sa'in, piyapinënpita sa'ina', inapita anoyatërin. Hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

Isaco nasitërinso'

21 Sha'huitërinso chachin, Siniiorori Sara catahuar-in. ² Ina nohuanton napoin quëran cayorin huachi. Tahuëri nanihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', Apraan mashoya nicaquë huarë' hui'nahuaninso hua'huatërin. Yosëri sha'huitërinso tahuëri'sa chachin, hui'nin nasitërin. ³ Sa'inquë chachin hui'nahuaninso nasitohuachina, Isaco itërin. ⁴ Yosë camaitërinso chachin posa tahuëritohuachina, marca acotërin. ⁵ Apraan pasa pi'ipitaso', hui'nin Isaco itërinso', nasitarin. ⁶ Naporo' Sara yonquirin: "Yosë catahuarinco ni'ton, capa cancantato, tëhuërahuë. A'napitanta', hua'huanahuëso nitotohuachina', ya'ipiya quëran capa cancantatona tëhuapona'. ⁷ Co hua'hua-na'picohuë ni'to, co inso tëranta Apraan nontaton: 'Tëhuëenchachin Saraquë hui'nahuanaran,' co ichtonhuë'. Inaso nipirinhue', máshoya niponahuë', hui'nahuanin huachi," tënin.

Acara, Ismairo, inapita Apraani a'parinso'

⁸ Isacoa'huaya oshaquëran so'sohuachina, a'shini a'potërin. A'potërinso tahuëri, capa cancantacaiso marë' Apraan panca pita ninin. ⁹ Capa cancantapirinhue', Saraso' co noyahuë' cancantërin. Cosona hua'huini Isaco monaton ya'nipitarin ni'nin. ¹⁰ Napoaton Apraan sha'huitërin: "¡Cosonaso', hua'huinë chachin, a'paquë pa'in! Isacoso hua'huahuë chachin ni'ton, co nohuantërahuë' quëma ma'shanënpita cosona hua'huionta quëtacaso'," itërin. ¹¹ Ina natanton, Apraan panca sëtërin. Hui'nin ni'ton, sëtëyarin. ¹² Sëtëpirinhue', Yosëri itërin: "Ama hui'napi marë' sëtëquësohuë'. Co cosonanën marë' tëranta sëtacaso ya'huërinhuë'. Ma'sona Sara nohuantërinso niquë'. Isaco quëran pipipisopita, noya noya catahuararahuë. Inapita mini yonquiato nani sha'huitëranquën nisapaso'. ¹³ Cosona hua'huionta catahuarahuë. Ca nohuanto, shinpita panca nacion ocoiaponá'. Hui'nin chachin anta ni'ton, catahuarahuë," itërin.

¹⁴ Tahuëririnquë tashiramiachin Apraanso', Acara quëtacaso marë' cosharo manin. A'nara sha'huëtë morsaquë i'sha ta'panahuaton, quëtërin. Hui'nionta Ismairo itërinso', a'paantërin quëpacaso marë'. Inahuaso pa'pachinara, Piirsipa inotëro parti chihuëatona', topinan pa'sápi. ¹⁵ I'sha sha'huëtë morsaquë ya'huërinso', ta'quipi. Ta'quihuachinara Acaraso', naraa'huaya tashinantërianaquë hua'huin acorahuaton, patërin.

¹⁶ Aquëmiachin pa'sahuaton, huënsëconin. Ama hua'huin chimininsu nicacaso marëhuë', inaquë huënsëconin. Huënsëhuachina, hui'napiso na'nërin huachi.

¹⁷ Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. Napoaton Yosë anquëninëni, inápa quëran përasahuaton nontërin: "¿Ma'ta Acara onporan? ¡Ama pa'yanquësohuë'! Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. ¹⁸ Manóton pa'sahuaton, macontaquë'. Ama patëquësohuë'. Ca nohuanto, hua'huan quëran panca nacion pipipon," itërin. ¹⁹ Naporo' Yosë nohuanton, Acara a'na posoquë

i'sha quënanin. Inaquë pa'sahuaton, sha'huëtë mor-saquë manin. Ina masahuaton, hua'huin o'shitionin.

²⁰ Yosëri, hui'napi catahuarin ni'ton, nóya a'shinin. Paran inotëro parti ya'huëpi. Míso pëchinentërin. Os-haquëran a'shini Iquipito sanapi yoniton, acoantërin.

Apimirico Apraanë anoyatopiso'

²² Naporo tahuëri'sa pochin Apimirico pa'nin Apraan nontapon. Huicororë' pa'nin. Inaso', Apimirico son-taronënpita camairinso'. Inaquë Apimiricori Apraan itapon:

—Tëhuëchachin quëmaso' nani ma'sha nipatana, Yosë catahuarinquënso ni'nai. ²³ Napoaton isëquë chachin Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco: Ama hui'nahuëpita, shihuëpita, ama ca tëranta', ma'sha on-potancoso marëhuë', sha'huitoco. Carinquënso nosoroatënguën co ma'sha onpotëranquënhuë'. In-apochachin quëmanta noya ni'coi. A'napita ya'huëhuano'santa', noya ni'camaso marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco, itërin. ²⁴ Napotohuachina Apraan tapon:

—Yoscoarë' co ma'sha onpotaranquëmahuë', itërin.

²⁵ Napoaponahuë', Apraani itaantapon:

—Carinquëmaso', noya yonquirapiranquëma'. Quëma piyapinënpitaso nipirinhüë', a'nara poso ihuaraiso matërinaco, itërin. ²⁶ Ina natanahuaton, Apimiricori itapon:

—Co sha'huitërancohuë' ni'ton, ipora huarë' namaso natanahuë. Inpitaso inapotomarinquën. Co caso nitotërahuë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, naporo tahuëri cato chachin, noya ninitona ya'huëcaiso marë' anoyatopi. Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi. Ina quëran anoyatopiso yonquicaiso marë' Apraani ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita manin. Masahuaton Apimirico quëtërin. ²⁸ Naporahuaton canchisë ohuica nanoyan nipisopita huëntonën quëran nisha acoarin. ²⁹ Nisha acoaso', Apimiricori itapon:

—¿Ma'marëta canchisë ohuicaro'sa nisha acoaran? itërin.

—Isopita canchisë ohuica, quëtëranquën: “Tëhuëchachin Apraani ina poso ninin,” ta'camaso marë' quëtëranquën, itërin. ³¹ Napoaton ina ro'tëso', Piirsipa itopi. Inaquë cato chachin Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi ni'ton, ina pochin nohuitopi. ³² Nani anoyatohuachina Apimiricoso', Huicororë chachin huiristino'sa no'panën parti paantapi.

³³ Nani pa'pachinara, Apraanso inaranchin Siniro chinotërin. Inaso': “Yosë ya'huëmiatërinso',” itopi anta'. Inaquë chinotaton, a'nara tamarisco nara sha'nin. Nani sha'huirahuë chachin ina no'paso', Piirsipa itopi. ³⁴ Hua'qui Apraan huiristino'sa no'panënaquë, yacapatërin.

Yosëri Apraan tënirinsó'

22 Ina piquëran Yosëri: “¿Tëhuëchachin ta'ma Apraan natërinco to?” ta'ton, tënicaso marë' përarin:

—Apraan, itërin.

—Ma'ta Siniro ya'huëarahuë, tënin Apraan. ² Naporo' Yosëri itapon:

—Hui'nan Isaco itëranso', a'naíchin ni'ton, nosoromi-atëran. Ina nipirinhüë', masahuaton Moria parti quëpaquë'. Inaquë canconpitan, a'na motopi a'notaranquën. Inaquë chinotancoso marë' ina tëparahuaton, ya'ipi ahuiquitëquë', itërin.

³ Tahuëririnquë Apraanso', tashiramiachin huënsëintarahuaton, tapatarin huachi. Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso marë' pë'shitërinso', moranënguë a'mitërin. Ina quëran hui'nin, cato piyapinënpita, inapita quëparin. Yosëri sha'huitërinquë pa'nin huachi.

⁴ Cara tahuëri quëran Apraanso', Yosëri sha'huitërinso' no'pa' notërin. ⁵ Naporo' piyapinënpita itapon:

—Isëquë ninatacoi. Moranta isëquë patarahuë. Quiyaso' amasha aquëcha pa'sahuato, Yosë chinotari. Nani chinotohuato o'mantarai, itërin. ⁶ Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso', Isaco apitëntërin. Inaoranta cosoroa'hua, pë'to ra'pi, inapita manin. Ina quëran pa'pi huachi.

⁷ Papon pochin Isacori, Apraan itapon:

—¡Tata! itërin.

—¿Ma'ta conpaa'hua'? itërin pa'pini.

—Ni'quë tata, nani ihuë ya'huërin. Pë'to ra'pinta ya'huërin. Carniroa'hua ya'ipi ahuiquitacaso marëso': ¿Intoparanta manë'? itërin Isacori.

⁸ —Yosë nohuanton conpa ya'huapon, itërin pa'pini. Ina quëran, paantapi.

⁹ Yosëri sha'huitërinquë canconpachinara, Apraanso a'nara artaro ninin. Tënirahuaton, ina aipi ihuë acorin.

Ina quëran hui'nin tonporahuaton, ihuë aipi acorin.

¹⁰ Inaquë acorahuaton tëpacaso marë' cosoroa'hua manantërin. ¹¹ Naporo chachin Siniro anquëninëni, inápa quëran përarin:

—¡Apraan! ¡Apraan! itërin.

—Ma'ta Siniro ya'huëarahuë, itërin Apraani. ¹² Siniro anquëninënisó', itapon:

—Ama hui'nan tëpaquësohuë'. Tëniponquën napotopiranquënhuë', iporasó' nani nitotërahuë. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaranco tënahüë. Hui'nan a'naíchin nipirinhüë', co apiratërancohuë ni'ton, nitotërahuë, itërin. ¹³ Naporo' Apraan tahuërerahuaton ni'pirinhüë', a'nara carniro quënanin. Yosë nohuanton pomonën quëran, nara'huaya së'paquënguë a'tënin. Ina masahuaton hui'nin ya'huërenamën tëparin. Inapotaton, Yosë chinotacaso marë' ya'ipi ahuiquitërin.

¹⁴ Ina quëran Apraani ina ro'të aninahuanin. “Pahuantërinpoaso' Siniro quëtërinpoaquë,” itërin. Napoaton, iporahuanta ina pochin nohuitapi. “Motopiquëso', pahuantërinpoasopita Siniro quëtërinpoa',” topi nonatona'.

¹⁵ Siniro anquëninëni, naquëranchin inápa quëran Apraan përaton itapon:

—Siniro naporin: “Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëtonco, a'naíchin hui'nan nipirinhüë' co apiratërancohuë'. Inaporanso marë' noya ni'nanquën. Caso Yosë-co ni'to, no'tëquën sha'huitaranquën. ¹⁷ Noya nicatën-

quën catahuamiataranquën. Ca nohuanto shiparin-pita, tayloraro'sa nápo na'apona'. Marë yonsanquë in-otëra'huaya nápo, na'amiatapona'. Naporahuaton, inapitaso inimiconëna minsëra'piafona'. ¹⁸ Quëma natëranco ni'ton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinsofita, shiparinpita quëran catahuararahuë," itërin.

¹⁹ Nani Yosë chinotahuatona', Apraanso hui'ninë chachin piyapinënpita quëparitopiquë, pa'mantapi. Ina quëran ya'ipi chachin, Piirsipaquë panantapi. Inaquë Apraan hua'qui ya'huërin.

Nacoro hui'ninpita nipiso'

²⁰ Hua'quimiachin ya'huapona pochin, Apraanso natantërin. "Miricanta', Nacoro sa'in nininso', Sara pochachin hua'huanin anta'," itopi. ²¹ Paninanso', Os itopi. Ina quëran niantarinso', Pos itopi. Ina quëran a'nanta niantarinso', Quimoino itopi. (Quimoinonta hui'nahuanpachina, Aramo itopi.) ²² Quimoino quëran nasitaantapi: Quisito, Aso, Piritasi, Itarapi, Pitoiro, inapita. ²³ Ina Pitoiro mini, Nipica pa'pin. Nacoroso', Apraan iya'huain. Ya'ipiya quëran Miricaso', posa hua'huinpita ya'huëtërin. Ina nápo Nacoroso', sa'inquë chachin hui'nahuanin. ²⁴ Naporahuaton a'na sa'in-quënta hui'nahuanin. Ina sa'inso', Nioma itopi. Inaquë hui'nahuaninsopitaso': Tipa, Caamo, Taas, Maaca, inapita.

Sara chimininsó'

23 Saraso', pasa cato shonca canchisë pi'i icanin. ² Ina quëran Quiria-arpa ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Ipron itopi anta'. Inaso Canaan parti ya'huërin. Sa'in chimininsó marë' Apraanso', sëtatón, na'nërárin, ayanárin, naporin.

³ Ina quëran, sa'inco' nonën patahuaton, ya'huëhuano'sa nontapon pa'nin. Ya'huëhuano'saso', itiro'sa itopi. Hua'ano'sa nipisopita niyontoyantopiquë, quënanconin. Inaquë nontahuaton itapon:

⁴ —Caso co ya'huëhuancohuë' niporahuë', yaca-paranquëma'. Sa'ahuë chiminin ni'ton, chiminpatamara nipo'moramaso' no'pa' pa'antoco canta topirahuë, itërin. ⁵ Napotohuachina, Iti hua'ano'sari itapona':

⁶ —Natanquë sinioro sha'huichinquën. Yosë huayoninquën ni'ton, quëmaso' chiníquën nanantëran. Nipo'moraiso' no'pa' insosona noya noya ni'nanquë, sa'anco' po'moquë'. Co incoi tëranta apiratarainquënhuë', itopi. ⁷ Napotohuachinara, Apraanso huanirahuaton, itiro'sa nontaantacaso marë' mónsho tënin:

—Tëhuëchachin isoporinquë sa'ahuëco' po'moca'huaso nohuantohuatama', catahuaco. Canpitari ya'huërenamëhuë Sohuaro hui'nin Ipron itopiso', nontoco topirahuë. ⁹ Maquipiraquë nanin ya'huërinso', pa'anchinco. Inaso no'panën intonquë ya'huërinso'. Onposona pa'tërinso' no'tëquën pahuëretarahuë. Inapohuato, chiminpatoi nipo'moca'huaiso marë' isoporinquë ya'huëtarinco huachi. ¹⁰ Ipronta Iti piyapi. Inanta inaquë chachin nisarin ni'ton, a'napita hua'ano'sa

natantonënuquë inaora chachin Apraan sha'huëtërin. Chiníquën nonin ninano ya'coanataquëchin, na'huëpisopitanta', natanacaiso marë':

¹¹ —Ama sinioro napoquësohuë'. Topinan naninso quëtaranquën. Inainpichin no'pa' ya'huërinsofita', quëchinquën. A'napitanta natantonënuquë sha'huëtaranquën. Napoaton sa'anco' po'moquë huachi, itërin.

¹² Napotopirinhuë', Apraanso ya'huëhuano'sa inachintopiso nitotaton, anoyatarin. Naquëranchin ya'huëhuano'sa ni'tonënuquë mónsho taantarin.

¹³ A'napitanta natantonënuquë, Ipron itaantapon: —Natanquë api nontaanta'inquën topirahuë. Onpopionta no'pa marë' pahuëre' maquë'. Naporo huarë' sa'ahuëco' po'moarahuë, itërin.

¹⁴ —Noya sinioro pa'. Ina no'paso', catapini pasa coriqui prata quëran nininso' pa'tërin. Canpoaso ma'huaënpoa ni'tëhua', co inaichin marë' aquëtë huarë' nonsápaso ya'huërinhuë'. Napoaton, po'mochanquë sa'anco huachi, itërin.

¹⁶ Napohuachina, Apraanso ina nápo marë' anoyatërin. Ina quëran Iti hua'ano'sa ni'tonënuquë, no'tëquën pahuëretërin. ¹⁷ Inapotoon Apraani, Ipron no'panën Maquipiraquë ya'huërinso', pa'anin. Ina no'paso', insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. No'pa', nanin, nararo'sa inainpichin ya'huërinso', inapita Apraani hua'anëntërin huachi. Iti hua'ano'sari ya'ipiya quëran nitotopi. Ninano ya'coanataquëchin na'huëpisopitanta', nitotopi.

¹⁹ Nani anoyatahuaton Apraanso', Maquipira naninquë sa'inco' po'morin huachi. No'pa' pa'animquë napotërin. Ina no'paso' sha'huërahüeso chachin, Mamiriri hua'anëntërinso no'pa quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Ina ro'tëso', Ipron itopi anta'. Canaan parti ya'huërin. ²⁰ Ina pochin Apraan, no'pa', nanin, inapita pa'anaton, hua'anëntërin. Itiro'sari, pa'antërin nipa'pitacaiso marë'.

Isaco marë' sanapi yonípisó'

24 Apraan nani noyá mashotërin huachi. Nani ma'sha nininquë Siniorori catahuamiatërin.

² A'na tahuëri, piyapinën masho masho nininso', përarin. Inari ya'ipi ma'shanënpita a'pairin. Huë'pachina itapon:

—Natëancoso nitota'huaso marë', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: "Sinioroso Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntaton, isoro'panta hua'anëntërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën natëaranquën. Co isoporinquë Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huërinhuë'," itoco. ⁴ Quëma chachin hua'huatërahüeso no'paquë paquë'. Inaquë pa'sahuaton, quëmopinëhuëpita quëran sanapi yonítëquë', itërin.

⁵ Napotohuachina, piyapinëniso itapon:

—Napotopirahuë', sanapi yonirahuëso co yaimaquin-tahuachincohuë': ¿Onpochita? ¿Hua'huatëranso parti hui'nán quëpamanta'i ti? itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraani itapon:

—¡Ama napoquësohuë! ¡Co inaquë quëpamantacaso ya'huërinhuë! ⁷ Sinioroso' Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntërin. Nani ina sha'huitërinco iso no'pa' shihuëpitari hua'nëntacaso'. Iráca tatahuë ya'huërin no'pa quëran ocoirincó. Quëmopinëhuëpita ya'huërin parti quëran ocoirincó huachi. Ocoirahuatonco isëquë quëninco. Inari chachin anquëninën a'pararin catahuainquënso marë'. Ina nohuanton, sanapi nohuantarin isëquë huëcacaso'. ⁸ Sanapi isëquë huëcacaso co nohuantohuachinhuë', naporo huarë' Yoscoarë' ténanso co na'intarinquënhuë'. Nipirinhue' ama onporonta inatohua hui'nahuë quëpaquësohuë', itërin.

⁹ Napotohuachina, piyapinëni Apraan tonaroananën së'huatërin. Së'huatahuaton: "Yoscoarë', sha'huitëran-coso chachin, nisarahuë," itërin. ¹⁰ Itahuaton, tapatarin huachi. Hua'anën ma'shanënpita, pa'ton pa'ton nininsopita, huayonahuaton, nicanatacaso marë' tapararin. Shonca camiyoguë apë'pëtahuatona', Nacoro ninano itopiquë, pa'pi huachi. Inaso ninano', Misopotamia parti ya'huërin.

¹¹ Pa'sápatona', canconpi huachi. Ninano aipiran, yatashirahuaso canconpi. Naporo oraquë nano'sa i'sha macapona posoquë huë'sapi. Apraan piyapinënso' camiyoro'sa a'na poso pirayan achinotarin. ¹² Naporahuaton inaquë chachin Yosë nontërin: "Ni'quë Sinioro, quëmaso Yosënuë. Hua'anëhuë Apraan, natërinquë. Hua'anëhuë nosoroaton catahuaco. ¹³ Nano'sa i'sha macapona huëcasoi', iso poso pirayan ninatapo. ¹⁴ Insoso nanon: 'Yonshanën chinohuaraguë', canta pi'piyan i'sha o'opainquë,' itohuato: 'O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oina',' ichinco. Ina quëran piyapinën Isaco marë' sanapi huayonanso', nohuitarahuë. Ina pochin nitohuachinco: Tëhuëchachin hua'anëhuë Yosëri nosoroaton catahuarin, tosarahuë," itërin.

¹⁵ Orarinsó' co tiquiyátërasohuë', a'nara nanon yonsha pitënahuatón, huë'sarin ni'nin. Inaso nanon, Pitoiro hui'nin. Nipica itopi. (Pitoiroso', sha'huirahuëso chachin Nacoro hui'nin. Miricaquë hui'nahuaninsó'. Nacoronta Apraan iya'huain.) ¹⁶ Nipicasó', noyápiroyanchin. Naporahuaton nanon, co quëmapiri së'huayátërarinhue'. Canquirahuaton posoquë nohuaramarin. Yonshanën amëntaitërinso pitënahuatón, panantapirinhue', ¹⁷ Apraan piyapinëni ta'arahuatón, icantonin. Icantahuaton, itapon:

—Canta apia'hua, yonshanën quëran pi'pian i'sha o'opainquë topirahuë, itërin.

¹⁸ —O'oquë api, itërin Nipicari. Napotahuaton, yonshanën chinohuararin. Inapoaton o'shitacaso marë' së'quëtërin. ¹⁹ Nani o'opachina, Nipicari itapon:

—I'sha maantarahuato, camiyonënpitanta o'opiquë ta'panchi nohuantopiso' o'oina', itërin. ²⁰ Itahuaton, a'naromarëáchin pë'tahuaro'sa o'opiquë, ta'panarin. Ya'ipi camiyoro'sa', o'ocai huarë' inaporin. ²¹ Inapoaso', Apraan piyapinënso' co manta taponahuë', topinan ni'sárin: "Tëhuëchachin Sinioro catahuarinco ni'ton, ¿co topinan iratomaracohuë ti?" ténin yonquiatón.

²² Camiyoro'sa nani o'opachinara, Apraan piyapinënso',

oro quëran po'moitëra pochin nipiso' manin. Saota cramo pochin quë'ninsó'. Ina masahuaton, Nipica nitëananënuë a'tëntërin. Naporahuaton cato a'sontanpa oro quëran nipiso', quëtërin. A'naya a'naya pasa na'con cramo quë'ninsó', quëtërin. ²³ Inapita quëtahuaton, natanin:

—¿Ma'ninta quëmaso' tata?

—Caso tatahuë Pitoiro. A'shinsó', Mirica itopi. Tata pa'pinso' Nacoro itopi.

—¿Ya'huërin canpita pëinëmaquë chinota'huaiso to?

—Ya'huërin mini. Camiyoro'santa capacaiso ya'huërin, itërin Nipicari.

²⁶ Ina natanaton, Apraan piyapinënso isonin. Isonin quëran Yosë chinotaton itapon: "¡Ma noyacha Sinioroso paya! Inaso Yosë, hua'anëhuë Apraan natërinso'. Tëhuëchachin hua'anëhuë nosoroaton, noya catahuantarin. ¡Quëmopinënpita pëinënuë huarë' no'tëquë quëninco!" ténin.

²⁸ Nipicasó' ta'arë'nachin a'shin pëinënuë pa'nin. Inaquë ya'ipi naporinsó sha'huiontarin. ²⁹ Nipicasó' a'na yo'in mashonën ya'huëtërin. Inaso', Napano itopi. Po'moitëra pochin nininsó' oshin quëtópiso' nicaparin. A'sontanparinsopitanta', nicaparin. Sha'huirinsonta natanahuaton, Apraan piyapinën yoncaso marë' posoquë ta'amarin. Ina pirayan, camiyonënpitarë chachin huaníarin quënamarin. ³¹ Inaquë nontaton itapon:

—Huëquë api. Quëmaso' Sinioro noya catahuarinquë. ¡Co aipiran quëparitamaso ya'huërinhuë! Nani pëi taparahuë canpita marë'. Camiyoro'santa huë'ëcaiso', nani taparahuë, itërin.

³² Napotohuachina, pëiquë pantapi huachi. Inaquë Napanori pë'pëtoro'sa chinohuararahuaton, camiyoro'sa a'carin. Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin nipa'morantëcaiso marënta', i'sha quëshirin.

³³ Cosharo acotohuachinara, Apraan piyapinënso' tapon:

—Co'huara coshachátërapohuë', ma'marësona huë'nahuëso'ton, sha'huita'huanquëmaso ya'huërin, ténin.

—Ina'ton nipachin sha'huitocoi, itërin Napanori.

³⁴ —Caso Apraan piyapinënco. ³⁵ Siniorori hua'anëhuë catahuamiatërin ni'ton, pa'pi notohuaro' ma'sha ya'huëtërin: Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', inapita notohuaro' pë'tahuarin. Naporahuaton oro, prata inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita ya'huëtërin. Camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta na'a pë'tahuarin. ³⁶ Naporahuaton sa'in Sara itopisonta', a'naíchin hua'huanin. Paiya nicaponahuë', quëmapi hua'huanin. Inari iporaso', ya'ipi hua'anëhuë ma'shanënpita, hua'anëntapon huachi. ³⁷ Hua'anëhuë camairincoso', natëca'huaso marë' nani Yoscoarë' ta'to sha'huitërahuë. Naporo' napotërinco: "Co isoporinquë Canaan sanapi nininsó', Isaco macacaso ya'huërinhuë'. ³⁸ Tatahuëi quëran quëmopi ninaisopita ya'huëpiso parti tëhuëchinsó' paquë'. Inaquë pa'sahuaton, huëntonëhuë quëran chachin sanapi hui'nahuë marë' matomaquë'," itërinco. ³⁹ Napotohuachinara, cari itërahuë: "Quëmaso'

hua'anēhuēnquēn nipiranhuē' nonchinquēn: Pa'pato, co'so' sanapi yaimaquintahuachincohuē' ¿Ma'ta on-po'i?" itērahuē. ⁴⁰ Napotohuatora, sha'huitērinco: "Ni'quē', caso Sinioro iranēn no'tēquēn pa'tērahuē ni'ton, anquēninēn a'pararin catahuainquēnso marē'. Ina nohuanton, noya pa'sahuaton sanapi quēnamaran. Tatahuēi quēran quēmopinēhuē hui'nin chachin, hui'nahuē marē' matomaran. ⁴¹ Quēmopinēhuē co hui'nin yaa'pantihuachinquēnahuē', naporo huarēáchin Yoscoarē' tēnanso', co na'intarinquēnahuē', itērinco.

⁴² Napoaton huē'sápatoi, ipora tahuēri posoquē canquirai. Inaquē Yosē nontato napotērahuē: "Sinioro quēmaso Yosēnquēn. Hua'anēhuē Apraan chinotērinquēn. Ni'quē Sinioro. Tēhuēnchachin quēma catahuararanco noya huē'nahuē nipachinso', ⁴³ iso poso pīrayan nontaranquēnso' natanco. Apira sha'huitohuatēnquēn inachachin niin tēnahuē. Inso nanonsona, i'sha macapon o'marinso', cari natanpato: 'Canta pi'piyan yonshanēn quēran i'sha o'opainquēn,' ichi. Napotohuato: 'O'oquē api. Camiyonēnpitanta machi o'oina', ichinco. Ina quēran hua'anēhuē hui'nin marē' sanapi huayonanso', nohuitarahuē,' itērahuē. ⁴⁵ Orarahuēso', co tiqiyátērasocohuē', Nipica o'marin ni'nahuē. I'sha macacaso marē' yonshanēn pitēnahuatōn, posoquē o'marin. Paaparahuato: "Canta api i'sha quētoco topirahuē,' itērahuē. ⁴⁶ Napotohuatora, yonshanēn a'naroáchin chinohuararahuaton, itaponco: "O'oquē api, camiyonēnpitanta machi o'oina', itahuatonco, o'shitērinco. Camiyoro'santa', o'shitērin. ⁴⁷ Ina quēran cari natanahuē: "¿Ma'ninta quēmaso' tata?" itērahuē.

"Caso tatahuē, Pitoiro. Inaso', Nacoro hui'nin. Miricaquēya hui'nahuaninso', itērinco. Itohuachincora, a'nara po'moitēra pochin nininso' nitēananēnquē a'tētērahuē. Naporahuaton cato a'sontanpacaso quētērahuē. ⁴⁸ Ina quēran isonahuato, Sinioro chinotērahuē: "¿Ma noyanquēncha quēmaso' Sinioro paya! Quēmaso Yosēnquēn, hua'anēhuē Apraan natērinquēn. Noya quēnanco ni'ton, no'tēquēn canquirahuē. Hua'anēhuē hui'nin acoantacaso marē' quēmopinēn hui'nin chachin quēpatarahuē,' itērahuē, Sinioro chinotato. ⁴⁹ Iporaso huachi, sha'huitoco nitochi. ¿Tēhuēnchachin hua'anēhuē nosoroapoma ti? Co'so' nohuantohuatamahué', sha'huitoco inanta nitochi. Nani nitotohuato ma'sona nica'huaso' yonquiarahuē huachi, itērin.

⁵⁰ Napotohuachina, Napano, Pitoiro, inapitari itopi:

—Ya'ipi naporansopita Sinioro nohuanton naporin tēnai. Napoaton, so'yachin nipachin. ⁵¹ Ma'tana Nipica ya'huēarin. Siniorori ina pochin nohuantērin ni'quēhuarē', quēpaquē'. Hua'anēn hui'nin so'yachin, itopi.

⁵² Napopiso natanahuaton, Apraan piyapinēnso isonin. Isonahuaton, no'paquē huarē' monshomarin: "Yosparinquēn Sinioro," itērin. ⁵³ Ina quēran notohuaro' ma'sha quēninsopita o'quirin. Oro quēran, prata quēran, ina quēranpita nipiso', Nipica nicanarin. A'mocasonta', pa'ton nininsopita quētērin. A'shin,

yo'in, inapitanta notohuaro' ma'sha pa'ton nininsopita quētērin. ⁵⁴ Naporo huarē' Apraan piyapinēn, ca'taninsopitarē chachin, coshatopi, o'opi, napopi. Naporahuatona naporo tashi inaquē chinotopi huachi.

Tahuērinquē capayatahuaton, Apraan piyapinēnso Nipica pa'pin, yo'in inapita itapon:

—Ipora tahuēri hua'anēhuē ya'huērinquē yapaantarahuē ta'a, tēnin. ⁵⁵ Napopirinhuē', Nipica yo'inso a'shinē chachin, itapona':

—Shonca tahuēri tēranta nanon quēparichin. Ina piquēran noya imasarinquēn huachi topiraihuē', itopi. ⁵⁶ Itopirinahuē', Apraan piyapinēnso napoantarin:

—Ama aquētē huarē' ahua'quicosohuē'. Yosē nohuanton, noya huēcato, co topinan iratērahuē'.

Napoaton hua'anēhuē ya'huērinquē pananta'huaso ya'huērin tēnahuē, itērin. ⁵⁷ Napohuachina, itaantapi:

—Pa'ahua nipachin nanon pērahua'. ¿Ma'tama ichinpoa pa'? topi. ⁵⁸ Nipica pērasahuatona', natanpi:

—¿Ipora tahuēri chachin nohuantēran iso quēmapi imacaso to? itopi.

—Nohuantērahuē mini, tēnin.

⁵⁹ Napohuachina, Nipica pacacaso nohuantopi huachi. Ina aso'sorinsō sanapinta', a'pantopi. Naporahuaton a'napitanta piyapinēnpita, sanapi'sa nininso' a'pantopi. Apraan piyapinēn, ca'taninsopita, inapitanta noya a'papi huachi. ⁶⁰ Nani yapa'pachina, yo'ini nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitērin: "Oshira, Yosē catahuainquēn.

Pa'pi nohuantērai, noya hua'huanaton, notohuaro' amiparinpita ya'huētiinquēnso'.

Naporahuaton amiparinpitanta', Yosēri catahuain inimiconēnapita minsēra'piaina', itērin.

⁶¹ Nani nontohuachinara, Nipicaso piyapinēnpitarē chachin, camiyoro'saquē ya'mitēahuatona', Apraan piyapinēn imapi. Ina pochin Apraan piyapinēn, Nipica matomarahuaton, huēnantarin huachi.

⁶² Naporo' Isacoso', Niquipi parti ya'huēarin. "Nanpiton ni'sárinco' poso," itopiquē Yosē yonquiapon pa'nin quēran, huēnantárin. Nani yatashirapaso', a'nanaya ni'pirinhuē', ni'toro'sa camiyonēnapitarē chachin canquirapi ni'nin. ⁶⁴ Nipicanta', Isaco ni'sahuaton, camiyonēn quēran nohuararin. ⁶⁵ Nohuararahuaton Apraan piyapinēn natanin:

—¿Inta pasoso' quēmapi canpoataquēchin huē'sarin? itērin.

—Ina mini Isaco. Hua'anēhuē Apraan hui'nin, itērin. Ina natanahuaton, Nipicaso niimomototērinso' nē'mētēquē, nipa'shinayatērin. ⁶⁶ Canconpachinara, piyapinēni ya'ipi naporinso Isaco sha'huitērin. ⁶⁷ Ina quēran Isacoso', a'shinco nē'mētē pēinēnquē Nipica quēparin. Co hua'quiya quēranhuē' macaton, noya cancantērin. Pa'pi nosoromiatērin. A'shin marē' sētápirinhuē', inapoaton noya cancantērin huachi.

Apraan Sitoraquē hui'nahuaninsopita

25 Apraanso', a'na sa'in ya'huētaantarin. Inaso', Sitora itopi. ² Inaquēnta hui'nahuaantarin. In-

aquë hui'ninpitaso': Simiran, Cocosan, Mitan, Matian, Isopa, Soa, inapita. ³ Cocosan hui'ninpitaso': Sipa, Titan, inapita. Titan quëran pipipisopitaso': Asororo'sa', nitosoro'sa', niomoro'sa' inapita. ⁴ Matian hui'ninpitaso': Ipan, Ihui, Anoco, Apitan, Iritan inapita. Ya'ipi inapitaso', Sitora quëran pipipi.

⁵ Na'a hui'ninpita Apraan ya'huëtopirinhüë', Isacoráchin pochin ya'ipi ma'shanënpita, quëtërin. Sitoraquë, Acaraquë hui'nahuaninsopitaso', pi'piyan pi'piyan ma'sha nicanarin. Naporahuaton, nanpiso chachin niquë a'parin. Pi'i pipirinso parti ya'huëcaiso marë' a'parin. Co nohuantërinhuë' Isacorë' napopináchin ya'huëcaiso'.

Apraan chiminso'

⁷ Apraanso ya'ipiya quëran, pasa canchisë shonca a'natëräpo pi'i icanin. ⁸ Nani noyá mashoya nipachina, mashori quëparin. Chiminpachina, shimashonënpita, quënancontarin huachi. ⁹ Hui'ninpita: Isaco, Ismairo, inapitari, pa'pitopi. Maquipira naninquë po'mopi. Maquipiraso', sha'huirahuëso chachin, insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Soaro hui'nin Ipron itopisoari, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë'. (Inapitaso' itiro'sa'.) ¹⁰ Ina no'pa chachin iráca Apraan nanopon itiro'sa', pa'antërin. Inaquë inanta', sa'inco' Sara itopiso' pirayan, po'mopi.

¹¹ Apraan chiminpachina, Yosëri Isaco, catahuamiatërin. Inaso Nipicarë chachin: "Nanpiton ni'sárinco'so' poso," itopiso' pirayan, ya'huërapi.

Ismairo quëran pipipisopita

¹² Sha'huitëranquëmaso chachin, Apraan Acaraquëya hui'nahuanpachina, Ismairo itopi. Acaraso', iquipitoron. Sara piyapinën. Ismairo hui'ninpitaso', isopita: ¹³ Paninantërinso' Nipayo itërin. Ina piquëran ni-antapisopitaso': Sitaro, Atipiri, Mipisan, Misma, Toma, Masa, Atar, Tima, Quitoro, Nahui, Sitima inapita. ¹⁶ Ina nápo Ismairo hui'ninpita ya'huëpi. Shonca cato ya'ipiya quëran. A'naya a'naya no'panëna hua'anëntopiso', nia-pora'piapi. Ya'huëpisonta inapotopi. Naporahuaton, inapitaso' inahuara inahuara huëntonënaquë, hua'an ya'conpi.

¹⁷ Ismairo pasa cara shonca canchisë pi'ipitaso' chiminin. Chiminpachina, pa'pitopi huachi. ¹⁸ Ismairo quëran pipipisopitaso', Apira parti, Shor parti, inapita partiro'sari ahuananapirin. Inaquë, no'pa' macatona ya'huëpi. Iquipito notënanquë ya'huëpi. Ina partitaquëchin Iquipito quëran, Asiriaquë ira pa'ninso' na'huërin. Iinpitari, co nohuantopirinhüë', inaquë no'pa' macatona', ya'huëpi huachi.

Isaco hui'ninpita nasitërinso'

¹⁹ Iporaso Isaco naporinso sha'huichinquëma': Inaso', Apraan hui'nin. ²⁰ Catapini shonca pi'ipitaso', sa'arin. Pitoiro hui'nin Nipica itopiso', manin. Inaso yo'in, Napano itopi. Inapitaso' arano'sa' itopi. Patanaran parti ya'huëpi. ²¹ Nipicaso', co nanitërinhuë

hua'huanacaso'. Ina marë' Isaco Siniro nontërin. Napohuachina, nontërinso' natanahuaton, catahuarin ni'ton, Nipica cayorin huachi.

²² Catopia'huaya cayoaton, yo'namënquë niahuërapi natanin. Napoaton yonquirin. "Hua'huahuëpita iporaquëranchin niahuërapi ni'quëhuarë': ¿Ma'marëta aquëtë huarë' nanpiiso'?" tënin. Inapochin yonquiaton, Siniro anitotacaso marë' nontërin. ²³ Natanpachina, Siniro itapon:

"Catopia'huaya cayoran.

Inapita shinpita quëran cato nacion pipipon.

Cato huënton nicatona', niahuëräpona'.

Ipora shimashonëna co'huara nasichätëraponahuë', niahuëpiso pochin nicapona'.

A'nara chini chiníquën nanantapon.

Naporahuaton hua'hua nininsoari

masho masho nininso camairápon," itërin.

²⁴ Napoin quëran, Nipica huaicaso nanirin.

Catopia'huaya huairin. ²⁵ Quëchitërinso'so' quëhuashin aina'huatahuaton, ya'ipi anporotërin. Napoaton Isao † itopi. ²⁶ Ina pa'taso chachin, iionta', a'na imirin quëran Isao matocanahuaton, hua'huataantarin. Naporinso marë' inaso', Cacopo †† itopi. Isaco saota shonca pi'ipitaso', hui'ninpita nasitapi.

Isao tëhuërinso'

²⁷ Catopia'huaro'sa noya so'sopi. Isaoso' hui'napi-tahuaton, ma'sha yonicaso pa'yatërin. Míso inantërin. Cacoposo nipirinhüë', co inaporinhüë'. Ya'huëpique pa'yatërin ya'huápaso'. ²⁸ Isaoso', pa'pini na'con na'con pa'yatërin. Inantërinso capaton, napotërin. Ya'huërë' Nipicaso', Cacopo na'con na'con pa'yatërin.

²⁹ A'na tahuëri Cacopo shantë a'itarin. Inapoaso Isaonta', inantapon pa'nin quëran, pa'pi canotërin huënantarin. ³⁰ Cacopo a'itërinso ni'sahuaton itapon: —Nosoroco iya, tana yatëparinco caso'. Quëhuashin ‡ cosharo anpiranso', canta quëtoco ca'i, itërin.

³¹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Paninanquën ni'ton, na'con ya'huëtarinquën canacamaso'. Carinquën nipachin ya'huërëchinquën. Naporo huarë' iso cosharo quëtaranquën, itërin.

³² Napotohuachina, Isaoso' tapon:

—Ni'quë iyasha, tana caso yatëpararinco. Chiminpato'so', paninan ninahuëso marë' cana'huaso' ya'huëtërinco'sopita, topinan quëran nizarin, itërin.

³³ —Yoscoarë' quëtaranquën itoco nipachin, itaantarin Cacopori. Napotohuachina, "Yoscoarë' quëtaranquën," itërin. Inapoaton, Isaoso paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso'sopita, co pa'yatërinhuë'. ³⁴ Naporo huarë' Cacopori, pan acotahuaton, shantë a'itërinso'sonta o'huëntërin. Nani ca'sahuaton, o'osahuaton, Isaoso' pa'nin huachi. Paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso', co manta pa'tërinhuë pochin nitërin.

† Isaoso' piyapi anporo yonquiatona', ina pochin no-huitopi. †† CACOPO: Cacoposo', monatona'pi tapon naporin. ‡ ITOMO: Itomoso', quëhuashin cosharo tëninso marë' inapochin Isao apoyatopi.

Isaco Quiraro ninanoquë naporinso'

26 Naporo tahuëri'sa Isaco ya'huërinso parti panca tanarotopi. Apraan nanpiso tahuëri'sa napopiso pochin, ninin. Napoaton sa'in, piyapinënpita, inapitarë chachin Quiraro ninanoquë pa'pi. Huiristino copirno, Apimirico itopiso ya'huërinquë pa'pi. ² Inaquë Siniotori ya'notahuaton, itërin: "Ama Iquipitoquë pa'maquëso-huë'. Insëquësona quëparitacaso', carinquën sha'huitaranquën. ³ Ipora marëso', iso no'paquë ya'huëtaco'. Carinquën ca'tanatënquën catahuararanquën. Ya'ipi iso no'pa', carinquën quëtaranquën. Shiparinpitanta', ina chachin quëtarahuë. Tataparin Apraan nani sha'huitërahuë ni'ton, quëtaranquëma'. ⁴ Ca nohuanto quëma shiparinpita, na'amiatapona'. Tayoraro'sa pi'iro'tëquë ya'huërinso nápo, ya'huapona'. Inapitari ya'ipi iso no'paro'sa hua'anëntapona'. Naporahuaton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'pitanta', shiparinpita quëran catahuararahuë. ⁵ Apraanso': Ya'ipi sha'huitërahuëso-pita, camairahuëso-pita, pënënahüëso-pita, a'chintërahuëso-pita, ya'ipi inapita natërin ni'ton, napoarahuë," itërin.

⁶ Siniotori napotohuachina, Quiraro ninanoquë quëparitopi. ⁷ Ya'huëhuano'sari Nipica ni'sahuatona', so'in natanpachinara: "Sa'ahuë," ta'caso nipirihuë', të'hua-ton nonpinin: "Oshihuë," tënin. "Nipica noyápiroyanchin ni'ton, ya'huëhuano'sari macapona'. Ya'huëre' caso tëpaponaco," ta'ton naporin.

⁸ Hua'qui quëran pochin Apimiricoso', huintananën quëran notëtarin. Notëtapirinhüë', Isacori Nipica apinorarin quënanin. ⁹ Naporo' amatahuaton:

—¡Nipicaso', sa'an tënahüë! Ina niponahuë': ¿Onpoatonta', "oshihuë," tënan? itërin.

—"Ina na'intërinco tëpaponaco caso'," ta'to napoarahuë, itërin Isacori. ¹⁰ Napopirinhüë', Apimiricori itapon:

—¡Co napochitoncoihuë pora! Onpichin sa'an inso ya'huëhuani tëranta', ichihuë'ërin. Ina marë' quiyaso' oshahuaintoihuë', itërin. ¹¹ Napotahuaton, piyapinënpita camairin:

—Inquëma tëranta iso quëmapihuë napon, sa'inhuë napon së'huahuatama', tëhuëchachin chiminarama', itërin.

¹² Ina pi'iquë Isaco inaquë iminapatërin. Sha'to-huachina, Yosëri catahuarin ni'ton, pa'pi notohuaro' nitërinso' manin. ¹³ Notohuaro' ma'sha ya'huëtahua-ton, pa'pi ma'huan quëparitërin. ¹⁴ Pa'pi notohuaro' ohuicaros'a', ohuacaros'a', piyapinënpita, inapita ya'huëtërin. Ina marë' huiristino'sari noyapatona', no'huipi. ¹⁵ Napoin quëran Apimiricori Isaco itapon:

—Quëmaso' quiya quëran na'con na'con ma'huanan ni'ton, pipiquë huachi, itërin. Napotohuachina Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpitarë chachin pa'pi. Quiraro motopianaquë, pa'sahuatona', inaquë quëparitopi. Iráca Apraan nanpipon, ina piyapinënpitari posoro'sa ihuapiso', huiristino'sari amëntarotopi.

¹⁸ Inaquë ya'huëapona pochin, naquëranchin ina posoro'sa ihuaantararin. Iráca pa'pincori nanpipon ihuapisopita, inapotaantapi. Ina chiminpachina huiristino'sari, amëntarotopirinhüë', ina posoro'sa chachin ihuaantararin. Iráca pa'pincori ina posoro'sa no-huitërinso chachin, inarinta nohuitaantararin.

¹⁹ A'na tahuëri Isaco piyapinënpitari motopianaquë a'na poso ihuarapi. Ihuarapirinhüë', no'pa quëran i'pipirinsó' quënanpi. ²⁰ Napoaponahuë', Quiraro motopianaquë, huiristino'sa ohuicanëna a'paipisopita, no'huitopi. Isaco ohuicanënpita a'paipisopitarë', ni-no'huitona niahuëpi: "¡Iso i'shaso', quiyaquën!" Niitaton', niahuëpi. Napoaton Isacori, apoyatërin: "Ni-ahuëyatopiso' poso," itërin. ²¹ Ina piquëran piyapinënpitari, a'na ya'huëre' ihuaantapi. Ina marënta', naquëranchin niahuëantapi. Inanta', Isacori apoyataantarin: "Niinimicotopiso' poso," itërin. ²² Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpita, inapitarë chachin, áquë pa'pi huachi. Inaquë a'na poso ihuantapi. Ina marëso' co huachi niahuëpihuë' ni'ton: "Cha'ëpisopita, posonën," itërin. "Ipora tëhuëchinsó' Sinioro nicha'ërinpoa noya noya isëquë ya'huëcaso marë'" ta'ton, ina pochin ina poso nohuitërin.

²³ Ina quëran, Piirsipa parti paantapi. ²⁴ Naporo tashi Siniotori ya'notahuaton itapon:

"Caso Yosëco. Tataparin Apraan chinotërinco. Ama të'huaquësohuë'.

Carinquën ca'tanatënquën catahuamiataranquën. Piyapinëhuë Apraan natërinco ni'ton, ca nohuanton shiparinpita na'amiatapon," itërin.

²⁵ Napotohuachina Isacoso', a'nara artaro inaquë ninin. Ina nisahuaton, Sinioro chinotërin. Inaquë ya'huapona pochin piyapinënpitari a'na ya'huëre' poso ihuaantapi.

Isaco Apimiricorë anoyatërinso'

²⁶ A'na tahuëri Apimiricoso', Quiraro quëran Isaco nontapon huë'nin. Aosato, Huicoro, inapitari ca'tanin. Aosatoso', amiconën. Huicoroso nipirinhüë', capitan, sontaronënpita camairinsó'. ²⁷ Canquihuachinara, Isacori itapon:

—Canpitaso co quë'yatomacohüë', ya'huërama quëran ocoiramaco. ¿Ma'marëta iporasó' yaniantaramaco? itërin.

²⁸ —Tëhuëchachin quëmaso', Sinioro catahuamiatërinquën ni'nai. Napoaton yonquirai quëmarë'coi anoyata'huaiso'. Iso pochin anoyatahua': ²⁹ Quiyaso ya'huëraiquë, co ma'sha onpotërainquënhüë', noya nicatëinquën, noya quëran a'parainquën. Napoaton quëmantata', ama ma'sha onpotocoisohüë'. Yosë quëmaso' ipora noya nicatëinquën catahuarinquën ni'ton, napotarainquën, itërin. ³⁰ Napotohuachinara, naporo chachin Isacori panca pita nitërin ni'ton, coshatopi, o'opi, napopi. ³¹ Tahuëririnquë tashiramiachin, huënsëantahuachinara itohuara capini: "Yoscoarë' noya ni-ni'tëhua' ya'huarihua'," nitopi. Ina quëran, nani anoyatahuatona': "Pa'sarai huachi," topachinara, Isacori itapon: "Osharan paco', Yosë catahuainquëma'," itërin.

³² Naporo tahuëri chachin, Isaco piyapinënpitari huë'sahuatona', sha'huitiipi: "Poso ihuaráraiso', nani i'sha quënanai," itiipi. ³³ Napotohuachinara, Apimiri-corë anoyatatona': Yoscoarë' niitopiso', yonquiaton, ina pososo' aninihuanin, "Sipa" itërin. Napoaton ina nianoso', ipora Iso quirica ninshitasoco huarënta' Piirsi-pa itopi.

³⁴ Isao catapini shonca pi'ipitohuachina, Cotita manin. Inaso', Piiri itopiso' hui'nin. Piiriso', Iti piyapi. Ina piquëran Isaoso', a'na maantarin, Pasima itopiso'. Inaso', Iron hui'nin. Ironta Iti piyapi chachin. ³⁵ Ina catoro'sa co Yosë imatonahuë', Isaco, Nipica inapita na'con asëtatona', aparisitopi.

Cacopo nonpinaton, iin ya'huëretërinso'

27 Isaco noyá mashotohuachina, pëtorayataton co huachi quënantërinhuë'. A'na tahuëri hui'nin paninan Isao itopiso' përarin. Huë'pachina:

—Conpa, itërin.

—Ma'ta tata ya'huarahuë, itërin Isaori.

² —Ni'quë conpa, nani caso mashotërahuë. Payo chiminapo huachi. ³ Napoaton pë'chinanën, shinërenënpita, inapita masahuaton ma'sha yoníquë'. ⁴ Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën, itërin.

⁵ Napoaponahuë', Nipicanta Isao napotërinso nata-narin. Napoaton ina tananquë paaso chachin, a'naroáchin Cacopo përaton sha'huitërin:

—¡Natanquë hua'hua sha'huichinquën. Nani iya masho tatari napotërinso' natayatërahuë! ⁷ "Ma'sha yoníquë'. Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran Sinioro ni'tonëinquë chachin noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën," itërin. ⁸ Napoaton noya natanquë sha'huichinquën. ⁹ Pë'tahuaro'sa ya'huërinquë pa'sahuaton, cato chipoa'hua noya noyatopiso' macontarahuaton quëshico. Cari, tata masho costarinso chachin po'mochi. ¹⁰ Nani anpitohuato, quëmari quëpatëquë ca'in. Inapotohuatan, quëma noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chimiyantërasohuë', inapochinquën, itërin.

¹¹ A'shini napotopirinhuë', Cacoporiso itapon:

—Iyahuëso anporohuan. Caso nipirinhuë', tomapico.

¹² Tatahuë së'huahuachinco, nohuitarinco. Nohuitatonco: "Cacopo nonpintarinco," topachin, co inapotatoncohuë' ama huachi noya ya'huëca'huaso marëhuë' sha'huitarinco, itërin.

¹³ Itopirinhuë', a'shini itapon:

—Co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huito-huachinquën hua'hua, ca marë' niin. Quëmaso sha'huitëranquënso chachin nicaton, cato chipoa'hua quëshico, itërin.

¹⁴ Cacoposo', macontarahuaton a'shin quëshirin. Tëparahuaton, inari Isaco costarinso chachin, po'motërin. ¹⁵ Isao noya noya a'morinsopita në'metë

pëinëinquë taparinsonta', manin. Inaquë Cacopo a'moantërin. ¹⁶ Naporahuaton, chipoa'hua sha'huëtë quëran, tanpaquënpita, cononën, inapita achinpitërin. ¹⁷ Inapotohuaton, po'morinsosënanquë o'huintërin. O'huintahuaton, panë chachin pa'pin quëtacaso marë' hua'huin quëtërin.

¹⁸ Cacoposo', pa'pin ya'huërinquë ya'conahuaton, nontoonin:

—¡Tata! itërin.

—Ya'huarahuë conpa. ¿Inso hui'nahuëinquënta quëmaso? itërin pa'pini.

¹⁹ —Ca mini Isaoco, paninantërancoso'. Nani sha'huitërancoso' quëshiranquën. Huënsëaton tata, ma'sha inanahuëso', ca'quë'. Ina piquëran noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin.

²⁰ Napotohuachina, Isacori natanapon:

—¿Onporahuatonta conpa a'naroáchin quënan quënanaranso? itërin.

—Sinioro chinotëranso', inaso Yosë ni'ton, catahuarincos quënanahuaso', itërin Cacopori. ²¹ Pa'piniso nipirinhuë', itaantarin:

—Ya'carico nipachin së'huainquën. Tëhuëinchachin

Isaonquën ninanso yanitotërahuë, itërin. ²² Napotohuachina, pa'pini së'huacaso marë' ya'caririn. Së'huarahuaton, tapon: "Isao pochin tanpaquënsos' niponahuë', Cacopo pochin nohuianantërahuë," tënin.

²³ Isao tanpaquën pochin anporohuaninsos marë' co nohuitërinhuë'. Napoaponahuë' co'huara noya ya'huëcaso marë' sha'huichátërasohuë', naquëranchin nataantarin:

—¿Tëhuëinchachin quëma Isaonquën? itaantarin.

—Inaco mini, itërin Cacopori. ²⁵ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Acotoco nipachin conpa inantëranso ca'i. Ina quëran nani coshatohuato, noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi, itërin. Napotohuachina, Cacoposo' pa'pin capacaso acotërin. Huinonta quëshirin. Isacoso', noya coshatahuaton, o'orin, naporin. ²⁶ Inaporahuaton hui'nin itapon:

—Ya'cariatonco conpa apinoco, itërin. ²⁷ Cacopori pa'pin apinocaso marë' ya'caritohuachina, Isacori a'morinsos huë'ëropinën imërin.

Naporo' noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

"Naporin ta'a, ina pochin mini huë'ëropitëran.

Siniorori catahuahuachina imin noya noyatërin.

Napohuachina pimoanahuaninsos pochin quëmanta huë'ëropitëran.

²⁸ Yosë nontërahuë ina nohuanton o'nan ya'huëchinquën.

Sha'tohuatan noya noya nitacaso marë' ya'huëchinquën.

A'napita nitërinso' mapi quëran, noya noya maquë quëmaso'.

Notohuaro' trico nitërinso' maquë capamaso'.

Notohuaro' huinonta ya'huëchinquën o'ocamaso'.

²⁹ Hua'huayátërahuë piyapi'sa camaiquë'.

Naciono'santa tē'huatatēnēn natēinēnquën.

Iyaparinpitanta camaiquë'. Të'huatatënën inapitanta natëinënquën.

No'huitënën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin.

Inpitasona noya ya'huëcaso marë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin," itërin.

³⁰ Isacori, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso', tonitërin. Tonitohuachina, inaso pa'pin ya'huërin quëran pipirin. Pipiso chachin, Isaonta inantapon pa'nin quëran huëntararin huachi. ³¹ Huëntarahuaton, inantërinso po'mointarin. Anpirahuaton, pa'pin quëpataton, itapon:

—Huënsëquë tata, inantërahuëso po'motëranquën ca'quë'. Capaton noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin. ³² Napotohuachina Isacori natanin:

—¿Inquënta quëmaso'? itërin.

—Ca mini Isaoco, paninatërancoso', itërin. ³³ Hui'nin natanahuaton, Isaco pa'pi pa'yantërin. Pa'yanaton ropa ropárin quëran itapon:

—¿Inta nipachin apípora inantërinso po'morahuaton, quëshirinco? Co quëma canquiyátërasënquënhuë quëshirinco ni'ton, nani ya'ipi ca'nahuë: "Isao mini," ta'to, nani noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë. Ipora inaso', noya noya ya'huapona huachi, itërin. ³⁴ Pa'pin naporinso natanahuaton, Isaoso co napion cancantaton na'nëmiatërin. Na'nëton pa'pin nontërin:

—¿Canta tata, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco! itërin ³⁵ Itopirinhüë', pa'pini itapon:

—Iyaa'hua huë'sahuaton nonpintiirincó ta'a. Quëma pochin ancantato, noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë, itërin.

³⁶ —¿No'tën chachin inaso', Cacopo itopi paya! ¿Nani catoro monararinco! Paninan ninahuëso marë' ya'huëtiincoso nininso'ton, matërinco. Iporanta', tatahuë noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitiincoso' mataantarincó. ¿Co'tama canta', pi'piyan tëranta noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitaponcohuë' to? itërin.

³⁷ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Ni'quë conpa: Nani Cacopo sha'huitërahuë camairápainquënso'. Ya'ipi quëmopinënpita camairápaso marë' nani sha'huitërahuë. Hua'huayátërahuë, trico, huino, inapita ya'huëtacaso marë' Yosë nontërahuë. Inasá tiquiantërahuë ni'ton, ¡quëma marëso' capa huachi ta'a! itërin. ³⁸ Itopirinhüë', Isaoriso chiníquën nontaantarín:

—¿Iyayáchin noya ya'huëcaso marë' sha'huitacaso ya'huërin ti? ¿Canta onpopionta inapotoco! itërin. Napotahuaton chiníquën na'nëantarín.

³⁹ Napohuachina, Isacori itapon:

"Quëmaso nipirinhüë', noyaro'pa' aquëtë ya'huaran. O'nan pahuaninquë ya'huëapon.

Noya ya'huëcaso marë' ahuëtápamaso ya'huapon.

Iya'hua camairáponquën.

Napoaponahuë', chini chiníquën nipatan,

iya'hua quëran, pipiaran huachi," itërin.

Cacopo iin ta'ananpirinso'

⁴¹ Naporo quëran huarë' Isaori Cacopo pa'pi no'huirin huachi. Inasá pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin ni'ton, naporin. Napoaton yonquirárin: "Payo tata chiminapon. Ina chiminpachin, Cacopo tëpaarahüë," ténin. ⁴² Isao napo yonquitërinso', Nipicaso nitotërin. Napoaton Cacopo amatahuaton, itapon:

—Ni'quë hua'hua. Iya masho, napotëranso marë' yatëparinquën natantërahuë. ⁴³ Napoaton noya natanco sha'huichinquën. A'naroáchin Aran ninanoquë ta'aquë'. Api masho Napano pëinënquë paquë'. ⁴⁴ Inaquë paaton, hua'quimiachin yacapaontaquë'. Iya masho no'huitërinso' sanoquë huarë', inaquë ya'huëcontaquë'. Co huachi quënanpachinquënhüë', napotëranso' naniantapon. Naporo' huënantamaso marë' amataranquën. Co nohuantërahuë' naporo chachin catonquëma chiminamaso', itërin.

⁴⁶ Ina quëran Nipicaso', Isaco nontapon pa'nin:

—Iti sanapi'sa Isaori maninso' co noyahuë' nipi ni'ton, chiminchináchin cancantërahuë. Cacopo ya'huëre' ina sanapi chachin, iso Canaan ro'tëquë ya'huërinso maantahuachin, chimina'huaso noya noya nisarín, tënahüë, itërin.

28 Nipicari napotohuachina, Isacori, Cacopo amatahuaton, noya nontërin. Co no'huirinhüë'.

Noya ya'huëcaso marë' sha'huitaton itapon: "Yosë noya catahuainquën conpa," itërin. Napotahuaton pënënin: "Ama iso Canaan no'paquë sanapi máquësohuë'. ² Patan-aran parti tēhuëchinso' paquë'. Tata masho Pitoiro ya'huërinquë pa'sahuaton, api Napano hui'ninpita a'nara maquë'. ³ Yosë ya'ipi nanitaparínso' catahuainquën. Na'a hui'nanpita quëchinquën. Quëma quëran na'a naciono'sa pipicaso marë' inapochinquën. ⁴ Yosëri Apraan noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso chachin, quëmanta quëchinquën. Quëma shiparínpitanta', inachachin quëchin. Iso no'pa' ipora yacapatërehuaso', quëchinquëma'. Yosëri nani Apraan sha'huitërin ni'ton, quëtarinquëma'," itërin. ⁵ Ina pochin Isacori Patan-aran parti Cacopo a'parin. Cacosopo' pa'sahuaton, Napano ya'huërinquë canconin. Nani sha'huirahuëso chachin inaso', Pitoiro hui'nin. Pitoiroso' Aran piyapi. Napanoso', Nipica yo'in miáchin. Nipicanta', Cacopo, Isao, inapita a'shina'.

Isao sa'antarínso'

⁶ Isaoso', pa'pini, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso' ni'nin. Patan-aranquë sa'acaso marë' a'parínsonta', ni'nin. Naporahuaton, pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitapon pochin: "Ama Canaan sanapi máquësohuë'," itërinsona natanin. ⁷ Pa'pini, a'shini, sha'huitërinso chachin Cacoponta', Patan-aranquë pa'ninso' ni'nin. ⁸ Pa'pin inaporin ni'ton, Isaoso': "Canaan sanapiso', co tatahuë costarinhüë'," ténin. ⁹ Napoaton, Ismairo nicapon pa'nin. Inaso', Apraan hui'nin. Inatohua paaton, Ismairo hui'nin Maarata itopiso' maantarín. Inaso', Nipayo oshia'huain. Nani

cato Canaan sanapi macaponahuë', inanta maantarin.

Yosëri Cacopo ya'notërinso'

¹⁰ Cacopo Piirsipa quëran pipirahuaton, Aran ira pa'tërin. I'huatohuachina, quëparitërin huë'ëton paca-caso marë'. A'nara na'pi masahuaton, motoantacaso marë' acorin. Ina motoantaton huë'ërin. ¹² Naporo tashi huë'ëton, hua'narin: A'nara nanpënan no'paquë paquërahuaton, Yosë ya'huërinquë huarë' nincanin ni'nin. Ina nanpënanquë chachin, pancatë ni'ton, Yosë anquëninënpita a'haquën pantarapi, a'haquënso o'marapi. ¹³ Naporahuaton, Sinioro chachionta', ina pi-
rayan huaniarin ni'nin. Inari nontaton, itapon: "Caso Sinioroco. Quëmaquën Tata masho, Apraan itopiso' chinotërinco. Tata parionta chinotërinco. Quëhuëntëranso' no'pa' quëtaranquën. Shiparinpitanta', iso no'pa chachin hua'anëntapona'. Isoso no'pa', Canaan itopi. ¹⁴ Ca nohuanto shiparinpita na'amiatapona'. Mo'shi pochin na'apona'. Norti parti, sor parti, pi'i pipirinso parti, pi'i ya'coniniso parti, ya'ipi inapita parti hua'anëntapona'. Quëma quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahuë. Shiparinpita quëraonta inapotarahuë. ¹⁵ Ni'quë'. Carinquën ca'tanaranquën. Intópanta pa'patan, carinquën a'pa-iaranquën. Carinquën chachin iso no'paquë quënan-taranquën. Co onporonta pataranquënhuë', ya'ipi sha'huitëranquënso' naniquë huarë' catahuararan-quën," itërin.

¹⁶ Cacoposo' capayatahuaton, yonquirin: "Tëhuën-chachin Sinioro isëquë ya'huëapirihuë', co caso nitotërahuë'," tënin. ¹⁷ Napoaton, pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton tapon: "Iso ro'tëso', Yosë chinotacaso marë' nóya. Isëquë chachin, Yosë pëinën † ya'huërin. Naporahuaton ¡Yosë ya'huërinso ya'coananën!" tënin.

¹⁸ Tahuëririnquë Cacoposo', tashíramiachin capayatahuaton na'pi motoantërinso manin. Masahuaton, nohuítacaso marë' onë pochin ahuanirin. Naporahuaton ina aipi toma opotërin. Inapotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁹ Inaquë chachin iráca a'na ninano ya'huërin. Noso itopiso'. Ina pochin nohuítopirinahuë', Cacopori nisha nininën acotaton, Pitiri itërin. ²⁰ Inaquë Cacopori Yosë sha'huitaton itapon: "Quëma chachin ipora iratërahuëquë ca'tanco. Quëma nohuanton cosharo', a'moca'huaso', inapitanta ya'huëchinco. Naporahuaton quëma nohuanton tatahuë ya'huërinquë, noya huënanta'i. Inapo catahuahuatanco: 'Sinioroíchin Yosënëhuë', ta'to, chinotaranquën. ²² Iso na'pi onë pochin ahuanirahuësonta', quëma pëinën nisarín. Naporahuaton, ya'ipi quëtëranco quëran, pi'pian quëtáponquën. Shonca canahuato a'nara quëchin-quën," itërin.

Cacopori Napano yacaparínso'

29 Cacopo pa'sápaton, pi'i pipirinso parti ya'huëpisopita ya'huërinquë canconin. ² Ninano ya'cari', a'na poso quënanconin. Ina pirayan cara

huënton ohuicaro'sa i'sha o'shitacaiso marë' achinotapi. Ina pososo', pancatë na'piquë a'tantopi. ³ Ya'ipi ohuica huëntono'sa niyontonpachinara, a'paipisopitari naní quëran yamotahuatona', chi'huincapi. Ohuicanëna o'shitacaiso marë' inapopi. Nani o'opachinara, naquëranchin inaquë chachin a'tantaantapi.

⁴ Cacopori a'paipisopita natanin:

—¿Intoparanta canpitaso iyaro'sa? itërin.

—Aran quëran quiyaso' ta'a, itopi.

⁵ —¿Nohuitërama canpita Nacoro hui'nin, Napano itopiso' to? taantarin Cacopo.

—Nohuitërai mini, itaantapi.

⁶ —¿Noya ya'huëarin? itaantarin.

—Noya mini ya'huëarin, itopi. Napotahuatona':

—¡Ma'tana hui'nin Naquira itopiso' huë'sarin!

Ohuicanënpitarë chachin huë'sarin, itaantapi. ⁷ Naporo' Cacopo tapon:

—Yono pi'i ya'huëarin ni'ton, pahuanarin ohuicaro'sa huë'ërinquë oncorapicaso'. ¿Onpoatonta co o'shitatoma pasto capacaiso marë' quëpaantaramahuë? itërin.

⁸ —Co nanitëraihuë' inapoca'huaiso'. Ya'ipi ohuica huëntono'sa a'paipisopitarë chachin niyontonacaiso' ninarai. Naporo huarë' nanitërai na'pi chi'huincatahua-toi, ohuicaro'sa o'shita'huaiso', itopi.

⁹ Inapita nontaso', Naquiraso' pa'pin ohuicanënpitarë chachin canquirin. Inari pa'pin ohuicanënpita a'paitërin. Ina ni'sahuaton, Cacoposo' a'naroáchin posoquë pa'nin. Pa'sahuaton, na'pitë masho chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton, apin ohuicanënpita o'shitërin. ¹¹ Ina quëran Naquira apinorahuaton: "I'hu-ata oshi," itërin. Napotahuaton, na'nërarin. ¹² Cacopori sha'huitërin: "Caso quëmaquën tata, apihuëmiáchin. Quëmaquën a'shacha Nipica itëramaso hua'huinco ni'to, naporahuë," tënin. Ina natanaton, Naquiraso ta'arë'nachin pa'pin sha'huitapon pa'nin.

¹³ Cantonahuaton sha'huitërin: "A'shacha Nipica hua'huin, Cacopo itopiso' canquirin," itërin. Ina natanahuaton, Napanoso ta'arë'nachin nicapon pa'nin. Quënanconahuaton apinorin. Apinorahuaton: "I'huata api," itërin. Nontahuaton pëinënquë quëparin. Inaquë Cacopori ya'ipi naporinso apin sha'huitërin. ¹⁴ Napanori natanahuaton itapon: "Quëmaso' tëhuën-chachin quëmopinëhuënquën ninan," itërin.

Sanapi marë' Cacopo sacatërinso'

Cacoposo' Napano pëinënquë a'na yoquirá nani ya-capatërin. ¹⁵ Ina piquëran Napanori itapon:

—Quëmopinëhuënquën nipirahuë', co topinan asacata'huanquënso ya'huërinhuë'. Sha'huitoco on-
poso canacamaso nohuantëranso'. ¹⁶ Napanoso' cato hui'ninpita nano'sa ya'huëtërin: Paninanso' Nia itopi. Ina piquëran niantarinsoso', Naquira itopi. ¹⁷ Niaso', noyápiachin ya'pirahuanin. Naquiraso nipirihuë', noyápiroyanchin, co máquën tëranta tëhuërinhuë'.

¹⁸ Cacoposo' Naquira costaton, apin itapon:

—Hui'nan hua'hua nininso', Naquira itëramaso nohuantërahuë. Ina marë' canchisë pi'ipi quëma marë'

† YOSË PËINËN: Iprío nananquëso', Pitiri itopi.

sacatarahuë, itërin. ¹⁹ Napotohuachina, Napanori itapon:

—Naporan ni'quëhuarë', quëmari maquë nipachin. Nishaso quëtacaso', co noyahuë'. Yacapatonco sacatëquë nipachin, itërin. ²⁰ Inapoaton Cacoposo' Naquira marë' canchisë pi'ipi sacatërin. Hua'qui sacatopirinhüë', Naquira pa'pi nosoraoton, cara tahuëriíchin sacatërinso pochin cancantërin.

²¹ Nani canchisë pi'ipi sacatohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Acoantoco huachi hui'nan. Sha'huitëranquënso' nani nanirahuë huachi, itërin. ²² Napotohuachina Napanoso' ya'ipi ya'huërin pirayan ya'huëpisopita, amatërin. Cacopo sa'arinquë pita nicacaso marë' amatërin. ²³ Napoaponahuë' nani tashihuachina, Napanoso Naquira ya'huërenamën Niasa', Cacopo acoantërin. Inaso co nohuitatonhuë', ichihuë'ërin. ²⁴ Naporahuaton Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso Nia nicanarin. Camaicaso marë' nicanarin. Inaso sanapi Siripa itopi.

²⁵ Tahuëririnque' tashíramiachin Cacoposo', Nia ichihuë'ërinso ni'nin. Ni'sahuaton, pa'pi pa'yantërin. Napoaton Napano chiníquën nontërin:

—¡Co napochitoncohuë' pora! ¡Co'ta Naquira marë' nani sacatërahuë! ¡Nani nonpintëranco ni'sora! itërin.

²⁶ —Isëquëso api, co hua'hua nininso'ton, aso'yaraihuë'. ²⁷ Nia mananso marë' a'na simana pita nicacaso ya'huërinso', naniquë'. Ina nanihuatan, Naquira ya'huë'rë' acoantaranguën. Canchisë pi'ipi chachin ca marë' sacatacaso' nohuantohuatan, inapotaranquën, itërin Napanori. ²⁸ Napotohuachina, Cacopo nohuantërin. Nia maninsó marë' simana pita imapiso nanihuachinara, Napanori, Naquira ya'huë'rë' acoantërin. ²⁹ Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso' camaicaso marë' Naquiranta nicanarin. Ina sanapiso' Pira itopi. ³⁰ Nani acoantohuachina, Cacoposo', Naquira ichihuë'ërin huachi. Inapoaton ina na'con na'con nosororin. Niaso nipirinhüë', co onpopinchin nosororinhüë'. Canchisë pi'ipi chachin Napano marë' sacataantacaso' niponahuë', nosororin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

³¹ Cacoposo', Nia co onpopinchin nosororinhüë'. Ina nitotaton, Siniorori catahuarin hua'huanacaso marë'. Naquiraso nipirinhüë', ina nohuanton chachin, co nito hua'huaninhüë'. ³² Niaso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. Inaso', Nopino itërin. "Sinioro sëtërahuëso' nicaton, catahuarinco. Hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë nosoroaponco huachi," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.

³³ Naquëranchin, cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin. Inaso', Simion itërin. "Nocaninacoso' Sinioro natanin. Natanaton catahuarinco. Napoaton a'na hua'huasha quëtaantarinco," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁴ Naquëranchin cayoantarahuaton, quëmapi chachin hua'huantarin. Inaso', Nihui itërin. "Nani cara hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë na'con na'con chinpitaponco huachi," ta'ton,

ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁵ Niaso', naquëranchin cayoantarahuaton quëmapia'hua chachin huaiantarin. Inaso Cota itërin. "Iporaso' huachi, Sinioro pa'yatato chinotarahüë," ta'ton ina pochin hua'huin nohuitërin. Nani catapini hua'huanahuaton, copi tënin huachi.

30 Naquira co nito hua'huanatonhuë', cainpain noyaparin. Napoaton so'in itapon:

—Hua'huantoco canta'. Co'so' hua'huantohuatancohuë', chiminarahuë, itërin. ² Cacoporiso nipirinhüë', no'huiton itapon:

—¡Co caso Yosëcohuë'! Ina co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huananhuë', itërin.

³ Napotohuachina, so'in itapon:

—Ni'quë'. Piyapinëhuë' Pira itë'rëhuaso', maquë topirahuë. Ina mapatan hua'huanpachin, cari masarahuë. Hua'huahuë chachin nicacaso marë' masarahuë. ⁴ Inapoaton, Naquirari piyapinën Pira itopiso', so'in acoantërin. Acoantohuachina, ichihuë'ërin. ⁵ Piraso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. ⁶ Naporo' Naquira tapon: "Isoso hua'huasha, Tano itarahuë. Yosë nontërahuëso' natanatonco: 'Tëhuënhachin quëmaso' noya ninan ni'ton, catahuanquën huachi,' itërinco. Napoaton a'nara hua'huasha quëtërinco," tënin. Ina yonquiaton ina pochin nohuitërin. ⁷ Ina quëran Pira cayoantarahuaton, quëmapia'huaya chachin huaiantarin. ⁸ Naporo' Naquira taantarin. "Iso hua'huashaso', Nipitari itarahuë. Na'con caipayarë'co nichinitërai, iporaso huachi nani minsërahuë," ta'ton ina pochin nohuitërin.

⁹ Nianta co huachi hua'huanacaso nanitërinhuë'. Napoaton piyapinën Siripa itopiso' Cacopo acoantërin.

¹⁰ Siripa ya'huë'rë' cayoaton hua'huanpachina, Niaso tapon: "¡Ma noyacha nisharahuë paya!' tënahüë.

Napoaton iso hua'huashaso', Caro itarahuë," tënin.

¹² Ina piquëran Siripaso', a'na ya'huë'rë' hua'huaantararin. ¹³ Naporo' Niaso' tapon: "¡Ma noyacha ya'huërahuë paya! Iporaso ya'ipi sanapiro'sa': '¡Ma noyacha inaso ya'huërin paya!' itaponaco ta'to, iso hua'huashanta', Asiri itarahuë," tënin.

¹⁴ Trico macacaso tahuëri'sa', Nopino pa'sahuaton, mantracora huayo itopiso' quënanconin. Ina masahuaton, a'shin quëshimarin. Ina quënapataton Naquirari itapon:

—Hua'huan mantracora huayo quëshirinquënso', quëtoco canta topirahuë, itërin. ¹⁵ Napotopirinhüë', Niari itapon:

—Ayon caira. ¡Ama napopitëraqüësohuë'! ¡So'yahuë nani osëretëranco! Hua'huahuë ya'huë'rë' mantracora huayo quëshirincosonta' ¿yao'sërëtaantamaranco ti? itërin.

—Ina quëtohuatanco, ipora tashi Cacopo quëmarë' huë'ëpon, itërin Naquirari. ¹⁶ Tashi huarë' Cacopo pas-to quëran huënantahuachina, Niari nacapirahuaton:

—Hua'huahuë mantracora huayo quëshirincoso', nani Naquira quëtërahuë. Quëmaro'co ipora tashi huë'ëca'huaso marë' inaquë pahuëretërahuë, itërin.

Napotohuachina, naporo tashi Niaso', Cacopo huë'ëparin. ¹⁷ Hua'huanacaso marë' orarinso Yosëri natanahuaton, catahuarin. Napoaton Niaso', a'natërâpo hua'huinpita nicacaso' cayoantarin. ¹⁸ Nasitohuachina tapon: "Iso' hua'huasha, Isacaro itarahuë. Camairahuëso sanapi so'yahuë acoantërahuë ni'ton, Yosë acanarincó," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ¹⁹ Ina quëran Nia cayoantarahuaton, saota nicacaso' hua'huaantarin. ²⁰ Nasitohuachina taantarin: "Iso hua'huashaso', Saporono itarahuë. Noya nininso chachin Yosë nicararincó. Nani saota hua'huasha a'notërahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë noya noya ni'sarincó," ta'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹ Nitiquioninquë Niaso', sanapia'huaya hua'huanin. Nasitohuachina, Tina itërin.

²² Naquiraso co hua'huana'pihuë ni'ton, na'con Yosë nontërin. Napohuachina, napoiyan quëran nosoroaton a'panirin. Ina nohuanton hua'huanin huachi. ²³ Paninantërinso' huaihuachina, tapon: "Co hua'huana'pico-huë' nicato tapanápirahuë'. Yosë chachin catahuarincó ni'ton, hua'huanato co huachi tapanahuaso ya'huërinhuë'. ²⁴ A'na ya'huë'rë' Siniro quëtaanta'inco topirahuë'," ta'ton, Cosi itërin.

Cacopo Napanorë', ninonpintopiso'

²⁵ Cosi nasitërin piquëran Cacoposo', Napano itapon: —Ya'huërahuëquë chachin yapanantapirahuë'.

²⁶ Sa'ahuëpita, hui'nahuëpita, inapita quëtoco. Nani inapita marë' sacatërahuëso' nanirin. Quëma nitotëran onpo sacatërahuësona ni'ton, quëpai huachi topirahuë, itërin. ²⁷ Napotopirinhuë', Napanoriso' itapon: —Ama napoquësohuë api. Quëma yacaparanco ni'ton, Siniro catahuarincó. Ani'tato, ina nitotërahuë. Napoaton quëparitëquë tënahuë. ²⁸ Sha'huitoco onposona canacamaso nohuantëranso'. Nápo chachin pahuë'rë'inquën, itërin.

²⁹ Napotohuachina, Cacopori itapon: —Quëma marë' onpo sacatërahuëso', nani nitotëran. Pë'tahuanënpitanta noya a'pairahuëso', nani nitotëran. ³⁰ Co'huara huë'shátërapohuë', caraíchín ya'huëtërinquën. Iporaso nipirinhuë', pa'pi notohuaro' na'amiatërin. Huë'nahuë quëran huarë' Siniro catahuarinquën. Iporaso huachi canta', caora marë' sacata'huaso' nanirin huachi, itërin.

³¹ —Caquë chachin sacataantacaso marë' ¿onpota pahuë'rë'inquën? taantarin Napano.

—Ama coriqui pahuë'rëcosohuë'. Apira sha'huitaranquënso' nohuantohuaton, quëma marë' sacataantarahuë. ³² Ipora tahuëri pë'tahuanënpita huëntonëquë pa'sarahuë. Pa'sahuato, yaráton carniroa'huaro'sa', niquë acoarahuë. Naporahuaton chipoa'huaro'santa ninshipiton nipiso', niquë acoarahuë. I'coapi nipisopitanta inapotarahuë. Inapita quëran pahuë'rë' quënana'huaso marë' napoarahuë.

³³ Inapohuato, a'na tahuëri canarahuëso ni'quihuatan, no'tëquën sacatërahuëso nitotaran. Pë'tahuatërahuëquë, i'coapiro'sa', ninshipitono'sa inaporáchin chiporo'sa quënanaran. Naporahuaton, yaráton

carniro'saráchin quënanaran. Nisha quënanpatanso', ihuaranquën ni'ton, naporin, itërin Cacopori.

³⁴ —Noyapa'. Inapoa'a nipachin, tënin Napano.

³⁵ Napoaponahuë', naporo tahuëri chachin inaso chiporo'sa hui'tonpi nipisopita, i'coapi nipisopita, nisha acorin. Chipo sanapi'santa ninshipiton, nipiso', inaquë acorin. I'coapiro'sa', máquënso tëranta huiritopisopita, inapitanta inaquë chachin acorin. Ya'ipi yaráton carniroa'huaro'santa', inapotërin. Inapotahuaton hui'ninpitari a'paicaiso marë' quëtërin. ³⁶ Ina quëran, pë'tahuaro'sa huayoninsopitarë chachin Napanoso', Cacopo ya'huëarin quëran, cara tahuëri irataté pa'në'pa', pa'pi.

Cacoposo nipirinhuë', co manta taponahuë', a'napita ohuicaros'a Napanonquën a'paitarin. A'paitapon pochin canacaso marë' isopirin: ³⁷ Nara sé'paro'sa huara napapiráchin nanpi sé'patërinso' pë'shitërin. Isopita nararo'sa sé'paquën napotërin: Aramo, ni'to', tanpapi, inapita sé'paquën manin. Masahuaton, hui'tona'piarin. Hui'toninsopitanta', i'shotëra'piarin. Acopo huiritërinso ya'nocaso marë', inapotërin. ³⁸ Ina quëran huararo'sa hui'tonanpinan nininso', pë'tahuaro'sa huëntonën notënanquë acorin. I'sha o'opiquë acorin. Inaquë pë'tahuaro'sa nito'quëpi ni'ton, naporin. Huararo'sa notërahuatona quëmapi nipisopita to'quëtópi. Inapohuachinara hui'ninpitaso': Hui'tontono'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapita hua'huatapi. ⁴⁰ Naporo' Cacoposo', inapita nisha acorarin huachi. Inapotërinso', Napano pë'tahuanënpita yaratonos'a', hui'tontono'sa', inapita notënanquë acoonin. To'quëcaiso marë' acoonin. Inapoaton Cacoposo', Napano pë'tahua huëntonën quëran na'apisopita, inaora huëntonëquë acoaton ana'atarin huachi. ⁴¹ Panca panca pë'tahuaro'sa nipisopita huënaitohuachinara, i'sha o'opiquë huararo'sa acorin. Nito'quëapona pochin huararo'sa notëcaiso marë' naporin. ⁴² Mashiraa'huaro'sa huënaitohuachinaraso', co huararo'sa acorinhuë'. Napoaton pi'pira'huaya nipisopitaso', Napano marë' ninin. Ya'huë'rë' panca pancaro'saso', inaoranquën ninin. ⁴³ Inapoaton inaso', pa'pi ma'huanin. Pa'pi notohuaro' ohuica ya'huëtahuaton, piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. Notohuaro' camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta ya'huëtërin.

Cacopo, mi'sën ta'ananpicaso yonquirinso'

31 Ina quëran Cacoposo', mi'sënpitari pinorinso' natantërin: "Cacoposo' tata pë'tahuanënpita matahuaton, pa'pi ma'huanin," topi natantërin. ² Naporahuaton Napanori chachinta', co huachi iráca pochin nitërinhuë' ni'nin. ³ Naporo' Sinirori Cacopo itapon: "Tataparín, quëmopinënpita, inapita ya'huërinso parti panantaquë'. Carinquën ca'tanatëinquën catahuaranquën," itërin.

⁴ Ina natanaton, Naquira, Nia inapita pastoquë amatërin. Inaora ohuicanënpita a'pairinquë amatërin. ⁵ Huë'pachinara, itapon:

—Tataparima co huachi iráca pochin noya ni'ninco-huë'. Yosëso nipirinhüë', ca'tanatonco catahuarinco. Inaso' tatahuëri chinotërinso'. ⁶ Canpitaso', nani nitotërama tata marë' chiniquën sacatërahuëso'. ⁷ Naporahuaton nonpintahuatonco co no'tëquën pahuërin-cosohuënta', nitotërama'. Napoaponahuë', Yosë catahuarinco ni'ton, co aquëtë huarë' ihuarincohuë'. ⁸ A'na tahuëri tataso' tënin: "Ninshipitono'sa quëchin-quën sacatëranso marë'," topachina, ya'ipi sanapi ninshipitonáchin hua'huanpi. A'na tahuërinta: "Hui'tontono'sa quëchinquën sacatëranso marë'," taantahuachinaso', hui'tontono'sáchin hua'huataan-tapi. ⁹ Yosë nohuanton ina pochin tata pë'tahuanën-pita hua'huatopi. Canpoanquën nicacaso marë' napopi.

¹⁰ A'na tahuëri pë'tahuaro'sa huënaitaso', hua'narahuë. Chipo mashoro'sari, chipo sanapi'sa to'quësapi hua'narahuë. To'quëtona'piro'saso', a'naquënso hui'tonpiro'sa', a'naquënso ninshipitono'sa', a'naquëonta i'coapiro'sa', inapita quënanahuë. ¹¹ Naporo chachin Yosë anquëninën përarinco: "¡Cacopo!" itërinco. Itohuachincora: "Isëquë nis-arahüë," itërahuë. ¹² Naporo' anquëni itërinco: "Noya ni'quë', ya'ipi chipo mashoro'sa', chipo sanapi'sa to'quëpisopita, hui'tonpiro'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapitaráchin to'quërapí. Napano nonpin-tërinquënso nitotato, ni'nanso chachin a'ninquenta nicacaso marë' catahuanquën. ¹³ Ca mini Yosëco, iráca Pitiriquë ya'notëranquën. Inaquë na'pi tomaquë opotahuaton, chinotaancoso marë' acoran. Naporahuaton inaquë chachin casáchin chinotaancoso marë' sha'huitëranco. ¡Manóton huëquë pa'a! Iso no'pa quëran pipirahuaton, hua'huatëranso no'pa parti panantaquë'," itërinco, tënin Cacopo.

¹⁴ Ina topachina, Naquira, Nia, inapitari itapon:

—Quiyanta mini tata chiminpachin, co huachi ma'sha tëranta maca'huaiso ya'huërinhuë'. ¹⁵ Naporahuaton ipora chachin nisharo'sa pochin tata ni'ninco huachi. ¡Pa'anpitërarincoi ni'ton, quiya marë' pahuëretaton ina nápo sacatëran! ¹⁶ No'tëquën chachin Yosëri, tata ma'shanënpita, matahuaton, canpoa quëtërin-poa'. Inaso' canpoanquën, hua'huanpoapitanquën. Napoaton, ma'sona Yosë sha'huitërinquënso', niquë huachi, itopi.

Cacopo ta'arinso'

¹⁷ Sa'inpitari napotërin ni'ton, Cacoposo Canaan parti panantacaso yonquirin. Pa'pin ya'huërinso no'paquë paantacaso marë' tapatarin huachi. Napanoso' a'na parti ohuicanënpita ya'iapon pa'nin. Inaquë pa'ninso' Naquirari, pa'pin mamanshinënpita ihuarin. Ya'ipi quë-mopinënpitarë chachin mosharinso', ihuarin. Cacoposo' sa'inpita, hui'ninpita, inapita, camiyoro'saquë a'mitërin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, ya'ipi inapita quiquirin. Ya'ipi inapitaso', Patan-aranquë sacataton canarinso'. ²⁰ Inapoaton Cacopori, Napano nonpin-tahuaton, co sha'huitaponahuë' huëshirin. ²¹ Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin Cacoposo', ta'arin. Co

hua'quiya quëranhuë', Iopiratisiiquë pëntoitahuatona', Carata motopiro'sa parti, notëëtërin.

Napanori Cacopo imaquirinso'

²² Cara tahuëri quëran Napanoso', Cacopo ta'arinso' nitotërin. ²³ Ina nitotaton, quëmopinënpitarë chachin, imaquirin. Canchisë tahuëri quëran, Carata motopiro'sa parti canquiipi. Napoaponahuë', naporo tashi Yosëri huë'nquë ya'notaton itapon: "Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in," itërin. Tahuërianpitahuaton Napanoso', ²⁵ piyapinënpitarë chachin Carata motopiro'saquë Cacopo nincantopi. Ina motopiro'saquë inanta', huëntonënë chachin chinotopi. Napanonta ina motopiro'saquë chinotaponahuë', co niquënyatërapihuë'. ²⁶ Cacopo quënanahuaton, chiniquën nontërin:

—¡Pa'pi co noyahuë' ninan! ¡Co nonpinchitoncohuë' pora! Ahuëtahuatë sanapi'sa manëso pochin hui'nahuëpita quëshiaranco. ²⁷ Nonpintatonco, co sha'huitaponcorahuë' ta'aiaran. ¡Co naporëhuë'! Ya'huëranquë yapaantaranso sha'huitëranco naporini, noya ninontatëhua capa cancanchitërihuahuë'. Pita nicatëhua': Tonton, arpa, inapita pi'nipiquë ninonchitërihuahuë'. ²⁸ Hui'nahuëpita, shihuëpitanta', ichta'airan ni'ton, co apinoto nonta'huaso' quëtëranco-huë'. ¡Co manta yonquirëhuë pochin ninan! ²⁹ Nohuantërahuë naporini, ma'shátërahuë ya'ipinquëma ana'in-chitënquëmahuë'. Napoaponahuë', achin tashi chachin Yosë nontërinco. Inaso' tataparionta chinotërin. Huë'ëhuëquë ya'notatonco nontërinco: "Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in," itërinco. ³⁰ Tataparin ya'huërinquë ya'nipishahuë yapantaton huë'saran ni'quëhuarë', ¡co mamanshinëhuëpitaso' ihuatonco quëitonhuë' pora! itërin Napanori.

³¹ Napotohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Të'huatatënguën topinan huë'sarahüë: "Paan-ta'huaso sha'huitohuatoso', sa'ahuëpita osëretamarinco," ta'to, naporahuë. ³² Nipirinhüë', insosona tëranta mamanshinënpita matahuatënguën, quësahuachin, ¡chimiin! Ma'sona tëranta quëmaquën nininso' quësahuato, ya'ipi quëmopinënpita ni'tonënguë a'noquë'. Inapotaton quëpamantaquë', itërin. Napopirinhüë Cacoposo', Naquirari pa'pin mamanshinënpita ihuarinso', co nitotërinhuë'. ³³ Naporo' Napanoso', mamanshinënpita yoniton patë patërantarin. Cacopo në'mëtë pëinënguë'ton ya'conin. Pipirahuaton, Cacopo cosonanënpita nininquë, ya'coantarin. Nianquën nininquënta ya'conaponahuë', co mamanshinënpita quënaninhüë'. Ina quëran pipirahuaton, Naquiranquën nininquë ya'huëre' ya'coantarin.

³⁴ Naquiraso' mamanshiro'sa masahuaton, po'orin. Camiyoquë huënsëcaiso marë' nitopisoanaquë po'orin. Inapotahuaton, ina aipi huënsëtërin. Pa'pinso' ya'ipi në'mëtë pëianaquë yonipirinhüë', co quënaninhüë'. ³⁵ Naquirari itapon:

—Tata, co huanirahuëso marëhuë', ama no'huicoso-huë'. Sanapicoi inachintëraiso tahuëri nanitërinco ni'ton, huënsëárahue', itërin. Napanori mamanshinënpita yonisápirinhuë', co quënaninhuë'.

³⁶ Co quënanpachinahuë', Cacopo ya'huë'rë' no'huitaton Napano chiníquën nontërin.

—¿Maquëta tëhuëtëranquën ni'nan? ¿Ma'ta onpoato oshahuanahuë ni'ton, co napion cancantaton imaquirancoso'? ³⁷ Ya'ipi ma'shanëhuëpita o'quiaton yoniran. ¿Ma'ta quënaparanco quëmaquën nininso'? Ma'sona quënanpatan, a'ninquëchin, quëmopinënpita notënanquë acoquë'. Quëmopinëhuëpitarinta', ni'in. Inapita sha'huichinpoa' insosona no'tëquën noninso'. ³⁸ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatërahuë. Naporo' co a'na ohuica tëranta', co a'na chipo tëranta ana'huarinhue'. Huëntonënpita quëran, co a'na carniro tëranta', capitëranquënhue'. ³⁹ Ni'niro'sari pë'tahuanënpita tëpahuachinara, co onporo tëranta a'nota'huanquënsomarë' quëshiranquënhue'. Caoranquën masahuato, acoantarahue'. Tahuërihuë nipon, tashihuë nipon, ihuatohuachinanta', ca apahuëretëranco. ⁴⁰ Tahuëri nipachina pi'i acorinco, tashinta nipachina sëhuën acorinco. Pë'tahuaro'sa a'paito, huë'ëi natanahuë. Inapoato nohuantaso' parisitërahuë. ⁴¹ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatato, ya'ipi inapita ahuantërahuë. Cato hui'nanpita marë' shonca catapini pi'ipi sacatërahuë. Pë'tahuanënpita marënta', saota pi'i sacatërahuë. Naporahuaton, apira apira pochin nisha nisha cana'huaso sha'huitëranco. ⁴² Apraan chinotërinso catahuarincoco. Tata Isaconta', inachachin chinotërin. Co'so' ina catahuarincohue' naporini, topinamiáchin ya'huërahuëquë a'pa'itocohue'. Yosëso nipirinhuë', parisitërahuëso' nitotërin. Chiníquën sacatato ma'sha ya'huëtërinco'sonta', nitotërin. Napoaton achin tashi pënëninquën, itërin Cacopori.

Cacopo, Napanorë' anoyatopiso'

⁴³ Cacopori napotohuachina, Napanoso' tapon:

—Isopita catoro'saso', hui'nahuëpita. Isopita hua'huaro'santa shihuëpita. Pë'tahua huëntono'santa', caquën. Ya'ipi isëquë ni'nanso', caquënáchin. Napoaponahuë', hui'nahuëpita catahua'huaso marë' ya'ipi quëchi nipachin. Shihuëpitanta quëchi.

⁴⁴ Napoaton huëquë pa'a Yoscoarë' niitatë anoyata'a. Catonpo chachin anoyatërehuaso ayonquiinposo marë' inapoa'a, itërin. ⁴⁵ Napotohuachina, Cacoponta', "Noyapa'," tëcaton, a'nara na'pi manin. Ina masahuaton, onë pochin ahuanirin. ⁴⁶ Naporo' quëmopinënpita camairin:

—¡Na'piro'sa yontonco! itërin. Itohuachina, ya'ipiya quëran na'piro'sa yontonpi. A'mitë a'mitëtahuatona', panca imopi. Ina quëran, ya'ipiya coshatopi, na'piro'sa a'mitë a'mitëtopiso pirayan coshatopi. ⁴⁷ Napanoso' inaora nanamënuë, ina ro'të nohuitaton, "Quicaro Saatota," itërin. Cacoporiso nipirinhuë', inaora nanamënuë ina ro'të chachin, Carata, itërin. ⁴⁸ Naporo' Napano tapon:

—Iso na'piro'sa imorëso', catonpo chachin ayonquiariinpo Yoscoarë' ta'të ipora tahuëri anoyatëre'so'. Napoaton, ina no'paso' ipora huanta Carata, itopi.

⁴⁹ Naporahuaton Mispa itopi anta': "Nipatohuatë, co huachi niquënanarihuë'. Napoaponahuë', Siniro chachin ni'inp'o'. Co insonta ya'huë'requë naporëso ni'pirinpohuë', Yosë chachin ni'inp'o'. Napoaton ama hui'nahuëpita no'huiton aparisitëquësohuë'. Ama aquëtë chachin sanapi'sa maantaquësohuë'. Ina marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco," itërin. Ina naporinso marë' ina pochin ina no'pa' nohuitopi.

⁵¹ Napanoso' aquëtë chachin Cacopo sha'huitaantarin:

—Ni'quë'. Na'pi imorahuëso ya'huëarin. Onë pochin na'pi ahuanirahuësonta ya'huëarin. Ya'huërehuaso huáncana inapita acorahuë. ⁵² Inapita ayonquiariinpo ama quëmanta ma'sha onpotancoso marëhuë', isëquëran pëntonquësohuë'. Co ca tëranta ma'sha onpota'huanquënsomarë' isëquëran pëntona'huaso ya'huërinhuë'. ⁵³ Canpo capini nanan ya'huëhuachin, Yosë chachin anitochinpo', inquënposona tëhuëre'so'. Ina Yosë chachin quëmaquën tata masho Apraan, chinotërin. Caquën tata masho Nacoronta chinotërin. Inquënposo tëhuëhuatë', ina chachin ana'inchinpo', itërin. Napotohuachina, Cacoposo': "Caquën tata chinotërinso ni'sárinco ni'ton, co napoarahue'," tënin. ⁵⁴ Inapoatona anoyatohuachinara, Cacoposo' inaquë chachin Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëparin. Nani Yosë chinotohuachinara, quëmopinënpita ichicoshatërin. Ya'ipiya coshatopi. Nani coshatohuachinara, inaquë chachin huë'ëantapi.

⁵⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Napanoso' huënsëintarahuaton, hui'ninpita, shinpita, inapita apinora'piarin: "Yosë catahuainquëma noya paco'," itahuaton ya'huërinquë pa'mantarin huachi.

Cacopo, Isaorë' niquënanpiso'

32 Napano piyapinënpitarë chachin pa'mantahuachina, Cacoponta piyapinënpitarë chachin paantarin. Paasoi Cacoposo', Yosë anquëninënpitari nacapirin. Inapita quënanahuaton, tapon: "Isopitaso', Yosë sontaronënpita huënton. Catahuainacoso marë' a'paimarinso'," tënin. Napoaton ina ro'tëso': Maanain †, itërin.

³ Naporo' Cacoposo', comisiono'sa Isao sha'huitacaiso marë' Sëir no'paquë a'parin: "Iya'hua huënantárin ni'ton, iso pochin nanan a'patiarinquën: 'Ca iya masho huënantárahue'. Ma'sona quëma camaitëranso nisarahuë. Cato shonca pi'ipi api Napano ya'huërinquë yacapatërahuë. ⁵ Na'a ohuacaro'sa', moraro'sa', ohuicaro'sa', inapita ya'huëtërinco. Piyapinëhuëpitanta', quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërinco. Iso nanan, a'pataranquën noya ninicatë ya'huëantacaso marë' tënin, 'itoco'," itërin. Napotahuaton a'parin.

⁶ Comisiono'sa huënantahuachinara, Cacopo sha'huitiintapi:

† MAANAINSO': Cato huënton sontaro'sa', tapon naporin.

—Iya masho Isao nicapoi a'parancoi ni'toi, pa'nai. Huë'saranso nitotaton, inaora chachin nacapiinquënso marë' huë'sarin. Catapini pasa quëmapi'sari imaquiarin, itiipi. ⁷Ina natanahuaton, Cacoposo pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton yonquirárin. Yonquirárin quëran, piyapinënpita, ohuicanënpita, ohuacanënpita, camiyonënpita, inapita cato huënton acorin. “Iya mashori, a'na huënton ahuëhuachina', a'na huëntonso ta'ararin,” ta'ton naporin.

⁹Ina quëran iin të'huataton, iso pochin Yosë non-tërin: “Sinioro, quëmaso Yosënuën. Tata masho Apraan chinotërinquën. Tata Isaconta chinotërinquën. Quëma sha'huitëranco ni'ton, ya'huërahuëquë huë'sarahuë. Quëmopinëhuëpita ya'huërinquë huë'sarahuë. Naporahuaton: ‘Ca nohuanton noya pa'saran,’ itëranco. ¹⁰Tëhuëchachin co noyacohuë' ni'to, co nosoroancoso' ya'huërinhuë'. Co no'tëquënáchin catahuancoso ya'huëpirinhuë'. Iráca ya'huërahuë quëran pipipo, Cortaniiquë pën-toitërahuë. Naporo' co ma'sha tëranta quëparahuë. Pitananëhuëro'coáchin pa'nahuë. Napopirahuë', iporaso' cato huënton pochin hua'anëntërahuë. ¹¹¡Nosoroatonco Sinioro iya masho Isao quëran, nicha'ëco! Nani huë'sarin ni'ton, ahuërahuatonco, sa'ahuëpita, hui'nahuëpitarë'co chachin niqutohuachinco. ¹²Nani quëma chachin, catahuancoso marë' a'ninquëchin sha'huitëranco. Naporahuaton, shihuëpitanta caquëran pipipisopita, inotëra'huaya pochin na'acaiso' sha'huitëranco. Marë yonsanquë inotërahuaya ya'huërinso', co pichicasohuë'. Ina pochin na'acaiso' nani sha'huitëranco,” itërin.

¹³Naporo tashi inaquë Cacopo huë'ërin. Tahuëririnquë capayatahuaton, ya'cariya ya'huërinsopita quëran, pëtahuaro'sa huayonin. Iin masho Isao nicanacaso marë' huayonin: ¹⁴Cato pasa chipo sanapi, cato shonca chipo, cato pasa ohuica, cato shonca carniro, cara shonca camiyo paya nasha huaipiso hua'huinpitare chachin, catapini shonca ohuaca', shonca toroa'hua, cato shonca mora sanapi nininso', shonca mora quëmapi, inapita.

¹⁶Inapita huayonahuaton, piyapinënpita quëtërin a'na huënton a'na huënton quëpacaiso marë'. Co'huara pa'shátërasoihuë', ma'sona nicacaisonta sha'huitërin:

—Canpitaso quëchitoco'. A'na huënton'ton pa'in. Amasha aquëmiachin nipachin a'na ya'huë'rë', paanta'in. Ama napopináchin pacosohuë', itërin. ¹⁷Quëchiamën huënton quëpana'pi sha'huitërin:

—Iya masho Isao nacapiatënuën natanpachinquën: “¿Inta quëmaso' hua'anën? ¿Intohuata pa'saran? ¿Inquënta pë'tahuaro'sa quëpaaranso'?” itohuachinquën, quëmari iso pochin sha'huitëquë': “Isopita pë'tahuaro'saso', quëma marë' quësarahuë. Cacopo a'patiarinquën. Inaso', quëma piyapinën pochin cancantërin. Nani inanta piquëran huë'sarin,” itëquë', itërin. ¹⁹A'napita huënton quëpana'piro'santa', sha'huitërin:

—Canpitanta iya masho Isao quënanpatama', inachachin sha'huitoco'. ²⁰Nani sha'huitohuatama', napotaantaco': “Inaora chachinso', piquëran huë'sarin,” itoco', itërin.

Isopochin yonquiaton Cacopo naporin: “Isopita pë'tahuaro'sa quëtato no'huirincoso asanoarahuë. Ina piquëran caora chachin ni'sarahuë. Tapona inapotërahuëso marë' inanta noya nontaantarincos,” tënin yonquinënuë. ²¹Inapoaton Isao quëtacaso'ton, aquëchitërin. Inaoraso nipirinhue', huë'ëcaso marë' ya'huëarinquëranchin quëparitërin.

Cacopo anquë'nirë nipanirinsos'

²²Napoaponahuë', naporo tashi chachin co'huara huë'ëshátërasoihuë', Cacoposo' huaniririn. Huanirahuaton, cato sa'inpita, cato cosonanënpita, inapita ayontonin. Shonca a'na hui'ninpitanta inaquë chachin ayontonin. Ayontonahuaton Capocoi' pëntoinantaquëchin, apëntoitërin. Ya'ipi pë'tahuanënpita, ya'ipi ma'shanënpita, inapitarë chachin aquëtëran a'parin.

²⁴Cacoposo' inaora quëparitohuachina, a'nara quëmapi ya'norin. Inarë tahuërianpitaquë huarë' nohuantaso' nipanipi. ²⁵Napoaponahuë quëmapi ya'norinsoso', co Cacopo minsëcaso nanitërinhuë'. Co nanitatonhuë', Cacopo tonaransën, ahuëtërin. Catantën nipaquëtërintaquëchin ahuërin ni'ton, notohuëtërin. Nipaniso' napotërin. ²⁶Quëmapi ya'norinsoso', Cacopo itapon:

—A'poco huachi, nani tahuëririarin, itërin.

—Co'so' noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitohuatancohuë', co a'poaranquënuë', itërin inarinta'.

²⁷—¿Ma'ninquënta quëmaso'? itaantarin quëmapi.

—Cacopo itërinaco, taantarin inanta'. ²⁸Naporo' ina quëmapi' itapon:

—Co huachi Cacopo itarinënuë'. Ipora quëran huarë' Isairo itarinën. Yosë chinitëran, piyapi'santa chinitëran. Chinitaton canatëran ni'ton, ina pochin nohuitarinën, itërin.

²⁹—Iporaso' quëmanta' nininën sha'huitoco, itërin Cacopori. Napotopirinhue', inariso itapon:

—Co quëmaso' nininënuë natanancoso ya'huërinhuë', itërin. Ina quëran inaquë chachin Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ³⁰Napoaton Cacoposo' ina ro'të anihuanin: “Pinoiro †,” itërin. “Isëquë chachin, Yosë nirayarahue. Ina niponahuë' co chiminahuë',” ta'ton, ina pochin ina ro'të nohuitërin.

³¹Pi'i pipiriahuasos', Pinoiro quëran huë'sarin huachi. Catantëntaquëchin, tonaransë notohuëtërin ni'ton, sonpariarin. ³²Napoaton iso quirica ninshitasoco huarënta Isairo shinpitaso', ma'sharo'sa catantënuë pancharin ipatë ya'huëtërinso', co ca'pihuë'. Inaquë Cacopo ahuëpi ni'ton, co ca'pihuë'.

Cacopo Isaorë' nanan anoyatopiso'

33 Cacoposo', Isao catapini pasa quëmapi'sarë chachin huë'sarin ni'nin. Ina ni'sahuaton, cara

† PINOIROSO': Yosë ya'pirin tapon naporin.

huënton hui'ninpita acorin. Niataquë a'na huënton, Naquirataquë a'na huënton, cosonaro'sataquë, a'na huënton. ² Cosonaro'sa'ton hua'huinpitare chachin aquëchitërin. Ina quëran Nia hua'huinpitare chachin ahuancanatërin. Naquiraso', Cosirë' piquëran acorin. ³ Inaporahuaton, Cacoposo quëchitërin. Iin masho ya'cariapon pochin, canchisëro mosharin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton mosharin. ⁴ Cacoposo' të'huaton naporin. Napopirihuë Isaoriso', ta'quirahuaton iin iporin. Iporahuaton, apinorin, naporin. Cato chachin noya ancantatona', nina'nëtopi. ⁵ Ina quëran Isaoso', sanapi'sa', hua'huaro'sa inapita ni'nin. Ni'sahuaton iin natanin:

—¿Isopita po'? ¿Inpitata? itërin.

—Hui'nahuëpita ta'a. Yosë nohuanton ya'huërinso', tënin Cacopo. ⁶ Naporo' cosonaro'saso hua'huinpitare chachin, Isao huëcapaipi. Ina notënanquë huë'sahuatona', isonpi. Isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ⁷ Ina quëran Nia ya'huëre' hua'huinpitare chachin, inapoantapi. Piquëran Cosiso', a'shinë chachin, huë'sahuatona', Isao notënanquë inahuanta inapoantapi.

⁸ Ina quëran Isaoso', Cacopo natanin:

—¿Ma'marëta ina nápo pë'tahua huëntono'sa a'paransopita, nacapirimarahue? itërin.

—Noya ninicatë ya'huantacaso marë' a'patëranquën-sopita, itërin Cacopori.

⁹ —Ama iya'hua napoquësohuë'. Canta ya'huëtërinco chachin. Co quëtaancoso ya'huërinhuë', itërin Isaori.

¹⁰ Itopirihuë', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya masho napoquësohuë'. Tëhuëenchachin noya ninicatë ya'huantacaso nohuantohuaton, onpopi-onta maquë ta'a. Quëmaora chachin noya nontaan-tarancoso' nicato, Yosë chachin napotërinco pochin cancantërahuë. ¹¹ Yosë nohuanton ma'huanahuë, co manta pahuantërincohuë'. Napoaton, quëshiranquën-sopita, onpopionta maquë', itërin. Napotápaton Isao anohuantërin. Ya'ipi a'patërin-sopita manin huachi.

¹² Ina quëran Isao taantarin:

—Noyapa'. Huëquë nipachin carinquën ca'tainquën pa'a, itërin. ¹³ Napotohuachina, Cacoporiso itapon:

—Tëhuëenchachin iya masho nosoroatonco napotëranco. Nipirihuë' hui'nahuëpita hua'huaro'sarächin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapitanta nasha hua'huatopiso ya'huërin. Manon quë-pahuatëso', a'na tahuëri marëáchin nanitërin, ohuica'huaro'sa taquicaiso'. ¹⁴ Noya quëmaso' pataquë topirahuë. Quiyaso nipirihuë' oshaquëranchin pacapoi. Hua'huaro'sapitarë'coi, pë'tahuarosapi-tarë'coi oshaquëran pa'sarai. Co hua'quiya quëranhuë', Sëir parti cantoontapatëinquën, inaquë niquënantari-hua huachi, itërin.

¹⁵ —Noyapa'. Naporan ni'quëhuarë', quëchitota'i nipachin. Nipirihuë' ca'tainquënso marë' caraya piyap-inëhuëpita pachi, itërin. Itopirihuë', Cacoposo taan-tarin:

—Ama iya napoquësohuë'. Noya quiyaora pa'sarai, itërin. ¹⁶ Napotohuachina, Isaoso piyapinënpitarë chachin Sëir parti paantarin.

¹⁷ Cacoposo nipirihuë', Socoto parti pa'nin. Inaquë pëitacaiso marë' piyapinënpita camairin. Naporahuaton, pë'tahuanënpita na'icaiso marë' tanpora'huaro'sa anitërin. Napoaton, ina no'pa' "Socoto"† itërin. ¹⁸ Inaquë hua'quimiachin ya'huërin. Ina quëran Cacoposo', ya'ipi huëntonëne chachin Siquimo ninano notënan-quë pa'nin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëantarin. Inapoaton Patan-aran quëran huë'ninso', Canaan no'paquë noya canquirin. ¹⁹ Në'mëtë pëiro'sa otënpiso' no'pa', Cacoposo' pasa coriqui marë' pa'anin. Ina no'paso', a'na quëmapi Amoro itopiso' hui'ninpitari hua'anëntopirihuë', pa'antërin. Inaso', a'nara hui'nin ya'huëtërin, Siquimo itopi. ²⁰ Ina piquëran Cacoposo', Yosë chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Ina nisahuaton aninihuanin: Ir Iroi Israiro ††, itërin.

Siquimori Tina tapiton po'orinso marë' i'huëretopiso'

34 Cacopo hui'nin Niaquëya ya'huëtërinso', Tina itopi. Ina nanontohuachina, a'na tahuëri Siquimo ninanoquë nanon capini nini'cai marë' pa'nin.

² Inaquë ni'so', Siquimori ni'sahuaton noyarin. Inaso', sha'huitëranquëmaso chachin Amoro hui'nin.

Amoroso', hua'an ya'conin. Ipo piyapi ni'ton, ya'ipi iporo'sa hua'anëntërin. Siquimori Tina co nohuanchachinpirihuë' ichihuë'ërahuaton, po'orin.

³ Napoaponahuë', pa'pi nohuantërin. Napoaton Tinari nohuantacaso marë' ma'pitaso ninin. ⁴ Naporo chachin Siquimoso' pa'pin itapon:

—Paaton tata, Tina maca'huaso marë' pa'pin nontoonquë'. Quëmopinënpitanta nontoonquë'. Ina pa'pi nohuantërahuë, itërin.

⁵ Cacoposo' hui'nin po'opiso' nitotaponahuë', co manta tëninhuë'. Hui'ninpita pë'tahuaros'a a'pairapi ni'ton, co manta tëninhuë'. Inapita canquiai huarë' sha'huitacaso' yonquirin. ⁶ Siquimo pa'pinso' Cacopo nontacaso marë' pa'nin. ⁷ Cacopo hui'ninpita huënantahuachinara, napopiso' natantopi. Natantahuatona', pa'pi no'huitopi. Siquimori oshina co mashätëraponahuë', ichihuë'ërin ni'ton, napopi: "Inapoaton inaso', is-rairo'sanpoa panca tëhuëtërinpoa'. ¡Co onporonta inapocaso ya'huërinhuë'!" topi. ⁸ Amoroso nipirihuë', inapita nontaton napotërin:

—Hui'nahuë Siquimo itërahuëso', oshiparima pa'pi nohuantërin macacaso marë'. Onpopionta quëtoco'.

⁹ Inapoatëhua', ya'huëa'ahua topirahuë. Napohuatëhua', quiyanta canpita hui'nama macapoi. Canpitanta', quiya hui'nahuëi masarama'. ¹⁰ Isëquë quë-paritatoma', quiyapitarë' ya'huëco'. Iso no'paquë ya'huatoma sacatoco'. Nohuantëramaso' pa'anco'. No'panta yapa'anpatama', pa'anco', itërin.

¹¹ Siquimonta huanirahuaton, nonsarin huachi:

—Tata napotërinquëmaso', nohuantoco ta'a. Onposo' natanpatamaco quëtaranquëma'. ¹² Sanapi

† Socotoso': Tanpora'huaro'sa', tapon naporin. †† IR IROI IS-RAIROSO': Yosëso', Israirori chinotërinso', tapon naporin.

marë' pahuëretërë quëran na'con na'con apahuëreto-huatamaco noya, co ma'shahuë'. Naporahuaton ma'sona nicana'huanquëmaso' natanpatamaconta', quëtaranquëma'. Onpopionta cari mai, topirahuë, tënin.

¹³ Napopirinhüë', inapitariso oshina na'inin ni'ton, i'huëretacaiso marë' yamonapi. Napoaton Siquimoso' pa'pinë chachin noyasha nontatona itapona':

¹⁴ —Noya nipirinhüë'. Co quiyaso' nanitërai huë' co marchuan quëmapi oshihuëi quëta'huaiso'. Quëtërai naporini, quiya marëso' pa'pi taparo niitonhuë'.

¹⁵ Ya'ipinquëma quiya pochachin marchuanama huarë' canpita naporamaso nisarai. Nohuantohuata-ma', ya'ipi quëmapinquëma marca niacotoco nipachin.

¹⁶ Naporo huarë' tëhuëchinso', canpitanta hui'nahuëi masarama', quiyanta canpita hui'nama masarai. In-apohuatëhua a'na huëntoínchin pochin nisarëhua huachi. ¹⁷ Nipirinhüë', co'so' nohuantohuatamahuë', isëquëran pipirai. Oshihuëinta macatoi, quëparai, itopi.

¹⁸ Napotohuachina Siquimoso' nohuantërin. Pa'pionta nohuantërin. ¹⁹ Cacopo hui'nin pa'pi nohuantaton Siquimoso', a'naróachin natëtërin. Inaso', ya'ipi Amoro hui'ninpita quëran chini chiníquën nanantërin. Napoaton, pa'pinë chachin ninano ya'coanaquë pa'pi. Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi, ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'. Ya'huëhuano'sa niyontonpachinara, itapona':

²¹ —Pasopitaso' noyaro'sa'. Pancana no'pa' ya'huëtërinpoa ni'ton, inapitanta yacapatënënpoa' pa'anapona'. Canpoanta nanitarihua inahua hui'ninpita macacaso'. Ya'huëre' inapitanta canpoa hui'ninpoa nanitapi macacaiso'. ²² Napoaponahuë' in-apoatëhua ya'huëcaso marë', ya'ipi quëmapinpoa marchuanacaso' nohuantopi. Inahua napopiso chachin canpoanta nicacaso' nohuantopi. ²³ Inapohuatëhua', ya'ipi ya'huëtopiso canpoanquën nisarin. Pë'tahuanëna', ma'shanëna', ya'ipi inapita canpoanquën nisarin. Huëco nohuantoco inapoa'ahua'. Napohuatëhua', inapitaso canpoarë' ya'huëcaiso marë' quëparitapi, itopi. ²⁴ Siquimo pa'pinë chachin napopiso natanatona', nohuantopi. Napoaton ya'ipi quëmapi'sa chiníquëno'sa nipiso', marca niacotopi huachi.

²⁵ Niacotopi quëran cara tahuëritapaso', Cacopo hui'ninpita Siquimo ninanoquë pa'pi. Simion, Nihui, inapita itopiso' pa'pi. Inapitaso', Tina yo'inamiáchin nipi. Ya'huëhuano'sa marca niacotopiso', pa'pi iquitopi. In-apoaso chachin pa'sahuatona', sahuëninënaquë ya'ipi quëmapi'sa tēpaconpi. Co noyachátërasoihuë' ahuëtopi ni'ton, co chinitopihuë'. ²⁶ Amoronta', Siquimorë chachin tēpapi. Inapotahuatona', Siquimo pëinën quëran Tina masahuatona', pa'pi huachi. ²⁷ A'napita iinpitanta canquirahuatona', ya'ipi quëmapi'sa nani tēpapi ni'ton, ninanoquë ma'sha ya'huërinso mamiatopi. Oshina Siquimori tapirinso marë', i'huëretatona inapopotopi. ²⁸ Ya'ipi ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita matopi. Ya'ipi ninanoquë ya'huërinso', aipiraonta ya'huërinso', mapi. ²⁹ Pëiro'saquë ma'sha ya'huërinso-

pitanta', ya'ipi ihuatopi. Naporahuaton ya'ipi hua'huaro'sa', sanapi'sa', inapitanta masahuatona quëpapi. ³⁰ Simion, Nihui, inapita huënantahuachinara, pa'pinari itapon:

—Canpitaso napoatoma', sacai anoyata'huaso nitëramaco. Canano'sa', huirisëro'sa inapitaso', ya'huëhuano'sa'. Naporamaso natantohuachina', no'huiponaco caso huachi. Nihuëntonahuatona ahuëaponaco. Caso co na'ashahuë' piyapinhüëpita ya'huëtërinco ni'ton, ya'ipinpoa tiquiaponënpoa', itërin. ³¹ Napotopirinhüë', inapitariso itaantapi:

—¿Monshihuantë paya pochin oshihuë nitacaso' nohuantopiranhüë' ti? itopi.

Yosëri Pitiriquë Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso'

35 Naporo' Yosëri Cacopo huë'nquë ya'notaton, camairin: "Caso Yosëco. Iráca iya masho Isao ta'ananpisën ya'notëranquën. Pitiriquë paantaton, inaquë ya'huëconquë'. Inaquë canconpatan, chinotaan-coso marë' a'nara artaro niquë'," itërin. ² Napotohuachina Cacoposo', ya'ipi hui'ninpita, sa'inpita, piyapinënpita, inapita camairin:

—Ya'ipi nisha nisha mamanshiro'sa chinotëramaso', a'poco'. A'poatoma quëshico pa'pitahua'. Naporahuaton amarahuatoma', noya nininso i'nanpiraco'. ³ Manóton Pitiriquë pa'ahua'. Inaquë Yosë chinota'huaso marë' artaro nica'huaso ya'huërin. Iráca nanan ya'huëtaponco, Yosëso na'con catahuarinco. Naporahuaton, itohua itohua pa'nahuëquë, ca'tanatonco catahuarinco, itërin.

⁴ Napotohuachina, nisha nisha mamanshinëna moshapiso quëshipi. Pë'tëhuëratëro'santa moshapiso quëshipi. Ya'ipi inapita Cacopori Siquimo ninano ya'cari', pa'pitërin. A'nara insina nara pirayan, pa'pitërin. ⁵ Pa'pachinara, Yosë nohuanton, nisha nisha ninanoro'saquë ya'huëpisopita pa'pi tē'huapi. Napoatona co nanitopihuë' Cacopo hui'ninpita, imatona i'huëretacaiso'.

⁶ Cacoposo' huëntonënë chachin, pa'sápatona', Noso ninanoquë canconpi. (Ina ninanoso', Pitiri itopi anta', Canaan parti ya'huërin.) ⁷ Inaquë canconahuaton, artaro ninin huachi. Inaquë Yosë chinotërin ni'ton, ina ro'të aninahuanin: "Iri Pitiri" itërin. Iráca iin tē'huataton ta'ananpihuachina, inaquë chachin Yosëri huë'nquë ya'notërin ni'ton, napo nohuitërin.

⁸ Nipica piyapinën Tipora itopisonta chiminpachina, inaquë chachin pa'pitopi. Insina nara pirayan pa'pitopi. Pitiri ninano ya'cariya, inapotopi. Cacopori inanta aninahuanin: "Na'nëi' insina," itërin.

⁹ Cacopo Patan-aran quëran huënantahuachina, Yosëri naquëranchin inaquë ya'notaantarin. Ya'notaton noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ¹⁰ Iso pochin sha'huitërin:

"Quëmaso' Cacopo itërinën.
Co huachi ina pochin nohuitarinënuquëhuë'.
Ipora quëran huarë' Israiro itarinën," itërin.

† IRI PITIRISO': Pitiriquë ya'huërinso Yosë, tapon naporin.

Ina quëran nininën canpiatahuaton itaantapon:
 “Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë.
 Notohuaro' hui'nanpita ya'huëchinquën.
 Shiparinpitanta', hua'huayâtërahuë ya'huë'ina'.
 Quëmá quëran, a'na nacion pipipon.
 Naporahuaton, shiparinpitanta na'a huëntono'sa
 nicapona'.
 A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'.
 Tata masho Apraan, tataparin Isaco,
 inapita iso no'pa' ahua'anëntërahuë.
 Ina chachin quëmanta quëchinquën.
 Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntapona',”
 itërin Yosëri.

¹³ Napotahuaton pa'pachina, Cacoposo' a'nara na'pi
 masahuaton onë pochin ahuanirin. Yosëri nontërin-
 taquë chachin ahuanirin. Ina quëran toma', huino, in-
 apitaquë opotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁵ Iráca no-
 huitërinso chachin ina ninanoso', Pitiri itërin.

Naquira chimininsó'

¹⁶ Hua'quimiachin inaquë ya'huërapí quëran paan-
 tapi. Pa'sápatona', Iporata ninanoquë ya'caritopi
 huachi. Inaquë Naquiraso', pa'pi parisë quëran
 huaiton, co'chachin ninin. Napoaso ahuaítona'píri
 itapon: “Ama pa'yanquësohuë', quëmapi chachin
 huaiyantaran,” itërin. ¹⁸ Napotopirinhuë', Naquiraso'
 yachiminin huachi. Nani yachiminahuaso', hua'huin
 nininën acotërin: Pin-oni † itërin. Itopirinhuë', Caco-
 poriso', Mincamin †† itërin. ¹⁹ Inapo chimintërin
 Naquira. Napoaton Iporata ira pírayan pa'pitopi. (Ipo-
 rataso ipora marë', Pirin itopi.) ²⁰ Naquira pa'pitahua-
 ton, po'oronën aipi Cacoposo' Panca ra'pi ahuanirin.
 Ina na'pi ahuanirin quëran, Naquira po'oronën no-
 huitopi.

²¹ Inaporahuaton, Israiroso paantarín. Itiri tori
 aquëcha, ya'huaantacaiso marë' në'mëtë pëinëna
 ótëënpi. ²² Inaquë hua'quimiachin ya'huëpi. Inaquë
 chachin Nopinoso', pa'pin cosonanën Pira itopiso
 monshitaton, ichihuë'ërin. Ina natantahuaton, Is-
 rairoso pa'pi no'huitërin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

Cacoposo' shonca cato hui'ninpita quëmapi'sa
 ya'huëtërin. ²³ Niaquëya nipisopitaso' isopita: Paninan-
 so' Nopino, ina quëran, Simion, Nihui, Cota, Isacaro,
 Saporono, inapita. ²⁴ Naquiraquëya nipisopitanta isopi-
 ta: Cosi, Mincamin, inapita. ²⁵ Naquira piyapínën Pira
 itopisoquënta isopita: Tano, Nipitari, inapita. ²⁶ Nia
 piyapínën Siripa itopiquënta', isopita: Caro, Asiri, inapi-
 ta. Ina nápo Cacopo hui'ninpita ya'ipiya quëran
 ya'huëpi. Ya'ipi pochin Patan-aranquë nasitopi.

† PIN-ONISO': Na'con na'con aparisitërinco hua'hua, tapon na-
 porin. †† MINCAMINSO': Pa'ya pa'yatërahuëso hua'hua, tapon na-
 porin.

Isaco chimininsó'

²⁷ A'na tahuëri Cacoposo' pa'pin ya'huërinquë pa'nin.
 Inaso', Mamiriquë ya'huërin. Ina ninanoso' Arapa itopi
 anta'. Naporahuaton ina chachin Ipron itomantapi. In-
 aquë Apraan, Isaco, inapita ya'huëpi. ²⁸ Pasa posa
 shonca pi'ipitaso', Isaco chimininsó'. ²⁹ Noyá mashoya
 nicaquë huarë' chimininsó'. Chiminpachina, hui'ninpita
 Isao, Cacopo, inapitari nipa'pichantopiso' naninquë
 po'mopi.

Isao quëran pipipisopita

36 Isao quëran pipipisopita sha'huichinquëma'.
 Inaso', Itomo itopi anta'. ² Isaoso' Canaan
 sanapi'sa manin: A'naso', Ata itopi. Inaso', Iron hui'nin.
 Ironta', Iti huënton piyapi. Inaquëya Isao hui'nahuan-
 pachina, Iripasi itërin. A'na sa'ionta Aoripama itopi.
 Inaso', Ano hui'nin, Sipion shiin. Inaquëyanta
 hui'nahuanpachina, isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapi-
 ta. Isaoso', Ismairo hui'nionta manin, Pasima itopiso'.
 Inaso', Nipayo oshia'huain. Inaquënta hui'nahuan-
 pachina, Niohuero, itërin. Ina nápo hui'ninpita Canaan
 parti ya'huëapon nasitopi.

⁶ Isaoso' Cacopo patahuaton, a'na parti ya'huapon
 pa'nin. Sa'inpita, hui'ninpita, yaipi inarë ya'huëpisopita
 quëparin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, inapita
 Canaan parti ya'huapon pochin canarinsonta', ya'ipi
 quiquirin. ⁷ Cacoponta', napopin chachin ma'huanin
 ni'ton, co huachi nanitopihuë inaquësáchin ya'huë-
 caiso'. Pastonta pë'tahuanëna capacaiso co huachi na-
 nipihuë ni'ton, nia'popi. ⁸ Inapoaton, Isaoso Sëir mo-
 topiro'sa parti pa'nin ya'huapon. Sha'huitëranquëmaso
 chachin Inaso', Itomo itopi anta'.

⁹ Ina nápo Isao hui'ninpita ya'huëtërin. Inaso', ya'ipi
 itomoro'sa shimashonën. Inapitaso', Sëir motopiro'sa
 parti ya'huëpi. ¹⁰ Sha'huitëranquëmaso chachin, Isaoso
 Ataquëya hui'nahuaninsó', Iripasi itërin. Ya'huëre' Pasi-
 maquëya nininso', Niohuero itërin. ¹¹ Iripasi hui'ninpita-
 so', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, inapi-
 ta. ¹² Inapitaso' Ata aminpita. Iripasiso', a'na coso-
 nanën ya'huëtërin Timona itopi. Inaquëya hui'nahuan-
 pachina, Amarico itërin. ¹³ Niohuero hui'nipitanta', iso-
 pita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Pasi-
 ma aminpita. Pasimaso' sha'huitëranquëmaso
 chachin, Isao sa'in ninin anta'. ¹⁴ Aoripamaquënta',
 Isao hui'nahuaninsopitaso': Quiosi, Caaran, Cori, inapi-
 ta. Aoripamaso', Ano hui'nin, naporahuaton Sipion shi-
 in.

¹⁵ Isao shinpita huëntono'sa hua'anëntopisopitaso',
 isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, Cori,
 Amarico, inapita. Sha'huitëranquëmaso chachin Isao
 paninanënso', Iripasi itopi. Ina hui'ninpitaso', Itomo
 no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna
 ya'conpi. Ya'ipi inapita Ata aminpita. Niohuirona Isao
 hui'nin chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', isopita: Naa-
 to, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Itomo
 no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna

ya'conpi. Ya'ipi inapitaso', Pasima aminpita. Sha'huitëranquëmaso chachin Ano hui'nin Aoripama itopiso hua'huinpitanta', isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Inapitanta Isao shinpita huëntono'sa hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi ina hua'ano'sa', Isao shinpita. Isaoso', Itomo itopi anta'.

²⁰ Co'huara Isao inaquë pa'shátëraponhuë', a'nara Or huënton piyapi Sëir itopiso'ton inaquë ya'huërin. Quë-mopinënpitarë chachin ya'huërin. Ina hui'ninpitaso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Inapita'ton Itomo no'paquë Or huënton hua'ano'sa ya'conpi. Inapitaso' Sëir quëran pipipisopita ya'huëpi. ²² Notan hui'ninpitaso', isopita: Orin, Iman, inapita. Notan oshinso', Timona itopi. ²³ Soparo hui'ninpitanta', isopita: Arapan, Manaato, Iparo, Sipo, Onan, inapita. ²⁴ Sipion hui'ninpitanta isopita: Aiya, Ano, inapita. Ina Ano chachin, inotëro parti pa'pin moranënpita a'pairin. Inapita a'paiaso', no'pa quëran i'sha pipirinsopita quënanin. ²⁵ Anoso', a'na hui'nin ya'huëtërin, Tison itërinso'. Naporahuaton, a'na hui'nin sanapi, ya'huëtërin. Sha'huitëranquëmaso chachin inaso', Aoripama itërin. ²⁶ Tisonta hui'ninpita isopita: Intan, Ispan, Itëran, Quiran, inapita. ²⁷ Isëri hui'ninpitanta isopita: Piran, Saapan, Acano, inapita. ²⁸ Tisan hui'ninpitanta isopita: Osi, Aran, inapita. ²⁹ Or huënton hua'ano'saso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Ina nápo Or huënton hua'ano'sa ya'huëpi. A'naya a'naya huëntonënaquë, hua'an ya'conpi. Sëir parti napopi.

Itomo no'paquë copirno'sa ya'conpiso'

³¹ Co'huara israiro'sa copirno ya'huëchatërasoihuë', isopita'ton Itomo no'paquë copirno ya'conpi. Pira'ton ya'conin. Inaso', Piro hui'nin. Tinapa ninanoquë ya'huërin. ³³ Ina chiminpachina, Sira hui'nin Copapo itopisori ya'huërëtërin. Inaso', Posora ninanoquë ya'huërin. ³⁴ Inanta chiminpachina, Osamori ya'huërëtërin. Inaso', Timan parti ya'huërin. ³⁵ Osamonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pitato hui'nin. Apito ninanoquë ya'huërinso'. Inari matiano'sa', Moapo no'paquë ahuëaton canarin. ³⁶ Atato ya'huërë' chiminpachina, Samarari ya'huërëtërin. Inaso', Masarica ninanoquë ya'huërin. ³⁷ Samaranta chiminpachina, Saonori ya'huërëtërin. Niopo ninanoquë ya'huërinso'. Inaso' ninano', Iopiratisii' yonsanquë ya'huërin. ³⁸ Ina ya'huërë' chiminpachina, Paaroonanori ya'huërëtërin. Inaso', Acaporo hui'nin. ³⁹ Paaro-ananonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pao ninanoquë ya'huërin. Atato sa'inso', Miitapiri itopi. Inaso', Matiriti hui'nin, Misaapo shiin.

⁴⁰ Isonápo Isao quëran pipipisopita huëntono'sa ya'huërin: Ya'huëpiso no'panënanta', inachachin anihuanpi: Timon, Arapa, Quitito, Aoripama, Iran, Pinon, Quinasi, Timan, Mipasar, Maquitiri, Iramo, inapita. Ina nápo Itomo huëntono'sa shimashonënpita ya'huërin. Inapitaso' Itomo no'paquë yanquëatona itohua itohua ya'huëpi. Isaoso', Itomo itopi anta'.

37 Cacoposo nipirinuë', Canaan parti quëparitërin ya'huëcaso marë'. Pa'pinconta' inaquë chachin ya'huëaponahuë', co hua'quiyahuë' ya'huërin.

Cosi, iinpitarë chachin napopiso'

² Cacopo hui'ninpita naporinso sha'huichinquëma nitotoco'. Cosi shonca canchisë pi'ipitapon pochin, iinpitarë chachin pa'pin ohuicanënpita a'pairin. Pa'pin cosonanënpita: Pira, Siripa, inapita hua'huinpitarë' a'pairin. Iinpitaso co noyahuë' nipi ni'ton, Cosiso' pa'pinquë yásha'huirapirin.

³ Cacoposo' a'napita hui'ninpita quëran, Cosi na'con na'con nosororin. Nani másho nicaquë huarë', Cosiso hua'huatërin ni'ton, nosoromatërin. Napoaton a'mocaso marë' noyápiachin nininso' nitërin. ⁴ Iinpitariso nipirinuë', pa'pini ina na'con na'con nosororinso' nica-tona', co quë'yapihuë'. Co quë'yatonaraihuë', co nani-topihuë' noya nontacaiso'.

⁵ A'na tashi Cosi hua'narin. Tahuëririnquë, iinpita sha'huitërin:

—Natanco iyaro'sa hua'narahuëso sha'huichinquëma': Huë'ëhuëquë, iminquë ya'ipinpoa trico masarëhua'. Manëhuasonta tonporarëhua ni'nahuë. A'nanya ca tonporahuësoso', huanirin. Canpita tonporamasoso nipirinuë', ca tonporahuëso' mosharapi. Ya'ipi tahuitaton', monshopi quëran mosharapi, itërin. Ina natanahuatona', iinpitariso aquë aquëtë no'huipi. ⁸ Napohuachina, inapitari itapon:

—Hua'an ya'conpato iyahuëpita camaiyápo ztocomaranquën ti? ¡Catoro' quëma camaiyáponcoi! itopi. Hua'narinso marëpita na'con na'con no'huipi. Sha'huichuachina, co yainhuë' natanpi.

⁹ Ina piquëran Cosiso', hua'naantarin. Naporonta iinpita sha'huitaantarin:

—Natanco iyaro'sa a'na hua'naantarahuëso sha'huitaanta'inquëma'. Hua'nato ni'pirahuë', pi'i, yoqui, shonca a'na tayoraro'sa', inapita monshorahuatona moshararinaco ni'nahuë, itërin. ¹⁰ Cosi ina hua'narinso', pa'pin iinpita inapita sha'huitohuachina, pa'pini pënënaton itapon:

—¿Ma'ta tapon inapochinpita hua'na hua'naman-taranso'? Napoahuarë' mamaparin, iyaparinpita, ca chachionta' ¿a'na tahuëri moshaponquën ti? itërin. ¹¹ Iinpitariso noyapatona', aquë aquëtë no'huirápi. Pa'pinso nipirinuë', hui'nin naporinso na'con yonquirárin.

Cosi pa'anpiso'

¹² A'na tahuëri Cosi iinpitaso', Siquimo ninano ya'cari pa'pi. Pa'pina ohuicanënpita, chiponënpita inapita quëpapi pasto yonitona a'cacaico marë'. ¹³ Naporo' pa'pini Cosi itapon:

—Ni'quë conpa. Iya mashoro'sa Siquimo ya'cari ya'huëapi. Inaquë ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapita a'pairapi. Paaton ni'contaquë topirahuë, itërin.

—Noya tatapa'. Pa'i nipachin, itërin.

¹⁴ —Inta conpa. Pa'sahuaton iyamashoro'sa ni'con-taquè'. Ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapitanta on-poinsona nisapiso', nahuicontaquè'. Ina quèran huè'sahuaton, onpoapisona sha'huitiico canta nitochi, itèrin.

Cacoposo Ipron motopianaro'sa quèran, Così a'parin. Inaso pa'sápaton Siquimoquè canconin. ¹⁵ Ina parti chihuèaton pa'sápirinhuè', a'na quèmapiri quènanahuaton itapon:

—¿Ma'ta yonisaran?

¹⁶ —Iyahuèpita yonisáruhuè ta'a. ¿Co pora nitotèran-huè' insèquèsone pè'tahuanèna a'paiyapiso to? itèrin. ¹⁷ —Nani isèquèran pa'pi: "Totanquè pa'ahua'," niitapi pora, itèrin.

Cosiso pa'sápaton, Totan ninano ya'cariya iinpita quènanconin. ¹⁸ Inapitarinta', áquè quèran Così quènanpi. Quènanahuatona', co'huara ya'carichátèraso-huè', tēpacaiso marè' a'naroáchin yonquipi. ¹⁹ Inahua capini ninontopi:

—¿Ni'co'. Hua'natona'pi huè'sarin! ²⁰ Huèco tēpa'ahua'. Inapotatèhua poso yaninantèquè po'moa'ahua'. Ina quèran "pa'piniri ca'nin," itahua'. Inapotohuatèhua', ¿naniinta'ma hua'narinsopita pa'? ni-itopi. ²¹ Nopinoso natanahuaton, Così pa'poyacaso marè' itapon:

—Ama tēpa'ahuasohuè'. ²² Co tēpatacaso ya'huèrin-huè'. Iso inotèroquè yaninantè poso nininquè tē'yato-co'. Ama canpitariso' ma'sha onpotocosohuè', itèrin. Iya'huain nanin quèran ocoirahuaton, pa'pinquè'pa' a'paantacaso yonquiaton, naporin.

²³ Cosiso iinpitataquè cancompachina, no'huitona noyápiachin a'morinso matopi. ²⁴ Matahuatona yaninantè posoquè, tē'yatopi.

²⁵ Inapotahuatona', coshatapi huachi. Coshatasoi ni'pirinahuè', a'na huèntona' Ismairo nicatoro'sa', nioshirin huè'sapi. Carata parti quèran huè'sapi. Camiyonènaquè, pimo hua'sairo'sa', parsamo nimirio, pimo yaqui', inapita què'sapi. Iquipitoquè pa'anapona', quèparapi. ²⁶ Naporo' Cotaso iinpita itapon:

—¿Iya'hua tēpahuatèhua', co manta canarihuahuè'! Naporahuaton inapotohuatèhua', nonpi nonpínantacaso' ya'huapon. ²⁷ Ama tēpa'ahuasohuè'. Ismairo nicatoro'sa tēhuèchinso' pa'antahua'. No'huípiro mini nipurinhuè', co nishahuè'. Iyanpoa', ténin. Napo-huachina, iinpitari: "¿Tēhuèchachinchi paya!" topi. ²⁸ Nicatoro'sa inataquèchin na'huèrahuachinara, iinpitari Così ocoipi. Yaninantè poso quèran ocoirahuatona', nicatoro'sa pa'antopi. Cato shoncatè coriqui pahuèrètohuachinara, Iquipitoquè quèpapi huachi.

²⁹ Nopinoso Così tē'yatopiquè huènantahuachina, co huachi iin quènanquintarinhuè'. Pa'pi pa'yanaton a'morinso osharin †. ³⁰ Ina quèran iinpitataquè huènantarahuaton, itiintarin:

—¿Iya'hua capa huachi! ¡Ma'huantacha caso nis-arahuè paya! ténin.

³¹ Naporo' iinpitaso', Così a'morinso masahuatona chipo tēpapiso' huènaninquè, asè'cotètopi. ³² Inapotahuatona pa'pinaquè a'papi. Quèpana'piso' iso pochin pè'nèpi: "Iso a'mopiso quènanai. Noya ni'què'. ¿Hui'nanquèn a'na nimara tí?" itèquè', itahuatona a'pa-pi huachi.

³³ Cacoposo' nohuitahuaton, tapon: "¿Iso mini hui'nahuè a'morinso!" tanan ni'niri napotèrin ipora, ténin. ³⁴ Napoapon pochin co napion cancantaton a'morinso nioshatèrin. Naporahuaton, sa'catèn nininso' sètohuachinara a'mopiso', a'morin. Ina a'morin quèran hui'nin chiminso marè' hua'qui na'nèrarin, ayanárin, naporárin. ³⁵ Ya'ipi hui'ninpitari achinican-canpirinahuè', inaso co nohuanchátèrarinhuè', sètèrinso inquicaso'. Aquè aquètè hui'nin marè' na'nèton, naporin: "Chimipiro'sa ya'huèrinquè hui'nahuè quènanconta' huarè' sètèrahuèso' copi tapo," ténin.

³⁶ Ismairo nicatoro'saso', Iquipitoquè camapi. Camahuachinara, Cosiso a'nara quèmapiri Potihuaro itopiso', pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnoru catahuacaso marè' acorin ††. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin.

Cota, Tamararè' naporinso'

38 Naporo tahuèri'sa Cotaso iinpita patahuaton, Atoran ninanoa'huaquè pa'nin. Inaquè a'na quèmapiri Iro itopiso ya'huèrin. Ina ya'huèrinquè yacapatonin. ² Inaquè yacapatapon pochin, a'nara nanon nohuitèrin. Inaso', Soa itopiso' hui'nin. Soaso' Canaan piyapi. Cotari natanpachina, acoantopi. Inaquè hui'nahuanpachina, paninanèn nasitèrin. Ina nohuitaton, Iri itèrin. ⁴ Naquèranchin sa'in cayoantarin. Nasitohuachina, quèmapiri chachin niantarin. Inaso', Onan itèrin. ⁵ Naquèranchin hua'huaantahuachina, quèmapiri chachin niantarin. Inaso', Sira itèrin. Quisipo ninanoquè Cota ya'huèaso', inaso nasitèrin.

⁶ Iri hui'napitohuachina, pa'pini Tamara acoantèrin. ⁷ Acoantopirinhuè', Iri co noyahuè' nininso' co Sinioro costarinhuè ni'ton, ina nohuanton chiminin. ⁸ Napo-huachina, Cotari Onan ya'huèrè' itapon:

—Iya masho ayananpirinso sa'in, quèmari maquè'. Canpoaso inachintèrèhua ni'ton, imoya macaton, inaquè hui'nahuanquè'. Hui'nahuanpatan, Iri quèran pipicaiso nipisopita quèmá quèran ya'huètarin huachi, itèrin. ⁹ Onanso' Tamara macaponahuè': "Hui'nahuanpato, hua'huaro'sa co caquèn nisarinhuè'. Irico hui'nin-pitaráchin pochin nisarin," ténin yonquinèquè. Napoaton, Tamara tēcarihuachina, aipi a'paconin. Ama iinco ya'huèrenamènpita, ina quèran ya'huècaso marèhuè' naporin. ¹⁰ Onan naporinso Sinioroso nitotaton, chiníquèn no'huitèrin. Napoaton inanta', ina nohuanton chimiantarin. ¹¹ Naporo' Cotaso', Tamara itapon:

—Quèyoroantaran ni'quèhuarè', iporaso' tataparin ya'huèrinquè paantaquè'. Hui'nahuè Sira itèrahuèso hui'napitatuè huarè', inaquè ya'huètaquè', itèrin.

† A'MORINSO OSHARIN: Ina parti ya'huèpisopitaso', co napion ancantohuachinara, inapopi.

†† COPIRNO CATAHUAPISOPITASO': Naporo tahuèri'sa macayora'papi.

Itaponahuë', co tëhuënchachin napotërinhuë'. Non-pintaton naporin: "Sira ya'huërë', iinpita pochachin chimiantahuachin," ta'ton naporin. Napoaton Tamara-so', pa'pin ya'huërinquë pa'nin ya'huapon.

¹² Cara pi'iquëran pochin Cota sa'in ya'huërë' chimi-antarín. Inaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Soa hui'nin. Chiminpachina, Cotasó sëtaton na'nërárin. Sëtërinso' inquihuachina, Tinato ninanoa'huaquë pa'nin. Ohuicanënpita ya'inapiro'sa inaquë ya'huëapi ni'ton, pa'nin nicapon. Amiconën Iro itopisorë' pa'nin. Iroso', Atoran piyapi. ¹³ Tamaraso ina nitotaton, quëy-oron a'morinso ocoirin. Inaporahuaton, nitaparin. Ni-imomototërinso' në'mëtëquë nipa'shinayatërin. Ama nohuitacaiso marëhuë' naporin. Inaporahuaton, Inain ninanoa'hua ya'cari', huënsëconin. Inaso' ninano', Tinato iraquë ya'huërin. Sira nani hui'napitopirinhuë', co acoantopihuë' ni'ton, shiin yanonpintërin. ¹⁵ Cotari quënanahuaton, nipa'shinayatërinso marë': "Isoso sanapi, monshihuantë'," tënin. Napoaton pëshonin ya'caricaso marë'. Co shiin nohuitatonhuë', itapon:

—¿Canta quëmaro'co nii topirahuë? itërin.

—¿Ma'ta nipachin pahuërëaponco? tënin sanapinta'.

¹⁷ —Pë'tahuarahuësopita quëran, a'nara chipoa'hua a'patiaranquën, itaantarín Cotari.

—Inta nipachin. Napoaponahuë', ma'sha tëranta quëmaquën nininso' patëquë'. Chipoa'hua a'patianco huarë', cari taparahuë, itërin sanapiri.

¹⁸ —¿Ma'ta nipachin pachi? tënin Cota.

—Sicho po'moitëranën pë'natëransoarë chachin, huaranën, inapita patëquë', itërin. Napotohuachina Cotasó', nataninsopita quëtërin. Inapoaton təcarihuachina, naporo chachin hua'huantërin. ¹⁹ Ina quëran Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë panantarín. Nipa'shinayatërinso' ocoirin. A'morinsonta ocoirahuaton, naquëranchin quëyoron a'morinso a'moantarín.

²⁰ Ina quëran Cotariso', chipoa'hua a'patërin. Amiconën Irori quëpatërin. Sanapi acoantërinso' ayan-tacaso marë' a'patopirinhuë', inariso co huachi quënanconinhuë'. ²¹ Napohuachina, ya'huëhuano'sa natanin:

—Monshihuantë sanapi Inain ira pirayan huënsëyan-tërinso': ¿Intohuata pa'nin? itërin.

—Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhuë', itopi. ²² Napotohuachina, Cota ya'huërinquë huëan-tarahuaton, itiintarin:

—Co'chi sanapi quënanconahuë paya.

Ya'huëhuano'santa': "Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhuë'," itërinaco, itërin. ²³ Napotohuachina, Cotari itapon:

—Ma'ta pini. Noyatapon. Quëtërahuësopita yama-pachin, main nipachin. Ina marë' nanan ocoihuatëhua-so', piyapi'sa tëhuaponënpoa'. Nanichi chipoa'huaya a'patochinpirahuë', co quëmari quënanconanhuë', itërin.

²⁴ Cara yoqui quëran pochin, Cota sha'huitapona huëcapaipi:

—Shiparin Tamara itërehuaso', monshihuanin. Napoaton iporaso' cayorin huachi, itopi. Natanahuaton Cotasó', no'huitaton yay tënin:

—¿Ocoirahuatoma', a'pëco chimiin! tënin.

²⁵ Ya'huëhuano'sari Tamara a'pëcaso marë' ocoirapirinahuë', inaso shiin nanan a'patërin: "Iso sicho po'moitëra pë'natërinso' chachin nininso' hua'anën, napotërinco. Iso huaranta', inanquën chachin ni'ton, noya nicaton nohuitëquë'," itëquë', itërin. ²⁶ Cotasó', shiini a'patërinso' nohuitahuaton, naporin:

"Tëhuënchachin caso co noyahuë' ninahuë'. Co Sira acoantatohuë', tëhuërahuë. Inaso nipirinhuë', noya noya ninin," tënin. Naporo quëran huarë' Cotasó', co huachi onporo tëranta shiin təcariantarínhuë'.

²⁷ Tamara huaicaso nanihuachina, catopia'huaya hua'huatopi. ²⁸ Nasitapona napopi: A'na'ton imiria'huain ocoirin. Napohuachina ahuaitiona'piri, quëhuan pi'shiquë, tonpotanpatërin. "Iso'ton hua'huacharin," ta'ton, napotërin. Napopirinhuë', hua'huashaso tanpara'huain po'moantarín. Shiarahuaton a'naso', nasitochanin. Napoaton ahuaitiona'piri nininën acotërin: Parisi † itërin. "Ya'copirinquënso in-quirahuaton, pipiran," itahuaton, inapochin nohuitërin. ³⁰ Quëhuan pi'shiquë tonpotanpatërinso', ina piquëran hua'huatërin. Inaso' nohuitaton: Saro itërin.

Hua'an sa'ini, Cosi apirinso'

39 Sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', Ismairo nicatono'sari Iquipito no'paquë quëpapi. Inaquë a'nara Iquipito quëmapi Potihuario itopiso' pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorí catahuacaso marë' acorin. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin. ² Cosiso napotopirinahuë', Siniorori co nani-antërinhuë'. Inari catahuarin ni'ton, hua'anën pëinën-quë noya yonquiaton yacapatërin. Noya nicaton, noya ya'huërin. ³ Cosiso', Yosëri catahuarin. Hua'anëni ina nicaton: "Nani ma'sha Cosi nipachina, Yosëri catahuarin ni'ton, noya pipitërin," tënin. ⁴ Napoaton pa'yatërin. Pa'yataton, acorin catahuacaso marë'. "Ma'pitasona ninahuëquë, quëma catahuaponco," itërin. Naporahuaton, ya'ipi piyapinënpita camaiaton asacatacaso marë' acorin. Ya'ipi ma'shanënpitanta a'paicaso marë' acorin. ⁵ Ina acorin quëran huarë', Siniorori Potihuario catahuamiatërin. Cosi noya nicaton, napotërin. Pëinënquënta ma'sha nipachina catahuarin. Iminën-quënta sacatohuachina', sha'topiso' noya noyatërin. ⁶ Cosiri ya'ipi ma'shanënpita noya a'paitërin ni'ton, co huachi ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Topinan noya coshatárin huachi.

Cosiso', noyapin noyapin ni'tomantarín ni'ton, ya'ipi quëran pa'yatopi. ⁷ Napoaton co hua'quiya quëranhuë', hua'anën sa'ini ni'sárin quëran noyarin huachi. A'na tahuëri itapon:

—Huëquë pa'a quëmaso' inapoquë', itërin. ⁸ Napotopirinhuë', Cosiso co pi'pisha tëranta nohuanantërinhuë'. Napoaton itapon:

† PARISISO': Pasoarinso' tapon naporin.

—Ni'quë siyora, pi'pian sha'huichinquën topirahuë: Hua'anëhuë ya'ipi ya'huëtërin sopita a'paia'huaso marë' acorinco. Cari ya'ipi a'paiarahuë ni'ton, co ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Natërinco ni'ton, sano cancantërin. ⁹ Chini chiniquën nanan quëtërinco iso pëiquë camaita'huaso marë'. Naporahuaton, hua'anëhuë co ma'sha tëranta apiratërincohuë'. Quëmasáchin tëhuënchinso' sa'inquën ni'ton, apiratërinco. Napoaton, co caso pi'pian tëranta nohuanterahuë' pa'pi co noyahuë' nininso' nicaca'huaso'. ¡Naporahuaton quëmarë'co ninahuë' naporini, co Yosë natëtohuë', pa'pi oshahuainto'huë' itërin. ¹⁰ Napotopirinhuë', sanapiriso Cosi ichiquëhuënacaso marë' nani tahuëri apisárin. Inaso napoaponahuë', co pi'pisha tëranta nohuanterinhuë'.

¹¹ A'na tahuëriso nipirinhuë', Cosi pëiquë sacatapon ya'conin. Naporo' co a'napita ya'huëasoihuë' ni'ton, sanapiso Cosi so'huianarinso matërin. Inapotaton:

—Huëquë pa'a quëmaso inapoquë', itërin. Napotopirinhuë', Cosiso niso'huianatërinso pa'coirahuaton, ta'arin.

¹³ Ina patërinso ni'sahuaton, sanapiso yanonpinin. Yanonpinaton chiniquën huiyo ténin. A'napita piyapinënpita përacaso marë' naporin. Huë'pachinara, itapon:

—¡Ni'cochi iso! So'yahuë' a'nara iprio piyapi quëshiantërinpoa tapiinpoaso marë'. Ya'conahuaton masapirincohuë', canpita huëcacamaso marë' caso chiniquën huiyo ténahuë'. Ina natanaton, ta'arë'nachin pipirin. ¡Niso'huianatërinsona', patërin! itërin.

¹⁶ Piyapinënpita napotahuaton, Cosi niso'huianatërinso' taparin. So'in huëcaquë huarë' taparin. ¹⁷ Ina huë'pachina, piyapinënpita sha'huitërinso chachin inanta sha'huitërin:

—Iprio piyapi quënanso', patoananëhuëquë ya'conahuaton masapirincohuë'. Chiniquën huiyo topatora, a'porahuatonco ta'arin. Niso'huianatërinsona', patërin. ¹⁹ ¡Inapotërinco piyapinën! itërin.

Sa'ini sha'huitërinso' natanahuaton, Cosi hua'anënso pa'pi no'huitërin. ²⁰ Cosi macacaiso marë' piyapinënpita camairin. Nani mapachinara, tashinan pëiquë po'mopi. Copirno tëhuëtisopita ya'huëapiquë po'mopi. ²¹ Tashinan pëiquë po'mopirinahuë', Siniororiso' co Cosi naniantërinhuë'. Nosoroaton catahuaantarin ni'ton, tashinan pëi hua'ani, noya nicaton pa'yatërin: "Cosiso', nóya hui'napi," ta'ton, noya ni'nin. ²² Napoaton catahuacaso marë' acorin: "Quëmari a'napita prisoro'sa', a'paiaran," itërin. Napoaton Cosi camaitërinso'ráchin tashinan pëiquëso', prisoro'sa nipi. ²³ Cosi camaito'huachina tashinan pëiquë, noyasáchin sacatopi. Napoaton tashinan pëi hua'anso', co huachi Cosi sacatërinso' ni'sárinhuë': "Siniorori chachin Cosiso catahuarin ni'ton, ma'sona nipachina, noya pipitërin" ta'ton, naporin.

Hua'ano'sa hua'napiso', Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

40 Ina piquëran cato hua'ano'sari Iquipito copirno tëhuëtopi: A'naso', copirno huino o'shita'piro'sa hua'an. A'nanta', ina marë chachin pan nina'piro'sa hua'an. Cato chachin copirno tëhuëtopi. ² Napoaton copirnorin inapita no'huirin. No'huiton tashinan pëiquëtacaiso' camaitërin. Napohuachina cato chachin inaquë po'mopi. Ina tashinan pëiso', copirno a'pairinsopita capitan pëinënquë ya'huërin. Cosi ya'huëarinquë chachin po'mopi. ⁴ Copirno a'pairinsopita capitaniso', Cosi itapon: "Isopita cato hua'ano'sa quëmari noya a'paiton, catahuaquë'," itërin. Inapotohuachina inapita hua'ano'saso', hua'qui inaquë ya'huëpi.

⁵ A'na tashiso nipirinhuë', cato hua'ano'sa chachin, hua'napi. A'naya a'naya hua'napiso', co inachachin tapon hua'napihuë', nisha nisha tapon hua'napi. ⁶ Tashíramiachin Cosiriso nicapon huë'pachina, sëtápi quënanquirin. ⁷ Napoaton, cato chachin natanin:

—¿Onpoatomata iporaso' pa'pi sëtëramaso pochin ya'norama? itërin.

⁸ —Catocoi chachin hua'napiraihuë', co insonta ya'huërinhuë' ma'sona tapon hua'naraiso anitotiincoiso', itopi.

—¡Yosë mini nanitërin ma'sona tapon hua'narësopita anitotiinpoaso! Sha'huitoco hua'naramaso', itërin.

⁹ Napotohuachina o'shina'piro'sa hua'anso', hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Huë'huëquë a'nara opa ya'huë' ni'nahuë', cara sè'pahuaninso'. Nicasoco chachin, papo sè'patarin. Papo sè'patahuaton, yancotarín. Yancotërinquëranchin nitërinso'pita cayarín. ¹¹ Ina pirayan canta', huaaron o'orinso' minënen sè'quëato, huaniárahue'. Opa cayarínso masahuato, huaaron o'orinquë shi'shirahuë'. Inapotahuato huaaron ihuëtërahue'. Ihuëtóhuatora ma'parinco huachi, itërin. ¹² Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Naporinchi paya. Ma'sona tapon hua'naranso sha'huichinquën: Cara sè'pahuaninso', cara tahuëri tapon naporin. Cara tahuëriya quëran, huaaronso' quëma tëhuëranso' yonquiantarin. Nanan anoyatahuatëinquën naquëranchin acoantarinquën ina marë' sacataantacaso'. Iráca naporanso chachin naquëranchin o'shitaantaran huachi. Ina tapon, ina pochin hua'naran. ¹⁴ Inapotohuachinquën, canta nosoroatonco yonquico. Ocoincoso marë' huaaron sha'huitëquë'. Iprioro'sa ya'huëpiquë caso ya'huëpirahuë', topinan quëran no'huitonaco pa'arinaco. Co manta onporahuë' ni'ton, co tashinan pëiquë ya'huápa'huaso ya'huërinhuë'. Napoaton nosoroco canta', itërin.

¹⁶ Napotohuachina, copirno marë' pan nina'piro'sa hua'anta': "Noyachi sha'huitërin paya," ta'ton, hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Canta nipirinhuë', iso pochin hua'narahuë': Cara ya'huiri pan acoinanquë pitëmotorahuato, huiriton

pano'sa quëpáruhuë. Ya'natontarinso acoinanquë, nisha nisha cashi cashin pano'sa copirno marë' ya'huërin. Napoaponahuë', inairaro'sa huë'sahuatona pitëmotorahuë quëran capitarinaco, itërin. ¹⁸ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Cara pan acoinanso', cara tahuëri tapon naporin.

¹⁹ Cara tahuëriya quëran, huaraonso' quëmanta tëhuëranso' yonquiantarin. Naporo chachin piyapinënpita camaiapon: "Noninquë huënquëconorahuatoma', naraquë pë'tëncó chimi'in," itapon. Inapotohuachinën, chanaro ca'tëro'sari noshanën capona', itërin.

²⁰ Cara tahuëriya quëran, huaraon hua'huatërinso tahuëri nanirin. Naporo' ya'ipi catahuarinsopita hua'ano'sa ichicapacancanacaso marë', panca pita ninin. Ya'ipi përarinsopita ni'tonënquë huaraonso' camaitërin: "Cato hua'ano'sa chachin tashinan pëi quëran ocoico'," tënin. ²¹ O'shina'piro'sa hua'anso', naquëranchin asacataantarin. Napoaton naquëranchin iráca pochachin huaraon o'shitaantarin.

²² Pan nina'piro'sa hua'anso nipirinhüë', huaraoni piyapinënpita camairin naraquë pë'tëncacaiso marë': "Noninquë huënquëconorahuatoma', tëpaco'," itërin. Cosiri sha'huitërinso chachin nitopi. ²³ O'shina'piro'sa hua'aniso', Cosiri catahuacaso marë' sha'huitërinso', naniantërin. Inapoaton co catahuarinhüë'.

Huaraon hua'nahuachina, Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

41 O'shina'piro'sa hua'an, tashinan pëi quëran pipirinsó' nani cato pi'ipitërin. Naporo' huaraon chachionta hua'narin. Niroi' yonsanquë huaniarin ni-hua'narin. ² A'nanya ni'pirinhüë', canchisë ohuaca' Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Pa'pi amoshináchin pipirapi. I' quëran pipirahuatona', shi'shinamatëro' huán-cana coshatapi. ³ Ina quëran niantapirinhüë', canchisë chachin Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Inapitaso' capa nishinahuën nansëyaráchin niconpi. Pipirahuatona i' yonsanquë a'napita ohuacaro'sa pirayan huanirapi. ⁴ Nicaso chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona', canchisë chachin pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo' huaraonso' capayatërin. ⁵ Naquëranchin huë'ëantapirinhüë', hua'naantarin. Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nin. ⁶ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi. ⁷ Inapitanta noya noyatërinso nipsisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo chachin huaraonso' capayataantarin. Capayatahuaton: "Co ipora topinan ina pochin hua'narahuë'," tënin.

⁸ Tashiramiachin huaraonso' hua'narinso yonquiaton, co napion cancantërin. Napoaton piyapinënpita camairin ya'ipi Iquipito no'paquë ninotona'piro'sa huëcacaiso marë'. Quirica nitotoro'santa amatërin. Inapita huë'pachinara, hua'narinso' sha'huitërin. Sha'huitopirinhüë', co incari tëranta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narinso sha'huitacaiso'. ⁹ Naporo huarë' o'shionta'piro'sa hua'an Cosi yonquirin. Ina yonquiaton

huaraon itapon: "Ipora huarë' yonquirahuë ma'sona i'hua chachin nica'huaso' nininso'. ¹⁰ Quëmaso' chiniquën nanantëran. Caso piyapinëncó nipirahuë' sha'huitaranquën. Pan nina'piro'sa hua'anoco chachin, iráca no'huitoncoi tashinan pëiquë apo'motërancoi. Inaso' tashinan pëi', a'pairinënquënsopita capitan pëinënquë ya'huërin. ¹¹ A'na tashiso' catocoi chachin hua'narai. A'naya a'nayacoi nisha nisha tapon hua'narai. ¹² Inaquë chachin quiyaro'coi a'nara iprio hui'napi ya'huëarin anta'. Inaso' ina capitani chachin, asacatacaso marë' pa'anin. Hua'naraiso sha'huitohu-atëira, ma'sona tapon naporinso no'tëquën sha'huitërincoi. Sha'huitërincoiso chachin caso naquëranchin asacataantaranco. A'naso nipirinhüë', noninquë ahuënquëconotahuaton atëpatëran," itërin.

¹⁴ Inapo sha'huitohuachina, copirnosó Cosi macontacaso marë' piyapinën a'parin. A'naróáchin tashinan pëi quëran ocoipi. Cosiso niya'itahuaton, nitaparin. Noya nininso' a'mosahuaton, huaraon nicapon pa'nin.

¹⁵ Canconpachina, huaraoni itapon:

—Caso hua'napirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narahuëso sha'huitiincoso'. Quëma tëhuënchinso' nitotëran, topi natantërahuë, itërin.

¹⁶ —Co caora nohuanton nitotërahuë'. Quëma piyapinëncó ni'to, Yosë chachin anitotohuachinco, sha'huitaranquën. Ma'sona noya nicacaso marë', sha'huitaranquën, itërin.

¹⁷ Napotohuachina huaraoni itapon:

—Huë'ëhuëquë Niroi' yonsanquë huaniáruhuë hua'narahuë. ¹⁸ Naporo chachin, canchisë ohuaca' pa'pi amoshináchin nipsisopita, i' quëran pipirapi. Pipirahuatona shi'shinamatëroquë coshatapi ni'nahuë.

¹⁹ Ina quëran canchisë chachin pipiantapi niantarahuë. Capa nishinahuën nansëyaráchin pipirapi. ¡Co onporo tëranta ya'ipi Iquipitoquë ina pochin nipsisopita ni'chinahuë! ²⁰ Nicasoco chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona canchisë chachin, pë'yaquë huarë' ca'miatopi. ²¹ Pë'yaquë huarë' caponaraihuë', co manta ca'pisohüë pochin ya'nopi. Naporo capayatërahuë.

²² Huë'ëantapirahuë', naquëranchin hua'naantarahüë: Huë'ëhuëquë Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nahuë. ²³ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi. ²⁴ Inapitarinta noya noyatërinso nipsisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë huarë' ca'miatopi ni'nahuë. Ninotona'piro'sa sha'huitopirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon naporinso', sha'huitiincoso', itërin.

²⁵ Napotohuachina, Cosiri huaraon itapon:

—Caso quëma piyapinëncó nipirahuë', sha'huitaranquën: Catoro hua'naranso', a'naíchin tapon hua'naran. Ina quëran Yosë chachin anitotërinquën ma'sona ina nicacaso' yonquirinso'. ²⁶ Canchisë ohuaca' noyápiachin nipsisopita, canchisë pi'ipi tapon hua'naran. Canchisë trico moto' noyápiachin nipsisopitanta', ina chachin tapon naporin. ²⁷ Canchisë ohuaca' capa nishinahuën nansëyaráchin nipsisonta', hua'naran. Inapita-

so', amoshino'sa piquèran pipipi. Inapitanta canchisè pi'ipi chachin tapon naporin. Ina pochachin noya noyatèrinso' trico moto' pirayan, canchisè chachin pa-poantarin hua'naran. Pi'iri ahuiquitèrinso pochin ya'nopisopitanta', ina chachin anitotèrinpoa'.

²⁸ Napatèranquènso chachin mini nisarin. Piyapinènco nipirahuè', Yosè ma'sona yanininso nani sha'huitèranquèn. ²⁹ Yosè nohuanton canchisè pi'ipi iso Iquipito no'paquè nani ma'sha noya noyatapon. Co manta pahuanaponhuè'. ³⁰ Ina piquèranso nipirinhue', canchisè pi'ipi chachin panca tanarotapi. Napoaton co huachi inso tèranta', Iquipito no'paquè noya ya'huèrinso yonquiarinhue'. Pa'pi pahuantomiatapi ni'ton, co huachi iso no'paquè noya ya'huaponahuè'. ³² Caso piyapinènco nipirahuè' sha'huitèranquèn. Nani Yosè yonquirin inapocaso'. Naporahuaton co hua'quiya quèranhuè' naniarin. Napoaton ina nohuanton, catoro inachachin hua'naran.

³³ Inapocaso ni'ton, a'nara quèmapi yonquínahuan ni'ton, noyá nitotèrinso' yoníquè'. Ya'ipi iso no'panènquè ya'huèpisopita camaicaso marè' acoquè'. Naporahuaton, chirinchi'ro'sa acoquè' ya'ipi hua'anèntèranquè pa'ina'. Cosharo yontonacaiso marè' pa'ina'. Noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquè yonto'ina'. A'natèrápo costaro quèran, a'na costarora ma'pachina'. Ya'ipi Iquipito no'paquè inapo'ina'. ³⁵ Naporo' pi'ipiro'saquè trico yontonpiso', niquè tapaina'. Quèma chachin anitotahuatènèn, ninanoro'saquè tapaina'. Tanaro tahuèri'sa canquihuachina, capacaiso marè' inapo'ina'. ³⁶ Inapohuachina', Iquipito no'paquè trico tapapinan ya'huapon. Canchisè pi'i tanarotacaiso canquihuachina, ina ca'sapi huachi. Ina capatona', ya'ipi iso no'paquè ya'huèpisopita co chiminaponahuè', itèrin.

Copirno ya'huèrenamèn camaitacaso marè' Cosi acopiso'

³⁷ Cosi yonquirinso natanahuatona', huaaronso hua'ano'sapitarè chachin: "¡Ma nóyacha yonquirin paya!" topi. ³⁸ Napoaton huaaronso' piyapinènpita itapon:

—Iso quèmapiso', Yosè ispiritonèni chachin ya'coancantèrin. Co onporonta a'na quèmapi iso pochin nininso' ina sacato nicacaso marè' quènanarihuahuè', tènin. ³⁹ Piyapinènpita napatahuaton, Cosi itapon:

—Co a'na quèmapi quémá quèran yonqui yonquínahuan ni'ton, noya noya nitotèrinso ya'huèrinhuè'. Yosè chachin ya'ipi inapita anitotèrinquèn. Napoaton carinquèn acoaranquèn pèinèhuèquè, ya'huèrenamèhuè camaitacaso marè'. Ya'ipi piyapinèhuèpitan-ta natèinènguènso ya'huèrin. Copirnococo ni'to, casáchin quémá quèran chini chiníquèn nanantarahue'. ⁴¹ Ni'què'. Ipora tahuèri carinquèn acoaranquèn ya'huèrenamèhuè ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anèntacaso marè', itèrin.

⁴² Napatahuaton huaaronso', imisiringuè sicho po'moitèranèn po'morinso' ocoirin. Ina ocoirahuaton Cosi imisiringuè po'motèrin. Inapotahuaton, piyapinènpita camairin: "Noya noya rino pi'shi quèran

nè'mètè nipiso' a'motoco'. Naporahuaton, osètè oro quèran nipiso', apè'pèconotoco'. ⁴³ Ina quèran, toronànèhuèquè pa'patora, imaquirinso toronanquè ananpèco'. Inapotahuatoma', quèpaco'. Ina quèpasèma', piyapinèhuèpitari chiníquèn sha'huiina': '¡Isonco!' tèra'ina'," itèrin. Ina pochin copirnorin Cosi acorin ya'ipi Iquipito no'paquè, camaitacaso marè'. ⁴⁴ Ina piquèran huaaronso' Cosi itaantapon:

—Ca mini copirnocoso nipirahuè', co inso tèranta iso no'paquè inaora nohuantèrinso' nisarinhue'. Naniyarin quèran huarè' ma'sona nicacaiso', quèma camaitaran, itèrin. ⁴⁵ Copirnorin, Cosi Iquipito nananquè nisha nininèn acotèrin: Sahuinato-paniya, itèrin. Naporahuaton Potihuiru hui'nin Asina itopiso' acoantèrin. Potihuiraso', On ninanoquè corto hua'an ya'conin. Ina pochin Cosi, ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anèntacaso marè' acopi.

⁴⁶ Cosi cara shonca pi'ipitohuachina, Iquipito copirno marè' caniaritèrin sacatacaiso'. Nani acohuachina, huaaron nontahuaton caniaritèrin ya'ipi Iquipito no'pa' pa'tacaso'. ⁴⁷ Canchisè pi'ipi noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquè, hua'huayátèrahuè coshoro noyatèrin.

⁴⁸ Cosiri ya'ipi trico tapacaiso nininso', ma'patèrin.

Ma'pataton, ninanoro'saquè taparin. Canchisè pi'ipi naporin. Nani ninanoro'saquè trico taparin. Ina pirayan imino'saquè sha'pisopita mapiso', taparin.

⁴⁹ Pa'pi notohuaro' trico Cosiri ayontonin. Marè yon-sanquè inotèra'hua ya'huèrinso pochin ayontonin. Pa'pi notohuaro' ni'ton, pichirápírinahuè', co onpo pichichináchinhue' nipachina, tananpitopi huachi.

⁵⁰ Co'huara tanarotacaiso caniarichátèrasohue', Cosi cato hui'ninpita ya'huètèrin. ⁵¹ Paninanso' Manasisi itèrin: "Yosè chachin parisitèrahuèso', què-mopinèhuèpita, inapita ananiantèrinco," ta'ton, ina pochin hui'nin nohuitèrin. ⁵² Ina quèran niantarinsoso', Iprain itèrin. "Yosè nohuanton parisitèrahuèso no'paquè chachin noya noya acorinco," ta'ton ina pochin hui'nin nohuitèrin.

⁵³ Canchisè pi'ipi Iquipitoquè ma'sha noya noyatacaiso' pi'ipiro'sa', na'huèrin huachi. ⁵⁴ Naporo' Cosi naporinso chachin, tanarotacaiso caniaritèrin. Canchisè pi'ipi chachin naporin. Ya'ipi a'napita no'paro'saquènta', tanarotopi. Iquipitoquèráchin coshoro tapapinan ya'huèrin. ⁵⁵ Iquipito ya'huèhuano'santa cosharori pahuantohuachinara, huaaron paapapi. Trico natanacaiso marè' paapapi. Natanpachinara, huaaronso ya'ipi iquipitoto'sa itapon: "Paatoma', Cosi nontoonco'. Ma'sona itohuachinquèma', ina nico'," itèrin. ⁵⁶ Ya'ipi Iquipito no'paquè piyapi'sa tanarotacaiso caniaritohuachina, Cosi chirinchi'ro'sa camairin: "Coshoro taparèhuaso pèiro'sa i'soatatoma', ya'huèhuano'sa pa'antoco'," itèrin. Aquè aquètè tanarotapi ni'ton, pa'antapi huachi. ⁵⁷ Naporahuaton ya'ipi parti quèran huè'sapi. Cosi trico taparinso' pa'antacaiso marè' Iquipitoquè huè'sapi. Co inso no'paquè tèranta', coshoro noyatèrinhuè' ni'ton, naporapi huachi.

Cosi iinpita Iquipitoquë pa'piso'

42 Iquipitoquë trico pa'anacaso ya'huërinso', Caco-ponta' nataantërin. Ina natantahuaton, hui'nin-pita itapon: "¡Co topinan nini'sápamaso ya'huërinhuë'!

² Nani sha'huitërinaco Iquipito no'paquë trico pa'anacaso marë' ya'huërinso'. Napoaton inaquë pa'matoma', pa'amaco'. Ama tana tiquinpoaso marëhuë' inapoco'," itërin

³ Pa'pini napotohuachina, Cosi iinpitaso', shonca ya'pi trico pa'anapona Iquipitoquë pa'pi. ⁴ Mincaminso nipirinhüë', pa'pini co nohuantërinhuë' a'pacaso'. Inaso', Cosi iin miachin. Ina yo'nanquëranchin pipipiso'. "Pa'ninquë tapon ma'sha yaonpoápirinhüë'," ta'ton, co yaa'parinhüë'. ⁵ Cacopo hui'ninpitaso', a'napita piyapi'sarë' pa'pi. Ya'ipi Canaan parti tanarotopi ni'ton, notohuaro' pa'mapi.

⁶ Nani sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', huaraon ya'huërenamën ya'ipi Iquipitoquë camaitarin. Naporahuaton ina camaitohuachina, ya'ipi parti quëran huë'pisopita, trico pa'antapi. Iinpita camahuachinara, nontacaiso marë' isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ⁷ Ipora quënanapon chachin Cosiso', iinpita nohuitërin. No-huitaponahuë', co nohuitërinhuë' pochin ninin. Napoaton no'huitatë pochin co yashinhüë' nontërin:

—¿Canpita po'? ¿Intoparanta huë'nama'? itërin.

—Canaan parti quëran, trico pa'anapoi o'marai, itopi.

⁸ Cosiriso iinpita nohuitërin. Inapitariso napoaponahuë', co ina nohuitopihuë'.

⁹ Naporo' Cosiso', iráca hua'naton iinpita sha'huitërinso' yonquirin. Ina yonquiaton itapon:

—Canpitaso', nêhuëtona'pirosanquëma ténahuë. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhüë' ni'camaso marë' huë'nama', itërin.

¹⁰ —¡Co siniro inacoihuë'! Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Tricoíchin pa'anapoi o'marai. Ina tataquëranchin ya'ipicoi ninai. Co onporo tëranta nêhuëtochinaihuë', itopi.

¹² —Nonpiánama'. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhüë' ni'camaso marë' huë'nama ipora, taantarin Cosiso'. ¹³ Napotopirinhüë', inapitariso itapona':

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Ya'ipiya quëran ina tataquëranchin, shonca catocoi ninai. Canaan parti ya'huërai. Hua'hua nininsoso', tatarë quëparitërin. A'naso nipirinhüë', ayarin, itaantapi.

¹⁴ —¡Nani napotëranquëma! Canpitaso' nêhuëtona'piro'sanquëma ténahuë. Iyaparima hua'hua nininso quëcama huarë', no'tëquën nonamaso' nitotarahüë. Huaraon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co ina quëpatamahuë', co onporonta isëquëran pipiaramahuë'. ¹⁶ A'naquëma paaton maconta'in. A'napitanquëmaso nipirinhüë', tashinan pëi ya'contarama'. Ina huë'pachin, naporo huarë' naporamaso natëaranquëma'. Co'so' huë'pachinhüë', têhuëchachin nêhuëtona'piro'sanquëma'. ¡Huaraon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'! itërin.

¹⁷ Cara tahuëri Cosiri iinpita tashinan pëiquëtërin. Inapotopirinhüë', nontaantarin:

—Canta Yosë tê'huatërahüë. Iso pochin nipatama', co tēpaaranquëmahuë'. ¹⁹ Têhuëchachin noya nina'piro'sanquëma nipatama', a'naquëma tashinan pëiquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhüë', quëmopinëma capacaiso marë' trico quëpatoma', panantaco'. ²⁰ Ina quëran, no'tëquën nonamaso' nitotarahüë, iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Co'so' quëmahuatamahuë' tēhuëchachin chiminarama', itërin. Napotohuachina: "Noyapa'," topi.

²¹ Napoaponahuë', inahua capini ninontopi:

—Têhuëchachin canpoaso' iráca pa'pi co noyahuë' ninëhua'. Iya'hua ma'sha onpotohuatëhuara, nosorochináchin nontopirinhüë', co nosororëhuahuë'. Co napon ancantërinso nicarihuarahuë', co tahuëretërehuahuë'. Napoaton iporaso' canpoanta', po'sarëhua huachi, nitopi. ²² Napohuachinara, Nopinori itapon:

—Co'ta carima: ¡Ama napotocosohüë'! itopiranquëmahuë', co natëramacohüë'. Napoaton iporaso' canpoanta', tēpatona'pi i'huëretopiso pochin nitarinënpoa', itërin. ²³ Inapitaso', Cosiri ya'ipi nataninso' co nitotopihuë'. Iquipito nanan quëráchin nontërin ni'ton, napopi. Nontohuachina, a'nari inahua nonpique ohuërin ni'ton, co nitotopihuë'.

²⁴ Iinpita ninapotapiso natanahuaton, Cosiso amashamiachin pa'sahuaton, na'nërin. Na'nëi' cacotihuachina, huëantarin. Huë'sahuaton iinpita ni'tonënguë piyapinënpita camairin Simion macatona tonpocaiso'. ²⁵ Ina quëran camaitaantarin: "Costaronënaquë trico po'motoco'. Coriqui pahuëretopisonta', inaquë chachin po'moantaco'. Naporahuaton, coshoro caracaiso marënta quëtoco'," itërin. Camairinso chachin piyapinënpita nipi.

²⁶ Inapotohuachinara, moranënaquë triconëna a'mitahuatona', ya'huëpi'pa' panantapi huachi.

²⁷ Huë'ëcaiso nininquë canconpachinara, a'naso', moranën a'cacaso marë' costaronën i'shiritërin. Inapotopirinhüë', trico marë' coriqui pahuëretërinso' quënanin. Ina quënanaton, pa'yanin. ²⁸ Pa'yanaton, iinpita itapon:

—Ni'cochi. ¡Trico marë' pahuëretërahüëso', ayantaantarinaco! ¡Costaronëhuëquë chachin quënanahuë' itërin. Iinpitaso natanahuatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'yanahuatona', inahua capini ninontapi: ¡Yosë ana'intarinpia ni'ton, co pahuëretaponahuë' trico quësarini! Nitopi.

²⁹ Ya'huëpiquë cancontahuachinara, ya'ipi napopiso pa'pina sha'huitopi:

³⁰ —Iquipito no'pa' hua'anquë camahuatoira, co yashinyántërahüë' nontërincoi. "Canpitaso', nêhuëtona'piro'sanquëma ipora," itërincoi. ³¹ Napotopirinhüë': "Co quiyaso' inacoihuë'. Co onporonta nêhuëtochinaihuë'. Ina tataquëranchin shonca catocoi ninai. Hua'hua nininso', Canaan parti tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhüë', ayarin," itërai. ³³ Napotohuatoira, itaantarincoi: "A'naquëma isëquë quëparichin. A'napi-

tanquëmaso nipirinhüè, quëmopinëma capacaiso marè' trico quëpatoma', panantaco'. Napoaponahuè', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Naporo huarè' co nëhuëtonapiro'sanquëmahuè ninamaso' nitotarahüè. Ina nitotohuato, iyaparima quëparitërinso' ocoitaranquëma'. Nisahuaton, noya huachi nanitarama iso no'paquë pa'anamaso', itërincoi, itopi.

³⁵ Nani pa'pina sha'huitahuatona', trico ohuatopi. Ohuatohuachinara, Cosi iinpitaso', a'naya a'naya costaronënaquë, coriquinëna quënaantapi. Tanpanantëa'huayaquë ya'huëarin quënaantapi. Ina quënanatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'pinanta pa'yanin. ³⁶ Naporo' Cacopori itapon:

—Canpitaso hui'nahuëpita tiquitaramaco. Cosi ayarin. Simionta capa. ¡Iporaso Mincanta yaquë-pataantaramaco! ¡Ya'ipi inapita casa', ahuaanta'huaso ya'huërin! itërin ³⁷ Naporo' Nopinori, pa'pin itapon:

—Iya'hua a'pahuatan, cari tata a'paiarahüè. Co'so' quëshintahuatënquënhüè, cato hui'nahuëpita nininso', nanitëran tëpamaso', itërin. ³⁸ Cacoposo nipirinhüè', tapon:

—Hui'nahuëso', co onporo pa'sarinhuë'. Iin mashonën nani chiminin. Inaíchin ina yo'nanquëranchin nipiiso' ya'huëarin. Pa'namaquë ina ya'huëre' ma'sha onpoantahuachin, caso mashoco, sëto tëpaponco huachi, tënin.

Mincamin Iquipitoquë quëpapiso'

43 Canaan parti co manta capacaso ya'huërinhuë' ni'ton, aquë aquëtë tanarotapi. Napoaton i'hua Iquipitoquë trico pa'anpiso' pë'yapi. Pë'yahuachinara, Cacoposo' naquëranchin hui'ninpita camaiantarin:

—Pa'mantatoma trico pa'amantaco', itërin.

³ Napopirinhüè' Cotari itapon:

—Co'ta tata hua'an napotëraincoiso', nani sha'huitërainquën: "Co'so' iyaparima hua'hua nininso quëmahuatamahuë', ama o'macosohüè'. Ina quëma-ma huarè' tahuëretaranquëma', itërincoi. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarè' trico pa'antomarainquën. Co'so' a'paantohuatancoihuë', co pa'maaraihuë', itërin.

⁶ —¡Canpitaso pa'pi co noyahuë' acoramaco! ¿Ma'marè' chachinta ina quëmapi sha'huitërama a'na iya'hua ya'huëtërinquëmaso'? itërin pa'pini.

⁷ —Na'con natanincoi onpo ya'huëtëre'huasona nininso': "¿Nanpiárin tataparima'?" itahuatoncoi: "¿A'na iyaparimanta ya'huërin?" itomantarincoi. Napo natanpachincoira, topinan a'panitërai. ¡Co quiyaso' nitotëraihuë': "Iyaparima hua'hua nininso quëshimaco", itiincoiso'! itopi.

⁸ Naporo' Cotari pa'pin itaantararin:

—Tëhuëenchachin tata nanpicaso' nohuantohuatëhua', iya'hua a'paquë pa'i. Cari a'paiarahüè. A'paantohuatancoi a'naroáchin pa'sarai. Inapohuatëhua', co chiminarihuahuë'. Hui'napoapitanta', noya nanpiapi.

⁹ Iya'hua pa'pachin, cari ni'sarahüè. Ma'sha onpo-huachinso', ca ana'intoco huachi. Co'so' quëshintahuatënquënhüè', chiminaquë huarè' na'inarahuë'. ¹⁰ I'hua

chachin napotasënquën a'pantërancoi naporini, ¡nani catoro pa'sahuato, huënanta'itohüè'! itërin.

¹¹ Napotohuachina, pa'pini itapon:

—Co onpotacasohüè' ni'quëhuarè', isopoco nipachin: Hua'an nicanacamaso marè' iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso' costaronëmaquë quëpaco': Parsamo nimirio, ninoi', pimo hua'sai', pimo yaqui', tanpapi nitërinso', ni'to nitërinso', inapita pi'pian pi'pian po'motahuatoma', quëpaco'. ¹² Coriquinta', catoro' pa'anacaso nanirinsos', quëpaco'. I'hua ayantërinquëmaso', inaora chachin quëtaantaco'. Tapona tëhuëatona', ayantërinënuëma'. ¹³ ¡Paco nipachin! Iya'hua quëparahuatoma', hua'an nimaantarico'. ¹⁴ Yosë ya'ipi nanitaparinsos' nontarahüè catahuainquëma'. Ina nohuanton hua'an nosoro'inquëma'. Simionta nosoroaton ocoi'in. Naporahuaton, Mincanta a'painta'in. ¡Canta co hui'nahun mashoco pochin quëparita'huaso Yosë nohuantohuachin, inapo'i nipachin! itërin.

¹⁵ Cacopo hui'ninpitaso', hua'an nicanacaiso nininso-pita mapi. Ina masahuatona', coriquinta catoro pa'anacaso' nanirinsos' mapi. Naporahuaton, Mincamin quëparahuatona', Iquipitoquë pa'pi huachi. Cosi ya'huërinquë camahuachinara, nontopi. Cosiso', Mincamin quëpiso quënanahuaton, piyapinën camairin:

—Isopita pëinëhuëquë quëpaquë'. Naporahuaton a'nara ohuaca' tëparahuaton, anpiquë'. Ipora camotëchin nisahuaso', inapitaro'co coshatarahuë, itërin. ¹⁷ Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin. Cosi iinpita ina pëinënuë quëparin.

¹⁸ Napoaponahuë', inapitaso quëpasoi pa'yanpi.

Pa'yanatona inahua capini ninontapi:

—Nonpintahuatënënpoa', pëinënuë quësarinpoo'.

I'hua coriqui ayantërinpoaso marè' quësarinpoo'. Masahuatënënpoa piyapinënpita pochin asacatarinënpoo'. Moranënpopitarè chachin asacatarinënpoo', nitopi.

¹⁹ Napoaton Cosi pëinënuë yaya'conpachinara, piyapinën itapona':

—Pi'pian siniro nonchinquën topiraihuë'. I'hua chachionta o'mapoi, tëhuëenchachin trico pa'anapoi o'marai. Pa'anahuato panantápiraihuë', huancopi huë'ëconaiquë, costaronëhuëi i'shiritërai. I'shiritopiraihuë', coriqui pahuëretëraiso' ya'ipi chachin costaronëhuëiquë quënanai. Napoaton quëtaanta'huanquëmaso marè' quëmantarai. ²² Incariso acomara, co quiyaso nitotëraihuë'. A'na coriquinta ipora trico pa'antohuatëinquëma', pahuëretë'huaiso marè' quëmarai, itopi. ²³ Napopirinhüè Cosi piyapinëniso':

—Sano cancantoco'. Ama pa'yancosohüè'. Naporo' pahuëretëramaso', nani manahuë. Yosë chinotëramaso nimara costaronëmaquë acotërinquëma'. Inachachin tataparimanta chinotërin, itërin.

Napotahuaton, Simion tashinan pëi quëran ocoirahuaton quëshirin. ²⁴ Ina quëran, ya'ipi chachin Cosi pëinënuë po'morin. Inaquë i'sha nipa'morantëcaiso marè' quëtërin. Moranënapitanta', a'carin.

²⁵ Camotëchin Cosirè' coshatacaiso', nani nitotopi.

Napoaton ninapona pochin, nicanacaiso marè' quèshipiso', taparapi huachi.

²⁶ Così canquihuachina, nicanacaiso marè' quèshipiso' quètopi. Naporahuatona', isonpi quèran no'paquè huarè' monshorahuatona', moshapi. ²⁷ Cosiri iinpita nontahuaton itapon:

—I'hua o'mapoma': ¿Tatahuèi ya'huëarin itëramaco pora? ¿Noya ya'huëarin? ¿Nanpiarin ipora huanta ti? itërin. ²⁸ Inapitaso' mónsho tahuatona':

—Tatahuëiso', quëma piyapinën pochin ninin. Noya ya'huëarin. Ipora huanta nanpiárin, itopi. ²⁹ Cosiso yonquitopirinhue', Mincamin quënanin. Inaso iya'huain. Ina yo'nanquëranchin nipiso'. Ina tasatahuaton, natanin:

—¿Isona: "Iya'hua a'na huëshirai" tënamaso ti? itahuaton, iin itapon: "¿Yosè chachin hua'hua catahuain-quën!" itërin. Napotaso chachin iin ni'sahuaton, na'nëchináchin cantantërin. Napoaton a'naroáchin patoananëquë ya'conahuaton, na'nërin.

³¹ Na'nërinso' pa'cotohuachina, nipa'morayaton, pipi-antarin. Pipirahuaton piyapinënpita camairin: "¿O'huinco huachi!" itërin. ³² Cosiso', a'na misaquë nisha o'huintopi. Cacopo hui'ninpitanta a'na misaquë nisha o'huintopi. Iquipitoto'santa Cosirè' coshatopiso', a'na misaquë nisha o'huintopi anta'. Iquipitoto'saso', ipi-oro'sarè' coshatacaiso', na'in pochin ni'pi. Napoaton nisha coshatopi. ³³ Così iinpitaso', misaquë yahuën-sëhuachinara, Cosiri a'naya a'naya sha'huitërin huën-sëcaiso marè'. Paninan'ton, ahuënsërahuatton, ina quèran niantarinso' ahuënsërin. Inapotaton, huinshoin nininquë huarè' ahuënsërin. Napoaton: "Pi'ipinënpoa no'tëquën tantiarinpoa'," topi. Napoatona itohuara capini nini'pi. Nini'sahuatona', pa'yanpi. ³⁴ Cosiso inaora ca'ninso chachin, iinpitanta a'carin. Mincaminso nipirinhue' o'huintohuachinara, a'napita iinpita quèran na'con na'con acotopi. Nani coshatohuachinara, napopináchin o'opi. Inapoatona capa cantopi.

Così, iinpita tënirinso'

44 Nani ca'pachinara, o'opachinara, Cosiso piyapinën camairin:

—Isopita quëmapi'sa costaronënaquë, trico amëntatëquë'. Naporahuaton coriquinëna pahuërëtopison-ta', a'naya a'naya costaronënuquë chachin acotaantaquë'. ² Minënhue' prata quèran nininsonta', hua'hua nininso costaronënuquë acotëquë'. Coriquinën, trico marè' pahuërëtërinso' pirayan acotëquë', itërin. Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin.

³ Tahuëririnquë pi'i pipirahuaso Cosiso', iinpita nontahuaton a'parin. Napohuachina moranënapitarë chachin pa'pi huachi. ⁴ Ninano quèran pipitona iinpitaso co aquëyátërasoihue', Cosiso piyapinën itapon:

—Apira quëmapi'sa pa'piso', imaquë'. Cantonahuaton napotëquë': "¿Onpoatonta canpitaso nosoropirinënuquëmahuë', co noyahuë' ninama'? Prata quèran minë nininso', hua'anëhue' o'oton ninorinso chachin

ihuatërama'. ¡Pa'pi co noyahuëchi ninama paya!" itëquë', itërin.

⁶ Cantonahuaton piyapinënso' Cosiri sha'huitërinso chachin itërin. ⁷ Napotohuachina, inapitariso itaantapi:

—¿Ihuatërama', itërancoi ti? ¿Co'chi quiyaso onporo tëranta', inapo'itohue'! ⁸ ¿Co'ta Canan parti quèran huarè' coriqui costaronënuquë quënanpatoira, quëshiantaranquën pora? ¿Onporahuatoita iporasos', pratahuë nipon, orohuë nipon, hua'anën pëinën quèran ihuachitohue'? ⁹ Quiyaso' piyapinënpita pochincoi ninai. Incoi tëranta minë quënapahuatancoi, chimiin. Quiyanta', piyapinënpita pochin asacatocoi tënai, itopi. ¹⁰ Napotohuachina, Così piyapinënso' taantarin:

—Noyapa'. Naporama ni'quëhuarè', inapochinquëma nipachin. Nipirinhue', insosona minë quënapahuësoíchin, piyapinënuë nisarin. A'napitanquëmaso', co manta onpoaramahuë', itërin. ¹¹ Napotohuachina, a'naya a'naya costaronëna chinohuaratona', i'shiritapi huachi. ¹² I'shiritohuachina yonissarin. Paninan nininso costaronën quèran caniaritahuaton, hua'hua nininso costaronënuquë huarè', yonirin. Yonipachina, Mincamin costaronënuquë quënanin huachi. ¹³ Ina nicatona iinpitaso', pa'pi sëtahuatona a'moanpiso oshapi. Napohuachina, a'naya a'naya pë'pëtonëna moranënaquë a'mitahuatona', naquëranchin ninanoquë ayaimantapi.

¹⁴ Cotasos', iinpitarë chachin Così pëinënuquë canconpachina, inaso ya'huëarin quënamantapi. Quënanahuatona', isonpi quèran no'paquë huarè' monshorahuatona', moshapi. ¹⁵ Moshasos', Cosiso iinpita itapon:

—¿Co'chi canpitaso yonquinhuanos'a pochinhue' ninama paya! ¿Caso chiniquën nanantërahue' ni'ton, nito ninorahuë! itërin. ¹⁶ Napotohuachina, Cotari itapon:

—¿Tëhuëchachin co onpo a'pania'huainso nanitëraihue'! ¿Co naporaihue', co ta'cahuaiso ya'huërinhue'! Oshahuanaiso', nani Yosè nitotërin. Ma'tana ya'huarai. Minënen maninsorë chachin asacatocoi, itopi. ¹⁷ Napotopirinhue', Cosirisos itapon:

—Co napoarinhue'. Insosona minënhue' quënapaisoíchin piyapinënuë nisarin. A'napitanquëmaso', tatama ya'huërinquë noya panantaco'. Co insonta ma'sha onpotarinquëmahuë', itërin.

Cota, Mincamin ya'huërenamën yaquëparitërinso'

¹⁸ Così napohuachina, Cotari amasha ya'carirahuaton, itapon:

—Pi'piyan siniro nonchinquën topirahuë. Yonquirahuëso no'tëquën sha'huichinquën. Quëmasos' huaron pochachin chiniquën nanantëran. Napoaton ama no'huitonco ana'intaancoso marëhue' napotaranquën. ¹⁹ I'hua huë'naiquë, quëmaso natanancoi tatahuëi ya'huëtërincoiso'. A'na iyahuëinta ya'huëtërincoiso', natanancoi. ²⁰ Quiyarinta naporo sha'huitëranquën: "Tatahuëi ya'huëtërincoi, nani máshoya," itërainquën. A'na iya'huanta hui'napi ya'huëtërincoiso', sha'huitërainquën. Inaso', tatahuëi nani máshoya niso' hua'huatërin. Naporo chachin sha'huitëranquën

tatahuëri na'con nosororinso'. Ina yo'nanquëranchin hua'huatopisopita cato ya'huëpirinahuë', a'naso ayarin ni'ton, inaíchin quëparitërin. Napoaton nosoromi-atërin. ²¹ Naporos' sha'huitërancoi nohuitamaso marë' quëca'huaiso'. ²² Napotohuatancoira, sha'huitërainquën: "Iya'huaso', co nanitërinhuë' pa'pin huëshicaso'. Huëshirin naporini, pa'pinso' sëtori tëpa'itonhuë'," itërainquën. ²³ Napotopiranquënhuë': "Co'so' iya'hua quëpatamahuë', co onporonta tahuërëtaranquëmahuë'," itërancoi.

²⁴ Tatahuëitaquë canconpatoira, ya'ipi quëma napotërancoiso' sha'huitërai.

²⁵ Hua'quimiachin quëran, tataso' camairincoi: "Pa'sahuatoma' trico pa'amantaco'," itopirincoihuë', quiyariso': "Co nanitërainhuë'. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' pa'sarai. Co'so' ina quëpahuatohuë', co hua'uan tahuërëtarincoihuë'," itërai. ²⁷ Napotohuatoira, tatahuëi sha'huitërincoi: "Canpita nitotërama sa'ahuëco' catoíchin hua'huaninso'. ²⁸ A'naso', ayarin. Napoaton naporo quëran huarë' co quënanchinahuë'. Pa'piniri ca'mara tënhuë'. ²⁹ Iin ya'huë'rë' quëparamaquëya ma'sha onpohuachin, canpita tëhuëarama'. Canpita tëhuënëmaquë caso mashoco sëto tëpaponco huachi," itërincoi.

³⁰ Tatahuëso', iya'huarë' a'naíchin pochin nipi. Co'so' quiyarë' pantahuachinhuë', tatahuëso chiminapon. Quiya tëhuënëhuëiquë tata mashoyaso' sëtori tëpapon. ³² Co'huara huë'shamátërapoihuë' sha'huitërahuë': "Iya'hua a'paantohuatancoi, cari ni'sarahuë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi," itërahuë. Naporahuaton napotomantarahuë: "Co'so' quëshintahuatënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë," itërahuë. ³³ Napoaton nontaranquën natanco topirahuë. Ca iya'hua ya'huërenamën quëma piyapinën quëparichi tënhuë. Inaso iinpitare', pananta'in. ³⁴ Co'so' iya'hua pantahuachinso', co caso nanitërahuë tatahuëtaquë, pananta'huaso'. Tatahuë ma'sha onporinso', co yani'nahuë', itërin.

Inpitari Cosi nohuitopiso'

45 Ya'ipi piyapinënpita ni'tonënhuë Cotari nontërinso tonitohuachina, Cosiso co huachi ahuantërinhuë'. Co huachi ahuantatonhuë', Iquipito nananquë chiniquën nonin: "¡Ya'ipinquëma pipico!" itërin. Napotohuachina, ya'ipi piyapinënpita pipipi. Iinpitare'áchin nicaso', nohuitacaiso marë' sha'huirin. ² Sha'huiton Cosiso', na'nëmiatarin huachi. Chiniquën na'nërin ni'ton, ya'ipi iquipitoto'sa nitotopi. Huaraoon pëinënhuë' huarë' a'naquënso pa'sahuatona', sha'huitonpi. ³ Naporos' huarë' Cosiso', inahuaranamënaquë iinpita nontërin:

—¡Ca mini Cosico! ¿Nanpiárin iporahuanta tata? itërin. Napotopirinhuë', iinpitari pa'pi të'huatatonhuë', co nanitopihuë' nonacaiso'. ⁴ Të'huatopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa të'huatocoso'huë', ya'caritoco', itërin. Naporos' huarë' iinpitari ya'caririn. Ya'carihuachinara, itaantarin:

—Ca mini iyaparimaco. ¿Co'ta iráca nicatono'sa Iquipitoquë huëcasoi pa'anamaco?

⁵ Napotëramacoso marë' ama canpitaora ni-no'huicosohuë'. Co canpitaso yonquipiramahuë', Yosë chachin aquëchitiirincó. Notohuaro' piyapi'sa ananpicaso marë' aquëchitërinco. ⁶ Ipora huarë' iso no'paquë, cato pi'ipi nisarin tanarotopiso'. A'natërápo pi'i chachin, pahuanarin. Ina nápo pi'i sha'topirinahuënta', co manta nitërinso' macaponahuë'. ⁷ Napotëranquëmaso chachin nisarin. Yosëso nipirinhuë', aquëchitiirincó. Canpitanta shiparima ya'huëtiinquëmaso marë' naporin. Canpita chachinta', huëhuëpiro ninin quëran nicha'ëinquëmaso marë' aquëchitiirincó. ⁸ Inapocaso ni'ton, co canpita nohuan-ton isoporinguë huë'nahuë'. Yosë chachin a'parinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanon, huaraoon ayonquina'pi nica'huaso marë' ya'conahuë. Ya'ipi ma'shanënpita a'paiato, piyapinënpitanta', ca maica'huaso marë' ya'conahuë. Naporahuaton, ya'ipi Iquipitoquë huaraoon ya'huërenamën hua'anënta'huaso marë' acorinco.

⁹ Manóton paantatoma', tata sha'huitonco': "Cosi ya'huëarin, iso pochin nanan a'patiarinquën: 'Ya'ipi Iquipito no'paquë hua'anënta'huaso marë' Yosë acorinco. Manóton o'maton, ni'quimaco. ¹⁰ Ya'ipi hui'nanpita, shia'huaro'sa', inapitarë chachin, o'maco'. Pë'tahuanëmapita, ma'shanëmapita, ya'ipi ya'huëtërinquëmaso', quiquimaco'. O'mahuatama', Cosin parti acoaranquëma'. Inapohuatama', co aquëya quëranhuë' nini'sáparihua'. ¹¹ Naro'pa huachi carima coshoro quëtáponquëma'. Ya'ipi huë'namaso nápo chachin co manta ichipahuantaranquëmahuë'. A'natërápo pi'ipi pahuanarin tanaro tahuëri'sa na'huëcaso ni'ton, napotápënhuëma', itoco'. ¹² Iya'huanta', canpitanta', ya'ipi naporahuëso', nani natanamaco. ¹³ Chiniquën nanantato Iquipitoquë hua'anëntërahuësona', nani ni'nama'. Ya'ipi ni'namaso' tata sha'huitonco'. ¡Manóton paantatoma tata macontaco!' itërin.

¹⁴ Napotahuaton, iya'huain iporin. Ina iporin quëran na'nërin. Mincaminta', Cosi iporin quëran na'nërin.

¹⁵ Ina quëran Cosiso', ya'ipi iinpita noya nontaton së'quërin. Inapitanta iporahuaton na'nërin. Ina piquëran inapitarinta co huachi të'huatatonahuë', noya nontopi huachi.

¹⁶ Huaraoon pëinënhuënta', a'naroáchin nanan nincanin: "Cosi iinpita canquipi," itopi. Ina natanahuaton, huaraoonso catahuarinsopita hua'ano'sarë chachin noya cancantopi. ¹⁷ Noya cancantaton huaraooniso', Cosi itapon:

—Iyaro'sa sha'huitëquë', pë'tahuanënaquë trico a'mitahuatona', Canaan parti pananta'ina'. ¹⁸ Paantatona', pa'pina quëma'ina'. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin, o'ma'ina'. O'mahuachina', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso', cari quëtarahuë. Napoaton inapitasto', iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita, capona'. ¹⁹ Sa'ina', hui'nina', pa'pina', inapita quëmacaiso marë', camaiquë toronano'sa isëran quëpa'ina'. Sha'huitëquë a'naroáchin huë'ina'. ²⁰ Napo-

rahuaton, ama aquëtë ma'shanënapita yonqui'inaso-huë'. Iquipitoquë ma'sha noya noya nininsopita, inapitari hua'anëntapona', itëquë', itërin. ²¹ Napotohuachina, Cacopo hui'ninpitaso' ina inachachin nipi. Huararon camaitërinso chachin, Cosiri toronano'sa quëtërin. Naporahuaton cosharo iraquë caracaisonta', quëtërin. ²² O'nanpiracaisonta', ya'ipi iinpita ananitëra'piarin. Mincaminso nipirinhuë', cara pasa coriqui prata quëran nininso' quëtahuaton, a'natëräpo a'mocaso quëtërin. ²³ Pa'pionta', shonca moraquë, noya noya ma'sha Iquipitoquë ya'huërinso', a'patontarin. Naporahuaton shonca moraquë chachin, trico, pan, cosharo', inapita a'patontarin. O'mahuachina carimacaiso marë' a'patontarin. ²⁴ Pacacaiso marë' nontohuachinara, Cosiso iinpita itapon:

—Osharan paco'. Amana iraquë nino'huíracosohuë', itërin. Napotohuachina pa'pi huachi.

²⁵ Inapitaso', Iquipito quëran pipirahuatona', Canaan parti canconpi. Pa'pina ya'huërinquë chachin canconpi huachi. ²⁶ Pa'pina nontatona sha'huitopi: "¡Cosi naniárin tata! ¡Inari ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërin!" itopi. Ina natanahuaton, Cacoposo pa'yanënuquë tachi-anantërin. Sha'huitopirinahuë', co natëtërinhuë'.

²⁷ Napoaponahuë', Cosiri nanan a'patërinso natanin. Ina natanahuaton, toronano'sa quëpamacaiso marë' a'patontarinsonta', ni'nin. Naporo huarë' capa cancantomiatërin huachi. ²⁸ Capa cancantaton tapon: "¡Tëhuëchachin Cosi naniárin! Co'huara chimiantërasocohuë' pa'mato nimai," tënin.

Iquipitoquë pa'mapiso'

46 Cacoposo' ya'ipi huëntonënë chachin pa'sarin. Ya'ipi ma'shanënpitarë' pa'sarin. Piirsipaquë canconpachinara, ma'sha tëparin. Tëparahuaton, pa'pinco' Yosë chinotërinso chachin chinotërin. ² Naporo tashi Yosëri hua'narëso pochin ya'notërin. Ya'notahuaton, nininën quëran përarin: "Cacopo" itërin. Napotohuachina, inariso itapon:

—Ma'ta Siniro ya'huarahuë', itërin.

³ —Caso Yosëco. Tataparionta chinotërinco. Iquipitoquë pa'macaso marë' ama të'huaquësosohuë'. Inaquë shiparinpita na'atona', panca nacion ocoiaponá'. ⁴ Canta quëmaro'co Iquipitoquë, pa'marahuë. Naporahuaton ca chachin, ina no'pa quëran shiparinpita ocoiarahuë. Inaquë chiminpatan, Cosi nocoarinquën, itërin.

⁵ Ina quëran Cacoposo', Piirsipa quëran paantarin. Hui'ninpitari toronanquë a'mitopi. Huararoni quëpamacaiso marë' toronano'sa a'patontarinquë, inapitopi. Sa'ina', hui'nina', inapitanta a'mitopi. ⁶ Cacoposo', hui'ninpitare' chachin pa'sarin. Hui'ninpitanta sa'ina hui'ninpitare' chachin pa'sapi. Ya'ipi inapitarë chachin pa'sápatona', Iquipito no'paquë huarë' camapi. Ya'ipi ma'shanënapitanta Canaan parti ya'huëttopiso', quiquipi. Pë'tahuanënapitanta', Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', chiporo'sa', inapitanta quiquipi.

⁸ Isopita, Cacopo quëran pipipisopita Iquipitoquë pa'mapi. Inapita chachin isairro'sa itopi anta': Paninan-

tërinso', Nopino. ⁹ Ina hui'ninpitaso': Anoco, Huaron, Isron, Caromi, inapita. ¹⁰ Simion hui'ninpitanta', Quimoino, Camin, Ohuato, Caquin, Sohuaro, Saono, inapita. Saonoso', Canaan sanapiquë hui'nahuaninso'. ¹¹ Nihui hui'ninpitanta', Coirison, Quiato, Mirari, inapita. ¹² Cota hui'ninpitanta', Iri, Onan, Sira, Parisi, Saro, inapita. Iri, Onan, inapitaso', Canaan parti chachin chiminpiso', nani nitotërëhua'. Parisi hui'ninpitanta', Isron, Amoro, inapita. ¹³ Isacaro hui'ninpitanta', Toran, Popan, Copo, Simiron, inapita. ¹⁴ Saporono hui'ninpitanta', Siriti, Iron, Cariri, inapita. ¹⁵ Ina nápo Cacopo hui'ninpita quëmapi'sa Niaquëya ya'huëpi. Sanapinta a'nara ya'huëtërin: Tina itërinso'. Inapitaso', Patanaranquë ya'huapon hui'nahuaninsopita. Nia quëran pipipisopitaso', cara shonca cara ya'pi', sanapirë chachin icanpi.

¹⁶ Caro hui'ninpitanta', Sipion, Aqui, Ispon, Soni, Iri, Aroti, Ariri, inapita. ¹⁷ Asiri hui'ninpitanta', Imina, Isopa, Isopi, Piria, inapita. Oshinanta ya'huërin: Sira itopi. Piria hui'ninpitanta', Ipiri, Mariquiri, inapita. ¹⁸ Caro, Asiri, inapitanta Cacopo hui'ninpita Siripaquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran shonca saota ya'pi', icanpi. Siripaso' Napanori Nia catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërëhua'.

¹⁹ Naquiranta Cacopo sa'in chachin ninin. Ina hua'huinpitanta', Cosi, Mincamin, inapita. ²⁰ Cosiso', Asinaquë hui'nahuaninsopita: Manasisi, Iprain, inapita. Inapitaso', Iquipitoquë nasitopi. Asinanta', ayonquianta'inquëma'. Inaso', Potihuir hui'nin. Potihuiranta', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. ²¹ Mincamin hui'ninpitanta', Pira, Piquiri, Asipiri, Quëra, Namano, Iqui, Nosi, Mopimo, Opimo, Arato, inapita. ²² Ina nápo Naquir quëran nipisopita ya'huëpi. Shonca catapini ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²³ Tanoso', a'naíchin hui'nahuanin: Osimo itërin.

²⁴ Nipitari hui'ninpitanta': Casiiri, Coni, Quisiri, Sirimo, inapita. ²⁵ Tano, Nipitari inapitanta Cacopo hui'ninpita nipi. Inapitaso', Piraquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran canchisë ya'pi', icanpi. Piranta', Napanori Naquir catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërëhua'. ²⁶ Iquipitoquë pa'mapisopita, saota shonca saota ya'pi icanpi. Ya'ipi inapitaso', Cacopo quëran pipipisopita. Hui'ninpita sa'inaso' co pichipi-huë'. Cosi hui'ninpitaso' cato. Inapitaso' inaquë chachin nasitopi. Cacopo, Cosi, inapitarë' canchisë shonca ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²⁸ Co'huara Cosin parti camayätërasoihuë', Cacoposo' Cota camairin: "Cosi sha'huitëquë huë'in, Cosin parti nacapi'inco," itërin. Inaquë Cota paaso', Cacoposo ya'ipi huëntonënë chachin Cosinquë camapi huachi.

²⁹ Iin cantomarahuatón Cotaso', pa'pini nanan a'patërinso sha'huitërin. Sha'huitohuachina Cosiso', a'naroáchin piyapinënpita camairin toronanën tapacaiso marë'. Inaquë huënsërahuaton, Cotarë chachin pa'nin. Pa'sahuaton pa'pin quënanconpachina, iporin. Iporinquëranchin hua'qui na'nërárin. ³⁰ Naporo' Cacopori, itapon:

—Ayapiranhuë', quënaantaranquën ni'ton: ¡Iporaso' chiminpatonta noyatapon huachi ténahuë! ténin.

³¹ Pa'pin nani nontahuaton Cosiso', ya'ipi iinpita, quë-mopinënpita inapita itapon:

—Huaaron nicapo pa'sarahuë. Pa'sahuato itapo: Ya'ipi quëmopinëhuëpita Canaan parti ya'huëpiri-nahuë', yacapainacoso marë' o'mapi. ³² Ohuacanënapita, ohuicanënapita, ya'ipi ma'shanënapita quiqiiimapi. Inapitaso pë'tahuatona'piro'sa', itarahuë. ³³ Napotohuato, huaaron përsarinquëma'. Përatënuquëma' maquësona sacatëramaso' natanpachinquëma': "Quiyaso', shimashonëhuëpita pochachin, ohuica pë'tahuana'piro'sacoi," itoco'. Napohuatama', Cosin partiquë ya'huapoma'. Iquipitoto'saso', ohuica pë'tahuana'piro'sarë', napopináchin ya'huëcaiso', na'in. Napohuatama', canpitaráchin inaquë ya'huapoma', itërin.

47 Cosiso', pa'pin, iinpita, inapita nontahuaton huaaron sha'huitapon pa'nin: "Tatahuë, iyahuëpita, inapita Canaan parti quëran o'mapi. Ya'ipi ohuicanënapita, ohuacanënapita, ma'shanënapita, inapitarë chachin o'mapi. Nani Cosin parti niqipi," itërin. ² Ina piquëran a'natërápo iinpita huayonin. Huayonahuaton, huaaroni nohuitacaso marë' quëparin. ³ Naporo' inari natanin:

—¿Maquëta canpitaso sacatërama'? itërin.

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochincoi ninai. Shimashonëhuëpita pochachin ohuica pë'tahuatona'piro'sacoi. ⁴ Canaan parti ya'huëpiraihuë', na'con tanarotërai. Pastonta', ohuicaro'sa capacaiso', yanirin. Napoaton no'panënuquë o'marai ya'huapoi. Yosë marë' nohuantëquë', Cosin parti ya'huë'i topiraihuë', itopi. ⁵ Napotohuachinara, huaaroniso' Cosi itapon:

—Yacapainënuquënsó marë' tataparín, iyaparinpita, inapita o'mapi. Nani o'mapi ni'quëhuarë', ⁶ ya'ipi Iquipitoto no'pa' hua'anëntërahuëquë, noya inapita ya'huëcaiso'. Cosin parti noya noya no'pa' ninin. Inaquë ya'huëcaiso marë' quëtëquë'. A'naquën quëmopinënpita pë'tahuatacaso' noyá nitotohuachina', caquën pë'tahuanëhuëpita, a'paicaiso marë' acoquë', itërin.

⁷ Ina piquëran Cosiso', huaaron anohuitacaso marë' pa'pionta quëparin. Cantontahuaton Cacoposo', monsho ténin, nontacaso marë'. ⁸ Huaaroni ni'sahuaton natanin:

—¿Onpo pi'ita ya'huëtërinquën? itërin.

⁹ —Nani pasa cara shonca pi'ipi ya'huëtërinco. Co ya'huëmia ya'huëatohuë', patë patërantarahuë. Inapoato na'con parisitërahuë. Shimashonëhuëpitaso', na'con na'con tahuëri ni'pi. Co caso inapita icantapohuë' nimara ténahuë, itërin. ¹⁰ Cacoposo nani huaaron nontahuaton, Cosirë chachin pa'nin huachi.

¹¹ Ina quëran Cosiso', Iquipitotoquë noya noya no'pa' nininso' quëmopinënpita quëtërin. Huaaroni camairinso chachin ninin. Inapoatona Cacoposo' hui'ninpitare chachin Namisi parti no'pahuanpi. Namisiso', Cosin itopi anta'. ¹² Naporahuaton Cosiso', ya'ipi quëmopinënpita cosharo quëtárin. Panca huënton ninin-

so' na'con na'con, quëtërin. Caraya nininso', pi'piyan quëtërin. Inapotërin.

Iquipitotoquë onpo sacatacaiso', Cosi camaitërinso'

¹³ Co insëquë tëranta trico ya'huërinhuë'. Napoaton na'con na'con tanarotopi huachi. Canaan partiquënta', Iquipitotoquënta', piyapiro'sa tanari tiquirarin. ¹⁴ Inaquëpita ya'huëpisopita, Cositatuë trico pa'anápiri-nahuë', ni'quianapi huachi. Ya'ipi coriqui trico marë' pahuëretopiso', Cosiso yontonin. Yontonahuaton huaaron pëinënuquë taparin.

¹⁵ Canano'sa', iquipitoto'sa', inapita coriquinëna i'quihuachinara, iquipitoto'saso', Cosi nontapona pa'pi:

—¡Yosë marë' cosharo quëtocoi! Capa ni'quianarai huachi. Capa coriqui ni'ton, co huachi cosharo quëtohuatancoihuë', tana tëpaponcoi quiyaso'. Ina marë' quëmanta co huachi noya nisanahuë', itopi.

¹⁶ —¡Naporinchi paya! Capa coriquinëma ni'quëhuarë', pë'tahuanëmapita nipachin quëco'. Ina quëpatama', trico quëtarainquëma', itërin Cosiri.

¹⁷ Napotohuachina iquipitoto'saso', pë'tahuanëna quëshipi: Cahuarionëna', ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita quëshipi. Inapita marë' naporo pi'iquë trico canpiatërin.

¹⁸ Ina pi'i na'huëanatopi. A'na pi'i maantarinquë naquëranchin iquipitoto'saso', Cosi paapantapi nontantacaiso marë':

—Nani quëma nitotëran capa coriqui ya'huëtërincoisohuë'. Ya'ipi pë'tahuanëhuëpitanta canpitanquën ninin. Co huachi ma'sha tëranta ya'huëtërincoihuë' pahuëretahuaiso'. No'panëhuëichin ya'huërin. Naporahuaton quiyanta ya'huëarai. ¹⁹ Quiyaora chachin nipachin, no'panëhuëirë'coi pa'ancoi. Ina ya'huërenamën trico quëtocoi. Inapohuato huaaron piyapinënpitacoi nisarai. Ina marë' no'panëhuëiquë chachin sacachi. Cosharo quëtohuatancoi, no'panëhuëiquë sacatarai ni'ton, co nitapiarinhuë'. ¡Taqiuhatoiso', no'panëhuëinta' pantatarin. Inapohuato, quëmanta co manta canaponhuë'! itopi.

²⁰ Napotohuachinara, Cosiso ya'ipi iquipitoto'sa no'panëna huaaron marë', pa'antëra'piarin. Co manta capacaisohuë ni'ton, no'panëna pa'ana'piapi. Inapopi ni'ton, ya'ipi Iquipitoto no'pa', huaaroni hua'anëntërin huachi. ²¹ Naporahuaton ya'ipi Iquipitoto no'paquë iquipitoto'sa ya'huërinso', Cosiri pa'anaton piyapitërin.

²² Corto hua'ano'sa no'panënáchin co Cosiri pa'antërinhuë'. Inapitaso' huaaroni topinan trico quëtárin ni'ton, co no'panëna pa'anacaiso ya'huërinhuë'.

²³ Ina quëran Cosiri piyapi'sa itapon:

—Iporaso', huaaron hua'anëntërinquëma huachi. No'panëmanta hua'anëntërin. Ma'tana ya'pirin ya'huëarin quëpatoma', sha'co'. ²⁴ Napoaponahuë', sha'namaso' nanitohuachin, a'natërápo costaro quëran a'na costarora huaaron quëtamaso ya'huërin. Catapini costaroso nipirinhuë', canpitaora marë' nisararin. Hui'namapita, yacaparinquëmasopita, inapitanta capacaiso marë' nisararin. Naporahuaton ina quëran

chachin shacacamaso ya'huërin, itërin. ²⁵ Napoto-huachina, inapitaso taantapi:

—Noyapa'. Inapochin nisarai. Quëmaso noya piyapinquën ni'ton, tana tëpaincoiso nipirinhüë', nicha'ërancoi. ¡Huaaron nipachin piyapichincoi! itopi. ²⁶ Inapoaton Cosi camaitërin ya'ipi Iquipito no'paquë piyapinëpita ma'sona nicacaiso'. Sha'topiso nanitohuachina, a'natërápo costaro quëran, a'nara huaaron quëtacaiso ya'huërin. Iso quirica ninshitasoco huarënta', ina camaitërinso', ipora huanta Iquipitoquëso ina chachin nisapi. Corto hua'ano'saso nipirinhüë', co huaaron marë' quëtacaiso ya'huërinhuë'. Inapita no'panënaso', co huaaron pa'antërinhuë' ni'ton, co quëtöpihuë'.

Cacopo nohuantërinso'

²⁷ Israiro'saso', Iquipito no'paquë ya'huëapi huachi. Cosin parti no'pa' mapi. Inaquë ya'huëapona pochin na'amiatopi. ²⁸ Cacoposo shonca canchisë pi'ipi, Iquipitoquë ya'huëantarin. Ya'ipiya quëran pasa catapini shonca canchisë pi'i icanin.

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', nani chiminacaso ya'caritërin natanin. Napoaton Cosi sha'huitacaso marë' a'nara a'parin. Huë'pachina, itapon:

—Tëhuëchachin nosorohuatanco, nohuantërahuëso' niquë'. Ina yanipatanso', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: "Yoscoarë' nohuantëranso' nisarahuë," itoco'. ¡Caso chiminpató, ama Yosë marë' isëquë pa'pitocosohüë! ³⁰ Shimashonëhuëpita quënanconahuasó tahuëri nanitohuachinco, Iquipito no'pa quëran quëpaco. Quëparahuatonco, inapita po'mopiquë, canta po'moontaco, itërin.

—Noyapa'. Inapochinquën nipachin, itërin Cosiri.

³¹ —Yoscoarë' inapochinquën itoco, itaantarin pa'pini. Napotohuachina, Cosiso': "Yoscoarë' inapotarinquën," itërin. Ina natanaton, Cacoposo, pë'saranënguë huënsërin. Inaquë huënsërin quëran, "Yosparinquën," ta'caso marë' mónsho tënin.

Iprain, Manasisi inapita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërinso'

48 Ina piquëran miachin Cacoposo' caniorin. Napohuachina Cosi sha'huitopi. Ina natanahuaton, nicapon pa'nin. Hui'ninpitanta cato chachin quëparin. Manasisi, Iprain, inapita. ² Cosiri nicapon huë'ninso sha'huitohuachinara, chiniquën cancantaton pë'saranënguë huënsërin. ³ Cosiso', hui'ninpitare chachin ya'coontarahuatón pa'pin nontoonin. Ina quëran Cacoposo' Cosi itapon:

—Yosë ya'ipi nanitaparinsó', Noso ninanoquë ya'notërinco. Inaso ninano', Canaan parti ya'huërin. Ya'notahuatonco, iso pochin noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinco: "Ni'quë'. Ca nohuanto, notohuaro' hui'nanpita ya'huëtarinquën. Quëmá quëran pipisopita, na'a naciono'sa ocoyapona'. Naporahuaton, inapita, iso no'pa' quëtarahuë. Inapitari hua'anëntomiatapona'," itërinco. ⁵ Hui'nanpita Iprain, Manasisi, inapitaso co'huara yacapaponquën huë'shamátëraso-

cohuë' ya'huëtarinquën. Inapitaso' caquën nicapona'. Napoatona', Yosë no'pa' hua'anënta'huaso sha'huitërinco', hua'anëntapona'. Nopino, Simion, inapita pochin ni'tona', hua'anëntapona'. ⁶ Inapita piquëran hui'nahuanpatan, quëmaoranquën nisapi huachi. Inapitaso' Iprain, Manasisi, inapita iya'huainpita nicapona'. Ina ni'tona iin mashonëna no'panëna quëran, inapitanta', no'pa' macapona'. ⁷ Co topinan napotarinquëhuë'. Mamaparin co aquëtë hua'huaninso marëhuë', napotarinquën. Quëmanta nani nitotëran: Patan-aran quëran huënantasëhua', Canaan parti quëmaquën mama tëparëhua'. Iporata ninano ya'cariya nicasëhua', chiminin. Chiminpachina, inaquë chachin ira pirayan pa'pitërehua'. (Ina ninanoso', ipora marë' Pirin itopi anta'.)

⁸ Ina ta'sochachin a'nanaya Cacoposo' tahuëretahuaton ni'pirinhüë', Cosi hui'ninpita quënanin. Inapita quënanaton, hui'nin natanin:

—¿Inpitata isopitaso'? itërin.

⁹ —Isopita mini hui'nahuëpita. Yosë nohuanton naro'pa' ya'huëtarincoso', itërin Cosiri.

—Amashachin aya'carico. Noya ya'huëcaiso marë' sha'huichi, itaantarin Cacopori. ¹⁰ Cacoposo' noyá mashoya ni'ton, co huachi ina inahuë quënantërin. Napoaton Cosiri hui'ninpita aya'caririn. Napohuachinara, Cacoposo shinpita iporahuaton apinorin. ¹¹ Ina quëran Cosi itapon:

—Co huachi onporo tëranta quënanahuanquënso' yonquipirahuë', Yosë nohuanton hui'nanpitanta quënanahuë. ¹² Pa'pin to'topitënguë hui'ninpita huënsëpirinahuë', Cosiri ahuanirin. Ahuanirahuaton, pa'pin notënanquë isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. Noya nicaton napotërin.

¹³ Ina quëran cato hui'ninpita chachin manin. Iprainso', inchinanën quëran së'quërin. Ya'huëre' Manasisiso' ahüënanën quëran së'quërin. Inapo së'quërin quëran pa'pin aya'caririn. Napoaton Iprainso', shiin ahüënanën quëran acorin. Ya'huëre' Manansisiso', shiin inchinanën quëran acorin. ¹⁴ Cacoposo nipirinhüë', tanpaquënpita chi'huaratahuaton, inchinanën quëran Iprain së'huamotorin. Manasisiso paninan nipirinhüë', ahüënanën quëran së'huamotorin. ¹⁵ Inaporahuaton Cosi noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin: "Shimashonëhuëpita Apraan, Isaco, inapita Yosë natëpi.

Canta hua'huatërahuë quëran huarë' ina chachin noya a'pairinco.

Ina Anquëninën † chachin ya'ipi ma'sha onporahuë quëran, nicha'ërinco.

Inari chachin isopita hui'napi'sa catahuain.

Notohuaro' hui'ninpita ya'huëchina'.

Hua'huayátërahuë, isoro'paquë na'aina'.

Inapita nicatona piyapi'sa', yonqui'ina'.

Tata Isaco, tata masho Apraan, inapitanta yonqui'ina'," itërin.

¹⁷ Cosiso nipirinhüë', paninantërinso' ahüënan quëran shiini së'huamotorinso' ni'nin. Ina nicaton co

† YOSÉ ANQUËNINËN TOPACHINASO': Yosë chachin ta'tona napopi.

noyahuë' cancantërin. Napoaton pa'pin inchinan imirin masahuaton, Iprain motën quëran chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton Manasisi motënquë acotërin. ¹⁸ Inapoapon pochin pa'pin itapon:

—Co tata. ¡Ama inapoquësohuë'! Isocha paninanso'. Inchinan imira quëran, ina sè'huamotoquë', itërin.

¹⁹ Pa'pinso nipirinhüë', co nohuantërinhuë' inapocaso'. Napoaton itapon:

—¡Naporin mini conpa, nani nitotërahuë'! Manasisinta shinpita quëran panca nacion nisanin. Iyaa'huainso napoaponahuë', noya noya nicaton shinpita quëran na'con na'con nacion'sa pipiarin. ²⁰ Naporo tahuëri chachin, Cacopori shinpita nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

—Israiro nacionquë ya'huëpisopita noya ya'huëcaiso marë' yasha'huitohuachina', canpita nininéma yonquiatona iso pochin sha'huitapona': "Yosë quëmanta catahuainquën. Iprain, Manasisi, inapita catahuarinso pochachin catahuainquën," niitapona', itërin. Inapoaton, Cacoposo Iprain'ton acorin. Manasisiso nipirinhüë', piquëran acorin.

²¹ Ina quëran Così tahuëretahuaton itapon:

—Ni'quë'. Caso chiminapo huachi. Yosëso nipirinhüë', ya'huëmiataton catahuarinquëma'. Inari chachin shimashonëma no'panënuquë quëpanantaponquëma'. ²² Quëmaso' ya'ipi iyaparinpita quëran, panca pancana no'pa' quëtëranquën. Siquimo motopi quëtëranquën. Inaso' no'pa', amororo'sa ahuëato osëretërahuëso', itërin.

Cacopo yachimaton, hui'ninipita nontërinso'

49 Nani shinpita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitohuachina, Cacoposo' ya'ipi hui'ninipita amatërin. Huë'pachinara itapon:

"Amasha ya'carico conparo'sa'.

Ma'sona a'na tahuëri onpocamaso', carinquëma sha'huichinquëma natanco'.

² Canpitaso hui'nahuëpitanquëma'.

Caso Cacopoco niporahuë', Israiro itërinaco anta'.

Carima sha'huitaranquëma ni'ton, natanco'.

³ Quëmaso' Nopino, paninanquën.

Chiniquën nisoco, ya'nan hui'nahuanquënso'.

Chini chiniquën nanantaton, noya noya nicamaso' ninan.

⁴ Inapocamaso nipiranhüë', co huachi inapoaranhuë'. I' pa'pi chinii' nipachina, co onpo asanoirëhuë'.

Ina pochachin nicaton cosonanëhuë' monshitëran,' itërin.

⁵ Simion, Nihui, canpitaso, napopináchin cancantërama'.

A'napita ma'sha onpotamaso marë' nisha nisha ohuararama'.

⁶ Niyontonamaquë, ama onporo tëranta ya'noisohüë'. No'huitatoma piyapi tëparama'.

Co natantonquëmahuë' nicatoma', tororo'sa nishitëtëntëntërama'.

⁷ Tanan ni'niro'sa pochin no'huitërama'.

Napopiramahuë', co onporonta inachachin nisápomahuë'.

Carima ya'ipi Israiro nacionquë, ayanquëmiataranquëma', itërin.

⁸ Quëmaso' Cota, iyaparinpita pa'yataponën.

Inimiconënpita minsëra'piapon.

Iyaparinpita quëran huarë' moshaponën.

⁹ Quëmaso' conpa masho, Cota itëranquën.

Pa'pinia'hua pochin chinimiateran.

Mapintahuaton pa'pini' pë'inihuachina,

mónsho mónsho tërarinquëran quëhuënin huachi.

Panca pa'pini' pochin ninan.

¡Pa'pini' chinotaso', co incari tëranta apisarinhuë'!

Inapochachin quëmanta inimiconënpita nitaponën.

¹⁰ Co inso tëranta hua'an quëran, quëmaso' Cota, ocoiarinënhüë'.

Huara së'quëranso co insonta mataponënhüë'.

Hua'anën chachin o'maquë huarë' co nanitapaponënhüë'.

Ina o'mahuachin, ya'ipi nacion'sari natëpona huachi.

¹¹ Cotasoto notohuaro' oparohuanaton, mora'huanënta', co apiratarinhüë'.

Inaquë capacaso marë' a'sonpitërapon.

Huinoquë chachin a'morinso pë'sapon.

¡Opa huayo no'huiquënquë chachin, inapotapon!

¹² Ya'pirinpitanta', huino quëran quëhua quëhuashin ninin.

Natëquënpitanta', sho'shoi' quëran huiri huiríchin ninin,' itërin.

¹³ Quëmaso' Saporono, marë yonsan parti ya'huapon.

Panca nancharo'sa nonshinanëna ya'huërinquë, ya'huëapon.

No'panënsó', Sitonquë huarë' naniarin,' itërin.

¹⁴ Quëmaso' Isacaro, chiniquën mora pochin nisanan.

Pë'tahua pëiro'saquë pë'pëtëranquëranchin chinotaran.

¹⁵ "¡Noyachi iso no'pa' paya! Yashi yashin chinochachináchin," tēcapon.

Co pahuëripirinënhüë', noya cancantaton patron marë' sacataran,' itërin.

¹⁶ Quëmaso Tano, quëmaora huëntonënuquë ya'huëpisopita catahuaran.

Nanan ya'huëtóhuachina', anoyatacaiso catahuaran.

A'napita Israiro huëntono'sa pochachin nisanan.

¹⁷ Ya'huan yaquëtëtërinso pochin nisanan.

Inaso', ira pirayan yamorin quëtëtacaso marë'.

Cahuario tocanën quëtëhuachina, piyapi ya'mitërinso', anotapon.

Inapochachin quëmanta', inimicoro'sa nitaran,' " itërin Cacopori hui'ninipita nontaton.

¹⁸ Ina quëran Cacoposo' Yosë nontaton tapon:

"¡Siniro, quëmaso' nicha'ësaranco ténahuë'!" itërin.

¹⁹ A'napita hui'ninipitanta yonquiaton taantarin:

" Quëmaso Caro, matararoro'sa huënton ya'contarinquën.

Quëmariso napoaponahuë', nita'atahuaton imasaran,' itërin.

²⁰ 'Quëmaso' Asiri, noya noya cosharo ya'huëtarin-quën capacaso'.

Copirnoros'a ca'ninso pochin ca'sápon.
Napoaton quëmari quëtohuatan inapitanta ca'sapi,' itërin.

²¹ 'Quëmaso' Nipitari, co camainënuquënso costapon-huë'.

Tanan yo, noyanpia'huaráchin hua'huinpitare' pa'ninso pochin nisaran.

Inapochachin quëma quëran pipipisopitanta', na'a nisahuatona', noyanpia'huaráchin nicapona', itërin.

²² 'Quëmaso Cossi, i'sha yonsanquë huayo huanirinso pochin ninan.

Inaso' huayo pa'pi notohuaro' nitërin. Së'paquënpitanta', paira pa'tërin.

²³ Pë'chinan camayoro'sa', no'huirinquën.
No'huitënën pë'chinan shinërëquë yaohuaninën.
Napotatënën, co noya quëran ya'huëchináchinhuë nitarinën.

²⁴ Quëmaso nipirinhuë', chini chiníquën tanpatëran.
Pë'chinanënuquë inimicoro'sa të'yanantohuatan, co pacoitaranhuë'.

Yosë imarahuëso', chini chiníquën nanantërin.
¡Ina catahuarinquën inimicoro'sa minsëëran!
Sinioroso' ohuica hua'anën pochin ni'ton, a'pairinco.
¡Ina chachin quëmanta a'paiatënuquën catahuarinquën!

²⁵ Yosënuhuë chachin, catahuapënuquën.
Inaso', ya'ipi nanitapaton catahuapënuquën.
Ina nohuanton, o'nanpachina catahuainquën.
Acororonta i' ya'huërinso', ina nohuanton pipiton catahuainquën.

Pë'tahuanëmapita, sanapinëmapita, inapitanta huaihuachina catahuain.

²⁶ Tata mashocoro'sa iráca, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinaco.
Carinquënso', ipora noya noya sha'huitaranquën.
Motopiro'sa ya'huërárinso ta'huantaquë huarë', Yosë catahuaráponquën.

A'napita iyanpita quëran, noya noya nicatënuquën huayonanquën.

Napoaton së'huamotorahuatënuquën quëma marë' Yosë nontërahuë,' itërin.

²⁷ 'Quëmaso' Mincamin, pa'pi mapinton tanan ni'nira pochin nicapon.

Tashiramiachin inaso mapintahuaton, ca'miatërin.

Naporo' i'huanahuanquë chachin pë'sotërinsona', a'napitari ca'papi.

Inapochachin quëmanta', yaata'huantëransopita nitaran.

Inapotahuaton ma'shanënanta', nipatomatapoma', itërin.

²⁸ Ina pochin Cacopo shonca cato hui'ninpita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërin. Inapita quëran shonca cato Israiro huëntono'sa pipipi.

Cacopo chimininsó

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', hui'nipita camairin: "Co hua'quiya quëranhuë' chiminarahuë huachi. Chiminpa-to, shimashonëhuëpita pa'pitopiso pirayan po'moontaco. Iti huënton piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhuë'. ³⁰ Maquipiraquë nanin ya'huërinso yonquiato napotarahuë. Inaso', Canaan parti ya'huërin. Mamiri notënanquë ya'huërin. Ina no'pa' mini iráca tata mashoco Apraan nipa'pitacaiso marë' pa'anin. Ina pirayan no'pa' ya'huërinso' chachin naporo Ipron pa'antërin. ³¹ Inaquë Sara, Apraan, inapita chiminpachinara ya'conpi. Tata Isaco, mama Nipica inapitanta inaquë chachin ya'conpi. Inaquë canta', sa'ahuë Nia itërahuëso ya'conin. ³² Ina no'paso' naninë chachin, Iti huënton piyapi'sa pa'antopi," itërin. ³³ Cacoposo' hui'ninpita camairinso tonitohuachina, pë'saranënuquë quëhuëantarín. Quëhuënaso chachin, chiminin huachi.

50 Pa'pin chiminpachina Cosiso', ina nonën iporin quëran na'nërin, apinorin, napotërin. ² Ina quëran notoronënpita camairin pa'pinco' nonën tapacaiso'. Camaihuachina, ama chanatacaso marëhuë' taparapi. Pa'pincoso', Cacopo itahuatona', Israiro itopi anta'. ³ Catapini shonca tahuëri quëran nonën tapapi huachi. Ina nápo tahuëri nohuantërin tapacaso marë' ni'ton, ina nápo tahuëri sacatopi.

Iquipitoro'saso', canchisë shonca tahuëri Cacopo marë' sëtopiso' imapi. ⁴ Ina tahuëri'sa na'huëhuachina, Cosiso' huaraon catahuapisopita hua'ano'sa', nontërin:

—Tëhuëchachin noya ni'patamaco, ca marë' huaraon nontoonco'. Naporin Cossi: "Co'huara tata chiminyátëraponhuë', camairinco Yoscoarë' ta'to natëca'huaso': 'Nipa'pita'huaiso marë' taparahuëquë chachin, po'moontaco. Inaso', Canaan parti ya'huërin,' itërinco. Quëtoco paato tatahuë pa'pitonta'i, topirahuë. Nani pa'pitontahuato, o'mantarahuë tënin," itoco', itërin. ⁶ Sha'huitohuachinara, huaraoniso hua'ano'sa itapon:

—Cossi sha'huitonco': "Paaton tataco', pa'pitontaquë'. Sha'huitërinquënso chachin nitontaquë'," itoco', itërin.

⁷ Huaraoni napotohuachina, Cosiso', pa'pin pa'pitacaiso marë' pa'nin. Ya'ipi copirno catahuapisopita hua'ano'sa pa'pi. Iinpitanta', quëmopinënpitarë chachin pa'pi. Cosin partiso', hua'huaro'saráchin pë'tahuaro'sa a'paicaiso marë' patopi. ⁹ Sontaro'santa', a'naquën toronano'saquë, a'naquënso cahuarioro'saquë, Cossi ca'tanpi. Napoaton hua'huayátërahuë piyapi'sa pa'pi.

¹⁰ Pa'sápatona', Corin-a-atatiquë canconpi. Inaquë niyontonatona panca sëtopi. Inaquë Cossi pa'pin marë' canchisë tahuëri sëtërinso', naniantarín. (Corin-a-atatiso', trico to'norapiquë) Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin. ¹¹ Canano'sa inaquë ya'huëpisopitari, napopiso ni'pi. Ina ni'sahuatona', inahua capini ninontopi: "Iquipitoro'sa pa'piaona huëcatona', panca sëtapi," topi. Napoaton ina no'paso', aninihuampi: Apiri-misraimo, itopi. Iquipitoro'sa së-

topiquë, tapon naporin. Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

¹² Cacopo hui'ninpitaso', pa'pin nanpipon camaitërinso chachin ya'ipi nipi. Canaanquë quëpantarahuatona', Maquipiraquë nanin ya'huërinquë po'moontapi. Iti piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë', Apraani iráca nipa'pitacaiso marë' pa'antërin. Ina naninso no'parë chachin, Mamiri ya'huërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. ¹⁴ Nani pa'pin po'oroquë po'mohuachinara, Cosiso' iinpitarë chachin Iquipitoquë pa'mantapi. Ya'ipi ca'taninsopitanta', pa'mantapi.

Cosi iinpita napopiso'

¹⁵ Cacopo chiminpachina Cosi iinpitaso', ina të'huatona inahua capini ninontopi: "Iráca aparisitëréhuaso marë' tapon Cosi no'huitonpoa yai'huëretápirinpoahuë'," niitopi. ¹⁶ Ina yonquiatona', iso pochin nontacaiso marë' a'hapita a'papi: "Co'huara tata chimiyantëraponhuë', camairincoi nonta'huainquënso': 'Iyaparinpita aparisitopirinëinquënhüë', co noyahuë' nica-tona oshahuanpiso', Yosë marë' naniantëquë', itoco', itërincoi. Napoaton, quiyarionta nontarainquën nanan anoyataancoiso marë'. Quiyanta', tatanpoa chinotërinso Yosë chachin imarai ni'ton, inapotocoi," itopi. Napo nontaso', Cosiso na'nërarin.

¹⁸ Naporo chachin iinpitanta', canquipi. Canquihuachinara, isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. Mosharahuatona', itopi:

—Ma'tana iya, ya'huarai. Hua'anëntatoncoi yacamaihuatancoi, inapotocoi, itopi. ¹⁹ Napotopirinhüë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa pa'yancosohüë'. Caso piyapico ni'to, co nanitërahüë' Yosë ya'huërenamën pochin nica'hua-

so'. ²⁰ Canpitaso mini, ma'sha onpotamacoso yonquipiramahuë', Yosëso nipirinhüë', inaporamaso anoyatërin. Ama notohuaro' piyapi'sa taquicaiso marëhuë', inaporin. ²¹ Napoaton ama pa'yancosohüë'. Carinquëma cosharo quëtáponquëma'. Hui'namapitanta quëtapo. Naponontaton, Cosiso iinpita asanocancanin. Noyasha nontërin.

Cosi chiminiso'

²² Cosiso iinpitarë chachin, Iquipitoquë ya'huëhuan-topi huachi. Inaso', pasa shonca pi'i canin. ²³ Hua'qui ya'huaton, Iprain hui'ninpita ni'nin. Inahuanta hui'nahuanpiso shi'ahuainpitaquë huarë', ni'nin. Naporahuatona Manasisi shiin Maquiri itopiso hui'ninpitanta', macaton aso'sorin. Ina marë' to'topitënhüë' ahuën-sëra'piarin.

²⁴ A'na tahuëri Cosiso', iinpita itapon: "Co hua'quiya quëranhuë', chiminapo huachi. Napoaponahuë', Yosëso catahuainquëmaso marë' o'mararin. Iso no'pa quëran ocoiarinquëma'. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita quëtacaso marë' sha'huitërinso no'paquë, quëpantarinquëma'," itërin. ²⁵ Ina quëran iinpita camairin: "Yoscoarë' ta'toma', nohuantërahüëso nitoco," itërin. Napotohuachina: "Yoscoarë' nohuantëranso', nisarai," itopi. Naporo' Cosiri itapon: "Tëhuëenchachin Yosë o'mararin catahuainquëmaso marë'. Ina tahuëri nanihuachin, nansënëhuë isëquëran quëpanantamaso ya'huërin," itërin. ²⁶ Pasa shonca pi'ipitaso', Cosi Iquipitoquë chiminin. Chiminpachina, nonën ama chanatacaso marëhuë taparahuatona', a'na atahuaruquë po'mopi. Ina pochin Cacopo hui'ninpita nipi.

Mateo

Quisocristo shimashonënpita

(Lucas 3.23-38)

1 Quisocristo nanamën sha'huitaranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin. Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin ina a'paimacaso marë'. Tapico chachin Quisocristo shimashonën. Apraanconta' shimashonën chachin. Ya'ipi shimashonënpita iráca ya'huëpiso' sha'huichinquëma', nitotoco'.

² Iráca Apraan hui'nahuanpachina, Isaco itopi. Ina quëran Isaconta' hui'nahuanpachina, Cacopo itopi. Cacoposo' na'a hui'ninpita ya'huëtërin. A'naso' Cota itopi. ³ Cotanta' hui'nahuanpachina, Parisë, Saro, inapita itopi. Tamara hua'huinpita inahuaso'. Ina quëran Parisë hui'nahuanpachina, Isromo itopi. Inanta' hui'nin ya'huëtöhuachina, Aramo itopi. ⁴ Aramonta' hui'nahuanpachina, Aminatapo itopi. Ina hui'nin Nasono itopi. Nasononta' hui'nahuanpachina, Sarëmon itopi. ⁵ Sarëmon yasa'apachina, Nacapa manin. Hui'nin ya'huëtöhuachina, Pooso itopi. Poososo' Rota macaton, hui'nahuanin. Opito itopi. Opitonta' hui'nahuanpachina, Qusi itopi. ⁶ Quisinta' hui'nahuanpachina, Tapi itopi. Inaso' copirno ya'conin. Ina quëran Oriasëco' sa'in masahuaton, hui'nahuanin. Saromon itopi.

⁷ Saromon hui'nin Nopoamo itopi. Ina hui'nin Apiasë itopi. Apiasënta' hui'nahuanpachina, Asa itopi. ⁸ Asa hui'nin Cosahuato itopi. Cosahuatonta' hui'nahuanpachina, Coramo itopi. Ina hui'nin Osiasë itopi. ⁹ Osiasënta' hui'nahuanpachina, Cotamo itopi. Ina hui'nin Acaso itopi. Acasonta' hui'nahuanpachina, Isiquiasë itopi. ¹⁰ Ina hui'nin Manasisë itopi. Inanta' hui'nahuanpachina, Amon itopi. Amon hui'nin Cosiasë itopi. ¹¹ Ina hui'nin Quiconiasë itopi. Iinpitanta' ya'huërin. Naporo' cotioro'saso', inimicoro'sari Papironia quëran huëcatona', canaipi. Minsërahuatona', napopinchin ya'huëpi'pa' quëpapi asacatacaiso marë'.

¹² Ina piquëran Quiconiasë hui'nahuanpachina, Saratiri itopi. Ina hui'nin Soropapiri itopi. ¹³ Inanta' hui'nahuanpachina, Apioto itopi. Apioto hui'nin Iriaquimo itopi. Ina hui'nin Asoro itopi. ¹⁴ Asoronta' hui'nahuanpachina, Satoco itopi. Satoco hui'nin Aquimo itopi. Ina hui'nin Irioto itopi. ¹⁵ Iriotonta' hui'nahuanpachina, Iriasaro itopi. Iriasaro hui'nin Matan itopi. Ina hui'nin Cacopo itopi. ¹⁶ Cacoponta' hui'nahuanpachina, Cosi itopi. Cosi yasa'apachina, Maria manin. Ina hua'huinso' Quisoso, Cristo itopiso'.

¹⁷ Nani Quisocristo shimashonënpita sha'huitëranquëma'. Apraan quëran Tapi copirno ya'conaquë huarë' shonca catapini shimashonënpita ya'huëtërin.

Ina quëran Papironiaquë quëpai huarë' shonca catapini shimashonënpita ninshitantaranquëma'. Ina quëran Quisocristo nasitaquë huarë', shonca catapini chachin shimashonënpita ninshitantaranquëma huachi.

Quisocristo nasitërinso'

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Apira Quisocristo nasitërinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Naporo tahuëri'sa' Cosiso', nani Maria non-tërin macacaso marë'. Napoaponahuë' co'huara mashatërasohuë', Ispirito Santo nohuanton inaora cayorin. ¹⁹ Cosi nitotahuaton, pa'yanin. Noya quëmapi ni'ton, yonquiarin. "¿Ma'cha onpo'iya? Maria nani hua'hua ma'patërin. Co maca'huaso' ya'huërinhuë'. Co piyapi'sa' sha'huitarahuë', Maria tapanpachin. Coisëichin sha'huitahuato, co masarahuë'," ta'ton, yonquirárin. ²⁰ Huë'ëso', Yosë anquëninëni ya'notimarin nontacaso marë'.

—Tashita Cosi. Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Tapico' shinquën. Pi'pian sha'huitaponquën o'marahuë. Maria noya maquë'. Co quëmapi së'huarinhüë'. Ispirito Santo nohuanton, inaora cayorin. Napoaton noya maquë'. ²¹ Huaicaso' nanihuachin, quëmapi'huaya nasitapon. Nasitohuachin, Quisoso itëquë'. Piyapinënpita oshanëna' inquitaton, nicha'ësarín ni'ton, ina nininën acotëquë', itërin anquëniri. Itahuaton, panantarin huachi.

²² Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin. Ninton, Yosë quiricanënuë chachin ninshitërin:

²³ "A'na tahuëri nanon inaora cayoapon. Co quëmapi së'huapirinhüë', napoapon.

Quëmapi'huaya huaihuachin, Imanino itapi," tënin. Yosë chachin o'maton, yacaparínpoa', tapon naporin. Ina pochin nasitimahuachina, iráca ninopiso' nanirin huachi.

²⁴ Cosiso' capayatahuaton, Siniro anquëninën natëton, Maria manin huachi. ²⁵ Macaponahuë', co ichihuë'ërinhuë'. Hua'huin nasitërin piquëran huarë' ichihuë'ërin. Quëmapi'huaya nasitohuachina, Quisoso itopi.

Tayora nitotona'piro'sa' quënanpiso'

2 Quisososo' Pirinquë nasitërin. Cotia parti chachin nasitërin. Naporo' Irotisëri inaquë hua'anëntërin. Ina quëran tayora nitotona'piro'sa' canquiipi. Pi'pipirinso parti quëran huë'pi. Canquiuhuachinara, Quirosarinquë, natantiipi:

² —¿Insèquëta' nasha copirno nasitërin? Cotio copirno ya'conacaso' nani nasitërin ipora. Ya'huërai parti ya'huasocoi, nasha tayora ya'norinso' quënanai. Ina nicatoi: "Yosëri a'paimarinso' nasitërin huachi," ta'toi, huë'nai ina chinotapoi, itëra'piapi.

³ Ina natantahuaton, copirno Irotisë pa'yanin. Quirosarinquë ya'huëpisopitanta' pa'yanpi. ⁴ Copirno pa'yanaton, cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita amatërin. Amatahuaton, natanin.

—¿Insèquëta' Cristo Yosëri a'paimarinso' nasitapon? itërin.

⁵ —Cotia parti chachin nasitapon. Pirinquë nasitapon, itopi. Iráca pënëntona'pi ninoton, Yosë quiri-canënuquë ninshitërin.

⁶ "Cotiaquë a'na ninano' ya'huërin, Pirin itopiso'.

Co panca ninanoyahuë' niponahuë', inaquë a'na copirno nasitapon.

Na'a copirno'sa' Cotia parti ya'huëpirinahuë', inaso' chini chiníquën nanantapon.

Ya'ipi piyapinëhuëpita israiro'sa' itopiso' hua'anëntapon," ténin Yosë, itopi.

⁷ Copirnosos' natanahuaton, co a'ninquëchin yanantërinhuë'. Po'oana quëran tayora nitotona'piro'sa' amatërin. Huë'pachinara, inaora quëparahuaton, non-tërin:

—¿Ma yoquiquëta' nasha tayora ya'norin? itërin.

Sha'huitohuachinara, itantarin:

⁸ —Pirin'pa' nasha copirno nasitërin ipora. Inatohua' paatoma', noyá yoníco'. Hua'huasha quënanpatama', huënantatoma', sha'huitiintaco canta' paato chinochi, itërin nonpintaton.

⁹ Ina natanahuatona', pa'pi huachi. Pa'sapirinahuë', a'nanaya tayora quënaantapi. Ya'huëpique' ni'piso chachin inápaquë paaton, quëchitërarin. Hua'huasha yacapatërinquë chachin tayora chiniconin. ¹⁰ Ina ni'sahuatona', pa'pi pa'yatopi. Capa cancantatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë hua'huasha quënanconpi. A'shionta' ya'huarin, Maria itopiso'. Hua'huasha quënanahuatona', isonconahuatona', chinotopi. Ina quëran caposoa'huayanënapita i'soatahuatona', ma'sha pa'ton nininso' quëtopi. Oro, yonarin pochin pimóchin nininso', yaqui' pimóchin nininso' inapita quëtopi. ¹² Ina quëran tashi' huë'ësoi', Yosë nohuan-ton, hua'napi.

—Ama copirno ya'huërinquë pantatoma', sha'huitocosoquë', itërin anquëniri. Napoaton a'na ira pa'tahuatona', ya'huëpi'pa' canconpi huachi.

Iquipito'pa' ichita'apiso'

¹³ Tayora nitotona'piro'sa' pa'pachinara, Yosë anquëninëni huë'ënuquë Cosi ya'notahuaton itapon:

—Copirno nani chinotërin hua'huasha tēpacaso marë'. Apira sontaro'sa' a'pararin ina yonicaiso marë'. Napoaton a'naroáchin ichita'aquë'. A'shinë chachin Iquipito'pa' quëpaquë'. Inaquë yacapatëquë'. Noya huënantacaso' nipachin, sha'huitantaranquë, itërin anquëniri.

¹⁴ Natanahuaton, a'naroáchin Cosi huënsëintarin. Tashi' nipirinhuë', hua'huasha quëparin. A'shinë chachin ichita'arahuatón, Iquipito'pa' pa'pi. ¹⁵ Irotisë chiminaquë huarë' inaquë ya'huëpi. Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin: "Hui'nahuë Iquipito'pa' yacapatopirinhuë', ina quëran ocoiarahuë'," ténin Yosë. Hui'nin chachin Iquipitoquë yacapatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Hua'huasharo'sa' tēpapiso'

¹⁶ Copirno Irotisëso' tayora nitotona'piro'sa' ni-narápirinhuë', co ya'nopihuë'. "Nonpintërinaco ipora," ta'ton, chiníquën no'huitërin. No'huitaton, sontaro'sa' Pirin'pa' a'parin quëmapia'huaro'sa' tēpacaiso marë'. "T'huá chachin tayora ya'norin ni'ton, co canopia'huaro'saráchin tēpacaso' ya'huërinhuë'. Cato' pi'ipitërinquë huarë' tēpaco'," itahuaton, a'parin. Sontaro'saso' pa'sahuatona', ya'ipi quëmapia'huaya Pirinquë ya'huërinso'pita tiquipi. Ya'cariyanta' yonitona', cato' pi'ipitërinquë huarë' tēpapi.

¹⁷ Iráca ninoton, Yosë quiricanënuquë Irimiasë ninshitërin:

"Namaquë na'nërinso' natanpi. Naquira na'nërárin, ayanárin.

Hua'huinpitaco' yonquiaton, na'nërarin.

'Ama sëtëquësohuë', itopirinahuë',

nani chiminpi ni'ton, sëtárin," ténin.

Iráca naporinso pochachin iporanta' hua'huaro'sa' tēpapi ni'ton, a'shina' na'nërápi.

¹⁹ Naporo' Cosiso' Iquipitoquë yacapatarin. Irotisë chiminpachina, Yosë anquëninëni ya'notantarin. Hua'narinso pochin Cosiri quënanin.

²⁰ —Hua'huasha tēpana'pi nani chiminin ni'ton, israiro'sa' ya'huëpique' panantaquë'. Hua'huasha a'shinë chachin quëpantaquë', itërin.

²¹ Ina natanahuaton, natërin. Quisoso a'shinë chachin quëparahuaton, inatohua' panantarin. ²² Cancanahuaton, nanan natantërin. "Irotisë hui'nin ya'huëré' hua'anëntantarin. Ariquirao itopisoari pa'pin ya'huëretërin," topi, natantërin. Ina tēhuataton, co nohuantërinhuë' inatohua' ya'huëcaso'. Naporahuaton, hua'nantarin.

—Ama copirno ya'huërinquë chachin panantaquësohuë', itërin anquëniri. Ina natanahuaton, Cariria parti pa'nin ya'huëcaso marë'. ²³ Inatohua' a'na ninano' ya'huërin, Nasarito itopiso'. Inaquë ya'huërarin. Iráca pënëntona'piro'sa' ninopi. "Cristo huë'pachin, Nasarito piyapi itapona'," topi. Napoaton Yosë nohuan-ton, inaquë ya'huaton, hui'napitërin huachi.

Coansha Paotista pënëntërinso'

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

3 Naporo' tahuëri'sa' Coansha Paotista pënëntarin. Cotia parti pancana inotëro' ya'huërin. Co inaquë piyapi'sa' ya'huëpihuë'. Inaquë ya'huaton, Yosë nanamën sha'huirarin. Na'a piyapi'sa' huë'pi natanapona':

²—Yosë hua'anëntiinpoaso' tahuëri nani ya'cariarin-poa'. Napoaton co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuërétantaco huachi, itarin. Nani tahuëri ina pochin pënénárin.

³Íráca Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

“Inotëro parti a'na quëmapi pënéntápon: ‘Sinioro o'macaso tahuëri naniriarin ni'ton, yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiníquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti ya-pa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'.

Ira otëërin noya pa'tacaiso marë'.

Inapochachin iporasó' cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' tapon ina quëmapi, pënëntohuachin,” ténin. Coansha pënéntacaso' ninoton, naporin.

⁴Coanshaso' co noyápiachin a'morinhuë'. Ponira pochin a'morin, camiyo anporo quëran nipiso'. Sha'huëtë quëran nitonporin. Sëquërë pochin nininso' macaton, ca'nin. Ninoi' quënanpachina, irorin. ⁵In-aquë na'a piyapi'sa' huë'pi natanacaiso marë'.

Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huëcatona', natanpi. Cortanii' ya'cariya quëraonta' huë'pi. A'naya a'naya huëcatona':

—Tëhuëchachin co noyahuë' nicato, oshahua-nahuë. Catahuaco Sinioro naporahuëso nanianchi, itopi Yosë nontatona'. Ina topachinara, Coanshari Cortaniiquë aporintërin.

⁷Ina quëran na'a parisioro'sa', satorio'sa', inapitan-ta huë'pi.

—Quiyanta' aporintocoi, itopirinahuë', Coansha co nohuantërinhuë':

—¡Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanon-pinama! “Yosë isoro'pa' ana'intoahuachin, cha'ëpoi,” topiramahuë'. Co topinan cha'ësaramahuë'. ⁸Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico huachi. ⁹Ama canpitaora ninonpintocoso huë'. “Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi,” ama tocoso-huë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'. ¹⁰Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', a'nërë'. Itëquënpitarë chachin ocoirahuatë', pënquë të'yatërë' huiquitacaso marë'. ¹¹Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', i'quë aporintaranquëma'. Ca piquëranso nipirinhuë' a'na quëmapi huë'sarin. Inaso' chini chiníquën nanantërin. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiníquën nanantërahuë'. Co maquëyanco-huë' ni'to, co sapatën quëpaca'huaso tëranta' nani-tarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhuë' pënquë chiníquën ana'intarinquëma'. ¹²Cayarinsó' manëso pochin nisarin. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhuë', pënquë ahuiquitërë'. Inaso' co onporonta' tacopiarinhuë', ténin Coansha.

Quisoso aporihuaninso'

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³Ina quëran Quisoso Cariria quëran huë'nin. Cortaniquë canquirahuaton, Coansha nontërin aporintacaso marë'.

¹⁴Napotopirinhuë', co nohuantërinhuë'.

—¿Ma'marëta' napotiiranco? Co aporinta'huanquënso' ya'huërinhuë'. Quëma aporintoco tëhuëchinsó', itërin.

¹⁵Napotopirinhuë', Quisosori itërin:

—Yosë nohuantërin ni'ton, ya'ipi natëca'huaso' ya'huërin. Napoaton noya quëma aporintoco, itërin. Ina natanahuaton:

—Noyahua', itahuaton, i'quë aporintërin. ¹⁶Ina quëran nonshiaso chachin a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin, ni'nin. Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coancantomiatërin. ¹⁷Naporo' inápa quëran Yosë noninso' natanpi.

—Isoso' ca hui'nahuë chachin, na'con nosororahuëso'. Noya ni'nahuë, ténin.

Sopairi Quisoso ténirinsó'

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

4 Ina quëran Ispirito Santori Quisoso quëparin inotëro parti sopairi ténicaso marë'.

²Catapini shonca tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhuë'. Ina piquëran tanarin huachi. ³Naporo' sopairi huëcapairin.

—Tëhuëchachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'piro'sa quëran cosharo' atarantëquë', itopirinhuë', ⁴—Inca, co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënpquë pënëninpoa'. “Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhuë'. Ya'ipi Yosë noninso' natëhuachin tëhuëchinsó', nani-piarin,” ténin, itërin.

⁵Ina quëran Quirosarin'pa' sopairi quëparin. Yosë chinotopiso pëi' a'canpiso aipi quëpantarahuaton, itërin:

⁶—Quëmaso' Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë ni-iquë'. Quiricanën quëran nani sha'huitërinquën.

“Yosë anquëninënpita a'patimarinquën a'paiinquënso marë' ni'ton, co ma'sha onpoaranhuë'.

Imirina quëran masarinënpquën

ama na'piquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',” ténin ni'ton, no'paquë niiquë' a'pai'inënpquën, itërin sopairi.

⁷—Inca co nohuantërahuë'. Yosë quiricanënpquë pënëninpoa'. “Ama Yosë téniquësóhuë'. Ama ca-maiquësóhuë'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” ténin quiricanënpquë, itërin Quisosori.

⁸Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëpantarin. Inatohua quëran ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. Noyápiachin nininsopita ya'ipiya quënanin.

⁹—Natëhuatanco, carinquën catahuaranquën, ya'ipi isopita hua'anëntapon. Isonahuaton, chinotoco chiníquën nanan quëchinquën huachi, itërin sopairi.

¹⁰ —Inca co nohuantërahuë'. Quëmaso' sopai hua'an-quën. Patoco huachi. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa': "Sinioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin," tënin, itërin Quisosori.

¹¹ Napotohuachina, sopairi patërin. Patohuachina, anquëniro'sari huëcapaimarahuatona', nocomaimapi.

Quisoso pënëntacaso' caniaritërinso'

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Ina piquëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Pënëntërinso marë' napotopi. Ina natanahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti. ¹³ Inatohua' pacaponahuë', co huachi Nasaritoquë ya'huërinhuë'. Sono' yonsanquë paaton, Capinaomoquë yacapatonin. Saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita iráca ya'huëpiquë yacapatonin. ¹⁴ Iráca chachin Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

¹⁵ "Na'a piyapiro'sa' Cariria parti ya'huëpiso', imasapi. Inapitaso', Cortanii' aquëtëran ya'huëpi, marë Pancai' ya'cari'.

Inaquë saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita ya'huëpi. Inaquë inpioro'santa' ya'huëpi.

¹⁶ Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', tashi pochin cancantopi.

Chiminpachina', parisitomiatacaiso' ya'huëpirinhuë', Yosëri a'pintërinso pochin nanamën anitotarin noya cancantacaiso marë'.

Tahuëri pochin a'pintarin huachi," tënin iráca. Naporinso chachin Quisoso inatohua' paaton, a'chinarin.

¹⁷ Naporo quëran huarë' Quisosori pënënarin.

—Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco huachi, itëra'piarin pënënaton.

Sami camayoro'sari imapiso'

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon. Pitro itopi anta'. Iinso' Antërisë itopi. Ritinënapita të'yatapi sami macacaiso marë'.

¹⁹ —Huëco' iyaro'sa', imaquico a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, ritinënapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi. ²¹ Ina quëran amasha pa'sahuaton, catoya'pi quënancoantarin. Santiaco, Coansha inapita itopiso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëa-tona', ritinënapita pasonapi. Pa'pinaso' Sipitio itopi.

—Huëco' imaquico, itohuachina, ²² potinëna', pa'pina' inapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'

(Lucas 6.17-19)

²³ Ya'ipi Cariria parti paaton, niyontonpiso pëiro'saquë pënëna'piarin. Noya nanan a'chinton: "Yosë yahua'anëntërinquëma'," itëra'piarin. Naporahu-

aton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatëra'piarin. ²⁴ Ya'ipi Siria partinta', nahuinin ni'ton, notohuaro' cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Nisha nisha canio inquitëra'piarin. A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Tocona'piro'sa', apiaro'sa' inapitanta' quëpapi Quisosori anoyatacaso marë'. Quëpachinara, ya'ipi anoyatëra'piarin.

²⁵ Hua'huayatërahuë' piyapi'sari Quisoso imasapi huachi. Cariria quëran, Ticaporisë quëran, Quirosarin quëran, Cotia parti quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, inaquëranpita huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

Panënuquë a'chininso'

5 Ina quëran notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Inapita quënanahuaton, Quisoso panënuquë pa'sahuaton, huënsëconin. Imarinsopitari tancapito-huachinara, na'con a'chintárin.

Noya cancantopisopita

(Lucas 6.20-23)

³ "Natanco iyaro'sa' a'chinchinquëma'. Yosë huëntonënuquë yaya'conpatama', iso pochin cancantacaso' ya'huërin. 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

⁴ Sëtohuatama', Yosë achinicananarinquëma'. Oshañëma' yonquiatoma', cancanëma quëran huarë' sëttohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

⁵ Sano piyapi nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Naporahuaton, a'na tahuëri nasharo'paquë ya'huëmi-atarama'.

⁶ Tanarëso pochin, yamororëso pochin cancan-tatoma', Yosë na'con nohuantoco'. Ina pochin cancantacasoáchin nohuantohuatama', noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Sano cancantarama'.

⁷ A'napita nosorohuatama', Yosë nosoroarinquëma' canpitanta'. Noya cancantarama'.

⁸ Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Yosë nohuitarama'. Naporahuaton, a'na tahuëri ina quënancontahuatama', noyá nohuitarama'.

⁹ Isoro'paquë na'a piyapi'sa' nino'huipirinahuë', canpitari catahuaco' noya ninonchina'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Hui'nin pochin cancantiarinquëma'.

¹⁰ Yosë natëramaso marë' aparisitohuachinënuquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë chachin nani aya'coninquëma'. A'na tahuëri inápaquë ya'huëcontarama'.

¹¹ Imaramacoso marë' a'naquën no'huiarinënuquëma', ahüëarinënuquëma', pinosarinënuquëma', nisha nisha nonpinapiarinënuquëma'. Napotopirinënuquëmahüë', ama sëtocosohüë'. Ina marë' Yosë noya

ni'sarinquëma' ni'ton, nóya cancantoco'. ¹² Iracanta' Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, a'naquëni inapochachin no'huiipi. Napoaton a'napita no'huihuachinënuquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con acanarinquëma'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco', itërin Quisosori.

Yamora pochin nininso'
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ Ina quëran itantarin:

"Canpitaso' iyaro'sa', yamora pochin nicatoma' a'napita catahuamaso' ya'huërin. Napoaponahuë', yamora chimipitë pochin nicatoma co a'napita catahuahuatamahüë', co huachi insonta natëarinquëmahüë'.

¹⁴ Isoro'paquë ya'huëpisopita tashinanquë pa'nëso pochin nisapirinahuë', canpitari a'pintatë pochin nitarama'. Ni'co' iyaro'sa'. Ninano' panënuquë ya'huëhuachina, ya'ipi piyapi'sari quënanpi. ¹⁵ Nanparionta' i'chinpihuatëra, co caconquë ocohuëtërehüë'. A'ninquëchin acorë' pëi' acoana a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' inaquë ya'huëhuachinara, noya quënantopi. ¹⁶ Inapochachin canpitanta' a'pininso pochin nicatoma', noyasáchin nico'. A'napita nicatënënuquëma': 'Ma noya Tata Yosëri catahuarin ni'ton, noya nisapi,' tosapi,' tënin.

Iráca pënëntopiso'

¹⁷ Ina quëran itaantararin:

"Iráca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënëntopi. Pënëntatona', ninshitopi. Co ina naniantacaso' ya'huërinhuë', tënahüë. Ya'ipi inapita ninopiso' nanicaso marë' o'marahüë. Ma'sona tapon naporinso-pita no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁸ Tëhuëenchachin itëranquëma'. Isoro'pa' ta'huantaquë huarë' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' ya'huápon. Co a'na hui'sharinso tëranta' topinan quëran ninshitopihuë'. Ya'ipi ninorinso' naniarin huachi. ¹⁹ Napoaton pi'pian tëranta' co natëhuatamahüë', co Yosë noya ni'sarinquëmahüë'. Hua'anëntërinquë co acanarinquëmahüë'. Piyapi'sa' a'chintatoma': 'Ama natëquësohuë', itohuatama', co noya a'chinaramahüë'. 'Natëcaso' ya'huërin, itohuatama', noya a'chinarama'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë acanamiatarinquëma'. ²⁰ Cotio maestro'sa', parisioro'sa', inapita Yosë quiricanën noya nitotaponaraihuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Canpitanta' co ya'ipi cancanëna quëran huarë' imapatamahüë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahüë', tënin.

Co no'huitacaso' ya'huërinhuë'
(Lucas 12.57-59)

²¹ Ina quëran itaantararin:

"Iráca pënëntopiso' nani nitotërama'. Mashocoro'sa' iráca pënënpa. 'Ama piyapi tēpacosohüë'. Tēpahuatama', hua'ano'sa' ana'intinquëmaso' ya'huërin, topirinahuë'. ²² Co tēpatërëso marëáchin ana'intinpoaso'

ya'huërinhuë', tënahüë. A'na piyapi no'huihuatama', ana'intarinquëma'. Pinotohuatamanta', cotio ansiano'sa' ana'inchinquëma'. Cancanëma quëran huarë' no'huitoma', 'Quëmaso' sopainquën, itohuatama', pënuquë chachin parisitacaso' ya'huërin, tënahüë.

²³ Napoaton, iyaro'sa', a'naroáchin nanan anoyatacaso' ya'huërin. Yosë yachinotohuatama', yonquico'. Pi'pian tëranta' nanan ya'huëhuachin, ²⁴ a'naroáchin paatoma', anoyatoco'. Nani nanan anoyatohuatama', naporo huarë' Yosë pëinënuquë paantaco'. Yosë chinotatoma' ma'sha yaquëtëramaso', quëtoco huachi.

²⁵ Ni'co'. Nihuitëramaso marë' yaquëpahuachinënuquëma', a'naroáchin nanan anoyatoco'. Co anoyatohuatamahüë', coisëquë quëparinënuquëma'. Coisëquë quëpahuachinënuquëma', sontaro'saquë yo'coaninënuquëma', tashinan pëiquë po'moarinënuquëma'. ²⁶ Inaquë po'mohuachinënuquëmaso', ya'ipiya pahuëretaquë huarë' pipiarama', tënin Quisoso.

Monshihuaninso'

²⁷ Ina quëran itantarin:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Sa'ama' ya'huëtouachinquëma', ama monshihuanacosohüë', tënin iráca, natantërama'. ²⁸ Nipirinhuë', co monshihuanpiso marëáchin ana'intacaso' ya'huërinhuë', tënahüë. A'na sanapi cancanëna quëran noyahuachina', ina marënta' oshahuanapi. Nani monshitërinso pochin Yosëri ni'sarin.

²⁹ Napoaton, ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahüë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato' quëran chachin noya ni'tapomarahüë' parisitopiquë tēyatohuachinënuquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'. ³⁰ Imirama quëran pi'pian tëranta' co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëmiratërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Apia nipomarahüë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama' nishitëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco', tënin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'
(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹ Ina quëran itaantararin:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'A'na quëmapi sa'in yatēyatohuachin, co topinan tēyatacaso' ya'huërinhuë'. Coisëquë paaton, quirica aninshichin: "Iso sanapi nani tēyatërahuë huachi," ta'caso aninshichin. Ina quëran sanapi quëtacaso' ya'huërin, topi. ³² Caso nipirinhuë' nisha pënënanquëma'. Co sa'ama monshihuanpachinahuë', co onporonta' tēyatamaso' ya'huërinhuë', tënahüë. Topinan tēyatohuatama', oshahuanarama'. Ina sanapinta' so'yantahuachin, monshihuaninso pochin nisarin. Nasha so'ionta', monshin pochin nisarin. Co onporonta' tēyatacaso' ya'huërinhuë', tënahüë," tënin.

No'tëquénáchin nonacaso' ya'huërinso'

³³ Ina quëran itaantarín:

"Isonta' shimashonëmapita iráca pënënpiso'. 'Yoscoarë' no'tëquën nontaranquën, itohuatëra, no'tëquën nontacaso' ya'huërin, Yosë ana'into huachin-poa'. Ina pochín nonpatëra, sha'huitëranso chachin nicacaso' ya'huërin,' topi. ³⁴ Nipirínhuë', carínquëma' sha'huichínquëma'. No'tëquénáchin nonpatëra, co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Co onporonta' nonpinacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'naquënso' yanonpinatona', taponá: 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontëranquën,' toconpi. 'Ina pochín nontato, nonpintohuatëra, co Yosë ana'intaríncohuë', topirínahuë'. Pi'iro'tënta' Yosëri ninín. Inaquë ya'huaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Napoaton co ina pochín nonacaso' ya'huërinhuë'. ³⁵ A'naquëonta' taponá: 'Isoro'pa' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontëranquën,' topi. Yanonpinatona', napopirínahuë'. Isoro'panta' Yosëri ninín. Chini chiníquën nanantaton, isëquënta' hua'anëntërinpoa'. 'Quirosarin ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontëranquën,' toconpi a'naquëonta'. A'na tahuëri inaquë Yosëri a'paimarinso' hua'anëntapon huachi. Napoaton co ina pochín nonacaso' ya'huërinhuë'. ³⁶ 'Moto' ya'huëtërinco ni'ton, no'tëquën nontëranquën,' topi a'naquëonta' yanonpinatona'. Ama ina pochín noncosohuë'. Acatohuatamara, co nanitëramahuë' a'na ainëma tëranta' ayararintantacaso'. Yosëíchin nanitërin. ³⁷ Ma'sona tëranta' iyaro'sa' nonpatama', no'tëquénáchin nonco'. 'Pa'sarahuë', topatama', paco'. 'Co pa'sarahuë', topatama', ama pacosohuë'. No'tëquénáchin nonpatama', co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Pi'pisha tëranta' piyapi nonpintohuatama', sopai nohuanton napoarama', ténahuë," ténin Quisoso.

Yai'huëretopiso'

(Lucas 6.29-30)

³⁸ Ina quëran a'chintaantarín:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. A'na piyapi a'nari ahuëaton, tapirayahuachin, coisëquë quëpaquë'. Inaquë no'tëquën i'huërëchin. Inanta' tapirayacaso' ya'huërin. Natëonta' nipantohuachin, coisëquë quëpaquë' i'huërëchin,' topi. ³⁹ Napopirínahuë', carima' sha'huichínquëma'. Co canpita capiniso' nii'huërëtacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama no'huicosohuë'. Panpirayahuachinëinquëma', ama manta' i'huërëtocosohuë'. Naquëranchin panpíantahuachínquëma', co naporo tëranta' no'huicaso' ya'huërinhuë'. ⁴⁰ A'naquën no'huitëinquëma', coisëquë quëparínëinquëma'. A'moranso quëtoco', itohuachínëinquëma', quëtoco'. Aipi a'moransonta' quëpatopirínëinquëmahuë', co no'huicaso' ya'huërinhuë'. ⁴¹ Inso tëranta' camaiatëinquëma': 'Pë'pëtonëhuë macaton, a'na quiromitro pochín quëpatoco', itohuachínquëma', ama no'huicosohuë'. 'Noyahua'. Nohuantohuatan, cato' quiromitro quëpachínquën,' itoco'. ⁴² A'naquën: 'Ma'sha quëtoco', itohuachínëinquëma', ama apiratom-

ahuë', quëtoco'. 'Canta' ma'sha a'nanco, topirahuë', itohuachínëinquëmanta', a'nanco'. Onpopionta' nosoroatë' catahuacaso' ya'huërin," ténin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërinso'

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ina quëran a'chintaantarín:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Canpita capini ninosoroco'. Inimiconëmapitaso nipirínhuë', co nosorocaso' ya'huërinhuë', topi. ⁴⁴ Nipirínhuë' carima' sha'huichínquëma'. Inimiconëmapitanta' iyaro'sa', nosoroco'. Aparisitopirínëinquëmaonta', nosorocaso' ya'huërin. Inapita marënta' noya Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ⁴⁵ Inapotohuatama', Yosë pochín cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Ina nohuanton, pi'i, o'nan, inapita ya'huërin noya nanpicaso marë'. Co imarinsopita marëáchin pi'i a'pinínhuë'. Noya nipisopita, oshahuano'santa', ya'ipiya a'pintërin. Naporahuaton, o'naonta' napopianachin acotërinpoa' ma'sha apapotacaso marë'. ⁴⁶ Nipayaramasopitaráchin nosorohuatama', co ina marë' Yosë acanaarinquëmahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' nipayapisopita nosoropi. ⁴⁷ Iyamaráchin noya nontohuatama', co noya noya ninamahuë'. Co Yosë nohuitopisopitahuënta' inahua capini noya ninontopi. Napoaton canpitaso' nisha piyapiro'santa' noya nontoco'. ⁴⁸ Tata Yosë pochín cancantacaso' ya'huërin. Inaso noyasáchin ninín ni'ton, canpitanta' ina pochín cancantatoma', noyasáchin nico'," ténin.

A'napita catahuacaso' ya'huërinso'

⁶ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarín:

"A'naquënso' piyapi'sari noya nicacaiso marë' noya Yosë imapisopita pochín ya'nopirínahuë', co tëhuënhachin cancanëna quëran huarë' Yosë yonquiphuë'. Ina pochín nipatama', co inápaquë Tata Yosë acanaarinquëmahuë'. Ama iyaro'sa' inapita pochín nicosohuë'. ² Ma'sha sa'ahuario'sa' quëtohuatama', ama a'nínquëchin quëtocosohuë'. A'naquën niyontonpiso pëiquë ya'conahuatona', coriqui sa'ahuario'sa' marë' quëtopirínahuë', a'nínquëchin quëtopi. 'Ina marë' noya ni'sarinacoi,' ta'tona', napopi. Cachiquënta' coriqui quëtopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Co tëhuënhachin nosoroaponaraihuë', napopi. Piyapi'sariso' noya ni'pirínahuë', Yosëriso' co noyahuë' ni'nin. Co inápaquë acanaarinhuë', ténahuë. ³ Canpitaso nipirínhuë', sa'ahuario'sa' ma'sha quëtohuatama', ama a'nínquëchin quëtocosohuë'. Ama nipayaramaso tëranta' sha'huitococohuë'. ⁴ Co piyapi'sa' nitotopirínahuë', Tata inápaquë ya'huërinso' ni'sarínquëma'. Ina acanaarinquëma'," itërin.

Yosë nontacaso' a'chininso'

(Lucas 11.2-4)

⁵ Ina quëran itaantarín:

"Yosë nontohuatama', ama nonpina'piro'sa pochín nicosohuë'. Inapitaso' niyontonpiso pëiquë huanirahu-

atona', na'con Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran huarë' nontopihuë'. Cachiquënta' a'ninquëchin Yosë nontopirinahuë', piyapi'sari noya nicacaiso marë' napopi. Co tējuënhachin Yosë yonquipihuë'. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co acanaarinhuë'. ⁶ Canpitaso nipirinhuë' Yosë yanontohuatama', canpitaoráchin onpopiyanquë tēranta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Quëmaoraíchin Yosë nontëquë'. Co quënanpiranhuë', nataninquën. Co piyapi'sa' natanpirinëquënhuë', Yosëso' noya natanatënuën, acanaarinquën.

⁷ Yosë nontohuatama', ama inachin inachin nontocoso' huë'. Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. 'Hua'qui' nontohuato, natanatonco catahuarinco,' topirinahuë'. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi.

⁸ Ama inapita pochin cancantocohuë'. Co'huara Yosë nonchátërasënuëmahuë', ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin. ⁹ Napoaton Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

'Tata Yosë, quëmaso inápaquë ya'huaponahuë', natanancoi.

Quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënuën.

¹⁰ Chini chiniquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

Inápaquë no'tëquën natërinënuënso pochachin catahuaco quëma nohuantëransoráchin nii.

¹¹ Nani tahuëri catahuaco cosharo' ya'huëchincoi.

¹² Co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi, anoyacancantocoi.

¹³ Co noyahuë' yonquihuato, catahuaco a'naroáchin nanianchii.

Catahuaco ama sopai minsëincoisohuë'. [Quëmasáchin hua'anëntarancoi. Ya'ipi nanitaparan. Ipora quëran huarë' ya'ipiya natëinënuën. Amen,]' itoco' Yosë nontohuatama'.

¹⁴ A'naquën ma'sha onpotopirinquëmaonta', noya nontacaso' ya'huërin. Nanan anoyatohuatama', Tata Yosënta' canpita oshanëma' inquitarinquëma'. ¹⁵ Co nanan anoyatohuatamahüë', Yosënta' co oshanëma' inquitarinquëmahüë', itërin Quisosori.

Co coshatatonaraihuë', Yosë nontopiso'

¹⁶ Ina quëran itaantarín:

"Ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë'. A'naquën Yosë nontacaso marë' ya'ipi tahuëri co manta' coshatërinhuë'. Naporahuaton, co nitapamantarinhüë'. Sëtëreso pochin ya'norin a'napita nitotacaiso marë'. Co cancanën quëran chinotaponahuë', a'napitari nicacaiso marë' naporin. Ni'pachinara: 'Ma noya Yosë chinotërin,' topi. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', co huachi Yosëri acanaarinhuë'. ¹⁷ Canpitaso nipirinhuë' Yosë nontacaso marë' co coshatohuatamahüë', ama piyapi'sa' sha'huitocosohuë'. Noya ihuiantahuatomá', nitapaco'. ¹⁸ Ama a'napita nitotacaiso marëhuë' in-

apoco'. Tata Yosëichin nitotarin. Co quënanpirëhuahuë', ya'ipiya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë acanaarinquëma', itërin.

Canamiatërehuaso'

(Lucas 12.33-34)

¹⁹ Ina quëran itaantarín:

"Ama iyaro'sa' ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ama na'con coriqui, ma'sha, inapita yontocoso' huë'. Isoro'paquë ya'ipi ma'sha a'naroáchin mocarin, chanatërin. No'soni pë'yarín. Chi'chirotërin. Ihuatëro'sa' ya'conatona', ihuarinënpoa'. Naporin. Napoaton, isoro'paquë ya'huërinso'pita co ya'huëmiatërinhuë'. ²⁰ Inápaquë ya'huërinso'pitaso nipirinhuë', ya'huëmiatarín. Yosë na'con yonquiatoma', noya nico'. Ina marë' na'con sacatoco' inápaquë acanamiachinquëma'. Inatohua' co manta' mocaponhuë'. Co no'soni pë'yaponhuë'. Co chi'chirotaponhuë'. Co ihuatëro'sa' ya'conatona' ihuaponënpoa' huë'. Napoapon.

²¹ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiamahuë'. Nipirinhuë' Yosë na'con na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiamama', tënin Quisoso.

Nitapicancaninso'

(Lucas 11.34-36)

²² Ina quëran a'chintaantarín:

"Ya'piranpo quëran ma'sha quënanë'. Co pëtorayatohuatërahuë', noya ni'tërë'. Nitapirayahuatëra, co manta' quënantërehüë'. Canpitanta' ya'ipi cancanëma quëran Yosë yonquihuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Nipirinhuë', ma'sharáchin yonquihuatama', tashi pochin cancantarama'. Nitapicancanpatama', aquë aquëtë co noyahuë' cancantarama huachi," itërin.

Coriquiráchin yonquipisopita

(Lucas 16.13)

²⁴ Ina quëran itaantarín:

"A'na piyapi cato' patron ya'huëtohuachina, nisha nisha camaitopi ni'ton, co nanitërinhuë' cato chachin natëcaso'. A'naso' nohuantaton, noya natëarin. A'naso nipirinhuë' co onpopinchin nohuantatonhuë', co natëarinhuë'. Inapochachin canpitanta' coriquiráchin cancantohuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso'," tënin.

Yosë noya a'pairinpoaso'

(Lucas 12.22-31)

²⁵ Ina quëran itaantarín:

"A'naquënso' ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'bocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtohuachinco, nóya ya'huarahüë huachi,' topirinahuë'. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. A'mocasona', co onpopinchin yonquicaso ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa noya ya'huëcaso'. ²⁶ Ni'co'. Inairaro'sa' co manta'

sha'pihuë'. Co ma'sha sha'piso' macatona', pëinënaquë acopihuë'. Napoaponahuë', Tata Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, cosharo' quënanpi. ¡Canpitaso' inapita quëran noya noya ni'ninquëma!' ²⁷ Chiminacaso nanihuachin co napion ancantopiramahuë', co a'na tahuëri tëranta' nanitaramahuë' ana'huëcamaso'.

²⁸ Nitapacamasonta', co aquëtë yonquicamaso ya'huërihuë'. Ni'co'. Yancoro'sa' topinan noya papotopi. Co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaiso nipihuë'. Nipirinhuë', noyápiachin yancotopi. ²⁹ Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. '¡Ma noyápiachincha a'morin paya!' topi. Yancoro'saso nipirinhuë', ina quëran noya noya ya'nopi. ³⁰ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuërichin ya'huëpirinhuë', ahuipachina, ahuiquitëre huachi. Co hua'qui' ya'huëpirinhuë', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin, co natëramahuë'? Yosë catahuarino mini,' ta'caso nipirinhuë'. ³¹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya? ¿Ma'cha a'morë'poya?' ama tocosohuë'. ³² Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso' nipirinhuë' tatanëma' inápaquë ya'huërinso yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nani nitotërin. ³³ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Yosë nontoco' noyasáchin yonquicamaso marë'. Ina pochin cancantohuatama', catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtërinquëma'. ³⁴ Napoaton ama tashiraya ma'sha onpoamaso' yonquiatoma', pa'yancosohuë'. Tashirayanta' ma'sha onpohuatama', pa'yanacaso ya'huapon ni'ton, co ipora quëranchin ina yonquiatoma co napion ancantápamaso ya'huërinhuë', tënin Quisoso.

Nocantoro'sa' pënëninso'

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 Naquëranchin Quisoso pënëntaantarín.

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. 'Paso' quëmapi co noyahuë', ama tocosohuë', Yosë ana'intochinquëma'. ² A'napita pinopatama', Yosënta' co noyahuë' ni'sarinquëma'. Piyapi chiníquën nonapihuatama', Yosënta' chiníquën ana'intarinquëma'. Piyapi noya yonquirapihuatama', Yosënta' noya ni'sarinquëma'. ³ Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinquënsó pochin nipiranhuë', naporan. Napoaton 'carinquënsó noya nicatënsó mo'shi ocoichinquënsó' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinnan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoitacaso'," itërin.

⁶ Ina quëran itaantarín:

"Isonta' a'chinchinquëma'. Ni'niro'sa', coshiro'sa', inapita co yonquipihuë'. Huirina'pi pa'ton nininso' co

quëtacaso' ya'huërinhuë'. No'paquë acorama' naporini, i'nachitonahuë'. Ina quëran canpitanta' yaquëtëitënsóquëmahuë'. A'naquën piyapi'santa' ni'niro'sa' pochin cancantopi ni'ton, Yosë nanamën a'chintohuatama', chiníquën no'huairinënsóquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuantohuachinahuë', tananpito-co'," itërin.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷ Ina quëran itaantarín:

"Nani tahuëri Yosë nontoco' nata'inquëma'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtërinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma'. ⁸ Tëhuënsóchin ma'sha nitohuatama', quëtërinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatarinquëma'.

⁹ Hui'nama' tanaton cosharo' natanpachinquëma', co na'pi quëtëramahuë'. ¹⁰ Sami nayahuachina', co ya'huan quëtëramahuë'. Sami quëtëramama'. ¹¹ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahuë', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtëramama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpi pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', noya nininso' quëtërinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

¹² Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpitaso' nohuantëramama' a'napita nosoroinënsóquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin inapitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'. Yosë nohuanton, Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënënsórinënsóquëmahuë', ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. Ninosorohuatama', noya imasarama', tënahuë'," itërin Quisosori.

Cato' ira ya'huërinso'

(Lucas 13.24)

¹³ Ina quëran itaantarín:

"Ni'co'. Cato' ira ya'huërin. A'naso' pancana. Co sacaihuë' pa'tacaso' ni'ton, na'a piyapi'sa' ina pa'tapi. Ya'coanamënso' pancana nipirinhuë', ina pa'tohuatama', parisitopiquë paatoma', parisitomiátapoma'. A'na iraso nipirinhuë', sacai pochin pa'tacaso'. Ya'coanamënso' yamianasha'huaya. Caraíchin piyapi'sa' ina quënanpi. Inaquë ya'conpatama', nannipimiatarama'. Ina ira pa'toco'. Sacai' Yosë imacaso' niponahuë', chiníquën cancantatoma', imaco huachi," tënin Quisoso.

Nisha a'china'piro'sa'

(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Ina quëran itaantarín:

"Ni'cona iyaro'sa' nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpintochinënsóquëma'. 'Quiyanta' imarai,' itopirinënsóquëmahuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Tanan ni'ni' yamapintërinso pochin cancantatona', yatapican-

caninquëma'. Co no'tëquën a'chinpihuë'. ¹⁶ Napoaton noya yonquico'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chintarinënuquëmahuë'. Ni'co'. Sharo'sa nitërin quëran nohuitërehua'. So'huanpiso', co misëra nitërinhuë'. ¡Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'!
¹⁷ Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noyahuë' nipachina, co noya nitërinhuë', napoonin. ¹⁸ Nitacaso' nara nipachina, inachachin noya nitërin. A'naso nipirinhüë', co nitacaso' narahüë' ni'ton, co onporonta' noya nitërinhuë'. ¹⁹ Co noya nitohuachinhüë', a'nëhuachinara pënuquë ahuiquitopi huachi. ²⁰ Nitërin quëran nara nohuitërehua'. Inapochachin a'china'piro'sa' nohuitarëhua'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chinapihuë', itërin.

Yosë huëntonënuquë ya'conpispopita
(Lucas 13.25-27)

²¹ Ina quëran itaantarin:
 "Na'a piyapi'sa': 'Siniro, Siniro,' itopirinacohüë', a'naquën co cancanëna quëran imarinacohüë' ni'ton, co Yosë hua'anëntërinquë ya'conapihuë'. Yosë natëpisopitaráchin inatohua' ya'huëcontapi huachi.
²² Ayaro' tahuëri nanihuachin, na'a piyapi'sa' nontaponaco: 'Quëma nanamën Siniro sha'huirai. Quisoso nanan quëtërincoi, ta'toi sopairo'sa' a'parai. Quëma pochin sacai' nininsopita ninai,' itaponaco.
²³ Cariso nipirinhüë' itapo: 'Yanonpintatomaco, napopiramahuë', co noyahuë' cancantërama'. Co piyapinhüëpitanquëmahuë'. Co onporonta' imaramacohüë'. ¡Paco huachi!' itapo," itërin Quisosori.

Cato' pëirinsó'
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ Ina quëran pënëntaantarin:
 "Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'. Ina quëmapi'so', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, inaquë noya pëirin. ²⁵ Chiniquën o'nanpachina, panca ihuan pa'nin. Pamatohuachina, opotopirinhüë', co anotërinhuë'. Chinii' niponahuë', co të'yatërinhuë'. Panca ihuantaponahuë', na'pitëquë pëirin ni'ton, noya huanirin. Co të'yatërinhuë'.
²⁶ A'naquënso nipirinhüë' yapëihuachina, co noya yonquirinhüë'. 'Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëipirinhüë'. ²⁷ Ina quëran panca o'nanin huachi. Pamatohuachina, chiniiri të'yatërin. Panca ihuantohuachina, pëi' a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin huachi," itërin Quisosori.
²⁸ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya! ²⁹ Co hua'anhuë' niponahuë', chiniquën nanantaton, a'chintërinpoa'. Co cotio maistro'saso' ina pochin a'chinpihuë'," topi.

Chana caniori maninso'
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 Ina quëran panën quëran nohuaramahuachinara, na'a piyapi'sari imasapi. ² Pa'sapirinhüë', a'na cania'pi huë'nin, chana caniori maninso'. Nacapirahuaton, Quisoso nantëntaquë isonin quëran, itapon:
 —Nohuantohuatan Siniro, quëma nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin. ³ Quisosori së'huarahuatón, itërin:
 —Nohuantërahüë' mini, iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin. Itohuachina, a'naroáchin noyatërin. Canio inquirin huachi.
⁴ —Ama piyapi'sa' sha'huitëquësohuë'. Corto hua'an ya'huërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ma'sona Moisésë sha'huirinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Napotohuachina, pa'nin huachi.

Capitan piyapinën anoyatërinso'
(Lucas 7.1-10)

⁵ Ina quëran Capinaomquë paantarín. Canconpachina, a'na Noma capitani huëcapirahuaton:
⁶ —Piyapinhüë' Siniro chiniquën caniorin. Pëinëhuëquë quëhuë'nárin. Co huachi nanitërinhuë' iratacaso'. Pa'pi parisitarin, itiirin.
⁷ —Noyapa', pa'sarahüë' anoyatapo, itërin.
⁸ —Quëmaso' Siniro noya noyanquën. Co caso' quëma pochincohuë'. Co pëinëhuëquë huarë' huëcamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' noyachin, tënahüë'. ⁹ Caso' hua'anëhuë' natërahüë. Capitanco ni'ton, sontaro'sa' natërinaco canta'. "Paquë'," itohuatëra, pa'nin. "Huëquë'," itohuatëra, huë'nin. Piyapinhüëpitanta' camairahuë. "Sacatëquë'," itohuatëra, sacatarin. Inapochachin quëmanta' topinan camaihuatan, a'naroáchin piyapinhüë' noyatarin tënahüë, itërin.
¹⁰ Quisosori natanahuaton, pa'yatërin. Napoaton piyapi'sa' itapon:
 —¡Ma noyacha iso quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco. ¹¹ Iporaso huachi nisha nisha parti quëran huë'sapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imatona', Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. Inápaquë pa'pachina', Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nohuitapi. Inapitarë' huënsëapi coshatacaiso marë'. Noya ya'huërapihuachi, tënahüë. ¹² A'naquëmaso nipirinhüë', "Quiyanta' Yosë piyapinënpitacoi," topiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, co hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. Tashinanquë të'yatarinquëma'. Inaquë na'nëarama', chiniquën parisitarama huachi, itërin Quisosori.
¹³ Ina quëran capitan itantarín:
 —¡Ya'huëranquë iyasha paantaquë! Natëranco ni'ton, apiramiachin piyapinën noyatarin, itërin.
 Naporo chachin piyapinën noyatërin. Paantahuachina, sano quënanconin huachi.

Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴ Ina quëran Pitro pëinënquë pa'pi. A'shatën chiniquën sapoton, quëhuënarín, quënanconpi.
¹⁵ Quisosori maimirarahuatón, a'naroáchin anoyatërin. Co huachi saporinhuë'. Huanirahuatón, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ I'huanahuanquë yatashirahuaso', na'a piyapi'sa' huëcatona', cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Quisosori topinan noncharapirinhuë', sopairo'sa' pipipi. Ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin. ¹⁷ Iráca Isaiasë ninoton, ninshitërin. "Canipirëhuahuë', anoyatarinpoa'. Canio inquitarinpoa'," ténin. Cania'piro'sa' anoyatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Ya'ipi cancanëna quëran imacaiso' ya'huërinso'
(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, ca'tano'sanënpita itërin:
—Poti maconco'. Aquëtëran pa'ahua', itapirinhuë',
¹⁹ a'na cotio maistrori nontiirin.
—Canta' Maistro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.
²⁰ —Sacai' imancoso' iyasha, tënahüë. Anashiro'sa', huëëshinantëna ya'huëtópi, inaquë huëëpi. Inairaro'santa' pë'pëtëna ya'huëtópi. Caso nipirinhuë' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahüë', itërin.
²¹ A'na imarinsoarinta' huëcapairahuatón, itiirin:
—Canta' oshaquëran imamiachinquën, topirahuë', co apira nanitërahüë'. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imamiataranquën, itopirinhuë'.

²² Quisosori itërin:
—A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantópi. Inapitari pa'pichina'. Quëmaso nipirinhuë' ca na'con na'con yonquiatonco, imaco, itërin.

Ihuan a'parinso'
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Ina quëran Quisoso potiquë ya'conin. Ya'conpachina, ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi anta'. ²⁴ Paaquëya', a'nanaya panca ihuani manin. Panca sono' ni'ton, co'sacairi poti opoto opototahuatón, yamëntaitapirinhuë'. Ya'huëre Quisososo' huëërarin. ²⁵ Napohuachina, ca'tano'sanënpitari ochinanpi.
—¡Catahuacoi Sinioro! ¡Chimiitarihua' canpoaso'! itópi.

²⁶ —¿Onpoatomata' të'huaramaso'? ¿Co noya natëy-atëramacohüë' ti? itërin. Ina quëran huënsëin-tarahuatón, ihuan a'parin. Sononta' nontërin.

—Sanoquë', itohuachina, a'naroáchin co'sacai' sanoirin. ²⁷ Ina nicatora', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.
—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin paya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitópi.

Sopairo'sari ya'coancantópi
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ina quëran aquëtëran canconpi. Inaso no'pa' Catara parti itópi. Inaquë cato' quëmapi ya'huëpi. Na'a sopairo'sari ya'coancantópi ni'ton, co huachi yonquipi-hüë'. Pa'pi hua'yantópi. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërapí. A'naroáchin yaahuëtópi ni'ton, co inataquëchin pa'pihuë'. Quisoso nonshihuachina, sopairo'sari ya'coancantërinso'pita na'pi nanin quëran pipirahuatóna', huë'sapi nacapirin. ²⁹ Quisoso quënanahuatóna', chiniquën nontápi.

—Nohuitërainquën Sinioro. ¿Ma'ta' onpotaponcoi? Quëmaso' Yosë hui'ninquën ni'ton, co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohüë', ¿aparistarancoi ti? itópi.

³⁰ Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Huëntonën coshatápi. ³¹ Inapita quënanahuatóna', itaantápi:

—Yaocoihuatancoi, coshiro'saquë tëranta' a'pacoí ya'coanta'ii, itantápi.

³² —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conco', itohuachina, quëmapi'sa quëran pipirahuatóna', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatóna', a'naroáchin tahuan pa'tópi. Panca sonoquë niitahuatóna', inaquë chimii'tópi.

³³ Ina ni'sahuatóna', a'paina'piro'saso' pa'yanpi. Pa'yanatóna ninano'pa' ta'api. Inaquë ya'ipiya sha'huiconpi.

—Sopairo'saso' quëmapi'sa quëran pipirahuatóna', coshiro'saquë ya'conconpi. Napohuachinara, hua'yantatóna', tahuan pa'tópi. Ya'ipi chimii'tópi, itópi.

³⁴ Natanahuatóna', na'a piyapi'sa' huë'pi Quisoso nica-caso marë'. Nani ni'pachinara, të'huatatóna':

—A'na parti paquë', itópi.

Apia anoyatërinso'
(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

9 Napotohuachinara, potiquë ya'coantarahuatóna', aquëtëran pëntoantápi. Quisoso ninanonëinquë chachin paantápi. ² Inaquë catapini quëmapi'sari huëcatóna', apia quëpi. Pë'sara'huaya pochin nininquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënarín. "Ma noya isopita natërinaco," ta'ton, Quisosori cania'pi itërin:

—¡Noya cancantëquë', apia'hua! Apiramiáchin quëma oshanën inquitaranquën, itërin.

³ Ina natanahuatóna', cotio maistro'sa' yonquipi. "¿Ma quëmapita' isoso'? 'Oshanën inquitaranquën,' ta'ton, Yosë yaya'huëretërin," topi, yonquiatóna'. ⁴ Topinan yonquinëna quëran napoápirinahuë', Quisosori nitotaton.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco?
⁵ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitèrèhuahuë'. Apia camaiatè': 'Huanirahuaton, noya paquë huachi,' itacasonta' co nanitaparèhuahuë', tènama'. ⁶ Caso nipirinhüë' Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtèrinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marè'. Canpitanta' ina nitotacamasa marè' iso apia anoyatarahuë, itèrin. Ina quëran apia itantarin:

—Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itèrin.

⁷ Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi. ⁸ Piyapi'sa' ina nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Piyapi niponahuë' chiniquën nanan quëtèrin paya, topi.

Matio imarinso'

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Matio quënanconin. Coriqui Noma copirno marè' ma'patèrinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itèrin. Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, imarin.

¹⁰ Naporó' tahuëri ina pëinènuquë Quisoso ca'tano'sanènpitarè' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi Quisoserè' coshatatona' nohuitacaiso marè'. A'naquënso' copirno marè' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'naquëonta' oshahuano'sa' itopiso'. ¹¹ Parisioro'saso' ina ni'sahuatona', Quisoso ca'tano'sanènpita itonpi:

—¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarè' coshatarin? Copirno marè' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinhüë', inapitarè' coshatarin, itopi.

¹² Natanahuaton, Quisosori itèrin:

—Isopitaso' tēhuēnchachin nohuantopi imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. Nipirinhüë', "Co caniorahuë'," topatèraso', co notoro nohuan-tèrèhuë'. ¹³ Oshahuano'sa' pënëna'huaso marè' o'marahuë. "Co noyahuë' yonquirasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuërètantaco'," itèrhuë. A'napitaso': "Quiyaso' co oshahuancoihüë'," topiso marè' co na'con a'chintèrhuë'. Paatoma', Yosë quiri-canën noya nitotoco' no'tèquën yonquicamaquë. Inaquë iráca ninshitopi: "A'naquën topinan quëran chinotatonaco oshanëna marè' ma'sha tēpapirinhüë', co a'napita nosoropihüë'. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantèrhuë'," tēnin Yosë, itèrin Quisosori.

Nasha nanan a'chininso'

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Ina quëran Coanshari a'chintèrinsopita huëcatona', Quisoso nontiiipi:

—Quiyaso' a'na tahuëri co coshatatoihüë', Yosë non-tarai. Parisioro'santa' inapopi. Quëma imarinènsopita-so nipirinhüë', noya coshatapi, o'osapi, inapopi. ¿Onpoatonta' co quiya pochin imarinènhüë'? itiiipi.

¹⁵ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sētopihüë'. Ni'co'.

Quëmapi sa'acaso marè' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, inapitarè' coshatatona', capa cancantapi. ¡Co sētacaiso' ya'huërinhuë'! A'na tahuëriso nipirinhüë' inimiconènpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiapihuë'. Sētapi huachi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sētapi. Sētatona', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontápona', itèrin Quisosori.

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha nē'mētēquë pa'pitèrèhuë'. Nasha nē'mētēquë pa'pitèrè' naporini, naquëranchin noshatatón, aquëtè chachin napointonhuë'. ¹⁷ Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtè' morsa moca-ro' nininiquë ta'panèhuë'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitèrin. Nopoitohuachina, huino chiniarè'. Morsanta' tapirè'. Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panè'. Huino, morsanta' noya nisarin, tēnin Quisoso. (Íráca inachitopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon naporin.)

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarín-so'

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ A'chinaquëya', a'na cotio hua'an huë'nin. Quisoso notènanquë isonquirin.

—Hui'nahuë apira chiminin. Huëcatón, Sinioro, sē'huaquiquë' nãpĩanta'in, topirahuë', itiiirin.

¹⁹ —Noyapa', toshatuaton inarè chachin pa'nin. Ca'tano'sanènpitanta' pa'pi. ²⁰ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin. Hua'qui' panca huënai' a'parin. Nani shon-ca cato' pi'ipi co sanorinhüë'. Parisitárin. "A'morinso tēran'ta' sē'huatohuato, anoyataponco," ta'ton pinën quëran imaquiarin. Imaquiton, a'morinso' huirotéinchin sē'huaquirin. ²² Quisosori tahuërètahua-ton, sanapi quënanin.

—Noya cancantèquë', imoya. Natèranco ni'ton, noyataran, itèrin. Naporó chachin noyatèrin. Huënai' no'narin huachi.

²³ Ina quëran hua'an pëinènuquë canconpi. Na'a piyapi'sa' quënanconpi, na'nèrápi, ayanápi. Quinatoro'santa' quënanconpi. Huinatacaiso marè' huë'pirinhüë', ²⁴ Quisosori itapon:

—Ya'ipinquëma' pipico'. Co sanapia'hua chimininhuë'. Topinan huë'ësárin, itèrin.

—Co huë'èrinhuë'. Nani chiminin, itatona' tēhuapi. ²⁵ Ya'ipi piyapi'sa' aipiran a'parahuaton, acoana chimipi ya'huërinquë ya'conin. Maimirarahuatón, ananpitaantarín. A'naroáchin huanirin huachi. ²⁶ Napohuachina, ya'ipi parti nanan nahuinin.

Cato' somaraya anoyatèrinso'

²⁷ Ina quëran pipirahuaton pa'sapirinhüë', cato' somarayari imaquiapi. Co manta' quënantopihüë'. Quisoso imaratona', chiniquën nontapi.

—¡Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosoroatoncoi anoyatocoi, topiraihuë', itopi.

²⁸ Pëiquë canconahuatona', Quisoso ya'conin. Somarayarosanta' ya'conpachinara, Quisosori itërin: —Cari nanitato anoyatërahuëso' ¿natërama' ipora ti? itërin.

—Natërainquën mini Sinioro. Ya'ipiya nanitapanan tënai, itopi.

²⁹ Napotohuachinara, së'huarayarahuaton, itërin:

—Natëramaco ni'ton, apiramiáchin anoyataranquëma', itërin.

³⁰ Napotohuachina a'naroáchin quënantopi.

—Anoyatëranquëmaso' iyaro'sa', ama insonta' sha'huitocoso'huë', itopirihuë', ³¹ pipirahuatona', na'apiyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—Quisoso anoyaratërincoi. Noya huachi quënantërai, itëra'piapi. Ya'ipi parti quëran natantopi.

Në'huëya anoyatërinso'

³² Ina quëran pa'pachina, a'napitanta' canquipi. Në'huëya quëpi. Sopai nohuanton, co nanitërinhuë' nonacaso'. ³³ Quisosori nosoroaton, sopai a'patërin. A'patohuachina, a'naroáchin noyatërin. Noya nonsarin huachi. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi.

—Co onporonta' iso pochin ni'chinëhuahuë'. Iráca quëran huarë' co insonta' isëquë naporinhuë', topi.

³⁴ Parisioro'saso nipirihuë', co yanatëpihuë'.

—Sopai hua'ani catahuarin ni'ton, nanitërin sopairo'sa' a'pacaso', toconpi.

Piyapi'sa' nosororinso'

³⁵ Ina quëran Quisoso pa'sápaton, nisha nisha ninanoro'saquë a'chintëra'piarin. Niyontonpiso pëiro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin.

—Yosë yahua'anëntërinquëma', itëra'piarin. Insëquësona pa'pachina, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatëra'piarin. Nisha nisha canio inquitërin. ³⁶ Paaton, notohuaro' piyapi'sa' quënanin. Co Yosë yonquiatonahuë', co napi-on cancantopi. Ohuicaro'sa pochin inahuaso', co incari tëranta' a'pairinhuë'. “¿Incha catahuaincoi paya?” ta'tona', nisha nisha yonquipi. Napoaton Quisosori nosororin. ³⁷ Nosoroaton, ca'tano'sanënpita itërin:

—Notohuaro' piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co incariso tëranta' catahuarinhuë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huaponarahuë', caraíchin pënëntapi Yosë imacaiso marë'.

³⁸ Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëchina'. Ina sha'huitërinpoa' a'chinacaso marë', itërin Quisosori.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'

(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

10 Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Inapita-

so', ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² Shonca cato' acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Simon'ton acorin. Pitro itopi anta'. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiaco, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. ³ Pinipi, Partoromi, Tomasë, Tatio, inapitanta' nohuantaton, acorin. Matianta' coriqui Noma copirno marë' ma'patopirihuë', acorin ca'tanacaso marë'. Arpio hui'nionta' acorin, Santiaco itopiso'. ⁴ A'na Simonta' acorin. Inaso', copirno no'huina'piro'sa' imapirihuë', iporaso' Quisoso imasarin huachi. Cotasë Iscariotinta' acopirihuë', a'na tahuëri inari sha'huirapiarinso'.

A'chinacaiso marë' a'parinso'

(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Nani shonca catoya'pi acohuachina, sha'huitërin: “Paatoma' iyaro'sa' noya pënëntoco'. Ama nisha piyapiro'sa' ya'huëpiquë pacosohuë'. Samaria ninanoro'saquënta' ama pacosohuë'. ⁶ Israiro'sa' a'chintonco'. Inapitaco', ohuicaro'sa' chihuëpiso pochin ni'tona', co Yosë yonquipihuë'. Napoaton pënëncaso' ya'huërin. ⁷ Paatoma', a'chintoco': ‘Iso tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpia', itoco'. ⁸ Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatoco'. Chimipiro'santa', ananpitaantaco'. Chana caniori maninsonta' quënanpatama', anoyatoco'. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, pa'pi hua'yantopi. Quënanpatama', sopairo'sa' a'patoco' piyapi'sa' noyachina'. Co manta' pahuëretapomarahuë', Yosëso' inaora nohuanton, catahuarinquëma' ni'ton, ama pahuëre nitocoso'huë'.

⁹ A'chinacamaso marë' pa'patama', ama manta' coriqui quëpacosohuë'. ¹⁰ Ama pë'pëto, pitana, sapatë', inapita quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosohuë'. ‘Asacatohuatëra, a'cacaso' ya'huërin,’ topi. Napoaton a'chintohuatama', a'caarinënuquëma', catahuarinënuquëma' ama ma'sha pahuantinquëmaso marëhuë'.

¹¹ Nisha nisha ninanoquë a'chintoco'. Ninanoquë canconpatama', insosona noya natanpachinquëma', ina pëinënuquë yacapaco'. Inaquë yacapatohuatama', inaquësáchin ya'huëco'. ¹² Pëinënaquë ya'conpatama', ‘Yosë catahuainquëma’, itoco'. ¹³ Noya nohuantohuachinënuquëmaso', Yosëri catahuarin. Nipirihuë', co noyahuë' nontohuachinënuquëmaso', co Yosëri catahuarinhuë'. ¹⁴ Insëquësona pa'patama', ‘Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë’, itohuachinënuquëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó'. ‘Nani sha'huitopiranquëmahuë’. Co nohuan-tëramahuë' ni'ton, canpitaora tēhuënëmaquë nina'intarama’, itoco'. Ina quëran a'na parti paco huachi.

¹⁵ Tēhuënhachin itëranquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaco' chiníquën parisitapi. Iráca Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën ana'intërin. Co

natërincoſopitasohuë', chini chiniquën ana'intarin huachi," itërin Quisosori.

Aparisitacaiso' ninorinso'

¹⁶ Ina quëran itantarin:

"Ni'co' iyaro'sa'. Ohuicaros'a' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin huëntonën ni'nirósari mapi. A'chintohuatama', a'naquën piyapi'sa' ni'nirósari pochin cancantatona', no'huirinenquëma'. Napoaton noya yonquico'. No'huipirinënuëmaonta', ama no'huicosohuë'. Noya cancantatoma', sanoanan quëran nontoco'.

¹⁷ Ni'cona iyaro'sa', piyapi'sa' a'naroáchin ano'huitotama'. A'naquën no'huitënuëma', masarinënuëma'. Mapachinënuëma', coisëquë quëpaarinënuëma'. Niyontonpiso pëiro'saquënta' huihuirinenquëma'.

¹⁸ Imaramacoso marë' hua'ano'sa' ya'huërinquë sha'huirapiarinënuëma'. Copirnoros'aquënta' quëpaarinënuëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënuëma' nanamëhuë sha'huitacamasa marë'. Inaquë nisha piyapirosanta' a'chintarama'. ¹⁹ Inaquëpita quëpahuachinënuëma', ama pa'yancosohuë'. '¿Ma'chatonopoya?' ama tocosohuë'. Naporo' Yosë anitotarinquëma' no'tëquën a'panitacamasa marë'. ²⁰ Co canpitaora yonquinëma quëran nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamasa marë'.

²¹ A'naquën imamarinaco. A'naquënso nipirihuë' co nohuantarinacohuë' ni'ton, quëmopinënpita capini nino'huia. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tēpacaiso marë'. A'naquëonta' hui'nin niponahuë', imapachinco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquëonta' a'shin chachin, pa'pin chachin niponahuë', imapachinaco, hui'ninpitari sha'huirapiapi. ²² Imaramaco ni'ton, na'a piyapi'sa' no'huirinenquëma'. Nipirihuë', co a'pohuatamacohuë', nisha'ésaranquëma huachi. ²³ Aparisitoahuachinënuëma', a'na ninanoquë paantaco'. Inaquënta' a'chiantaco'. Na'a ninanoro'sa' Cotia parti ya'huërin. Co ya'ipi ninanoro'saquë pa'shatërasënuëmahuë', canta' o'mantarahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë Yosë hua'anëntërinso' acocahuaso marë'.

²⁴ Ni'co'. Patron ya'huëhuachina, co piyapinënpitaso' chini chiniquën nanantërinhuë'. Canta' canpita maistrone maco ni'ton, chini chiniquën nanantërahuë. ²⁵ Napoaton no'huihuachinënuëma', co ina marë' sētacaso' ya'huërinhuë'. Nani no'huirinaco canta'. 'Sopainquën,' itërinaco ni'ton, canpitanta ina pochachin nontarinënuëma', itërin Quisosori.

Yosë tēhuatacaso' ya'huërinso'

(Lucas 12.2-9)

²⁶ Ina quëran itantarin:

"Piyapi'sa' no'huipirinënuëmahuë', ama iyaro'sa' tēhuatocoso'huë'. Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirihuë' ya'ipiya nitotapi. ²⁷ Iporaso' co ya'ipi piyapi'sa' a'chintarahuë'. Carayanquëma tēranta' canpitaora quëparahuatënuëma', na'con a'chintaranquë-

ma'. A'na tahuëriso nipirihuë' ya'ipi piyapi a'nin-quëchin sha'huitoco' nitochina'. ²⁸ Ama piyapi'sa' tēhuatocoso'huë'. Tēpapirinënuëmaonta', co hua'yanëma' matarinënuëmahuë'. Yosë tēhuëchinso' tēhuatacaso' ya'huërin, tēnahuë. Ina nohuanton, chiminë'. Co noyahuë' nipachina', pënuë chachin a'paarin huachi. Inatohua' hua'yanënarë chachin parisitomiatapi huachi. Napoaton Yosë na'con na'con tēhuatacaso' ya'huërin. Co piyapi'sa' tēhuatacaso' ya'huërinhuë'.

²⁹ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. Cato nipirihuë', a'na soróchin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tēranta' Yosëri nianiantërinhuë'. Co ina nohuantohuachinhuë', co chiminihuë'.

³⁰ Canpoaso nipirihuë' na'con na'con a'pairinpoa'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' yonquirinpoa'. Ainënpoa' hua'huayátërahuë nipirihuë', ya'ipiya pichirin. Napoaton ama tēhuacosohuë'. Ni'sárinpoa'.

³² 'Quisoso imarahuë,' topatama', ayaro' tahuëri carinquëmanta' nohuantaranquëma'. 'Imarinaco mini,' itarahuë Tata Yosë. ³³ Nipirihuë', 'aporahuë huachi,' topatamaso', carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co imarinacohuë',' itarahuë Tata Yosë,' tēnin Quisoso.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ina quëran pënëantarin:

"'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapi,' topiramahuë', co ya'ipiya nohuantarinacohuë' ni'ton, nino'huia. ³⁵ Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. A'na pëiquë pa'pin nohuantarin. Hui'ninso nipirihuë' co nohuantarinhuë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarin. Pa'pinso nipirihuë' co nohuantarinhuë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin co nohuantarinhuë'. Hua'huinso nipirihuë' nohuantarin. A'shatën nohuantapirinhuë', notainso' co nohuantarinhuë'. Napoapona'. ³⁶ Imaramacoso marë' quëmopinëma chachin no'huirinenquëma'. Co nishahuë' niponarahuë', inimiconën pochin ni'sarinënuëma'.

³⁷ Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tata-ma', mamama', hui'nama' inapita co onpopinchin nosorocoso' ya'huërinhuë'. Co na'con na'con nosorohuatamacohuë', co tēhuëchachin imaramacohuë' tēnahuë. ³⁸ Imapatamaco, a'napita aparisitarinënuëma'. Yatēpapirinënuëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquën parisitëre'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinënuëma'. Co ahuantohuatamacohuë', co tēhuëchachin imaramacohuë'. ³⁹ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Chiminpatama', parisitomi-atarama'. Nipirihuë', imaramacoso marë' aparisito-huachinënuëma', noya cancantoco'. Tēpapirinënuëmaonta', noya noya nanpimiatontarama', itërin.

Yosëri acanarinso'

(Marcos 9.41)

⁴⁰ Ina quëran pënëantarin: "Insosona noya natanpachinquëma', noya natanarinaco canta'. Yosë

a'paimarinco ni'ton, Yosë nanamën chachin imasapi huachi. ⁴¹ A'chinamaso marë Yosë noya ni'sarinquëma'. Inápaquë acanaarinquëma'. A'naquën natanpachinëquëma', 'Yosë nanamën chachin a'chintarinpoa', ta'tona', noya natanarinëquëma'. Ina marë inapitan-ta' inápaquë canarapi. Tëhuëchachin noya piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin. 'Yosë imarin ni'ton, noya quëmapi inaso', ta'toma', catahuaco'. Ina marë Yosë acanaarinquëma'. ⁴² Inso tëranta' imarincoso co chiníquën nanantopirinhuë', inanta' nosorocaso' ya'huërin. Imarincoso marë i'sha tëranta' o'shitohu-atama', inápaquë Yosë acanaarinquëma'. Tëhuëchachin noya i'huëretarinquëma', itërin Quisosori.

Coansha Paotistari piyapi a'parinso'

(Lucas 7.18-35)

11 Nani ca'tano'sanënpita sha'huitahuaton, a'chinacaso marë pa'nin huachi. Nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'china'piarin. Pënëna'piarin.

² Coansha Paotistaso nipirinhuë', naporó' tashinan pëiquë ya'huárin. Inaquë ya'ipi Quisoso naporinso' natantërin. Ina natantaton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'. ³ Canconpachinara, Quisoso natanatona':

—Coansha Paotista a'parincoi ni'ton, natana'huainquënso marë' huë'nai. I'huá chachin inaso', na'con sha'huitërincoi. "A'na tahuëri Cristo o'mararin, Yosëri a'paimarinso'," itërincoi. ¿Quëmaso' inanquën nimara, ti? ¿Pahuanarin o'macaso' nica? Co nitotatoihuë', natanapoinquën huë'nai. Sha'huitocoi quiyanta' Coansha sha'huitoanta'li, itopi.

⁴ Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—Nani ma'sha ni'nama', natanama'. Somaraya nininsopita huë'pachinara, ca nohuanto, ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi ni'nama'. A'naquëonta' chana caniori maninsopita noyatërahuë. Në'huëro'santa' ca nohuanto, noya natanatopi. Chiminpisopitanta' ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë', nosorotápirinahuë', iporaso huachi noya nanan a'chintarahuë natanama'. Paatoma', ya'ipiya Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin. ⁶ Insosona ya'ipi cancanëna quëran natëmiatohuachinaco, nóya cancantapi, itërin Quisosori.

⁷ Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani pa'pachinara, Quisosori piyapi'sa' a'chintantarin.

—Natanco iyaro'sa' Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiníquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'.

⁸ Co inaso ma'huano'sa' pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopitaso', copirnoros'a' pëinënaquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë', co nani ma'sha ya'huëtërinhuë'. ⁹ Pënëntërinso' natanacamaso marë' pa'nama', ténahuë. Coansha tëhuëchachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'. ¹⁰ Iráca quiricanënuquë ninoton Yosëri hui'nin sha'huitërin.

"Co'huara pa'shamátërasënuquënuhuë', comisionëhuë'ton a'pararahuë piyapi'sa' ayonquicaso marë'," itërin.

Coansha ninoton, naporin.

¹¹ "Íráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coansha Paotistaso' noya noya pënëntërin. Pënëntërinso' noya, nipirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, noya noya nisarin. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin huachi, ténahuë.

¹² Coansha pënëntërin quëran huarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi natanacaiso marë'. A'naquënso nipirinhuë' co nohuantopihuë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso'. Co nohuantatonaraihuë', nohuantopisopita aparisitopi. Chiníquën cancantopisopitaso nipirinhuë', onpopionta' ya'conapi. ¹³ Iráca quëran huarë' Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopi. 'Yosë yahua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri ina marë' acorinso' a'paimararin,' topi. Coanshanta' ninotona', ninshitopi: 'Co'huara Sinioro tahuërinën naniyatërasohuë', Iniasë huëantarin pënëntacaso marë', topi. ¹⁴ Napopiso chachin Coansha pënëntarin huachi. Iniasë pochin cancantaton, pënëntarin, ténahuë. Nohuantohuata-ma', natëco'. ¹⁵ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'.

¹⁶ Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Hua'huaro'sa pochin cancantopi. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara, a'naquën taponá: 'Huëco pita pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', ta'tona', ¹⁷ quinatapirinahuë', co a'napita nohuantopihuë' nansacaiso'. Ina quëran co nohuantohuachinarahuë', tantapona': 'Inta nipachin, huëco' chimipi pa'pitopiso pochin ni'tëhua', ya'nipiahua', nitantapi. Na'nëpirinahuë', co a'napita nohuantopihuë' na'nëcaiso'. Inapochachin canpitanta' ipora nisha nisha yonquirama'. ¹⁸ Coansha Paotistaso' pënëntapon, co aquëtë' cosharo' yonquirinhuë'. Co noya coshatërinhuë'. Co pi'pian tëranta' huino o'orinhuë'. Napopirinhuë': 'Inaso' Sopairi ahuayantërin ni'ton naporin,' ténama'. ¹⁹ Caso nipirinhuë', Yosë quëran quëmapico niporahuë' coshatërahuë, o'orahuë. Ina marë' pinoramaco canta'. 'Quisoso coshatárin, o'opatárin. Oshahuano'sarë' nipayarin. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sarënta' nipayarín,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. A'naquënso nipirinhuë' noya yonquiatona', Yosë natëapi huachi. No'tëquën pënënahuë ni'ton, no'tëquën yonquiapi huachi," ténin Quisoso.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënërinso'

(Lucas 10.13-15)

²⁰ Nisha nisha ninanoro'saquë nani pënëntërin. Inaquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Ya'huëhuano'saso' nicaponaraihuë', inachachin inachachin yonquiantapi. Co oshanëna' yaa'popihuë'. Napoaton chiníquën pënënin. ²¹ Corasinoquë ya'huëpisopita, Pitsaitaquë ya'huëpisopita, inapita yonquiaton, itapon:

"¡Ma'huántacha canpitaso' nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Ina marë'

parisitarama'. Na'con nitotopiramahuë', co yaimaramacohuë'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhüë' co pënëntërahuë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëchitonahuë'. Sa'catën nininso a'motona', huarianoquë nipashimotochitonahuë'. Co noyahuë' yonquipisopitanta', nanianchitonahuë'. ²² Napoaton ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Inapitaso' co onpopinchin ana'intarinhüë'. ²³ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai,' ¿topiramahuë' ti? Co ina marë' inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë pa'miatarama huachi. Hua'qui' a'chintëranquëma'. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Nani nicapomarahüë', co yaimaramacohuë'. Sotomaquë naporahuë naporini, inapitaso natëitonacohuë'. Co oshanëna marë' Yosëri ata'huanchitonahuë'. Ipora huanta' ya'hua'itonahuë'. ²⁴ Ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' chini chiniquën ana'intarinquëma'. Sotomaro'saso nipirinhüë', co onpopinchin ana'intarinhüë', tënahüë', itërin Quisosori.

Quisoso asanocancaninpoaso'

(Lucas 10.21-22)

²⁵ Naporos noya cancantaton, Yosë nontërin:

"¡Ma noyacha Tata yonquiran paya! Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë ya'huëinsopita, isoro'paquë ya'huëinsopita, ya'ipiya hua'anëntëran. A'naquën Tata nani ma'sha nitotaponaraihuë': 'Quiyao-ra noya noya nitotarai,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhüë', co onpopinchin nitotaponaraihuë': 'Catahuaco Sinioro co caora nanitërahuë', topachinara, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë: 'Yosparinquën,' itëranquën. ²⁶ Quëmaora nohuanon Tata naporan,' itërin.

²⁷ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

"Tata Yosë nohuanon, pënëntërahuë. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chintaca'huaso marë'. Hui'ninco ni'ton, inasáchin noya nohuitërinco. Inapochachin Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noya nohuitërahuë. A'naquëonta' cari anohuito huato, nohuitapi anta'. ²⁸ Huëco' casáchin imaco catahuainquëma'. Isoro'paquë ma'sha onporama' ni'ton, sëtarama'. Naporahuaton, nisha nisha yanatëpiramahuë', co canpitaora nanitëramahuë' noya cancantacamaso'. Pë'pëto quëquën quëparamaso pochin ninatanama ni'ton, napion cancantërama'. Napoaton huëco' catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. ²⁹ Co carinquëma' nocananquëmahüë'. Sanoanan quëran pënënanquëma'. Casáchin natanco a'chinchinquëma'. Nani tahuëri catahuaranquëma' noya cancantacamaso marë'. Ina pochin imapatamaco, sano cancantarama huachi. ³⁰ Ma'sona nicacaso sha'huitohuatëinquëma', catahuaranquëma' noya nicacamaso'. Catahuaranquëma' ni'ton, co sacaihuë' imasaramaco huachi," itërin Quisosori.

Chinoto tahuëri naporinso'

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sapi. Tricoro' pëntontapi.

Ca'tano'sanënpita tanatona', papona pochin a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', ca'pi.

² Ina ni'sahuatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë' Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhüë', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayapi, co ipora tahuëri pi'pisha tëranta' sacatacaso ya'huërinhuë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë', itopi.

³ Napotohuachinara, itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, ⁴ Yosë pëinënquë ya'conin. Inaquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanatona', ca'pi. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhüë', Tapi ca'nin. Ca'pirinhüë', co ina marë' Yosëri ana'intërinhuë'. ⁵ Isonta' yonquico'. Nani chinoto tahuëri corto hua'ano'sa' Yosë pëinënquë sacatopi. Piyapi'sa' oshanëna marë' ohuicaro'sa' tëpapi. Sacatopirinhüë', co ina marë' oshahuanpihuë'. ¿Co inanta' nontëramahuë' ti? ⁶ Yosë pëinën noya nipirinhüë', caso' chini chiniquën nanantato, noya noya a'chintaranquëma'. ⁷ Yosë chachin naporin: "Piyapi'sa' nosorocamaso' na'con na'con nohuanterahuë. Ma'sha oshanëna marë' tëparahuatoma ya'ipi ahuiquitamaso', co onpopinchin nohuanterahuë'," tënin quiricanënquë. Nontopiramahuë', co natantochináchinhuë' cancantërama'. No'tëquën yonquirama' naporini, co topinan quëran sha'huirapiitomahuë'. ⁸ Yosë quëran quëmapico ni'to, chiniquën nanantërahuë. Chinoto tahuëri ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Co nicacasohüë nininsonta' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Ina quëran paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë ya'conconin. ¹⁰ Inaquë a'na quëmapi quënanconin.

A'na imirin tachitërin ni'ton, co pi'pisha tëranta' nanitërinhuë' së'quëtacaso'. "Ipora tahuëri co cania'piro'sa' anoyatacaso ya'huërinhuë'," ta'tona', parisioro'sari ni'sapi. Quisoso yasha'huirapitona', itapona':

—Chinoto tahuëri nipirinhüë', ¿noya cania'piro'sa' anoyatacaso' ti? itopi.

¹¹ —Ni'cochi iyaro'sa', ohuicaro'sa' pë'tahuahuatamara, a'naya tëranta' panca nanincatëquë anotohuachina, ocoirama'. Chinoto tahuëri nipirinhüë', masahuatoma', ocoirama'. ¹² Piyapi'saso nipirinhüë' noya noya ni'ton, na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Napoaton chinoto tahuërinta' piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin, itërin.

¹³ Napotahuaton, apia nontërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton ihuëpachina, a'naroáchin noyatërin. A'na imirin pochachin niantarin. ¹⁴ Ina nicatona parisioro'saso' pipipi. Pipirahuatona', Quisoso tëpacaiso marë' yonquipi huachi.

Iráca ninorinso'

¹⁵ Ina nitotaton, Quisoso a'na parti pa'nin. Na'a piyapi'sari imasarin. Cania'piro'sa' huë'pachinara, ya'ipiya anoyatërin.

¹⁶ —Ama a'napita sha'huitocosohuë', itërin. ¹⁷ Iráca Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin. Yosë yonquirinso chachin ninshitaton, naporin:

¹⁸ "Iso quëmapi nani acorahuë nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Noya natëarinco.

Na'con nosoroato, nóya ni'nahuë.

Ispiritonëhuë chachin aya'coancantarahuë.

Nisha piyapiro'santa' no'tëquën a'chintahuaton, anoy-acancantarin.

¹⁹ Co no'huiarinhuë'. Co chiníquën nonsarinhuë'.

Co cachiquë paaton, piyapi'sa' ano'huitarinhuë'.

²⁰ A'naquën piquira yanopantërinso pochin nicatona', co huachi chiníquën cancantopihuë'. Inapitaso' achini-cancanarin.

Nanparin yatacopirinso pochin cancantatona', pi'pianchin Yosë shia'popi. Co inapitanta' no'huiarinhuë'.

No'tëquën a'chintahuaton, na'a piyapi'sa' anoyacancantarin. Inapotaton, sopai minsëarin huachi.

²¹ Nisha nisha piyapi'sari natanahuatona': 'Inasáchin nicha'ësaripoa', 'tosapi huachi,' ténin Yosë quiri-canënguë.

Iráca Isaiasë ninorinso chachin nanirin ni'ton,

Quisosori sanoanan quëran piyapi'sa' pënënarin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² Ina quëran a'na quëmapi quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Sopai ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Co quënantacaso tëranta' nanitërinhuë'. Sopai a'parahuaton, a'naroáchin anoyatërin. Noya ni'tërin. Nonacasonta' nanitërin huachi.

²³ Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. "¡Ma'pitacha nanitaparín paya! Isoso' Tapico' shiin, ¿Yosëri a'paimarinso' nimara ti?" nitopi.

²⁴ Parisioro'sariso nipirinhuë', co natëpihuë': "Sopairo'sa' hua'an Piirsipo † itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparín sopairo'sa' a'pacaso'. Co inari catahuarinhuë' naporini, co nanichitonhuë'," topi.

²⁵ Topinan yonquirapirinahuë', inaora yonquínë quëran Quisosori nitotaton, itërin: "Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë'. Huëntonënguë ya'huëpisopitanta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'. ²⁶ Inapochachin Satanasë sopairo'sarë' nino'huipi naporini, co huachi hua'an niitonhuë', co huachi piyapi'sa' hua'anëntacaso' nanichitonhuë'. ²⁷ 'Piirsipo catahuarinquën, itopiramacohuë', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ina catahuarincohuë'. A'naquën a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Satanasë catahuarinco ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Inapita natanco' macariso' catahuarinso' sha'huichin-

quëma'. ²⁸ Caso nipirinhuë', Ispirito Santo catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', tē-nahuë.

²⁹ Quëmapi chiníquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta ya'conaton ma'shanën mataponhuë'. A'naso nipirinhuë' ina quëran chini chiníquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëquirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin.

³⁰ Co imapatamacohuë', inimicotaramaco. Co catahuahuatamacohuë', sopai natëarama huachi. Piyapi'sa' anishacancantarama' ama Yosë imacaiso marëhuë'.

³¹ Napoaton itaranquëma': Co noyahuë' nipatama', oshahuanarama'. Pinótohuatamanta oshahuanarama'. Oshanëma marë' sëtouatama', Yosë oshanëma' inquitaringuëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita inquitaringuëma'. Ispirito Santoíchin pinotoma' oshahuanpatama' tēhuënchinso', co inquitaringuëmahuë'. ³² Caso' Yosë quëran quëmapi co nipirahuë' pinopatamaco, ina marë' oshahuanpiramahuë', oshanëma marë' sëtouatama', inquitaringuëma'. Nipirinhuë', Ispirito Santo pinopatama', co oshanëma' inquitaringuëmahuë'. Co onporonta' inquitaringuëmahuë'," itërin Quisosori.

Nara pochin nininso'

(Lucas 6.43-45)

³³ Ina quëran itaantarín: " 'Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noya nitohuachinahuë', naponin, 'topi. Nitërin quëran nara nohuitëre'. Inapochachin piyapinponta' ninëhua'. Noya yonquihuatëhua', no'tëquën nonarihua'. ³⁴ Canpitaso nipirinhuë', ya'huan pochin cancantatoma' yanonpinama'. Co noyahuë' yonquiatoma', co nanitëramahuë' noya nonacamaso'. Onpopinsoa cancantëramaso', nonama quëran piyapi'sa' anitotarama'. ³⁵ Noya cancantohuatëhua', noyasáchin nonarihua'. Co noyahuë' cancantohuatëhua', co noyahuë' nonarihua'. ³⁶ Noya cancantohuatama', noya nonsarama'. Ayaro' tahuëri Yosë noya ni'saringuëma'. Co noyahuë' cancantohuatama', co noyahuë' nonsarama'. Ina marë' ayaro' tahuëri ana'intaringuëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë nontaringuëma'. Ya'ipi nonamasopitanta' aipitaringuëma'. A'naquëma' co noyahuë' nonpatama', 'Co yonquiatohuë', naporahuë', itopiramahuë', ina marënta' ana'intaringuëma', tēnahuë. Co noyahuë' cancantohuatama', no'tëquën ana'intaringuëma huachi," itërin Quisosori.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸ Ina quëran parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita huë'pachinara, Quisoso nontiipi:

—Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoi, natëarainquën, itiipi.

³⁹ —Canpitaso' co noyahuë' cancantërama'. Co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëramahuë'. "Yosë pochin niquë' ni'iinquën," itopiramacohuë', co Yosë nohuan-

† PIIRSIPOSO': Satanasë tapon naporin.

tèrinhuè'. Isoíchin anitotarinquëma'. A'na tahuëri Conasè pochin nisarahuè. ⁴⁰ Iráca Conasè marèquë tè'yaithuachinara, panca sami pochin nininsoari mi'tèrin. Cara tahuëri tashirè chachin inaquë ya'huapirinhue'. Ina quèran Yosè nohuanton, cha'èrin. Inapochachin canta' Yosè quèran quëmapico ni'to, chiminpató, cara tahuëri tashirè chachin acoporo' ya'huaporahuè', cha'èsarahuè huachi. ⁴¹ Conasè cha'èrahuaton, Ninihuiquè pa'nin. Inaquë pënënto-huachina, co noyahuè' yonquipisopita naniantopi. Napoaton ayaro' tahuëri inapita nontarinënguëma'. "¿Onpoatomata' co canpitaso' natëramahuè'?" itaponënguëma'. Caso' chiníquën nanantato, noya noya pënënpiranquëmahuè', co yanatëramacohuè'. Napoaton ayaro' tahuëri Yosè na'con ana'intarinquëma'. ⁴² Inapochachin iráca Saromon hua'anëntapon, copirno sanapi nininso' sor parti quèran huè'nin ina nontacaso marè'. "Ya'ipi nitotèrin," ta'ton, huè'nin natanapon. Napoaton ayaro' tahuëri ina atapanarinquëma'. Saromon quèran caso' na'con na'con nitotato, noya noya a'chintopiranquëmahuè', co yanatëramacohuè' ni'ton, Yosè chiníquën ana'intarinquëma', itèrin Quisosori.

Sopairi ya'coancantantarinso' (Lucas 11.24-26)

⁴³ Ina quèran Quisosori a'chintaantarin. "A'na quëmapi sopairi ya'coancantopirinhue', ina quèran pipirin. Pipihuachina, inotèro' parti pa'sárin. Insèquësona ya'huëcaso marè' yonisapirinhue', co quënaninhue'. ⁴⁴ Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. Inaso' co Yosè yonquiatonhuè', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, sopairi yaya'coancantantarin. ⁴⁵ Napoaton paantarahuaton, canchisè sopairo'sa' maantarin. Aquë aquëtè' co noyahuè' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Napoaton aquë aquëtè' co noyahuè' yonquirin huachi. Inapochachin ipora na'a piyapi'sa' sopai natétona', co noyahuè' cancantopi. Ina quèran: 'Co huachi sopai natërahuè', taponaraihuè', co Yosè yonquiatonahuè', oshaquèran aquë aquëtè' co noyahuè' cancantaantapi huachi," itèrin Quisosori.

Quisoso quëmopinënpita pochin nininsopita (Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Piyapi'sa' nontaso', a'shin, iinpita, inapita huè'pi. Quisoso yanontopirinhue', na'a piyapi'sa' yamorapi ni'ton, co nanitopihuè' ya'conacaiso'. Aipiran huaniápirinhue', ⁴⁷ a'na quëmapi sha'huitèrin:
—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontèrinënguën, itèrin, ⁴⁸ Napotopirinhue', Quisosoriso' itapon:
—Mamahuè, iyahuëpita, inapita pochin ni'nahuëso-pita sha'huichinquën nitotèquë', itahuaton, ⁴⁹ imirin quèran tasatèrin:
—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita pochin nicato, nosororahuè. ⁵⁰ Yosè natëpisopita iyahuëpita pochin

ni'nahuè. Sanapi'santa' Yosè nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuè. Payaro'santa' Yosè imapachina', mamahuè pochin ni'nahuè, itèrin.

Pa'sarayarinsó (Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

13 Naporo' tahuëri pèi quèran pipirahuaton, sono' yonsanquë huënsëconin. ² Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marè'. Hua'huay-atèrahuè' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Ii' yonsánshaquë huaré' piyapi'sa' yamorapi. ³ Nisha nisha pënënto nanan a'chintèrin. Ma pochinsona nininsopita a'chintárin ayonquicaso marè'.

A'chintaton, itapon: "A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin. ⁴ Tricoraya iminquë pa'sarayarín papotacaso marè'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huaré' pa'sarayarín. Iraquë huaré' anotèrin ni'ton, in-airaro'sari huëcapairahuatona', pè'yaquipi huachi. ⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Shimënshin no'pa' ni'ton, shiarahuaton, papotopirinhue'. ⁶ Pi'iri chiníquën pi'cahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itèhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarín. Inaquë papotopirinhue', nahuano'sarinta' papotèrin. A'shinahuatona', imotèrin huachi. Napoaton co nitèrinhuè'. ⁸ A'naquënso nipirinhue' noyaro'paquë pa'sarayarín. Inaquë noya papotèrin. A'shinpachina, sha'nin quèran na'con na'con nitèrin. A'naquën cara shonca, cara shonca nitèrin. A'naquën saota shonca, saota shonca nitèrin. A'naquën pasa, pasa nitèrin. ⁹ Huëratèhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itèrin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininsó (Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Ina quèran ca'tano'sanënpitari ya'caritahuatona', natanpi. "¿Onpoatonta' Maistro piyapi'sa' a'chintohuatana, pënënto nanan quèran a'chintèran?" itopi.

¹¹ "Yosè hua'anëntèrinso' co insonta' inaora yonquinën quèran nitotèrinhuè'. Canpitaso' ya'ipiya a'chintaranquëma'. A'napitaso nipirinhue' co ya'ipi a'chintarahue'. Pënënto nanan quèransáchin a'chintarahue'. ¹² Insosona noya natanpachinaco, Yosèri catahuarin noya yonquicaiso marè'. Na'con na'con nitotapi. A'napitaso nipirinhue' co yanatèhuachinacohue', Yosèri tananpitarin ni'ton, ya'ipiya naniantapi huachi. ¹³ Napoaton inapita huè'pachinara, sacai pochin a'chintèrahuè. Natanaponaraihuè', co natëapihuè'. Nicaponaraihuè', co yonquiapihuè'. ¹⁴ Iráca Isasèri ninoton, naporin:
'Natanapomarahue', co natëtaramahuè'.
Nicapomarahuënta' co tējuënhachin quëna-naramahuè'.

¹⁵ Isopitaso' co natantochináchinhue' cancantopi. Nè'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuè'. Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënantopihuè'.
Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuè'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran natainton-ahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchitohuë', tënin Yosë iráca.

Ipora huanta' na'a piyapi'sa' ina pochin cancantopi.

¹⁶ Canpitaso nipirinhüë', ma noya Yosë catahuarin-quëma' ni'ton noya ni'namaco. Noya natanamaco. Napoaton noya cancantarama'. ¹⁷ Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa', noya piyapi'sa', inapita canpita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëran-quëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë', itërin Quisosori.

Tricoraya tapon naporinso'

(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

¹⁸ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaantarín. "Natanco iyaro'sa'. Sha'tona'pi sha'ninso pochin nininso' a'chintanta'inquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'.

¹⁹ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chintëre'. 'Yosë yahua'anëntar-inquëma', topachina, a'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Nanamën natanpirinahuë', co yonquipihuë'. In-airaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipiso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Huë'sahuaton, Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ananiantërin huachi. ²⁰ A'naquën piyapi'saso nipirinhüë', na'piro pochin niconpi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë', ²¹ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonaraihuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin yaa'popi. Imapiso marë' aparisitohuachinara, a'popi huachi. ²² A'naquën piyapi'santa' nahuano' ya'huërinso pochin niconpi. Yosë nanamën natanpachinara, yaimapirinahuë', ma'sharáchin yonquiatona', naniantopi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huë-tohuachincoi, nóya cancantarai,' topirinahuë', co ina quëran noya cancantacosohüë' nipirinhüë'. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochin, ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'. ²³ A'naquën piyapi'saso nipirinhüë', noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', cancanëna quëran huarë' natëpi. Cara shonca, cara shonca nitërinso pochin a'naquën noyamiáchin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochin noya imapi. A'naquëonta' pasa, pasa nitërinso pochin ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Pacatëro' sha'ninso'

²⁴ Ina quëran a'chintaantarín: "A'nanta' iyaro'sa', a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na patron iminpachina, noya trico sha'nin. ²⁵ Ina quëran tashihuachina, huë'ësoi' inimico huë'nin. Huë'sahuaton, inaquë chachin pacatëro' trico pochin ya'norinso' sha'quirin anta'. Trico sha'ninso' huancanaya ina huancanaya sha'quirin. Nani sha'pachina, pa'nin. Co incari tëranta' ni'ninhüë'.

²⁶ Inanta' pichopitahuaton, tricorë' napopianachin ya'norin. Cato chachin a'shinaponahuë', pacatëroso' co nitërinhuë'. Naporo huarë' nohuitopi huachi. 'Isoso' co tricohuë', pacatëro', topi. ²⁷ Ina ni'sahuatona', piyap-inënpitari sha'huitonpi. 'Noyarayasachin asha'topiranhuë', çonporahuatonta' ina huáncana ina huancá-nachin pacatëro' papotërin?' itonpi. ²⁸ 'Inimiconëhuë' naporin, itërin patronëhari. Napohuachina, piyapinënpitari itapona': 'Nohuantohuatan, paatoí hua'chi'i, topiraihuë', itopi. ²⁹ 'Ama napotocosohüë'. Ipora hua'tohuatama', triconata' ocoiarama'. ³⁰ Tananpitoco' cato chachin a'shiina'. Nani macacaso' nanihuachin, sacatoro'sa' sha'huitarahuë. Pacatëro'ton masahuatoma', tonpoco' pënuquë ahuiquitacaso marë'. Ina quëran tricocochin masahuatoma', pëinëhuëquë acotoco huachi, itarahuë', tënin patron," itërin Quisosori.

Mostasaraya pochin nininso'

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ina quëran itaantarín: "Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Mostasaraya pochin ninin. Inaso ya'pirin pi'pira'huaya niponahuë', ³² iminquë sha'patëra papotohuachina, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin," itërin. (Inapochachin caniaritapon, caraíchin piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri notohuaro' piyapi'sa' Yosë imasapi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'

(Lucas 13.20-21)

³³ "Naquëranchin iyaro'sa' Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cara shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya sè'cotaton, ahuëpocatërin huachi," itërin Quisosori.

Ma'pochinsona nininso'

(Marcos 4.33-34)

³⁴ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, na'a pënënto nanan sha'huitërin. Ma'pochinsona nininsoáchin sha'huitërin. ³⁵ Iráca pënëntona'píri ninoton, ninshitërin.

"Piyapi'sa' a'chintahuato, ma'pochinsona nininso' a'chintarahuë.

Isoro'pa' ninin quëran huarë' co piyapi'sa' nitotopirinahuë',

a'chintarahuë huachi," tënin iráca ninoton.

Naporinso chachin ina pochin Quisosori a'chintarin.

Pacatëro' tapon naporinso'

³⁶ Ina quëran piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Inaquë ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin sacai' pochin pënënto nanan a'chintopirancoihuë'. Pacatëro' sha'piso' co nitotërai huë'. ¿Ma'ta' tapon naporan? A'chintantacoi nitochii," itopi. ³⁷ "Inta nipachin,

a'chinchinquëma'. Patron asha'tërinso pochin piyapi'sa' a'chintërahuë. Yosë quëran quëmapiço ni'to, nanamën a'china'huaso marë' o'marahuë. ³⁸ Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpispitaso' noya ya'pirin pochin nipi. Sopai natëpisopitaso nipirinhüë', pacatëro' pochin niconpi. Co noyahuë' cancantatona', sopai natëpi. ³⁹ Inimico pacatëro' sha'ninso pochin sopai chachin nohuanton, co noyahuë' nipi. Nitërinso' manëso pochachin ayaro' tahuëri naniriarin. Nanihuachin, anquëniro'sa' o'maapi piyapi'sa' macacaiso marë'. ⁴⁰ Pacatëro' ahuiquitëreso pochin ayaro' tahuëri pënuquë ana'intacaso' ya'huërin. ⁴¹ Anquëniro'sa' a'pahuato, ya'ipi co noyahuë' nispipita ayontonapi huachi. Anishacancantona'piro'santa' masapi. ⁴² Inapita masahuatona', pënuquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitatona', na'nërâpona'. ⁴³ Yosë natëpisopitaso nipirinhüë', nóya ni'sarin. Pi'i a'pininso pochin Yosë hua'anëntërinquë ya'noapi. Huëratëhuapatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Oro pochin nininso'

⁴⁴ Ina quëran itaantarin: "Isonta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamazo marë'. A'na quëmapi ya'huëpirinhüë'. A'na no'pa' pa'taton, oro pochin nininsopita quënanconin. Acoporo' ya'huëpirinhüë', quënanconin. Pa'yataton, imotantarahuaton, pa'nin huachi. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarin quëran, ina no'pa' pa'anconin huachi. 'Quënanahuëso' noya nóya,' ta'ton, ina na'con na'con nohuantërin," tënin. (Inapochachin Yosë hua'anëntinquëmaso' na'con na'con nohuantoco', tapon naporin.)

Huirina'pi pa'ton nininso'

⁴⁵ Ina quëran itaantarin: "A'nanta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamazo marë'. A'na quëmapi pa'sárin huiri na'pira'huayaro'sa' pa'ton nininso' yonicaso marë'. ⁴⁶ A'na tahuëri noya noya nininso' quënanin huachi. Na'con pa'tërin ni'ton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton coriqui canarin quëran pa'anconin. 'Ina na'con na'con nohuantërahuë,' ta'ton, pa'anin huachi," itërin.

Sami pochin nininso'

⁴⁷ Ina quëran itaantarin: "A'nanta' a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamazo marë'. Sami manëso pochin ninin. Panca riti marëquë të'yatohuatëra, notohuaro' sami manë'. Nisha nisha manë'. ⁴⁸ Na'a sami ya'conpachina, yonsanquë oshirë'. Ina quëran sami camayoro'sa' huënsërahuatona', sami nisha nisha huayonapi. Noya sami i'mëquë po'morapi. Napoonin nininsopitaso nipirinhüë', të'yatopi. ⁴⁹ Ayaro' tahuëri inapochachin nizarin. Anquëniro'sa' o'marahuatona', ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha huayonapi. Yosë yonquipisopita noya acoapi. A'naquënso nipirinhüë', co noyahuë' cancantopi ni'ton, ⁵⁰ pënuquë të'yatapi. In-

aquë chiniquën parisitatona', na'nërâpona huachi," itërin Quisosori.

⁵¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita natanin:

—Nani a'chintëranquëmaso' ¿nitotërama' ti? itërin.

—Nani nitotërai, itopi.

⁵² —Yosë quiricanën nani nitotarama'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintëranquëma' ni'ton, pëi' hua'anën pochin nisarama'. Pëi' hua'anën noya nipa-china, ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya nocomarin. Nani na'con a'chintëranquëma' Yosë nanamën a'chinacamazo marë'. Iráca ninshitopiso' nitotërama'. Naporahuaton, a'nanta' nashamiachin a'chintëranquëma'. Ya'ipiya nitotatoma', a'chintëra'piarama', itërin Quisosori.

Nasaritoquë paantarinsó'

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Nani a'chintohuachina, pa'nin huachi. ⁵⁴ Ya'huërinquë chachin paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë a'chintarin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiatona', ninontopi.

—¡Ma'pitacha nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparín nicaya? ⁵⁵ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. Pa'pinso' nontëcamayo. A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiaco, Cosi, Simon, Cotasë, inapita itopi. ⁵⁶ Oshinpitanta' isëquë ya'huarin. Co Quisoso chiniquën nanantërinhuë'. ¿Onporahuatonta' nipachin ina pochin nitotërin? nitopi.

⁵⁷ Co natëtonaraihuë' tëhuapi. Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iráca quëran huarë' napopi. "Ya'ipi piyapi'sari pëntëtona'pi noya natanpi. Ninanonënuquë ya'huëpisopitaso nipirinhüë', co noyahuë' natanpi. Co quëmopinënpitari tëranta' yanatëpihuë'," topi iráca. No'tëquën napopi, tënin Quisoso.

⁵⁸ "Co Yosë quëran o'marinhüë'," ta'tona', co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërinhuë'. Caráchin cania'piro'sa' anoyatërin.

Coansha Paotista tëpapiso'

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14 Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin.

² "Ma'pitacha nanitapaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin paya. Coansha Paotistaco' naniantarinsó' ténahuë," itërin piyapinënpita nontaton. I'huamiáchin Coansha atëpataton, naporin.

³ I'hua chachin Coansha nanpiso', Irotisë co noyahuë' ninin. Iin sa'in osëretaton, manin. Pinipi sa'in chachin osëretërin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha Paotistari chiniquën pënenin. "Yosë co nohuantërinhuë' iyparin sa'in osëretaton macamazo'," itërin. Napotohuachina, chiniquën no'huataton, sontaro'sa' camairin macacaiso marë'. Masahuatona', tashinan pëiquë po'mopi.

⁵ Chiníquën no'huilton, yatëpapirinhüë', piyapi'sa' të'huatërin. "Yosëri chachin Coansha a'parin pënëin-poaso marë'," ta'tona', noya ni'pi. Inapita të'huataton, co atëpatërinhuë'. ⁶ Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Naporo' Irotiasa hua'huin ya'conahuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'tërantapaquë nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuaton, hua'ani pa'yatërin: ⁷ "Ma'sona tëranta', apia'hua, nohuantohuatan, nico quëchin-quën. Yoscoarë' quëchinquën," itërin. ⁸ Itohuachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—"Coansha anishitëconotahuaton, motën quëtoco," itëquë', itërin a'shini. Manorahuaton, hua'an ya'huërin-quë paantarin.

—Coansha motën nohuantërahüë. Sënanquë acorahuaton, apiramiáchin quëtoco, itoonin.

⁹ Natanahuaton, hua'an sëtërin. "Coansha noya quëmapi," ta'ton, co huachi yonquirinhüë' tēpacaso'. Co yatëpapirinhüë', "Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarë' itërahüë'," ta'ton, sontaro'sa' a'parin tēpacaso marë'. ¹⁰ Pa'sahuatona', tashinan pëiquë nishitëconotonpi. ¹¹ Motën sēnanquë acorahuatona', nanon quëtopi. Nanonta' a'shin quëtoonin.

¹² Napotohuachinara, imarinsopita natantahuatona' huë'pi. Nonën quëparahuatona', pa'pitopi. Ina quëran Quisoso sha'huiltonpi.

Cosharo' ana'atërinso'

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³ Coansha tēpapiso' natantahuaton, Quisoso piyapi'sa' patërin. Potiquë ya'conahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin. Piyapi'sa' natantahuatona', imapi. Ira pa'tatona', inahua'ton canconpi.

¹⁴ Quisososo canconahuaton nonshipirinhüë', notohuaro' piyapi'sa' quënanconin. Quënanconahuaton, na'con nosororin. Noya nontaton, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin. ¹⁵ I'huararahuaso', ca'tano'sanënpitari itipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' ninanoro'saquë pa'ina'. Inaquë cosharo' pa'anatona' ca'ina', itopirinhüë'.

¹⁶ —Co iyaro'sa' pacacaiso' ya'huërinhuë'. Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

¹⁷ —Capa isëquë capacaso'. A'natërapoíchin pan, catoíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

¹⁸ —Inaya tëranta' quëshico, itohuachina, quëshiipi.

¹⁹ Ina quëran piyapi'sa' sha'huítërin pastoquë huën-sëcaiso marë'. Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita manin. Masahuaton, inápaquë nē'pëtahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën, Tata," itahuaton, pan, sami, inapita sē'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Piyapi'sa' quëtconco' ca'ina', itohuachina, quëtëra'piapi. ²⁰ Ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' mapi. Shonca cato' i'më' mëntatopi. ²¹ A'natërápo huaranca

pochin quëmapi'sa' coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi anta'.

Ii' aipi i'narinso'

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita sha'huítërin. "Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Nani piyapi'sa' nontohuato, canta' pa'sarahuë," itohuachina, pa'pi huachi. Ina quëran piyapi'sa' nontërin. ²³ Nani nontohuachina, panënuquë inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Inaquë Yosë nontaso', tashitërin.

²⁴ Ca'tano'sanënpitaso nipirinhüë', sono' huancanai' tashitopi. Ya'ipi tashi' maitopirinhüë', panca ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiníquën paacaiso'. Poti opoto opototarin. ²⁵ Co tahuëriyatërasohüë', Quisoso huësapirinhüë', co nitotopihuë'. I' aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti ya'cariarin. ²⁶ Ca'tano'sanënpitari quënanpirinhüë'. Ii' aipi i'narinso' ni'sahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan" ta'tona', "ëë" topi. Chiníquën pa'yanpirinhüë', ²⁷ a'naroáchin Quisosori nontërin.

—¿Co'ta ca huësarahuë. Ama pa'yancosohüë'! Chiníquën cancantoco', itërin.

²⁸ Ina natanahuaton, Pitrori itërin:

—Quëma Siniro ni'quëhuarë', sha'huítoco pa'i. Canta' i' pa'tato nacapi'inquën, itërin.

²⁹ —Noyapa', huëquë', itohuachina, Pitro poti quëran nohuaraitahuaton, ii' aipi huanirin. Quisosoíchin yonquiaton, amasha huancanaimiachin noya pa'sapirinhüë'. ³⁰ Ihuani chiníquën aco'sacaitërinso ni'sahuaton, të'huatërin. Napohuachina acopoi' pa'sapirinhüë':

—¿Catahuaco Siniro! itërin.

³¹ A'naroáchin Quisosori maimirarin. Oshirahuaton, ahuaniantarin:

—Co ya'ipi cancanën quëran natërancohuë' ni'ton, acopoi' pa'sapirinhüë'. ¿Onpoatonta' co noya natërancohuë'? itërin.

³² Ina quëran potiquë quësahuaton, ichiya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin ihuan sanorin. ³³ Napohuachina, na'con yonquiipi.

—Quëmaso' Siniro tëhuë'nchachin Yosë hui'ninquën, ta'tona' chinotopi.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ina quëran aquëtëran canconahuatona', Quinisari-ti parti nonshipi. ³⁵ Ya'huëhuano'sari nohuítahuatona', nanan a'papi. "Quisoso nani canquirin," topachinara, na'a cania'piro'sa' quëpi anoyatacao marë'. Nisha nisha parti quëran huë'pi. ³⁶ "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' sē'huatona', noyachina'," itopi. "Inta nipachin sē'huaina'," topachina, sē'huapi. Insoarisona sē'huahuachina, a'naroáchin noyatopi.

Shimashonënapita napopiso'

(Marcos 7.1-13)

15 Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita Quirosarin quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

2 —¿Onpoatonta' ca'tano'sanënpita co quiya pochin nipihuë'? Iráca shimashonënpoa' inachintopiso' a'chintërinënpoa'. "Co'huara coshachatërasëmahuë', i'shaquë pi'pian niopimiratoco' ama oshahuanacaso marëhuë'," topi iráca. Quëmaso nipirihuë' co ina pochin nicacaso' a'chintëranhuë', itopi.

3 Napotihuachinara, Quisosori itërin:

—¿Onpoatonta' canpitanta' shimashonënpoa' inachintërinso' natëtoma', co Yosë pënëntërinso' natëramahuë'? 4 Quiricanën quëran pënënpoa'. "Tatama', mamama', inapita noya nicatoma natëco'," ténin. Naporahuaton, "Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina', tëpaco'," ténin Yosë iráca. 5 Canpitaso nipirihuë' nisha a'chinama'. "Ma'sha ya'huëtërinco' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë'," topatëra, co tatanpo' quëta-caso' ya'huërinhuë', toconama'. Napoaton tatama' ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'. 6 "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'. Ina pochin a'chinatoma', co Yosë quiricanën natëramahuë'. 7 "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. ¡Canpitaso' nonpintënuëma'! Iráca Isaiasë ninshitatón, no'tëquën ninorinquëma'.

8 Yosë naporin: "Isopita piyapi'sa' nanamëna quëran noya nontopirinacohuë', co cancanëna quëran imarinacohuë'. Co ca pochin cancantopihuë'.

9 Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë', inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," ténin Yosë. Iráca Isaiasë ninshitatón naporin, itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'

(Marcos 7.14-23)

10 Ina quëran piyapi'sa' përasahuaton, a'chintërin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'. 11 Coshatëresó marë' co oshahuanëhuë'. Cancanënpoa quëran yonquirëso marë' oshahuanëhuaso'. Tëhuëncachin co noyahuë' nonpatëra, oshahuanë', itërin.

12 Ina quëran ca'tano'sanënpitari sha'huitiirin.

—Achin Maistro pënënancoi ni'ton, parisioro'sa' no'huirinënuë', itopi.

13 —Ama ina marë' pa'yancosohuë'. Oshaquëran Yosëri ana'intarin. Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, co pacatëro' pa'ararëhuë'. Ocoirahuatë' të'yatëre'. Inapochachin co nanamën imapisopitahuë' Yosëri a'poarin. Inapitaso' somaraya pochin cancantopi. Somarayaso' co nanitërinhuë' a'na somaraya noya quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë', itërin Quisosori.

15 —Achin Maistro a'chintërancoiso', a'chintaantaco quiyanta' no'tëquën nitochii, itërin Pitrori.

16 —¿Co canpita tëranta' yonquiyatëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chinchinquëma'. 17 Nani ma'sha ca'nëhuaso marë', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'conihuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquietarëhua'. ¿Co ina ni-

totëramahuë' ti? 18 Napoaponahuë', cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatomara, co noyahuë' nonama'. Ina marë' oshahuanama'. 19 Co noyahuë' yonquihuatomara, tëpatërama', nitëhuananpitërama', monshihuanacasoáchin yonquirama', ihuatërama', nonpintërama', pinotërama'. 20 Ina pochin cancantohuatomara, oshahuanamaso'. Co i'shaquë niopimiratar-ihuarahuënta', coshatohuatëhuara, co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Cancanënpoa quëran nóya yonquicaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'

(Marcos 7.24-30)

21 Ina quëran Cotia parti quëran pipirahuaton, Tiro, Siton, inapita parti pa'nin. 22 Naporó' a'na Canaan sanapi inaquë ya'huërinsoari huëcapairahuaton, chiníquën itapon:

—¡Nosoroco, Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, Yosë chachin acorinquën piyapi'sa' catahuamaso marë' ténahuë. Hua'huahuë parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiníquën aparisitarin. Inquitoco, topirahuë', itërin.

23 Quisososo' co a'panitaponahuë' pa'sapirihuë', sanapiriso' imaraton:

—Nosoroco Siniro, itërin. Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpitari pi'pian no'huipi.

—Iso sanapi a'paquë' pa'in. Imaquitonpoa', pinatano' níriarin, itopi.

24 Napotihuachinara, sanapi itërin:

—Quëmaso' imoya nisha piyapinquën. Israiro'sa' catahua'huaso marë' Yosë a'parinco. Inahuaso Yosë piyapinënpita nipirinahuë', ohuica chihuërinso pochin nipi ni'ton, catahuarahuë', itërin.

25 Sanapiso nipirihuë', isonquirahuaton moshauirin.

—Nisha sanapico nipirahuë', canta' Siniro catahuaco, topirahuë', itërin.

26 —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë' ni'nira a'carëhuë', itërin Quisosori.

27 —Naporin mini Siniro. Napoaponahuë', pi'pian tëranta' cosharo' atatohuachina, ni'nira'huayari capitërin ni'ton, quiyanta' catahuaco, topirahuë', ténin.

28 —¡Ma noya imoya natëranco! Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëranco ni'ton, hua'huan anoyachinquën, itërin. Napotihuachina, a'naroáchin hua'huin noyatërin huachi.

Nisha nisha cania'piro'sa' anoyatërinso'

29 Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, a'na panënuë pantarin. Inaquë huënsëconin. 30 Napo-huachina, notohuaro' piyapi'sa' huë'pi. Nisha nisha caniori maninsopita quësapi. A'naquën sonpacha, a'naquën somaraya. Apiaro'sa', në'huëyaro'sa', inapita quësahuatona', Quisoso pirayan acoipi. Inaquë acoihuachinara, ya'ipimiachin anoyatërin. 31 Piyapi'sari

ni'sahuatona', pa'yatopi. "Ni'co'. Nè'huëyaro'sa' non-sapi. Apiaro'sa' nani noyatopi. Sonpacharo'sa' noya iratopi. Somarayaro'santa' noya quènantopi. ¡Ma noyacha Yosëso paya! ¡Ma noyacha ni'ton, piyapinènpitanpoa catahuarinpoa paya!" topi.

Cosharo' ana'atantarinso'
(Marcos 8.1-10)

³² Ina quèran ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, itapon:

—Piyapi'sa' nosororahuè. Nani cara tahuèri pochin natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huètopihuè' capacaiso'. Co topinan yaa'parahuè', tanari canahuachina', itèrin.

³³ —Pa'pi notohuaro' piyapi'sa' yamorapi. ¿Into-huacha coshoro' macatè' isonapo' piyapi a'carè nicaya? Co pèi' isèquè ya'huèrinhuè', itopi.

³⁴ —¿Onpo panta' ya'huètèrinquèma'? itohuachina, —Canchiséichin pan, caraíchín sami, inaíchín ya'huètèrincoi, itopi.

³⁵ Ina quèran piyapi'sa' sha'huitèrin no'paquè huènsècaiso marè'. Sha'huitohuachinara, huènsèpi. ³⁶ Nani huènsèhuachinara, canchisé pan, sami, inapita masahuaton, Yosè nontèrin. "Yosparinquèn Tata," itèrin. Ina quèran sè'panahuaton, ca'tano'sanènpita quètèrin piyapi'sa' quètacaiso marè'. Ya'ipi quètèra'piapi. ³⁷ Nani quètèhuachinara, ya'ipiya natèaquè huarè' coshatopi. Ina quèran pè'sotopiso' masahuatona', canchisé i'mè' mèntatopi. ³⁸ Catapini huaranca quèmapi'sa' pochin coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarè chachin coshatopi. ³⁹ Ina quèran piyapi'sa' nontahuaton, potiquè ya'conin. Aquètèran pèntonahuaton, Macatan parti canconin.

Quisoso sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 Ina quèran parisioro'sa', satorio'sa' inapita Quisoso nontacaiso marè' huè'pi. Nonpintatona', nontopi atèhuècaiso marè'. "Yosè a'paimahuachinquèn, sacai' nicacaso nininso' niquè'. Quiyanta' ina nicatoi, natèiinquèn," itiipi.

² "¿Onpoatomata' iyaro'sa' co no'tèquèn yonquiramahuè'? Ni'co'. O'nan nitoninorama'. I'huanahuanquè noyapihuayanchin nipachina, 'Tashiraya noyahuantapon,' tènama'. ³ Tashiramiachin chistro yaratohuachinaso', 'Ipora tahuèri o'nanapon nimara,' tènama'. Ina nitotapomarahuè', ¿onpoatomata' ipora chachin naporahuèsopita co yonquiramahuè'? ⁴ Ipora ya'huèramasopita co noyahuè' cancantèrama'. Nitèhuananpitisopita pochin cancantatoma', co pi'pisha tèranta' Yosè yanatèramahuè'. 'Sacai' nicacaso nininso' niquè' natèiinquèn,' itopiramacohuè', co Yosè nohuantèrinhuè' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitohuachinahuè' ina pochin nisarahuè'" itèrin. Ina quèran patèrin huachi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'
(Marcos 8.14-21)

⁵ Ca'tano'sanènpita sono aquètèran pèntonpirinahuè', naniantopi pan quèpacaiso'. ⁶ Ina quèran Quisosori itèrin:

—Parisioro'sa', satorio'sa' inapita, pan ahuèpocatèrinso' pochin ya'huètopi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocosohuè', itèrin.

⁷ Natanahuatona', ca'tano'sanènpita capini ninontopi.

—¿Onpoatonta' naporin? tènin a'naso'.

—Ahuèn. Capa pan. Co quènhuahuè' ni'ton, napotèrinpoa' nimara, tènin a'nanta'.

⁸ Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itèrin:

—¿Onpoatonta' "capa pan," toconama'? Tèhuènchachin co noya natèyatèramacohuè'. ⁹ A'chintápiranquèmahuè', ¿ipora huanta' co yonquiramahuè' ti? Yonquico' iyaro'sa'. I'hua chachin a'natèrápo painchin nipirinhuè' a'natèrápo huaranca piyapi ananitèrahuè'. ¿Ina naniantèrama' ti? Naporor' pè'sotopiso' shonca cato' i'mè' mèntatèrama'. ¹⁰ Ina quèran canchisé painchin nipirinhuè', catapini huaranca quèmapi'sa' ananitèrahuè'. Naporor' canchisé i'mè' pè'sotopiso' manama'. ¹¹ ¿Onpoatomata' co yonquiramahuè'? "Pan ahuèpocatèrinso' pochin ya'huètopiso' ama nohuantocosohuè'," itohuatèinquèmarara, co coshoro' yonquiaton naporahuè', itèrin.

¹² Naporor' huarè' yonquipi huachi: "Co pan chachin yonquiaton, naporinhuè'. Parisioro'sa', satorio'sa' inapita a'chinpiso' yonquiaton, pèneninpoa'. Pi'pisha pan ahuèpocatèrinso' sè'yonpachinara, a'naroáchin sè'cotèrin. Inapochachin inapitanta' co no'tèquèn a'chinatonaraihuè', piyapi'sa' anishacancantopi, tapon napotèrinpoa'," topi.

Pitro natètèrinso'
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Ina quèran Sisaria Pinipo parti pa'pi. Inaquè ca'tano'sanènpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuèso marè', ¿inpochinta' piyapi'sa' cancantèrinaco? itèrin.

¹⁴ —Nisha nisha cancantiarinèn: "Coansha Paotistaco' nanpiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquèn. "Co inahuè'. Iniasèco' nanpiantamara," topi a'naquèonta'. "Pènèntona'pi iráca chiminpirinhuè', nanpiantarinso' nimara, tomantatona', Irimiasè nimara," topi a'napitanta', itopi.

¹⁵ —¿Canpitapo'? ¿Incota tènama'? itèrin. Itohuachina, ¹⁶ Simon Pitrori itèrin:

—Quèmaso' Cristo. Yosè hui'nin chachinquèn. Ina nanpitan, a'paimarinquèn, itèrin.

¹⁷ —Ma noyacha iyasha Yosè catahuarinquèn ni'ton, naporan. Napoaton noya cancantèran. Co quèmaora yonquinèn quèran nitotèranhuè'. Tata Yosè chachin anitotèrinquèn. Quèmaso' Conasè hui'ninquèn. Simon itopirinèinquènhuè', ¹⁸ nasha nininèn acochinquèn. Pitro itaranquèn. Ca nohuanto, na'pitèquè noya pèip-

iso pochin na'a piyapi'sa' a'chintaran imainacoso marë'. A'chintohuatan, huëntonëhuëquë aya'conarahuë. Oshaquëran na'asarama huachi. Co chimirin tëranta' minsëarinquëmahuë'. ¹⁹ A'na tahuëri chiniquën nanan quëchinquën a'napita a'chintacamaso marë'. Yosë huëntonëquë ya'conacaiso' a'chintaran. Ya'coana niahuiquë i'soatërëso pochin piyapi'sa' catahuaran ya'conacaiso marë'. Ina quëran ma'sona noya nicacaiso' a'chintaran. Insosona co yanatëhuachinquënhuë', sha'huitëquë': "Tëhuënhachin co Yosë ya'huërin'pa' pa'saranhuë'," itëquë'. Yosërinta' inachachin sha'huitarin. A'naquënso nipirinhüë', noya natanpi quëran cha'ësapi huachi. Yosërinta' noya ni'sarin. Natërinaco ni'ton, oshanëna' Yosëri inquitarin. Napoaton huëntonëquë ya'conapi huachi, itërin.

²⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon: "Ca mini Cristoco. Yosë chachin acorinco piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë'. Ina nitotapomarahuë', ama iporaso' a'napita sha'huitocoso'huë'," itërin.

Chiminacaso' ninorinso' (Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

²¹ Naporo quëran huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

—Quirosarinquë pa'pato, na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quë'yaarinacohuë'. Tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco, itërin. ²² Ina natanahuaton, a'naróachin Pitrori amasha quëparahuaton, chiniquën pënënin:

—¡Ama Sinioro napoquësokuë'! Ama Yosë nohuanchinsokuë', itopirinhüë',

²³ Quisosori tahuëretahuaton, itërin.

—¡Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. ¿Yaanishacancantëranco ti? Co Yosë pochin yonquiranhüë'. Piyapinquën ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin Quisosori.

²⁴ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itërin:

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantatoma', Yosë nohuantërinoráchin imaco'. Corosëquë chiniquën parisitëre'. Canpitanta' parisitapomarahuë', imamiatoco. ²⁵ Noya nannpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nannpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahuë' co topinan quëran nannpiaramahuë'. Yosë'pa' nannpimiatarama'. ²⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhüë' topinan quëran nisarín. ¡Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhüë' cha'ëcaso'!

²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë. Tatahuë huënaratërinso pochin canta' huënaratarahuë. Anquëniro'sapitarë'co o'mantarahuë. Naporo' coisë pochin no'tëquën sha'huitarahuë huachi. Noya nipachina', noya acoarahuë. Co noyahuë' nipachina', ana'ntarahuë huachi. ²⁸ Tëhuënhachin isoro'pa' hua'anëntapo. A'naquëma' co'huara

chimiyanterásenquëmahuë', hua'anëntarahuëso' ni'sarama', itërin.

Nisha pochin ya'norinso' (Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹⁷ Saota tahuëri quëran Quisoso pa'nin motopi'pa'. Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin quëparin. ² Inapitari nicasoi', nisha pochin ya'norin. Ya'ipi ya'pirin pi'i pochin a'pinin. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. ³ A'nanaya Moisësë, Iniasë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinhüë', Yosë nohuanton, ya'noantatona'. Quisosorë' ninontapi. ⁴ Ina ni'sahuaton, Pitrori itërin:

—¡Ma noya Sinioro isëquë huë'nëhua'! Nohuantohuatan, cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisësë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

⁵ Nonaquëya', chitorori imotërin. Huënaráchin huënaráchin ninin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërin: "Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosororahuëso'. Nóya ni'nahuë. Ina noya natanco'," itërin.

⁶ Ina natanahuatona', chiniquën pa'yanpi. Isonahuatona', nipa'copirayatopi. Monshoápirinhüë', ⁷ Quisosori së'huaquirahuaton:

—Ama huachi iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Huaniantaco', itërin.

⁸ Napotohuachina në'pëtintapirinhüë', Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Ina quëran motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin:

—Achin ni'namaso', ama insonta' sha'huitocoso'huë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nannpiantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco', itërin.

¹⁰ —Pi'pian Sinioro yanatanainquën. Maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: "Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëntarin," topi. ¿Onpoatonta' napopi? itërin ca'taninsopitari.

¹¹ —No'tëquën napopi. "Noya ayonquiantacaso marë' huëntapon," ténin pënëntona'pi ninoton. ¹² Carimaso nipirinhüë' sha'huitaranquëma'. Nani mini huëntapirinhüë', co nohuitopihüë'. Co yanatëtonaraihüë', inahua yonquinëna quëran no'huipi. Canta' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inapochachin aparitarinaco, itërin Quisosori.

¹³ Napotohuachina, ca'tano'sanënpita yonquipi huachi: "Tëhuënhachin i'hua Coansha Paotista pënëntërin. Iniasë pënëntërinso pochachin pënëntopirinhüë', co yanatëpihuë'," topi yonquiatona'.

Hua'huasha hua'yantërinso' (Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Nani nohuaraimantahuachinara, na'a piyapi'sa' quënanquimarin. A'na quëmapiso' huë'sahuaton, isonquirin.

¹⁵ —Hui'nahuë Sinioro nosorotoco. Chiniquën paritarin. Sopai nohuanton, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Pacoro pacorotarin. A'na tahuëri

pënquë anotërin. A'na tahuëri i'quë nitë'yaitërin. Naporárin. ¹⁶ Ca'tano'sanënpita sha'huitato: "Sopai inquitoco," itopirahuë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁷ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? itahuaton, —Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

¹⁸ Quëntahuachina, Quisosori sopai nontërin. "Iso hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi," ito-huachina, a'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noy-atërin huachi.

¹⁹ Ina quëran inaora ya'huaso', ca'tano'sanënpitari natanquirin.

—¿Onpoatonta' Sinioro co quiyariso' nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁰ —Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëramaco-huë' ni'ton, co nanitëramahuë'. Natëramaco naporini, catahuaitënuquëmahuë'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparín. Pi'pian tëranta' ina natëtoma', nontohuatama', catahuarinquëma'. Nani ma'sha nanitaparama'. "Yosë nohuanton, iso motopi ya'huinca'in," tënama' naporini, ina nohuanton, ya'huincaitonhuë'. Inapochachin ya'ipi cancanëma quëran natëramaco naporini, sacai' nininso' catahuaitënuquëmahuë'. [²¹ Isanpi sopaiso nipirinhue' sacai' inquitacaso'. Ayono nicatë chiniquën Yosë nontaquë huarë', inquitëre', itërin.]

Chiminacaso' ninoantarinso'

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

²² Cariria parti paponá pochin, Quisosori ca'tano'sanënpita sha'huitaantarin:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinaco, masarinaco.

²³ Mapachinaco, tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco huachi, itërin. Natanahuatona', pa'pi, sëtopi.

Coriqui Yosë pëinën marë' quëttopiso'

²⁴ Capinaomoquë canconpachinara, a'naquën Yosë pëinën marë' coriqui ma'patona'piro'sa' huë'pi. Huëcatona', Pitro itiipi:

—Yosë chinotopiso pëi' tapacaso marë' ya'ipinpoa' pi'pian coriqui quëtacaso' ya'huërin. ¿Quëma maiströnëso' co pahuëretërinhuë' ti? itopi.

²⁵ —Pahuëretërin mini, itërin Pitrori.

Ina quëran pëiquë ya'conpachina, inaquë Quisoso quënanconin. Co'huara sha'huichátërasohuë', inari ninoton, itërin:

—Pi'pian iyasha natainquën. Copirnoros'a' coriqui nohuantohuachinara, ¿inpitata' ma'parin? ¿Quë-mopinënpita quëran huarë' ma'parin to? itërin.

²⁶ —Co quëmopinënpitaso' ma'parinhue'.

Nisharo'saráchin ma'parin, itërin Pitrori.

—No'tëquën naporan. Napoaton co hui'ninpitariso' quëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin Yosë pëinën-quë nicacaso' ya'huërin. Co caso' quëta'huasohuë' nipirahuë', ²⁷ ama no'huitacaiso marëhuë' carinta'

quëchi. Sono' yonsanquë pa'sahuaton, yo'natëquë'. Ya'nan ohuararanso' sami nanamënuquë ni'quë'. Inaquë coriqui quënanaran. Masahuaton, quëttonquë'. Catoënpa marë' naniarin, itërin. Pitro pa'sahuaton, Quisoso ninorinso chachin quënanconin huachi.

Chini chiniquën nanantërinso'

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

18 Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari paahuarahuatona', Quisoso natanpi.

—A'na tahuëri Yosë isoro'paquë hua'anëntohuachin, ¿insota' chini chiniquën nanantarin? itopi.

² Ina natanahuaton, a'na hua'huasha përasahuaton, huancánachin ahuanirin.

³ —Natanco iyaro'sa' pi'pian a'chinchinquëma'. Co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Hua'huasharo'sa' yonquico'. Co chiniquën nanan nohuantopihuë'. Co a'napita nocanpihuë'. Co inapita pochin cancantohu-atamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. ⁴ Hua'an pochin cancantacamaso' naniantatoma', hua'huasha pochin sano cancantoco'. Ina quëran Yosë noya noya ni'sarinquëma huachi.

⁵ Imaramaco ni'ton, ya'ipiya nicatahuacaso' ya'huërin. Hua'huaro'santa' nosorohuatama', canta' nosoroaramaco. Ya'ipi hua'huaro'sa pochin cancantopisopitanta', noya ni'co'.

Anishacancantërinso'

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ "Hua'huasha natërinco'so' anishacancantohuatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiniquën canchatërapihuë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë', marëquë chimiitërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Pancara'piquë a'sonconotahuatënnënuquëma', të'yaitërinënuquëma' naporini, co aquëtë' oshahuaintomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë'. ⁷ Isoro'paquë sacai' Yosë imacaso'. Nisha nisha ya'huërin piyapi'sa' anishacancantacaiso'. Ina marë' oshahuanpi. Anishacancantona'piso nipirinhue', na'con na'con oshahuanin. Yosëri chiniquën ana'intarin ni'ton, ¡ma'huantacha nisarin paya!

⁸ Napoaton imirama quëran, nantëma quëranhuë napon co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëmiratërama', ninishitërantëtërama', ninapotërama naporini, noya noya niitomahuë'. Tantoimira, tantorancha nipomarahuë', Yosë'pa' paatoma', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama', nantëma', inapita nishitëtëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuainquëmaso' a'poco'. ⁹ Ya'pirama quëran quënanamiso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipo-marahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin noya ni'tapomarahuë' parisitopiquë të'yatohuachinënuquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama', itërin.

Ohuica chihuërinso pochin nininso'

(Lucas 15.3-7)

¹⁰ Ina quëran Quisosori itaantarín: "Ama a'na hua'huasha tëranta' nocancosohuë'. Inahuanta' Yosëri nosororin. Nani anquëniro'sa' sha'huitërin a'naya a'naya a'paicaiso marë'. Tata Yosë'pa' ya'huatona', Yosë nontapi. [¹¹ Na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', chihuëpiso pochin nipi. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahuë inapita nicha'ëca'huaso marë'.]

¹² Ni'co'. A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' pë'tahuarin. Ya'ipiya nosororin. Pastoquë coshatacaiso marë' quëparinquë a'naya tëranta' chihuëhuachina, yonípon pa'nin. A'napitaso' inaquëranchin patahuaton, hua'qui' yonisarín. ¹³ Quënanahuaton, pa'yatarín. Iscon shonca iscon ohuicanënpita co chihuëpirinahuë', co inapitaráchin yonquirinhuë'. A'naíchin chihuërinso' quënanahuaton, na'con na'con pa'yatërin. ¹⁴ Inapochachin Tata inápaquë ya'huërinso' nosororinquëma'. Hua'huaro'santa' nosororin. Co nohuantërinhuë' a'naya tëranta' parisitopiquë paacaiso', tënín.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

(Lucas 17.3)

¹⁵ Ina quëran Quisosori pënëantarín. "Ímapatamaco, iyaparima pochin ninicamaso' ya'huërin. A'naquën ma'sha onpotohuachinquën, quëmaora paaton, nanan anoyatëquë'. Ina quëran oshaquëran pënënuquë' noya yonquianta'in. Noya natëhuachinquën, oshanën marë' tëhuënhachin sëtöhuachin, noya cancantaantarín. Iyaparima pochin ninosoroantarama huachi. ¹⁶ Nipirinhuë', co yanatëhuachinquënhuë', a'na ya'pihuë nipon, catohuë nipon pënënanso natanacaiso marë' quëparahuaton, nontoantaquë'. Iyaro'sa' quëparansopitanta' noya nataina' ama pi'pian tëranta' nonpinacaso marëhuë'. Inapitarinta' pënëina'. ¹⁷ Co inapita tëranta' yanatëantahuachinhuë', ya'ipi imaramasopita niyontonpachina', ya'ipiya sha'huitëquë' inahuarinta' nanan anoyachina'. Inapitarinta' pënëantapirinahuë', co inapita tëranta' yanatantahuachinhuë', ama huachi iyama pochin ni'cosohuë'. Co imarinso pochinhuë nipon, Noma copirno marë' coriqui ma'patona'pi pochin nipon ni'co huachi.

¹⁸ Oshahuanacaso' co yananiantohuachinhuë', sha'huitëquë': 'Tëhuënhachin iyasha oshahuanan. Co naniantëranhuë' ni'ton, co Yosë inquitarinquënhuë', itëquë'. Yosërinta' inachachin napotapon. Nipirinhuë', oshanën marë' sëtaton Yosë yonquiantahuachin, noyatapon. 'Oshanën iyasha Yosë inquitarinquën, itëquë'. Yosërinta' oshanën inquitaton, noya ni'sarin huachi.

¹⁹ Catoyanquëma tëranta' napopianachin yonquiatoma Yosë nontohuatama', Yosë natanatënuquëma', catahuarinquëma'. ²⁰ Chinotamacoso marë' niyontonpatama', canpitario'co ya'huarahuë. Carayanquëma tëranta' niyontonpatama', canta' inaquë ya'huërarahuë', tënín Quisoso.

²¹ Ina quëran Pitrori itërin:

—A'na iyahuë Sinioro ma'sha onpotohuachinco, nanan anoyachi, tënahuë. Nipirinhuë', naquëranchin naquëranchin ma'sha onpotohuachinco, ¿onpo onporota' nanan anoyachi? ¿Canchisëro' pochin nimara ti? itërin.

²² —Co canchisëroichin nanan anoyatacaso' ya'huërinhuë'. Canchisë shonca canchisëro' † anoyatoco', itërin Quisosori.

Co nanan anoyatona'pihuë'

²³ Ina quëran itaantarín:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma', natanco'. A'na hua'an naporinso pochin ninin. Na'a piyapinënpitari nihuirin ni'ton, a'naya a'naya amatërin natanacaso marë'. ²⁴ Napohuachina, a'nara' quëntapi na'a huaranca nihuirinso'. Co apira pahuëretochináchinhuë' nihuitërin. ²⁵ 'Hua'huayátërahuë nihuirinco ni'ton, co onporonta' nanitarinhuë' pahuëreincoso', ta'ton, inpriatonën itapon: 'Iso quëmapi co nanitërinhuë' pahuëreincoso'. Chiminaquë huarënta' sacatopirinhuë', co onporonta' pahuërarincohuë'. Napoaton ya'ipi ma'shanënpita matonquë'. Ina quëran inaora chachionta' pa'anquë'. Sa'in, hui'ninpitare chachin pa'anquë' pi'pian tëranta' cana'i, itërin hua'ani. ²⁶ Ina natanahuaton, nihuitona'pi chiníquën pa'yanin. Isonahuaton, nohuantaso' mosharin. 'Nosoroco sinioro oshaquëran ya'ipiya pahuëre'inquën. Ama pa'ancoisohuë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, hua'ani nosororin. Nosoroaton, ya'ipi nihuirinso' ayataton noya a'parin huachi.

²⁸ Nihuitona'piso nipirinhuë' pipirahuaton, a'na iin pi'pian nihuirinso' quënanconin. Pasa tahuëri sacatohuachina canarinsoichin nihuipirinhuë', maconorahuaton, chiníquën no'huirín. 'Ya'ipi nihuirancoso' apiramiáchin pahuëreco huachi, itërin. ²⁹ Ina quëmapinta' isonahuaton, na'con mosharin. 'Nosoroco iyasha oshaquëran ya'ipi pahuërearanquën, itopirinhuë', ³⁰ co pi'pian tëranta' nosororinhuë'. Tashinan pëiquë apo'motërin. 'Pahuëre'taquë huarë' pipiin, itërin.

³¹ Hua'an piyapinënpitaso' ina ni'sahuatona', no'huítopi. '¡Ma'huantacha ninin paya! Co pi'pian tëranta' nosororinhuë', ta'tona', hua'anëna ya'ipiya sha'huitonpi. ³² Ina natanahuaton, nihuitona'pi amataantarín. '¡Quëmaso' pa'pi co noyahuë' cancantëran! "Nosoroco," itëranco ni'ton, hua'huayátërahuë nihuipirancohuë', ya'ipiya topinan ayatëranquën. ³³ Carinquën nosororanquënso pochachin a'na iyasha nosorocamaso nipirinhuë', ¿co pi'pian tëranta' nosororanhuë' ti? itërin. ³⁴ Ina quëran chiníquën no'huítón, son-taro'sa' amatahuaton, tashinan pëiquë apo'motërin anta'. 'Pahuëre'inco huarë' chiníquën aparisitëquë', itërin," tënín.

³⁵ Ina quëran itaantapon:

—Inapochachin Tata Yosë na'con nosoroatënuquëma', ya'ipi oshanëma' yainquitopirinquëmahuë', co canpita capini nanan anoyatohuatamahüë', co oshanëma' in-

† CANCHISË SHONCA CANCHISËRO' TOPACHINA: Onponta nanan anoyatacaso' ya'huërin, tapon napotërin.

quitarinquëmahüè'. Chiniquën parisitarama'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' nanan anoyatacaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

Sa'ahuano'sa' pënëinso'
(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 Nani a'chinahuaton, Cariria quëran pipirin. Cortanii' aquëtëran paaton, Cotia parti cancoan-tarin huachi. ² Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Inaquë na'a cania'piro'sa' anoyatërin.

³ Ina quëran a'naquën parisioro'santa' huë'pi. Non-pintatona', atëhuëcaiso marë' nontiipi:

—¿Noya ipora sa'ampo' tÿ'yatacaso' ti? itiipi.

⁴ —¿Ma'ta' Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'? Iráca ya'nan piyapi nipon, catoíchin Yosëri ninin. A'na quëmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin. ⁵ “Napoaton quëmapi sa'apachina, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhuë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin,” tënin. ⁶ Catoya'pi nipirinhuë', a'naíchin pochin ni'nin. Nani Yosëri asë'quërin ni'quëhuarë', co onporonta' sa'ama' tÿ'yatacaso' ya'huërinhuë', tënahüë, itërin Quisosori.

⁷ —¿Onpoatonta' nipachin, iráca Moisésëso' pënëinpoa' sa'ampo' tÿ'yatacaso'? “Sa'ampo' yatë'yatohuatëra, coisëquë aninshitahuatë', tÿ'yatë'rë',” tënin, itopi parisioro'sari.

⁸ —Co tÿ'yatacaso' pënëinquëmahuë'. Co natan-tochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, napotërinquëma'. “Coisëquë ninshitaquë huarë' tÿ'yatë'rë',” itopirin-quëmahuë', ya'nan nipon quëran huarë' co Yosë nohuantërinhuë' sa'ama' tÿ'yatacaso'. ⁹ Napoaton carinquëma' pënëinquëma'. Co sa'ama' monshihuanpirinhuë', tÿ'yatohuatama', oshahuanama'. Ina quëran a'na sanapi mapatama', co inaso' sa'ama'huë'. Monshitëramaso pochin Yosëri ni'nin, itërin.

¹⁰ Ina natanahuatona', ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ina pochin ni'quëhuarë', co noyahuë' sa'acaso' ni-mara, itopi.

¹¹ —A'naquën mini Yosë nohuanton co sa'apihuë'. Na'con na'conso nipirinhuë' noya sa'acaso'. ¹² A'naquën hua'huatapona quëran huarë' inachin co nanitopihuë' sa'acaiso'. A'naquëonta' a'napitari ma'sha onpotërin ni'ton, co huachi nanitopihuë'. A'naquëonta' na'con na'con Yosë marë' yasacatona', co sa'apihuë'. Ina pochin nicacamaso' nohuantohuatama', inapoco', itërin Quisosori.

Hua'huaro'santa' nosororinso'
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Na'a hua'huaro'sa' quëntapirinahuë', ca'tano'sanënpitari co nohuantopihuë':

—Ama napotocosohüë'. Quisoso apinama', itopi.

¹⁴ Quisososo nipirinhuë' tënin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohüë'. Hua'huaro'sa' a'naróachin yaimarinaco. Inapita pochin cancantohuatama', Yosë hua'anëntërin-

quë ya'conarama', itahuaton, ¹⁵ hua'huaro'sa' së'huamotorahuaton, Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'. Nani Yosë nontohuachina, pa'nin huachi.

Ma'huan yaimarinso'
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Ina quëran a'na quëmapiri huëcapairin.

—¿Ma'ta' Maistro caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itërin.

¹⁷ —¿Ma'marëta' noya nininso' natananco? Yosëíchin noya noyaso'. Nanpimiatamaso' nohuantohuaton, pënëntërinso' natëquë', itërin.

¹⁸ —¿Insopitata' natëca'huaso' ya'huërin? itërin ma'huani.

—“Ama piyapi tÿepaquësohüë'. Nani sa'an ya'huëtohuachinquën, ama monshihuanquësohüë'. Ama ihuatëquësohüë'. Ama nonpinapiquësohüë'. ¹⁹ Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'. Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë',” itërin Quisosori.

²⁰ —Hua'huatapo quëran huarë' inapita natërahuë. ¿Ma'ta' pahuantarinco nica'huaso'? itaantarin ma'huani.

²¹ —Yosë pochachin cancantamaso' nohuantohuaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran imaco huachi. Co huachi ma'sharáchin yonquihuatanhuë', inápaquë canamiataran, itërin Quisosori.

²² Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. “Hua'huayátërahuë ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin. Sëtatón, pa'nin huachi.

²³ Nani pa'pachina, ca'tano'sanënpita itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁴ Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pirahuaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ma'huano'saso' ina quëran sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁵ Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—Napoahuarë' ¿cha'ërë'po ta'ma a'naya tëranta nica? nitopi.

²⁶ Ya'ipiya notëërahuaton, itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëíchin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparin, itërin.

²⁷ —Ni'quë' Maistro. Quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarainquën. ¿Ma'ta' ina marë' canapoi? itërin Pitrori.

²⁸ —Tëhuëenchachin iyaro'sa' canaarama'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri ya'ipiya anoyatarahuë. Naporo' noya noya ya'noato, hua'anëntacaso' shiraquë huënsërahuë. Inaquë coisë pochin no'tëquën sha'huitarahüë. Canpitanta' acoaranquëma' ya'ipi israiro'sa' shonca cato' huënton chachin nininso' hua'anëntacamaso marë'. Shonca catonquëma' napoarama'. ²⁹ A'naquëma mini imamacoso marë' ma'shanëma' patarama'. Ina marë' Yosë acanaarinquëma'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima',

tataparima', mamaparima', sa'ama', hui'nama', no'panëma' inapita patarama' a'chinacaso marë'. In-apohuatama', a'naíchin marë' pasa aquëtë canarëso pochin quëtëtarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama'. ³⁰ A'naquënso ipora chiníquën nanantopirinahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquënso nipirinhuë' ipora topinan piyapi pochin nicaponaraihuë', a'na tahuëri chiníquën nanantapi, itërin Quisosori.

Sacatoro'sa' canapiso'

20 "Natanco iyaro'sa', Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. A'na quëmapi ya'huërin, pancana no'pa' hua'anëntërinso'. Inaquë opasáchin sha'nin. Panca imin ya'huëtërin ni'ton, piyapi'sa' nohuanterin iminënguë asacatacaso marë'. Tashiramiachin pa'nin sacatoro'sa' yonípon. ² A'naquën quënanconahuaton: 'Sacatoco', itohuachina, natanpi. '¿Onpo marëta' asacatarancoi?' itohuachinara: 'A'napita canapiso nápo' pahuërëaranquëma', itërin. 'Noyahua'. Ina nápo marë' ni'quëhuarë', sacatarai, topachinara, iminënguë a'parin sacatacaiso marë'. ³ Ina quëran yono pi'iriahuasos', cachiquë paantararin a'na sacatoro'sa' yoniantacaso marë'. A'naquën quënancoantararin. ⁴ 'Canpitanta' iminëhuëquë sacatoco' no'tëquën pahuërë'inquëma', itohuachina: 'Noyahua'. Sacachii nipachin, ta'tona', inahuanta' paantapi sacataponna'. ⁵ Ina quëran camotëchin naquëranchin cachiquë paantarahuaton, a'napitanta' iminënguë a'parin sacatacaiso marë'. Tëhuërënhuasos', inapotaantararin. ⁶ I'huaraya huarë' naquëranchin cachiquë paantarahuaton, quëmapi'sa' quënancoantararin. '¿Onpoatomata' topinan huaniarama'? ¿Ya'ipi tahuëri ipora co sacatëramahuë' pa?' itoonin. ⁷ 'Co sacachátëraraihuë'. Co inso tëranta' camairincoihuë' ni'toi, ninaarai, itopi. 'Inta nipachin, canpitanta' iminëhuëquë sacatoco', itërin. A'na oraíchin pi'ya'conacaso' nisapirinhuë', pa'pi sacataponna'.

⁸ Nani tashihuachina, hua'anëni inprietonën sha'huitërin: 'Ya'ipi sacatoro'sa' amatahuaton, pahuërëquë'. I'huaraya huarë' sacatërinso'pita'ton pahuërëquë', itërin. ⁹ A'na oraíchin sacatopirinahuë', huë'pachinara, ya'ipi tahuëri nanirinso' pahuërërin. ¹⁰ Tashiramiachin sacatopisopita ina ni'sahuatona', yonquiapi: 'Na'con na'con canpoaso' pahuërëarinpoa', ta'tona', huë'pirinahuë'. Ina nápo chachin pahuërërin anta'. ¹¹ Coriqui ma'pataponaraihuë', hua'anën no'huiconpi. ¹² 'Pasopitaso', a'na oraíchin sacatopi. Quiyaso nipirinhuë', ya'ipi tahuëri sacatërai. Tashiramiachin quëran huarë' pi'i pi'carincoi. Hua'qui' sacatopiraihuë', napopianachin pahuërërancoi. Co no'tëquën pahuërërancoihuë', itërin a'nari. ¹³ 'Co'chi iyasha nonpintëranquëmahuë' paya. Ina nápo coriqui marë' ya'ipi tahuëri sacatarai, itëramaco ni'ton, no'tëquën pahuërëranquëma'. ¹⁴ Canaranso' masahuaton, paquë huachi. A'napitaso' co hua'qui' sacatopirinahuë', caora nohuanto, ya'ipi tahuëri nanirinso' pahuërërahuë'. ¹⁵ Caoranquën coriqui ni'ton, onposona nohuantohua-

to, inanapo pahuërëta'huasos' ya'huërin. Inapita nosoroato, pahuërërahuëso marë' ¿no'huiramaco ti?' itahuaton, a'parin huachi. ¹⁶ Tëhuënhachin a'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso nipirinhuë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarino'

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Ina quëran Quirosarinquë paantapi. Paponna pochin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, inapitaráchin sha'huitantararin.

¹⁸ —Natanco iyaro'sa'. Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' Yosë quëran quëmapi'co nipirahuë', sha'huirapiarinaco. Cotio hua'ano'sa', maistro'sa', inapita masahuatonaco: "Tëpacaso' ya'huërin," tosapi. ¹⁹ Ina tosahuatona', nisha piyapiro'sa' sha'huitapi aparisitnacoso marë'. Tëhuarahuatonaco, chiníquën huihuirarinaco. Huihuitonaco, pë'shaarinaraco. Ina quëran corosëquë apatanantarinaraco chimina'huasos' marë'. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nantantarahuë huachi, itaantararin.

Santiago, Coansha inapita nohuantopiso'

(Marcos 10.35-45)

²⁰ Ina quëran cato' ca'tano'sanënpita huë'pi Quisoso nontacaiso marë'. Sipitio hui'ninpita inahuasos'. A'shinë chachin huë'pi. A'shinso' isonahuaton:

Pi'pian Siniro nonchinquën, topiraihuë', itërin.

²¹ —¿Ma'ta' imoya nohuantëran? itërin Quisosori. —Hua'an ya'conpatan, hua'huahuëpita chiníquën nanan quëtëquë', topirahuë'. Quëma pirayan ahuënsëquë', a'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', itërin.

²² —Canpitaso' co ya'ipi nitochátëramahuë' ni'ton, co no'tëquën yonquiramahuë'. Máin o'orëso pochin chiníquën parisitarahuë. Canpitanta' aparisitohuachinënguëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

—Ahuantarai, topi cato chachin.

²³ —Imaramaco ni'ton, canpitanta' parisitapoma mini. Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiníquën nanan quëta'huanguëmaso'. Tata Yosëíchin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita acoarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

²⁴ Ina quëran oshaquëran a'napita ca'tano'sanënpitari natanpi. "Chini chiníquën nanantacaiso' ¿nohuantopi ti?" ta'tona', no'huipi. ²⁵ Quisososo nipirinhuë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin:

—Nisha piyapiro'sa' chiníquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'ano'sasos' chiníquën nanantatona', piyapinënpita no'huiana quëran camaipi. ²⁶ Canpitaso nipirinhuë' ama inapita pochin cancantocosohuë'. Yosë huëntonënguë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaso' nohuantëréhuë'. Noya noya iyaro'sa' yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ²⁷ Piyapinën pochin cancantoco'. Catahuacasos'ochin yonquihuatama', Yosë noya noya ni'sarinquëma'. ²⁸ Canta' Yosë

quëran quëmapico niporahuë', co a'napita ca-maica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahua-ca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya nininso'

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹ Paantarahuatona', a'na ninanoquë canconpi, Quirico itopiso'. Ina quëran pipihuachina, notohuaro' piyapi'sari imasapi. ³⁰ Cato' quëmapi'saso nipirinhüë', ira yonsanquë huënsëapi. Somaraya ni'tona', inaquë huënsërapicoriqui ma'patacaiso marë'. "Quisoso na'huërarin," topachinara, chiniquën përapicoriqui.

—¡Nosorocoi Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosorocoi quiyanta' topiraihuë', itopi. ³¹ A'naquëni natanahuatona', no'huipi: "Ta'toco'," itopirinhüë', aquëtë chachin chiniquën nontopi.

—¡Onpopionta' Siniro nosorocoi quiyanta' topiraihuë'! itantapi.

³² Napotohuachinara, Quisososo chiniconahuaton:

—Sha'huitoco' huë'ina', itërin. Huë'pachinara:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpochinquëma'? itërin.

³³ —Anoyarayato' Siniro quiyanta' ni'chii, itopi.

³⁴ Itohuachinara, nosoroaton, së'huarayararin.

A'naroáchin noya ni'topi. Inapotohuachina, Quisoso imapi huachi.

Quirosarinquë canconinso'

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

21 Nani Quirosarinquë ya'caritahuatona', Oriposë panënuquë canconpi. Ina ya'cariya a'na ninano' ya'huërin, Pitipacui itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

² —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natimarinquë canconpatama', mora hua'huinë chachin a'sonpinan quënanconarama'. Hua'huinso', hui'napishin. Cato chachin i'quiritahuatoma', quëshico. ³ "¿Onpotaomata' i'quiritaramaso'?" itohuachinënuquëma', "Siniro'ri nohuan-tërin. Apira isëquë acoquiantarai," itoco'. "Quëpaquë nipachin," itohuachinënuquëma', quëshico, itërin.

⁴ Iráca Yosë nohuanon pënëntona'piri ninshitaton tapon:

"Quirosarinquë ya'huëpisopita sha'huitëquë':

'Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' huë'sarin catahuainquëmaso marë', Yosë a'patimarinquëmaso'.

Chiniquën nanantaponahuë', topinan piyapi pochin cantataton, mora hui'napishin aipi huënsëriarin, itëquë', "tënin.

Íraca ninorinso chachin Quisoso mora aipi paacaso yonquirin.

⁶ Ca'tano'sanënpitaso pa'sahuatona', Quisosori camairinso chachin nipi. ⁷ I'quiritahuatona', cato chachin quëntapi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërapicoriqui, pa'sarin. ⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtoci. A'naquëonta' panpë mono pochin nininso' masahuatona', no'paquë huëtoci. Inaquë Quisoso pa'sarin

huachi. ⁹ A'naquën quëchitërapicoriqui. A'naquëonta' imasapi. Papona pochin chiniquën nonsapi:

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanon, isairo'sacoi hua'anëntarincoi! itopi.

¹⁰ Quirosarinquë canconpachina, ya'huëhuano'sa' pa'yanatona', noncaroapi.

—¿Ma piyapita' isoso'? topachinara, ¹¹ —Co'ta Quisoso, Cariria parti ya'huërinso'. Nasarito quëran huëcaton, na'con pënëntërin, itopi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹² Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paaton, ya'conconin. Inaquë na'a nipa'antopisopita quënanconahuaton, a'parin. A'naquën coriqui nicanpiarapirinhüë', misanënapitanta' pitarapiarin. Nëpë' pa'anin-sopitanta' a'paton, huënsëpiso' pitarin.

¹³ —Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. "Ca nohuanto, pëinënuquë ya'huërin piyapi'sa' nontinacoso marë'," tënin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin nitërama', itërin Quisosori.

¹⁴ Ina quëran na'a cania'piro'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën somaraya nininso'. A'naquëonta' apiaro'sa'. Inapita huë'pachinara, a'naroáchin anoyatërin. ¹⁵ Cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapitaso' ni'sápi. Hua'huaro'saso nipirinhüë' pa'yatatona', chiniquën nonsapi. "¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. Yosë chachin a'patimarinpoaso'," tosapi. Ina natanahuatona', hua'ano'sari no'huipi. ¹⁶ No'huitona', Quisoso itopi:

—Isopita napopiso' ¿co natananhuë' ti? itopi.

—Natanahuë' mini. No'tëquën nonsapi. Yosë quiri-canënuquë naporin:

"Quëma nohuanon, hua'huaro'sa' nóya nonapiar-inënuquën.

Sho'shopia'huaro'sa' niponaraihuë', 'Ma noyanquëncha quëmaso paya,' itarinënuquën," tënin, itërin Quisosori.

¹⁷ Ina tosahuaton, Pitaniaquë pa'nin. Inaquë huë'ëpatërin.

Iquiri nara ahuirinso'

(Marcos 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Tashiramiachin ninanoquë paantapon pochin, Quisoso tanarin. ¹⁹ Aquë quëran iquiri nara quënanin, ira yonsanquë huanirinso'. "Inaya tëranta' nitërinso' ma'to ca'i," ta'ton pa'pirinhüë'. Na'con monohuana-ponahuë', co manta' nitërinhuë'. Ina ni'sahuaton:

—Ama huachi iso nara nichinsohuë', tënin Quisoso. Napohuachina, nara a'naroáchin ahuirin. ²⁰ Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' Maistro, iso nara a'naroáchin ahuirin? itopi.

²¹ —Tèhuënchachin Yosë ya'ipi nanitaparin. Ina non-tohuatama', ya'ipi cancanëma quëran natëco'. "Co Yosë catahuarincohuë'," ama tocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', sacai' nininso' nani-taparama' canpitanta'. "Yosë nohuanton, iso motopi nich'i huincarahuaton marëquë niichin" tënama' naporini, ina nohuanton, inapo'itonhuë'. ²² Yosë nontohuata-ma', noya natëco'. "Tèhuënchachin Yosë catahuarinco'," topatama', na'con catahuarinquëma'. Ma'sona tëranta' nipatama', acotarinquëma', tënin.

Chiniquën nanantërinso'
(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarin piyapi'sa' a'chintantacaso marë'. A'chinaquëya', cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

—¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁴ —Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'. ²⁵ ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

Natanahuatona', inahua capini ninontapi.

—¿Ma'ta' itahua? "Yosëri nanan quëtërin aporintacaso'," itohuatëhua', "¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'?" itarinpoa'. ²⁶ Nipirinhue', "Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin," itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huarinënpoa'. "Yosëri a'parin pënëntacaso marë'," topi ya'ipiya, nitopi.

²⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotërai huë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotërai huë', toconpi.

—I'yan, napoahuarë' co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahue', itërin Quisosori.

Cato' hui'napi'sa' napopiso'

²⁸ Ina quëran itaantarin:

—Apira iyaro'sa' a'chintaanta'inquëma' yonquico'. A'na quëmapi ya'huërin opa sha'na'pi. Inaso', Cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' sha'huitërin: "Ipora tahuëri, conpa, iminquë sacatonquë'," itopirinhue', ²⁹ "Inca tata, co yasacatërahuë'," itërin. Napotaponahuë', os-haquëran yonquiantarin. Noya cancantaton, sacatapon pa'nin. ³⁰ A'na hui'nionta' camairin iminquë sacat-acaso'. "Noyahua'. Pa'i nipachin canta' sacachi," itaponahuë', co pa'ninhue'. ³¹ Cato' hui'nin chachin sha'huitopirinhue', ¿insoarita' natërinso'? itërin Quisosori.

—Ya'nan camairinso' pa'pin natëton, sacatërin, itopi.

—No'tëquën naporama'. A'naso' "Pa'i nipachin," taponahuë', co pa'ninhue'. Inapochachin copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihua-na'piro'sa', inapita co noyahuë' yonquipirinhue', ipo-

raso' ina naniantahuatona', Yosë imasapi. Imatona', tèhuënchachin hua'anëntërinquë ya'conapi. Canpitaso nipirinhue' co yaya'conamahuë'. ³² Coansha Paotista pënënpirinhue'mahuë', co yanatëramahuë'. Noya cancantamaso marë' a'chintopirinhue'mahuë', co yanatëramahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihua'piro'sa', inapitaso nipirinhue' a'naroáchin natëtona', noya cancantopi. Ina nicapomarahue', co yonquiramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama', itërin.

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Ina quëran itaantarin: "A'nanta' pënënto nanan, a'chinchinquëma', natanco'. A'na quëmapi pancana imianatërin. Inaquë oparachin sha'nin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona' huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'.

Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë' patoma nitërinso' canpitaoranquën marë' maco'. Patomachin canta' acotoco, itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin huachi. ³⁴ Ina quëran nani nitohuachina, aquë ya'huërin quëran piyapinënpita a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'. ³⁵ A'pahirinhue', inpriatonënpitari masahuatona', ahuepi. A'naso' tēpapi. A'nanta' na'pique tēyara-tona', tēpapi. ³⁶ Naquëranchin hua'anëni a'napita a'paantarin. Na'a piyapinënpita a'paantapirinhue', inachachin nitantapi. Ahuëantarahuatona', topinan a'paantapi.

³⁷ Ina quëran hua'anëno' yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'pahirahuë', co manta' quëtōpi-hue'. Hui'nahue' chachin nipachin a'pa'i. Ina tèhuënchinso' natëapona' nimara, ta'ton, hui'nin chachin a'pahirinhue'. ³⁸ Ya'caritëraso', inpriatoro'sari quënanpi. 'Ni'cochi. Hui'nin chachin huë'sarin huachi. Pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tēpa'ahua' ya'ipi ma'shanënpita matahua', nitopi. ³⁹ Naporahuatona', hua'anën hui'nin mapi. Masahuatona', aipiran tēyatōpi. Ina quëran tēpapi huachi.

⁴⁰ Napotohuachinara, ¿ma'ta' onpotintapon hua'anëni, hui'nin chachin tēpatōpi ni'quëhuarë'?" itërin Quisosori.

⁴¹ —Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, chiniquën no'huiton, a'naroáchin tēpapon. Ina quëran nasha in-priatoro'sa' acoantarin. Inapitaso' opa nitohuachin, no'tëquën quëtapi huachi, itopi.

⁴² —Iráca Yosë quiricanënuquë ninshitërinso' ¿co non-tëramahuë' ti? Ninshitaton, naporin:

"Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi quënanpirinahuë', pëina'piro'sa' co nohuantōpihuë'. 'Napoonin,' ta'tona', tēyatōpirinhue'.

Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë' pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

Yosëri chachin inapotërin. Napoaton 'ma noya' tënëhua,' tēnin quiricanēnquē.

⁴³ Napoaton itaranquēma', Yosë yahua'anēntopirin-quēmahuē', co nohuantëramahuē' ni'ton, a'poarinquēma'. Nisha piyapiro'sa' piyapinēnpita pochin ni'sarin. Inapitaso' noya natēapi. [⁴⁴ Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirinhüē' ina na'piri chachin anoantohuachin, a'naquēn ni'sharianin,] itërin Quisosori.

⁴⁵ Natanahuatona', cotio hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. "Canpoa' chinotatonpoa' pēnēnarinpoa'," ta'tona', no'huipi. ⁴⁶ No'huitona' tashinan pēiquē yapo'mopirinhüē', piyapi'sa' tē'huatatona', co mapihuē'. Notohuaro' piyapi'sa' Quisoso noya natanpi. "Yosëri chachin acorin pēnēnpoaso marë'," topi. Napoaton cotio hua'ano'sa' co nanitopihuē' Quisoso macacaiso'.

Coshatacaso marë' amatërinso'pita

(Lucas 14.15-24)

22 Ina quëran a'na pēnënto nanan ya'huëre', sha'huitaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquēma'. ² A'na copirno naporinso pochin ninin. Inaso', hua'huayätërahuē piyapi'sa' hua'anëntërin. Hui'nin yasa'apachina, panca pita nisarín. ³ Napoaton piyapinēnpita a'parin piyapi'sa' sha'huitacaiso marë'. Sha'huitopirinhüē', co nohuantopihuē' huēcacaiso'. ⁴ Copirnosonatanahuaton, a'napita piyapinēnpita a'paantarín: 'Sha'huitonco' manóton huë'ina'. Nani ohuacaro'sa' amoshin nipisopita atëpatërahuē capacaso marë'. Nani ya'ipi taparahüē. Huëco huachi ca'ahua', itonco', itahuaton a'parin. ⁵ Pa'sahuatona', sha'huitaantapirinhüē'. 'Co'chi nanitëraihuē' paya', toconpi a'naya a'naya. A'naso' iminquē pa'nin. A'nanta' ma'sha pa'anapon pa'nin. ⁶ A'naquënisó', piyapinēnpita masahuatona ahuëpi. Inapotatona' tēpapi. ⁷ Copirnosonatanahuaton, chiníquēn no'huitërin. Sontaro'sa' a'parin ana'ntacaiso marë'. Piyapinēnpita tēpatopi ni'ton, inahuanta' sontaro'sari tēparin. Napatohuatona' pēnēnapita ahuiquitopi. ⁸ Piyapinēnpita amatantarahuaton, sha'huitërin. 'Pita marë' nani tapapirahuē'. Amatërahuësopitaso' co inashitopihuē' isëquē nicacaiso ni'ton, co huachi inapita yonquirahuē. ⁹ A'na ira a'na ira pa'tatoma', a'napita piyapi'sa' quënanpatama', sha'huitonco' huë'ina'. Inso tëranta' quënanpatama', sha'huitoco' huë'ina'. Hui'nahuē sa'acaso marë' noya pita nisarahuē', itërin. ¹⁰ Piyapinēnpita pa'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. Noya nipisopita, co noyahüē' nipisopitanta' sha'huitëra'piapi. Pita pëi' noyá ya'sotopi.

¹¹ Ya'conahuaton copirnosó', a'naya a'naya noya nontërin. A'na quëmapi so nipirinhüē', co noya nitaparinhuē' pita pëiquē ya'conacaso marë'. ¹² Ina ni'sahuaton, copirnorin itërin: '¿Onpoatonta' iyasha co noya nitapapinhüē' ya'conan?' itërin. Napotopirinhüē', co manta' tēninhüē'. Tapanaton, ta'tárin. ¹³ 'Iso quëmapi masahuatoma', tonpoco'. Pa'on, tanpaquēn, inapita noyá ton-

poco'. Nani tonporahuatoma', tashinanquē tē'yatoco'. Inatohua' piyapi'sa' na'nërapí, chiníquēn parisitapi huachi,' itërin piyapinēnpita. ¹⁴ Inapochachin notohuaro' piyapi'sa' Yosëri amatërin huëntonēnquē ya'conacaiso marë'. Na'a natanpirinhüē', caraíchín huayonin," itërin.

Coriqui ma'patërinso'

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Parisioro'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huëco' nonpintatëhua', nisha nisha natahuan'. Co no'tëquēn a'panihuachinpoahuē', sha'huirapiahua'," nitopi.

¹⁶ Napoaton a'naquēn a'papi Quisoso natanacaiso marë'. Irotisë pa'yatopisopitanta' caraya pa'pi. Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—Quëmaso' Maistro, noyanquēn. Co onporonta' nonpinanhuē'. Yosë pēnēnpoaso' no'tëquēn a'chintërancoi. Piyapi'sa' no'huipirinēnquëonta', co ina yonquiranhuē'. Co hua'an tëranta' tē'huatëranhuē'.

¹⁷ Napoaton yanatanainquēn. Noma copirnosó' nisha piyapi niponahuē', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Nani pi'ipi coriqui ma'painpoaso marë' comisionēnpita a'parin. Huë'pachina, ¿noya ipora quëtacaso', ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁸ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin: —¿Canpitaso' nonpintënquëma'! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? ¹⁹ Noma coriqui a'notoco ni'i, itërin. Napotohuachina, a'notopi.

²⁰ —¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquē ninshitopi? itantarín.

²¹ —Noma copirno chachin, itopi.

—Copirno coriquinën ni'quëhuarë', quëtantaco'. Naporahuaton, Yosë nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

²² Natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'panirinhüē' paya' ta'tona', patopi huachi.

Piyapi'sa' nantiantarapiso'

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ Naporo' tahuëri a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi, satsioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. "Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nantiantarihuahuë'," toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

²⁴ —Iráca Maistro Moisésë pēnēnpoa': "Quëmapi sa'aponahuē co hui'nin ya'huëyätërasohüē' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita maantarín," tēnin Moisésë. ²⁵ Canchisë iyaro'sa' iráca ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhüē'. Co hui'nin ya'huëyätërasohüē', sa'in ayananpirin. ²⁶ Ina iini chachin maantarín. Moisésë tēninsó chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyätërasohüē', chimiantarin. A'na iionta' inapian-

tarin. Canchisé iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tēranta' hui'nina ya'huēchátērasohuē', ya'ipi taquipi.

²⁷ Ina quēran sanapinta' chiminin huachi. ²⁸ Canchisé chachin ina sanapiáchin mapirinahuē', nantiantacaso tahuēri nanihuachin, ¿inquēn chachincha sa'in ninē'poya? itopi.

²⁹ —Canpitaso' co no'tēquēn yonquiramahuē'. Yosēso' chini chiniquēn nanantopirinhue', co no-huitēramahuē'. Quiricanēonta' co nitotēramahuē'. Napoaton co nanitēramahuē' no'tēquēn yonquicamaso'. Yosēso' ya'ipiya nanitaparín. ³⁰ Chiminpisopita nantiantahuachina', co huachi sa'asapihuē'. Sanapi'santa' co huachi so'yaapihuē'. Anquēniro'sa pochin nisapi.

³¹ Chiminpisopita tēhuēnchachin nantiantarapi. Moisésē nontohuachina, Yosēri chachin sha'huitērin.

³² “Caso' Yosēco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco,” itērin. Cara chachin iráca chiminpirinhue', naporin. Nantipisopitaráchin Yosē chinotapi. Napoaton inapitanta' chiminpirinhue', Yosē marēso nantipirápi, itērin Quisosori.

³³ Piyapi'sa' ina natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noy-acha a'chintērinpoa paya!” topi.

Yosē na'con na'con nohuantērinso'

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Natanahuatona', parisioro'santa' niyontonpi. “Quisoso no'tēquēn a'panitaton, satorio'sa' atapanin ni'ton, co huachi yanatanpihuē',” ta'tona', niyontonpi ina nontantacaiso maré'. ³⁵ A'na maistro iráca nanan noya nitotērinso' huē'sahuaton, Quisoso nontiriin atēhuēcaso maré'.

³⁶ —Pi'pian Maistro yanatananquēn. Yosē na'con pēnēnipoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantērin nicaso'? itiriin.

³⁷ —Inta nipachin sha'huichinquēn. Yosēso' Sinioro ni'ton, hua'anētērinpoa'. Ina na'con nosorocaso' ya'huērin. “Ya'ipi cancanēma quēran, ya'ipi hua'yanēma quēran, ya'ipi yonquinēma quēran, ya'ipi inaquēranpita nosoromiatoco',” tēnin. ³⁸ Ina na'con na'con nohuantērin. ³⁹ Isonta' Yosē nohuantērin: “Quēmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” tēnin. ⁴⁰ Moisésē, pēnētona'piro'sa', inapitaso' na'con pēnētōpirinhue', nosorocaso' na'con na'con nohuantopí. Napoaton nosorohuatama', Yosē yonquirinso chachin imasarama', itērin Quisosori.

Yosēri a'paimarinso'

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Parisioro'sa' nani niyontonpi ni'ton, Quisosorinta' natanarin no'tēquēn ayonquicaso maré'.

⁴² —Íraca Yosē quiricanēnquē sha'huitērinpoa'. “A'na tahuēri a'na quēmapi acoarahuē piyapi'sa' nicha'ēcaso maré'. Inaso' Cristo itopiso',” tēnin Yosē. ¿Inta' shiin inaso'? itērin Quisosori.

—Tapico' shiin inaso', topi parisioro'sa'.

⁴³ —Naporinchi paya. Inaso nipirinhue', iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninoton, ninshitērin:

“Yosēri Sinioronēhuē sha'huitērin. ‘Inchicanēhuē quēran huēnsēquē’

inimiconēnpita cari minsēchinquēn,’ itērin Yosēri,’ tēnin Tapi.

⁴⁵ Shia'huain niponahuē', Cristo yonquiaton, “Sinioronēhuē,” tēnin. ¿Onpoatonta' naporin? itērin Quisosori.

⁴⁶ Natanaponaraihuē', co manta' a'panitopihuē'.

“Yosē hui'nin chachin ni'ton, Tapiri Cristo chinotērin,” ta'caiso nipirinhue', co yanatēpihuē'. Napoaton naporu quēran huaré' tapanatona', co huachi nohuantopihuē' Quisoso natanacaiso'.

Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita chiniquēn pēnēnino'

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

23 Ina quēran piyapi'sa' a'chintantarin.

Ca'tano'sanēnpitanta' natanapi. ² “Tēhuēnchachin iyaro'sa', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita na'con a'chintatēnēnquēma': ‘Moisésē pēnēnipoaso' no'tēquēn a'chinchinquēma',’ topi. ³ Yosē nanamēn a'chintohuachinēnquēma', noya natēco'. Nipirinhue', ama inapita nonancosohuē'. Inahuaso' pēnēnpirinēnquēmahue', co cancanēna quēran imapihuē'. ⁴ Ni'co'. Panca pē'pēto quēpahuatēra, sacai' iratacaso'. Inapitaso' inapochachin a'chintērinēnquēma'. Co Yosē quiricanēnáchin a'chinpihuē'. Inahuara yonquinēna quēraonta' nisha nisha pēnēntopi. Panca pē'pēto apē'pētēreso pochin nitērinēnquēma'. A'chintopirinēnquēmahue', inahuara chachionta' co natēpihuē'. ⁵ Pi'pian Yosē quiricanēn ninshitahuatona', tē'yainaquē achinpi piyapi'sari nicacaiso maré'. Naporahuatona', naporopi a'mopi nohuatocaiso maré'. ‘Inapohuatēhua', piyapi'sa' noya ni'sarinēnpoa', ta'tona', napopi. Naporaponaraihuē', co aquētē' Yosē yonquipihuē'. ⁶ Pita nipachina, huancánachin yahuēnsēconpi. Niyontonpito pēiquē ya'conpachinara, hua'ano'sapitarē' yahuēnsēconpi. ⁷ Cachiquē pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. ‘Huē'cama maistro', itohuachinara, pa'yatopi.

⁸ Canpitaso nipirinhue', ama maistro itinēmaso nohuantocohue'. Ya'ipinquēma' iyama pochin nisarama'. Casáchin no'tēquēn a'chintēranquēma'. ⁹ Ama a'na piyapi na'con na'con pa'yatocohue'. ‘Quēmaso' tata pochin ni'nanquēn. Natēaranquēn huachi,' ama itocohue'. Yosēíchín natēcaso' ya'huērin. Inaso' tatanēnpoa' inápaquē ya'huērinso'. ¹⁰ Ama hua'an pochin chiniquēn nanan nohuantocohue'. ‘Ca natēco,' ama tocosohue'. A'naíchín hua'an ya'huētērinquēma', Cristo itopiso'. ¹¹ Yosē huēntonēnquē ya'conpatēra, co chiniquēn nanantacaso' ya'huērinhuē'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ¹² ‘Caso' noya noyaco,' topatama', Yosē atapanarinquēma'. Nipirinhue', ‘Caora co nanitērahue' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosē catahuaarinquēma'. Noya noya acoarinquēma',’ itērin.

¹³ Ina quēran Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa' inapita pēnēnaton itapon:

“Cotio maistro'sanquëma', parisioro'sanquëma', canpitaso nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Co no'tëquën a'chinamahuë' ni'ton, Yosë iranën ya'copiatë pochin nitërama'. Co no'tëquën Yosë imatomahuë', co canpita tëranta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinahuë', co catahuaramahuë' ya'conacaiso'. Canpita nonaninënguëma' ni'ton, inapitanta' co ya'conpihuë'. [¹⁴ Canpitaso nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Quëyorono'sa' nonpintërama'. Noya non-tapomarahuë', a'naya a'naya nonpintatoma', ma'shanënapita matërama'. Ina quëran niyontopiso pëiquë ya'conpatamara, hua'qui' Yosë nontapomarahuë', co cancanëma quëran imaramahuë'. Ina marë' aquë aquëtë' ana'intarinquëma'.]

¹⁵ Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Nisha piyapi'sa' a'chintacamaso marë' ira iratërantarama'. Aquë paatoma', a'naya a'naya a'chintërama' canpita pochin yonquicaiso marë'. Natëhuachinënguëma', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Ya'ipiniquëma' parisitopiquë pa'sarama huachi.

¹⁶ jMa'huantacha nisarama paya! A'napita yaa'chintopiramahuë', co no'tëquën yonquiatomahuë', somaraya pochin cancantërama'. Somaraya nininso' co pi'pian tëranta' nanitërinhuë' a'napita quëpacaso'. Inapochachin canpitaso' co Yosë nohuitatomahuë', co nanitëramahuë' a'napita a'chintacamaso'. 'Yoscoarë' topatëra, no'tëquën nontacaso' ya'huërin, topi ya'ipi piyapi'sa'. Canpitaso nimirinhuë' nisha nisha tënama'. 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, itopiramahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpoahuë', toconama'. 'Yosë chinotopiso pëiquë oro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin, topiramahuë'. ¹⁷ Co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosë chinotopiso pëi' mini oro quëran noya noya ninin. Oro inaquë ya'huërinso' co aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co chinotopiso' pëiquë ya'huërinhuë' naporini, co Yosëri noya ni'itonhuë'. ¹⁸ Yosë chinotopiso pëiquë artaro ya'huërin. Inaquë ma'sha acopi Yosë chinotacaiso marë'. 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, tapomarahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpoahuë', toconama'. 'Ma'sha inaquë acopiso' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin, topiramahuë'. Yanonpinatoma', naporama'.

¹⁹ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ma'sha acopiso' aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Artaro mini ma'sha acopi quëran noya noya ninin. Artaroquë acopi ni'ton, Yosëri noya ni'nin.

²⁰ 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatama', ya'ipi inaquë acopisopitanta' yonquicaso' ya'huërin. ²¹ 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatama', Yosë inaquë ya'huërinso' yonquicamaso' ya'huërin. ²² Inapochachin 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaran-

quën, topatamanta', co pi'iro'tëáchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë inaquë ya'huaton, hua'anëntarinpoa'. Inanta' yonquicamaso' ya'huërin.

²³ Canpitaso nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Nani ma'sha quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin, itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', nonpintënguëma' canpitaso'. Napoaton ma'sha sha'patamara, pi'pian quëtërama'. Ya'ipi cosharo apimotacaso marë' sha'nama' quëran huarë' diesmo quëtërama'. Inaso' noya nimirinhuë', Yosë na'con na'con nohuantërinso' naniantërama'. Co no'tëquën nonamahuë'. Co sa'ahuaros'a' nosoramahuë'. Naporahuaton, co cancanëma quëran huarë' Yosë natëramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'. ²⁴ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën a'chinamahuë'. Ni'co'. Canpitaso' yao'opatomara, ama o'oso tëranta' o'ocamaso marëhuë' noyá panshairama'. Naporomarahuë', camiyo a'naroáchin mi'tëramaso pochin ninama'. Yosë na'con na'con nohuantërinso', co natëramahuë'.

²⁵ Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Tëhuëchachin yanonpinama'. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, aipiáchin pa'mopi. Acoposo nimirinhuë', në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' piyapi'sa' noya nicainënguëmasoachin yonquipiramahuë', acopo' cancanëma quëranso', co noya yonquiramahuë'. Nonpinatoma', yaihuatërama'. Ma'sharáchin nohuantatoma', co Yosë nohuantërinso' ninamahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. ²⁶ Canpitaso parisioro'sanquëma', somaraya pochin cancantërama'. ¿Onporahuatomacha co no'tëquën yonquiramahuë' paya? Cancanëma'ton anoyatoco'. Ina quëran noya cancantatoma', noya nisarama huachi.

²⁷ Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Yosë quiricanën a'champiramahuë', yanonpinama'. Ni'co'. Chimipi na'pi naninquë po'mohuatëra, aipiran quëran huiríchinquë pashitëre'. Noyápiachin ya'nopirinhue', acoposo' nansë, nosha chanatërinso', inapita co nishinahuën' nisarín. ²⁸ Inapochachin canpitaso' ninama'. Piyapi'sa' noya nicanatënguëma': 'Ma noya maistro'sa' Yosë natëpi, topirinhue'. Acopo' cancanëma quëranso nonpinatoma', pa'pi co noyahuë' cancantërama'.

²⁹ Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari no'huitona', tëpapi. Ipora canpitaso', pa'pitopiquë pëirapirama'. Noya quëmapi'santa pa'pitopiso', yancoro'sa' sharapirama'. Ama naniantacaso marëhuë' napotërama'. ³⁰ Inapotatoma' naporama': 'Iráca chachin ya'huërai naporini, co quiyariso' tëpa'itoihuë', topiramahuë', ³¹ shimashonëma' quëpatoma', canpitanta' tëpatona'piro'sa pochin cancantarama'. ³² Inapita pochin cancantatoma', co noyahuë' nisarama'. Na'con na'con os-hahuanarama'.

³³ jYa'huan pochin cancantatoma', pa'pi co noyahuë' nisarama! ¿Onporahuatomacha pën quëran

cha'èrè'ponquëmaya? Co cha'èsaramahuè'. ³⁴ Napoaton pënëntona'piro'sa' a'pataranquëma'. No'tëquën yonquina'piro'sa', a'china'piro'sa' inapita a'pataranquëma' a'chintinënquëmaso marè'. No'tëquën pënënaponënquëma' nipirinhüè', no'huïarama'. A'chintopirinënquëmahuè', a'naquën tēpaarama'. A'naquën niyontonpiso pëiquè chiniquën huihuïarama'. Nisha nisha ninanoquë imatoma', aparisitarama'. A'naquëonta' corosëquë patanantatoma', tēpaarama'. ³⁵ Iráca quëran huarè' noya quëmapi'sa' pënëntopirinahuè', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhüè', iini tēparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinahuè', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasè tēpapi anta'. Piriqiasè hui'nin inaso'. Yosè chinotopiso pëi i'iratëquë artaro ya'huërinso aquëcha tēpapi. Canpitaso' ina nitotapomarahüè', co natan-tochináchinhuè' cancantërama'. Napoaton Yosè chiniquën ana'intarinquëma'. ³⁶ Iráca quëran huarè' shimashonëmapita co noyahuè' cancantopi. Ipora canpitanta' inapita pochachin cancantarama' ni'ton, Yosè na'con ana'intarinquëma huachi, tēnahüè', itërin.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, Quisoso sëtërinso'
(Lucas 13.34-35)

³⁷ Ina quëran taantarin: "¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatënquëma', chiniquën sëtërahuè! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosè a'patërinquëma' pënëinënquëmaso marè'. A'papiirinhüè', tēparama'. A'naquën na'piquè tē'yaratoma', tēparama'. Ya'ipinquëma' nosoroatënquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahuè', co ca tēranta' nohuantëramacohüè'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahuè', co nohuantëramacohüè'. ³⁸ Napoaton Tata Yosè patarinquëma'. Chinotëramaso pëinta' patarin. Co huachi catahuëarinquëmahuè' ni'ton, noquitarama huachi. ³⁹ Canta', co huachi quënanaramacohüè'. O'manta'huaso' tahuëri huarè' quënantaramaco. Naporo': '¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'paimarinquën,' itaramaco huachi," itërin Quisosori.

Yosè chinotopiso pëi' ohuatapiso'
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

24 Ina quëran Yosè chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, ca'tano'sanënpitari itapona':
—Ni'què' Maistro. Ma noyápiachin Yosè chinotopiso pëi', itopi.
² —Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuè', a'na tahuëriso' ya'ipiya ohuatapi. Co a'na na'piya tēranta' niya'huiritarinhuè', itërin Quisosori.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'
(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quëran Oriposè panënuquë pa'sahuaton, inaquë huësëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëpi. Inapitari huëcapairahuatona', itipi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ¿ma'ta' onporahuachina' nitotapoi? ¿Onporota' o'mantararan? Inapita sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁴ —Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënquëma'.
⁵ A'naquën huëcapona'. "Caso' Cristoco. Yosè chachin a'paimarinco," tosapi. Nonpintë' nipirinhüè', na'a piyapi'sari imasapi. ⁶ Nisha nisha parti piyapi'sa' ni-no'huïapi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohüè'. Yosè nohuanton, naporapi. Napoaponahuè', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuè'. ⁷ Nisha nisha nananquë nonpisopita ni-no'huïtona', quira nisapi. Copirno'ro'sa capini ni-no'huïtona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso marè'. Nisha nisha parti cosharo' pahuanpachin, tanari piyapi'sa' tiquirarin. Naporahuaton, a'na parti a'na partiticohua pa'sarin. ⁸ Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquítárin, co a'naroáchin huairinhüè'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, piyapi'sa' parisitaponaraihuè', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhuè'.

⁹ "Naporor' tahuëri'sa' co noya piyapi'sahuè' masarinënquëma'. Imaramacoso marè' aparisitarinënquëma'. Nisha nisha piyapi'sa' no'huïarinënquëma'. A'naquëma' tēpararinënquëma'. ¹⁰ Inapohuachina', na'a piyapi'sa' imasapirinacohüè', co ahuantatonaraihuè', Yosè naniantapi. Pipirahuatona', imarinacosopita no'huïtona', sha'huirapirapi. ¹¹ A'naquëonta' nonpinanan pënëntapona'. Nonpinapirinahuè', na'a piyapi'sari natëtona', nonpinanan imasapi huachi. ¹² Piyapi'sa' pa'pi co noyahuè' cancantatona', na'con na'con oshahuanapi. Co huachi ninosoroapihuè'. ¹³ Canpitaso nipirinhüè' noya ahuantoco'. Co a'pohuatamacohüè', noya nicha'ésaranquëma huachi. ¹⁴ Yosè hua'anëntërinquë ya'conacaso' a'chintëranquëma'. Ina nanan chachin ya'ipi parti a'chinacaso' ya'huërin. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. Ya'ipi parti a'chintohuachina', naporo' ayaro' tahuëri naniarin huachi.

¹⁵ Iráca Naniri ninoton, ninshitërin. 'A'na tahuëri inimicoro'sa' Yosè pëinënquë ya'conahuatona', tapiapona'. Pa'pi co noyahuè' nitatona' inapotohuachina', co huachi inaquë Yosè chinotapihuè', tēnin. No'tëquën ninorin ni'ton, ina quirica nontohuatama', noya yonquico'. ¹⁶ Naniri ninorinso' nanihuachin, Cotia parti ya'huëramasopita motopi'pa' manóton ta'aco', chiniquën aparisitochinënquëma'. ¹⁷ Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso marè' ya'concosohüè'. A'naroáchin topinan ta'aco'. ¹⁸ Iminëmaquë sacatasënquëma' nipachin, ama a'moramaso tēranta' maquintacosohüè'. Manóton ta'aco'. ¹⁹ Naporo' tahuëri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huëtopiso', inapitaso' sacai quëran ta'arapi ni'ton, parisitapona'. ¡Ma'huantacha nisapi paya! ²⁰ Yosè nontoco' ama o'nápiquë ta'acaso' ya'huë'insohüè'. O'napiquëhuè nipon, chinoto tahuërihuè nipon, saca sacai' ta'acaso'. ²¹ Ina quëran piyapi'sa' chini chiniquën parisitapi. Isoro'pa' ya'huërin quëran huarè' co ina pochin parisichátërapihuè'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitantarapi-

huë'. ²² Yosë nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhuë', piyapinënpita nosoroaton, co nohuantërinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

²³ Naporó' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinënuëma'. 'Ni'cochi, Cristo nani huë'nin! Pasëquë ya'huarin,' itohuachinënuëma', ama natëcosohuë'. ²⁴ Na'a nonpinanan pënëntona'piro'sa' huëcapona'. 'Caso' Cristocó' tosapi a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Huayoninsopitanta' nonpintochinaichin nisapi. ²⁵ Nani sha'huitëranquëma' ama naporó' tahuëri nonpintinënuëmaso marëhuë'. ²⁶ 'Huëco' inotëro parti pa'ahua'. Inatohua' Cristo ya'huarin,' itohuachinënuëma', ama pacosohuë'. 'Paso' pëiquë ya'huërarín,' itohuachinënuëmanta', ama natëcosohuë'. ²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë. O'mantahuato, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. O'cori' huënsa' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri huënaráchin huënaráchin o'mantararahuë, ni'saramaco. ²⁸ Ma'sharo'sa' chiminpachina, a'naroáchin tamëro'sari huëcapairín," itërin Quisosori. (Cristo o'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

O'mantacaso' tahuëri

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

²⁹ "Nani parisitohuachina', pi'i tashiarín. Yoquinta' co huachi a'pinarinhuë'. Naporahuaton, na'a tayoraro'sa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërsopitanta' nacon nacontapon. ³⁰ Naporó' o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'mantararahuë huëmapi. Nisha nisha nananquë nonpisopita: 'Ana'intaripoa',' ta'tona' pa'yanapi, na'nëapi, napoapi. Chiniquën nanantato, chitoro' huáncana o'mantararahuë, ni'sarinaco. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë. ³¹ O'mantarahuato, na'a anquëniro'sa' a'pararahuë. Panca tronpita pihuitona', ya'ipi parti pa'sapi huayonahuësopita ayontonacaiso marë'.

³² Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Ta'amën monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarín huachi,' topi. ³³ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarín huachi,' tosarama'. ³⁴ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi. ³⁵ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nanamëhuëso nipirinhuë' co onporonta' ta'huantarínhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarín huachi.

³⁶ Ma tahuërisona o'mantaca'huasoso nipirinhuë', co insonta' nitotërinhuë'. Anquëniro'santa' co nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³⁷ Iráca Noi nanpiso', na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatápi, o'osápi, sa'asápi, hui'ninapitanta' aso'yarápi. Napoatona', co Yosë yonquipihuë'. Noiso

nipirinhuë', Yosë natëton, panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinahuë', a'nanaya panca pama pa'sarin. Naporó' ya'ipiya chimiiotopi huachi. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, a'nanaya o'mantararahuë. Na'a piyapi'sa' co yonquipirinacohuë', o'mantararahuë. ⁴⁰ Naporó' cato' quëmapi'sa' ina iminquëáchin sacatapirinahuë', a'nara' quëpantarahuë. A'naso nipirinhuë' patarahuë. ⁴¹ Cato' sanapi'sa' inaquëráchin shi'shi' pë'sanapirinahuë', a'nara' quëpantarahuë. A'naso nipirinhuë' patarahuë.

⁴² Ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocoso'huë'. Onporosona o'maca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'. ⁴³ Ni'co'. Ihuatë' a'nanaya huë'pachina, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohuë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co pëinënuë ya'conacaso' nanichitonhuë'. ⁴⁴ Inapochachin canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co yao'marinhuë', ama tocosohuë'. Co nitotasënuëmahuë', a'nanaya o'mantararahuë," itërin.

Inpriato naporin quëran a'chininso'

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ Ina quëran itaantarín: "Ni'co', iyaro'sa'. O'maca'huaso' tahuëri a'na patron pochin nisarahuë. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonën sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piaquë', itahuaton, pa'nin. ⁴⁶ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natëtarín. Patronëni huëcapaintahuachin, noya ni'sarin. Ina marë' noya cancantarín. ⁴⁷ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'. ⁴⁸ Nipirinhuë', inpriatonën co noyahuë' cancanto-huachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huënantaponhuë', ta'ton, ⁴⁹ piyapinënpita ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon. ⁵⁰ Napoaso', patronëni quënanquintapon. Co nitotasohuë', a'nanaya canquipon. ⁵¹ Co natërinhuë' ni'ton, chiniquën ana'intarin. Nonpintëro'sa' ana'intopiso pochin nitapon. Inaquë co napion ancantaton, na'nërápon," tënin Quisosos.

Sanapi nipayarinsopita

25 Naquëranchin Quisosori pënëantarín: "Yosë hua'anëntërinso' a'chintanta'inquëma', noya natanco. Hua'an sa'arinso pochin ninin. Inaso aquë quëran huë'sarin. Onporosona canquicaso' co nitotopihuë'. Tahuëri nanihuachina, sanapi nipayarinsopita ninarapi hua'an huëcacaso'. 'Hua'qui quëran canquipon nimara,' ta'tona', shonca nano'sa' nanparinënarë chachin ninarapi. ² A'natërápo sanapiíchin noya yonquipi. Quirosin pochin orotërinso' ta'pantatona', mëntaiquë huarë' quëpapi. Naporahuatona', a'naya a'naya potiriquë quëpapi. A'natërápo sanapi'saso nipirinhuë' co yonquiatonahuë', co aquëtë' quëpapihuë'. ⁵ Hua'an hua'quirin ni'ton, tashitopi. Yahüë'tona', ya'ipimiáchin huë'ëpi. ⁶ Huë'ësoi', yono

tashi' a'nanaya chiniquèn noninso' natanpi. '¡Ma'tana, huè'sarin huachi! ¡Huènséco' pa'ahua' nacapia'ahua!' nitopi. ⁷ A'naroáchin shonca nano'sa chachin capay-atahuatona', nanparinénapita taparapi noya orotacaso marè'. ⁸ Noya yonquirinsopitaso' ta'pantohuachinara, noya orotèrin. A'napitaso nipirinhue' i'chinpitopirinhue', yatacopiconpi. Napohuachinara: 'Ta'pantocoi quiyanta' i'chinpi'i. Nani quiyaso' tacopiarin,' topirinhue'. ⁹ 'Co'chi nanitèraihuè' ta'panta'huainquèmaso paya. Inapohuatoi, co huachi quiyanta' orotarinhue'. Ya'ipinpoa' tacopianarigua'. Manóton paatoma', pa'anconco', itopi. ¹⁰ Napotohuachinara, a'natèrápo chachin manotona pa'pi quirosin pochin nininso' pa'anapona'. Pa'pirinhue', co'huara huèntayátèrasoihue', hua'an canquirin. A'natèrápo nano'sa' noya yonquirinsopitaso' imatona', pèiquè ya'conpi. Inaquè sa'acaso marè' pita nisapi. Nani ya'conpachinara, oncotopi. ¹¹ Ina quèran co yonquirinsopitaso' huènantatona': '¡I'soatocoi sinioro quiyanta' ya'coin!' itopirinhue'. ¹² Hua'ani co nohuantèrinhuè'. 'Co canpitaso' piyapinhue'pitanquèmahue'. Co nohuitèranquèmahue', ta'ton co aya'coninhue'.

¹³ Napoaton canpitanta' noya yonquiatoma', o'manta'huaso' tahuèri ninaco'. Onporoso' nanipon nimara, co nitotèramahuè'. Ni'cona patontatènhuèma', itèrin.

Canacaso marè' coriqui quètèrinso'

(Lucas 19.11-27)

¹⁴ Ina quèran itaantarín: "Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquèma' Yosè hua'anèntèrinso' nitotamaso marè'. A'na quèmapi aquè yapa'sarinso pochin ninin. Yapa'pachina, inprietonènpita amatèrin camaicaso marè'. Huè'pachinara, itapon: 'Aquè pa'pato, oshaquèran huènantarahue'. Inatohua' ya'huasoco, noya sacatoco'. Apira coriqui quèchinquèma' ina quèran na'con na'con canaca'huaso marè'. Ma'sha pa'anatoma', oshaquèran ana'atoco', itèrin. ¹⁵ Itahuaton, a'naya a'naya quètèra'piarin. Co napopianachin quètèrinhuè'. Nanitipichin tantiaton, nisha nisha quètèrin. A'naso' a'natèrápo huaranca coriqui oro quèran nininso' quètèrin. A'naso' cato huaranca quètèrin. A'nanta' huaranca quètèrin. Nani inprietonènpita quètahuaton, pa'nin huachi. ¹⁶ A'natèrápo huaranca ma'patona'piso' a'naroáchin natèrin. Paaton, na'a ma'sha pa'anin. Ina quèran inapita pa'anaton, na'con na'con coriqui canarin. Nani tahuèri inapoaton, oshaquèran a'natèrápo huaranca aquètè' canaantarín. ¹⁷ Cato huaranca quètèrinsonta' noya sacatèrin. Inanta' ma'sha pa'anahuaton, cato huaranca aquètè' canantarín. ¹⁸ Huaranca ma'parinsoso' nipirinhue', co yanatèrinhuè'. No'paquè ihuatahuaton, coriquinèn pa'pitèrin inaquè tapacaso marè'.

¹⁹ Hua'qui quèran hua'anèna huènantarahuatón, inprietonènpita amataantarín nontacaso marè'.

²⁰ A'natèrápo huaranca ma'patona'piso huè'sahuaton, coriqui a'notiirin. 'Ni'què' sinioro, a'natèrápo huaranca quètèpirancohuè', ina quèran a'natèrápo huaranca aquètè' nani canarahue', itiirin. ²¹ '¡Ma noyacha

sacatèran paya! Natèranco ni'quèhuarè', chiniquèn nanan quèchinquèn na'con hua'anèntamaso marè'. Pèinèhuèquè huèquè', noya cancantahua', itèrin hua'anèni. ²² Ina quèran a'nanta' huè'nin: 'Ni'què' sinioro, cato huaranca quètèpirancohuè', nani cato huaranca aquètè' canarahue', itiirin. ²³ '¡Ma noyacha quèmantata' sacatèran paya! Natèranco ni'quèhuarè', nanan quèchinquèn na'con hua'anèntacaso marè'. Pèinèhuèquè huèquè', noya cancantahua', itèrin inanta' hua'anèni.

²⁴ Piquèran quètèrinsoso nipirinhue', huè'sahuaton itiirin: 'Quèmaso' sinioro co nosorancoihuè'. Co quèmaora shacaponahuè', nitèrinso' manan. Co sacataponahuè', canaran. ²⁵ Napoaton tè'huatatènhuè', co sacatèrahuè'. Coriqui quètèranco' acoporoquè po'orahuè'. Ma'tana ya'huarin,' itahuaton, coriqui a'notèrin. ²⁶ Napotohuachina, co noya ni'ninhue'. 'Quèmaso' co noyanquènhue'. Chiroton, co natèrancohuè'. Co no'tèquèn yonquiranhue'. "Co sacataponahuè' canaran," ¿itèranco ti? ²⁷ ¿Onpoatonta' nipachin, co bancoquè acoranhue'? Inaquè acoran naporini, pi'pian tèranta' canaitohue', itèrin. ²⁸ Ina quèran a'na piyapinèn sha'huitèrin. 'Iso quèmapi topinan quèran coriqui quètèrahuè. Osèrètahuaton, paso' quèmapi na'con na'con canarinso', quètèquè'. ²⁹ Noya natèrinco ni'ton, na'con na'con quètèntarahue'. Co manta' pahuantarinhue'. A'naso nipirinhue' co natèrincohuè' ni'ton, pi'pian ya'huètèrinso tèranta' osèrètarahuè'. ³⁰ Naporahuaton co noyahuè' ni'ton, aipiran tashinantèrinquè tè'yato-co'. Inatohua co napion ancantaton na'nèrápon,' tènin," itèrin Quisosori.

Nisha nisha nananquè nonpisopita ana'intèrinso'

³¹ Ina quèran itaantarín: "Yosè quèran quèmapico ni'to, a'na tahuèri o'mantarahue hua'anènta'huaso marè'. Ya'ipi anquèniro'sapitarè'co chachin o'mantarahue. Huènaráchin huènaráchin ya'norahuato, hua'anènta'huaso' shiraquè huènsèarahue coisè pochin nica'huaso marè'. ³² Yosè nohuanton, nisha nisha nananquè nonpisopita niyontonapi. Niyontopachina', pè'tahuatona'pi pochin nisarahue. Ni'co'. Tahuèri nipachina, ohuicaro'sa', chiporo'sa' napopianachin pa'sapi coshatacaiso marè'. Inaquèráchin ya'huèpirinhue', tashihuachina, nisha nisha acorin huachi. ³³ Ohuicaro'sa' inchinanèn quèran acorahuaton, chiporo'saso' ahuènanèn quèran acorin. Inapochachin canta' ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha acoarahue. Noya cancantopisopita inchinanèhuè quèran acoarahue. Co noyahuè' cancantopisopitaso nipirinhue', ahuènanèhuè quèran acoarahue. ³⁴ Ina quèran inchinanèhuè quèran acorahuèsopita itarahue: 'Ya'ipinquèma' huècatoma', Yosè hua'anèntèrinquè ya'conquico'. ¡Ma noyacha Tata Yosè nosororinquèma' paya! Isoro'pa' ninin quèran huarè' yonquirinquèma' hua'anèntèrinquè aya'coinquèmaso marè'. ³⁵ Canpitaso' noya nosororamaco. Tanahuatèra, a'caramaco. Yamorohuatèra, o'shitèramaco. Ya'huèramataquèchi na'huèpatèra, noya nontèramaco. Pèinèmaquè

chachin aya'conamaco. ³⁶ Capa a'moca'huaso' nipachina, quëtëramaco. Caniohuatëranta', huëcatoma', nosoroquiramaco. Tashinan pëiquë ya'huasoconta', ni'quiramaco. Napoaton huëco huachi, noya ya'hua'ahua', itarahüë. ³⁷ Naporo' inapitaso' natanarinaco: '¿Onporota' Siniro tanaran nicatëinquën, a'carainquën? ¿Onporota' yamororan ni'ton, o'shitërainquën? ³⁸ ¿Onporota' pëinëhuëiquë aya'conainquën? ¿Onporota' a'mocamaso' pahuan-tërinquën ni'ton, quëtërainquën? ³⁹ ¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitëran, ni'conainquën? ¿Onpórochana napotërainquën nicaya? Co yonquirahuë', itarinaco. ⁴⁰ 'Co'ta, imarinacosopita parisitohuachinara, catahuarama'. Topinan piyapi'sa', sa'ahuario'sa', inapita ma'sha pahuantohuachinara, quëtërama'. Imatomaco, a'napita catahuarama' ni'ton, canta' catahuaramacoso pochin ni'nahuë', itarahüë.

⁴¹ Ahuënanëhuë quëran acorahuë'sopitaso nipirinhüë', sha'huitarahuë: 'Ya'ipinquëma' paco huachi. Tata Yosë co noyahuë' ni'ninquëma' ni'ton, ana'intarinquëma huachi. Panca pën nani acorin sopairo'sa' ana'intacaso marë'. Inaquë pën co onporonta' tacopiarinhüë'. Inaquë paco' canpitanta'. ⁴² Tanapirahuë', co a'caramacohüë'. Yamoropirahuë', co o'shitëramacohüë'.

⁴³ Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, co pëinëmaquë aya'conamacohüë'. Capa a'moca'huasonta' nipirinhüë', co quëtëramacohüë'. Caniopirahuë', co huëcatoma' nosororamacohüë'. Tashinan pëiquë ya'huëpirahuë', co ni'quiramacohüë', itarahüë. ⁴⁴ Ina quëran natanarinaco: '¿Onporota' Siniro tanapiranhuë' co a'carainquënhüë'? ¿Onporota' yamoropiranhuë' co o'shitërainquënhüë'? ¿Onporota' co pëinëhuëiquë aya'conainquënhüë'? ¿Onporota' a'mocaso' pahuantopirinhüënhüë', co quëtërainquënhüë'? ¿Onporota' caniopiranhuë' co nosororainquënhüë'? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitopiranhuë' co catahuarainquënhüë'? Co onporonta' ina pochin ni'nainquënhüë', itarinaco.

⁴⁵ 'Co'ta imarinacosopita parisitopiranhuë', co catahuaramahuë'. Sa'ahuario'sa' ma'sha pahuantopirinhüë', co quëtëramahuë'. Co inapita nosororamahuë' ni'ton, co canta' nosororamacohüë', itarahüë. Itahua-to, a'pararahuë huachi. ⁴⁶ Parisitopiquë pa'sahuatona', inaquë ya'huëmiatapi huachi. Noya nipisopitaso nipirinhüë', Yosë pochin nanpimiatapi huachi, itërin Quisosori.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

26 Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita itapon:

² —Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso', nani nitotërama'. Naporo' Yosë quëran quëmapico nipo-rahüë', masarinaco. Masahuatonaco, corosëquë patanantarinaco, itërin.

³ Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita Caihuasë pëinëquë niyontonpi. Inaso' corto

hua'an, chini chiniquën nanantërin. ⁴ Inaquë niyontona-huatona', ninontapi Quisoso tëpacaiso marë'.

—Ama pita tahuëri chachin maahuasohüë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa'. Napoaton po'oana quëran maahua', nitopi.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Quisososo nipirinhüë' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinëquë coshatapatarin. Ina Simon chana caniori mapirinhüë', anoyatërinso'. ⁷ Misaquë coshataso', a'nara' sanapi huë'nin. Potiria'huaya huirina'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Quisoso nosoroaton, opomototërin. ⁸ Ina nicatona ca'tano'sanënpitaso', no'huitopi. No'huitatona ninontopi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhüë' chiniarin? ⁹ Pa'anin naporini, na'con coriqui canaton sa'ahuario'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, itërin:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco. ¹¹ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' ya'huërapí. Caso nipirinhüë', co hua'quiyahuë' canpitaro'co ya'huarahüë. ¹² Co'huara chimiyantërasocohüë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitanacoso marë'.

¹³ No'tëquën itaranquëma'. Ya'ipi parti noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', itërin.

Cotasëri sha'huirapirinsó'

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Ina quëran, Cotasë Iscarioti pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Corto hua'ano'sa' ya'huërinquë pa'sahuaton, itoonin:

¹⁵ —Po'oana quëran Quisoso a'notohuatëinquëma', ¿onpo coriquita' quëtëramaco? itërin.

—Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëchinquën, itopi. Itohuachinara:

—Noyahua'. Quëtoco nipachin a'nochinquëma', topachina, quëtopi. ¹⁶ Naporo quëran huarë' Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷ Pascoa tahuëri nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohüë'. Ina tahuëri nanihuachina, ca'tano'sanënpitari huëcapaipi.

—¿Intohuata' Maistro paatoí, Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹⁸ —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapí quënanconarama'. Ina quënanconpatama', sha'huitoco'.

“Maistro a'parincoi ni'ton, huë'nai. Naporin: 'Yosë ni-norinso' nani nanirarin ni'ton, quëma pëinëquë Pascoa cosharo' ca'tano'sanëhuëpitarë'co chachin coshatarai, tënin, itonco', itërin Quisosori.

¹⁹ Pa'pachinara, Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Quëmapi quënanconahuatona', non-topi. Nani natanconpachinara, inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

²⁰ Nani tashihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi. Huë'sahuatona', misaquë huënsëquipi.

²¹ Coshatapona pochin itërin:

—No'tëquën ipora itaranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'naquëma' sha'huirapiaramo, itërin.

²² Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Siniro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? itopi a'naya a'nayari.

²³ —Tëhuënhachin a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiator carë' caponahuë', yasha'huirapirincos. ²⁴ Yosë quiricanën quëran ninorincos chachin chiminarahuë. Yasha'huirapirincoso nipirinhüë', ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

²⁵ Itohuachina, Cotasërinta' itërin:

—¿Incoita' Maistro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? itohuachina, —Quëma chachin mini, itërin.

²⁶ Coshatasoi', pan masahuaton Yosë nontërin. "Yosparinquën, Siniro" itahuaton, së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

²⁷ Minënta' masahuaton, "Yosparinquën Siniro," itahuaton, inanta' quëtërin.

—Ya'ipinquëma' o'oco'. ²⁸ Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. ²⁹ Co huachi opai' o'antarahuë'. Chiminarahuë huachi. A'na tahuëri Tata Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, canpitaro'co nasha pochin o'antarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua huachi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Ina quëran Yosë cantanën cantarahuatona', pipipi. Pipirahuatona', Oripasë panënuquë pa'pi huachi. ³¹ Inaquë Quisosori itërin:

—Íraca quiricanënuquë ninoton, Yosë naporin: "Ca nohuanto, a'paitona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanënpita yanquëerapi," tēnin. Inapochachin yatēpahuachinaco, ya'ipinquëma' co chiniquëncancantatomahuë', ta'anapiaramaco. Ipora tashi chachin napoarama'. ³² Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

³³ —A'napita ta'anapipirinenquëonta', co caso' ta'arahuë', tēnin Pitro.

³⁴ —No'tëquën iyasha, itëranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari përashatërasohuë', cararo' non-

pinapiaranco. "Co caso' Quisoso nohuitërahuë'," toconapon, itërin Quisosori.

³⁵ —Co Siniro napoarahuë'. Quëma imasaranquën ni'ton, yatēpapirincocohuënta' co onporonta' nonpinapiaranquënhuë', itaantarin Pitrori. Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ Ina quëran, Quisimani nararo itopiquë canconpi. Inaquë ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Isëquë huënsëtaco'. Pasëyáquë pa'sarahuë Yosë nontapo, itërin.

³⁷ Caraíchín ca'tano'sanën amashamiachin quëparin. Pitro, Sipitio hui'ninpita inapitaíchín quëparin. Naporo' sëtaton, co napion cancantërin.

³⁸ —Pa'pi sëtërahuë. Chiminchínáchín sëtërahuë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

³⁹ Amashamiachin pa'sahuaton, isonconin. No'paquë huarë' monshomarahuaton, Yosë nontërin: "Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', quëma nohuantohuatan, noya, tēnahuë. No'tëquën yanatëranquën," itërin.

⁴⁰ Ina quëran huënantapirinhüë', cara chachin huë'ësápi quënanquintarin.

—Iya Pitro, ¿co a'na ora tēranta' nanitëramahuë' ni'tamaso' ti? ⁴¹ Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëranso mini Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiniquëncancantaramahuë', itërin.

⁴² Ina quëran paantarahuaton, Yosë nontaantarin.

—Nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Nipirinhüë' co nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tēnahuë. No'tëquën yanatëranquën, itaantarin.

⁴³ Ina quëran huënantapirinhüë', naquëranchin huë'ëantapi, quënanquinantarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi. ⁴⁴ Tananpitaahuaton, paantarin. Paantarahuaton, inachachin Yosë itantarin. Nani cararo' inachachin Yosë nontërin. ⁴⁵ Ina quëran huënantahuaton, itërin:

—¿Ípora huanta' huë'ësarama' ti? Nani ora nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco oshahuano'sa' macainacoso marë'.

⁴⁶ Huënsëco huachi pa'ahua'. Ni'co', sha'huirapirincoso' nani canquiarin, itërin.

Quisoso mapiso'

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Nontaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Inarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi, corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quërahuatona' huë'sapi. ⁴⁸ Co'huara canshatërasoi-

huè', Cotasèri nani sha'huitèrin Quisoso nohuatacaiso marè'.

⁴⁸ "Insosona apinohuato, ina Quisososo'. Máco huachi," itèrin.

⁴⁹ Ina quèran ya'yoranquirahuaton:

—Tashita Maistro, itiirahuaton, apinorin.

⁵⁰ —Ma'sona yaninanso' iyasha, manóton niquè', itèrin Quisosori. Ina quèran piyapi'sari chiníquèn masapi huachi.

⁵¹ Ca'tano'sanènpita inaquè huaniapi. A'nara' sahuèninèn ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonèn ahuèrin. Ahuèaton, nishitèhuèratètèrin. ⁵² Quisososo nipirinhue' co nohuantèrinhuè'.

—Sahuèninèn iyasha, po'moantaquè'. Hua'naquè tèpatohuatama', hua'na quèran chachin tèpainèmaso' ya'huèrin. ⁵³ Tatahuè nontèrahuè naporini, shonca cato huaranca anquèniro'sa' a'patimaitoncohuè'. A'naroáchin catahuaitoncohuè'. ¿Co ina nitotèranhuè' ti? ⁵⁴ Napoaponahuè', co nohuantèrahuè' cha'èca'hua-so'. Nicha'èrinaco naporini, co huachi ninorinacoso' naniitonhuè'. Yosè nohuanton, chiminarahuè, itèrin ca'tano'sanènpita.

⁵⁵ Ina quèran piyapi'sa' itapon:

—Sahuèni, shonqui, inapita sè'quèrahuatoma', huècapairamaco. Tèpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? Co'tana nani tahuèri Yosè chinotopiso pèiquè huènsèata, a'chináruhuè. Nicapomara-cohuè', co manamacohuè'. ⁵⁶ Napoaponahuè', Yosè nohuanton, iporasos' masaramaco. Quiricanèn quèran ninorinacoso chachin masaramaco, itèrin.

Ina quèran ya'ipi ca'tano'sanènpitari ta'ananpipi huachi.

Corto hua'ano'saquè quèpapiso'

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Nani masahuatona', corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinso' ya'huèrinquè quèpapi, Caihuasè itopiso'. Inaquè cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapita nani niyontonpi. ⁵⁸ Pitroso nipirinhue', aquè quèran imaquirin. I'iratèquè huarè' imaquirin. Pairaanaquè ya'conahuaton, ponisario'sapitarè' huènsèquirin. "¿Ma'ta' onpotapona? Tèpapona' nimara," ta'ton, ni'sárin.

⁵⁹ Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa' inapitari yatèpapi ni'ton, a'naya a'naya yonípi Quisoso sha'huirapicaiso marè'. ⁶⁰ Na'a piyapi'sari nonpinapiponaraihuè', nisha nisha nonconpi. Napoyan quèran catoya'piri huè'sahuatona', sha'huirapipi.

⁶¹ —I'hua chachin Quisoso noninso' natanai. "Yosè chinotopiso pèi' ata'huantahuato, caora nanitèrahuè anoyatanta'huaso'. Cara tahuèri quèran anoyatantarahuè," toconin, itopi.

⁶² Corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Co manta' tènahuè' ti? ¿Ma'ta' tapona' isopita nonapiarinènquèn? itèrin.

⁶³ Quisososo nipirinhue' co manta' tèninhue', ta'tárin. Ina quèran corto hua'ani itantarin:

—"Yosè ni'sárinco co nonpinahuè'," ta'ton, no'tèquèn sha'huitocoi. ¿Quèmaso' Cristo, Yosè hui'ninquèn chachin ti? itèrin.

⁶⁴ —Ca mini inaco. Yosè quèran quèmapico ni'to, a'na tahuèri niantaramaco. Inápaquè pa'pato, Yosè inchinanèn quèran ahuènsèarincó. Ina quèran chitoro' huancana o'mantarahuè niantaramaco, itèrin.

⁶⁵ Corto hua'anso natanahuaton, chiníquèn no'huitèrin. Inapoaton a'morinso osharin.

—"¿Caso' Yosè hui'ninco," toconin! Nani natanama'. Inaora chachin sha'huitèrinpoa' ni'ton, co a'napita sha'huitinpoaso' nohuantarihuahuè'. ⁶⁶ ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tènin.

—Pa'pi co noya quèmapihuè' ni'ton, tèpacaso' ya'huèrin, topi ya'ipiya.

⁶⁷ Ina quèran ipirayatahuatona', ahuèpi. A'naquènin-ta' tonporayatahuatona', chiníquèn panpirayapi.

⁶⁸ —¿Inta' ahuèrinquèn? Quèmaso' Cristonquèn nipatan, ninoton no'tèquèn sha'huitocoi, itopi.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Napotasoi, Pitroso' i'iratèquè huènsèarin. A'na cosonari huè'sahuaton, itiirin.

—Quèmanta' Quisoso Cariria quèran huè'ninso' ca'tanan, itopirinhue'.

⁷⁰ —¿Ma quèmapita' napotaranso'? Co caso' ina nohuitèrahuè', itèrin. Ya'ipiya natanpi.

⁷¹ Ina quèran pa'sahuaton, ya'coanaquè huaniso', a'na cosonarinta' quènanquiantarin. Quènanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quèmapi Quisoso Nasaritoquè ya'huèrinso' ca'tanin anta', itaantapirinhue'.

⁷² —¿Co'chi nohuitèrahuè' paya! Yosè ni'sárinco, co nohuitèrahuè', taantarin Pitro.

⁷³ Ina quèran hua'quimiachin nisahuaso', a'napitarinta' itaantapi:

—Tèhuèinchachin quèmanta' Quisoso ca'tanan.

Cariria piyapi pochin nonan quèran nohuitèrainquèn, itopi.

⁷⁴ —¿Co'chi iyaro'sa' paya! Yosè ni'sárinco, co cariso' nohuitèrahuè'. Nonpintohuatènquèmaso', Yosè ana'inchinco, tènahuè, itèrin.

Naporo chachin atari pèrarin. ⁷⁵ Ina natanahuaton, Quisosori napotèrinso' yonquirin: "Co'huara atari pèrashatèrasohuè', cararo' nonpinapiaranco," itèrinco, ta'ton, aipiran pipirin. Inaquè chiníquèn sètatón, na'hèrin.

Piratoquè quèpapiso'

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

27 Tahuèrianpitohuachina, ya'ipi corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita napopianachin yonquipi Quisoso atèpatacaiso marè'. ² Ina quèran noyá tonporahuatona', Pirato ya'huèrinquè quèpapi. Inaso' hua'an, Noma copirnorí acorinsó'.

Cotasë nitëparinso'
(Hechos 1.18-19)

³ Cotasëso' nani sha'huirapiponahuë', Quisoso tonpopinan quëpahuachinara, ni'sárin. Ina ni'sahuaton, yonquirin huachi. "Ma'tana tēpacaiso marë' quëparapi. ¿Onpoatocha sha'huirapirahuë' paya?" ta'ton, sëtërin. Corto hua'ano'sa' ya'huëpiquë paantarahuaton, cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtōpiso' yayo'coantapirinhuë'.

⁴ —Co huachi iso coriqui nohuantërahuë'. Pa'pi co noyahuë' ninahuë. Quisoso nóya quëmapi nipirinhuë', sha'huirapirahuë. Ina marë' oshahuanahuë, itoonin.

—¿Ma'marëta' ina sha'huitërancoi? Co quiyaso' ina yonquirihuë'. Quëma naporanso', itopi.

⁵ Napotohuachinara, Yosë chinotōpiso pëiquë chachin coriqui tēyatonahuaton, pipirin. Pa'sahuaton, nihuënquëconorahuaton, nitëparin.

⁶ Ina quëran corto hua'ano'saso' coriqui maantarahuatona':

—Tēpacaiso marë' pahuërëtopiso' ni'ton, co Yosë marë' acocaso' ya'huërinhuë'. Inaquë acohuatëhua', co Yosë pënëntërinso' natëarihuanahuë', ta'tona', co inaquë acopihuë'.

⁷ —Iso coriquiquë no'pa' pa'ahuan' nisha piyapi'sa' pa'pitacaso marë', topachinara:

—Noyahua', topi ya'ipiya. Napoaton pa'sahuatona', ina coriquiquë no'pa' pa'anpi. "Tëshitona'pi no'panën," itōpiso' pa'anpi. Inaquë nisharo'sa chiminpachinara, pa'pitōpi. ⁸ Napoaton ipora huanta' ina po'oroso': "Huënai' No'pa'," itōpi. ⁹ Iráca Irimiasë ninoton, Yosë quiricanëquë ninshitërin. "Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtapi. Ina nápo' cotioro'sa' nohuantōpi ni'ton, quëtapi. Ina coriqui chachin maantarahuatona', ¹⁰ tëshitona'pi no'panën pa'anapi. Yosë sha'huitërincocho chachin napoapi," tēnin, ninshitaton. Naporinso chachin ina nápo' coriqui masahuatona', no'pa' pa'anpi.

Pirato naporinso'

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹ Quisososos' Pirato notënanquë huaniárin.

—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin Quisosori.

¹² Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari na'con nonpinapipirinahuë', co manta' tēninhuë'.

¹³ —Na'con nonapirinëquën, ¿co natananhuë' ti? itōpirinhuë' Piratori.

¹⁴ Co manta' tēninhuë'. Co pi'pisha tēranta' a'panitërinhuë'. "Ma quëmapi' isoso' ni'ton, co manta' yaa'panitërinhuë'," tēnin Pirato yonquiaton.

Quisoso tēpacaiso' sha'huirinso'

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Nani Pascoa tahuëri Piratoso', a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin. Insosona piyapi'sari nohuantōpiso' ocoirin. ¹⁶ Tashinan pëiquë a'na apina'pi

ya'huarin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Ya'ipi parti nahuantërinso'. Parapasë itopi. ¹⁷ Piyapi'sa' huë'pachinara, Piratori itërin:

—Ipora Pascoaquënta' a'nara' apina'pi ocoianta'i, topirahuë'. ¿Insota' nohuantërama' ocoica'huaso'? Cato' ya'huapi. A'naso' Parapasë. A'nanta' Quisoso, Cristo itōpiso'. ¿Insochachinta' nohuantërama' ocoica'huaso'? Canpita huayonco', itërin.

¹⁸ "Cotio hua'ano'sari co quëyatonahuë', Quisoso mapi," ta'ton, Piratori napotërin.

¹⁹ Hua'an shiranëquë huënsëaso', sa'ininta' nanan a'patiirin Quisoso ocoicaso marë'. "Achin tashi' a'nin-quëchin hua'narahuë. Quisoso hua'nato, chiniquën pa'yanahuë. Inaso' noya quëmapi. Co manta' onporinhuë' ni'ton, nicha'ëquë'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë'," itërin sa'ini. Ina marënta' Piratori co yatëparinhuë'.

²⁰ Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitaso nipirinhuë', a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi:

—"Parapasë ocoirahuaton, Quisoso atëpatëquë'," itoco', itëra'piapi. ²¹ Ina quëran Piratori natanin huachi.

—¿Insochachinta' ocoi'i? itaantarin. Napotaan-tahuachina:

—¿Parapasë ocoitocoi! itopi.

²² —¿Ma'ta' onpochi nipachin Quisoso, Cristo itōpiso'? itohuachina:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimin! tosapi ya'ipiya.

²³ —¿Ma'marëta' tēpa'i? ¿Ma'ta' onporin? itōpirinhuë', aquëtë chachin chiniquën itantapi:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimin! itaantapi.

²⁴ Napotohuachinara, nisha yonquirin huachi. "Piyapi'sa' co yanatërinacohuë'. Chiniquën no'huitatona', yaahuërinaco," ta'ton, co huachi yonquirinhuë' Quisoso ocoicaso'. Napoaton i'sha masahuaton, piyapi'sa' ni'tërantapaquë hui'sërin.

—Iso quëmapi' noya. Co manta' onporinhuë', tēnahuë. Co ca nohuanto, tēpaapihuë'. Co ina marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'. Canpita yonquiramaso', itahuaton, hui'sërin.

²⁵ —Tëhuëenchachin quiya yonquirai tēpaca'huaiso'. Yosë yaana'intoahuachincoi, hui'nahuëipitarë'coi chachin ana'inchincoi, topi.

²⁶ Napohuachinara, Pirato camaitërin Parapasë ocoicaso'. Quisososos' nipirinhuë' chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Nani huihuihuachinara, sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁷ Sha'huitoahuachina, Pirato pëinëquë quëpapi. Inaquë notohuaro' sontaro'sa' niyontōpi tēcariatona' tēhuacaiso marë'. ²⁸ Ai'nanpiratahuatona', quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin nininso' a'motopi tēhuacaiso marë'. ²⁹ Yancotënta' nahuan quëran nica-tona', ayancotopi. Ina quëran tēhuacaiso marë napotopi:

—Ma'tana huaranën maquë huachi, itatona', piquiranán asë'quëëpi. Naporahuatona' ina notënanquë isonpi:

—Hua'qui tahuëri nanpitan cotioro'sa' hua'anëntëquë', itopi.

³⁰ Ina quèran iraiquè ipitopi. Piquirananta' matantarahuatona', ahuèmotopi. ³¹ Inapotatona', tèhuapi. Nani tèhuahuachinara, a'motopiso' ocoitahuatona', a'morinsò chachin a'motantapi. Ina quèran corosèquè patanantacaiso marè' quèpapi huachi.

Corosèquè patanantopiso'

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Ninano quèran pipirahuatona', a'na quèmapi nacapipi, Siriniquè ya'huèrinso'. Simon itopi. Ina masahuatona', corosè Quisoso quèparinsò' sontaro'sari apitèntopi. Inari quèpatèrin.

³³ Pa'sahuatona', panèa'hua Corocota, itopiquè canconpi. Corocotaso': "Nansè Moto'," tapon naporin.

³⁴ Inaquè canconahuatona', huino ma'sha pinshiinè' ayontahuatona', o'shitopirinahuè', pi'pisha pi'nirahuaton, co o'orinhuè'.

³⁵ Ina quèran sontaro'sari corosèquè patanantopi. Nani patanantahuatona', ninontopi. "Huèco', nicanatèhua' Quisoso a'morinsopita maahua'," nita-tona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi.

³⁶ Nani masahuatona', inaquè huènsèapi nicacaiso marè'. ³⁷ Onporinsò marèsona tèparapisonta' ninshitopi.

ISOSO' QUISOSO, COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso', ninshitopi. Inapotahuatona', corosèquè chachin motèn pètècha achinpitopi.

³⁸ Ina pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. Nisha patanantopi. A'nara' inchinan quèran, a'nanta' ahuènan quèran acopi. ³⁹ Piyapi'sa' na'huèpona pochin, Quisoso tècariatona', tèhuaconpi.

⁴⁰ —¿Nani ma'sha nanitapanan ti? I'hua naporan: "Yosè chinotopiso pèi' ata'huantohuato, cara tahuèri quèran anoyatantarahuè'," tènana. Inta nipachin cha'èquè'. Yosè hui'ninquèn chachin nipatan, corosè quèran nohuararahuaton cha'èquè', itoonpi.

⁴¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', cotio ansiano'sa', inapitarinta' tèhuatona', itapona':

⁴² —A'napitaso' yanicha'èponahuè', inaora chachinsò co nanitèrinhuè' cha'ècaso'. Israiro'sa' copirno nipachin, corosè quèran nohuarain nicatehua' natèahua'. ⁴³ "Yosè hui'ninco chachin ni'ton, catahuar-inco," topirinhue'. Yacatahuahuachin, apiramíachin nicha'èin, nitopi.

⁴⁴ Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chimininsò'

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Camotèchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirarin. I'huaraya huarè' yono tashi pochin nizarin. ⁴⁶ Naporò Quisoso chiniquèn nonin. *Iri, Iri, ¿nama sapacatani?* ténin. Inaora nananquè nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patèranco?" tapon naporin.

⁴⁷ A'naquèn huanipapisopita natanahuatona':

—Iniasè pèrasamara, topi.

⁴⁸ A'naso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininsò' maconin. Ina masahuaton, huino áin nininsò' asè'cotè-

tahuaton, piquiranancuè achinpitèrin. Achinpitahuaton, ihuètèrin o'ocaso marè'. ⁴⁹ A'napitarisò nipirinhue' itapona':

—Tananpitèquè' nia'ahua'. Iniasèri o'maton nicha'èpon nimara, nitopi.

⁵⁰ Quisoso nipirinhue' chiniquèn nonsahuaton, chimininsò huachi. ⁵¹ Naporò Yosè chinotopiso pèiquè tanontèn nè'mètè' patonpiso' noshatèrin. Inaora noshataton, catotè huarè' ninin. Inapa quèran no'paquè huarè' noshatomarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. Na'piro'sa' inaora nopaatèrin. ⁵² Nopaa-tohuachina, a'naya a'naya pa'pitopiso' nii'soatèrin. A'naquèn Yosè imarinsopita iráca ayapirinahuè', nantiantapi huachi. ⁵³ Quisoso nantiantarinsò' piquèran inapitanta' pa'pitopi quèran pipirahuatona', Quirosar-inquè pa'sapi. Na'a piyapi'sari quènanpi.

⁵⁴ Quisoso chiminapachina, capitansò sontaronènpitarè chachin ni'sapi. Ocohua pa'ninsò', na'piro'sa' nopaatèrinso', inapita ni'sahuatona', pa'pi pa'yanpi.

—Tèhuèenchachin iso quèmapiso', Yosè hui'nin, topi.

⁵⁵ Sanapi'sa' Cariria quèran huè'pisopitanta', aquè quèran notèèrapi. Inapitaso' Quisoso imaquipi nocomacaiso marè'. Iporaso' chimininsò' ni'sapi anta'.

⁵⁶ A'naso' Maria Mactarina itopiso'. A'nanta' Maria. Inaso' Santiago, Cosi, inapita a'shin. A'nanta' Sipitio hui'ninpi a'shin. Inapitaso' aquè quèran notèèrapi.

Na'pi naninquè po'mopiso'

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ I'huararapaso', a'na ma'huan Cosi itopiso huè'nin. Inaso', Arimatiaquè ya'huèrin. Quisoso imarin anta'.

⁵⁸ Pirato ya'huèrinquè pa'nin Quisoso nonèn natantacaso marè'. "Quètoco cari quèpa'i," itoonin. Napotohuachina, "Noyahua". Quèpaquè' nipachin," itahuaton, sontaro'sa' a'parin nonèn anohuaratacaiso marè'.

Anohuararahuatona', quètopi. ⁵⁹ Nonèn masahuaton, noya morinquè so'quèètahuaton, ⁶⁰ na'pi nanin nasha nininquè po'morin. Inaora marè' pa'ampirinhue', inaquè po'morin. Ina quèran pancara'pi masho pitarahuatona', pa'copitopi. Pa'copitahuatona', patopi huachi.

⁶¹ Maria Mactarina, a'na Maria, inapitaso nipirinhue' na'pi nanin notènanquè chachin huènsèapi.

Sontaro'sari a'paipiso'

⁶² Tahuèririnquè chinoto tahuèri marè' nani tapahuachinara, corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita niyontonahuatona', pa'pi Pirato nontacaiso marè'.

⁶³ —Siniro hua'an, Quisocoso' nonpintè', tènai. Nani yonquirai. Co'huara chimiyantèraponhuè', piyapi'sa' sha'huitèrin. "Tèpahuachinaco, cara tahuèri quèran nantiantarahue'," toconin. ⁶⁴ Napoaton sontaro'sa' a'paquè' na'pi naninquè a'paicaiso marè'. Cara tahuèri chachin noya a'pai'ina', ama nonèn quèpacaiso marèhuè'. Ca'taninsopitari quèpahuachina': "Nani nantiantarin huachi," toconapona'. Napohuachina', aquè aquètè' piyapi'sa' nonpintapi, itopi.

⁶⁵ —Inta nipachin, sontaro'sa' ya'huarin. Canpitari chachin paatoma', inapita quèpaco' noya ni'ina'. Ama

piyapi'sari huëcatona' quëpacaiso marëhuë' inapo'ina', itërin Piratori.

⁶⁶ Napohuachina, pa'pi. Pancara'pi to'ni pochin nininquë noyá pa'pirapitopi. Napotahuatona', sontaro'sa' acopi.

—Noya a'paico', itahuatona' patopi huachi.

Quisoso nantantarinso'

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

28 Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, a'na Mariarë' naquëranchin paantapi po'mopiquë nicacaiso marë'. Tomio tahuëri tashíramiachin na'pi nanin'pa' pa'sapirinahuë'. ² A'nanaya panca ocohua pa'nin. Siniro anquëninëni inápa quëran o'marahuatona', pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarín. Chi'huincarahuatona', ina aipi huënsërin. ³ Huënaráchin huënaráchin o'cori pochin ya'norin. Huiríchin a'morin. Pi'shiro quëran huiri huiríchin. ⁴ Ina ni'sahuatona', sontaro'sa' pa'yanpi. Pa'pi tē'huatopi. Ropa ropátahuatona', chimipi pochin no'paquë anotopi. ⁵ Ina quëran sanapi'santa' canquihuachinara, anquëniri itërin:

—Ama pa'yancosohuë'. Quisoso corosëquë patanantopiso' yonisaramaso', nitotërahuë. ⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin nani nantantarin. Huëco' ni'quirico' po'mopiquë. Capa huachi. ⁷ Manóton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco': "Nani nantantarin. Ina'ton Caririaquë pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco'. Nani sha'huitëranquëma', itërin anquëniri.

⁸ Natanahuatona', a'naroáchin na'pi nanin quëran pipipi. Pa'pi pa'yanpirinahuë'. Nóya cancantatona' ta'api ca'tano'sanënpita sha'huitacaiso marë'.

⁹ Pa'sapirinahuë', a'nanaya iraquë chachin Quisosori ya'notërin.

—Huë'cama imoyaro'sa', itërin. Ina nohuitatona', ya'carionpi. Monshorahuatona', nantën iporantërahuatona', chinotopi.

¹⁰ —Ama huachi pa'yancosohuë'. Paatoma', iyahuëpita sha'huitonco' Cariria'pa' pa'ina'. Inatohua' quënancoantarinaco, itahuaton, pa'nin huachi.

Sontaro'sa' napopiso'

¹¹ Sanapi'sa' paaso', sontaro'santa' ninanoquë pa'pi corto hua'ano'sa' sha'huitacaiso marë'. "Quisoso pa'pitopiquë noya ni'sapiraihuë', a'nanaya panca ocohua pa'nin. Naporo' anquëni ya'norahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarín. Ni'piraihuë', Quisoso nonën capa huachi," itonpi. ¹² Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa' inapita niyontonahuatona', ninontápi. Nani ninontohuachinara, sontaro'sa' amatantarahuatona', na'con coriqui quëtopi.

¹³ —Piyapi'sa' sha'huitoco': "Yono tashi' Quisoso ca'tano'sanënpita huë'pi. Huë'ësocoi, nonën quëpapi," itoco'. ¹⁴ Hua'anëma' natantaton ina marë' no'huihuachinquëma', quiyari anoyatarai ama ana'intinquëmaso marëhuë', itopi.

¹⁵ —Noyahua'. Napo'i nipachin, tosahuatona', coriqui ma'patopi. Pa'sahuatona', piyapi'sa' nonpintopi. Cotio hua'ano'sari sha'huitopiso chachin nonpinpi. Ipora huanta' na'a cotioro'sa' ina nonpin nanan natëpi.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' sha'huitërinso'

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Ina quëran shonca a'na ca'tano'sanënpitaso' pa'pi Cariria'pa'. A'na panënuquë pa'pi, Quisosori sha'huitërinquë chachin. ¹⁷ Inaquë Quisoso quënanconahuatona', chinotopi. A'naquënsó nipurinhuë' pi'pian co natërinhuë'. "Co inahuë' nimara," topirinahuë'.

¹⁸ Quisosori ya'carirahuaton, itapon:

—Tata Yosë nohuanton, chini chiníquën nanantërahuë. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya hua'anëntarahuë. ¹⁹ Napoaton canpita paatoma', ya'ipi piyapi'sa' a'chintoco'. Nisha nisha nananquë nonpisopita a'chintoco' imainaco. Insozona natëhuachinaco, i'quë aporintoco'. "Tata Yosë, Hui'nin, Ispirito Santo inapita nanan quëtërincoi ni'ton, aporintaranquë," itahuatoma', aporintoco'. ²⁰ Ina quëran ya'ipi sha'huitëranquëmaso' a'chintoco' natëinaco. Insëquësona pa'patama', carinquëma' ca'tanaranquëma'. Nani tahuëri catahuanquëma'. Ayaro' tahuëri naniquë huarë' ca'tanaranquëma'. Co onporonta' pataranquëmahuë', itërin Quisosori. Nani huachi.

Marcos

Coansha Paotista pënëntërinso'

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

1 Apira iyaro'sa', Quisocristo nanamën ninshitaran-quëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Iráca isoro'paquë o'marin nicha'ëinpoaso marë'.

² Isaiasë pënëntona'pi ninoton Yosë quiricanënquë ninshitërinso chachin o'marin. Inaquë Yosëri hui'nin itapon:

"Co'huara pa'shamátërasënquënhuë', comisionëhuë'ton a'pararahuë piyapi'sa' ayonquicaso marë'.

³ Inotëro parti ina quëmapi pënëntápon: 'Ni'co' iyaro'sa'.

Hua'an chiniquënanantona'pi ni'ton, a'ha parti ya-pa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'. Ira otëërin noya pa'tacaso marë'.

Inapochachin iporaso' cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' itarin," ténin ninshitaton.

⁴ Ninorinso chachin Coansha huë'nin pënëntacaso marë'. Inotëro' parti ya'huaton, piyapi'sa' pënénárin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërétantaco' oshanëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporihuanco'," itarin. Napotahuaton, na'a piyapi'sa' aporintarin. ⁵ Inaquë notohuaro' piyapi'sa' huë'pi natanapona'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huëcatona', natanapi. "Tëhuëchachin co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Catahuaco Sinioro ina nanianchii," topachinara, Cortaniquë Coanshari aporintërin. ⁶ Co inaso' noyápiachin a'morinhuë'. Ponira pochin camiyo anporo quëran nipiso' a'morin. Sha'huëtë quëran nitonporin. Sëquërë pochin nininso' macaton, inaya tëranta' ca'nin. Ninoi' quënanpachina, irorin. Piyapi'sa' pënënpachina, itapon: ⁷ "Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin chini chiniquënanantërinso'. Caso' co pi'pian tëranta' ina pochin chiniquënanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. ⁸ Caso' i'quë aporintëranquëma'. Inaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'," itërin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ Naporo tahuëri'sa' Quisoso Cariria parti quëran huë'nin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', Coansha pënëntarinquë huë'nin. Huë'pachina, Coanshari Cortaniquë aporintërin. ¹⁰ Ii' quëran nonshihuachina, a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin. Ispirito Santonta', nëpë pochin nohuaraimarin, ni'nin. Nohuaraimarahuatón,

Quisoso ya'coancantomiatërin. ¹¹ Naporo' inápa quëran Yosëri itapon: "Quëmaso' hui'nahuënnquë chachin ninan. Na'con nosoroatënnquë, noya ni'nannquënn," itërin.

Sopairi téninso'

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Ina quëran Ispirito Santori inotëro parti co piyapi ya'huërinquëhuë' a'parin. ¹³ Inatohua' catapini shonca tahuëri ya'huërin. Tanan ni'niro'sapitarë' ya'huërin. Sopai hua'aninta' huëcapairahuaton, ténin. Sha'huitápirinhuë' ama Yosë natëcaso marëhuë'. "Inca, co nohuantërahuë'," ténin. Nani sopai pa'pachina, anquëniro'sari o'marahuatona', Quisoso nocomaimapi.

Noya nanan sha'huicaso' caniaritërinso'

(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴ Ina quëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Ina natantahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti pënëntapón. Noya nanan Yosë noninso' sha'huirarin: ¹⁵ "Nani tahuëri nanirin huachi. Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërétantaco'. Naporahuaton noya nanan natëco' Yosë nicha'ëinquëma'," itërarin.

Sami camayoro'sari imapiso'

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'haso' Simon itopi. Iinë' riti tē'yatapi sami macacaiso marë'. Iinso' Antërisë itopi.

¹⁷ —Huëco' iyaro'sa', ca imaco a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

¹⁸ Napotohuachina, ritinëna' patahuatona' Quisoso imapi huachi.

¹⁹ Amashamiachin Santiaco, Coansha, inapitanta' quënancoantarin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinëna' pasonapi. ²⁰ "Huëco' pa'ahua', ca imaco," itohuachina, pa'pin, inapriatonënpita, inapita potiquë patahuatona', Quisoso imapi.

Sopai a'parinso'

(Lucas 4.31-37)

²¹ Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Chinoto tahuëri nanihuachina, cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë

ya'conin. Inaquë a'chinarin. ²² Chiníquën nanantona'pi pochin a'chinarin. Co cotio maistro'sa pochin a'chinin-huë'. Napoaton a'chininso' natanahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi: "¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya!" topi. ²³ Naporos' a'nara' quëmapi inaquë ya'huërin. Sopairi ya'coancantaton, camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiníquën non-tërin. Sopairi chachin anonin.

²⁴ —¡Tanapitocoi! Quëmaso' Quisosonquën, Nasari-toquë ya'huëran. Nohuitërainquën. Yosë quëran o'ma-ton noya ninan. ¿Ma'ta' quëma onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? itërin.

²⁵ Itohuachina, Quisosori itapon:

—¡Ta'tëquë! ¡Iso quëmapi quëran pipimiatëquë'! itërin.

²⁶ Napotohuachina, quëmapi chiníquën apa'tanin. Naporahuaton chiníquën "ya'i" ta'so chachin, sopai pipirin. ²⁷ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ninontapi: —¿Ma'pítata' ni'sarëhuaso'? Quisososo' co a'napita pochin a'chininhuë'. Chini chiníquën nanantaton, sopairo'sa quëran huarë' camaihuachina, natëpi, topi.

²⁸ Shiarahuaton, Quisoso naporinso' ya'ipi Cariria parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën anoyatërinso'

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Ina quëran niyontopiso pëi quëran pipirahua-tona', Simon, Antërisë, inapita ya'huëpikuë pa'pi. Santiaco, Coansha, inapitanta' pa'pi. ³⁰ Simon a'shatën chiníquën sapoton, quëhuënarín ni'ton, Quisoso sha'huitopi. "A'shacha saporin ta'a," itopi. ³¹ Inaquë paaparahuaton, maimirarahuatón, opatërin. Naporos' chachin sapo otanotërin. Otanotahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² I'huanahuanquë nani pi'i ya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ya'coancantërinso'pitanta' quëpi. ³³ Ya'ipi ya'huëhuano'santa', ninano' ya'coanaquë niyontopiso Quisoso nicacaiso marë'. ³⁴ Naporos' notohuaro' cania'piro'sa' anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatërin. Na'aya'pi sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' inquitërin. Sano yonquipi huachi. Sopairo'sari ina nohuitatona', yasha'huipirinahuë', Quisoso co nohuantërinhuë' ni'ton, ta'topi huachi.

Caririaquë a'chintëra'piarinso'

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Tahuëririnquë co'huara noya huënihuayantëraso-huë', Quisoso huënsërahuatón ninano quëran pipirin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' Yosë nontacaso marë' inaoraichin pa'nin. ³⁶ Simonso' capayatopirinhuë', co Quisoso quënanatonhuë', a'napitarë chachin pa'nin yonipon. ³⁷ Quisoso quënanconahuatona':

—Notohuaro' piyapi'sa' yonisarínquën, itopi. Itopirinahuë', Quisosori itërin:

³⁸ —Huëco' iyaro'sa', a'na partinta' pa'ahua'. Ya'cariya ninanoro'saquë pa'ahua'. Inaquënta' pënënta'huaso' ya'huërin. Ina marë' Yosë a'paimarinco ni'ton, huë'sarahuë, itërin.

³⁹ Ina quëran ya'ipi Cariria parti pa'sahuaton, niyontopiso pëiro'saquë pënëntëra'piarin. Naporahuaton, sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' inquitëra'piarin.

Chana caniori maninso'

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Naporos' a'na quëmapi huë'nin, chana caniori maninso'. Quisoso huëcapairahuaton, isonquirin. Isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuaton, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin. ⁴¹ Quisosori nosoroaton, së'huarin.

—Nohuantërahuë' mini iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin.

⁴² Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin. ⁴³ Naporos' chachin Quisosori chiníquën pënënin.

—¡Ama insonta' sha'huitëquësöhuë'! Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, Moisésë sha'huirinsoso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin. Ina quëran a'parin huachi.

⁴⁵ Napotopirinhuë', papon pochin ya'ipi piyapi sha'huitëra'piarin. "Quisoso anoyatërinco," itëra'piarin. Ya'ipi naporinso' nahuinin. Napoaton piyapi'sa' ni'tërantapaquë co huachi Quisoso iratërinhuë'. Co huachi nanitërinhuë' a'ninquëchin ninanoro'saquë pacacaso'. Co piyapi'sa' ya'huërinquëhuë' ya'huërárin. Ina niponahuë', ya'ipi parti quëran huë'pi nicapona'.

Apia anoyatërinso'

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 Cara tahuëri quëran pochin Capinaomoquë huëantarin. "Pëinënuë Quisoso ya'huarin," topi.

² Natantahuatona', notohuaro' piyapi'sa' niyontopiso. Pëi' ya'sotahuatona', ya'coana aquëtëran huarë' yamopi. Yosë nanamën sha'huirarin, natanapi. ³ Naporos' chachin catapini quëmapi'sa' huëcatona', apia pë'sara'huayaquë quëshipi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënarín. ⁴ Quisosoquë yaquëpapirinahuë', hua'huayátërahuë' piyapi'sa' ni'ton, co nani-topihuë' ya'conacaiso'. Ya'shotopi. Napoaton pëi' nantërahuatona', a'canpiso pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Quisoso pi-rayan acomapi huachi. ⁵ Quisosori ni'sahuaton, "Ma noya isopita natërinaco," ta'ton, apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitëranquën huachi, itërin.

⁶ A'naquën cotio maistro'sa' inaquë huënsëpisopitaso', cancanëna quëran yonquirápi: ⁷ "¿Ma quëmapi' isoso' Yosë yaya'huëretërin? Co ínsonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso'," topi yonquiatona'. ⁸ Topinan yonquirapirinahuë', yonquipiso nitotaton Quisosori itapon:

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco? ⁹ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën

inquitacaso', co nanitèrèhuahuè'. Apia camaiatè': 'Huaniquè' apia'hua. Pè'sara'huanèn masahuaton, noya paquè huachi,' itacasonta' co nanita-parèhuahuè', tènama'. ¹⁰ Caso nipirinhue' Yosè quèran quèmapico ni'to, nanan quètèrinco piyapi'sa' oshanèna' inquitahuaso marè'. Canpitanta' ina nitotacamaso marè' iso apia anoyatarahuè, ténin.

¹¹ Ina quèran apia itantarin:

—¡Huaniquè' apia'hua! Pè'sara'huayanèn masahuaton, ya'huèranquè paquè huachi, itèrin. ¹² Itohuachina, a'naroáchin noyatahuaton, huanirin. Pè'sara'huaya masahuaton, ya'huèrinquè paantarin. Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosèso ni'ton, a'naroáchin anoyatèrin paya! Co onporonta' ina pochin ni'chinèhuahuè', topi.

Nihuri Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Naquèranchin panca sono' yonsanquè Quisoso paantarin. Inaquè hua'huayátèrhuè piyapi'sa' huè'pachinara, a'chintarin. ¹⁴ Ina quèran na'huèpon pochin, Nihui quènanconin. Arpio hui'nin inaso'. (Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marè' ma'patèrinquè huènsèarin. Quisosori itapon:

—Huèquè' iyasha imaco, itèrin. Itohuachina, huanihuaton Quisoso imasarin huachi.

¹⁵ Ina quèran pèinèncuè Quisoso quèparin coshatacaso marè'. Ca'tano'sanènpitarè' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huè'pi coshatatona' Quisoso nohuitacaiso marè'. A'naquèn copirno marè' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'napitanta' oshahuano'sa' itopiso'. Inahuanta' Quisoso yaimápi. ¹⁶ A'naquèonta' cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sahuatona', ca'tano'sanènpita natanpi:

—¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarè' coshatarin? Copirno marè' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuè' nipirinhue', inapitarè' coshatarin, itopi.

¹⁷ Natanahuaton, Quisosori itapon:

—Isopitaso' tèhuèncachin nohuantèrinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. "Co caniorahuè'," topatèraso', co notoro nohuantèrèhuè'. Inapochachin canta' oshahuano'sa' pènèna'huaso marè' o'marahuè. "Co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosè chachin tahuèrètantaco'," itèrhuè. A'napitaso' nipirinhue': "Quiyaso' noyacoi," topiso marè' co na'con a'chintèrhuè', itèrin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Naporo' Coansa Paotista imapisopitaso ayonaton', Yosè nontapi. Parisio imapisopitanta' inapoapi. Napohuachinara, a'naquèni paaparahuatona', Quisoso natanpi:

—Coansa imapisopitaso' ayonatona', Yosè nontapi. Inapochachin parisio imapisopitanta' nisapi. ¿Onpoatonta' imarinènsopitaso' co inapopihuè'? itopi.

¹⁹ —Ca ya'huarahuè ni'ton, co sètopihuè'. Ni'co'.

Quèmapi sa'acaso marè' piyapi'sa' amatohuachina, coshatatona', capa cancantopi. Nipayarinsopita huè'pachinara, coshatopi. ²⁰ A'na tahuèriso nipirinhue' inimiconènpitari sa'ana'pi masapi. Quèpatohuachina', sètapi huachi. Co huachi yonquiapihuè' coshatacaiso', ténin.

²¹ Itahuaton: "Ni'co'. A'morèso noyá mocahuachina, co nasha nè'mètèquè pa'pitèrèhuè'. Nasha nè'mètèquè pa'pitèrè' naporini, naquèranchin panca panca noshataanta'itonhuè'. ²² Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huètè' morsa mocaró' nininquè ta'panèhuè'. Inaquè ta'panè' naporini, a'naroáchin nopoitatón, nichinia'itonhuè'. Naporahuaton morsanta' tapiitonhuè'. Napoaton sha'moro' huinoso' nasha morsaquè ta'panè'. Huino, morsanta' noya nisarín huachi," itèrin Quisosori. (Íraca inachintopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huèrin, tapon napotèrin.)

Chinoto tahuèri naporinso'

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Ina quèran a'na chinoto tahuèri nanihuachina, tricoloro' Quisoso pèntontarin. Ca'tano'sanènpitaso' papona pochin, a'naya a'naya trico moto maraapi. ²⁴ Ina nicatona parisioro'saso':

—¡Ni'què', Maistro! Chinoto tahuèri nipirinhue', ca'tano'sanènpita tricoloraya i'shorayarapi. Co ipora tahuèriso' pi'pisha tèranta' sacatacasohue' nipirinhue'. ¿Onpoatonta' co Moisésè pènèntèrinso' natèpihuè'? itopi.

²⁵ —Yosè quiricanèn ¿co nontèramahuè' ti? Íraca Tapi tanahuachina, Yosè pèinèncuè ya'conin. Apiataro corto hua'an ni'so' ya'conahuaton, pan Yosè marè' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' quètèrin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'sáchin ina pan capacaso' nipirinhue', co ina marè' Yosèri no'huirinhue', itèrin.

Ina quèran itantarin: ²⁷ —Piyapi'sa' nosoroaton, chinoto tahuèri acorin noya ya'huècaiso marè'. Co tahuèri chinotacaso' na'con na'con yonquirinhue'. Piyapi'sa' na'con na'con nosororin. ²⁸ Yosè quèran caso quèmapico ni'to, chiniquèn nanantèrhuè. Ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquèma'. Chinoto tahuèri ma'sona co nicacasonta' sha'huichinquèma', itèrin.

Imirin tachitèrinso'

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 Naquèranchin niyontopiso pèiquè Quisoso ya'conconin. Inaquè apia quènanconin. Imirin tachitèrin ni'ton, co nanitèrinhuè' sè'quètacaso'. ² "Chinoto tahuèri anoyatomara," ta'tona', parisioro'sari ni'sápi sha'huirapicaiso marè'. ³ Naporo' apia itapon:

—Huè'sahuaton, huancánachin huaniquè', itèrin.

⁴ Inaquè nipachina, piyapi'sa' itapon:

—Chinoto tahuèri noya nicacaso' ya'huèrin. Co ahuètacaso', co tèpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huèrinhuè'. Cania'pi tananpitohuatoso', co nosoroarahuè'.

Nipirinhüè', nosoroato anoyata'huaso' ya'huèrin, të-nahuè caso'. ¿Ma'ta' tënama canpitaso'? itèrin.

Natanaponaraihuè', co manta' topihuè'. ⁵ Co a'pani-tohuachinarahuè', a'naya a'naya ni'sarin. Co natan-tochináchinhuè' cancantopi ni'ton, no'huirè pochin cancantaton, co noyahuè' ni'nin. "Co nosoropihuè'," ta'ton, pa'pi sètèrin.

—Imiran iyasha ihuèquè', itèrin. Ihuèhuachina, a'naroáchin noyatèrin. ⁶ Parisioro'saso' no'huitatona', pipipi. Irotisè piyapinènpita quènanconahuatona', ni-nontopi Quisoso tèpacaiso marè'.

Sono' yonsanquè a'chininso'

⁷ Quisososo' panca sono' yonsanquè paantarin. Ca'tano'sanènpitarè' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. A'naquèn Cariria parti quèran huè'pi. ⁸ A'naquèonta' Cotia parti quèran huè'pi. Quirosarin quèran, Itomia quèran, Cortanii' aquètèran quèran, Tiro quèran, Siton quèran, ina quèranpita hua'huayátèrahuè' huè'pi. Quisoso naporinso' natantahuatona', nicapona' huè'pi. ⁹ Na'a piyapi'sa' nani anoyatèrin ni'ton, ya'ipi cania'piro'sa' huè'sapi. Na'a piyapi'sa' ni'ton, ya'sèratèrarahuatona', huè'sapi Quisoso sè'huacaiso marè'. "Sè'huahuato, anoyatarinco," ta'tona', naporapi. Napoaton ca'tano'sanènpita itapon: "Poti amasha quèpaco' inaquè huènsèato a'chinchì. Notohuaro' piyapi ni'ton, ya'quèètohuachinaco," itèrin.

¹¹ Sopairo'sari ya'coancantèrinsopitanta' huè'pi. Quisoso quènanahuatona', nocotapataquèchin isonquipi.

—iQuèmaso' Yosè hui'ninquèn! itopi chiníquèn nonatona'. ¹² Inariso nipirinhüè', chiníquèn pènènin: "iAma piyapi'sa' anohuitocosohuè'!" itèrin.

Shonca cato' ca'tano'sanènpita acorinso'

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Ina quèran Quisoso a'na motopia'huaquè paantarin. Nohuantèrinsopita pèrapachina, paapapi. ¹⁴ Na'a a'chintèrinsopita ya'huèpirinahuè', shonca cato' quèmapi'sa' huayonahuaton, acorin. "Nani tahuèri iyaro'sa' ca'tanco a'chinchinquèma'. Ina quèran a'pararanquèma' piyapi'sa' pènènacamaso marè'.

¹⁵ Chiníquèn nanan quèchinquèma' sopairo'sa' a'pacamaso marè'," itèrin. ¹⁶ Shonca cato' ca'tano'sanènpita acorin. A'naso' Simon. Nisha nininèn acotèrin. Pitro itèrin. ¹⁷ Santiaco, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninipita inahuaso'. Nisha nininèn inapitanta' acotaantarin. Poaniquisè itèrin. ("Huira pochin," tapon napotèrin.) ¹⁸ Antèrisè, Pinipi, Partoromi, Matio, Tomasè, Tatio, inapitanta' acorin. A'nanta' Santiaco itopi. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' acorin. Iráca copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüè', iporaso' Quisoso imasarin huachi. ¹⁹ Cotasè Iscariotinta' acopirinhüè', a'na tahuèri inari sha'huirapiarinso'.

Sopai hua'an minsèrinso'

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ina quèran a'na pèiquè pa'pi. Naquèranchin noto-huaro' piyapi'sari huècapaiantapi ni'ton, co nanitopihuè' capacaiso tèranta'. ²¹ Quisoso quèmopinènpitari natantahuatona', "Nani hua'yantèrin," topi. Napoaton Quisoso quèpacaiso marè' huècapaipirinhüè'.

²² Cotio maistro'santa' Quirosarin quèran o'marahuatona', tapon: "Sopai hua'an Piirsipo itopisori ya'coancantèrin ni'ton, nani ma'sha nanitaparín. Inari chiníquèn nanan quètèrin sopairo'sa' a'pacaso marè'," toconpi.

²³ Quisososo nipirinhüè' piyapi'sa' pèrasahuaton, pènènto nanan sha'huitèrin ayonquicaso marè'. "Sopairo'sa capini co onporonta nia'pacaiso ya'huèrinhuè'. ²⁴ Ni'co'. Ninanoquè ya'huèpisopita nino'huipi naporini, yanquè'itonahuè'. Co huachi inaquè ya'huè'itonahuè'. ²⁵ Quèmopinèna capininta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquè'itonahuè'. ²⁶ Inapochachin Satanasè sopairo'sarè' nino'huipi naporini, co huachi hua'anèna niitonhuè'. Co huachi chiníquèn nanan ya'huèchitonhuè'.

²⁷ Quèmapi chiníquèn nipachina, pèinèn noya a'pairin. Co insonta' nanitèrinhuè' ya'conaton ma'shanènpita maticaso'. A'nariso nipirinhüè' ina quèran chini chiníquèn ni'ton, huècapairahuaton minsèirin. Tonporahuaton, ma'shanènpita quiquitèrin huachi.

²⁸ Oshanèma marè' sètohuatama', Yosè ya'ipi oshanhèma' inquitarinquèma'. Pinopatama', inanta' inquitarinquèma'. ²⁹ Nipirinhüè', Ispirito Santo pinotoma' oshahuanpatama', ina oshanèmaso' co inquitarinquèmahuè'. Onpopionta' ana'intinquèmaso' ya'huèrin," itèrin.

³⁰ "Sopairi ya'coancantèrin," topiso marè' Quisoso napopèntèrin.

Quèmopinènpita pochin nininsopita

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ Ina quèran a'shin, iinpita, oshinpita, inapita canquiponaraihuè', co ya'conpihuè'. Aipiran huanirahuatona', Quisoso amatopi. ³² Quisoso ahuanapanitona', tahuishin miáchin huènsèpisopitari sha'huitopi:

—Ni'què' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, oshiparinpita, inapita huècatona', aipiran huanirapi. Yanontèrinèquèn, itopirinhüè'.

³³ —Mamahuè, iyahuèpita, oshihuèpita inapita pochin ni'nahuè'sopita sha'huichinquèma' nitotoco', itèrin.

Piyapi'sa' tahuishin miáchin huènsèrantapaiso' ni'sarin quèran itantapon:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuèpita, oshihuèpita, mamahuè, inapita pochin nicato nosororahuè. ³⁵ Yosè natèpisopita iyahuèpita pochin ni'nahuè. Sanapi'santa' Yosè nanamèn natèhuachina', oshihuèpita pochin ni'nahuè. Payaro'santa' imapachinaco, mamahuè pochin ni'nahuè, itèrin.

Pa'sarayarín quèran a'chininso'

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

4 Naquèranchin sono' yonsanquè Quisoso a'chiantararin. Inaquè notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marè'. Hua'huayatèrahuè' tancapitohuachinara, potiquè ya'conahuaton, huènsèmarin. Inaquè yanponapirarin. Ya'huèrè' piyapi'saso' ii' yonsanquè yamorapi. ² Nisha nisha pènènto nanan a'chintarin. Ma pochinsona Yosè nanamèn nininso' ayonquicaso marè' a'chintarin.

³ A'chintaton, itapon: "Natanco a'chinchinquèma'. A'na quèmapa sha'tapon pa'sarin. ⁴ Na'a trico pa'sarayarín papotacaso marè'. Pa'sarayahuachina, a'naquèn ya'pirin iraquè huarè' anotèrin ni'ton, inairaro'sari huècapairahuatona', pè'yaquipi. ⁵ A'naquèn ya'pirin na'piroquè pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huèrinquè. Inaquè, shiarahuaton, papotopirinhue'. ⁶ Pi'iri chiniquèn picahuachina, yaahirin. Pi'pishara'huaya itèhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷ A'naquèn ya'pirionta' nahuanoquè pa'sarayarín. Inaquè papotopirinhue', nahuano'santa' papotèrin. Shia a'shinahuatona', imotèrin. Napoaton co nitèrinhuè'. ⁸ A'naquènso nipurinhue' noyaro'paquè pa'sarayarín. Inaquè noya papotèrin. A'shinpachina, sha'nin quèran na'con na'con nitèrin. A'naquèn ya'pirin cara shonca, cara shonca nitèrin. A'naquèonta' saota shonca, saota shonca nitèrin. A'naquènso' pasa, pasa nitochanin," itèrin.

⁹ Itahuaton: "Huèratèhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itaantarin.

Pènènto nananquè a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Niyontonpisopita pa'pachinara, a'naquèn imapisopita co pa'pihuè'. Shonca cato' ca'tano'sanènpitarè chachin co pa'pihuè'. "Apira a'chintèrancoiso' co noya nitotèraihuè'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi. ¹¹ Itohuachinara, Quisosori itapon: "Onpopinsona Yosè hua'anèntèrinso' co a'napita nitotopihuè'. Co imarinacohuè' ni'ton, co nitotopirinhue', canpitaso' carinquèma' a'chinchinquèma'. Yosè nanamèn no'tèquèn nitotacamaso marè' a'chinchinquèma'. A'napitaso nipurinhue' pènènto nanan quèransáchin a'chintarahue'. ¹² Inapitaso' co yanatèrinacohuè' ni'ton, natanaponarahue', co natètapihuè'. Ma'sona ninahuèsonta' nicaponarahue', co yonquiapihuè'. Imarinaco naporini, oshanèna' inquitahuato anoyacanchitohue'," itèrin.

Tricoraya tapon naporinso'

(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Naquèranchin Quisosori ca'tano'sanènpita itanton: "Achin sha'huitèranquèmaso' ¿co nitotèramahuè' ti? Co inaya tèranta' nitotohuatamahuè', ¿onporahuatomacha ya'ipiya nitotèrè'pènuquèmayá? Carinquèma' nipachin anitochinquèma'. ¹⁴ Tricoraya pa'sarayarèso pochin Yosè nanamèn ya'ipi parti a'chinè'. ¹⁵ A'naquèn

piyapi'sa' iraquè huarè' pa'sarayarínso pochin nipi. Yosè nanamèn natanpirinhue', a'naroáchin Satanase huè'nin. Yosè nanamèn natanpiso' osèrètiirin. Ama natècaiso marèhuè' ananiantèrin. ¹⁶ A'naquèn piyapi'santa' na'piroquè pa'sarayarínso pochin nipi. Yosè nanamèn natanahuatona', a'naroáchin pa'yatona', natèpirinhue', ¹⁷ co cancanèna quèran huarè' natèpihuè'. Co chiniquèn cancantatonahuè', co natèmiatopihuè'. Yosè nanamèn yaimapi ni'ton, a'napitari tèhuapi, no'huipi, napotopi. Napohuachinara, Yosè nanamèn yaa'popi. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin nanamèn a'popi. ¹⁸ A'naquèn piyapi'santa' nahuanoquè pa'sarayarínso pochin nipi. Yosè nanamèn natanpirinhue', ¹⁹ ma'sharáchin yonquipi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huètohuachincoi, noya cancantari,' topi. Napoaton nahuano'sari imotèrinso pochin, nani ma'sha nohuatona', Yosè nanamèn naniantopi. Co imamiatopihuè'. ²⁰ A'naquènso nipurinhue' noyaro'paquè pa'sarayarínso pochin nipi. Yosè nanamèn noya natanpi. Natanahuatona', cancanèna quèran natèpi. Sharo'sa' nisha nisha nitèrinso pochin natètopi. A'naquèn ya'pirin cara shonca, cara shonca nitèrinso pochin noyamiachin imapi. A'naquèonta' saota shonca, saota shonca nitèrinso pochin noya imapi. A'naquènso' pasa, pasa nitèrinso pochin ya'ipi cancanèna quèran imatona', noya noya imapi huachi," itèrin.

Nanparin pochin nininso'

(Lucas 8.16-18)

²¹ Naquèranchin Quisosori itaantarin: "Ni'co' iyaro'sa'. Nanparin i'chinpihuatera, ¿co i'mèanaquè po'morèhuè' pa'? Co pè'saraanaquè tèranta' acorèhuè'. Nanparin aconanquè acorè' noya a'pinacaso marè'. ²² Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotèrinhuè'. A'na tahuèriso nipurinhue' ya'ipiya nitotapi. ²³ Huèratèhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itèrin.

²⁴ Ina quèran napotaantarin: "Natanpatama', noya yonquico'. Onpopinsona a'napita nitohuatama', inapochachin Yosènta' nitarinquèma'. Aquè aquètè chachinhue' nipun quètarinquèma'. ²⁵ Noya natèhuatama', na'con na'con nitotarama'. A'naquènso nipurinhue', 'Nani nitotèrahuè', topirinhue', co yanatèpihuè'. Napoaton Yosèri tananpitarin. Inapotohuachina, pi'pian tèranta' nitotopiso', ya'ipiya naniantapi," itèrin.

Ya'pirin papotèrin quèran a'chininso'

²⁶ Ina quèran napotaantarin:

"Yosè hua'anèntèrinso' a'chinchinquèma'. Iminquè sha'tèrèso pochin ninin. ²⁷ Sha'tèrinso piquèran tashihuachina, hua'anèn huè'èrin. Tahuèrihuachina, huènsèantarin. Nani tahuèri naporárin. Oshaquèran sha'ninso' pichopitahuaton, papotèrin. Onporohuatonso' papotèrinso' co nitotèrinhuè'. ²⁸ Sha'pachina, inoara nohuanton, no'pa quèran papotèrin. Nani a'shinpachina, huènscharatèrin. Nani huènscharatahuaton, nitèrin. ²⁹ Ya'pirin cayahuachina, nani noya macacaso'

ni'ton, manin huachi," ténin. (Inapochachin Yosë nanamën sha'huitohuatëhua', ina nohuanton, oshaquëran a'naquën natëtapi.)

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ina quëran sha'huitantarin:

"¿Ma'pochinta' Yosë hua'anëntërinpoaso' ninin? ¿Ma quërantá' nanitëré' ina yonquicaso'?" ³¹ Mostasaraya no'paquë sha'nëso pochin ninin. Mostasarayaso' hua'huishin. A'napita ya'pirin quëran pi'pi pi'pishara'huaya. ³² Pi'pira'huaya niponahuë', sha'patëra, panca panca papotërin. A'napita sharo'sa quëran panca panca ta'an ninin. Panca së'patohuachina, inairaro'sa' na'iyatona', inaquë pëipi," itërin.

Ma'pochinsona nininso'

(Mateo 13.34-35)

³³ Ina pochin Quisosori piyapi'sa' a'chintarin. Na'a pënënto nanano'sa quëran ayonquiarin. Natantiin-pichin a'chintarin. ³⁴ Napoaponahuë', pënënto nanan quëransáchin a'chintërin. Ina quëran ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëhuachinara, oshaquëran a'chintantarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Naporo' tahuëri chachin nani tashirarapaso', ca'tano'sanënpita itapon:

—Sono aquëtëran pa'ahua', itërin.

³⁶ Nani piyapi'sa nontahuaton, Quisoso potiquë ya'comarin. Napohuachina, ca'tano'sanënpitarë chachin pa'pi. Naporo' a'napitanta' nisha potiro'saquë pa'pi. ³⁷ Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi poti opoto opototahuaton, nani yamëntairapirinhuë'.

³⁸ Ya'huëré Quisososo', huanconënuë motonan mo-toantahuaton, huë'ërarin. Ca'tano'sanënpitari ochinapi:

—¡Catahuacoi Maestro chimiitarihua! ¿Co ina yonquiranhuë' ti? itopi.

³⁹ Huanintarahuatón, ihuan a'parin. Sononta' ca'maiton:

—¡Sanoquë! ¡Copi tëquë huachi! itërin. Itohuachina, ihuan copitënin. A'naroáchin sanoirin.

⁴⁰ —¿Onpoatomata' tē'huataramaso'? ¿Co Yosë natëyatëramahuë' ti? itërin.

⁴¹ Pa'pi pa'yanahuatona', ninontopi:

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantërinso'

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

5 Ina quëran, sono' aquëtëran Quirasa parti itopiquë canconpi. ² Quisoso nani nonshihuachina, a'na quëmapiri na'pi nanin quëran pipirahuaton, nacapirin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi noya yonquirinhuë'. Hua'yantërin. ³ Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërin. Pa'pi chiniquën

ni'ton, co catinaquë tëranta' nanitopihuë' tonpocaiso'.

⁴ Na'aro' catinaquë tanpaquën tonpotahuatona', pa'on tonpotopirinahuë', oshitërachinin. Co incariso tëranta' nanitërinhuë' minsëcaso'. ⁵ Nani tashi', nani tahuëri iratárin. Na'pi naninquë, motopiquë inaquëpita pa'sápaton, chiniquën yaitárin. Na'piquë nipë'sharárin.

⁶ Quisoso aquë quëran quënanahuaton, ta'aquirin.

Quisoso nocotapataquë isonquirahuaton, mosharin.

⁷ Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai nontërin.

—¡Iso quëmapi quëran pipico huachi! itërin. Ina natanahuaton, sopairi chiniquën a'panirin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosoquën, Yosë hui'ninquën ni'ton, chini chiniquën nanantëran. Yosë marë' ama apira aparisitocoisohuë', itërin.

⁹ —¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin Quisosori.

—Na'acoi ni'toi, "na'a huaranca," itërinacoi. ¹⁰ Ama a'na parti a'pacoisohuë', tosapi. ¹¹ Ina ya'cariya notohuaro' coshiro'sa' panënuë' coshatapi.

¹² —A'pacoí coshiro'saquë tëranta' ya'coanta'ii, tosapi.

¹³ —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conconco', itërin. Itohuachina, sopairo'sa' pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Ina quëran ya'ipi coshiro'sa', cato huaranca pochin nipirinahuë', hua'yantatona' ta'api. Tahuan pa'tatona', sonoquë niitopi. Inapoa-tona', taquiiitopi.

¹⁴ Coshi a'paina'piro'saso' ni'sahuatona', ta'arë'nachin ninanoquë ya'huëpisopita sha'huitonpi. Ninano pi-riyan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'pi-
api. Natantahuatona', "¿Ma'ta' onpocaiso'?" ta'tona', pa'pi nicapona'. ¹⁵ Quisosoquë canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquipi. Nani a'moanaton, noya huënsërarin. Na'a sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', noya yonquiantarin. Co huachi hua'yantërinhuë'. Napoaton pa'yanpi.

¹⁶ "Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'pahuachina, coshiro'saquë ya'conconpi. Inapohuachinara, tahuan pa'tahuatona', sonoquë taquiiitopi huachi," itopi ni'pisopitari. ¹⁷ Natanahuatona', piyapi'sa' tē'huatopi: "A'na parti paquë'," itopi Quisoso nontatona'.

¹⁸ Quisoso potiquë ya'conaso', hua'yantërinsoari huëcapairahuaton, itapon: "Canta' imainquën," itërin.

¹⁹ Quisososo nipirinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Ya'huëranquë iyasha paantaquë'. Quëmopinënpita sha'huitonquë'. "Siniro noyá anoyatërinco. Na'con nosororinco," itëquë', itërin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, pa'nin. Ticaporisë parti sha'hui'ra'piarin. "Quisoso nóya anoyatërinco," itëra'pi-
arin. Natanahuatona', "¡Ma'pitacha sha'huirin paya!
¡Ma noya catahuarin!" topi ya'ipiya.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinso'

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Quisososo' pëntonquiantarahuatón, na'a piyapi'sa' quënanquirin. Sono' yonsanquë huëcapairahuatona', tancapitopi. ²² Naporo' a'na cotio hua'an Cairo itopiso

huë'nin. Inaso', niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin:

²³ —¡Hui'nahuë Sinioro, chiminarin! Huëquë'. Së'huaquiton, anoyatoco, chiminpachin, itárin.

²⁴ —Inta nipachin, tosahuaton, imarin. Na'a piyapi'santa' imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapí. ²⁵ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin, hua'qui' panca huënai' a'parinso'. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuë'. ²⁶ Na'a notoro'sari nonënpirinhue', na'con parisatárin. Nani ya'ipi coriquinën i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'. Aquëtë chachin nisarin.

²⁷ Quisoso nahuininso' natantahuaton, pinën quëran imaquiarin. "A'morinso tëranta' së'huahuato, anoyatarinco," ta'ton, piyapi'sa' ya'sëratërarahuaton, a'morinso së'huatiirin. ²⁹ Naporó' a'naroáchin huënai' no'narin. Canio quëran nani noyatërin ninatanin. ³⁰ Quisososoco quënanaponahuë', inaora nitotërin. "A'naso' natëtonco, së'huaquirinco. Ca nohuanto noyatërin," ta'ton, a'naroáchin tahuërëtahuaton, natantërin:

—¿Inta' a'morahuëso' së'huatërinco? ténin.

³¹ —Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtapirinënuënhuë', "¿Inta' së'huarincó?" ¿tënan tí? itërin ca'tano'sanënpitari.

³² Itopirinhue', Quisoso' a'naya a'naya ni'sarin. "¿Inta' së'huarincó?" ta'ton, ni'sárin. ³³ Napohuachina, sanapiso' "Nani anoyatërinco," ta'ton, ropa ropatërarin quëran Quisoso huëcapairin. Isonquirahuaton, no'tëquën sha'huitërin. "Hua'qui' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Sinioro. Së'huatënuë, a'naroáchin noyatërahuë huachi," ténin.

³⁴ —Natëranco ni'ton, nani imoya, anoyatëranquën. Nani noyatëran ni'ton, noya paquë huachi, itërin.

³⁵ Ina nontaso chachin, Cairo pëinën quëran huë'sahuatona', sha'huitiipi.

—Hui'nán nani chimin huachi. ¿Ma'marëta' topinan quëran Maistro quësaran? itiipi.

³⁶ Quisosososo nipirinhue' piyapi'sa' noninso' natanaponahuë', co ina yonquirinhue'.

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, itërin.

³⁷ "Ama a'napitaso' huë'inasohue'," topachina, Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin pa'pi. Coanshaso' Santiago iin. ³⁸ Cairo pëinënuë canconahuatona', na'a piyapi natanconpi. Chiníquën na'nëtona', ayanápi.

³⁹ Ya'contarahuaton, inapita itapon:

—¿Onpoatomata' na'nëtoma', noncaroaramaso'? Co sanapia'hua chimininhue'. Huë'sárin, itërin Quisosori.

⁴⁰ Naporinso' natanahuatona', piyapi'sari tēhuapirinhue'. Quisosorisó' inapita ocoirahuaton, pa'pin, a'shin, cara ca'tano'sanën, inapitaráchin quëparin. Sanapia'hua ya'huërinquë ya'concontarin. ⁴¹ Maimirarahuatón, inaora nananquë:

—*Tarita comi*, itërin. "Huënsëquë' apia'hua," tapon napotërin. ⁴² A'naroáchin sanapia'hua huënsërahuatón, huanirin. Nani shonca cato' pi'ipitërin ni'ton, noya iratërin. Ina ni'sahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi pa'yanpi. "¡Ma'pítacha nitotaton, ananpitaantarín paya!" topi.

⁴³ Quisosososo nipirinhue', "Ama a'napita sha'huitocoso-hue'," itahuaton, "Nanon a'caco'," itërin.

Nasaritoquë paantarinsó'

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

6 Ina quëran pipirahuaton, ya'huërin'pa' paantarín. Ca'tano'sanënpitarinta' imapi. ² Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë a'chinarin. Na'a piyapi'sari natanahuatona', pa'yanpi. Pa'yanatona', inahua capini ninontapi:

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Noya noya yonquirin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparín nicaya? ³ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. ¿Co'na nontëcamayo inaso'? A'shinso' Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërehua'. Santiacó, Cosí, Cotasë, Simón, inapita itopi. Oshinpitanta' isëquë canpoarë' ya'huarin. Co Quisoso chiníquën nanantërinhuë'. Canpoa pochachin inanta', ta'tona', "¡Macari natëapon!" topi. ⁴ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Ya'ipi piyapi'sari pënëtona'pi noya natanpi. Nínanonënuë ya'huëpisopitariso nipirinhue', co noyahuë' natanpi. Quëmopinënpita, huëntonënuë ya'huëpisopita, inapitanta' co noyahuë' ni'pi, topi iráca. No'tëquën napopi, ténin Quisoso. ⁵ Co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co nanitërinhuë' aquëtë huarë' Yosë pochín nicacasó'. Caráchin cania'piro'sa' së'huarahuatón, anoyatërin. ⁶ "¿Onpoatoncha isopita co yanatërinacohue' nicaya?" ténin, yonquiapon.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' a'parinso'

(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Ina quëran ya'cariya ninanoro'saquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin. ⁷ Naporahuaton, shonca cato' ca'tano'sanënpita përasahuaton, sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Catoya catoya a'parin. Chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'.

⁸ —Pa'patama', ama ma'sha quëpacosohue'. Ama cosharó', pë'pëto, coriqui, inapita tëranta' quëpacosohue'. Pitánaráchin quëpaco'. ⁹ Sapatë' po'morahuatoma', a'moramasorë'quëmaráchin paco'. ¹⁰ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquëráchin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'. ¹¹ A'na ninanoquë ya'huëpisopita no'huitënnënuëma': "Ama isëquë huëcosohue'. Co yanatanainquëmahue'," itohuachinënuëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó': "Nani sha'huitopiranquëmahue'. Co nohuantëramahuë' ni'quëhuarë' canpitaora tēhuënnënuëma' nina'intarama'," itoco'. Tēhuëchachin Yosëri chiníquën ana'intarin huachi, itërin Quisosori.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', piyapi'sa' pënëna'piapi: "Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco huachi," itëra'piapi. ¹³ Naporahuatona', na'a piyapi'sa'

sopairo'sari ya'coancantërinso inquitopi. Na'a cania'piro'santa' tomaquë pashitatona', anoyatopi.

Coansha Paotista tēpapiso'

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquipi. Cariria hua'aonta' natantërin, Irotisë itopiso'. I'huamiáchin inari son-taronënpita camaiton, Coansha Paotista atēpatërin ni'ton, yonquíarin: "Ina quëmapiso' Coansha. I'hua chiminaponahuë', nanopiantarin. Napoaton nani ma'sha nanitaparín," tēnin.

¹⁵ "Co inahuë'. Iniasë pënëntona'pi ipora," topi a'naquëonta'.

"Co inahuë'. Ninotona'pi iráca ya'huërinso' nimara," topi a'naquëonta'.

¹⁶ Irotisëso nipurinhuë', co nisha nisha yonquirinhuë'. —Inaso' tēhuëchachin Coansha. Anishitëconotopirahuë', nanopiantarin, tēnin.

¹⁷ I'hua chachin Coansha nanopiso', Irotisë co noyahuë' ninin. Iin sa'in osërëterin. Pinipi sa'in chachin osërëtatón, manin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coanshari chiníquën pënënin. "Co Yosë nohuantërinhuë' iyaparín sa'in osërëtatón macamaso'," itërin. Napotërinso marë' Irotiasaso' co quëyatónhuë', onpopionta yatëparin. Ina nohuanton hua'anso', sontaro'sa a'parin. Coansha macacaiso marë'. Masahuatona tashinan pëiquë po'mopi. Inapotahuatona, catinaquëtópi.

²⁰ Irotisëriso' Coansha noya natanin. "Nóya quëmapi inaso'. Co oshahuanhuë'," ta'ton, co nohuantërinhuë' atēpatacaso'. Coanshari pënënpachina, nisha nisha yonquiaponahuë', noya natanin. ²¹ Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Coisëro'sa', capitano'sa', ma'huano'sa' Caririaquë ya'huëpisopita, inapita amatërin. Naporo' tahuëri Irotiasa chinotërin Coansha atēpatacaso'. ²² Coshatasoi', hua'huin ya'conahuaton, nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuatona', ya'ipiya quëran pa'yatopi. Hua'an mashorinta' pa'yatërin.

—Ma'sona nohuantëranso' apia'hua, nico quëchinquën. ²³ Yoscoarë' quëchinquën. Ma'sona tēranta' nipatanco, quëtaranquën. Pancana no'pa' hua'anëntërahüë. Patomaquë huarë' quëtaranquën, itërin hua'ani na'aro nontaton. ²⁴ Napotápachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—"Coansha nishitëconotahuaton, motën quëtoco," itëquë', itërin.

²⁵ Manorahuaton, hua'an ya'huërinquë paantarín.

—Coansha motën nohuantërahüë. Sënanquë acorahuaton, apiramiáchin quëtoco, itërin.

²⁶ Ina natanahuaton, hua'an pa'pi sëtërin. Napoaponahuë', "Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarë' itërahüë," ta'ton, co yanonpintërinhuë'. ²⁷ Ina quëran sontaro sha'huitahuaton, a'parin Coansha motën macacaso marë'. Inaso pa'sahuaton, tashinan pëiquë nishitëconotërin. ²⁸ Sënanquë motën acorahuaton, nanon quëtërin. Nanonta' a'shin quëtonin.

²⁹ Imarinsopitaso', natantahuatona huë'pi. Nonën quëparahuatona', pa'pitopi huachi.

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita huëantarahuatona', Quisoso sha'huitiipi. "Nani a'chintëra'piarai. Cania'piro'santa' anoyatërai. Noya natanpi," itiipi. ³¹ Na'a piyapi'sa' huë'sapi Quisoso nica'pona'. Ina quëran paantapi. A'napita ya'huë'rë huëantapi, ina quëran paantapi. Naporápi ni'ton, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin co capacaiso tēranta' nanitopihuë'.

—Huëco' iyaro'sa'. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'ahua'. Pi'pian chinotahua', itërin ca'tano'sanënpita.

³² Itohuachina, potiquë ya'conahuatona', pa'pi. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sapirinahuë'. ³³ Pa'pachinara, na'a piyapi'sari notëërapí. Quisoso nohuitahuatona', na'a paahuapi. Nisha nisha ninano quëran pa'pi. Ira pa'tatona', ta'arahuatona', inahua'ton canconpi. Co'huara Quisoso canshátërasohuë', canconpi. ³⁴ Na'a piyapi'sa' yamorapi. Nonshirahuaton, Quisosori quënanconin. "Isopitaso' ohuicaro'sa' co macari a'pairinsohuë' pochín nisapi," ta'ton, nosororin. Nosoroaton, na'con a'chintaantarín. ³⁵ Nani i'huararahuaso', ca'tano'sanënpitari Quisoso huëcapairahuatona', itopi:

—Nani Maestro i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë' ni'ton, ³⁶ piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isosha'huaya pëiro'sa' ya'huërin. Ninanoro'santa' co aquëyahuë'. Inatohua' coshoro' pa'anatona', ca'ina', itopirinahuë'. ³⁷ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Cato pasa tahuëri sacatatë' coriqui canarëso pochín nininquë pan pa'anahuatopi, ¿a'ca'li ti? itopi.

³⁸ —¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? Paatoma', ni'conco', itërin. Pa'sahuatona', ni'conpi.

—A'natërapoya pan, catoyachin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itiipi.

³⁹ Itohuachinara, piyapi'sa' sha'huitërin pastoque huënsëcaiso'. ⁴⁰ A'naquën a'natërápo shonca, a'natërápo shonca, a'naquën pasa, pasa huënsëpi.

⁴¹ Ina quëran a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'parin. Inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën, Tata," itahuaton, pan së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëta-caiso marë'. Sami së'paninsonta' quëtëra'piapi. Inaíchin nipirinhuë', ya'ipi piyapi ananitërin. ⁴² Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi. ⁴³ Ina quëran pan, sami, inapita pë'sotopiso' maantapi. Shonca cato' i'më' amëntatopi. ⁴⁴ A'natërápo huaranca quëmapi'sa' naporo' coshatopi.

I aipi i'narinso'

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: "Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Apira canta' pa'sarahuë. Pitsaita'pa' pa'ahua'," itërin. Ca'tano'sanënpita nani pa'pachinara, piyapi'sa' nontarin ya'huëpi'pa' paacaiso marë'. ⁴⁶ Nani nontohuachina, inaora pa'nin a'na motopia'huayaquë Yosë nontacaso marë'.

⁴⁷ Tashihuachina, ca'tano'sanënpitaso' potiquë pa'sapirinahuë', sono' huáncoanai' tashitopi. Quisososo' inaoraichin quëparitërin. ⁴⁸ Ca'tano'sanënpita ya'ipi tashi' maitopirinahuë'. Ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiniquën pacacaiso'. Canotopi huachi. Ina ni'sahuaton, co tahuëriyâtërasohuë', Quisoso pa'nin. I aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti nani icantaponahuë', na'huëtatë pochin nisarin. ⁴⁹ I aipi pa'sarinso' quënanahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan" ta'tona', "ëë" topirinahuë'. ⁵⁰ Ya'ipiya quëran ni'sahuatona', të'huatopi. Nipirinhuë', a'naroáchin Quisosori itërin:

—Co'ta ca huë'sarahuë'. Ama pa'yancosohuë'. Chiniquën cancantoco', itërin.

⁵¹ Ina quëran potiquë ya'conapatërin. Ya'conpachina, ihuan sanorin huachi. Ca'tano'sanënpita pa'yanpi: "¿Onporahuatoncha nanitaparinar nicaya?" topi yonquia-tona'. ⁵² Nani pan ana'atërinso' nicaponaraihuë', co ina yonquipihuë'.

Quinisariti parti pa'ninso'

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. Yonsanquë poti a'sonpi. ⁵⁴ Nonshiaso chachin, a'naroáchin piyapi'sari Quisososo nohuitopi.

⁵⁵ Manorahuatona', ya'ipi ina parti pa'sahuatona', pëiro'saquë pa'pi. Na'a cania'piro'sa' pë'sara'huayaquë quëpi anoyatacaso marë'. "Pasëquë Quisososo ya'huar-in," itohuachinara, inaquë quëpi. ⁵⁶ Intohuaso tëranta' Quisososo pa'pachina, inatohua' cania'piro'sa' quëparapi. Nisha nisha ninanoquë pa'sarin. A'naquën pancana. A'naquën caraichin piyapi ya'huëpirinhuë', insëquësona pa'pachina, cachiquë cania'piro'sa' acopi. "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' së'huatona', noyachina'," tosapi. "Inta nipachin, së'huaina'," topachina, së'huapi. Insoarisona së'huahuachina', a'naroáchin noyatopi huachi.

Cotio mashocoro'sa' napopiso'

(Mateo 15.1-9)

7 Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita Quirosarin quëran o'mapi Quisososo natanacaiso marë'. ² Quisososo ca'tano'sanënpita coshataso', quënanquipi. A'naquën co niopoimirataponaraihuë' coshatapi. Parisioro'saso' co'huara coshachatëraponahuë', pi'pian i'shaquë niopoimiratopi. Ya'ipi cotioro'sa' ina pochin yonquipi. "Co inapohuatëhuahuë', oshahuanarihua'," tëcatona' napopi. Shimashonëna' inachintopiso' ni'ton, inapopi. ⁴ Mirca-toquë pa'pi quëran yacoshatohuachinara, i'quë niopoimiratopi. Na'a nisha nisha inachintopisopita ya'huëtopi. Minëro'sa', i'sha ta'painano'sa', hua'na yonsharo'sa', pë'sararo'sa', inapita pa'mopi. ⁵ Napoaton parisioro'sa', cotio maestro'sa' inapitari Quisososo natanpi.

—¿Onpoatonta' Maestro quëma a'chintëransopitaso', co niopoimirataponaraihuë' coshatapi? Shimashonën-

poa' inachintopirinahuë', inahuaso' co napopihuë', itopi.

⁶ —Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. Canpitaso' nonpintënuëma'. Iráca Yosë quiricanënuë Isaiasë no'tëquën ninorinquëma':

"Isopita piyapi'saso' nanamëna quëran noya non-topirinacohuë',

co cancanëna quëran imarinacohuë'.

⁷ Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë', inahuara yonquipiso' nia'chintapi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," tënin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitatón, naporin. ⁸ Inapochachin canpitanta' Yosë pënëninpoaso' naniantahuatoma', piyapi'sa' a'chinpiso' natërama huachi, itërin.

⁹ Naquëranchin itantarín:

—Tehuëchachin Yosë pënëntërinso' a'porama' shimashonëma' napopiso' natëcamaso marë'. ¹⁰ Ni'co'.

Moisësë iráca pënëntatón, naporin: "Tatama', mama-ma', inapita noya natëtoma', catahuaco'. Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina', tëpaco'," tënin. ¹¹ Canpitaso nipirinhuë' nisha a'chinama'. A'chinatoma', naporama':

"A'naquën nanitërin pa'pina', a'shina' apiratacaso'.

'Ma'sha ya'huëtërinco'so' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë', topatëra, co tatama', mamama' inapita quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'.

Napoaton tatama', mamama' inapita ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'. ¹² "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconatoma', co catahuaramahuë'.

¹³ Ina pochin nia'chintatoma', co Yosë quiricanën natëramahuë'. Hui'namapitanta' a'chintërama' inapochachin nicacaiso marë'. Inapochachin pochin na'con nisha nisha nia'chintërama', itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'

(Mateo 15.10-20)

¹⁴ Naquëranchin piyapi'sa' përasahuaton, a'chintantarín.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'. ¹⁵ Co manta' ma'sha ya'huërinhuë' nonënpoaquë ya'conahuaton, aoshahuaninpoaso'. Cancanënpoa quëran pipirinsó' tëhuëchinsó' aoshahuaninpoa'. [¹⁶ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin.]

¹⁷ Nani a'chintohuachina, piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi.

Nani ya'conpachinara: "Achin naporanso' co nitotërai-huë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi.

¹⁸ —¿Co canpita tëranta' nitochatëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chintanta'inquëma'. Nani ma'sha ca'nëhuaso marë' co ina marë' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquantarë'. Napoaton ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Coshatërehuaso marë' co oshahuanëhuahuë', itërin. ²⁰ Ina quëran itaantarín:

—Cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatama-

ra, co noyahuë' ninama'. Ina marë' oshahuanama'.

²¹ Acopo' cancanëma quëran co noyahuë' yonquirama-sopita pipirin. Co noyahuë' yonquihuatama', monshihuanama', ihuatërama', tëpatërama'. ²² Nitëhuanan-pitërama'. Pa'yatacasoráchin cancantërama'. A'napita ma'shanën noyaparama'. Co noyahuë' ninama'. Non-pinama'. Nisha nisha co noyahuë' ninamaso' co yaa'poramahuë'. Apirarama'. Pinotërama'. "Caso' co a'napita pochincohuë'. Noya noyaco," toconama'. Co yonquinhuanahuë' ninama'. ²³ Co noyahuë' yonquihuatamara, ina pochin ninama'. Ina marë' oshahuana-ma', itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'

(Mateo 15.21-28)

²⁴ Ina quëran pipirahuaton, nisha piyapi'sa' ya'huëpiquë pa'nin. Tiro, Siton, inapita ya'cariya paa-ton, a'na pëiquë ya'conconin. "Ama isëquë huë'nahuë-so' a'napita sha'huitocosohuë'," itopirinhue', a'naroáchin ya'ipi nahuinin. ²⁵ Inaquë a'na sanapi ya'huërin. Co cotio sanapihuë'. Nisha piyapi. Siropinisia parti hua'huatërin. Hua'huinso' parisitárin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhue'. Quisoso huë'ninso' natantahuaton, paaparin. Paaparahuaton, Quisoso nantën pirayan isonconin. —Hua'huahuë Siniro parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiníquën aparisitarin. Inquitoco, topirahuë', itiririn.

²⁷ —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë', ni'nira a'carëhuë'. Hua'huaro'sa'ton coshachin noya natëaquë huarë', itërin Quisosori.

²⁸ —Naporin mini Siniro. Napoaponahuë', hua'huaro'sa' pi'pian tëranta' atatuahuachinara, ni'niraro'sarinta' capitërin ni'ton, quiyanta' catahuaco'i topirahuë', itërin.

²⁹ —¡Naporinchi paya! Ma noya natëranco ni'ton, ya'huëran'pa' paantaquë'. Nani sopai hua'huan quëran pipirin, itërin.

³⁰ Sanapiso pëinënquë canconahuaton, hua'huin noya quëhuëánin quënanconin. Nani sopai pipirin huachi.

Në'huëro'sa' anantantërinso'

³¹ Quisoso Tiro quëran pipirahuaton, Sitontaquëchin na'huërin. Ina quëran Ticaporisëquë canquirin. Inaso no'pa' Cariria sono yonsanquë ya'huërin. ³² Inaquë a'nara apia quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Noyá në'huërin. Naporahuaton, pa'pi icotë' ninin. "Iso quëmapi së'huaquë' noyachin topiraihuë'," itopi.

³³ Napotihuachinara, apiaráchin amashamiachin quëparin. Quëparahuaton, imirin quëran icarahuëratërin. Ina quëran niipiimiratahuaton, nënërain së'huatërin.

³⁴ Inápaquë në'pëtahuaton, sëtërin quëran panca nii o'huarin. Ina quëran Yosë nontahuaton: "¡Ipata!" itërin. "¡Në'huëranso' iniquiquë!" tapon napotërin.

³⁵ Naporor' në'huërinso' inquirin huachi. Nënërinta' noyatahuaton, noya nonin huachi. ³⁶ Quisosori piyapi'sa' pënënin: "Ama a'napita sha'huitocosohuë',"

itërin. Itopirinhue', piyapi'saso' pa'sahuatona', sha'huira'piapi. Na'con na'con pënëpirinhue', aquë aquëtë huarë' sha'huira'piapi. ³⁷ "¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya! Në'huëro'sa' anoyatohuachina, noya natantopi huachi. Co nonpirinhue'ta', a'naroáchin anoyatërin ni'ton, noya nonsapi. ¡Ya'ipichi noya ninin paya!" topi.

Cosharo' ana'atantarinso'

(Mateo 15.32-39)

8 Naporor' tahuëri'sa' na'a piyapi'sa' niyontoantapi. Capa coshoro' nipachina, Quisosori ca'tano'sanënpita përarin. Huë'pachinara, itërin:

² —Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuëri natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huëtöpihuë'. ³ A'naquën áquë quëran huë'pi ni'ton, co topinan yaa'parahuë' tanari canahuachina', itërin.

⁴ —Capa pëiro'sa' isëquë. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huapi. ¿Onpotahuatëcha isonapo' piyapi a'carë paya? itopi ca'tano'sanënpitari.

⁵ Napotihuachinara, Quisosori natanin:

—¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina:

—Canchisëyachin ya'huëtërincoi, itopi.

⁶ Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin no'paquë huënsëcaiso'. Nani huënsëhuachinara, pan ma'patërin.

"Yosparinquën, Tata," itahuaton, pan së'panin huachi. Së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' quëtëra'piapi.

⁷ Caraíchin saminta' ya'huëtöpi. Ina marënta' "Yosparinquën Tata," itahuaton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin piyapi'sa' quëtacaiso'. ⁸ Nani quëtöhuachinara, natëaquë huarë' coshatopi. Pë'sotopisonta' masahuatona', canchisë i'më' amëntatopi. ⁹ Catapini huaranca piyapi'sa' pochin coshatopi. Nani coshatöhuachinara, piyapi'sa' nontërin pacacaiso marë'. ¹⁰ Nani nontöhuachina, potiquë ya'conin. Ca'tano'sanënpitarë' pa'sahuatona', Tarmanota parti chinpiconpi.

Sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Inaquë parisioro'sa' huë'sahuatona', Quisoso non-tiipi atëhuëcaiso marë'. "Yosë a'paimahuachinquën, sacai' nininso' niquë' quiyanta' nicatëinquën natëiin-quën," itopirinhue'. ¹² Chiníquën sëtaton, itapon:

—¿Ma'marëta' yani'nama'? "Sacai' nininso' niquë' ni'iinquën," itopiramacohuë', co Yosë nohuantërinhuë' a'nota'huanquëmaso', itërin.

¹³ Ina quëran potiquë ya'coantarahuaton, aquëtëran paantarin.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Mateo 16.5-12)

¹⁴ Pëntonpirinhue', ca'tano'sanënpita naniantopi coshoro' quëpacaiso'. A'naíchin pan potiquë ya'huëtöpi. ¹⁵ Quisosorisö nipirinhue' pënënarin:

—Ni'cona iyaro'sa'. Pan ahuëpocatërinso pochin parisioro'sa' ya'huëtöpi. Irotisë imapisopitanta' ya'huëtöpi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocosohuë', itërin.

¹⁶ Natanahuatona', ca'tano'sanënpita capini ninon-tapi. "Capa pan. Co ya'huëtërinpoahuë'. Napoaton naponontërinpoa'," nitopi.

¹⁷ Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itapon:

—¿Onpoatonta "capa pan," toconama'? ¿A'chintápiranquëmahuë', co ipora huanta' yonquiyátëramahuë ti? ¿Co natantochináchinhuë' cancantërama' nica?

¹⁸ Noya natanapomarahuë', ¿onpoatomata' co yonquiramahuë'? Nicapomarahuë', ¿onpoatomata co natëtëramahuë'? ¹⁹ I'hua chachin a'natërapoíchin pan nipirinhue', a'natërápo huaranca piyapi'sa' ananitérahue'. ¿Onpo i'mëta' naporo' pë'sotopiso' amëntatërama'? itërin.

—Shonca cato' i'më', itopi.

²⁰ —Panso' canchisëfchin nipirinhue', catapini huaranca piyapi ananitahuato, ¿onpo i'mëta' pë'sotopiso'? itaantarin.

—Canchisë i'më', itopi.

²¹ —Napoaton co pan yonquiato, pënënarancuëmaso', ¿Co nitochátëramahuë' ti? itërin Quisosori.

Somaraya anoyatërinso'

²² Ina quëran Pitsaitaquë chinpiconpi. Inaquë somaraya nininso' Quisosoquë quëpi. "Së'huaquë' Sinioro noyachin," itopi. ²³ Itohuachinara, maimirarahuatón, ninano aipiran quëparin. Iroiquë pashirayatërin. Nani së'huarayarahuatón:

—¿Ma'ta' iyasha quënanan? itërin.

²⁴ —Piyapi ni'pirahuë', co a'ninquëchin ni'nahuë'. Pa'sapirinhue', nararo'sa pochin ni'nahuë, itërin.

²⁵ Naquëranchin së'huarayantahuachina, noya ni'tërin. Nani noyatërin ni'ton, ya'ipi a'ninquëchin quënanin huachi.

²⁶ —Ya'huëran'pa' iyasha no'tëëquë'. Ama ninanoquë paquësohuë', itërin Quisosori.

Pitro natëtërinso'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Sisaria Pinipi parti pa'sarin nisha nisha ninanoquë a'chinacaso marë'. Papon pochin, ca'tano'sanënpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuë ni'to, ¿in pochinta piyapi'sa' cantiarinaco? itërin.

²⁸ —Nisha nisha yonquirapirinënuë. "Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquë. "Co inahuë'. Iniasëco' nanopiantamara," topi a'naquëonta'. "Ninotona'pi iráca chiminpirinhue', nanopiantarinso' nimara," topi a'napitanta', itopi.

²⁹ —Canpitaso nipirinhue', ¿ma'ta' yonquirama'? itërin.

—Quëmaso' Cristo, Yosë chachin a'paimarinquë, itërin Pitrori.

³⁰ —Ama ina a'napita sha'huitocosohue', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Naporo quëra huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Yosë quëran quëmapico niporahuë', na'con parista'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi nohuantaracohue'. Tëpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahue, itërin Quisosori.

³² No'tëquë sha'huitochinarin. Ina natanahuaton, Pitrori amashamiachin quëparahuaton:

—¿Ama, Sinioro, napoquësohuë'! itërin. ³³ Quisososo nipirinhue' tahuërahuatón, ya'ipi ca'tano'sanënpita ni'sarin.

—¿Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. Co Yosë pochin yonquiranhue'. Piyapinquë ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin.

³⁴ Na'a piyapi'sa' ya'cariya huaniapi.

—Amashamiachin huëco' iyaro'sa', a'chinchinquëma', itohuachina, huë'pi natanacaiso marë'. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërinso'ráchin imaco huachi.

Corosëquë chiniquë parisitëre'. Inapochachin canpitanta' parisitapomarahue', imamiatoco. ³⁵ Noya nanopicamasoráchin yonquihuatama', topinan quëran nanopiamama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhue', casáchin yonquihuatamaco, noya nanan a'chinamaso marë' parisitapomarahue', co topinan quëran nanopiamahuë'.

Yosë'pa' nanopimiatarama huachi. ³⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhue', topinan quëran napoarama'. ³⁷ ¿Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhue' cha'ëcaso'!

³⁸ Ipora tahuëri'sa' ya'huëpisopita co noyahuë' nipi. Nitëhuananpitopisopita pochin cancantopi. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuëri carimanta' tapayatënuëma', a'poaranquëma'. Nanamëhuë a'pohuatama', carimanta' o'mantahuato, a'poaranquëma'.

Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahue. Tatahuë pochin huënaratahuato, noya anquëniro'sapitaro'co o'mantarahue, itërin.

9 Ina quëran itaantarin:

—Tëhuëchachin iyaro'sa' Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. Chiniquë nanantaton hua'anëntapon, ni'sarama'. A'naquëma' co'huara chimiyantërasënuëmahue', ni'sarama', itërin.

Quisoso nisha pochin ya'norinso'

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Saota tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Santiago, Coansha, inapitáchin quëparin. Inapita nicasoi', nisha pochin ya'norin. ³ A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. Co inso tëranta' nanitërinhuë' pë'sainaton, ina pochin huiríchin acocaso'. Huiríhuiríchin inaso'. ⁴ A'nanaya Iniasë, Moisésë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinhue', Yosë nohuanton

ya'noantapi. Quisosorè' ninontapi. ⁵ Ina ni'sahuatona', Pitro, Santiaco, Coansa, cara chachin pa'yanpi. Na'con pa'yanaton, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maestro isèquè huè'nèhua paya! Cara imènamèa'huaya nii, topirahuè', a'nara' quèma marè', a'nanta' Moisèsè marè', a'nanta' Iniasè marè', itèrin. Napoaponahuè', co yonquiatonhuè' naporin.

⁷ Naporo' chitorori imotèrin. Chitoro' huáncana quèran Yosèri sha'huitèrinso' natanpi. "Iso' ca hui'nahuè, na'con nosororahuèso'. Ina natanco'," itèrin. ⁸ Napotaso chachin ca'tano'sanènpitari ni'sapirihahuè', co a'napitaso' quènanpihuè'. Quisosoráchin quènanpi.

⁹ Motopi quèran nohuaramapona pochin, Quisosori itèrin: "Achin ni'namaso' ama insonta' sha'huitocoso-huè'. Yosè quèran quèmapico ni'to, a'na tahuèri nantantarahuè'. Naporo huarè' a'napita sha'huitoco'," itèrin. ¹⁰ Napoaton co insonta' sha'huitopihuè'. Inahua capini ninontapi. "¿Onporahuatonta' nantantaponso'?" nitopi. ¹¹ Achin Iniasè quènanpi ni'ton, inanta' yonquiapi.

—Pi'pian Siniro yanatanainquèn. Cotio maestro'sa' Yosè quiricanèn a'chinpachinara, napopi: "Co'huara Cristo o'mayatèrasohuè', Iniasè'ton huèantarin," topi. ¿Onpoatonta' napopi? itopi.

¹² —No'tèquèn napopi. "Yosè nanamèn ayonquianta-caso marè' huèantapon," tènin pènèntona'pi. Naporinso chachin. Nani mini huèantapirinhue', co nohuitopihuè'. Co yanatanatonahuè', inahua yonquinèna quèran no'huipi. Yosè quiricanènquè naporinso chachin nitopi. Canta' Yosè quèran quèmapico nipo-rahue', inapochachin no'huiarinaco. Aparisitarinaco. Yosè quiricanènquè iráca ninorin ni'ton, parisita'huaso' ya'huèrin, itèrin Quisosori.

Hua'huasha hua'yantèrinso'

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Ina quèran motopi quèran nohuaraimarahuatona', a'napita ca'tano'sanènpita quènanquimantapi. Cotio maestro'sarè' chiniquèn ninontapi. Na'a piyapi'sa' yamorapi ni'quimapi. ¹⁵ Quisoso quènanahuatona' ya'ipiya quèran ta'arè'nachin nacapi. Pa'yatatona: "T'huata Maestro," itoonpi.

¹⁶ Ina quèran Quisosori natanin:

—¿Ma'ta' ninontapiramahuè'? itèrin. ¹⁷ A'na quèmapiri itapon:

—Hui'nahuè Maestro quènhuè, anoyatoco topirahuè'. Sopairi ya'coancantèrin ni'ton, co huachi nanitèrinhuè' nonacaso'. ¹⁸ Insèquèsona sopairi mapachina, no'paquè nitè'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Ninaquèrarahuatón, pacororárin. Ca'tano'sanènpita natanpirahuè' inquitacaiso marè', co nanitopihuè', itèrin.

¹⁹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosè natèramahuè'. Co natantochináchinhue' cancantèrama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquémahuè', ¿onporo huarèta' yanatèramaco? Hua'huasha quèshico, itèrin Quisosori.

²⁰ Napohuachina, quèshipi. Quisoso quènanahuaton, sopai no'huitaton, hua'huasha ahua'yantèrin. No'paquè atatahuaton, asocoro asocorotarin. Sa'po sa'po niconin.

²¹ —¿Onporo quèran huarèta' hui'nán naporin? itèrin.

—Hua'huatapon quèra huarè' naporin. ²² Na'aro' pènquè sopairi tè'yatèrin. I'quènta' tè'yaitèrin tèpacaso marè'. Nosorocoi, Siniro. Nanitohuaton, anoyatèquè', itèrin.

²³ —"Nanitohuaton," ¿itèranco ti? Yosè natèhuatèra, ya'ipiya nanitaparè', itèrin Quisosori.

²⁴ —Tèhuèenchachin Siniro natèpiranquènhuè'.

¿Catahuaco noya noya natèinquèn! itaantarin pa'pini.

²⁵ Na'a piyapi'sa' niyontonquirapi ni'sahuaton, a'naroáchin sopai itapon:

—Quèmaso' sopainquèn. Piyapi ya'coancantohuatana, anè'huèran. Napoaton carinquèn napotaranquèn. Iso hua'huasha quèran pipirahuaton, ama huachi onporonta' ya'coancantantaquèsuhuè', itèrin.

²⁶ Napotohuachina, Sopai chiniquèn "yai" tahuaton, hua'huasha ahua'yantaantarin. Inapotahuaton, chimipi pochin patèrin. Napoaton: "Nani chiminin," topirinhue', ²⁷ Quisosori maimirarahuatón, opotahuachina, huanirin huachi.

²⁸ Ina quèran Quisososo' ca'tano'sanènpitarèachin pèiquè ya'conconpi.

—¿Onpoatonta' Maestro quiyarisó' co nanitèraihue' inquitahuaiso'? itopi.

²⁹ —Isanpi sopaiso', sacai' inquitacaso'. Chiniquèn Yosè nontaquè huarè', inquitèrè', itèrin Quisosori.

Chiminacaso' ninoantarinso'

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰ Ina quèran paantarahuatona', Cariria parti pa'sapi. "Ama huè'nahuèso' piyapi'sa' sha'huitocoso-hue'," tènin Quisoso. ³¹ Ina quèran ca'tano'sanènpita a'chintaton, napotèrin:

—Yosè quèran quèmapico nipo-rahue', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinco, masarinaco. Mapachinaco, tèpararinaco. Chiminaporahuè', cara tahuèri quèran nantantarahue', itèrin.

³² Natanaponaraihuè', co natètacaiso' nanitopihuè'.

"¿Onpoatonta' ina pochin nontèrinpoa'?" topi yonquinèna quèran. Naporahuaton tè'huatatona', co nohuantopihuè' natanacaiso'.

Chini chiniquèn nanantèrinso'

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ Ina quèran Capinaomoquè canconpi. Pèiquè ya'conpachinara, ca'tano'sanènpita itapon:

—¿Ma'ta' iraquè huècapoma pochin ninontèriarama'? itohuachina, ³⁴ co manta' topihuè'. "¿Inquènpocha ipora chini chiniquèn nanantarihua nicaya?" nitopi ni'ton, co yasha'huítopihuè'. ³⁵ Napoaton inaquè huènsèrahuatón:

—Huèco' iyaro'sa' shonca catonquèma chachin natanquico pènèinquèma'. Inquémasona' chini

chiniquèn nanantamaso' nohuantohuatama', topinan piyapi pochin cancantatoma', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco', itèrin.

³⁶ Ina quèran hua'huasha maimirarahuatón, huancánachin ahuanirin. Ina iporahuaton, ca'tano'sanènpita itapon:

³⁷ —Ca imaramaco ni'ton, hua'huasha tēranta' nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohuè'. Yosènta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquè a'paimarinco, itèrin.

Yosèri acanarinso'

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ A'na tahuèri Coanshari itapon:

—A'na quèmapì, Maistro, ni'nai. “Quisoso nanan quètèrinco,” ta'ton, sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhue', co quiya pochin imarinquènhue' ni'ton, co nohuantèraihue'. “Ama inapotèquèsohue’,” itèrai, ténin.

³⁹ —Tananpitoco' iyaro'sa'. “Quisoso nanan quètèrinco,” ta'ton piyapi anoyatohuachina, inaso' noya. Co sha'huirapiincoso' nanitaponhue'. ⁴⁰ Insosona co inimicotohuachinpoahuè', catahuarinpoa'. ⁴¹ Caso Cristoco. Imaramacoso marè' piyapi catahuahuachinquèma', Yosè nitotèrin. I'sha tēranta' o'shitohuachinènhuèma', ina marè' a'na tahuèri acanaarin. Tèhuènhachin noya i'huèrètarin, itèrin Quisosori.

Anishacancantèrinso'

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Ina quèran itaantarín: “Hua'huasha natèrinco'so' anishacancantohuatama', Yosè chiniquèn ana'intarinquèma'. A'naquèonta' imasapirinacohuè', co chiniquèn canchatèrapihuè'. Inapitanta' anishacancantohuatama', Yosè ana'intarinquèma'. Co'huara inapita anishacancanchatèrapomahuè', pancara'piquè a'sonconotahuatènhuèma', marèquè tè'yaitèrinènhuèma' naporini, noya noya niitomahuè'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuè' tènahuè. ⁴³ Ma'sona tēranta' iyaro'sa' anishacancantohuachinquèma', a'poco'. Iso pochin yonquico'. A'na imirama quèran co noyahuè' nipatama', oshahuanama'. Ninishitèimiratèrama' naporini, tantoimiraya nipomarahuè', Yosè'pa' pa'itomahuè'. Cato imirarè'quèma chachin parisitopiquè pa'patamaso', pa'pi co noyahuè' nisarama'. Inaquèso' pèn co onporonta' tacopiarinhue'. ⁴⁵ Nantèma' ya'huètèrinquèma' iratacaso marè'. Nipirinhue', ma'sona marè tēranta' co noyahuè' yonquiatoma', iratohuatama', na'con oshahuanama'. Ninishitèrantètèrama' naporini, noya noya niitonhue'. Tantorantè' nipomarahuè', Yosè'pa' pa'itomahuè'. Catorantèrè'quèma chachin parisitopiquè pa'patamaso', pa'pi co noyahuè' niitonhue'.

⁴⁷ Ya'piramanta' ya'huètèrinquèma' noya ni'tacaso marè'. Nipirinhue', ya'pirama quèran quènanatoma' co noyahuè' yonquihuatama', oshahuanama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, a'na quèran somaraya nipomarahuè', Yosè hua'anèntèrinquè pa'itomahuè'. Cato quèran chachin ni'tapomarahuè', parisitopiquè tè'yatohuachinquèma', pa'pi co noyahuè' nisarama'.

Ma'sona tēranta' anishacancantohuachinquèma', a'naroáchin naniantoco' ama parisitopiquè paacamaso marèhuè'. ⁴⁸ Inaquè chiniquèn parisitápoma'. Co shonaro'sa tēranta' chiminaponhue'. Pèn co onporonta' tacopiarinhue'.

⁴⁹ Pènquè ahuiquitèreso pochin Yosèri ya'ipi piyapi'sa' tèniarin noya noya cancantacaiso marè'.

⁵⁰ Yamora noya acashicaso' niponahuè', chiminpachina co huachi noyatèrinhue'. Canpitaso nipirinhue', yamora cosharo' noya acashirino pochin nico'. Noya ni'toma', ya'huèco', itèrin.

Sa'ahuano'sa' pènèrinso'

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

10 Capinaomo quèran pipirahuaton, Cotia parti paantarín. Naporahuaton, Cortanii' aquètèran pa'nin. Inaquè naquèranchin na'a piyapi'sari huècapaipi. Quisosori a'chintantarín. Nani tahuèri huèpachinara, noya a'chintarin. ² Parisioro'santa' Quisoso ya'carirahuatona', atèhuècaiso marè' natanquipi:

—¿Noya ipora sa'ampo' tè'yatacaso' ti? itiipi.

³ —¿Ma'ta' iráca Moisésè pènèntèrin? itèrin Quisosori.

⁴ —“Sa'ampo' yatè'yatohuatèra, coisèquè aninshitèrè: ‘Nani sa'ahuè tè'yatarahuè,’ ta'caso' aninshitèrè’. Ina quèran noya tè'yatacaso huachi,” ténin Moisésè, itopi.

⁵ —Co tè'yatacaso' pènèrinquèmahuè'. Canpitaso' co natantochináchinhue' cancantèrama' ni'ton, Moisésè napopènèrinquèma'. ⁶ Napoaponahuè' ya'nan piyapi nicapon, cato' piyapíchin Yosèri ninin. A'na quèmapì, a'na sanapi, inaíchín ninin. ⁷ Napoaton quèmapì sa'apachin, pa'pin, a'shin, inapita patahuaton, sa'inè' nichinpitacaso' ya'huèrin. ⁸ Cato' piyapi nipirinhue', a'naíchín pochín nipi. Catoya'pi nipirinhue', a'naíchín pochín Yosèri ni'nin. ⁹ Nani Yosèri asè'quèrin ni'quèhuarè', co onporonta' sa'ama' tè'yatamaso' ya'huèrinhue', itèrin Quisosori.

¹⁰ Nani pèiquè ya'conpachina, naquèranchin ca'tano'sanènpitari itapona':

—Achin naporanso' a'chintantacoi nitochii, itopi.

¹¹ —Sa'ama' tè'yatatoma', a'na sanapi mapatama', inaso' co sa'ama chachinhue' ni'ton, monshitèramaso pochín Yosèri ni'nin. Ina marè' oshahuanarama'. ¹² Inapochachin sanapi'santa', so'in ta'ananpirahuaton, a'na quèmapì so'yatohuachin, inaso' co so'inhue'. Monshin pochín Yosèri ni'sarin. Ina marè' oshuanarin, itèrin.

Hua'huaro'sa marè' Yosè nontèrinso'

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Ina quèran hua'huaro'sa' quèpi Quisosori sè'huamotocaso marè'. Inapotahuaton, inapita marè' Yosè nontèrin. Hua'huaro'sa' quèpisopita ca'tano'sanènpitari yaa'paporinahuè'. ¹⁴ Ina ni'sahuaton, Quisosori co noyahuè' ni'nin.

—Tananpitoco' iyaro'sa' hua'huaro'santa' huè'ina'. Ama a'pacosohuè'. Hua'huaro'sa pochín cancantopisopita Yosè hua'anèntèrinquè ya'conapi. ¹⁵ Tèhuèn-

chachin carinquëma' itaranquëma', hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cancan-tohuatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', itërin.

¹⁶ Ina quëran hua'huaro'sa' iporin. Së'huamotorahuatón, inapita marë' Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'.

Ma'huan yaimarinso'

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Ina quëran Quisoso yapaantarapirinhuë'. A'nara quëmapi ta'aquirahuaton, isonquirin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën. ¿Ma'ta' caso' onpo' nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin. ¹⁸ —¿Ma'marëta' "Quëmaso' noyanquën" itëran-co? Yosëichin noyaso'. ¹⁹ Iráca pënëntërinso' nani nitotëran. "Ama piyapi tēpacosohuë'. Ama nitēhuanan-pitocosohuë'. Ama ihuatocosohuë'. Ama ninonpinapicosohuë'. Ama nonpincosohuë'. Tatama' natëco'. Mamamanta' natëco'," tēnin Yosë pënëntaton, itërin Quisosori.

²⁰ —Co manta' Maistro onporahuë'. Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita natërahuë', itërin.

²¹ Ina natanahuaton, nirayarin. "Tēhuëenchachin noya yonquirin," ta'ton nosororin.

—Isonta' iyasha Yosë nohuantërin ta'a. Paquë'. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran huëquë' imaco huachi. Inapohuaton, a'na tahuëri Yosë'pa' canamiataran, itërin.

²² Ina natanahuaton, co huachi noyahuë' cancantërin. "Hua'huayatërahuë' ma'sha ya'huëtërinco," ta'ton sëtërin. Sëtaton, pa'nin huachi.

²³ Ina quëran Quisosori ca'tano'sanënpita ni'sahuaton, itapon:

—Pa'pi sacai ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁴ Ina natanahuatona': "¡Ma'pitacha naporin paya!" nitopi ca'tano'sanënpita.

—Tēhuëenchachin iyaro'sa' ma'sharáchin yonquihu-atëra, sacai' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso'.

²⁵ Ni'co'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, co pi'pisha tēranta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huano'saso' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itaantarin.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi:

—Napoahuarë', ¿incha nica cha'erë'poya? nitopi.

²⁷ Ya'ipiya notëërahuaton, Quisosori itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'.

Yosëichin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanitaparín, itërin.

²⁸ —Ni'quë' Maistro. Quiyaso' nani ya'ipi ma'shanëhuëi huëshirahuatoí, imarainquën, itërin Pitrori.

²⁹ —Tēhuëenchachin iyaro'sa' imamacoso marë' nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarin-quëma', tēnahuë. A'naquëma' mini nanamëhuë a'chi-

nacamaso marë' co huachi ya'huëmiataramahuë'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima', tata-ma', mamama', hui'nama', no'panëma', inapita patërama'. ³⁰ Ca imamacoso marë' napohuatama', Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Isoro'paquë chachin pasaro' aquëtë pochin pëiro'sa', iyaro'sa', oshiro'sa', mamaro'sa', hua'huaro'sa', no'paro'sa' inapita quëtarinquëma'. Noya cancantarama'. Napoaponahuë', aparisitarinëinquëma' anta'. A'na tahuëriso huachi Yosë'pa' nanpimiatarama'. ³¹ A'naquën ipora chiniquën nanantopirinahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquënso nipirinhuë', ipora topinan piyapi pochin nicaponahuë', a'na tahuëri chiniquën nanantapi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huiantarinso'

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Ina quëran ira pa'tahuatona', Quirosarin'pa' paantarapi ni'ton, ca'tano'sanënpita pa'yanpi. Imapisopitanta' tē'huatopi. Quisososo nipirinhuë', quëchitërarín. Naquëranchin ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, ma'sona onpocaso' sha'huitaantarín.

³³ "Noya iyaro'sa' natanco'. Iporaso' Quirosarin'pa' pa'sarëhua'. Inatohua' nani ma'sha onpotarinaco. Yosë quëran quëmapiço nipirahuë', inaquë sha'huirapiarinaco. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita masahuatonaco, 'Tēpacaso' ya'huërin, tosapi. Ina tosahuatona', nisha piyapi'saquë yo'coaninaco tēpainacoso marë'. ³⁴ Inapita tēhuarahuatónaco, ipitarinaco. Chiniquën huihuirarinaco, pē'shararinaco. Ina quëran tēpararinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahuë," itantarín.

Santiago, Coansha, inapita nohuantopiso'

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Ina quëran Santiago, Coansha, inapita Quisoso huëcapaipi. Sipitio hui'ninpita inahuaso'.

—Pi'pian Maistro natainquën, topiraihuë', itopi.

³⁶ —¿Ma'ta' iyaro'sa' nohuantërama'? itërin.

³⁷ —A'na tahuëri noya noya hua'anëntëran. Hua'an ya'conpatan, chiniquën nanan quëtocoi. A'naso' quëma inchinan quëran ahuënsëquë', a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', topiraihuë', itopi.

³⁸ —Canpitaso' co no'tëquën yonquiátëramahuë'. Co ya'ipi nitochátëramahuë'. Chiniquën iyaro'sa' parisitarahuë. Main o'orëso pochin pa'pi parisitarahuë. I'quë ya'coitëresó pochin aparisitarinaco. Canpitanta' aparisitohuachinëinquëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

³⁹ —Ahuantarai, itopi cato chachin.

—¡Naporinchi paya! Ca pochin mini canpitanta' main o'orëso pochin parisitarama'. I'quë ya'coitëresó pochin parisitarama'. ⁴⁰ Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiniquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso'pita inchinanëhuë quëran ahuënsëarin. Nani inapita marë' taparin huachi, itërin.

⁴¹ Chiniquèn nanan nohuantopiso' natanahuatona', a'napitariso' no'huipi. ⁴² Quisososo nipirinhüè', ya'ipi ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, pènènin.

—Co Yosè imapisopitahuè' chiniquèn nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'an ya'conpachinara, chiniquèn nanantatona', yacamaitopi. Piyapinènpitanta' aparisitopi.

⁴³ Canpitaso nipirinhüè', ama inapita pochin cancantocohuè'. Yosè hua'anèntèrinquè ya'conpatèra, co chiniquèn nanantacaso' nohuantèrèhuè'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ⁴⁴ Topinan piyapi pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosè noya nicatènhuèma', chiniquèn nanan quètarinquèma'. ⁴⁵ Canta' Yosè quèran quèmapico niporahuè', co a'napita camaica'huaso marè' o'marahuè'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marè' o'marahuè. Chimi-narahuè na'a piyapi'sa' nicha'èca'huaso marè', itèrin Quisosori.

Somaraya anoyatèrinso'

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ina quèran paantarahuatona', Quiricoquè canconpi. Ca'tano'sanènpitarè chachin pipihuachinara, na'a piyapi'sarinta' imasapi. Naporo' a'na somaraya ira yon-sanquè huènsèarin quènanconpi. Timio hui'nin ni'ton, Partimio itopi. Somaraya ni'ton, nani tahuèri coriqui topinan ma'patárin. ⁴⁷ "Quisososo Nasaritoquè ya'huèrinso' huè'sarin," topi, natantèrin. Ina natantaton:

—¡Nosoroco Sinioro! Quèmaso' Tapico' shinquèn ni'ton, nosoroco canta', itèrin chiniquèn nontaton.

⁴⁸ A'napitari natanahuatona', no'huipi.

—Ta'tèquè', itopirinhüè', aquè aquètè chachin chiniquèn nontantarin.

—¡Nosoroco canta'! Quèmaso' Tapico' shinquèn ni'ton, onpopionta' nosoroco, itantarin. ⁴⁹ Quisososo natanahuaton, chiniconin:

—Sha'huítoco' huè'in, itèrin. Napotohuachina, sha'huítopi.

—Noya cancantèquè' iyasha. Nani pèrarinquèn ni'ton, Quisososo nontiiquè', itopi. ⁵⁰ A'morinso' tè'yatahuaton, a'naroáchin Quisososoquè pa'nin.

⁵¹ —¿Ma'ta' iyasha, onpochinquèn? itèrin Quisosori.

—Anoyaratoco Maistro canta' noya ni'tanta'i, itèrin.

⁵² —Inta nipachin, noya paquè'. Natèranco ni'ton, carinquèn anoyatarinquèn, itèrin. Napotohuachina, noya ni'tèrin. Noyatahuaton, Quisososo imarin.

Quirosarinquè canconinso'

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

11 Quirosarinquè ya'caritohuachinara, Pitipaqui'pa' canconpi. Ina ya'cariya Pitania ya'huèrin anta'. Oriposè panènuè canconahuaton, cato' ca'tano'sanèn sha'huítahuaton, a'parin.

² —Paso' ninanoquè paco'. Canconpatama', a'nara' mora hui'napishin a'sonpinan quènanconarama'. Co incari tèranta' huènsèchàtèrarinhüè'. I'quiritahuatoma', quèshico. ³ "¿Onpotaomata' i'quiritarama'?"

itohuachinènhuèma': "Siniorori nohuantèrin. Apira isèquè acoquiantarai," itoco', itèrin Quisosori.

⁴ Pa'sahuatona', mora a'sonpinan ya'coanaquè quènanconpi. Cachi yon-sanquè huanirarin. Quènanahuatona', i'quiritonpi.

⁵ —¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itopi inaquè ni'sapisopitari.

⁶ "Siniorori nohuantèrin," itohuachina: "Inta nipachin, quèpaquè'," itopi. ⁷ Napotohuachinara, Quisososoquè quèpi. A'mopiso' masahuatona', mora aipi huètapi. Nani huètohuachinara, ina aipi Quisososo huènsèrahua-ton, pa'sarin. ⁸ Na'a piyapi'sa' quèchitahuatona', cachiquè a'mopiso' huètapi. A'napitanta', panpè mono pochin nininsopita nishitètahuatona', no'paquè huètèrantapi. Inataquèchin Quisososo pa'sarin huachi.

⁹ Piyapi'sa' quèchitèrapi. A'naquèonta' Quisososo imasapi. Ya'ipi piyapiri pa'yatona', chiniquèn nonsapi.

—¡Nicha'ècoi Tata Yosè! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. ¡Quèmari chachin chiniquèn nanan quètèran! ¡Quèma nohuanon, israiro'sacoi hua'anèntarincoi! tosapi.

¹¹ Quirosarinquè canconahuaton, Yosè chinotopiso pèiquè no'tèèrin. Ya'ipi ma'sha inaquè ni'sárin. Nani i'huarin ni'ton, pipiantarin. Shonca cato' ca'tano'sanènpitarè chachin Pitania'pa' pa'pi.

Iqira nara yanicaso marè' sha'huítèrinso'

(Mateo 21.18-19)

¹² Tahuèririnquè Pitania quèran huènantarahua-ton, Quisososo tanarin. ¹³ Aquèran iqira nara quènanin. Na'a monohuanin ni'ton: "Inaya tèranta' nitèrinso' ca'i," ta'ton, paahuapirinhüè', co manta' nitèrinhuè'. Mono-quènachin quènanconin. Co tahuèrinèn naniyatèrarinhüè' ni'ton, co nitèrinhuè'.

¹⁴ —Ama huachi iso nara nichinsohuè'. Co huachi insoari tèranta' nitèrinso' caponhuè', tènin Quisososo. Ca'tano'sanènpitarinta' natanapi.

Nipa'antopisopita Yosè chinotopiso pèi quèran a'parinso'

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ina quèran Quirosarinquè canconpi. Yosè chinotopiso pèiquè ya'conahuatona', na'a nipa'antopisopita quènanconpi. Quisosori quènanconahuaton, co noyahuè' ni'nin. Napoaton a'parin. A'naquèn inaquè coriqui nicanpiarapirinhüè', misanènpita pitaton, ohuèrètèra'piarin. Nèpè' pa'antopisopitanta' a'parahuaton, huènsèpiquè tè'yatèrin. Ina quèran ya'ipi piyapi'sa' pènènin. ¹⁶ "Ama nisha nisha ma'sha Yosè pèinènuè quèntacosohüè'," tènin. Ina quèran a'chintaton, itapon:

¹⁷ —Yosè quiricanènhuè' ninshitèrinpoa'. "Ca nohuanon, pèinènuè ya'huè'in nontinacoso marè'. Ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha nananquè nonpisopita nontinacoso marèáchin acotèranquèma'," tènin Yosè. Canpitaso nipirinhüè', ihuatèro'sa' ya'huèpiquè pochin atarantèrama', itèrin Quisosori.

¹⁸ “¡Ma'pitacha nitotèrin paya!” topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta natanahuatona', tè'huatopi. “Ya'ipi piyapi'sari yaimapi,” ta'tona', Quisoso tèpacaiso' chinotopi.

¹⁹ Yatashirahuaso', Quisososo' ca'tano'sanènpitarè chachin ninano quèran pipiantapi.

Iqira nara ahuirinso'

(Mateo 21.20-22)

²⁰ Tahuèrinqüè tashiramiachin huènantarahuatona', iquira nara ni'quiantapirinahuè', nani ahuirin. Itèn quèran huarè' ahuirin. ²¹ Ina ni'sahuaton, Pitro yonquirin.

—Ni'quèchi Maestro. Iquira nara i'huara sha'huitèranso' nani ahuirin huachi, itèrin.

²² —Ya'ipi cancanèma quèran Yosè natèco'. ²³ Inaso', ya'ipi nanitaparín. Ina nontohuatama', chiníquèn natèco': “Co Yosè catahuaríncohuè’,” ama tocosohuè'. Ya'ipi cancanèma quèran ina natèhuatama', catahuarínquèma'. “Yosè nohuanton, iso motopi marèquè nichì'huincain,” tènama' naporini, ina nohuanton nichì'huincaitonhuè'. ²⁴ Napoaton Yosè nontatoma' ma'sona nipatama', natèco'. “Tèhuèinchachin Yosè catahuarínco,” topatama', catahuarínquèma' tènahuè. ²⁵ Noya cancantatoma', Yosè nontoco'. A'na piyapi ma'sona tèranta' onpotohuachínquèma', canpitarinta' pi'pian tèranta' no'huíhuatama', ina naniantoco'. Ya'ipi cancanèma quèran huarè' nanan anoyatoco' Tata Yosè oshanèma' inquichínquèma'. [²⁶ Co nanan anoyatohuatamahué', Tata Yosènta' co oshanèma' inquitarinquèmahué',] itèrin Quisosori.

Chiníquèn nanantèrinso'

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ Ina quèran Quirosarínquè huèantapi. Yosè chinotopiso pèiquè ya'concoantahuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa' inapitari huècapai.

²⁸ —¿Onporahuatonta' chiníquèn nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quètèrinquèn ina pochin nicacamaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁹ —Inta nipachin, carínquèmantà' nataínquèma'. Ina sha'huitohuatamaco, insosona nanan quètèrinco'so' sha'huitaranquèma'. ³⁰ ¿Incarita' Coansha nanan quètèrin piyapi'sa' aporintacaso marè'? ¿Yosèri nanan quètèca, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tènama' canpita? Sha'huitoco carínquèmantà' nanan quètèrinco'so' sha'huichínquèma', itèrin Quisosori.

³¹ Natanahuatona', inahua capini nisha nisha ninontapi. “¿Ma'ta' itahua? 'Yosèri nanan quètèrin,' itohuatèhua', a'paniarínpoa'. '¿Onpoatomata' nipachin co ina natèramahuè?' itarinpoa'. ³² Nipirinhuè', 'Co Yosèri nanan quètèrinhuè'. Piyapiri quètèrin,' itohuatèhua', na'a piyapi'sa' no'huarínènpoa'. 'Yosèri Coansha a'parin pènèntacaso', topi ya'ipi piyapi,' nitopi. ³³ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuèn. Co quiyaso' nitotèraihuè'. ¿Incariso' Coansha nanan quètómara? Co nitotèraihuè' ta'a, toconpi.

—Noyapa'. Napoahuarè', co carínquèmantà' insosona nanan quètèrinco'so' sha'huitaranquèmahué', itèrin Quisosori.

Inpriatoro'sa' co noyahuè' yonquipiso'

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

12 Ina quèran Quisosori pènènto nanan sha'huitaantarín:

“A'na quèmapi pancana iminaton, oparotèrin. Nani pairapirahuaton, na'pi quèran nanpi ninin opa to'poitona', huino nicacaiso marè'. Naporahuaton, na'pi quèran chachin tori ninin. Inaquè piyapínèn ya'huaton, nocorarin ama ihuacaiso marèhuè'. Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marè'. 'Sacatèramaso marè' nitèrinso' patomachin canpitaora marè' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itèrin. Itahuaton, a'na parti pa'nin. ² Nitèrinso' nani cayahuachina, piyapínèn a'parin patoma nitèrinso' ma'pacaiso marè'. ³ A'paporínhuè', inpriatonènpitari masahuatona', ahuépi. Ahuèrahuatona', topinan a'paantapi. ⁴ Naquèranchin hua'anèni a'na piyapínèn a'paantapirinhuè', inanta' motèn pè'shatahuatona', chiníquèn no'huipi. ⁵ Ina quèran a'nanta' a'paantapirinhuè', inaso' huachi tèpapi. Ina quèran na'a a'paantapirinhuè', a'naquèn ahuépi, a'naquèn tèpapi.

⁶ Napotohuachinara, hua'anèni yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'paporínhuè', co manta' quètòpihuè'. Hui'nahuè na'con nosoropirahuè', ina huachi a'paarahuè. Ina tèhuèchinso' natèpona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'parin. ⁷ Inpriatonènpitaso nipirinhuè', hui'nin quènanahuatona' ninontopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuèri pa'pin chiminpachin, ya'ipi hua'anèntarin huachi. Huèco' tèpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanènpita canpoari matahua', nitopi. ⁸ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', tèpapi. Aipiran tè'yatopi. ⁹ Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon hui'nin chachin tèpatopi ni'quèhuarè'? Chiníquèn no'huaton, inpriatonènpita tèpapon. Ina quèran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tènahuè.

¹⁰ Iráca Yosè nohuanton, ninorin. Quiricanèncuè ninshítèrinso' ¿co nontèramahuè' tí? Ninshítaton, naporin:

'Na'pi quèran yapèihuachina, a'na na'pi ya'huèpirinhuè', sacatoro'sari co nohuantopihuè'. “Napoonin,” ta'tona', tè'yatopirinahuè'.

Hua'anèni maantarahuaton: Iso na'pi mini na'con na'con nohuantèrahuè pèica'huaso marè', ta'ton, noya acoantarín.

¹¹ Yosè chachin naporin.

Napoaton ¡Ma noyacha inaso' ninin paya! tènèhua', tènín quiricanèncuè,” itèrin Quisosori.

¹² Natanahuatona', cotio hua'ano'sari chiníquèn no'huipi. “Chinotatonpoa' pènènarínpoa',” ta'tona' Quisoso yamapirinahuè' tashinan pèiquè po'mocaiso marè'. Piyapi'sa' niyontopisopita tè'huatatona', co mapihuè'. Patopi huachi.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Ina quëran hua'ano'sari yonquipi Quisoso nonpintacaiso marë'. Napoaton a'naquën parisioro'sa' a'papi. Caraíchin Irotisë imarinsopitanta' a'papi. Yapa'pachinara, itapona: "Paatoma', nisha nisha natanco'. Co no'tëquën a'panihuachinquëmahuë', sha'huirapihua', itatona', a'papi. ¹⁴ Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—No'tëquën Maistro nontërancoi. Co piyapi'sa' pa'yatiinënquënso marë' a'chinnanhuë'. Co hua'an tëranta' tē'huatëranhuë'. Yosë nohuantërinso' no'tëquën a'chintërancoi. Napoaton yanatanainquën. Noma copirno nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachin, ¿noya ipora quëtacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁵ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintëinquëma! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? Noma coriqui quëshico ni'i, itërin.

¹⁶ Napotohuachina, quëtöpi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitöpi? itantarin.

—Noma copirno chachin, itantapi.

¹⁷ —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtantaco'. Naporahuaton, Yosëso nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

Natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'panirinpoa' paga!" nitopi.

Piyapi'sa' nanopiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' ya'huëre' huë'pi, satoro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. "Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanopiantarihuahuë'," toconpi. Inahuanta' Quisoso yanonpintatona', iráca napopiso' sha'huitiipi:

¹⁹ —Íráca, Maistro, Moisésë ninshitërin pënëinpoaso marë'. "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotuhuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin," ténin Moisésë. ²⁰ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. ²¹ Ina iini chachin maantarin. Moisésë téninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. ²² Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi. Ina quëran sanapinta' chiminin. ²³ Canchisë iinpita chachin nani mapirinahuë', nanopiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁴ —¿Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë'! Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhuë', co no-huitëramahuë'. Quiricanëonta' nontapomarahuë', co cancanëma quëran natëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosë ya'ipi nanitaparin. ²⁵ Chiminpisopita nanopiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaponahuë'. Anquëniro'sa pochachin nisapi huachi. ²⁶ Chiminpisopita tēhuëchachin nanopiantarapi. ¿Co'na ina Moisésë ninshitërinquë nontëramahuë'? Sarsa nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosëri nontërin. "Caso' Yosëco. Apraan chinotarincó. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarincó," itërin Yosëri. ²⁷ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nani chiminpirinahuë', nanopiantarapi. Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë', itërin Quisosori.

Yosë na'con na'con nohuantërinso'

(Mateo 22.34-40)

²⁸ Satoro'sarë' ninontaso', a'na cotio maistro huë'nin. Natanahuaton: "Ma noyacha Quisososo' nitotërin paga," ta'ton, itapon:

—Yosë na'con pënëinpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin natëcaso'? itërin.

²⁹ —Inta nipachin iyasha a'chinchinquën. Yosë quiricanën quëran chachin sha'huitërinpoa'. "Ya'ipi is-rairo'sanquëma', natanco'. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Inasáchin natërehuaso'. ³⁰ Ina na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiato-co'. ³¹ Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," ténin. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërin, itërin Quisosori.

³² —Tēhuëchachin Maistro no'tëquën nonan. A'naíchin Yosë ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'.

³³ Ya'ipi cancanënpoa quëran, ya'ipi yonquinënpoa quëran, ya'ipi chinirëhua quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatacaso' ya'huërin. Naporahuaton, canpoara ninosororëso pochachin a'napitanta' nosorocaso' ya'huërin. Íráca Moisésë pënëinpoa'. "Yosë yachinotohuatama', oshanëma marë' ma'sha tēpatoma', ahuiquitoco'," itërinpoa'. Inapirëhuahuë', co Yosë nosorohuatëhuahuë', co piyapi'santa' nosorohuatëhuahuë', Yosëso' co onpopinchin noya ni'sarinpoahuë', itërin.

³⁴ —No'tëquën iyasha yonqiran ni'ton, pi'pian pahuantarinquën Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso', itërin Quisosori.

Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

Yosëri a'paimarinso'

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë Quisosori piyapi'sa' a'chintaantarin.

—Íráca quiricanèn quèran Yosè tapon: “A'na tahuèri a'na quèmapi acoarahuè piyapi'sa' nicha'écaso marè'. Inaso 'Cristo,' tènin. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara, “Cristoso' Tapi shia'huain,” topi. ¿Onpoatonta' naporin? Ina iyaro'sa' yonquico'. ³⁶ Íráca Ispirito Santo nohuanton, Tapi chachin ninshitèrin. Cristo ninoton, naporin:

Yosèri Sinioronèhuè sha'huitèrin.
“Inchinanèhuè quèran huènsèquè' inimiconènpita cari minsèchinquèn,” itèrin Yosèri, tènin Tapi.

³⁷ Shia'huain niponahuè', Cristo yonquiaton, “Sinioronèhuè,” tènin Tapi. Piyapi chachin nipirinhue', Tapiri chinotèrin. ¿Onpoatonta' naporin? itèrin Quisosori. “Yosè hui'nin chachin ni'ton, naporin,” ta'caiso nipirinhue', co manta' topihuè'.

Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpisopitaso nipirinhue', noya natanpi.

Maistro'sa' pènèinso'

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ina quèran Quisosori a'chintaantarín. “Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinènquèma'. A'naquèn naporopi a'mopi piyapi'sari nohuitacaiso marè'. Ina pochin a'mosahuatona', chachiquè pa'pachinara, na' piyapi'sari noya nontopi. 'Huè'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi. ³⁹ Cotioro'sa' niyontonpiso pèiquè ya'conpachinara, hua'ano'sapitarè' yahuènsèconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuènsèpi. ⁴⁰ Noya nonaponaraihuè', a'naya a'naya quèyoro'no'sa' nonpintatona', ma'shanènapita matopi. Ama noninacaiso marèhuè' hua'qui' Yosè nontopirinhue', co cancanèna quèran natèpihuè'. Ina marè' aquè aquètè' Yosèri ana'ntarin,” tènin.

Quèyoron Yosè marè' coriqui acorinso'

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Ina quèran coriqui cacon notènanquè Quisoso huènsèrin. Piyapi'sa' ni'sárin. Notohuaro' piyapi'sa' huè'sahuatona', coriqui Yosè marè' inaquè po'moquirapi. Na'a ma'huano'saso' na'con coriqui po'morapirinhue'. ⁴² Ina quèran a'nara quèyoron huè'nin, sa'ahua nininso'. Catotèra'huayaíchin coriqui po'moquirin, pi'pira'huaya pa'tèrinso'.

⁴³ Ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, Quisosori itapon: —No'tèquèn itèranquèma'. Na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinhue', iso quèyoronso', na'con na'con po'moquirin, tènahuè. ⁴⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopiso' acopi. Iso sanapiso nipirinhue', pi'pian ya'huècharinso tèranta' tiquirin. Co huachi ya'huètèrinhuè'. Napoaton na'con na'con Yosè quètèrin, tènahuè, itèrin.

Yosè chinotopiso pèi' ohuatapiso'

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13 Ina quèran Yosè chinotopiso pèi' quèran pipihuachinara, a'na ca'tano'sanèni itapon:

—Ni'què' Maistro. Ma noyápiachin pèipiso'. Pancara'pi quèran nipi, itèrin.

² —Iporaso' noyápiachin ni'piramahuè', a'na tahuèri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tèranta' niya'huiritarinhue', itèrin.

Ayaro' tahuèri ya'caritèrinso'

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quèran Oriposè panènquè pa'sahuaton, inaquè huènsèconin. Ca'tano'sanènpitaráchin ya'huèapi. Aquè quèran Yosè chinotopiso pèi' notèerapi. Pitro, Santia-co, Coansha, Antèrisè, inapitari itapona': ⁴ “¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ya'ipi yata'huantohuachina', ¿onporahuachinata' nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii,” itopi.

⁵ “Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinènquèma'.

⁶ A'naquèn huècapona', 'Caso' Cristoco. Yosè chachin a'parinco,' tècapona'. Nonpintè' nipirinhue', na'a piyapi'sari imapona'.

⁷ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuèatona', quira nisapi. Ina natantohuatama', ama pa'yan-cosohue'. Tèhuèchachin nisha nisha parti naporapi. Napoaponahuè', co isoro'pa' ta'huanchátèraponhuè'.

⁸ Nisha nisha nananquè nonpisopita nino'huitona' quira nisapi. Copiroro'sa' capini nino'huitona', piyapinènpita camairapi quira nicacaiso marè'. A'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. Cosharo' pahuanpachin, tanari tiquirarin. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhue'. Inapochachin ayaro' tahuèri ya'caritohuachina, na'con parisitapirinhue', co isoro'pa' ta'huanchátèraponhuè'.

⁹ Ni'cona canpitanta' naniantotamaco. A'na tahuèri masarinènquèma'. Imaramacoso marè' coisèquè sha'huirapiarinènquèma'. Cotio niyontonpiso pèiro'saquè huirapiarinènquèma'. Imaramaco ni'ton, chirinchi hua'ano'sa' ya'huèrinquènta' sha'huirapiarinènquèma'. Ca nohuanto, inaquè quèpaarinènquèma' nanamèhuè sha'huitacaso marè'. ¹⁰ Co'huara isoro'pa' ta'huanchatèrasohue', noya nanan ya'ipi piyapi'sa' sha'huitacaso' ya'huèrin. Nisha nisha nananquè nonpisopita nataina'. ¹¹ Mapachinènquèma', '¿Ma'cha tonopocoya?' ama tocosohue'. Coisè'pa' quèpahuachinènquèma', naporos' Yosè catahuairinènquèma' noya nonacamaso marè'. Co canpitaora nonsaramahuè'. Ispirito Santo ayonquiarinènquèma' noya nonacamaso marè'. ¹² Naporos' tahuèri'sa' nisha nisha yonquiapi. A'naquèn imasarinaco. A'naquènso nipirinhue' co nohuantarinacohue' ni'ton, quèmopinènpita capini nino'huiapi. A'naquèn iin chachin niponahuè', sha'huirapiarin tèpacaiso marè'. A'naquèn hui'ninpita imapachinaco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquèn a'shinhuè nipon, pa'pinhuè nipon, imapachinaco, hui'ninpitari chachin sha'huirapiapi tèpacaiso marè'. ¹³ Imaramaco ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'huairinènquèma'. Napoaponahuè', chiminaquè huarè' imamiatohuatamaco, cha'èsarama huachi. ¹⁴ A'na tahuèri inimicoro'sa' Yosè pèinènquè ya'conahuatona', pa'pi co noyahuè' nisapi ni'ton, tapiapona', co huachi

inaquë Yosë chinotapihuë'. (Ina quirica nontohuata-ma', noya yonquico'.) Ina ni'patama', naporo' ta'aco'. Cotia parti ya'huëhuatama', motopi'pa' ta'aco'.

¹⁵ Pëinëma' a'canamaso' aipi ya'huëhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso marë' ya'concosohuë'. A'naroáchin topinan paco'. ¹⁶ Iminëmaquë sacatasën-quëma' nipachin, ama a'moramaso tëranta' maquina-cosohuë'. Manóton ta'aco'. ¹⁷ Naporo tahuëri'sa' cay-orono'sa', sho'shopia'hua ya'huëtopiso', inapita parisitapona'. ¡Ma'huantacha nicapona paya! ¹⁸ Yosë nontoco' ama o'napi tahuëri inapocamaso' ya'huë'insohuë'. ¹⁹ Naporo' tahuëri'sa' piyapi'sa' chini chiníquën parisitapi. Isoro'pa' ninin quëran huarë' co ina pochin parisichátërapihuë'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitaantarapihuë'. ²⁰ Yosë nohuanon, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhuë', piyapinëpita nosoroaton, co nohuanterinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

²¹ Naporo' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinënquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huë'nin!' tosapi. A'napitanta' taponá: '¡Ni'cochi, pasëquë ya'huarin!' tosapi. Napotihuachinënquëma', ama natëcosohuë'. ²² Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa huëcapona'. 'Caso' Cristoco,' tëcapona' a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininso' nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Ni'sahuatona': 'Ma'pitacha nitotërin paya. ¿Yosë quëran o'mamara, ti?' ta'tona', na'a piyapi'sari imasapi. Yosëri huayoninsopita quëran huarë' nonpintochinaichin nisapi. ²³ Canpitaso nipirinhuë' ni'cona nonpintochinënquëma'. Nani sha'huitëranquëma' ama naporo' tahuëri'sa' nonpintinënquëmaso marëhuë', itërin Quisosori.

Quisoso o'macaso tahuëri

(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ Ina tosahuaton taantarín: "Ina quëran iyaro'sa' nani chiníquën parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'pinarinhuë'. ²⁵ Naporahuaton, na'a tayoraro'santa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huëinsopitanta' nacon nacontapon. ²⁶ Naporo' ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoto' huancana o'mantararahuë. Chiníquën nanantato, huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë. ²⁷ O'mantahuato, anquëniro'sa' a'pararahuë Yosëri huayoninsopita ya'ipi parti quëran ayontonacaiso marë'. Pa'sahuatona', nisha nisha parti quëran huarë' ayontonapi huachi.

²⁸ Iquira nara papotërin quëran, iyaro'sa', nitotoco'. Ta'amënquë monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi. ²⁹ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina, nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin huachi,' tosarama'. ³⁰ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoi-huë', nani ma'sha onporapi. ³¹ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nonahuëso nipirinhuë', co onporonta' ta'huantarínhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarin huachi.

³² Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co insonta' nitotërinhuë'. Co anquëniro'sa tëranta' nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³³ Napoaton ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocosohuë'. Onporosona o'mantaca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'. Yosë nontatoma', ninaco. Noya yonquiatoma', ya'huëco'. ³⁴ A'na quëmapi aquë yapa'ninso pochin nizarin. Yapa'pachina, inpriatonënpita camairin. A'naya a'naya sha'huitërin ma'sona nicacaiso marë'. Ya'coana to'shitiona'pinta' sha'huitaton: 'Pëi' noya ni'quë', itërin. ³⁵ Onporosona pëi' hua'anën huënantacaso' co nitotapihuë'. 'I'huaraya huarë' huëcapon nimara. Yonotashi' a'na huëcapon nimara. Atari përasahuaso', huëcapon nimara. Tashíramiachin huëcapon nimara,' topi. Inapochachin canpitanta' o'manta'huaso tahuëri co nitotatomahuë', nináco. ³⁶ Ni'cona a'nanaya o'mato, huë'ësënquëma' quënanquimatënquëma'. ³⁷ Nani a'chintëranquëma huachi. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. 'Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', ninaco,' itarahuë ya'ipi piyapi'sa', itërin Quisosori.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

14 Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquiatona', coshatapi. Pan co huëpocatërinsohuë' ca'sapi. Pascoa nanirihuachina, cotio hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotapi onporahuatonsona Quisoso macacaiso marë'. Nonpintatona', yatëpapi.

² —Ama niyontonpiso tahuëri'sa chachin maahuaso-huë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuëarinënpoa', topi a'naquën.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Quisososo' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënquë coshatapatarin. Inaso' chana caniori mapirinhuë', anoyatërinso'. Misaquë coshataso', a'nara sanapi huë'nin. Potiria'huaya nishana'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Potiria'huaya oparahuaton, Quisoso motëquë hua'sai' opomototërin. ⁴ A'naquën no'huitatona', inahua capini ninontapi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhuë' chiniarin? ⁵ Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri marë' pahuëretopiso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuario'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi. Ina pochin yonquiatona', sanapi no'huipi.

⁶ Quisosoriso nipirinhuë', itapon:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco. ⁷ Nani tahuëri sa'ahuario'saso' isëquë ya'huërapí. Nohuantohuatama', nosoroarama'. Napoaponahuë', caso' co hua'qui' canpitato'co ya'huarahuë'. ⁸ Iso sanapiso' cancanën quëran noya yonquiaton, inapotërinco. Co'huara chimiyantërasocohuë', nosoroatonco, nonëhuë

hua'saiquë opotërinco pa'pitiñacoso marë'.
⁹ No'tëquën itaranquëma'. Insëquësona noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'so sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', tënin.

Cotasëri sha'huirapirinso'
 (Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahüë', a'nara' corto hua'ano'saquë pa'nin sha'huirapicaso marë'. Inaso' Cotasë Iscarioti itopi. ¹¹ Natanahuatona', pa'yatopi: "Ina marë' coriqui quëchinquën," itopi. Ina quëran Cotasë yonquirarin po'oana quëran Quisoso a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Pascoa nanihuachina, nisha pan ca'pi, co huëpocatërinsohuë'. Naporo' tahuëri chachin carniroa'hua iráca tēpapiso pochin tēpaantapi capatona' yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi ni'ton, ca'tano'sanēnpitari Quisoso itapona':

—¿Intohuata' Maestro paatoí Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹³ Napotohuachinara, cato' ca'tano'sanēnpita non-tërin:

—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapí nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'. ¹⁴ Pëiquë ya'concompachin, pëi' hua'anën natanconco'. "¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capa'huaiso'?" tënin Maestro, itonco'. ¹⁵ Napotohuatama', panca patoana inápaquë nininso' a'notarinquëma'. Inaquë misa, huënsënan, inapita ya'huërarin coshatacasos marë'. Nani taparin huachi. Inaquë cosharo' nico' canpoa' capacaso marë', itërin.

¹⁶ Pa'sahuatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

¹⁷ Nani tashiro'porapaso', Quisoso shonca cato' ca'tano'sanēnpitarë chachin huë'pi. ¹⁸ Misaquë coshatasoi', Quisosori itapon:

—No'tëquën iyaro'sa' itëranquëma'. A'naquëma' carë' coshatapomarahüë', sha'huirapiaramaco, itërin.

¹⁹ Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Siniro yasha'huirapirainquën? ¿Co cahüë' nimara ti? topi a'naya a'naya.

²⁰ —Shonca catonquëma' ca'tanapomaracohüë', a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquërächin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirinco. ²¹ Yosë quiricanëquë ninorincoso chachin chiminarahuë. Yosë quëran quëmapico niporahuë', chiminarahuë. Napoaponahuë', quëmapí yasha'huirapirinco'so ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

²² Coshatasoi', pan masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata," itahuaton, së'panin. Ina quëran, ca'tano'sanēnpita quëtëra'piarin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin. ²³ Minëa'huanta' masahuaton, "Yosparinquën Tata," itahuaton, inanta' quëtërin. Quëtöhuachina, ya'ipi o'opi.

²⁴ —Ca huënnainëhuë pochin iso'. Huënnainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahüë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'.

²⁵ No'tëquën itaranquëma'. Ipora quëran huarë' co huachi opai' o'oantarahuë'. Chiminarahüë huachi. A'na tahuëri Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, nasha pochin nininso' o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua', itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Nani Yosë cantanën cantarahuatona', Oriposë panënuë pa'pi. ²⁷ Inaquë Quisosori itapon:

—Tëhuëenchachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Iráca quiricanëquë ninoton, Yosë naporin. "Ca nohuanto, pë'tahuatona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanënpita yanquëerapi," tënin. Ipora tashi chachin napoarama'. ²⁸ Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahüë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

²⁹ —A'napita ta'ananpipirinënuëonta', co caso' ta'arahüë', itërin Pitrori.

³⁰ —No'tëquën iyasha itaranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari catoro' përashatërasohüë', cararo' nonpinapiaranco. "Co caso' Quisoso nohuitërahüë'," toconapon, itërin Quisosori.

³¹ —Quëma imasaranquën ni'ton, yatëpapirinacohuënta', co onporonta' nonpinapiaranquënhüë', itërin Pitrori.

Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Ina quëran nararoquë canconpi, Quisimani itopiquë.

—Isëquë iyaro'sa' huënsëtaco'. Yosë nontëri'i, itërin Quisosori.

³³ Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaíchín amashamiachin quëparin. Naporo' sëtaton, co napion cancantërin.

³⁴ —Pa'pi sëtërahüë. Chiminchináchin sëtërahüë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahüë', ni'táco', itërin. ³⁵ Amashamiachin pa'sahuaton, isonconahuaton, no'paquë huarë' monshomarin. Inaquë Yosë nontarin. "Quëma nohuantohuaton Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohüë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantaparahüë', quëma nohuantohuaton, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tënahüë. No'tëquën yanatëranquën," itërin.

³⁷ Ina quëran huënantapirinhuë', cara chachin huë'ésápi quënanquintarin.

—¿Onpoatoncha iya Simon, huë'ésaran paya? ¿Co a'na ora tēranta' nanitēranhuë' ni'tamaso' ti? ³⁸ Ama huë'etomahuë', ni'táco'. Yosë nontáco' ama sopai min-sëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëran Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiníquën cancantēramahuë', itërin.

³⁹ Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Inachachin itantarahuaton, ⁴⁰ huënantapirinhüë', naquëranchin huë'ëantapi quënanquinantarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ésápi. Tapanatona', co nanitopihüë' ma'sha ta'caiso'. ⁴¹ Naquëranchin paantarahuaton, Yosë nontantarin. Ina quëran huënantarahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ipora huanta' huë'ésarama' ti? Nani huachi. Nani ora nanirin. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco oshahuano'sa' macainacoso marë'. ⁴² Huënsëco' pa'ahua'. Ni'co'. Sha'huirapiarinco' nani canquiari, itërin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Nonaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', sha'huirapiarin macacaiso marë'. Notohuaro piyapi'sari imaquiapi. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatona', huë'sapi.

⁴⁴ Co'huara canshátërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisoso nohuitacaiso marë'. "Apinorahuë quëran Quisoso nohuitatoma', maco'. Noyá tonporahuatoma' quëpaco', ta'ahuachin," itërin. ⁴⁵ Canquirahuaton, Quisoso ya'yoranquirin. Ina quëran:

—Tashita Maistro itahuaton, apinoirin. ⁴⁶ Ina quëran Quisoso chiníquën masapi.

⁴⁷ A'naso nipirinhüë' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Inapotaton, nishitëhuëratëtërin. ⁴⁸ Quisosori piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quëërahuatoma', huëcapairamaco. Matararo pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? ⁴⁹ Co'tana nani tahuëriya Yosë pëinënquë ya'huëato, a'chinarahuë. Nicapomacohuë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin.

⁵⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi.

⁵¹ A'na hui'napiso' sahuanasaquëáchin niso'quëëtahua-

ton Quisoso imasapirinhüë', mapi. Mapirinhüë', ⁵² sahuanasáchin matohuachinara, i'nanpirapi ta'arin.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³ Nani Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi. Inaquë ya'ipi corto hua'ano'sa', ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapita nani niyontonpi. ⁵⁴ Pitroso nipirinhüë', aquë quëran imaquirin. Corto hua'an i'iratë' pairapirinquë huarë' imaquirin. Inaquë ya'conahuaton, ponisiaro'sapitarë' huënsëaton, napëntarin.

⁵⁵ Ya'ipi hua'ano'sari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya Quisoso nonpinapicaiso marë' yonípirinhüë', co quë-

nanpihuë'. ⁵⁶ Na'a nonpinapiaponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Co inachachin nonpihuë'. ⁵⁷ A'naquën huani-rahuatona', taponá:

⁵⁸ —I'hua chachin Quisoso naporin, natanai. "Yosë pëinën piyapi'sari nipiso' ata'huantahuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë. Co piyapi'sari nipiso-hüë' acoantarahuë," toconin, itopi.

⁵⁹ Napoaponahuë', co inahua tēranta' inachachin nonpihuë'. Nisha nisha nonpi.

⁶⁰ Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Ma'ta' ta'tona' isopita nonapirinhüë' quë? ¿Co manta' tēnanhuë' ti? itërin.

⁶¹ Quisososori nipirinhüë', co manta' tēninhüë'.

Ta'tárin. Napohuachina, naquëranchin nataantarin:

—¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itaantarin.

⁶² —Ca mini inaco. A'na tahuëri ni'saramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë chiníquën nanantaton, inchinan quëran ahuënsëarincó. Ina quëran chitoro' huáncana o'mantarahuë niantaramaco, itërin Quisosori.

⁶³ Ina natanahuaton Corto hua'anso, chiníquën no'huitërin. A'morinso osharahuaton tapon:

—"¿Caso' Yosë hui'ninco," toconin! Nani natanëhua'.

Co huachi a'napitari sha'huirapicaiso' nohuantari-huahüë'. ⁶⁴ Nani huachi Yosë yaya'huëretërinso' natanëhua'. ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tēnin.

—Pa'pi co noya quëmapihüë' ni'ton, tēpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁵ Naporahuatona', Quisoso ipitopi. Tonporayatahuatona', chiníquën panpirayapi.

—Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi. ¿Inta' ahuërinquën? itoonpi. Ponisiaro'sarinta' chiníquën ahuërayapi.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pitroso i'iratëquë ya'huëápirinhüë', a'na sanapi huë'nin. Corto hua'an cosonanën inaso'. ⁶⁷ Pitro napëntaquëya', inari ni'nin. Noya ni'sahuaton:

—Co'ta quëmanta' Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanan, itërin.

⁶⁸ —¿Ma quëmapita' napotëranso'? Co caso' ina quëmapi nohuitërahuë', itërin. Ina quëran pipirahuaton, paira ya'coanaquë pa'nin. Naporo' atari përarin.

⁶⁹ Naquëranchin sanapiri quënaantarin. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso ca'tanin anta', itërin.

⁷⁰ —¿Co'chi nohuitërahuë paya! itaantarin. Ina quëran a'napitarinta' itaantapona':

—Quëmanta' Cariria piyapi pochin nonan ni'quëhuarë', Quisoso ca'tanan ipora, itopi.

⁷¹ —¿Co'chi nohuitërahuë paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpintohuatëinquëmaso', Yosë ana'intarinco, itërin Pitrori.

⁷² Naporo chachin atari përaantarin. Atari natanahuaton, Quisosori napotërinso' Pitro yonquirin: "Co'huara

atari catoro' përasatërasohuë', cararo' nonpinapi-aranco," itërinco, ta'ton chiniquën sëtërin. Sëtaton, na'nërin.

Piratoquë quëpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

15 Tahuërianpitoahuachinara, ya'ipi cotio ansiano'sa', cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapita niyontonahuatona', ninontopi. Ina quëran Quisoso tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi.

²—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Inaco mini, tënin Quisoso.

³Ina quëran corto hua'ano'sari na'con nonpinapipirihahuë', co manta' tëninhüë'.

⁴—Nani ma'sha sha'huirapipirinënhüë', ¿co manta' tënanhuë' ti? itaantararin Piratori.

⁵Quisososo nipirinhüë', co manta' tëninhüë'. Napohuachina: "Ma quëmapita' isoso' ni'ton, co manta' tëninhüë'," tënin Pirato yonquiaton.

Tëpacaiso marë' sha'huirinsó'

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶Nani Pascoa tahuëri a'nara apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin noya pipicaso marë'. Pita tahuëri ni'ton, Noma hua'an napotërin. Insosona piyapi'sari nohuan-topiso' ocoirin. ⁷Tashinan pëiquë copirno no'huipisopita ya'huëpi. Copirno piyapinpita tëpapi ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. A'nara' Parapasë itopiso'.

⁸Piyapi'sa' huë'sahuatona', Pirato nontiipi.

—Ipora Pascoaquënta' apina'pi ocoitaantacoi, itopi.

⁹—¿Inta' ocoichinquëma'? Copirnonëma' ocoichinquëma' topirahuë', itërin Piratori.

¹⁰Corto hua'ano'sari apiratona', Quisoso nani mapi. Ina nitotaton, Piratori naponontërin. ¹¹Napoaponahuë', corto hua'ano'sari a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—"Co Quisososos' nohuantëraihuë'. Parapasë ocoitocoi," itoco', itëra'piapi. Napoaton:

—Parapasë ocoitocoi, tosapi.

¹²—¿Ma'ta' nipachin Quisoso onpochi: "Inaso' copirnonëhuëi," tënamaso'? itërin Piratori. Napotihuachina:

¹³—¿Corosëquë patanantëquë' chimiin! itapi chiniquën nontatona'.

¹⁴—¿Ma'marëta' tëpa'i? ¿Ma'ta' onporinsó'? itopirinhüë', aquëtë chachin chiniquën itaantapi:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimiin! itaantapi.

¹⁵Ina natanahuaton, ama piyapi'sari no'huicaiso marëhuë' Parapasë ocoitërin. Quisososo nipirinhüë', chiniquën ahuihuitërin. Chiniquën huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Ina quëran sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

¹⁶Ina quëran sontaro'sari Pirato pëinënhüë' quëpapi. Pairaanaquë ichiya'conahuatona', ya'ipi sontaro'sa' amatopi. ¹⁷Nani niyontonpachinara, quëhuanën miachin hua'an a'morinsó' pochin a'motopi tëhuacaiso

marë'. Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi:

¹⁸—¿Hua'qui tahuëri nicacon cotioro'sa' hua'anëntëquë'! itoonpi.

¹⁹Piquirananquë ahuëmotopi. Ahuërahuatona', ipitopi. Isonahuatona', nito mosharapi. ²⁰Inapotatona', tëhuapi. Ina quëran quëhuanën a'motopiso ocoitahuatona', inaora a'morinsó' chachin a'motaantapi. Inapotahuatona', corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi.

Corosëquë Quisoso patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹Pa'sapirinhüë', a'na quëmapi Sirini parti hua'huatërinso' nacapipi. Iminën quëran huëntararin. Simon itopi. Inaso', cato' hui'ninpita ya'huëtërin, Aricantro, Nopo, inapita itopiso'. Simon nacapirahuatona', sontaro'sari Quisoso corosënën apitëntopi inari quëpatacaso marë'.

²²Pantarahuatona', panëa'huayaquë canconpi huachi, Corocota itopiquë. Corocotaso: "Nansë Moto'," tapon naporin. ²³Huino tanparo nimirio ayontahuatona', yao'shitopirinhüë', co o'orinhüë'. ²⁴Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi.

Nani patanantohuachinara', "Huëco", nicanatëhua', Quisoso a'morinsó' maahua'," nitatona' ya'nipirapi. Nicanatona', a'naya a'naya mapi.

²⁵Yono pi'irirahuaso', corosëquë patanantapi. ²⁶Onporinsó' marësona tëparapiso' nani ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Motën pëtëcha achinpitopi.

²⁷Quisoso pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi. [²⁸Íraca Yosë quiricanënhüë' ninorin. "Apiro'sapitarë' acorapi," tënin. Naporinsó' chachin inapitarë' acopi.]

²⁹Piyapi'sa' na'huëpona pochin Quisoso tëcariatona', tëhuapi.

—"Yosë pëinën ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anyatantarahuë'," tënan pora. ³⁰Inta nipachin, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë', itoonpi.

³¹Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta' Quisoso tëhuatona', itapona':

—A'napitaso' nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'. ³²"Caso' Cristoco, isairio'sa' copirnocó," toconin. Inta nipachin, corosë quëran nohuarain nicaatëhua' natëahua', nitopi.

Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chimininsó'

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin. ³⁴Naporo' Quisoso chiniquën nonin. "Iroi iroi ¿nama sapacatani?" tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patëranco?" tapon naporin.

³⁵A'naquën huanipapisopitari natanahuatona':

—Natanco'. Iniasë përasamara, topi.

³⁶ A'na quëmapiso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininso' maconin. Main huino asë'cotëtërin. Nara'huayaquë achinpitahuaton, inápaquë ihuëtërin o'ocaso marë'.

—Tananpitëquë'. Corosë quëran anohuaracaso marë', Iniasë huë'samara, tënin.

³⁷ Ina quëran Quisososo' chiníquën nonsahuaton, chiminin huachi. ³⁸ Naporó' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin. ³⁹ Onporahuatonsona Quisoso chimininso' capitani ni'sahuaton:

—Tëhuëenchachin iso quëmapí Yosë hui'nin, tënin.

⁴⁰ Sanapi'santa' aquë quëran notëërapí. A'nara' Maria Mactarina, a'naso' Saroma, a'nanta' Maria. Inaso' Cosi, Santiaco, inapita a'shina'. Santiacoso' hua'hua nimirinso'. ⁴¹ Quisoso Cariríaquë ni'so', imatona', no-comapiso'. A'napita sanapi'santa' Quisoso notëërapí. I'huamiáchin Quisoso Quirosarinquë huë'pachina, inapitarinta' imaquipi.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'. ⁴³ I'huararahuasó', Cosi huë'nin. Inaso' Arimatíaquë ya'huërinso'. Cotio hua'an niponahuë', noya Yosë chinotarin. "A'na tahuëri Yosë o'mararin hua'anëntiinpoaso marë'," tënin yonquiaton. Napoaton co të'huatatonhuë', Piratoquë pa'nin Quisoso nonën ma'patacaso marë'. ⁴⁴ "Co chimiyán-tëramarahuë'," ta'ton, capitán amatahuaton, natan-tërin. "¿Nani Quisoso chiminin?" itërin. ⁴⁵ "Nani mini chiminin," itërin capitani. Napotohuachina, Cosi itapon: "Nonën quëpaquë' nipachin," itërin. ⁴⁶ Morin nani pa'anin ni'ton, corosë quëran nonën anohuarahuatona', quëpapi. So'pinahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Ina quëran pancara'pi masho pi'napiarahuatona', pa'copitopi. ⁴⁷ Maria Mactarina, a'na Maria (Cosi a'shin nininso'), inapitari ni'sapi. Insëquësona Quisoso acopiso' ni'pi.

Quisoso nanopiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

16 Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, Saroma, a'na Maria (Santiago a'shin nininso'), inapita hua'sai' pa'anpi Quisoso nonën pashitonacaiso marë'. ² Tomio tahuëri tashiramiachin pi'i nëhuëcharirahuaso', na'pi nanin'pa' pa'sapi. ³ Inahua capini ninon-tërapí.

—Pancara'piquë nanin pa'copitopi pora. ¿Incha iporaso' chi'huincatëre'ponpoya? nitopi.

⁴ Canconahuatona', notëëpirinahuë', na'pi panca nipirinhuë', nani chi'huincapi ni'pi. ⁵ Na'pi naninquë ya'conahuatona', hui'napi pochin nininso' ni'pi. Huiríchin a'morahuaton, inchinan quëran huënsëarin. Ni'sahuatona', pa'yanpi. ⁶ Pa'yanasoi', inari itërin:

—Ama pa'yancosohuë'. Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' yonisapiramahuë', co huachi isëquë

ya'huërinhuë'. Corosëquë chiminaponahuë', nani nanopiantarin. Huëco' po'mopiquë ni'quirico'. Capa huachi. ⁷ Napoaton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco'. Pitronta' sha'huitonco' nitochin. "Quisoso'ton nani pa'sarin Cariria'pa'. I'hua sha'huitërinquëmaso chachin pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco', itërin.

⁸ Pipirahuatona', na'pi nanin quëran ta'api. Pa'pi pa'yanahuatona', ropa ropátërapí. Co manta' topihuë'. Pa'yanatona', co piyapi'sa' sha'huitopihuë'.

Maria Mactarina'ton ya'notërinso'

(Juan 20.11-18)

[⁹ Tomio tahuëri tashiramiachin Quisoso nanopiantarin. Nanpianarahuatón, Maria Mactarina'ton ya'notërin. Ina sanapi iráca canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', nani Quisosori inquitërin.

¹⁰ Nani ni'pachina, pa'nin imapisopita sha'huitacaso marë'. Inapitaso' sëtatona', na'nëapi.

¹¹ "¿Quisoso nani nanopiantarin! Cari ni'nahuë," itopirinhuë', co natëpihuë'.

Catoya'pi ya'notërinso'

(Lucas 24.13-35)

¹² Ina piquëran cato' imapisopitanta' ninano quëran pipiapi. Paaquëya', Quisosori nisha pochin ya'notërin.

¹³ Nani nohuitahuatona', ca'tano'sanënpita sha'huitoantapirinahuë', co inapita tëranta' natëpihuë'.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ Ina quëran shonca a'nara ca'tano'sanënpita misaquë coshatasoi', Quisosori ya'notiirin. "¿Onpoatomata', iyaro'sa', co natëtëramahuë'? Co natantochináchinhuë' cancantërama nica. 'Quisoso nani nanopiantarin. Cari ni'nahuë', itopirinëinquëmahuë', co natëtëramahuë'," itërin. ¹⁵ Ina quëran itaantarin: "Ya'ipi parti, iyaro'sa', paco'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nanan carinquëma' sha'huitëranquëmaso' sha'huitoco'. ¹⁶ In-sosona noya nanan natëhuachina', cha'ësapi. Aporihuanahuatona', imapachinaco, cha'ësapi huachi. Co nanamëhuë natëhuachinahuë', Yosëri ana'intarin.

¹⁷ Natëhuatama', nani ma'sha nisarama' piyapi'sa' nitotacaiso marë'. Chiníquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë'. Nisha nisha nananquë nonsarama'. ¹⁸ Ya'huan mapatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Sonimaonta' nipirinhuë' o'opatama', co chiminaramahuë'. Cania'piro'sa' topinan së'huahuatama', noyatapona'," itërin Quisosori.

Inápaquë panantarinso'

(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Nani ca'tano'sanënpita nontohuachina, inápaquë Sinioro Quisoso panantarin. Yosëri quëpantarahuatón, inchinanën quëran ahuënsërin. ²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', Quisoso nanamën sha'huirapi. Siniorori chachin catahuarin ni'ton, ya'ipi

parti sha'huirapi. Yosë nohuanton, piyapi
a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi ayon-

quicaiso marë'. Ina ni'sahuatona', "No'tëquën non-
tërinpoa'," topi ya'ipi piyapi'sa'. Nani huachi.]

Lucas

Ma'marësona ninshitërinso'

1 Quisocristo isoro'paquë o'maton, nóya ninin. Na'a piyapi'sari ina naporinso' nani ninshitopi.
² Ca'tano'sanënpitaso' iráca quëran huarë' imatona', naporinso' ni'pi. Nani ya'ipi no'tëquën sha'huitërinacoí.
³ Canta' ya'ipi nanamën nitotërahuë. Hua'qui' natana-to, nani noyá nitotërahuë. Napoaton, iya Tiohuiri ninshichinquën, ténahuë. Quëmaso' pa'pi noya piyapinquën ni'ton, ninshitaranquën. Ya'nán nininso quëran huarë' ya'ipiya ninshitaranquën. ⁴ Na'a piyapi'sa' nani sha'huitopirinënguëhuë', iporaso' carionta' ninshitaranquën no'tëquën nitotamaso marë'.

Coansha Paotista nasitacaso' ninorinso'

⁵ Iráca Irotisë Cotia parti hua'anëntaso', a'na corto hua'an ya'huërin, Sacariasë itopiso'. Ina huëntoa'huanënso', Apiasë huëntoa'hua, itopi. Sa'inso' Isapira itopi. Inanta' Aaron shiin, iráca corto hua'an ya'coninso'. ⁶ Cato chachin noya Yosë imapi. Ya'ipi pënëntërinso' no'tëquën natëpi. ⁷ Sa'inso nipurinhuë' co hua'hua'pahuë'. Co a'naya tëranta' hua'huin ya'huëtërinhuë'. Nani paiya. So'ionta' nani mashoya.
⁸ A'na tahuëri Sacariasë huëntoa'huanën Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi sirihuitacaiso marë'. Naporo' tahuëri sirihuitacaiso' ya'huërin. ⁹ Cotioro'sa' inachintopiso' imatona', Sacariasë huayonpi yonarin pochin nininso' a'pëcaso marë'. Acohuana ya'conahuaton, pimóton nininso' a'përin Yosë yonquicaiso marë'.
¹⁰ A'pëso', na'a piyapi'sa' aipiran huanirahuatona', Yosë nontapi. ¹¹ Naporo' acohuana Siniro anquëninëni ya'notimarin. Misa'huaya inchinan quëran huanitimarin. ¹² Anquëni quënanahuaton, pa'yanin. Pa'pi tē'huarin. ¹³ Anquënriso nipirinhuë' noya nontërin.
 —Ama pa'yanquësohuë'. Quëmaso' Sacariasënguën, nohuitëranquën. Hua'qui' hui'nahuanacaso' nohuan-topiranhuë'. Ina marë' Yosë nontëranso' nataninquën. Sa'an hua'huanarin. Huaihuachin, nininën cari sha'huitëranquënso' acotëquë'. Coansha itëquë'. ¹⁴ Nasitohuachin, noya cancantaran. Na'a piyapi'sari pa'yatapi. ¹⁵ Inaso' nóya quëmapi napon. Yosëri catahuarin ni'ton, noya noya nizarin. Naporahuaton, co pi'pian tëranta' main o'oponhuë'. Co'huara nasichätëraponhuë', Ispirito Santori ya'coancantarin. Inasáchin natëarin. ¹⁶ Mashotohuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, na'a isairi'sa' Yosë yonquiantapi. ¹⁷ Iráca Iniasë pënëntërinso pochin nóya pënëntarin. Ina pochin chiniquën nanantarin inanta'. Siniro yao'mahuachin,

pënëntapon. Pënëntohuachin, quëmapi'sa' hui'nin-pitarë' noya ninontantapona'. Iporaso' a'naquën co Yosë natëpirinahuë'. Ina natanahuatona', no'tëquën yonquiapona'. Inari a'chintohuachin, Siniro nohuan-tapona huachi, itërin anquënriri.

¹⁸ —Caso' mashoyaco. Sa'ahuënta' nani paiya. ¿Inaporo'pocoita'ma nica? ¿Onporahuatota' no'tëquën nitochi? ténin Sacariasë.

¹⁹ —Caso' Capirico. Yosë ya'huërin quëran o'marahuë. Ina a'paimarinco nonta'huanquënso marë'. Noya nanan sha'huitopiranquëhuë'. ²⁰ Co natërancohuë' ni'quëhuarë', hua'qui' co nonsaranhuë'. Hui'nán nasitaquë huarë' co nonacamaso' nanitaranhuë'. Napoaponahuë', no'tëquën nontëranquën. Hui'nahuanaran. Tahuërinën nanihuachin, sa'an huararin, itërin anquënriri.

²¹ Piyapi'saso nipirinhuë' Sacariasë ninatona': "¿Onpoatonta' hua'quiarin?" topi. ²² Ina quëran acohuana quëran pipipirinhuë', co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. Imirin quëran anquitaponahuë', co nanitërinhuë' piyapi'sa' nontacaso'. "Acohuana ya'conin quëran, Yosë nohuanton, hua'narëso pochin quënamara," topi.

²³ Nani Yosë chinotopiso pëiquë sirihuitohuachina, Sacariasëso' ya'huërin'pa' paantarin. ²⁴ Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' sa'in cayorin huachi. A'natërapo yoqui pochin co intoaso' pa'ninhuë'. Pëinënguë ya'huárin. ²⁵ "Ma noyacha Yosë catahuarinco ni'ton, hua'huanarahue' paya. Ina nohuanton, co huachi tapan ya'huëtarincohuë'," ténin yonquiaton.

Anquënriri Maria nontërinso'

²⁶ Nani saota yoquitohuachina, naquëranchin anquëni isoro'paquë o'mantarin, Capiri itopiso'. Nasaritoquë Yosëri a'paimarin, Cariria parti ya'huërinso'. ²⁷ Inaquë a'nara nanon ya'huërin, Maria itopiso'. Cosiri nani nontërin macacaso marë'. Tata masho Tapi shiin inaso'. ²⁸ Anquëni o'marahuaton, Maria itapon:

—I'huata Maria. Siniro noya ni'ninquën. Ina chachin catahuarinquën, itërin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria pa'yanin: "¿Ma'marëta' napotërinco?" ténin yonquënënguë.

³⁰ —Ama Maria, pa'yanquësohuë'. Yosë noya ni'ninquën. ³¹ Natanco sha'huichinquën. Quëmaso' hua'huanaran. Quëmapia'huaya huaihuatan, Quisoso itëquë'. ³² Mashotohuachin, chiniquën nanantarin. Inaso' Yosë hui'nin. Yosë nohuanton, copirno ya'conarin. Iráca Tata masho Tapi isairi'sa' noya hua'anëntopirinhuë'. Ina quëran chimin. Iporaso nipirinhuë' hua'huani

hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipirarinhuë', itërin anquë'niri.

³⁴ —¿Onporahuatota' hua'huanapo? Co caso' quëmapi së'huayâtërarincohuë', itërin Mariari.

³⁵ —Ispirito Santo nohuanton, quëmaora hua'huanaran. Yosë topinan yonquiarapirinquënhuë', cayoaran. Napoaton hua'huan, Yosë hui'nin chachin nisarín. Co pi'pisha tëranta' oshahuanaponhuë'.

³⁶ Ni'quë'. Quëmopinën Isapira itopiso' paiya niponahuë', Yosë nohuanton nani cayorin. Co hua'huana'pihuë' niponahuë', nani saota yoquitarin. Quëmapia'huaya huaipon. ³⁷ Yosë ya'ipi nanitaparin, itërin anquë'niri.

³⁸ —Inta nipachin. Yosëíchin caso' natëarahuë'. Ina nohuanton, hua'huahuë' ya'huë'in nipachin, tënín María.

Napotohuachina, anquëni pa'nin.

Isapira nicapon pa'ninso'

³⁹ Ina quëran manorahuatón, Mariaso' Cotia motopiro'sa parti pa'nin quëmopinën nicapon. Inaquë canconahuaton, ⁴⁰ Sacariasë pëinënhuë' ya'conconin. Isapira quënanconahuaton, —I'huata a'shacha, itërin.

⁴¹ Ina natanahuaton, hua'huin yo'namënhuë' to'mo to'mótarin. Isapiranta' nóya cancantërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, ⁴² pa'yataton, chiníquën itapon:

—I'huata hua'huata'hua. ¡Ma noya Yosë catahuarinquën! A'napita sanapi'sa quëran noya noya ni'ninquën. Hua'huaonta' noya noya ni'sarin. ⁴³ Inaso' ya'ipiya hua'anëntarínpoa'. Co caso' chiníquën nanantopirahuë', ¡ma noyacha ina a'shinquën nipiranhüë', nicaponco huë'nán paya! ⁴⁴ Quëma nontohuatancora, a'naróáchin hua'huahuënta' yo'namënhuë'quë to'mo to'mótarin. Noya cancantaton, naporin. ⁴⁵ "Yosë no'tëquën nontërinco," tënanso marë' inaso' noya ni'ninquën. Sha'huitërinquënso chachin acotarinquën, itërin Isapirari.

⁴⁶ Ina quëran María tapon:

"Ma noyacha Tata Yosëso' paya, tënhuë' canta'.

⁴⁷ Anoyacancantërinco ni'ton, nóya cancantërahuë'.

⁴⁸ Topinan piyapico nipirahuë', yonquirinco.

Ipora quëran huarë' na'a piyapi'sa' nohuitarinaco. 'Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,' tosapi.

⁴⁹ Yosëso' ya'ipi nanitaparin. Inaso' nóya catahuarinco.

Noya noya ninin.

⁵⁰ Iráca chinotopisopitanta' nosororin.

Ipora huanta' ina chinotohuatëhua', nosoroarinpoa'.

⁵¹ Chiníquën nanantaton, nani ma'sha ninin.

Nocantopisopita atapanin.

⁵² Copirnorosanta' co noyahuë' nipachinara, ocoirin.

Topinan piyapi'sa' ya'huë'rë' noya acorin.

⁵³ Pahuantërinso'pita catahuarin nóya ya'huë'caiso marë'.

Ma'huano'saso' nipirinhüë', topinan a'parin.

⁵⁴ Israiro'sa' na'con catahuarin.

Piyapinënpita ni'ton, nosororin.

⁵⁵ Iráca Apraan nontaton, 'Nosororanquën. Quëma shiparinpitanta' nosoroato, catahuarahuë', itërin Yosëri.

Ina yonquiaton, ipora catahuarinpoa huachi," tënín María.

⁵⁶ Cara yoqui pochín inaquë yacapatërin. Ina quëran ya'huërin'pa' paantarin.

Coansha Paotista nasitërinso'

⁵⁷ Isapira nani tahuërinën nanihuachina, huairin. Quëmapia'huaya huairin. ⁵⁸ Quëmopinënpita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita natantopi. "¡Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya huairin! ta'tona'," nóya cancantopi. ⁵⁹ Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca yaacotopi.

"Niapoquë'. Sacariasë itëquë'," itopi a'naquëni.

⁶⁰ A'shinso nipirinhüë', co nohuantërinhuë'.

—Coansha itarai, tënín.

⁶¹ —Ama nisha nininën acotëquësohuë'. Quëmopinënáchin apoquë'. Ina noya, itopi.

⁶² Ina quëran pa'pin ipora huanta' në'huë' ni'ton, imirin quëran tasatopi nininën nitotacaiso marë'.

⁶³ Pa'pinso' quirica ma'patahuaton, ninshitërin. "Coansha itarahuë'," tënín ninshitaton. Ina nicatona':

"¡Ma'pitacha yonquirin paya!" topi. ⁶⁴ Naporo' në'huërinso' inquirahuaton, a'naróáchin noantarin huachi. "¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, catahuarinco paya!" tënín. ⁶⁵ Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. Ya'ipi Cotia parti nanan nahuinin. ⁶⁶ Ina natanatona', yonquiapi. "¿Ma'ta' onpoapon iso hua'huasha ni'ton, ipora quëranchin Yosëri na'con na'con catahuararin?" topi.

Sacariasë ninorinso'

⁶⁷ Ina quëran Ispirito Santori noyá ya'coancantohuachina, Sacariasënta' tapon:

⁶⁸ "¡Ma noyacha Tata Yosëso' hua'anëntërinpoa paya! Piyapinënpitanpoa' yonquiatonpoa', nicha'ësarínpoa'.

⁶⁹ Ina nohuanton, Tata masho Tapi shiin chachin nicha'ësarínpoa'.

Inaso' chini chiníquën nanantapon.

⁷⁰ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopi.

Yosë nohuanton, sha'huitërinënpoa':

⁷¹ 'A'na tahuëri nicha'ësarínquëma'. Co huachi inimicoro'sa' minsëarinënhuë'mahuë'.

No'huipirinënhuë'mahuë', nicha'ësarínquëma', tënín Yosë, topi.

⁷² Iráca shimashonënpopita nosoroaton, naporin.

Ipora huanta' nosororínpoa'.

Sha'huitërinso' co Yosëri naniantërinhuë'.

⁷³ Tata masho Apraan sha'huitërinso' yonquirárin.

⁷⁴ Napoaton nicha'ësarínpoa'. Co huachi inimiconënpopita' minsëarinënhuë'mahuë'.

Ina quëran co tē'huatatēhuahuë', Yosë chinotaríhua'.

⁷⁵ Ina pochín cancantatēhua', inasáchin chinotaríhua'. Chiminaquë huarë' nóya nisarihua'.

⁷⁶ Quëmanta', conpa, Yosë a'paarinquën piyapinën-pita pënënacaso marë'.

Siniro isoro'paquë yao'marin ni'ton, pënëntaran piyapi'sari natëcaiso marë'.

⁷⁷ Yosë piyapinën-pita itapon:

'Oshanëma' inquitatënuquëma',

Siniro anoyacancantarinquëma', itaran.

⁷⁸ Yosë nosoroatonpoa', inápa quëran a'pintimarin-poa'.

Pi'i a'pintërinpoaso pochin no'tëquën anitotërinpoa'.

⁷⁹ Tashinan pochin cancantopirëhuahuë',

a'pintatë pochin nitarinpoa' noya nãpicaso marë'.

Anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua', tënin Sacariasë.

⁸⁰ Ina quëran hui'ninso' so'sorahuaton, hui'napitarin huachi. Yosë yonquiarin ni'ton, chiníquën cancantarin. Inotëro parti ya'huëárin. Ina quëran oshaquëran Yosëri sha'huitërin israiro'sa' pënënacaso marë'.

Quisoso nasitërinso'

(Mateo 1.18-25)

2 Naporo' tahuëri'sa' Noma copirno nanan a'parin, Aocosto itopiso'. Ya'ipi parti a'parin. "Ya'ipinquëma' paco'. Quiricaquë nininëma' niacotoco'," tënin.

² Naporo' huarë' ya'ipi piyapi'sa' pichirapi. Sirinioso' Siria parti hua'anëntohuachina, naporin. ³ Natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nininëna' niacotacaiso marë'. Hua'huatopiso' ninanonënaquë pa'pi. Nisha nisha pa'pi.

⁴ Cosiso' Cariria parti ya'huërin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', ina quëran pipirahuaton, Cotia parti pa'nin. Inaquë canconahuaton, Pirin'pa' pa'nin. Iráca Tata masho Tapi inaquë hua'huatërin. Ina shiin ni'ton, inaquë pa'nin nininën niacotacaso marë'. ⁵ Mariarë chachin pa'nin. Nani ina macacaso marë' nontaponahuë', Yosë nohuanton, inaora cayorin. ⁶ Nani naniarin huaicaso' ni'ton, inatohua' ni'so', huairin. ⁷ Paninan huairin, quëmapiahuaya. Nëmëtërinquë so'quëetahuaton, nonahuayaquë acorin, ohuaca coshatërinquë. Huë'ëcaiso' pëi' nani ya'sotopi ni'ton, co inaquë huë'ëpatërinhuë'. Napoaton nona'huayaquë hua'huin acorin.

Ohuica pë'tahuana'piro'sa' quënanpiso'

⁸ Naporo' tashi' ohuica pë'tahuana'piro'sa' pastoquë ya'huërapí. Pirin ya'cariya ya'huërapí. Tashirë chachin ohuicanënapita a'pairapi. ⁹ Inaquë ni'soi', a'nanaya Siniro anquëninëni ya'notimarin. Huënaráchin huënaráchin a'pintimarin. Yosë pochin a'pinin. Anquëni quënanahuatona', quëmapi'sa' pa'yanpi. ¹⁰ Anquëneriso' itapon: "¡Ama pa'yancosohuë! Noya nanan sha'huichinquëma' ya'ipi piyapi'sa' noya cancantacaiso marë'. ¹¹ Ipora tashi' a'nara quëmapiahuaya Pirinquë nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Siniro ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Nani o'marin piyapi'sa' cancanëna' anoyatacaso marë'. ¹² Inaquë pa'patama', hua'huishin quënanconarama'. Nëmëtërinquë

so'quëetahuatona', ohuaca coshatërinquë acopi. Ina quëran nohuitarama'," itërin.

¹³ Ina quëran a'naroáchin na'a anquëniro'sari ya'no-tantapi. Yosë chinotatona', itapona':

¹⁴ "¡Ma noyacha Yosëso paya! Inápaquë ya'huaponahuë', piyapinquëma' yonquirinquëma'.

Cancantatoma ina yanatëramasopitaso' sano cancantarama'," itopi anquëniro'sari.

¹⁵ Nani inápaquë panantahuachinara, pë'tahuatona'piro'sa' ninontopi.

—Pirin'pa' pa'ahua' nípachin. Siniro anitotërinpoaso' nia'ahua', nitopi.

¹⁶ Manorahuatona', pa'pi. Canconahuatona', hua'huasha, Maria, Cosi, inapita quënanconpi. Hua'huasha ohuaca coshatërinquë quëhuëánin.

¹⁷ Nani ni'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitërapí. "Quëmapiahuaya nani nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Anquëni sha'huitiimarincoi'," itërapí.

¹⁸ Natanahuatona', "Ma'pítacha itërinpoa' paya," topi ya'ipi piyapi. ¹⁹ Mariaso nipurinhuë' naporinso' na'con yonquirárin. ²⁰ Ina quëran pë'tahuatona'piro'sa' paantapi. "Ma'pítacha natanëhua paya. Ma'pítacha ni'nëhua paya. Anquëniro'sa' itërinpoaso chachin quënanëhua'. ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!" topi.

Yosë chinotopiso pëiquë quëpapiso'

²¹ Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca acotopi. Naporo' nininën acotopi huachi. Quisoso itopi. Co'huara Maria hua'huayantërasohuë', anquëniro' sha'huitërin ina nininën acocaso' ni'ton, napotopi.

²² Moisësë iráca pënëntërin: "Sanapi huaihuachin, a'na yoqui pochin nina'in. Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'coanta'in," tënin. Cotioro'sa' napopiso chachin a'na yoqui pochin nanihuachina, Maria, Cosi inapitaso Quirosarin'pa' paantapi pënëntërinso' natëcaso marë'. Naporo' hua'huin Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi inaquë Yosë nontacaiso marë'. "Iso hua'huasha, Siniro, noya a'paiquë' quëma piyapinën niin," itopi. ²³ "Paninanso' quëmapi nípachin, Yosë piyapinën ninin," tënin Moisësë iráca pënëntaton. Napoaton ina pochin nontërin. ²⁴ Naporo' cato' nëpëhuë nipon, cato' pë'tahua nëpëa'huahuë nipon atëpatopi Yosë chinotacaiso marë'. Inanta' Moisësë pënëntërin ni'ton, inapopi.

²⁵ Quirosarinquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Simion itopiso'. Nóya quëmapi inaso'. Nani tahuëri Yosë chinotërin. "A'na tahuëri Yosë nicha'ësarínpoa'," ta'ton, Cristo a'paimacaso' ninarárin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. ²⁶ Ina nohuanton, Simion nani ninorin. "Siniro' a'paimarinso' nohuitapo. Co'huara chimiyantërapohuë', Cristo o'mararin, ni'sarahuë'," tënin yonquiaton. ²⁷ Naporo' tahuëri Ispirito Santo nohuanton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nin anta'. Cosinta' sa'inë chachin inaquë nisapi. Pënëntopiso' natëtona', inaquë Quisosoahuaya quëpapi ni'ton, Simion quënanconin. ²⁸ Hua'huasha quënanahuaton, Simion nóya cancantërin. Iporahuaton, Yosë nontërin.

²⁹ “¡Ma noyanquëncha quëmaso', Siniro, ni'ton, a'paimaranso' nani anohuitëranco paya!

Napoaton noya ipora caso' chimiin, tënahuë. Sha'huitërancoso chachin nanirin huachi.

³⁰ Iso hua'huasha nani ni'nahuë. Nicha'ëincoiso marë' a'paimaran.

³¹ Ya'ipi piyapi'sa' yonquiaton, a'paimaran.

³² Nisha nisha nananquë nonpisopita a'pintarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

Israiro'santa' catahuaarin. Piyapinënpita ni'ton, noya noya acorarin,” itërin.

³³ Ina natanahuaton, “¡Ma'pítacha naporin paya!” tënin Cosi. Marianta' inachachin yonquirin.

³⁴ —Yosë noya a'painquëma', itërin Simioni. Ina quëran a'shin itantapon:

—Hua'huan mashotohuachin, ya'ipi israiro'sa' pënënarin. Natanahuatona, a'naquën natëtona', noya cancantapi. A'naquëno nipirinhüë' co nohuantapihuë' ni'ton, anotëreso pochin nisapi. Yosë nohuitacaiso marë' no'tëquën pënëntapirinhüë', chiniquën no'huiapi. ³⁵ Inahuara cancanëna quëran nisha nisha yonquiapirinhüë', inari a'ninquëchin anitotarin. Hua'huan no'huihuachina', quëmaso' chiniquën sëtaran. Sahuëniquë ohuaninënposo pochin sëto ya'coancantarinquën huachi, itërin.

³⁶ A'na sanapinta' inaquë ya'huërin, Ana itopiso'. Inaso' Panino hui'nin, Asirë huëntonquë ya'huërinso'. Yosë nohuanon, nitoninorin. Nani paiya. Nanon nipon, a'na quëmapiri manin. Canchisë pi'ipiachin niquëpasoi', ³⁷ so'ini ayananpirin ni'ton, nani hua'qui' quëyoronin. Nani posa shonca catapini pi'ipitërin. Yosë chinotopiso pëiquë ya'huëmiatërin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotërin. Apira apira Yosë yonquirin. Co cosharo' yonquiatonhuë', Yosë nontárin.

³⁸ Naporo' inanta' huëcaton, Quisoso'ahuaya ni'nin. Noya cancantaton, Yosë nontërin.

—Iso hua'huasha nasitërinso marë': “Yosparinquën Siniro,” itëranquën, tënin. Ina quëran Yosë imapisopita sha'huitërin.

—Yosë nohuanon, a'paimarinsó' nani nasitërin. Inaso' nicha'ësarinpóa', itërin. Na'a Quirosarinquë ya'huëpisopita ina ninarapi ni'ton, napotërin.

Nasaritoquë pantapiso'

³⁹ Ya'ipi iráca pënëntërinso' nani natëhuachinara, Cosiso sa'inë chachin Cariria parti paantarin. Nasaritoquë ya'huantarin. ⁴⁰ Quisoso so'sorahuaton, chinirarin. Noya yonquirin. Yosëri na'con catahuarin.

Hui'napitahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'ninso'

⁴¹ Nani Pascoa tahuëri a'shin, pa'pin, inapita Quirosarinquë pantapi. ⁴² Quisoso shonca cato' pi'ipitohuachina, naquëranchin pantapi cotio niyontopiso tahuëri na'huëcaiso marë'. ⁴³ Nani na'huëhuachinara, ya'huëpi'pa' pa'mantapirinhüë', Quisoso' co pa'marinhüë'. Hui'napi niponahuë', inaquë inaora quëparitërin. A'shinso' co nitotërinhuë'. Cosinta' co ni-

totërinhuë'. ⁴⁴ Na'a piyapi'sa' pa'sapi ni'ton, “Nisha huë'sarin,” ta'tona', a'na tahuërira' iratopirinhüë'. I'huanahuanquë Quisoso yonisápirinhüë', co quënanpihuë'. Quëmopinënpita, nohuitopisopita, inapita natanpirinhüë', ⁴⁵ co quënanpachinarahuë', yoncaiso marë' inatohua chachin paantapi.

⁴⁶ Cara tahuëri quëran Yosë chinotopiso pëiquë quënanpi huachi. Maistro'sa' a'chinpique huënsërahuaton, a'chinpiso' natanarin. Natanahuaton, natantaantarin anta'. ⁴⁷ Na'a piyapi'sa' natanpi. “Ma noyacha yonquirin paya. Noya a'panitërin,” topi. ⁴⁸ Inaquë quënanahuatona', a'shinso' pa'yanin.

—¿Onpoatonta' hua'hua napotërancoi? Ni'quë'. Pa'yanatoí, cara tahuëri yonisápirinhüë', ipora huarë' quënanainquën huachi, itërin.

⁴⁹ —¿Onpoatonta' yonisápiramacohüë'? Tatahuë pëinënuë ya'huëca'huaso' ¿co nitotëramahuë' ti? itërin.

⁵⁰ Natanaponahuë', ma'sona tapon naporinsó' co nitotopihuë'.

⁵¹ Ina quëran pipihuachina, a'shin, pa'pin inapitarë' Nasaritoquë paantarin. Inaquë paaton, a'shin, pa'pin, inapita noya natërin huachi. Naporinsó' a'shini cancanën quëran yonquirárin. ⁵² Naporahuaton, Quisoso hui'napitarin huachi. Noya noya yonquirin. Yosëri noya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pi.

Coansha Paotista pënëntërinso'

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

3 Naporo tahuëri'sa' Tipirio itopiso', Noma copirno ya'conin. Nani shonca a'natërápo pi'ipi hua'anëntarin. Ponsio Piratonta' Cotia parti hua'anëntarin. Irotisëso', Cariria parti hua'anëntarin. Iin Pinipi itopisonta', Itoria parti, Traconiti parti, inapita parti hua'anëntarin. Nisaniasëso' nipirinhüë', Apirinia parti hua'anëntarin. ² Anasë, Caihuasë, inapita corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'conpi. Naporo' Coansha pënëntarin. Sacariasë hui'nin inaso'. Inotëro' parti ya'huaso', Yosëri sha'huitërin paaton pënëntacaso marë'. ³ Napoaton ya'ipi Cortanii' parti pa'taton, pënëntárin.

—Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuëretantaco' oshanëma' inquichinquëma'. Ina quëran aporintaranquëma', itëra'piarin. ⁴ Iráca Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

“Inotëro parti a'na quëmapi pënëntápon.

‘Siniro o'macaso' tahuëri yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiniquën nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso marë'.

Ira otëërin noya pa'tacaso marë'.

⁵ Iconantëro'sa' amëntarotarin. Panëno'sa' taparóarin. Co'shoninsopita otëarin.

Tomashin acoarin. Ira noya tapahuachina, hua'an pa'nin huachi.

Inapochachin iporasó' co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', cancanëma' anoyatoco' Siniro o'main.

⁶ Ya'ipi piyapinpoa' nicha'ëinpoaso marë' o'mararin,' tapon ina quëmapi pënëntohuachin," ténin Isaiasë iráca ninoton.

Naporinso chachin Coansha pënëntarin.

⁷ A'naquën aporihuanacaiso marë' huë'pirinahuë', Coanshariso', co yaaporintërinhuë':

—Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama'. "Yosë isoro'pa' ana'intohuachin, cha'ëpoi quiyanta'," ¿topiramahuë ti? Topinan aporihuanpatama', co cha'ësaramahuë'. ⁸ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama ninonpintocosoahuë'. "Quiyaso' Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piyapinënpitacoi," ama tocosohuë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'. ⁹ Nani Yosë yonquirin os-hahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', nicosotërë'. Nicosotahuatë', pënuquë tē'yatërë' huiquitacaso marë'. Inapochachin canpitan-ta' co noyahuë' nipatama', chiniquën ana'intarinquëma', ténin.

¹⁰ —¿Ma'ta' onpo'ii nipachin? itiopi.

¹¹ —Piyapi'sa ma'shari pahuantohuachina, ama apiratocosoahuë'. Cato' a'mocamaso ya'huëtohuachinquëma', a'nara' quëtoco' a'mo'in. Tanahuachina', a'caco' ca'in, itërin Coanshari. ¹² A'napitanta' aporihuanacaiso marë' huë'pi. Inapitaso' coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa'.

—¿Ma'ta' maistro quiyaso' onpo'ii? itiopi.

¹³ —No'tëquën coriqui ma'patoco'. Ama nonpinatoma', na'con na'con ma'patocosoahuë', itërin.

¹⁴ Sontaro'santa' huë'pi.

—¿Ma'ta' quiyanta' onpo'ii? itiopi.

—Ama piyapi ahuëatoma', coriqui matocosoahuë'. Ama canacaso marë' nonpinapicosohuë'. Nani pahuërëhuachinquëma', ama na'con na'con nohuantocosoahuë', itërin.

¹⁵ Piyapi'saso' yonquirapirinahuë'. "¡Ma noyacha Coanshaso' pënëntërin paya! Inaso' Cristo nimara. Nicha'ëinpoaso marë' ¿Yosëri a'paimamara ti?" topi.

¹⁶ Ina natanahuaton, Coanshari itërin:

—Aporintëranquëma mini nipirinhuë', co caso' Cristocohuë'. Ca piquëran inaso' huë'sarin. Inaso chini chiniquën nanantërin. Caso' co pi'pisha tëranta' ina pochin chiniquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'naquëma' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma'. A'naquëmaso nipirinhuë', pënuquë chiniquën ana'intarinquëma'. ¹⁷ Cayarinso' manëso pochin nizarin. Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huëtënso nipirinhuë' pënuquë ahuiquitërë'. Inapochachin ana'intohuachinquëma', co onporonta' pën tacopiarinhuë', ténin Coansha. ¹⁸ Nani tahuëri ina pochin piyapi'sa' pënënarín. Yosë nanamën a'chintárin.

¹⁹ Irotisënta' hua'an nipirinhuë' pënënin. "Quëmaso' pa'pi co noyahuë' ninan. Naporahuaton, iyaparin sa'in osërëtatón, manan. Pinipi sa'in chachin manan. Iroti-asa itopiso'. Ina marë' oshahuanan," itërin. ²⁰ Napoto-

huachina, Irotisëso' aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiatón, Coansha tashinan pëiquë apo'motërin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Co'huara apo'mochatërasohuë', Coanshari piyapi'sa' aporintahuachina, Quisosonta' huë'nin aporihuanacaso marë'. Nani aporihuanahuaton, Yosë non-tërin. Nontaso', pi'iro'të' ni'soatërin. ²² Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coancantomiatërin. Naporó' inápa quëran Yosëri itërin:

—Quëmaso' hui'nahuënuquën chachin ninan. Na'con nosoroatënuquën, nóya ni'nanuquën, itërin.

Quisoso shimashonënpita ya'huërinso'

(Mateo 1.1-17)

²³ Ya'nän pënëntapon, Quisoso cara shonca pi'ip-itërin. Cosi hui'nin, topirinahuë'. Cosi pa'pinso' Iri itopi. ²⁴ Iri pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. Nihui pa'pinta' Miriqui itopi. Ina pa'pinso' Cana itopi. Cana pa'pinta' Cosi itopi. ²⁵ Cosi pa'pinso' Matatiasë itopi. Ina pa'pinta' Amosë itopi. Amosë pa'pinso' Nao-mo itopi. Ina pa'pinta' Isiri itopi. Isiri pa'pinso' Nacai itopi. ²⁶ Ina pa'pinta' Maato itopi. Maato pa'pinso' Matatiasë itopi. Ina pa'pinta' Simi itopi. Simi pa'pinso' Cosico itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi. ²⁷ Cota pa'pinso' Coanan itopi. Ina pa'pinta' Nisa itopi. Nisa pa'pinso' Soropapiro itopi. Ina pa'pinta' Saratiro itopi. Ina pa'pinso' Niri itopi. ²⁸ Niri pa'pinta' Miriqui itopi. Miriqui pa'pinso' Ati itopi. Ina pa'pinta' Cosamo itopi. Cosamo pa'pinso' Irmatamo itopi. Ina pa'pinta' Iri itopi. ²⁹ Iri pa'pinso' Cosoi itopi. Ina pa'pinta' Irisiro itopi. Ina pa'pinso' Corimo itopi. Ina pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. ³⁰ Nihui pa'pinta' Simion itopi. Ina pa'pinso' Cota itopi. Ina pa'pinta' Cosi itopi. Cosi pa'pinso' Conamo itopi. Ina pa'pinta' Iriaquimo itopi. ³¹ Ina pa'pinso' Miria itopi. Ina pa'pinta' Mina itopi. Ina pa'pinso' Matata itopi. Ina pa'pinta' Natano itopi. Ina pa'pinso' Tapi itopi. ³² Tapi pa'pinta' Quisi itopi. Ina pa'pinso' Opito itopi. Ina pa'pinta' Pooso itopi. Ina pa'pinso' Sara itopi. Sara pa'pinta' Nasono itopi. ³³ Nasono pa'pinso' Aminatapo itopi. Ina pa'pinta' Atamino itopi. Ina pa'pinso' Arni itopi. Arni pa'pinta' Isromo itopi. Isromo pa'pinso' Parisë itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi. ³⁴ Ina pa'pinso' Cacopo itopi. Cacopo pa'pinta' Isaco itopi. Isaco pa'pinso' Apraan itopi. Apraan pa'pin-ta' Tari itopi. Ina pa'pinso' Nacoro itopi. ³⁵ Nacoro pa'pinso' Siroco itopi. Ina pa'pinta' Nacao itopi. Nacao pa'pinso' Parico itopi. Ina pa'pinta' Ipiri itopi. Ipiri pa'pinso' Sara itopi. ³⁶ Ina pa'pinta' Cainano itopi. Cainano pa'pinso' Arapasato itopi. Ina pa'pinta' Simo itopi. Simo pa'pinso' Noi itopi. Noi pa'pinta' Namico itopi. ³⁷ Namico pa'pinso' Matosarino itopi. Ina pa'pin-ta' Inoco itopi. Inoco pa'pinso' Carito itopi. Ina pa'pin-ta' Marariro itopi. Ina pa'pinso' Cainano itopi. ³⁸ Ina pa'pinta' Inosë itopi. Inosë pa'pinso' Sito itopi. Ina pa'pinta' Atan itopi. Atanso' Yosëri ninin.

Sopairi ténirinsó'

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 Quisoso Cortani quèran pipirahuaton, huèan-tarin. Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin. Inasáchin natèrin. Naporo' ina nohuanton, inotèro parti pa'nin. ²Inaquè catapini shonca tahuèri ya'huèrarin. Naporo' sopairi huècapairahuaton, sha'huitopirinhue' ama Yosè natècaso marèhuè'. Catapini shonca tahuèri ya'huaponahuè', co manta' ca'ninhuè'. Ina piquèran tanarin. ³Tanahuachina, sopairi itèrin:

—Tèhuèrchachin Yosè hui'ninquèn nipatan, iso na'pi cosharo' atarantèquè', itopirinhue'.

⁴—Inca co nohuantèrahuè'. Yosè quiricanènquè pènèninpoa': "Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhue'. Ya'ipi Yosè nanamèn natèhuachin tèhuèrchinso' nani-piarin," ténin, itèrin.

⁵Ina quèran a'na motopi'pa' sopairi quèparin. Ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanènpita, inapita a'notèrin. A'naroáchin noyápiachin nininsopita, ya'ipi quènanin.

⁶—Ya'ipi isopita hua'anèntato, carinquèn quèchin-quèn inapita hua'anèntamaso marè'. Chiniquèn nanan quèchinquèn. Insosona nohuantèrahuèso' nanitèrahuè quèta'huaso'. ⁷Isonahuaton, chinotohu-atanco, catahuaraanquèn ya'ipiya hua'anèntamaso', itèrin.

⁸—Inca co nohuantèrahuè'. Yosè quiricanènquè sha'huitèrinpoa'. "Sinioroíchin chinotèquè'. Inasáchin natècaso' ya'huèrin. Inaso' hua'anèntèrinpoa'," ténin, itèrin Quisosori.

⁹Ina quèran Quirosarin'pa' quèpaantarin. Yosè chinotopiso pèi a'canpique' huarè' quèparahuaton:

—Tèhuèrchachin Yosè hui'ninquèn nipatan, no'paquè niique'. ¹⁰Quiricanènquè nani sha'huitèrin-quèn:

"Yosè, anquèninènpita a'patimarinquèn, co ma'sha onpoaranhuè'.

¹¹Imirina quèran masarinènnquèn ama na'pique' tèranta' ya'quiamaso marèhuè'," ténin ni'ton, no'paquè niique' a'painènnquèn, itèrin sopairi.

¹²—Inca co nohuantèrahuè'. Yosè quiricanènquè pènèninpoa'. "Ama Yosè tèniquèsohuè'. Ama camaiquèsohuè'. Ina nohuantèrinsoáchin yonquicaso' ya'huèrin," ténin, itèrin Quisosori.

¹³Nani hua'qui' sopairi sha'huitopirinhue', co yanatèrinhuè'. Napoaton patèrin. "A'na tahuèri min-sèapo nimara," ta'ton, pa'nin huachi.

Quisoso pènèntacaso caniaritèrinso'

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴Ina quèran Cariria parti Quisoso paantarin. Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin ni'ton, catahuarin nòya nicacaso'. Ya'ipi naporinso' nahuinin. ¹⁵Nisha nisha niyontonpiso pèiquè a'china'piarin. A'chinpachina: "Ma noyacha yonquirin paya," topi.

Nasaritoquè paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶Ina quèran Nasaritoquè paantarin. Inaquè so'sorin. Chinoto tahuèri nanihuachina, niyontonpiso pèiquè pa'nin. Nani simana inaquè pa'nin ni'ton, naporinso' paantarin. Inaquè ya'conahuaton, Yosè quiricanèn nontacaso marè' huanirin. ¹⁷Isaiasè pènèntèrinso' quirica quètohuachina, manin. Oporinahuaton, nontèrin natanacaiso marè'.

¹⁸"Sinioro ispiritonèn ya'coancantèrinco ni'ton, noya catahuarinco.

Na'a piyapi'sa' co Yosè nohuitatonahuè', nosorotopi. Napoaton Yosè acorinco noya nanan a'chinta'huaso marè'.

Sopairi minsèpirinhue', ocoiarahuè noya yonquicaiso marè'.

Somaraya nininsopita anoyatarahuè.

Parisitapisopita nicha'èsarahuè.

¹⁹Ipora tahuèri'sa' Yosè nosoroatènnquèma', nicha'èsarinnquèma huachi, ténahuè. Ina sha'huica'huaso marè' acorinco," ténin Isaiasè, itèrin quirica nontaton.

²⁰Quirica so'nanahuaton, niyontonpiso' pèiquè catahuatona'pi quètaantarin. Ina quèran huènsèhuachina, ya'ipi inaquè ya'huèpisopitari ni'sápi.

²¹—Tèhuèrchachin iyaro'sa' iráca Isaiasè ninorincoso chachin, Yosè a'paimarinco nicha'èca'huanquèmaso marè', itèrin Quisosori.

²²Ya'ipiya natantapi. "Ma'pítacha nitotaton, naporin paya. Nòya a'chintèrinpoa'," ta'tona':

—¿Co'na iso' Cosi hui'ninhuè'? topi.

²³Ina quèran Quisosori itaantarin:

—Iráca quèran huarè' napopi: "Nitoanoyatohuaton, quèma'ton nianoyatèquè' ni'ii," topi. Ina pochin canpitanta' yonquirama' ténahuè. "Capinaomoguè na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèran ni'quèhuarè', isèquènta' anoyatèquè' ni'ii," itaramaco, ténin. ²⁴Ina quèran itaantarin:

—Co yanatètomacohue', napotèramaco. Ni'co'. Pènèntona'pi pènèntohuachina, nisha nisha parti noya natanpi. Ninanonènnquè ya'huèpisopitariso nipirinhue', co noya natanpihuè'. ²⁵Tèhuèrchachin iráca Iniasè pènèntona'pi nanpipon, cara pi'ipi miria co pi'pian tèranta' o'naninhue'. Ya'ipi parti tanarotopi. Naporo' na'a quèyoronos'a' Israiroquè ya'huèpirinhue', ²⁶co Yosèri catahuarinhuè'. A'na quèyoronso nipirinhue' Saripitaquè ya'huèrin, Siton parti ya'huèrinso'. Nisha sanapi niponahuè', Yosèri catahuarin. Inaquè Iniasè a'parin cosharonèn anà'atacaso marè'. ²⁷Irisio pènèntona'pinta' nanpiso', na'a chana caniori maninsopita Israiro no'paquè ya'huèpirinhue', co a'naya tèranta' anoyatèrinhuè'. Namanoso' Siria piyapi niponahuè', Yosè nohuanton, anoyatèrin. A'naroáchin canio inquirin, ténin Quisoso.

²⁸Ina natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' chiniquèn no'huitopi. ²⁹Manorahuatona', ninano quèran quèpa-pi. Ina yonsanquè tahuan ya'huèrin. Inatohua' quèpa-

pi të'yatacaiso marë'. ³⁰ Yatë'yatopirinahuë', Quisososo' huancánachin paaton, noya cha'ërin.

Sopai a'parinso'
(Marcos 1.21-28)

³¹ Ina quëran Cariria parti paantarin. Capinaomoquë paaton, chinoto tahuëri a'chiantarin. ³² Chiníquën nanantona'pi pochin a'chinarin ni'ton, natanahuatona', pa'yanpi. "Ma noyacha a'chintërinpoa paya," topi.

³³ Niyontonpiso pëiquë chachin a'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiníquën nontërin. Sopairi chachin ichinonin.

³⁴ —¡Tananpitocoi! ¿Ma'ta' onpotaponcoi? ¿Ata'huan-taponcoi ti? Nohuitërainquën. Quëmaso' Quisoso-quën, Nasaritoquë ya'huëran. Yosë quëran o'maton, noya noya ninan, itërin.

³⁵ Itohuachina, Quisosori itërin:

—¡Ta'tëquë! Iso quëmapi quëran pipimiatëquë', itërin.

Sopaiso' quëmapi no'paquë të'yatahuaton, pipirin. Co manta' onpotërinhuë'. ³⁶ Ya'ipi piyapi'sa' nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! Chiníquën nanantaton, sopairo'sa' ocoirin. Camaihuachina pipipi, nitopi.

³⁷ Quisoso naporinso', ya'ipi parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuaton, Simon pëinënuë pa'nin. Simon a'shatën chiníquën saporin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. "A'shacha chiníquën saporin ta'a. Quëmari anoyatëquë' topirahuë'," itopi. ³⁹ Inaquë paaparahuaton, sapo a'naroáchin inquitërin. Noyatërin huachi. Nani noy-atahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰ I'huanahuanquë pi'i yaya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' nisha nisha caniori maninsopita Quisoso quëshipi. Napohuachinara, a'naya a'naya së'huarahua-ton, ya'ipiya anoyatërin. ⁴¹ Sopairi ya'coancantërinso-pitanta' quëntapi. Quisosori nontohuachina, sopairo'sa' pipipi. Yapipihuachina', chiníquën nontapi.

—Quëmaso' Yosë hui'ninquën, itopi. Yosëri a'paimarinso' nitotatona', napotopi. Napoaton Quisosori itapon: "Ta'tëquë'. Ama insonta' sha'huitëquësuhuë'," itohuachina, ta'topi huachi.

Nisha nisha parti a'chininso'
(Marcos 1.35-39)

⁴² Tahuëririnquë tashiramiachin Quisoso huën-sërahua-ton, pa'nin. Ninano quëran pipirahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'pirinhuë'. Na'a piyapi'sa' ina yonípona' pa'pi. Quënanahuatona', "Ama paquëso-

huë'. Isëquë ya'huaton, a'chintocoi," itopirinahuë', co nohuantërinhuë'.

⁴³ —Nisha nisha ninanoro'saquë paca'huaso' ya'huërin. Inaquënta' Yosë nanamën a'chinchí hua'anëntërinquë ya'coina'. Ina marë' Yosë a'paimarin-co, itërin.

⁴⁴ Ina quëran ya'ipi cotioro'sa' ya'huërin parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë a'chinarin.

Sami macacaiso marë' Quisosori catahuarinso'
(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

5 Ina quëran Quisoso Quinisariti sono' yonsanquë a'chinarin. Na'a piyapi'sa' yamorapi. Yosë nanamën natanacaiso marë' huë'pi. Chiníquën ya'quëetopi. ² Napotohuachinara, cato' poti ni'nin, yonsanquë oshipiso'. Hua'anënpitaso' nonshirahuatona', ritinëna pa'moapi. ³ A'na potiso' Simonquën. Inaquë ya'conahuaton, "Amasha paquë'," itërin. Itohuachina, amasha pa'nin. Inaquë huënsërahua-ton, piyapi'sa' a'chintaantarin. ⁴ Nani a'chinpachina, Simon itapon:

—Huëquë' iyasha, amasha anpoquë pa'ahua'. Inaquë ritinëma të'yatoco' sami macamaquëma', itërin.

⁵ —Capa sami Maistro. Ya'ipi tashi' të'yatopiraihuë', co manta' manihuë'. Nipirinhuë', quëma sha'huitëranco ni'quëhuarë', naquëranchin të'yatan-ta'i, itërin Simoni.

⁶ Ina quëran të'yatohuachinara, notohuaro' sami mapi. Hua'huayatërahuë' ni'ton, riti yaoquirin. ⁷ Amiconënpita a'na potiquë ya'huërinso' imirin quëran anquitërin huëcatona' catahuacaiso marë'. Napotohuachinara, huë'pi. Cato' potiquë chachin sami amëntatopi. Napohuachinara, yayancominapipi. ⁸ Ina nápo' sami ma'ton, Simon Pitro pa'yanin. Quisoso nantën pi-ryan isonahuaton, itërin:

—¡Ma'pítacha Siniro nanitapan paya! Caso' os-hahuanco ni'to, co ya'cariancoso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁰ Amiconënpitanta' pa'yanpi, Santiago, Coansa inapita itopiso'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Ina quëran Simon nontaton, Quisosori itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësuhuë'. Nani catahuan-quën sami macamaso'. Ipora quëran huarëso nipirinhuë', catahuanquën piyapi'sa' macamaso marë'. Inapitanta' imainacoso marë' masaran, itërin.

¹¹ Ina quëran nonshirahuatona', ma'shanënapita patahuatona', Quisoso imapi huachi.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Ina quëran a'na ninanoquë paantapi. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin, chana caniori maninso'. Noshinën noyá pë'yatërin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuaton Siniro, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

¹³ Quisosori së'huarahua-ton, itapon:
—Nohuantërahuë' mini. Apiramiáchin anoyataran-quën, itërin.

Itohuachina, a'naroáchin canio inquiren.

¹⁴—Ama iyasha piyapi'sa' sha'huitèquèsahuè'. Corto hua'ainchin sacatèrinquè paaton, noyatèranso' a'no-tonquè' ni'inquèn. Naporahuaton, ofrenda Moisésè ca-maitèrinso' quèpaquè' noyatèranso' nitotacaiso marè', itèrin.

¹⁵ Napotopirinhue', ya'ipi parti nahuinin. Ina quèran hua'huayàtèrahuè' piyapi'sa' huè'pi Quisoso natanacaiso marè'. Cania'piro'santa' huè'pi anoyatacaso marè'. ¹⁶ Quisososo nipirinhue', apira apira piyapi'sa' patèrin. Co pipapi ya'huèrinquèhuè' pa'nin Yosè nontacaso marè'.

Apia anoyatèrinso'

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ A'na tahuèri Quisoso a'chinaso', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' inaquè chachin huènsèapi. Inapitanto nisha nisha ninano quèran huè'pi. Cariria parti quèran, Cotia parti quèran, Quirosarin quèran, ina quèranpita huè'pi. Nani a'chintohuachina, cania'piro'sa' anoyatèrin. Yosèri catahuarin ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèrin. ¹⁸ Ina quèran catapini quèmapi'sa huècatona', apia pè'sara'huaya pochin nininquè quèpi. Hua'qui' co nanitèrinhuè' huanicaso', quèhuèánin. Quisoso ya'huèarinquè yapo'mopirinhue'. ¹⁹ Hua'huayàtèrahuè' piyapi'sa' ya'sopi ni'ton, co nanitopihuè' ya'conacaiso'. Napoaton pèi' nanopètahuatona', a'canpiso' pi'pian o'quirahuatona', pè'sara'huayarè chachin anohuaramapi. Huanacachin Quisoso pirayan acomapi. ²⁰ "Ma noya isopita natèrinaco," ta'ton, Quisosori apia itapon:

—Oshanèn apia'hua inquitaranquèn, itèrin.

²¹ Ina natanahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. "¿Ma quèmapita' isoso'? Yosè yaya'huèrètèrin. Co insonta' nanitèrinhuè' oshanènpoa' inquitinpoaso'. Yosèíchin nanitèrinso'," topi yonquiatona'.

²² Topinan yonquiarapirinhue', inaora yonquinèn quèran Quisoso nitotèrin.

—¿Onpoatomata' co noyahuè' yonquiarapiramaco?

²³ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanèn inquitacaso', co nanitèrèhuahuè'. Apia camaiatè': 'Huanirahuaton, noya paquè',' itacasonta' co nanitaparèhuahuè'," tènana. ²⁴ Caso nipirinhue', Yosè quèran quèmapico ni'to, nanan quètèrinco piyapi'sa' oshanèna' inquitahuaso marè'. Canpitanta' ina nitotacamaso marè' iso apia anoyatarahuè, tènin.

Ina quèran apia itantapon:

—Huaniquè', apia'hua. Pè'sara'huaya masahuaton, ya'huèranquè paquè', itèrin.

²⁵ Itohuachina, a'naroáchin huanirir. Ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "¿Ma noyacha Yosèso' ni'ton, anoyatèrinco paya!" tènin. Pè'sara'huayanèn masahuaton, ya'huèrinquè pa'nin. ²⁶ Ina nicatona' piyapi'saso' pa'yanpi.

—Ma noyacha Yosèri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatèrin paya. Ma'pítacha ipora ni'nèhua paya, nitopi.

Nihuii Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Ina quèran Quisoso paantarahuaton, a'na quèmapi quènanconin, Nihuii itopiso'. (Inachachin Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marè' ma'patona'pi inaso'. Coriqui ma'patèrinquè huènsèarin.

—Huèquè' iyasha imaco, itèrin.

²⁸ Napotohuachina, a'naroáchin huanirir. Ma'shanènpita patahuaton, Quisoso imarin.

²⁹ Ina quèran na'a amiconènpita amatèrin pèinènquè coshatacaiso marè'. Quisoso nohuitacaiso marè' amatèrin. Na'a copirno marè' coriqui ma'patona'piro'santa' huè'pi. ³⁰ Ca'tano'sa' inaquè ni'sahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari no'huipi. No'huitona' itapona':

—¿Onpoatomata' oshahuano'sarè'quèma' coshatarama', o'opatarama', naporama'? Coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuè' nipirinhue', inapitarè'quèma' coshatarama', itopi.

³¹ Natanahuaton, Quisosori itèrin:

—Isopitanto tèhuèenchachin nohuantèrinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'sa' notoro nohuantopi. "Co caniorahuè'," topatèra, co notoro nohuantèrèhuè'. ³² Oshahuano'sa' pènèna'huaso marè' o'marahuè. "Co noyahuè' yonquiriamasopita naniantatoma', Yosè tahuèrètantaco'," itèrahuè. A'napitanto: "Quiyaso' noyacoí," topiso marè' co na'con a'chintèrahuè', itèrin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ina quèran piyapi'sari itaantapi:

—Coansha imarinsopitanto', co coshatatonaraihuè' Yosè nontapi. Parisio imarinsopitanta', inapochachin nipi. Quèma imarinènsopitanto' nipirinhue', noya coshatapi, o'osapi, naporapi, itopi.

³⁴ —Ca ya'huarahuè' ni'ton, co sètopihuè'. Ni'co'. Quèmapi sa'acaso marè' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huè'pachina', noya coshatopi. ³⁵ A'na tahuèriso nipirinhue' inimiconènpitari huècatona', sa'ana'pi masapi. Quèpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuè' sètapi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarincosopita sètapona'. Sètatona' co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuè', Yosè nontápona', tènin.

³⁶ Ina quèran pènènto nanan a'chintantarin.

—Ni'co'. A'moramaso irácaya nininso' noshatohuachina, co nasha a'morèso yanorèhuè' pa'pitacaso marè'. Nasha a'morèso yanohuatèra, tapirè'. Naporahuaton, nasha nèmètèquè pa'pitohtatèra, co inashitèrinhuè'. ³⁷ Huino sha'moronta' yonquico'. Sha'moro' nipachina, co sha'huètè' morsa moco' nininquè ta'panèhuè'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitèrin. Nopoitohuachina, huino chiniarè'. Morsanta' tapirè'. ³⁸ Sha'moro' huinoso' nasha morsaquè ta'panè'. Huino, morsanta' noya nisarín. ³⁹ Huino hua'qui' acopiso' o'opachinara, co nasha nipiso'

nayapihuë'. "Hua'qui' acopiso' noya noya," topi, itërin Quisosori.

Chinoto tahuëri naporinso'
(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sarin. Tricoro' pënton-tapona pochin, ca'tano'sanënpita a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', caraapi. ² Parisioro'sari ni'sahuatona', itopi:

—¿Onpoatomata' chinoto tahuëri nipirihuë' trico-raya i'shorayarama'? Co ipora tahuëri sacatacasohuë' nipirihuë'. ¿Onpoatomata' Moisësë pënëntërinso' co natëramahuë'? itopi.

³ Itohuachinara, Quisosori itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanapi ni'ton, quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirihuë', Tapiso' ca'nin, itërin.

⁵ Ina quëran itantarín:

—Yosë quëran quëmapico ni'to, chiníquën nanantërahuë. Ma'sona chinoto tahuëri noya nicacaso' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'
(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Ina quëran chinoto tahuëri naniantahuachina, niy-ontonpiso pëiquë paantahuaton, Yosë nanamën a'chiantarin. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Inchinan imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'. ⁷ "Chinoto tahuëri nipirihuë', Quisosori anoyatapon nimara," ta'tona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'. ⁸ Topinan yonquiarapirinhahuë', Quisosori ninorin. Napoaton apia itërin:

—Huë'sahuaton huancánachin huaniquë', itërin.

Napotohuachina, huanirahuaton, inaquë pa'nin. ⁹ Inaquë huanihuachina, Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita itërin:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Ahuëta-caso', tëpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpitohuatoso', co nosoroarahuë'. Napoaton anoyatacaso' ya'huërin, tënahuë caso'. ¿Ma'ta' canpitaso' tënama'? itërin Quisosori.

¹⁰ Napotopirinhuhë', co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin quëran apia itërin:

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton, ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin. ¹¹ Ina marë' ni'sapisopitari chiníquën no'huitona', inahuara capini ninontopi onporahuatonsona Quisoso ma'sha onpotacaiso'.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'
(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarin Yosë nontacaso marë'. Ya'ipi tashi' Yosë nontárin.

¹³ Tahuërihuachina, imarinsopita përarin. Huë'pachinara, shonca cato' acorin na'con na'con a'chintacaso marë'. "A'chinacaso marë' a'parahuësopita itaranquëma'," itërin. ¹⁴ A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiago, Coansha, Pinipi, Partoromi, ¹⁵ Matio, Tomasë, inapitanta' acorin. A'na Santiaconta' acorin. Arpio hui'nin inaso'. A'nanta' Simon itopi. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhuhë', iporasos' Quisoso imasarin huachi. ¹⁶ Ina quëran cato' Cotasë acorin. A'naso' Santiago hui'nin. A'nanta' Cotasë Iscarioti. Inanta' Quisosori acopirinhuhë', a'na tahuëri sha'huirapi-apon. Inapita Quisosori acorin ca'tanacaiso marë'.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Inapitarë' nohuaraimarahuatón, pastoque huanirin. Na'a imarinsopita inaquë ya'huapi. Notohuaro' piyapi'santa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huë'pi. Marë yonsan quëraonta' huë'pi. Tiro, Siton, inapita ya'cariya ya'huëpisopitanta' huëcatona', noya natanpi. Cania'piro'santa' quëpi anoyatacaso marë'. ¹⁸ A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, parisitápirinhuhë', inapitanta' anoyatërin. ¹⁹ Ya'ipiya Quisoso së'huacaiso' nohuantopi. Së'huahuachinara, ina nohuanton, a'naroáchin noyatopi.

Noya cancantopisopita
(Mateo 5.1-12)

²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita notëërahuatón, a'chintërin:

"Canpitaso' co na'a ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

²¹ Iporaso' tanapomarahuhë', Yosë'pa' co onporonta' tanararamahuë'. Sano cancantarama'.

Isoro'paquë na'nëpiramahuë', inapaquëso' capa cancantarama'.

²² Yosë quëran quëmapico ni'to, imaramaco. Imaramacoso marë' a'naquën no'huirarinëinquëma'. Co huachi quë'yarinëinquëmahuë'. Pinosarinëinquëma'. Nonpinapiarinëinquëma'. Napotopirinhuhë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma ni'ton, nóya cancantoco'. ²³ Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinëinquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con canaarama'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco'.

²⁴ A'naquëmaso' nani ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', ¡ma'huantacha nisarama paya! 'Noya cantantarëhua', topiramahuë', Yosëso' co noya ni'sarinquëmahuë'.

²⁵ Iporaso' noya coshatapiramahuë', ¡ma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' co manta' ya'huëtarin-quëmahuë'.

Iporaso' capa cancantapiramahuë', ;ma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' sêtatoma', na'nëarama'.

²⁶ Noyasáchin nontinênquëmaso' pa'yatohuatama', ;ma'huantacha nisarama paya! Iráca nonpin nanan pënëntona'piro'sa pënëntohuachinara, shimashon-ëmapitari pa'yatopi. Inapochachin iporanta' a'naquëma' niantarama'. Yosëso nipirihuë' ana'intarinquëma', itërin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërin

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ina quëran itaantarín:

"Carinquëma' iyaro'sa', pënëinquëma' natanco. Ya'ipi piyapi'sa' nosorocaso' ya'huërin, tënahüë. Inimiconëmapitanta' nosoroco'. No'huipirinênquëmaonta', ama i'huërëtosohuë'. Catahuaco'. ²⁸ Pinopirinênquëmaonta', noya nontoco'. Co quë'yapirinênquëmaonta', ama no'huicosohuë'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ²⁹ Panpirayahuachinquën, ama manta' i'huërëtëquësohuë'. Naquëranchin panpiantahuachinquën, co naporo tëranta' no'huicaso' ya'huërinhuë'. A'moranso' matohuachinquën, tananpitëquë' quëpa'in. Aipi a'moransonta quëpatohuachinquën, ama no'huiquësohuë'. ³⁰ 'Ma'sha quëtoco,' itohuachinquën, ama apiraquësohuë'. Quëpatohuachinquën, ama ma'pataantaquësohuë'. ³¹ Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpita nohuanterama' a'napita nosoro'inquëmaso'. Napoaton canpita nohuanteramaso chachin a'napitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nichahuaco'.

³² Amiconëmapitaráchin nosorohuatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini ninosoropi. ³³ Noya nontërinquëmasopitaráchin catahuahuatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nicatahuapi.

³⁴ No'tëquën pahuërëtopisopitarachin coriqui a'nanpatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nia'nanpi. 'Oshaquëran niquëtant'a,' ta'tona', nia'nanpi. ³⁵ Canpitaso nipirihuë' inimiconëmant'a' nosoroco'. Inapitanta' catahuaco'. Piyapi'sa' pahuantohuachina', coriqui a'nanco'. 'Co i'huërëtaPONCOHUë' nimara,' tapomarahüenta', a'nanco'. Ina pochin nipatama', Yosë'pa' na'con canaarama'. Yosë pochachin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin. Oshahuano'santa' nosororin. Co 'Yosparinquën,' itopirinahuë', catahuarin. ³⁶ Tata Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Inapochachin canpitanta' a'napita nosoroco', itërin.

Nocantopisopita pënëinso'

(Mateo 7.1-5)

³⁷ Ina quëran itaantarín:

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. 'Caso' noya piyapico. Paso' piyapi co noyahuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin,' topi a'naquën. Ama ina pochin noncosohuë', Yosë ana'intochinquëma'. A'napita pinotoma' sha'huirapihuatama', Yosënta' inapochachin

sha'huirapitëinquëma', ana'intarinquëma'. A'napita ma'sha onpotohuachinquëma', nanan anoyatoco'. Canpitanta' oshanëma' Yosë inquichinquëma'. ³⁸ Ama a'napita apiratocosohuë'. Ma'sha quëtoco'. Ina marë' canpitanta' Yosë acanaarinquëma'. Co manta' nonpin-tarinquëmahüë'. Piyapi'sa' nosoroatoma' catahuahuatama', Yosënta' na'con na'con catahuarinquëma'. Apirahuatama', canpitanta' co Yosë catahuarin-quëmahüë',' tënin.

³⁹ Ina quëran pënënto nanan sha'huitërin yon-quicaiso marë': "Somaraya nipachina, co nanitërinhuë' a'na somaraya nininso' quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë'.

⁴⁰ Maistroso' noya noya nitotaton, a'napita a'chintërin. Natanpisopitasa' co na'con na'con nitotopihuë'. Nani ya'ipi a'chintohuachina, maistronea pochin nisapi.

⁴¹ Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmant'a' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarin-quënso pochin nipirinahuë', naporan. Napoaton 'carinquën noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën,' co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoitacaso',' itërin.

Nara pochin nininso'

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ina quëran itantarín:

"Nara co noyahuë' nipachina, napoonin nitërin. Noya naraso nipirihuë' noya nitërin. ⁴⁴ Nitërin quëran nara nohuitëre'. So'huanpiso' co misëra nitërinhuë'. Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'. ⁴⁵ Inapochachin piyapi'sa' nipi. Noya yonquihuachinara, noya nipi. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Ma'sona yonquihuachinara, ina chachin nonpi,' itërin.

Cato' pëirinso'

(Mateo 7.24-27)

⁴⁶ Ina quëran itantarín:

"A'naquëma' 'Sinioro, Sinioro,' itapomarahüë', ¿onpoatonta' co natëramacohüë'? ⁴⁷ Na'acquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamacoco, a'na quëmapi pochin nisarama'. ⁴⁸ Inaso', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, na'pitëquë chachin natëricho quëran pëirin. Pamatohuachina, opotopirihuë', co anotërinhuë'. Chinii' niponahuë', co yatë'yatërinhuë'. ⁴⁹ A'naquënso nipirihuë' yapëihuachina, co noya yonquirinhuë'. 'Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëirin. Ina quëran pamatohuachina, chiniiri a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin. Inapochachin topinan natanpatamacoco, co natëhuatamacohüë', co cha'ësaramahuë',' itërin.

Capitan piyapinën anoyatërinso' (Mateo 8.5-13)

7 Piyapi'sa' a'chintahuaton, Quisoso Capinaomocquë pa'nin. ²Inaquë a'na Noma capitan ya'huërin. A'na piyapinën chiniquën canioton, yachiminin. Hua'anëni noya nosororin. ³Quisoso canquirinso' natantahuaton, cotio ansiano'sa' amatërin. "Paatoma', Quisoso sha'huitonco' huë'in piyapinëhuë anoyachinco," itahuaton, a'parin. ⁴Inapitaso Quisosoquë canconahuatona', itapona':

—Paso' capitan amatërinquën. Inaso' nisha piyapi niponahuë', nóya quëmapi. Nosororinpoa'. Inaora coriquinën quëran niyontona'huaiso pëi' ninin Yosë yonquica'huaiso marë'. Napoaton huëquë' piyapinën anoyatëquë', chiminpachin, itopi.

⁶Ina natanahuaton, inapitarë' pa'nin. Capitan pëinënquë ya'caritërahuaso', amiconënpitari nacapipi. Capitani a'parin Quisoso nontacaiso marë'. "Capitan nanan a'patërinquënso' sha'huichinquën. Naporin: 'Caso' Siniro nontaponquën yapa'pirahuë'. Tapanato, co pa'nahuë'. Co caso' quëma pochin noyacohuë'. Co pëinëhuëquë tëranta' ya'conamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' piyapinëhuë noyachin. ⁸Canta' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'to, sontaro'sa' camaihuatëra, natërinaco. "Paco'," itohuatëra, pa'pi. "Huëco'," itohuatëra, huë'pi. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. "Sacatoco'," itohuatëra, sacatopi. Napoaton natëranquën,' tënin capitan," itiipi.

⁹Quisoso natanahuaton, pa'yatërin. Ina quëran tahuërëtahuaton, piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noya ina quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', isairo'sa quëran noya noya natërinco. Napoaton ca nohuanto, apiramiachin piyapinën noyatarin, tënin.

¹⁰Napotohuachina, capitan amiconënpita ayancoantapi. Cania'pi nani noyatërin quënanconpi huachi.

Hui'napi ananpitaantarinso'

¹¹Ina quëran Quisoso Nainquë ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. ¹²Ninano ya'coanaquë ya'caritërahuaso', na'a ya'huëhuano'sa nacapipi. Chimipi pa'pitacaiso marë' quësapi. Hui'napi niponahuë', a'shin ayananpirin. A'shini imasarin. Ina'chin hua'huin nipirinhuë', chiminin. So'ionta' iráca ayarin ni'ton, sa'ahua paiya inaso'. ¹³Ina quënanahuaton, Quisosori nosororin.

—Ama imoya na'nëquësohuë', itërin.

¹⁴Napotahuaton, chimipi acopiquë së'huaconin. Së'huarahuachina, quëparapisopita huanipi. Napohuachina, chimipi itapon:

—Huënsëquë' apia'hua, itërin.

¹⁵Napotohuachina, nanopiantarahuaton huënsërin. Ina quëran nonsarin. Quisosori a'shin itapon: "Ya'huëranquë imoya quëpaantaquë," itërin. ¹⁶Ina nicatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Ma noya quëmapi a'patimarinpoa' pënëinpoaso marë'. Nani ma'sha nani taparin, topi.

Ina quëran taantapi:

—Yosë co naniantërinpoahuë'. Catahuarinpoa huachi, topi.

¹⁷Ananpitaantarinso' ya'ipi Cotia parti nahuinin. Ya'ipiya natantopi.

Coansha Paotistari a'parinsopita (Mateo 11.2-19)

¹⁸Coansha imarinsopitaso', Quisoso naporinso' sha'huitonpi. Inaso' natanahuaton, yonquiárin. "Quisoso' Yosëri a'paimarinso' nimara. ¿Pahuanarin o'macaso' nica?" ta'ton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'. ²⁰Paatona quënanconpachinara, itapona':

—Coansha Paotista a'pairincoi natana'huainquënso marë'. ¿Quëmaso' Cristonquën? ¿Pahuanarin inaso' o'macaso' nica? Co nitotëraihuë'. Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itiipi.

²¹Naporo chachin na'a cania'piro'sa' ya'huapi, nisha nisha caniori maninsopita. Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Sopairo'sari ahua'yantërinso' huë'pachinara, sopairo'sa' a'patërin. Naporahuaton, ina nohuanton, somaraya nininsopitanta' ni'topi.

²²—Ni'co' iyaro'sa'. Ca nohuanto, somaraya nininsopita ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi. Chana caniori maninsopitanta' anoyatërahuë. Në'huëro'santa' në'huëpiso' inquitërahuë. Chiminpisopita ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë' nosorotápirinahuë', noya nanan a'chintarahuë. Ya'ipi nani ni'nama', nani natanama'. Paatoma', Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin. ²³Ya'ipi cancanëma quëran natëhuatamaco, noya cancantarama'. Co nisha nisha yonquiamacoso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

²⁴Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani paantahuachinara, Quisoso a'chiantarin. "Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiniquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'. ²⁵Co inaso ma'huano'sa pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopita, capa cancantacaisoráchin cancantopisopita, inapitaso' copirno pëiro'saquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'.

²⁶Pënëntërinso' natanacaso marë' pa'nama'. Coansha tēhuënhachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'. ²⁷Iráca quiricanënuquë ninorin:

'Co'huara a'pamayátërasënuquënuquë', comisionëhuë a'pararahuë.

Paaton, pënëntapon noya natanainënuquënso marë', itërin Yosëri hui'nin nontaton.

Coansha ninoton, naporin. ²⁸Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coanshaso' noya noya pënëntërin. Inaso noya pënëntopirinhuë', inso tëranta'

imapachinaco, ina quèran noya noya nisarin. Yosè hua'anèntèrinquè chachin ya'conarin, tènahuè," itèrin.

²⁹ Nani na'a piyapi'sari Coansha noya natanpi. Copirno marè' coriqui ma'patona'piro'santa' "Yosè noninso' no'tèquèn pènèninpoa'," ta'tona', aporihuanpi. ³⁰ Parisioro'saso nipirihuè', co nohuantopihuè' Yosè nanamèn natècaiso'. Coansha no'tèquèn pènèntopirihuè', topinan quèran natanpi. Napoaton co aporihuanpihuè'. Cotio maistro'sarinta' co yanatèpihuè'.

³¹ Naquèranchin Quisoso taantarín: "Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ¿Ma pochinta' niconpi? ³² Hua'huaro'sa pochin cancantopi, tènahuè. Hua'huaro'sa' cachiquè ya'nipihuachinara', a'naquèn taponá: 'Huèco' pita pochin nicatèhua' ya'nipiahua', ta'tona', quinatopirinahuè', co a'napitaso' nohuantopihuè' nansacaiso'. Ina quèran tantapona': 'Inta nipachin, huèco', chimipi pa'pitopiso pochin nicatèhua' ya'nipiahua', nitantapi. A'naquèn sètatoná' na'nèràpirinahuè', co a'napitaso' nohuantopihuè' na'nècaiso'. ³³ Inapochachin ipora nisha nisha yonquirama'. Coansha Paotistaso' huècapon, co aquètè' cosharo' yonquirinhuè'. Co pi'pian tèranta' huino o'orinhuè'. Napopirihuè', 'Sopai nohuanon, naporin,' toconama'. ³⁴ Ina quèran caso' Yosè quèran quèmapico ni'to, coshatèrahuè, o'orahuè. Ina marè' pinoramaco. 'Quisoso coshatárin. O'opatárin. Oshahuano'sarè' nipayarin,' toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. ³⁵ A'naquènso nipirihuè', noya yonquiatona', Yosè natèapi. Pènèntèrahuèso' natanahuatona', no'tèquèn yonquiapi huachi," tènin Quisoso.

Sanapi co noyahuè' yonquirinsopita nianiantèrinso'

³⁶ Ina quèran a'na parisio quèmapiri Quisoso amatèrin. "Pèinèhuèquè huèquè' coshatahua'," itèrin. Itohuachina, pa'nin. Pèinènhuè ya'conconahuaton, misaquè huènsèconin. ³⁷ A'na sanapi natantahuaton, inaquè huè'nin. Inaso' oshahuana'pi itopiso'. Pimo hua'sai' potiría'huaquè quènin. ³⁸ Quisoso ya'yoranconahuaton, oshanèn marè' sètaton na'nèrin. Na'nèhuachina, na'nèinèn quèran Quisoso nantèquèn shipitèrin. Ainèn quèran amirantèrahuaton, apinorantèrin. Ina quèran pimo hua'saiquè pashirantètèrin. ³⁹ Ina ni'sahuaton, pèi' hua'anèni co noyahuè' ni'nin. Inaora yonquinèn quèran yonquirarin. "Quisoso pènèntona'pi naporini, iso sanapi nohuichitonhuè'. Oshahuan ni'ton, co sè'huacaso' nohuanchitonhuè'," tènin yonquiaton. ⁴⁰ Yonquirinso' nitotaton, Quisosori itèrin:

—Iya Simon, pi'pian yasha'huitèranquèn, itèrin.

—Inta Maistro sha'huitoco, itèrin inarinta.

⁴¹ —Cato' quèmapí ya'huèpirinhuè'. Cato chachin patron nihiupi. A'naso' a'natèrápo pasa tahuèri canarèso' nihuitèrin. A'nanta' a'natèrápo shonca tahuèri canarèsoichin nihuitèrin. ⁴² Capa coriqui pahuèretacaso' ni'ton, cato chachin nihuitopiso' ayatèrin. Topinan ayatèrin. ¿Insoarita' patronèn na'con na'con nosoroarin? ¿Ma'ta' quèma yonquiran? itèrin Quisosori.

⁴³ —Na'con na'con ayatèrinsoari na'con na'con nosoroarin, topirahuè', tènin.

—Ina mini. No'tèquèn yonquiran, tènin.

⁴⁴ Ina tosahuaton, sanapi tahuèretahuaton, Simon itèrin:

—Iso sanapi ni'què'. Quèma pèinènhuè ya'conpirahuè', co inachintèrèhuaso' ninanhuè'. Co i'sha tèranta' quètèrancohuè' nipa'morantècaso marè'. Iso sanapiso nipirihuè' na'nèinèn quèran pa'morantèrinco. Ainèn quèran amirantèrinco. ⁴⁵ Canquipirahuè', co apinorancohuè'. Iso sanapiso nipirihuè' apinorantèrinco. ⁴⁶ Ni'toro'sa' huè'pachina, noya hua'saiquè pashimototacaso' ya'huèpirinhuè', quèmaso' co pashimototèrancohuè'. Iso sanapiso nipirihuè' nóya niconaton, pimo hua'saiquè pashirantètèrinco.

⁴⁷ Tèhuènhachin na'con oshahuanpirinhuè', oshanèn inquitarahuè. Napoaton na'con na'con nosoroarinco, tènahuè. A'naquènso nipirinhuè', "Co aquètè' oshahuanahuè'," ta'tona', co onpopinchin nosoroarincohuè', tènin.

⁴⁸ Ina quèran sanapi itapon:

—Oshanèn imoya inquitèranquèn huachi, itèrin.

⁴⁹ A'napitaso' natanahuatona', ninontopi.

—¿Ma quèmapita' isoso'? ¿Oshanèna quèran huarè' inquitacaso' nanitèrin tí? nitopi.

⁵⁰ Quisososo nipirinhuè' sanapi itantapon:

—Natèranco ni'ton, Yosè nicha'èrinquèn. Noya paquè huachi, itèrin.

Sanapi'sa' Quisoso catahuapiso'

8 Ina quèran nisha nisha ninanoquè Quisoso pa'nin a'chinapon. A'naquèn pancana, a'naquèn co pancanayahuè' niponahuè', inaquènta' paaton, noya nanan a'chinarin. "Yosè yahua'anèntèrinquèma'," itèra'piarin. Shonca cato' ca'tano'sanènpitari imasapi. ² A'naquèn sanapi'santa' imasapi, canio quèran anoyatèrinso'pita. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantohuachinara hua'yantopirinahuè', nani anoyatèrin. A'naso' Maria Mactarina itopi. Canchisè sopairo'sari ya'coancantopirinahuè', Quisosori inquitèrin. ³ Coananta' imarin. Cosa sa'in inaso'. So'inso' ya'ipi Irotisè ma'shanènpita a'pairin. Sosananta' imarin. Inapita imatona', inahuara coriquinèna quèran cosharo' pa'anpi Quisoso, ca'tano'sanènpita, inapita coshatacaiso marè'.

Sha'tona'pi pochin nininso'

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Nisha nisha ninano quèran huè'pi Quisoso natanacaiso marè'. Notohuaro' niyontonpachinara, pènènto nanan sha'huitèrin.

⁵ —A'na quèmapí sha'tapon pa'nin. Tricoraya iminiquè pa'sarayarín papotacaso marè'. Pa'sarayahuachina, a'naquèn iraquè huarè' anotèrin. Inaquè piyapi'sa' iratatona', i'natopi. Inairaro'santa' huè'sahuatona', pè'yaquipi. ⁶ A'naquèn ya'pirinso' na'piroquè anotèrin. Inaquè papotopirinhuè', shimènshin no'pa' ni'ton, ahuirin. ⁷ A'naquèonta' nahuanoquè anotèrin. Inaquè

papotopirinhuë', nahuano'santa' papotërin. A'shinahuatona, imotërin. Napoaton co nitërinhuë'. ⁸ A'naquënso nipirinhuë' noyaro'paquë anotërin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitaton, pasa, pasa nitërin, itërin.

Ina quëran taantarin: —Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹ Napotohuachina, ca'tano'sanënpitari itapona: "Achin Maistro naporanso', co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta tapon naporan?" itopi. ¹⁰ "Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Canpitaso nipirinhuë' ya'ipiya a'chinchinquëma' Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napitaso nipirinhuë' co ya'ipiya a'chintarahuë'. Pënënto nananquësáchin a'chintarahuë' ni'ton, natanaponaraihuë', co nitotapihuë'. Ma'sona ni-nahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso'

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹ Ina quëran itaantarin: "Achin naporahuëso' iyaro'sa', a'chintanta'inquëma' nitotoco'. Yosë nanamën a'chinpatëhua', tricoraya pa'sarayapiso pochin ninëhua'. ¹² A'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Inairaro'sari huëca-pairinso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osërétiirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin. Natëpi naporini, Yosëri cancanëna' anoyachitonhuë'. ¹³ A'naquëonta' na'piro pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë'. Co chinquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, Yosë a'popi. ¹⁴ A'naquëonta' nahuano'sa' ya'huërinquë pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Isoro'paráchin yonquiatona', co nanamën yonquipihuë'. Coriquiráchin cancantopi. Nipa'yatacasoáchin yonquirapi. Nahuano'sari imotërinso pochin ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co huachi natëpihuë'. ¹⁵ A'naquën piyapi'saso nipirinhuë' noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', noya cancantatona', natëtopi. No'tëquën yonquiatona', natëmiatopi. Ma'sha onpoaponaraihuë', co a'popihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imatona' noya noya nisapi," tënin.

Nanparin pochin nininso'

(Marcos 4.21-25)

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarin: "Nanparin i'chinpihuatëra, co i'mëanaquë po'morëhuë'. Co pë'saraanaquë acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' huë'pachinara, noya quënantopi. Inapochachin Yosë nanamën sha'huitahua' a'napitanta' nitochina'. ¹⁷ Iporaso' ma'sha noyá po'opinán pochin ni'ton, co insonta'

nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipiya nitotapi.

¹⁸ Napoaton noya natanco'. Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama. A'naquënso nipirinhuë', 'Nani nitotërahuë', topirinahuë', co yanatëpihuë' ni'ton, pi'pian tëranta' nitotopiso' Yosëri ananiantarin," itërin.

Quisoso quëmopinënpita

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹ Ina quëran Quisoso a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinahuë', na'a piyapi'sa' yamopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. ²⁰ Napoaton a'naquëni sha'huitërin.

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huaniapi. Yanontërinënuën, itopirinahuë', Quisososo' tapon:

²¹ —Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

Ihuan a'parinso'

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²² Ina quëran a'na tahuëri ca'tano'sanënpita itapon: —Aquëtëran pa'ahua', itërin.

Potiquë ya'conahuatona', pëntonapi. ²³ Quisososo' nipirinhuë', huanconënuë huë'érairin. Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi potinën opoto opototahuaton nani yamëntaitapirinhuë', ca'tano'sanënpitari pa'yanatona', ochinanpi.

—¡Maistro, Maistro, chimiitarihua! Catahuaco, itopi.

Quisososo' huënsërahuatón, ihuan a'parin. Sononta' panca co'sacaitapirinhuë', asanoirin. A'naroáchin copitënin.

²⁵ —¿Onpoatomata' co natëramacohuë? itërin. Inapitaso nipirinhuë' pa'yanatona', ninontapi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantërinso'

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶ Ina quëran Cariria sono' aquëtëran canconpi, Quirasa parti itopiquë. ²⁷ Quisoso nonshiconpachina, a'na quëmapiri nacapirin, na'a sopairo'sari ya'coancantërinso'. Ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquirinhuë'. Hua'qui' co manta' a'morinhuë'. Co huachi pëiquë ya'huërinhuë'. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huárin. ²⁸ Na'pochuachina catinaquë tanpaquën tonporahuatona', pa'onta' tonpotopirinahuë', oshitërachinin. Sopai nohuanton, co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'antarin. Quisoso quënanahuaton, nantëntaquë isonquirahuaton, monshorarin. Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai itërin:

—Iso quëmapi quëran pipico huachi, itërin. Ina natanahuaton, chinquën nonin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosoquën. Yosë hui'ninquën. Yosë marë' ama aparisitocoisohuë', itërin.

³⁰ —¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin.

—Na'a huaranca itërinaco, topi.

Hua'huayatërahuë' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, ina pochin ninihuanin.

³¹ “Ama parisitopiquë a'pacoisohuë',” itantapi. ³² Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Panënuquë coshatapi. “Coshiro'saquë tëranta' a'paco ya'coanta'ii,” itantapi. “Inta nipachin, inaquë ya'conco',” itërin. ³³ Itohuachina, quëmapi quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuon pa'topi. Panca sonoquë niitatona', inaquë chimiitopi.

³⁴ Ina ni'sahuatona', coshi a'paina'piro'saso' ta'api. Ninoanoquë canconahuatona', sha'huiconpi. Ninano pi- rayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'pi- api. ³⁵ Natanahuatona', “¿ma'ta' onpocaiso'?” ta'tona', pa'pi nicapona'. Canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquipi. Iporaso' Quisoso ya'cariya huënsëarin. Nani a'moanahuaton, noya yonquirin huachi. Co huachi hua'yantërinhuë'. Ina nica- tona', pa'yanpi. ³⁶ “Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'patahuaton, anoyatërin huachi. Co huachi hua'yan- tërinhuë',” topi ni'pisopitari. ³⁷ Natanahuatona', ya'huëhuano'saso' pa'pi të'huatopi. Të'huatona', Quisoso itopi: “A'na parti paquë,” itopi. Itohuachinara, potiquë ya'coantarin. ³⁸ Yapa'pachina, quëmapi achin hua'yantërinso' itërin: “Canta' imainquën, topirahuë',” itërin.

—Ama huëquësohuë'. ³⁹ Ya'huëranquë paantaton, piyapi'sa' sha'huitonquë: “Yosë noyá anoyatërinco,” itëquë', itërin Quisosori.

Napotohuachina, pa'nin. Ya'ipi ninanonënuquë sha'huitëra'piarin. “Quisoso noyá anoyatërinco,” itëra'piarin.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarin- so'

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Quisoso aquëtëran pëntoantarahuatona', na'a piyapi'sa' quënanconin. Inaquë ninarapi ni'ton, can- conpachina nóya nontopi. ⁴¹ Naporo' a'na cotio hua'an cairo itopiso huë'nin. Inaso' niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin. “A'naroáchin Siniro pëinëhuëquë huëquë'.” ⁴² Hui'nahuë yachimarinin,” itiin. A'naíchin hui'nin ya'huëtërinso' chiniquën caniorin. Shonca cato' pi'ip- itërin. Napotohuachina, inarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapa.

⁴³ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiarin. Hua'qui' pan- ca huënai' a'parárin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanor- inhuë'. Na'a notoro'sari nonënpirinhue'. Ya'ipi coriqui i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhuë'. ⁴⁴ Quisoso pinën quëran huëcaton, a'morinso' huirotëinchin së'huaquirin. Së'huahuachina, a'naroáchin huënai' no'narin.

⁴⁵ —¿Inta' së'huarincos? tënin Quisoso. “Co carinquën- so' së'huaranquënhuë',” topi ya'ipiya.

—Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëë- tapirinënuquënhuë': “¿Inta' së'huarincoso'?” ¿tënan ti? itërin Pitrori.

⁴⁶ —A'naso' natëtonco, së'huarincos. Së'huahuachin- cora, nitotërahuë. Ca nohuanto, noyatërin, tënin.

⁴⁷ “Nani nitotërin,” ta'ton, sanapi huë'nin. Pa'yanaton, ropa ropatëriarin. Isonquirahuaton, Quisoso itapon: “Hua'qui' caniorahuë ni'ton, së'huaranquën Siniro. Së'huahuatënuquëra, a'naroáchin noyatërahuë',” tënin. Ya'ipi piyapi'sa' natanpi.

⁴⁸ —Natëranco ni'ton, nani imoya anoyatëranquën. Noya paquë huachi, itërin.

⁴⁹ Quisoso nonaquëya', a'na quëmapi Cairo pëinën quëran huë'nin.

—Hui'nan nani chiminin. Ama huachi Maistro apiquësohuë', itërin.

⁵⁰ Quisososo' natanaponahuë', itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Natëco, hui'nan noy- achin, itërin.

⁵¹ Pëinënuquë canconahuaton, ya'conconin. Pa'pin, a'shin, Pitro, Coansha, Santiaco, inapitaíchin quëparin. “Ama a'napitaso' huë'inasohuë',” tënin. ⁵² Na'a piyapi'sa' na'nëtona', ayanápi.

—Ama na'nëcosohuë'. Co sanapia'hua chimininhuë'. Huë'sárin, itërin Quisosori.

⁵³ —Co huë'ërinhuë'. Nani chiminin huachi, itatona', tëhuapi. ⁵⁴ Quisososo nipirinhue' sanapia'hua maimi- rarahuatona':

—Huënsëquë', apia'hua, itërin.

⁵⁵ A'naroáchin nantantarahuatona', huanirin. “Nanon a'caco',” tënin Quisoso. ⁵⁶ A'shin, pa'pin, inapita pa'yan- pi. “Ma'pitacha nitotaton, ananpitaantaran paya,” itopirinhue', “Ama a'napita sha'huitocosoahuë',” itërin Quisosori.

A'chinacaso marë' a'parinso'

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huay- onin na'con na'con a'chintacaso marë'.

Ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiniquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pocaiso marë'. Ina no- huanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyat- api. ² “Paatoma' iyaro'sa', piyapi'sa' a'chintonco'. Yosë yahua'anëntarinquëma'. Huëntonënuquë ya'conpata- ma', noya catahuarinquëma', itoco'. Cania'piro'santa' anoyatoco'. Carinquëma catahuaranquëma' anoyata- camaso marë',” itërin. ³ —Pa'patama', ama manta' quë- pacosohuë'. Pitana, pë'pëto, pan, coriqui, inapita ama quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quë- pacosohuë'. ⁴ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquëráchin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipia- maquë huarë' inaquë ya'huëco'. ⁵ A'na ninanoquë pa'patama', “Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanain- quëmahuë',” itohuachinënuquëma', patoco'. Yapa'pata- ma', pënëncos'. “Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënuquë

nina'intarama'," itoco'. Ina quèran a'na parti paco', itèrin Quisosori.

⁶Ina quèran ca'tano'sanènpitari pa'sahuatona', noya nanan a'china'piapi. Nisha nisha ninanoquè pènèna'piapi. Na'a cania'piro'sa' anoyatopi.

Coansha Paotista tēpapiso'

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷Napopiso' ya'ipi parti nahuinin. Cariria hua'an Irotisè itopisonta' natantèrin. Natantahuaton, nisha nisha yonquirin. "¿Inta' Quisososo?" itohuachinara, "Coansha Paotista nantantarinso' nimara," topi a'naquèn.

⁸"Co inahuè'. Iniasè ya'noantarinso' nimara," topi a'naquèonta'. "Co inahuè'. A'na pènèntona'pi iráca chiminpirinhuè', nantantarinso' ipora," topi a'napitanta'.

⁹Ina natanaton, hua'ani itèrin:

—Cari Coanshaso' atēpatèrahuè', nishitēconotopi. Ina quēmapiso nipirinhuè', nani ma'sha nanitaparin, natantèrahuè'. ¿Inta' inaso' nimara? Canta' nohuichi, ta'ton ya'nipishahuè' yani'nin.

Cosharo' ana'atèrinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰Ca'tano'sanènpita huèantarahuatona', Quisoso sha'huitiipi. "Nani a'chinal. Cania'piro'santa' anoyatèrai," itiipi. Napotohuachinara: "Huèco' iyaro'sa' canpoara pa'ahua'," itèrin Quisosori. Itohuachina, Pitsaitaquè pa'pi. ¹¹Na'a piyapi'sari natanahuatona', imapi. Canquihuachinara, Quisosori noya nontèrin. Yosè hua'anèntèrinquè ya'conacaiso' a'chintarin. Nani a'chintahuaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèrin.

¹²Nani i'huararahuaso', ca'tano'sanènpitari itiipi: —Nani i'huarin. Co manta' isèquè ya'huèrinhuè'. Piyapi'sa' a'paquè' pa'ina'. Isoshara'huaya ninanoro'sa', pèiro'sa', inapita ya'huèrin. Inaquè coshoro' pa'ana-tona', ca'ina'. Naporahuatona', inaquè huè'èpachina', itopi.

¹³—Canpitari a'caco', itèrin Quisosori.

—Capa isèquè capacaso'. A'natèrapoya pan, catoya sami, inaíchin ya'huètèrincoi. Notohuaro piyapi'sa' ya'huèrin. Quiya pa'anahuato, ¿ina nápo' ya'pi a'ca'ii ti? itopi.

¹⁴A'natèrápo huaranca pochin quèmapi'sa' ya'huèpi ni'ton, napopi. Ina quèran ca'tano'sanènpita itèrin:

—Piyapi'sa' sha'huitoco' huènsè'ina'. A'natèrápo shonca, a'natèrápo shonca pochin huènsè'ina', itèrin.

¹⁵Sha'huitohuachinara, ya'ipiya huènsèpi. ¹⁶Nani huènsèhuachinara, Quisosori a'natèrapoya pan, catoya sami, inapita ma'patèrin. Inápaquè nē'pètahuatón, Yosè nontèrin: "Yosparinquin, Tata," itahuaton, pan, sami, inapita sē'panahuaton, ca'tano'sanènpita quètèrin. "Piyapi'sa' quètonco' ca'ina'," itèrin. ¹⁷Quètohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natèaquèhuarè' coshatopi. Ina quèran ca'tano'sanènpitari pè'sotopiso' masahuatona', shonca cato' i'mè' amèntatopi.

Pitro natètèrinso'

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸A'na tahuèri Quisoso inaora pa'nin Yosè nontacaso marè'. Ca'tano'sanènpitaráchin inaquè ya'huèpi. Nani Yosè nontohuachina, Quisosori itèrin:

—Nani ma'sha nanitaparahuè' ni'to, ¿in pochinta' piyapi'sa' cancantiarinaco? itèrin.

¹⁹—"Coansha Paotistaco' nantantarinso'," topi a'naquèn. "Co inahuè'. Tata Iniasèco' nantantarinso'," topi a'naquèonta'. "Co inahuè'. A'na pènèntona'pi iráca chiminpirinhuè', nantantarinso' nimara," topi a'napi-tanta', itopi.

²⁰—Canpitato nipirinhuè' ¿ma'ta' yonquirama'? itèrin Quisosori.

—Quèmaso' Cristo, Yosè a'paimarinquènsa', itèrin Pitrori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹Pitrori napotopirinhuè': "Ama inaso' ipora a'napita sha'huitocosohuè'," itahuaton, sha'huitèrin: ²²—Yosè quèran quèmapico niporahuè', na'con parisita'huaso' ya'huèrin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi què'yaponacohuè'. Tèpararinaco. Napoaponahuè', cara tahuèri quèran Yosè ananpitaantarinco, itèrin.

²³Ina quèran piyapi'sa' pènèntarin.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantèramaso' nantantoco'. Yosè nohuantèrinsoráchin imaco huachi. Corosèquè chiniquèn parisitèrè'. Canpitanta' parisitapomarahuè', nani tahuèri imamiatoco. ²⁴Noya nantapomarahuè' ya'huèrin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi què'yaponacohuè'. Tèpararinaco. Napoaponahuè', cara tahuèri quèran Yosè ananpitaantarinco, itèrin.

²⁵Ya'ipi ma'sha isoro'paquè canapiramahuè', co hua'yanèma' cha'èpachinhuè', co canamiataramahuè'. ¿Onponta' pahuèrètapiramahuè', co huachi hua'yanèma' nanitarinhuè' cha'ècaso'! ²⁶Imapatamaco, tēhuaponèinquèma'. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuèri carinquèmantata' a'poaranquèma'. Nanamèhuè a'pohuatama', carinquèmantata' o'mantahuato, a'poaranquèma'. Yosè quèran quèmapico ni'to, o'mantararahuè. Tata huènaratèrinso pochin canta' huènaratarahuè. Noya anquèniro'sapitaro'co o'mantararahuè. ²⁷No'tèquèn itaranquèma'. Yosè isoro'pa' hua'anèntapon. A'naquèma' co'huara chimiantèrasèinquèmahuè', hua'anèntèrinso' ni'sarama', itèrin.

Nisha pochin ya'norinso'

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸Posa tahuèri quèran Quisoso motopiquè pa'nin. Pitro, Coansha, Santiaco, inapitaráchin quèparahuaton, Yosè nontacaso marè' pa'nin. ²⁹Yosè nontaso', nisha pochin ya'norin. A'morinsonta' huènaráchin huènaráchin ninin. Huirí huiríchin. ³⁰A'nanaya Moisèsè,

Iniasë, inapita ya'nopi. Inahuanta' huënaráchin huënaráchin nipi. Quisosorë' ninontapi. "Quirosarinquë pa'pato, tëpararinaco," itërin Quisosori.

³² Ca'tano'sanënpitaso nipirihuë' huë'ëi' iquitatona', yahuë'ëpirinahuë'. Capayatantahuachinara, Quisoso huënaráchin nininso' quënanpi. Moisésë, Iniasë, inapitanta' quënanpi. ³³ Inapitaso' yapanantahuachinara, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maistro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisésë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

Co yonquiatonhuë', napotërin. ³⁴ Napotaquëya', chitorori imotërin. Ya'ipiya imotërin ni'ton, pa'yanpi.

³⁵ Chitoro' huancana quëran Yosëri nontërinso' natanpi. "Isoso' hui'nahuë huayonahuëso'. Ina natanco'," itërin.

³⁶ Nani nontohuachina, ni'sápirinahuë', co a'napita quënanpihuë'. Quisosoráchin quënanpi. Ina yonquiatona', co manta' topihuë'. Nani ni'pirinahuë', naporo tahuëri'sa' co insonta' sha'huitopihuë'.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Tahuëririnquë motopi quëran nohuaraimantarahuatona', na'a piyapi'sa' quënanquimapi. Quisoso yonípona' huë'pi. ³⁸ A'nariso' nontiiirin.

—Huëquë' Maistro, hui'nahuë nitiico. Ináchin hui'nahuë nipirihuë', ³⁹ a'nanaya sopairi ya'coancantohuachina, "ya" tosahuaton no'paquë nitë'yatërin. Sa'po sa'po niconin. Pacororárin. Napoin quëran sopairi patohuachina, pa'pi iquirorin. ⁴⁰ Ca'tano'sanënpita nontato: "Sopai inquitoco'," itopirahuë', co nani-topihuë', itërin.

⁴¹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? tënhuë. Hui'nán quëshico, itërin Quisosori.

⁴² Inaquë quëntapirihuë', no'paquë sopairi ataantararin. Apacoroantararin. Quisosori ni'sahuaton, sopai itërin: "Hua'huasha tananpitëquë". Pipimiatëquë huachi," itërin. A'naróáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi. "Pëinënquë iyasha quëpantaquë'," itërin. ⁴³ Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, sopai a'parin paya!" topi.

Chiminacaso' ninoantarinso'

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ya'ipi piyapi'sari pa'yanatona', anoyatërinso' yonquirápirinahuë', ca'tano'sanënpita itantararin:

⁴⁴ —Noya natanco iyaro'sa'. Yosë quëran quëmapiço niporahuë', a'na tahuëri sha'huirapihuachinco, piyapi'sa' masarinaco. Ina yonquiráco', itërin.

⁴⁵ Natanaponaraihuë', co nanitopihuë' natëtacaiso'. "¿Onpoatonta' ina pochin nontërinpoa'?" topi yonquinëna quëran. Naporahuaton, të'huatatona' co nohuantopihuë' natanacaiso'.

Chini chiníquën nanantërinso'

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpita capini ninontatona', "¿Inquënpocha chini chiníquën nanantëre'pëhuaya?" nitopi. ⁴⁷ Co natanaponahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin. Napoaton hua'huasha maimirarahuaton, ya'cariya ahuanirin.

⁴⁸ —Ama chiníquën nanantacamaso' yonquicoso-huë'. Imaramaco ni'ton, hua'huasha nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohuë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco. Hua'huaro'sa pochin cantopisopita Yosëri noya noya ni'nin, itërin Quisosori.

Pi'pian nisha imarinso'

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi Maistro ni'nai. "Quisoso nanan quëtërinco," ta'ton sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirihuë', co quiya pochin imarinquënhuë' ni'ton, co nohuantëraihuë'. "Ama inapoquësohuë'," itërai, itërin.

⁵⁰ —Tananpitoco' sopai a'pa'in. Insosona co inimico-tohuachinpoahuë', catahuarinpoa', itërin Quisosori.

Santiago, Coansha inapita pënëninso'

⁵¹ Nani ya'caritëriarin Quisoso inápaquë panantacaso'. Napoaton "Onpopionta' Quirosarinquë pa'sarahuë huachi," tënin. ⁵² Yapaaton, catoya'pi a'parin. "Paso' nianoquë pa'i, topirahuë'. Paatoma', natantonco' huë'ëpataquëhua'," itërin Quisosori. Inaquë Samaria piyapi'sa' ya'huëpi. ⁵³ Natanahuatona', co Quisoso huëcacaso' nohuantopihuë'. Quirosarinquë pa'sarin ni'ton, co nohuantopihuë'. ⁵⁴ Ina marë' Santiago, Coansha, inapita no'hitopi.

—¿Ma'ta' Siniro onpochii? Yosë nonchii inápa quëran pën a'paimaton isopita ahuiquichin topirahuë', itopi.

⁵⁵ Tahuëretahuaton: —Ama iyaro'sa' napocosohuë'. Tananpitoco', itërin. ⁵⁶ Ina quëran a'na nianoquë paantararin.

Ya'ipi cancanën quëran imacaso' ya'huërinso'

(Mateo 8.19-22)

⁵⁷ Papona pochin a'na quëmapi nontiiirin:

—Canta' Siniro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

⁵⁸ —Sacai' imancoso', tënhuë. Ma'sha tananquë ya'huërinso'pita huë'ëshinantëna ya'huëtopi huë'ëcaiso marë'. Inairanta' pë'pëtën ya'huëtërin. Caso nipirihuë' Yosë quëran quëmapiço niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

⁵⁹ A'nanta' huë'pachina: —Imaquico, itopirihuë'.

—Oshaquëran Siniro imainquën. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chimpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imainquën, topirahuë', itërin.

⁶⁰ —A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantopi. Inapitari pa'pichina', të-nahuë. Quëmaso nipirinhüë', ca na'con na'con yon-quiatonco Yosë yahua'anëntërinpoaso' sha'huiquë', itërin Quisosori.

⁶¹ A'na quëmapinta' huëcaton:

—A'na tahuëri Siniro imasaranquën, topirahuë'. Ipora quëmopinëhuëpita nontëri'i. Nani nontohuato imainquën, itopirinhüë', ⁶² Quisosori itërin:

—Ama iyasha, nisha nisha yonquiquësohuë'. Ni'quë'. A'nëtohuatëra, noya nicatë' ahuëhuatëra, no'tëquën ahuërë'. Niquë notëtahuatë' ahuëhuatëraso', co noya ahuërëhuë'. Inapochachin nisha nisha yonquihuata-ma', co nanitaramahuë' Yosë hua'anëntërinso' no'tëquën imacamaso', itërin.

Canchisë shonca catoya'pi a'parinso'

10 Ina quëran a'napitanta' sha'huitërin pënënta-caiso'. Canchisë shonca cato' quëmapi'sa' huay-onahuaton, catoya catoya a'parin. Nisha nisha ninanoquë a'parin. Oshaquëran ina ninanoro'saquë chachin pa'sarin ni'ton, inapita'ton a'parin pënënta-caiso marë'. Yapa'pachinara itapon:

² "Tëhuënchachin iyaro'sa', isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', caraíchín pënëntarin. Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëchina'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntarin. ³ Iporaso' a'paranquëma'. Ni'co'. Carniroa'huaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin tanan ni'niro'sari manin. A'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa' pochin cancantatona', no'huiponënuquëma'. ⁴ Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pë'pëto, coriqui, sapatë co inapita tëranta' quëpacaso' ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' nacapihuatama', ama hua'qui' nontocosohuë'. Manóton paco'. ⁵ A'na pëiquë canconpatama', hua'anën nontoco': T'huata iya. Yosë catahuainquëma', itoco'. ⁶ Noya nontohuachinënuquëma', Yosëri catahuaarín mini. Co'so' noya nontohuachinënuquëmahuë', co Yosëri catahuaarínhuë'. ⁷ Nohuantohuachinënuquëma', ina pëinënuquë yacahuaco'. A'cahuachinënuquëma', ca'co'. O'shitohuachinënuquëma', o'oco'. A'chintarama' ni'ton, topinan ca'co'. Ama nisha nisha pëiquë yaca yacapatërantacosohuë'. ⁸ A'na ninanoquë pa'patama', noya nontohuachinënuquëma', inaquë a'chintoco'. Ma'sona a'cahuachinënuquëma', ca'co'. ⁹ Cania'piro'sa' inaquë ya'huëhuachina', anoyatoco'. 'Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma', itoco'. ¹⁰ A'naquën piyapi'saso' nipirinhüë' co nohuantarinënuquëmahuë'. Ina ninanoquë canconpatama', cachiquë paatoma', pënëntoco'. ¹¹ 'Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Co natëpiramahuë', Yosëso' yahua'anëntarinquëma', itoco'. ¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi, tënahuë. Iráca Sotomaro'saso' pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co

natërinacosopitaso' nipirinhüë', chini chiniquën ana'intarin huachi," itërin.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëinso' (Mateo 11.20-24)

¹³ Ina quëran Quisoso taantarín: "Corasinoquë, Pit-saitaquë inaquëpita ya'huëramaso', jma'huantacha nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Ina marë' parisitarama'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso' nipirinhüë' co pënëntërahüë'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahüë'. Inaquë naporahuë' naporini, oshanëna marë' sëtatona', sa'catën nininso' a'moitonahuë'. Huarianoquënta nipa'samototatona' co noyahuë' yonquipisopita nianianchitonahuë'. ¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Tiroquëso', Sitonquëso', co onpopinchin ana'intarinhuë'. ¹⁵ Capinaomoquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyaco' ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai, ztopiramahuë' ti? Co inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë tëhuënchinso' pa'miatarama huachi,' tënahuë'," itërin.

¹⁶ Ina quëran yaa'parinsopita itaantarín:

"Iporaso' pënëntacamaso marë' a'pararanquëma'. Ca ya'huërenamëhuë' pënëntarama'. Noya natanpachin-quëma', natanarinaco canta'. Co'so' nohuantohuachinënuquëmahuë', co canta' nohuantarinacohuë'. Co nohuantohuachinacohuë', co Yosënta' nohuantapihuë'," itërin Quisosori. Itohuachina, pa'pi huachi. Nisha nisha ninanoquë pënëntëra'piapi.

A'parinsopita huëantapiso'

¹⁷ Nani pënëntohuachinara, canchisë shonca catoya'pi chachin nóya cancantatona', Quisosoquë huëantapi.

—Sopairo'santa' Siniro nontërai. "Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'parainquën," itohuatëira, pipipi, itopi.

¹⁸ Napotohuachinara, Quisosori itërin;

—Sopai hua'an chachin iráca inápaquë ya'huëpirinhüë', Yosëri tēyatërin. O'cori pochin a'naroáchin antërinso' ni'nahuë. ¹⁹ Nani nanan quëtëranquëma' canpitanta' sopai minsëcamaso marë'. Ca yonquiatomaco, sopairo'sa' nontohuatama', patarinquëma'. Ya'huan, yonpinca inapita i'natohuatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Ya'huan yaquëtërinposo pochin sopainta' yaacoringuëma'. Canpitariso' nipirinhüë' minsëarama'. Co manta' nanitarinhüë' minsëinquemaso'.

²⁰ Sopairo'sa' a'papiramahuë', ama ina marëáchin noya cancantocosohuë'. Imaramaco ni'ton, Yosë'pa' pa'sarama'. Inatohua' nininëma' nani ninshitërinquëma'. Ina marë' tëhuënchinso' nóya cancantoco', itërin.

Tata Yosë anitotërinpoaso'

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Naporo' Ispirito Santo nohuanton, Quisoso nóya cancantërin. Noya cancantaton, Yosë nontarin. "Ma

noyacha, Tata, yonquiran paya. Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë, isoro'paquë, ya'ipi parti hua'anëntaran. Quëma nohuanton, a'naquën nani ma'sha nitotaponarahuë', co nanamën nitotopihuë'. 'Quiyaora noya noya nitotarai,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhüë' catahuaran. 'Catahuaco Siniro co caora nanitërahuë', itohuachinën, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë' Tata, 'Yosparinquën,' itëranquën," tënin, Yosë nontaton.

²² Ina quëran a'parinsopita itantarin. "Tata Yosë nohuanton, chiniquën nanantërahuë. Ya'ipi nanamën anitotëranco piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Hui'ninco ni'to, tatahuësáchin noyá nohuitëranco. Inapochachin canta' Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noyá nohuitërahuë. A'naquën piyapi'santa' caora nohuanto, anohuitërahuë. Inapitanta' Yosë nohuitapi huachi," itërin.

²³ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita amasha quëparahuaton, sha'huitërin: "Isoro'paquë o'mato, nani ma'sha ninahuë. Ma noya Yosë nosororinquëma' ni'ton, ni'nama'. ²⁴ Iráca quëran huarë' na'a copirnoros'a', pënëntona'piro'sa', inapita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë'," itërin.

Nosorotona'pi naporinso'

²⁵ Ina quëran a'na maistro iráca nanan noya nitotëranco' huanirahuaton, Quisoso tënicaso marë' itapon:

—¿Ma'ta' Maistro onpo'i nanpimiata'huaso marë' itërin.

²⁶ —Iráca Yosë quiricanën quëran ninshitaton, pënëninpoa'. ¿Ma'ta' tënin? itërin.

²⁷ —"Tata Yosë hua'anëntërinpoa'. Ina nosoroco'. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco'. Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," tënin, itërin.

²⁸ —No'tëquën naporan. Ina pochin nipatan, Yosë pochin cancantaton, nanpimiataran huachi, itërin Quisosori.

²⁹ —Ina nitotaporahuë', ¿ma'ta' onpo'i? ¿Inpitaquë huarëta' nosoro'i? itaantarin.

³⁰ —Inta nipachin a'chinchinquën. A'na cotio quëmapi Quirosarinquë ya'huërin. A'na tahuëri Quiricoquë pa'sapirinhüë'. Paaso', tëpatoro'sari mapi. Ahuëatona', ihuapi. Ai'nanpiratopi. Yachimíánin patopi.

³¹ Ina quëran cotio corto hua'an ina ira chachin pa'tapirinhüë'. Quëmapi quënanconaponahuë', pëshonanpirahuaton na'huëtërin. ³² Ina piquëran a'na quëmapinta' pa'sarin. Inaso' Nihui huënton quëmapi ni'ton, corto hua'an catahuarinso'. Inarinta' quënanconaponahuë', inapotaantarin. ³³ Ina quëran Samaria quëmapirinta' quënancoantarin. Inaso' nisha quëmapi niponahuë', nosororin. ³⁴ Ya'cariconahuaton, catahuarin. Pë'shapiso' tomaquë, huinoquë, inaquëpita

pashitërin. Inapotahuaton tonpotërin. Ina quëran inaora moranënuquë acorahuaton, huë'ëpatacaso pëiquë quëparin. Inaquë a'pairin. ³⁵ Tahuëririnquë catotë' coriqui prata quëran nininso' pëi' hua'anën quëtërin. "Paso' ninanoquë pa'sarahuë. Quëmari a'paiquë'. Coriqui pahuanpachin, quëmaora coriquinën castaquë'. Huënantahuato, i'huërchinquën," itërin. ³⁶ Ni'quë' iyasha. Caraya'piri ahuepiso' quënanconpi. ¿Insoarita' iin pochin nosororin? itërin Quisosori.

³⁷ —Nisha piyapiri nosororinso', tënin.

—Ina mini. Paaton, quëmarinta' inapochachin nosoroquë', itërin.

Marta, Maria, inapita napopiso'

³⁸ Ina quëran paantahuaton, a'na ninanoquë canconin. Inaquë Marta ya'huërin:

—Huëquë' Siniro ni'quicoi, itohuachina, ya'conapatërin. ³⁹ Martaso' cain ya'huëtërin, Maria itopiso'. Quisoso huë'pachina, ya'cariya huënsëquirin. A'chininso' noya natanarin. ⁴⁰ Martaso nipirinhüë' cosharo nicaton sacatárin. Nisha nisha yonquiaton, Quisoso huëcapairin:

—Caihuë Siniro topinan huënsëárin. Caora cosharo' nisarahüë. Sha'huitëquë' catahuainco, itërin.

⁴¹ —Imoya. Nisha nisha ma'sha yonquiaton, co noya cancantëranhuë'. ⁴² Casáchin natancoso' na'con na'con nohuantërahuë. Mariaso' natanatonco, noya noya nisarin. Na'con yonquirinco ni'ton, noya cancantomiatarin ténahuë, itërin Quisosori.

Yosë nontacaso' a'chininso'

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

11 A'na tahuëri Quisoso Yosë nontárin. Nani non-tohuachina, ca'tano'sanëni itërin:

—A'chintocoi Siniro Yosë nonta'huaiso'. Coanshaso' imarinsopita a'chintërin. Quiyanta' a'chintocoi nitochii, itërin.

² —Inta nipachin a'chinchinquëma'. Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

"Tata Yosë, quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënuquën.

Chini chiniquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

³ Nani tahuëri catahuacoi cosharo' ya'huëchincoi.

⁴ Co noyahuë' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi anoyacancantocoi.

Co noyahuë' yonquihuato, catahuacoi a'naroáchin nanianchii," itoco', Yosë nontohuatama', tënin.

⁵ Ina quëran a'chintantarin.

—Ni'co' iyaro'sa'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, capa a'caso' nipachina, a'na piyapi pëinënuquë pa'në'. Yono tashi' nipirinhüë', ma'sha nitonë'. "Cara pan quëtoco iyasha. ⁶ Nipayaraiso' huë'pirinhüë', co manta' a'ca'huaso' ya'huëtërincohuë'," tënë'. ⁷ Yono tashi'

ni'ton, co nohuantaponhuë' nimara. "Paquë' iyasha. Nani ya'coana oncotërahuë. Hui'nahuëpitanta' huë'ésápi. Co nanitërahuë' quëta'huanquënso'," tapon nimara. ⁸ Nipayarinso' niponahuë', co nohuantopirionta', naquëranchin naquëranchin nitantahuachina, huënsëintarahuatón, quëtapon. ⁹ Napoaton Yosë na'con nontoco'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtëtarinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma' ¹⁰ Tëhuëchachin ma'sha nitohuatama', quëtëtarinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonípatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatarinquëma'. ¹¹ "Hui'nama' tanaton, 'Sami nayarahuë', itohuachinquëma', co ya'huan quëtaramahuë'. Co insonta' nohuantërinhuë' hui'nin inapotacaso'. ¹² Ataricayonta' natanpachinquëma', co yonpaca quëtaramahuë'. Noya cosharo' quëtarama'. ¹³ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahuë', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'. Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama', 'Ispirito Santo aya'coancantoco,' itohuatama', aya'coancantarinquëma'," itërin.

Sopai hua'an minsërinso'
(Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27)

¹⁴ Ina quëran a'na quëmapi huë'nin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Quisosori quënanahuaton, sopai a'patërin. Nani a'patohuachina, noya nonin huachi. Piyapi'sari nica-tona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha ni'ton, a'naróachin sopai a'parin paya!" topi. ¹⁵ A'naquënso nipirinhue' nisha yonquipi. "Sopairo'sa' hua'anën Piirsipo itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparin sopai a'pacaso'," toconpi.

¹⁶ A'napitarinta' Quisoso itapona': "Yosë pochin niquë' ni'iinquën," itonpi. Tënicaiso marë' napotopi. ¹⁷ Quisososo nipirinhue' yonquipiso' nitotaton, itërin: "Co Satanasë catahuarincohuë' sopairo'sa' a'paca'huaso'. Inaso' sopairo'sa' hua'anën ni'ton, co sopairo'sa' no'huirinhue'. Nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna nicacaso nanichitonhuë'. Ni'co'. Ninoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. ¹⁹ A'naquën a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Piirsipo catahuarinco tënana' ni'quëhuarë', inapitanta' inari catahuarin. Napoaton inapita natanpatama', co no'tëquën yonquiatomahuë' naporamaso sha'huitarinquëma'. ²⁰ Caso nipirinhue', Yosë catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Ina nohuanton, a'parahuë. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë', ténahuë.

²¹ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Sahuëni, shonqui, inapita ya'huëtërin ni'ton, co insonta' nanitërinhuë' ma'shanënpita ihuacaso'.

²² A'naso nipirinhue' ina quëran chini chiniquën ni'ton,

huëcapairahuaton minsërin. Sahuëni, shonqui, inapita matahuaton, ma'shanënpitanta' quiquitërin.

²³ Insosona co imapachincohuë', inimicotarinco. Co catahuahuachincohuë', piyapi'sa' anishacancantarin ama Yosë imacaiso marëhuë'," itërin.

Sopairi ya'coancantaantarinsó'
(Mateo 12.43-45)

²⁴ Naquëranchin a'chiantaton, itaantapon:

"A'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantopirinhue', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro parti pa'sárin. Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhue', co quënaninhue'. Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. ²⁵ Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, yaya'coancantantarin. ²⁶ Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Inaquë ya'huápi. Quëmapi aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi," itërin.

Noya cancantopisopita

²⁷ Na'a piyapi'sa' natanapi. A'na sanapiso' natanahuaton, itërin:

—Ma noya a'chintërancoi. Mamaparinquën hua'huarinquën ni'ton, ma noya Yosëri ni'nin. ¡Aso'sorinquën ni'ton, nóya cancanchin! ténahuë, tënin chiniquën nonaton.

²⁸ Inaso napopirinhue', Quisosori itapon:

—Yosë nanamën natanahuatona natëpisopita tëhuëchinsó', noya noya cancantapona' ténahuë, itërin.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'
(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Na'con na'con piyapi'sa' huë'pachinara, itantarin: "Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. 'Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoí natëarainquën,' itopirina-cohuë', co Yosë nohuantërinhuë' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotaranquëma'. A'na tahuëri Conasë naporinsó pochin nisarahuë. ³⁰ Ninihuiquë ya'huëpisopita co noyahuë' nipachinara, Yosëri a'parin pënënacaso marë'. Canta' Yosë quëran quëmapi co ni'to, pënënanranquëma' Yosë ayonquianta'huanquëmaso marë'. ³¹ Ayaro' tahuëri nanihuachin, Ninihuiquë ya'huëpisopita sha'huirapiarinënuëma'. 'Conasë pënënpachincoi, oshanëhuëi marë' sëtërai. Ina naniantatoí, Yosë yonquirai. Canpitaso nipirinhue' noya noya nininsó' natanpiramahuë', co natëtëramahuë'. Napoaton na'con na'con oshahuanama', itarinënuëma'. Inapochachin Saromon hua'anëntohuachina, Sor parti quëran sanapi copirno huë'nin ina natanacaso marë'. 'Ya'ipi nitotërin,' ta'ton, natanapon huë'nin. Napoaton ayaro' tahuëri inanta' atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotopirahuë', co

yanatëramacohuë'. 'Ina marë' na'con na'con oshahua-nama', itarinënguëma', itërin.

A'pininso pochin nininso'

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ "Nanparin i'chinpihuatëra, co ma'sha acohuana po'orëhuë'. Co i'mëanaquë po'morëhuë'. Nanparin aconanquë acorë'. Ina quëran piyapi'sa' huë'pachina', noya quënantopi. ³⁴ Ya'piranpo' nanparin pochin ninin. Ina quëran ma'sha quënanë'. Noya ya'piranpo' ni-pachina, noya quënantërë'. Ya'piranpo' co noyahuë' ni-pachina, co noya quënantërëhuë'. Inapochachin noya yonquihuatëra, noya cancantërë'. Co noyahuë' yonquihuatëra, tashi pochin cancantërë'. ³⁵ Napoaton, ni'cona tashi pochin cancantotama'. No'tëquën a'chintopiran-quëmahuë', co noya natanpatamahuë', tashi pochin cancantarama'. ³⁶ Noyasáchin yonquihuatama', co tashi pochin cancantaramahuë'. Nanparin noya orotërinso pochin nisarama'. Noyápiachin cancantarama', itërin.

Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita pënëinso'

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Nani a'chintohuachina, a'na Parisiori amatërin coshatacaso marë'. Ina pëinënguë pa'sahuaton, coshatacaso marë' huënsërin. ³⁸ Parisioro'saso' yacoshatohuachinara, i'shaquë pi'pian niopimiratopi. "Inapohuatëhua', oshanënpoa' inquirëhua'," topi. Quisososo nipirinhue' yacoshatohuachina, co ina pochin nininhue'. Ina marë' pëi' hua'anën pa'yanin. "¿Onpoatonta' topinan coshatarin?" ta'ton, yonquirarin. ³⁹ Yonquirinso' Quisosori ninoton, itërin: —Canpitaso' aipi quënanamasoráchin yonquipiramahuë', Yosëso' acopo' cancanëma quëran yonquiramasopita ni'nin. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, pinënáchin pa'mopipi. Aco-poso nipirinhue' në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' cancanëma quëran co noyahuë' yonquirama'. Piyapi'sa' nonpintatoma', yaihuarama'. Pa'pi co noyahuë' cancantërama'. ⁴⁰ Co no'tëquën yonquiramahuë'. Co nonënpoa'chin Yosë acotërinpoahuë'. Cancanënpoa' acotërinpoa'. ⁴¹ Cancanëma quëran huarë' sa'ahuaros' catahuaco'. Nosorohuatama', noyápiachin cancantarama'.

⁴² "Parisioro'sanquëma', ¡ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! 'Nani ma'sha canarëhua quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,' itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', co noya ninamahuë'. Nani ma'sha sha'nama quëran, diesmo quëtërama'. Ya'ipi cosharo' apimotacaso marë' sha'namaso manama quëran huarë', diesmo quëtërama'. Napoaponahuë', co Yosë nosororamahuë'. Piyapi'santa' yanonpintërama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. Diesmo Yosë quëtacaso' noya nipirinhue', nosorocaso' na'con na'con nohuantërin.

⁴³ Parisioro'sanquëma', ¡ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Niyontonpiso pëiquënta' piyapi'sa' no-canama'. Hua'ano'sapitarë'quëma' yahuënsëconama'.

'Ma noyacha canpitaso' nitotërama', itohuachinënguë-mara, pa'yatërama'. Cachiquë pa'patamara: 'Huë'cama maistro,' itohuachinënguëmara, pa'yatërama'.

⁴⁴ ¡Ma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Chimipi pa'pitopiso pochin niconama'. Co corosë acotohuachinarahuë', acopo' co nishinahuën' nisarinsco co nitotatonaraihuë', piyapi'sari i'natopi," itërin Quisosori parisioro'sa' nontaton.

⁴⁵ A'na cotio maistori natanahuaton, no'huirin.

—Ina pochin pënëntaton Maistro, quiyanta' anatan-tarancoi, itërin.

⁴⁶ Napotohuachina, cotio maistro'santa' pënëntaton, itapon:

—¡Ma'huantacha canpitanta' nisarama paya! Na'con piyapi'sa' pënënpiramahuë', nani ma'sha natëcaiso' sha'huitërama' ni'ton, panca pë'pëtëreso pochin nitananpi. A'chintopiramahuë', co pi'pisha tëranta' catahuaramahuë' natëcaiso'.

⁴⁷ "Iráca pënëntona'piro'sa' pënëntopirinhue', canpita shimashonëmapitari co natëtonaraihuë', tëpapi. Canpitanta' pa'pitopiso' pëirapipiramahuë', co natëramahuë'. Ina marë' canpitanta' Yosë ana'intarinquëma' ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! ⁴⁸ Shimashonëma pochin cancantatoma', inapitari tëpatona pa'pitopiso', canpitari topinan quëran pëirapirama'. Co natëramahuë'.

⁴⁹ Yosë no'tëquën ninorinquëma'. Iráca chachin naporin: 'Na'a quëmapi'sa' a'pararahuë pënëinënguëmaso marë'. A'chintapirinënguëmahuë', no'huitoma', ahuërama'. A'naquën tëpaarama', itërinquëma'.

⁵⁰ Isoro'pa' ninin quëran huarë' noya quëmapi'sa' pënëntopirinhue', na'a tëpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhue', iini tëparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinhue', tëpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tëpapi anta'. Yosë chinotopiso pëiquë chachin tëpapi. Canpitaso nipirinhue' ina nitotapomarahue', co natantochináchinhuë' cancantërama'. Napoaton Yosë na'con na'con ana'intarinquëma'.

⁵¹ ¡Ma'huantacha cotio maistro'sanquëma' nisarama paya! Niahui osëretëreso pochin co Yosë nanamën no'tëquën a'chintëramahuë' ni'ton, piyapi'sa' co Yosë nohuitopihue'. Co canpita tëranta' Yosë huëntonënguë ya'conamahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinhue', co nohuantëramahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'," itërin Quisosori.

⁵³ Nani tonitohuachina, parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' chiniquën no'huitopi. No'huitatona', nisha nisha Quisoso natanpi atëhuëcaiso marë'. ⁵⁴ "Co no'tëquën nonpachinhue', sha'huirapi-ahua'," nitopi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

12 Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' niyontonpi Quisososo natanacaiso marë'. Na'a huaranca yamorapi ni'ton, niya'quëtapi. Ca'tano'sanënpita a'chintaton, itapon: "Tëhuëchachin iyaro'sa', parisioro'sa' yanonpinpi. Napoaton a'chinpiso', pan

ahuëpocatërinso pochin niconaton a'naroáchin piyapi'sa' yanonpintopi. Ni'cona nonpintochinënquëma'. ² A'naquën po'oana quëran ma'sha nipi. Ma'sha po'orëso pochin nipirinahuënta', a'na tahuëriso' ya'ipi piyapi'sari nitotapi. ³ Tashi' napopiramahuë', naporamaso' tahuëri anitotapi. Pëi' acoana nisacarotopiramahuë', a'na tahuëriso', naporamaso' a'ninquëchin sha'huitapi. Ya'ipi piyapi'sa' nitotapi huachi," tënin.

Yosë të'huatacaso' ya'huërinso'

(Mateo 10.28-31)

⁴ Ina quëran itaantarin: "Ama iyaro'sa', piyapi'sa' të'huatocosohuë'. Tëpapurinënquëmaonta', co hua'yanëma' matarinënquëmahuë'. ⁵ Yosë të'huë'nchinso' të'huatacaso' ya'huërin, tënahuë. Co noyahuë' nipatama', Yosë hua'yanëma' matahuatënquëma', parisitopiquë a'pamiatarinquëma'. Napoaton ina na'con na'con të'huatoco'. Co piyapi'sa' të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

⁶ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. A'natëräpo nipirinhuë', catotë' coriquia'huaíchin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tëranta' Yosëri nianantërinhuë'. Canpitaso' na'con na'con yonquirinquëma'. Noya noya a'pairinquëma'. Noyá nohuitërinquëma'. Ainëma' hua'huayátërahüë nipirinhuë', ya'ipi pichirin. Napoaton ama të'huacosohuë'. Ni'sárinquëma'," itërin.

Quisocristo imarëhuaso' sha'huicaso' ya'huërinso'

(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ina quëran taantarin: "Të'huë'nchachin iyaro'sa', 'Quisoso imarahüë', topatama', ayaro' tahuëri canta' nohuantaranquëma'. 'Imarinco mini,' itarahüë Yosë'pa'. Anquëniro'santa' natanapi. ⁹ Nipirinhuë', Yosë quëran quëmapico nipirahuë' a'pohuatamaco, carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co nohuitërinacohuë', itarahüë. Anquëniro'santa' natanapi.

¹⁰ A'naquën no'huitonaco, pinorinaco. Ina quëran oshañëna marë' sëtouachina', Yosëri oshañëna' inquitarin. Nipirinhuë' Ispirito Santo pinotona' oshahuanpiso', co onporonta' inquitarinhuë'.

¹¹ A'na tahuëri mapachinënquëma', cotio niyontopiso pëiquë quëpaarinënquëma'. Hua'ano'sa', coisëro'sa', inapitaquë sha'huirapihuachinënquëma', '¿Ma'cha tono'pocoya?' ama tocosohuë'. ¹² Naporo' Ispirito Santo catahuuarinquëma' noya a'panitacamaso'," itërin Quisosori.

Nani ma'sha nohuantopiso'

¹³ Na'a piyapi'sa' natanaso', a'nari huëcapairin.

—Maistro, tatahuë nani chiminin. Nani ma'sha ya'huëtopirinhuë', patërin. Iyahuëso' nipirinhuë' apiratërinco. Co nohuantërinhuë' patomatiincoso'. Sha'huitëquë' patomachinco, itërin.

¹⁴ —Co coisë pochin nica'huaso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

¹⁵ Napotahuaton, ya'ipiya pënënin.

—Ama iyaro'sa' ma'sha canacamasoáchin yonquicosohuë'. Co nani ma'sha ya'huëtinquëma' huarë' noya nanpiaramahuë', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'na pënënto nanan sha'huitërin. "Ni'co'. A'na ma'huan ya'huërin. Iminënquë sha'pachina, hua'huayátërahüë nitërin. ¹⁷ Napoaton ya'ipi pëinënpiya ya'sotërin huachi. '¿Insëquëcha ma'sha aco'ia?' ta'ton, yonquiárin. ¹⁸ Yonquihuachina, tapon: 'Pëiro'sa' i'quitahuato, a'na pëiro'sa' niantarahüë. Panca panca nisarahüë. Inaquë ya'ipi ma'shanëhuëpita acoarahüë. ¹⁹ Na'a ma'sha ya'huëtërinco. Co apípora nohuantarahüë'. Co huachi sacatarahuë'. Noya coshatápo. Noya o'opo. Capa cancantato, nóya ya'huápo,' tënin yonquinën quëran. ²⁰ Napopirinhuë', Yosëri itërin: 'Quëmaso' co manta' yonquiranhuë'. Ipora tashi chachin ca nohuanto, chiminaran. Nani ma'sha canapiranhuë', ya'ipiya pataran ni'ton, a'napi-tari mapon,' itërin. ²¹ Canpitanta' nani ma'sha canapomarahüë', co Yosë yonquihuatamahüë', ina ma'huan pochin nisarama'. Co manta' ya'huëtomiatarin-quëmahüë'. Co Yosë'pa' canamiataramahuë'," tënin Quisoso.

Yosë noya a'pairinpoaso'

(Mateo 6.25-34)

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: "A'naquën ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtouachinco, nóya ya'huarahüë', topirinahuë' yonquinëna quëran. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë'.

²³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Nonënpoa' quëtërinpoa'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. Noyápiachin a'mocasonta' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa' noya ya'huëcaso'. ²⁴ Ni'co'. Inairaro'sa' co sha'topihuë'. Co cayarinso' sënapihuë'. Cosharo' tapacaso marë' co pëi' ya'huëtopyirinahuë', Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, coshoro' ya'huëtopyi. Canpitaso' inapita quëran na'con na'con nosororinquëma'. ²⁵ Ama nisha nisha yonquiatoma', napion cancantocosohuë'. Chiminacaso' nanihuachin, co huachi a'na ora tëranta' nanpicaso' ya'huërinhuë'. ²⁶ Canpitaora co manta' nanitapapiramahuë'. Yosë nohuanton, noya ya'huërama'. Napoaton sano yonquiatoma', ya'huëco'.

²⁷ Ni'co'. Yancoro'sa' co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaso nipihuë'. Nipirinhuë', noyápiachin yancotopi. Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. 'Ma noyápiachincha a'morin paya,' topi. Yancoro'saso' napoaponahuë', ina quëran noya noya ya'nopi. ²⁸ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuëriíchin ya'huëpirinhuë', ahuihuachina, ahuiquitëre'. Co hua'qui' ya'huëpirinhuë', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. Ina nohuanton, a'mocasonta' ya'huëtarinquëma'. '¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhuë'. ²⁹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya?' ama tocoso-

huë'. ³⁰ Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso nipirinhüë', tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin. ³¹ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë catahuarinquëma'. Ina nohuan-ton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtarinquëma', itërin.

Canamiatërëhuaso'

(Mateo 6.19-21)

³² Naquëranchin itaantarín:

—Ama iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Ohuica pë'tahua-na'pi pochin nicato a'paiaranquëma'. Caraichinquëma' nipomarahüë', Yosë noya ni'ninquëma'. Hua'anëntërinquë chachin aya'coninquëma'. ³³ Ama na'con ma'sha yontoncosohuë'. Ma'sha ya'huëtohuachinquëma', pa'anahuatoma', sa'ahuaros'a' quëtoco'. Inapotohuatama', Yosë acanaarinquëma'. Isoro'paquë ma'sha a'naroáchin mocarin. Ihuarinënpoa'. Ma'shari a'quirin. Inapaquëso nipirinhüë' Yosë acanahuachinpoa', ya'huëtomiatarinpoa'. ³⁴ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiamahuë'. Nipirinhüë', Yosë na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiarama', itërin.

Noya ninacaso' ya'huërinso'

³⁵ Ina quëran taantarín: "Noya yonquiatoma', capayatërëso pochin cancantoco'. Ni'co'. A'na patron sa'acaso marë' pa'nin. Onporosona huënantacaso' co piyapinënpita nitotopihuë'. Napoaton noya nitaparahuatona', nanparin i'chinpirahuatona', ninarapi. Canquiton, onconan pi'nihuachina, a'naroáchin i'soatacaiso' ya'huërin. ³⁷ Piyapinënpita ninarapi quënanquintahuachina, hua'anëni nóya ni'sarin. Inari chachin nita-parahuaton, cosharo' acotarin piyapinënpita capacaiso marë'. ³⁸ Yono tashihuë nipon, tahuëri ya'carihuë nipon, huënantarin. Co huë'ëponarihuë' ninarapi quënanquintahuachina, noya ni'sarin. ³⁹ Isonta' yonquico': Ihuatë' a'nanaya huëcaton, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohuë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co ma'shanënpita ihuaitonhuë'. ⁴⁰ Yosë quëran quëmapico ni'to, canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co a'naroáchin o'mantararinhuë', tosapi a'naquën. Co nitotasëinquëmahüë', a'nanaya o'mantararahüë', itërin Quisosori.

Inpriato pochin nininso'

(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Napohuachina, Pitrori natanin:

—¿Ya'ipi piyapi'sa' Sinioro pënënanan? ¿Quiyasáchin nica? itërin.

⁴² Napotohuachina:

"Ni'co' iyaro'sa'. O'maca'huaso tahuëri a'na patron pochin nisarahüë. Inaso' aquë yapa'pachina, inpria-

tonën noya natërinso' sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piraquë', itahuaton pa'nin. ⁴³ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natërin. Patronëni huëcapaintahuachina, noya ni'sarin. ⁴⁴ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'. ⁴⁵ Nipirinhüë', inpriatonën nisha cancanto-huachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huëntaponhuë', ta'ton, piyapinënpita ahuëapon. Cosonanënpitanta' ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon. ⁴⁶ Napoaso', a'nanaya patronëni quënanquiantapon. Co nitotasohuë', a'nanaya canquipon. Co natërinhuë' ni'ton, ocoirahuaton, chiniquën ana'intarin. Co natëtono'sahuëpitarë chachin ana'intarin.

⁴⁷ A'na piyapinëns'o' patronëni sha'huitopirinhüë', co yonquirinhüë'. Noya nitotaponahuë', co natërinhuë'. Co ma'shanënpita noya tapatërinhuë' ni'ton, chini chiniquën ahuihuitarin. ⁴⁸ A'naso nipirinhüë' co nitotërinhuë'. Co noyahuë' nipachina, co onpopinchin ahuihuitarinhüë'. Inapochachin canpitanta' na'con a'chintëranquëma' ni'ton, noya natëco'. Na'con nitotohuatama', noya noya natëcaso' ya'huërin," itërin.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹ "Tëhuëenchachin, iyaro'sa', pën matohuachina, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin piyapi'sa' a'chintohuato, nisha nisha yonquiapi. Na'a piyapi'sa' no'huirarino. Caso' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Ina yonquiato, sëtërahuë. A'naroáchin nipachin napochinaco. ⁵¹ 'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapona', ¿topiramahuë' ti? Co ya'ipiya nohuantarinacohüë'. Pënënpato, nisha nisha yonquiapi. A'naquën nohuantarinaco. A'naquënso nipirinhüë', co nohuantarinacohüë'. ⁵² Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. Catoya'pi nohuantarinaco, caraya'piso nipirinhüë' co nohuantarinacohüë' ni'ton, nino'huia'pi. ⁵³ A'na pëiquë pa'pin nohuantarinco. Hui'ninso nipirinhüë' co nohuantarincohuë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarinco. Pa'pinso nipirinhüë' co nohuantarincohuë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin nimara co nohuantarincohuë'. Hua'huinso nipirinhüë' nohuantarinco. A'shatën nohuantarinco. Notainso nipirinhüë' co nohuantarincohuë'," tënin.

Ipora ma'sha onporëhuaso' yonquicaso' ya'huërin

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' a'chintantaton, itapon: "No'tëquën, iyaro'sa', yonquico'. Pi'i ya'coninso parti tashirotohuachina: 'O'nanapon,' tënama'. Ina quëran o'nanin. ⁵⁵ Sor parti quëran chiniquën ihuantohuachina, 'Huënoca ya'huëapon,' tënama'. Naporo' huëncatërin. ⁵⁶ Canpitaso' nonpintëinquëma'. O'nan, sëhuën, inapita noya ninopiramahuë', ¿onpoatonta' ipora chachin naporahuësopita co yonquiamahuë'?" itërin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ “¿Onpoatomata' canpitaora cancanëma quëran co no'tëquën yonquiramahuë'? ⁵⁸ Ni'co'. Nihuitëranso marë' yaquëpahuachinënquën, a'naroáchin nanan anoyatëquë'. Co anoyatohuathanhuë', coisëquë quëpaarinënquën. Coisëquë quëpahuachinënquën, son-taroquë yo'coaninënquën ni'ton, tashinan pëiquë po'moarinënquën. ⁵⁹ Inaquë po'mohuachinënquën, ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiaran,” ténin Quisoso. (Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', a'naroáchin nanan anoyatoco', Yosë ana'intochinquëma'.)

Co noyahuë' yonquipisopita naniantacaso' ya'huërinso'

13 Naporo' a'naquën huë'sahuatona', Quisoso sha'huitiipi: “Caririaro'sa' Yosë pëinënquë chinotatona', ma'sha tëparapirinahuë', Piratori sontaro'sa' a'parin tëpacaiso marë'. Inaquë chachin tëpapi,” itiipi.

² “A'napita caririaro'sa quëran na'con na'con oshahuanpi ni'ton, Yosë nohuanton, ¿tëpapi, topiramahuë' ti? ³ Co inapita na'con na'con oshahuanpihuë'. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', ana'intarinquëma'. Chiminatoma', parisitomiatarama'. ⁴ Siroiquënta' a'na tori anotaton, shonca posa ya'pi tëparin: 'Inapitanta' na'con na'con oshahuanpi,' ¿topiramahuë' ti? Co naporinhuë', tënahuë caso'. Na'a piyapi'sa' Quirosarinquë inachachin oshahuanpi. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', chiminatoma', parisitomiatarama',” itërin Quisosori.

Nara co nitërinsohuë'

⁶ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: “A'na quëmapi iminënquë iquira naranta' sha'nin. Papotahuatona' a'shinaponahuë', hua'qui' co nitërinhuë'. ⁷ Ina quëran inpriatonën itërin: 'Iso huayo napoonin. Nani a'shinaponahuë', cara pi'ipi co manta' nitërinhuë'. A'nëquë'. ¿Ma'marëta' topinan huanirin?' itopirinhuë', ⁸ 'Ama siniro ipora a'nëquësokuë'. A'na pi'ipira' tananpitëquë'. Iso pi'ipi noya pacarapiarahuë. Apono acotarahuë noya nitacaso marë'. ⁹ Iso pi'ipi nitapon nimara. Co nitohuachinhuë', sha'huitoco a'nëchinquën,' itërin inpriatonëni,” ténin Quisoso.

Chinoto tahuëri apia anoyatërinso'

¹⁰ Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin. ¹¹ Inaquë a'na sanapi quënanconin, apia nininso'. Sopai nohuanton, nani shonca posa pi'ipi monconpirin. Co nanitërinhuë' no'tëpicaso'. ¹² Quisosori quënanahuaton, përarin. Huëcapahuachina:

—Nani imoya noyatëran, itërin.

¹³ Së'huapihuachina, a'naroáchin no'tëquën huanirin. “¿Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!”

ténin. ¹⁴ Niyontonpiso pëi' hua'anso nipirinhuë', no'huitërin. Chinoto tahuëri anoyatërin ni'ton, naporin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—Saota tahuëri sacatacaso' ya'huërin. Naporo' huëco' anoyatinquëmaso marë'. Chinoto tahuëriso' co noyahuë' anoyatacaso', itërin.

¹⁵ Quisosori natanahuaton, itapon:

—Canpitaso' nonpintëinquëma'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ohuaca', mora, inapita pë'tahuahuatama', chinoto tahuërinta' i'quiritërama'. I'sha ya'huërinquë quëparahuatoma', o'shitërama'. ¹⁶ Iso sanapiso nipirinhuë' Yosë piyapinën niponahuë', hua'qui' parisitërin. Nani shonca posa pi'ipi Satanasëri aparistopirinhuë', ipora huarë' nicha'ërahuë. Chinoto tahuërinta' anoyatacaso' ya'huërin tënahuë. ¿Ma'ta' canpitaso' yonquirama'? itërin.

¹⁷ Natanahuatona', inimiconënpitaso' tapanpi. A'napitariso nipirinhuë', pa'yatopi: “¿Ma noyacha Quisoso nanitaparin paya!” topi.

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? topiramahuë'. A'na pënënto nanan sha'huitanta'inquëma' canpitanta' nitotacamaso marë'. ¹⁹ Mostasaraya pochin ninin. Ya'pirin hua'huishin niponahuë', iminquë sha'patëra, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin,” ténin. (Inapochachin ya'nan nipon, caraíchin piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri hua'huayátërahuë imasapi huachi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'

(Mateo 13.33)

²⁰ Ina quëran itantarin: “¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? ²¹ Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cato shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tërantata' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotërin, pan huëpocatërin huachi,” ténin Quisoso.

Ya'coana pochin nininso'

(Mateo 7.13-14, 21-23)

²² Ina quëran nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'chintëra'piarin. Quirosarinquë huarë' pa'sarin.

²³ A'chintohuachina, a'na quëmapi itapon:

—¿Onpo piyapita' cha'ëpona'? ¿Caraíchin nimara ti? itërin.

²⁴ —Yosë huëntonën pëi pochin ninin. Ya'coananëso' yamianasha. Na'a piyapi'saso' yaya'conpirinahuë', co noyahuë' cancantatona', co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Canpitaso' nipirinhuë' ipora chachin ya'conacamaso' nohuantoco'. Ama hua'quicosokuë'.

²⁵ A'na tahuëri hua'anëni ya'coananën oncotarin huachi. Naporo' huarë' aipiran huanirahuatoma', yaya'conpiramahuë'. “I'soatocoi Siniro,” tosapiramahuë', co nohuantarinhuë'. “Co nohuitëranquëmahuë'. Co canpitaso' piyapinëhuëpitan-

quëmahuë," itarinquëma'. ²⁶ "Co'ta nohuitërancoi. Quëmaro'coi coshatërai, o'orai. Quiyataquë a'chinan," tosapiramahuë'. ²⁷ "Co' mini nohuitëranquëmahuë'. Co noyahuë' ninama' ni'ton, co piyapinëhuëpitan-quëmahuë'. Paco huachi," itahuatëinquëma', a'paarin-quëma'. ²⁸ Parisitopiquë pa'sahuatoma', na'nëarama', chiniquën parisitarama'. Apraan, Isaco, Cacopo, pënëntona'piro'sa', inapita Yosë hua'anëntërinquë ya'huërapì, ni'sarama'. Canpitaso nipirinhüë' co ya'conamahuë' ni'ton, sëtarama'. ²⁹ Nisha nisha parti quëran huëcatona', Yosë ya'huërinquë ya'conapì. Inaquë noya coshatëreso pochin nóya ya'huërapì. ³⁰ A'naquënso' ipora co piyapì'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri nóya ni'sarin. A'naquënso nipirinhüë' ipora piyapì'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, sëtërinso' (Mateo 23.37-39)

³¹ Naporo' a'naquën parisioro'sa' Quisosoquë huë'pi. —A'naroáchin ta'aque'. Irotisë yatëparinquën, itiipi. ³² —Inca. Co yapa'nahuë'. Irotisëso' pa'pi nonpintë'. Paaton, sha'huitonquë'. Nani Yosë sha'huitërinco ma'sha nica'huaso'. Iporaso' ina natëto, sopairo'sa' a'parahuë. Na'a cania'piro'sa' anoyatarahuë. Cara tahuërichin pochin pahuanarin tiquia'huaso'. Ina sha'huitonquë' nitochin. ³³ Inaso napotopirahuë', ipora tahuëri chachin pipito tashira aquëtëran Quirosarinquë nincana'huaso' ya'huërin. Iráca quëran huarë' na'a piyapì'sa' inaquë pënëntopirinahuë', tëpapi. Inaquë canta', tëpainacoso ya'huërin, tënin. ³⁴ Ina quëran itantarin: "¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatëinquëma', chiniquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinëinquëmaso marë'. A'papirinhüë', tëparama'. A'naquën na'piquë të'yaratoma', tëparama'. Ya'ip-inquëma' nosoroatëinquëma', na'aro' yacatahuapiran-quëmahuë', co ca tëranta' nohuantëramacohüë'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiran-quëmahuë', co nohuantëramacohüë'. ³⁵ Napoaton Tata Yosë patarinquëma'. Co huachi catahuararin-quëmahuë'. Co huachi quënanaramacohüë'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënantaramaco. Naporo': '¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'paimarinquën,' itaramaco," itërin Quisosori.

Chinoto tahuëri anoyatantarinso'

14 A'na hua'ani Quisoso amatërin coshatapacaso marë'. Parisio quëmapi inaso'. Amatohuachina, inaquë pa'nin. Chinoto tahuëri ni'ton, a'napitarinta' ni'sapi sha'huirapicaiso marë'. ² Naporo' a'na cania'pi Quisosoquë huë'nin, panca pomatërinso'. ³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita notëërahuaton, Quisosori itërin: —¿Noya chinoto tahuëri cania'pi anoyatacaso' ti? ¿Ma'ta' tënama' canpita? itërin. ⁴ Natanahuatona', ta'tápi. Co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinarahuë', cania'pi sé'huarahuaton,

a'naroáchin anoyatërin. —Noya paquë huachi, itërin.

⁵ Ina quëran piyapì'sa' pënëantarin.

—¡Hui'nama' posoquë pa'itohuachina, chinoto tahuëri nipirinhüë', a'naroáchin ocoirama'! Mora tëranta' pa'itohuachina, ocoirama'. ¿Co ocoiramahuë' nica? itërin.

⁶ Parisioro'saso nipirinhüë' tapanatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Pita pochin nininso'

⁷ Yacoshatohuachinara, na'a piyapì'sa' hua'an pirayan yahuënsëpi. "Hua'an pirayan huënsëhuato, chiniquën nanantona'pi pochin ni'sarinaco," ta'tona', inaquë huënsëconpi. Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

⁸ —Natanco iyaro'sa' pi'pian pënëinquëma'. Quëmapi yasa'apachina, nipayarinsopita amatërin coshata-pacaiso marë'. Inaquë amatohuachinquën, ama hua'ano'sa' pirayan huënsëquësohuë'. Tapon'a' a'na quëmapi chini chiniquën nanantërinso' huë'sarin.

⁹ Huë'pachin, hua'an itarinquën: "Po'shaquë', iso quëmapi huënsë'in. Pasëquë tëranta' huënsëconquë'," itohuachinquën, tapanaran. ¹⁰ Napoaton amatohuachinquën, co'inquë huënsëquë'. Hua'an huë'pachin, noya nontarinquën. "Huëquë' iyasha, isëquë noya huënsëiquë'," itohuachinquën, ya'ipi piyapì'sa' noya ni'sarinquën. ¹¹ Inapochachin "Caso' noya noyaco," topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhüë', sano piyapì nipatama', Yosë noya noya acoarinquëma', itërin.

¹² Ina quëran pëi' hua'anën pënënaton, itantarin:

—Ca'painëinquënso marë' piyapì amatohuaton, ama quëmopinënpita, amiconënpita, inapitaráchin amatëquësohuë'. Ma'huano'sa' amatohuaton, inapitanta' amataantahuachinëinquën, i'huëretarinëinquën.

¹³ Sa'ahuario'sa', apiaro'sa', sonpacharo'sa', somaraya nininsopita, inapitanta' nosoroaton, amatëquë'. ¹⁴ Ina quëran noya cancantaran. Inapitaso' co nanitopihuë' amatanta'inëinquënso'. Co i'huëretopirinëinquënhüë', Yosëso' i'huëretarinquën. Noya ninan ni'ton, ayaro' tahuëri ananpitaantahuachinquën, acanaarinquën huachi, itërin.

Yosëri amatërinso'pita

(Mateo 22.1-10)

¹⁵ Inaquë coshataso', a'naso' natanahuaton, Quisoso itapon:

—Yosë chachin hua'anëntohuachinpoa', nóya coshatarihua'. Noya noya cancantarihua', itërin.

¹⁶ Napotohuachina, pënënto nanan sha'huitërin.

—A'na quëmapi na'a piyapì'sa' amatërin ca'pacaiso marë'. ¹⁷ Tahuëri nanihuachina, inprietonën a'parin sha'huitantacaso marë'. "Huëco huachi. Nani cosharo' taparin," itërin. ¹⁸ Nani amatopirinhuë', co huachi nohuantopihuë'. "Co'chi nanitëraihuë' paya," toconpi a'naya a'naya. "No'pa' pa'anahuëso' nicapo pa'sarahuë. Napoaton co nanitërahuë'," tënin a'na'. ¹⁹ "Shonca toro pa'anahuë' asacata'huaso marë'. Inapita tënipo pa'sarahuë. Napoaton co ipora nanitërahuë'," tënin a'nanta'. ²⁰ "I'huara sa'arahüë. Napoaton co canta'

nanitèrahuè," ténin a'nanta'. ²¹ Napotohuachinara, in-priatoso ayanahuaton hua'anèn sha'huitiirin. "Co huachi nohuantopihuè," itèrin. Natanahuaton, no'huitèrin. "Manóton paantaquè'. Cachiquè tèranta' paaton, piyapi maconquè'. Sa'ahuarosa', apiarosa', so-maraya nininsopita, sonpacharo'sa' inapita maconquè'," itèrin. Itohuachina, pa'sahuaton, macontarin. ²² Huènantarahuaton, sha'huitiantarin. "Nani maconpirahuè'. Ipora huanta' pahuanarin piyapi'sa' nanicaso'," ténin inpriatonèn. ²³ "Ninano quèran pipirahuaton, macoantaquè'. Nisha nisha ira pa'taton, sha'huitonquè' huè'ina'. Imino'saquè' huarè' paaton, maconquè'. Na'a piyapi'sa' nohuantèrahuè. ²⁴ Ya'nan amatèrahuèsopitaso', co huachi ca'painacoso' nohuantèrahuè' ni'ton, inapoco'," itèrin hua'ani, ténin Quisoso.

Sacai' imacaso'

(Mateo 10.37-38)

²⁵ Ina quèran Quisoso paantararin. Na'a piyapi'sari imasapirinahuè', tahuèrètahuaton, itapon: ²⁶ "Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mama-ma', inapita co onpopinchin nosorocoso' ya'huèrinhuè'. Sa'ama', hui'nama', iyaparima', oshiparima', inapitanta' co onpopinchin nosorocoso' ya'huèrinhuè'. Canpitaora nohuantèramasonta' naniantatoma', casáchin imaco huachi. Co na'con na'con nosorohuatamaco-huè', co tèhuèrchachin imaramacohuè'. ²⁷ Imapatamaco, a'napita aparisitarinènuquèma'. Yatèpapurinènuquèmaonta', imamiatoco. Corosèquè chiniquèn parisitèrè'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinènuquèma'. Co ahuantohuatamahuè', co tèhuèrchachin imaramacohuè'. ²⁸ Ni'co' iyaro'sa'. A'na quèmapa panca tori yanipachin, co a'naroáchin nininhuè'. Ya'ipi pa'tèrinso'ton yonquirin. ²⁹ Ina quèran coriquinèn nanihuachina, pèiarin huachi. Co coriquinèn nanihuachinhuè', co pèirinhue'. Patomaíchin a'canin naporini, a'napitari tèhuaitonahuè'. ³⁰ Ni'co'. Panca yapèpirinhue', co nanitèrinhuè' a'canacaso', ichitonahuè'. ³¹ Isonta' yonquico'. A'na copirno ya'huèrin, shonca huaranca sontaro'sa' camairinso'. Inimiconènso nipirinhue', cato shonca huaranca sontaro'sa' camairin. Ina napo' huè'pachinara, co a'naroáchin ahuèapon pa'sarinhuè': 'Sacai' minsècaso', ta'ton, yonquirárin. ³² Co nanitochináchinhuè' nipachina, comisionèn a'parin nanan anoyatacaso marè'. ³³ Inapochachin pènènanquèma'. Sacai' imamancoso', tènahue. Napoaton noya yonquiatoma', imaco. Casáchin yonquihuatomaco, tèhuèrchachin noya imasaramaco," ténin Quisoso.

Yamora pochin nininso'

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴ Ina quèran taantararin: "Yamora noya acashicaso' niponahuè', chiminpachinaso co huachi cashirinhue' ni'ton, co huachi ma'marè tèranta noyatèrinhuè'. Topinan tè'yatèrè'. Huèratèhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itèrin Quisosori. (Canpitan-

ta' co noya cancantohuatamahuè', co Yosè nohuantarinquèmahue' tapon naporin.)

Ohuica chihuèrinso pochin nininso'

(Mateo 18.10-14)

15 Nisha nisha piyapi'sa' huè'pi Quisoso natanacaiso marè'. Copirno marè' coriqui ma'patona'piro'sa', oshahuano'sa' itopiso', inapitanta' huè'pi. ² Ina ni'sahuatona', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitari no'huipi.

—¿Onpoatonta' Quisoso oshahuano'sa' pa'yatèrin? Inapitarè' coshatarin, co napocasohuè' nipirinhue', toconpi.

³ Ina natanahuaton, Quisosori iso pènento nanan sha'huitèrin ayonquicaiso marè': ⁴ "A'na quèmapa pasa ohuicaro'sa' pè'tahuaton, ya'ipiya nosororin. A'naya tèranta' chihuèhuachina, yonípon pa'sarin. A'napitaso' pastoquèranchin patahuaton, hua'qui' yonisarín. Quènanahuè' huarè' yonisárin. ⁵ Quènanahuaton, pa'yatèrin. Pitènahuatón, quèmantarin. ⁶ Pèinènuquè canquiantahuachina, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huèpisopita, inapita sha'huitèrin. 'Ohuicanèhuè' chihuèpirinhue', quènanahuè. Ina marè' nòya cancantahua', itèrin. ⁷ Inapochachin Yosè ni'ninpoa'. Noya piyapi ya'huèhuachin, Yosèri noya ni'sarin. Nipirinhue', oshahuano'santa' nosororin. A'naya tèranta' co noyahuè' yonquirinso' naniantohuachin, Yosè ya'huèrinquènta' capa cancantomiatapi," itèrin Quisosori.

Coriqui ayatèrinso'

⁸ Ina quèran iso pènento nanan sha'huitantarin: "A'na sanapi shonca coriqui prata quèran nininso' ya'huètopirinhue', a'nara' ayatèrin. Nanparin i'chinpitahuaton, noyá huitètèrin. Quènanahuè' huarè' yonisárin. ⁹ Quènanahuaton, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huèpisopita, inapita sha'huitèrin. 'Coriquinèhuè' ayatopirahuè', quènanahuè. Ina marè' noya cancantahua', itèrin. ¹⁰ Inapochachin a'na piyapi tèranta' co noyahuè' yonquirinsopita naniantohuachin, anquèniro'santa' noya cancantapi," itèrin.

Oshahuana'pi huèantarinsó'

¹¹ Ina quèran Quisosori itaantararin: "A'na quèmapa cato' hui'ninpita ya'huètopirinhue', ¹² hua'hua nininsoari pa'pin itèrin: 'A'na tahuèri ya'ipi ma'shanènpita iyahuèro'co patomatarancoi. Caso nipirinhue' apira nohuantèrahuè. Ipora tata quètochanco, topirahuè', itèrin. Itohuachina, patoma ma'shanènpita quètèrin. ¹³ Cara tahuèri quèran pochin hua'hua nininso' yapipirin. Ya'ipi ma'shanènpita pa'anahuaton, coriqui canarinso' masahuaton, aquè pa'nin. Inaquè no'pirárin, nansarárin, monshihuanárin. Na'a coriqui quèparinso' i'quirin. ¹⁴ Nani ya'ipi i'quihuachina, inaquèso' tanarotopi ni'ton, co manta' capacaso' ya'huèrinhuè'. Inanta' tanarin. ¹⁵ Napoaton a'na patronquè pa'nin. 'Canta' sacachi, topirahuè', itèrin. 'Noyahua'. Sacatèquè' nipachin, itahuaton, pastoquè

a'parin coshinënpita a'paicaso marë'. ¹⁶ Inaquë paaton, coshiro'sa' a'cararin. Tanaton, coshi ca'ninso' tëranta' nayapirinhüë', co incari quëtërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran yonquirin. '¡Ma'huántacha ninahuë paya! Tata piyapinënpitaso' noya coshatapi. Caso nipirinhüë' tana yatëparinco ta'a. ¹⁸ Paato, tatahuë nonchi: "Co noyahuë' tata ninahuë. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë. ¹⁹ Co noyahuë' ninahuëso marë' co huachi hui'nän pochin cancantancoso' ya'huërinhuë'. Piyapinën pochin tëranta' ni'co," ichi,' tënin yonquinëquë. ²⁰ Ina quëran pa'pin ya'huërin'pa' paantarin.

Ya'caritëriahuaso', aquë quëran pa'pini quënanin. Quënanahuaton, na'con nosoroaton, ta'aparin. Iporahuaton, apinorin. ²¹ 'Co noyahuë' ninahuë, tata. Nonpintëranquën. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë. Co noyahuë' ninahuëso marë' co huachi hui'nän pochin cancantancoso' ya'huërinhuë', itërin pa'pin. ²² Napotopirinhüë', pa'piniso' na'con nosororin. Piyapinënpita camairin. 'Manóton paatoma', noyápiachin nininso' maconahuatoma', a'motoco'. Po'moitërantá noyápiachin nininso' po'motoco'. Sapatënta' matonquë' po'moin. ²³ Ina quëran toroa'hua amoshin nininso' ma'toma', tëpaco' ca'ahua'. Capa cancantatëhua', pita niahua'. ²⁴ Iso hui'nahuë chiminin pochin niponahuë', iporaso' ya'noantarin. Ayatë pochin nipirinhüë', iporaso' niantarahüë', itërin. Ina quëran pita nisapi.

²⁵ Paninanso nipirinhüë', iminquë sacatërin quëran huëntararin. Pëiquë ya'caritëriahuaso', mosica pi'nirapiso natanin. Nansatona', capa cancantapi.

²⁶ Natanahuaton, piyapinën pëarin: '¿Onpoatonta' pita nisapi?' itërin. ²⁷ 'Co'ta iya'hua huënantarin. Noya canquintarin ni'ton, tatari pa'yatërin. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatërin capacaso marë', itërin. ²⁸ Ina natanahuaton, no'huitërin. No'huitaton, co yaya'coninhüë'. Pa'pini pipirahuaton, itërin: 'Huëquë' conpa capa cancantahua', itopirinhüë'. ²⁹ 'Inca tata. Na'a pi'ipi quëma marë' chiniquën sacatërahuë. Sha'huitohuatancora, ya'ipiya natëranquën. Napoaponahuë', co caso' chipo tëranta' quëtërancohuë' amiconëhuëpita atahuato capa cancanta'huaiso marë'. ³⁰ Iso hui'nanso nipirinhüë', aquë paaton no'piárin. Monshihuanárin. Coriquinën quëtëpiranhüë', ya'ipi i'quirin. Ina quëran huënantahuachina, quëmari nosoroaton, pa'yatëran. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatëran coshatacaiso marë', itërin.

³¹ Napotohuachina, pa'pini itërin: 'Nosororanquën mini conpa. Quëmaso' co ya'huincaranhuë'. Ya'ipi ma'shanëhuëpita quëchinquën. Ya'ipiya quëmaquën nisarín. ³² Iya'huaso nipirinhüë', nani huënantarin. Chiminso pochin niponahuë', ya'noantarin. Ayatëreso pochin nitopirëhuahuë', niantarëhua'. Ina marë' noya cancantacaso' ya'huërin, itërin pa'pini," tënin Quisoso.

Inpriatori nonpintërinso'

16 Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintantaton, itapon: "A'na ma'huan ya'huërin. Inpriatonën chiniquën nanan quëtërin piyapinënpita camaicaso marë'. Inari asacatërin. Chiniquën nanantaton, nihiup-

iso' ninshitërin. Inaso nipirinhüë', nonpintaton, inaora marë' coriqui masarin ni'ton, sha'huirapipi. ² Ma'huanso' natantahuaton, amatërin. 'Quëmaso' nonpintaranco natantërahuë. Coriqui quëtëranquënso' quëmaora marë' manan ni'quëhuarë', ocoiaranquën. Ya'ipi ni-huirinacoso' ninshitoco nitochi,' itërin. ³ Inpriatonënsopipirahuaton, yonquirarin. '¿Ma'cha onpo'i nicaya? Hua'anëhuë ocoiarinco. Co nanitërahuë' chiniquën sacata'huaso'. Naporahuaton, tapanato, co nohuan-tërahuë' coriqui topinan ma'pata'huaso'. ⁴ Na'a quëmapi'sa' hua'anëhuë nihiupi. Iporaso' inapita catahuarahüë. Ina quëran hua'anëhuë ocoihuachinco, inahuanta' catahuarinaco nanpica'huaso marë', tënin yonquiaton. ⁵ Naporahuaton, co'huara hua'ani ocoiyatërasohüë', nihuitopisopita amatërin. A'naya a'naya huë'pi. A'naso' huë'pachina, natanin. '¿Onpota' hua'an nihuiran?' itërin. ⁶ 'Pasa rata toma' ma'parahuë ni'ton, ina nápo' nihuirahuë', itohuachina, 'Inta nipachin, ni-huitëranso quirica masahuaton, a'natërápo shoncaíchin ninshitantaquë', itërin. ⁷ Ina quëran a'nanta' huë'nin. Huë'pachina, '¿Onpota' quëmanta' ni-huitëran?' itërin. 'Trico ma'parahuë ni'ton, pasa costaro marë' nihuirahuë', tënin. 'Inta nipachin, Posa shoncaíchin ninshitantaquë', itërin. Inapotëra'piaton, na'a amiconënpita catahuarin ama na'con pahuëretacaiso marëhuë'. ⁸ Hua'ani natantahuaton, amataantarin. 'Naquëranchin nonpintaranco. Nipirinhüë', "ma noyacha yonquiran paya," tënahüë', itërin hua'anëni. Ni'co' iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipisopita noya yonquipi inaora canacaiso marë'. A'naquëmaso nipirinhüë', imapiramacohüë', co onpopinchin yonquiramahuë' noya nicacamaso marë'.

⁹ Coriqui ya'huëtohuachinquëma', ama canpitaoráchin i'quicosohüë'. A'napita pahuantohuachina', quëtoco'. Inapohuatama', Yosë'pa' noya ni'sarínquëma'. Chiminpatama', Yosë inápaquë quëpantarinquëma'. Coriquinëma' patopiramahuë', inatohua' noya noya ya'huëcontarama'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' sha'huitohuachinquëma', natëcamaso' ya'huërin. Pi'pian tëranta' sha'huitopirínquëmahüë', natëhuatama', noya ni'sarínquëma'. Chini chiniquën nanan quëtërinquëma'. Co'so' natëhuatamahüë', co chiniquën nanan quëtërinquëmahüë'. 'Nonpintarínco,' ta'ton, co huachi natëarínquëmahüë'. ¹¹ Ya'ipi coriquinëma' canpitaora marë' i'quihuatama', co insonta' inápaquë acanarínquëmahüë'. ¹² Iporaso' Yosë nohuanon, ma'sha, coriqui, inapita ya'huëtarínquëma'. A'nanninquëmaso pochin quëtërinquëma'. Topinan quëran i'quihuatama', co manta' Yosë'pa' canamiataramahuë'.

¹³ Cato' patron camaihuachinquëma', co nanitëramahuë' cato chachin natëcamaso'. A'naso' nohuantatoma', noya natëarama'. A'naso nipirinhüë' co onpopinchin nohuantatomahuë' co natëaramahuë'. Inapochachin canacamasoáchin yonquihuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso'. Coriquiráchin cancantohuatama', co Yosë natëaramahuë', itërin Quisosori.

¹⁴ Parisioro'sa' coriquiráchin cancantopi. Napoaton Quisoso a'chininso' natanahuatona', tēhuapi.

¹⁵ Tēhuapirinahuë', Quisosori itërin: "Canpitaso' Yosë imaramaso pochin nipomarahuë', co tēhuēnchachin imaramahuë'. Nonpinama'. Yonquiramaso chachin Yosë nitotërin. Piyapi'sa' noya ni'pirinēnquēmahuë'. Cancanēma quëranso yanonpinama' ni'ton, Yosë co pi'pian tēranta' noya ni'sarinquēmahuë'," itërin.

Yosë quiricanēn quëran pēnēnipoaso'

¹⁶ Ina quëran tantarin: "Iráca Moisësë, pēnēntona'piro'sa', inapita pēnēntopi nani ma'sha natēcaso'. Ina quëran Coansha Paotista huë'pachina, noya nanan sha'huirin Yosë hua'anētërinquë ya'conacaiso marë'. Yaya'conpisopitaso' chiniquēn cancantatona', ya'conapi. ¹⁷ Quiricanēn quëran Yosë no'tēquēn pēnēnipoa'. Isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantapirinahuë', ya'ipi Yosë nanamēnsa' ya'huēmiatápon. Co a'na hui'sharinso tēranta' topinan quëran ninshitopihuë' ni'ton, ya'ipi naniarin," tēnin.

Sa'ahuano'sa' pēnēninsó'

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

¹⁸ Ina quëran Quisosori pēnēntarin: "Co sa'ama' tē'yatamaso' ya'huërinhuë'. Noya nichinpitacaso' ya'huërin. Napoaton sa'ama' tē'yatatoma', a'na sanapi maantahuatama', oshahuanarama'. Monshihuaninso pochin Yosë ni'sarinquëma'. Insosona ina sanapi so'ini tē'yatërinso chachin maantahuachina, inanta' monshihuaninso pochin Yosëri ni'sarin," itërin.

Ma'huan parisitërinso'

¹⁹ Ina quëran itaantapon: "A'na ma'huan ya'huërin. Nani ma'sha ya'huëtërin. Morin pa'ton nininso' a'morin. Noyápiachin a'moton, nani tahuëri pita pochin niconon, nóya coshatërin. Co manta' pahuantërinhuë'. ²⁰ A'na quëmapinta' inaquë ya'huërin, sa'ahua nininso'. Nasaro itopi. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' sacatacaso'. Ma'sha topinan ma'pataton, nanpirin. Ma'huan pēnēn aipiran acopi. Ya'coanaquë huēnsëarin. Tanaton, ma'huan pē'sotërinso tēranta' nayapirinhuë', co manta' quëtópihuë'. Ta'taráchin niconin ni'ton, ni'niraro'sari huëcatona', iroitiipi. ²² Napoin quëran Nasaro chiminin huachi. Chiminpachina, Yosë'pa' anquëniro'sari quëparin. Apraan pantarinquë chachin pantarin. Ina quëran ma'huaonta' chimininpachina, pa'pitopi.

²³ Parisitopiquë paaton, parisitárin. Nē'përahuatón, aquë quëran Nasaro quënanin. Tata Apraanë' ya'huëarin. ²⁴ Napoaton chiniquēn përarin: '¡Tata Apraan, nosoroco canta! Pēnquë parisitárahüë. Nasaro a'patimaco i'sha pi'pian tēranta' api'nichinco,' itopirinhuë'. ²⁵ 'Co'chi nanitërahüë paya. Ni'quë'. Quëmaso' nanpipon, nani ma'sha ya'huëtópirinquënhüë', inasáchin yonquiran ni'ton, iporasó' parisitáran. Nasaroso nipirinhuë' nanpipon, parisitápirinhuë', iporasó' noya ya'huëarin huachi. ²⁶ Naporahuaton, Yosë'pa'

pa'patëra, co onporonta' pipirëhuë'. Inapochachin parisitopiquënta' pa'patëra, co onporonta' Yosë'pa' pa'nëhuë'. Panca tahuan ya'copitërinso pochin ni'ton, co nanitërhüë' pēntonacaso', itërin.

²⁷ Napotopirinhuë', itantarin: 'A'natërápo iyahuëpita ipora ya'huërapí. Nasaro a'paquë' tatahuë pēnēnquë iyahuëpita pēnēnacaso marë'. Caso' parisitápato, co nohuantërahüë' isëquë huëcacaíso', itërin. ²⁹ Napotóhuachina, Apraani itërin: 'Co'ta Yosë quiricanēn ya'huëtópi. Inaquë Moisësë, pēnēntona'piro'sa', inapita ninshitopi nontatona' nitotacaiso marë'. Inapita natëina', itërin Apraani. ³⁰ 'Nani nontaponaraihuë', co natëpihuë'. Nipirinhuë', chimininso' nanpíantahuaton, pēnēnconpachin, natëpona' nimara. Co noyahuë' yonquípísopita naníantatona', Yosë tahuërétantapona' nimara, topírahüë', tēnin. ³¹ 'Co Yosë quiricanēn natëhuachinahuë', chimininsonta' nanpíantapirinhuë', co onporonta' natëapihuë', itërin Apraani," tēnin Quisoso.

Anishacancantopisopita

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

17 Ina quëran ca'tano'sanēnpita pēnēntarin. "Nisha nisha ma'sha ya'huërin anishacancantiinpoaso'. Nipirinhuë', anishacancantona'piso' pa'pi co noyahuë' ni'ton, ¡ma'huantacha nisarin paya! Ina marë' Yosëri chiniquēn ana'intarin. ² Co'huara hua'huaro'sa tēranta' anishacancanchátërasohüë', marëquë chimitërin naporini, noya noya niitonhuë'. Pancara'píquë a'sonconotahuatona', tē'yaitopi naporini, co aquëtë' oshahuaintonhuë'. A'naquënta' imasapirinacohüë', co chiniquēn cancanchatërapihuë'. Hua'huaro'sa' pochin cancantopi. Inapita anishacancantóhuachina', Yosëri ana'intarin. ³ Napoaton, ni'cona a'napita anishacancantotama'.

A'na piyapi ma'sha onpotóhuachinquëma', pēnēncó'. Naporinso marë' sëtóhuachina, nanan anoyatoco'. ⁴ A'na tahuërimarëáchin canchisëro' napotopirinquëmahüë', canchisëro chachin: 'Co noyahuë' ninahuë ni'ton, sëtërahüë,' itóhuachinquëma', nanan anoyataantaco'. Co onporonta' no'huicaso' ya'huërinhuë'," tēnin.

Ya'ipi cancanēnpoa quëran natēcaso' ya'huërin

⁵ Ina quëran ca'tano'sanēnpitari itopi: —Catahuacoí Siniro, Yosë noya noya natë'i, itopi.

⁶ —Mostasa ya'pirin hua'huishin ninin. Ina pochin pi'pian tēranta' Yosë natëtoma', nontóhuatama', noya catahuarinquëma'. "Yosë nohuanton, iso nara no'pa quëran pipirahuaton, marëquë pa'in," tēnama' naporini, pa'itonhuë'. "Yosë no'tēquēn nontërinco," topatama', sacai' nininso' nanitaparama', itërin.

Yosë marë' sacatacaso' ya'huërinso'

⁷ Ina quëran itantarin: "Patron ya'huëhuachina, piyapinēn camairin. Camaihuachina, iminēnquë sacatërin. Pē'tahuanēnpitanta' a'pairin. Nani sacato-

huachina, imin quëran huënantahuachina, patroni a'naroáchin a'carin, ¿topiramahuë' ti? ⁸ Co naporinhuë'. Patron'ton yacoshatërin. Napoaton piyapinën sha'huitërin. 'Cosharo' niquë'. Ina quëran nitaparahuaton, o'huintoco ca'i. Nani coshatohuato, o'shitoco, itërin. Nani coshatohuachina, naporo huarë' piyapinënso' coshatërin. ⁹ Piyapinën camairin ni'ton, natërin. 'Ma noyanquën ni'ton, natëranco. Ina marë' "Yosparinquën," co itërinhuë'. ¹⁰ Canpitanta' iyaro'sa', Yosë sha'huitohuachinquëma', natëco'. Nani natëhuatama': 'Topinan piyapinënpoa' ni'tëhua', natërehua', nitoco'. Ya'ipiya natëcamaso' ya'huërin," itërin Quisosori.

Chana caniori maninsopita anoyatërinso'

¹¹ Ina quëran Cariria parti na'huëtahuaton, Quirosarinquë pa'sarin. Samaria yonsan ya'cariya pa'nin. ¹² Inaquë paaton, a'na ninanoquë canconin. Canconpachina, shonca quëmapi'sa' chana caniori maninsopita quënanconin. Inapitaso' aquëmiáchin huanirahuatona', ¹³ chiniquën nontopi:

—¡Quiyanta' Maistro nosoroatoncoi anoyatocoi topiraihuë'! itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, ni'sahuaton, itapon:

—Paatoma' corto hua'an noyatëramaso a'notonco', itërin. Napotohuachina, pa'pi.

Paaso', a'nanaya canio iniquipi. Noyatopi. ¹⁵ A'nara': "Nani noyatërahuë," ta'ton, ayanquintarin. Iratapon pochin "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!" tosarín. ¹⁶ Quisosoquë huënantahuaton, nantëntaquëchin isonquirin. Isonquirahuaton, "Yosparinquën, Sinioro," itërin. Samaria piyapi inaso'.

¹⁷ —Shonca ya'pi anoyatopirahuë', a'naíchin huënantahuaton, "Yosparinquën," itërinco. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquirin. A'napitaso nipirinhuë' co "Yosparinquën," itërinacohuë', tënin.

¹⁹ Ina quëran itantarin:

—Huanirahuaton iyasha, noya paquë. Yosë natëran ni'ton, noyatomiatëran huachi, itërin.

Yosë hua'anëntarinso'

(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ina quëran Parisioro'sari huëcapairahuatona', itapona':

—¿Onporota' Yosë isoro'paquë hua'anëntarin? itopi.

—Yosë hua'anëntohuachin iyaro'sa', co a'ninquëchin ya'noarinhuë'. ²¹ "Isëquë ya'huarin," co taponahuë'. "Pasëquë ya'huarin," co taponahuë'. Yosë hua'anëntohuachinquëma', ya'coancantarinquëma', itërin.

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itantarin:

—A'na tahuëri iyaro'sa', panantarahuë. Naporo' nohuantaramaco. Yosë quëran quëmapi'co ni'to, o'mantarahuë. "Manóton o'manta'in," tosapiramahuë', co naporo' quënanaramacohuë'. ²³ A'naquën yanonpintarinëinquëma'. "Nani o'mantarin. Pasëquë ya'huarin," itarinëinquëma' a'naquën. "Patoro'pa' ya'huarin, quiyaso' nitotërai," itarinëinquëma' a'naquëonta'. Ina pochin nontohuachinëinquëma', ama natëcosohuë'. Ama in-

apita imacosohuë'. ²⁴ A'nanaya o'mantarahuë. O'cori huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. ²⁵ Iporaso nipirinhuë' chiniquën parisita'huaso' ya'huërin. Na'a piyapi'sa' co nohuantarinacohuë'. No'huairinaco. ²⁶ Iráca Noi pënëntopirinhuë', co natëpihuë'. Co natëtonahuë', topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatapi, o'osapi, sa'asapi, hui'ninpitanta' aso'yapi. Napoatona', co manta' Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirinhuë', Yosë natëton panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conin. A'napitaso' co yonquipirinahuë', a'nanaya panca pacon pa'sarin huachi. Naporo' ya'ipiya chimiitopi. Inapochachin piyapi'sa' topinan ya'huaso', a'nanaya o'mantarahuë. ²⁸ Notonta' iráca Sotomaquë ya'huëpirinhuë'. Inaquë a'napitaso' topinan ya'huatona', coshatápi, o'osápi, nipa'antápi, ma'sha sha'sapi, pëiapi. ²⁹ Napoápirinahuë', Noto pipihuachina, naporo tahuëri chachin Yosë nohuanton, inápa quëran pën a'paimarin. A'nanaya ta'huanton. ³⁰ Inapochachin canta' a'na tahuëri Yosë quëran quëmapi'co ni'to, ya'noantarahuë.

³¹ "Ina tahuëri nanihuachin, co ma'shanëmapita yonquicaso' ya'huaponhuë'. Pëinëma aipi ya'huëhuatama', ama ma'sha macacaso marë tëranta' ya'concosohuë'.

A'naroáchin ta'aco'. Iminquë ya'huëhuatama', ama pëinëmaquë paantacosohuë'. Topinan paco'. ³² Iráca Noto sa'in ma'shanënpita yonquiaton, co a'naroáchin ta'arinhuë'. Napoaton co cha'ërinhuë'. Ina yonquico'.

³³ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanoparama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhuë', casáchin yonquihuatamaco, tëpapiirinëinquëmaonta', noya noya nanopimiatontarama'.

³⁴ O'mantahuato, naporo' tashi' cato' piyapi ina pësaraqüéáchin huë'sapirinahuë', a'nara' imarinco ni'ton, anquëniri inápaquë quëpantararin. A'naso nipirinhuë' patarin. ³⁵ Cato sanapi shi'shi' pësanaipirinhuë', a'nara' quëpantararin. A'naso nipirinhuë' patarin. [³⁶ Cato quëmapi ina iminquëáchin sacatapirinahuë', a'nara' quëpantararin, a'nara' patarin,] tënin Quisoso.

³⁷ —¿Insëquëta' Sinioro napoapi? itopi.

—Ma'sharo'sa' chiminpachina, tamëro'sari huëcapaipi, itërin. (O'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

Coisë naporinso'

18 "Chiniquën cancantatë', apira apira Yosë nontacaso' ya'huërin," ta'ton, pënënto nanan sha'huitantarin ama amitona' a'pocaiso marëhuë'. A'chintaton, itapon: ² "A'na ninanoquë a'na coisë ya'huërin. Co manta' Yosë të'huatërinhuë'. Piyapi'santa' co nosororinhuë'. ³ Ina ninanoquë chachin a'na quëyeron ya'huëpirinhuë', inimiconëni na'con ihuarin. Napoaton coisëquë pa'nin. 'Paso' quëmapi ihuarinco. Sha'huitëquë' quëtanta'inco. Ana'intëquë', itopirinhuë', co nohuantërinhuë' catahuacaso'. Nani tahuëri paantahuaton, inachachin inachachin itantarin.

⁴ Hua'qui' coisëri co natëpirinhuë', napoin quëran ami ami natanin. 'Co' mini Yosë të'huatërahuë'. Piyapi'san-

ta' co nosororahuë. ⁵ Iso quëyoronso nipirihuë' apin-
inco. Apira apira huëcapaihuachincora, pinatanahuë.
Co huachi ahuantërahuë'. Napoaton inimiconën
ana'intarahuë', tënin.

⁶ Ni'co'. Coisë co noyahuë' niponahuë', napoin
quëran quëyoron catahuarin. ⁷ ¡Yosëso nipirihuë'
nóya ni'ton, huayoninsopita na'con catahuarin! A'napi-
tari aparisito huachina', Yosëri no'tëquën ana'intarin.
Tahuërirë chachin, tashirë chachin ina nontopi ni'ton,
catahuaarin. Co naniantarinhüë'. ⁸ Tahuëri nani-
huachin, a'naroáchin ana'intarin. Napoaponahuë'
o'mantahuato, ¿na'a ya'pita'ma' natëarinaco quë-
naimapo to?" itërin Quisosori.

Cato' piyapi Yosë nontopiso'

⁹ A'naquën piyapi'sa' ya'huëpirinahüë'. "Quiyasáchin
no'tëquën Yosë natërai. A'napitaso' co quiya pochin
natëpihuë'," toconpi. Napopirinhüë', inapita pënë-
nacaso marë' Quisosori itërin: ¹⁰ "Cato' quëmapi Yosë
chinotopiso pëiquë Yosë nontacaso marë' pa'pi. A'na-
so' parisio. A'nanta' coriqui copirno marë' ma'patërin-
so'. ¹¹ Parisioso' huanirahuaton, sacaronquë Yosë non-
tërin: 'Tata Yosë, yanontëranquën. Caso' noyaco. Ina
marë' noya ni'nanco ni'ton: "Yosparinquën," itëran-
quën. Co a'napita pochincohuë'. Co ihuatërahuë'. Co
nonpinahuë'. Co monshihuanahuë'. Paso' quëmapi co
noyahuë'. Caso nipirinhüë' co ina pochincohuë'. ¹² Nani
simana catoro' ayonarahüë. Ya'ipi canarahüë quëran,
diesmo quëma marë' acorahuë', itërin Yosë nontaton.
¹³ A'naso nipirinhüë' co ya'caritërinhuë'. Tapanaton,
monshoárin. Oshanën marë' sëtërin. 'Tata Yosë, caso'
oshahuaco. Nosoroatonco, oshanëhuë inquitoco,'
itërin. ¹⁴ Ina oshanën inquitaton, Yosëri noya ni'nin.
Parisioso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. A'napita no-
canpatama', a'na tahuëri Yosë atapanarinquëma'.
Nipirinhüë': 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'.
Catahuaco Sinioro,' topatama', noya acoarinquëma',"
tënin Quisoso.

Hua'huaro'sa' nosororinso'

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori
së'huamotocaso marë'. Së'huamotorahuaton, inapita
marë' Yosë nontërin. Hua'huaro'sa' quëpisopita
ca'tano'sanënpitari yaa'papirinhüë'.

—Ama napotocosohüë'. Quisoso apinama', itopi.

¹⁶ Quisosoriso nipirinhüë' itërin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pa-
cosohüë'. Hua'huaro'sa' pochin cancantohuatama',
Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'. ¹⁷ Tëhuën-
chachin itëranquëma'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin
yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cancantohu-
atamahuë', co Yosë hua'anëntërinquë
ya'conaramahuë', itërin.

Ma'huan yaimarinso'

(Mateo 19.16-26; Marcos 10.17-27)

¹⁸ Ina quëran a'na hua'ani Quisoso huëcapairin.

—Quëmaso' Maistro noyanquën, tënahüë. ¿Ma'ta'
caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta'
noya nii, itiirin.

¹⁹ —¿Ma'marëta' "Quëmaso' noyanquën" itëranco?
Yosëíchin noyaso'. ²⁰ Iráca pënëntërinso' nitotëran.
"Ama sa'an tëhuananpitëquësohuë'. Ama piyapi tē-
paquësohuë'. Ama ihuatëquësohuë'. Ama non-
pinapiquësohuë'. Tata natëquë'. Mamanta' natëquë',"
tënin Yosë iráca pënëntaton, itërin.

²¹ —Hua'huatapo quëran huarë' ya'ipi inapita
natërahuë, itërin.

²² Ina natanahuaton, Quisosori itantarin:

—Isonta' Yosë nohuantërin. Paaton, ya'ipi
ma'shanënpita pa'anconquë'. Coriqui canaranso'
sa'ahuaro'sa' quëtonquë'. Ina quëran imaquico. Inapo-
tohuatan, Yosë'pa' na'con canamiataran, itërin.

²³ Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërin-
huë'. "Hua'huayátërahuë ma'sha ya'huëtërinco,"
ta'ton, sëtërin. Sëtatón, pa'nin. ²⁴ Napohuachina,
Quisosori itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë
ya'conapi. ²⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pi-
ra'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyo panca masho
ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca
sacai' ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë
ya'conacaiso', itërin.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Incha nica cha'ërë'poya? itopi.

²⁷ —Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'.
Yosëíchin nanitërin anoyacancantinquëmaso'. Ya'ipi
nanitëran, itërin Quisosori.

²⁸ —Ni'quë' Sinioro, quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi
patahuato, imasarainquën, itërin Pitrori.

²⁹ —Tëhuënchachin iyaro'sa', nani ma'sha patohuata-
ma', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', tënahüë.
A'naquëma' Yosë hua'anëntërinso' a'chinacamaso
marë' pëinëma', sa'ama', iyaparima', tatama', mama-
ma', hui'nama', inapita patarama'. ³⁰ Ca marë' patohu-
atama', ipora chachin Yosë na'con na'con quëtantarin-
quëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimi-
atarama huachi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita amashamiachin quë-
parahuaton, itantarin: "Iporaso', Quirosarinquë paan-
tarëhua'. Inatohua' ya'huasëhua', Yosë quëran
quëmapiço nipirahuë', nani ma'sha onpotarinaco.
Pënëntona'piro'sa' iráca ninshitopiso chachin napotari-
naco. ³² Hua'ano'sa' masahuatonaco, nisha
piyapi'saquë yo'coaninaco. Tëhuaarinaco, no'huiarina-
co, ipitarinaco. ³³ Chiníquën huihuirahuatonaco, tē-
pararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëriya quëran
nanpiantarahuë'," itërin.

³⁴ Natanaponaraihuè', co nitotopihuè'. Ma'sona tapon naporinso' co yonquipihuè'.

Somaraya anoyatèrinso'
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Ina quèran Quiricoquè ya'caritohuachina, a'na quèmapi quènanconin. Ira yonsanquè huènsëarin. Somaraya ni'ton, nani tahuèri inaquè huènsëaton, coriqui topinan ma'patárin. ³⁶ Na'a piyapi'sa' iratapi, natanaton: "¿Inta' huè'sarin?" topachina, ³⁷ "Quisoso Nasaritoquè ya'huèrinso' huè'sarin," itopi. ³⁸ Ina natanahuaton, chiníquèn nontèrin:

—¡Nosoroco Siniro! Quèmaso' Tapico' shinquèn. Yosè a'paimarinquèn ni'ton, nosoroco canta', itèrin.

³⁹ A'naquèn quèchitopisopitari natanahuatona', no'huipi. "Ta'tèquè'," itopirinahuè', aquètè chachin chiníquèn nontèrin.

—Nosoroco Siniro. Quèmaso' Tapico' shinquèn. Onpopionta' catahuaco, itantarín.

⁴⁰ Quisososos' chiniconahuaton, camaitèrin quèca-caiso'. Quèshihuachinara:

⁴¹ —¿Ma'ta' iyasha onpochinquèn? itèrin.

—Anoyarayato Siniro canta' ni'chi, itèrin.

⁴² —Noyapa'. Natèranco ni'ton, anoyarayataranquèn, itèrin.

⁴³ Itohuachina, a'naroáchin noya ni'tèrin. "¡Ma noyacha Yosèso' ni'ton, anoyaratèrinco paya!" ta'ton, Quisoso imarin. Piyapi'santa' pa'yatatona', "Ma noyacha Yosèso' ni'ton, anoyaratèrin paya," topi.

Saquio anoyacancantèrinso'

19 Quiricoquè canconahuaton, ninano huáncana pa'sarin. ² Inaquè a'na ma'huan ya'huèrin. Saquio itopiso'. Inaso', coriqui copirno marè' ma'patona'piro'sa' hua'anèn ni'ton, chiníquèn nanantèrin. ³ Quisoso inaquè huè'pachina, na'a piyapi'sari yamotèrapi. Saquionta': "Canta' Quisoso nohuichi," ta'ton, huè'pirinhuè'. Mo'copiya ni'ton, co nanitèrinhuè' quènanacaso'. ⁴ Napoaton ta'arè'nachin piyapi'sa' na'huètèrahuaaton, naraquè nanpèconin. "Isèquèchin Quisoso huè'sarin," ta'ton, inaquè huènsëarin Quisoso nococaso marè'. ⁵ Quisososos' inaquè canconahuaton, nè'pèconin.

—Iya Saquio, manóton nohuaraquè'. Ipora tahuèri quèma pèinènguè yacahuaranquèn, itèrin.

⁶ Napotohuachina, manorahuaton, nohuaraimarin. Pa'yatatón, "Noya Maestro. Huèquè' ni'quico," itèrin. Ina quèran pèinènguè quèparin. ⁷ Piyapi'sari quènanahuatona', ninontapi. "¿Onpoatonta' oshahuan pèinènguè yacahuatonin?" nitopi. ⁸ Saquioso nipirinhuè' Quisoso a'chininso' natanahuaton, noya natèrin. Napoaton itapon:

—Nani ma'sha Siniro ya'huètèrinco. Ipora patoma sa'ahuario'sa' quètèrahuè. Iráca a'naya a'naya nonpintato, ihuarahuèso' na'con na'con quètèntarahuè. A'na maréichin nipirinhuè', catapini quètèntarahuè, itèrin.

⁹ Itohuachina, Quisosori itèrin:

—Ipora tahuèri Yosè nicha'èrinquèn. Sa'an, hui'nan-pita, inapitanta' nicha'èrin. Apraan shinquèn ni'ton, nicha'èrinquèn. ¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosè natètonahuè', chihuèpi pochin nipi. Inapita yonica'huaso marè' o'marahuè. Cancanèna' anoyacancanta'huaso marè' o'marahuè, tènin Quisoso.

Canacaso marè' coriqui quètèrinso'

¹¹ Na'a piyapi'sa' natanapi. Paatona', Quirosarinquè ya'caritèrapi. "Ipora tahuèri'sa' Yosè hua'anèntarínpoa huachi," topi. Napoaton Quisosori a'na pènènto nanan sha'huitèrin:

¹² "A'na quèmapi aquè pa'sarin hua'an ya'conacaso marè'. Yapa'pachina, piyapinènpita nontèrin: 'Inatohua' pa'pato, copirno chiníquèn nanan quètèrinco nara'pa' hua'anènta'huaso marè'. Oshaquèran chiníquèn nanan quètètohuachinco, huènantarahuè,' tosahuaton, ¹³ shonca inpriatonèn amatèrin. Huè'pachinara, a'naya a'naya coriqui quètèrin. Napopináchin quètèra'piarin. 'Iporaso' aquè pa'sarahuè. Iso coriqui quèchinquèma' ma'sha pa'anatoma', na'con na'con canacamaso marè', itèrin. Itahuaton, pa'nin. ¹⁴ Piyapinènpitaso nipirinhuè' co nohuantopihuè'. No'huipi. Napoaton comisionènpita a'papi copirno sha'huitacaiso marè'. 'Ina quèmapi co nohuantèraihuè' hua'anèntiincoiso'. Ama acoquèsohuè', itoonpi.

¹⁵ Copirnosos' nipirinhuè' co comisionènpita natètonhuè', chiníquèn nanan quètèrin. Napotohuachina, ya'huèrinquè huèantarín. Canquirahuaton, inpriatonènpita amataantarín. Huè'pachinara, '¿Onpota' canarama?' itèra'piarin. ¹⁶ A'naso' huè'sahuaton, itèrin: 'Ina nápo' coriqui siniro quètèranco. Ma'sha pa'anato, nani shoncaro' aquètè canarahuè', itèrin. ¹⁷ 'Ma noya sacatèran. Natèranco ni'quèhuarè', hua'an aco'inquèn. Shonca ninanoro'sa' hua'anèntaran,' itèrin. ¹⁸ Ina quèran a'na inpriatonèn huè'pachina, itèrin: 'Ina nápo' coriqui, siniro, quètèranco canta'. Ma'sha pa'anato, a'natèraporo' aquètè canarahuè', itèrin. ¹⁹ 'Natèranco ni'quèhuarè', quèmantá' hua'an aco'inquèn. A'natèrápo ninanoro'sa' hua'anèntaran,' itèrin.

²⁰ A'nanta' nipirinhuè' huè'sahuaton, itèrin: 'Quèmaso' siniro, co nosorancoihuè' ni'ton, tè'huatèranquèn. Co sacataponahuè', canaran. Co sha'topiranhuè', nitèrinso' manan. Canahuato, topinan osèrètarinco, ta'to, co sacatèrahuè'. Ina nápo' coriqui quètèrancoso' panioquè so'pinahuato, taparahuè. Ma'tana ya'huarin,' toconin. ²² 'Quèmaso' co noyanquènhuè', chiroran. Co pi'pisha tèranta' natèrancohuè'. Quèmaora nanamèn quèran napotaranquèn. Co sacataponahuè', canaran, ¿itèranco ti? ²³ ¿Onpoatonta' nipachin co bancoquè acoranhuè'? Inaquè acoranaporini, pi'pian tèranta' canaitohuè', itèrin. ²⁴ Ina quèran piyapinènpita sha'huitèrin. 'Iso quèmapi topinan quèran coriqui quètèrahuè. Coriqui osèrètahuaton, paso' quèmapi quètèquè', na'con na'con canarinso', itèrin. ²⁵ 'Co'ta, inaso' nani hua'huayátèrahuè coriqui ya'huètèrin. ¿Naquèranchin quètènta'i ti?' itèrin

piyapinèni. ²⁶ 'Ina mini quètèquë'. Noya natèrinco ni'ton, na'con ya'huëtarin. Na'con na'con quètanta-rahuë. A'naso nipirihuë' co natèrincohuë' ni'quëhuarë', pi'pian ya'huëtèrinso tèranta' osèretarahuë. ²⁷ Co nohuantèrinacosopitaso nipirihuë' ma-conco'. Isëquë chachin tèpaco', 'tènin,' itèrin Quisosori.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Ina tosahuaton, paantarin. Quirosarinquë ya'caritèriarin. ²⁹ Ya'caritahuaton, Oriposë panënuë canconin. Ina ya'cariya cato' ninano' ya'huërin. A'naso' Piti-paqui itopi. A'nanta' Pitania itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitèrin.

³⁰ —Paso' ninanoquë paco'. Pèi' ya'natirinquë canconpatama', mora hui'napishin a'sonpinan quënanconarama'. Co incari tèranta' huënsëchâtèrarinhuë'. I'quiritahuatoma', quëshico. ³¹ "¿Onpotaomata' i'quiritarama'?" itohuachinquëma', "Sinioro nohuantèrin," itoco', itèrin.

³² Itohuachina, pa'pi. Pa'sahuatona', mora a'sonpinan quënanconpi. Quisosori sha'huitèrinso chachin quënanconpi. ³³ I'quiritaquëya':

—¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itèrin hua'anèni.

³⁴ —Siniorori nohuantèrin, itohuachina:

—Inta nipachin, quëpaquë', itèrin.

³⁵ Napotohuachina quëpatopi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin. ³⁶ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtopi. Chiniquën hua'an pochin nicatona', napotapi. Inaquë Quisoso pa'sarin. ³⁷ Oriposë panën quëran nohuarapona pochin, imarinsopita chiniquën nonsapi.

—¡Ma noyacha Quisososo paya! Nani ma'sha nitotèrin. Yosë nohuanton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèrin, ni'nai. Yosëri a'paimarin hua'anëntinpoaso marë'. Siniorori chachin chiniquën nanan quëtèrin. ¡Ma noyacha Yosëso paya! Nanan anoyatèrinpoa' ni'ton, noya yonquirinpoa', topi. Noya cancantatona', napopi. ³⁹ Parisioro'sari natanahuatona', no'huipi.

—Imarinënsopita Maistro, sha'huitèquë' ta'china', itopi.

⁴⁰ —Ta'topi naporini, na'piro'sa tèranta' chiniquën nointonahuë', tènin Quisoso.

⁴¹ Ina quëran Quirosarin notënanquë canconpi. Canconpachina, piyapi'sa' yonquiaton, Quisoso sètèrin. Sëtatton, na'nèrin. ⁴² "Hua'qui' pënënpiranquëmahuë', co yanatanamacohuë'. Ipora tèranta' no'tèquën yonquirama' naporini, noya cancanchitomahuë'. Iporaso nipirihuë' co huachi nanitaramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantèrama'. ⁴³ Napoaton a'na tahuëri parisitarama'. Inimiconëmapita huëcapairahuatënënuëma', tancapitarinënuëma'. Ya'ipi parti quëran ahuearinënuëma'. Ninano pairapiramaso' inápa niponahuë', ma'sha a'mitë a'mitëtopi ya'conacaiso marë'.

⁴⁴ Ya'conahuatona', pëinëmapita ohuatapi. Co a'na na'pi tèranta' niya'huiritarinhuë'. Ya'ipinquëma' ta'huantarama'. Nicha'ëca' huanquëmaso marë' o'mapirahuë'. Co nohuantèramacohuë' ni'ton, Yosë ana'intarinquëma huachi," tènin Quisoso.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuaton, nipa'antopisopita a'parin.

⁴⁶ —Yosë quiricanën quëran tapon: "Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huë'in piyapi'sa' nontiincoso marë'," tènin Yosë. Canpitaso nipirihuë', ihuatèro'sa' ya'huëpiquë pochin nitèrama', itèrin Quisosori. Itahuaton, a'parin.

⁴⁷ Ina quëran nani tahuëri inaquë a'chinin. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa, ninano' hua'ano'sa', inapitaso' no'huitona', Quisoso yatëpapirinhue'. ⁴⁸ Na'a piyapi'sari nóya natanatona' yamotopi ni'ton, co nani-topihuë' macacaiso'.

Chiniquën nanantèrinso'

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

20 Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarahuatton, piyapi'sa' a'chintantarin. Noya nanan pënëntaquëya', cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

² —¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtèrinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

³ —Noyapa', carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, canta' insosona nanan quëtèrin-coso' sha'huitaranquëma'. ⁴ ¿Incarita' Coansha nanan quëtèrin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtèrin, piyapiri nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita yonquiatoma'? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtèrin-coso' sha'huichinquëma', itèrin Quisosori.

⁵ Natanahuatona', inahua capini ninontopi. "¿Ma'ta' itahua'? 'Yosëri nanan quëtèrin aporintacaso', itohuatèhua': '¿Onpoatomata' nipachin co natèramahuë'? itarinpoa'. ⁶ Nipirihuë': 'Co Yosëri nanan quëtèrinhuë'. Piyapiri quëtèrin, itohuatèhua', na'a piyapi'sa' chiniquën no'huarinënpoa'. Na'piquë të'yaratënënpoa', tëpamarinënpoa'. 'Yosëri a'parin pënëinpoaso marë', topi ya'ipiya," nitopi. ⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona': "Ahuën. Co quiyaso' nitotèraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotèraihuë'," toconpi.

⁸ —Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtèrin-coso' sha'huitaranquëmahuë', itèrin Quisosori.

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquipiso'

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ Ina quëran piyapi'sa' a'chintacaso marë', iso pënënto nanan sha'huitaantarin: "A'na quëmapi pancana iminin. Inaquë opasáchin sha'nin. Nani tiquihuachina,

inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë', nitërinso' patomachin maco'. Patomachin cantata' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin. Hua'qui' inaquë ya'huërin. ¹⁰ Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën ya'huërin'pa' a'parin. Patoma nitërinso' ma'caso marë' pa'pirinhuë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'papi. ¹¹ Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'pan-tapirinhuë'. Inanta' chiniquën no'huitona', ahuëantapi. Ahuëatona', topinan a'paantapi. ¹² A'nanta' a'pantapirinhuë'. Pë'sharahuatona', a'papi inanta'.

¹³ Napoin quëran hua'anëni yonquirin. '¿Ma'cha on-pochiya? Na'aya'pi a'papihuë'. Ahuërahuatona', topinan a'pairachinpi. Hui'nahuë nosoropirahuë', ina huachi a'paarahuë. Ina natëapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papihuë'. ¹⁴ Inpriatonënpitaso' hui'nin quënanahuatona', ninotopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntërapon. Huëco' tëpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua huachi,' nitopi. ¹⁵ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', aipiran të'yatahuatona', tëpapi.

Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon, hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'? ¹⁶ A'naróchin huëntarahuaton, inpriatonënpita tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tënahüë," itërin Quisosori.

Ina natanahuatona':

—¿Ama onporonta' napoinsohuë! topi.

¹⁷ Napohuachinara, nirayahuaton, itantarin:

—Napopiramahuë', ¿ma'ta' tapon nipachin pënëntona'pi iráca ninorinso? Ninshitaton, tapon: "Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhuë', pëina'piro'sa' co nohuantopihuë'. 'Nagoonin,' ta'tona', të'yatopirinahuë',

hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi mini na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë',' ta'ton, noya acoantarin.

¹⁸ Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ina na'pi chachin insosona anoantohuachin, ni'sharianin," itërin Quisosori.

¹⁹ Ina natanatona', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' no'huitopi: "Chinotatonpoa', pënënarinpoa'," ta'tona', yamapirinahuë' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa' të'huatatona', co mapihuë'.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ Napoaton a'naquën quëmapi'sa' amatahuatona', itapona': "Nonpintatoma', Quisosoquë paco'. Yaimaramaso pochin nicatoma', ina nontoco' atëhuëcaso marë'. Ina quëran sha'huirapihuatama', hua'ani sonto'ro'sa' a'paarin ina macacaso marë'," itopi. ²¹ Itohuachinara, pa'pi Quisoso nontapona':

—Ma noya Maistro nontërancoi. No'tëquën a'chinan. Yosë nanamën no'tëquën a'chintatoncoi, co hua'an tëranta' të'huatëranhuë'. ²² Napoaton yanatanainquën.

Noma copirnosos' nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachina', ¿noya ipora quëtacaso' ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

²³ Quisososo nipirinhuë' yonquipisopita nitotërin.

—¿Onpoatomata' yaatëhuëramaco? ²⁴ Noma coriqui quëshico ni'i, itërin. Napohuachina, quëtopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itaantahuachina, —Noma copirno chachin, itaantapi.

²⁵ —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtaantaco'. Naporahuaton, Yosëso' nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

²⁶ Na'a piyapi'sari Quisoso yaatëhuëpirinahuë', co nanitopihuë':

—Ma noyacha a'panitërin paya, ta'tona', co huachi natanpihuë'.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi. Satoro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. "Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanpiantarihuahuë'," toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapai.

²⁸ —Íráca Maistro Moisésë pënëninpoa': "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin," tënin Moisésë ninshitaton. ²⁹ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. ³⁰ Ina iini chachin imoroën maantarin. Moisésë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. ³¹ A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi. ³² Ina quëran sanapinta' chiminin huachi.

³³ Canchisë iinpitari chachin mapirinahuë', nanpiantacaso' tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

³⁴ —Co no'tëquën, iyaro'sa', yonquiramahuë'.

Isoro'paquë piyapi'sa' sa'api, so'yapi, inapopi. Ina quëran chiminpi. ³⁵ A'naquën Yosëri noya ni'ninsopita inápaquë pantarapi. Nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co so'yaponahuë'. ³⁶ Co huachi chiminaponahuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi. Nanpiantarapi ni'ton, Yosë hui'ninpita chachin nisapi.

³⁷ Chiminpisopita tëhuëchachin nanpiantarapi. Ina a'chinchinquëma'. Moisésë chachin ninshitërinso'. Nara'huaya orotarinsos' nicaso', Yosëri nontërin: "Caso' Yosëco. Apraan chinotarincos'. Isaco, Cacopo, inapitan-ta' chinotarincos'," tënin Yosë. ³⁸ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton inapitanta'

nani chiminpirinahuè', nanpimiataantapi, itèrin Quisosori.

³⁹ Cotio maistro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha, Maistro, yonquiran paya! ténin a'na'.

⁴⁰ Ina quèran tè'huatatoná', co huachi nohuantopihuè' nataantacaiso'.

Yosèri a'paimarinso'

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ Ina quèran Quisosori itantapon:

—Íráca Yosè quiricanènuquè sha'huitèrinpoa'. "A'na tahuèri a'na quèmapi acoarahuè piyapi'sa' nicha'écaso marè'. Inaso' Cristo," ténin íráca. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara: "Cristoso' Tapico' shiin," topi. Napopirinahuè', ⁴² íráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninorin. Sarmoquè ninshitaton, naporin:

Yosèri Sinioronèhuè sha'huitèrin: "Inchianèhuè quèran huènsèquè'

⁴³ inimiconènpita cari minsèchinquèn," itèrin Yosèri, ténin Tapi.

⁴⁴ Shia'huain niponahuè', Cristo yonquiaton, "Sinioronèhuè," ténin Tapi. Piyapi chachin nipirinhuè', Tapiri chinotèrin. ¿Onpoatonta' naporin? itèrin Quisosori.

Cotio maistro'sa' yanonpipiso'

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Ya'ipi piyapi'sa' natantapaquè, ca'tano'sanènpita pènènaton, itapon: ⁴⁶ "Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinènuquèma'. 'Noya noyaco', ta'tona', naporopi a'mopi piyapi'sari nicacaiso marè'. Cachiquè pa'pachinara, na'a piyapi'sari nontopi. 'Huè'cama maistro', ito-huachinara, pa'yatopi. Niyontonpiso pèiquè ya'conahuatona', hua'ano'sapitarè' yahuènsèconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuènsèconpi. ⁴⁷ Noya nonaponaraihuè', a'naya a'naya quèyorono'sa' nonpintatona', ma'shanènpita matopi. Ama noninacaiso marèhuè' hua'qui' Yosè nontopirinahuè', co cancanèna quèran natèpihuè'. Ina marè' aquè aquètè' Yosèri ana'intarin," itèrin.

Quèyoron Yosè marè' coriqui acorinso'

(Marcos 12.41-44)

21 Yosè chinotopiso pèiquè a'na cacon ya'huèrin. Inaquè coriqui Yosè marè' po'mopi. Quisosori notèèrahuaton, na'a ma'huano'sa' ni'nin. Na'con coriqui inaquè po'morapirinahuè'. ² Ina quèran a'nara quèyoron huè'nin, sa'ahua nininso'. Catotèra'huayaichin coriqui po'moquirin. ³ Ina ni'sahuaton, Quisosori itèrin:

—No'tèquèn itèranquèma', na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahuè', iso quèyoronso nipirinhuè' na'con na'con po'moquirin. ⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopisoíchin po'mopi. Iso sanapiso nipirinhuè', pi'pian ya'huècharinso', ya'ipi po'moton, tiquirin. Napoaton na'con na'con Yosè quètèrin, tènahuè', ténin Quisoso.

Yosè pèinèn ohuatapiso'

(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Yosè chinotopiso pèi' nicatona', a'naquèn nitapona': —Ma noyápiachin na'pi quèran nipi. A'naquèn ninshiyaráchin Yosè marè' acopiso', nitopi. ⁶ Napohuachinara, Quisosori itèrin:

—Íporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahuè', a'na tahuèri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tèranta' niya'huiritarinhuè', itèrin.

Ayaro' tahuèri ya'caritèrinso'

(Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23)

⁷ Napohuachina, natanpi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ina tahuèri'sa' naniriahuachin, ¿ma'ta' onporahuachina', nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁸ Napotohuachinara: "Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinènuquèma'. A'naquèn huècatona': 'Caso' Cristoco. Yosè chachin a'pairinco', tosapi. A'napitanta' nonpinanan sha'huirapi. 'Nani tahuèri naniriarin, nitotèrai,' tosapi. Ama inapita imacosohuè'. ⁹ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuèrahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohuè'. Piyapi'sa' co noyahuè' nicatona', na'a quira nisapi. Napoaponahuè', co isoro'pa' ta'huanchátèraponhuè'.

¹⁰ Nisha nisha piyapi'sa' capini quira nisapi. Copirnoros'a' capini nino'huitona', piyapinènpita camairapi quira nicacaiso marè'. ¹¹ A'na parti a'na parti panca ocohua pa'sarin. Cosharori pahuantohuachina', piyapi'sa' tanari tiquirarin. Nisha nisha parti chiníquèn canio matarin. Na'a taquirapi. Yosè nohuanton, nisha nisha ma'sha inápaquè ya'noarin. Quènanahuatona', piyapi'sa' pa'yanapi. Ya'ipiya tè'huatapi. Ayaro' tahuèri ya'caritohuachin, ayonquicaiso marè' napoarin.

¹² Co'huara ma'sha onpoyatèrasohuè', co noya piyapi'sahuè' masarinènuquèma'. Imaramacoso marè' aparitarinènuquèma'. Cotio niyontonpiso pèiquè sha'huirapiarinènuquèma'. Tashinan pèiquè po'morarinènuquèma'. Imaramacoso marè' copirno ya'huèrinquènta' quèpararinènuquèma'. ¹³ Naporo' inapitanta' Yosè nanamèn sha'huitohuatama', natanapi. ¹⁴ Ma-pachinènuquèma', ¿Ma'cha tonopocoya?' ama tocosohuè'. ¹⁵ Catahuananquèma' noya nonacamaso'. Ca nohuanto, noya yonquiarama'. Inimiconènpita co nantapihuè' a'paniinquèmaso'. ¹⁶ Tataparima' co imatonahuè', sha'huirapiarinènuquèma'. Iyaparima', què-mopinèmapita, amiconèmapita, inapita sha'huirapiarinènuquèma'. A'naquèma' tèpararinènuquèma'. ¹⁷ Imaramacoso marè' na'a piyapi'sa' no'huirarinènuquèma'. ¹⁸ Napoaponahuè', Yosè ni'sarinquèma' Co inquèma tèranta' chimimiataramahuè'. ¹⁹ Noya imamiatohuatamaco, cha'èsarama'.

²⁰ Notohuaro' sontaro'sa' nisha parti quèran huècatona', Quirosarin tancapitapi. Ina ni'patama', nani tahuèri nanirinso' nitotarama'. 'Quirosarin ata'huantapi,' tosarama'. ²¹ Naporo' ta'acaso' ya'huèrin. Cotia parti ya'huèhuatama', motopi'pa' ta'aco'. Ninanoquè

ya'huëhuatama', a'naroáchin pipico'. Iminëmaquë ya'huëhuatama', ama ninanoquë ayancontacosohuë'.²² Ina tahuëri'sa' nanihuachin, na'con parisitapi. Iráca Yosë quiricanënuquë ninorinso chachin naporo huarë' Yosëri chiníquën ana'intarin.²³ Cayorono'sa', hua'huahuano'sa', inapitaso' sacai quëran ta'arapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosëri no'huiton, cotioro'sa' ana'intarin.²⁴ Inimicoro'sa' huëcatona', na' piyapi'sa' sahuëniquë tëparapi. Nisha nisha son-taro'sari ya'huëpiquë quëparapi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sa' Quirosarinquë ya'conahuatona', camaitapi. Hua'qui' inaquë ya'huapona'. Tahuërinën nanihuachina, Yosë nohuanton, pipiapi.

Quisoso o'mantacaso' tahuëri

(Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)

²⁵ Ina quëran Yosë nohuanton, pi'i tashiarin. Co huachi yoqui a'pianinhuë'. Tayloraro'sa' inápa quëran anotarín. Marënta' panca co'sacaitapon ni'ton, tënëntapon. Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapona'.²⁶ Inápaquë ya'huërinso pitanta' nacon nacontapon. Piyapi'sa' nisha nisha yonquiatona', t'ëhuatapona'. '¿Ma'cha onporo'poya?' ta'tona', pa'yani yatëpapon.²⁷ Ina quëran ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantararahuë. Chiníquën nanantato, o'mantararahuë. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë.²⁸ Napoaton nisha nisha quira nisahuachina', nisha nisha ma'sha onporahuachina', ama pa'yancosohuë'. O'manta'huaso' tahuëri naniriarin ni'ton, nóya cancantatoma', ninaco. O'mantahuato, noya nicha'ësaranguëma'. Yosë'pa' quëpantaranquëma', itërin Quisosori.

²⁹ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "Iquiri nara papotërin quëran nitotoco'. A'napita nararo'santa' yonquico'.³⁰ Nara ta'amënuquë monoantahuachina: 'Nani o'napi naniriarin,' topi.³¹ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin. Yosë hua'anëntarinpoa', tosamama'.

³² No'tëquën itëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasohuë', nani ma'sha onporapi.³³ Isoro'pa' ta'huantarin. Pi'iro'tënta' ta'huantarin. Ca nanamëhuëso nipirinhuë' co onporonta' ta'huantarinhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipiya sha'huitëranquëmaso chachin naniarin.

³⁴ Ni'cona nianiantotamaco. Ama pita pa'yataca-soachin cancantocosohuë'. Ama no'picosohuë'. Ama ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', co aquëtë' yonquiamacohuë'. Co noya nianahuatamacohuë',³⁵ huënsón a'naroáchin ma'sha maninso pochin, a'nanaya o'mantararahuë. Ya'ipi piyapi'sa' a'ninquëchin ni'sarinaco.³⁶ Napoaton noya cancantatoma', Yosë nontoco' achinancainquëma' cha'ëcamaso marë'. Yosë quëran caso quëmapico ni'to, co imapisopitahuë' ana'intarahuë. Apira apira Yosë nontohuatama', naporo' tahuëri co tapanatomahuë', noya huaniparamaco," ténin Quisoso.

³⁷ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë a'chinin. Tashi' nipachina, Oriposë panënuquë huë'ëcaso marë'

pa'nin.³⁸ Tashiramiachin na'a piyapi'sa' chinotopiso pëiquë pa'pi Quisoso natanacaiso marë'.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

22 Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' cotioro'sa' niyontonpi Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquicaiso marë'. Ina tahuëri nanihuachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'.² Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotopi Quisoso tëpacaiso'. Piyapi'sa' t'ëhuatatona', co nanitopihuë' a'ninquëchin macacaiso'.

³ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' sopairi ya'coancantërin, Cotasë Iscarioti itopiso'. Sopairi ya'coancantohuachina,⁴ corto hua'ano'saquë pa'nin. Cotio sontaro'santa' nontërin Quisoso sha'huirapicaiso marë'.⁵ Natanahuatona', pa'yatopi. Ina marë' coriqui quëtacaiso sha'huitopi.

⁶ —Noyapa', ta'ton, Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

⁷ Pascoa tahuëri'sa' nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Naporo tahuëri chachin carniroa'hua iráca tëpapiso pochin tëpaantapi yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi.

⁸ Quisosonta' yonquirin ina pochin capacaso' ni'ton, Pitro, Coanша, inapita sha'huitërin:

—Paatoma', Pascoa coshoro' tapaco' capaquëhuaquë, itërin.

⁹ —¿Intohuata' paato'i tapai? itopi.

¹⁰ —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'. Pëiquë ya'conconpachin, canpitanta' ya'conco'.¹¹ Pëi' hua'anën quënanconpatama', natanconco'. "¿In-sëquëta' patoana ya'huërin Pascoa coshoro' capaca'huaiso?' ténin Maistro," itonco'.¹² Napotohuatama', panca patoana a'notarinquëma', inápaquë nininso'. Misa, huënsënan, inapita nani ya'huërarin. Inaquë coshoro' tapaco' canpoa' capaquëhuaquë, itërin Quisosori.

¹³ Itohuachina, paatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa coshoro' acopi capacaiso marë'.

¹⁴ Ora nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' huë'pi. Huëcatona', misaquë huënsëquipi.

¹⁵ —Apira Pascoa coshoro' ca'sarëhua'. Pa'pi nohuantërahue canpitario'co ina capa'huaso'. Ipora tëranta' ca'ahua' co'huara chimianahuë'.¹⁶ Yosë natëto, chiminarahuë. Iporáchin Pascoa coshoro' ca'sarahue. Ina quëran Yosë hua'anëntërinso' naniquë huarë' ca'sarahue. Naporo' noya noya ya'huarigua', itërin.

¹⁷ Minëa'hua masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquë, Tata," itahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Canpitanta' pi'pian pi'pian o'oco'. ¹⁸ Ipora quëran huarë' co huachi huino o'osarahuë'. Yosë isoro'pa' hua'anëntaquë huarë' o'oantarahuë, itërin.

¹⁹ Ina quëran cosharo' masahuaton, "Yosparinquën, Tata," itahuaton, së'panin. Inapotahuaton, a'naya a'naya quëtërin.

—Ca nonëhuë pochin iso'. Canpita marë' chiminarahuë. Ca chinotomaco, ca'co', itërin.

²⁰ Nani coshatohuachinara, ninëa'hua maantarin.

—Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Huënainëhuë quëran nicha'ësaranquëma'. ²¹ Napoaponahuë', a'naquëma' carë'quëma chachin coshatapomarahuë', sha'huirapiaramaco. ²² Yosë quëran quëmapico nipo-
rahuë', ina nohuanon, chiminarahuë. Napoapon-
ahuë', sha'huirapirincoso', chiniquën parisitapon. Yosëri ana'ntarin, tënin Quisoso.

²³ "¿Inquënpocha yasha'huirapirëhua' nicaya?" ni-topi.

Chini chiniquën nanantacaso' nohuantopiso'

²⁴ Ina quëran inahua capini ninontapi. "¿Inquënpoa-
ta' chini chiniquën nanantë'rë'pëhuaya?" nitopi. Ya'ipiya
chiniquën nanan nohuantopi. ²⁵ Napoaton Quisosori
itërin: "Nisha piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë'.

Hua'anënapita chiniquën nanantatona', piyapinëpita
camaipi. 'Caso' noyaco ni'ton, "a'paitona'pi," itoco,' to-
conpi a'naya a'naya. ²⁶ Canpitaso nipirinhue' ama ina
pochin yonquicosohuë'. Insosona chiniquën nananta-
caso nohuantohuachin, a'napita na'con na'con
catahuacaso' ya'huërin. Hua'an yanipatama', piyapimia
pochin cancantoco'. ²⁷ Ni'co'. Hua'anso' huënsërahua-
ton, coshatarin. Piyapinëpitaso nipirinhue' sacatapi.
Co hua'anën pochin chiniquën nanantopihuë'. Caso
nipirinhue' piyapimia pochin cancantërahuë. Apira api-
ra a'napita catahuarahuë.

²⁸ Canpitaso' noya imaramaco. Aparisitopirinacohuë',
co a'poramacohuë'. ²⁹ Ina marë' Yosë'pa' canaarama'.
A'na tahuëri Yosë nohuanon, hua'anëntarahuë. Na-
poro' canpitanta' acoaranquëma' hua'an pochin nica-
maso'. ³⁰ Hua'anëntohuato, carë'quëma' noya
coshatë'rëhuaso pochin nóya cancantarama'. Inaquë
catahuaramaco ya'ipi isairi'sa' hua'anënta'huaso',"
itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Ina quëran Simon Pitro pënënin chiniquën cancan-
tacaso marë'.

—Tëhuëchachin iya Simon sopai yaminsërinquë-
ma'. Inari nani Yosë nontërin: "Arosë pintiapiso pochin
tëni'i, topirahuë'," itërin. "Inta nipachin tëniriquë',"
itërin Yosëri. Napoaton sopai chiniquën sha'huitarin-
quëma' naniantamacoso marë'. ³² Caso nipirinhue'
iyasha, nani Yosë nontërahuë ama a'poancoso
marëhuë'. Napoaton co naniantomiatarancohue'.

Noya imaantahuatanco, iyanpita achinicancanquë',
itërin.

³³ —Sinioro, co caso' a'poaranquënhuë'. Tashinan
pëiquë po'mohuachinënhuën, canta' ya'co'in. Yatëpa-
pirinacohuënta', co tē'huatarahuë', tënin Pitro.

³⁴ —No'tëquën iyasha itaranquën. Ipora tashi
chachin, co'huara atari përasatë'rasohuë', cararo'
nonpinapiaranco. "Co caso' Quisoso nohuitërahuë',"
toconapon, itërin Quisosori.

Tëniarinso'

³⁵ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon:

—Íraca a'chinacamaso marë' a'paranquëma'.

Pa'patamara, coriqui, pë'pëto, sapatë', co inapita
tërantat' quëparamahuë'. Topinan pa'patamara, ¿co
manta' pahuantërinquëmahuë' ti? itërin.

—Co manta' pahuantërincoihuë'. Noya pa'nai, itopi.

³⁶ —Iporaso nipirinhue' sacai' nipon. Napoaton ama
topinan pacosohuë'. Coriqui, pë'pëto, inapita ya'huëto-
huachinquëma', quëpaco'. Co sahuëni ya'huëtohuach-
inquëmahuë', a'moramaso' pa'anatoma', sahuëni
pa'anco'. ³⁷ Íraca Yosë quiricanën quëran ninorinaco.
"Apiro'sarë' acorapi," tënin. Napopiso chachin apiro'sa
pochin cancantatonaco, masarinaco. Ya'ipi ninorina-
coso' nanicaso ya'huërin, tënin.

³⁸ —Ni'quë' Maistro. Cato' sahuëni ya'huëtërincoi, ito-
huachina:

—Tatoco huachi pa'ahua', itërin Quisosori.

Quisoso sëtatón, Yosë nontërinso'

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Ina quëran pipirahuaton, Oripasë panënhuë
pa'nin. Nani tashi' inaquë pa'nin. Ca'tano'sanënpitarin-
ta' imapi. ⁴⁰ Inaquë canconpachinara:

—Yosë nontoco' iyaro'sa', ama sopai minsëinquëma-
so marëhuë', itërin.

⁴¹ Ina quëran amashamiachin pa'sahuaton, isonin
quëran, inaora Yosë nontërin: ⁴² "Quëma nohuantohu-
atan Tata, nicha'ëco, ama ma'sha onpo'isohuë'. Main
o'brëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita-
ta'huaso' nohuantaporahuë', quëma nohuantohuaton,
ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tënahuë.
No'tëquën yanatëranquën," itërin.

[⁴³ Nani nontohuachina, anquëni inápa quëran
o'marahuaton, achinirin. ⁴⁴ Ina quëran pa'pi sëtatón,
chiniquën Yosë nontaantarin. Oncainën huënai pochin
no'paquë hui'shirin.]

⁴⁵ Nani Yosë nontohuachina, ca'tano'sanënpita
paahuantapirinhue'. Huë'ësápi quënanconin. Sëta-
tona', huë'ësápirinahuë'.

⁴⁶ —¿Onpoatomata' iyaro'sa' huë'ësárama'? Huën-
sëatoma' Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso
marëhuë', itërin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Nontaso chachin, na'a piyapi'sa' canqui. Cotasë quëchitëriarin. Inanta' ca'tanaponahuë', a'notiarin. Quisoso ya'yoranquirahuaton, apinorin.

⁴⁸ —Iya Cotasë, Yosë quëran quëmapico nipirahuë', ¿sha'huirapitonco, apinoranco ti? itërin.

⁴⁹ Ca'tano'sanënpitari quënanahuatona', "Quisoso yamasapi," ta'tona', yaahuëtopi.

—¿Sahuëniquë Siniro ahuëchi? itopirinahuë'.

⁵⁰ Co'huara a'panichatërasohuë', a'naso' corto hua'an piyapinën ahuëaton, inchinan huëratën nishitëtërin.

⁵¹ —Tananpitëquë' iyasha. Ama ahuëquësohuë', itërin Quisosori.

Ina quëran së'huahuëratërahuaaton, a'naroáchin anoyatërin. ⁵² Naporahuaton, corto hua'ano'sa', capi-tano'sa', ansiano'sa', inapita itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quëerahuatoma', huë-capairamaco. Tëpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco ti? ⁵³ Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Nicapomaramaco huë', co manamacohuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, iporasos' masaramaco. Tashi pochin cancantërama' ni'ton, sopai camairinquëma' co noyahuë' nicacaso marë', itërin.

Pitrori nonpinapirinsos'

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquënan nanantërinso' pëinënuquë quëpapi. Pitrori aquë quëran imaquiarin. ⁵⁵ I'iratëquë huarë' imaquirahuaton, pairaanaquë ya'conin. Inaquë ponisario'sa' nani a'pëtopi napëntacaiso marë'. Pana yon-sanquë huënsërahuaaton, inanta' napëntarin. ⁵⁶ Napënta-quëya', a'na cosonari quënanin. Noya ni'sahuaton:

—Iso quëmapinta' Quisoso imarin, tënin.

⁵⁷ —¿Co imoya caso' ina nohuitërahue'! itërin Pitrori.

⁵⁸ Co hua'quiya quëranhuë' a'na quëmapiri niantarin.

—Quëmanta' Quisoso imaran topirahuë', itërin.

—Co'chi iyasha imarahuë' paya, itaantarin.

⁵⁹ A'na ora pochin nisahuaso', a'nanta' taantapon:

—Cariria piyapi pochin nonin ni'ton, iso quëmapinta' Quisoso ca'tanin tënahuë, tënin.

⁶⁰ —¿Co'chi iyasha paya! Co cariso' nohuitërahue', itaantarin.

Nonaso', atari përarin. ⁶¹ Naporo chachin Quisosori tahuëretahuaton, Pitro notëërin. Ni'sarin ni'ton, ninorinsos' Pitrori yonquirin. "Ipora tashi chachin, co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiranco," ¿itërinco pora? ta'ton, ⁶² aipiran pipirahuaton, na'nërin. Chiniquënan sëtatón, na'nërin.

Quisoso tēhuapiso'

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Ina quëran ponisario'sari Quisoso tēhuapi. Tēhuarahuatona', ahuëpi. ⁶⁴ Tonporayatahuatona', panpirayapi.

—¿Inta' ahuërinquënan? Ninoquë', itopi.

⁶⁵ "¿Quëmaso' hua'anquënan ti?" itatona', tēhuapi. Nisha nisha itatona', no'huipi.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Tahuërihuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita niyontonpi. Nani niyontonpachina', inaquë Quisoso quëpapi natanacaiso marë'.

⁶⁷ —Quëmaso' Cristo Yosë a'paimarinquënsos' nipatan, no'tëquënan sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Sha'huitohuatënuquëma', co natëaramacohuë'.

⁶⁸ Ma'sona tëranta' natanpatënuquëma', co a'pani-antaramacohuë'. ⁶⁹ Nipirinhue', ipora quëran huarë' caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë inchinanën quëran huënsëapo. Inaquë chiniquënan nanantarahue', itërin.

⁷⁰ —Napoahuarë' ¿quëmaso' Yosë hui'ninquënan ti? itopi.

—Ca mini inaco, itërin.

⁷¹ —Co huachi aquëtë' sha'huirapicaiso' nohuantari-huahue'. "Ca Yosë hui'ninco," toconin, nani natanëhua', nitopi.

Piratoquë quëpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

23 Ina quëran pipirahuatona', Piratoquë Quisoso quëpapi. ² Inaquë sha'huirapipi.

—Iso quëmapipi piyapi'sa' nonpintarin. "Noma copirno coriqui yama'pahuachinquëma', ama quëtocosohuë'," tosahuaton: "Caso' Cristoco. Yosë a'paimarinco hua'anënta'huaso marë'," toconin, itopi.

³ —¿Quëmaso' cotioros'sa' copirnonquënan ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin.

⁴ Nonapipiso' natanahuaton, ya'ipi cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa' inapita itapon:

—Iso quëmapiso' noya, tënahuë. Co manta' onporinhue'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuë', itopirinhue', ⁵ aquë aquëtë' no'huitatona', itaantapi:

—A'chintohuachina, piyapi'sa' nisha nisha yonqui. Naporahuaton, copirno yano'huipi. Ya'ipi parti a'chinárin. Cariria parti quëran huëcatón, ya'ipi Cotia parti pa'tërin. Isëquënta' a'chinarin, itopi.

Irotisëquë a'parinsos'

⁶ Ina natanahuaton, "¿Cariria parti quëran huë'nin ti?" itërin Piratori. ⁷ "Ina quëran mini," itopi.

I'huamiáchin Cariria hua'an Quirosarinquë huë'nin ni'tapon, Irotisë itopiso'. Inaquë ya'huarin ni'ton, Quisoso yaa'parin Irotisë nontacaso marë'. "Ina piyapinën ni'ton, inari ana'inchin," ta'ton, a'parin. ⁸ Inaquë canconpachina, Irotisëri pa'yatërin. Hua'qui' Quisoso yani'pirinhue', co nohuichatërarinhue'. Nani ma'sha naporinsos' nani natantërin. "Yosë pochin ninin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin," topi natantërin. "Anoyato-

huachin, canta' ni'i," tēnin. ⁹ Napoaton Quisoso canqui-huachina, hua'qui' nontopirihuë', co a'panitērinhuë'. Na'con natanpirinhuë', ta'tárin. ¹⁰ Corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapita huëcatona', Quisoso sha'huirapiapirihuë', co manta' tēninhuë'. ¹¹ Napo-huachina, Irotisēri tēhuarin. Sontaronēnpitarinta' tē-caripi. Noyápiachin hua'an a'morinso pochin a'mo-tahuaton, Piratoquë a'paantarín. ¹² Nani hua'qui' Pirato Irotisērē' nino'huipirihuë', naporu quēran huarē' co huachi niinimicotopihuë', noya ninontantapi.

Tēpacaso' sha'huirinso'

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³ Ina quēran Piratori piyapi'sa' amatērin. Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa', inapitanta' ayontonahuaton, itērin:

¹⁴ —Canpitaso' na'con Quisoso sha'huirapirama'. "Piyapi'sa' sha'huitarin niahuëcaiso marē'," itopirama-cohuë'. Nani hua'qui' nontērahuë', canpitanta' natana-ma'. Iso quēmapi'so' noya. Sha'huirapirama'huë', co manta' onporinhuë', tēnahuë'. ¹⁵ Irotisēnta' inachachin tēnin. Napoaton a'patiantarinco. Co tēpacaso' ya'huērinhuë'. ¹⁶ Topinan ahuihuitahuato ocoi'i, topi-rahuë', itērin.

[¹⁷ Nani Pascoa tahuēri a'nara' apina'pi tashinan pēi quēran ocoirin pipicaso marē'. Iso pi'ipinta' a'nara' ocoicaso' ya'huērin.] ¹⁸ Piyapi'sariso nipirihuë' chiníquēn nontopi.

—¡Quisosos' tēpaquë'! ¡Parapasē ocoitocoi! itopi.

¹⁹ Parapasēso' co noya quēmapihuë'. Tēpatona'pi inaso'. Ninanoquë piyapi'sa' sha'huitērin niahuëcaiso' ni'ton, tashinan pēiquë nani po'mopi. ²⁰ Pirato co nohuantērinhuë' Quisoso tēpacaso'. Napoaton: "Ocoi'i," tantarin.

²¹ Naquēranchin chiníquēn nontaantapi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimí'in! ¡Inaquë patanantëquë' chimí'in! itaantapi.

²² —¿Ma'marēta' atēpachi? Nani natanpirahuë'. Co manta' onporinhuë'. Co tēpacaso' ya'huērinhuë', tēnahuë'. Topinan ahuihuitahuato, ocoi'i, tēnin. Nani cararo' inachachin itaantarín.

²³ "¡Corosëquë patanantëquë' chimí'in!" itaantapi. Chiníquēn nontápi ni'ton, "Inta nipachin," itērin.

²⁴ Napotahuaton, sontaro'sa' sha'huitērin corosëquë patanantacaiso marē'. ²⁵ Parapasēso' tēpatona'pi nipirihuë', tashinan pēi quēran ocoirin. Piyapi'sari huayonpi ni'ton, ocoirin. Quisososo nipirihuë' co ocoirinhuë'. Tēpacaiso marē' sha'huitērin. Cotioro'sa' nohuantopiso chachin ninin.

Corosëquë patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Ninano quēran quēpasoi', a'na quēmapi Simon itopiso' nacapipi. Imin quēran huēntararin. Inaso' Siriniquë ya'huērin. Sontaro'sari masahuatona', corosë apitēntopi. Quisoso pinēn quēran quēpatērin.

²⁷ Na'a quēmapi'sari imasapi. Sanapi'sarinta' imasapi. Quisoso yatēpapiso marē' chiníquēn sētatona', na'nērapí.

²⁸ Tahuērētahuaton, Quisosori itapon:

—Ama imoyaro'sa' ca marē' na'nēcosohuë'. A'na tahuēri Quirosarinquë ya'huēramasopita na'con parisitarama'. Hua'huamapitanta' parisitapi. Ina yonquiatoma' tēhuēnchinsó', sētoco'. ²⁹ Naporu' tahuēri'sa' hua'huahuaninsopita na'con na'con parisitapi. Hua'huinpita yonquiatona', sētapi. Co hua'huanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. ³⁰ Piyapi'sa' chiníquēn parisitapi ni'ton, "Motopi quēran na'piro'sa' notarintahuatona' imotērinpoa' naporini, noya niitonhuë'," tosapi. ³¹ Ni'co'. "Nanpimē' co huēyarínhuë', yanimēso nipirínhuë' a'naroáchin huēyarín," topi. Caso' nanpimē pochin nipirahuë', aparisitarinaco. Canpitaso' yanimē pochin ninama' ni'ton, chini chiníquēn aparisitarinēnquëma' tēnahuë', itērin Quisosori.

³² Cato' apiro'santa' quēpapi inapitanta' tēpacaiso marē'. ³³ Pa'sahuatona', a'na panēa'huayaquë canconpi, "Nansē Moto'," itopiquë. Inaquë canconahuatona', corosëquë patanantopi. Cato' apiro'santa' nisha patanantopi. A'na ahueñan quēran, a'na inchinan quēran. Quisososó' ahuancanapipi. [³⁴ Patanantopirihuë', Yosē nontērin.

—Tēparinacoso marē' Tata, ama ana'intëquësóhuë'. Co nohuitatonacohuë', napotarinaco, itērin.]

Ina quēran sontaro'sa' capini ninontopi. "Huëco' nicanatēhua' Quisoso a'morinso' maahua'," nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi.

³⁵ Na'a piyapi'sa' inaquë ni'sapi. Cotio hua'ano'sariso' tēhuapi.

—A'napita nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitērinhuë'. Inaso' Cristo, Yosēri chachin huayoninsó' nipachin, inaora cha'ë'in, nitopi tēhuatona'.

³⁶ Sontaro'sarinta' tēhuapi. Ya'cariconahuatona', huino main nininso' ihuētopi.

—O'oquë' Maistro. ³⁷ Quēmaso' cotioro'sa' copirnonquēn nipatan, corosë quēran nohuararahuatón, cha'ëquë', itoonpi.

³⁸ Onporinso marēsona tēparapiso' ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Nani ninshitohuachina, corosëquë chachin motēn pētēcha achinpitopi.

³⁹ Cato' apiro'santa' corosëquë parisitapi. A'nari Quisoso no'huirin.

—Quēmaso' Cristonquēn nipatan, corosë quēran nohuararahuatón, cha'ëquë'. Ina quēran quiyanta' nicha'ëcoi, itērin.

⁴⁰ A'nariso nipirihuë' pēnēnin:

—Ta'tëquë'. ¿Co pi'pisha tēranta' Yosē tē'huatēranhuë' ti? Tēpararinēn quēmanta'. ⁴¹ Canposo' co noyahuë' ninē'. Napoaton no'tëquēn coisē ana'intarínpo'. Iso quēmapi'so' nipirihuë' nóya. Co manta' onporinhuë', itērin.

⁴² Ina quēran Quisoso itapon:

—Hua'anēntacaso' caniaritohuatón, yonquico Sinioro canta', itērin.

⁴³ —Tèhuënchachin iyasha ipora tahuëri chachin carè'quën Yosè'pa' ya'huëcontaran, itèrin.

Quisoso chimininso'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashiarin. I'huaraya huarè' yono tashi pochin ninin. ⁴⁵ Co huachi pi'i a'pininhuè'. Naporo' Yosè chinotopiso pèi' tanontèn nè'mètëquë patonpiso' inaora noshatèrin. ⁴⁶ Napo-huachina, Quisoso chiniquën nonin.

—Apira Tata chiminarahuë. Hua'yanëhuë quëpaquë', itahuaton, chiminin. ⁴⁷ Capitanso' ina ni'sahuaton, Yosè chinotèrin:

—Tèhuënchachin iso quëmapi co manta' onporinhuë', ténin.

⁴⁸ Na'a piyapi'sa' Quisoso chimininso' ni'sapi. Nani chiminpachina, pa'yanpi. Chiniquën sètaton', yanquëpi. ⁴⁹ Imarinsopitaso' nipirinhue', aquë quëran notëerapi. Sanapi'santa' Cariria parti quëran imaquitona', inaquë ni'sápi.

Quisoso pa'pitopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰ A'na cotio hua'an ya'huërin, Arimatiaquë ya'huërinso'. Cosi itopi. Cotio hua'an niponahuë', noya quëmapi. Yosè no'tëquën chinotèrin. "A'na tahuëri Yosè acorinso' isoro'paquë hua'anëntapon," ta'ton, Yosè chinotèrin. A'napitari Quisoso yatëpahuachinara, "Ama tēpacosohuë'," itopirinhue', co yanatëpihuë'. ⁵² Quisoso chiminpachina, Piratoquë pa'nin. "Quisoso nonën quëtoco quëpa'i," itohuachina, "Noyahua", quëpaquë'," itèrin. ⁵³ Ina natanahuaton, pa'nin. Corosë quëran nonën anohuararahuatona', morinquë so'quëetopi. So'quëetahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Inaquë co inson-ta' chimipi po'moyatërarinhue'. Inaquë nonën po'mopi. ⁵⁴ Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, co-tioro'sa' tapatapi chinotacaiso marè'. Napoaton pi'i yaya'conahuaso', manorahuatona po'mopi.

⁵⁵ Sanapi'santa' Cariria quëran imaquipiso' pa'sahuatona', na'pi nanin quënanconpi. Po'mopiso' ni'pi.

⁵⁶ Nani ni'pachinara, ya'huëpi'pa' paantapi. Inaquë no'morain pimóton nininso' tapapi. Pimo hua'sainta' tapapi Quisoso nonën pashitacaiso marè'. Chinoto tahuëri nanihuachina, chinotopi. Moisésë sha'huirinsocachin chinotopi.

Quisoso nanopiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

24 Tomio tahuëri nanihuachina, tashíramiachin sanapi'sa' pa'pi. Pimo hua'sai', no'morain pimóton nininso' inapita quëpatona', na'pi naninquë pa'pi. ² Canconpachinara, pancara'pi pa'copitopiso' nani chi'huincapi ni'conpi. ³ Na'pi naninquë ya'conpirinahuë', Siniro Quisoso nonën co quënanpihuë'. ⁴ "¿Onporincha nicaya?" ta'tona', huaniápirinhue', a'nanaya catoya'piri ya'notimarin. Piyapi pochin niponahuë', a'mopiso' huënaráchin huënaráchin ya'nopi.

⁵ Sanapi'sa' pa'yanpi. Tè'huatatona', monshoapirinhue', catoya'piri itapona':

—¿Onpoatomata' chimipi po'mopiquë Quisoso yonirama'? Inaso' nanpiárin. ⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Nani nanopiantarin. Caririaquë sha'huitërinquëmaso', ¿co yonquiramahuë' ti? ⁷ "Yosë quëran quëmapi co niporahuë', ina nohuanton, oshahuano'sa' masarinaco. Corosëquë patanantarinaco. Tëpapirina-cohuë', cara tahuëri quëran nanopiantarahuë'," itèrin-quëma', itopi.

⁸ Itohuachina, yonqui. ⁹ Na'pi nanin quëran pipirahuatona', shonca a'na ca'tano'sanënpita, a'napita imapisopita, inapita sha'huitonpi. "Quisoso nonën capa. 'Nanpiantarin,' itërinaco," itoonpi. ¹⁰ Maria Mactarina, Coana, Maria, Santiago a'shin nininso', a'napita sanapi'santa' napopi. Quisoso ca'tano'sanënpita sha'huitonpirinhue', co natëpihuë'. ¹¹ "Inahuara yonquinëna quëran napoapi," toconpi.

¹² Pitroso nipirinhue', a'naróáchin na'pi nanin'pa'ta'arin. Monshorahuaton, nëhuëconpirinhue'. Morin so'pinpisoráchin quënanconin. "Capa mini. ¿Ma'ta' onporinso'?" ta'ton, ya'huërin'pa' paantarin.

Catoya'pi iratapona pochin quënanpiso'

(Marcos 16.12-13)

¹³ Naporo tahuëri chachin cato' imarinsopita Quirosarin quëran pipirahuatona', ninanonënuë paantapi. Imaosë itopiquë paantapi. Shonca a'na quiromitro pochin aquërinso'. ¹⁴ Papona pochin ninontapi.

"Quisoso tēpapi mini. Na'pi naninquë nani po'mopi. Napoaponahuë': 'Nani nanopiantarin,' ténin Maria. ¿Ma'ta' onpocaso'?" nitopi. ¹⁵ Ninontasoi', Quisosori chachin ya'cariquirin. Inapitaré' pa'sapirinhue', ¹⁶ Yosë nohuanton co nohuitopihuë'.

¹⁷ —¿Ma'ta' papoma pochin ninontéirarama'? Naporahuaton, ¿onpoatonta sëtëramaso pochin ya'norama'? itèrin Quisosori.

¹⁸ —Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nani nitotopirinhue', quëmasáchin iso tahuëri'sa' napopiso' ¿co nitotomaranquënhue' ti? itèrin Criopasëri.

¹⁹ —¿Ma'ta' onpopiso'? itaantarin Quisosori.

Napotohuachina:

—Co'ta Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' tēpapi. Nóya quëmapi nipirinhue', tēpapi. Ma noya Yosë nanamën a'chintërincoi. Cania'piro'sa' nosoroaton, a'naróáchin anoyatèrin. Yosëri nóya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pirinhue'. ²⁰ Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari mapi. Masahuatona', Piratoquë quëpapi tēpacaiso marè'. Sha'huirapihuachinara, corosëquë apatanantèrin. Nani chiminin. ²¹ Ina ta'ma' isairio'sacoi nicha'ësarincoi, topirinhue'. Nani chiminin. Nani cara tahuëritèrin. ²² Napoaponahuë', a'naquën sanapi'sa' quiya pochachin imapiso' nanan sha'huitatonaco, a'payaninaco. Tashíramiachin na'pi naninquë po'mopiquë pa'pirinhue', ²³ co nonën quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiirinaco. "Anquëniro'sa' quënanai. 'Quisoso nani nanopiantarin,' itërinaco," topi.

²⁴ A'napitanta' natantahuatona', na'pi naninquë pa'pi. Sanapi'sa' sha'huitërinacoiso chachin quënanconpirinahuë', co Quisoso quënanpihuë', itopi.

²⁵ —Canpitaso' co yonquiramahuë'. Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopirinahuë', co yanatëramahuë'. ²⁶ Cristo parisitacaso' ya'huërin. Nani parisitohuachina, naporu huarë' Yosë'pa' noya noya acoarin huachi, itërin Quisosori.

²⁷ Ina quëran Yosë quiricanënguë ninotona ninshitopiso', a'chintarin. Moisésë'ton ninoton, Yosë quiricanënguë ninshitërin. Ina piquëran na'a pënëntona'piro'sa' ninoantapi. Ya'ipi Cristo ninopiso' no'tëquën a'chintarin.

²⁸ Ninanonënaquë canconpachinara, Quisoso yana'huëpirinahuë':

²⁹ —Nani i'huarin. Huëquë' iyasha quiyataquë huë'ëquiquë', itopi. "Noyahua'," tosahuaton, ya'conconin. ³⁰ Yacoshatohuachina', Quisosori pan manin. "Yosparinquë," Yosë itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, quëtërin. ³¹ Pan së'panaso chachin Yosë nohuanaton, Quisoso nohuitopi huachi. Ni'sapirinahuë', ina quëran chachin ayarin. ³² Napohuachina, ninontopi.

—Huëcapon pochin Quisoso chachin nontërinpo'. Ma noya Yosë quiricanën a'chintërinpo'. ¡Ma noyásha natané paya! nitopi.

³³ A'naroáchin Quirosarinquë paantapi. Ca'tano'sanënpita ya'huërinquë pa'pi. Inaquë a'napita imarinsopitanta' nani huë'pi anta'. Inapitari itapona':

³⁴ —Tëhuëenchachin Siniro nanopiantarin. Iya Simon nani ya'notërin, itopi.

³⁵ Ina quëran catoya'pi canquipisopitarinta' itapona': "Quiyanta' ni'nai. Paasocoi, ya'notërincoi. Hua'qui' a'chintopirincoihuë', co nohuitëraihuë'. Ina quëran yacoshatohuatoira, pan së'panin. Së'panpachina, a'naroáchin nohuitërai," itopi.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Ninontasoi', a'nanaya Quisosori ya'notërin. Huanachin huanirahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërin.

³⁷ Ina quënanahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan," ta'tona', pa'pi të'huatopi.

³⁸ —¿Ma'marëta' pa'yanama'? ¿Onpoatomata' nisha nisha yonquirama'? ³⁹ Ca mini. Imirahuë ni'co'. Nan-

tëhuënta' ni'co'. Ohuaninacoso' nicatoma', nohuitoco huachi. Co hua'yancohuë'. Së'huaco. Hua'yanso' co nonën ya'huëtërinhuë'. Caso' ya'huëtërinco, itërin.

⁴⁰ Ina tosahuaton, imirin, nantën, inapita a'notërin.

⁴¹ Ina ni'sahuatona' pa'pi pa'yataponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. "¿Tëhuëenchachin nanopiantarin ti?" topi yonquiatona'.

—¿Ya'huarin capacaso'? itërin Quisosori.

⁴² "Ya'huarin," tosahuatona', sami chinpi së'panpiso' quëtopi. ⁴³ Masahuaton, inapitari nicasoi', ca'nin.

⁴⁴ —Nani i'hua chachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Yosë quiricanënguë na'con ninorinaco. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninorinaco. Sarmoquënta' ninshitopi. Ya'ipi iráca ninorinacosopita nanicaso' ya'huërin ni'ton, iso tahuëri'sa' ina pochin ninahuë, itërin.

⁴⁵ Yosë quiricaquë naporinsopita a'chintaantarin. A'chintaton, catahuarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

⁴⁶ —Iráca ya'ipi ninotonaco, ninshitopi: "Cristo parisitaton, chiminapon. Chiminaponahuë', cara tahuëri quëran nanopiantarin," tënin. ⁴⁷ Ina nanan chachin sha'huicaso' ya'huërin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', oshanëma' inquitariinquëma'," itoco'. Quirosarinquë'ton sha'huicaso' ya'huërin. Ina quëran nisha nisha nananquë nonpisopita sha'huitacaso' ya'huërin. ⁴⁸ Canpitaso' ni'namaco. Natanamaco. Ya'ipiya sha'huitonco'. ⁴⁹ Ispirito Santo a'patimaranquëma' ya'coancantiinquëmaso marë'. Quiricanën quëran tatahuë sha'huitërinquëmaso chachin a'patimaranquëma'. Napoaton isëquë ninaco'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', naporu huarë' nanitaparama' noya noya nicacamaso'. Nani ya'coancantohuachinquëma', noya nanan sha'huitonco huachi, itërin Quisosori.

Inápaquë panantarinso'

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰ Ina quëran a'na tahuëri ninano quëran quëparin. Pitaniaquë huarë' canconpachinara, anquirahuaton, Yosë nontërin. "Isopita Tata noya a'paiton, catahuaquë'," itërin. ⁵¹ Nonin quëran chachin inápaquë panantarin. ⁵² Ina ni'sahuatona', Quisoso chinotopi. Noya cancantatona', Quirosarinquë ayamantapi. ⁵³ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. "Ma noyacha Yosëso paya," tosápi. Nani huachi.

Juan

Íráca Quisocristo Yosé'pa' ya'huërinso'

1 Íráca quëran huarë' Yosë noninso' ya'huërin, Quisocristo itëréhuaso'. Tata Yosëré' ya'huërin. Yosë pochachin ninin anta'. ² Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosé'pa' ya'huërin. ³ Naporo' Yosë yonquirin ya'ipi ma'sha acocaso'. Ina nohuanton, hui'nini acorin. Ya'ipi ma'sha ninin. Co a'naya tëranta' inaora ya'huërinhuë'. Co acorinhuë' naporini, co man-ta' ya'huë'itonhuë'. ⁴ Inariáchin ya'ipiya ananpirin. Piyapinpoanta' a'pintatë pochin a'chintërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. ⁵ Tashinantërinso' a'pintohuatëra, a'naroáchin tahuëri pochin ninin. Co tashiri tacopitërinhuë'. Inapochachin Quisocristo a'pintërinpoa'. Co noyahuë' nininsopitari yaminsëpirinahuë', co nanitapapihuë'.

⁶ A'na quëmapi ya'huërin, Coansha itopiso'. Yosëri a'parin ⁷ a'pininso' anohuitiinpoaso marë'. Ya'ipi piyapi'sari natëcaiso marë' sha'huërin. ⁸ Coanshaso' co a'pintërinpoahuë'. Yosëri a'parin a'pininso' anohuitiinpoaso marë'. ⁹ Sha'huitërinpoaso chachin Quisocristo isoro'paquë o'marin. O'marahuatón, ya'ipi piyapinpoa' a'pintimarinpoa'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa'.

¹⁰ Isoro'paquë o'marin. Íráca Tata Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ninin. Inari acopirinhuë', co piyapi'sari nohuitopihuë'. ¹¹ No'panëncuë chachin o'mapirinhuë', co piyapinënpitari nohuantonpihuë'. Nipirinhuë', ¹² Quisocristo cancanën mapatëhua', hui'nin pochin Yosë ni'ninpoa'. Natëréhuasopitarachin huëntonëncuë aya'coninpoa'. ¹³ Ya'ipinpoa' piyapi quëran nasitëréhuaso nipirëhuahuë', co ina quëran Yosë huëntonëncuë ya'conëhuahuë'. Co piyapi nanitërinhuë' aya'co'inpoaso'. Co canpoara nohuanton, ya'conëhuahuë'. Yosëfchin aya'coninpoa'. Ina quëran hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

¹⁴ Quisocristo isoro'paquë nasitimarin. Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitërin. Canpoarë chachin ya'huërin. Quiyaso' ni'nai. Inaso' nóya, tënai. Yosë pochachin ninin. Inaíchin hui'nin inaso'. Inaora nohuanton nosororinpoa'. No'tëquën nontërinpoa'.

¹⁵ Coansharinta' ni'nin. Ni'pachina, piyapi'sa' sha'huitërin: "T'hua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosé'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiniquën nanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin huachi," itërin.

¹⁶ Inaso' pa'pi nosororinpoa'. Nóya ni'ton, nosoroa-tonpoa', na'con catahuarinpoa'. Co canpoara nani-

topirëhuahuë', ina imapatëhua', nani tahuëri catahuarinpoa'. ¹⁷ Íráca Yosë nohuanton, Moisësë pënëntërin nani ma'sha natëcaso'. Pënëntopirinhuë', co ya'ipiya anitotërinpoahuë'. Quisocristoso nipirinhuë' nosororinpoa'. No'tëquën nonaton, ya'ipi nanamën anitotërinpoa'. ¹⁸ Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanëhuahuë'. Hui'niniso nipirinhuë' noyá nohuitërin. Yosë pochachin ni'ton, napopianachin yonquipi. Inasáchin Tata Yosë anohuitërinpoa'.

Coansha Paotista sha'huërinso'

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Coansha pënëntápachina, corto hua'ano'sa', ni-huiro'sa', inapita pa'pi Coansha nontacaiso marë'. Cortio hua'ano'sari a'papi ni'ton, Quirosarin quëran pa'sahuatona', Coansha itapona': "¿Inquënta' quëmaso'?" itoonpi.

²⁰ —Caso co Cristocohuë'. A'naquën napotopirinacohuë', co caso' inacohuë', itërin Coanshari.

²¹ —Quëmaso' Iniasënquën, íráca ayaponahuë', ¿ya'noantamaranquën tí? itopi.

—Co caso' inacohuë', tënin.

—¿Quëmaso' pënëntona'pi ninaraiso' nimara tí? itaantapi.

—Co inacohuë', tënin.

²² —¿Inquënta' quëmaso' nipachin? Sha'huitocoi hua'ano'sa' sha'huitonta'ii. ¿Ma'marëta' pënëntaran? itaantapi.

²³ —Yosë nohuanton, pënëntarahuë. Íráca Isaiasë ninotonco, naporin: "A'na quëmapi inotëroquë pënëntaton, tapon: 'Íra co'shon co'shon toconin ni'ton, otëëquë' Sinioro o'main,' tënin. Naporinso chachin canta' piyapi'sa' pënënarahuë. 'Cancanëma' anoyatoco' Sinioro o'main,' itarahuë," itërin Coanshari.

²⁴ Ina quëran Parisioro'sari itantapi:

²⁵ —Co quëmaso' Cristonquënhuë'. Co Iniasënquënhuë'. Co pënëntona'pi ninaraisónquënhuë' ni'quëhuarë', ¿onpoatonta' nipachin, piyapi'sa' aporintaran? ¿Inta' nanan quëtërinquën aporintamaso' itërin.

²⁶ —I'quë mini aporintarahuë. Nipirinhuë', iporaso' a'na quëmapi ya'huërin, co nohuitëramasohuë'. ²⁷ Inaso' chini chiniquën nanantërin. Caso' co ina pochin chiniquën nanantërahüë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Ca piquëran ina pënëntapon, itërin.

²⁸ Naporo' Cortanii' aquëtëran Coansha piyapi'sa' aporintarin, Pitania itopiquë. Inaquë paaparahuatona natanconpi.

Quisoso anohuitërinso'

²⁹ Tahuëririnquë inaquë Quisoso huë'sarin. Coanshari quënanahuaton, piyapi'sa' itërin: "Paso' quëmapi ni'co'. Yosëri a'paimarinso'. Inaso' carniroa'hua pochin nicaton, oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminapon. ³⁰ I'hua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiniquën nanantërin inaso', itëranquëma'. Nani o'marin. ³¹ Co carinta' nohuitopirahuë', nani nohuitërahuë. Yosë a'parinco ya'ipi piyapinënpita anohuita'huaso marë'. Ina marë' pënënato, i'quë aporintarahuë.

³² Co Quisoso nohuichatërapohuë', Yosë sha'huitërinco. 'A'na tahuëri Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuatón, a'na quëmapi motoanshiranënuquë chachin huanitimarin, ni'saran. Quëmaso' i'quë aporintëran. Ina quëmapiso nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma', itërinco Yosë. Ispirito Santo inápa quëran o'mahuachina, ni'nahuë. Nëpë pochin ya'noton, Quisoso motoanshiranënuquë chachin huaniitimarin. ³⁴ Cari ni'nahuë. Napoaton nani nohuitato, sha'huitëranquëma'. Iso quëmapi Yosë hui'nin, tēnahuë," itërin Coanshari.

Ya'nan Quisoso imaraisopita'

³⁵ Tahuëririnquë Quisoso na'huëso', Coanshari quënaantarin. Quënaantarahuatón, catocoi imaraiso' itaponcoi:

—Paso' quëmapi ni'co'. Inaso' carniroa'hua pochin ninin, Yosëri a'paimarinso', itërincoi.

³⁷ Natanahuatoi, Quisoso imarai. ³⁸ Ina quëran tahuëretahuaton, quënanincoi.

—¿Onpoapomata'? itërincoi.

—Yanohuitërainquën Maistro. ¿Insëquëta' ya'huaran? itërai.

³⁹ —Huëco' ni'quico, itërincoi.

Pa'sahuatoi, ya'huërinquë canconai. I'huaraya ni'ton, inaquë i'huatërai. Hua'qui' ninontërai.

⁴⁰ Catoya'picoi Coansha natanahuatoi, Quisoso imarai. A'naso', Simon Pitro iin Antërisë itopi.

⁴¹ Shiarahuaton, iin quënanconin.

—Iya Simon, Cristo nani quënanai, Yosëri a'paimarinso', itërin.

⁴² Itahuaton, Quisosoquë quëparin. Quisosori notëërahuatón, itërin:

—Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Simonquën. Coansha hui'ninquën. Nasha nininën acotaranquën. Pitro ichinquën, itërin. Inaora nananquë Sipasë itopi. (Na'pi pochin tapon naporin.)

A'napitanta' imapiso'

⁴³ Tahuëririnquë Quisoso Caririaquë yapa'sarin. Pa'sahuaton, Pinipi quënanconin.

—Huëquë' iyasha imaco', itërin. Itohuachina, imarin.

⁴⁴ Pinipiso' Pitsaitaquë ya'huërin. Ina ninanoquë chachin Antërisë, Pitro, inapitanta' ya'huëpi. ⁴⁵ Pinipiri Natanino yonisahuaton, quënanconin.

—Nani iyasha Cristo quënanai, Yosë quiricanën quëran ninopiso'. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninotona', inaquë ninshitopi. Inaso' Quisoso, Cosi hui'nin. Nasaritoquë ya'huërinso', itërin.

⁴⁶ —Nasaritoro'saso', pa'pi co noya piyapi'sahuë'.

¿A'na tëranta' ta'ma' inaquë ya'huërinso' noya nihuan nica? tënin Natanino.

—Huëquë' pa'a nohuitonquë', itërin Pinipiri.

⁴⁷ Natanino ya'carirahuaso', Quisosori quënanin.

—Paso' quëmapi ni'co'. Israiromia chachin inaso'. Co pi'pisha tëranta' nonpininhüë', itërin Quisosori.

⁴⁸ —¿Onporahuatonta' nohuitërancoso'? itërin.

—Co'huara Pinipi nonchatërasënquënhüë', ninoto quënananquën. Iquira naraanaquë huënsëasënquën, quënananquën, itërin. Aquë ni'ton, co ya'pirin quëran chachin quënanaponahuë', napotërin ni'ton, Natanino pa'yanin.

⁴⁹ —Quëmaso' Maistro, Yosë hui'ninquën. Israiro'sa' copirnonquën, tēnahuë, itërin.

⁵⁰ —¿Ninoto quënananquënso marëáchin natëranco ti? saca sacai nininsopita ni'saran, itërin.

⁵¹ Ina quëran itaantarin:

—No'tëquën itëranquëma'. Iráca Cacopo nanpiso', pi'iro'të' ni'soarín. Ni'soatohuachina, anquëniro'sari huëcapaimapi. Huëcapaimarahuatóna', panantarapi. Inapochachin iporasó Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahuë Yosë anohuita'huanquëmaso marë'. Ya'ipi ninahuëso' ni'sarama', itërin Quisosori.

Canaquë Yosë pochin nininso'

2 Cara tahuëri quëran a'na quëmapi pita nizarin sa'acaso marë'. Canaquë naporin, Cariria parti ya'huërinso'. Inatohua' Quisoso a'shin ni'tapon pa'nin. ² Quisosonta' amatopi. Pa'nin inanta' ni'tapon.

Ca'tano'sanënpitacointa' amatërinacoi. ³ Huino ta'qui-huachinara, a'shini Quisoso itapon:

—Capa huino ta'quipi huachi, itërin.

⁴ —¿Ma'marëta' mama napotëranco? Co tahuëri naniyatërarinhüë' nohuitiinacoso', itërin Quisosori.

⁵ Napotopirinhüë', inpriatoro'sa' quënanconahuaton, a'shini itapon:

—Ma'sona Quisoso sha'huitohuachinquëma', natëco', itërin.

⁶ Inaquë saota panca orinan ya'huërin, na'pi quëran nipiso'. A'na orinanquëáchin catapini rata pochin ya'conin. Moisësë pënëntërinso' natëtona' oshanëna iniquicaiso marë' acopiso'. ⁷ Ina quëran inpriatoro'sa' sha'huitërin:

—I'sha amëntaitoco', itërin Quisosori. Natëtona', huirotënuquë huarë' i'sha amëntaitopi.

⁸ —Pi'pian macatoma', pita hua'an api'nitonco', itaantarin Quisosori.

Napotohuachina, masahuatóna api'nitoonpi. ⁹ Orinan quëran mapirinhüë', pita hua'anso' co nitotërinhuë'. Inpriatoro'saráchin nitotopi. I'sharáchin ta'pan-

pirinahuè', nani huino taranin. Napoaton pi'nirahua-ton, sa'ana'pi amatèrin. ¹⁰ Huè'pachina, itèrin:

—¡Ma'pitacha ninan paya! Iso huinoso' noya noya, yashin yashin o'ocaso'. Ya'ipi piyapi'sa' noya noya huino nininso'ton o'shipi. Ina quèran nani natèhuachinara, co onpopinchin noyahuè' nininso' o'shiantarapi. Quèmaso nipirinhue' ipora huarè' noya noya huino o'shitèrancoi, itèrin. Quisoso naporinso' co nitotaton-hue', naporin.

¹¹ Naporo' Quisoso caniaritèrin Yosè pochin nicacaso'. Piyapi'sari nicatora': "Tèhuèenchachin Yosèri catahuarin ni'ton, nanitaparín," topi. Ca'tano'sanènpitacointa ni'sahuatoi: "Quisoso, Yosèri a'paimarinso'," tènai. Canaquè naporin. Inaso ninano', Cariria parti ya'huèrin

¹² Ina quèran Capinaomoquè pa'marin. A'shin, iinpita inapitarè chachin pa'marin. Ca'tano'sanènpitacointa' imarai. A'na simana pochin inaquè ya'huèrai.

Nipa'antopisopita Yosè chinotopiso pèi quèran a'parinso'

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³ Pascoa tahuèri cotioro'sa' niyontopni Yosèri Iquipto quèran nicha'èrinso' yonquiantacaiso marè'. Ina nanirihuachina, Quirosarinquè paantarai. ¹⁴ Yosè chinotopiso pèiquè pa'sahuatoi, i'iratèquè nipa'antopisopita quènanconai. Ohuaca', ohuica, nèpè', inapita nipa'antapi. Yosè chinotatona' tèpacaiso marè' pa'anapi. A'naquèonta' misanènpitaquè huènsèatona', coriqui nicanpiarapi. ¹⁵ Inapita quènanconahuaton, Quisosori co noyahuè' ni'nin. Nonin masahuaton, si-huirintahuaton, ohuica, ohuaca', inapita huèrintaton, a'parin huachi. Pa'antopisopitanta' Yosè pèinèn quèran a'parin. Coriqui nicanpiapisonta' misanènapita quèran ta'sarin. Coriqui ta'sarahuatón, misanènapitanta' tè'yatèrin. ¹⁶ Nèpè' pa'antopisopita itapon:

—Isopitanta' quèpaco'. ¡Ama Tatahuè pèinèn mircato pochin nitocosohuè'! itèrin Quisosori.

¹⁷ Yosè quiricanènuquè ninshitopiso' yonquirai. "Ya'ipi piyapi'sa' Tata, chinochinènuquèn, tènahuè. Ina na'con yonquiato, quèma pèinèn a'pitèrahuè. Ina marè' no'huarinaco," tènin quiricaquè.

¹⁸ Ina quèran cotioro'sari huècapaipi.

—¿Onpoaponta' hua'an pochin nisanan? Chiniquèn nanantohuatón, Yosè pochin niquè' quiyanta' nicatoi natèiniquèn, itopi.

¹⁹ —Iso pèi' ata'huantohuatama', cara tahuèri quèran anoyataantarahuè, itèrin Quisosori.

²⁰ —Yosè chinotopiso pèi' catapini shonca saota pi'ipi quèran tinipi. Cara tahuèri quèran naquèranchin ¿anoyataantaran ti? itopi cotioro'sari.

²¹ Quisoso nipirinhue' co ina pèi chachin yonquirinhue'. Inaora nonèn pèi pochin tapon naporin.

²² Quisoso nanopiantahuachina, naporinso' yonquirai. Cara tahuèriya quèran nanopiantarin ni'ton, "Yosè quiricanèn quèran no'tèquèn ninorin," tènai. Quisoso non-insonta' natèrai.

Yonquipisonta' nitotèrinso'

²³ Pascoa tahuèri inaquè ya'huasocoi, Quisoso Yosè pochachin ninin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatèrin. "Yosèri catahuarin," ta'tona', a'naquèn natèpi.

²⁴ Quisoso nipirinhue' ya'ipiya noyá nohuitèrin. Co piyapiri sha'huitopirinhue', yonquipiso chachin nitotèrin. Napoaton "Co natèmiatèrinacohuè'," ta'ton, co inapita natèrinhuè'.

Nicotimo a'chintèrinso'

3 Tashi' nisahuaso', a'na quèmapi huè'nin Quisoso nontacaso marè', Nicotimo itopiso'. Cotio hua'an inaso'. Parisio niponahuè', Quisoso nontiiirin.

—Maistro, Yosè a'pairinquèn a'chintancoiso marè'. Sacai' nininsopita nicatoron, Yosè pochin ninan. Napoaton ina a'pairinquèn, tènai. Co Yosè catahuarinquèn-hue' naporini, co quèma nanitapaitonhuè', itiiirin.

³ —No'tèquèn iyasha sha'huitaranquèn. Co nasitaantahuatanhuè', co onporonta' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conaranhuè', itèrin Quisosori.

⁴ —Nani mashotohuatèra, co huachi mamanpo yo'namènuquè ya'conèhuè'. ¿Onporahuatèta' nasitaantarè? itaantarín Nicotimorinta'.

⁵ Napotohuachina, Quisosori itaantapon:

—No'tèquèn sha'huitaranquèn. I'què amarèso pochin cancanèma' anoyatacaso' ya'huèrin. Ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita naniantoco'. Ina naniantohuatama', Ispirito Santo anoyacancantohuachinquèma', nasitaantarèso pochin nisarama'. Naporo huarè' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conarama'. ⁶ Piyapi quèran nasitohuatamara, piyapi pochin cancantèrama'. Ispirito Santo quèranso' nasitaantahuatama', Yosè pochin cancantarama'. ⁷ Napoaton nasitantacaso' ya'huèrin. Ama ina natanaton, pa'yanquèsòhuè'.

⁸ Ni'què'. Ihuan inaora nohuantón, pa'nin. Natanari-huarahuè', intohua quèranso' huècatón intohuasona pa'ninso', co nitotèrèhuahuè'. Co quènanpirèhuahuè', natanèhua'. Inapochachin Ispirito Santo ya'coancantohuachinquèma', nasitaantarèso pochin nasha cancan quètarinquèma', itèrin.

⁹ —¿Onporahuatèta' nasitaantarè? itantarín.

¹⁰ —Quèmaso' Israiro maistrónquèn niponahuè', ¿co nitotèranhuè' ti? ¹¹ No'tèquèn itaranquèn. Nitotatoi, a'chintarainquèma'. Ni'naiso' sha'huitarainquèma'. Canpitaso nipirinhue' co natèramacoihuè'.

¹² Isoro'paquè ya'huèrinsopita quèran a'chintopiran-quèmahue', co natèramacohue'. Inápaquè ya'huèrinsopita quèran a'chintohuatènuquèma', aquètè huarè' co natètamahuè'.

¹³ Co inso piyapi tèranta' inápaquè pantarinhuè'. Casáchin ina quèran o'marahue'. Yosè quèran quèmapico ni'to, inápa quèran o'marahue'. Napoaton casáchin inápaquè ya'huèrinso' a'chintaranquèma'.

¹⁴ Iráca shimashonèmapita inotèro parti paaso', na'a piyapi'sa' ya'huanapi. Co noyahuè' cancantopi ni'ton, Yosèri ana'intèrin. Na'a ya'huano'sa' huècatona',

quètèra'piapi. Ina quèran Moisésè ya'huan nonanpiso ninin. Hua'na quèran nisahuaton, naraquè achinpirin. Achinpirahuaton, inápaquè ahuanirin. Inapochachin Yosè quèran quèmapico niporahuè', a'na tahuèri inápaquè achinpiarinaco. ¹⁵ Natèhuatamaco, Yosè nohuitatoma', nanpimiatarama'. Ina marè' achinpiarinaco, itèrin Quisosori.

Yosè nosororinpoaso'

¹⁶ Yosèsò' ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nosoromiatèrin. Napoaton a'naíchín hui'nin nipirinhue', isoro'paquè a'paimarin chiminacaso marè'. Ina natètèhua': "Ca marè' chiminin," topatèhua', co parisitopiquè pa'sarèhuahuè'. Yosè nohuitatèhua', nanpimiatarèhua'. ¹⁷ Co ana'intinpoaso marè' hui'nin a'paimarinhuè'. Nicha'èinpoaso marè' a'paimarin. Hui'nin quèran cha'èrihua'.

¹⁸ Hui'nin natèhuatèhua', co Yosè ana'intarinpoahuè'. Co natèpisopitahuè' nani Yosèri yonquirin ana'intacaso'. Inaíchín hui'nin nipirinhue', co natèpihuè'. Napoaton ana'intarin. ¹⁹ Quisoso isoro'paquè o'maton, a'pintèrinpoaso pochín oshanènpoa' anitotèrinpoa'. A'naquènisò nipirinhue', co nohuantopihuè' Quisoso nohuitacaiso'. Co noyahuè' nicacaisoáchin pa'yata-tona', tashi pochín cancantopi. Co yanatèpihuè' ni'ton, Yosèri ana'intarin. ²⁰ Co noyahuè' nipsisopita co tahuèri pochín nininso' nohuantopihuè'. A'pininquè a'nin-quèchin huanicaiso' co nohuantopihuè'. Tahuèri nipachina, ma'sha co noya nipsisohue' quènanè'. ²¹ Nipirinhue', no'tèquèn yonquihuachina', noya nisapi. Ina quèran a'napitanta' nicatona': "Ma noya Yosèri catahuarin ni'ton, noya natèpi," tosapi.

Naquèranchin Coansha sha'huirinsò'

²² Ina quèran Quisoso Cotia parti pa'nin. Ca'tano'sanènpitacoi imarai. Inaquè hua'quimiáchin ya'huèconahuato, piyapi'sa' aporintèrai. ²³ Coanshanta' Inoiiquè aporintarin. Sarimo ya'cariya inaso'. Inaquè na'a ii' ya'huèrin ni'ton, inaquè aporintarin. Na'a piyapi'sa' huè'pachinara, aporintarin. ²⁴ Naporo' Coanshaso' noya pa'sarin. Co tashinan pèiquè po'moyàtèrapihuè'.

²⁵ Quiyarinta' aporintèrai. Coanshanta' aporintarin. Napoaton a'na cotio quèmapi huècaton, Coansha ca'taninsopita itèrin:

—¿Insota' noya noya aporintèrinso'? itèrin. Nisha nisha ninontopi. ²⁶ Ina quèran Coansha sha'huitonpi.

—Ni'què' Maistro. Cortanii' aquètèran nicasèhua', inaquè Quisosonta' nisarin ni'ton, anohuitèrancoi. Iporaso' inanta' aporintarin. Na'a piyapi'sari imasapi. Co ina nápo quèmaso' imasarinènuènhue', itopi.

²⁷ —Co Yosè nohuantèrinhuè' naporini, co napo'itonahuè'. Ya'ipinpoa' Yosè acorinpoa' ma'sona nicacaso'.

²⁸ Nani sha'huitèranquèma'. "Co caso' Cristocohuè'," itèranquèma'. Co'huara ina huè'shatèrasohue', Yosè a'parinco piyapi'sa' pènèna'huaso marè'. Ina imacaiso marè' pènènarahuè'. ²⁹ Ni'co'. Quèmapi sa'apachina,

amiconèonta' noya cancantèrin. Noya nipayapi ni'ton, naporinso' natantaton, nóya cancantèrin. Inapochachin canta' ninahuè. Na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi ni'ton, nóya cancantèrahuè'. ³⁰ Co caso' nohuantèrahuè' piyapi'sa' yonquiinacoso'. Quisoso na'con na'con yonquinaso', tènin.

Inápa quèran o'marinso'

³¹ Cristo inápa quèran o'maton, chini chiníquèn nanantèrin. Noya noya ninin. Piyapinpoaso nipirinhue' isoro'paráchin nohuitèrèhua'. Inasáchin nohuitatèhua', nisha'huitèrèhua'. Cristoso nipirinhue' inápa quèran o'maton, chini chiníquèn nanantèrin. ³² Yosè'pa' ya'huèrinsopita nohuitèrin. Nani ni'nin. Yosèri non-tèrinsonta' natanin. Ina nohuitaton, sha'huitarinpoa'. Sha'huitopirinpoahuè', na'con na'con piyapi'saso', co yanatètopihuè'. ³³ A'naquènpaso nipirinhue' natètèrèhua'. "Yosè no'tèquèn nonin. Inari a'paimarin," ta'tèhua', natètèrèhua'. ³⁴ Quisososo' Yosè nanamèn chachin nonin. Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin ni'ton, no'tèquènáchin nonin. ³⁵ Tata Yosèri hui'nin pa'pi nosororin. Chini chiníquèn nanan quètèrin ya'ipiya hua'anèntacaso marè'. ³⁶ Hui'nin natèpisopitahue', co ina pochín nanpimiatapi. Co natèpisopitahue', co ina pochín nanpimiatapihuè'. Nani Yosèri yonquirin ana'intacaso marè'. A'na tahuèri ana'intomitarin, parisitopiquè a'pararin huachi.

Samaria sanapi sha'huitèrinso'

4 I'huaso' na'a piyapi'sa' Coansha imapi. Na'a aporintèrin. Iporaso' na'con na'con Quisoso imasapi. Co Quisoso chachin aporintèrinhuè'. Ina sha'huitohuachincoi, ca'tano'sanènpitacoi aporintarai. Na'con na'con aporintarai. Parisioro'sarinta' natantopi. ³ Ina nitotaton, Quisoso pa'nin. Cotia parti quèran pipirahuaton, Cariria parti paantararin.

⁴ Inatohua pa'pachina, Samaria parti na'huècaso' ya'huèrin. ⁵ Inatohua' a'na ninano' ya'huèrin, Sicarè itopiso'. Ina ya'cariya Cosi no'panèn ya'huèrin. Iráca pa'pin Cacopo itopisori quètèrinso'. ⁶ Inaquè a'na poso ya'huèrin. Cacopo posonèn itopi. Camotèchin inaquè canconai. Quisoso canotaton, posoquè huènsèconin.

⁷ Ca'tano'sanènpitacoiso', ninanoquè pa'nai cosharo' pa'ana'huaiso marè'. Pa'naiso', Samaria sanapi i'sha macapon huè'nin. Nani mapachina, Quisosori itapon: —Imoya, i'sha mananso canta' o'oi topirahuè, itèrin.

⁹ —Caso' Samaria sanapico nipirahuè: "I'sha mananso canta' o'oi," ¿itèranco ti? itèrin inarinta'. Co-tioro'saso' Samariaro'sarè' co noya ninontopihuè' ni'ton, napotèrin.

¹⁰ —Yosè yanicanapirinquènhue', co quèmaso' nitotèranhuè'. "I'sha mananso canta' o'oi," itèranquèn nipirinhue', co nohuitèrancohuè'. Nohuitèranco naporini, quèma nataintoncohuè'. Carinquèn nanpirin i'sha quèchitènuènhue', itèrin Quisosori.

¹¹ —Quèmaso' co manta' ya'huètèrinquènhue' i'sha macamaso'. I'shaso' acopo' ya'huèrin. ¿Onporahuaton-

cha nanpirin i'sha manè'ponquënya? ¹² Iráca Tata Caco iso poso ninin. Isëquëran i'sha macaton, o'orin. Hui'ninpita, pè'tahuanënpita inapitanta' isëquë o'opi. Inaso' chiniquën nanantërin, topi. ¿Ina quëran na'con na'con quëmaso' nanitapanan ti? itërin sanapiri.

¹³ —I'shamia imoya o'opatëra, naquëranchin yamoroantarë'. ¹⁴ Nisha i'sha carinquën quëtaranquën. Ina ya'huëtohuachinquën, co huachi yamororëso pochin cancantaranhuë'. Ni'quë'. Pancai' no'pa quëran pipihuachina, noyápiachin pipirárin. Co onporonta' yanimarinhue'. Inapochachin nanpirin i'sha quëtohuatënuquën, cancanënuquë chachin ya'huëtarinquën. Inaquë ya'huápon huachi. Yosë nohuitaton, nanpimiataran, itërin.

¹⁵ —Ina i'sha sinioro quëtoco ama yamoroto, i'sha masa'isohuë', itërin.

¹⁶ —Paaton imoya so'yan maconquë' huë'in, itërin.

¹⁷ —Co caso' so'yahuancohuë', itërin.

—No'tëquën naporan. Co so'yahuanquënhuë'.

¹⁸ Nani a'natëräpo quëmapi so'yataponahuë', iporaso quëmapi yacaparanso' co so'yanhuë'. No'tëquën nonan, itërin.

¹⁹ —Quëmaso' sinioro ninotona'pinquën, tënahuë'.

²⁰ Shimashonëhuëipita paso motopiquë Yosë chinotopi. Ya'huë'rë cotioro'sanquëmaso': "Quirosarinquëráchin Yosë chinotacaso' ya'huërin," tënama', itërin.

²¹ —Natanco imoya. Nani tahuëri naniarin. Yosë yachinotohuatama', co paso motopiquë pa'saramahuë'. Co Quirosarinquë tëranta' pacacaso ya'huërinhuë'. ²² Canpitaso' Yosë chinotopiramahuë', co nohuitëramahuë'. Cotioro'sacoiso', Yosë nohuitërai. Cotio quëmapi nicha'ësarinquëma' canpitanta'. ²³ Ipora quëran huarë' Yosë yachinotohuatama', ya'ipi cancanëma quëran huarë' chinotoco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, no'tëquën yonquiatoma', Yosë chinotoco'. Ina pochin nohuantërin chinotacaso'.

²⁴ Yosë co nonën ya'huëtërinhuë'. Co quënanarihuarahue', ya'huërárin. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' no'tëquën yonquiatoma', ina chinotacaso', itërin Quisosori.

²⁵ —A'na tahuëri Cristo huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina huë'pachin, ya'ipiya a'chintarinpoa', tënin Samaria sanapi.

²⁶ —Ca mini inaco, nontaranquënso', itërin.

²⁷ Naporochachin ca'tano'sanënpitaco'i o'mantarai. Sanapi nontarin, quënanquimarai. "¿Ma'marëta' iso sanapi nontarin? ¿Ma'ta' nohuantërin?" ta'toi, yonquinhue'i quëran pa'yanpiraihuë', co natanaihuë'.

²⁸ Sanapiso nipirinhue' yonshanën patahuaton, nianoquë pantarahuaton, piyapi'sa' sha'huitërin.

²⁹ —Huëco' pa'ahua'. Pasëquë quëmapi nohuitoco'. Co nohuitaponcorahuë', "Nani a'natëräpo so'yahuanquën," itërinco. Ya'ipiya ninorin. ¿Inaso' Cristo nimara ti? itërin.

³⁰ Natanahuatona', na'a ya'huëhuano'sa' o'mapi Quisoso nica'pona'. ³¹ Co'huara canquiyatërasoihuë', Quisoso yaa'capiraihuë'.

—Ca'quë' Maistro, itopiraihuë', co nohuantërinhuë'.

³² —Cosharo pochin nininso' ya'huëtërinco, co nohuitëramasohuë', itërincoi.

³³ —¿A'napitari coshara' quëtiimara? nitopiraihuë', co coshachatërarinhue'.

³⁴ —Yosë a'paimarinco nohuantërinso' nica'huaso'.

Ya'ipiya yanatërahuë'. Ina yonquiato, co huachi coshara' yonquirahuë'. Coshara pochin achinirincó.

³⁵ "Catapini yoqui pahuanarin cayarinsó' macacaso'," topiramahuë'. Ipora chachin cayarinsó pochin nininso' macacaso' ya'huërin, tënahuë caso'. ¡Ni'cochi! Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinsó' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Ipora tahuëri'sa chachin na'a piyapi'sa' ya'huërarin Yosë imacaiso marë'. Inapita a'chintacaso' ya'huërin.

³⁶ Piyapi'sa' a'chintohuatama', Yosë'pa' canaarama'.

Noya noya nanpimiatarama'. Cato' piyapi sacatërinso pochin nisarama'. "A'naso' ya'pirin sha'nin. Cayahuachina, a'narinta' manin," topi. Napohuachina, cato' a'chinapiro'sa chachin nóya cancantapi. ³⁸ Na'a piyapi'sa' ya'huërin, co Yosë nohuitopisohuë'. A'naquëni nani a'chintopirinhue', co yanatëpihuë'. Iporaso nipirinhue' a'paranquëma' a'chintantacamaso marë'. Yosë huëntonënuquë ya'conacaiso marë' a'chintoco'. A'chintohuatama', imasapi huachi, itërincoi.

³⁹ Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso natëpi. Sanapiri: "Ya'ipi ninorincó," itërinso marë' natëpi. ⁴⁰ Quisoso ni'quihuachinara, "Huëquë' isëquë yacapatoncoi, a'chintocoi," itopi. Itohuachinara, cato' tahuëri a'chintacaso marë' inaquë i'huatërai. ⁴¹ A'chintohuachina, na'con na'con piyapi'sa' natëpi. ⁴² Sanapi itapona':

—Quëma sha'huitërancoi ni'toi, pi'pian Quisoso natërai. Iporaso nipirinhue' quiyaora chachin natanai. Nani nohuitatoi, cancanëhuëi quëran huarë' natërai huachi: "Tëhuë'nchachin isoso' nicha'ërinpoa'. Inosona imapachina', oshanën inquitaton, anoyacancantarín, tënai," itopi.

Capitan hui'nin anoyatërinso'

⁴³ Cato' tahuëri quëran paantarahuato'i, Cariria parti canconai. ⁴⁴ Caririaro'sari nohuitatona', noya natanpi. I'hua chachin Pascoa tahuëri na'huëhuachina, inahuenta' Quirosarinquë pa'pi. Naporochachin Quisoso nohuitopi. Nani ma'sha Yosë pochin nininso' ni'pi ni'ton, iporaso' a'chintohuachina, noya natanpi. Ninanonënuquë chachinso nipirinhue' co a'chininhue'. "Ya'huërinquëso' pënëntona'pi co yanatëpihuë'," ta'ton, co inaquë a'chininhue'.

⁴⁶ Ina quëran Canaquë cancoantarai. Inaquë i'hua i'sha huino atarantërin. Inaquë canconpatoira, a'na capitan copirno piyapinën nininsoari huëcapairin. Hui'nin quëmapihua nininso', Capinaomoquë chiniquën caniorin. ⁴⁷ "Quisoso Cotia parti quëran pipirahuaton, Cariria parti canquirin," topi, natantërin. Natantahuaton, paahuarin:

—Huëquë' Maistro hui'nahuë anoyatiimaco. Nani yachiminin, itërin.

⁴⁸ —Canpitaso' co a'naroáchin natëramacohuë'. Co'so' Yosë pochin nipatohuë', co natëramacohuë', itërin inarinta'.

⁴⁹ —Manóton Siniro huëquë'. Hui'nahuë chimin-pachin, itaantarín.

⁵⁰ Napotaantahuachina:

—Ya'huëran'pa' pa'mantaquë'. Hui'nán co chiminaponhuë'. Noyatarín, itërin. Napotohuachina: "No'tëquën nontërinco," ta'ton, ya'huërin'pa' pa'mantarín. ⁵¹ Yacanconahuaso', inpriatonënpitari nacapia-tona':

—Hui'nán nani noyatërin, itiipi.

⁵² —¿Insëchinta' pi'i nisahuaso' noyatërin? itërin.

—I'huara pi'i yatëhuërenahuaso' sapo otanotërin, itopi.

⁵³ "Naporó chachin Quisoso nontërinco. 'Hui'nán noyatarín,' itërinco," ta'ton, Quisoso natërin. Ya'ipi pëinën-quë ya'huëpisopitanta' natëpi.

⁵⁴ I'hua chachin i'sha huino atarantërin. Iporaso' Co-tia parti quëran huëntarahuaton, capitan hui'nin ya'huëré' a'naroáchin anoyatërin. Inapoaton catoro' huachi Caririquë Yosë pochin nisarín piyapi'sari no-huitacaiso marë'.

Apia anoyatërinso'

5 Ina quëran cotio niyontonpiso tahuëri naniriarín. Naporó' Quisoso Quirosarínquë paantarín. ² Inaquë i'sha ya'huërin, anpomiachin. Cotio nananquë Pitista itopi. Ninano ya'coana pirayan ya'huërin, ohuicaro'sa' ya'coananën itopiquë. I'sha pirayan a'natërápo imënamë pochin nininso' ya'huërin. ³ Inaquë na'a cania'piro'sa' quëhuënapí. A'naquën somaraya. A'naquën sonpacha. A'naquën nantën tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'. Inaquë ninarapi. ["Hua'qui quëran hua'qui quëran Siniro anquëninën o'maton, i'sha aco'sacaitërin," topi. "Napo-huachina, inso'ton i'quë ya'compachina, a'naroáchin noyatërin," ta'tona', ninarapi.] ⁵ Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Nani cara shonca posa pi'ipi caniorín. Co nanitërinhuë' huanicaso'. ⁶ Inaquë quëhuënapírinhuë', Quisosori quënanquirín. "Nani hua'qui' caniorín," ito-huachina, apia itapon:

—¿Nohuantëran noyatamaso ti? itërin.

⁷ —Nohuantopirahuë' Siniro. Sa'ahuaco. Co insonta' ya'huërinhuë' i'quë po'moincoso'. I'sha co'sacaito-huachina, yaya'conpirahuë'. A'na'ton ya'conín, itërin.

⁸ —Huaniquë' iyasha. Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë', itërin.

⁹ Napotohuachina, a'naroáchin apia noyatërin. Pë'sara'huaya masahuaton, iratërin. Chinoto tahuëri chachin naporín. ¹⁰ Cotio hua'ano'sari quënanahuatona', apia huëcapaipi.

—Ipora tahuëriso', chinoto tahuëri ni'ton, co ma'sha quëpacaso' ya'huërinhuë', itopi.

¹¹ —Quëmapi anoyatërinco'so' nani sha'huitërinco. "Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë'," itërinco, ténin.

¹² —¿Ma quëmapi' napotërinquën? itopi. ¹³ "Ahuën. Co nohuitërahuë'," ténin. Hua'huayatërahuë' piyapi in-

aquë ya'huërin ni'ton, nani Quisoso pa'nin. ¹⁴ Ina quëran chinotopiso pëiquë pa'sahuaton, apia anoyatërinso' quënancoantarín.

—Ni'quë' iyasha. Nani quëmaso' noyatëran. Ama huachi oshahuaantaquësohuë', na'con na'con ma'sha onpotan, itërin.

¹⁵ Ina natanahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirahuaton, cotioro'sa' sha'huitonín. "Quisoso anoyatërinco," itoonín. ¹⁶ Napoaton Quisoso no'huipi. Chinoto tahuëri anoyatërinso marë' co quë'yapihuë'.

¹⁷ Quisosorisó nipurínhuë' itërin:

—Tatahuëso' co ipora huanta' chinotërinhuë'.

Sacatarín piyapi'sa' catahuacaso marë'. Canta' co chinotërahuë'. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuarahuë', ténin.

¹⁸ Chinoto tahuëri piyapi anoyatërin ni'ton, co-tioro'sari yatëpapi. "Yosëso' tatahuë chachin,' topachina, Yosë pochachin niconín," ta'tona', aquë aquëtë' yatëpapi.

Yosë hui'nin ni'ton chiníquën nanantërinso'

¹⁹ Ina quëran Quisosori itantarín: "No'tëquën itaranquëma'. Caora yonquinëhuë quëran co manta' ni-nahuë'. Tatahuëráchin nonanahuë. Hui'ninco ni'to, inapochachin canta' ninahuë. ²⁰ Tatahuë na'con nosororínco. Nosoroatonco, yonquirínso chachin anitotërinco. A'na tahuëri catahuaarínco saca sacai' nininso' nica'huaso'. Canpitaso' ni'patama', pa'yanarama'.

²¹ Tatahuë chimipi ananpitaantarín. Inapochachin canta' insosona nohuantërahuëso' ananpitaantarahuë.

²² A'na tahuëri coisë pochín nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarahuë. Noya nipisopita noya acoarahuë. Oshahuano'saso nipurínhuë' no'tëquën ana'ntarahuë. Co tatahuëri ana'ntarínhuë'. Nani nanan quëtërinco ana'inta'huaso marë'. ²³ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinaco. Tatahuë noya ni'piso pochachin ni'sarinaco. Ina marë' nanan quëtërinco. Co noya ni'patamacohuë', Tatahuënta' co noya ni'namahuë'. Ina a'paimarínco.

²⁴ No'tëquën itaranquëma'. Yosë chachin a'paimarínco. Noya natanpatamacó, cancanëma quëran huarë' ina imapatama', nanpimiatarama'. Co onporonta' ana'ntaranquëmahuë'. Chiminpatama', co parisitomiataramahuë'. Nani Yosë nohuitarama' ni'ton, nanpimiatarama'. ²⁵ Caso' Yosë hui'ninco. Iporaso huachi a'naquën chimipi pochín nipisopita natanarínaco. Inapita noya natanpachinaco, Yosë anohuitarahuë. Ina nohuito-huachina', nanpimiatapi. ²⁶ Tata Yosë inaora nohuanton, nanpirín. Inari piyapi'sa' nanpicaso' quëtërin. Inapochachin canta' ina nohuanton, nanpirahuë. Naporahuaton, a'napitanta' ananpita'huaso' nanitaparahuë. ²⁷ Yosë quëran quëmapi'co ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' ana'inta'huaso marë'. ²⁸ Ama ina yonquiatoma', pa'yancosohuë'. A'na tahuëri ya'ipi chiminpisopita natanarínaco. ²⁹ Natanpachinaco, po'oro quëran pipiapi. Noya nipisopita noya noya nanpiantarapi. Co noyahuë' nipisopitaso nipurínhuë', ana'ntarahuë'," ténin Quisoso.

Yosëri a'paimarinso'

³⁰ Ina quëran Quisosori itantarin: "Co caora nohuan-to manta' ninahuë'. Tata Yosë sha'huitohuachincora, inachachin sha'huirahuë. Co caso' nisha yonquirahuë'. Tata yonquirinsoráchin nohuantërahuë. Napoaton no'tëquën ana'intarahuë. ³¹ Caso' Cristoco. Yosë quëran o'marahuë, tënahuë. Casáchin naporahuë naporini, co natëinacoso' ya'huëitonhuë'. ³² Nipirinhüë', Tata Yosënta' inachachin sha'huitarinquëma'. No'tëquën nonin, tënahuë. ³³ I'hua piyapi'sa' a'parama' Coansha natanacaiso marë'. 'Co caso' Cristocohüë'. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso', itërin. No'tëquën naporin. ³⁴ Caso' co piyapi noninsoachin yonquirahuë'. Nipirinhüë', iso' sha'huitaranquëma' canpita natëtoma' cha'ëcamaso marë'. ³⁵ Coanshaso' noya quëmapi. Huaroro noya orotërinso pochin ni'ton, noya anitotërinquëma'. Ya'nan natanpatamara, hua'quimiachin pa'yatërama'. ³⁶ Inaso' no'tëquën sha'huitërinquëma'. 'Yosëri chachin Quisoso a'paimarin,' itërinquëma'. Nipirinhüë', co inasáchin anitotërinquëmahuë'. Yosëso' chini chiniquën nanantaton, catahuarinco ni'ton, sacai' nininso' ninahuë. Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Yosë nohuanon, ina pochin ninahuë. Ina marë' na'con na'con natëamacoso' ya'huërin. ³⁷ Tatahuë a'paimarincosonta' nani sha'huitërinquëma'. Co onporonta' noninso' natanchinamahuë'. Co ni'chinamahuë'. ³⁸ Nanamënta' co natëramahuë'. A'paimapirincohuë' co natëramacohüë' ni'ton, naporama'. ³⁹ Yosë quiricanën na'con nontërama'. 'Ina nontohuatëhua', nannipimiatacaiso marë' anitotarinpoa', tënana'. Napopiramahuë', co tëhuëinchachin natëramahuë'. Ina quiricaquë chachin ninorinaco. ⁴⁰ No'tëquën ninopirinacohüë', co yaimaramacohüë'. Ananpimiata'huanquëmaso' ya'huëpirinhüë', co nohuantëramacohüë'. ⁴¹ Co canpita noya nicamacoso marë' napotëranquëmahuë'. ⁴² Nani nohuitëranquëma'. Co cancanëma quëran Yosë nosororamahuë', tënahuë. ⁴³ Yosë chachin a'paimarinco ni'ton, o'mapirahuë', co nohuantëramacohüë'. A'naquënso nipirinhüë' inaora yonquinën quëran a'chintohuachinquëma', nohuantarama'. ⁴⁴ Canpita capini nipa'yatacasoráchin yonquiatoma', co Yosë noya nicainquëmaso' yonquiramahuë'. Napoaton co natëramacohüë'. ⁴⁵ Co carinquëma' Yosëquë sha'huirapiaranquëmahuë'. Moisésë tëhuëinchinso' sha'huirapiarinquëma'. 'Ina catahuarinpoa', ta'toma', imapiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, sha'huirapiarinquëma'. ⁴⁶ Inaso', iráca ninotonco ninshitërin. Ina natërama' naporini, canta' natëitomacohüë'. ⁴⁷ Ninshitopirinhüë', co natëramahuë' ni'ton, carinquëmanta' a'chintopiranquëmahuë', 'Co no'tëquën nonanhuë', itëramaco,' itërin Quisosori, cotio hua'ano'sa' nontaton.

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

6 Ina quëran Cariria sono' aquëtëran pëntonai. Ina sonoso', Tipiriasë itopi anta'. ² Notohuaro' piyapi'sa' imasarinacoi. Na'a cania'piro'sa' Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Ina nicatona', imasapi. ³ Nonshirahuatoi, a'na motopia'huaquë pomosocontarai. Inaquë huënsëconai. ⁴ Pascoa tahuëri naniriarin. Naporin' cotioro'sa' niyontonpi Yosë yonquicaiso marë'. ⁵ Quisoso natanacaiso marë' notohuaro' piyapi'sa' canquirapi. Inapita quënanahuaton, Quisosori Pinipi itapon:

—¿Intohuacha coshoro' pa'anë isopita capacaiso marë' nicaya? itërin.

⁶ Nani yonquirin coshoro' ana'atacaso' niponahuë', Pinipi natanin tënicaso marë'.

⁷ —Cato pasa tahuëri sacatatë' canarësoquë pa'anpirëhuahuë', co iso nápo piyapi'sa' naniitonahuë', itërin Pinipiri.

⁸ Antërisënta' ya'huarin. Simon Pitro iin inaso'. Natanahuaton, itapon:

⁹ —Isëquë a'na quëmapi'hua ya'huërin.

A'natërapoíchin pan nisahuaton, catoyachin sami ya'huëtërin. Inaíchin nipirinhüë', ¿iso nápo' piyapi ta'ma' nanitëre'poya? itërin.

¹⁰ —Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina', itërincoi Quisoso.

Inaquë noya pastoa'huaya ya'huërin. Sha'huitohuatëira, inaquë huënsëpi. A'natërapo huaranca quëmapi'sa' pochin ya'huëpi. ¹¹ Quisosori a'natërapoya pan masahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën, Tata," itahuaton, piyapi'sa' quëtërin capacaiso marë'. Samirë chachin quëtëra'piarai. Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi. ¹² Nani natëhuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Pan, sami, inapita pë'sotopiso' maconco', chinihuachina', itërincoi.

¹³ Napoaton pë'sotopiso' masahuatoi, shonca cato' i'më' mëntatërai. ¹⁴ Ina nápo piyapi'sa' capacaiso marë' coshoro' ana'atërinso' ni'sahuatona', piyapi'sa' ninon-topi:

—Tëhuëinchachin iso quëmapi Yosëri a'paimarin. Pënéinpoaso marë' a'paimacaso sha'huirinso chachin, nani o'marin, nitopi.

¹⁵ "Huëco' maahua', copirno acoahua'," topi a'naquën. Co Quisosori natanaponahuë', inaora yonquinën quëran nitotërin. Nitotaton, inaora panënuquë pantarin.

Ii' aipi iratërinso'

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ I'huanahuanquë ca'tano'sanënpitacoiso', sono' yonsanquë pa'mantarai. ¹⁷ Potiquë ya'conahuatoi, Capinaomoquë paca'huaiso marë' pëntonapiraihuë', huancoanai' tashitërai. Co Quisoso huë'shatërasohüë', panca ihuan manincoi ni'ton, panca co'sacaitërin.

¹⁹ Saota quiromitro pochin nani maitopiraihuë',

Quisoso huë'sarin nicaporaihuë', co a'naroáchin no-huitëraihuë'. Ii' aipi i'narahuaton, no'pa pochin huë'shiarin. Poti ya'caririarinso' ni'sahuato, pa'yanai.

²⁰ Napopiraihuë':

—¡Co'ta ca huë'sarahuë'! ¡Ama pa'yancosohuë'! itërin-coi. ²¹ Ina quëran noya cancantatoi: "Ya'conquiquë'," itohuatoira, ya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin Capinaomo yonsanquë canconai.

Quisoso yonípi

²² Piyapi'saso nipirinhuë' ina quëranchin quëparitopi. Tahuëririnquë Quisoso yonisápirinahuë'. Co quënanatonahuë', ninontopi. "¿Intohuaso' pa'mara? I'huara a'naíchin poti ya'huëpirinhuë'. Inaquë ca'tano'sanënpita ya'conahuatona', pa'pi. Quisoso nipirinhuë' co pa'ninhuë'," nitopi. ²³ Napoaso, potiro'santa Tipiriasë quëran huë'piso' canquirapi quënanpi. Quisoso coshoro' ana'ataton piyapi'sa' a'carinso' ya'cari nonshipi. ²⁴ Co ca'tano'sanënpitacoi tëranta' ya'huëraihuë' ni'ton, "Huëco' pa'ahua', Quisoso yoniahua'," nitatona', potiro'saquë ya'conpi. Ya'conahuatona', Capinaomquë pa'pi Quisoso yonípona'.

Coshoro pochin nininso'

²⁵ Inaquë nonshirahuatona', Quisoso quënanconpi huachi.

—¿Onporota' Maistro isëquë huënan? itopirinahuë'.

²⁶ —No'tëquën sha'huitaranquëma'. I'huara coshoro' ana'atërahuë nohuitamacoso marë' nipirinhuë', co yanohuitëramacohuë'. Natëaquë huarë' coshatërama' ni'ton, yoniramaco. ²⁷ Cosharomia a'naroáchin chanatërin. Ama inasáchin nohuantocohuë'. Coshoro pochin nininso' ya'huërin. Cancanëma marë' quëtaranquëma'. Ina co onporonta' chanatarinhuë'. Ya'huëtohuachinquëma', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama. Ina na'con na'con yonquico'. Yosë quëran quëmapico ni'to, quëtaranquëma'. Ina marë' Tata Yosë acorinco. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë nohuitamacoso marë', itërin.

²⁸ —¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? itopi.

²⁹ —Tëhuëenchachin Yosë yanatëhuatama', ca imaco. Ina a'paimarinco ni'ton, cancanëma quëran huarë' imaco. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

³⁰ —Inta nipachin, Yosë pochin niquë'. Ina nicatoi, natë'inquën. Co topinan natëa'huainquënso' ya'huërinhuë'. ³¹ Iráca shimashonënpopita Moisésëri Iquipito quëran quëcapon, noya coshoro' mana itopiso' quëtërin. "Coshoro' inápa quëran o'marinso' quëtërin capacaiso marë'," tënin Yosë quiricanëncuë. Inotëro parti napopi, itopi.

³² —No'tëquën itëranquëma'. Coshoro' inápa quëran o'marinso' co Moisésëri quëtërinhuë'. Tata Yosëri quëtërinso'. Iporaso' noya noya nininso' quëtarinquëma'. ³³ Inápa quëran a'patimarinquëma' piyapi'sa' ina pochin nanopicaiso marë', itërin.

³⁴ —Inanpi coshoro', Siniro, quëtocoi nani tahuëri capatoi, noya nanpii, itopi.

³⁵ —Ca inaco. Caso' coshoro pochinco ni'to, piyapi'sa' ananpitomiatarahuë. Imapatamaco, co huachi tanarëso pochin cancantaramahuë'. Natëhuatamaco, co huachi yamororëso pochin cancantaramahuë'. Yosë nohuitohuatama', sano cancantarama'. ³⁶ Nipirinhuë', nani sha'huitëranquëma'. Ninahuëso' nicapomarahuë', co natëramacohuë'. ³⁷ A'naquën Tata Yosë nohuanton, imasarinaco. Insosona imapachinaco, co onporonta' a'pararahuë'. ³⁸ Co caora nohuanto, ma'sha ninahuë'. Inápa quëran o'marahuë Tata Yosë natëca'huaso marë'. Ina a'paimarinco. ³⁹ A'naquën Yosë nohuanton, imasarinaco. Inapitaso' noya a'paiarahuë, co a'poarinacohuë'. Ayaro' tahuëri ananpitaantararahuë. Ina Yosë nohuantërin. ⁴⁰ "Quëmaso' tëhuëenchachin Yosë hui'ninquën," itatomaco imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama huachi. Ayaro' tahuëri ananpitaantararahuëma'. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

⁴¹ Ina natanahuatona', cotioro'sari no'huipi. "Caso' coshoro pochin ninahuë. Inápa quëran o'marahuë," tëninso marë' no'huipi. No'huitona', ninontapi.

⁴² —Co'ta inaso' Quisoso. Cosi hui'nin. A'shionta' no-huitërhua'. ¿Onpoatonta' "Inápa quëran o'marahuë," toconin? nitopi.

⁴³ —Ama huachi no'huitomaco, sacaro quëran ninontocohuë'. ⁴⁴ Co insonta' nanitërinhuë' inaora nohuanton imaincoso'. Tata Yosëri huayoninsopitaráchin imasarinaco. Ayaro' tahuëri inapitaso' ananpitaantararahuë. ⁴⁵ Pënëntona'piro'sa' iráca ninshitopi. "Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri a'chintarin," topi, ninshitatona'. Tatahuë natanatoma' natëhuatama', imasaramaco.

⁴⁶ Co insonta' Tata Yosë quënaninhuë'. Casáchin quënanahuë. Ina ya'huërin quëran o'marahuë.

⁴⁷ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ⁴⁸ Ca coshoro pochinco ni'to piyapi'sa' ananpimiatarahuë. ⁴⁹ Shimashonëmapita inotëro parti ya'huaso', coshoro' Yosëri quëtërinso' ca'pi. Mana itopiso' ca'pirinahuë', nani iráca chiminpi. ⁵⁰ Insosona natëhuachinco inápa quëran coshoro' o'marinso capatë pochin nizarin. Napohuachin, Yosëri' ya'huëmiatapon. ⁵¹ Ca nanpirin coshoro pochinco. Inápa quëran o'mato, noya noya ananpiaranquëma'. Ca nonëhuë chachin quëtarahuë ya'ipi piyapi'sa marë'. Coshatëramaso pochin nitohuatamaco, ya'coancantaranquëma', nanpimiatarama huachi, itërin.

⁵² Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha ninontopi.

—¿Onporahuatonta' nonën chachin ca'nëso pochin quëtëre'ponpoa nicaya? nitopi.

⁵³ —No'tëquën itëranquëma'. Caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'ipi cancanëma quëran yonquico. Co'so' nonëhuë ca'nëso pochin nitohuatamahuë', huë'nainëhuënta' co o'orëso pochin nitohuatamahuë', co onporonta' nanpimiataramahue'. ⁵⁴ Insosona nonëhuë ca'nëso pochin nipachina', huë'nainëhuënta' o'orëso pochin nipachina', nanpimiatarin. Ayaro' tahuëri ananpitaantarahuë. ⁵⁵ Nonëhuë coshoro pochin ni'ton,

achinicananaranquëma'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, imapatamaco, anoyacancantaranquëma'.
⁵⁶ Tëhuëchachin nonëhuë ca'nëso pochin nipatama', huënainëhuënta' o'orëso pochin nipatama', ya'coancantaranquëma' ni'ton, imamiataramaco. ⁵⁷ Tatahuëso' nanpimiatarin. Ina a'paimarinco. Catahuarinco noya nanpica'huaso marë'. Inapochachin imamiatohuata-maco, cosharo pochin achinicananaranquëma' ni'ton, catahuanaranquëma' Yosë nohuitatoma' nanpimiatacaso marë'. ⁵⁸ Ca cosharo pochinco. Inápa quëran o'marahuë. Shimashonëmapita cosharo' Yosëri a'paimarinso' ca'pirinahuë', iráca chiminpi. Nipirinhuë', imamiatohuata-maco, nanpimiatarama', itërin.
⁵⁹ Capinaomo niyontonpiso pëiquë a'chintaton naporin.

Quisoso natëhuatëhua', nanpimiatacaso ya'huërinso'

⁶⁰ Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapirinahuë', ina nanan natanahuatona' a'naquën nisha yonqui.
 —A'chininso' sacai' imacaso'. ¿Incaricha nitotaton, natëre'poya? nitopi.
⁶¹ Napohuachinara, Quisoso inaora nitotaton, itërin:
 —A'chintopiranquëmahuë', ¿yaa'poramaco ti? ⁶² Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri Yosë ya'huërin'pa' panantararahuë. Ina ni'patama' ¿ma'ta' yonquiarama'? ⁶³ Ispirito Santoráchin ananpimiatarinquëma'. Piyapi'sa' inahuara co nanitapihuë'. Yosë yonquirinso chachin sha'huitëranquëma'. Ina natëhuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ⁶⁴ Nipirinhuë', a'naquëma' co natëramacohuë', itërin. Iráca quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' yonquirinsopita nitotërin. A'naquën co yanatëtopihuë'. A'nanta' yasha'huirapirin. Inapita nitotaton, napotërin. ⁶⁵ Ina quëran itantarin:
 —Napoaton itaranquëma'. Co Yosëri anitotohuachinhuë', co insonta' nanitarinhuë' imaincoso', itërin.
⁶⁶ Naporo quëran huarë' na'amiáchin co huachi imapihuë'. A'popi huachi. ⁶⁷ Napohuachinara, ca'tano'sanënpitaco'i itaponcoi:
 —¿Co canpitaso' a'poapomacohuë' to? itërincoi.
⁶⁸ —Co Sinioro a'poarainquënhuë'. Co a'na ya'huërinhuë' imaca'huaiso'. Quëma nóya a'chintarancoi Yosë nohuitatoi nanpimiata'huaiso marë'. ⁶⁹ Nani natërainquën. Quëmaso' noyasáchin ninan. Yosë a'paimarinquën, tënai, itërin Simon Pitrori.
⁷⁰ —Shonca catonquëma' acoranquëma' imacamacoso marë'. A'naëmaso nipirinhuë', sopai pochin cancantërin, itërincoi. ⁷¹ Simon hui'nin Cotasë Iscarioti itopiso yonquiaton, naporin. Inarinta' ca'tanpirinhuë', yasha'huirapirin.

Quisoso iinpita napopiso'

7 Ina quëran hua'quimiáchin Quisoso Cariria parti ya'huërarin. Cotioro'sari yatëpapi ni'ton, co Cotia parti yapa'ninhuë'. ² Ina quëran a'na cotio niyontonpiso tahuëri naniriarin, imënamëro'sa' pita itopiso'.
³ Napoaton iinpitari itapona':

—Quëmanta' Cotia parti paaton, Yosë pochin niquë' imarinënuënsopita ni'ina'. ⁴ Po'oana quëran ma'sha nipatan, piyapi'sa' co nohuitarinënuënhuë'. Yosë pochin yanipatan, a'ninquëchin niquë' ya'ipi piyapi ni'inënuë, itopi.

⁵ Co iinpitari tëranta' natëyatërapihuë' ni'ton, napotopi. Inapita nontaton, itapon:

⁶ —Pahuanarin caso' paca'huaso'. Canpitaso nipirinhuë' onporosona yapa'patama', noya paco'. ⁷ Canpitaso' piyapi'sa' co no'huirininquëmahuë'. Caso nipirinhuë' no'huirinaco. “Co noyahuë' ninama,” itërahuëso marë' no'huirinaco. ⁸ Napoaton paatoma', niyontonpiso tahuëri na'huëco'. Co ipora pa'sarahuë'. Pahuanarin paca'huaso', itërin.

⁹ Ina tosahuaton, ina quëranchin ya'huërarin.

Quisosonta' Cotia parti pa'ninso'

¹⁰ Iinpita nani pa'pachinara, Quisosonta' pa'nin niyontonpiso tahuëri na'huëcaso marë'. Pa'pirinhuë', co piyapi'sa' ni'tërantapaquë pa'ninhuë'. Po'oana quëran pochin pa'nin. ¹¹ Inaquë cotioro'sari yonisápirinahuë'.
 —¿Intohuata' Quisoso ipora? tosapi.
¹² Nisha nisha yonquiatona', ninontopi. “Inaso' noya quëmapi,” topi a'naquën. A'napitaso nipirinhuë' tapon: “Co noyahuë'. Yanonpintërinpoa,” topi.
¹³ Napopirinahuë', hua'ano'sa' të'huatatona', po'oana quëran ninontopi.
¹⁴ Simana huancana Quisoso Yosë chinotopiso pëiquë pa'nin. Inaquë a'chinarin. ¹⁵ Cotioro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.
 —¿Onporahuatonta' iso quëmapi co na'con quirica nitotaponahuë', noyá nitotërin? topi.
¹⁶ Napohuachinara, Quisosori itapon:
 —Co caora yonquinëhuë quëran a'chinahuë'. Tata Yosë a'paimarincoso' sha'huitohuachincora, canta' a'chinarahuë. ¹⁷ Cancanëma quëran huarë' Yosë yanatëhuatama', no'tëquën anitotarinquëma': “Co inaora yonquinën quëran a'chininhuë'. Yosë nanamën chachin a'chinarin,” tosarama'. ¹⁸ A'naquënso' inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Piyapi'sari pa'yatacaiso marë' napopi. Caso' nipirinhuë' Yosëchin yonquiato, no'tëquën a'chinahuë. Ináchin pa'yatacaiso' ya'huërin, tënahuë. Co nonpintëranquëmahuë'. ¹⁹ Moisésë iráca pënëtopirinhuë', co a'nayanquëma tëranta' natëramahuë'. ¿Onpoatonta' yatëparamaco? itërin.
²⁰ —¿Quëmaso' sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran! ¿Inta' yatëparinquën? itopi.
²¹ —Chinoto tahuëri a'na quëmapi anoyatërahuë. “Chinoto tahuëri nipirinhuë', co chinotërinhuë’,” ta'toma', canpitaso' pa'yanama'. ²² Ni'cochi. Co canpita tëranta' ya'ipi chinoto tahuëri chinotëramahuë'. Iráca shimashonëma' sha'huitërinënuëma' marca acocoso’,” itërinpoa' Moisésënta'. Posa tahuëri nanihuachina, marca acotërama'. Chinoto tahuëri nisapirinhuë', acotërama'. ²³ Chinoto tahuëri niponahuë', marca nacotërama'. Moisésë pënëntërinso' natëcaso marë' naporama'. Inapoapomarahuë', ¿onpoatomata' nipachin

chinoto tahuëri piyapi anoyatërahuëso marë' no'huiramaco? ²⁴ Ama quënanamasoráchin yonquiatoma', sha'huirapicosohuë'. Yonquinënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa'. Ina nitotatoma', no'tëquën yonquico', itërin Quisosori.

Cristo inápa quëran o'marinso'

²⁵ Ina quëran ya'huëhuano'sari Quisoso quënanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quëmapi yatëpapiso' ti? ²⁶ Ni'cochi. A'ninquëchin a'chinapirinhüë', co incari tëranta' no'huirinhüë'. Hua'ano'sarinta' natëtona': "Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'," ¿tomarai huachi ti? nitopi.

²⁷ —Napochináchin, nipirinhüë' Quisoso intohua quëransona huë'ninso' nitotërhua'. Cristoso huë'pachin intohua quëransona huë'ninso', co insonta nitotarinhüë', nitopi.

²⁸ Quisososso nipirinhüë', Yosë chinotopiso pëiquë chiníquën itaantarín:

—¿Nohuitëramaco ti? Intohua quëranso' huë'nahuëso' nitotapomarahüë', co tëhuëchachin nohuitëramacohüë'. Co caora nohuanto, o'marahüë'. Yosë nohuanton, o'marahüë. Inaso' no'tëquën nonin. Nipirinhüë', inanta' co nohuitëramahuë'. ²⁹ Caso nipirinhüë' ina nohuitërahuë. Inatohua' ya'huëpirahuë', isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

³⁰ Ina topachina, hua'ano'sari tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', Yosë nohuanton, co chiminacaso' naniyátërarinhüë' ni'ton, co mápihuë'.

³¹ Hua'ano'sariso' no'huipirinhüë', na'a piyapi'sari Quisoso yanatëpi.

—Cristo o'mahuachin, iso quëmapi quëran na'con na'con ta'ma' ¿Yosë pochin niquimarë'po ti? topi.

Tashinan pëiquë yapo'mopiso'

³² Ina pochin ninontopiso', parisioro'sa' natantopi. Natantahuatona', corto hua'ano'sarë chachin ponisiaro'sa' a'papi Quisoso macacaiso marë'. ³³ Huë'pirinahuë', Quisosori itërin:

—Co hua'qui' canpitaro'co ya'huapohüë'. Pa'miatarahuë. Yosë nohuanton, o'marahüë. Inaquë chachin panantarahuë. ³⁴ Napororo' yonípiramacohüënta', co quënanaramacohüë'. Insëquësona pa'pato canpitaso' co nanitaramahuë' pacacamaso', itërin.

³⁵ Hua'ano'sa capini ninontopi.

—¿Intohuata' yapaaton naporinso'? "Co quënanaramacohüë'," tënin. Nisha piyapi'sa' ya'huëpi parti a'naquën cotioro'sa' yacapatonpi. Inaquë paaton, nisha piyapi'sa' a'chintapon nimara. ³⁶ ¿Ma'ta' tapon naporin? "Yonípiramacohüënta', co quënanaramacohüë'. Insëquësona pa'nahuëquë co canpitaso' nani-taramahuë' pacacamaso'," toconin, nitopi.

Nanpirin i'sha

³⁷ Pita ta'huantërinso' tahuëri na'con na'con yonquipiso' ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Napororo' Quisosori huanirahuaton, chiníquën itapon:

—Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' imaco sano cancantamaso marë'. ³⁸ Natëhuatamaco, cancanëmaquë nanpirin ii' ya'huëtarinquëma'. Pancai' no'pa quëran pipirinso pochin cancanëmaquë ya'huërápon. Yosë quiricanënuë naporin, itërin.

³⁹ Quisoso imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Ina yonquiaton, napotërin. Napororo' Quisoso co inápaquë pantayátërarinhüë'. Napoaton co Ispirito Santori piyapi'sa' noyá ya'coancanchátërarinhüë'. (Ina ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran a'napitanta' Yosë anohuitarihua', tapon naporin.)

Nisha nisha yonquipiso'

⁴⁰ Quisoso naporinso' natanahuatona', nisha nisha yonquiipi.

—Tëhuëchachin isoso' pënëntona'pi ninarëhuaso', topi.

⁴¹ —Cristo mini tënahüë, tënin a'naquën.

—Co inahuë' nimara. Cristo naporini co Cariria parti quëran huë'itonhuë'. ⁴² ¿Co'ta "Tapico' shiin ni'ton, ina ninanonënuë chachin nasitapon? Pirinquë nasitapon," tënin Yosë quiricanënuë, topi a'naquëonta'.

⁴³ Ina pochin ninontatona', nisha nisha yonquiipi.

⁴⁴ A'naquërinta' tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', co mápihuë'.

Hua'ano'sa' co natëpisohüë'

⁴⁵ Ina marë' ponisiaro'sa' nani a'papi. Hua'ano'sari chachin a'paporinhüë', topinan huënantapi.

—¿Onpoatomata' co manamahuë'? itopi.

⁴⁶ —¿Co insonta' ina pochin a'chinchininhuë'! itopi.

⁴⁷ Ina quëran parisioro'sari itapona':

—Nani nonpintërinquëma' ni'ton, ¿canpitanta' natërama' pa'? ⁴⁸ Ni'cochi. Co inso hua'ano'sari tëranta' ina natërinhuë'. Parisioro'sacointa' co natëraihüë'.

⁴⁹ Topinan piyapi'sariachin natëpirinahuë', inapitaso' co Moisésë pënëntërinso' nitotopihuë' ni'ton, Yosëri ana'intarin, tënai, itopi.

⁵⁰ Nicotimonta' inaquë ya'huërin, i'huapo' tashi' Quisoso nicapon pa'ninso'. Inanta' cotio hua'an ni'ton, itapon:

⁵¹ —Moisésë pënëntërinso' natërhua'. Nani pënëninpoa'. "Ama topinan quëran ana'intocohüë'. No'tëquën nitotaquë huarë' ana'intacaso' ya'huërin," tënin. Napoaton canpoanta' Quisoso a'chininso' natahuan'. Naporinsonta' nitotahua'. Co topinan quëran ana'intacaso' ya'huërinhuë', tënahüë, itërin.

⁵² —¿Quëmanta' Cariria parti quëran huë'nan? Yosë quiricanën nontëquë'. Pënëntona'pi co onporonta' Cariria quëran huëcaponhuë', itopi.

Oshahuana'pi sha'huirapipiso'

[⁵³ Ina quëran piyapi'sa' yanquëërahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi.

8 Quisososso nipirinhüë' Oriposë panënuë pa'nin. ² Tahuëririnquë tashiramiachin Yosë chinotopiso

pëiquë paantarin. Na'a piyapi'sa' huè'pi ina natanacaiso marè'. Inaquë huënsërahuatón, a'chinapirinhüè', ³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita huëcatona', a'na sanapi quèpi. So'yahuan nipirinhüè', nisha quëmapi ichihuè'ërin. Nani quënanpi ni'ton, masahuatona', Quisosoquë quèpi. Sanapi huancánachin ahuanirahuatona', Quisoso itapona':

⁴ —Maistro, iso sanapi so'yahuan nipirinhüè', nisha quëmapi ichihuè'ërin, quënanai. ⁵ Iráca Moisésë pënëninpoa'. "Monshihuanpisopita na'piquë të'yaratoma', tëpaco'," ténin. ¿Ma'ta' ténan quëma ipora? ¿Tëpa'ii ti? itopi.

⁶ Quisoso atëhuërahuatona' sha'huirapicaiso marè' natanapi. Quisosos nipirinhüè' i'chorahuaton, imirin quëran no'paquë ninshitarin.

⁷ —¿Ma'ta' onpochii? Sha'huitocoi, itantahuachinara, huaniantarin.

—Noyahua'. Insonquëma tëranta' co pi'pian tëranta' oshahuanpatamahuè', inari'ton na'piquë të'yarain, itërin.

⁸ Ina quëran i'choantarahuaton, no'paquë ninshitaantarin. ⁹ Ina natanahuatona', a'naya a'naya pa'pi. Mashoro'sa'ton pa'pi. Ina quëran a'naya a'naya pa'pi. Ya'ipiya pa'pachinara, sanapiíchin huaniárin.

¹⁰ Quisoso huaniantarahuaton, itapon:

—¿Inso huachi, imoya, quëmapi'sa' yaana'intërinënquënso'? ¿Co huachi yaana'intërinënquënhüè'? itërin.

¹¹ —Nani pa'pi Sinioro, itërin.

—Co carinquëonta' yaana'intëranquënhüè'. Paaton, ama huachi aquëtë' oshahuaantaquësöhuè'. Noya niquë huachi, itërin. Napotohuachina, pa'nin.]

Quisoso a'pintërinpoaso'

¹² Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

—Caso' a'pintatë pochin nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën anitotarahüè. Imapatamaco, co huachi tashinan pochin cancantaramahuè'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin cancantohuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ¹³ Parisioro'sari natanahuatona', itapona':

—Quëmaora yonquinën quëran naporan. Co natëca'huainquënso' ya'huërinhuè', itopi.

¹⁴ —Caora yonquinëhuë quëran napopirahuè', tëhuënhachin no'tëquën nonahuë. Intohua quëran-sona o'marahüëso' nitotërahüè. A'na tahuëri inatohua chachin panantarahuë. Casáchin ina nitotërahüè. Canpitaso nipirinhüè' co nitotëramahuè'. Napoaton natëcamacoso' ya'huërin. ¹⁵ Canpitaso' piyapi'sa' inahuara yonquipiso pochin napoonin yonquirapitomaco sha'huirama'. Caso nipirinhüè', co insonta ina pochin yonquirapito sha'huirahuè'. ¹⁶ Sha'huihuatëraso napoaponahuè', no'tëquën sha'huirahuè. Co casáchin sha'huirahuè'. Tatahuënta' ina pochachin yonquiaton sha'huitarinquëma'. Ina a'paimarinco. ¹⁷ Moisésë pënëntërinso' ya'huëtërinquëma'. Inaquë iráca ninshitërin. "A'na piyapiíchin sha'huihuachina, nonpiámara. Nipirinhüè', cato' piyapi inachachin sha'huihuachina', naporu huarè' natëtacaso' ya'huërin," ténin.

¹⁸ Carinquëma' nani sha'huitarinquëma'. Tatahuënta' inachachin anitotarinquëma'. Ina a'paimarinco, itërin Quisosori.

¹⁹ —¿Insëquëta' tataparín? itopi.

—Canpitaso' co ina nohuitëramahuè'. Canta' co tëhuënhachin nohuitëramacohüè'. Nohuitëramacaporini, tatahuënta' nohuichitomahuè', itërin.

²⁰ Yosë chinotopiso pëiquë a'chintaton, napotërin. Coriqui cacon notënanquë a'chintarin. Yosë nohuan-ton, co chiminacaso' naniyatërarinhüè'. Napoaton co insoari tëranta' maninhüè'.

Quisoso pa'miatarinso'

²¹ Ina quëran itantarin:

—A'na tahuëri pa'miatarahuè. Naporu' yonípiramachüenta', co quënanaramacohüè'. Oshanëmarè'quëma chachin chiminarama'. Insëquësona pa'pato, co canpitaso' nanitaramahuè' pacacamaso', itërin. ²² Ina natanahuatona', cotioro'sa' ninontopi.

—¿Ma'ta' tapon naporin? "Insëquësona pa'pato, co nanitaramahuè' pacacamaso'," itërinpoa'. ¿Yanitëpamara ti? nitopi.

²³ —Canpitaso' isoro'paquë ya'huatoma', a'napita piyapi'sa' pochin yonquirama'. Caso nipirinhüè' inápa quëran o'marahüè ni'to, Yosë pochin yonquirahuè.

²⁴ Napoaton napotëranquëma'. Caso iráca quëran huarè' ya'huato, ya'huëmiatarahuè. Co natëhuatamacohüè', oshanëmarè'quëma chachin chiminarama', itërin.

²⁵ Napohuachina:

—¿Inquënta' quëmaso'? itopi.

—Nani iráca quëran huarè' sha'huitëranquëma'. Ca inaco ténahuë. ²⁶ Canpitaso co noyahüè' ninama ni'ton, na'con sha'huita'huanquëmaso ya'huërin. A'paimarinco' no'tëquënáchin nonin. Ina sha'huitohuachincora natanato, ina chachin sha'huitarinquëma', ténin.

²⁷ Tata Yosë tapon naporinso' co nitotopihüè'.

²⁸ —Yosë quëran quëmapiico niporahuè', corosëquë achinpiarinaco. Naporu huarè' ca ya'huëmiatarahuëso' nohuitaramaco. Naporahuaton: "Tëhuënhachin co inaora yonquinën quëran a'chininhüè'. Pa'pini a'chintërinso chachin a'chinin," tosarama'. ²⁹ Tatahuë a'paimarinco ni'ton, ca'taninco. Ina nohuantërin-soráchin no'tëquën natërahüè ni'ton, co patarincohuè', itërin.

³⁰ Itohuachina, na'a piyapi'sari "No'tëquën nontërinpoa'," ta'tona', natëpi.

Sopairi camairinso'

³¹ Ina quëran nasha imarinsopita itantarin:

—Carinquëma' a'chintëranquëmaso' noya natëhuatama', noya imasaramaco. ³² Imamiatohuatamaco, no'tëquën yonquiarama'. Co insonta' camaiarin-quëmahüè', itërin.

³³ —Quiyaso' Apraan shinpitacoi. Co onporonta' a'napita camairinacoihuè'. ¿Onpoatonta': "Co insonta' camairinquèmahuè'," itèrancoi? itopi.

³⁴ —No'tèquèn itèranquèma'. Co noyahuè' nipatama', sopai hua'an camairinquèma'. Piyapinènpita pochin nisarama'. Co canpitaora nanitaramahuè' oshànema' naniantamaso'. Sopai camaihuachinquèma', co noyahuè' nisarama'. ³⁵ Ni'co'. Patron ya'huèrinquè piyapinèn co ya'huèmiatèrinhuè'. Patronèni nohuantohuachina, ocoiantarin. Hui'ninso nipirinhuè' ya'huèmiatarin. ³⁶ Yosè hui'ninco ni'to, catahuahuatèinquèma', cha'èsarama'. Co huachi insonta' camaiantarinquèmahuè'. ³⁷ Canpitaso' Apraan shinpitanquèma' nipomarahuè', yatèparamaco. A'chintopiranquèmahuè', nonahuèso' co yanatèramahuè'.

³⁸ Tatahuè anitotèrincoso' natèto sha'huitaranquèma'. Canpitaso nipirinhuè', ma'sona tatanèma pochin nininso' camaihuachinquèmara, natèrama', itèrin Quisosori.

³⁹ —Apraan mini quiyaso tatanèhuèi, itopi.

—Apraan pochin cancantèrama' naporini, ina pochin noya niitomahuè'. ⁴⁰ Yosè anitotèrincoso chachin no'tèquèn sha'huitopiranquèmahuè', yatèparamaco. Apraanso' co ina pochin yonquirinhuè'. Yosè nanamèn noya natèrin. ⁴¹ Canpitaso nipirinhuè' tatanèma pochin nininso' nonanama', itèrin.

—Co quiyaso' ma'papia'huaro'sacoihuè'. Yosè chachin tatanèhuèi. Inasáchin natèrai, itaantapi.

⁴² Napotohuachinara:

—Yosèso' tatanèma' naporini, nosoro'itomacohuè'. Yosè quèran o'marahuè. Co caora nohuanto, o'marahuè'. Yosè a'paimarinco. ⁴³ A'chintopiranquèmahuè', ¿onpoatomata' co natanamacohuè'? Co natètochináchinhuè' cancantèrama' ni'ton, co nanitèramahuè' natanamacoso' ténahuè. ⁴⁴ Sopai hua'an mini tataparinquèmaso'. Ina pochin cancantatoma', inasáchin natèarama'. Iráca quèran huarè' piyapi'sa' tēpana'pi inaso'. Co no'tèquèn nitononinhuè' ni'ton, co pi'pisha tēranta' natēcaso' ya'huèrinhuè'. Pa'pi nonpintè' inaso'. Inachin, nonpinacasaráchin cancantèrin. Ina nohuanton, nonpinè'. ⁴⁵ No'tèquèn pēnēnanquèma' ni'ton, co yanatèramacohuè'. ⁴⁶ ¿Inquèmatat' nanitèrama' no'tèquèn sha'huirapiamacoso'? "Co noyahuè' nicaton, oshahuanan," itohuatamaco, nonpinarama'. Caso' no'tèquèn nontaranquèma', nipirinhuè', ¿onpoatomata' co natèramacohuè'? ténahuè.

⁴⁷ Yosè piyapinènpita ina nanamèn noya natanpi. Canpitaso nipirinhuè' co Yosè piyapinèinquèmahuè' ni'ton, co yanatanamahuè', itaantarin Quisosori.

Co'huara Apraan nasichatèrasohuè', Quisoso ya'huèrinso'

⁴⁸ Ina natanahuatona' hua'ano'sari itantapi:

—¿Co'ta quèmaso' Samaria piyapinquèn? tēnai. "Sopai ya'coancantèrinquèn ni'ton, hua'yantèran," topatèira, no'tèquèn napotèrainquèn, itopi.

⁴⁹ —Co sopai ya'coancantèrincohuè'. Tatahuè noya nicato natèrahuè. Canpitaso nipirinhuè' nocanatoma-

co, pinoramaco. ⁵⁰ Co noya ni'piramacohuè', co ina yonquirahuè'. Yosèso' noya ni'ninco. Inaso' coisè pochin nicaton, no'tèquènáchin yonquirin.

⁵¹ No'tèquèn itaranquèma'. Natèhuatamaco, co chiminaramahuè', itèrin Quisosori.

⁵² —Sopai mini nani ya'coancantèrinquèn. Co huachi yonquirinhuè'. Apraan nani chiminin. Pēnēntona'piro'santa' chiminpi anta'. Quèmaso nipirinhuè': "Natèhuatamaco, co chiminaramahuè'," itèrancoi.

⁵³ Tata Apraan, pēnēntona'piro'sa', inapita chiminpi. ¿Inapita quèran quèmaso' chini chiniquèn nanantèran ti? ¿In pochinta' cancantaton, naporan? itaantapi co-tioro'sari.

⁵⁴ —Casáchin "Noyaco," ténahuè naporini, topinan quèran napo'itohuè'. Nipirinhuè', Tata Yosè noya ni'ninco. Canpitanta': "Ina chinotèrai," ténamaso'. ⁵⁵ Co inaso' nohuitopiramahuè', caso' nohuitèrahuè. Ya'ipi noninso' natèrahuè. "Co nohuitèrahuè," ténahuè naporini, canpita pochachin canta' nonpiintohuè'. ⁵⁶ Tata Apraan yonquirinco. "A'na tahuèri Yosèri a'paimarinso' o'mararin," ta'ton, noya cancantèrin. Nani ni'ninco ni'ton, noya cancantèrin, itèrin Quisosori.

⁵⁷ —Co quèmaso' a'natèrápo shonca pi'ipichátèraponahuè', ¿Apraan ni'nani ti? itopi.

⁵⁸ —No'tèquèn sha'huitèranquèma'. Co'huara Apraan nasichatèrasohuè', caso' ya'huárahue, itèrin.

⁵⁹ Ina quèran na'piro'sa' masahuatona', yatè'yarapi. Quisososo nipirinhuè' na'pirahuaton, Yosè chinotopiso pèi quèran pipirin.

Somaraya anoyatèrinso'

9 Quisoso pa'sahuaton, a'na quèmapi quènanconin, somaraya nininso'. Hua'huatèrin quèran huarè' co manta' ni'tèrinhuè'. ² Ca'tano'sanènpitacoi imarai ni'ton, quiyanta' ni'nai.

—¿Onpoatonta' Maistro iso quèmapi somaraya nasitèrin? ¿Inaora oshanèn marè' nica? ¿A'shin, pa'pin, inapita oshanèna marè' nica? Sha'huitocoi nitochii, itèrai.

³ —Co inso oshanèn marè' ina pochin nasitèrinhuè'. Yosè nohuanton, ina pochin hua'huatèrin. Anoyatacaso marè' naporin. Piyapi'sa' ni'pachina', na'con na'con Yosè yonquiapi. "Ma noyacha Yosèso' nanitaparin paya," tosapi. ⁴ Ipora chachin catahuarahuè. Yosè natèto, ina marè' sacatarahuè. Co hua'qui' isoro'paquè ya'huarèhuahuè'. A'na tahuèriáchin pochin ya'huèrèhua'. Shiarahuaton tashihuachin, co huachi nanitarihuahuè' ma'sha nicacaso'. ⁵ Isoro'paquè ya'huasoco, a'pintèrinso pochin ya'ipi piyapi'sa' no'tèquèn anitotèrahuè, itèrincoi.

⁶ Ina quèran no'paquè ipirahuaton, ashipirotèrin. Ina quèran ina masahuaton, somaraya pashirayatèrin.

⁷ —Paaton Siroiquè nipa'morayaquè', itèrin. Siroiso': "A'parinso'," tapon naporin.

Itohuachina, pa'nin. Inaquè nipa'morayahuachina, noya ni'tèrin. Noya ni'tahuaton, ya'huèrin'pa' pa'nin huachi. ⁸ Ya'cariya ya'huèpisopitari quènanahuatona', pa'yanpi. Nani hua'qui' huènsèaton, coriqui

ma'patërin. Somaraya ni'ton, topinan quëtopi. Napoaton na'a piyapi'sari nohuitopi. Inapitari quënanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quëmapi i'hua coriqui ma'patërinso' ti? nitopi.

⁹—Ina mini, tënin a'naquën.

—Ina pochin ya'nopirinhüë' co inahuë' topiraihuë', topi a'naquëonta'.

—Ca mini, co nishacohüë', tënin quëmapi.

¹⁰—¿Onporahuatonta' iporaso' noya ni'tëran? itopi.

¹¹—A'na quëmapi Quisoso itopiso' no'pa ipitahuaton, shipiro' ninin quëran, pashirayatërinco. Ina quëran sha'huitërinco: "Paaton Siroiquë nipa'morayaquë'," itërinco. Inaquë pa'sahuato, nipa'morayahuatëra, ni'tërahuë, itërin.

¹²—¿Intohuata' ipora inaso'? itopi.

—Ahuën. Co caso' nitotërahuë', tënin.

Hua'ano'sari natanpiso'

¹³ Napohuachina, Parisioro'sataquë quëpapi.

¹⁴ Chinoto tahuëri nipirinhüë' Quisosori no'pa ipitahuaton, shipiro nininquë pashirayatahuaton, anoyarayatërin ni'ton, inaquë quëpapi. ¹⁵ Parisioro'sari quënanahuatona', itopi:

—¿Onpotahuatëinquënta' anoyarayatërinquën? itopi.

—Shipiroquë pashirayatërinco. Nipa'morayarahuatëra, noya ni'tërahuë, itërin.

¹⁶—Ni'quëchi. Chinoto tahuëri nipirinhüë', co Quisoso chinotërinhuë'. Napoaton co Yosë quëran o'marinhuë', topi a'naquën.

—¿Onporahuatonta' nipachin nanitërin somaraya a'naroáchin anoyatacaso'? Oshahuan naporini, co nanitapaitonhuë', topi a'naquëonta'. Nisha nisha yonquipi. ¹⁷ Napoaton quëmapi itantapona':

—Nani anoyarayatërinquën ni'quëhuarë', ¿ma'ta' quëma yonquiran? itopi.

—Yosëri acorin pënëntacaso marë' ténahuë, itërin.

¹⁸ Hua'ano'saso nipirinhüë' co natëpihuë'. "Iso quëmapi co somaraya hua'huataponahuë', nonpiámara," topi. Napoaton a'shin, pa'pin, inapita amatopi natanacaiso marë'. ¹⁹ Huë'pachinara, natanpi:

—¿Iso' hui'nan, somaraya hua'huatërinso'? itopi. Itohuachinara:

—Ina mini hui'nahuë. Somaraya hua'huatërin, itërin.

—¿Onporahuatonta' iporaso' noya ni'tërin? itopi.

²¹—Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' anoyarayatomara? Nani mashotërin. Ina natanco' sha'huichinquëma', tënin pa'pin.

²² Cotio hua'ano'sa' të'huataton, napotërin. I'hua chachin hua'ano'sa capini ninontopi Quisoso imarinsopita ana'intacaiso marë'. "Quisososo' Cristo chachin," topachina', ocoia'ahua'. Ocoihuatëhua', co huachi nanitapihuë' niyontopiso pëiquë huëcacaiso', nitopi.

²³ Napoaton: "Nani mashotërin. Ina natanco'," itërin pa'pini.

²⁴ Ina quëran hui'nin amatantapi.

—Yosë ni'sarinquën ni'quëhuarë', no'tëquën sha'huitocoi. Quisososo' co noyahuë' ni'ton, oshahuanin, tënai, itopi.

²⁵—Ahuën. Oshahuamara. Co ina nitotërahuë'. Nipirinhüë', anoyarayatërinco. I'hua co manta' quënantopirahuë', nani noya ni'tërahuë. Ina'chin nitotërahuë, itërin.

²⁶—¿Ma'ta' onpotahuatëinquën, anoyarayatërinquën? itaantapi.

²⁷—Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohüë'. ¿Onpoatomata' naquëranchin yanatantaramaco? ¿Canpitanta' Quisoso yaimarama' ti? itërin.

²⁸ Napohuachina, chiniquën no'huipi.

—Quëmari imasaran. Co quiyaso' nohuantëraihuë'.

Moisësë imarai. ²⁹ Yosëri iráca Moisësë nontërin.

Quisososo nipirinhüë' intohua quëranso' huë'mara. Co nitotëraihuë', itopi.

³⁰—¿Ma'pitacha tënama paya! Intohuaransona

huë'ninso canpitaso co nitotopiramahuë', caso' anoyarayatërinco. ³¹ Oshahuano'sari Yosë nontohuachina, co natanatonhuë', co catahuarinhuë'. Nipirinhüë', Yosë chinotohuatëhua', noya natëhuatëhua', natanarinpoa'. Ina nitotërehua'. ³² Somaraya hua'huatohuachina, co onporonta' anoyarayatochinpihuë'.

³³ Co Yosë quëran o'marinhuë' naporini, co anoyarayachitoncohuë', ténahuë, itërin.

³⁴—Quëmaso' hua'huatapon quëran huarë' oshahuanaponahuë', ¿yaa'chintërancoi ti? itopi. Ina quëran ocoirahuatona', a'papi huachi.

Somaraya pochin nipiso'

³⁵ Hua'ano'sari ocoirinsos' natantahuaton, Quisoso pa'nin yonípon. Quënanconahuaton, itërin:

—Quëmapi Yosë quëran o'marinso' ¿natëran ti? itërin.

³⁶—¿Inta' Siniro inaso'? Yanatëpirahuë', itërin.

³⁷—Nani ni'nanco. Ca mini, nontaranquënso', itërin.

³⁸—Natëranquën Siniro, itahuaton, isonin quëran Quisoso chinotërin. ³⁹ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Isoro'paquë o'marahuë piyapi'sa' no'tëquën sha'huita'huaso marë'. Somarayaro'sa nipisopita anoyarayatarahuë. Napoaponahuë': "Quiyaso noya ni'tërai topisopitaso', asomarayatë pochin nitarahuë," itërin.

⁴⁰ A'naquën parisioro'sa' inaquë huanirahuatona', Quisoso natanapi.

—¿Napoahuarë quiyanta somarayacoi? itopi.

⁴¹—Somarayanquëma naporini, co oshahuaintomahuë'. Nipirinhüë', "co quiyaso somarayacoihuë'," tënamaso marë' oshahuanama'. Ina marë' Yosë ana'antarinquëma', itërin.

Ohuicaro'sa pochin nininso'

10 Ina quëran Quisosori a'chintaantarín.

—Ohuicaro'sa naporin quëran a'chinchinquëma' natanco'. Ohuicaro'sa' a'paicaiso marë' pairapipi.

A'naíchin ya'coana ya'huërin. A'naquën huëcaton, co ya'coana quëran ya'coninhuë'. Nanpërahuaton, ya'conin. Inaso' co hua'anënhuë'. Ihuatë', matararo, inapita ina pochin ya'conpi ohuica ihuatacaiso marë'.

² Hua'anënso nipirinhüë' ya'coana quëran ya'conahuaton, ohuicanënpita a'pairin. ³ Ina huë'pachina, ya'coana a'paina'piri nohuitaton, i'soatërin. Ohuicanënpitarinta' natanahuatona', nohuanantopi. A'naya a'naya nininën përapachina, co të'huatatonahuë', a'naroáchin huë'pi. Huë'pachinara, quëparin panpatëro' capacaiso marë'. ⁴ Ohuicanënpita quëpahuachina, quëchitërarin. Noninso' nohuanantatona', imapi huachi. ⁵ Nisha piyapiri yaquëpahuachina, co yaimapihuë'. Co noninso' nohuanantatonahuë', ta'ananpipi, itërin Quisosori.

⁶ Iso pënënto nanan sha'huitopirinhüë', co nitotopi-huë'.

—¿Ma'ta' tapon naporin? itopi.

Quisososo' ohuica hua'anën pochin ninin

⁷ Napoaton itaantarín:

—Tëhuëchachin caso' ya'coana pochin ninahuë. Ohuica pairapipiquë yaya'conpatëra, ya'coana quëran ya'conë'. ⁸ Co'huara huë'shatërasocohuë', na'a piyapi'sa' a'chinpirinhüë', inapitaso' ihuatëro'sa pochin nipi. Anishacancantacaiso marë' a'chinpi. Imarinacosopitaso nipirinhüë', co inapita natëpihuë'. ⁹ Casáchin ya'coana pochin ninahuë. Ca quëran ya'conpatama', cha'ësarama'. Ohuicaro'sa' pipirahuatona', noya coshatopi. Ina quëran ya'coantapi. Inapochachin imarinacosopita noya pa'sapi.

¹⁰ Ihuatëro'sa' co noyahuë' yonquipi. Ihuatacaiso', tëpatacaiso', ata'huantacaiso inapita nicacaisoráchin yonquipi. Caso nipirinhüë' o'marahuë imarinacosopita Yosë nohuitacaiso marë'. Noya noya nanpicaiso marë' o'marahuë. ¹¹ Caso' ohuica hua'anën pochin ninahuë. Imarinacosopita noya a'pairahuë. Hua'anën noya nipachina, ohuicanënpita a'paiton, co chiminacaso' të'huatërinhuë'. Inapochachin canta' imarinacosopita marë' chiminarahuë. ¹² Inpriatoso nipirinhüë', pa'pini' huë'pachina, ohuicaro'sa' ta'ananpirin. Pa'piniri a'nara' macaso', ya'ipi ohuicaro'sa' yanquëpi. Inpriatoso' co hua'anënhuë' ni'ton, co ohuicaro'sa' pa'poyatërinhuë'. ¹³ Canacaso marëáchin sacatërin ni'ton, co inapita yonquiatonhuë', ta'ananpirin.

¹⁴ Caso nipirinhüë' noya hua'anën pochin ninahuë. Imarinacosopita nohuitërahuë. Canta' nohuitërinaco.

¹⁵ Tatahuëre'co ninohuitëraiso pochin nohuitërahuë. Nosoroato, inapita marë' chiminarahuë. ¹⁶ A'napita piyapi'santa' oshaquëran imasarinaco. Nisha piyapiro'sa' niponaraihuë', yaimarinaco. Inapitanta' nohuantërahuë imainacoso marë'. A'chintacaso' ya'huërin. Nanamëhuë natanpachina', natëarinaco. Ya'ipi imarinacosopita a'na huëntoínchin nisapi. Carisachin hua'anëntarahuë.

¹⁷ Imarinacosopita yonquiato, caso' chiminarahuë noya noya nanpiana'huaso marë'. Napoaton Tatahuë nosororinco. ¹⁸ Caora nohuanto, imarinacosopita

marë' chiminarahuë. Co nohuantërahuë' naporini, co tëpainacoso' nanichitonahuë'. Tatahuë sha'huitërinco ni'ton, chimina'huaso' nohuantërahuë. Ina nohuanton, nanpiantararahuë huachi, itërin.

¹⁹ Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha yonquipi.

²⁰ —Sopairi nani ya'coancantërin ni'ton, hua'yantërin. ¿Ma'marëta natanama'? topi a'naquën.

²¹ A'naquëniso nipirinhüë' noya natanpi.

—Co sopairi ya'coancantërinhuë'. Noya a'chintërinpoa'. Hua'yantona'piso' co ina pochin noninhuë'.

¿Sopainta' ta'ma' somaraya anoyarayatacaso' nanichitonhuë' ti? topi.

Cotioro'sa' co Quisososo nohuantopisohüë'

²² Ina quëran a'na cotio niyontopiso tahuëri naniantarín. Naporo' Yosë chinotopiso' pëi' iráca anoyataantapiso' yonquiatona', "Yosparinquën Sinioro," itopi. Ina marë' na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Quisosonta' Yosë chinotopiso' pëiquë pa'nin. O'napi tahuëri ni'ton, ²³ ishpanamën pochin nininquë pa'sarin, inaso "ishpana, Saromon ishpananën," itopi nohuitatona'. ²⁴ Na'a cotioro'sa' canquirahuatona', Quisososo ahuananapipi.

—Na'aro' natanpirainquënhüë', ¿onporo huarëta' sha'huitaponcoi? Quëmaso' Cristonquën nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochii, itopi.

²⁵ —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohüë'. "Tata Yosë chachin catahuarinco," ta'to, sacai' nininso' ninahuë canpita nohuitamacoso marë'.

²⁶ Nipirinhüë', canpitaso' co ohuicanëhuë pochin ninarahuë' ni'ton, co natëramacohüë'. ²⁷ Caso' ohuica pë'tahuana'pi pochin ninahuë. Imarinacosopita ohuicanëhuëpita pochin ni'nahuë. Nohuitërahuë. Noya nataninaco. Nontohuatëra, natëtonaco, imarinaco. ²⁸ Ca nohuanto, nanpimiatapi. Co parisitopiquë pa'sapihuë'. Noya a'paiarahuë. Co insonta' osëretarinacohüë'. ²⁹ Tata Yosë nohuanton, imarinaco. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Co insonta' nanitërinhuë' Yosë quëran osërecaiso'. ³⁰ Caso Tatahuëro'co napopináchin cantantërahuë, itërin Quisosori.

³¹ Ina natanahuatona', naquëranchin na'piro'sa' maantapi. Tëpacaiso marë' maantapirinhüë',

³² Quisosori itaantarín:

—Tata Yosë sha'huitërinco ni'ton, na'a piyapi'sa' anoyatërahuë: ¿Insota anoyatërahuëso marë' na'piquë yatëparamaco? itërin.

³³ —Co ina marë' na'piquë yatëparainquënhüë'. Yosë pinoranso marë' napotarainquën. Quëmaso' piyapinquën niponahuë', "Caso' Yosëco," toconan. Ina pochin nonan ni'ton, Yosë yaya'huëretëran, itopi.

³⁴ Napotohuachinara, itantarín:

—Yosë pënëntërinso' quiricaquë nani ninshitopi: "Canpitaso' a'naya a'nayanquëma' Yosë pochin ninama'," téninso' nontërama'. ³⁵ Yosëri chachin hua'ano'sa' acorinso' yonquiaton, napotërin. Ya'ipi Yosë quiri-canënso' no'tëquën. Co pi'pisha tëranta' nonpininhüë'.

³⁶ Tata Yosë chachin acorinco nanamën a'china'huaso

marè'. Ina marè' isoro'paquè a'paimarinco. "Caso' Yosè hui'ninco," topatèra, çonpoatonta' ina marè' pinorama-co? tènahuè. ³⁷ Co tatahuè pochin nipatohuè', ama natècosohuè' ³⁸ Co yanatèpiramacohuè', nani ma'sha Yosè pochin ninahuè' ni'ton, natèco. Ina quèran nito-tarama Tata Yosè pochachin ninahuèso'. Tata Yosènta' ca pochachin ninin, itèrin.

³⁹ Ina natanahuatona', naquèranchin tashinan pèiquè po'mocaiso marè' yamaantapirinahuè', cha'èrin.

⁴⁰ Ina quèran Cortanii' aquètèran paantararin. I'hua Coansha piyapi'sa' aporintèrinquè ya'huèrarin. ⁴¹ Na'a piyapi'sa' ina nicapona' pa'pi. Ina ni'sahuatona', ninon-topi.

—Coanshaso' co piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopirin-huè', no'tèquèn sha'huitèrinpoa'. "Quisososo' Yosèri a'paimarinso'," itohuachinpoara, no'tèquèn nonin, ni-topi. ⁴² Na'a piyapi'sa' inaquè paatona', Quisoso natèrapi.

Nasaro chimininso'

11 Pitaniaquè a'na cania'pi ya'huèrin, Nasaro itopiso'. Cato' oshinpita ya'huètèrin, Maria, Marta inapita itopiso'. Ina Maria a'na tahuèri Quisoso pa'morantèrarin. Hua'sai' pa'ton nininsoquè pa'moran-tèrahuaton, ainèn quèran amirantèrarin. Co'huara in-apoyátèrasohuè', yo'in chiníquèn caniorin. ³ Canio-huachina, oshinpitari piyapi a'papi Quisoso sha'huitacaso marè':

—Nosororanso' Siniro, chiníquèn caniorin. Huècaton ni'quiquè', itèrin.

⁴ Ina natanahuaton, ca'tano'sanènpita itapon:

—Tèhuèrchachin yo'in chiníquèn canioponahuè', co chiminacaso marè' caniorinhuè'. Noyatohuachin, na'a piyapi'sari nicatona', na'con na'con Yosè yonquiapi. "Ma noyacha Yosèso' ni'ton, anoyatèrin paya," tosapi. Canta' ina hui'ninco ni'ton, noya ni'sarinaco. Ina marè' caniorin, itèrin.

⁵ Nasaro, Marta, Maria, inapita pa'pi nosororin.

⁶ Napoaponahuè', Nasaro caniorinso' natantapon-ahuè', cato' tahuèri inaquè chachin i'huataantararin.

⁷ Ina quèran ca'tano'sanènpitaco' itaponcoi:

—Huèco' iyaro'sa' Cotia parti paanta'ahua', itèrincoi.

⁸ —I'huamiáchin Maistro, inaquè ya'huèpisopita tè-painènquènso marè' na'piquè yatè'yarapirinènquèn-huè', çinatohua chachin yapaantaran ti? itèrai.

⁹ Napotohuatoira, Quisoso itaponcoi:

—Shonca cato' ora quèran i'huarin. Tahuèri iratohu-atèra, co i'parèhuè'. Noya quènantatè', noya pa'nè'.

¹⁰ Tashiso nipirinhuè' iratohuatèra, i'parè'. Capa a'pininso' ni'ton, i'parè', itèrincoi.

¹¹ Ina quèran itaantararincoi:

—Iya Nasaro huè'èrin. Nipirinhuè', paato ochinan-conapo, itèrincoi.

¹² —Huè'èrin ni'quèhuarè' Siniro, noyatapon, itèrai.

¹³ Topinan huè'èrin, topiraihuè'. Nani chimininso' nitotaton, naporin. ¹⁴ Napoaton no'tèquèn sha'huitèrincoi:

—Nasaro nani chiminin. ¹⁵ I'huara aquètèran co paa-torahuè', co anoyatèrahuè'. Canpita na'con na'con natèamacoso marè' isèquè ninarahuè. Inaso' noya tènahuè. Iporaso nipirinhuè', huèco' inatohua' pa'ahua', itèrincoi.

¹⁶ —Huèco' iyaro'sa' pa'ahua' canpoanta' inarè'quèn-poa' chiminacaso marè', itèrincoi Tomasè, catopia'hua nininso'.

Quisosori ananpitaantacaso' yonquirinso'

¹⁷ Napotohuachincoira, Pitaniaquè pa'nai. Inaquè canconpiraihuè', nani Nasaro chiminin quènanconai. Nani catapini tahuèri na'pi naninquè ya'huèrin. ¹⁸ Pitania-so' Quirosarin ya'cariya ya'huèrin. Cara quiromitro pochin aquèrin. ¹⁹ Na'a cotioro'sa' nani huè'pi Marta, Maria, inapita achincanconapona'. Yo'ina' chimininso marè' nontapi ama aquètè' sètacaiso marèhuè'.

²⁰ "Quisoso nani huè'sarin," topachinara, Marta pa'nin nacapiapon. Mariaso nipirinhuè' pèinènquè ya'huarin.

²¹ Quisoso nacapirahuaton, Martari itapon:

—I'hua Siniro isèquè ya'huèran naporini, co yo'yohuè chimiintonhuè'. ²² Chiminpirinhuè', natèran-quèn Siniro. Ma'sona Yosè nipatan, acotarinquèn, tènahuè, itèrin.

²³ —Yo'yoparin nanopiantararin, itèrin Quisosori.

²⁴ —Nanpitaantacaso tahuèri nanihuachin, nanopiantararin, nitotèrahuè, tènin Marta.

²⁵ —Cari ananpitaantarahuè. Casáchin nanopicaso' quètèrahuè. Insopitasona natèhuachinaco, chiminaponaraihuè', nanopiantarapi. ²⁶ Natèrinacosopita chiminpachina', co parisotomiatapihuè'. Co onporonta' ta'huantapihuè'. No'tèquèn nontaranquèn. ¿Natèranco ti? itèrin Quisosori.

²⁷ —Natèranquèn mini Siniro. Tèhuèrchachin quèmaso' Cristo. Yosè hui'ninquèn. Isoro'paquè a'paimar-inquènso', itèrin.

Quisoso na'nèrinso'

²⁸ Ina tosahuaton, Marta pa'nin cain sha'huitapon. Canconahuaton, sacaro quèran sha'huitèrin.

—Nani Maistro huè'nin. Yanontèrinquèn, itèrin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria a'naroáchin huanirahuaton, nontapon pa'nin. ³⁰ Quisososo' co ninanoquè canshatèrarinhuè'. Martari nacapirinquè quèparitèrin.

³¹ Maria manorahuachina, cotioro'sa' huè'pisopitari ni'sapi. "Na'pi naninquè na'nèapon pa'samara," ta'tona' imapi.

³² Mariaso' Quisosoquè canconahuaton, nantèn pi-rayan isonconin.

—I'hua Siniro isèquè ya'huèran naporini, yo'yohuè co chimiintonhuè', itèrin.

³³ Ina tosahuaton, na'nèrarin. Cotioro'santa' na'hèrapi. Ina ni'sahuaton, Quisoso chiníquèn sètaton, co napion cancantèrin. ³⁴ —¿Insèquèta' po'mopi? itèrin.

—Huèquè' Siniro ni'quiquè', itopi.

³⁵ Quisosonta' na'nërin. ³⁶ Ina ni'sahuatona', cotioro'sa' nitapona':

—Ni'co'. Na'nërin anta'. Pa'pi nosororin inarinta', itopi.

³⁷ —Somaraya a'naroáchin anoyarayatërin ni'quëhuarë', ¿ina nohuanton Nasaronta co chimii-tonhuë' nimara ti? topi a'naquën.

Nasaro ananpitaantarinsó'

³⁸ Quisoso sëtatón, na'pi naninquë Nasaro po'mopiquë pa'nin. Pancara'piquë nani pa'copitopi.

³⁹ —Na'pi chi'huincaco', itërin Quisosori.

—Co', Sinioro. Nani anarotarin. Nani catapini tahuëritërin, itërin oshini, Marta itopiso'.

⁴⁰ —Ama imoya ina pochin yonquiquësohuë'. Yosë ya'ipiya nanitaparín. Natëhuatanco, Yosë nóya nininsó' ni'saran, itërin. ⁴¹ Ina quëran na'pi chi'huincatopi.

Quisoso inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin:

—Nani Tata nontëranquën catahuancoso marë'.

Natanatonco, catahuaranco mini. Ina marë' "Yosparinquën," itëranquën. ⁴² Nani tahuëri natanatonco, catahuaranco noya nica'huaso marë'. Quëma chachin isoro'paquë a'paimaranco. Caso' nitotopirahuë', isopitaso' co nitotopihuë'. Inapita natëinacoso marë' a'nin-quëchin nontaranquën, tënin.

⁴³ Ina tosahuaton, chimipi chiníquën itapon:

—¿Iya Nasaro, pipirahuaton huëquë'! itërin.

⁴⁴ Napotohuachina, chimipi nanopiantarahuatón, pipirin. Pa'on, imirin, inapita në'mëtërinquë ya'ipi so'pinpinan pipirin. Ya'pirionta' panioquë tonporayatopinán. Cotioro'sa' inachintopiso' ni'ton, ina pochin po'mopi.

—I'quiritoco' pa'in, itërin Quisosori. Napotohuachina, i'quiritopi.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' ni'pi. Ananpitaantarinsó' ni'sahuatona', na'a natëpi. "Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin ni'ton, naporin," topi. ⁴⁶ A'naquënso nipirinhüë' paatona', parisioro'sa' sha'huitonpi. ⁴⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', corto hua'ano'sa', inapita napopianáchin yonquiatona', ya'ipi cotio hua'ano'sa' ayontonpi ninontacaiso marë'.

—¿Ma'ta' onpotahua'? Ina quëmapi na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatarin. Iporanta' a'na piyapi chiminpirinhüë', ananpitaantarín. "Yosëri chachin catahuarin," topi. ⁴⁸ Tananpitohuatëhua', ya'ipi piyapi'sari natërapí. Napohuachina', Noma copirno no'huitaton, sontaro'sa' a'paiarin. Huë'pachina', Yosë chinotërehuaso pëi' ohuatahuatona', ya'ipi cotioro'sanpoa' atahuantarinënpoa' nimara, nitopi.

⁴⁹ Ina quëran a'na corto hua'an Caihuasë itopisoari nontërin. Naporó pi'iquë inaso', chini chiníquën nanantërin. Inaso huanirahuaton, tapon:

—Canpitaso' co manta' nitotëramahuë'. ⁵⁰ Chiminacaso' ya'huërin, tënhuë. Ama ya'ipinpoa' chimin-

nacaso marëhuë' ina chimí'in. Ina noya noya canpoa marë', itërin.

⁵¹ Napoaponahuë', co inaora yonquinën quëran naporinhüë'. Corto hua'an ni'ton, Yosë nohuanton, ninorin. Tëhuëenchachin Quisoso cotioro'sa marë' chiminarin. ⁵² Nipirinhüë', co cotioro'sa marëáchin chiminarinhüë'. Ya'ipi piyapi'sa' ya'huërenamën chiminarin. Natëhuachina', Yosëri hui'ninpita pochin ni'sarin. A'naquën aquë ya'huëpirinhüë', imapachina', a'na huëntóichin pochin nisapi. ⁵³ Naporó tahuëri quëran huarë' cotio hua'ano'sa' yonquipi Quisoso tëpacaiso marë'.

⁵⁴ Napoaton Quisoso co huachi nohuantërinhuë' a'ninquëchin cotio ninanoro'saquë paacaso'. Inotëro parti pirayan paaton, Iprainquë yacapatarin. Inaquë ca'tano'sanënpitacointa' yacapatónai.

⁵⁵ Pascoa tahuëri nanirihuachina, na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'pi. Co'huara Pascoa naniyatëraso-hüë', Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. "Moisësë camaitërinso' nipatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," ta'tona', pa'pi. ⁵⁶ Inatohua' pa'sahuatona', Quisoso yonisápi. Chinotopiso pëiquë ya'conahuatona', ninontápi.

—Pascoa na'huëcaso marë' ¿Quisoso huëcapon to? topi a'naquën.

⁵⁷ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapitaso' nani piyapi'sa' sha'huitopi: "Quisoso quënanpatama', sha'huitocoi maii," itopi. Tashinan pëiquë po'mocaiso marë' napotopi.

Hua'saiquë oporantëtërinso'

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

12 Saota tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporó Quisoso Pitaniaquë paantarín. Inaquë Nasaro ya'huërin, ananpitaantarinsó'. ² Inaquë canconpatëira, ya'huëhuano'sa' amatërinaco ca'pata'huaiso marë'. Quisoso nosoroatona', napopi. Marta-so' cosharo' o'huinarin. Nasaronta' inaquë coshatarin. ³ Naporó Mariaso' a'na potiria pa'ton hua'sai' ya'huërinquë manin. Inaquë Quisoso nantëquën pashirantëtërin. Ina quëran ainën quëran amirantërin. Ya'ipi pëi' pimoanahuanin. ⁴ Cotasë Iscariotiso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. Inaso' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin.

⁵ —¿Onpoatonta' iso hua'sai' chiniarin? Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri sacatëresó marë' canaresó pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuaro'santa' quëchitonhuë', tënin Cotasë.

⁶ Nipirinhüë', co sa'ahuaro'sa' yonquiaton naporinhüë'. Yaihuataton, naporin. Inari chachin coriqui tanpanantë' a'pairin ni'ton, pi'pian pi'pian ihuatarin.

⁷ Napopirinhüë', Quisosori itërin:

—Iso sanapi tananpitëquë'. Noya napotarínco. Chimina'huaso' yonquiaton, pashirantëtërinco pa'pitinacoso marë'. ⁸ Nani tahuëri sa'ahuaro'saso' ya'huërarin. Caso nipirinhüë', co isëquë ya'huëmiatarahuë', itërin.

Nasaronta' yatëpapiso'

⁹ Quisoso Pitaniaquë ya'huëaso', na'a cotioro'sa' natantopi. Ina natantahuatona', huë'pi Quisoso nicapona'. Nasaronta' yani'pi. Quisosori ananpitaantarin ni'ton, yani'pi. ¹⁰ Ananpitaantarinso marë' na'aya'pi co huachi cotio hua'ano'sa' yanatëpihuë'. Inapita a'porahuatona', Quisoso imasapi. Napoaton hua'ano'sari yonquipi Nasaronta' tëpacaiso marë'.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Hua'huayätërahuë piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Pascoa na'huëcaiso marë' inatohua' pa'sapi. Tahuëririnquë Quisosonta' inatohua chachin pa'sarin. Ina natantahuatona', ¹³ mërëmë pochin nininso' mapi. Ina quëran nacapiapona' pa'sapi. Pa'yatatona', chiniquën itapona':

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'saco hua'anëntarincoi! tosapi.

¹⁴ Mora quënanconahuaton, ina aipi Quisoso huënserin. Iráca Yosë quiricanënuë, pënëntona'pi ninshitërin Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotacaiso marë'.

¹⁵ "Quirosarinquë ya'huëramasopita, ama pa'yancoso huë'.

Ni'co'. Hua'anëma' huë'sarin. Mora hui'napishin aipi huënsëriarin.

Inaquë ya'mitahuaton huë'sarin," ténin ninshitaton.

¹⁶ Yosë quiricanën quëran ninorin. Ca'tano'sanënpita-coiso nipirihuë', co ina yonquiraihuë'. Quisoso nantantahuachina, naporo huarë' yonquirai. "Mora aipi chachin huënsërahuaton, Quirosarinquë huë'nin," tënai.

¹⁷ Nasaro ananpitaantarinso' ni'pisopita sha'huirápi. "Tëhuëchachin chiminpirihuë', catapini tahuëri quëran Quisosori ananpitaantarin. Po'mopi quëran përarin quiyari ni'nai," tosapi. ¹⁸ Ina marë' notohuaro' piyapi'sa' Quisoso nacapiapona' pa'pi. ¹⁹ Natanahuatona', parisioro'sa' ninontopi.

—Topinan quëran pënënpirëhuahuë', co piyapi'sa' pi'pisha tëranta' natërinënpohuë'. ¡Ni'cochi! ¡Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi! nitopi ninontatona'.

Cricoro'sari Quisoso yanontopiso'

²⁰ A'naquën Crico piyapi'santa' Quirosarinquë huë'pi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquiapi anta'. Niyontopiso tahuëri ni'ton, Yosë chinotacaiso marë' huë'pi. ²¹ Quisoso yanohuitatona', Pinipi nontiipi. Pinipiso' Pit-saitaquë ya'huërin, Cariria parti ya'huërinso'.

—Quiyanta' iyasha Quisoso yanohuitopiraihuë', itopi.

²² Ina natanahuaton, Antërisë sha'huitonin. Naporahuaton, cato chachin paatona', Quisoso sha'huitonpi. ²³ Natanahuaton, itërin:

—Noya iyaro'sapa'. Nani tahuëri nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminapo. Ina quëran na'a piyapi'sa' noya ni'sarinaco. ²⁴ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Tricoraya pochin ninin. Co sha'patërahuë', co na'arinhuë'. A'naíchin nisárin. Napoaponahuë', sha'patëra, chiminin pochin niponahuë', papotohuachina, na'a nitërin. ²⁵ Canpitanta' isoro'paquë ya'huërin sopitaráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Nipirihuë', Yosë na'con na'con yonquihuatama', ina nohuitatoma' noya nisarama'. Canpitaora nohuantëramasoáchin naniantohuatama', a'na tahuëri inápaquë nanpimiatontarama'. ²⁶ Nohuantërahuëso' yanipatama', ca pochin cancantatoma' imaco. Insëquësona pa'pato, piyapinëhuëpita imasarinaco. Inquëma tëranta' ca marë' sacatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

²⁷ Ina quëran itaantarin: "Iporaso' sëtchinachin cancantërahuë. ¿Ma'ta' Yosë ichi? tënahuë, yonquiato. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', 'Catahuaco Tata ama parisichisohuë', co itarahuë'. Chimina'huaso marë' o'marahuë," itahuaton, Yosë itapon: ²⁸ "Catahuaco Tata nohuantëranso nii. Ina quëran piyapi'sa' nóya ni'sarinënuë," itërin, Yosë nontaton. Itohuachina, inápa quëran Yosëri itërin: "Nani catahuaranquën. Nohuantërahuëso ninan ni'ton, piyapi'sa' nóya ni'ninaco. Iporaso' catahuantëranquën nohuantërahuëso nicaso marë'. Napoaton noya noya ni'sarinaco," itërin Yosëri.

²⁹ Piyapi'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huirátarin," topi a'naquën.

—Co huirahuë'. Anquëni nontërin nimara, topi a'naquëonta'.

³⁰ Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Co ca marë' inápa quëran nontërincohuë'. Canpita natëamacoso marë' nontërinco, natanama'. ³¹ Iporaso' co natëpisopitahuë' no'huarinaco ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin huachi. Hua'qui' sopairi piyapi'sa' camaipirihuë', cari minsërahuato, ocoiarahuë'. ³² Co hua'quiya quëranhuë' inápaquë achinpiarinaco. Ina quëran nisha nisha piyapi'sa' imasarinaco, itërin.

³³ "Corosëquë chachin chiminapo," tapon naporin.

³⁴ Ina quëran nataninsopitari itapona':

—Cristo nanpimiatarin. Co onporonta' chimianinhuë', tënai. Yosë quiricanënuë naporin, nontërai. Quëmaso nipirihuë' nisha nonan. "Yosë quëran quëmapico niporahuë', inápaquë achinpiarinaco," tënai. ¿Onpoatonta' naporan? ¿Ma quëmapinquënta' quëmaso'? itopi.

³⁵ —Iporáchin tahuëri pochin a'pintaranquëma'. Co huachi hua'qui' ya'huapohuë'. A'pininso pochin no'tëquën anitotëranquëma'. Anitotohuatënuëma', noya nico'. Ni'cona tashinan pochin cancantotama'. Tashinanquë iratohuatëra, chihuëre'. ³⁶ Carinquëma' a'pintaranquëma'. Co'huara pa'shantatërasocohuë', natëco. Natëhuatamaco, canpitanta' tahuëri pochin cancantarama', itërin.

Ina tosahuaton, pa'nin. Co huachi a'ninquëchin iratërinhuë'.

Tanshirëso pochin cancantopisopita

³⁷ Nani na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. Cosharo' ana'atërin. Yosë pochin nininso' nicaponaraihuë', co yanatëpihuë'. ³⁸ Iráca Isaiasë pënëntaton, tapon:

"Nani a'chintopiraihuë', Siniro. Quëma nohuanton, sacai' nininso' nani a'notopiraihuë'.

Na'con na'con piyapi'sa' co natërapihuë'," tënin.

³⁹ No'tëquën ninorin. Napoaton co nanitopihuë' natëtacaiso'. Isaiasë chachin itantarin:

⁴⁰ "Yosëri tananpitërin ni'ton, tanshirëso pochin cancantatona',

co natëtochináchinhuë' cancantopi.

Hua'qui' co yanatëpihuë' ni'ton, napotërin.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, natëchitonahuë'.

Imarinaco naporini, anoyacancanchohuë'," tënin.

⁴¹ Iráca co'huara Quisoso isoro'paquë huë'shamátërasohuë', Isaiasëri hua'narëso pochin quënanin.

Quisososo' Yosë pochachin nóya ni'ton, ina yonquiaton, naporin.

⁴² Napoaponahuë', na'amiachin cotioro'sa' hua'ano'sanënpitarë chachin natëpi. Napopirinahuë', parisioro'sa' tē'huatatona', co a'ninquëchin sha'huipihuë'. "Niyontonpiso pëiro'sa' quëran ocoihuachinënpoa'," ta'tona', ta'tápi. ⁴³ Yosëáchin pa'yatacaiso nipirihuë', piyapi'sari pa'yatacaiso' na'con na'con nohuantatona napopi.

Co Quisoso a'chininso' natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërinso'

⁴⁴ Ina quëran Quisosori chiníquën nonaton, a'chintantarin ya'ipiya natanacaiso marë'. "No'tëquën a'chintëranquëma'. Natëhuatamacó, co casáchin natëaramacohuë'. Tata Yosënta' natëarama anta'. Ina a'paimarinco. ⁴⁵ Ca nohuitohuatamacó, Yosënta' nohuitarama'. ⁴⁶ Carinquëma' a'pintëranquëma'. Imapatamacó, co tashinan pochin cancantaramahuë'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina marë' isoro'paquë o'marahuë. ⁴⁷ A'naquëma' natanpiramacohuë', co natëramacohuë'. Co natëhuatamacohuë', co carima' ana'intaranquëmahuë'. Co ina marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' o'marahuë. ⁴⁸ Co nohuantohuatamacohuë', a'chintëranquëmasonta' co natëhuatamacohuë', canpitaora tēhuënëmaquë nina'ntarama'. Nonahuëso chachin co natëramahuë' ni'ton, ayaro' tahuëri na'intarinquëma'. ⁴⁹ Co caora yonquinhüë quëran a'chinahuë'. Tata Yosë sha'huitërinco nani ma'sha a'china'huaso'. ⁵⁰ Yosë a'chininso' imapatama', ina nohuitatoma' nanpimiatarama huachi, tēnahuë. Sha'huitohuachincora, inachachin carinquëmanta' sha'huitaranquëma'," itërin.

Quisosori ca'tano'sanënpita pa'morantërinso'

13 A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' naniarin Quisoso chiminatón, Tata Yosë'pa' panantacaso'. Ina nitotërin. Ca'tano'sanënpitacoí na'con nosororincoí. Chiminaquë huarë' nosoromiatërincoí.

² Inaro'coí coshatarai. Sopai hua'ani nani Cotasë ayonquirin Quisoso sha'huirapicaso marë'. Simon Iscarioti hui'nin inaso'. ³ Quisososo nipirihuë' ya'ipi nitotërin. Yosë ya'huërin quëran nani o'marin. Co hua'quiya quëranhuë' naquëranchin inatohua' panantarin. Tata Yosëri chini chiníquën nanan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'. Inanta' nitotaton, coshatacoí, ⁴ Quisoso misa quëran huanirin. Aipi a'morinso' ocoirahuaton, paniocara masahuaton, niso'nantërin. ⁵ Ina quëran i'sha panticaquë oporahuaton, nantëhuëi pa'morantëra'piarincoí. A'naya a'naya pa'morantëatoncoí, paniocaraquë amirantërincoí.

⁶ Simon Pitronta' yapa'morantëpirinhuë', co nohuantërinhuë'.

—Quëma Siniro, ¿yapa'morantëranco tí? itërin.

⁷ —Ma'marësona napotaranquënsó, co ipora nitochátëranahuë'. Oshaquëran nitotaran, itërin.

⁸ —Co onporonta' caso' pa'morantëarancohuë', itërin Pitrori.

—Co napotohuatëinquënhüë', co ca pochin cancantaton imamiatarancohuë', itërin Quisosori.

⁹ —Napoahuarë', ama Siniro nantëhuërachin pa'motocosohuë'. Imirahuë, motohüë, inapitanta' ya'ipi pa'motoco, itërin.

¹⁰ —Co ina nohuantërehüë'. Nani amahuatëra, co huachi nē'huëtërehüë'. Nantëichin pa'morë'. Inapochachin nani anoyacancantëranquëma'. Ina piquëran co noyahuë' nipatama', inanta' inquitaantaranquëma'. Ina quëran noya cancantaantarama'. Canpitaso' noyápiachin cancantërama'. A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë', itërin.

¹¹ Cotasëri yasha'huirapirinsó ninoton, naporin. Napoaton "A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë'," tënin.

¹² Nani ya'ipicoí pa'morantëra'piatoncoí, a'moanarahuatón, huënsëantarín. Huënsëantarahuaton, a'chintërincoí.

—Ma'ta' tapo napotëranquëmaso' iyaro'sa', ¿nitotërama' to? Ina a'chinchinquëma'. ¹³ Canpitaso' nontohuatamacora, "Maistro" itëramaco. "Siniro" itëramaco anta'. No'tëquën yonquiatoma', napotëramaco. Canpita maistrónëmaco mini. Siniroco ni'to, natëramaco. ¹⁴ Canpita maistrónëmaco niporahuë', pa'morantëranquëma'. Napoaton canpita capininta' ina pochachin cancantoco'. ¹⁵ Nani pa'morantëranquëma' nonanamacoso marë'. Canpitanta' ca pochin cancantatoma', ninosoroatoma' nicatahuaco'. ¹⁶ Tēhuënchachin iyaro'sa' patronso' chiníquën nanantërin. Piyapinënpitaso nipirihuë' co ina pochin chiníquën nanantopihuë'. Comisionëonta' co hua'anën pochin

chiniquèn nanantèrinhuè'. ¹⁷ Nani nitotèrama' ipora. Ca pochin nipatama', nóya cancantarama'.

¹⁸ "Co ya'ipinquëma' noya cancantèramahuè'. Shonca catoya'pinquëma' huayonanquëma' ca'tanamacoso marè'. Ya'ipinquëma' noyá nohuitèranquëma'. Yosè quiricanènquë iráca naporin: 'A'nara' carè' coshataponahuè', inimicotarinco,' ténin. Ipora huarè' ina pochin nisarin. ¹⁹ Apira nitotato, sha'huitèranquëma'. Ma'sha onpotohuachinaco, yonquiarama'. 'Inaso' tēhuēnchachin Cristo ni'ton, ninorin,' tosarama'. ²⁰ No'tēquēn sha'huitèranquëma'. Carinquëma' a'paranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso marè'. Natēhuachinēnquëma', natēarinaco canta'. A'paranquëma' ni'ton, natēinēnquëma'. Insosona natēhuachinco, Yosēnta' natēarin. Ina a'paimarinco," itērincoi.

Cotasëri sha'huirapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Naporo' Quisoso sètèrin. Chiniquèn sètaton, co napon cancantèrin.

—No'tēquēn sha'huitèranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuè', a'nayanquëma' sha'huirapiarinco, itērincoi.

²² Ina natanahuato, a'naya a'nayaco nini'nai. "¿Inquēnpoacha yasha'huirapirēhua' nicaya?" tēnai, yonquiato. ²³ Caso' Quisoso inchinanēn quèran coshatèrahuè. Na'con nosororinco ni'ton, inaporahuè. ²⁴ Simon Pitro imirin quèran tasatahuatonco, "nataniquè: ¿Incarita' sha'huirapiarin?" itērinco. ²⁵ Napotohuachinco, amasha ya'carirahuato, natanahuè.

—¿Inta' Siniro yasha'huirapirinquēn? itèrahuè.

²⁶ —Iso pan, nocaroquè i'shirahuato quètarahuè. Insosona quètohuato, ina sha'huirapiarinco, itērinco. Ina quèran i'shirahuato, Cotasè quètèrin. Simon Iscarioti hui'nin inaso'. ²⁷ Ina ma'pahuachina, sopairi ya'coancantèrin huachi. Naporo' Quisosori itapon:

—Ma'sona yaninanso' manóton niquè', itèrin.

²⁸ Napotèrinso' natanpiraihuè', ma'marèsona napotèrinso' co nitotèraihuè'. ²⁹ Cotasëri coriqui tanpanantè' a'pairin ni'ton, ma'sha pita tahuèri marè' pa'anapon a'pamara, topirinahuè' a'naquèn. Sa'ahuario'sa' coriqui quètacaso marè' a'pamara, topirinahuè' a'naquèonta'. ³⁰ Cotasëso nipirinhue', cosharo' quètèrinso' ma'parahuaton, pipirin. Naporo' nani tashirin.

Nasha pochin ninosorocaso' pēnēninsos'

³¹ Cotasë nani pipihuachina, Quisoso itantarincoi: —Yosè quèran quèmapico ni'to, apira no'tēquēn Yosè natèrahuè. Napoaton nóya ni'sarinco. Piyapi'sa' ni'pachinaco: "Ma noyacha Yosèso' ni'ton, na'con catahuarin paya," tosapi. ³² Ina hui'ninco chachin ni'ton, piyapi'sa' nitotatona', na'con na'con Yosè yonquiapi. Ina quèran Yosè noya noya acoantarinco. Co hua'quiya quèranhuè' inapotarincó. ³³ Hui'nahuèpita pochin ni'piranquëmahuè', co huachi hua'qui' ya'huapohuè'. Yonipiramacohuè', intohuaso'

pa'nahuèquè, co nanitaramahuè' pacacamaso'. I'hua inachachin cotioro'santa' sha'huitèrahuè. ³⁴ Iporaso' nasha pochin pēnēnaranquëma' noya ninosorocamaso marè'. Carinquëma' nosororranquëmaso pochachin, imaramacosopita capininta' ninosoroco'. ³⁵ Ninosorohuatama', tēhuēnchachin imaramacoso' nitotapi. "Quisoso imatona', noya noya ninosoroapi," tosapi, itèrin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Ina quèran Simon Pitrori itapon:

—¿Intohuata' Siniro pa'saran? itèrin.

—Intohuaso' pa'pato, co ipora nanitèranhuè' imaancoso'. A'na tahuèri imasaranco, itèrin. ³⁷ —¿Onpoatonta' Siniro co apira nanitèrahuè' ima'huanquēnsos'? ¿Imaranquēn ni'ton, yatèpapirinacohuēnta', imamiataranquēn! itèrin.

³⁸ —Yatèpapirinēnquēnhuēnta', ¿imamiataranco ti? No'tēquēn sha'huitaranquēn. Ipora tashi chachin co'huara atari pèrashatèrasohuè', cararo' nonpinapiaranco. "Co Quisoso nohuitèrahuè'," tosan, itèrin Quisosori.

Quisoso ira pochin nininsos'

14 Ina quèran a'chintaantarin: "Ama pa'yancosohuè'. Ama sètocosohuè'. Yosè natèco'. Canta' natèco. 'Co naniantarincoihuè', ta'toma', nani tahuèri natèco. ² Tatahuè ya'huèrinquè na'a pèi' ya'huèrin. Co ya'huèrinhuè' naporini, nani sha'huichitēnquëmahuè'. Inatohua' panantarahuè canpita ya'huècamaso marè' tapachinquëma'. ³ Inatohua' pa'pato, tapatontahuatēnquëma', o'mantararahuè. O'mantahuato, maquimaranquëma'. Carè'quëma' ya'huapoma'. Ina marè' o'mantararahuè. ⁴ Intohuasona pa'sarahuèso' nitotèrama'. Iranta' nani nohuitèrama'," itèrin.

⁵ —¿Intohuata' Siniro pa'saransos'? Co nitotèraihuè'. ¿Onporahuatoita' ira nohuichii? itèrin Tomasëri.

⁶ —Ca ira pochinco. Ya'ipiya no'tēquēn a'chintèranquëma'. Casáchin nanpicaso' quètèranquëma'. Imaramacosopitarachin Yosè'pa' cancontarama'. ⁷ Nohuitohuatamaco, Tatahuēnta' nohuitarama'. Ipora quèran huarè' ina nohuitarama'. Nani ni'nama', itèrincoi.

⁸ —Tata a'notocoi ni'ii. Ina ni'patoi, nóya cancantara huachi, itopirinhue' Pinipiri.

⁹ —Isonápo' pi'ipi iyasha, canpitaro'co ya'huèpirahuè', ¿co nohuichatèrancohuè' ti? Ni'patamaco, tatahuēnta' ni'nama'. ¿Onpoatonta' nipachin, "Tata a'notocoi ni'ii," itèranco? ¹⁰ Caso Tata Yosè pochachin ninahuè. Tata Yosēnta' ca pochachin ninin. ¿Co ina iyasha, natèyatèranahuè' ti? A'chintohuatēnquëmara, co caora yonquinhue' quèran a'chinahuè'. Yosè yonquirinso chachin yonquiato, a'chintaranquëma'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuè. ¹¹ Caso Tatahuè pochinco. Inanta' ca pochachin ninin. Napoaton ya'ipinquëma' natèco. Naporahuaton, nani ma'sha nanitaparahuèso' yonquiatoma', natèco, itèrincoi.

¹² —Natanco' iyaro'sa' no'tèquèn sha'huitaranquëma'. Tèhuënhachin imapatamaco, ca pochin nisarama'. Tata Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë ni'ton, saca sacai' nininsonta' nanitapaarama'. ¹³ Ca pochin yonquihuatama', nanan quëchinquëma' Tatahuë nontacamaso marë'. "Hui'nan chachin nanan quëtërinco," ta'toma', ina nontoco'. Ca pochin cancantatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'. A'napitanta' Tata Yosë noya noya nicacaiso marë' inapoarahuë. Ina na'con nohuantërahuë. ¹⁴ Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'.

Ispirito Santo a'patimarinpoaso'

¹⁵ Ina quëran taantarin: "Nani pënënanquëma'. Nosorohuatamaco, natëaramaco. ¹⁶ Inápaquë panantahuato, Tata nontarahuë Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Inaso ca pochachin catahuarinquëma', achinicananarinquëma'. Co onporonta' patarinquëmahuë'. ¹⁷ Ispirito Santoso' no'tèquënáchin nonin ni'ton, Yosë nanamën no'tèquën anitotarinquëma'. Co imarinacosopitasohuë' nipirinhüë' co ina natëpihuë'. Napoaton co nohuitapihuë'. Canpitaso nipirinhüë' nohuitarama'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ya'coancantarinquëma'.

¹⁸ Co sa'ahuaros'a' pochin nitaranquëmahuë'. Co patomiataranquëmahuë'. Ca nohuanto, Ispirito Santo ya'coancantarinquëma'. Ca pochachin catahuarinquëma'. ¹⁹ Co hua'qui' isëquë ya'huapohuë'. Pa'pato, co imarinacosopitahuë' co huachi quënanarinacohuë'. Canpitaso nipirinhüë' quënaantaramaco. Nanpiantarahuë ni'ton, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ²⁰ Nani nanopiantahuato, noya noya nohuitaramaco. Tèhuënhachin Tata Yosë pochin ninahuëso' niotarama'. Imamiataramaco ni'ton, canpitarë'co a'naíchin pochin nisarahuë. Ya'coancantaranquëma' ni'ton, nóya ninohuitarihua'. ²¹ Nani pënënanquëmaso' nitotatoma' natëhuatamaco, tèhuënhachin nosoroaramaco, ténahuë. Nosorohuatamaco, Tata Yosënta' nosoroarinquëma'. Carinquëmanta' nosoroaranquëma'. Inápaquë panantaporahuë', cancanëma quëran nontaranquëma'. Noya noya nohuitaramaco," itërin Quisosori.

²² —¿Onpoatonta' Siniro, quiyariachin noyá nohuitarainquë? ¿Co ya'ipi piyapi'sa' nohuitarinënhuë' ti? itërin Cotasëri. A'na Cotasë inaso'. Co Cotasë Iscariotihuë'.

²³ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Co ya'ipi piyapi'sa' nanitopihuë' nohuitinacoso'. Inosona nosorohuachinaco, natëarinaco. Natëhuachinaco, Tata Yosëri nosoroarin. Inaro'co ya'coancantatoi, inaquë ya'huëarai. ²⁴ Co'so' nosorohuachinacohuë', co natëarinacohuë'. Co caora yonquinëhuë quëran sha'huitëranquëmahuë'. Tata Yosë sha'huitohuachinacor, inachachin sha'huitëranquëma'. Ina a'paimarinco.

²⁵ Co'huara pantayatërasocohuë', sha'huitëranquëma'. ²⁶ Inápaquë pantahuato, tatahuë nontarahuë, Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Ca ya'huëre-

namëhuë o'mararin. Inaso' achinicananarinquëma'. Ya'ipi Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Catahuarinquëma' a'chintëranquëmaso' ama naniantacamaso marëhuë'. Catahuahuachinquëma', nóya yonquiantarama'.

²⁷ Pantaporahuë', asanocancanaranquëma'. Tata Yosë natëto, co manta' të'huatërahuë'. Catahuarinquëma' ca pochachin cancantacamaso marë'. Piyapi'sa' inahuara co sano cancantopihuë'. A'naroáchin pa'yanpi. Carinquëmaso nipirinhüë' catahuarinquëma' sano cancantacamaso marë'. Ama pa'yancosohuë'. Ama të'huacosohuë'. ²⁸ Nani sha'huitëranquëma'. Inápaquë pantaporahuë', ya'coancantimaranquëma'. Tèhuënhachin nosororamaco naporini, Tatahuëtaquë panantarahuëso marë' noya canchitomahuë'. Inaso' chini chiníquën nanantërin. ²⁹ Co'huara pantayatërapohuë', sha'huitaranquëma'. Inápaquë pantahuato, yonquiarama'. "Tèhuënhachin ninoton, sha'huitërinpoa'," ta'toma', noya noya natëaramaco. Ina marë' sha'huitaranquëma'.

³⁰ Co huachi hua'qui' nontaranquëmahuë'. Sopai hua'an nohuanton, masarinaco. Inari camairin ni'ton, nani huë'sapi macainacoso marë'. Co caso' pi'pian tëranta' ina camaincosohuë' nipirinhüë', ³¹ co ta'arahuë'. Tata Yosë nosoroato, ina no'tèquën natërahuë. Ina nohuanton, ma'sha onpoarahuë. Piyapi'sa' nicatonaco, "Tèhuënhachin Yosë nosoroaton, natërin," tosapi.

"Huëco' pa'ahua huachi," itërincoi Quisoso.

Opa nara'huaya nitërinso pochin nininso'

15 Ina quëran itantarincoi: "Casáchin no'tèquën a'chintatënhuëma', opa nara'huaya pochin ninahuë. Tata Yosëso' hua'anën pochin ninin. ² A'na së'paquën co nitohuachinahuë', nishitëterin. A'naquënso nipirinhüë' pi'pian nitërin. Ina së'para'huainpita pi'pian ni'quitërin na'con na'con nitacaso marë'. Co ni'quitohuatërahuë', co noya nitërinhuë'. ³ Carinquëma' nani anoyacancantëranquëma'. A'chintëranquëmaso' natërama' ni'ton, anoyacancantëranquëma'. ⁴ Imamiatatomaco, nani tahuëri yonquiráco catahuainquëma'. Noya nichinpitërinso pochin nico'. Nara së'pa' nohuishatohuachina, co nitërinhuë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuë', co nanitaparamahuë' noya nicacamaso'.

⁵ Ca opa ya'huë pochinco. Canpitaso' së'paquën pochinquëma'. Ya'coancantaranquëma'. Nani tahuëri yonquihuatamaco, catahuarinquëma'. Opa noya nitërinso pochin noya nisarama'. Canpitaora co nanitaramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'. ⁶ Nara së'pa' nohuishatohuachina, ahuirin. Masahuatona', pënhüë të'yatopi ahuiquitacaiso marë'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuë', Yosë ana'intarinquëma'.

⁷ Casáchin yonquihuatamaco, na'con catahuarinquëma'. A'chintëranquëmasonta' ama naniantocoso-huë'. Ina yonquiatoma', Yosë nontoco'. Tèhuënhachin imamiatohuatamaco, ma'sona nohuantohuatama',

sha'huitoco acochinquëma'.⁸ Opa na'con nitërinso pochin canpitanta' noya noya nico'. Ina quëran a'napi-tanta' nicatënëinquëma', Yosë yonquiapona'. Napo-rahuatoma', noya noya imasaramaco.⁹ Tata Yosë nosororincoso pochachin nosororanquëma'. Casáchin yonquico na'con nosoro'inquëma'.¹⁰ Tata Yosë no'tëquën natërahuë ni'ton, pa'pi nosororinco. Inapoc-hachin natëhuatamaco, carinquëmanta' pa'pi nosoroaranquëma'.

¹¹ Ya'ipi cancanëhuë quëran Tatahuë natërahuë ni'ton, nóya cancantërahuë. Natëhuatamaco, ca pochachin noya cancantarama'. Co sëtaramahuë'. Ina marë' a'chintëranquëma'.¹² Nani pënënanquëma' noya ninosorocamaso marë'. Carinquëma' nosororanquëmaso pochachin canpitanta' ninosoroco'. Ina pa'pi nohuantërahuë nicacamaso'.¹³ Ni'co' iyaro'sa'. Nipayarëso' na'con nosorohuatëra, ina nicha'ëcaso marë' chiminë'. Inapochachin canta' na'con nosoroatëncquëma', canpita nicha'ëca'huanquëmaso marë' chiminarahuë. Co insonta' ina pochin nosororinquëmahuë'.¹⁴ Natëhuatamaco, tëhuëncachin nipayarahüeso pochin ni'saranquëma'.¹⁵ Co caso' patron pochin cancantërahuë'. Patronso' piyapinënpita camairin. Camaipirinhüë', yonquirinso chachin co sha'huitërinhuë'. Nipayarinso nipirinhüë' ya'ipiya sha'huitërin. Inapoc-hachin carinquëmanta' ya'ipiya sha'huitëranquëma'. Co piyapinëhuë pochin ni'nanquëmahuë'. Nipayarahüeso pochachin ni'nanquëma'. Ya'ipi Tatahuë sha'huitërinco sopita anitotëranquëma'.¹⁶ Co canpitao-ra nohuanton imaramacohüë'. Ca nohuanto, imaramaco. Carinquëma' huayonanquëma'. Nani acoranquëma opa së'paquën na'con nitërinso pochin nisápamaso marë'. Inapohuatama': 'Quisoso nanan quëtërinco,' ta'toma', Yosë nontoco' catahuainquëma'. Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatama', acochinquëma'.¹⁷ Nani pënënanquëma'. 'Imaramacosopita capini ninosoroco', itëranquëma', tënin.

Piyapi'sa' no'huirinënpoaso'

¹⁸ Ina quëran itantarincoi: "Co imarincosohüë' no'huihuachinëncquëma', ama pa'yancosohüë'. Ca'ton no'huirincoso, nitotërama'.¹⁹ Inapita pochin cancantërama' naporini, noya ni'itënëncquëmahuë'. Inahua capiniráchin nipa'yatopi. Nipirinhüë', nani huayonanquëma'. Ca nohuanto, co inapita pochin cancantëramahuë'. Imaramaco ni'ton, no'huirinëncquëma'.²⁰ No'huirinaco ni'ton, canpitanta' no'huirinëncquëma'. Nani sha'huitëranquëma': 'Hua'anëmaco ni'ton, co canpitaso' noya noya ni'sarinëncquëmahuë', itëranquëma'. Aparisitërinaco ni'ton, canpitanta' aparisitarinëncquëma'. A'chinahuëso' natëhuachina', canpitanta' natëarinëncquëma'.²¹ Napoaponahuë', imaramaco ni'ton, na'con na'con piyapi'sa' aparisitarinëncquëma'. Tata Yosë a'paimarincoso' co nohuitopihüë' ni'ton, no'huirinëncquëma'.

²² Co o'mato, a'chintërahuë' naporini, co a'porinacoso marë' oshahuaintonahuë'. Nani a'chintopirahuë'. Co natëtonacohüë', oshahuanpi ni'ton, Yosëri ana'intarin.

²³ Insopitaso' no'huihuachinaco, Tata Yosënta' no'huipi.²⁴ Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Nani ma'sha Yosë pochin ninahuë. A'napiya piyapi'saso' co nanitapapihuë'. Yosë anohuita'huaso marë' sacai' nininso' a'notërahuë. Co a'notërahuë' naporini, co ina marë' oshahuaintonahuë'. Nani nicaponaracohüë', no'huirinaco. Tata Yosënta' no'huipi.²⁵ Iráca Yosë quiri-canëncquë ninshitopi. 'Topinan quëran no'huirinaco,' tënin ninshitaton. Iporaso' naporinso chachin topinan quëran no'huirinaco.

²⁶ Yosë'pa' pantahuato, Ispirito Santo a'patimaranquëma'. Inaso' achinicananarinquëma'. No'tëquëncachin nonin. Yosë quëran o'marahuaton, piyapi'sa' ayonquiarin. Nonahuëso chachin no'tëquën ayonquiarinquëma'.²⁷ Canpitanta' a'chinarama' a'napi-tanta' nohuitinacoso marë'. Ya'nan a'chinahuë quëran huarë' nohuitëramaco ni'ton, naporahuëso' sha'huitarama'.

16 Co'huara ma'sha onpochatërasëncquëmahuë', sha'huitaranquëma' ama pa'yanatoma' a'poamacoso marëhuë'.² Niyontonpiso pëiro'sa quëran ocoiarinëncquëma'. A'na tahuëri yatëparinëncquëma'. 'Co noyahuë' nipi ni'ton, tëpahuato, Yosë noya ni'sarincui,' ta'tona', a'naquëma' tëpaarinëncquëma'.³ Co Tata Yosë nohuitopihüë'. Canta' hui'ninco nipirahuë', co nohuitërinacohüë' ni'tona', aparisitarinëncquëma'.⁴ Napoaton iyaro'sa', ama pa'yancosohüë'. Nani sha'huitëranquëma'. A'na tahuëri aparisitohuachinëncquëma', ina yonquiarama'. 'Tëhuëncachin no'tëquën ninoton, sha'huitërinpoa', tosarama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

Ya'nan imapoma', co ina pochin sha'huitëranquëmahuë'. Canpitaro'co ya'huato, catahuaranquëma'.⁵ Iporaso' 'Yosë'pa' paantarahuë', itopiranquëmahuë': '¿Intohuata' pa'saran?' co itëramacohüë'.⁶ Napotëranquëmaso marë' chiniquën sëtapiramahuë'.⁷ No'tëquën itëranquëma'. Canpita marë' paanta'huaso' noya, tënahüë. Co paantahuatohuë', Ispirito Santo co o'marinhuë' catahuainquëmaso marë'. Nipirinhüë', paantahuato, ina a'patimaranquëma'.⁸ Ispirito Santo isoro'paquë o'mahuachin, oshahuano'sa' pa'pi co noyahuë nipiso', Yosë noya coisë pochin nininso', no'tëquën ana'intacaso ya'huërinso', inapita ayonquiarin: 'Co Quisoso natëramahuë' ni'ton, pa'pi oshahuanama'. Inaso' no'tëquëncachin Yosë natëton co tëhuërinhuë ni'ton, chiminpachina Tata Yosë ya'huërinquë pantarin. Napoaton co huachi quënanaramahuë'. Sopai hua'ani hua'qui' piyapi'sa' hua'anëntopirinhüë', Yosëri minsërahuaton, ana'intarin,' itarin piyapi'sa', ayonquiaton.

¹² Na'con yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nantaramahuë' ya'ipiya yonquicamaso'.¹³ Nipirinhüë', Ispirito Santo o'mahuachin, ya'ipi nanamëhuë' a'chintarinquëma'. No'tëquën anitotarinquëma'. Co inaora yonquirinso' a'chintarinquëmahuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chintarinquëma'. A'na tahuëri ma'sha onpocaisonta' anitotarinquëma'.¹⁴ Ca nonahuëso

chachin a'chintarinquëma' ni'ton, noya noya ni'saramaco. ¹⁵ Ya'ipi tatahuë yonquirinso' nitotërahuë. Ina pochin yonquirahuë canta'. Napoaton Ispirito Santo o'mahuachin, ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma'.

¹⁶ Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quëna naramacohuë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco," itërincoi.

Sëto inquitarinso'

¹⁷ Ca'tano'sanënpitaco'i ninontërai.

—¿Ma'ta' tapon naporin? "Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohuë'. Ina quëran quënaantaramaco," tënin. "Tatahuë ya'huërin'pa' paantarahuë," tënin anta'. ¹⁸ "Co hua'quiya quëranhuë' quënantaramaco," topachina, co nitotërehuahuë'. ¿Ma'ta' tapon naporin? tënai ninontoi.

¹⁹ Yanatanpiraihuë', co natanaihuë'. Quisososo nipirihuë' nitotërin. Napoaton itërincoi:

"¿Ma'ta' tapon naporin?" ta'toma', yanatanpiramacohuë', co natanamacohuë'. Tëhuëenchachin pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato co quënanaramacohuë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco. ²⁰ No'tëquën itëranquëma'. Sëtatoma', na'nëarama'. Co natërinacosopitasohuë' nipirihuë': "Nani chimin huachi," ta'tona', capa cancantapi. Cancantaso nipirihuë' sëtapiaramahuë', co hua'qui' sëtaramahuë'. A'naroáchin noya cancantantarama'.

²¹ Ni'co iyaro'sa'. Sanapi yahuaihuachina, iquitaton co noyahuë' cancantërin. Nani huaihuachina, a'naroáchin nóya cancantërin. Co huachi iquitërinso' yonquirihuë'. "Hua'huahuë nani hua'huacharin," ta'ton nóya cancantërin. ²² Inapochachin canpitanta' ipora sëtapiaramahuë', naquëranchin quënaantaranquëma'. Naporo' nóya cancantarama'. Co huachi insonta' nanitarinhuë' asëtainëmaso'. Nóya cancantomiatarama'.

²³ "Naporin co huachi natanaramacohuë'. No'tëquën sha'huitëranquëma'. Ca pochin yonquiatoma', Tata Yosë nontoco'. 'Quisososo nanan quëtërincoi,' ta'toma', ma'sona nipatama', acotarinquëma'. ²⁴ Ipora huanta' co ina pochin Yosë nonchätëramahuë'. Iporaso nipirihuë' ca pochin yonquiatoma', ma'sha nico quëchinquëma'. 'Quisososo nanan quëtërincoi,' ta'toma', nani tahuëri nontáco' nóya cancantacamaso marë'," itërincoi.

Co noyahuë' nipsisopita Quisosori minsërinso'

²⁵ "Ma pochinsona nininso' nani a'chintëranquëma'. A'na tahuëriso nipirihuë' co huachi ina pochin a'chintëranquëmahuë'. A'ninquëchin tatahuë naporinso' sha'huitëranquëma'. ²⁶ Naporo' ca pochin yonquiatoma', tatahuë nontarama'. Ca pochin nontarama' ni'ton, noya natanarinquëma'. Co huachi canpita marë' nontahuë' ya'huërinhuë'. ²⁷ Tatahuë chachin nosororinquëma'. Nosororamaco ni'ton, nosororinquëma'. Ina a'paimarincoso' natërama' ni'ton,

nosororinquëma' canpitanta'. ²⁸ Tatahuë quëran o'mato, isoro'paquë ya'huëpirahuë'. Co hua'qui quëranhuë' tatahuë ya'huërin'pa' panantarahuë'," itërincoi.

²⁹ —Iporaso' co huachi ma pochinsona nininso' sha'huitërancoihuë'. A'ninquëchin nontërancoi ni'ton, a'naroáchin natanai. ³⁰ Quëmaso' ya'ipi nitotëran. Yosë quëran o'maran, tënai. Co huachi natana'huainquënsotëra' ya'huërinhuë', itërai.

³¹ —¿Nani natëramaco ti? Napoaponahuë', carinquëma' itëranquëma'. ³² Ipora tashi chachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Yanquëërahuatoma', pëinëmaquë pa'sarama'. Patopiramacohuë', co caora ya'huapohuë'. Tatahuë ca'tanarincoso. ³³ Nani na'con sha'huitëranquëma' sano cancantacamaso marë'. Casáchin yonquihuatamaco, sano cancantarama'. Co pa'yanaramahuë'. Piyapi'sa' aparisitopirinënuquëmahuë', catahuanarquëma' ni'ton, chiniquën cancantoco'. Ya'ipi isoro'paquë co noyahuë' nipsisopita nani minsëarahuë', itërincoi Quisososo.

Quisososo, imarinsopita marë' Yosë nontërinso'

17 Ina tosahuaton, inápaquë në'pëtërin Yosë nontacaso marë': "Nani Tata ora naniarin chimina'huaso'. Aparisitohuachinaco, catahuaco quëma pochachin cancantato, noya natëinquën. Ina quëran a'napita niconaco, noya noya yonquiarinënuquën. Quëma hui'nanco ni'to, napotëranquën. ² Nani chiniquën nanan quëtëranco ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntahuë' marë'. Quëma nohuanton, a'naquën imasarinaco. Inapitaso' anoyacancantërahuë' quëma nohuitatënen nanpimiatacaiso marë'. ³ Quëmasáchin Yosënuquën. Isoro'paquë a'paimaranco. Piyapi'sa' nohuitahuatënenquën, canta' nohuitohuachinaco, nanpimiatapi.

⁴ Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' a'paimaranco. Ya'ipi sha'huitëranco' natërahuë. Ya'ipi tiquirahuë. Quëmasáchin natëranquën ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinënuquën. ⁵ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', quëmaro'co noya noya ya'huëpirahuë', a'paimaranco. Iporaso', Tata, quëmataquë naquëranchin acoantaco quëmaro'co chachin ya'huanta'i.

⁶ Quëma nohuanton, a'naya a'naya imasarinaco. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', huayonan imainacoso marë'. Napoaton, imasarinaco. Nani a'chintërahuë. Onpopinsona quëma cancantëranso' nani anitotërahuë ni'ton, nohuitërinënuquën. Inapitaso' quëma piyapinënpita. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. Quëma nanamën natëpi. ⁷ Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Quëma sha'huitohuatancora, natëranquën. Ina nitotopi. ⁸ Sha'huitohuatancora, inachachin a'chintërahuë, natëtopi. Quëma quëran o'marahuë. Quëma chachin a'paimarancosonta' natëpi.

⁹ Imarinacosopita marë' chiniquën nontëranquën. Hui'nanpita pochin ni'nan. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. A'napitaso' co imarinacohuë'. Co inapita marë' nontëranquënuquë'. ¹⁰ Ya'ipi imarinacosopita imarinënuquën quëmanta'. Quëmari hui'nanpita

pochin cancantëran. Napopianachin imarinënpo'. Noya natërinaco ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' quëmataquë paantarahuë. Isoro'paso' patarahuë. Imarinacosopitaso nipurinhuë', isëquë ya'huapona'. Quëma nohuanton, imasarinaco. Quëmaso' Tata nóyanquën ni'ton, noya a'paiquë' imamiachinaco. Ya'ipiya nanitaparan ni'ton, catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Campo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. ¹² Inapitaro'co ya'huasoco, quëma nanamën a'chintërahuë', pënë-nahuë', na'con catahuarahuë' imamiatinacoso marë'. Noya a'pairahuë'. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë'. A'naíchin pipirin, parisitopiquë pacacaso' ya'huërinso'. Quëma quiricanënquë ninoranso chachin nanirin.

¹³ Iporaso nipirinhuë' ya'huëranquë paantarahuë. Co'huara pantayatërapohuë', isoro'pa quëran chachin, nontaranquën imarinacosopita noya cancantacaiso marë'. Ya'ipi cancanëhuë' quëran natëranquën ni'ton, noya cancantërahuë'. Catahuaquë' inapitanta' ca pochachin noya cancanchina'. ¹⁴ Quëma nanamën chachin nani a'chintërahuë'. Co imarinacosopitarihuë' no'huipi. Co inapita pochin cancantopihuë' ni'ton, no'huipi. Canta' co inapita pochin cancantërahuë'. ¹⁵ Co nohuantërahuë' isoro'pa quëran ocoicamaso'. Isëquë ya'huëpirinahuë', catahuaquë' ama sopairi minsëinsohuë'. ¹⁶ Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipirinahuë', co caso' inapita pochin cancantërahuë'. Imarinacosopitanta' co inapita pochin cancantopihuë'. ¹⁷ Catahuaquë' quëmasáchin cancanchinën. No'tëquën ayonquiquë' noya nicacaiso marë'. Quëma nanamën quëran no'tëquën anitotëran. ¹⁸ Isoro'paquë a'paimaranco. Inapochachin inapitanta' a'parahuë piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. ¹⁹ Imarinacosopita nosoroato, ya'ipi cancanëhuë' quëran quëmasáchin natëaranquën. Inapitanta' no'tëquën yonquiataona', nóya natëinënquën.

²⁰ Co isopita marëáchin nontaranquënhuë'. A'na tahuëri inapitanta a'napita a'chintohuachina', imasarinaco. ²¹ Inapitanta' catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Campo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. Quëma hui'nanco ni'to, yonquiranso chachin yonquirahuë. Inapitanta' catahuaquë' campo pochachin yonqui'ina'. Ina quëran a'napitanta' natëarinaco. 'Yosëri chachin a'paimarin,' tosapi. ²² Quëma nohuanton, noyápiachin cancantërahuë. Imarinacosopitanta' catahuarahuë noyápiachin cancantacaiso marë'. Ina quëran a'na huënton pochin napopianachin yonquiapi. Campo pochachin cancantapi. ²³ Quëma pochachin yonquiato, inapita ya'coancantërahuë campo pochachin yonquicaiso marë'. Ina quëran co imapisopitahuënta' nicatona': 'Tëhuëchachin Yosëri hui'nin a'paimarin. Hui'nin nosororinso pochin imarin-sopitanta' nosororin,' tosapi.

²⁴ Quëma nohuanton Tata, isopitaso' imasarinaco. Inapita nohuantërahuë carë' ya'huëcaiso'. Iráca quëran huarë' quëma nosororanco. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', nosoroatonco, nóya acoranco. Inatohua' inapitanta' pantahuachina', noya noya

ni'sarinaco. Ina na'con nohuantërahuë. ²⁵ Quëmaso' Tata no'tëquënáchin yonquiato, noyasáchin ninan. Co imarinacosopitahuë' co nohuitërinënquënhuë'. Caso nipirinhuë' nohuitëranquën. Quëma isoro'paquë a'paimaranco. Imarinacosopita nitotopi. ²⁶ Quëma nanamën nani a'chintërahuë' nohuitinënquënso marë'. Ipora huanta' a'chintarahuë' ni'ton, noya noya nohuitarinënquën. Quëma nosororanco pochachin ninosoro'caiso marë'. Inapohuachina', inapita ya'coancantato, ya'huëmiatarahuë,' itërin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

18 Nani Yosë nontohuachina, Sitron itopiso' i'shanantë' aquëtëran pa'nai. Inaquë nararao'hua ya'huërin. ² Inatohua' na'aro' niyontonai ni'ton, Cotasërinta' nohuitërin. Inaso' yasha'huirapirinso'. ³ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita nani sha'huitonin. Natanahuatona', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita a'papi Quisoso macacaiso marë'. Nansa, sahuëni, inapita quëpapi. Tashi' ni'ton, nantarin, yonarin, inapitanta' quëpapi. Cotasëri quëchitërahuaton, a'notërin. ⁴ Quisososos' ya'ipiya ninoponahuë', co ta'arinhuë'. Nacapiapon pa'nin.

—¿Inta' yonisarama'? itërin.

⁵ —Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itopi.

—Ca mini inaco, itërin. Cotasënta' inaquë huaniarin anta'.

⁶ —Ca mini inaco, itohuachina, pa'yanpi. A'na achira' pinën parti pa'sahuatona', pinëna quëran anotopi.

⁷ Ina quëran naquëranchin itantarin:

—¿Inta' yonisarama'? itantarin.

—Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso', itantapi.

⁸ —Nani sha'huitëranquëma'. Ca mini. Ca nohuantohuatamaco, isopitaso' tananpitoco' pa'ina', itërin.

⁹ Achin Yosë nontaton, itërin: "Quëma nohuanton, isopita imasarinaco. Noya a'paiarahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë'," itërin. Ina nanicaso marë': "Tananpitoco' pa'ina'," itërin. ¹⁰ Napopirinhuë', Simon Pitroso' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën Marco itopiso' ahuërin. Inapotaton, inchinan huëratën nishitëhuëratëtërin. ¹¹ Quisososos' nipirinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëni iyasha po'moantaquë'. Tananpitëquë' mainaco. Tatahuë nohuanton, masarinaco. Main o'orëso pochin chiniquën parisitarahuë. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

Corto hua'an pëinënquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Ina quëran sontaro'sa', capitan, cotio ponisiaro'sa', inapita huë'sahuatona', Quisoso mapi. Masahuatona', tanpaquën noyá tonporahuatona', ¹³ Anasëtaquë quëpapi. Inaso' Caihuasë mi'sën. Naporo' pi'ipi Caihuasë corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' ya'conin.

¹⁴ I'hua inaso' cotioro'sa' sha'huitërin: "Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimi'in, tënahuë," itërin. Inaquë quëpapi natanacaiso marë'.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Ca'tano'sanënpitaso' pa'pi. Simon Pitroso nipirinhüé', Quisoso imaquirin. Canta' imaquirahué. Caso' corto hua'an nohuitërinco ni'ton, Quisoso acoana quë-pahuachinara, pairanaquë chachin ya'conahué.

¹⁶ Pitroso' ya'coana aipiran huaniárin. Napohuachina, ya'coana a'pairinsó' sanapi nontërahué Pitronta' ya'conacaso maré'. Nontohuatëra, ya'conin anta'.

¹⁷ Pitro ya'conpachina, sanapiri itërin:

—Quëmanta' mini Quisoso imaran, itërin.

—Co'chi caso' imarahué paya, itërin Pitrori.

¹⁸ Naporo' tashi' sëhuën ni'ton, ponisiaro'sa', inpriatoro'sa', inapita pëyara quëran nani a'pëtopi. Inaquë huanirahuatona', napëntapi. Pitronta' inaquë napënta-patarin.

Corto hua'ani nataninsó'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Ina quëran Quisososó' natanapi:

—¿Ma'ta' a'chinan? ¿Inpitata' imarinëinquën? itërin corto hua'ani.

²⁰ —Caso' a'ninquëchin piyapi'sa' a'chintërahué. Niy-ontonpiso pëiquë, Yosë chinotopiso pëiquë, inaquëpita cotioro'sa' niyontonpachinara, a'chintërahué. Co po'oana quëran a'chinahué'. ²¹ ¿Onpoatonta' natananco? Na'a piyapi'sa' nataninaco, nani nitotopi. Inapita natanquë' sha'huichinën, itërin.

²² Itohuachina, ponisiari panpirayarin.

—Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso nipirinhüé', ¿ina pochin a'paniran ti? itërin ponisiari.

²³ —Co noyahué' nonahué nipachin, sha'huitoco maquëta tëhuërahué. Nipirinhüé', no'tëquën nonahué nipachinsó', ¿onpoatonta' ahuëranco? itërin.

²⁴ Ina natanahuaton, hua'ani a'parin Caihuasë nontacaso maré'. Tonpopinan quëpapi.

Naquëranchin Pitrori nonpinapiantarinsó'

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ Simon Pitroso nipirinhüé' huaniton, napëntarin.

—¿Quëmarinta' iso quëmapi imamaranquën ti? itërin ponisiari.

—Co'chi imarahué paya, itantarin.

²⁶ Ina quëran cotio hua'an piyapinëni quënanin. Ina quëmopinën chachin Pitrori nishitëhuëratëtërinso' ni'ton, pi'pian nohuitërin. Pitro quënanahuaton, itërin:

—¿Co'ta Quisoso mapiquë quënananquën pora? itërin.

²⁷ —Co'chi cahué paya, itaantarin Pitrori. Naporo' atari përarin, natanin.

Pirato quëtonpiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Tashíramiachin nisahuaso', Caihuasë pëinën quëran quëparahuatona', Noma hua'an pëinënquë quëpapi. Cotioro'saso nipirinhüé' co inaquë ya'conpihué'. "Nisha piyapi'sa' pëinënquë ya'conpatëhua', os-

hahuanarihua'. Ina quëran co nanitarihuahué' Pascoa cosharo' capacaso'," topi. ²⁹ Napoaton Pirato pipirahuaton, inapita nontërin.

—¿Ma'ta' onporin iso quëmapi? itërin.

³⁰ —Pa'pi co noyahué'. Noya ninin naporini, co quëshiitëinquënhüé', itopi.

³¹ —Canpitari quëpaco'. Iráca quëran huaré' nipënë-namaso' co natëhuachinhué', ana'intoco', itërin.

—Co quiyaso' nanitëraihué'. Co nanan ya'huëtërin-coihué' piyapi'sa' tëpaca'huaiso', itopi.

³² I'hua Quisoso ninoton nani sha'huirin: "A'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco," tënin. Yosë nohuan-ton, onpotatonasona tëpacaiso' naniarin. ³³ Ina quëran Piratori pëiquë ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Quëmaso' cotio copirnonquën ti? itërin.

³⁴ —¿Quëmaora yonquinën quëran napoaran? ¿A'napita sha'huitërinquën nica? itërin.

³⁵ —"Cotio piyapi inanta'," ¿topiranhüé' ti? Caso' nishaco. Cotioro'sa' sha'huirapirinëinquën. Corto hua'ano'sa chachin yo'quirinën ana'inta'huanquënsó maré'. ¿Ma'ta' onporan ni'ton, yatëparinëinquën? itërin.

³⁶ —Co caso' isoro'paquë hua'anëntarahué'. Ina nohuanterahué naporini, imarinosopita sontaro'sa pochin niitonahué'. Ama cotioro'sa' macainacoso marëhué' chiniquën ahuëchitonahué'. Caso nipirinhüé' nisha pochin hua'anëntarahué, itërin.

³⁷ —Napoahuaré' ¿quëmaso' copirnonquën? itërin Piratori.

—Inaco mini. Ina maré' nasitimarahué. O'marahué no'tën nanan pënënta'huaso maré'. No'tëquën yonquipisopita natëarinaco, itërin.

³⁸ —¿Ma no'tën nanancha napotëran nicaya? itërin Piratori.

Quisoso tëpacaso' sha'huirinsó'

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Ina tosahuaton, pipiantarahuaton, cotioro'sa' itantarin:

—Iso quëmapi noya, tënhüé. Co manta' onporinhüé'. Co ana'intacaso' ya'huërinhué'. ³⁹ Napoaton sha'huichinquëma'. Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirahué pipicaso maré'. ¿Nohuantërama' cotio copirno ocoica'huaso'? itërin.

⁴⁰ Natanahuatona', chiniquën a'panitopi:

—¡Ama ina ocoiquësohué! ¡Parapasé ocoiqué! itopi. Inaso' matararo nipirinhüé' napotopi.

19 Ina natanahuaton, sontaro'sa' camairin Quisoso huihuicaiso maré'. Napohuachina, chiniquën huihuitona' pë'sha pë'shatopi. ² Nahuan quëran yancotë' nicatona', ayancotopi. Nahuan ni'ton, ohuanin. Naporahuaton, quëhuanën miáchin hua'an a'morinsó pochin a'motopi tëhuacaiso maré'.

³ —¡Nanpimiataton israiro'sa hua'anëntëquë! itopi. Napotahuatona', panpirayarápi. ⁴ Ina quëran Pirato pipiantarahuaton, piyapi'sa' nontantarin.

—Iso quëmapi a'notantaranquëma', ni'co'. Co manta' onporinhüé', tënhüé, itërin.

⁵ Naporó' Quisosonta' pèi quèran pipirin. Yancotè' nahuan quèran nipiso ayancotopi, quèhuanèn miáchin a'motopiso'. Inapitarè chachin pipirin.

—Ni'co' iso quèmapi, sa'ahua, itèrin piyapi'sa'.

⁶ Corto hua'ano'sa', ponisario'sa', inapitari què-nanahuatona', chiníquèn noncarotopi.

—¡Corosèquè patanantèquè' chimiin! itopi. Inachin inachin itápi.

—Canpitari corosèquè patanantatoma', tēpaco'. Co caso' nohuantèrahuè' tēpa'huaso'. Co manta' onporinhuè', tēnahuè caso', itèrin Piratori.

⁷ —Íraca pēnētērinso' co natērinhuè' ni'ton, chimi'in. Topinan piyapi niponahuè', "Yosè hui'ninco," toconin, itopi.

⁸ Ina natanahuaton, Pirato chiníquèn pa'yanin.

⁹ Ya'coantarahuaton, Quisoso itapon:

—¿Intohua quèranta' huè'nan? No'tèquèn sha'huitoco, itèrin. Inariso nipirinhuè', co manta' itèrinhuè'.

¹⁰ —¿Onpoatonta' co yanontērancohuè'? Ca nohuan-tohuato, ocoiaranquèn. Nohuantohuato, atēpataranquèn. ¿Co ina nitotēranhuè' ti? itèrin.

¹¹ —Co Yosè nanan quētērinquēnhuè' naporini, co manta' quēma nanitapaitoncohuè'. Tēpahuatanco, ina marè' oshahuanaran. Nipirinhuè', yo'coninacosopita na'con na'con oshahuanapi, itèrin. ¹² Naporó' quèran huarè' Piratori yaocoipirinhuè', cotioro'sari itaantapi:

—Iso quèmapi ocoihuatan, Noma copirno no'huarinquèn. "Caso' copirnocó," tēninsó marè' copirnorini imicotarín, itopi.

¹³ Ina natanahuaton, "Co'chi nanitèrahuè' Quisoso ocoica'huaso paya," ta'ton, aipiran quēpantarin. Quēpantarahuaton, ana'intacaso' shiranēnquè huēnsērin. "Shancori i'iratè'," itopiquè ya'huērin. Cotio nananquēso', Capata, itopi. ¹⁴ A'na tahuēríchín pahuanarin Pascoa nanicaso'. Yacamotahuaso', cotioro'sa' itèrin:

—Copirnonēma' ni'co', itèrin.

¹⁵ —Co quiyariso' nohuantèraihuè'. ¡A'naróáchin atēpatèquè! ¡Corosèquè apatanantèquè' chimiin! itaantapi hua'ano'sari.

—Copirnonēma' nipirinhuè', ¿atēpachi ti? itèrin.

—¡Noma copirnoíchin natērai quiyanta! Co a'na copirno ya'huētērincoihuè', itopi.

¹⁶ Napotohuachinara, Piratori itèrin: "Inta nipachin, Quisoso quēparahuatoma', corosèquè patanantoco'," itèrin sontaro'sa'. Napotohuachina, masahuatona' quēpapi.

Corosèquè patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Corosè apitēntohuachinara, inaora quēparin. Pa'sahuatona', "Nansè Moto'," panēn itopiquè canconpi. Cotio nananquēsó', Corocota itopi. ¹⁸ Inaquè corosèquè patanantopi. Cato' apiro'santa' tēparapi anta' ni'ton, nisha patanantopi. A'na' ahuēnan quèran, a'nanta' inchinan quèran patanantopi. Quisoso ahuan-canapipi. ¹⁹ Ina quèran Pirato ninshitèrin onporinso marēsóna tēparapiso nitotacaiso marè'. Nani ninshito-

huachina, corosèquè chachin motèn pētēcha achin-pitopi.

ISOSO' QUISOSO NASARITOQUÈ YA'HUÈRINSO'. COTIORO'SA' COPIRNO

tènin, ninshitaton. ²⁰ Ninano ya'cariya ni'ton, na'a cotioro'sa' ina nontopi. Cotio nananquè, Noma nananquè, Crico nananquè, cara nananquè chachin aninshitèrin. ²¹ Corto hua'ano'saso nipirinhuè', co noyahuè' ni'pi.

—"Cotioro'sa' copirno," ta'ton ninshitèranso', co noyahuè'. "Cotioro'sa' copirnocó toconinso'," ta'caso' ninshitaantaquè', itoonpi Pirato.

²² —Inca, co nohuantèrahuè'. Nani ninshitèrahuè huachi. Co huachi a'na ninshitanta'huaso' ya'huērinhuè', itèrin Piratori.

²³ Ina quèran sontaro'saso', nani Quisoso patanantahuatona', aipi a'morinso' nipatomatopi. Catapinitè yasèratona', a'naya a'naya mapi. Acopotèrinso' nipirinhuè', co pipinamèn ya'huētērinhuè'. Ya'ipitè' a'nanpiso'.

²⁴ —Ama oshahuasohuè'. Huèco' ya'nipitèhua' nicanahua', ta'tona' ya'nipirapi. Inaporahuatona', a'nari manin.

Íraca Yosè quiricanēnquè ninoton, tapon: "A'morahuēsó' nipatomatapi. Acopotèrahuēsó macacaiso marēnta' nicanarapi," tēnin ninshitaton. Naporinso chachin mapi.

²⁵ Corosè ya'cari catapini sanapi'sa' huaniapi. A'naso' Quisoso a'shin. A'nanta' a'shatèn. Criopasè sa'in Maria itopisonta' inaquè huaniarin. A'nanta' Maria Mactarina. Inapitari ni'sapi. ²⁶ Canta' inaquè huaniarahuè. Quènanahuatonco, a'shin itapon:

—Iso quèmapi mama, hua'huan pochín ni'què'. Ina ni'sarínquèn huachi, itèrin. Na'con nosoroatonco napotèrin. ²⁷ Ina quèran nontèrinco.

—Quémanta' iyasha, mamahuè mamaparinquèn pochín ni'què', itèrinco.

Napotohuachincora, naporó chachin pēinèhuèquè quēparahuè yacapaincoso marè'.

Quisoso chimininsó'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Quisoso nontahuatoncoi: "Nani ya'ipi Yosè sha'huitèrinco' natèrahuè," tēnin yonquinēnquè. Ina quèran, Yosè quiricanēnquè ninorinso nanicaso marè':

—Yamororahuè, tēnin.

²⁹ Huino áin nininsó' tasonquè ya'huērin. Napoaton pi'shiro pochín nininquè asè'cotèrahuatona', nara'huayaquè achinpi. Ihuètahuaton, Quisoso nanamēnquè paquēnantèrin. ³⁰ Pi'pian o'osahuaton: —Nani ya'ipi nanirin, tēnin.

Ina tosahuaton, monshorahuaton, chiminin.

Sontarori ohuaninsó'

³¹ Ina tashiraya chinoto tahuèri ni'ton, cotioro'sa' co nohuantopihuè' inaquèranchin patanantopisopita patacaiso'. Pascoa tahuèri chachin inaso' ni'ton, noya noya ni'pi. Napoaton Pirato paahuantapi. "Sontaro'sa'

sha'huitëquë' tonaina' nipanchina' a'naroáchin chiminacaiso maré'. Chiminpachina', quëparahuatona', pa'pichina', itopi hua'ano'sari. ³² Napotohuachinara: "Noyahua'," itahuaton, sontaro'sa' a'parin tonaina' nipantacaiso maré'. Pa'sahuatona', cato' apiro'sa chachin nipantonatonpi. ³³ Ina quëran Quisoso huëcapaipirihahuë', nani chiminin quënanquipi. Napoaton co nipantonatopihuë'.

³⁴ A'na sontaroso nipirinhue', nansaque nininpitën ohuantërin. Huënai' i'shapitarë chachin pipirin. ³⁵ Cari chachin ni'nahuë. No'tëquën sha'huitaranquëma' canpitanta' nitotatoma' natëcamaso maré'. ³⁶ Iráca Yosë quiricanëquë ninshitërin: "Co a'na nansëquën tëranta' nipantapihuë'," tënin. Naporinso chachin co inaso' nipantopihuë'. ³⁷ A'nanta' ninshitërin: "A'na tahuëri ohuanpiso' ni'sapi," tënin Yosë quiricanëquë.

Quisoso na'pi naninquë po'mopiso'
(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ Ina quëran Cosi Arimatiaquë ya'huërinso' pa'nin Pirato nontapon. Inanta' Quisoso imaponahuë', co-tioro'sa' t'ëhuataton, co a'ninquëchin sha'huirinhue'. Inaso nipirinhue', chiniquëncantaton, pa'nin Pirato nontapon.

—Quisoso nonën nohuantërahuë. Quëtoco cari quëpa'i, itërin. Itohuachina, "Noyahua'. Quëpaquë'," itërin. Napotohuachina, pa'nin nonën corosë quëran anohuaracaso maré'. Anohuararahuatona', quëpapi. ³⁹ Nicotimonta' huë'nin. Inaso' iráca Quisosoquë paaton, tashi' nontërin. Inanta huëcaton, pimo yaqui' shinpanantë ayontopinan, quënin nonën pashitacaso maré'. Cara shonca quiro pochin quë'ninso' quënin. ⁴⁰ Quisoso nonën masahuatona', pimóchin nininsoquë morin asëcotëtopi. Inapotatona, noyá so'pinpi. Ina pochin cotioro'sa' nipa'pitoahuachinara, chimipi tapapi na'pi naninquë po'mocaiso maré'. ⁴¹ Ina ya'cariya imia'huaya ya'huërin. Inaquë nasha na'pi nanin ya'huërin chimipi po'mocaiso maré'. Inaquëso', co chimipi po'moyatërapihuë'. ⁴² Nani i'huararin. Tahuërinquë Pascoa tahuëri chachin ni'ton, manorapi. Tëpapiso' ya'cariya ni'ton, inaquë po'mopi. Pancara'pi pitarahuatona', nanin pa'copitopi.

Quisoso nanopiantarinso'
(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

20 Tomio tahuëri nipachina, tashiyachin Maria Mactarina pa'nin Quisoso po'mopiquë nicapon. Co noya tahuëriyatërasohuë', canconin. Canconahuaton ni'pirinhue', na'pi pa'copitopiso' chi'huincapinan quënanconin. ² "Quisoso nonën nani quëpapi," ta'ton, ta'quirin. Canquirahuaton, Simon Pitroro'coi sha'huitërincoi.

—¡Sinioro nonën po'mopi quëran, nani quëpapi! Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itërincoi.

³ Napotohuachincoira, na'pi nanin'pa' pa'nai. ⁴ Napopianachin ta'apirahuë', Pitro na'huëtërahuaato, ca'ton canconahuë'. ⁵ Monshorahuato, nëhuëconahuë. Morinquë so'pinpisoachin quënanconahuë.

Nipirinhue', co ya'conahuë'. ⁶ Ca piquëran Simon Pitro canconahuaton, ya'conin. Morin Quisoso so'pinpiso' ni'conin anta'. ⁷ Nëmëtë' so'pinayapisonta' quënanin. Inaso' nisha quëhuëánin. Inanta' so'pinpinan. ⁸ Ina quëran canta' ya'conahuë. Nëmëtë' so'pinpiso' ni'sahuato, natërahuë. "Tëhuëchachin Quisoso nanopiantarin," tërahuë. ⁹ Yosë quiricanëquë iráca ninshitatona': "Nanpiantararin," topirinhue', co yonquiyatëraraihuë'. ¹⁰ Nani ni'patëira, ya'huërai'pa' paantarai.

Maria Mactarina ya'notërinso'
(Marcos 16.9-11)

¹¹ Mariaso nipirinhue' huëantarahuaton, Quisoso po'mopiso' aipiran huaniquiantarin. Chiniquëncantaton. Na'nëárin quëran monshorin na'pi naninquë nëhuëcaso maré'. ¹² Nëhuëpirinhue', cato' anquëniro'sa' quënanin, huiríchin a'mopiso'. Quisoso nonën acopiquë huënsëapi. A'na' motën quëran huënsëarin. A'nanta' nantën parti quëran huënsëarin.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nëaran? itërin anquëniro'.
—Sinioronëhuë nonën nani quëpapi. Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itërin.
¹⁴ Tahuëretahuaton, Quisoso chachin quënanaponahuë', co nohuitërinhuë'.
¹⁵ —¿Onpoatonta' imoya na'nëaran? ¿Inta' yonisanan? itërin Quisosori. Mariaso napoaponahuë': "Sacatona'pi ta'ma'," tëcaton:

—Quëmari imoya Quisoso nonën quëpahuatan, sha'huitoco maconta'i, itërin.

¹⁶ —¡Maria! itërin Quisosori. Tahuëretahuaton, nohuitërin huachi. Inaora nananquë nontaton;

—¡Raponi! itërin. Maistro tapon naporin.

¹⁷ —A'poco imoya. Co tatahuë ya'huërin'pa' pantayatërahue'. Apira paaton, iyahuëpita pochin ni'nahuëropita sha'huitonquë': "Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë. Inaso': 'Tata,' itatoma' chinotërama', tënin Quisoso, itonquë'," itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Maria paaton, itaponcoi: "¡Sinioro chachin nani ni'nahuë!" itërincoi. Ya'ipi sha'huitërinso chachin sha'huitërincoi.

Ca'tano'sanënpitaco'i ya'notaantarincoiso'
(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-39)

¹⁹ Naporo' tahuëri Tomio tahuëri. Tashihuachina, pëiquë ya'huarai. Cotioro'sa' t'ëhuatatoi, ya'coana noyá oncotopiraihuë', Quisoso a'nanaya huancánachin ya'notatoncoi:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

²⁰ Itahuatoncoi, imirin a'notërincoi. Nininpitëonta' a'notërincoi. Ohuanpiso' ni'nai. Sinioro chachin ni'sahuato, "Ina mini," ta'toi, nóya cancantërai.

²¹ —Sano cancantoco' iyaro'sa'. Tatahuë a'parincoso pochachin canpitanta' a'paaranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso maré', itërincoi.

²² Ina quëran pihuirahuaton,

—Ispirito Santo ya'coancanchinquëma huachi. Ina catahuarinquëma' no'tëquën pënëntacamaso'. ²³ In-sona natëhuachinquëma', "Oshanën iyasha Yosë inquitariquën," itoco'. Inquitari mini. Nipirihuë', co yanatëhuachinquëmahuë', "Co oshanën iyasha inquitariquënhuë'," itoco'. Tëhuëchachin co inquitarihuë', itërincoi. Itahuatoncoi, pa'nin.

Tomasëri quënanaton, natërinso'

²⁴ Naporo' shoncayáchincoi ya'huërai. Tomasëso' co ya'huërinhuë'. Inaso': "Catopia'hua," itopi. ²⁵ Quisoso quënanahuato, Tomasë sha'huitonai:

—Sinioro ni'nai, itopiraihuë', co yanatërincoihuë'.

—Imirin ohuantopiso' nicato së'huata huarë', ninin-pitëonta' ohuantopiso' së'huata huarë', natëarahuë', itërincoi Tomasë.

²⁶ Posa tahuëri quëran niyontoantahuatoira, Tomasënta' inaquë nizarin. Naquëranchin ya'coana noya oncotaantapiraihuë'. Quisoso a'naroáchin huancánachin ya'noantarahuatón:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

²⁷ Ina quëran anquirahuaton, Tomasë itërin:

—Imirahuë iyasha nicaton, së'huaquë'. Ninin-pitëhuënta' së'huatoco. Ama huachi nisha nisha yonquiquësohuë'. Natëco huachi, itërin.

²⁸ —¡Quëma mini Sinioronëhuënquën! Natëranquën. Yosënëhuënquën ni'ton, chinotaranquën, itërin Tomasëri.

²⁹ —Ni'nanco ni'ton iyasha, natëranco. A'napitaso' co nicaponaracohuë', natëarinaco. Inapitaso' noya noya cancantapi, itërin Quisosori.

Ma'marësona iso quirica ninshitërahuëso'

³⁰ Quisoso nani ma'sha Yosë pochin ninin piyapi'sari natëcaiso marë'. Ca'tano'sanënpitaco ni'piraihuë', co ya'ipiya isëquë ninshitëranquëmahuë'. ³¹ Iso quiri-caquë ninshitërahuësopitaso', Quisoso natëcamaso marë' ninshitërahuë: "Inaso' tëhuëchachin Cristo, Yosë hui'nin. Inari a'paimarinso'," ta'toma', ina imaco huachi. Imapatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

Yonsanquë ya'notantarincoiso'

21 Ina quëran Tipiriasë sono' yonsanquë Quisoso ya'notantarincoi. Ni'naiso' sha'huichinquëma'.

² Inaquë canchisë ya'picoi nizarai. A'naso' Simon Pitro. A'nanta' Tomasë, catopia'hua itopiso'. A'nanta' Natani-no, Canaquë ya'huërinso'. Sipitio hui'ninpitacointa' ya'huërai. A'napitanta' Quisoso ca'tanpisopita, catoya'pi, inapitaro'coi canchisëcoi ya'huërai.

³ —Riti të'yatapo pa'sarahuë, itërincoi Simon Pitro.

—Pa'sarai quiyanta', itërai. Potiquë ya'conconahuato, pa'nai. Pa'piraihuë', ya'ipi tashi' riti të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. ⁴ Pi'i yapipirahuaso', Quisoso yonsanquë huaniarin, ni'piraihuë', co nohuitëraihuë'.

⁵ —¿Co iyaro'sa', manta' manamahuë' ti? itërincoi.

—Co'chi manta' manaihuë' paya, itërai.

⁶ —Inchinkan quëran të'yatoco'. Inaquë tëhuëchinsom masarama', itërincoi. Ina quëran inchinkan quëran të'yatohuatëira, notohuaro' sami manai. Na'a ni'ton, co nanitaparaihuë' oshica'huaiso'. ⁷ Naporo' Sinioro nohuitërahuë huachi.

—Pasoso' Sinioro chachin, itërahuë Pitro.

Itohuatëra, i'nanpirapi sacatarin ni'ton, aipi a'morinso' a'naroáchin masahuaton, a'morin. Manorahuaton, i'quë niitërin. ⁸ Quiyaso' potiquë pa'nai. Riti ohuararahuato, yonsai'pa' quëparai. Co aquëyahuë'. Pasa mitro pochin aquërinso'. ⁹ Nonshiconahuato, pën quënanconai. Inaquë sami chinsarin, ni'conai. Paonta' ya'huërin.

¹⁰ —Sami manamaso' caraya mamaco', itërincoi Quisoso.

¹¹ Simon Pitro potiquë ya'conahuaton, riti yonsanquë oshirin. Pasa a'natërápo shonca cara sami ya'huërin, panca samisachin. Ina nápo' niponahuë', co riti oquirinhuë'.

¹² —Huëco' iyaro'sa' coshatahua', itërincoi Quisoso. "¿Inquënta' quëmaso'?" co itapoirahuë', Sinioro nohuitërai. ¹³ Pan masahuaton, quëtërincoi. Saminta' quëtërincoi ca'nai.

¹⁴ Nanpiantarin piquëran nani cararo' ca'tano'sanënpitaco quënanai.

Simon Pitro nontërinso'

¹⁵ Nani coshatohuatoira, Quisosori itërin:

—Iya Simon, ¿isopita quëran na'con na'con nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën Sinioro ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopita carniroa'huaro'sa pochin ni'nahuë. Patontahuato, co incarisó' a'pairarinhuë'. Quëmari noya a'paiton, a'chintëquë', itërin. ¹⁶ Ina quëran itaantarín:

—¿Nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën mini, Sinioro, ina nitotëran, itantarín.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, a'paiquë' noya imamiachinaco, itërin. ¹⁷ Ina quëran naquëranchin itantarín:

—Iya Simon, ¿tëhuëchachin nosororanco ti? itantarín. Cararo' natanin ni'ton, Pitro sëtërin.

—Ya'ipi Sinioro nitotëran. Nosororanquën mini, ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, noya a'paiquë'. ¹⁸ No'tëquën, iyasha, itaranquën. Quëmaso' hui'napitapon, quëmaora nohuanton, ma'sha ninan. Intohuaso' yapa'patana, nitaparahuaton, pa'nan. Nipirihuë', a'na tahuëri mashotohuatan, ma'sha onpotarinëquën. Cato quëran chachin anquiran'so' tonpoarinëquën. Co nohuantopiranhuë', quëpararinëquën, itërin Pitro.

¹⁹ A'na tahuëri Yosë imarin ni'ton, inapotatona', tëparapi. Ina ni'pachina', na'a piyapi'sari Yosë nóya ni'sapi huachi. Ina ninoton, Quisoso naporin. Ina quëran:

—Imamiatoco iyasha, itërin.

Tiquinamēnquē ninshitērahuēso'

²⁰ I'hua coshatapoi, Quisoso pirayan coshatērahuē. Naporo' "¿Inta' Siniro sha'huirapiarinquēso'?" itērahuē Pitro nitotacaso marē'. Iporaso' sono' yonsanquē Pitro tahuērērahuaton, quēnaninco. ²¹ Quēnanahuatonco, Quisoso itapon:

—Iso quēmapiso' Siniro, ¿ma'ta' onpoapon? itērin Pitrori.

²² —¿Onpoatonta' iyasha, ina yonquiran? Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuēri huarē' nanopihuachin, co ina quēmaso' yonquicamaso' ya'huērinhuē'. Quēma imaco, itērin.

²³ Naporo quēran huarē' imapisopita ninontopi. "Inaso' co onporonta' chiminarinhuē'," nitopi. Quisososo nipirinhue' co naporinhue'. "Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuēri huarē' nanopihuachin," topachina, "co chiminaponhuē'," co tapon naporinhue'.

²⁴ Nani carinquēmaso' sha'huitēranquēma'. No'tēquēn ninshitēranquēma'. Ya'ipiya nicatoi, nitotērai.

²⁵ Na'con Quisoso a'chinin. Nani ma'sha ninin. Co insona' nanitaparinhue' ya'ipiya ninshitacaso'. Ina nápo' quirica ninshitērai naporini, co isoro'paquē tēranta' naniitonhuē', topirahuē'. Nani huachi.

Hechos

Quisoso nanopantarahuatón, imapisopita ya'notërinso'

1 Iya Tiohuero. Ca Nocasëco ninshitaantaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. A'na quiricaquë nani ninshitëranquën. Ya'ipi Quisoso naporinso' sha'huitëranquën. A'chinin-sonta' anitotëranquën. ² Ya'ipi inápaquë panantaquë huarë' naporinso' ninshitëranquën no'tëquën nitotamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantaranquën. Co'huara Quisoso inápaquë pantayátëraponhuë', ca'tano'sanënpita huayoninso' sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Ispirito Santo nohuantón, sha'huitërin. Inapita napopisonta' nitochin, ta'to, ninshitantaranquën. ³ Quisososo' tëhuënhachin chiminpirinhuë', nanopantarin. Ina piquëran catapini shonca tahuëri isoro'paquë ya'huëantarín. Ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarín nanopantarinso' natëcaiso marë'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintaantarín.

⁴ A'na tahuëri inapitarë' ni'so', sha'huitërin:
—Ama a'naroáchin Quirosarin quëran pipicosohuë'. Isëquë ninaco' Ispirito Santo o'main. "Ispirito Santo a'patimaranquëma'," tënin Tata Yosë. I'hua chachin sha'huitëranquëmaso'. ⁵ Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantaranquëma' catahuainquëmaso marë'. Co hua'qui quëranhuë' ya'coancantaranquëma', itërin ca'tano'sanënpita.

Quisoso inápaquë pantarinso'

⁶ Ina quëran niyontoantarahuatona', Quisoso natanpi:

—Iráca Siniroo isairio'sa' pancana hua'anëntopirinahuë'. ¿Ipora chachin chiníquën nanantaton, ina pochin acoantaran ti? itopi.

⁷ —Tata Yosëichin chini chiníquën nanantërin. Inaora nohuantón, ma'sha acorin. Ma tahuëriso' acoamara. Onporosona napoarinso', co Yosë nohuantërinhuë' canpita nitotacamaso'. ⁸ Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëma'. Ya'coancantohuachinquëma', nóya pënëntarama'. Ina nohuantón, nani ma'sha nanitaparama'. Ya'ipi naporahuëso' ni'nama', nani nitotërama'. A'napitanta' sha'huitoco'. Quirosarinquë chachin sha'huitoco'. Ina quëran ya'ipi Cotia parti paatoma', sha'huitonco'. Samaria partinta' sha'huitonco'. Ya'ipi parti paatoma', sha'huitëra'piaco', itërin Quisosori.

⁹ Ina topachina, Yosëri inápaquë quëpantarin. Ca'tano'sanënpitari nicasoi', inápaquë pantarin.

Në'përápirinahuë', chitorori imotërin. Co huachi quënanpihuë'. ¹⁰ Inápaquë pantaquëya', në'përápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notiimarin, huirítón a'mopiso'.

¹¹ —¿Ma'marëta' caririario'sanquëma' inápaquë në'pëtërama'? Quisoso nani pantarin. Yosëri inápaquë quëpantapirinhuë', ina chachin o'mantararin. Inápaquë pa'ninso pochachin a'na tahuëri o'mantararin, itërin.

Cotasë ya'huërenamën Matiasë acopiso'

¹² Ina natanahuatona', Oriposë panën quëran nohuaramarahuatona', Quirosarinquë paantapi. Co aquëyahuë'. A'na quiromitro pochin aquërinso'. ¹³ Cancanahuatona', a'na pëiquë pa'pi. Inapa pë'satë' pëi' ni'tón, nanopëpi. Inaquë naporó' yacapatapi. Pitro, Coansha, Santiaco, Antërisë, Pinipi, Tomasë, Partoromi, Matio, inapita ya'huërapí. A'nanta' Santiaco. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' ya'huërin. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhuë', inanta' Quisoso imarin. A'na Cotasënta' ya'huërin. Santiaco hui'nin inaso'. ¹⁴ Inapitaso' nani tahuëri niyontonatona', Yosë nontápi. Quisoso iinpitanta' huë'pi Yosë nontacaiso marë'. Sanapi'santa' inaquë huë'pi. A'naso' Maria. Quisoso a'shin inaso'. Napopianachin yonquiatona', inaquë na'con Yosë nontápi.

¹⁵ Ina quëran na'a Quisoso imapisopita niyontónpi. Pasa cato shonca piyapi'sa pochin ya'huëpi. Pitrori huancánachin huanirahuatón, itërin:

¹⁶ "Shonca catoya'picoi iyaro'sa' Quisoso nani acorincoi a'napita a'chinta'huaiso marë'. Cotasënta' acorin ni'tón, quiyapitarë' Quisoso ca'tanpirinhuë', inimiconënpitari yamapachina, sha'huirapirin. A'notonpachina, mapi. Iráca Ispirito Santo nohuantón, Cotasë napocaso' ninorin. Tapiri ninoton, Yosë quiricanënnquë ninshitërin. Iráca ninorinso chachin naporin.

¹⁸ Sha'huirapirinso marë' coriqui quëtópi. Ina coriquinënnquë no'pa' pa'anpi. Cotasëso' nitëparahuatón, no'paquë anotaton, ya'póirin. Chi'chirinamën pipirin. ¹⁹ Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nantópi. Natantahuatona', ina no'pa' apoyatópi. Inahuara nananquë *Aquirama* itopi. Aquiramaso', 'Huënai' No'pa', tapon naporin. ²⁰ Yosë quiricanënnquë ninoton, ninshitërin:

'Ama insonta' pëinënnquë ya'huë'insohuë'.

No'panëonta', tanahuantërarín quëran pantachin, tënin.

Ina quëran tantarin:

'Ina ya'huërënamën a'na acoantaquë,' tënin anta' Sarmo quiricaquë.

²¹ Napoaton iyaro'sa' a'na quëmapi acoanta'ahua' Cotasë ya'huërëtacaso marë'. Iráca Coansha aporintaso', Siniro Quisoso caniaririn a'chinacaso'. Naporo' na'a miachincoi Quisoso imarai. Nani tahuëri ca'tanai. Inápaquë panantaquë huarë' ca'tanai. A'nara' Quisoso ca'taninso chachin acoanta'ahua'. 'Quisoso nani-piantarin. Canta' ni'nahuë,' ta'caso marë' acoa'ahua'," tënin.

²³ Ina marë' catoya'pi huayonpi. A'naso' Matiasë. A'nanta' Cosi Parsapa. Costo itopi anta'. ²⁴ Ina quëran Yosë nontopi. "Quëmasáchin Siniro, ya'ipi cancanëhuëi quëran yonquiraiso' nitotëran. ¿Insota' no-huantëran acoa'huaiso', ²⁵ inanta' paaton, a'napita a'chintacaso marë'? Cotasë co huachi nanitërinhuë'. Nani a'porinquën ni'ton, parisitopiquë pa'nin," itopi.

²⁶ Ina quëran cato' ya'pi nininënpita cato' na'pitëa'huayaquë ninshitopi. Yontëra'huayaquë po'morahuatona', pa'tan pa'tantohuachinara, Matiasë nininën pipirin. Shonca a'nara' ca'tano'sanënpita ya'huëpirinahuë', iporaso huachi shonca cato' ca'tano'sanënpita ya'huantapi.

Ispirito Santo o'marinso'

2 Ina quëran Pinticosti tahuëri nanihuachina, Quisoso imapisopita inaquërächin niyontonpi. ² A'nanaya chiniquën irininsó' natanpi. Panca ihuan pochin tënëntërimarin. Inápa quëran o'marin. Ya'ipi pëianaquë tënëanahuanin. ³ Ina quëran pën nënërinso pochin nininsopita ya'noimarin. Ya'ipiya a'naya a'naya motoanshirainënaquë chiniimarin. ⁴ Napo-huachina, Ispirito Santori ya'ipiya ya'coancantërin. Ina quëran inari catahuarin nisha nisha nananquë nonacaiso marë'. Co nitotaponaraihuë', a'naroáchin nonpi huachi.

⁵ Ina ninanoquë chachin na'a cotioro'sa' ya'huëapi. Nisha nisha parti quëran huë'pi Yosë chinotacaiso marë'. Napoaton nisha nisha nananquë nonpi.

⁶ Quisoso imapisopita nisha nisha nananquë non-sapiso' natanpi. Natanahuatona', notohuaro' piyapi niyontonpi. A'naya a'naya inahuara nananquë nonpiso' natanahuatona', pa'yanpi. ⁷ Chiniquën pa'yanatona', ninontopi.

—Ma'pitata' natanëhuaso'. Isopitaso Cariria parti ya'huëpisopitarächin niponaraihuë', ⁸ ¿onporahuatonata' canpoa' nisha nisha nananquë nonëhuaso pochachin inahuanta' a'naroáchin nonpi? topi. ⁹ Nisha nisha parti ya'huëpisopita nani huë'pi. Partiaro'sa', miriaro'sa', irano'sa', Misapotamiaquë ya'huëpisopita, Cotia parti ya'huëpisopita, capatosiario'sa', pontoro'sa', asiario'sa', inapita natanapi. ¹⁰ Piriqiaro'sa', panpiriaro'sa', iquipitoro'sa', nipiaros'a', Sirini pirayan ya'huëpisopita, inapitanta' nani huë'pi. Ni'toro'sa' Noma quëran huë'pisopitanta' natanapi. ¹¹ A'naquën cotioro'sa', a'naquën nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Critaro'sa', arapiario'sa', inapitanta' huëcatorona', natanapi. "Nisha nishanpoa' nicarihuarahuë',

canpoa' nanamënpoaquë chachin nontarinënpoa'. Yosë pa'yápiro nininso' sha'huitarinënpoa', natanëhua'. ¹² Ma'pitata' napopi," ta'tona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonata' naponontërinënpoa'? topi.

¹³ A'naquënso nipirinhuë' tēhuarahuatona':

—No'pitona', napoapi, toconpi.

Pitro pënëntërinso'

¹⁴ Shonca cato' ca'tano'saso nipirinhuë', co tēhuatonaraihuë' huanipi. Pitroso' a'ninquëchin huanirahuaton, chiniquën nontërin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'. "Noya natanco iyaro'sa'. Ya'ipima Quirosarinquë ya'huëramasopitanta' natanco onporaisona no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁵ 'Isopita no'pipi,' topiramahuë', co no'piraihuë'. Co yono pi'iyatërarinhuë'. Co tashiramiachin no'pirëhuë'. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, naporai. ¹⁶ Iráca pënëntona'pi Coiro itopiso', ninoton ninshitërin ipora ni'saramaso'. Yosë noninso chachin ninshitaton, tapon:

¹⁷ 'A'na tahuëri ispiritonëhuë' a'pamarahuë nisha nisha piyapi'sa' ya'coancantacaso marë'. Ya'coancantohuachin, hui'namapita nanamëhuë sha'huirapi.

Hui'napi'santa' co huë'ëponaraihuë', hua'narëso pochin quënanapi.

Mashoro'santa' hua'narapi.

¹⁸ Naporo' ya'ipi natërinacosopita ispiritonëhuëri ya'coancantarin.

Ina nohuanton, nanamëhuë sha'huirapi.

¹⁹ Inápaquë nani ma'sha acoarahuë. Piyapi'sa' quënanpachina', pa'yanapi.

Isoro'paquënta', ma'sha acoarahuë piyapi'sa' yonquicaiso marë'. Huënai', pën, conai' tomontarinso', inapita ni'sapi, tënin Yosë.

²⁰ Siniro o'macaso' tahuëri na'con yonquicaso' ya'huërin.

Co'huara naniyatërasohuë', nani ma'sha onporapi. Pi'i tashiarin.

Yoqui quëhuashin huënai pochin nizarin. Yosë yonquicaiso marë' inapoarin.

²¹ "Nicha'ëco Siniro," topachina', nicha'ësarín.

Anoyacancantahuaton, nicha'ësarín huachi,' tënín Coiro iráca ninshitaton.

²² Natanco iyaro'sa'. Canpitanta' israiro'sanquëma' ni'ton, Yosë nanamën anitotarinquëma'. Quisoso naporinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Inaso' Nasaritoquë ya'huërin. Nani ma'sha nanitaparin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin. Co ina pochin ni'chinëhuahuë'. Yosëri catahuarin ni'ton, naporin. Napoaton: 'Tëhuëchachin Yosë quëran o'marin,' topi. Canpitanta' nicatora', nitotërama'. ²³ Napoaponahuë', canpitari atëpatërama'. Masahuatoma', nisha piyapi'sa' quëtonama' corosëquë tēpacaiso marë'. Co Yosë natëpihuë' ni'ton, tēpapi. Iráca chachin Yosëri yonquirin hui'nin chiminacaso'. Ina nohuanton, oshanënpoa marë' chiminín. Co nohuantërinhuë' naporini, co macacamaso' nanichitomahuë'. Canpitari atëpatopiramahuë', ²⁴ Yosëri ananpitaantarín. Chimirin quëran

nicha'ërin. Co chimirini minsërinhuë'. ²⁵ Ina yonquiaton, Tapi iráca tapon:

'Nani tahuëri Siniro ca'tanarinco. Inchinanëhuë quëran ya'huërarin

achincancaincoso marë'. Catahuarinco ni'ton, co pa'yanahuë'.

²⁶ Napoaton noya cancantërahuë. Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënhuë.

Co naniantarincohuë', ta'to, co chimina'huaso' të'huatërahuë'.

²⁷ Yosë yonquiato, nontarahuë. Hua'yanëhuë, Siniro, co chimipiro'sa ya'huërinquë të'yataranhuë'.

Quëmasáchin natëranquën ni'ton, co nohuantaranhuë' nonëhuë chanatacaso'.

²⁸ Quëma iranën a'notëranco. A'chintëranco quëma nohuitatënnquën nóya nanpica'huaso'.

Nani tahuëri ca'tananco ni'ton, nóya cancantarahuë', tënin Tapi, iráca ninshitaton.

²⁹ Ni'cochi iyaro'sa'. Tata masho Tapi nani chiminin.

Iráca nani pa'pitopi. Pa'pitopiso' ipora huanta'

ya'huërarin. ³⁰ Co'hua chimiyantërasohuë', Yosëri itërin: 'A'na tahuëri quëma shiparinquën acoarahuë

hua'anëntacaso marë'. Quëma ya'huërenamën

hua'anëntarin. Caso' Yosëco ni'to, co nonpintaranquënhuë', itërin. Napoaton shia'huain ninoton, ninshitërin.

³¹ Cristo naniantacaso' ninorin. 'Co chimipiro'sa ya'huërinquë patarancohuë'.

Co nonëhuë chanatarinhuë', tënin iráca ninoton. ³² Iporaso' Quisoso chachin Yosëri ananpitaantarin. Quiyari ni'nai.

³³ Ina quëran Yosëri inápaquë quëpantarin. Chiníquën nanantërin ni'ton, inchinanën quëran ahuënsërin. Inapotaatuaton, sha'huitërin: 'Ispirito Santo a'pamaquë'

piyapi'sa' ya'coancanchin. I'hua sha'huitëranquënso', itërin. Ina quëran Quisosori Ispirito Santo a'paimarin,

ya'coancantërincoi, ni'nama'. Napoaton nisha nisha nananquë nonai, natanama'. ³⁴ Tapi co naniantaton,

inápaquë pantarinhuë', nitotërëhua'. Napoaponahuë', ninshitaton, tapon:

'Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin:

"Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

³⁵ inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri, tënin.

³⁶ Yosë hui'nin chachin iyaro'sa', corosëquë apatanantërama'. Inapotopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin. 'Inaso' Cristo, a'paimarahuëso'. Siniro ni'ton,

natëcaso' ya'huërin, tënin. No'tëquën iyaro'sa' nani sha'huitëranquëma', itërin.

³⁷ Piyapi'sa' natanahuatona', na'con sëtopi.

—Co noyahuë' ninai. ¿Ma'ta' iyaro'sa', onpo'iiso'?

itopi ca'tano'sa'.

³⁸ Napotohuachinara, Pitrori itaantarin:

—Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. "Quisocristo imarahuë," ta'toma', aporihuanco'. Ina imapatama',

Yosë oshanëma' inquitarinquëma'. Ina quëran Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' canpitanta'. ³⁹ Yosë no-

huanton, Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Canpitanta' ya'coancantarinquëma'. Hui'namapitanta' ya'coancan-

tarin. A'naquëonta' aquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuanton, imasapi. Imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarin inahuanta', itërin.

⁴⁰ Itahuaton, na'con pënënin.

—Ipora ya'huëpisopita co manta' Yosë yanatëpihuë'.

Ina marë no'tëquën ana'intarin. Canpitaso nipirinhuë' ama inapita pochin cancantocosohuë'. Yosë nontoco' anoyacancanchinquëma'.

Ina quëran cha'ësarama', itërin.

⁴¹ Napotohuachina, na'a natëtopi. Naporahuatona', i'quë aporihuanpi. Naporo' tahuëri cara huaranca

pochin piyapi'sa' ya'conpi. Quisoso imasapi.

⁴² Ca'tano'sa' a'chinpachinara, pa'yatopi natanacaiso'.

Noya natanatona', natëpi. Noya nini'tona', ya'huërapí.

Quisoso chiminso' yonquiatona', coshatapatapi. Naporahuatona', apira apira Yosë nontapi.

Quisoso imatona', noya ya'huëpiso'

⁴³ Siniorori catahuahuachina, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopi.

Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. "Tëhuëenchachin

Yosëri catahuarin," topi. ⁴⁴ Ya'ipi Quisoso imapisopita

noya nini'tona' ya'huërapí. A'na huëntoíchin pochin

nipi. A'naya a'naya ma'sha pahuantohuachinara,

nicatahuapi. Co niapiratopihuë'. ⁴⁵ A'naquënso'

ma'shanënapita pa'anahuatona', coriqui ma'patopi.

Ina quëran a'napita pahuantohuachinara, quëtopi.

⁴⁶ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë niyontopí.

Quisoso chiminso' yonquiatona', a'na pëiquë a'na

pëiquë coshatapatapi. Co apiratonaraihuë', noya can-

cantapi. Nóya cancantatona', coshatapatapi. ⁴⁷ "Ma

noyacha Yosëso paya," tosapi. Ya'ipi piyapi'sari noya

ni'pi. Nani tahuëriya a'napitanta' imasapi ni'ton, Yosëri

anoyacancantërin. Ina nohuanton, inapitanta' ya'con-

pi.

Apia anoyatërinso'

3 A'na tahuëri pi'i tëhuërenahuaso', Pitro pa'sarin Yosë chinotopiso pëiquë. Naporo' ora niyontona-

tona', Yosë nontopi. Coansharë' pa'sapirinhuë'. ² In-

aque' a'na quëmapi quënanconpi. Nasitërin quëran

huarë' co nanitërinhuë' iratacaso'. Nani tahuëri Yosë

chinotopiso pëiquë quëpapi. A'na ya'coanaquë acopi,

"Noyápiachin," itopiquë. Inaquë acopi coriqui ma'pata-

caso marë'. Piyapi'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'con-

pachinara, coriqui ma'patërin. ³ Pitro, Coansha, inapita

ya'conaso', apiari quënanin. Quënanahuaton, coriqui

quëtacaiso' nohuantopirinhuë'. ⁴ Pitro, Coansha inapi-

tari ni'sahuatona':

—Ni'coi iyasha, itërin Pitrori.

⁵ "Coriqui quëtarinco," ta'ton, në'pëtarin. ⁶ Pitroriso

nipirinhuë':

—Co coriqui ya'huëtopyrincohuë', nanitato, anoy-

ataranquën. Quisocristo Nasaritoquë ya'huërinso'

nanan quëtërinco ni'ton, anoyataranquën. Ina no-

huanton, noyataran. Huanirahuaton, noya iratëquë',

itërin.

⁷ Inchinan imira quèran masahuaton, ahuanirin. A'naroáchin ca'yopirain nantèrè chachin chinirin. ⁸ Ina quèran pashitiquintarahuaton, huanirin. Iratarin. Pitro, Coansha, inapita Yosè chinotopiso pèiquè ya'conpachinara, inapitarè chachin apianta' ya'conin. Noya irataton, niirárin. "Ma noyacha Yosèso paya," tosárin. ⁹ Inapohuachina, ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "Ma noyacha Tata Yosè catahuarinco paya," ta'ton, iratárin. ¹⁰ Ni'sahuatona', piyapi'sari nohuitopi ni'ton, pa'yanpi. "Isoso' quèmapì, Yosè chinotopiso pèi' ya'coananènguè huènsèrahuaaton, coriqui ma'pachantèrinso'. ¿Onporahuatoncha noya iratèrin nicaya?" nitopi.

Yosè chinotopiso pèiquè Pitro pènèntèrinso'

¹¹ Apia anoyatèrinsoso': "Ama patocosohuè'," ta'ton, Pitro, Coansha inapita co a'porinhuè'. Cara chachin "Saromon ishpananèn," itopiquè pa'pachinara, notohuaro' piyapi'sa' manorahuatona', inaquè niyontonpi. "Ma noyacha ni'ton, apia a'naroáchin anoyatèrin paya," ta'tona', pa'yanpi. ¹² Inapita ni'sahuaton, Pitrori itapon: "¿Onpoatonta' iyaro'sa' iso quèmapì nicatoma', pa'yanama'? ¿Onpoatonta' quiyanta' ni'saramaco? Co quiyaora nanitaparaihuè' anoyata'huaiso'. Co quiyaso' noya noyacoihuè'. Yosè nohuanton noyataton, iratarin. ¹³ Iráca shimashonènpoapita Apraan, Isaco, Cacopo, inapita Yosè chinotopi. Ina Yosèri chachin Quisoso noya noya acorin. Nicha'èinpoaso marè' a'paimapirinhue', canpitari masahuatoma', hua'ano'saquè yo'conama'. Piratori yaocopirinhue', co canpita nohuantèramahuè'. ¹⁴ Quisoso' noyasáchin ninin. Co pi'pisha tèranta' oshahuanpirinhue', co nohuantèramahuè'. '¿Inta' ocoichinquèma'? itohuachinquè-mara, tèpatona'pi huayonama'. ¹⁵ Quisoso mini ananpirinpoaso nipirinhue', atèpatèrama'. Tèpapiirinhue', Yosèri ananpitaantarin. Quiyaso' ni'nai. ¹⁶ 'Quisoso catahuarincoi,' ta'toi, iso apia nohuitèramaso' anoyatèrai. Inanta': 'Inaso', catahuarinco mini,' ta'ton, noya pa'sarin ni'nama' canpitanta'.

¹⁷ Quisoso Yosè quèran o'mapirinhue', co nitotèramahuè'. Napoaton, iyaro'sa', atèpatèrama'. Hua'ano'sanèmantá' co nitotopihuè'. ¹⁸ Iráca pènèntona'piro'sa' ninotona', ninshitopi. 'A'na tahuèri Cristo parisitapon,' topi. Yosè nohuanton, ninopi. Ninopiso pochachin parisitèrin. ¹⁹ Napoaton iyaro'sa' ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosè chachin tahuèrètantaco' oshanèma' inquichinquèma'. ²⁰ Quisocristo imapatama', anoyacancantarinquèma' ni'ton, sano cancantarama'. A'na tahuèrinta' ina chachin a'patimantarinquèma'. Canpita marè' nani Yosèri acorin. ²¹ Iráca quèran huarè' Yosè nohuanton, noya pènèntona'piro'sa' ninopi. 'A'na tahuèri Yosèri ya'ipiya anoyatarin,' topi. Anoyataquè huarè' inápaquè Quisoso ya'huantarin. ²² Iráca Moisésèri ninoton, shimashonènpoapita sha'huitèrin: 'A'na tahuèri Yosè nohuanton, a'na pènèntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inaso' Isairo quèmapì. Pènènpachinquèma', ya'ipi natèco'. ²³ Insosona co natèhuachinhue', ya'huèrama quèran ocoimiatamaso ya'huèrin,' tènin.

²⁴ Ya'ipi pènèntona'piro'sa' iso tahuèri'sa' ninopi. Samoiro quèran huarè' napopi. ²⁵ Yosè nohuanton, ninshitèrinènguèma', nitotèrama'. Yosè chachin naporinso' natanama'. Shimashonènpita nontohuachina, yonquirinquèma' canpitanta'. Iráca Apraan itèrin: 'Cao-ra nohuanto, catahuanquèn. Quèma shiparinpita quèran ya'ipi piyapi'sa' noya cancantapi,' itèrin Yosèri. ²⁶ Canpita'ton yonquiatènguèma', hui'nin ananpitaantaruaton, a'parin catahuainquèmaso marè'. Ina catahuahuachinquèma', co noyahuè' ninamasopita naniantarama'. Ina quèran nóya cancantarama'. Ina marè' Quisoso a'paimarin," itèrin.

Pitro, Coansha, inapita mapiso'

4 Pitrori a'chintohuachina, na'a piyapi'sa' natanapi. Coansharinta' pènènin. Pènèntaso', corto hua'ano'sa' canquipi. Ponsiario'sa' hua'anèn, sato-sioro'sa', inapitanta' canquipi. ² Piyapi'sa' a'chintopiso marè' no'huipi. "Quisoso nanopiantarin ni'ton, nanopiantacaso' ya'huèrin," topiso marè' no'huipi. ³ Napoaton cato chachin mapì. I'huaraya ni'ton, tashinan pèiquè po'mopi. "Tashiraya natahuan'," ta'tona', napotopi. Naporo' tashi' inaquè tahuèrianpitopi. ⁴ Na'a piyapi'saso nipirinhue' nanamèn natanahuatona', natèpi. Nani a'natèrápo huaranca pochin quèmapì'sa' Quisoso imasapi.

⁵ Tahuèririnquè ya'ipi cotio hua'ano'sa' niyontonpi. Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', maistro'sa', inapita huè'pi. Quirosarinquè chachin niyontonpi. ⁶ Nisha nisha corto hua'ano'sa' huè'pi. Anasè chini chiniquèn nanantèrinso', Caihuasè, Coansha, Aricantro, inapita huè'pi. Corto hua'ano'sa' quèmopinènpitarè chachin niyontonpi. ⁷ Pitro, Coansha, inapita maconahuatona', ahuanacanapi natanacaiso marè'.

—¿Onporahuatomata' chiniquèn nanantatoma', apia anoyatèrama'? ¿Inta' nanan quètèrinquèma' anoyatacamaso'? itopi.

⁸ Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin ni'ton, Pitrori itapon:

—Natanco hua'ano'sanquèma' ninamaso'. ⁹ Tèhuènchachin co quiyaora nanitèraihuè' apia anoyata'huaiso'. "¿Onporahuatomata' anoyatèrama'?" itèramacoi ni'ton, ¹⁰ no'tèquèn sha'huitaranquèma', nitotoco'. Ya'ipi isairo'sa' nitochina'. Quisocristo Nasaritoquè ya'huèrinso' nanan quètèrincoi anoyata'huaiso'. Ina catahuarincoi ni'ton, anoyatèrai. Yosèri a'paimapirinhue', canpitariso' corosèquè apatanantèrama'. Tèpapi-ramahuè', Yosèri ananpitaantarin. Ina nohuanton iso quèmapì nani noyataton, isèquè huanirarin. ¹¹ Ni'cochi. Yosè quiricanènguè naporin: "Pèi' nina'piro'sa' pèihuachina', a'na na'pira' quènanpirinhue', co nohuantopihuè'. 'Nagoonin,' ta'tona', tè'yatopirinhue'. Hua'anèni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantèrahuè' pèica'huaso marè', ta'ton, noya acoantarin," tènin. Quisocristoso' ina na'pi pochin. Canpita co nohuantopiramahuè', Yosèri noya noya ni'nin. ¹² Quisocristoíchin anoyacancantèrinpoa'. Co

a'na nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'. Ina'chin nanitërin nicha'ëinpoaso', itërin Pitrori.

¹³ Ina natanahuatona', cotio hua'ano'sa' ninontopi. "Isopitaso' topinan piyapi'sa'. Co maistro'sahuë'. Co na'con quirica nitotaponaraihuë', co të'huatërinën-poahuë'. Ma'pitacha nitotopi paya. Quisoso ca'tanpi ni'ton, ina pochin cancantopi," nitopi. ¹⁴ Quëmapi nani noyatërinso' inaquë huanirarin ni'ton, co nanitopihuë' "Nonpinápi," ta'caiso'. ¹⁵ Pitro, Coansha, inapita aipiran a'pahuatona', inahua capini ninontapi.

¹⁶ —¿Ma'ta' isopita onpotahua'? Apia nani anoyatopi. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotopi. Nani ni'pi. Co nanitërehuahuë' "Nonpinápi," ta'caso'. ¹⁷ Nipir-inhuë', ama aquëtë' piyapi'sari natëcaiso marëhuë' pënëanhuán'. "Ama huachi Quisoso nanamën sha'huicosohuë'," itahua', nitopi.

¹⁸ Ina quëran amatantarahuatona', pënëmpi. "Ama aquëtë' a'chintantacosohuë'. Ama Quisoso nanamën sha'huitantacosohuë'," itopi. ¹⁹ Napotopirinahuë', Pitro Coansharë chachin co yanatëtopihuë'.

—Yosë natëtoi, co nanitëraihuë' canpita natë-ca'huainquëmaso'. Co quiyaso' nanitëraihuë' ta'tahuaiso'. Ni'naiso' sha'huirápoi. Natanaisonta' sha'huirápoi. "Co Yosë natëcaso' ya'huërinhuë'," ¿tëna-ma' ti? itopi.

²¹ "Co natëhuatamacoihuë', ana'intarainquëma'," itahuatona', a'papi. Apia anoyatërinso' nani catapini shonca na'con pi'ipitërin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari pa'yatopi. "Yosë'chin nanitërin anoyatacaso'. Ma noy-acha Yosëso paya," topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton hua'ano'sari co nanitopihuë' ana'intacaiso'.

Yosë nontopiso'

²³ Nani Pitro, Coansha, inapita a'pahuachinara, imapisopitatuquë paantarahuatona', sha'huiconpi. "Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita chiniquën pënëninacoí ama a'china'huaiso marëhuë'," itopi.

²⁴ Napotohuachinara, napopianachin yonquiatona', Yosë nontopi: "Quëmasáchin Siniro chini chiniquën nanantëran. Isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, iiro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita acoran. ²⁵ Quëma nohuanton, iráca Tata masho Tapi ninshitërin. Inaso' noya natërinquënso'. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, no'tëquën ninshitaton, itapon:

'Inpio nacion'saquë ya'huëpisopita, co no'tëquën yonquipihuë'.

Siniro co quë'yatonaraihuë' pinosapi:

"Huëco canpoari minsëahua',"

ta'tona', ma'sha onpotacaiso' yonquirapi.

²⁶ Copirnoros'a', hua'ano'sa', inapita niyontonpi.

Siniro ahuëcaiso marë' nisha'huitapi.

Copirno huayoninso chachin Cristoso nipirinhüë', co nohuantopihuë', ténin Tapi iráca ninshitaton.

²⁷ Iso ninanoquë chachin Siniro, piyapi'sa' yonquipi hui'nán tēpacaiso marë'. Inaso' nóya nipirinhüë', tēpa-pi. Quëmari acoranso nipirinhüë', co quë'yapihuë'. Iro-tisë, Ponsio Pirato, nisha piyapiro'sa', israiro'sa', inapitari Quisoso no'huipi. ²⁸ Quëmaso nipirinhüë' chini

chiniquën nanantëran. Co nohuantëranhuë' naporini, co nanitapaitonahuë'. Iráca quëran huarë' yonquiran ina chiminacaso' ni'ton, aparisitopi. ²⁹ Iporaso' Siniro, quiyanta' no'huirinaicoiso', nitotëran. Quëmasáchin yanatërainquën ni'ton, catahuacoí chiniquën cancantatoi, quëma nanamën sha'hui. ³⁰ Cania'piro'santa' quëmari anoyatëquë'. 'Yosë hui'nin chachin nanan quëtërincoí,' topatoi, catahuacoí piyapi'sa' noyachina'. Ina ni'pachina', yonquiapi huachi," itopi Yosë nontatona'.

³¹ Nani Yosë nontohuachinara, ina nohuanton, pëi' nacon nacontarin. Ispirito Santori ya'ipiya noyá ya'coancantërin. Chiniquën cancantatona', Yosë nanamën sha'huirapi.

Imapisopita capini ninosoropiso'

³² Ya'ipi Quisoso natëpisopita noya nini'tona', ya'huëpi. Napopianachin yonquipi. A'naya a'naya pahuantohuachinara, niquëtopi. Co manta' niapiratopihuë'. ³³ Ca'tano'sa' na'con sha'huirapi. "Siniro Quisoso nanopiantarin. Nani ni'nai," topachinara, na' piyapi'sa' noya natanpi. Yosëri ya'ipiya catahuarin. ³⁴ Napohuachina, co a'naya tēranta' ma'sha pahuantërinhuë'. A'naya a'naya no'panën, pëinën, ma'shanën, inapita ya'huëtohuachinara, pa'anpi. ³⁵ Pa'anahuatona', coriqui canapiso' ca'tano'sa' quëtopi piyapi'sa' quëtacaiso marë'. A'naya a'naya pahuantohuachinara, quëtopi. ³⁶ Naporo' a'na quëmapi ya'huërin. Cosi itopiso'. Ca'tano'sari nisha nininën acotopi. Pirnapi itopi. Pirnapiso': "Achincancantona'pi," tapon naporin. Inaso' Nihui huënton quëmapi, Chipriquë hua'hu-atërinso'. ³⁷ Inanta' no'panën pa'anin. Pa'anahuaton, ya'ipi coriqui canarinso' ca'tano'sa' quëtërin pahuantërinso'pita quëtacaiso marë'.

Ananiasë sa'inë chachin nonpininso'

5 A'na quëmapi Ananiasë itopisoso' nipirinhüë' yanonpinin. Sa'inso' Sahuira itopi. Inahuaso' no'panëna pa'anpirinahuë', co nohuantopihuë' ya'ipi canapiso' yocacaiso'. ² Napoaton ninontopi. "Coriqui yo'conpatë', onposona canarëso' ama sha'huitasohuë'. Ya'ipimiáchin quëtërëso pochin quëta noya ni'inënpo'," itërin sa'in. "Inta nipachin inapota," topachina, patoma coriqui canarinso' po'orahuaton, taparin. Napopinchin ca'tano'sa' quëtontarin. ³ Co Pitroso' sha'huitopirinhüë', Yosë nohuanton, nitotërin. Nitotaton, Ananiasë itërin:

—¿Onpoatonta iyasha Sopai natëran? Ispirito Santo yanonpintaton patoma coriqui canaranso' quëmaora marë' taparan. ⁴ Co'huara pa'ayantëraponhuë', no'paso' quëmaquën. Quëmaora nohuanton pa'anán. Ina quëran nani pa'anpatana coriqui canaransonta', quëmaquën. Co nohuantohuathanhuë', co ya'ipi quëtacaso' ya'huë'itonhuë'. "Ya'ipimiáchin coriqui Yosë quëtëtarahuë'," tēcaton nonpinan. Co iyasha, napo'itonhuë'. Co piyapiáchin nonpintëranhuë'. Yosënta' yanonpin-

topiranhuè', co inaso' nanitèranhuè' nonpintamaso', itèrin.

⁵ Aniasè natanahuaton, a'naroáchin no'paquè anotaton, chiminin. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi. A'napitanta' natantahuatona', pa'pi tè'huatopi. ⁶ Ina quèran hui'napi'sari nonènso' so'pinahuatona', quèpa-pi pa'pitacaiso marè'.

⁷ Cara ora quèran pochin, sa'ionta' huè'nin. So'in chimininsò' co nitochátèrarinhuè'. ⁸ Huè'pachina, Pitrori itapon:

—Pi'pian imoya yanatananquèn. Achin so'yan isonapo' coriqui quètèrincoi. ¿Isonápo marè' no'panèma' pa'anama' ti? itèrin.

—Inanapo marè' mini pa'anai, tènin sanapi.

⁹ —¿Onpoatonta' imoya canpita capini ninontatoma', Ispirito Santo yanonpintopiramahuè'? "Co ina ana'intarinpohuè'," ta'toma', napopiramahuè'. Ni'què'. Quèmapi'sa' so'yan pa'pitopisopita nani huèntarapi. Quèma' ya'huèrè quèpantarinènquèn pa'pitiènquènso marè', itèrin Pitrori.

¹⁰ Itohuachina, a'naroáchin chiminatón, inaquè chachin anotèrin anta'. Hui'napi'sa' huèntarahuatona', chimipi quènanquinantapi. Inanta' quèpantarahuatona', so'in pirayan pa'pitopi. ¹¹ Ya'ipi Quisoso huèntonènquè ya'conpisopita tè'huatopi. A'napitanta' natantahuatona', "Ana'intoahuachinpoa' canpoanta'," ta'tona' pa'pi tè'huatopi.

Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopiso'

¹² Naporo' tahuèri'sa' Yosè nohuanton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a cania'piro'sa' sè'huarahuatona', a'naroáchin anoyatopi. Piyapi'sari ni'pachinara, "Tèhuèenchachin Yosèri catahuarin," topi. Ya'ipi imapisopita "Saromon ishpananèn," itopiquè niyontonapi. ¹³ Imapisopitaráchin inaquè niyontonpi. A'napitaso': "Ana'intoahuachinpoa'," ta'tona', co inaquè niyontonpihuè'. Napoaponahuè', "Inapitaso' nóya piyapi'sa'," topi ya'ipiya. ¹⁴ Naporahuaton, na'con na'con piyapi'sari Quisoso natètona', imasapi anta'. Na'a quèmapi'sa' sanapi'sarè chachin ya'conachinpi. ¹⁵ "Quisosori catahuarin ni'ton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi," ta'tona', na'a cania'piro'sa' quèntarahuatona', cachiquè acoonpi anoyatacaiso marè'. A'naquèn nantètèrè chachin acoonpi. A'naquèonta' sahuanasaquè tèranta' aquèhuèmpi. "Pitro pa'pachin, hua'yanèn tèranta' tashinantohuachin, noyatapon nimara," ta'tona', quèntapi. ¹⁶ Ya'cariya ninanoro'sa' quèraonta' huè'pi. Quirosarinquè huè'sahuatona', cania'piro'sa' quèpi. Sopairi ahua'yantèrinsopitanta' quèsapi. Yosè nohuanton, ya'ipiya anoyatopi.

Cotio hua'ano'sari aparisitopiso'

¹⁷ Napohuachina, corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinso' no'huitèrin huachi. "Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'ton, apiratèrin. Satorio'santa' no'huitopi. ¹⁸ Napoaton ca'tano'sa' masahuatona', tashinan pèiquè po'mopirinhue'.

¹⁹ Yono tashi' Sinioro anquèninèn huè'sahuaton, ya'coana i'soatiirin. Ca'tano'sa' aipiran quèparahuaton, sha'huitèrin: ²⁰ "Yosè chinotopiso peiquè paco'. Inaquè pa'sahuatoma', piyapi'sa' a'chintoco' nasha pochin nanpicaíso marè'," itèrin anquètiri. ²¹ Ina natanahuatona', tashiramiachin Yosè chinotopiso pèiquè pa'pi. Piyapi'sa' huè'pachinara, a'chintapi.

Corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinso', satorio'sa', inapitaso' co nitotatonahuè', niyontonahuatona', ya'ipi hua'ano'sa', Israiro ansiano'sa', inapita amatopi. Huè'pachinara, ponisia a'papi inapita maconacaiso marè'. ²² Ponisario'saso' tashinan pèiquè pa'pirinhue', co insonta' quènanpihuè'. Huèntarahuatona', sha'huitiipi.

²³ —Tashinan pèi' noya niahuitopinan quènanconai. Ya'coanaquè ponisario'sa' a'pairápirinhue'. I'soapirinhue', capa piyapi huachi, itiipi.

²⁴ Natanahuatona', ponisario'sa' hua'anèn, corto hua'ano'sa' chini chiníquèn nanantopisopita, inapita pa'yanpi. Pa'yanahuatona', ninontopi. "¿Intoacha pacaiya? ¿Ma'ta' onpoapona napoapi?" nitopi. ²⁵ Naporo' a'na quèmapi' huè'sahuaton, sha'huitiirin.

—Quèmapi'sa' tashinan pèiquè po'moramasso', Yosè chinotopiso pèiquè piyapi'sa' a'chintapi, itèrin.

²⁶ Ina quèran ponisario'saso' hua'anènarè chachin pa'sahuatona', macoantapi. Piyapi'sa' tè'huatona', co ahuèpihuè'. "Na'pique tè'yarahuachinènpoa'," ta'tona', oshaquèran mapi. ²⁷ Hua'ano'sa' niyontopiquè quèpa-pi. Inaquè quèpahuachinara, hua'an chini chiníquèn nanantèrinsori itapon:

²⁸ —Nani pènènatènquèma': "Ama huachi Quisoso nanamèn a'chincosohuè'," itopiranquèmahuè', aquè aquètè' a'chinarama'. Ya'ipi Quirosarinquè ya'huèpispita natanapi. Inapoatoma', Quisoso chimininsò marè' na'intaramacoi, itèrin.

²⁹ —Pènènpiramacoihuè', Yosè na'con na'con natècaso' ya'huèrin. Napoaton co nanitèrihuè' natèca'huainquèmaso'. ³⁰ Tèhuèenchachin corosèquè patananatoma', Quisoso tèpapiramahuè', shimashonènpopi-ta chinotèrinso Yosèri chachin ananpitaantarín. ³¹ Inapotahuaton, inchinanèn quèran acorin. Inaso' hua'anènpoa' ni'ton, natècaso ya'huèrin. Nóya nicaton ya'ipi israiro'sanpoa' nicha'èinpoaso marè' acorin. Co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantohuatèhua', oshanènpoa' inquitarinpoa'. ³² Ina nitotatoi sha'huirárai. Ispirito Santorinta' inachachin anitotarín. Yosè natèhuatèhua', Ispirito Santo aya'coancantarínpoa', itèrin Pitrori.

³³ Cotio hua'ano'sari natanahuatona', chiníquèn no'huiantarahuatona', yatèpapirinhue'. ³⁴ A'na hua'an ya'huèrin. Inaso' cotio maistro. Camariro itopi. Parisio quèmapi niponahuè': "Noya quèmapi inaso'," topi ya'ipi piyapi'sa'. Inaso' huanirahuaton, itèrin:

—Isopita aipiran ocoico' pi'pian nonchinquèma'. Apira huènantaina', itèrin. ³⁵ Nani ocoihuachinara, pènènin.

—Ni'cona iyaro'sa' tèhuètama'. Co isopita tèpacaso' ya'huèrinhuè', tènahuè'. ³⁶ Ni'cochi. Iráca Tiotasè

ya'huërin. "Ca hua'an ya'coanahuë," topachina, catapini pasa pochin quëmapi'sari imapi. Imasapirinahuë', tëpahuachinara, ya'ipi imapisopita yanquëëpi huachi. ³⁷ Ina piquëran copirno sha'huitërinpoa' nininënpoa' niacotacaso'. Naporo' a'nanta' ya'huërin, Cotasë Cariri-aquë ya'huërinso'. Na'con miächin piyapi'sari imasapirinahuë', inanta' tëpahuachinara, imapisopita yanquëëpi. ³⁸ Napoaton ama isopita tëpacosohuë'. Tanan-pitoco', tënahuë. Inahuara yonquinëna quëran a'chinahuachinaso', oshaquëran imapisopita pipimiatapi. ³⁹ Nipirinhuë', Yosëri catahuahuachin, co canpitari acopitaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin inimicototama', itërin.

Itohuachina, hua'ano'sari natëtona', co tëpapihuë'. ⁴⁰ Ca'tano'sa' naquëranchin amatantarahuatona', chiniquën huihuipi. "Ama huachi insonta' Quisoso nanamën sha'huitacosohuë'," itahuatona', a'papi huachi. ⁴¹ A'pahuachinara, pipipi. "Yosë noya ni'nincoi ni'toi, Quisoso marë' parisitërai," ta'tona', capa cancan-topi. Co manta' sëtöpihuë'. ⁴² Nani tahuëriya Yosë chinotopiso pëiquë a'chinapi. Co ta'topihuë'. Pëiro'saquënta' Quisoso nanamën sha'huira'piapi. "Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'," tosápi.

Canchisë quëmapi'sa' catahuacaiso marë' acopiso'

6 Naporo' tahuëri'sa' Quisoso imapisopita na'asapi. Notohuaro' ya'huëpi huachi. A'naquën cotio nananquë nonpi. A'naquënso nipirinhuë' cotioro'sa' niponaraihuë', Crico nananquë nonpi. Inapitaso' co noyahuë' cancantatona', taponá: "Nani tahuëriya quëyorono'sa' huë'pachinara, a'naya a'naya cosharo' ma'patopirinahuë', co napopianachin quëtöpihuë', apiratërinacoi. Crico quëyorono'sa' pahuantopi," topi. ² Ina natanahuatona', ca'tano'sari ya'ipi Quisoso imapisopita ayontonpi. Niyontonpachinara, itopi: —Natancoi iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Yosë nanamën a'china'huaiso marë' Quisocristo acorincoi. Inaso nipirinhuë', nani tahuëri cosharo' yo'sápatoi, co nanitëraihuë' Yosë nanamën a'china'huaiso'. Co a'chin-patöihuë', co noyahuë' nisarai, tënai. ³ Napoaton iyaro'sa', canchisë ya'pi huayonco' catahua'inacoiso marë'. Ispirito Santori noyá ya'coancantërinso' huayonco', noya yonquipiso'. Noya quëmapisáchin acoa'ahua' cosharo' yocacaiso marë'. ⁴ Quiyaso nipirinhuë' Yosë nonta'huaiso', nanamën a'china'huaiso', inasáchin yonquiarai, itopi ca'tano'sari.

⁵ Natanahuatona':

—Noyapa'. Pa'ahua acoa'ahua', topi ya'ipiya. Ina quëran Istipan huayonpi. Inaso' Yosë nóya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Pinipi, Porocoro, Nicanoro, Timon, Parminasë, Niconasë, inapitanta' huayonpi. Niconasëso' Antioquiaquë hua'huatërin. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', cotioro'sa pochin Yosë chinotërin. Iporaso' Quisoso imasarin anta'. Inanapo huayonpi. ⁶ Inapita huayonahuatona', ca'tano'saquë quëpi. Yosë nontahuatona', së'huamotopi acocaiso marë'. Inapotatona', acopi huachi.

⁷ Ina quëran ca'tano'sa' nani tahuëri pënëntapi. Yosë nanamën a'chinapi. Aquë aquëtë' nahuinin. Quirosarinquë na'con na'con piyapi'sa' imasapi. Na'a corto hua'ano'santa' Quisoso nanamën natëpi.

Istipan mapiso'

⁸ "Istipanso' nóya pënëntërin," topi ya'ipiya. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, sacai' nininso' nanitaparín. Cania'pi marë' Yosë nontohuachina, a'naróáchin noy-atopi. Napoaton: "Tëhuënhachin Yosëri catahuarin," topi. ⁹ A'naquën cotioro'saso nipirinhuë', nisha niyontonpiso pëi quëran huëcatona', Istipan no'huipi. "Patron quëran pipipisopita," itopiso quëran huë'pi. Inapitaso' Sirini quëran, Aricantëria quëran, Sirisia parti quëran, Asia parti, inaquëranpita huëcatona', Quirosarinquë ya'huëpi. Inapitaso' Istipan no'huipi. Hua'qui' chiniquën ninontopi. ¹⁰ Istipanso nipirinhuë', Ispirito Santori catahuarin ni'ton, no'të no'tëquën nonin. Co nanitöpihuë' a'panicaiso'. ¹¹ Napoaton po'oana quëran quëmapi'sa' pahuërepi sha'huirapicaiso marë'. Inapotohuachinara, sha'huirapipi:

—Iso quëmapiso', co noyahuë'. Moisésë pinorin. Yosënta' pinorin natanai, tosápi. ¹² Ina pochin nonatona', na'a piyapi'sa' ano'huitopi. Cotio ansiano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta' ano'huitopi. Co huachi Istipan noya ni'pihuë'. Napoaton maconpi. Maconahuatona', quëpapi cotio hua'ano'sari natanacaiso marë'. ¹³ Nani niyontonpachinara, naquëranchin sha'huirapiantapi. Nonpinatona', co no'tëquën sha'huirapihuë'. —Yosë chinotopiso pëi' noya nipirinhuë', nonapirarin. "Moisésë iráca pënëntërinso' co natëcaso' ya'huërinhuë'," toconin. ¹⁴ Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imaton, naporinso' a'chinarin. "A'na tahuëri Quisosori Yosë chinotopiso pëi' ata'huantarin. Moisésë pënëninpoasonta' ananiantatonpoa', nisha a'chintarinpoa'," toconin Istipan natanai, topi sha'huirapitona'.

¹⁵ Ina quëran hua'ano'sari Istipan ni'sapi. Ni'sapirinahuë', ya'pirin anquëni pochin huënaráchin ni'tërin.

Istipan sha'huirinsó'

7 Ina quëran Corto hua'an chini chiniquën nanantërinsoari natanin.

—¿Tëhuënhachin naporan nonapon? itërin.

² —Co onporonta' api Yosë pinorahuë'. Natanco, apiro'sa'. Iyaro'sa' canpitanta' natanco no'tëquën sha'huichinquëma'. Iráca quëran huarë' shimashonënpopita Yosë imapi. Canta' ina imarahuë. Tata Yosëso' noya noya. Iráca Tata Apraan nisha no'paquë ya'huaso', ya'notimarin. Co Aranquë pa'shátëraponhuë', nontërin. Misopotamia parti ya'huëpirinhuë', inaquë Yosëri itapon: ³ "Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpitanta' patomiatëquë'. A'na parti paaton, inaquë ya'huëquë'. Carinquën a'notaranquën, inaquë ya'huëmiatëquë'," itërin Yosëri. ⁴ Natanahuaton, Apraan pipirin. Cartia parti quëran pipirahuaton, Aranquë pa'nin. Inaquë ya'huëantapirinhuë'. Ina quëran

pa'pin chiminpachina, Yosë nohuanon, Canaan parti huë'nin. Ya'huërëhuaquë chachin huë'nin. ⁵ Huë'pirinhuë', Yosë nohuanon, co no'pa' ya'huëtërinhuë'. Co pi'pisha tëranta' hua'anëntërinhuë'. "A'na tahuëri Canaan parti ya'huëmiatarama'. Quëma shiparinpita na'asahuatona', ina no'pa' hua'anëntäpi," itërin Yosëri. Co hui'nahuayantërasohuë', napotërin. ⁶ Ina quëran Yosëri itantarin: "A'na tahuëri quëma shiparinpita nisha parti yacapatapona'. Inaquë nisha piyapi'sari chiniquën asacatäpi. Co pahuërëaponaraihuë', asacatäpi. Catapini pasa pi'ipi aparisitäpi. ⁷ Nipirinhuë', nisha piyapi'sa' shiparinpita aparisitopiso' ana'intarahuë. Ina quëran shiparinpita pipiräpi. Isëquë chachin huënantahuachina', chinotarinaco," itërin Yosëri. ⁸ Ina quëran itantapon: "Caora nohuanon, catahuananquën. Hui'nänpita, ya'ipi shiparinpita, inapitanta' catahuanahuë. Napoaton marca niacotoco' imaramacoso' anitotacamaso marë'," itërin. Ina quëran Apraan hui'nin ya'huëtërin. Isaco itërin. Posa tahuëritohuachina, marca acotërin. Isaco mashotohuachina, hui'nin ya'huëtërin. Cacopo itopi. Ina quëran inanta' hui'ninpita ya'huëtantarin. Shonca cato' ya'huëtërin. Ya'ipiya marca niacotëra'piäpi. Inapita quëran shonca cato' huënton cotioro'sa' ya'huërëhua'. Inapitaso' shimashonënpoa', tënëhua'.

⁹ A'nara' Cosi itopi. Iinpitari apiratatona', no'huipi. Iina chachin nipirinhuë', co quë'yapihuë'. Napoaton nisharo'sa' ya'nohuachinara, pa'anpi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sari Iquipito'pa' quëpapi. Yosëriso nipirinhuë' catahuanin. ¹⁰ Parisitopirinhuë', nicha'ërin. Ina nohuanon, Iquipito copirnorin noya ni'nin. "Cosi noya quëmapi. Noya yonquirin," ta'ton, chiniquën nanan quëtërin. Ya'ipi copirno ma'shanënpita a'pairin. Ya'ipi Iquipito piyapi'sa' camairin.

¹¹ Naporo' Iquipito parti cosharo' co noya papotërinhuë'. Hua'qui' co manta' papotërinhuë' ni'ton, tanarotopi. Canaan partinta' capa cosharo'. Shimashonënpoa' co manta' ya'huëtopihuë' capacaiso'. Parisitäpi. ¹² "Iquipito parti trico ya'huërin," topiso marë' Cacosopo' hui'ninpita a'parin cosharo' pa'anacaiso marë'. Iina chachin ma'paponaraihuë', nani mashotërin ni'ton, co nohuitopihuë'. Ina pa'anatona', ya'huëpi'pa' cosharo' quëpaantäpi capacaiso marë'. Ina capatona', nanpipi. ¹³ Ina quëran pë'yahuachinara, pa'pini a'paantarin. Naporo' Cosiri sha'huitërin. "Caso' co nishacohuë'. Cosico. Iyaya, itoco," itërin. Copirnonta' iinpita anohuitërin. ¹⁴ Ina quëran Cosiri pa'pin amatërin. Ya'ipi quëmopinënpitanta' amatërin. Ya'ipi quëran canchisë shonca a'natëräpo piyapi ya'huërin. ¹⁵ "Huëquë', tata, isëquë ya'huëa'ahua'," itohuachina, Cacoponta' Iquipito'pa' pa'marin. Ya'ipiya pa'mapi. Inatohua' Cacopo chiminin. Ya'ipi shimashonënpaanta' inaquë ya'huëräpi quëran chiminpi. ¹⁶ Cacopo chiminpachina, nonën isëquë chachin quënantäpi pa'pitacaiso marë'. Siquimoquë pa'pitopi. Ina no'pa chachin iráca Apraani, amororo'sa' pa'antërin.

¹⁷ Yosëri chachin nani iráca Apraan sha'huitërin Canaan parti hua'anëntacaso'. Nipirinhuë', shinpita co

a'naroáchin panantäpihuë'. Hua'qui' Iquipitoquë ya'huëpi. Inaquë na'äpi. Panantacaiso' tahuëri ya'cari-tohuachina, notohuaro' israro'sa' ya'huëpi. ¹⁸ Napoin quëran Iquipito parti nisha copirno ya'conin. Cosiso' iráca chiminin ni'ton, co nohuitërinhuë'. ¹⁹ Cosi naporinso' co nitotërinhuë' ni'ton, nonpintaton, israiro'sa' aparisitërin. Ahuihuitahuaton, chiniquën asacatërin. Naporahuaton: "Quëmapi'hua nasitohuachin, aipiran të'yatoco' chimiin," itërin. ²⁰ Naporo', iyaro'sa', Moisësë nasitërin. Yosëri noya ni'nin. Pa'pin a'shinë chachin nosoropi ni'ton, cara yoqui po'orahuatona', pëinënuë acanopitopi. ²¹ Ina quëran aipiran acohuachina', Yosë nohuanon copirno hui'nini chachin manin aso'socaso marë'. Hua'huin pochin ni'nin. ²² Iquipito maistro'sari noya a'chintopi. Ya'ipi nitotopiso' a'chintopi. Napoaton noya noya nonin. Nani ma'sha nicacaso' nitotërin.

²³ Catapini shonca pi'ipitohuachina, a'napita israiro'sa' yonquiaton, pa'nin ni'tapon. ²⁴ Inaquë a'na Israiro quëmapi quënanconin. Co manta' onpopirinhuë', Iquipito quëmapi ahuëaton, yatëpararin quënanconin. Quëmopinën nosoroaton, "cari i'huërëchi," tënin. Ina quëran Iquipito quëmapi ahuëaton, tëparin. ²⁵ "Israiro'saso' iyahuëpita. Yosë catahuanarincos inapita nicha'ëca'huaso'," tënin Moisësë yonquinënuë. Inapitaso' nipirinhuë' inari nicha'ëcaso' co yonquipihuë'. ²⁶ Tahuërinquë cato' israiro'sa' capini niahuëräpi, Moisësëri quënanconin. "¿Onpoatomata' canpita capini niahuëarama? Nanan anoyatoco'," itërin. ²⁷ Ahuëtona'piso nipirinhuë' co nohuanterinhuë' natëcaso'. "¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'. ²⁸ I'huara Iquipito quëmapi tëparan. ¿Inapochachin canta' yatëparanco ti?" itërin. ²⁹ Ina natanahuaton, të'huatërin. "Copirno natantohuachin, no'huiarincos," ta'ton, pipimiatërin huachi. Matian parti yacapatërin. Inaquë sa'aton, cato' hui'nin ya'huëtërin.

³⁰ Catapini shonca pi'ipi Moisësë inaquë ya'huërin. Ina quëran a'na tahuëri inotëro' parti pa'nin. Sinai motopi ya'cariya ni'so', sarsa nara orotarinsos quënanin. Inaquë chachin anquëniri ya'notimarin. ³¹ Ina ni'sahuaton, pa'yanin. "¿Ma'ta' inaso' nimara?" ta'ton, ya'cari-conin. Naporo' Yosëri itapon: ³² "Caso' Yosëco. Quëma shimashonënpita chinotërinaco. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chinotërinaco," itërin. Moisësë të'huataton, ropa ropätarin. Monshorahuaton, co yani'ninhuë'. ³³ Ina quëran Yosëri itantarin: "Sapatën ocoiquë'. Isëquë nontaranquën ni'ton, isëquë chachin chinotancoso' ya'huërin, tënëhua'. ³⁴ Piyapinëhuëpita Iquipitoquë ya'huëpirinahuë', parisitäpi ni'nahuë. Chiniquën aparisitopi ni'ton, tarëtäpi, natanahuë. Napoaton nicha'ësarahuë huachi. Huëquë' inatohua' a'pa'inquën nicha'ëcamaso marë'," itantarin.

³⁵ Napoaton Moisësë inatohua chachin paantarin. Iráca israiro'sa' yacatahuapirinhuë', co yanatëpihuë'. "¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'," itopi. Yosëso' nipirinhuë' Moisësë chachin hua'an acorin. Nara'huaya quëran anquëniri ya'notaso', Yosëri sha'huitërin inapita nicha'ëcaso

marè'. ³⁶ Ina quèran Iquipitoquè paantarahuaton, nani ma'sha Yosè pochin ninin, sacai' nininsopita. Inapoa-ton, Iquipito quèran ocoirahuaton, nicha'èrin. Inapochachin Quèhuai marèquè, inotèro parti inaquèpita Yosè pochin ninin. Catapini shonca pi'ipi inaporin.

³⁷ Moisèsèri chachin inapita itèrin: "A'na tahuèri Yosè nohuanton, a'na pènèntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inanta' Israiro quèmapi nisarin," tènin. ³⁸ Irá-ca inotèro parti shimashonènpoa' niyontonpachinara, Moisèsèri Yosè nanamèn anitotèrin. Sinai motopiquè pa'pachina, anquèniri nontèrin. Yosè nanamèn sha'huitèrin noya nanpicaíso marè'. Canpoa marènta' sha'huitèrin.

³⁹ Shimashonènpoa' nikipirihuè' co nohuantopihuè' Moisèsè natècaíso'. Yaa'popi. Iquipito parti na'huana-tona', inatohua' yapa'mantapi. ⁴⁰ Napoaton Moisèsè motopiquè ya'huaso', iin, Aaron itopiso', nontopi. "Mamanshiro'sa' nitocoi, ina imahua'. Moisèsè Iquipito quèran ocoipirinpoahuè', ¿intohuaso' pa'mara?" ta'tona', mamanshi nipi. ⁴¹ Ohuaca'huaya pochin nininso nipi. Ma'sha tèparahuatona', mamanshi moshapi. Inahuara nipiso' niponahuè', pa'yatatona' pita nipi.

⁴² Napoaton Yosèri tananpitèrin. Tananpitohuachina, ma'sha inápaquè ya'huèrinsopita moshapi. Pi'i, yoqui, tayora, inapita moshapi. Pènèntona'pi iráca Yosè quiri-canènuquè ninshitatón, tapon:

"Israiro'sa' nontaton, Yosèri itèrin:
'Catapini shonca pi'ipi inotèro parti paasèma' ma'sha tèpahuatamara,
co chinotatomaco naporamahuè'.

⁴³ Nisha piyapiro'sa' moshapiso' yonquirama'.
Moroco artaronèn quèparahuatoma', ina chinotèra-ma'.

A'na tayloranta' mosharama', Nipan itopiso'.
Napoaton ana'intaranquèma'.
Ca nohuanton, inimicoro'sa' huè'sahuatona', minsèar-inènquèma'.

Papironia aquètè' quèpararinènquèma', itèrin Yosèri," tènin.

⁴⁴ Shimashonènpoa'pita iráca inotèro parti pacapona', Yosè chinotacaso nè'mètè' pèi quèparápi. Yosèri chachin Moisèsè sha'huitèrin ina pochin nica-tona', chinotacaiso marè'. A'notèrinso pochachin nipi. Inaquè Yosè pènèntèrinso nanan ninshitèrinso' ya'huèrin. ⁴⁵ Ina quèran hui'ninpitanta' inachachin pèi' ya'huètopi. Nisha piyapi'sa' isèquè ya'huèpirinahuè', Yosè nohuanton, a'papi. Cosoiri minsèhuachina, a'papi isèquè ya'huècaíso marè'. Ina pèi chachin isèquè quèpi Yosè chinotacaiso marè'. Tapi hua'an ya'conaquè huarè' ina pèiquè Yosè chinotopi. ⁴⁶ Yosèri noya catahuarin ni'ton, Tapi noya hua'anèntèrin. Inari pan-cana yapèitopirihuè', co Yosè nohuantèrinhuè'. ⁴⁷ Ina quèran hui'nin Saromon itopiso', panca pèi' na'pi quèran ninin inaquè chinotacaiso marè'. ⁴⁸ Nikipirihuè', Yosèso' chini chiníquèn nanantèrin. Co nipiso' pèiquèráchin ya'huèrinhuè'. Pènèntona'pi inachachin sha'huitèrinpoa':

⁴⁹ "Yosèri itapon: Inápaquè huènsèrahuè hua'anèn-ta'huaso marè'.

Isoro'panta' nantèhuè aya'nahanuèquè pochin nitèrahuè.

¿Onpopinta' yapèirapipiramaco'huè'?

¿Insèquè chachinta' acotapomaco ya'huèca'huaso marè'? Co pèiquèráchin ya'huarahuè'.

⁵⁰ Cari ya'ipi ma'sha ninahuè, itèrin Yosèri," tènin.

⁵¹ Canpitaso nikipirihuè' co pi'pisha tèranta' yanatètèramahuè'. Co natantochináchinhuè' cancantèrama'. Co onporonta' Ispirito Santo yanatètèramahuè'. Iráca shimashonèmapita co noyahuè' cancantopi. Inapita quèpatoma', inapochachin cancantèrama'. ⁵² Irá-ca quèran huarè' na'a pènèntona'piro'sa' pènèntopirihuè', ¿insota' shimashonèmapitari noya ni'pi? Ya'ipiya aparisitopi. "A'na tahuèri noya noya nininso' o'mararin," topachinara, no'tèquèn ninopirinhahuè', tè-papi. Ina quèran Cristo chachin o'mahuachina, sha'huirapitoma', atèpatèrama'. ⁵³ Yosè iráca pènèntèrinso' anquèniri chachin sha'huitopirinquèmahuè', canpitaso' co natèramahuè', itèrin Istipani.

Istipan tèpapiso'

⁵⁴ Natanahuatona', chiníquèn no'huitona', yatèpapi. ⁵⁵ Istipanso nikipirihuè' Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin ni'ton, inápaquè nè'pètèrin. Yosè ya'huèrinso chachin ni'nin. Huènaráchin huènaráchin ya'norin. Quisoso Yosè inchinanèn quèran huaniárin, ni'nin.

⁵⁶ —Ni'cochi iyaro'sa'. Pi'iro'tè nii'soatèrin ni'nahuè'. Quisoso chachin Yosè inchinanèn quèran huaniarin, quènanahuè, itèrin Istipani.

⁵⁷ Ina natantahuatona', nicipopihuèratètèpi. Chiníquèn no'huitona', a'naroáchin maconpi. ⁵⁸ Ninano quèran quèparahuatona', na'pique tè'yararapi. Sha'huirapipisopitaso', aipi a'mopiso' ocoirahuatona', a'na hui'napi Saono itopiso' quètopi a'paicaso marè'. ⁵⁹ Tè'yaraso', Istipanso' chiníquèn parisitaponahuè', Quisoso nontèrin: "Hua'yanèhuè Siniro matahuaton-co, quèpaquè'," itèrin. ⁶⁰ Ina quèran isonahuaton, chiníquèn itantarin: "Tèparinacoso marè', ama Siniro isopita ana'intèquèsouhuè'," itèrin. Ina tosahuaton, chiminin.

8 Istipan tèpasoi', Saononta': "Tèpaco'," tènin.

Saonori aparisitèrinso'

Naporo quèran huarè' cotio hua'ano'sa' no'huitatona', Quisoso imapisopita chiníquèn aparisitopi. Quirosarinquè napopi. Aparisitatona', ayanquèèpi. Ya'ipi Cotia parti, Samaria parti, inaquèpita yanquèèpi. Ca'tano'saráchin co pa'pihuè'. ² Nani Istipan tè-pahuachinara, Yosè chinotopisopitari pa'pitopi. Sèta-tona', na'nèrápi. ³ Saonoso nikipirihuè' Quisoso imapisopita aparisitatón, pèinènaquè huarè' ya'cona'piarin. Quèmapi'sa' masahuaton, ohuararahuaton, tashinan pèiquè po'morin. Sanapi'santa' inaquè po'morin.

Samaria parti noya nanan sha'huirinsó'

⁴ A'naquënso nipirinhüë' yanquëerahuatona', pa'sapi. Yosë nanamën sha'huirapi. ⁵ Pinipiso' Samariaquë pa'nin. Inaquë Quisocriso naporinsó' sha'huirarin: "Yosëri a'paimarinso' imaco' canpitanta'," itarin. ⁶ Na'a piyapi'sa' niyontonahuatona', natanapi. Nóya natanpi. A'chintohuachina, cania'piro'santa' quëpi. Yosë nohuanon, Pinipiri anoyatërin. Ni'sahuatona', aquë aquëtë' yaimapi. "Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin," topi. ⁷ A'naquënso' sopairi ya'coancantërin ni'ton hua'yantopirinhüë', Pinipiri sha'huitohuachina, sopairo'sa' chiniquën nonsahuatona', pipira'piapi. A'naquëonta' caniopi quëran co huachi nanitopihüë' iratacaiso', quëhuënápi. A'napitaso' apia ni'tona', sonpapi. Inapitanta' huë'pachinara, anoyatërin. ⁸ Napoaton inaquë ya'huëpisopitaso', capa cancantopi.

⁹ Inaquë a'na quëmapi Simon itopiso' ya'huërin. Co'huara Pinipi huë'shatërasohüë', na'con pënotërin. Nani hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin. "Caso' chiniquën nanantërahuë," tëninsó marë' pa'yatopi. ¹⁰ Ya'ipi Samariaquë ya'huëpisopitari natëpi. Ya'ipi piyapi'sa', hua'ano'sa quëran huarë' natëpi. "Iso quëmapi Yosë pochin ninin. Nani ma'sha nanitaparín," topi.

¹¹ Hua'qui' pënotaton, piyapi'sa' nonpintërin. Napoaton natëpi. ¹² Nipirinhüë', Pinipiri noya nanan sha'huitohuachina, noya natanpi. "Yosë yahua'anëntërinpoa'. Quisocriso inápa quëran a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Ina imaco' canpitanta'," itohuachina, natëpi. Ina quëran quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin aporihuanpi. ¹³ Simonta' natëpirinhüë'. Aporihuanahuatón, Pinipi ca'tanin. Pinipiri cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nani ma'sha nanitaparín. "Tëhuëchachin Yosëri catahuarin," topi. Ina ni'sahuaton, Simon pa'yanin. "Ma'pitacha nanitaparín paya," tënin, yonquiatón.

¹⁴ Naporo' ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpi. "Samariaquë ya'huëpisopitanta' Yosë nanamën natëpi huachi," topi. Natantahuatona', Pitro, Coansha cato chachin a'papi nicapona'. ¹⁵ Na'a ya'huëhuano'sa' nani aporihuanpi. "Sinioro Quisoso imarai," ta'tona', aporihuanaponaraihuë', Ispirito Santori co ya'coancanchatërarinhüë'. Napoaton Pitro, Coansha inapita o'marahuatona', Yosë nontopi Ispirito Santori ya'coancantacaso marë'. ¹⁷ Ina quëran së'huamotohuachinara, Ispirito Santori ya'coancantërin. ¹⁸ Simonta' nicaton: "Ca'tano'sari së'huamotorahuatona', Ispirito Santo aya'coancantopi," ta'ton: —A'chintoco canta' canpita pochin nii. Ina marë' pahuëre'inquëma'. Ispirito Santo aya'coancanchi canta', topirahuë', itërin. ²⁰ Pitroriso' itapon:

—Ma'pitacha yonquiran paya. Coriqui marë' Ispirito Santo ¿yama'paranco ti? Co ina marë' Yosë quëtërinpoahuë'. Co inaso' pa'anëhuë'. Ina pochin yonquihuatón, parisitopiquë pa'saran. ¿Coriquirë'quën chachin inaquë pa'saran! ²¹ Co ya'ipi cancanën quëran imaranhuë' ni'ton, co Yosë noya ni'ninquënhüë'. ²² Pa'pi co noyahuë' yonquiran. Catinaquë tonporëso pochin ni-

nan ni'ton, co pi'pian tëranta' Yosë yanatëranhuë'. Napoaton co noyahuë' yonquiransopita naniantaton, Yosë nontëquë' tapon a oshanën yainquitápirinquënhüë', itërin.

²⁴ —Canpitari Yosë nontoco' ama ina pochin ana'inchincosohüë', itërin. Chiniquën pa'yanaton, naporin.

²⁵ Ina quëran Pitro Coansharë chachin piyapi'sa' a'chintantapi. Quisocriso naporinsó' anitotapi. Ya'ipi Yosë nanamën sha'huitantapi. Nani sha'huitohuachinara, ya'huëpi'pa' yapaantapi. Samaria parti paatona', a'naya a'naya ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piapi. Inaporatona', Quirosarinquë cancoantapi.

Itiopia quëmapi natërinso'

²⁶ Ina quëran Sinioro anquëninëni ya'notimarahuatón, Pinipi sha'huitërin: "Huanirahuatón, Quirosarin quëran Casa'pa' ira pa'ninsó pa'tëquë'," itërin. Inatohua' inotërachin ya'huërin. ²⁷ Sha'huitohuachina, pa'nin. Pa'sapirinhüë', a'na quëmapi quënanconin, Itiopiaquë ya'huërinso'. Inaso' hua'an. Itiopia copirno paya Cantasi itopisoari nani acorin ya'ipi coriquinën a'paicaso marë'. Hua'ansó i'hua Quirosarinquë pantarin Yosë chinotacaso marë'. ²⁸ Nani o'mantaton, ya'huërin'pa' paantararin. Torona'hua cahuariori quëparinquë huënsëaton, pa'sarin. Papon pochin, Yosë quiricanën iráca Isaiasë ninshitërinso' nontërarin.

²⁹ Naporo' Ispirito Santori Pinipi sha'huitërin: "Manóton ya'yoranconahuatón, imaraaquë'," itërin.

³⁰ Pinipiso' ta'arahuatón, ya'yoranconin. Isaiasë ninshitërinso' nontaquëya', natanin:

—Nontëransó iyasha, ¿nitotëran ti? itërin.

³¹ —¿Co'chi iyasha, nitotërahuë' paya! Co insonta' a'chintërincohuë' ni'ton, co nanitërahuë'. Huëquë' huënsëiquë'. Sha'huitoco nitochi, itërin. Napotohuachina, inaquë huënsërin. Papon pochin ninontërapí.

³² —Iso' iyasha nontápirahuë', ma'ta' tápon naporinsó' co nitotërahuë', itahuaton, Yosë quiricanënhüë' nontërinso' a'notërin nontacaso marë'.

"Tëhuëchachin ohuica tēpacaiso marë' quëpahuachinara, co manta' tēninhüë'.

Carniroa'huanta ya'ihuachinara, co na'nërinhuë'.

Inapochachin ina quëmapi yatëpahuachina', co manta' taponhuë'.

³³ Nonpinapipi ni'ton, coisë co no'tëquën sha'huirinhüë'.

Tëpapi ni'ton, co a'na hui'nin tëranta' ya'huëërinhuë'," tënin quiricanënhüë'.

³⁴ —¿Ma quëmapita' yatëpapiso'? Isaiasë nica. A'na quëmapi nica. Co caso' nitotërahuë'. Sha'huitoco canta' nitochi, itërin hua'ani.

³⁵ "Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin," itahuaton, ina quirica chachin nontaton, ya'ipi Quisoso nanamën a'chintërin. ³⁶ Nani a'chintohuachina, ira pa'tapona pochin ii' quënanconpi.

—Ni'quë' iyasha. Ii' ya'huërin. Canta' aporintoco, topirahuë', itërin hua'ani.

[³⁷ —Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëhuatan, aporintaranquën, itërin.

—Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin, tënahüë, tënin hua'an.]

³⁸ "Noyahua'," itohuachina, torona'hua asanorin. Nohuararahuatona', cato chachin i'quë pa'mapi. Inaquë aporintërin. ³⁹ Nonshipirinahuë', a'nanaya Pinipi ayarin. Ispirito Santori quëparin ni'ton, hua'ani co huachi quënaninhuë'. Co quënanaponahuë', noya cantaton, pa'nin. ⁴⁰ Pinipiso nipirinuë', Asotoquë'pa ya'nochanin. Ina quëran pa'sahuaton, ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin. Sisariaquë huarë' sha'huirapiarin.

Saono imarinso'

9 Saonoso nipirinuë' no'huitárin. Quisoso imapisopita no'huiton, yatëparin. Napoaton corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nontonin. ² "Quirica ninshitoco piyapi maca'huaso marë'. Tamascoquë quëparahuato, niyontonpiso pëi' hua'ano'sa' quëtarahuë. Inaquë nasha nanan imapisopita quënanpato, masarahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, isëquë chachin quësarahuë. Sanapi'saquë huarë' masarahuë," tënin Saono. Napohuachina, quirica ninshitahuaton, quëtërin. ³ Ina quëran Tamascoquë pa'nin. Ya'caritërahua'so', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërin. ⁴ No'paquë anotahuaton, inápa quëran nontërinso' natanin.

"Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?" itërin.

⁵ "¿Inquënta' quëmaso', Sinioro?" itërin Saonori. "Ca Quisosoco, aparisitarancoso'. ⁶ Iporaso' huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë sha'huitarinëinquën ma'sona nicamaso'," itërin.

⁷ Ca'taninsopitaso' pa'yanatona', co manta' topihuë'. Nontërinso' natanaponaraihuë', co insonta' quënanpihuë'. ⁸ Saono huaniintarahuaton, ni'topirinuë', co huachi quënantërinhuë'. Napoaton a'napitari së'quërahuatona', Tamascoquë quëpapi. ⁹ Cara tahuëri co quënantërinhuë'. Co manta' ca'ninhuë'. Co manta' o'orinhuë'.

¹⁰ Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Quisoso imarinso'. Ananiasë itopi. Yosë nohuanton, co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin ni'nin. Nontërinson'ta' natanin. "Ananiasë, ¿ya'huaran?" itërin Quisosori. "Ya'huarahuë Sinioro," itërin inarinta'.

¹¹ "Huanirahuaton, no'tëquën cachi itopiquë paquë'. Inatohua' Cotasë pëinën ya'huërin. Inaquë a'na quëmapi Tarsoquë ya'huërinso' yacapatarin. Inaso' Saono itopi. Apira inaso' nontarinco. ¹² Inanta' hua'narëso pochin nani quënaninquën. Quëmari së'huarayaconpatan, quënantaa'tapon," itërin Quisosori.

¹³ Ananiasëso nipirinuë' co yapa'ninhuë'. "Ina quëmapi'so' Sinioro, pa'pi co noyahuë', topi natanterahuë. Quirosarinquë quëma imarinëinquënsopita chiniquën aparisitërin. ¹⁴ Corto hua'ano'sa' chiniquën

nanantopisopitari nanan quëtërin isëquënta' piyapi'sa' macacaso marë'. Nontërinquënsopita tonporahuaton, tashinan pëiquë yapo'morin," itërin Ananiasëri.

¹⁵ "I'hua mini co noyahuë' yonquipirinuë', nani huayonahuë ca nanamëhuë a'chinacaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa' a'chintarin imainacoso marë'. Hua'ano'sanënpitanta' sha'huitarin. Israiro'santa' a'chintarin imainacoso marë'. ¹⁶ Nanamëhuë a'chininso marë' na'con parisitapon. Inanta' cari anitotarahuë," itërin Quisosori.

¹⁷ Ina natanahuaton, Ananiasë pa'nin. Cotasë pëinëncuë ya'conconahuaton, Saono së'huaconin:

—Iya Saono. Sinioro Quisoso iraquë ya'notërinquënsosha'huitërinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, apira noya ni'taantaran. Naporahuaton, Ispirito Santo noyá ya'coancantarinquën, itërin.

¹⁸ Naporo chachin sami sha'huëtë pochin nininso', ya'pirin quëran anotërin. A'naroáchin noya ni'taantarin. Ina quëran huaniintarahuaton, aporihuanin. ¹⁹ Nani coshatahuaton, chiniquën cancantaantarin. Hua'quimiachin inaquë Quisoso imapisopitatuquë yacapatërin.

Saono ya'nan pëntërinso'

²⁰ Shiarahuaton, cotio niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, pëntëtarin. "Quisososo' Yosë hui'nin," itahuaton, na'con a'chinarin. ²¹ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', ina nohuitatona', pa'yanpi.

—¿Co'na isohuë' Quirosarinquë ya'huapon Quisoso imapisopita chiniquën aparisitërin? Isëquënta' huë'nin imapisopita macacaso marë'. Tonporahuaton, corto hua'ano'saquë quëpararin, topiraihuë'. Ni'quëchi. Nani a'chinarin inanta', topi.

²² Saonoso' chiniquën cancantaton, nóya a'chinarin. "Tëhuëenchachin Yosëri Cristo a'paimarin. Inaso' Quisoso chachin. Yosë quiricanën quëran no'tëquën anitotërinpoa'," ta'ton, na'con a'chintërin. Cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Saono cha'ërinso'

²³ Napoaton hua'qui quëran cotioro'sari tēpacaiso' yonquipi. ²⁴ Yatëpapiso' natanaton, Saono co huachi a'ninquëchin paacaso' nohuantërinhuë'. Nani tahuëri ninano' ya'coanaquë cotioro'sari ninarapi tēpacaiso marë'. Tashirë chachin ninarápi. ²⁵ A'na tashiso nipirinuë', imapisopitari huëcatona' Saono quëpapi. Ninano pairapipi quëran anohuaramapi. Nantipi pochin nininquë anohuaramahuachinara, pa'nin huachi.

Saono Quirosarinquë paantarinsó'

²⁶ Quirosarinquë canconahuaton, Quisoso imapisopita ya'huëpikuë pa'pirinuë'. "Co tēhuëenchachin Quisoso imamarahuë', sha'huirapihuachinpoa'," ta'tona', tē'huatopi.

²⁷ Pirnapiso nipirinuë' natërin. Natëton, Saono quëparin ca'tano'sa' nontacaso marë'. "Saono ira pa'taso',

Quisoso quënanin. Nontërinsona' natanin. Tamasco-quë chiniquën cancantaton, Quisoso nanamën sha'huirin," itërin. ²⁸ Ina quëran ca'tano'sataquë Saono yacapatarin. Imapisopitarë' nipayatona', pa'sapi. Inaquë co të'huatonhuë', Siniro nanamën sha'huirárin. ²⁹ A'naquën cotioro'saso' Crico nananquë nonpi. Saonori chiniquën pënënpachina, no'huitona', yatëpapi. ³⁰ Yatëpapihinahuë', imapisopita natanahuatona', Sisariaquë quëpapi. Inaquë quëparahuatona', Tarsoquë a'papi.

³¹ Ina quëran Quisoso imapisopita noya ya'huapi. Co huachi insoari tëranta' aparitërinhuë'. Cotia parti, Cariria parti, Samaria parti, inaquëpita sano ya'huatona', noya noya imasapi. "Siniro chiniquën nanantërin," ta'tona', nóya natëpi. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, a'napitanta imasapi.

Yosë nohuanton Pitrori Iniasë anoyatërinso'

³² Pitroso nipirinhue' nisha nisha parti pa'sarin imapisopita nicacaso marë'. Nitaquë canconpachina, imapisopita ni'conin. ³³ Inaquë a'na quëmapi quënanconin, Iniasë itopiso'. Posa pi'ipi canioton, quëhuënarín. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'.

³⁴ —Iya Iniasë, Quisocriso anoyatarinquën. Huanirahuaton, pë'sara'huaya tapaquë huachi, itërin Pitrori.

Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. ³⁵ Inaquë ya'huëpisopitari ni'pi. Saronaquë ya'huëpisopitarinta' ni'pi. Napoaton na'a piyapi'sa' iráca yonquipisopita naniantatona', Quisocriso imapi.

Yosë nohuanton Tapita ananpitaantarinsó'

³⁶ Copëquë a'na sanapi Tapita itopiso' ya'huërin. Crico nananquë Torëcasa itopi. Inanta' Quisoso imarin. Noya sanapi ni'ton, sa'ahuaros'a' nosoroaton, nani tahuëri catahuarin. Pahuantohuachinara, ma'sha topinan nicanarin. ³⁷ Naporo' ina sanapi caniorahuaton, chiminin. Nonën pa'morahuatona', inapa pa'cotë' nininquë acopi. ³⁸ Pitroso' Nitaquë ya'huarin, natantopi. Co aquëyahuë' ni'ton, cato' quëmapi a'papi. Canconahuatona', "Manóton huëquë'," itopi.

³⁹ Napoaton Pitro inapitarë' pa'nin. Canconpachinara, inapa pa'cotëquë quëpantapi. Inaquë na'a quëy-orono'sari tahirapitahuatona', na'nëtopi. A'mopisopita Tapitaco' i'hua pipitërinso' sa'ahuaros'a' quëtacaso marë' a'notopi. ⁴⁰ "Ya'ipinquëma' pipico' Yosë nontëri'i," itohuachina, pa'pi. Nani pa'pachinara, isonahuaton, Yosë nontërin. Ina quëran nonën tahuërëtahuaton, itapon:

—Imoya Tapita, huënsëquë', itërin.

A'naroáchin ni'tiintarin. Pitro quënanahuaton, huënsërin. ⁴¹ Pitrori maimirarahuatona', ahuanirin. Ina quëran imapisopita, quëy-orono'sa' inapita përarin. Huë'sahuatona', nanpirin quënanquipi. ⁴² Ya'ipi nianoquë nahuinin. Na'a piyapi'sa' Quisoso natëpi. ⁴³ Inaquë hua'qui' Pitro yacapatërin. Simon itopiso' pëinënquë yacapatërin. Simonso', sha'huëtë' tapanapi.

Cornirio nicacaso marë' Pitro pa'ninso'

10 Sisariaquë a'na quëmapi ya'huërin. Cornirio itopiso'. Inaso' capitan. "Itariaro'sa'" itopiso son-taro huënton camairin. ² Inaso nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' Yosë chinotopi. Cotioro'sa' ma'sha pahuantohuachinara, nosoroaton, topinan quëtërin. Nani tahuëri Yosë nontërin. ³ Pi'i tëhuërënahuasos', co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanin. Yosë anquëninëni huëcapaimarahuatona': "¡Cornirio!" itërin.

⁴ Anquëni ni'sahuaton, pa'pi të'huatërin.

—¿Ma'ta' siniro nohuantëran? itërin.

—Quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën.

Sa'ahuaros'a' nosoroaton, ma'sha topinan quëtëran. Ina marë' noya yonquirinquën. ⁵ Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ⁶ Inaso', sha'huëtë' tapanapi Simon itopiso' pëinënquë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin, itërin.

⁷ Anquëni pa'pachina, cato' piyapinën amatërin. A'na sontaronta' amatërin, nani tahuëri camairinso'. Inanta' Yosë chinotërin. ⁸ Anquëniri nontërinso' sha'huitahuaton, Copëquë a'parin.

⁹ Tahuëririnquë yacamotëriahuasos', ninanoquë ya'caritopi huachi. Naporo' Pitro inapa pa'cotëquë pa'nin Yosë nontacaso marë'. ¹⁰ Tanaton, yacoshatopirinhue'. A'na piyapiri cosharo' nitasos', Pitro hua'narëso pochin quënanin. ¹¹ Pi'iro'të' ni'soatarin, ni'nin. Panca ta'na pochin nininso' o'marin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin. ¹² Inaquë nani ma'sha ya'huërin. Tananquë ya'huërinso'pita, pëhuara pochin nininso'pita, anpiantëhuano'sa', inapita ya'huërin ni'nin. ¹³ Ina quëran noninso' natanin. "Huanirahuaton Pitro, tēpaton ca'quë'," itërin.

¹⁴ —Inca Siniro. Sopai inapitasos'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisésë pënincoi ama ina pochin capaca'huaiso marëhuë', itërin Pitrori.

¹⁵ —Noya capacasos', itëranquën ni'ton, ama quëmari "sopai" itëquësohuë'. Co huachi tananpitacasos' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁶ Cararo' inachachin sha'huitantarin. Ina quëran ta'na pochin nininso' inápaquë quëpantarin. ¹⁷ Pitroso' yonquirárin. "Yosë nohuanton hua'narëso pochin quënanahuë. ¿Ma'ta' tapon ina pochin a'notërinco nica?" tënin yonquiaton. Naporo' Corniriori a'parinso'pita canquirapi. Natantiirahuatona', Simon pëinën ya'coananëquë canquipi. ¹⁸ Canquirahuatona', natanpi: "¿Simon Pitro isëquë ya'huarin ti?" topi.

¹⁹ Pitroso nipirinhue' co nataninhue'. Hua'narëso pochin ni'ninso' yonquirárin. Yonquiasos', Ispirito Santori itërin: "Apira cara quëmapi yonсарininquën. ²⁰ Nohuaramarahuatona', paquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', imaquë'. Ca nohuanton, huë'pi ni'ton, noya imaquë'," itërin.

²¹ Pitro nohuaramarahuatona', comisionos'a' nontërin.

—Ca Simon Pitroco. ¿Onpoapomata' huë'namasos'? itërin.

²² —Capitan Cornirio a'parincoi. Inaso' nóya quëmapi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi cotioro'sari noya ni'pi. I'huara ya'huaso', a'nanaya anquëniri ya'notimarahuaton, sha'huitimarin. "Piyapi'sa' a'paquë' Pitro maconta'ina'. Ina a'chintarinquën, noya natanquë'," itërin ni'ton, a'parincoi huë'nai, itërin. ²³ Napotohuachina, "Ya'cointaco' iyaro'sa'," itërin Pitrori. Napotohuachina, ya'coontapi. A'cahuachinara, huë'ëpatopi. Tahuëririnquë paan-tahuachinara, Pitronta' pa'nin. A'napitanta' Quisoso imapisopita Pitro imapi.

²⁴ Ina tashiraya Sisariaquë canconpi. Inaquë Corniriori ninararin quënanconpi. Quëmopinënpita, nipa-yarinsopita, inapita amatohuachina, nani niyontonpi natanacaiso marë'. ²⁵ Pitro canconpachina, Corniriori isonapairahuaton, moshapirinhuë'. ²⁶ A'naroáchin Pitrori ahuaniantarin.

—Huaniquë' iyasha. Co caso' moshancoso ya'huërinhuë'. Piyapico canta', itërin.

²⁷ Ninontahuatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë na'a piyapi'sa' niyontonpi quënanconpi. ²⁸ Nani ninontohuachinara, Pitrori itërin:

—Cotioro'sacoi inachintëraiso', nani iyaro'sa' nitotërama'. Co onporonta' nisha piyapiro'sataquë ni'tapoi pa'naihuë'. Co inapitaro'coi niyontonaihuë'. "Co Yosë nohuantërinhuë'," topiraihuë'. Iporaso nipirinhuë' Yosë nani anitotërinco. Insosona Yosëri noya ni'pachina, canta' noya ni'i. Ya'ipi piyapi napopianachin noya nica'huaso' ya'huërin, tënahüë. ²⁹ Napoaton amatohuatancora, noya huë'nahuë. ¿Ma'marëta' amatëranco? itërin.

³⁰ Napotohuachina, Corniriori itërin:

—Nani catapini tahuëritarin, ipora pochin Yosë nontasoco, a'nanaya a'na quëmapi ya'notërinco. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ni'nahuë. ³¹ Ya'notirahuatonco, itërinco: "Cornirio, quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuaro'sa' nosoroaton, ma'sha quëtëran. Ina marë' Yosë noya yonquirinquën.

³² Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. Inaso', Simon itopiso' sha'huëtë' tapanapi pëinënuquë yacatararin. Marë yonsanquë ya'huërin," itërinco. ³³ Ina natanahuato, a'naroáchin amatëranquën. Ma noyanquën ni'ton, huë'nan. Iporaso' ya'ipicoi niyontonai. Yosënta' ni'sarincoi. ¿Ma'ta' ina sha'huitërinquën natëca'huaiso marë'? Yanatanai, itërin.

Cornirio a'chintërinso'

³⁴ Itohuachina, Pitrori itërin:

—Tëhuëenchachin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Co quiyasáchin nosororincoihuë'. Cancanënpoaquë yonquirëhuasopita nitotaton, no'tëquën yonquirinpoa', tënahüë. ³⁵ Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', cancanëma quëran huarë' ina chinotohuatama', nohuantarinquëma'. Noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'. ³⁶ Iráca isairo'sacoi noya nanan sha'huitërincoi. Piyapinënpita pochin niconcoi, Yosë anitotërincoi. Oshahuanëhua' ni'ton, Yosë inimico-

topirëhuahuë', Quisocriso a'paimarin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa' yahua'anëntërinpoa'. ³⁷ Caririquë nanan nahuinin. Ina quëran ya'ipi Cotia parti nahuinin ni'ton, canpitanta' natan-tërama'. Yosë nohuanton, Coansha pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Piyapi'sari natëhuachinara, aporintërin. ³⁸ Ina piquëran Yosëri chachin Quisocriso acorin, Nasaritoquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin nicacaso'. Nisha nisha parti paaton, nóya ninin. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, chiníquën parisitopirinahuë', inari anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin. ³⁹ Quirosarinquë naporin. Ya'ipi cotioro'sa' ya'huëpikuënta' inaporin. Ina quëran corosëquë patanantahuatona', tëpapi. Ya'ipiya quiyari ni'nai.

⁴⁰ Chiminpirinhuë', cara tahuëri quëran Yosëri ananpitaantarin. Nanpiantahuachina, Yosë nohuanton, ya'notërincoi. ⁴¹ Co ya'ipi piyapi'sari ni'pihuë'. Yosë nohuanton, quiyariso' ni'nai a'napita sha'huita'huaiso marë'. Nani nanpiantahuachina, quiyarë' coshatërin, o'orin. Quisocriso tëhuëenchachin nanpiantarin, tënai.

⁴² Naporos' sha'huitërincoi paato pënënta'huaiso marë'. "Paatoma', ca nanamëhuë' sha'huico' imatonaco noya canchina'. Yosë chachin acorinco ni'ton, a'na tahuëri coisë pochin nisarahüë. Nanpispisopita, chimin-pisopitanta', ya'ipiya co noyahuë' nipachina', ana'intarahüë. Inanta' sha'huitoco' nitochina'," itërincoi ni'ton, sha'huirárai. ⁴³ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' Quisoso ninotona', sha'huitërinënpoa' ina natëcaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina natëcaso' ya'huërin. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, imapatëhua', ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. "Ca oshanëhuë marë' mini Quisocriso chiminin," topatëhua', inquitarinpoa', itërin Pitrori.

Ispirito Santori ya'coancantërinso'

⁴⁴ Noninso' natanahuatona', ya'ipiya natëpi. Nontaso chachin, Ispirito Santori ya'coancantërin. ⁴⁵ Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonsapi. Co nitotaponaraihuë', Ispirito Santo nohuanton, napoapi. "Ma noyacha Yosëso paya," tosapi. Natanahuatona', cotioro'sa' Pitro ca'tanpisopita pa'yanpi: "Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë nohuanton, Ispirito Santori ya'coancantërin," topi.

⁴⁷ —Isopitanta' canpoa pochin Ispirito Santori ya'coancantërin ni'quëhuarë' aporihuaina', tënahüë.

⁴⁸ "Quisocriso imarai huachi," topachinara, aporintëquë', itërin Pitrori. Napotohuachina, aporintopi.

—Isëquë iyaya yacapatoncoi, hua'quimiáchin a'chintocoi, itopi. Napotohuachinara, inaquë hua'quimiáchin yacapatërin.

Pitro Quirosarinquë natanpiso'

11 Nisha piyapi'santa' Yosë nanamën natëpi ni'ton, Cotia parti a'naroáchin nahuinin. Ca'tano'santa'

natantopi. Ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso' nito-topi. ² Napoaton Pitro Quirosarinquë huënantahuachina, a'naquën cotioro'sa' iráca nanan natëpisoari no'huipi. Quisoso imaponaraihuë', iráca nanaonta' no-huantopi.

³ —Nisha piyapi'sa' pëinënquë yacapataton, inapitarë'quën coshatëran. Co inapitaso' marca niacotopi-huë'. ¿Onpoatonta' naporan? itërin.

⁴ Pitroso nipirinhüë' ya'ipiya sha'huitërin.

⁵ —Natanco iyaro'sa', no'tëquën sha'huichinquëma'. Copëquë ya'huëasoco, a'na tahuëri Yosë nontárahüë. Naporo' co huë'ëporahuë', hua'narëso pochin quënanahuë. Panca ta'na pochin nininso' inápa quëran o'mararin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin. Ca ya'cariya o'marin. ⁶ Inaanaquë ni'pirahuë', nani ma'sha quënanahuë. Tananquë ya'huëinsopita, tanan ni'ni pochin nininso', pëhuara pochin nininso', nisha nisha anpiantëhuano'sa', inapita quënanahuë. ⁷ Non-tërinco'sonta' natanahuë. "Huanirahuaton isopita tëpaton ca'quë," itërinco. ⁸ "Inca Siniro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisé'së pënëincoi ama ina pochin capa'huaiso marëhuë'," itohuatëra, ⁹ inápa quëran itantarinco: "Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari 'sopai' itëquësohuë'. Co huachi tananpitacaso ya'huërinhuë'," itërinco.

¹⁰ Cararo' inachachin sha'huitantarinco. Ina quëran inápaquë quëpanantarin. ¹¹ Naporo' cara quëmapi'sa' Simon pëinënquë canquiipi. Sisaria quëran huë'pi. Capitán Corniriori a'parinso'. ¹² Ispirito Santo sha'huitërinco: "Inapita imaquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', noya paquë'," itërinco. Napoaton pa'nahuë. Isopita iyaro'sa' ca'taninaco, saotaya'pi chachin ca'taninaco. Pëinënquë canconahuato, ya'conai. ¹³ Ya'conpatoira, Cornirio itërincoi: "Pëinëhuëquë Yosë nontasoco, anquëni ya'hotirinco, ni'nahuë. 'Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ¹⁴ Inaso' nanan sha'huitarinquën cha'ëcamaso marë'. Ina natëhuatan, Yosë anoyacancantarinquën. Quëmopinënpitanta' anoyacancantarín, tënín anquëni," itërinco. ¹⁵ Quisoso nanamën sha'huitasoco chachin, inapitanta' Ispirito Santori ya'coancantërin. Ya'nan canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin.

¹⁶ Naporo' Siniro sha'huitërincoiso' yonquirahuë. "Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Yosëso nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' catahuainquëmaso marë'," itërincoi Quisoso. ¹⁷ Siniro Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Inapitaso' nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imapachinara, inapochachin Ispirito Santori ya'coancantërin. Yosëri noya ni'pachina, inapochachin canta' noya ni'i, tënahüë. ¡Co caso' nanitërahüë' nisha yonquia'huaso'! itërin Pitrori.

¹⁸ Natanahuatona', co huachi no'huipihüë'.

—Tëhuëchachin Yosë nohuanton, nisha piyapi'santa' co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', imasapi. Inari catahuarin ni'ton, nanpimiatapi. Ma noyacha Yosëso paya, itopi.

Antioquiaquë imapiso'

¹⁹ I'hua chachin Istipan tëpahuachinara, Quisoso imapisopita aparisitopi ni'ton, aquë yanquëëpi. A'naquën Pinisia parti pa'pi. A'naquëonta' Chipriqué pa'pi. A'napitanta' Antioquiaquë'pa' pa'pi. Nisha nisha parti paatona', Quisoso nanamën sha'huipi. Sha'huiponaraihuë', cotioro'saráchin sha'huitopi.

²⁰ A'naquënsó nipirinhüë' Antioquiaquë canconahuatona', nisha piyapi'santa' sha'huitopi. Siniro Quisoso naporinso' a'chintopi. "Oshanëma' inquitatënnquëma'," itopi. Chipri quëran huë'pisopita, Sirini quëran huë'pisopita, inapita napopi. ²¹ Yosëri catahuarin ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona', imapi. Iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi.

²² Quirosarinquë nahuinin. Quisoso imapisopita natantahuatona', Pirnapi a'papi Antioquiaquë ya'huëpisopita nicacaso marë'. ²³ Inaquë canconahuatón, "Tëhuëchachin nisha piyapi'santa' imasapi. Yosëri na'con catahuarin," ta'ton, noya cancantërin. Pirnapiso' noya quëmapi. Yosë noya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, piyapi'sa' pënënin: "Ama Siniro a'pocosohüë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' imamiatoco'," itërin. Pënënpachina, a'napitanta' Quisoso imapi.

²⁵ Ina quëran Pirnapi Tarsoquë pa'nin Saono yonípon. Inaquë yoniton, quënanin. ²⁶ "Huëquë' pa'a Antioquiaquë ya'huëpisopita a'chinta," itohuachina, "Inta nipachin pa'a," ta'ton, imarin. A'na pi'isa' inaquë ya'huëpi. Imapisopita catahuacaiso marë' yacapatopi. Na'a piyapi'sa' a'chintopi. Inaquë chachin Quisoso imapisopita nisha nininën acoantapi. "Cristo imaro'sa'," itopi.

²⁷ Naporo' tahuëri'sa' pënëntona'piro'sa' Quirosarin quëran Antioquiaquë huë'pi. ²⁸ A'naso' Acapo itopi. Inaso' Ispirito Santo nohuanton, ninorin. "Co hua'qui quëranhuë' ya'ipi parti tanarotapi," itërin ninoton. Ina quëran Craotio itopiso' Noma copirno ya'conaso', tëhuëchachin tanarotopi. ²⁹ Napohuachina, imapisopita yonquiipi Cotia parti ya'huëpisopita catahuacaiso marë'. Imapisopita parisitapi ni'ton, coriqui yaa'papi. Coriquihuano'saso' na'con quëtópi. Co coriquihuano'sahuë' nipisopitaso', pi'pian quëtópi. ³⁰ Nani coriqui yontonpachinara, Pirnapi, Saono, inapita quëtópi quëpacaiso marë'. Quirosarinquë quëparahuatona', ansiano'sa' quëtónpi pahuantërinso' quëtacaiso marë'.

Irotisëri aparisitërinso'

12 Naporo' tahuëri'sa' a'na hua'an ya'huërin, Irotisë itopiso'. Quisoso imapisopita no'huiton, sonto' sa' a'parin aparitacaiso marë'. ² Santiago maconpi. Inaso' Coansha iin. Mapachinara, sahuëniquë atëpatërin. ³ Tëpapi ni'ton, cotio hua'ano'sari pa'yatopi. Ina natantahuaton, Pitronta' macacaiso marë' camaitërin. Naporo' cotioro'sa' niyontonapi pan co

ahuëpocatopisohuë' capacaiso marë'. ⁴ Mapachinara, tashinan pëiquë apo'motërin. Shonca saota sontaro'sa' acorin a'paicaiso marë'. Catapini, catapini ya'piri ni'sapi. Niya'huëretatona', tashirë chachin a'pairapi. "Pascoa na'huëhuachin, piyapi'sa' ni'tërantapaiquë Pitro ana'intarahuë," tënin hua'an yonquiaton. ⁵ Pitro tashinan pëiquë ya'huapirinhüë', Quisoso imapisopita Yosë nontapi. Pitro marë' chiniquën Yosë nontapi.

Pitro tashinan pëi quëran cha'ërinso'

⁶ Tashiraya pochin hua'ani ana'intacaso' nisahuaso', Pitro huë'ësárin. Cato' sontaro'sari ahuancoanapipi. Cato' catinaquë tonpopi. Ahuënan quëran a'na sontarori nitonpotanpatërin. Inchinan quëran a'narinta' nitonpotanpatërin. Inapotaahuatona', ya'ipi huë'ësapi. Ya'coanaquë cato' sontaro'sa' chachin tashinan pëi' a'pairápirinahuë'. ⁷ A'nanaya Siniro anquëninën inaquë ya'notimarin. Huënaráchin a'pinin. Pitro pichianahuaton, ochinanin. "Manóton huënsëquë' pa'a," itërin. Napotohuachina, tanpain quëran catina inaora nii'quiritërin. Cato quëran chachin nii'quiritërin. ⁸ "A'moanahuaton, sapatë' po'moquë'," itërin. Itohuachina, inaporin. "Aipi a'moransonta' a'mosahuaton, imaquico," itantarin.

⁹ Ina quëran pipihuachina, Pitrori imarin. "Co'ta'ma' anquëni ocoiarincohuë'. Topinan hua'narëso pochin ni'samarahuë'," topirinhüë'. ¹⁰ Sontaro ya'natontarinso' na'huëtirin. Ina quëran a'nanta' na'cotiantarin. Pëianshinanquë huarë' canquirin. Inaquë panca ya'coana hua'na quëran nininso' ya'huëpirinhüë', inaora ni'soatërin. Pipirahuaton, a'na cachiquë pa'nin. Inaquë a'naroáchin anquëniri patërin.

¹¹ Naporo' Pitro no'tëquën yonquirin: "Co hua'narëso pochin ni'nahuë'. Siniro chachin anquëninën a'patimarinco nicha'ëincoso marë'. Irotisë, cotio hua'ano'sa', inapita yatëpapiirinacohuë', nicha'ërinco," tënin.

¹² Ina yonquiaton, Maria pëinënquë pa'nin. Coansha Marco a'shin inaso'. Inaquë na'a imapisopita niyontonaahuatona', Yosë nontapi. ¹³ Paira tahuirinquë canconahuaton, ya'coananënquë pi'nitonin. Pi'nitohuachina, a'na nanon huë'nin, Rota itopiso'. ¹⁴ Pitro noninso' nohuianantahuaton, pa'yanin. Pa'yanaton, co ya'coana i'soataponahuë', ta'acontarahuaton, pëiquë ya'coantarin. Pitro aipiran huaniarinso' sha'huiconin.

¹⁵ —Quëmaso' hua'yantëran, itopirinhüë'.

—Co hua'yantërahuë'. Tëhuëenchachin Pitro inaquë huaniarin, itohuachina:

—Co inahuë'. Anquëninën nimara, itopi.

¹⁶ Napoasoi', Pitroso' ya'coana pi'niantarin. Naporo huarë' i'soatopi. Pitro quënanahuatona', pa'yanpi.

¹⁷ Inaso nipirinhüë' imirin quëran anquitërin ama noncarocaiso marëhuë'.

—Siniro chachin anquëninën a'patimarinco. Tashinan pëi quëran ocoirinco. Iya Santiago sha'huitonco' nitochin. Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitoco', itërin.

Ina quëran a'na parti pa'nin.

¹⁸ Tahuërihuachina, sontaro'sa' pa'pi pa'yanpi. "¿In-toacha Pitro pacaya?" nitopi. ¹⁹ Irotisëso nipirinhüë': "Pitro maconquë'," itopirinhüë'.

"Capa huachi," itohuachina, a'na a'na sontaro natanin. Co nitotohuachinarahuë', tëpacaiso marë' camaitërin. Napoaton sontaro'sa' Pitro a'paipisopita tëpapi. Ina quëran Irotisë Cotia quëran pipirahuaton, Sisariaquë pa'nin ya'huapon.

Irotisë chiminiso'

²⁰ Irotisi hua'an ya'huërinquë nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', cosharo' pa'anquipi. A'naquënso' cosharo' yapa'anpirinahuë', chiniquën no'huiton, co nohuantërinhuë' quëtacaso'. Tiroquë ya'huëpisopita, Sitonquë ya'huëpisopita, inapita no'huirárin. Napoaton niyontonaahuatona', inaquë huë'pi. Po'oana quëran inprietonën Pirasito itopiso' nontipi.

—Quëmari hua'an nontëquë' ama huachi no'huincoisohuë'. Ina marë' coriqui quëchinquën, itopi.

—Noyahua', tosahuaton, pa'nin hua'anën nontacaso marë'.

²¹ —Sha'huitëquë' huënta'ina' nonchi, itërin. Niyontonpachinara, noyápiachin nitaparin. Hua'anëntacaso' shiranënquë huënsërahuaton, piyapi'sa' nontarin.

²² Natanahuatona', pa'yatapi: "Ma noyanquëncha quëmaso paya. Co piyapi pochin nontërancoihuë'. Yosë chachin pochin nontarancoi," itopi chiniquën nontatona'. ²³ Topinan piyapi niponahuë' natanahuaton hua'an nipa'yatërin. Yosëichin chinotacaso nipirinhüë' naporinso marë', a'naroáchin Siniro anquëninëni acaniorin. Chiniquën canioton, shonari pë'yarin. Parisitërarin quëran chiminiso'.

²⁴ Yosë nanamënso nipirinhüë' nahuinarin. Nisha nisha parti sha'huirápi ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona' imasapi.

²⁵ Pirnapi, Saono, inapitaso' nani yonquipi Antioquiaquë paantacaiso'. Imapisopita coriqui a'papiso' nani quëtonpi ni'ton, Quirosarin quëran pipirahuatona', paantapi. Coansha Marconta' quëpapi.

Pirnapi, Saono inapita a'chinacaso marë' a'papiso'

13 Antioquiaquë na'a Quisoso imapisopita ya'huëpi. Na'a niyontonaahuatona', Yosë chinotopi. A'natërápo quëmapi'sa' ansiano ya'conpi.

A'naquënso' Quisoso nanamën sha'huitona', pënëntopi. A'naquëonta' imapisopita a'chintopi noya imacaiso marë'. Inapitaso': Pirnapi, Simon, Nosio, Manain, Saono, inanapo ya'huëpi. Simonso' yara piyapi. Nosioso' Sirini quëran huë'nin. Manainso', Cariria hua'an Irotisë pëinënquë so'sorinso'. ² A'na tahuëri co coshatatonaraihuë', Siniro chinotopi. Napohuachinara, Ispirito Santori sha'huitërin: "Pirnapi, Saono inapita nohuantërahuë' paatona', piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. Ina marë' inapita acorahuatoma', a'paco' pa'ina'," itërin.

³ Napoaton co coshatatonaraihuë', inapita marë' chiniquën Yosë nontopi. Nani Yosë nontohuachinara,

së'huamotorahuatona', acopi paatona' a'chinacaiso marë'. Ina quëran a'papi.

Chipri parti a'chinpiso'

⁴ Ispirito Santo nohuanton, Siriosiaquë pa'pi marë pa'tacaiso marë'. Ina quëran panca nanchaquë pa'sahuatona', Chipri parti canconpi. Panca so'ton inaso'. Inaquë na'a ninano' ya'huërin. ⁵ Saraminaquë nonshirahuatona', cotio niyontonpiso pëiquë pantarahuatona', Yosë nanamën sha'huitopi. Nisha nisha niyontonpiso pëiquë sha'huitëra'piapi. Coansha Marconta' pa'nin catahuacaso marë'.

⁶ Inaquë sha'huirahuatona', ya'ipi Chipri parti pa'topi. Achintëra'piapi. Inapoatona', Paposëquë huarë' canconpi. Inaquë a'na pënoton quënanconpi. Inaso' cotio quëmapi, Pariquisoso itopiso'. Inaso', nonpin nanan pënëntona'pi ni'ton, piyapi'sa' nonpintarin. ⁷ Inaso' hua'an amiconën. Hua'anso' Siriquio Paono itopi. Inaso' noya yonquirin. "Canta' Yosë nanamën nata'in," ta'ton, Pirnapi, Saono, inapita amatërin. ⁸ Pënotonso nipirinhüë' co nohuantërinhuë'. Inaso' Crico nananquë Irimasë itopi. "Ama natëquësöhuë'," toconin.

⁹ Saonoso' Noma nananquë Paono itopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, pënoton ni'sárin quëran itapon:

¹⁰ —Quëmaso' sopai pochin cancantëran. Yosëso' noya noya nipirinhüë', yainimicotëran. Tëhuëchachin nonpintëinquën, pa'pi co noya quëmapinquënhüë'. Siniro no'tëquën sha'huitopirinpoahuë', ¿onpoatonta' quëmari nonpintaton, a'napita anishacancantaran? ¹¹ Apiramiachin Yosë nohuanton, co manta' quënantaranhuë'. Hua'quimiachin co pi'i quënanaranhuë', itërin.

Napotohuachina, a'naroáchin chitoro pochin ni'tërin. Somaraya pochin nicaton, co manta' quënantërinhuë'. Si'pinantápirinhüë', a'na piyapi nohuantërin matanparahuaton, quëpacaso marë'. ¹² Hua'ani ni'sahuaton, "Yosëri mini napotërin," ta'ton, natërin. Siniro nanamën natanahuaton, pa'yanin. "Inaso' chiníquën nanan," ténin.

Pisitia parti pënëntërinso'

¹³ Ina quëran Paonoso', ca'taninsopitarë chachin a'na parti pa'nin. Nanchaquë ya'conahuatona', marë pa'tantapi. Panpiria parti nonshirahuatona', a'na ninano Piriqui itopiquë pa'pi. Coansha Marcosa nipirinhüë', co huachi imátërinhuë'. Quirosarinquë ayamantarin.

¹⁴ Paonoso' Pirnapirë chachin paantapi. Piriqui na'huë'tahuatona', aquë iratopi. Pa'sápatona', a'na Antioquiaquë canconpi, Pisitia parti ya'huërinso'. Chinoto tahuëri nipachina, cotio niyontonpiso pëiquë pa'pi. Inaquë ya'conahuatona', huënsëpi. ¹⁵ Cotio ansiano'sa' quirica nontapi. Moisësë iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita nani nontohuachinara, itapona':

—Achinicancanamacoiso marë' yapënënpatamacoi iyaro'sa', sha'huitocoi nata'in, itërin.

¹⁶ Napotohuachina:

—Noyapa', carinquëmanta' pënëinquëma', ta'ton Paono huanirin. Huanirahuaton, imirin quëran tasatërin piyapi'sari ta'tatona' natanacaiso marë'.

—Natanco iyaro'sa'. A'naquëmanta' nisha piyapinquëma' nipomarahüë', Yosë chinotërama'. Canpitanta' natanco. ¹⁷ Iráca quëran huarë' israiro'sanpoa' Yosë chinotërehua'. Iráca chachin shimashonënpoapita acorin piyapinënpiita nicacaiso marë'. Iquipitoquë ya'huëapona', Yosë nohuanton, na'api. Ina quëran Yosëri chachin chiníquën nanantaton, catahuarin inatohua quëran cha'ëcaiso marë'. ¹⁸ Catapini shonca pi'ipi inotëro parti pa'pachinara, Yosëri nosoroaton, co ata'huantërinhuë'. Co yanatëpirinhüë', na'con catahuarin. ¹⁹ Ina nohuanton, Canaan parti pa'pi. Inatohua' nisha nisha piyapiro'sa' ya'huëpi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Canchisë huënton ya'huëpirinhüë', co Yosë natëpihuë' ni'ton, ina nohuanton min-sëpi. Inaquë chachin shimashonënpoapita ya'huëpi. Yosëri catahuarin ni'ton, ina no'pa' hua'anëntopi.

²⁰ Ya'ipi quëran catapini pasa a'natërápo shonca pi'ipi ninin.

Ina piquëran Yosë nohuanton, hua'ano'sa' ya'cona'piapi catahuacaiso marë'. Samoiro ya'conaquë huarë' inapopi. ²¹ Inaso' noya pënëntopirinhuë': "Copirno nohuantërai huachi," topachinara, Yosëri Saono acorin. Inaso' Mincamin huënton quëmapi, Quisi hui'nin. Catapini shonca pi'ipi Saono hua'anëntopirinhuë', ²² Yosëri ocoirahuaton, Tapi acorin. Quisi hui'nin inaso'. Nóya quëmapi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. "Tapiso' ca pochin cancantërin. Noya ni'nahuë. No'tëquën natëarinco," ténin Yosë. ²³ Iráca chachin Yosëri sha'huitërin: "A'na tahuëri Tapi shiin nicha'ësarinquëma'," itërin shimashonëmapita. Iporaso' iyaro'sa', nani Quisoso a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Sha'huitërinso chachin a'paimarin. ²⁴ Co'huara Quisoso huë'shatërasohüë', Coansha pënëntarin. Na'a israiro'sa' pënënarin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. Ina quëran i'quë aporintaranquëma'," itërin. ²⁵ Coansha pënëntërinso' yatiquihuachina, no'tëquën sha'huirin. "Quëmaso' Cristonquën, itopiramacohüë', co caso' inacohüë'. Nipirinhüë', ca piquëran huë'sarin. Inaso' noya noya. Co caso' maquëyancohuë' ni'to, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'," itërin.

²⁶ "Canpoaso' iyaro'sa', Apraan shinpitanpoa' ni'tëhua', Yosë nanan a'patirinpooa' nicha'ëinpoaso marë'. Nisha piyapinquëmanta' Yosë chinotohuatama', nicha'ësarinquëma' canpitanta'. Napoaton ya'ipinquëma' sha'huitaranquëma'. ²⁷ Quirosarinquë ya'huëpiso-pitaso', co Quisoso nohuitopihuë': 'Yosëri a'paimarin,' co topihuë'. Co hua'ano'sa' tëranta' napopihuë'. Pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' nani chinoto tahuëri natanpirinhüë', co yonquihuë'. 'Quisoso tëpaquë', itopi. Iráca ninorinso chachin yatëpapi. ²⁸ Co ma'marë tëranta' tëpacasohüë' nipirinhüë', Pirato sha'huitopi: 'Tëpaquë', itopi. ²⁹ Ina quëran ya'ipi Yosë quiricanënquë ninorinso' nanihuachina, corosë quëran

anohuararahuatona', na'pi naninquë po'mopi. ³⁰ Inaquë po'mopirinahuë', Yosëri ananpitaantarín. ³¹ Nanpiantarahuatón, a'na yoqui miria pochín ya'huan-tarahuatón, ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarín. Co'huara chimiyantërasohuë', na'a Caririahquë ya'huëpisopitari ca'tanpi. Quirosarínquë huarë' imapi. Quisoso nanpiantahuachina, inapitarinta' quënanpi. Quënanahuatona', ya'ipi piyapi sha'huitapi: 'Nanpiantarin mini. Quiyari ni'nai,' tosapi.

³² Quiyanta', iyaro'sa', noya nanan sha'huitarainquëma'. Iráca Yosëri shimashonënpopita nontaton, sha'huitërin. ³³ Iporaso' nani Quisoso a'patimarinpoa'. Shinpitanpoa' ni'tëhua', yonquirinpoa'. Quisoso ananpitaantarahuatón, catahuarinpoa' canpoanta'. Yosë quiricanënguë iráca ninshitérin. 'Quëmaso' hui'nahuënguën. Ipora chachín acoaranquën hua'anëntamaco marë', ténin Tapi. Sarma catoquë naporín. ³⁴ Yosëri ananpitaantacaso' ninorín. Co nonën chanatarínhuë'. Iráca quiricanën quëran itërin: 'Tapi no'tëquën nontërahuë'. Nosoroato, na'con catahuarahuë. Canpitanta' inapochachín catahuaranquëma', ténin Yosë. ³⁵ Napoaton Tapiri ninshítantarín. 'Quëmasáchin natëranquën ni'tón, co nohuantarahuë' nonëhuë chanatacaso', itërin, Yosë nontaton. Sarma quiricaquë chachín naporín. ³⁶ Napoaponahuë', Tapiso' Yosë natëton, piyapi'sa' catahuarin. Ina quëran chimín. Shimashonënpita pirayan pa'pitopi. Nonën chanatërin. ³⁷ Quisosos nipirínhuë' Yosëri ananpitaantarín. Co nonën chanatërinhuë'. Quisoso nonën chachín ninoton, Tapi iráca ninshitérin. ³⁸ Napoaton iyaro'sa' sha'huichinquëma'. Quisosoíchin nanitaparín oshanëma' inquitiniquëmaso'. Iráca pënëntërinso' Moisésëri ninshitopirínhuë'. Ina imapatama', co oshanëma' inquitarinquëmahuë'. Nipirínhuë', Quisoso natëhuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Oshanënpoa' marë' chimín ni'tón, inquitarinpoa'. Ina quëran Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁴⁰ Nani natanamaco ni'tón, a'naroáchin, iyaro'sa', natëco'. Ni'cona ana'intochinquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran pënëntona'piro'sa' itapona':

⁴¹ 'Yosëri itërin: "Canpitaso' na'con tëhuaconama'. Iso tahuëri'sa' ca nohuanto, na'con ma'sha onpoarama'. Yonquirahuëso' sha'huitarinënguëma'. Natanapomarahuë', co natëtaramahuë'. Napoaton pa'yanatoma', yonquico'.

Chíniquën ana'intaranquëma' ni'tón, ta'huantarama', ténin Yosë,' itopi. Canpitanta' ni'cona inapochachín ana'intochinquëma', ténin Paono, pënëntaton.

⁴² Ina quëran niyontónpiso pëi quëran pipihuachinara, 'a'na chinoto tahuërinta' inapochachín a'chintaantacoi,' itopi. ⁴³ Piyapi'sa' noquitopirínahuë', na'a cotioro'sari Paono imasapi. Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochín Yosë chinotopisopita imasapi. Imapachinara, Paono, Pirnapi catoari chachín a'chintantapi.

'Yosë inaora nohuanton, nosororínpoa', ta'toma', imamiatoco', itopi.

⁴⁴ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, ya'ipi niananoquë ya'huëpisopita niyontónpi Yosë nanamën natanacaiso marë'. Caraíchin piyapi co pa'pihuë'. ⁴⁵ Cotioro'saso nipirínhuë' notohuaro' piyapi ni'sahuatona', no'huitona', apiratopi. "Isopitaso' nisha piyapi'sa' ni'tón, co canpoa pochín iráca pënëntërinso' natëpihuë', ta'tona', no'huitopi.

"Paono co no'tëquën a'chinínhuë'. Inaso' nonpintë', itopi. ⁴⁶ Paonoso nipirínhuë' chiníquën cancantón, co të'huarínhuë'. Pirnapinta' chiníquën cancantërin.

—Canpita'tón Yosë nanamën sha'huita'huanquëmaso' ya'huëpirínhuë', a'porama' ni'tón, canpitaora tëhuënëma quëran co nanpimiataramahuë'. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintaraí. ⁴⁷ Siniro sha'huitërincoi: "Quëmaso' acoranquën nisha piyapi'sa' a'chintatón anohuitamaco marë'.

A'pintëreso pochín nanamëhuë anitotaran.

Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' a'chintëra'piapon cha'ëcaiso marë', itërincoi, ténin Paono.

⁴⁸ Nisha piyapi'sa' natanahuatona', pa'yatopi. "Ma noyacha Yosë sha'huitërinpoa' paya," topi. A'naquën Yosëri huayonín ni'tón, natëtona', Quisoso imasapi ina nohuitatona', nanpimiatacaiso marë'. ⁴⁹ Ya'ipi ina parti Siniro nanamën nahuín. ⁵⁰ Cotioro'saso nipirínhuë' ninano' hua'ano'sa' nontopi. Sanapi'santa' chiníquën nanantopisopita nontopi, Yosë chinotopisopita nininso'. "Paono co noya quëmapihuë'. Pirnapinta' co noyahuë'. Co isëquë nohuantëraihuë', toconpi. Napotatona', aparisitahuatona', a'papi. ⁵¹ "Nani sha'huitopiránquëmahuë', co nohuantaramahuë' ni'tón, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama', itahuatona', Iconioquë pa'pi. ⁵² Patopirínahuë', nani a'chintopi ni'tón, Quisoso imapisopitaso' noya cancantopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin.

Iconioquë a'chinpiso'

14 Paono, Pirnapi, inapita Iconioquë canconpachinara, inachachín niantapi. Inaquënta' chinoto tahuëri nanihuachina, cotio niyontónpiso pëiquë ya'conpi. Noya a'chinpi ni'tón, na'a cotioro'sari natëpi. Na'a nisha piyapi'santa' Quisoso imápi. ² A'naquën cotioro'saso nipirínhuë', co yanatëpihuë'. Napoaton, nisha piyapi'sa' nontatona', anishacancantopi. "Quisoso imapisopita co noya piyapisahuë', itopi. Napoaton a'naquën co yaimatonahuë', imapisopita no'huipi. ³ Hua'qui' inaquë Paono yacapatërin. Pirnapirë chachín inaquë ya'huëpi. Chiníquën cancantatona', Sinirori nosororínso' sha'huirápi. No'tëquën sha'huipi ni'tón, Sinirori catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. Ina ni'sahuatona', "Tëhuënchachín Yosë catahuarinquëma', itopi.

⁴ Ya'huëhuano'saso' nisha nisha yonquipi. A'naquën cotioro'sa pochín cancantopi. A'naquënso nipirínhuë' Paono, Pirnapi, inapita natëpi. ⁵ Cato chachín noya nipirínahuë', cotioro'saso' nisha piyapi'sarë' napopi-anachín yonquiatona', chinotopi ahuëcaiso'. Hua'ano'sarinta' no'huipi. Na'píquë yatëpapirínahuë', ⁶ natantahuatona', ta'api. Niconia parti pa'pi. Inaquë

cato' panca ninanoro'sa ya'huërin. A'naso Nistra, a'nanta' Tirpi itopi. ⁷ Inatohua' paatona', noya nanan sha'huiantarapi. Ya'cariyanta' a'chinapi.

Paono na'piquè tè'yarapiso'

⁸ Nistraquè apia ya'huërin. Co nanitèrinhuè' iratacaso'. Nasitèrin quèran huarè' co onporonta' huanirinhue'. ⁹ Paonori a'chintohuachina, nóya natanarin. Napohuachina, Paonori notèërin. "Iso quèmapi noya natètèrin. 'Quisocriso nanitèrin anoyatiincoso', tènino marè' anoyatarahuè'," tènino yonquinènguè.

¹⁰ Napoaton chiniquèn itapon:

—No'tèquèn huaniquè' iyasha, itèrin.

A'naroáchin huanirahuaton, noya pa'sarin.

¹¹ Piyapi'sari ni'sahuatona', Niconia nananquè ninontopi:

—Yosèro'sa' isèquè o'matona', piyapi taraimapi, topi.

¹² "Pirnapi'so Sioso chinotèrèhuaso'," nitopi. Paono na'con na'con a'chinin ni'ton, "Inaso' Irimisè chinotèrèhuaso'," nitopi. (Inahuara nananquè ninontopi ni'ton, Paono, Pirnapi inapitaso' co natanpihuè'.)

¹³ Ninano intonquè Sioso moshapiso pèi' ya'huërin. Ina hua'anènso', ohuaca' masahuaton, yancoro'sa' si-huirin, apè'pèconotacaso marè'. Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Ninano ya'coanaquè quèparahuaton, inaquè yatèparin moshacaiso marè'. ¹⁴ Naporo huarè' Pirnapi, Paono, inapita nitotopi. Natanahuatona': "Tata Yosèichin chinotacaso' ya'huërin," ta'tona', a'mopiso oshapi. Huancanachin ta'arahuatona', chiniquèn nontopi.

¹⁵ —¿Onpoaramata' iyaro'sa'? Ama moshacoisohuè'. Tèhuènhachin co quiyaso' moshamacoisso ya'huërinhuè'. Quiyanta' piyapicoi, canpita pochachin ninai. Noya nanan sha'huita'huanquèmaso marè' huè'nai. Quisoso nanamèn, iyaro'sa', a'chinchinquèma', natanco. Mamanshi topinan quèran mosharama'. Yosèso nipurinhuè' nanpirárin. Ama huachi mamanshi moshacosohuè'. Inapita naniantatoma', Yosè imaco huachi. Isoro'pa', inápaquè ya'huërinso'pita, marèro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita inari ninin. ¹⁶ Iráca piyapi'sa' co Yosè nohuitopihuè' ni'ton, Yosèri tananpitèrin inahuara yonquipiso' imacaiso marè'. ¹⁷ Nipurinhuè', nosoroatonpoa', nani ma'sha acotèrinpoa' ina nohuitacaso marè'. Ina nohuanton, o'nanin. Ina nohuanton, ma'sha papotèrin. Ina nohuanton, cosharo' ya'huètèrinpoa' ca'patèhua' noya cancantacaso marè'. Inapoaton, noya yonquirinpoaso' anitotèrinpoa', itopi.

¹⁸ Napotopirinahuè', co a'naroáchin natètèpihuè'. Parisi quèran pochin natètona', co huachi ohuaca' tèpatona inapita moshapihuè'.

¹⁹ Napoaponahuè', cotioro'sari huècapairahuatona', anishacancantopi. A'naquèn Antioquia quèran huè'pi. A'napitanta' Iconio quèran huè'pi. Huè'sahuatona', Paono, Pirnapi, inapita sha'huirapipi ni'ton, no'huipi.

No'huirahuatona', Paono mapi. Masahuatona', na'piquè tè'yarahuachinara, chiminpirinhuè'. Ohuaramahuatona', ninano intonquè tè'yatonpi. "Nani chimin," ta'tona' inaquè patopi. ²⁰ Quisoso imapisopi-

tari tancapitahuatona', nocoaso', a'nanaya ni'tiintarahuaton, huaniantarin. Ninanoquè paantararin. Tahuërinquè Tirpiquè pa'nin. Pirnapinta' pa'nin.

²¹ Inaquè noya nanan sha'huitohuachina', na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi. Nani a'chintohuachinara, Nistraquè ayamantapi. Ina quèran Iconioquènta' paantarahuatona', Antioquiaquè cancoantapi. ²² Cara ninanoquè chachin Quisoso imapisopita pènèna'piapi. "Ama iyaro'sa' Quisoso a'pocosohuè'. Imamiatoco'. A'napita aparisitarinènpoa'. Parisitacaso' ya'huërin. Parisitatèhua', Yosè hua'anèntèrinquè ya'conarèhua'. Napoaton noya ahuantoco'," itopi. Pènènpachinara, achinicanpanpi. ²³ Yapa'pachinara, a'naya a'naya Quisoso imapisopitaquè ansiano'sa' acora'piapi. Noya nipisopitaráchin acora'piapi. Co coshatatonaraihuè', inapita marè' Yosè nontopi: "Ya'ipi isopita, Sinioro, noya natèrinènguèn. Noya a'paiquè'," itopi. Cara ninanoquè chachin napopi.

Hua'qui quèran ya'huèpiquè paantapiso'

²⁴ Ina quèran paantapi. Pisitia parti na'huètaan-tarahuatona', Panpiria parti cancoantapi. ²⁵ Piriquiquè Yosè nanamèn sha'huiantarahuatona', Atariaquè pa'pi huachi. ²⁶ Ina quèran nanchaquè huè'sahuatona', Antioquiaquè canquiipi. A'papi quèran chachin canquiapita. Canquirahuatona', Quisoso imapisopita ayontonahuatona', ya'ipi sha'huitopi. "I'hua chachin a'paramacoi. 'A'na parti ya'huèpisopita noya nanan sha'huitonco'. Insèquèsona pa'patama', Yosè noya catahuainquèma', itohuatamacoi, pa'nai. Nani sha'huirai. Yosè nóya catahuarincoi. Ina nohuanton, nisha piyapi'santa' Quisoso natètona', Yosè huèntonènguè ya'conpi," itopi. ²⁸ Inaquè hua'qui' ya'huèantapi. Imapisopitarè' ninontatona', noya ya'huèpi.

Quirosarinquè anoyatopiso'

15 Ina quèran a'naquèn quèmapi'sa' Cotia parti quèran canquiipi. Quisoso imaponaraihuè', Moisèsè pènèntèrinsonta' imasapi. Napoaton Antioquiaquè canquiuhachinara, imapisopita nisha a'chinotopi. "Iráca Moisèsè pènèninpoa' marca niacotacaso'. Co ina natèhuatamahuè', co Yosè anoyacancantarinquèmahuè'," itopi. ² Paonoso', co ina pochin yonquirinhuè'. "Co niacotacaso' ya'huërinhuè'," tènino. Pirnapinta' inachachin yonquirin. Napoaton canquipisopitarè' ninontopi. "Co no'tèquèn a'chinamahuè'," nitatona', chiniquèn ninontopi. Napoaton imapisopitari itapona': "Quirosarinquè paco'. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita natanco'. ¿Ma'tama' sha'huichinènguèmapa'?" ta'tona', Paono, Pirnapi, inapita a'papi. A'napitanta' inapitarè' a'papi.

³ A'pahuachinara, pa'pi. Pinisia parti, Samaria parti, inaquèpita pa'sahuatona', sha'huira'piapi. "Nisha piyapi'santa' iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi huachi," itèra'piapi. Quisoso imapisopita natanahuatona', nóya cancantopi.

⁴ Quirosarinquë canconpachinara, ya'ipi Quisoso huëntonënquë ya'conpispita noya nontopi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapitanta' noya nontopi. Ina quëran Paonori ya'ipi sha'huitërin: "Aquë iyaro'sa' pa'nai Quisoso nanamën sha'huita'huaiso marë'. Yosë noya catahuarincoi. Nisha piyapi'santa' Quisoso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonapi," itërin. ⁵ Ina natanahuatona', a'naquën parisioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', co noyahuë' natanpi. Napoaton huanirahuatona', tapon:

—Nisha piyapi'sa' yaimapachina', marca acotacaso' ya'huërin. Ya'ipi Moisësë iráca pënëntërinso' imacaiso' ya'huërin. Inapita a'chintoco' imaina', itopi.

⁶ Napoaton ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita niyontopi nisha nisha yonquipiso' natanacaiso marë'.

⁷ Hua'qui' ninontohuachinara, Pitro huanirahuaton, itërin:

—Canta' iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Nani iráca Yosë acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso nanamën sha'huitërahuë. Inapitanta' natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Ina nitotërama' canpitanta'. ⁸ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. "Inapitanta' cancanëna quëran noya natërinaco," ta'ton, Ispirito Santo aya'coancantërin. Canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin. ⁹ Ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. Nisha piyapi'santa' nosororin. "Quisocristoíchin imasarahuë," topachinara, cancanëna' anoyatërin. ¹⁰ Iráca Moisësë nisha nisha pënëntopirinhue', shimashonënpoa' co nanitopihue' ya'ipiya no'tëquën natëcaiso'. Canpoanta' co nanitaparëhuahuë'. ¿Ma'marëta' nipachin nisha piyapi'sa' imapachina', iráca pënëntopiso' a'chinacaso' nohuantërama'? ténahuë. Yosëri noya ni'pachina, co canpoari nisha sha'huicaso' ya'huërinhuë'. Quisoso imapisopita tananpituahua', Yosë ana'intohuachinpoa'. ¹¹ Sinioro Quisoso natëhuatëhua', inaora nohuanton, nicha'ësaripoa'. Nosoroatonpoa', oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Inapochachin nisha piyapi'santa' anoyacancantërin, ténin Pitro.

¹² Ina natanahuatona', "No'tëquën nonin," ta'tona', ta'tápi. Ina quëran Pirnapi, Paono, inapitanta' sha'huitantapi: "I'hua pa'patoira, Yosë na'con catahuarincoi. Quisoso nanamën sha'huitohuatoira, na'a nisha piyapi'sari natëpi. Inapitanta' caniohuachinara, Yosë nohuanton, anoyatëra'piarai. Ni'sahuatona', 'Tëhuëchachin Yosëri catahuarin,' topi," ténin Paono.

¹³ Nani nontohuachina, Santiaconta' tapon:

—Natanco iyaro'sa'. ¹⁴ Iya Simon nani sha'huitërinpoa'. Yosë nohuanton, ina'ton nisha piyapi'sa' a'chintërin. A'chintohuachina, a'naquën imasapi, Yosëri huëntonënquë aya'conin. Inapitanta' piyapinënpita pochachin ni'sarin. ¹⁵ Inachachin pënëntona'piro'sa' ninshitërin. Iráca Yosë quiricanënuë ninshitaton, tapon:

¹⁶ "Yosë chachin naporin:

'A'na tahuëri huëantarahuë.

Tapi shinpita catahuaantarahuë. Inapitaso' naniantërinaco ni'tona', pëi' mocarinsó pochin nisapi.

Co noya cancantopirinhue', cari anoyacancantaantarahuato, noya acoantarahuë.

¹⁷ A'napita piyapi'santa' nohuitinacoso marë' napoarahuë.

Nisha piyapi'santa' nohuitoahuachinaco, chinotarina-co.

Ca nohuanto, a'naquën imasarinaco,'

¹⁸ ténin Yosë. Iráca quëran huarë' yonquirin nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso'.

Ina yonquiaton, anitotërinpoa', ténin pënëntona'pi.

¹⁹ "Napoaton nisha piyapi'sa' Yosë imapachina', noya nia'ahua', ténahuë. Co ya'ipi Moisësë pënëntërinso' a'chintacaso ya'huërinhuë'. ²⁰ Nipirinhue', pi'pian pënënacaso marë' ninshitahua'. Nisha piyapi'sa' ma'sha tëpapi mamansi hoshacaiso marë'. Ina nosha Quisoso imapisopita tananpichina'. Naporahuatona', a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huénainën noya inquitopihue'. Ina noshanta' ama ca'inasohue'. Naporahuatona', ama monshihuainasohue', Inaichin pënëanhuan'. ²¹ Iráca quëran huarë' Moisësë pënëntërinso' ya'huërin. Na'a ninanoquë a'chintapi. Nani chinoto tahuëri niyontopiso pëiquë nontopi. Napoaton ama inapita pinoinënpoaso marëhuë' ina pochin quirica a'patahua' Quisoso imapisopita pënënacaso marë'," itërin.

Pënënacaiso marë' ninshitopiso'

²² "Noyahua'. Ina pochin ninshitahua'," topi ya'ipiya. Ina quëran ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita yonquipi catoya'pi a'patacaiso marë'. "Paono, Pirnapi, inapita panantahuachina', inahuanta' ca'taina'," topachinara, "Inanta' noya," topi ya'ipi imapisopita. Napoaton cato' quëmapi'sa' nóya nipisopita huayonpi paatona' sha'huitacaiso marë'. A'naso' Sirasë. A'nanta' Cotasë. Parsapasë itopi anta'. ²³ Ina quëran quirica ninshitopi Antioquiaquë ya'huëpisopita quëtontacaiso marë'.

"Iyaro'sa'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya quiyanta' ya'huarai. Quiyaso' ca'tano'sanënpitacoi ninshitarainquëma'. Ansiano'saro'coi chachin quirica a'patarainquëma', ni'co'. Co cotioro'sanquëmahue' nipomarahue', canpitanta' Quisoso imarama' ni'ton, iyahuëpita pochin ni'nainquëma'. Ya'ipi imaramasopita Antioquiaquë, Siria parti, Sirisia parti, inatohua' ya'huëramasopita iso nanan chachin a'patarainquëma' nitotacamaso marë'.

²⁴ I'hua a'naquën isëquëran pa'pachinara, nisha a'chintërinënuëma'. 'Co Moisësë pënëntërinso' natëhuatamahuë', co Yosë huëntonënquë ya'conaramahuë', itërinënuëma'. Co quiyari a'papi-raihuë', pa'pi. Natanahuatoma', nisha nisha yonquirama'. Pirnapi Paonorë chachin huëcaton, nani sha'huitirincoi. Ipora huarë' nitotatoi, ninshitarainquëma'. ²⁵ Napoaton niyontonpatëira, catoya'pi sha'huitatoi, a'patarainquëma'. Pirnapi, Paonorë chachin ya'huëramaquë pa'pachina', inapitanta' pa'sapi. Pirnapi, Paono cato chachin nóya

quëmapisa', tënai, noya nosororai. ²⁶ Siniro Quisocriso nanamën sha'huipiso marë' na'con aparisitopi. A'naquëni no'huitona', pi'pishachin shitëpapi. ²⁷ Napoaton Cotasë, Sirasë inapita a'patarainquëma' yonquiraiso' sha'huitinquëmaso marë'. ²⁸ Nani iyaro'sa' ninontërai. Ispirito Santonta' no'tëquën anitotërincoi. Napopianachin yonquiato, ninshitarainquëma'. Co ya'ipi Moisësë pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë', tënai. Pi'pisha sha'huichinquëma' natëcamaso marë'. ²⁹ A'naquën ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco', tënai. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huënainën noya inquirinhuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuë'. Naporahuaton, ama monshihuancosohuë'. Moisësë na'con pënëntopirinhuë', inaíchín natëcaso' ya'huërin, tënai. Cotasë, Sirasë, inapitanta' inachachin pënënarínquëma'. Natëhuatama' iyaro'sa', noya nisarama'. Nani huachi," topi quiri-catatona'.

³⁰ Nani a'pahuachinara, pa'sahuatona', Antioquiaquë canconpi. Imapisopita niyontonpachinara, quirica quëtopi. ³¹ Nani nontohuachinara: "Ma noyacha pënëninpoa paya," ta'tona', nóya cancantopi. ³² Cotasë, Sirasë, inapitaso' pënëntona'piro'sa' ni'ton, hua'qui' Quisoso imapisopita pënëni. Noya pënëni ni'ton, noya noya imasapi. ³³ Hua'quimiáchin inaquë yacapatopi. Ina quëran ya'huëpi'pa' yapanantahuachinara: "Osharan paco'. Yosë noya catahuainquëma'," itopi. [³⁴ Sirasëso nipirinhuë': "Co caso' pa'shatërapohuë'," ta'ton, co pa'ninhuë'.]

Naquërachin a'chinacaso marë' paantapiso'

³⁵ Paonosos' Pirnapirë chachin hua'qui' Antioquiaquë ya'huëpi. Siniro nanamën sha'huirápi. A'napitarë chachin a'chinápi.

³⁶ Nani hua'quimiachin ya'huëhuachinara, Paonori itërin:

—Huëquë' pa'a iyasha. I'hua na'a ninanoquë Siniro nanamën sha'huirë'. Paatë' Quisoso imapisopita ni-anta'a. ¿Onpoapita'mapa? itërin.

³⁷ "Noyapa'. Pa'a nipachin. Coansha Marconta' quëpanta'a," itërin Pirnapiri.

³⁸ "Ama iya quëpa'asohuë'. I'hua pi'iquë Panpiriaquë canconpatëhuara, ya'huërin'pa' pa'mantarin. Co yacatahuarinpohuë'. Napoaton co nohuantërahuë'," itërin Paonori. ³⁹ Hua'qui' ninontopirinahuë', co napopianachin yonquiatonahuë', nisha nisha pa'pi. Pirnapiso' Coansharë chachin nanchaquë pa'sahuaton, Chipriquë canconpi. ⁴⁰ Paonosos' nipirinhuë' Sirasë nontërin ca'tanacaso marë'. Yapa'pachinara, Quisoso imapisopitari Yosë nontopi: "Isopita pa'pachina' Siniro, a'paiquë' noya pa'ina'. Nosoroaton, catahuaquë noya a'chiina'," itahuatona', a'papi. ⁴¹ Ya'ipi Siria parti pa'tatona', nisha nisha ninanoquë pa'pi. Quisoso imapisopita pënëna'piapi chiniquën cancantacaiso marë'. Sirisia partinta' paantatona', inachachin

pënëantapi. Quisoso nanamën sha'huitatona', imapisopita achinicanconpi.

Timotionta' imatërinso'

16 Ina quëran Tirpiquë pa'pi. Inaquë a'chinahuatona', paantapi. Paantarahuatona', Nistraquë canconpi. Inaquë a'na hui'napi quënanconpi, Timotio itopiso'. Inanta' Quisoso imarin. A'shinsos' cotio sanapi. Quisoso imarin anta'. Pa'pinso nipirinhuë' Crico piyapi. ² "Timotio nóya quëmapi," topi ya'ipi Quisoso imapisopita. Nistraquë ya'huëpisopita, Iconioquë ya'huëpisopitanta' napopi. ³ "Huëquë' api imaquico," itërin Paonori.

"Noyahua', pa'i canta'," tënin anta'. Inaquë na'a cotioro'sa' ya'huëpi ni'ton, Paonori sha'huitohuachina, marca acotopi. Pa'pinso' Crico quëmapi ni'ton, napopi. ⁴ A'na ninanoquë, a'na ninanoquë pa'sahuatona', pënëna'piapi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita Quirosarinquë ya'huëpisopita ninshitopiso' sha'huirapi imacaiso marë'. ⁵ Napohuachina, Quisoso huëntonëquë ya'conpisopita natëtona', noya noya imasapi. Naporahuaton aquë aquëtë na'asapi.

Ispirito Santo nohuanton, hua'narinso'

⁶ Asia parti Yosë nanamën yasha'huipirinahuë', Ispirito Santo co nohuantërinhuë' inaquë a'chinacaiso'. Napoaton Piriquia parti, Carasia parti inapita na'huëtopi. ⁷ Misia parti ya'caritonahuatona', Pitinia parti ya'pa'sapirinahuë'. Naquëranchin Ispirito Santori ya'copirin. "Co Quisoso nohuantërinhuë' inaquë a'china'huaiso'," ta'tona', co inatohua' pa'pihuë'. ⁸ Napoaton Misia parti na'huërahuatona', Toroasëquë canconpi. ⁹ Inaquë Yosë nohuanton, tashi' Paono hua'narëso pochin quënanin. Masitonia piyapi huaniarin, quënanin. "Huëquë' isëquë. Nosoroatoncoi, catahuaco," itërin. ¹⁰ Ina natanahuaton, "Yosë nohuantërincoi inatohua' noya nanan sha'huica'huaiso'," ta'toi, manorai inatohua' paca'huaiso'.

Piriposëquë a'chinpiso'

¹¹ Marë yonsanquë ya'huërai ni'ton, nanchaquë ya'conai paca'huaiso marë'. Ya'conahuato, pipirai. Panca so'ton huancoanai' nininquë canconai, Samotrasia itopiso'. Inaquë huë'ëpatërai. Tahuëririnquë pan-tarahuato, Niaporisëquë canconai. Inaquë nonshirai. ¹² Nani Masitonia parti canconpatoira, ira pa'tato, Piriposëquë canconai. Inaso' panca ninano'. Copirnorí acorinsos' ni'ton, inaquë na'a Nomaros'sa' ya'huëpi. Hua'quimiáchin inaquë ya'huërai. ¹³ Chinoto tahuëri nanihuachina, ninano quëran pipirahuato, ii' yonsanquë pa'nai. "Inaquë Yosë chinotapi," ta'toi, inaquë pa'nai. Sanapi'sa' nani niyontonpi, quënanconai. Inaquë huënsërahuato, a'chintërai. ¹⁴ A'na sanapi inaquë Yosë chinotërin, Niria itopiso'. Tiatira quëran huë'nin. Inaso' tintahuan. Ma'maro' nëmëtë' pa'ton nininsos' pa'anin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin ni'ton, Paonori a'chintohuachina, nóya

natanin. Yosë nohuanton, a'naroáchin cancanën quëran huarë' yaimarin. ¹⁵ Quisocristo imarin ni'ton, aporintërin. Pëinënquë ya'huëpisopitarë chachin aporihuanpi.

—Canta' Siniro imarahuë ni'ton, huëco' pëinëhuëquë yacapacoï, itërincoï. Na'con sha'huito-huachincoira, inaquë huachi yacaparai.

¹⁶ A'na tahuëri yonsanquë paantarai Yosë chinota'huaiso marë'. Paasocoï, a'na nanon quënanconai. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, ninotërin. Ina sanapiso a'napitari pa'anpi asacatacaiso marë'. Ninorinso marë' hua'anënpitaso', na'con canapi. ¹⁷ Nanonso' quënanahuatoncoï, imaquiarincoï. Imaritoncoï, chiniquën nonsarin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'.

—Isopita quëmapi'saso' Yosë piyapinënpita. Yosë chini chiniquën nanantërinso' nohuitatona', natëpi. A'chintarinënuëma' canpitanta' nitotatoma' cha'ëcama-so marë', itëriarin.

¹⁸ Na'a tahuëri imatoncoï, naporárin. Pinatanaton, Paonosos' no'huitëriporin. Tahuërëtahuaton, sopai itapon:

—Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, a'paaran-quën. ¡Iso sanapi quëran pipimiatëquë! itërin. Naporo chachin pipimiatërin.

¹⁹ Hua'anënpitaso nipirinhuë' no'huitopi. "Co huachi ninorinhuë' ni'ton, co huachi canarëhuahuë'," ta'tona', Paono, Sirasërë chachin masahuatona', cachiquë quëpapi ninano hua'ano'sa' nontacaiso marë'. ²⁰ Inaquë quëparahuatona', coisëro'sa' itapona':

—Isopita quëmapi'saso' cotioro'sa' ni'ton, a'chintatona', ninano' tapiapi. Nisha a'chintohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ²¹ Canpoaso nipirinhuë' Noma piyapinpoa' ni'ton, co inachintopiso' natëcaso' ya'huërinhuë', itopi.

²² Huanipapisopitanta' no'huitatona', Paono, Sirasë inapita ahuëpi. Coisëro'sarinta' camaipi. "Ai'nanpiratahuatoma', naraqüë ahuëpico'," itopi. Napohuachina inapotopi. ²³ Chiniquën ahuëpitona', tashinan pëiquë po'mopi. Po'mohuachinara, tashinan pëi' hua'an itapona': "Noya a'paiquë', ta'ahuachina'," itopi. ²⁴ Ina natanahuaton, huancánachin po'morin. Nantëna' nontëquë acatëntahuaton, catinaquë niahuitërin.

²⁵ Yono tashi' nisahuaso', parisitaponaraihuë', co sëtopihuë'. Cato chachin Yosë nontápi. Yosë chinotatona', cantarapi. Apiro'sa' natantapi. ²⁶ A'nanaya panca ocohua pa'nin. Tashinan pëi' achinicaso marë aco-topiquë huarë', nacon nacontarin. Naporo' Yosë nohuanton, ya'coanaro'sa' nii'soatëra'piapi. Ya'ipi apiro'sa' catinanëna' nii'quiritopi. ²⁷ Tashinan pëi' hua'an capayatohuachina. Ya'coanaro'sa' nii'soatopinán ni'nin. "Ya'ipi apiro'sa' capa, nani ta'api," ta'ton, sahuëninën ocoirahuaton, yanitëparin.

²⁸ Paonoriso nipirinhuë' a'naroáchin nontërin:

—¡Ama iyasha nitëpaquësohuë'! ¡Co ta'araihuë'! itërin chiniquën nontaton.

²⁹ Ina natanahuaton: "¿Naporin ti?" toshuaton, pa'yanin. "Nanparin quëshico ni'," itohuachina, piyap-

inënpitari quëpatopi. Manorahuaton, ya'conin. Pa'yanaton, ropa ropátarin. Paono pirayan isonahuaton, mosharin. ³⁰ Ina quëran cato chachin ocoirahuaton:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpo'i cha'ëca'huaso marë'? itërin.

³¹ —Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'. Ina natëhuatan, cha'ësan. Sa'an, hui'nanpita inapitarë'quën chachin cha'ësan. ³² Ina toshuaton, Quisocristo nanamën a'chintërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita natanpi.

³³ Tashinan pëi' hua'anso' noya natanahuaton, natërin. Tashi' nipirinhuë', quëparahuaton, nicarotopiso' pa'mopirin. Napohuachina, Quisoso imapi huachi ni'ton, ya'ipiya aporintërin. ³⁴ Nani aporihuanpachinara, pëinënquë quëparin. Inaquë a'carin. Yosë natëtona', ya'ipiya noya cancantopi.

³⁵ Coisëro'saso' nipirinhuë' co nitotopihuë'. Tahuërihuachina, sontaro'sa' amatahuatona', itopi: "Tashinan pëi' hua'an sha'huitonco' catoyapi i'huara po'moraiso' ocoi'in pa'ina'," itohuachinara, pa'pi sha'huitapona'.

³⁶ Ina natanahuaton, Paono itapon:

—Coisëro'sa' nanan a'patërinaco ocoia'huainquëmaso marë'. Napoaton noya pipico, itërin hua'ani.

³⁷ Paonosos' nipirinhuë' sontaro'sa' itërin:

—Co po'oana quëran pa'saraihuë'. Quiyaso' Noma piyapicoï nipiraihuë', naraqüë hui'tonpirinacoï. Co coisëquë sha'huirapiponaracoïhuë', cachiquë chachin napotërinacoï. Ina quëran tashinan pëiquë po'morinacoï. Noma piyapicoï ni'toi, co topinan ana'intinacoïsohuë' nipirinhuë'. ¿Iporaso' po'oana quëran yacoiantarinacoï ti? ¡Co'chi nohuantërai huë' paya! Sha'huitëquë' inahuara chachin huë'ina'. A'ninquëchin ocoi'inacoï, itërin.

³⁸ Sontaro'sa' paantarahuatona', coisëro'sa' sha'huitonpi: "Inapitaso' Noma piyapi'sa'," topachinara, pa'yanpi. Co topinan quëran Noma piyapi ahuëcasohuë' nipirinhuë', ahuëpi. ³⁹ Napoaton tashinan pëiquë pa'sahuatona', noya nontopi. "¿Canpitanta' Noma piyapinquëma' ti?" itohuachina, "Inacoï mini," tënin Paono. "Co'chi nitotërai huë' paya. Co nitotatoihuë' ahuërainquëma', co ahuëca'huainquëmasohuë' nipirinhuë'," itërin. Ina quëran noya ocoirahuatona', "A'na parti paco'," itopi. ⁴⁰ Napotohuachinara, tashinan pëi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niria pëinënquë paantapi. Quisoso imapisopita niyontonpachinara, pi'pian pënëantapi: "Chiniquën cancantatoma', imamiatoco'," itopi. Ina quëran pa'pi huachi.

Tisaronicaquë a'chininso marë' no'huipiso'

17 Ina quëran Anpiporisë na'huëtahuatona', Aporonianta' na'huëtaantapi. Ina quëran Tisaronicaquë canconpi. Inaquë cotioro'sa' niyontonpiso pëi' ya'huërin. ² Inachintërin nichinapon chachin cara chinoto tahuëri inaquë Paono Yosë quiricanën a'chinin.

³ —Quisocristo imaco' canpitanta'. Inaso' inápa quëran o'marin, Yosëri a'paimarinso'. Ina nohuanton, oshanënpoa marë' chiminin. Chiminpirinhuë', Yosë nohuanton, nanopiantarin. Iráca quiricanën quëran ni-

norinso chachin naporin. Inaso' Cristo, Yosëri acorinso', tënin.

⁴ A'naquën natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Na'a Crico piyapi'santa' imasapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Paono a'chininso' natanahuatona', Quisoso imasapi. Na'amiachin sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita imasapi.

⁵ A'naquën cotioro'saso nipirinahuë', co yanatëpihuë'. "Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'tona', apiratopi. Apiratatona', no'huipi. Cachiquë pa'sahuatona', no'huitërayaro'sa', chiroterö'sa', inapita itapona': "Huëco' Paono, Sirasërë chachin macatëhua' ana'intahua'," ta'tona', piyapi'sa' ayontonpi. No'huitëratona', Casono pëinënquë pa'pi. Inaquë Paono yacapatërin ni'ton, macacaiso marë' pa'pi. Ya'coana papaatahuatona', ya'conpirinahuë', ⁶ co Paono ya'huërinhuë'. Co ina quënananahuë', Casono mapi. A'napita Quisoso imapisopitanta' masahuatona', ninano hua'ano'saquë quëpapi.

—Paono ya'ipi parti pa'sárin. A'chintaton, notohuaro' piyapi'sa' anishacancantarín. Sirasënta' inachachin nisarin. Isëquënta' huë'pachinara, ⁷ Casonori pëinënquë aya'conin ni'ton, inaquë yacapapi. Isopitanta' imatona', co huachi Noma copirno natëtonahuë', nisha imasapi. "A'na copirno ya'huarin. Inaso' Quisoso," toconpi, itopi.

⁸ Piyapi'sa' natanahuatona', aquë aquëtë' no'huítopi. Hua'ano'santa' no'huítatona', Casono, a'napita imapisopita inapita chiniquën pëinënpi. ⁹ Ina quëran coriqui ma'papi ama tashinan pëiquë po'mocaiso marëhuë'. Nani pahuërëtohuachinara, a'papi.

Piriquë Yosë quiricanën na'con nontopiso'

¹⁰ Quisoso imapisopita pipirahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi. Naporo' tashi' Paono, Sirasë, inapita Piriquë a'papi. Inaquë canconahuatona', cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'pi a'chinacaiso marë'. ¹¹ Inaquë ya'huëpisopitaso nipirinhuë' nóya yonquipi. Co Tisaronicaquë ya'huëpisopita pochinhuë'. Paonori a'chintohuachina, nóya natanpi. "Paonosos' no'tëquën a'chinamara," ta'tona', nani tahuëri Yosë quiricanën noyásha nontapi no'tëquën nitotacaiso marë'. ¹² Naporahuatona', na'a cotioro'sa' natëpi. Na'amiachin Crico sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita natëpi. A'naquën Crico quëmapi'santa' imasapi. ¹³ Napopiso', Tisaronicaquë nahuinin. Cotioro'saso' natantahuatona', "Piriquënta' Paono Yosë nanamën a'chinarin," ta'tona', inatohua' pa'pi. Canconahuatona', Paono sha'huirapitona', piyapi'sa' ano'huítopi. ¹⁴ Napohuachinara, Quisoso imapisopitari a'naroáchin Paono a'papi. A'naquëni ca'tanatona', marë yonsanquë'pa' quëpapi. Sirasë, Timotio, inapitaso nipirinhuë' co pa'pihuë'.

¹⁵ Atinasë'pa' Paono ca'tanpi. Yapanantahuachinara, —Sirasë, Timotio, cato chachin sha'huítongo' manóton huë'ina', itërin Paonori. Napotohuachina, ya'huëpi'pa' panantapi.

Atinasëquë nisha nisha moshapiso'

¹⁶ Paonosos nipirinhuë' Atinasëquë Sirasë, Timotio, inapita ninararin. Ninano' conitaton, notohuaro' mamanshi quënanin. Inapita quënanahuaton, sëtërin. Inapaton, napion cancantërin. ¹⁷ Napoaton na'con pëinëntërin. Niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cotioro'sa' pochin chinotopisopitanta' natanapi. Quisoso nanamën a'chintohuachina, ninontápi. Naporahuaton, nani tahuëriya cachiquë pa'nin. Inaquë a'naya a'naya huë'pachinara, nontarin. Nisha piyapi'santa' natanapi. ¹⁸ Inaquë nisha nisha yonquipiso' a'china'piro'santa' huë'pi. A'naquën ipicorioro'sa' itopi. A'naquëonta' istoicoro'sa' itopi. Paono quënanahuatona', ninontopi.

—Iso quëmapi pa'pi nona'pi. ¿Ma'ta' tēcapon naporin? itopi a'naquën.

—Ahuën. Nisha yosëro'sa' imacaiso marë' a'chinamara, topi a'naquën. "Quisoso chiminin. Ina quëran nantantantarin," tëninso marë' napotopi. ¹⁹ A'naquënso natanahuatona', Ariopaco itopiquë quëpapi. Inaso' hua'ano'sa' niyontoyantopiquë. Paono inaquë quëparahuatona', itopi:

—¿Ma nisha nanan chachinta' a'chinan? Yanitotërai quiyanta'. ²⁰ Co onporonta' natanchinaihuë'. A'chintocoi quiyanta' nitochii, itopi.

²¹ Inaquë ya'huëpisopita nasha nanano'sa' pa'yatopi. Nisha nisha a'chinpiso' yanatanpi. Nisha piyapi'sa' huë'pisopitanta' yanatanpi.

²² Paono inaquë huanirahuaton, Atinasëquë ya'huëpisopita itërin:

"Natanco iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Canpitaso' ya'ipinquëma' na'con moshatërama', tënahuë. ²³ Cachiquë pa'patora, ya'ipi moshatëramaso' ni'nahuë. A'na artaro quënanahuë. Inaquë ninshitërama'. *ISOSO YOSÉ CO NOHUITOPIRËHUAHUË', MOSHAHUA',* tënama' ninshitatoma'. Co nohuitapomarahuë', mosharama'. Apira carinquëma' a'chinchinquëma', nohuitoco'.

²⁴ Ina Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Iráca isoro'pa', ya'ipi ma'sha isëquë ya'huërinsona' acorin. Inaso' hua'anënpoa'. Isoro'paquë ya'huërinso'pita, inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipimiáchin hua'anëntarin. Moshatopiso pëi' piyapi'sari nipi'quë co Yosë ya'huërinhuë'. ²⁵ Co piyapi ma'shanënpita nohuantërinhuë'. Co manta' pahuantërinhuë'. Inariáchin ya'ipi ma'shanënpoa' quëtërinpoa'. Ina nohuanton, nanpirëhua'. Ina nohuanton, cosharo', ma'sha, inapita ya'huëtërinpoa'.

²⁶ Iráca a'na quëmapira' ninin. Inaya quëranchin ya'ipi piyapi'sa' na'api. Nisha nisha nipisopita na'api ya'ipiro'paquë ya'huëcaiso marë'. Co'huara ya'huëyatërasëhuahuë', yonquirinpoa'. Nisha nisha parti ya'huëcaso marë' acorinpoa'. Onporosona nanpicahuasonta' yonquirin. Ina nohuanton, nanpirëhua'. ²⁷ Ya'ipinpoa' acorinpoa' ina nohuitacaso marë'. Co quënanarihuarahuë', ina na'con yonquicaso' ya'huërin. Co inaso' aquë patërinpoahuë'. Co naniantërinpoahuë'. ²⁸ Ina nohuanton nanpiarëhua', pa'nëhua', ya'huëre'hua'. A'nara' cancan yonquina'pi ninshitaton,

no'tëquën naporin: 'Canpoaso' Yosë hui'ninpita pochin ninëhua', tënin.

²⁹ Napoaton Yosënta' canpoa pochin nanpirárin anta'. Co inaso' mamanshi pochinhüè'. Mamanshisio nipirinhüè' piyapi'sari inahuara yonquinëna quëran nipi. Oro quëran, prata quëran, na'pi quëran, ina quëranpita nipi. Ama Yosëso' mamanshi pochin cancantocohüè'. ³⁰ Iráca co Yosë nohuitopihüè' ni'ton, co ana'intërinhüè'. Iporaso nipirinhüè', ya'ipi piyapinpoa' pënëninpoa': 'Co noyahuè' yonquiramaso' nani-antatoma', casáchin chinotoco, itërinpoa' Yosë. ³¹ A'na tahuëri co noyahuè' nipisopita no'tëquën ana'intarin. Nani Quisoso acorin coisë pochin nicaton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitacaso marè'. Inaso' piyapi chachin ni'ton, chiminpirinhüè', Yosëri ananpitaan-tarin. Napoaton inaso', Yosëri acorinso', tënëhua', tënin Paono.

³² "Ananpitaan-tarin," tëninso marè', "Tëhuëchachin ta'ma' ananpitëca," ta'tona', tëhuapi a'naquën. A'naquënso nipirinhüè' co tëhuapihüè'.

—A'na tahuëri a'chintaantacoi, itopi.

³³ Ina quëran Paono pa'nin. ³⁴ A'naquënso nipirinhüè' natëtona', imapi. Quisoso natëpi. A'naso' Tionisio, Aripaco hua'an nininso'. A'nanta' sanapi, Tamarisa itopiso'. A'napitanta' imasapi.

Corintoquë Paono a'chininso'

18 Ina quëran Paono pipirahuaton, Corintoquë pa'nin. ² Inaquë a'na cotio quëmapi Aquiro itopiso' quënanconin. Inaso' Pontoquë nasitërin. Sa'inso' Pirusira itopi. I'huamiáchin Itaria parti ya'huëpi. Nomaquë chachin ya'huëpirinahuè', copirno Craotiori camaitohuachina, ya'ipi cotioro'sa' pipipi. Aquiroso' ina quëran pipirahuaton, Corintoquë huë'nin. Ina pëinënquë Paono pa'nin ni'tapon. ³ Paonosos' në'mëtë' pëiro'sa' nina'pi. Aquironta' inaquë chachin sacatërin ni'ton, inaquë yacapatërin nicatahuacaiso marè'. ⁴ Nani chinoto tahuëri cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cricoro'santa' a'chintaton: "Quisoso natëco' canpitanta'," itërin.

⁵ Ina quëran Sirasë Timotiorë chachin Masitonia parti quëran canquipi. Canquihuachinara, Paono na'con na'con a'chinarin quënaimapi. Nani tahuëri cotioro'sa' Quisoso nanamën a'chintárin. "Inaso Cristo, Yosëri a'paimarinso'," itaton na'con pënënin. ⁶ Inapitaso nipirinhüè' no'huitona', Paono pinopi. Napoaton tanan-pitërin.

—Tëhuëchachin Yosë ana'intarinquëma'. Nani ya'ipi a'chintopiranquëmahuè', co yanatëramahuè' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Iporaso nisha piyapi'sa' a'chintarahüè huachi, tënin Paono.

⁷ Ina quëran co huachi cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë a'chintërinhüè'. Pipirahuaton, Tisio Costo pëinënquë pa'nin. Inaso' nisha piyapi niponahuè', Yosë chinotërin. Niyontonpiso pëi' pirayan ya'huërin. Ina pëinënquë pa'nin a'chinacaso marè'. ⁸ Cotio niyontonpiso pëi' hua'aonta' natanahuaton, natërin, Crispo itopiso'. Ina pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisoso

imasapi. Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso nanamën natanahuatona', natëpi. Natëhuachinara, aporihuanpi. ⁹ A'na tashi' Yosë nohuanton, Paono hua'narëso pochin niantarin. Siniotori chachin itapon: "Ama të'huaton, copitëquësöhuè'. A'chináquë". ¹⁰ Carinquën catahuanquën. A'naquën no'huipirinënquëonta', noya a'paiaranquën. Co insonta' nanitapaponhuè' ma'sha onpotinquënso'. Na'a piyapi'sa' isëquë yaimarinaco. Napoaton a'chintáquë," itërin. ¹¹ Napotohuachina, inaquë a'na pi'ipi miria ya'huaton, Yosë nanamën a'chinárin.

¹² Ina quëran Cariono Acaya parti hua'anëntohuachina, cotioro'sari Paono no'huitona', niyontonpi. Ina masahuatona', hua'ano'sataquë quëpapi ana'intacaiso marè'.

¹³ —Moisësë iráca pënënincoiso pochin Yosë chinotërai. Iso quëmapi so nipirinhüè' nisha a'chinarin. Piyapi'sa' anishacancantarin, itopi.

¹⁴ Paonori yanontapirinhüè', hua'ani itapon: —Canpita cotioro'sanquëma' co yanatananquëmahuè'. Paso' quëmapi co noyahuè' ninin naporini, nata'into'huè'. Ihuatërin, ahuëtërin, inaporin naporini tëhuëchinsos', natanacaso' ya'huè'itonhuè'. ¹⁵ Nipirinhüè', nisha nisha nanan cotioro'sanquëma' ya'huëtërinquëma'. Nipënënamaso' quiricanta' ya'huëtërinquëma'. Co caso' nohuantërahüè' ina yonquica'huaso'. Canpita capini anoyatoco', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'parin. ¹⁷ Na'a piyapi'sari ni'sapi. Ni'sahuatona', cotio niyontonpiso pëi' hua'an mapi, Sostinisë itopiso'. Masahuatona', inaquë chachin ahuëpi. Carionori nicaponahuè', co manta' tëninhüè'. Co ina yonquirinhüè'.

Antioquiaquë paantapiso'

¹⁸ Hua'qui' Paono inaquë ya'huantarin. Ina quëran Quisoso imapisopita nontahuaton, pa'nin huachi. Aquiro sa'inë chachin pa'pi anta'. Nanchaquë Siria parti yapantapirinhüè'. Sincriaquë canconahuaton, Paono noyá niya'itërin. Yosë sha'huitërinso' nanirin ni'ton, naporin. Ina quëran nanchaquë ya'conpi. ¹⁹ Ipiisoquë canconpachinara, nonshipi. Aquiroso' sa'inë chachin inaquë quëparitërin. Paonosos' yapaan-tahuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, a'chintërin. Cotioro'sarë' ninontopi. ²⁰ "Hua'qui' ya'huaton, a'chintaantacoi," itopirinhüè', co nanitërinhüè'. ²¹ "A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, huëantarahuè'," tënin.

Ina quëran nanchaquë ya'coantarahuaton, paan-tarin. ²² Sisariaquë nonshiconahuaton, Quirosarinquë pa'nin. Ya'ipi Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' nontërin. Ina quëran Antioquiaquë paantarin.

²³ Hua'quimiáchin inaquë ya'huërin. Ina quëran naquëranchin yonquirin paaton nasha imapisopita nicacaso marè'. Carasia parti pa'sahuaton, pënëna'piarin. Naporahuaton, Piriquia partinta' pa'sahuaton, pënëna'piarin. A'naya a'naya ninanoro'saquë Quisoso imapisopita achinicanana'piarin. Achinicananpachina, noya noya imasapi.

Aporosë Ipiquoë pënëntërinso'

²⁴ Naporo' tahuëri'sa' a'na cotio quëmapi Ipiquoë pa'nin, Aporosë itopiso'. Aricantriaquë nasitërin. Noyá nitotërin a'chinacaso'. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' noya nitotërin. ²⁵ Siniroo iranën anitotopi ni'ton, a'ninquëchin nanamën a'chintarin. Ya'ipi cancanën quëran a'chinin. Quisoso naporinso' no'tëquën a'chinaponahuë', Coansha aporintërinso' a'chinin. ²⁶ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, chiníquën cancantaton, a'chinpirinhuë'. Pirusira, Aquiro, inapitari natanahuatona': "Co ya'ipi Quisoso nanamën nitochätërarinhuë'," ta'tona', pëinënquë quëpapi. Inaquë ya'ipi Quisoso nanamën a'chintopi no'tëquën nitotaton, Yosë iranën pa'tacaso marë'. Ina natanahuaton, natërin. ²⁷ Ina quëran Acaya parti yapa'sarin a'chinacaso marë'. "Acaya parti a'chinchi, topirahuë'," topachina: "Noya iyasha. Noya paquë'," itopi Quisoso imapisopitari. Naporahuatona', quirica ninshitopi quëtontacaiso marë'. "I'huata, iyaro'sa'. Aporosë huë'pachin, noya nontoco'. Inanta' Quisoso imarin ni'ton, noya natanco'," itopi ninshitona'. Quirica ma'patahuaton, Acaya parti pa'nin. Inaquë Quisoso imapisopita quënanconin. Yosëri catahuarin ni'ton, Quisoso imapi. Inapita quënanconahuaton, noya a'chintaton, achinicananarin. ²⁸ Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë quiricanën a'chinárin. "Íráca quëran huarë' Cristo o'macaso' ninopi. Iporaso' nani o'marin. Inaso' Quisoso," ténin. Quiricanën quëran anitotërin. Noya noya a'chinin ni'ton, cotioro'sa' co nanitopihuë': "Nonpiánin" ta'caiso'.

Ipiquoë Paono a'chininso'

19 Aporosë Corintoquë ya'huaso', Paono huancoro ira pa'tahuaton, Ipiquoë canconin. Inaquë na'amiáchin imapisopita quënanconin.

²—Quisoso natëhuatamara, ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? itërin.

—Co Ispirito Santo nohuitëraihuë'. Co ina a'chintërinacoihuë', itopi.

³—¿Ma'ta' natëhuatamara aporihuanama? itërin.

—Coansha pënëntërinso' natëtoi, aporihuanai, itopi.

⁴—Coanshaso pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Ina quëran aporintërin. Nipirinhuë', co inasáchin sha'huirinhue'. "Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina imaco'," itërin anta'. Napoaton Quisoso imaco', itërin Paonori.

⁵Ina natanahuatona': "Siniroo Quisoso imasarai. Ina natëarai huachi," ta'tona', aporihuanpi. ⁶Ina quëran Paonori së'huamotohuachina, Ispirito Santori ya'coancantimarin. Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonpi. Co nitotopirinahuë', a'naroáchin nonpi anta'. Naporahuaton, Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso marë'. ⁷Shonca catoya'pi pochin napopi.

⁸Hua'qui' inaquë Paono ya'huërin. Cara yoqui pochin cotioro'sa' a'chintárin. Nani simana niyontonpiso

pëiquë pa'nin. Co tē'huatonhuë', a'chintárin. "Yosë yahua'anëntërinquëma'. Ina marë' Quisoso a'paimarin. Ina imaco'," itarin. ⁹A'naquënso nipirinhuë' co natan-tochináchinhuë' cancantatona', co yanatëpihuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, no'huitopi. No'huitatona', —Co Quisoso nanamën imacaso' ya'huërinhuë', toconpi. Napoaton Paonori patërin. Quisoso imapisopita quëparahuaton, iscoira pëiquë pa'nin. Tirano a'chinquë paaton, nani tahuëri a'chintárin. ¹⁰Cato' pi'ipi inaquë ya'huaton, a'chinin. Siniroo nanamën ya'ipi Asia parti nahuinin. Cotioro'sa' natan-topi. Na'a nisha piyapi'santa' natantopi. ¹¹Yosë nohuanton, Paono nani ma'sha nanitapararin. Cania'piro'sa' së'huahuachina, a'naroáchin noyatopi. ¹²Panionën, a'morinso', inapita tëranta' quëparahuatona', cania'piro'sa' quëtonpachinara, a'naroáchin noyatopi. Sopairo'santa' pipipi.

¹³A'naquën cotioro'santa', sopairo'sa' yaa'papi. Paono nicatona', yanonanpi. A'naquënso' Isipo corto hua'an hui'ninpi napopi. Canchisë hui'ninpi chachin napopi. Co Quisoso imaponaraihuë', sopairi ya'coancantërinso' itapona': "Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'paarainquën. Ina nanamën Paononta' a'chinarin. Napoaton pipiquë huachi," itopirinahuë', ¹⁵sopairi a'panirin: "Quisoso nohuitërahuë'. Paononta' nohuitëranquëmahue'," itërin.

¹⁶Ina tosahuaton, quëmapi hua'yantërinsoari pashita'parin Inapotaton, canchisëya'pi chachin manin. Chiníquën ahuëaton, pë'shara'piarin. A'naya'piáchin niponahuë', canchisëya'pi minsërin. A'mopisonta' oshato oshatotërin. I'nanpirapi ta'api. ¹⁷Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', inapita natanahuatona', pa'yanpi. "Siniroo Quisoso chini chiníquën nanantërin," topi.

¹⁸Ina quëran na'amiáchin Quisoso imapisopita huë'pi. "Quiyanta' pënotopiraihuë'. Co noyahuë' ninaiso' a'poarai," itopi. ¹⁹A'naquënso' pënoton quirica ya'huëtopi. Inapita a'porahuatona', quëntapi ahuiquitacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' nicasoi', ahuiquitopi. Pa'tërinso pichihuachinara: "A'natërápo shonca huaranca coriqui prata quëran nininso pa'tërin," topi. ²⁰Pënotono'santa' pënotopiso' a'porahuatona', cancanëna quëran huarë' imasapi ni'ton, Siniroo nanamën ya'ipi parti nahuinin. Na'con na'con imasapi.

²¹Ina quëran Paono yonquirin a'napita imapisopita ni'coantacaso marë': "Masitonia parti ni'coantarahuë'. Acaya partinta' nisha nisha ninanoquë imapisopita niantarahuë. Nani pënëantahuato, Quirosarinquë paantarahuë. Ina quëran Nomaquë'pa' paca'huaso' ya'huërin," ténin. ²²Timotio, Irasito, inapitari inaquë catahuapirinahuë', Paonori a'parin Masitonia parti imapisopita a'chintacaiso marë'. Inaso nipirinhuë', hua'quimiachin Asia parti quëparitantararin.

Artimisa moshapiso'

²³Naporo' na'a piyapi'sa' Siniroo imasapi ni'ton, mamanshi moshana'piro'sa' no'huitopi. ²⁴Inaquë

moshapiso' Artimisa itopi. Na'a mamanshi nina'piro'sa' ya'huëpi. Mamanshi pëia'huaro'sa' prata quëran nonanpi. Ina pa'اناتona', na'con canapi. A'nara' Timitirio itopi. ²⁵ Inari ya'ipi piyapinënpita ayontonin. A'napita ma'sha nina'piro'santa' amatërin. Ya'ipi niyontonpachinara, itapon: "Ni'co', iyaro'sa'. Mamanshi ninëhua quëran na'con canarëhua'. ²⁶ Paonosonipirinhuë' isëquë huëcaton, pënëntarin. 'A'naíchin Yosë ya'huërin. Piyapi'sari nipiso' co inaso' Yosëhuë', tosarín, natanama' canpitanta'. Ya'ipi Asia partinta' nahuinin. Na'a piyapi'sa' natanahuatona', natëpi. Natëtona', mamanshi a'popi. ²⁷ Napohuachina', co huachi noya ni'sarinënpohuë'. Co onpopinchin canarihuahuë'. Artimisaonta' naniantapi. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi asiaro'sa' moshapiso'. Ya'ipi parti quëran nohuitopi. Aquëtë chachin Paono natëhuachina', co huachi moshato pëiquë huë'sapihuë'. Artimisa nóya nipirinhuë', co huachi moshapihuë', itërin.

²⁸ Natanahuatona', Paono chiniquën no'huipi. "¡Ma noyacha Artimisasoyaya! Ina chinotërëhuaso'," tosapi chiniquën nonatona'.

²⁹ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noncaropi. No'huitatona', Paono ca'taninsopita mapi, Acayo, Aristarico inapita itopiso'. Inapitaso' masitoniaro'sa'. Chiniquën masahuatona', huëntëntërahuatona', niyontonpiso i'iratëquë quëpapi. ³⁰ Paononta' piyapi'sa' nontapon yapa'pirinhuë', Quisoso imapisopitari to'shitëatona', ya'copipi. "Ama paquësohuë'," itopi. ³¹ A'naquën Asia parti hua'ano'santa' Paono amiconënpita ni'ton, nanan a'patopi. "Ama niyontonpiso i'iratëquë pa'insohuë'," itopi. ³² Piyapi'saso' noncaroápi. Nisha nisha nonsápi. Na'con na'con piyapi'sa' co nitotatonaraihuë', "¿ma'marëcha niyontonëhua' nicaya?" topi. ³³ Ina quëran cotio hua'ano'saso', Aricantro itopiso camaipi piyapi'sa' nontacaso marë'. Napoaton huancánachin huanirahuaton, anquirarin piyapi'sa' ta'tacaiso marë': "Co quiya tëhuëraihuë'," ta'caso' yonquipirinhuë', ³⁴ "inaso' cotio quëmapi," ta'tona', co yanatanpihuë'.

"¡Ma noyacha Artimisasoyaya! Ina chinotërëhuaso'," tosapi chiniquën nonatona'. Cato' ora pochin na-porápi.

³⁵ Parisi quëran ninshitona'pi hua'ani atonirin. Atonirahuaton, itapon: "Tëhuëenchachin iyaro'sa', Artimisasochini chiniquën nanantërin. Inaso ya'ipiya quëran nitotopi. Iráca inápa quëran anotimarin. Iso ninanonënpoaquë chachin anotimarin ni'ton, canpoari a'pairëhua'. ³⁶ Ya'ipiya nitotopi ni'ton, ama huachi no'huitocosoquë'. Ama topinan quëran ahuëtocosoquë'. ³⁷ Isopita quëmapi'sa' quëpiramahuë'. Co Artimisa sha'huirapipihuë'. Co moshato pëiquë ihuatopi huë'. ³⁸ Timitirio, mamanshi nina'piro'sa', inapitari yasha'huirapihuachina', coisëquë pa'ina'. Hua'ano'santa' ya'huërapí. Inaquë quëparahuatona', sha'huirapina'. ³⁹ Aquëtë huarë' nanan ya'huëhuachin, hua'ano'sa' niyontopiquë natanco'. ⁴⁰ Ipora tahuëri topinan quëran noncaroarama'. Co manta' onpocasoquë' nipirinhuë', naporama'. Ni'cona, copirno no'hui-

huachinpoa'. ⁴¹ Ya'huëramaquë paco'," topachina, yanquëëpi.

Masitonia parti, Crisia parti, inaquëpita a'chiantarinso'

20 Piyapi'sa' nani yanquëëhuachinara, co huachi no'huitantapihuë'. Ina quëran Paono yapaantarin. Ya'ipi imapisopita amatahuaton, achinicananin. Ina quëran "Pa'sarahuë huachi," topachina, "Osharan paquë'," itohuachinara, Masitoniaquë pa'nin. ² Masitonia parti pa'taton, pënëna'piarin achinicananacaso marë'. Inapotaton, Crisia parti canconin. ³ Inaquë cara yoqui yacapatërin. Ina quëran Siria parti yapa'pirinhuë'. Nanchaquë yaya'conaso', cotioro'sari yatëpapiso' natantërin. Napoaton co inaquë pa'ninhuë'. "Masitonia parti paantarahuë," ta'ton, ira pa'tërin. ⁴ Na'a piyapi'sari ca'tanpi. Sopatiro (Pirro hui'nin, Piriaguë ya'huërinso'), Aristarco, Sicono, (Tisaronicaquë ya'huëpiso'), Acayo (Tirpiguë ya'huërinso'), Timotio, Tiquico, Tropimo (Asia parti ya'huëpiso') inapita Paono ca'tanpi. ⁵ Inapitaso' quëchitërahuatona', Troasëquë ninarinacoi. ⁶ Pita tahuëri nanihuachina, Piriposë quëran pipirai. Naporo' nisha pan ca'sapi, co ahuëpocatopisohuë'. Nanchaquë ya'conahuato, marë pa'tërai. A'natërápo tahuëri quëran Troasëquë canconahuato, inapita quënanconai. Inaquë a'na simana ya'huërai.

Hui'napi inapa quëran anotërinso'

⁷ Tomio tahuëri nanihuachina, niyontonai Quisoso chiminso' yonquiatoi coshata'huaiso marë'. Naporo' Paonori a'chintarin: "Tashiraya pa'sarai," ta'ton, yono tashiquë huarë' a'chinin. ⁸ Inapa pë'satë' pëiquë niyontonai. Inaquë na'a nanparin orotarin. ⁹ A'na hui'napi Iotico itopiso', huintanaquë huënsëápirinhuë', Paono hua'qui' a'chinpachina, inaso huë'ëi' iquitaton, iquëtërarin quëran anotërin. Cara pa'cotë quëran anotohuachina nohuararahuatona' nimapirinahuë', chiminin quënamapi. ¹⁰ Paononta nohuararahuaton, ipomarin.

—Ama pa'yancosohuë', nanpiarin, itërin piyapi'sa'.

¹¹ Ina quëran pëiquë nanpëonantarin. Quisoso chiminso' yonquiatona', coshatopi. Nani coshatohuachinara, ninontatona', tahuërianpitopi. Ina quëran pa'nin. ¹² Hui'napi naniantarinso' ya'huërinquë quëpantapi. Napoaton co sëtopihuë'. Noya cancantopi.

Miritoquë pa'naiso'

¹³ Nani Paono sha'huitërincoi: "Canpita'ton potiquë paco'. Asoquë ninataco," itohuachincoira, pa'nai. Inaso nipirinhuë' ira pa'tërin. ¹⁴ Asoquë canconahuato, ninarai. Paononta' canconpachina, nanchaquë ya'conahuarincoi. Ina quëran Mitiriniquë canconai. ¹⁵ Tahuëririnquë Quio notënanquë na'huërai. Ina tashiraya Samosëquë canconai. Ina huënihuaninquë Miritoquë nonshirai. ¹⁶ "Nanitohuato, Quirosarinquë Penticostisë tahuëri yana'huërahuë," ta'ton, co Paono

nohuanterinhuë' Asia parti hua'quicaso'. Napoaton manorahuato, co Ipiשוquë nonshiraihuë'.

Ansiano'sa' Ipiשוquë ya'huëpisopita pënënahuaton, patërinso'

¹⁷ Miritocuë nonshirahuaton, Ipiשוquë nanan a'parin. "Ya'ipi ansiano'sa' sha'huitëquë huë'ina'," itërin. Sha'huitonpachinara, a'naroáchin huë'pi Paono nicacaiso marë'. ¹⁸ Huë'pachinara, Paonori itapon: "Iporaso' iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma', noya natanco. Ya'nan Asia parti canquirahuë quëran huarë' nohuitëramaco. Ya'ipi ninahuëso' ni'nama'. Ya'ipiya nitotërama'. Co caso' chirorahuë'. Nani tahuëri pënënanquëma'. ¹⁹ Quisocristoíchin natëto, Yosë marë' sacatërahuë. Co a'napita nocanahuë'. 'Caso' noya noyaco,' co tënahüë'. A'na tahuëri sëtato, na'nërahuë. Cotioro'sa' na'con chinotërinaco tëpainacoso marë'. Chiníquën aparisitërinaco. ²⁰ Napotopirinacohüë', ahuantato pënënanquëma'. Co t'ëhuato, ta'tërahuë'. Quisoso nanamën no'tëquën sha'huitëranquëma' noya imacamaso marë'. Niyontonpatamara, a'chintëranquëma'. Naporahuaton, a'naya a'naya pëinëmaquënta' paato, a'chintantëranquëma'. ²¹ Co cotioro'saráchin pënënahüë'. Cricoro'santa' pënënahüë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Siniro Quisoso natëco huachi. Inasáchin anoyacancantërinpoaso', itëranquëma'. Ya'ipinquëma' a'chintëranquëma'. ²² Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo natëto, Quirosarinquë pa'sarahüë. Ma'sona onpotaponaco nimara, co caso' nitotërahuë'. ²³ Nisha nisha ninanoro'saquë pa'patora, Ispirito Santo nohuanon, sha'huitëra'piarinaco: 'Quirosarinquë pa'patan, tashinan pëiquë po'moarinenquën, chiníquën aparisitarinenquën,' itërinaco. ²⁴ Yatëpaporinacohüënta', co caso' t'ëhuatërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Siniro Quisoso natëa'huasoáchin cantëntërahuë. Iráca ina sha'huitërinco a'china'huaso marë'. 'Yosëri ya'ipi piyapi nosoroaton, anoyacancantacaso' nohuanterin. Ina noya nanan chachin a'chintonquë', itërinco. Napoaton paato, a'chintárahüë. Co chimina'huaso' t'ëhuatërahuë'.

²⁵ Hua'qui' ya'huëramaquë pa'sápato, Yosë hua'anëntërinpoaso' a'chintopiranquëmahuë', apira pa'sarahüë huachi. Co huachi quënanaramacohüë'. ²⁶ Ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' nani sha'huitëranquëma'. Napoaton no'tëquën itëranquëma'. Insosona co natëhuachinahuë', ina marë' co Yosë ana'intarincohuë'. Inahuara tëhuënënaquë nina'intapi. ²⁸ Canpitanta' ni'cona pi'pian tëranta' Yosë naniantotama'. Quisoso imapisopitanta' noya ni'co'. Ispirito Santo nani acorinquëma' hua'anën pochin nicacamaso marë'. Inapitanta' Yosë huëntonënuquë ya'conpi. Quisoso chiminatón, aya'coninpoa'. ²⁹ Nani pa'pato, co noyahuë' quëmapi'sa' huë'sapi. Canoniri ma'sha maninso pochachin yacoiarinenquëma'. Pa'sápatona', anishacancantapi. Co nosoroarinënuquëmahuë'. Ina nani nitotërahuë. ³⁰ A'naquëonta' Quisoso imaponaraihuë', a'porahuatona', nisha a'chinapona'. Yanonpintarinënuquëma'. In-

ahua' imacamaso marë' napotarinënuquëma'. ³¹ Napoaton iyaro'sa', ni'cona nonpintochinënuquëma'. Cara pi'ipi catahuanquëma'. Tahuërirë chachin, tashirë chachin pënënanquëma'. Na'con nosororancuëma' ni'ton, na'nëto, a'naya a'nayanquëma' pënënanquëma'. Ina yonquiatoma', nipënëncu', nicatahuaco'.

³² Pa'pato, Yosë noya a'painquëma'. Quiricanën quëran nontarinquëma'. Ina quëran nosororinpoaso' anitotarinpoa'. Ina natëhuatama', achinicananarinquëma'. Oshaquëran noya noya cancantarama'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Ina nohuanon, a'na tahuëri ya'ipi sha'huitërinpoaso' noya acotarinpoa'. ³³ A'chintohuatënuquëmara, co aquëtë' coriqui yonquirahuë'. A'na piyapi coriquinën co nohuanaparahuë'. Co a'mopiso tëranta' noyap-atërahuë'. ³⁴ Caora sacatonëhuë quëran coshatërahuë, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Ca'tanincosopitanta' quëtërahuë. Ina nitotërama'. ³⁵ Canpitanta' nonanco. Sacatatoma', pahuantërinopita ma'sha quëtoco'. Siniro Quisoso noninso' yonquico'. 'A'napita ma'sha topinan quëtohuachinquëma', noya cancantërama'. Nipirinhuë', canpitarinta' nosoroatoma', topinan quëtohuatama', noya noya cancantarama', tënin Quisoso," itërin Paonori.

³⁶ Ina tosahuaton, inapitarë chachin isonin. Napohuachinara, Yosë nontërin inapita catahuacaso marë'.

³⁷ Naporu' ya'ipiya sëtatona', na'nëpi. Paono iporahuatona', apinopi. ³⁸ "Co huachi quënanaramacohüë'," tëninso marë' na'con sëtopi. Ina quëran nanchaquë huarë' imapi.

Co t'ëhuatonahuë', Quirosarinquë paantariso'

21 Imapisopita nani nontahuato, panca nanchaquë pipirai. Cosëquë no'tëërai. Tahuëririnquë Notasëquë canconai. Ina quëran Pataraqüë canconahuato, nonshirai. ² Inaquë a'na nancha quënancoantarai, Pinisia parti yapa'sarinso'. Inaquë ya'conahuato, paantarai. ³ Chipri so'ton notërahuato, ahüënan quëran na'huëtërai. Pa'sahuato, Siria parti canconai. Tiroquë ma'sha oshicaso' ni'ton, inaquë nonshirai. ⁴ Quisoso imapisopita quënanconahuato, inaquë a'na simana pochin yacapatonai. Ispirito Santo nohuanon, Paono pënëncu': "Ama Quirosarinquë paquësohuë', aparisitochinën," itopirinahuë'. ⁵ Simana nanihuachina, paantarai. Yapa'patëira, ninano yonsanquë huarë' imarinaco. Sa'inarë chachin, hui'ninpitare chachin ca'taninaco. Nonshinanquë isonconahuato, Yosë nontërai. ⁶ Ina quëran imapisopita nontahuato, nanchaquë ya'coantarai. Ya'huëhuano'saso nipirinhuë' ya'huëpi'pa' paantapi.

⁷ Tiro quëran pipirahuato, Torimaitaquë canconai.

Imapisopita nontahuato, a'na tahuërira' i'huatonai.

⁸ Tahuëririnquë pipiantarahuato, Sisariaquë canconai.

Inaquë nonshirahuato, Pinipi pëinënuquë yacapatonai.

Inaso' iráca Quirosarinquë acopi ca'tano'sa' catahuacaso marë'. Canchisëya'pi acohuachinara, inanta' acopi.

Iporaso huachi noya nanan sha'huirárin. ⁹ Catapini hui'ninpiya ya'huëtërin. Nano'sa' niponaraihuë', co

so'yapihuë'. Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaïso'.¹⁰ Inaquë hua'quimiáchin ya'huasocoi, a'na pënëntona'pi Cotia parti quëran o'marin, Acapo itopiso'.¹¹ Huë'sahuaton, Paono sintoronën ocoirahuaton, inaora tanpaquën nantënë chachin nitonporin.

—Ispirito Santo nohuanon iyasha, ninorahuë. Quirosarinquë pa'patan, sintoronënuë nitonporahuëso pochachin cotioro'sa' tonpoarinënuë. Nisha piyapi'saquë yo'coaninënuë ana'intinënuënsomarë', itërin.¹² Natanahuato: "Ama Quirosarinquë paquësohuë'," itopiraihuë'. Inaquë ya'huëpisopitarinta' inachachin napotopirinahuë', co yanatërincoihuë'.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nëtoma' asëtaramaco? Ama huachi na'nëcosohuë'. Inatohua' pa'pato, yatonpoarinaco. Nipirinhuë', yapa'sarahuë'. Siniro Quisoso imarahuëso marë' yatëpapirinacohuënta', pa'sarahuë', itërincoi.¹⁴ Hua'qui' nontopiraihuë', inachachin yonquirin ni'ton:

—Noyahua'. Siniro nohuanotihuachin, paquë nipachin, itërai.

¹⁵ Ina quëran ma'shanëhuëpita taparahuato, Quirosarinquë paantarai.¹⁶ Pa'patoira, a'naquën imapisopita ca'taninacoi. Mason pëinënuë quëparinacoi yacapata'huaiso marë'. Inaso' Chipri quëran huë'nin, iráca imarinso'.

Santiago nontërinso'

¹⁷ Quirosarinquë canconpatoira, imapisopita nóya nontërinacoi. Huë'naiso marë' noya cancantopi.

¹⁸ Tahuëririnquë Paono pa'nin Santiago nicapon. Quiyanta' pa'nai. Ya'ipi ansiano'sa' inaquë nani niyontonpi.¹⁹ "Huë'cama, iyaro'sa'," itahuaton, Paonori itantapon: "Nani hua'qui' Quisocristo nanamën a'chinahuë'. Nisha piyapi'sa' a'chintëra'piarahuë. Yosë catahuarincoi ni'ton, noya natanatona', na'a imasapi huachi," itërin. Ya'ipi a'chininso' sha'huitërin.

²⁰ Natanahuatona', "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, nisha piyapi'santa' imasapi paya," topi a'naya a'naya. Ina quëran itantapi:

—Noya iyasha nipirinhuë', isëquë na'a huaranca cotioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', Moisésë iráca pënëntërinso' yanatëpi anta'. "Inanta' natëcaso' ya'huërin," topi.²¹ Inapitaso' nonpin nanan natantopi. "Paono nisha piyapi'sa' ya'huërinquë paaton, cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha a'chintërin. 'Moisésë pënëntërinso' a'poco'. Ama huachi hui'namapita marca acotocosohuë', tënin Paono pënëntaton. Co nohuanterinhuë' iráca napopiso' natëcaïso'," topi, natantopi.²² ¿Ma'ta' iporaso' onpoa'ahua' nonpintopiso' ama natëcaïso marëhuë'? Huë'nanso' onpopionta' piyapi'sa' nitotapona'.²³ Nani yonquirai ni'ton, natancoi sha'huichinquë ma'sona nicamaso'. Catapini quëmapi'sa' isëquë ya'huëpi. Nani Yosë nontopi ma'sha nicacaiso'.²⁴ Inapita quëparahuaton, catahuaquë' iráca pënëntërinso' natëcaïso marë'. Yosë chinotopiso pëiquë quëparahuaton, pahuërapitëquë' ma'sha Yosë marë' tēpacaiso'. Ina quëran niya'irapi. In-

apotohuatan, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinënuë. "Paononta' Moisésë pënëntërinso' natërin. Nonpin nanan natantërehua'," tosapi.²⁵ Nisha piyapi'saso nipirinhuë' nani ninshitërai. "Quisocristo imapatama', co ya'ipi iráca pënëntërinso' natëcamaso' ya'huërinhuë'. Isoíchin sha'huichinquëma' ama nicacamaso marëhuë'. A'naquën ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco'. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huëninën noya inquipirinahuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuë'. Naporahuaton, ama monshihuanacosohuë'. Cotioro'sacoi pënëntëraïso' na'con ya'huëpirinhuë', ináíchin natëcamaso' ya'huërin," tēnai, nisha piyapi'sa' ninshitato, itërin Santiacori.

Paono mapiso'

²⁶ Itohuachina, "Noyahua'. Napo'i nipachin," itërin Paonori. Tahuëririnquë catapiniya'pi quëparin. Iráca pënëntërinso' natërahuatona', Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi. Ya'conahuatona', corto hua'an sha'huitopi: "Canchisë tahuëri huë'sápoi Yosë camaitërinso' natëtoi oshanëhuëi inquica'huaiso marë'. Tahuëri nanihuachin, ma'sha quësarai canpitari tēpatoma' ahuiquitamaso marë'," itopi.

²⁷ Canchisë tahuëri nanirihuachina, Yosë chinotopiso pëiquë paantapi. Inaquë a'naquën cotioro'sa Asia parti quëran huë'pisopitari quënanpi. Paono quënanahuatona', mapi. Ya'ipi piyapi'sa' ano'huitopi.²⁸ "¡Huëco' iyaro'sa' catahuaco! Iso quëmapi ya'ipi parti paaton, nisha a'chinarin. 'Cotioro'saso' co no'tëquën a'chinpihuë'. Moisésë pënëntërinso' a'poco', tënin. Naporahuaton, Yosë chinotopiso pëi' co huachi noya ni'ninhuë'. Ni'cochi. Crico piyapi'sa' isëquë chachin ichiya'conin ni'ton, Yosë pëinën tapiarin. Co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhuë'," toconpi.

²⁹ I'hua Paonori Toropimo quëparahuaton, ninano' pa'tërin, cotioro'sari quënanpi. Ipiquoë ya'huërin ni'ton, Crico piyapi inaso'. "Nisha piyapi nipirinhuë', Yosë chinotopiso pëiquë ichiya'conin," tēcatona napopi.

³⁰ Natanahuatona', notohuaro' piyapi'sa' no'huitopi. Yosë chinotopiso pëiquë ta'arahuatona', Paono mapi. Masahuatona', ocoicaiso marë' ohuararachinpi. Nani ocoihuachinara, ya'coana oncotopi.³¹ Paono yatëparapiso', capitan hua'anso' natantërin. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita yaniahuerapi, natantërin.³² Natanahuaton, sontaro'sa', capitano'sa', inapita amatahuaton, quëparin. Ta'arahuatona', piyapi'sa' niyontonpiquë pa'sapi. Sontaro'sa' ya'caritërahuchinara, cotioro'sari quënanahuatona', co huachi Paono ahuëpihuë'.³³ Capitan hua'ani canconahuaton, Paono maconin. "Cato' catinaquë tonpotanpatëquë'," itohuachina, a'na sontarori nitonpotanpatërin. Inapotohuchinara, capitanso' piyapi'sa' natanin: "¿Ma'ninta' iso quëmapi? ¿Ma'ta' onporinso'?" tënin.³⁴ Napoaponahuë', chiniquënonatona', nisha nisha sha'huitopi. Noncaroapi ni'ton, co nanitërinhuë' no'tëquën

natanacaso'. Napoaton: "Sontaro'sa' ya'huèpiquè què-paco'," itèrin. ³⁵ Quèpahuachinara, ya'ipi piyapi'sari imasapi. "Tèpachinaco'," itèrapi. Pèi' nanpènanquè canconahuatona', na'con na'con no'huitona', yaahuèpi. Napoaton sontaro'sari Paono inápaquè pitètèrahua-tona', quèpapi.

No'huitona'piro'sa' nontèrinso'

³⁷ Pèiquè yaya'conpachinara, Paonori capitan itapon: —Sinioro capitan, pi'pian nonchinquèn topirahuè', itèrin.

—¿Crico nananquè nonan ti? itèrin.

—Ina nananquè mini nonahuè, itèrin.

³⁸ —Iquipito piyapinquèn ta'ma topirahuè'. Inaso' i'huamiáchin copirno no'huiton, catapini huaranca tirocoro'sa', inotèro parti quèparin, itèrin.

³⁹ —Co inacohuè'. Caso' cotio quèmapico. Tarsoquè nasitèrahue. Inaso' panca ninano', Sirisia parti ya'huèrinso'. Ya'ipi piyapi'sa' nohuitopi. Isopita piyapi'sa' nonchi, topirahuè', itèrin.

⁴⁰ "Inta nipachin, nontèquè," itèrin. Paono nanpènanquè huanirahuaton, anqui anquita'parin. Piyapi'sari ni'sahuatona', copica topi huachi. Napo-huachinara, Paonori cotio nananquè itapon:

22 "Natanco iyaro'sa', apiro'sa', pi'pian yanontèran-quèma'. Caso co manta' onporahuè'," tènin.

² Cotio nananquè nonsarinso natanahuatona', aquè aquètè ta'topi. Napo-huachinara, itaantarin:

³ "Canta' iyaro'sa' cotio piyapico. Tarsoquè nasitèrahue. Sirisia parti nasitopirahuè', isèquè huècato, hui'napitèrahue. Maestro Camariro a'chintèrinco. Shimashonènpoa' pènèntèrinso chachin ya'ipi a'chintèrinco. Hua'huatapo quèran huarè' chiniquèn Yosè yonquirahuè. A'naya tèranta' nisha yonquihuachinara, canpita pochachin no'huirahuè. ⁴ Iráca na'a Quisoso imapisopita aparisitèrahue. Yatèparahuè. Quèmapi'sa' tonporahuato, tashinan pèiquè po'morahuè. Sanapi'sa' quèran huarè' inaquè po'morahuè. ⁵ Yanitotohuatama', corto hua'an chini chiniquèn nanantèrinsonta' inachachin sha'huitarinquèma'. Cotio ansiano'santa' nitotopi. Inapitaso' quirica ninshitèrinaco iyaro'sa' Tamascoquè ya'huèpisopita quètona'huaso marè'. Inatohua' pa'nahuè Quisoso imapisopita maca'huaso marè'. 'Tonporahuato, Quirosarinquè quèmaarahuè ana'inta-caiso marè', ta'to, pa'nahuè.

Quisosori ya'notèrinso' sha'huiantarinso'

(Hechos 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Pa'sápatoi Tamascoquè ya'caritèrarai. Camotèchin nisahuaso', a'naroáchin inápa quèran huènaráchin huènaráchin a'pintèrinco. ⁷ No'paquè anotahuato, inápa quèran nontèrincoso' natanahuè. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?' itèrinco. ⁸ '¿Inquènta' quèmaso' Sinioro?' itèrahue. 'Ca Quisosoco, Nasaritoquè ya'huèrahue'so'. Aparisitaranco,' itèrinco. ⁹ Ca'taninacosopitanta' a'pininso' ni'pi. Nipirinhue', nontèrincoso' co natanpihue'. ¹⁰ '¿Ma'ta' Sinioro onpo'iso?' itèrahue. 'Huanirahuaton, ninanoquè paquè'. Inaquè

a'na quèmapi sha'huitarinquèn ma'sona nicamaso', itèrinco. ¹¹ Huènaráchin huènaráchin a'pintèrinco ni'ton, co manta' quènantèrahue'. Napoaton ca'tanincosopita matanparahuatonaco, Tamascoquè quèparinaco.

¹² Ina ninanoquè chachin a'na quèmapi ya'huèrin, Yosè noya chinotèrinso'. Ananiasè itopi. Moisésè iráca pènèntèrinso' no'tèquèn natèrin. 'Inaso' noya quèmapi,' topi ya'ipi cotioro'sa'. ¹³ Huècapairahuatonco, nontèrinco. 'Iya Saono. ¿Sinioro nohuanton, noya ni'tantaquè!' itèrinco. Naporo chachin noya ni'taantarahuato, ina quènanahuè. ¹⁴ Ina quèran itaantarinco: 'Yosè chinotèrèhuaso' nani huayoninquèn nohuan-tèrinso chachin nitotamaso marè'. Ina nohuanton, Quisoso ya'notèrinquèn. Noya noya inaso'. Nontèrinquènso' natanan. ¹⁵ Yosè acorinquèn ya'ipi piyapi'sa' sha'huitamaso marè'. Ni'nanso', natananso', inapita sha'huieran. Ina marè' ya'notèrinquèn. ¹⁶ Napoaton ama hua'quiquèsohuè'. Apiramíachin huaniquè'. "Quisoso imasarahue huachi," ta'ton, aporihuanquè'. Ina nontohuatan, oshanèn inquitarinquèn,' itèrinco.

Nisha piyapi'sa' a'chintacaso marè' a'parinso'

¹⁷ Ina quèran Quirosarinquè paantahuatèra, Yosè chinotopiso pèiquè pa'nahuè. Inaquè Yosè nontasoco, hua'narèso pochin ni'nahuè. ¹⁸ Quisoso nontaantarinco. 'Manorahuaton, Quirosarin quèran pipiquè'. Ca nanamèhuè sha'huihuatan, co natèarinènuquèhuè,' itèrinco. ¹⁹ 'Inapita Sinioro nohuitèrinaco. A'na parti a'na parti paato, ya'ipi niyontonpiso pèiro'saquè ya'conahuè. Inaquè imarinènuquènsopita ahuèrahue. Tashinan pèiquè po'morahuè. ²⁰ Istipan quèma nanamèn a'chininso marè' tèpahuachinara, canta' ni'nahuè. "Tèpaco'," itèrahue carinta'. Tèpatona'piro'sa' a'mopiso' ocoirahuatona', quètèrinaco, a'pairahuè. Ya'ipiya nohuitèrinaco,' itèrahue. ²¹ 'Ina nipirinhue', paquè'. Aquè yaa'paranquèn nisha piyapi'sa' a'chintamaso marè', itèrinco. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarahue," tènin Paono.

Capitan hua'ani maninso'

²² Piyapi'sa' noya natanapirinhue'. "Nisha piyapi'sa' a'chintarahue," topachina, no'huitaantapi.

"Tèpachinaco'. ¿Pa'pi co noya quèmapihue'! ¿Chiminchina'in!" itopi. ²³ Chiniquèn nonsapi. No'huitatona', a'mopiso' pa'tan pa'tantahuatona', inápaquè mo'shiquèpita pa'satapi. Chiniquèn no'huitohuachinara, cotioro'sa' inachintopiso'. ²⁴ Capitan hua'ani ni'sahuaton, sontaro'sa' itapon: "Sontaro'sanpoa ya'huèrèhuaquè quèparahuatoma', huihuico'. Ma'marèsona no'huipiso', sha'huichinpoa'," itèrin. ²⁵ Inaquè quèparahuatona', tonpopi huihuicaico marè'. Tonpopirinhue', capitan inaquè huaniarin ni'ton, Paonori itapon:

—Caso' Noma piyapico nipirahuè', yahuihuiramaco. Co napotamacoso ya'huèrinhuè'. Co coisè nitotopirinhue', ¿yahuihuiramaco ti? itèrin Paonori.

²⁶ Ina natanahuaton, capitan hua'an sha'huitapon pa'nin.

—¿Ma'ta' ipora onpoapon? Paso' quëmapi Noma piyapi nipirinhüè', yahuihuitëran. Ni'quëna copirno no'huihuachinquën, itërin.

²⁷ Napotohuachina, capitan hua'ani huëcapairahuaton:

—¿Quëmaso' Noma piyapinquën ti? itiirin.

—Inaco mini, itërin Paonori.

²⁸ —Na'con pahuërëtrato, Noma piyapi ya'conahuë, itërin capitan hua'ani.

—Caso nipirinhüè' nasitërahuë quëran huarë' Noma piyapico. Tatahuë Noma piyapi ni'ton, canta' inapoc-hachin ninahuë, tënin Paono.

²⁹ Ina natanahuatona', co huachi huihuipihuë'. Capitan hua'aonta' pa'yanaton, të'huarin. Noma piyapi nipirinhüè', catinaquë tonporinso marë' copirno të'huatërin.

Cotio hua'ano'sa' Paonori sha'huitërinso'

³⁰ Tahuëririnquë capitan hua'ani yanatantërin. "¿Ma'marëta' cotioro'sari sha'huirapipi?" ta'ton, sontaro'sa' sha'huitërin Paono ocoicaiso marë'. Naporahuaton, ya'ipi cotio hua'ano'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisonta' amatërin. Nani niyontonpachinara, inaquë Paono quëparin natanacaiso marë'.

23 Paono ya'conahuaton, hua'ano'sa' notëërahua-ton, itapon:

—Ipora iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma' natanco. Hua'huatapo quëran huarë' noya ninahuë. Yosë ni'sárinco, co manta' onporahuë', itërin.

² Naporo tahuëri'sa' Ananiasë itopiso', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nizarin. Inari huanipapisopita itapon:

—Ahuëananco', itërin. Napohuachina, huaniparinsoari ahuëananin. Napotohuachina, Paonori itapon:

³ —Quëmaso' nonpintëinquën. ¿Yosë ahuëarinquën quëmanta'! "Moisësë pënëntërinso' natëto, ana'intarahüë," taponahuë', ¿onpoatonta' sha'huitëran ahuëincoso'? Moisësë chachin pënëninpoa' ama topinan quëran piyapi ahuëcaso marëhuë', itërin.

⁴ —Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nipirinhüè', ¿no'huiton, nonapiran ti? itopi.

⁵ —Co'chi iyaro'sa' nohuitatorahuë', naporahuë paya. Tëhuëinchachin Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. "Co hua'anënpoa' nonapicaso' ya'huërinhuë'," tënin, itërin Paonori.

⁶ Cotio hua'ano'sa' huë'pisopita co napopianachin yonquipihuë'. Patoma satoro'sa', patomaso', parisioro'sa'. Ina yonquiaton, Paonori itantarin:

—Caso' iyaro'sa', Parisioco. Shimashonëhuëpitanta' parisioro'sa' chachin. "Yosë ananpitaantaripoa'," tēnahuëso marë' isopita sha'huirapirinaco, itërin.

⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', satoro'sa', inahua capini nino'huipi. Nisha nisha yonquipi. ⁸ Satoro'saso' co natëtona'piro'sahuë'. "Co Yosë ananpitaantaripoahuë'. Co hua'yanënpoa' ya'huëtërin-

poahuë'. Co anquëniro'sa' tēnanta' ya'huëpihuë'," toconpi. Parisioro'saso' nipirinhüë' natëpi. "Hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, Yosë ananpitaantaripoa'. Anquëniro'santa' ya'huërin," topi. ⁹ Napoaton ninontatona', noncaroapi. Parisio maistro'sa' huanirahuatona', chiniquën nonpi.

—Iso quëmapiso' noya, tēnai. Co manta' onporinhüë'. Anquëni noninso' natamara. Hua'ani a'na non-tomara, tēnin a'naquën. Napohuachinara, satoro'sa' no'huitopi.

¹⁰ Chiniquën nino'huitona', niahuërapipi. Napoaton capitan hua'ani sontaro'sa' camairin.

—Maconco' tēpahuachina', itërin. Napotohuachina, sontaro'sa' pa'pi. Paono osëreconahuatona', sontaro'sa' ya'huëpique quëpaantapi.

¹¹ Naporo' tashi' Siniorori ya'notimarahuaton, Paono itapon: "¿Ama tē'huatonhuë', chiniquën cancantëquë! Quirosarinquë nanamëhuë nani sha'huiran. Inapoc-hachin Nomaquënta' paaton, sha'huiantamaso' ya'huërin," itërin.

Paono yatëpapiso'

¹² Tahuëririnquë a'naquën cotioro'sa' chinotopi Paono tēpacaiso'. "Ama huachi ca'ahuasohüë'. Ama o'ahuasohüë'. Paono tēpaquë huarë' ca'ahua'. Co tēparihuarahuë' ca'patëhua', Yosë ana'inchinpoa'," nitopi. ¹³ Catapini shoncaya'pi pochin napopi. ¹⁴ Naporahuatona', paatona', cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita nontopi.

—Nani huachi anoyatërai. Co huachi coshataraihuë'. Paono tēpaquë huarë' coshataantarai. Yoscoarë' tēpaarai, tēnai. ¹⁵ Napoaton capitan hua'an sha'huitoco' Paono quënta'in. "Tashiraya yanontantarai no'tëquën nitota'huaiso marë'," itoco'. Quiyaso' nipirinhüë' na'pitato'i, ninaarai. Ya'caritohuachin, a'naroáchin masahuatopi, tēpaarai, itopi.

¹⁶ Paono apia'huainso' nipirinhüë', yatëpapiso' natan-tërin. Inaso', oshin hua'huin. Natantahuaton, sontaro'sa' ya'huëpique paaton, Paono sha'huitërin.

¹⁷ Sha'huitohuachina, a'na capitan amatërin.

—Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin, itërin.

¹⁸ Napohuachina, hua'anënuquë quëparahuaton, itonin:

—Sontaro'sa' ya'huëpique Paono amatërinco. "Iso hui'napi hua'anënuquë quëpaquë' nanan sha'huichin," itërinco ni'ton, quënahüë, itërin.

¹⁹ Capitan hua'ani matanparahuaton, amashamiachin quëparin ama piyapi'sari natanacaiso marëhuë'. —¿Ma'ta' yasha'huitërancoso'? itërin.

²⁰ —Cotio hua'ano'sa' nani chinotopi Paono amatacaiso marë'. "Tashiraya Paono quënantaquë' nontanta'ii. Naporinso', aquëtë huarë' yanitotërai," itarinënuquën. ²¹ Nipirinhüë', ama natëquësohüë'. Catapini shonca na'con piyapi'sari chinotopi tēpacaiso marë'. Po'oana quëran ninarapi tēpacaiso marë'. Co huachi coshatapihuë'. Co o'osapihuë'. Paono tēpai huarë'

coshatacaiso' yonquipi. Iporaso' quëma ninarinën no-huantopiso chachin nitamaso', itërin.

²² —Sha'huitërancoso' api, ama insonta' sha'huitëquësohuë', itahuaton hui'napi a'parin.

Paono a'na parti quëpapiso'

²³ Ina quëran cato' capitano'sa' amatërin.

—Apira ma'sha tapaco' Sisariaquë pacacamaso marë'. Cato pasa sontaro'sa' sha'huitonquë' pa'ina'. Cahuarioquë pa'na'piro'santa' canchisë shonca quë-paquë'. Nansahuano'sa' cato pasa quëpaquë'. Ya'ipi tapatëquë' yayonotashirahuaso' pacacamaquëma'.

²⁴ Cato' cahuario quëpaco' Paono paacaso marë'. Noya a'pairahuatoma', hua'an Huirisë quëtonco', itërin.

²⁵ Ina quëran quirica ninshitërin hua'an quëtacaiso marë'.

²⁶ "Siniro hua'an Huirisë. ¿Noyanquën quëman-ta'? Ca Craotio Nisiasëco ninshitaranquën, ni'quë'.

Quëmaso' chiniquën nanantëran ni'ton, pi'pian sha'huichinquën. ²⁷ Iso quëmapi a'pataranquën, cotioro'sari mapiso'. Yatëpapirihuë', quënanahuato, sontaro'sa' a'parahuë osërëtacaiso marë'. Inaso' Noma piyapi ni'ton, osërëtërahuë. ²⁸ '¿Ma'marëta' sha'huirapipiso?' ta'to, cotio hua'ano'saquë quëparahuë nitota'huaso marë'. ²⁹ 'Cotio pënëntërinso' co natërinhuë', toconpi. Inaíchin sha'huirapipi. Co manta' onporinhuë'. Co chiminacaso' ya'huërinhuë'. Coni tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë'. ³⁰ Ina quëran cotioro'sa' chinotopi tëpacaiso', natantërahuë. Napoaton a'naroáchin a'patëranquën. Cotioro'santa' nani sha'huitërahuë ya'huëranquë paatona' sha'huirapicaiso marë'. Nani huachi," itërin, ninshitaton.

³¹ Ina quëran sontaro'saso' natërahuatona', Paono quëpapi. Tashi' nipirinhuë', Antipatërisë'pa' quëpapi.

³² Tahuërinquë sontaro'saso' ya'huëpiquë panantapi. Cahuarioquë pa'na'piro'saichin Paono quëpapi. ³³ Sisariaquë canconahuatona', quirica hua'an quëtonpi. Paononta' yo'conpi. ³⁴ Hua'anso' quirica nontahuaton, itapon: "¿Inso partita' hua'huatëranso?" itërin. "Sirisia parti hua'huatërahuë," itërin Paonori.

³⁵ —Sha'huirapirinënsopita canquihuachina', ya'ipiya natanarahuë, itërin. Ina tosahuaton, sontaro'sa' camairin Paono quëpacaiso marë'.

—Hua'an Irotisë pëinënquë quëparahuatoma', a'paico' ta'ahuachin, itërin.

Hua'an Huirisëquë sha'huirapipiso'

24 A'natëräpo tahuëri nanihuachina, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' canquirin, Ananisë itopiso'. A'naquën cotio ansiano'sari ca'tanpi. Nonapina'pi hua'aonta' huë'nin, Tirotoro itopiso'. Huirisë ya'huërinquë huë'sahuatona', Paono sha'huirapipi.

² Paono quëntahuachinara, Tirotorori itërin:

—Ipora siniro hua'an, pi'pian nonchinquën natanco. Ma noya quëmaso' hua'anëntërancoi. Noya yonquiaton, na'con catahuarancoi ni'ton, sano ya'huërai. ³ Ina

marë' ya'ipicoi noya ni'nainquën. "Yosparinquën," itërainquën. Quëmaso' tëhuënhachin chiniquën nanantëran. ⁴ Apira pi'pisha yanontaranquën, noya natanco. Co hua'qui' nontaranquënhuë'. ⁵ Iso quëmapi Paono itopiso' pa'pi co noyahuë', tënai. Ya'ipi parti paa-ton, piyapi'sa' nisha nisha ayonquirin. A'chinpachina, cotioro'sa' nino'huipi. Ya'ipi parti naporin. Nisha imarin. Nasarinoro'sa' itopiso' imaton, na'a piyapi'sa' a'chintarin imacaiso marë'. ⁶ Yosë chinotopiso pëinta' yatapirin. Nisha piyapi'sa' inaquë ichiya'conin, co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhuë'. Naporo' quiyari manai. [Quiya coisëquë yaquëpapiraihuë' ana'intacaso marë'. ⁷ Capitan hua'an Nisiasëso nipirinhuë', noto-huaro' sontaro'sa' quësahuaton manin. Osërëtërincoi. ⁸ "Noma hua'an ya'huërin'pa' paatoma', sha'huirapico'," itërincoi. Napoaton isëquë huë'nai.] No'tëquën sha'huirapirai. Quëmari Paono natanquë' inachachin sha'huichinquën, itërin Tirotorori.

⁹ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' inachachin napotopi. "No'tëquën sha'huitërinquën," itopi. ¹⁰ Ina quëran hua'ani imirin quëran tasatërin Paono nontacaso marë'. Napotohuachina, Paonori itërin:

—Na'a pi'ipi siniro hua'an quëma hua'anëntërancoi. Napoaton noya cancantato, nontaranquën.

¹¹ I'huamiáchin Quirosarinquë paantarahuë Yosë chinota'huaso marë'. Shonca cato' tahuërichin nisarin pa'nahuëso'. A'napita natanpatan, inachachin sha'huitarinënquën. Co hua'quiyatërarahuë'. ¹² Yosë chinotopiso pëiquë pa'patora, co insonta' no'huirahuë'. Niyontonpiso pëiquënta' noya pa'nahuë. Co cachiquë tëranta' chiniquën a'chinahuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, co sha'huitërahuë' nino'huicaiso'.

¹³ Topinan quëran nonpinapirinaco. Na'con sha'huirapipirinacohuë', ni'nincoso chachinso co ya'huërinhuë'. ¹⁴ "Nisha imarin," topi. Inaíchin no'tëquën nonpi. Tëhuënhachin Quisoso nanamën imarahuë. Nipirinhuë', Yosë no'tëquën chinotërahuë. Shimashonëhuëpita chinotopiso chachin chinotërahuë canta'. Ya'ipi Yosë quiricanën natërahuë. Iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita yonquirahuë. ¹⁵ "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'to natërahuë. "A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ananpitaantarahuë. Noya piyapi'sa', co noya piyapi'sahuë', ya'ipi ananpitaantarahuë," tënin Yosë. Ina tahuëri caso' ninarahuë. Isopitanta' ina ninarapi. ¹⁶ Napoaton nani tahuëriya Yosë no'tëquën yanatërahuë. Piyapi'santa' co yanonpintërahuë'.

¹⁷ Iráca Quirosarinquë ya'huëpirahuë'. Na'a pi'ipi a'na parti pa'nahuë quëran i'huamiáchin inaquë paantarahuë. Sa'ahuaro'sa' nosoroato, coriqui quëta'huaso marë' pa'nahuë. Ma'sha Yosë quëta'huaso marënta' pa'nahuë. ¹⁸ Iráca pënëntërinso' natëto, Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpirahuë', co manta' onporahuë'. Co piyapi'sa' ayontonahuë'. Co ca nohuanto nino'huipi-huë'. Inaquë cotioro'sa' Asia parti ya'huëpisopita quënaninaco. ¹⁹ Inapita mini isëquë huë'sahuatona', sha'huirapiitonacohuë', co huë'pihuë'. ²⁰ I'hua cotio hua'ano'sa' niyontonpachinara, amatërinaco. Isopita

nataninaco. Ma'sona onporahuëso' sha'huichinën.

²¹ Naporó' isoíchin napotërahuë. "Yosë ananpitaantar-
inpoa' ténahuëso marë' ipora sha'huirapirinaco,"
itërahuë, ténin Paono.

²² Ina natanahuaton:

—Noyahua'. Nani natananquën. Capitan hua'an Nisi-
asë o'mahuachin, iso nanan yonquiantarahuato,
sha'huichinquëma', ténin hua'an. Quisoso nanamën
a'chinpiso' noya nitotaton, co aquëtë' yanataninhuë'.

²³ Ina quëran capitan sha'huitërin: "Paono noya
a'paiquë' ama ta'ainsohuë'. Nipirinhuë', ama tonpo-
quësöhuë'. Nipayarinsopita huë'pachina', noya
ya'coina'. Ma'sha pahuantohuachin, quëchina'," itërin.

²⁴ Hua'quimiáchin quëran Huirisë sa'inë chachin
huëantarahuaton, Paono amataantarin. Sa'inso' cotio
sanapi, Torosira itopi. Paono huë'pachina, itapon:

"Quisocristo imaranso' sha'huitocoi noya nitochii,"
itohuachina, "Tëhuëchachin Quisocristo imarahuë.

²⁵ Yosë sha'huitërinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina
catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita nani-
antacaso'. A'na tahuëri coisë pochin nicaton, ya'ipi
piyapi'sa' natanarin. Co noyahuë' nipsisopita ana'in-
tarin," ténin Paono. Napotohuachina, hua'an pa'pi
pa'yanin.

—Nani huachi. Iporaso' paquë'. A'na tahuëri yanon-
taantahuatënquën, amataantaranquën, itërin.

²⁶ "Paono pahuërëaponco pipicaso marë' nimara,"
ta'ton, hua'qui quëran hua'qui quëran amataantarin
nontacaso marë'. Na'aro' Paono nontopirinhuë'.

²⁷ Cato' pi'ipi nanihuachina, nisha hua'an ya'coantarin,
Porsio Pisto itopiso'. Huirisëso' pipirin huachi. Pipipon-
ahuë', co Paono ocoirinhuë'. "Cotioro'sa' no'huihuachi-
naco," ta'ton, co ocoirinhuë'.

Hua'an Pistoquë sha'huirapiantapiso'

25 Nasha hua'an canquirin huachi, Pisto itopiso'.
Sisariaquë huëcaton, cara tahuëri i'huatërin. Ina
quëran Quirosarinquë pa'nin. ² Inaquë pa'pachina, co-
tio hua'ano'sa', corto hua'ano'sa', inapitari Paono
sha'huirapipi.

³ "Quirosarinquë quënantaquë', natanta'ii, topirai-
huë'," itopi. Nani chinotopi na'pirahuatona', iraquë tē-
pacaiso marë'. ⁴ Napotopirinahuë', co hua'an nohuan-
tërinhuë'.

"Inca. Co yaquëntarahuë'. Sisariaquë a'pairapi. Co
hua'qui quëranhuë' inaquë canta' paantarahuë'," ténin.
⁵ —Napoaton pa'pato, caraíchin hua'anquëma' huëco'
pa'ahua', ténahuë. Paono co noyahuë' nipachin, in-
aquë sha'huirapico', itërin.

⁶ Inaquë shonca tahuëri pochin i'huatantarahuaton,
Sisariaquë paantarin. Tahuëririnquë coisë shiranënquë
huënsërahuaton, Paono amatërin. ⁷ Cotioro'sa'
Quirosarin quëran nani o'mapi ni'ton, Paono
huë'pachina, ahuancanapirahuatona', na'con
sha'huirapipi. Nisha nisha sha'huirapipirinahuë', co
ni'ninso chachin ya'huërinhuë'. ⁸ Ina quëran Paonori
itërin:

—Íráca quëran huarë', siniro hua'an, noya ninahuë.
Co manta' onporahuë'. Moisésë pënëntërinso' co-
tioro'sari natëhuachinara, co ina marë' no'huirahuë'.
Yosë chinotopiso pëinta' co tapirahuë'. Co nisha piyapi
ichiya'conahuë'. Noma copirnonta' natërahuë. Co on-
poronta' piyapi'sa' sha'huitërahuë' ina no'huicaiso'.
Topinan quëran sha'huirapirinaco, itërin.

⁹ Noya natanpirinhuë', hua'an co nohuantërinhuë'
cotioro'sari no'huicaiso' ni'ton, Paono itërin:

—¿Nohuantëran Quirosarinquë paacaso'? Inaquë
sha'huirapihuachinën, cari natanpato, sha'huitaran-
quën, itërin.

¹⁰ —Co nohuantërahuë'. Quëmaso' Noma copirno
acorinquën ni'ton, nontaranquën. Sha'huirapirinacoso'
isëquë anoyatacaso' ya'huërin. Co manta' cotioro'sa'
onpotërahuësöhuë', nitotëran. ¹¹ Tëpatona'pi, copirno
no'huina'pi, inapita tēpacaso' ya'huërin. Ina pochinco
canta' naporini, tēpainacoso' nohuanchitohuë'. Nipir-
inhuë', nonpinapihuachinaco, co cotioro'saquë yocan-
coso' ya'huërinhuë', ténahuë. Noma copirno chachin
yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin, itërin
Paonori.

¹² "Noma copirnosó' chini chiníquën nanantërin
ni'ton, co topinan a'parëhuë'," ta'ton, coisënënpita
nontërin. Nani nontohuachina, Paono itantarin:

—Noma copirno chachin yanontëran ni'quëhuarë',
ina ya'huërin'pa' a'paaranquën, nontonquë', itërin.

Acripa hua'an canquirinso'

¹³ Hua'quimiáchin quëran a'na hua'an chiníquën
nanantërinso' canquirin, Acripa itopiso'. Sisariaquë
huë'nin Pisto nicapon. A'na sanapinta' huë'nin, Pirinisa
itopiso'. ¹⁴ Hua'qui' inaquë yacapatarin ni'ton, Pistori
itërin:

—Tashinan pëiquë a'na quëmapi ya'huëarin, Paono
itopiso'. Íráca Huirisëri po'morinsó'. ¹⁵ I'hua Quirosar-
inquë ya'huasoco, cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapi-
tari na'con sha'huirapipi. "Chiníquën ana'intëquë',"
itërinaco. ¹⁶ Ina itohuachinacora, cari itapo: "Noma
piyapicoi co topinan quëran ana'intëraihuë'. Cato ya'pi
ma'sha nionpotohuachinara, cato chachin coisëquë
pa'sapi. Sha'huirapihuachina, a'nanta' a'panitacaso'
ya'huërin. Ina quëran coisëri noya nitotaton, tēhuë-
na'pi no'tëquën ana'intarin. Ina pochin Noma piyapi-
coiso' ninai," itërahuë. ¹⁷ Napoaton isëquë huë'pachi-
nara, co hua'quirahuë'. Tahuëririnquë coisë shiranën-
quë huënsërahuato, Paono amatërahuë. ¹⁸ Ina quëran
cotioro'sari sha'huirapipi. Panca tēhuëmara ni'ton,
sha'huirapipi, topirahuë', co ina pochin sha'huirapipi-
huë'. ¹⁹ "Paono co quiya pochin Yosë chinotërinhuë'.
Nisha imarin. A'na quëmapi Quisoso itopiso' chimi-
naponahuë', nani nanpiantarin," toconin, topi. Inaíchin
sha'huirapipi. ²⁰ Cotioro'sa' moshapiso' co pi'pisha
tërantá' nitotërahuë'. Napoaton Quirosarinquë yaquë-
papirahuë' aquëtë' natanta'huaso marë'. "Inaquë
sha'huirapiinën," itopirahuë', co nohuantërinhuë'
²¹ "Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina natain-
coso' ya'huërin," ténin. Napoaton tashinan pëiquë

po'moantarahuë. Nanitohuato, Noma copirno nontacaso marë' a'paarahuë, tënin Pisto.

²² —Carinta' nata'in, tënin Acripa.

—Noyahua'. Tashiraya chachin natanaran, itërin Pistori.

²³ Tahuëririnquë Acripaso' Pirinisarë chachin huë'pi. Noyasha nitaparahuatona', natanacaiso pëiquë ya'conpi. Capitano'sa', ninano' hua'ano'sa', inapitanta' ya'conpi. Naporahuatona', Paononta' amatopi. ²⁴ Huë'pachina, Pistori itapon:

—Noya sinioro hua'an huë'nan. Canpitanta' iyaro'sa', noya huë'nama'. Ya'ipinquëma' yanontaranquëma', natanco. Iso quëmapi ni'co'. Ma'sona onpomara. Ya'ipi cotioro'sari no'huiipi. Quirosarinquë sha'huirapipi, isëquënta huëcatona', sha'huirapipi, chiniquën nonapitona'. "Co noya quëmapihuë", itërina-co. ²⁵ Natanpirahuë', co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahüë. "Noma copirno chachin yanontarahuë", itërincooso marë' inaquë yaa'pahirahuë', co nanitërahuë' topinan a'paca'huaso'. ²⁶ Quiricanta' yaa'pahirahuë'. Co nitotërahuë' ma'sona onporinso' ninshita'huaso'. "¿Ma'ta' Noma copirno ichi?" ta'to, Paono amatërahuë' natanamaso marë'. Quëmarinta', sinioro hua'an, noya natantariquë'. Nani natanpatan, catahuaco ninshichi, topirahuë'. ²⁷ Co topinan a'pacaso' ya'huërinhuë'. Ma'sona onporinso' ninshituato sha'huirapicaso' ya'huërin, tënahüë, itërin.

Hua'an Acriparinta' Paono nataninso'

26 Ina quëran hua'an Acripari Paono itapon: —Inta noniquë nipachin. Ma'sona onporanso' sha'huitocoi pa'poyainquën, itërin.

Itohuachina, Paonori anquitahuaton, itapon: ² "Noya sinioro hua'anza', noya cancantato, nonchinquën natanco. Cotioro'sa' nani na'con sha'huirapirino ni'ton, cari no'tëquën sha'huitaranquën. ³ Quëmaso' cotioro'sa' a'chininso' noyá nitotëran. Nisha nisha inachintopiso' ya'ipiya nitotëran. Ama no'huitatonhuë', noya natanco.

Co'huara imashatëraponhuë', Paono naporinso'

⁴ Hua'huatapo quëran huarë' ya'huërahuëso', Quirosarinquënta' ya'huërahuëso', inapita ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. ⁵ Caso' Parisioco. Quiyaso' cotioro'sa' imapiso', no'të no'tëquën natërai. Ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. Nohuantopi naporini, inachachin sha'huitënenquënhuë'. ⁶ Iráca shimashonënpopita nontaton, Yosëri itërin: 'A'na tahuëri nisha'ësaranguëma', nanpimiatarama', itërin. Ya'ipi cotioro'sa' ina ninapi, shonca cato' huënton chachin ninarapi. Nani tahuëri tashirë chachin ina chinotatona', naporapi. Canta' ina ninarahuë. Ina marë' sinioro hua'an, cotio hua'ano'sa' sha'huirapirino. ⁸ A'na tahuëri Yosë ananpitaantaripoa', tënai. ¿Onpoatomata' canpitaso' co ina yanatëramahuë? tënahüë.

Paonori Quisoso imapisopita aparisitërinso'

⁹ Canta' iráca co Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imarahuë'. Ina imapisopitanta' no'huirahuë. Aparisita'huaso' ya'huërin, topirahuë'. ¹⁰ Quirosarinquë ya'huasoco, Quisoso imapisopita tashinan pëiquë po'morahuë. Cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco po'moa'huaso marë'. Yatëpahuachinara, carinta': 'Tëpaco', itërahuë. ¹¹ Niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuato, na'aro' aparisitërahuë. Quisoso a'pocaiso marë' naporahuë. Chiniquën no'huito, nisha piyapi'sa' ya'huëpikuë huarë' paato, aparisitërahuë.

Paono ya'nan imarinso'

(Hechos 9.1-19; 22.6-16)

¹² A'na tahuëri cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco Tamascoquë paca'huaso marë'. Quisoso imapisopita maca'huaso marë' pa'sapirahuë', ¹³ camotëchin iratërasoco, inápa quëran chiniquën a'pintimarincoi. Pi'i quëran chini chiniquën a'pintërincoi. Huënaráchin huënaráchin ni'nahuë. Ca'tanincosopitanta' ni'pi. ¹⁴ Ya'ipicoi no'paquë anotasocoi, Quisoso nontërinco. Cotio nananquë nontërinco, natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco? Ni'quë'. Cahuario yaa'pahuatëra, nara'huaya inëshin nininquë ohuanë'. Cahuariori no'huitaton to'tahuachina, aquë aquëtë' iq-uitërin. Inapochachin quëmantá' no'huiranco ni'ton, aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaran, itërinco. ¹⁵ '¿Inquënta' quëmaso' Sinioro?' itërahuë. 'Ca Quisosoco, aparisitarancoso'. ¹⁶ Iporaso nipurinhuë' huaniquë'. Nani acoranquën piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Nani ni'nanco. A'na tahuëri nohuantërahuëso' a'notaranquën. Ya'ipi sha'huiráquë'. ¹⁷ Cotioro'sa' yatëpahuachinëquën, nisha'ësaranguën. Nisha piyapi'sa' ya'huëpikuë a'paaranquën. Inapitanta' yatëpahuachinëquën, nisha'ësaranguën. ¹⁸ Nisha piyapi'santa' a'chintëquë' nanamëhuë nitochina'. Somaraya pochin cancantatona', co nohuitërinacohuë'. Nanamëhuë a'chintohuatan, nohuitarinaco. Iporaso' tashi pochin cancantopi. Nohuitoahuachinaco, tahuëri pochin cancantapi. Iporaso' sopai hua'ani camaihuachina, natëpi. A'na tahuëriso' Yosë natërapipi. Natëtonaco, imapachinaco, oshanëna' Yosëri inquitarin. Ya'ipi natërinacosopita nasha cancan quëtarahuë. Yosë piyapinënpita chachin nisapi, itërinco.

Paonori natërinso'

¹⁹ Napoaton, sinioro hua'an, Quisoso inápa quëran ya'notimarinco ni'ton, a'naroáchin imarahuë. Ya'ipi sha'huitoahuachinora, no'tëquën natërahuë. ²⁰ Tamascoquë ya'huëpiso'ton sha'huitërahuë. Ina quëran Quirosarinquënta' sha'huiantarahuë. Ya'ipi Cotia partinta' inachachin sha'huiantarahuë. Nisha piyapi'santa' a'chintërahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërétaantaco'. Tëhuënchachin imapatama', noya nisarama', itërahuë. ²¹ Ina marë' cotioro'sa' no'huirinaco. Yosë chinotopiso

pëiquë masahuatonaco, yatëpapurinacohuë', ²² Yosëso' catahuarinco, cha'ërahuë. Napoaton ipora huanta' natëarahuë. Ya'ipi piyapi'sa' hua'ano'sa quëran huarë' sha'huitarahuë. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopiso chachin a'chinarahuë: ²³ Yosë nohuanton, Cristo chiminapon. Chiminaponahuë', Yosëri anan-pitaantar. Ina'ton nantantarin. Ina quëran a'chintapon tahuëri pochin cancantacaiso marë'. Co co-tioro'saráchin nicha'ësarinhuë'. Nisha piyapi'santa' nicha'ësarin, topi ninshitatona', tënin.

Hua'aonta' imacaso' Paono nohuantërinso'

²⁴ Ina pochin nontahuachina, Pistori chiniquën itërin: —¡Paono, quëmaso' hua'yantëran! Na'con quirica nontaton hua'yantëran, itërin.

²⁵ —Co'chi siniro hua'an hua'yantërahuë' paya. No'tëquën nonahuë. Sano yonquiato, nontaranquë-ma'. ²⁶ Ya'ipi sha'huitëranquëmaso' hua'an Acripa nani nitotërin. Co po'oana quëran napopihuë'. Ya'ipi piyapi nitotopi. Inanta' nani natantërin. Napoaton co tē'hua-tohuë', ina nontarahuë. ²⁷ ¿Quëmanta' siniro hua'an, pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' natëran pa'? Natëran tēnahüë caso', itërin Paonori.

²⁸ —Pi'pian nontopirancohuë' a'naromarëáchin quëma pochin canta' Cristo ima'i, ¿topiranhuë' ti? itërin Acripari.

²⁹ —Pa'pi nohuantërahuë ca pochachin nicamaso'. Ya'ipinquëma' natanamacosopita ca pochachin nicamaso' nohuantopirahuë'. Catinaquëachin tonpoinëmaso' co nohuantërahuë'. A'naróáchin imarama naporini, noya niitonhuë'. Hua'qui quëran imapatamanta', noya chachin niitonhuë', itërin Paonori.

³⁰ Ina natanahuaton, hua'an huanirin. Pisto, Pirinisa, ya'ipi inaquë huënsëpisopitarë chachin huanipi. ³¹ Pipirahuatona', inahuara capini ninontopi.

—Iso quëmapi co manta' onporinhuë'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë'. Co tashinan pëiquë tēranta' po'mocaso' ya'huërinhuë', nitopi.

³² Ina quëran Acripari Pisto nontaton itapon:

Co Noma copirno chachin nontapon yapa'ninhuë' naporini, ocoicaso' ya'huë'itonhuë', itërin.

Nomaquë Paono a'papiso'

27 Ina quëran Pisto yaa'parincoi. A'napita apiro'santa' yaa'parin. Noma copirno Itaria parti ya'huërin ni'ton, Noma sontaro'sa' capitan Orio itopiso' nontërin inatohua' quëpacaiso marë'. "Paono, apiro'sa', inapita quëpacó'," itohuachina, "Noyahua'. Quëpa'i nipachin," tënin. ² Inaquë panca nancha ya'huërin, Atramitio quëran huë'ninso'. Asia parti yapa'sarin. A'naya a'naya ninanoquë yachinpirinso'. Inaquë ya'conahuato, pipirai. Aristarconta' ca'tanincoi. Inaso' Tisaronicaquë ya'huërin, Masitonia parti nininso'. ³ Tahuëririnquë Sitonquë nonshirai. Inaquë Paono nosoroaton, capitani itërin: "Nipayaransopita ya'huërinquë yapa'patan, noya paquë'," itërin. Pa'patoira, pahuantërincoisopita quëtërinaco. ⁴ Ina quëran

pipirahuato, Chipriquë canconai. Ihuan niquëran pitarincoi ni'ton, coninan pa'tërai. ⁵ Ina quëran Sirisia parti, Panpiria parti, inapita pirayan na'huërai. Inapoa-toi, Nisia parti canconai. Miraquë nonshiconai.

⁶ Inaquë capitan a'na nancha quënanin, Aricantria quëran huë'ninso'. Itaria parti yapa'sarin ni'ton, inaquë ichiya'conincoi. Panca nancha inaso'. ⁷ Pipirahuato, sacai' pa'nai. Oshaquëran paato, na'a tahuëri quëran Quintoquë canconai. Ihuan nacapiato, panca so'ton Crita itopiso' tahuitonai. Sarmona ya'cariya pa'nai. ⁸ Inaquë yonsai' pa'tërai. Sacai' pa'sahuato, Noya Nonshinano'sa' itopiquë canconai. Ya'cariya a'na ninano' ya'huërin. Nasia itopiso'.

⁹ Hua'quirai ni'toi, o'napi tahuëri'sa' naniriarin. Naporo quëran huarë' huëhuëpiro' marë pa'tacaso'. Napoaton Paonori itapon:

¹⁰ —Ama siniro'ro'sa' pa'ahuasohuë', ma'sha onpohuatëhua', tēnahüë. Pa'patëhua', nancha tapiarëhua'. Ma'sharo'santa' a'paitarihua'. Piyapinpoanta' chimii-tochináchin, itërin.

¹¹ Capitanso nipurinhuë' co natëtërinhuë'. Nancha hua'anën, nancha quëpana'pi, inapita manorapi: "Pa'ahua'," itohuachinara, "Noyahua', pa'ahua' nipachin," tënin capitan. ¹² "Iso nonshinanquë co noyahuë' o'napi na'huëanatacaso'. Pinisiquë tēranta' canconamarëhua'. Inaquë o'napi na'huëanatahua'," topi. Napoaton manorapi. Pinisiso' Crita parti ya'huërin. Nonshinanën quëran pi'i pipirinso parti notëërin.

Panca ihuani maninso'

¹³ Ihuan ahuënan quëran huisohuantahuachina, "Iporaso' noya pacacaso'," topachinara, pipirai. Crita yonsai' pa'tërai. Noya pa'sapiraihuë', ¹⁴ shiarahuaton, panca ihuan manincoi. Pi'i pipirinso parti quëran huëcaponahuë', norti parti amasha yonsanin. ¹⁵ Chiniquën mapachincoira, co nanitëraihuë' no'tëca'huaiso'.

Ihuansa' topinan quëpaconincoi. ¹⁶ Marë huancoanai' so'ton ya'huërin, Caota itopiso'. Co pancanayahüë'. Inataquëchin co ihuan chiniquën pa'ninhuë' ni'ton, ina yonsan yoranai. Ina pa'tasocoi, sacai' niponahuë', poti quëparaiso' a'sonai ama ihuani oshitëcaso marëhuë'.

¹⁷ Ohuararahuatona', nanchaquë po'mopi. Ina quëran caporinquë nancha so'quëtopi ama ya'quirapicaso marëhuë'. Ina ya'cariya panca sa'mairo' ya'huërin. Inotërachin ninin, Sirti itopiso'. Nohuitatona', ama inaquë pacacaso marëhuë' panca nē'mëtē' ótēnpiso', a'pamapi. Inapotohuachinara, ihuansa' topinan quëpaconincoi. ¹⁸ Tahuëririnquë co'sacairi chiniquën ayanpon yanpontárin. Chiniquën ihuai' ni'ton, pē'pëtoro'sa' quëpapiso' inquitopi. ¹⁹ Ina tashiraya nancha ma'shanënpitanta' inquitopi. ²⁰ Ina quëran na'a tahuëri co pi'i quënanaihuë'. Tayoranta' co ya'norinhuë'. Intohuaso' quëparincoi nimara. Co nitotëraihuë'. Chiniquën ihuantarin ni'ton: "Tëhuëenchachin chimiiar-ihua'; co cha'ësarihuahuë'," topiraihuë'.

²¹ Nani hua'qui' co coshatëraihuë'. Chiniquën ihuan manincoi ni'ton, co nanitëraihuë'. Co huachi chiniraihuë'. Paonosos' huancánachin huanirahuaton, itapon:

—Natanco iyaro'sa' no'tèquèn sha'huichinquëma'. Ni'co'. Critaquë quëparitacaso marë' sha'huitopiran-quëmahuë', co natëramacohuë' ni'ton, huë'nëhua'. Co huë'nëhuahuë' naporini, co ma'sha onpo'itërihuahuë'. Co ma'sha aya'itonhuë'. ²² Iporaso nipirihuë' chiniquëncancantoco'. Co inquënpoa tëranta' chimitarihuahuë'. Nanchasáchin ayatarihua'. ²³ Caso' Yosë natërahuë'. Inasáchin imarahuë'. Ina nohuanton, achin tashi' anquëninën ya'notimarinco. ²⁴ Ya'notimarahuatongo, itërinco: "Ama Paono të'huaquësöhuë'. Co chimiitaranhuë'. Yosë nohuanton, a'na tahuëri Noma copirno ya'huërin'pa' cansaran copirno chachin nontamaso marë'. Yosë nontëran ni'ton, ya'ipi nanchaquë nisaramasopita nanpiarama'. Co a'nayanquëma tëranta' chiminapomahuë'," itërinco anquëni. ²⁵ Napoaton iyaro'sa' chiniquëncancantoco'. Tëhuëncachin Yosë natërahuë'. Co inaso' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinco chachin co a'nayanpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. ²⁶ Nipirihuë', a'na so'tonquë ihuai' të'yatarinpoa', itërincoi Paono.

²⁷ Nani cato' simana naniriahuasö', Atriatico marëquë yanponarai. Ipora huanta' ihuai' quëparárincoi. Yono tashi pochin nisahuasö': "No'pa' ya'cariarëhua'," topi nancha quëpana'piro'sa'. ²⁸ Napoaton caporin quëran tantiarin. "Cara shonca saota mitro anpotërinso'," ténin. Amashamiachin pa'sahuato, inapochachin tantiantarin. "Cato shonca canchisë mitroíchin anpotërinso'," ténin. ²⁹ "Na'piquë ya'parapihuatëhua'," ta'tona', huanconën quëran catapini hua'na moto' të'yaitopi ama pacacaso marëhuë'. "¿Onporohuarëcha tahuërirë'poya?" ta'tona', moshatopi. ³⁰ Nancha quëpana'piro'saso nipirihuë' yata'ananpionaco: "Hui'nimotën quëran a'na hua'na moto' të'yaitahua'," niitona', ta'acaiso marë' poti i'quë yatë'yatantapi. ³¹ Napohuachinara, Paonori nicaton, capitan, sontaro'sa', inapita itapon:

—Isopita ta'ahuachina', co canpitanta' cha'ëpomahuë', itërin.

³² Napotohuachina, sontaro'saso' manorahuatona', caporin nishitëtopi. Inapotohuachinara, poti i'quë anotërin huachi.

³³ Tahuëri ya'caritohuachina, Paono itantarincoi:

—Iporaso', iyaro'sa', nani cato' simana pa'yanatoma', co coshatëramahuë'. ³⁴ Napoaton coshatoco huachi chiniamaquëma'. Co chimiitarihuahuë'. Co manta' onpoarihuahuë', itërincoi.

³⁵ Itahuatoncoi, pan manin. Ya'ipiya ni'tërantapaiquë, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Ina quëran coshatarin. ³⁶ Napohuachina, ya'ipicoi chiniquëncancantato, coshatërai. ³⁷ Cato pasa canchisë shonca saotaya'picoi nanchaquë ya'huërai. ³⁸ Nani ya'ipiya natëhuachinara, trico quëparaiso' inquitopi. Inapotohuachinara, nancha niotëintarin.

Nancha quëran cha'ëpiso'

³⁹ Tahuërihuachina, no'pa' quënanpirinahuë', co nohuitopihuë'. Coninanquë inotë' quënanpi. "Nanitohu-

atëhua', paso' inotëquë chinpia'ahua'," nitopi.

⁴⁰ Napoaton hua'na moto' nishitëtatona', i'quë a'paitopi huachi. Naporo chachin no'soratën i'shiritopi. Ina quëran hui'nin quëran panca në'mëtë' inapaquë pëtënpí. Ihuan quëpahuachincoira, inotëquë pa'sarai.

⁴¹ Pa'sapirihuë', sa'mairo' ni'ton, hui'nin quëran ya'tararin. Co huachi yapa'ninhuë'. Huanconën quëran co'sacairi chiniquëncancantoco, nipaaterin huachi.

⁴² "Huëco' apiro'sa' tëpa'ahua', yonaton' ta'ahuachina'," topi sontaro'sa'. ⁴³ Capitanso nipirihuë' nohuanterin Paono cha'ëcaso'. Napoaton "Ama tëpacosohuë'. Ya'ipinpoa' pa'ahua'. Nitoyonpatama', canpita'ton niitatoma', yonsaiquë paco'. ⁴⁴ Ina quëran a'naquëmantata' nontë' së'quërahuatoma', yonsaiquë paco'. Capa nontë' nipachin, nancha ma'shanënpitaquë tëranta' së'quërahuatoma', paco huachi," itërin capitani. Naporahuato, cha'ërai. Ya'ipicoi yonsaiquë canconai.

Paono Martaquë naporinso'

28 Ya'ipicoi cha'ërahuatöi, no'paquë nonshiconai. Ya'huëhuano'sa natanatoi: "¿Ma'ninta' iso parti?" itohuatëira, "Marta," itopi, itërinaco. ² Ya'huëhuano'sa noya nosororinaco. O'natatoi, sëhuënai ni'ton, a'pëtopi. "Huëco' napëntiico'," itërinaco. ³ Paono ihuë masahuaton pënquë acoapirihuë', ya'huan pipirahuaton quëtëimirarin. ⁴ Naquëimirarinso', ya'huëhuano'sari ni'pi. "Iso quëmapi tëpatona'pi ipora. Napoaton yosëro'sa' nohuanton, ma'sha onpoarin i'huëretacaso marë'. Marë quëran cha'ëponahuë', chimianin," nitopi.

⁵ Paonosöo nipirihuë' imirin pa'tanahuaton, ya'huan pënquë të'yatërin. Co manta' onporinhuë'.

⁶ "Apira pomatarin. A'naroáchin anotahuaton, chiminapon," tēcatona' hua'qui' ni'sapirinahuë', co manta' onporinhuë'. Napoaton "Co ipora tëpatona'pihuë'. Yosë pochin niponahuë', piyapi taramara," nitopi.

⁷ Ina ya'cariya a'na hua'an ya'huërin, Popirio itopiso'. Noya quëmapi ni'ton, pëinënquë ahue'ëtërincoi. Noya nontërincoi. Cara tahuëri cosharo' quëtërincoi.

⁸ Pa'pinso nipirihuë' chiniquëncaniorin. Apira apira saporin. Nani hua'qui' chi'chirárin. Paonori nicapon pa'nin. Së'huamotorahuaton Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatërin. ⁹ Napohuachina, na'a cania'piro'sa' huë'pi. Inapitanta' anoyatërin. ¹⁰ Ina marë' nóya ni'ninaco. Naporahuaton, ma'sha nicanarinaco. Hua'qui inaquë ya'huërai. Yapa'patëira, pahuantërincoiso' quëtërinaco.

Nomaquë canconinso'

¹¹ Nani cara yoqui nisahuasö', yapa'nai huachi. Inaquë nisha nancha ya'huërin. Aricantria quëran huë'pirinhuë', inatohua' o'napi na'huëanaterin. Ina hui'nin motëncquë catopia'hua mamanshiro'sa' ya'huërin. Castoro, Porosi inapita itopiso'. ¹² Inaquë ya'conahuato, paantarai. Siracosaquë nonshirahuato, cara tahuëri inaquë i'huatërai. ¹³ Ina quëran yonsai' pa'tahuato, Niqioquë canconai. Tahuërinquë

pinëhuëi parti quëran ihuan huë'sahuaton, quëparincoi. Cato' tahuëri quëran Potioriquë canconpatëira, nonshirai. ¹⁴ Inaquë imapisopita quënanconai. "Huëco ni'quicoi," itohuachinacoira, inaquë a'na simana yacaparai. Naporahuato, Nomaquë ya'caritërai huachi.

¹⁵ Ya'caritohuatëira, Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' natantahuatona', huë'pi. "Apio niyonton-piso," itopiquë a'naquën nacapirai. Naporahuaton, Tres Tapinasëquë canconpatëira, a'napitanta' quënancoantarai. Imasapi anta' ni'ton, nacapiaponaco huë'pi. Inapita Paono quënanahuaton, Yosë nontërin: "Yosparinquën," itërin. Naporahuaton, chiníquën cancantërin. ¹⁶ Ina quëran Nomaquë chachin canconai. Capitanso' pa'sahuaton, prisoro'sa' quëparin tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Paonosso nipirihuë' co inaquë po'mopihuë'. "Nohuantohuaton, quëmaora ya'huëquë," itopi. Napoaton a'na pëiquë ya'huërin. Nipirihuë', a'na sontarori a'pairarin ama ta'acaso marëhuë'.

Nomaquë Paono pënëntërinso'

¹⁷ Cara tahuëri quëran cotio hua'ano'sa' amatërin. Inaquë huë'pachinara, Paonori itërin:

—Nani iyaro'sa' isëquë huë'nahuë. Pi'pian nonchinquëma', ta'to, amatëranquëma' huë'nama'. Topinan quëran iyaro'sa' sha'huirapirinaco. Canta' cotio quëmapico ni'to, co a'napita cotioro'sa' no'huirahuë'. Shimashonënpopapita napopiso' yonquiato, co pino-rahue'. Nipirihuë', Quirosarinquë pa'patora, maninaco. Masahuatonaco, Noma hua'ano'saquë yo'coninaco ana'lintinacoso marë'. ¹⁸ Hua'ano'sa' natanahuatonaco, "Co manta' onporinhuë' ni'ton, co tēpacaso' ya'huërinhuë'. Oco'i," topi. ¹⁹ Cotioro'saso nipirihuë' co nohuantopihuë'. Napoaton "Noma copirno chachin yanontërahuë," itërahuë. Co yaocoirinacohuë' ni'ton, isëquë huarë' huëca'huaso' ya'huërin. Co cotioro'sa' sha'huirapica'huaso marë' huë'nahuë. Co no'huirahuë'. ²⁰ Napoaton amatëranquëma'. Yanohuitëranquëma'. Huëco' ninontahua'. Ya'ipi israiro'sanpoa' ninarëhuaso marë' catinaquë tonpoimiratërinaco, itërin.

²¹ —Co'chi iyasha manta' nitotëraihuë' quiyaso paya. Cotia parti ya'huëpisopita co quirica a'patiirinacoihuë'. Huë'pachinaranta', co a'naya tēranta' nonapirinënuquëhuë'. ²² Nipirihuë', yanatanainquën. "Quisoso imapisopita co noyahuë'," topi natantërai. Ya'ipi parti napopi. Napoaton sha'huitocoi. ¿Ma'ta' quëma a'chinan? ²³ A'na tahuëri huënantahuato, sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Noya iyaro'sapa'. Naporo' tahuëri huënantaco ya'ipinquëma' sha'huichinquëma', itohuachina, pa'pi. Ina quëran tahuëri nanihuachina, na'aya'pi huë'pi. Paono ya'huërinquë niyontonpi natanacaiso marë'. Tashiramiachin huë'pi. Huë'pachinara, Paonori a'chintárin.

—Yosë yahua'anëntërinpoa'. Na'con nohuantërin huëntonënuquë chachin aya'coinpoaso'. Ina marë' hui'nin a'paimarin. Inaso' Quisoso itopi. Quiricanën quëran ina na'con ninopi. Moisësë pënëntërinso' ninshitaton, ninorin. Pënëntona'piro'santa' ninopi, itërin. Quiricanën quëran na'con a'chintërin. A'chintaton, chiníquën pënënin Quisoso natëcaiso marë'. A'chintochináchin i'huatërin. ²⁴ Natanahuatona', a'naquën natëpi. A'naquënso nipirihuë' co natëpihuë'. ²⁵ Nisha nisha yonquiato, yapipipi. Yapipihuachinara, Paonori itaantarin:

—Ma no'tëquën iyaro'sa' Ispirito Santori nontërin shimashonënpoa' pënënacaso marë'. Ina nohuanton, Isaia'së ninshitaton, naporin:

²⁶ "Paaton, piyapi'sa' sha'huitonquë":

'Natanapomarahuë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahuënta', co tēhuëchachin quënanaramahuë', itëquë'.

²⁷ Isopita piyapi'sa' co natantochináchinhuë' cancan-topi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'. Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënanpihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënantonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran natëchitonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchitohuë', itërin Yosëri," tēnin.

²⁸ Napoaton sha'huichinquëma' nitotoco'. Yosëri nisha piyapi'sa' nani sha'huitërin cancanëna' anoyatacaso marë'. Inapitaso' natëraipi, tēnin Paono. [²⁹ Ina itohuachina, nisha nisha ninontahuatona', pipipi.]

³⁰ Ina quëran cato' pi'ipi Paono inaquë ya'huërin.

A'nantërinso' pëiquë ya'huëhuachina, na'a piyapi'sari nicapona' huë'pi. Huë'pachinara, noya nontërin.

³¹ "Yosë hua'anëntërinquë ya'conco' canpitanta'," itërin. Siniro Quisocristo naporinso' a'chintárin. Co tē'huatonhuë', na'con a'chinin. A'chinpirinhuë', co insoari tēranta' atonirihuë' ni'ton, Quisoso nanamën nahuinin. Nani ninshitëranquën huachi.

Romanos

Paonori imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyan-quëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristoíchin natërahuë. Ina acorinco paato nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, noya nanan a'chinárahüë.

² Co'huara Quisocristo o'mayatërasohüë', ina nanan chachin Yosë sha'huitërinpoa'. Quiricanën quëran anitotërinpoa', iráca ninshitopiso'. Ina nohuanton, na'a pënëntona'piro'sa' ninopi. ³ "Hui'nahuë a'paimarahuë," ténin Yosë. Napoaton Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'. ⁴ Yosë pochachin ni'ton, noyasáchin ninin. Chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarín. "Inaso' tēhuēnchachin Yosë hui'nin. Chini chiniquēn nanantarin," tēnhua'. Ananpitaantarín ni'ton, nitotërhua'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa' ni'ton, "Sinioro' itërhua'.

⁵ Ina nosoroatonco, acorinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Inapitanta' nanamën natëcaiso marë' pënënarahuë. Natëhuachina', "Quisocristoso' noya noya," tosapi. ⁶ Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahüë', Quisocristo imarama'. Yosë nohuanton, imarama'. ⁷ Napoaton Nomaquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë pa'pi nosororinquëma'. Nani acorinquëma' piyapinënpita nicacamaso'. Ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. Inaso' hua'anëntërinpoa'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

⁸ Canpitaso' noya Yosë natërama', natantërahuë. Ya'ipi piyapi napopi. Ina natantato, "Yosparinquēn Sinioro," itërahuë Yosë. Ina'ton napotërahuë. Quisocristo catahuarinco ina pochin Yosë nonta'huaso marë'.

⁹ Yosë ni'sárinco, no'tëquēn nontaranquëma'. Ya'ipi cancanëhuë quëran huarë' Yosë imarahüë. Hui'nin nanamën a'chinárahüë. Nani tahuëriya canpita yonquiatëncuëma', ¹⁰ Yosë nontarahüë. "Noya catahuaquë'," itërahuë. Iráca quëran huarë' nicapëncuëma' yapa'pirahuë', co nanitërahuë'. Ipora huanta' paca'huaso' yonquiarahuë. "Quëma nohuantohuaton, Sinioro, catahuaco onpopionta' pa'i," tēnahuë, Yosë nontato. ¹¹ Yani'nanquëma'. Yacatahuanquëma' chiniquēn cancantamaso marë'. Ina quëran noya noya imasarama'. ¹² Canpitanta' noya imapatama', achini-

cancanaramaco canta'. Noya ninontatëhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Tēhuēnchachin iyaro'sa', iráca quëran huarë' nicapëncuëma' yapa'pirahuë'. Ipora huanta' co nanitërahuë' paca'huaso'. Nisha nisha parti a'chinpatëra, piyapi'sa' natëtona', Quisocristo imasapi. Canpitanta' yaa'chintëranquëma' noya noya imacamaso marë'. ¹⁴ Ya'ipi piyapi'sa' pënëna'huaso' ya'huërin. Quisocristo sha'huitërinco. "Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ya'ipi nananquë nonpisopita a'chintëquë'. Quirica nitotoro'sa', co nitotoro'sahuë', ya'ipiya pënëncuë'," itërinco. ¹⁵ Napoaton canpitanta' yaa'chintëranquëma'. Nomaquë ya'huëramasopitanta' Quisocristo nanamën a'chinchinquëma' tēnahuë.

Quisocristo nanamën

¹⁶ Co caso' tapanahuë' Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Piyapi'sa' natëhuachina', Yosëri anoyacancantarín. Inaíchin nanitaparín nisha'ëinpoaso'. Cotioro'sari'ton natëhuachina', anoyacancantarín. Iporaso' nisha nisha piyapi'santa' anoyacancantarín. Napoaton pa'yatërahuë nanamën sha'huica'huaso'.

¹⁷ "Yosëíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', co huachi inapita yonquiarinhuë'. Quiricanën quëran ina anitotërinpoa'. "Cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiatarihua'," ténin Yosë quiricanëncuë. Co canpoara nanitërhua' noya cancantacaso'.

Iráca quëran huarë' oshahuanpiso'

¹⁸ Yosë inápaquë ya'huaponahuë', cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. "Piyapi'sa' co noyahuë' nipi. Co ca pochin cancantopihuë'. Ina marë' no'huito, ana'intarahüë huachi," ténin Yosë. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co nohuantopihuë' natëcaiso'. ¹⁹ Cancanëna quëran Yosë nohuitochinachin acopirinhuë', co yanohuitopihuë'. ²⁰ Isoro'pa' ninin quëran huarë' piyapi'sa' nitotopi. Yosëso' co quënanpirëhuahuë', nani ma'sha ninin. Ina nicatona', "Tēhuēnchachin Yosë ya'huërin. Ya'ipiya nanitaparín ni'ton, ina chinotahua'," ta'caso nipirinhuë', co nohuantopihuë'. Napoaton na'inpí. ²¹ Yosë ya'huërinso' nitotaponaraihuë', co ina chinotopihuë'. Ina nohuanton, nani ma'sha ya'huëtopirinahuë', co ina marë' "Yosparinquēn Sinioro," co itopihuë'. Nisha nisha yonquiatona', chihuërinso pochin nipi. Tashi pochin cancantopi. ²² "Ya'ipiya nitotërai," topirinahuë', co noya yonquipihuë'. ²³ Yosëso'

noyasáchin ninin. Co onporonta' chiminaponhué'. Inaso nipirinhué', co ina yonquipihué'. Ina naniantatona', mamanshi nipi moshacaiso maré'. Mamanshi piyapi nonanpiso' moshapi. Co piyapi ya'huémiatopirinhué', ina yamoshapi. Nisha nisha ma'sharo'santa' moshapi. A'naquén anpiantéhuano'sa', a'naquén no'paqué niohuaratërsopita, inapita moshapi.

²⁴ Napoaton Yosëri tananpitërin co noyahué' yonquipisopita nicacaiso maré'. A'porin. A'pohuachina, pa'pi co noyahué' nipi. Taparosáchin yonquiatona', nisë'huapi. Co ina pochin nisë'huacasohué' nipirinhué'.

²⁵ Yosëri no'tëquén anitotopirinhué', ina a'porahuatona', nonpin nanan natëpi. Ma'sha isoro'paqué ya'huërsopita moshatona', chinotopi. Yosëriáchin ya'ipiya ninin nipirinhué', co inaso' chinotopihué'. Tëhuërchachin inasáchin chinotacaso' ya'huërin, tënahué'.

²⁶ Napoaton Yosëri tananpitërin pa'pi co noyahué' cancantacaiso maré'. Sanapi'sa' co huachi so'ina' nohuantopihué'. Sanapi capini nisë'huacaiso' nohuantopipi. Co ina pochin nicacasohué' nipirinhué'.

²⁷ Quëmapi'santa' co huachi sa'ina' nohuantopihué'. Quëmapi capini nisë'huapi. Ina maré' na'inpi ni'ton, Yosëri ana'ntarin. Co no'tëquén yonquiatonaraihué', nitapicancanpi. Nonënanta' tapipi.

²⁸ Co Yosë yanatëpihué' ni'ton, inari a'porin co noyahué' nicacaiso maré'. Nitapicancamiatopi. ²⁹ Pa'pi co noyahué' nipi. Nimonshitacaisoráchin yonquipi. Na'con oshahuanpi. A'na piyapi ma'shanënpita nohuantapipi. Piyapi chinotopi. Niapiratopi. A'naquén tëpatopi. Ni-no'huipi. Nonpinápi. No'huitápi. A'napita nonpinapipi.

³⁰ Nipinopi. Yosë inimicotopi. Ma'tona ma'tona nonpi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita nocanpi. Yonquirápi co noyahué' nicacaiso maré'. Pa'pina', a'shina', co inapita tëranta' natëpihué'. ³¹ Co huachi noya yonquipihué'. Nonpinápi. Co quëmopinënpita tëranta' nosoropihué'. No'huitochinachin cancantopi. ³² "Co noyahué' nipsisopita chiminpachinara, ana'intacaso' ya'huërin," ténin Yosë. Ina nitotaponaraihué', inachachin niantapi. Naporahuatona', a'napitanta' co noyahué' nipachinara, pa'yatopi.

Yosëri no'tëquén ana'intërinso'

2 A'naquëma' iyaro'sa' piyapi'sa' yonquirapiratoma': "Paso' quëmapi co noyahué' ninin," tënama'.

Napoapomarahué', ina pochachin canpitanta' co noyahué' ninama'. Napoatoma', nina'intarama'. ² "Co noyahué' nipatama', ana'intaranquëma'," ténin Yosë. No'tëquén inaso' ana'ntarin, nitotërehua'. ³ "Pasopita oshahuanpi," tënama'. Nipirinhué', canpitanta' co noyahué' nipatama', Yosë ana'ntarinquëma co cha'ësaramahué'. ⁴ Yosë nosororinpoaso' co no'tëquén yonquiramahué'. "Co a'naroáchin no'huirinoahué'," ta'toma', co noyahué' ninama'. Tëhuërchachin co a'naroáchin ana'intërinquëmahué'. "Oshaquëran co noyahué' yonquipisopita naniantapona' nimara," ta'ton, ninarárin. ⁵ Canpitaso nipirinhué', co natan-tochináchinhué' cancantërama'. Co oshanëma' yaa'po-

ramahué'. Napoaton ayaro' tahuëri chini chiniquén ana'ntarinquëma'. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' no'tëquén ana'ntarin. ⁶ Ya'ipi ninëhuasopita Yosë nitotërin. Ayaro' tahuëri ina yonquiaton, no'tëquén sha'huitarinpoa'. Noya nipatëhua', noya acoarinpoa'. Co'so' noya nipatëhuahué', ana'ntarinpoa'. ⁷ Noyasáchin nipatëhua', noya ni'sarinpoa'. Yosë yonquiatëhua', noya acoinoaso maré' na'con nohuantohuatëhua', ananpitaantarinpoa'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. ⁸ Nipirinhué', canpoara nohuantërehuasoráchin nipatëhua', no'huarinpoa'. No'tëquén anitotopirinoahué' co natëhuatëhuahué', ana'ntarinpoa'. Co noyahué' nipatëhua', chiniquén ana'ntarinpoa'. ⁹ Ya'ipi co noyahué' nipsisopita no'tëquén ana'ntarin. Naporo' chiniquén parisitapi. Cotioro'sa' no'tëquén chachin ana'ntarin. Nisha piyapi'santa' co noyahué' nipachina, inapochachin ana'ntarin. ¹⁰ Noya nipsisopitaso nipirinhué', noya ni'sarin. Noya noya acorarin. Asanocancanarin. Cotioro'sa' no'tëquén chachin napotarin. Nisha piyapi'santa' inapochachin nitarin. Ya'ipinpoa' noya nipatëhua', nicha'ësarinoa'.

¹¹ Yosëso' ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. ¹² Iráca Moisésëri cotioro'sa' pënënin nani ma'sha natëcaiso'. Cotioro'saráchin pënënin. Co ina natëhuachinahué', oshahuanpi. Ina maré' Yosëri ana'ntarin. A'napitaso nipirinhué' co pënëntërinso' nitotopihué'. Co nitotatonahué', co ina natëcaiso' ya'huëpirinhué'. Co noyahué' nipachina', ana'ntarin chachin inahuantata'. ¹³ Cotioro'saso' Moisésë pënëntërinso' natanaponaraihué', co natëtopihué'. Napoaton co Yosëri noya ni'ninhue'. No'tëquén natëpi naporini, Yosëri noya ni'itonhué'. ¹⁴ Nisha piyapi'saso' co Moisésë pënëntërinso' nitotopihué'. Co nitotaponaraihué', a'naquén noya nipi. Inahuara cancanëna quëran nitotopi ni'ton, napopi. ¹⁵ Cancanëna quëran Yosëri anitotërin noya nicacaiso'. Co noyahué' nipachinara, inahuara nitotopi. "Co inapocaso nipirinhue', inaporëhua'," topi yonquiatona'. Inapochachin noya nipachinara, inanta' cancanëna quëran nitotopi. ¹⁶ Ayaro' tahuëri ya'ipi co noyahué' yonquirëhuasopita aipitarinoa'. Po'oana quëran ma'sona tëranta' onporëhuasopita a'ninquëchin anitotarinpoa'. Naporo' tahuëri Tata Yosë nohuanton, Quisocriso no'tëquén sha'huitarinpoa'. Co noyahué' nipatëhua', ana'ntarinpoa'. Ina nanan ya'ipi parti sha'huirarahue'.

Co cotioro'sa' tëranta Yosë pënëntërinso' natëpisohué'

¹⁷ A'naquëma' cotioro'sanquëma' ni'ton, a'napita nocanama': "Moisésë pënëntërinso' natëhuatoi, cha'ësarai," tënama'. "Yosë na'con na'con nosororincoi," tomantatoma', a'napita nocanama'. ¹⁸ Yosë nohuantërinso' nani nitotërama'. Yosë quiricanën a'chintërinëquëma' ni'ton, nitotërama' noya nicacamaso'. ¹⁹ Nisha piyapi'santa' yaa'chintërama'. Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihué', somaraya pochin niconpi. Tashi pochin cancantopi. ²⁰ Co Yosë nanamën nitotopihué' ni'ton, yaa'chintërama'. "Yosë no'tëquén pënënincoi ni'ton, noya noya nitotërai. A'napitaso' co quiya

pochin nitochátèrapihuè," tènema'. ²¹ A'napita a'chintopiramahuè', ¿onpoatomata' canpita chachinso' co yonquiramahuè? "Ama ihuatocosohuè," tapomarahuè', ¿onpoatomata' ihuatèrama'? ²² "Ama a'na quèmapi sa'in monshitocosohuè," tapomarahuè', ¿onpoatomata' canpitanta' monshihuanama'? Piyapi'sa' mamanshi moshahuachinara, no'huirama'. "Yosèichin chinotacaso nipirinhue'," tènema'. Napoapomarahuè', ¿onpoatomata' co cancanèma quèran huarè' chinotèramahuè'? Co mamanshi moshapiramahuè', moshatopiso pèiquè ihuatèrama'. ²³ "Quiyasáchin Moisésè pènèntèrinso' nitotèrai," tènema'. Napoapomarahuè', co natèramahuè'. Ina marè' a'napitari Yosè pinopi. ²⁴ Co noyahuè' cancantèrama' ni'ton, nisha piyapi'santa' co Yosè noya ni'sapihuè'. Quiricanènquè chachin naporin:

²⁵ "Quiyaso' Yosè piyapinènpitacoi," ta'toma', marca niacotèrama'. Moisésè pènèntèrinso' noya natèhuatama', no'tèquèn niacotèrama'. Nipirinhue', co natèhuatamahuè', topinan quèran marca niacotèrama'.

²⁶ Nisha piyapi'santa' niponaraihuè', Yosè natèhuachina', piyapinènpita pochin ni'sarin. ²⁷ Co marca niacotaponaraihuè', Yosè natèhuachina', sha'huirapiaponènquèma'. Canpitaso' pènèntèrinso' nitotapomarahuè', co natèhuatamahuè', Yosè ana'intarinquèma'. ²⁸ Cotioro'sanquèma' nipiramahuè', co ina marè' piyapinènpita pochin ni'ninquèmahuè'. Inapochachin Yosè marcanènta' co topinan nonènpoaquè niacotacaso' ya'huèrinhuè'. ²⁹ Ya'ipi cancanènpoa quèran Yosè imapatèhua', tèhuèenchachin piyapinènpita pochin ni'sarinpoa'. Marcanèn cancanènpoaquè acotèrinpoa'. Co nonènpoaquè acotèrinpoahuè'. Ispirito Santo anoyacancantèrinpoa'. Ina quèran noya ni'ninpoa'. Co piyapi'sa' pa'yatopirinènpoaquè, Yosèso' noya ni'sarinpoa'.

3 Cotioro'sa' ni'tona', marca niacotopi. ¿Ma'ta' ina marè' canapi? ² Na'con canapi tènahuè. Yosèri na'con catahuarin. Inahua'ton iráca nontèrin. Nanamèn chachin aninshitèrin ya'huèmiatacaso marè'. ³ A'naquènso' co huachi ina natèpihuè'. Ina niponahuè', co nanitèrèhuè': "Yosèso' co no'tèquèn sha'huitèrinhuè'," ta'caso'. ⁴ Yosèriso' co onporonta nonpintarinhuè'. Ya'ipi piyapi'sa' nonpinpirinahuè', Yosèso' no'tèquènáchin nonin. Quiricanèn quèran naporin:

"No'tèquènáchin nontèrancoi ni'ton, a'naquèn nonpinapipirinènquènhuè',
co onporonta' minsèarinènquènhuè'," ténin.

⁵ A'naquèn po'pin yonquipi: "Canpoa co noyahuè ninèhua ni'ton, Yosè noyasáchin nininso' a'ninquèchin anitotèrinpoa'. Napoaton ana'intohuachinpoa', co no'tèquèn ana'intèrinpoahuè'," toconpi. ⁶ ¿Co ina pochin yonquicaso ya'huèrinhuè! Yosèso' noya ni'ton, no'tèquèn ana'intiinpoaso' ya'huèrin. Co ana'intiinpoaso' ya'huèrinhuè' naporini, co ayaro' tahuèri no'tèquèn sha'huichitonpoahuè'.

⁷ A'naquèonta' taponas: "Caso' nonpinpirahuè', Yosèso' no'tèquènáchin nonin. Nonpinahuè ni'ton, Yosè

no'tèquènáchin noninso a'ninquèchin anitotèrinpoa'. Napoaton co oshahuan pochin Yosè ana'intincoso' ya'huèrinhuè'," toconpi. Co no'tèquèn yonquipihuè'. ⁸ A'naquènta napopi: "Huèco' manta tèranta' niahua' Yosè na'con na'con catahuainpoaso marè'. Paono chachionta' ina pochin a'chintèrinpoa'," topi pinotonaco. Co no'tèquèn yonquipihuè' ni'ton, napopisopita no'tèquèn ana'intacaso' ya'huèrin.

Ya'ipinpoa' oshahuanèhuaso'

⁹ ¿Onpopinta' iporaso' yonquiarihua? Cotioro'sanpoa noya noya ninèhua', ¿tècarihua ti? ¿Co naporinhue! Nani sha'huitèranquèma'. Cotioro'sanpoa', nisha piyapi'sa', ya'ipinpoa' oshahuanèhua'. ¹⁰ Yosè quiri-canènquè tapon:

"Ya'ipi piyapi'sa' co noyahuè' nipi.
Co a'naya tèranta' noya nininhue'.

¹¹ Co no'tèquèn yonquipihuè'.

Co inahua nohuantopihuè Yosè chinotacaiso'.

¹² Co Yosè iranèn pa'topihuè', pèshonpi.

Co a'naya tèranta' noya nininhue'.

¹³ Chimipi pa'pitopiso' i'soatopinan pochin napoonin nonpi.

Nonpintatona', ya'huan tomain yanquèètèrinso pochin na'a piyapi'sa' aparisitopi.

¹⁴ No'huitatona', piyapi'sa' pinosápi.

¹⁵ A'naroáchin yaahuètopi, yatèpatopi.

¹⁶ Insèquèsona pa'pachinara, piyapi'sa' aparisitopi, asètopi.

¹⁷ Piyapi'sa' ano'huitopi ni'ton, co noya nini'tona' ya'huèpihuè'. Co sano cancantopihuè'.

¹⁸ Yosè tè'huatacaso' ya'huèpirinhue', co ina yonquihuè'," ténin iráca Yosè quiricanènquè ninshitatona'.

¹⁹ Tèhuèenchachin co noyahuè' nicatèhua', ya'ipinpoa' oshahuanèhua'. Yosè pènèntèrinso' nitotopirèhuahuè', co natèrèhuahuè' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huèrin.

²⁰ "Pènèntèrinso' natèhuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'," topirinahuè' a'naquèn. Co ina marè' noya ni'ninpoahuè'. Pènèntèrin quèran oshahuanèhuaso' anitotèrinpoa'. Ina natanpatèhuara, "Tèhuèenchachin oshahuanèhua'. Co noyahuè' ninèhua'," tènèhua'.

Quisocristo imapatèhua', anoyacancantèrinpoaso'

²¹ Iporaso nipirinhue' Yosè anitotèrinpoa' onporahuatèsona cha'ècaso'. Co iráca pènèntèrinso' natèrèhua quèran noya cancantarihuahuè'. Moisésè, pènèntona'piro'sa', inapita inachachin sha'huitèrinènpoa'.

²² Quisocristo imapatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'. Insona natèhuachin, anoyacancantarin. Co nisha nisha nontèrinpoahuè'. ²³ Ya'ipinpoa' oshahuanèhua'.

Co a'nayanpoa tèranta' Yosè pochin cancantèrèhuahuè'. ²⁴ Nipirinhue', inaora nohuanton, Yosè nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', Quisocristo

a'paimarin nisha'èinpoaso marè'. Ina imapatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'. ²⁵ Yosè nohuanton, Quisocristo chiminin. Oshanènpoa' inquitinpoaso marè' chiminin. "Ca marè' chiminin," topatèhua', oshanènpoa' inquitar-

inpoa'. Huënaïnën quëran anoyacancantarinpoa'. Iráca piyapi'sa' oshahuanpirinahuë', Yosëri co a'naroáchin ana'intërinhuë'. "A'na tahuëri Quisocristo chimin-pachin, oshanëna' inquitarahuë'," ta'ton, co ana'intërinhuë'. ²⁶ Iporaso huachi Quisocristo chachin a'paimarin ya'huërënamënpoa' chiminacaso marë'. "Quisocristo oshanënpoa marë' chiminin," topatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Co canpoanta' ana'intarinpoahuë'.

²⁷ Napoaton co inso tëranta nocanacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Co pënëntërinso' natërehuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo naporinso' natërehuaso marë' nicha'ërinpoa' ni'ton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. ²⁸ Nani sha'huitëranquëma'. Quisocristo imarëhuaso marë' anoyacancantërinpoa'. Co ya'ipi pënëntërinso' natëpirëhuahuë', noya ni'ninpoa'.

²⁹ Yosë ya'ipi piyapinpoa' nohuantërinpoa'. Co cotioro'saráchin nosororinhuë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ya'ipinpoa' nosororinpoa'. ³⁰ A'naichin Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' napopianachin nosororinpoa'. Cotioro'santa', nisha piyapi'santa', Quisocristo imapachina', anoyacancantarin. ³¹ Quisocristoíchin anoyacantërinpoa' ni'ton, iráca pënëntërinso' ¿co huachi pa'tërinhuë pochin nitërehua ti? ¿Co naporinhuë! Ina quëran oshahuanëhuaso' nitotarihua'. Quisocristo imapatëhua', catahuarinpoa' noya natëcaso'.

Apraan natëtërinso'

4 Apraan naporinso' sha'huichinquëma'. Inaso' shimashonënpoa'. ¿Onporahuatonta' Yosëri noya ni'nin? ² Apraan inaora co nanitërinhuë' no'tëquën Yosë natëcaso'. Inaora nanitërin naporini, "Caso' noyaco. No'tëquën natërahuë'," chitonhuë'. Napoaponahuë', co ina pochin Yosëri ni'ninhuë'. ³ Yosë quiricanënguë naporin: " Yosë no'tëquën nontërinco. Inasáchin catahuarinco,' topachina, Yosëri noya ni'nin. Oshanën inquitaton, noya ni'nin," tënin quiricanënguë. ⁴ Ni'co'. Piyapi'sa' sacatohuachinara, pahuërëcaso' ya'huërin. Inapochachin no'tëquën natërehua' naporini, Yosë noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'. ⁵ Yosëo nipirinhuë', inaora nohuanton nosororinpoa'. "Co caora noya nipirahuë', Yosë chachin anoyacancantarinco," topatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa' noya ni'ninpoa'. ⁶ Co noyahuë' nipirëhuahuë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya ni'ninpoa'. Ina marë' nóya cancantërehua'. Iráca Tapi inachachin naporin. ⁷ Quiricanënguë ninshitërin:

"Oshanënpoa' Yosë inquitohuachinpoa', noya cancantarihua'. Ya'ipi oshanënpoa' ayatarinpoa'.

⁸ ¿Co huachi oshanënpoa marë' ana'intarinpoahuë'! Napoaton noya cancantarihua'," tënin.

⁹ ¿Inpitata' ina pochin noya cancantapi? Co cotioro'saráchin ina pochin noya cancantacaso' ya'huëtopihuë'. Co marca niacotopirinahuënta' noya cancantapi. Apraan yonquico'. "Yosë no'tëquën nontërinco. Inasáchin catahuarinco," topachina, Yosëri noya ni'nin.

Nani sha'huitëranquëma'. ¹⁰ ¿Onporota' noya ni'nin? ¿Marca niacotërin piquëran noya ni'nin? Co naporonaporinhuë'. Co'huara marca niacochatërasohuë', noya ni'nin. ¹¹ Yosë natërin ni'ton, inari noya ni'nin. Co'huara marca niacochatërasohuë', piyapinën pochachin ni'nin. Ina piquëran marca niacotërin imarinso' anitotacaso marë'. "No'tëquën nontërinco," topachina, noya ni'nin. Nisha piyapi'santa' ina pochachin natëtohuachinara, Apraan pochin cancan-topi. Co marca niacotopirinahuë', Apraan hui'ninpita pochin nipi. ¹² Cotioro'santa' Apraan pochin natëtohuachinara, hui'ninpita pochin nipi anta'. Co marca niacotopiso marë' noya cancantopihuë'. Co'huara marca niacochatërasohuë', Apraanso' natëtërin. A'napitanta' ina pochin cancantohuachinara, Yosëri noya ni'sarin.

Yosëri Apraan sha'huitërinso'

¹³ Iráca Yosëri Apraan itapon: "Nosoroatënguën, páncaro'pa' quëchinquën. Piyapinëhuë pochin ni'saranquën. Quëma shinparinpitanta' noya catahuarahuë. A'na tahuëri ya'ipiro'pa' hua'anëntapona'," itërin. "Yosë co onporonta' nonpintarincohuë'," tëninso marë' Yosëri noya ni'nin. Co naporon' Moisésë pënëchátërarinhuë'. Napoaton co ina natërinso marë' Apraan noya ni'ninhuë'. ¹⁴ Pënëntërinso' natëpisopitaráchin noya ni'nin naporini, topinan cancanënpoa quëran natërehuasopitaso' co noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'. Topinan quëran Yosëri Apraan sha'huichitonhuë'. ¹⁵ Moisésë pënëntërinso' co natëhuachinarahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Co pënëntërinso' ya'huërinhuë' naporini, co natëcaso' ya'huë'itonhuë'. Co ina marë' oshahuaintërihuahuë'.

¹⁶ Napoaton Apraaniso natëtton: "Yosë no'tëquën nontërinco," topachina, Yosëri itërin: "Oshahuanpirinhuë', caora nohuanto, nosoroatënguën catahuaranquën. Hui'nanpitanta' catahuarahuë'," itërin Yosëri. Co cotioro'saráchin nosororinhuë'. Ya'ipi Apraan pochin cancantopisopitanta' nosororin. Ina hui'ninpita pochin ninëhua'. ¹⁷ Iráca Yosëri Apraan itërin: "Ca nohuanto, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. Na'a nisha nisha piyapi'santa' quëma pochachin cancantapi," tënin Yosë. Quiricanënguë naporin. "Yosë no'tëquën nontërinco. Ya'ipiya nanitaparin. Chiminpisopitanta' nanitërin ananpitacaso'. Co ma'sha ya'huëpirinhuë', nani ya'huërinso pochin sha'huichanin," ta'ton, Apraan natëtërin.

¹⁸ "Quëma shiparinpita notohuaro' na'asapi," itërin Yosëri. Hua'qui' co a'na hui'nin tëranta' ya'huëtërinhuë'. Sacai' natëtacaso nipirinhuë', Apraan natëtërin. "Yosë nohuanton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco. Shihuëpitanta' na'asapi," tënin Apraan. ¹⁹ Pasa pi'ipitaponahuë', co hui'nin ya'huëchatërarinhuë'. Co huachi chinirinhuë'. Sa'ionta' co hua'huana'pihuë'. Nani paiya. Napoaponahuë', Yosë natërin. ²⁰ "Yosë nonpintërinco," co tëninhuë'. Co nisha nisha yonquirinhuë'. "No'tëquën nontërinco," ta'ton, chiniquën cancantërin. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, co naniantarincohuë'. ²¹ Yosë ya'ipiya nanitaparin. Sacai' niponahuë',

nani sha'huitërinco ni'ton, catahuarinco. Sha'huitërinco chachin ya'huapon," ténin. ²² Ina pochin yonquirinso marë' Yosëri nóya ni'nin.

²³ Apraan naporinsopita Yosë quiricanënguë ninshitopi. Canpoanta' nitotacaso marë' ninshitopi. ²⁴ Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocristo chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarin. Ina hua'anëntërinpoa', tënëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa' canpoanta'. ²⁵ Yosë nohuanton, oshanënpoa marë' chiminin. Inari chachin ananpitaantarin oshanënpoa' inquitatonpoa', noya nicainpoaso marë'.

Yosë anoyacancantërinpoaso'

5 "Siniro Quisocristoíchin nicha'ësaripoa'," ta'tëhua', imarëhua'. Oshanënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. Co inimiconënpita pochin ni'ninpoahuë'. ² Quisocristo cancanënpoa quëran natëhuatëhua', nicha'ësaripoa'. Nosoroatonpoa', ipora huanta' catahuarinpoa' noya imacaso marë'. A'na tahuëri Yosë'pa' pa'patëhua', Yosë pochin nisarëhua'. Ina yonquiatëhua', nóya cancantarihua'. ³ Iporaso' parisitarihuahuë', noya cancantarihua'. "Parisitohuatëhua', Yosë catahuarinpoa' imamiatacaso marë'," ta'tëhua', co sëtarihuahuë'. Chiníquën cancantatëhua', noya ahuantarihua'. ⁴ Noya ahuantohuatëhua', chini chiníquën cancantarihua' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'. "Co naniantaripoahuë'," ta'tëhua', inasáchin ninarihua'. ⁵ Inasáchin ninahuatëhua', tēhuëchachin co naniantaripoahuë' ni'ton, co tapanarihuahuë'. Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa': "Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya," tarihua'. Ispirito Santo chachin Yosë nosororinpoaso' anitotërinpoa'.

⁶ Canpoara co nanitërehuahuë' cha'ëcaso'. Nipirinhuë', iráca o'macaso' nanihuachina, Quisocristo isoro'paquë o'marin. O'marahuaton, oshahuano'sa marë' chiminin. ⁷ Ni'co'. Piyapi noya niponahuë', co insonta' ya'huërenamën chiminacaso' nohuantërinhuë'. Noya noya nipachin, nicha'ëcaso marë' a'nara' ya'huëretapon nimara. ⁸ Quisocristoso nipirinhuë' oshahuano'sa marë' chiminin. Oshahuanpirëhuahuë', ya'huëretërinpoa'. Yosë nohuanton, canpoa marë' chiminin. Napoaton: "Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya," tënëhua'. ⁹ "Corosëquë huënnainën pa'nin. Oshanënpoa marë' chiminin," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton ayaro' tahuërinta' catahuarinpoa'. Naporo' tahuëri co noyahuë' nipisopita chiníquën ana'intarin. Imarëhuasopitaso nipirinhuë', co ana'intarinpoahuë'. Quisocristo chachin nicha'ësaripoa'. ¹⁰ Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', hui'nin chiminin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. Iporaso' noya nipayarëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, noya noya catahuarinpoa'. Nanpiantarin ni'ton, catahuarinpoa' noya cha'ëcahuaso marë'. ¹¹ Naporahuaton, "Yosë nosororinpoa'," ta'tëhua', ina pa'yatërehua'. Hui'nin chachin nanan anoyatërinpoa' ni'ton, noya cancan-tërehua'.

Atan, Cristo inapita napopiso'

¹² Atan'ton co noyahuë' nicaton, oshahuanin. Ina marë' chiminacaso' ya'huërin. Ina quëran ya'ipinpoa' co noyahuë' nicatëhua', chiminëhua'. ¹³ Co'huara Moisësë pënëchatërasohuë', piyapi'sa' oshahuanpi. Oshahuanpirinahuë', co pënëntërinso' ya'huëyátërarinhuë' ni'ton, co ina marë' ana'intacaso' ya'huë'itonhuë'. ¹⁴ Nipirinhuë', Atan quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' chiminpi. Moisësë ya'huëaquë huarënta' chimina'piapi. Ya'nan isoro'pa' nipon, Yosëri pënëpirinhuë', Atan co natëtonhuë', oshahuanin. Ina quëran ya'ipi piyapi'santa' co noyahuë' nicatona', oshahuanpi. Co Yosëri chachin pënëpirinhuë', inahuanta' oshahuanpi. Atan pochin cancantatona' ya'ipi piyapi'sa' oshahuanpi. Quisocristoso nipirinhuë' nanan anoyatinpoaso marë' o'marin.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' nosororinpoa'. Atanso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'. Co natërinso marëhuë' oshanën ya'huëtërin. Inapochachin ya'ipi piyapi'sa' oshahuanatona', chiminpi. Ina quëran ana'intacaso' ya'huërin. Yosëso nipirinhuë' inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin na'aquënpoa' anoyacancantinpoaso marë'. ¹⁶ Atan co natërinhuë' ni'ton, osha ya'huërin. A'naíchin pënëinso' co natërinhuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nipirinhuë', Yosë nosororinpoaso' co ina pochin nininhuë'. Na'con oshahuanpirëhuahuë', Quisocristo chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. ¹⁷ A'na ya'piíchin tēhuërin ni'ton, ya'ipi piyapinpoa' chiminacaso' ya'huërin. Aquëtë huarë' Yosëso', inaora nohuanton nosoroatonpoa' Quisocristo quëran nicha'ërinpoa' ni'ton, inarë'quënpoa' nanpimiatatëhua' hua'anëntarihua'.

¹⁸ Atan co noyahuë' ninin ni'ton, ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huëpirinhuë'. Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitërehua' nanpimiatacaso'. Imapatëhua', co ana'intarinpoahuë'. ¹⁹ A'naíchin co Yosë natërinhuë' ni'ton, ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. A'naso nipirinhuë' Yosë natëton, chiminin. Ina marë' na'aquënpoa' anoyacancantërinpoa'.

²⁰ Iráca Moisësë pënëntërin oshahuanëhuaso' anitot-inoaso marë'. Ina quëran na'con oshahuanëhuaso' nitotërehua'. Na'con oshahuanpirëhuahuë', inaora nohuanton, Yosë na'con na'con nosororinpoa'. ²¹ Oshahuanëhua' ni'ton, chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huëpirinhuë'. Yosëso' inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Siniro Quisocristo anoyacancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

Quisocristo imapatëhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuë'

6 Yosë inaora nohuanton nosororinpoa ni'ton, manta tëranta' niahua' inaora nohuanton, oshanënpoa' inquitinpoaso marë' ¿tëcarihua ti? ² ¡Co naporinhuë! Quisocristo imapatëhua', chiminëhuaso pochin cancantatëhua', co huachi oshahuanacaso'

pa'yatarihuahuë'. ³ "Quisocristo imarahuë huachi," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Ina noya chinpitacaso marë' aporihuanëhua'. Aporihuanpatëhua', Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua'. Ina chimininso pochachin co noyahuë' yonquirëhuasopita a'porëhua'. Nani ina nitotërama'. ⁴ Quisocristo chiminpachina, pa'pitopi. Aporintohuachinënpoara, canpoanta' pa'pitërinënpoaso pochin co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantërehua'. Tata Yosë chiniquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantarin. Canpoanta' nasha cancan quëtërinpoa' nasha pochin nanopicaso marë'. Ina yonquiatëhua', aporihuanëhua'.

⁵ Quisocristo chiminaponahuë', nanopiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', nanopiantarëso pochin noya noya cancantarihua'. ⁶ Cato' cancan pochin ya'huëtërinpoa'. A'na cancanso' sopai yanatërin. Quisocristo imarëhua' ni'ton, co noyahuë' cancantërehuaso' corosëquë patanantërehuaso pochin nitërehua'. Ama huachi sopai natëcaso marëhuë' napotërehua'. Co noyahuë' cancantërehuaso' chimininso pochin nitahua'. ⁷ Chimipiso' co huachi yonquirinhuë' oshahuanacaso'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo imapatëhua', co huachi oshanënpoa hua'anëntërinpoahuë'. ⁸ Co noyahuë' cancanso' naniantohuatëhua', Quisocristo pochachin noyápiachin cancantarihua'. Ina nohuitatëhua', noya noya nanopiarëhua'. ⁹ Inaso' nanopiantahuachina, co huachi chimianinhuë'. Chimirin nani minsëaton, nanopimiataantarin. ¹⁰ Chiminpachina, oshanënpoa marë' chiminin. Naporo' oshanënpoa' minsërin. Iporaso' Yosëfchin natëcaso marë' nanopimiataantarin. ¹¹ Inapochachin canpitanta' ama huachi oshahuanacamaso' yonquicosohuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosëfchin natëco'.

¹² Ama oshanëma hua'anëntatë pochin nitatëinquëma' camayápainquëmaso nohuantocohuë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noyasáchin yonquico'. ¹³ Ni'co'. Imirama', nantëma', ya'pirama', huëratëma', nanamëma', inapita ya'huëtërinquëma'. Inapita quëran co noyahuë' nicacaso ya'huëpirinhuë'. Ama nohuantocohuë'. Yosë natëcamasoa'chin yonquico'. Chiminama quëran nanopiantëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi nonëma quëran huarë' noyasáchin nico'. ¹⁴ Inapohuatama', co huachi oshanëma hua'anëntatë pochin nitarinquëmahuë'. Co ya'ipi pënëntërinso' natëpiramahüë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantërinquëma'. Nosoroatëinquëma', catahuarinquëma' noya nicacamaso marë'.

Hua'anënpoa pochin nininso'

¹⁵ Tëhuëchachin co huachi iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. A'naquënso nipirinhuë' ina natanatona', co man-ta' yanatëpihuë'. "Noya oshahuanacaso'," toconpi. ¡Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'! ¹⁶ Insosona

natëhuatëhua', inaso' hua'anëntarinpoa'. ¡Nani nitotërama' ipora! Oshanënpoa natëhuatëhua', ina hua'anëntarinpoa'. Camaihuachinpoara, co noyahuë' ninëhua'. Oshanënpoa' co a'poasëhuahuë' chiminpatëhua', parisitopiquë pa'sarëhua'. Nipirinhuë', Yosë natëhuatëhua', noya nicarihua'. ¹⁷ Iráca oshanëma natëtoma', co noyahuë' nipiramahuë'. Quisocristo nanamën a'chintohuachinëinquëmara, noya natanama'. Ya'ipi cancanëma quëran noya natërama'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën" itërehua' Yosë. ¹⁸ Iporaso', co huachi oshanëma camaiarinquëmahuë'. Nasha hua'anëma' ya'huëtërinquëma'. Quisocristo natëtoma', noya nisarama'. ¹⁹ Iso pochin a'chintaranquëma' noya noya nitotacamaso marë'. Canpitaora co nitotëramahuë'. Iracaso' ya'ipi nonëma quëran huarë' oshahuanacasoáchin pa'yatërama'. Inapohuatamara, pa'pi nishinahuën' cancantërama'. Iporaso' noyasáchin nico'. Inapohuatama', noyápiachin cancantarama'.

²⁰ Iráca oshanëma natëhuatamara, co noyahuë' ninama'. Co yonquiramahüë' noya nicacamaso'. ²¹ Inapohuatamara, ¿ma'ta' ina marë' canarama'? Co ina marë' canamiataramahuë'. Topinan quëran ya'huërama'. Ina pochin cancantohuatama', chiminpatama', parisitopiquë pa'sarama'. Iráca ina pochin nipiramahuë', iporaso ina marë' tapanama'. ²² Iporaso nipirinhuë' co huachi oshanëma hua'anëntërinquëmahuë'. Yosë nicha'ërinquëma' ama huachi oshahuanacamaso marëhuë'. Ina chachin hua'anëntërinquëma'. Napoaton noyápiachin cancantarama'. A'na tahuëri Yosë'pa' nanopimiatarama'. ²³ Piyapi asacatohuatëra, pahuërerë'. Inapochachin co noyahuë' nipatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarihua'. Yosëso nipirinhuë', inaora nohuanton nosororinpoa'. Quisocristo imapatëhua', ina nohuitatëhua', nanopimiatarihua. Inaso' hua'anënpoa'. Inasáchin natërehua'.

Sa'arinso pochin nininso'

7 Canpitaso' iyaro'sa', pënëntopiso' nitotërama'. Nanpispipitaráchin camaitërinso' natëraipi.

² Ni'co'. Sanapi so'yahuachina, so'in chinpitacaso' ya'huërin. So'in ya'huëtëpirinhuë', a'na quëmapiri së'huahuachin, monshihuanin. Ina marë' oshahuanarin. Nipirinhuë', so'in chiminpachin, so'yaantahuachin, co ina marë' oshahuaninhuë'.

⁴ Inapochachin iyaro'sa', canpoanta' Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi iráca pënëntërinso' hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo chinpitacaso' ya'huërin. Inaso chiminaponahuë', nani nanopiantarin. Ina imamiatohuatëhua', noya nicarihua' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'. ⁵ Iráca, canpoara nipa'yatacasoa'chin yonquirëhua'. Co noyahuë' cancantërehua'. Pënënpachinënpoara, aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Ina marë' chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huërin. ⁶ Iráca nisha nisha pënëntërinso' ya'huërin natëcaso', Moisésëri ninshitërinso'. "Co ya'ipiya natëhuatëhuahuë', co onporonta' cha'ësarëhuahuë'," topi. Apina'pi tashinan

pëiquë ya'huërinso pochin nipirëhuahuë'. Iporaso' co huachi Moisësë pënëntërinso' yonquiarëhuahuë'. Quisocristorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, co huachi hua'anëntiinpoaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëcaso'. Nasha cancan quëtërinpoa'. Napoaton noya nisarëhua'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita yaminsërinpoaso'

⁷ Napoahuarë', "Moisësë pënëntërinso' aoshahuaninpoa' ni'ton, co noyahuë'," çtëcarihua' ti? çCo naporinhuë'! Napoaponahuë', pënëntërin quëran oshahuanëhuaso' nitotërehua'. Iso pochin yonquia'ahua'. "Ama a'na piyapi ma'shanëna' noyapato-cosohuë'," tënin iráca pënëntaton. Caso' ina natanato, "Tëhuëenchachin a'napita ma'shanën noyapatato, co noyahuë' yonquirahuë. Ina marë' oshahuanahuë," tënahuë. ⁸ "Ama ma'sha noyapatocosohuë'," itërinco. Ina natanato, aquë aquëtë' a'napita ma'shanëna' noyapatërahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco. Iráca oshahuanpirahuë'. Co'huara pënëntërinso' nitochatërasocohuë', oshahuanahuëso' co nitotërahuë'. ⁹ Co'huara pënëntërinso' natayantërasocohuë', "Caso' noya piyapico," topirahuë'. Pënëntërinso' natanpatëra, "Tëhuëenchachin oshahuanco. Chiminpato, Yosë ana'intarinco," tënahuë. ¹⁰ Noya ya'huëca'huaso marë' pënënpirincosuë'. Co ina natëtorahuë', oshahuanahuë. Oshahuanato, parisitopiquë paca'huaso' ya'huërin. ¹¹ Pënëntërinso' natëhuato, noya cancantarahuë, topirahuë'. Co ina natërahuë' ni'ton, oshahuanahuë. Chiminpato, ana'intincoso' ya'huërin.

¹² Yosë chachin pënëninpoa'. Sha'huitërinpoaso' nóya. No'tëquën nonin. ¹³ Napoahuarë' pënëntërinso' noya nipirinhüë', ina marë' ana'intarinco, çtopiramahuë' ti? çCo pënëntërinso marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'! Oshahuanahuë ni'ton, ana'intincoso' ya'huërin. Pënëntërinso' noya nipirinhüë' natanahuë quëran aquë aquëtë' co noyahuë' yonquiato, co noyahuë' ninahuë. Pënëninpoa quëran oshahuanahuëso' nitotërahuë. Pa'pi co noyahuë' ninahuë, tënahuë.

¹⁴ Noya yonquicaso marë' pënënpirincosuë'. Caso' co noya yonquiatohuë', oshahuanahuë. Oshahuanahuëso' hua'anëntatë pochin nitërinco. Co nanitërahuë' noya nica'huaso'. ¹⁵ Noya nisarahuë, topirahuë', a'naroáchin co noyahuë' yaninahuë. Co yaoshahuanpirahuë', oshahuanahuë. Onpoatoso' napomaraco, co nitotërahuë'. ¹⁶ Co nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Ina marë' co noya cancantërahuë'. Yonquinëhuë quëran nitotërahuë. Tëhuëenchachin pënëntërinso' noya, tënahuë. ¹⁷ Co nohuantopirahuë', caora co noyahuë' cancantato, co noyahuë' ninahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco. ¹⁸ Caora co noyahuë' cancantërahuë. Co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Inachinco. Yosë yanatëpirahuë', caora co nanitërahuë' natëca'huaso'. ¹⁹ Noya nica'huaso' nohuantopirahuë', co noyahuë' ninahuë. Co yaoshahuanpirahuë', oshahuanahuë. ²⁰ Co nohuan-

topirahuë', co noyahuë' ninahuë. Co noyahuë' cancantërahuëso' canarinco.

²¹ Noya nica'huaso' nohuantopirahuë', co noyahuë' cancantato, co noyahuë' nica'huasoráchin yonquiconahuë. ²² Cancanëhuë quëran Yosë pënëninpoaso' pa'yatato, yanatëpirahuë'. ²³ A'na cancan nohuantërin. A'na cancanso nipirinhüë', co nohuantërinhuë'. Co noyahuë' nicacasoáchin yonquirin. Ina canarinco ni'ton, co noyahuë' ninahuë.

²⁴ çMa'huantacha caso' ninahuë paya! çIncha ipora nicha'ëinco co noyahuë' yonquirahuëso' nanianta'huaso marë'? tënahuë. ²⁵ çYosëichin nanitaparín! Sinioro Quisocriso imarahuë ni'ton, ina catahuarinco. Ina marë': "Yosparinquën Tata Yosë," itërahuë. Tëhuëenchachin cancanëhuë quëran Yosë yanatëpirahuë', co noyahuë' cancantato, co noyahuë' ninahuë.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

8 Napoaton iporaso' Quisocriso imapatëhua', co huachi ana'intinpoaso' ya'huërinhuë'. ² Oshanënpoa natëhuatëhua', co noyahuë' ninëhua'. Inapohuatëhua', chiminpatëhua', ana'intarinpoa'. Nipirinhüë', Quisocriso imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' nanpimiatacaso marë'. Naporahuaton, co huachi oshanënpoa natëcaso' ya'huërinhuë'. ³ Iráca Yosë pënënpirincosuë'. Co noyahuë' cancantatëhua', co nanitërehuahuë' no'tëquën natëcaso'. Ina quëran hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin. Piyapi chachin nasitimarin. Co oshahuanaponahuë', oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Inapoaton, nicha'ërinpoa' ama huachi ana'intinpoaso marëhuë'. ⁴ Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', Ispirito Santo natëhuatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' hui'nin a'paimarin.

⁵ Co noyahuë' yonquihuatëhuara, co noyahuë' nicacasoáchin pa'yatërehua'. Nipirinhüë', Ispirito Santo natëhuatëhua', Yosë nohuantërinsoáchin pa'yatarëhua'. ⁶ Co noyahuë' nicacasoráchin pa'yatohuatëhuara, chimipi pochin niconëhua'. Co Yosë nohuitërehuahuë'. Nipirinhüë', Ispirito Santo pa'yatatëhua' natëhuatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. Noya yonquiatëhua', sano cancantarihua'. ⁷ Co noyahuë' nicacasoráchin pa'yatohuatëhua', Yosë inimicotarëhua'. Co Yosë pënëntërinso' natëcaso' nohuantarëhuahuë'. Co nanitarëhuahuë' ina natëcaso'. ⁸ Ina pochin cancantohuatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.

⁹ Canpitaso nipirinhüë' co noyahuë' yonquiramasopita naniantërama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', ina nohuantërinso' nisarama'. Co Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëmahüë', co tëhuëenchachin Quisocriso imaramahuë'. ¹⁰ Oshahuanama' ni'ton, nonëmaso chiminacaso' ya'huërin. Napoaponahuë' Quisocriso ya'coancantatënhüëma', anoyacancantërinquëma'. Napoaton Yosë noya nicatënhüëma' ispiritonëma ananpitarin ni'ton, nanpimiatarama'. ¹¹ Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Yosë hua'yanën

chachin ni'ton, achinicananinpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. A'na tahuërinta' Yosë ananpitaantaripoa'. Quisocriso ananpitaantarinso' pochachin ananpitaantaripoa' canpoanta'. Nonënpoa' chiminacaso ya'huëpirinhuë', Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' ni'ton, nantantarihua'.

¹² Napoaton iyaro'sa', Ispirito Santo natëcaso' ya'huërin. Co noyahuë' yonquirëhuasopitaso' naniantahua'. ¹³ Co noyahuë' ninëhuasopita co a'poasëhuahuë', chiminpatëhua' parisitomiatacaso' ya'huërin. Nipirinhuë', co noyahuë' ninëhuasopita tëpatë pochin nitohuatëhua', nantantarihua'. Ispirito Santo catahuarinpoa' co noyahuë' ninëhuasopita tëpatë pochin nitacaso marë'.

¹⁴ Ispirito Santo nohuanterinso' natëhuatëhua', Yosë hui'ninpoa chachin nisarëhua'. ¹⁵ Iráca Yosë të'huatërama'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' ni'ton, co huachi manta' të'huatacaso' ya'huërinhuë'. Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninpoa'. Ina nontohuatëhuara, "Tata," itërehua'. ¹⁶ Ispirito Santo chachin cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. "Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninquëma'," itërinpoa'. ¹⁷ Hui'ninpoa' ni'ton, na'con na'con catahuarinpoa'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' noya acoarinpoa'. Quisocriso noya acorinso pochin acoarinpoa' canpoanta'. Ina imarëhuaso marë' aparisitopirinënpohuë', inapochachin inarë'quënpoa' noya noya ya'huëcontarihua'.

A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarinso'

¹⁸ Isoro'paquë pi'pian parisitarihuarahuë', ama ina yonquia'ahuasohuë'. Ama ina marë' sëtahuasohuë'. A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua', nóya cancantahua' tënahuë'. ¹⁹ Naporo' Quisocriso imarëhuasopita noya noya ya'noarihua'. Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huëinsopitanta' ina tahuëri ninarapi. ²⁰ Iporaso nipirinhuë' sharo'sa' co noyatopihuë'. Ma'shara'santa' chiminpi. Nipirinhuë', co inahuara nohuanon, napopihuë'. Yosë nohuanon, napopi. A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarin. ²¹ Naporo' co huachi ma'sha chanatarinhuë'. Yosë hui'ninpitantpoa ninëhuasopita noya noya acohuachinpoa', ma'shara'santa' noya noya niantapi. Co huachi chiminaponahuë'. ²² Iráca quëran huarë' ma'shara'sa' parisitopi. Shara'santa' papotopirinhuë', co noyatërinhuë', chiminin. Ipora huanta' sanapi hua'hua iquitohuachina, iquitërinso pochin chiniquë parisitapi. ²³ Canpoanta' Ispirito Santo nani ya'coancantopirinpoahuë', parisitërehua'. Parisitatëhua', manorëhua' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso marë'. Ina ninarëhua'. Nasha nonënpoa' quëtohuachinpoa', co huachi caniorihuahuë'. Co huachi chiminarihuahuë'. Naporo' Yosë hui'ninpita chachin nisarëhua'. ²⁴ Tata Yosë noya nicha'ërinpoa'. Napoaponahuë', co ya'ipi naniyatërinhuë': "A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Pahanarin ya'ipi nanicaso'. Napoaton ninarëhua'. Nani nanirin naporini, co ninacaso' ya'huë'itonhuë'. ²⁵ "Tëhuëchachin noyá nicha'ësar-

poa'," ta'tëhua', co sëtërehuahuë'. Noya cancantatëhua', ninarihuahuë'.

²⁶ Iporaso' co chiniquë cancantopirëhuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Yosë nontohuatëhuara, co nitotërehuahuë' ma'sona itacaso nipirinhuë', catahuarinpoa'. Cancanënpoa quëran inari Yosë nontërin. Tarëtarinso pochin ninin. Canpoaso' co natanpirëhuahuë', Yosëriso' natanin. ²⁷ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. Ispirito Santori nontohuachina, natanin. Yosë nohuanterinso chachin nitotaton, canpoa marë' noya nontërin.

Yosë nosororinpoaso'

²⁸ Yosë nosorohuatëhua', noyasáchin yonquirinpoa'. Ma'sha onpohuatëhuara, na'con catahuarinpoa'. Pi'pian parisitapirëhuahuë', ina nohuanon, parisitërehua quëran noya noya pipiarëhua'. Achinicananinpoa' ni'ton, noya noya imarihua'. Nani huayoninpoa' ina nohuanterinso' nicacaso marë'. ²⁹ Iráca quëran huarë' Yosë nohuitërinpoa'. Nohuitatonpoa', huayoninpoa' Quisocriso pochachin cancantacaso marë'. Quisocrisoso' noya noya ninin. Ina quëran na'aquënpoa' imapatëhua', ina pochin cancantarihua'. Yosë hui'ninpita pochin ni'sarinpoa' canpoanta'. ³⁰ Nohuanterinpoa' ni'ton, huëntonënuë chachin aya'coninpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. Ina nohuanon, a'na tahuëri inápaquë noya noya acoarinpoa'.

³¹ Ina pochin Yosë yonquirinpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë minsëinpoaso'. ³² Yosë chachin nosoroatonpoa' co hui'nin tëranta' apiratërinpoahuë'. Isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Canpoa marë' chiminin. Ipora chachinta' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¡Quisocriso imarëhua' ni'ton, co manta' pahuantarinpoahuë' Yosë pochin cancantacaso marë'! Nóya nicha'ësarinpoa'. ³³ Yosë huayoninpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë sha'huirapinpoaso'. Yosë chachin noya ni'ninpoa'. ³⁴ Yosë noya ni'ninpoa' ni'ton, co insonta nanitërinhuë ana'intinpoaso'. Quisocriso oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Ina quëran nantantarin. Yosë inchinanë quëran ya'huaton, canpoa marë' Yosë nontárin. ³⁵ Tëhuëchachin Quisocriso nosororinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë ina quëran osëreinpoaso'. A'na tahuëri parisitërehua'. Parisitatëhua', co napion cancantërehua'. Piyapi'sa' aparisitërinënpoa'. Cosharo', ma'sha inapita pahuantërinpoa'. Ma'sha onpochináchin nisarëhua'. Yatëparinënpoa'. Inapopirëhuahuë', ¡co inapita nanitapihuë' Quisocriso quëran osëreinpoaso'! ³⁶ Yosë quiricanënuë naporin: "Imarainquënsa marë' Sinioro, ya'ipi tahuëri yatëparinacoi.

Co manta' onpopiraihuë', ohuicaro'sa' yatëpapiso pochin yatëparinacoi," tënin.

³⁷ Ina nipirinhuë', Quisocriso nosororinpoa'. Parisitapirëhuahuë', nani tahuëri catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'. Nóya cancantarëhua'. ³⁸ Yosë nosoromitërinpoa'. Nanpihuatëhuara, nosororinpoa'. Chimin-

patèhuanta', co patarinpoahuè'. Anquëniro'sa', sopairo'sa', tanan hua'yano'sa', inapita co nanitopihuè' Yosè quëran osèrëinpoaso'. Ipora tahuëri'sa' ma'sha onpotopirinënpoahuè', co patarinpoahuè'. A'na tahuërinta' ma'sha onpotohuachinënpoa', co Yosè naniantarinpoahuè'. ³⁹ Ma'sha inápaquë ya'huërsinopita, acoporoquë ya'huërsinopita inapita co nanitopihuè' Yosè quëran osèrëinpoaso'. ¡Co insonta' nanitërinhuè' Yosè ananiantinpoaso'! Quisocristo hua'anëntërinpoa'. Ina imarèhua' ni'ton, Yosè nosoromiatërinpoa'.

Yosëri israiro'sa' huayoninso'

9 Quisocristo imato, no'tëquën nonahuë. Co nonpinahuè'. Ispirito Santo ya'coancantërinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma', ténahuë. ² Tëhuëenchachin israiro'sa' yonquiato, sëtërahuë. Cancanëhuë quëran huarè' sëtárahue. ³ Inapitaso' quëmopinëhuëpita. Co Quisocristo imapihuè' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nanitërahuë naporini, inapita ya'huërenamën parisitopiquë pa'itohuë'. Cha'ëcaiso marè' inaquë parisichitohuë'. ⁴ Piyapinënpita nicacaiso marè' Yosëri acorin. Israiro shinpita nipi. Iráca quëran huarè' Yosëri nohuantërin ni'ton, hui'ninpita pochin nicacaiso marè' acorin. Huënaráchin huënaráchin a'pintohuachina, shimashonënpitari quënanpi. Iráca chachin piyapinënpita nicacaiso marè' inapitarè' anoyatërin. Naporahuaton, pënëntërinso nanan sha'huitërin. Noya chinotacaiso marënta' a'chintërin. Na'con sha'huitërin nicha'ëcaso marè'. ⁵ Shimashonënpitaso' Yosëri chachin huayonin. Ina quëran Cristo isoro'paquë o'mahuachina, Israiro sanapi quëran nasitërin. Inaso' Yosè chachin. Ya'ipiya hua'anëntërinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! tënëhua'. Amen.

⁶ Na'con nitotaponaraihuë', notohuaro' israiro'sa' co Yosè natëpihuë'. Napoaponahuë', Yosëri co topinan quëran sha'huitërinhuë' nicha'ëcaso marè'. Co ya'ipi israiro'sa' piyapinënpita pochin ni'ninhuë'. ⁷ Apraan cato' hui'ninpita ya'huëtöpirinhuë', a'naíchín Yosëri acorin Apraan ya'huëretacaso marè'. "Isaco huayonahuë. Shinpitanta' piyapinëhuëpita pochin ni'sarahue," ténin Yosë. ⁸ Napoaton co ya'ipi Apraan hui'ninpita Yosë piyapinënpita nipihuë'. Yosëri sha'huitërinso chachin nasitohuachina, piyapinën pochin ni'nin. ⁹ Iráca Yosëri Apraan itapon: "A'na pi'ipi quëran nicaponquën huëntarahue. Naporó' ca nohuanto, sa'an hua'huënanarin," itërin. Naporinso chachin tahuëri nanihuachina, Isaco nasitërin, Yosëri acorinso'.

¹⁰ Naporahuaton, Tata Isaconta' cato' hui'nahuërin. Sa'in Nipica itopiso' yahuaihuachina, Yosëri itapon:

¹¹ "Hua'hua nininso' chini chiniquën nanantarin. Paninanso' co onpopinchin chiniquën nanantaponhuë'," itërin. Ina quëran itantarin: "Cacopo nosoroato, huayonahuë. Isaoso nipirinhuë' co onpopinchin nohuantërahuë'," ténin Yosë quiricanënuë. Co'huara nashichátërasoihuë', naporin. Co ya'huëyátërasoihuë', yonquiato, huayonin. "Noya nininso marè' Yosëri huayonin," topiramahuë', co ina marè' huayoninhuë'. Inaora nohuanton, huayonin.

¹⁴ Naporin ni'quëhuarè' ¿ma'ta' tēcarihua'? "Yosëso' co napopináchin ni'ninpoahuë'," ¿tēcarihua ti? ¡Co naporinhuë'! ¹⁵ Iráca Yosëri Moisésë itërin: "Caora nohuanto, nosororahuë. Insosona nohuantohuato, huayonahuë," itërin. ¹⁶ Napoaton co canpoara nohuanton, Yosë huëntonënuë ya'conëhuahuë'. Noya nipirëhuahuënta', co canpoara nanitërehuahuë' ya'conacaso'. Inaora nohuanton, Yosë aya'coninpoa'. Nosoroatonpoa', aya'coninpoa'. ¹⁷ Iráca Iquipito copirinoso' co noyahuë' cancantopirinhuë', Yosëri huayonin hua'anëntacaso marè'. "Piyapinëhuëpita hua'anëntopiranhuë', nicha'ësarahue noya pipicaiso marè'. Ina quëran na'a piyapi'sa' nicatona', 'Ma noyacha Yosëso' nanitaparín paya. Copirino co nohuantopirinhuë', piyapinënpita nicha'ërin,' tosapi," ténin. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. ¹⁸ Inaora nohuanton, a'naquënso nosororin. A'naquënso nipirinhuë' tananpitërin. Tananpitoahuachina, co natantochináchinhuë' cancantopi.

¹⁹ Ina natanatoma', a'naquëma' co noyahuë' yonquirama': "Yosë nohuanton, a'naquën natëpi. Co ya'ipiya natëpihuë'. Ma'sona Yosë nohuantërinsoichin nipirëhuahuë'. ¿Onpoatonta' nipachin ana'intarinpoa'? ¡Co insonta' nanitërinhuë' Yosë nohuantërinso' canpicaso'!" toconama'. ²⁰ ¿Maquëma' cháchinta' ni'toma', nanitërama' Yosë chachin pinocamaso'? Ni'co'. Piyapi tëshitohuachina, minë', huë'ëta, inapita ninin. Nipachina, co tëshiri hua'anën no'huirinhue'. "¿Onpoatonta' naponin ninanco?" co itërinhuë'. ²¹ ¡Co'ta tëshitona'pi no'pa' mapachina, ma'sona nohuantohuachina, ninin! Nohuantohuachina, a'naquën ninshirayarin. A'naquënso' topinanaya. Inapochachin Yosëso' yonquirinpoa'.

²² A'naquën co natëpihuë' ni'ton, Yosëri no'huirín. No'huipiro' nipirinhuë', co a'naroáchin ana'intërinhuë', ninararin. Co a'naroáchin ana'intohuachinahuë', co ina marè' Yosë no'huicaso' ya'huërinhuë'. Oshaquëran ana'intarin. Ina ni'pachina', "Tëhuëenchachin Yosë no'tëquën yonquirin. Hua'qui' tananpitopirinhuë', iporaso' no'tëquën ana'intërin. Chini chiniquën nanantërin inaso'," tosapi. ²³ A'naquënpoaso' nipirinhuë', nosoroatonpoa' nicha'ësarínpoa'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Iráca chachin yonquirinpoa' nicha'ëinpoaso marè'. Anoyacancantohuachinpoa', piyapi'sa' na'con Yosë yonquiapi. "Ma noyacha catahuërin paya," tosapi. ²⁴ A'naquën cotio piyapi'saco huayonincoi. A'naquëma' nisha piyapi'sanquëmantá Yosë nohuanton, imarama' canpitanta'. ²⁵ Inapochachin iráca Osiasë ninshitërin.

"A'naquën iráca co piyapinëhuëpita huë' nipirinahuë', iporaso' piyapinëhuëpita pochin ni'nahuë.

Iráca co nosoropirahuë', iporaso' nosororahuë huachi," ténin Yosë, itërin.

²⁶ Ina quëran itantarin: "Canpitaso' co piyapinëhuëpitanquëmahue'," itopirinhuë',

iporaso' inaquë itapona': "Inapitaso' Yosë hui'ninpita chachin nisapi. Inaso' nanpimiatarin," tosapi.

²⁷ Isaiasënta' ninoton, ninshitërin. "Hua'huayatërahuë' israiro'sa' ya'huëpirinahuë', co ya'ipiya cha'ësapihuë'.

Marë yonsanquë inotëra'huaya ya'huërinso nápo' ya'huëpirinahuë', caraíchín Yosëri nicha'ësarin. ²⁸ Co hua'quiya quëranhuë' na'a piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin," tënín. ²⁹ Co'huara ina ninshichatërasohuë', Isaiasë ninoton, tapon:

"Sinioro ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Iráca ina nohuanton, ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita ta'huantopi huachi. Comoraquë ya'huëpisopitanta' ta'huantopi.

Canpoanta' caraíchín nipurëhuahuë' nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co nosororinpoahuë' naporini, canpoanta' ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'," tënín.

Israiro'santa' noya nanan natëcaso' ya'huërinso'

³⁰ Napoahuarë' ¿ma'ta' tëcarihua'? tënhuë yonquiató. Nisha piyapi'sa' hua'qui' co Yosë yonquipirinahuë', inari anoyacancantërin. "Yosë no'tëquën nonin," ta'tona' natëpi. Napoaton noya ni'nin. ³¹ Israiro'saso nipirinhuë' taponá: "Moisësë pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë'. Co nanitopihuë' no'tëquën natëcaiso' ni'ton, co Yosëri noya ni'ninhuë'. ³² ¿Onpoatonta' co noya ni'ninhuë'? "Pënëntërinso' nanan no'tëquën natëhuatëhua', nóya cancantarëhua'," topirinahuë', co nanitopihuë'. "Yosëíchín nanitërin anoyacancantínpoaso'," ta'caiso nipirinhuë', co Quisocriso nohuantopihuë'. Inapoatona', pancara'pi i'patëreso pochín ni'pi. Ina marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. ³³ Yosë quiricanën quëran naporin:

"Sionquë Cristo a'pahirahuë', co nohuantopihuë'.

Inapoatona' pancara'piquë i'parëso pochín ni'pi. Co nohuantopihuë' ni'ton, anotëreso pochín nipi.

Nipirinhuë', insosona Cristo nohuantohuachín, co onporonta' atapanarahuë'. Noya ni'sarahuë' huachi," tënín Yosë.

10 Pa'pi nohuantërahuë' israiro'sa' cha'ëcaiso'. Ina marë' iyaro'sa', chiniquënn Yosë nontárahue'.

² Tëhuënnchachín Yosë yachinotopirinahuë', co nanamën no'tëquën yonquipihuë'. ³ Yosëíchín anoyacancantërinpoa'. Nipirinhuë', co nohuantopihuë' ina nanan imacaiso'. "Pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," toconpi. "Quëma Sinioro anoyacancantocoi," co itopihuë'. ⁴ Iráca Moisësë pënëntërin. Iporaso nipirinhuë' co ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocriso nani o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. "Quisocrisoíchín anoyacancantarinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁵ Moisësëri ninshitërin pënëntërinso nanan imacaiso marë'. "No'tëquën natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ya'ipiya natëcaso' ya'huërin," tënín ninshitaton. ⁶ Canpoaso nipirinhuë' Quisocriso imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocriso nanamënso' co sacaiyahuë' nitotacaso'. "¿Inta inápaquë pantapon Quisocriso quëmacaso marë'?" co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani o'marin. ⁷ "¿Inta' chimipiro'sa' ya'huëpique papon ina quëran Cristo quënantacaso marë'?" co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani nanopiantarin.

⁸ ¿Ma'ta' quiricanën quëran anitotërinpoa'? "Ina nananso', co sacaihuë' nitotacaso'. Nanamënpoa quëran sha'huicaso ya'huërin. Cancanënpoa quëran-

ta', natëcaso ya'huërin," itërinpoa'. Inasáchin natëco', itëranquëma' canta'. ⁹ Tata Yosë nohuanton, Quisocriso tëhuënnchachín nanopiantarin. Ina cancanënpoa quëran natëhuatëhua', "Quisocrisoíchín imarahuë'," topatëhua', Yosë anoyacancantarinpoa'. ¹⁰ "Yosë co onporonta' nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa'. "Caso' Quisocriso imarahuë'," topatëhua', naporo chachín anoyacancantarinpoa'.

¹¹ "Insosona Quisocriso natëhuachín, co sëtarinhuë'. Co a'poarahuë'," tënín Yosë quiricanënnquë. ¹² A'naíchín Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Co co-tioro'saráchin na'con nosororinhuë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ina nontohuatëhua', nóya catahuarinpoa'. ¹³ "Oshanëhuë' Sinioro inquitoco," topatëhua', anoyacancantatonpoa' nicha'ësarinpoa'. ¹⁴ Napoaponahuë', co a'chintohuatëhuahuë', co nitotapihuë'. Co nitotohuachinahuë', co nanitapihuë' natëtaicaiso'. Co natëtohuachinahuë', co nanitapihuë' Yosë nontacaiso'. Napoaton a'chintacaso' ya'huërin. ¹⁵ Co Yosëri a'chinapiro'sa' a'pahuachinhuë', ¿onpo nitotaponata? Yosë quiricanën quëran naporin: "Ma noyacha ni'ton, noya nanan sha'huitaonpoa' huë'sarin paya," tënín.

¹⁶ A'naquënn nipirinhuë', noya nanan natanpirinahuë', co nanitopihuë' natëcaiso'. "Nanamën Sinioro, sha'huitopirahuë' co insonta natëtërinhuë'," tënín Isaiasë iráca. ¹⁷ Quisocriso nanamën natanacaso' ya'huërin. Natanpatëhua': "No'tëquën nonin," topatëhua', natëtarihua'.

¹⁸ ¿Co natanpihuë' ti? ¿Nani mini natanpi! tënhuë. Yosë quiricanënnquë naporin:

"Nisha nisha parti nanamën sha'huitopi.

Ya'ipi parti nahuinin," tënín Yosë quiricanënnquë.

¹⁹ Naquëranchín natainquëma'. Israiro'saso' natanaponaraihuë', ma'sona tapon naporinso' ¿co nitotopihuë' ti? Nitotaponaraihuë', co natëpihuë'.

Moisësë ninshitaton, naporin:

"Nisha piyapi'sa' co yonquipirinacohuë' catahuararahuë' ni'ton, canpitariso' a'pitarama'.

Ina marë' no'huitarama', tënín Yosë," itërin.

²⁰ Isaiasënta' co të'huatonhuë', Yosë noninso' sha'huirin.

"Nisha piyapi'sa' co yanohuitopirinacohuë', iporaso' imasarinaco.

Co iráca nohuantopirinacohuë', iporaso' nohuitarinaco, tënín Yosë," itërin.

²¹ Israiro'saso' nipirinhuë' co yanatëpihuë'. Inapita yonquiaton, Isaiasë quëran taantarin: "Íráca quëran huare' yacatahuarahuë. Imirahuë' ihuëtatë pochín nitato: 'Huëco' catahuainquëma', itopirahuë', co yanatërinacohuë'. Co natantochináchinhuë' cancantopi, tënín Yosë," itërin.

Israiro'sa' huayoninso'

11 Napoaton natananquëma': ¿Israiro'sa' co natëtopiso marëhuë' Yosëri a'pomiatërin ti? Co a'porinhuë'. Ipora huanta' piyapinënpita ni'ton, nosororin. Canta' Israiro piyapico. Tata Apraanso' shimashon-

ëhuë. Mincamin huëntonquë nasitërahuë. ² Inapitaso', iráca Yosëri huayonahuaton acorin piyapinënpita nica-caiso marë'. Co a'porinhuë'. Iráca Iniasë naporinso' Yosë quiricanënguë ninshítópiso' nitotërama'. Inariso pënënpirinhüë', israiro'sari no'huipi. Napoaton Yosë nontohuachina, inapita sha'huirapirin. ³ "Na'amiachin-coi Sinioro pënëntopiraihuë'. Co nohuantatonaraihuë', a'naquëncoi tëparinacoi. Artaroro'sa' chinota'huain-quënso marë' a'mitëraisonta' të'yatopi. Casáchin pënëntapirahuë', yatëparinaco canta'," itërin. ⁴ Napotopirinhüë', ¿ma'ta' Yosëri itantarin? "A'naquën mini mamanshi moshapi, Paaro itopiso'. Nipirinhüë', ca nohuanto, canchisë huaranca quëmapi'sa' chinotarinaco. Co mamanshi moshapihuë'," itërin. Nani ina nitotërama'. ⁵ Inapochachin iporanta' caraya pochin Yosë huëntonënguë ya'conpi. Inaora nohuanton, nosoroa-ton, Yosëri aya'conin. ⁶ Inaora nohuanton, catahuarin. Co noya nipiso marë' catahuarinhuë'. Noya nipiso marë' huayonin naporini, co huachi inaora nohuanton, catahuacaso' ya'huë'itonhuë'.

⁷ Napoahuarë', ¿ma'ta' nipachin tēcarihua? Na'a israiro'sa' Yosë huëntonënguë yaya'conpirinahuë', co inahua nanitopihuë' noya cancantacaiso'. A'naquën huayoninsopitaso' Yosë nohuanton, ya'conpi. A'napitaso' nipirinhüë' co natantochináchinhuë' cancantopi.

⁸ "Yosëri tananpitërin ni'ton, huë'ërëso pochin cancantopi. Ya'pirahuanaponaraihuë', co quënantërëso pochin nipihuë'. Huëratëhuanaponaraihuë', co natan-tërëso pochin nipihuë'. Ipora huanta' ina pochin nisapi," tënin Yosë quiricanënguë. ⁹ Iráca Tapinta' tapon: "Yosë no'huipi ni'quëhuarë', ana'inchin. Nani ma'sha ya'huëtopirinhüë', co Yosë yonquipihuë'.

Coshatata', capa cancantapirinhüë', ina quëran chachin nitapicancaina'. Yosëri ana'inchin.

¹⁰ Somaraya pochin cancantopi ni'quëhuarë', ama quënantërëso pochin cancanchinasohuë'.

Yosë nohuanton, chiníquën parisitomiachina'," tënin iráca.

Inapochachin ipora huanta' nisapi.

Nisha piyapi'sa' ya'conpiso'

¹¹ Napoaton natanaranquëma'. ¿Israiro'sa' co yanatëpihuë' ni'quëhuarë' Yosëri a'pomiatërin ti? Co Yosëri a'pomiatërinhuë'. Nipirinhüë', co imapihuë' ni'ton, nisha piyapi'santa' Yosëri anoyacancantarin. Ina quëran israiro'saso', apiratona' yonquiapi: "Canpoanta' inapita pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," tosapi. ¹² Inapita co imatonahuë' tëhuëpiso marë', iporaso' ya'ipi piyapi'sa' nanitopi Yosë huëntonënguë ya'conacaiso'. Nisha nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosëri noya ni'sarin. A'na tahuëri na'a cotioro'sa' imaantahuachina', noya noya nisarin.

¹³ A'naquëmaso' nisha piyapi'sanquëma'. Yosë a'parinco a'chinta'huanguëmaso marë'. Ina marë' noya cancantërahuë. Pa'sápato, a'chintaranquëma'. ¹⁴ Na'aquëma' imapatama', a'naquën israiro'santa' nohuantapi imacaiso' nimara. Inapitanta' Yosëri anoyacancantarin. ¹⁵ Iporaso Yosëri tananpitërin ni'ton, nisha nisha

piyapi'sa' ina nohuitapi. A'na tahuëriso nipirinhüë' israiro'santa' imaantahuachina', noya noya nisapi. ¿Ma pochinta' nisapi? Chimipi nantantarinso pochin nisapi, tënahüë. ¹⁶ Ni'co'. Pan nipachinara, ya'nan nipiso' Yosë marë' acohuachina, ya'ipi chachin noya ninin. Nara itënta' noya nipachina, sé'paquëonta' noya nisarin.

¹⁷ Nara quëran a'chinchinquëma'. Oripo nara sé'pa' co noya nitohuachinahuë', nishitëthuatë', të'yatëre'. Ina quëran apinapinso' oripo sé'paquën tëranta' achinpitëre' papotacaso marë'. A'naquën israiro'saso' oripo nara sé'pa pochin nipi. Co natëpihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin. Canpitaso' nisha piyapinquëma' nipi-ramahuë', huëntonënguë aya'coninquëma'. Piyapinënpita pochachin ni'ninquëma'. ¹⁸ Nipirinhüë', ama israiro'sa' nocancosohuë'. Ama: "Quiyaso' noya noyaco'i," tocosohuë'. Sé'paquëni co nara achinirinhüë'. Itëni achinirinsó'.

¹⁹ "Quiyanta' imaca'huaiso marë' israiro'sa' tananpitërin," tënama' nimara. ²⁰ Yosëri tananpitërin mini. Nipirinhüë', co ina marë' tananpitërinhuë'. Co Quisocristo nohuantopihuë' ni'ton, tananpitërin. Canpitanta' imarama' ni'ton, noya ni'ninquëma'. Napoaton ama inapita nocancosohuë'. Ni'cona canpitanta' Quisocristo naniantotama'. ²¹ Israiro'sa' ton piyapinënpita pochin ni'pirinhüë', ana'intërin. Quisocristo naniantohuatama', ana'intarinquëma' canpitanta'.

²² Ma noyacha Yosëso' nosororinpoa' paya. Co natëpisopitasohuë' nipirinhüë', chiníquën ana'intarin. Inasáchin imapatama', nosoromiatarinquëma'. Nipirinhüë' naniantohuatama', ana'intarinquëma' canpitanta'. ²³ Naporahuaton israiro'santa' imaantahuachina', Yosëri piyapinënpita pochin niantarin. Nara sé'para'huain achinpitantarëso pochin acoantarin. Yosë ni'ton, nanitaparin. ²⁴ Nani a'chintëranquëma'. Canpitaso' apinapin nara pochin ninama'. Apinapinso' nara sé'para'huain nishitëthuatë', oripo nara sé'para'huain achinpihuatëra, papotërin. Aquëtë huarë' sé'para'huain chachinso' achinpitaantahuatëra, a'naroáchin papotaantarin. Inapochachin israiro'sa' noya imapachina', Yosëri noya niantarin.

Na'a israiro'sa' imaantapiso'

²⁵ Yosë yonquirinso' iyaro'sa' sha'huichinquëma', no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napita co nitotopirinhüë', ama nocantamaso marëhuë' sha'huitaranquëma'. "Quiyasáchin no'tëquën yonquirai," ama tocosohuë'. Iporaso' na'a nisha piyapinquëma' Yosë huëntonënguë ya'conarama'. Ya'ipi Yosë nohuantërinquëmasopita ya'conamaquë huarë' na'a israiro'sa' co natantochináchinhuë' cancantapi. ²⁶ A'na tahuëriso nipirinhüë' ya'ipi israiro'santa' cha'ësapi huachi. Yosë quiricanënguë ninorinso pochachin imaantapi. Iráca ninshitaton, naporin:

"A'na tahuëri a'nara' Israiro quëmapi Quirosarin quëran o'mararin piyapi nicha'ëcaso marë'.

Cacopo shinpita co noyahuë' yonquipiso' aniantarin.

²⁷ Oshanëna' inquitahuato, piyapinëhuëpita pochin ni'sarahuë.

Apraan sha'huitërahuëso chachin napotarahuë," tënin Yosë.

²⁸ Iporaso' isairo'sa' co Quisocriso nanamën natëpihuë'. Yosë inimicotopirinahuë', canpitaso' imarama'. Napoaponahuë', isairo'sa'ton acorin piyapinëpita nicacaiso marë'. Iráca Apraan, Isaco, Cacopo, inapita sha'huitërin ni'ton, ipora huanta' shinpita nosoroarin.

²⁹ Nani Yosëri sha'huitohuachin, inachachin nisarín. Co onporonta' nisha nontarinhuë'. Huëntonëñquë aya'conpachin, co onporonta' naniantarinhuë'.

³⁰ Iráca co canpitaso' natëpiramahuë', co isairo'sa' nohuan-topihuë' ni'ton, Yosë nosoroatëñquëma', catahuarin-quëma'. ³¹ Iporaso' isairo'sa' co natëpihuë'. Co natëhuachinarahuë', Yosë catahuarinquëma'. Ina ni'pachina', yonquiantapona' ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' nosoroaton, catahuantarin. ³² Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tananpitërin ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ya'ipinpoa' nosoroinpoaso marë' naporin.

³³ ¡Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa paya! ¡Ma noyacha yonquirin paya! Ya'ipiya nitotërin. Yonquirinsopita co nitotochináchinhuë' ninin. Naporahuaton, ina pochin cancantacaso' co onporonta' nanitarihuahuë'.

³⁴ "Co insonta inaora Yosë yonquirinso' nitotërinhuë'. ¡Co incari tëranta' nanitërinhuë' noya noya ayonquicaso"! ³⁵ ¿Incarita' ma'sha Yosë quëtërin ni'ton, i'huëretacaso' ya'huërin? Co incari tëranta'," tënin quiricanëñquë. ³⁶ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Ina nohuanton, co ta'huantarëhuahuë'. Yosëichin pa'yatacaso marë' ya'huërhua'. Inaora nohuanton, anoyacancantërinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya, itahua'. ¡Inasáchin chinotahua! Amen.

Yosë marë' sacatërhüaso'

12 Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran, iyaro'sa', ina imaco'. Iráca Yosë chinotihuachinara, ma'sha tëpapi. Canpitaso nipirinhuë' Yosë marë' nanpitoma', nohuanterinsoráchin nico'. Ina yonquiatoma', nani tahuëri noyasáchin nico'. Ina Yosë nohuanterin. Inapohuatama', Yosë noya chinotarama'. ² Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Ma'sharáchin yonquiatona', co Yosë yonquihuë'. Ama inapita nonancosohuë'. Nani tahuëri Yosë nontoco' yonquirinso chachin quëchinquëma'. Ina yonquihuatama', nohuanterinso chachin anitotarinquëma'. Ina quëran noya noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³ Yosë nosoroatonco, acorinco piyapi'sa' a'chinta'huaso'. Nani tahuëri catahuarinco. Napoaton pëñënanarquëma'. Ya'ipinquëma' sano yonquico'. Ama a'napita nocancosohuë'. Yosë nisha nisha acorinpoa'. Nisha nisha catahuarinpoa' ma'sona nohuanterinso' nicacaso'. Napoaton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. No'tëquën yonquiatoma', ma'marësona acorinquëmaso' nitotoco'. A'naya a'nayanquëma' anitotarinquëma'. ⁴ Ni'co'. Imira, nantë', ya'pira, inapita ya'huëtërinpoa'. Imira ya'huëtërinpoa' së'quëtacaso marë'. Nantë'

ya'huëtërinpoa' iratacaso marë'. Nisha nisha ya'huëtërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Co ya'ipiya inachachin nipihuë'. ⁵ Inapochachin ya'ipi Quisocriso imarëhuasopita a'naíchín nonënpoa pochín ninëhua'. Ya'ipinpoa' ina imarëhua' ni'ton, ina pochín ninëhua'. Nisha nisha nitotërhüaso' niriuhuarahuë', nicatahuarëhua'. A'na huëntonaca ninëhua'.

⁶ Yosë nosoroatonpoa', acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Ma'marësona acohuachinpoa', noya niahua'. A'naquën, yonquirinso chachin anitotërin sha'huicaiso marë'. Anitotohuachinquëma', ya'ipiya no'tëquën sha'huico'. ⁷ Ina nohuanton, a'naquën nitotërin catahuatacaso'. Nitocatahuatohuatama', noya catahuatoco'. A'naquën nitotërin a'chinacaso'. Nitoa'chinpatama', noya a'chinco'. ⁸ A'naquëonta' nitotopi achinicanacacaso'. Nitotohuatama', noya cancantatoma' achinicananco' imamiachina'. A'naquëonta' ina nohuanton, coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtöpi. A'napita quëtöhuatama', ama piyapi'sa' noya nicainëñquëmaso marë' quëtöcosohuë'. Yosë yonquiatoma', quëtöco'. "Ina nosororinco ni'ton, carinta' nosoro'i," ta'toma', quëtöco'. A'naquëonta' ina nohuanton chachin, chinquëñ nanan ya'huëtöpi. Ansianohuë nipon, hua'anhuë nipon ya'conpatama', ama chirotomarahuë', noya pëñëntoco'. Noya nonco'. A'naquëonta' ina nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuaro'sa', inapita catahuapi. Inapita nicapoma' pa'patama', noya cancantatoma', catahuaco'.

Ma'pitasona nicacaso' ya'huërinso'

⁹ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'. Cancanëma quëran huarë' nosoroco'. Co noyahuë' ninamasopita a'poco'. Noyasáchin nico'. ¹⁰ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochín nini'co'. Ama "Caso' noya noyaco," tocosohuë'. A'napita noya noya ni'co'. ¹¹ Ama chirotomarahuë', noya sacatoco'. Ya'ipi cancanëma quëran noya yonquiatoma', Yosë marë' sacatoco'. ¹² "Yosë ananpitaantarinpoa'," ta'toma', noya cancantoco'. Ma'sha onpohuatama', ama no'huitocohuë'. Chiniquëñ cancantatoma', ahuantoco'. A'pira a'pira Yosë nontoco'. ¹³ Imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtöco'. Ni'toro'sa' ya'notohuachinëñquëma', noya nontatoma', a'caco'.

¹⁴ Piyapi aparisitohuachinëñquëma', ama no'huitomarahuë', noya nontoco'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuacaso marë'. Ama Yosëri ana'intacaso' yonquirapicosohuë'. ¹⁵ A'napita na'con yonquico'. Canpitaora ninatanamaso pochín cancantoco'. Noya cancantohuachina', ina marë' canpitanta' noya cancantoco'. Sëtöhuachina', sëtöco'. ¹⁶ Noya ninicatoma' ya'huëco'. Ama a'na piyapi tëranta' nocancosohuë'. Topinan piyapi pochín cancantatoma', ya'ipiya catahuaco'. Ama: "Caso' na'con na'con nitotërahuë'," tocosohuë'. Ama ina pochín yonquicosohuë'.

¹⁷ A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', ama i'huëretocohuë'. Noya nico' a'napitanta' catahuacaso marë'. ¹⁸ Ama piyapi'sa' no'huicosohuë'. No'huihuachinëñquëma', ama canpitariso' no'huicosohuë'. Onpopi-

onta' nanan anoyatoco'. ¹⁹ Nosoroatênquëma' iyaro'sa', oshaquëran pënënanquëma'. Ama i'huërëto-cosohuë'. Tananpitoco' Yosëri ana'inchin. Quiricanën quëran naporin: "Co noyahuë' nipsisopita cari ana'antarahuë. No'tëquën ana'antarahuë," tënin Yosë. ²⁰ Napoaton "Inimiconëma' tanahuachin, a'caco'. Yamorohuachin, o'shitoco'. Inapotohuatama', inimiconëma' atapanarama'," tënin anta'. ²¹ Ama sopai natëcosohuë'. Nani ma'sha ayonquirinquëmaso' a'pomiatoco'. Yosë yonquiatoma', noyasáchin nico'. Inapohuatama', sopai minsëarama'.

13 Copirno acorinsopita natëco'. Yosë nohuanon, copirno, chirinchi, coisë, hua'an, inapita ya'huërin. Co Yosë nohuanterinhuë' naporini, co inapita ya'cointonahuë'. Napoaton natëco'. ² Co copirno acorinsopita natëhuatamahuë', Yosënta' co natëaramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'. ³ Noya nipatama', co hua'ano'sa' no'huirininquëmahuë'. Co natëhuatamahuë', no'huirininquëma' ni'ton, të'huat-acaso' ya'huërin. ¿Nohuanterama' hua'ano'sa' noya nicainënuquëmaso'? Noya nico' nipachin noya ni'inënuquëma'. ⁴ Yosëri acorin a'painënpaso marë'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipatama', të'huatoco'. Co topinan quëran chiniquën nanan quëtërinhuë'. Yosëri acorin co noyahuë' nipsisopita ana'intacaso marë'. ⁵ Napoaton hua'ano'sa' natëco' ana'intochinënuquëma'. Isonta' yonquicaso' ya'huërin: "Yosëri acorin natëcaso marë'," ta'toma', natëco'. ⁶ Ina nohuanon, hua'ano'sa' ya'huërin noya nicacaiso marë'. Ina marë' nani tahuëri sacatapi. Napoaton pahuërëtcaso' camaitërinso' pahuërëtarama'.

⁷ Ya'ipiya no'tëquën pahuërëto'co'. Hua'ano'sa' catahuacaso marë' pahuërëtcaso' ya'huëhuachina', quëtoco'. Chiniquën nanantopi ni'ton, noya nicatoma', natëco'.

⁸ Nihuitohuatama', a'naroáchin pahuërëto'co'. Ya'ipi piyapi nosoroco'. Inaso' na'con na'con Yosë nohuanterin. Nosorohuatama', iráca pënëntërinso' noya natëarama'. ⁹ Iráca pënëntohuachina, itërin: "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi së'huacosohuë'. Ama tëpatocosohuë'. Ama manta' ihuatocosohuë'. Ama nonpinapicosohuë'. Ama a'na piyapi ma'shanënpita nohuanpatocosohuë'," tënin. Ninosorohuatëhua', ya'ipi Yosë pënëninpoaso' natëarëhua'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë'," tënin Yosë. ¹⁰ A'napita nosorohuatama', co no'huiraramahuë'. Co pinosaramahuë'. Nóya catahuarama'. Napoaton nosorohuatama', Yosë nóya natëarama huachi.

¹¹ Ya'nán imarihua': "Pahuanarin Quisocristo o'mantacaso'," tënëhua'. Iporaso nipirinhuë' nani o'mantacaso' tahuëri ya'caritëriarin. Naporo' nicha'ësarinpoo'. Napoaton ama huë'rëso pochin yonquicosohuë'. Yosë no'tëquën natëco'. ¹² Hua'qui' piyapi'sa' co noyahuë' nicatona', tashi pochin cancantopirinahuë'. Iporaso' Sinioro tahuërinën ya'caritëriarin. Napoaton ama tashi pochin cancantahuasohuë'. Sontaro'sa' hua'na quëran a'mopiso pochin tahuëri pochin cancantatëhua', noy-

asáchin niahua'. ¹³ Tahuëri nipachina, a'ninquëchin ni'ton, noyasáchin ninë'. A'naquënso nipirinhuë' pitasachin pa'yatopi. Na'a tahuëri nansarápi, o'osápi, coshatápi, no'piápi. Ama pitaso' pa'yatocosohuë'. Ama no'pocosohuë'. Ama pi'pisha tëranta' nimonshitacamaso' yonquicosohuë'. Ama nino'huicosohuë'. Ama a'na piyapi noyapatoma', no'huicosohuë'. ¹⁴ Sontaro'sa' hua'na a'mopiso pochin Quisocristo ya'copirinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. Napoaton Quisocristo na'con yonquiatoma', ina pochachin cancantoco'. Ina natëto'co', ama pi'pian tëranta' yonquicosohuë' co noyahuë' nicacamaso marë'.

Co ninocanacaso' ya'huërinsohuë'

14 A'naquënso' Quisocristo imasapirinahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. "Pënëntërinsona' natëcaso' ya'huërin," topi. Inapitanta' huë'pachina', noya nontoco'. "Huëco' iyaro'sa' Yosë chinotahua'," itatoma', cortoque' ichiya'conco'. Ama ninocanacamaso marë' ninontocosohuë'. ² A'naquënso' "Quisocristoíchin nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi cosharo' noya capacaso'," ta'tona' ya'ipi ca'pi. A'napitaso nipirinhuë', "Nosha ca'patëhua', oshahuanëhua'," ta'tona' ya'ipi nosha a'popi. ³ Nosha ca'patama', ama nosha a'poro'sa' nocancosohuë'. Nosha a'pohuatamanta' "Nosha ca'nama' ni'ton, co noyahuë' ninama'," ama itocosohuë'. Cato chachinquëma' Yosë noya ni'ninquëma' ni'ton, ama ninapotocosohuë'. ⁴ Co a'napita piyapinën nocanacaso ya'huërinhuë'. Piyapinën noya nipachina, co noyahuë' nipachinanta' hua'anëni nitotarinsó'. Yosëíchin ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa' ni'ton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin nanitërin achincanainpoaso'. Co canpoa capiniso' ninocanacaso' ya'huërinhuë'.

⁵ Inapochachin a'naquën: "Cotio chinoto tahuëri noya noya," topi. Naporo' tahuëri chinotatona', Yosë chinotopi. A'napitaso nipirinhuë' "Nani tahuëri noya Yosë chinotacaso'," topi. Co tahuëri imarëhuahuë'. Quisocristo imarëhuaso'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. A'naya a'nayanquëma' cancanëna quëran na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. ⁶ Ma tahuërisona chinotohuatama', Yosë yonquiatoma', ina chinotarama'. Inapochachin nosha ca'patama', Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Sinioro," itërama'. Co nosha ca'na'pinquëmahuënta' Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Sinioro," itërama' canpitanta'. ⁷ Co canpoara nipa'yatacaso marë' ya'huë'rëhuahuë'. Chiminpatëhuanta' co canpoara marë' chiminarihuahuë'. ⁸ Sinioro piyapinënpoa' ninëhua'. Ina natëcaso marë' nanpitëhua', ya'huë'rëhua'. Ina yonquiinpita chiminarihua'. Nanpihuatëhuanta', inasáchin hua'anëntarinpoa'. Ina quëran chiminacaso' nipachin, ina yonquiatëhua', chiminarihua'. Inasáchin imarëhua'. ⁹ Ya'ipinpoa' hua'anëntinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Nani chimirin minsërahuatón, chini chiniquën nanantaton, nanopiantarin. Napoaton nanopirëhuasopita, chiminpisopitanta', ya'ipinpoa' hua'anëntarinpoa'.

¹⁰ Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' natanarinpoa' co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'. ¿Onpoatonta' nipachin iyaparin nocanan? Co ina pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosëichin no'tëquën anitotaripoa'.

¹¹ Iráca quiricanënguë naporin:

"Caso' Yosëco ni'to, co nonpinahuë'.

A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' isonahuatona', chinotarinaco.

'Quëmasáchin Yosënguën,' itarinaco," tënin Yosë.

¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, ya'ipinpoa' Yosë natanarinpoa'. Ma'marësona ma'sha ninëhuaso' natanarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Noya noya imacaso marë' nicatahuahua'

¹³ Napoaton ama huachi ninocancosohuë'. A'napita imapisopita catahuaco' noya cancanchina'. Ni'cona anishacancantotama'. ¹⁴ Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Siniro Quisoso imato, naporahuë. Napoaton nitotërahuë. A'naquënso nipirinhüë: "Co Yosë nohuantërinhuë' nosha capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', tëhuëenchachin oshahuanpi. ¹⁵ Isonta' yonquico'. A'naquëma' ya'ipi cosharo' noya ca'nama'. A'naquënso nipirinhüë' co nosha ca'pihuë'. "Huëco' ina ca'ahua'," itohuatama', co noyahuë' cancantapona' nimara. "Co noyahuë' capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', co huachi noyahuë' cancantapi. Napoaton inapita nosoroatoma', ama napotocosohuë'. Ama cosharoachin yonquiatoma', a'napita anishacancantocosohuë'. Inapita marënta' Quisocristo chiminin. ¹⁶ Ma'sona tëranta' noya nicacaso' ya'huëpirinhüë', a'napita co noyahuë' ni'pachinënguëma', ama napocosohuë'. Ni'cona co noyahuë' nicanatënguëma' nonapichinënguëma'. ¹⁷ Yosë noya hua'anëntërinpoa'. Ina imapatëhua', noya nisarëhua'. Asanocancanarinpoa' ni'ton, co nino'huicaso' ya'huërinhuë'. Yosëso', ca'nëhuaso', o'orëhuaso', inapita co onpopinchin yonquirinhüë'. Ispirito Santo catahuarinpoa' noya cancantahuaso'. Catahuahuachinpoa', capa cancantarihua'. ¹⁸ Ina pochin Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Piyapi'santa' noya ni'sarinpoa'.

¹⁹ Napoaton noya ninicatëhua', ya'hua'ahua'.

Nicatahuahua' noya noya imacaso marë'. ²⁰ Ama ca'namaso marë' a'napita anishacancantocosohuë'. Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', a'naquën co ina natëtonahuë', ca'pachina', co noyahuë' cancantapi. Napoaton co yaca'pachinahuë', naporu' canpitanta' tananpitoco' nisha cancantohuachina'. ²¹ Ama manta' a'napita anishacancantacamaso' yonquicosohuë'. Ca'namaso marë', o'oramaso marë', ama inapita marë' a'napita anishacancantocosohuë'. Iyaparin pochin nosoroatoma', catahuaco' noya noya imacaiso marë'.

²² Ma'sona tëranta' nipatama', "Yosë nohuantërinso' nisarahuë'," ta'toma', noya nico'. Cancanënpoa quëran huarë': "Noya nisarahuë'," topatëhua', noya cancantarihua'. ²³ Napoaponahuë': "Co Yosë nohuantërinhuë' iso

cosharo capacahuaso'," tarihuarahuë', ca'patëhua', oshahuanarihua'. Ina pochin yonquiarihuahuë' ma'sona tëranta nipatëhua', oshahuanarihua'. Nipirinhüë', "iso cosharo noya capacaso'," tëcaton ca'patan, co oshahuanaranhuë'.

Nicatahuacaso' ya'huërinso'

15 Canpoaso' ya'ipi cancanënpoa quëran imarëhua'. "Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'," ta'tëhua', co nisha nisha yonquirehuahuë'. A'naquënso nipirinhüë' co ya'ipi cancanëna quëran natëyätërapihuë'. Inapitanta' oshaquëran pënënatëhua', catahuahua' noya imaina'. Ama canpoara nohuantërehuasoráchin yonquia'huasohuë'. ² A'napita yonquiatëhua', catahuahua' noya cancanchina'. Catahuahuatëhua', noya noya imasapi. ³ Quisocristoso' co inaora nohuantërinso' yonquirinhüë'. Yosëichin natërin. Ina nontaton, itërin: "Quëma inimiconënpita Tata, no'huirinënguën. Natëranquën ni'ton, no'huirina-co canta'," itërin. Quiricanënguë naporinso chachin ninin. ⁴ Iráca Yosë quiricanënguë na'con ninshitopi. Canpoanta' yonquicaso marë' napopi. "Iráca imapisopitanta' ma'sha onpoaponaraihuë', Yosë yonquiatona', ahuantopi. Yosëri noya catahuahuachina, imamiatopi. Inapochachin Yosë noya catahuarinpoa' canpoanta'," ta'caso marë' ninshitopi. ⁵ Yosëso' catahuarinpoa' ya'ipiya ahuantacaso'. Ina achinicananinpoa', ina pochin cancantacaso marë'. Ina catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso marë'. Quisocristo naporinso pochachin nico'. ⁶ Ina quëran co nisha nisha yonquiamahuë'. Napopináchin cancantatoma', noya Yosë chinotarama'. Hui'nin chachin hua'anëntërinpoa', Quisocristo imarëhuaso'. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa' paya," tosarama'.

Nisha piyapi'santa' Yosë imacaiso ya'huërinso'

⁷ Quisocristo co nocaninpoahuë'. Ina pochin canpitanta' ninosoroatoma', ama ninocancosohuë'. Nisha nisha piyapinpoa' ni'tëhua', pi'pisha nisha inachintërehua'. Nisha nisha nirihuahuë', noya ninontahua'. Ina quëran "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, ninosoropi paya," tosapi. ⁸ Iráca cotioro'sa' shimashonëna' nontaton, Yosëri itërin: "A'na tahuëri Cristo a'paimarahuë'," itërin. Napoaton Quisocristo a'paimarin cotioro'sa' catahuacaso marë'. Sha'huitërin ni'ton, a'paimarin. Co onporonta' nonpininhüë'. ⁹ Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' o'marin. A'chintohuachinara, inahuanta' Yosë chinotapi. "Ma noyacha nosororinpoa' paya," tosapi. Quiricanënguë ninshitopi.

"Nisha nisha piyapi'sa' ya'huërinquë, Siniro, chinotaranquën.

Yonquiatënguën, cantararahuë'," tënin.

¹⁰ Ina quëran taantarin:

"Cotioro'sa' Yosë chinotatona', noya cancantopi. Canpitanta' nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', jina chinotatoma', noya cancantoco'!" tënin.

¹¹ Naquëranchin taantarin:

“Tata Yosë chinotatoma: ‘Ma noyanquëncha quëma-
so paya,’ itoco’.

Nisha nisha piyapi’saquëmanta’ ina chinotoco,’
tënin.

¹² Isaiasënta’ Quisocristo ninoton, ninshitërin.

“A’na tahuëri Quisi shiin nasitimapon.

Cotio piyapi niponahuë’, mashotohuachin, ya’ipi
piyapi’sa’ hua’anëntarin.

Nisha nisha piyapi’sarinta’ ina natëtona’, ninarapi,’
tënin.

¹³ Yosëichin tëhuënchachin catahuarinpoa’ chiníquën
cancantacaso’. Canpitanta’ catahuainquëma’ nóya can-
cantacamaso marë’. Asanocancainquëma’. Inasáchin
yonquihuatama’, catahuarinquëma’. Ispirito Santo
ya’ipi nanitaparín. Catahuahuachinquëma’, chini
chiníquën cancantatoma’, noya ninarama’.

¹⁴ Canpitaso’ iyaro’sa’, nóya piyapinquëma’. Yosë
nanamën noya nitotërama’. Napoaton nipënënamaso’
nanitarama’, tënahuë. ¹⁵ Napoaponahuë’, chiníquën
miachin pënënatënuëma’, ninshitaranquëma’ na’con
na’con ayonquica’huanquëmaso marë’. Yosë nosoroa-
tonco, acorinco nanamën a’china’huaso marë’.

¹⁶ Quisocristo chachin a’parinco nisha nisha piyapi’sa’
a’chinta’huaso marë’. Nanamën a’chintarahuë inapi-
tanta’ imacaiso marë’. A’chinato, Yosë marë’
sacatarahuë. Nisha piyapi’santa’ imapachina’, Ispirito
Santori ya’coancantarín. Noyápiachin cancan quëtarín.
Ina marë’ Yosëri noya ni’sarin.

¹⁷ Quisocristo catahuarinco ni’ton, nóya a’chinahuë.
Napoaton noya cancantërahuë. ¹⁸ Quisocristo noya
catahuahuachincora, nisha nisha piyapi’sa’ a’chin-
tërahuë. Ina nohuanon, noya ninahuë ni’ton, natëpi.
Co catahuarincohuë’ naporini, co imaitonahuë’.

Napoaton inasáchin sha’huitaranquëma’. ¹⁹ Tëhuën-
chachin Ispirito Santo ananitërinco ni’ton, na’a ca-
nia’piro’sa’ a’naroáchin anoyatërahuë Yosë natëcaiso
marë’. Ina ni’sahuatona’, natëpi. Ispirito Santori
ya’coancantërin ni’ton, imapi. Quirosarinquë a’chin-
tërahuë. Ina quëran pa’sápato, Iriricoquë huarë’
Quisocristo nanamën a’chintëra’piarahuë. Ya’ipi parti
pënëntërahuë. ²⁰ Insëquësona a’na piyapiri a’chinto-
huachina, co inaquëso’ a’chinahuë’. Co Quisocristo no-
huitopiquëhuë’ pa’nahuë. Ina marë’ acorinco ni’ton, in-
aporinqueráchin a’china’huaso’ nohuanterahuë.

²¹ Yosë quiricanënuë ninorin:

“Nisha nisha parti co Yosë nanamën natanaponarai-
huë’, natanapi.

Co nitotopirinahuë’, a’na tahuëri nitotapi,” tënin.
Ipora huarë’ nisha nisha parti a’chintërahuë.

Nomaquë yapa’ninso’

²² Napoaton hua’qui’ nicapënuëma’ yapa’pirahuë’,
pa’sápato, co nanitërahuë’. ²³ Isëquë nani ya’ipi a’chin-
tërahuë. Naporahuaton, ya’nipishahuë’ yani’nanquë-
ma’ ni’ton, iporaso’ nicapënuëma’ pa’sarahuë. ²⁴ Nani
yonquirahuë Ispania’pa’ a’china’huaso marë’. Inato-
hua’ pa’pato, nirapënuëma’. Naporo huarë’ nino-
huitarihua’. Hua’quimiáchin yacapatënuëma’, pi’pian

tëra’nta’ a’chintaranquëma’. Ina quëran yapa’pato,
catahuaco noya pa’i, topirahuë’. ²⁵ Iporaso nipirinhuë’
Quirosarinquë’ton pa’sarahuë. Inatohua’ na’a imapiso-
pita ya’huëpirinahuë’. Ma’sha pahuantopi ni’ton,
parisitapi. Ina natantahuatona’, Masitoniaquë
imapisopitari inahuara nohuanon yacatahuapi.

Acayaquë imapisopitarinta’ yacatahuapi. Pahuantërin-
sopita nosoroatona’, coriqui yontonpiso’ quëtërinaco.
Ina quëtonta’huaso marë’ pa’sarahuë. ²⁷ Inahuanta’
Quisocristo imapi ni’ton, catahuatacaiso’ pa’yatopi.

“Cotioro’sa’ imapisopita Yosë nanamën nitotatona’,
a’chintërinënpoa’ ni’quëhuarë’, canpoarinta’ ma’sha
quëtacaso’ ya’huërin. Nisha piyapinpoa’ nipirëhuahuë’,
Yosë nohuitacaso marë’ catahuarinënpoa’ ni’ton, can-
poarinta’ catahuahua’ ama ma’sha pahuanchinaso-
huë’,” nitopi. ²⁸ Napoaton cari coriqui quëtapo
pa’sarahuë. Huënantahuato, nicapënuëma’
pa’sarahuë. Ina quëran Ispaniaquë pa’sarahuë. ²⁹ Can-
pitataquë pa’pato, Quisocristo noya catahuarinco
nanamën a’chinta’huanquëmaso marë’, tënahuë.

³⁰ Canpitanta’ iyaro’sa’ Quisocristo imarama’. Ispirito
Santo catahuarinpoa’ ni’ton, ninosoroarëhua’. Napoa-
ton chiníquën Yosë nontoco’ catahuainco. ³¹ Cotia parti
na’a piyapi’sa’ co Yosë natëpihuë’. Inatohua’ pa’pato,
Yosë nontoco’ ama macainacoso marëhuë’. Naporahu-
aton, coriqui quëtontahuato, Yosë nontoco’ cotioro’sa’
imapisopita Quirosarinquë ya’huëpiso’ noya nicaina-
coiso marë’. ³² Ina quëran Yosë nohuanon, can-
pitataquë pa’sarahuë. Noya cancantato, nontaranquë-
ma’. Noya ninontohuatëhua’, chiníquën cancan-
tarahuë. ³³ Yosëichin asanocancaninpoa’. Canpitanta’
noya catahuainquëma’, tënahuë. Amen.

Nipayarinsopita yonquirinso’

16 Imoya Huipi noya sanapi, tënahuë. Inanta’ noya
imarin. Sincriaquë ya’huaton, tiacona ya’conin.
Inaquë imapisopita na’con catahuarin ni’ton, noya
ni’co’. ² Canpitataquë canconpachin, Quisocristo
imarama’ ni’ton, noya nontoco’. Ma’sha pahuanto-
huachin, quëtoco’. Ina sanapi na’a piyapi’sa’ catahuar-
in. Canta’ catahuarinco.

³ Pirisira, Aquiro, inapita yonquiato, saludos
a’patarahuë. Na’con catahuarinaco Quisocristo
nanamën a’chinaca’huaso marë’. ⁴ Iráca a’napita yatë-
papurinacohuë’, inapita co chimirin të’huatatonarai-
huë’, catahuarinaco. Ina marë’ pi’píshachin shichimi-
naponaraihuë’, catahuarinaco ni’ton, cha’ërahuë. Ina
marë’ “Yosparinquën,” itërahuë. Nisha piyapi’sa’
imapisopitarinta’ “Yosparinquën,” itopi inahuarinta’.
⁵ Aquiro pëinënuë chachin a’naquën niyontonpi Yosë
chinotacaiso marë’. Inapitanta’ yonquiato, saludos
a’patarahuë. Ipinitonta’ saludos a’patarahuë. Asia parti
pa’patëra, ina’ton Quisocristo imarin. Inaro’co noya ni-
paya’rai. ⁶ Mariana’ saludos a’patarahuë. Na’con
catahuarinquëma’. ⁷ Antronico, Coniasë inapitanta’
saludos a’patarahuë. Inapitaso’ ca pochin cotio piyapi
nipi. Quisocristo imapi anta’. Imaraiso marë’
napopináchin tashinan pëiquë po’morinacoi. Yosë no-

huanton, iráca inahuanta' acopi a'chinacaiso marë'. Noya a'chinpi. Co'huara ca imayatërasocohuë', imapi.

⁸ Anpriasënta' saludos a'patarahuë. Inanta' Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai. ⁹ Orpanonta' saludos a'patarahuë. Inanta' noya catahuarincoi Quisocristo nanamën a'china'huaiso marë'. Istaqisënta' noya nipayarai ni'ton, saludos a'patarahuë. ¹⁰ Apirisënta' saludos a'patarahuë. Ya'ipi cancanën quëran Quisocristo natërin. A'napitari aparisitopirinahuë', co a'porinhuë'. Aristoporo pëinënquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë. ¹¹ Irotiononta' saludos a'patarahuë. Inanta' cotio piyapi. Narsiso pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisocristo imapisopita saludos a'patarahuë. ¹² Imoya Tripina, Imoya Triposa, inapitanta' saludos a'patarahuë. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuapi Yosë imacaiso marë'. Imoya Pirisitanta' noya ni'nahuë. Inanta' na'con piyapi'sa' catahuarin ni'ton, saludos a'patarahuë. ¹³ Noponta' saludos a'patarahuë. Nóya Quisocristo marë' sacatërin. A'shionta' yonquirahuë. Mamahuë pochin ni'nahuë carinta'. ¹⁴ Asincrito, Priconti, Irimasë, Patropasë, Irimisë, ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso', inapitanta' saludos a'patarahuë. ¹⁵ Piroroconta' Coniarë chachin saludos a'patarahuë. Nirionta' oshinë chachin yonquiato, saludos a'patarahuë. Orinpasënta' yonquiarahuë. Ya'ipi imapisopita inapitarë' niyontonpiso' saludos a'patarahuë.

¹⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. A'napita Quisocristo imarinsopitanta' nisha nisha parti ya'huëpisopita saludos a'patarinënuquëma'.

¹⁷ Quisocristo nanamën nóya a'chintërinënuquëma'. A'naquënso nipirinhüë' co no'tëquën a'chinpihuë'. Yaanishacancantopi. Ni'cona, iyaro'sa', nonpintochinënuquëma'. Insëquësona a'chintohuachinara, nisha nisha yonquiapi. Ama inapita natancosohuë'. Tananpitoco' pa'ina'. ¹⁸ Quisocristos' hua'anënpoa' nipirinhüë', co inapitariso' natëpihuë'. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiapi. Noyasha nonaponaraihuë', co no'tëquën nonpihuë'. Co noya nitotopiquëhuë' a'chintohuachinara, a'naroáchin nonpintopi. ¹⁹ Canpitaso nipirinhüë' noya natërama' ni'ton,

ya'ipi piyapi'sa' natantopi. Ina marë' noya cancantërahuë. Na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. Ama oshahuanamaso marë' yonquicosohuë'.

²⁰ Yosëichin catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Sopai yanonpintopirinhüë'mahuë', Yosë catahuarinquëma' ni'ton, a'naroáchin sopai minsëarama'. Canpita marë' Yosë nontarahuë. Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo noya catahuainquëma', tënahüë. ²¹ Timotionta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' catahuarinco a'china'huaso'. Nosio, Cason, Sosipatro, inapitanta' saludos a'patarinënuquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa'. ²² Ca Tirsioico iso quirica ninshitaranquëma'. Paono sha'huitërinco' ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë imarama' ni'ton, saludos a'pataranquëma'. ²³ Acayonta' yonquiatënuquëma', saludos a'patarinquëma'. Ina pëinënquë yacapatërahuë. Inaquë chachin imaraisopitanta niyontona' Yosë chinota'huaiso marë'. Irasitonta' saludos a'patarinquëma'. Iso ninanoquë coriqui tapana'pi inaso'. Iya Coartonta' saludos a'patarinquëma'. [²⁴ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo na'con catahuainquëma'. Amen, tënahüë.]

Ma noyacha Yosëso paya, itahua'

²⁵ Nani tahuëriya Yosë chinotahua'. Ya'ipi nanitaparin. Ina achinicananinquëma' imamiatacamaso marë'. Nanamën tëninso pochachin catahuarinquëma'. Ina nanan chachin a'chintëranquëma'. Quisocristo nanamën inaso'. Iráca quëran huarë' co nanamën nitotopirinhüë', iporaso' Yosë anitotërinpoa'. ²⁶ Quiricanën quëran anitotërinpoa'. Iráca a'naya a'naya ninotona', Yosë nohuanton, ninshitopi. Iráca quëran huarë' Yosë ya'huërin. Co onporonta' chiminaponhuë'. Nanpimiatarin. Ina nohuanton, nanamën ya'ipi parti sha'huiarëhua'. Nisha nisha piyapi'sa' anitotarëhua' natëcaiso marë'. ²⁷ Yosëichin chinotacaso' ya'huërin. Inaíchin ya'ipi nitotërin. Quisocristo catahuarinpoa' noya noya ina chinotacaso marë'. Ipora quëran huarë' inasáchin chinotahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

1 Corintios

Imapisopita yonquiaton, quirica a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitan-ta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Sostinisëro'co nanan a'patarain-quëma'. ² Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaran-quëma'. Canpitanta' Yosë huëntonënquë ya'conama'. Quisocristo imapatama', anoyacancantërinquëma' ni'ton, noyápiachin cancantërama'. Yosë acorinquëma' piyapinënpita nicacamaso marë'. Nisha nisha parti a'napitanta' Quisocristo imapi. Ya'ipinpoa' ina hua'anëntërinpoa'. A'na huënton pochin ninëhua'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁴ Quisocristo imapatama', Yosë nosoroatëinquëma', catahuarinquëma'. Ina marë', "Yosparinquën," itërahuë Yosë. ⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, na'con catahuamiatërinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya yonquiatoma' noya nia'chintarama'. Yonquirinso chachin anitotërinquëma'. ⁶ Quisocristo nanamën a'chintohuatëinquëma', Yosë catahuarinquëma' natëcamaso marë'. "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁷ Canpitaora co nanitëramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'. Nipirinhüë', Yosë ananitarinquëma'. Co manta' pahuantarinquëmahuë' noya nica-camaso marë'. Catahuarinquëma' ni'ton, noya cancantatoma', Siniro Quisocristo o'mantacaso' tahuëri ninarama'. ⁸ O'mantaquë huarë' inaso' achinicananarinquëma'. Oshanëma' inquitatëinquëma', noyápiachin cancan quëtërinquëma'. Imamiatarama' ni'ton, o'mantahuachin, co insonta' ana'intarinquëmahuë'. ⁹ Yosë co naniantarinquëmahuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin catahuarinquëma'. Nani acorinquëma' hui'nin nohuitacamaso marë'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa huachi.

Nisha nisha imapiso'

¹⁰ Apira iyaro'sa' Siniro Quisocristo nanan quëtërin-co ni'ton, pënënananquëma'. Ina imarama' ni'quëhuarë', noya ninontoco'. Ama nisha nisha yonquiatoma', a'na' a'na' imacosohüë'. Napopináchin yonquiatoma', noya nini'toma' ya'huëco'. ¹¹ A'naquëma', iyaro'sa', canpita capini nino'huirama', natantërahuë. Croi quëmopinënpita sha'huitiirinco. ¹² Nisha nisha

nonama': "Paono imarai," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëma'. A'naquë-manta': "Pitro imarai," tënama'. A'naquëmaso nipirinhüë': "Cristo imarai quiyaso'," tënama'. ¹³ A'naíchin Cristo ya'huërin imacaso'. ¿Onpoatomata' nipachin nisha nisha imarama'? ¿Caso' co canpita oshanëma marë' corosëquë patanantërinacohüë! Aporintohuachinëinquëmara, ¿ma'ta' tënama'? "Paono imarahuë," co tënamahuë pora. ¹⁴ Co na'aquëma' aporintëranquëmahuë'. Crispo, Acayo, inaíchinquëma' aporintëranquëma'. Ina marë' noya cancantërahuë. ¹⁵ Na'aquëma' aporintëranquëma' naporini, "Paono aporintërincoi ina imaca'huaiso marë'," ichitomacohüë'. Co napotamacoso' nohuantërahuë'. ¹⁶ I'yan, Istipanasënta', sa'in, hui'ninpita, inapitarë chachin aporintërahuë. Inaíchin aporintërahuëso', topirahuë'. Co huachi a'na yonquirahuë'. ¹⁷ Nanamën a'china'huaso marë' Quisocristo acorinco. Co aporinta'huaso marë' acorincohuë'. A'chintohuatëinquëmara, co na'con nitotora'sa pochin nontëranquëmahuë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë', tënahüë. Inaíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Napoaton inasáchin a'chinahuë. Nisha nisha a'chinahuë naporini, Quisocristo nanianchitomahuë'. Inaíchin yonquihuatëhua', tëhuëchachin anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo chiníquën nanantaton, nicha'ërinpoaso'

¹⁸ A'chinpatëra, "Quisocristo corosëquë chiminin nicha'ëinpoaso marë'," itërahuë. A'naquën natanpachinara, tëhuapi. Naporinsopita chiminpachina', parisitomiatapi. Canpoaso nipirinhüë' noya natanëhua'. Nani Yosë anoyacancantërinpoa'. Yosëíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. ¹⁹ Quiricanën quëran itapon: "A'naquënso' nani ma'sha nitotaponaraihuë', co noya yonquipihüë'. Inahuara cha'ëcaiso' yonquipirinhüë', co nanitapihüë'.

Nani ma'sha yonquiaponaraihuë', napoonin yonquipi," tënin Yosë.

²⁰ A'naquën inahuara yonquinëna quëran nani ma'sha nitotopi. A'naquënta' nitoa'chinapi. A'naquëonta' míso nonpi. Inapopirinhüë', ¿ma'ta' ina marë' canapi? Co manta' canapihuë'. "Co nanamëhuë' imatomahuë', napoonin yonquirama'," itërin Yosëri.

²¹ Ina nohuanton, piyapi inahuara yonquinëna quëran co nanitopihüë' Yosë nohuitacaiso'. Quisocristo chimininsó' a'chinárai. A'naquënso' ina natanpachinara, tëhuapi. Canpoaso nipirinhüë' natëhuatëhua', anoyacancantërinpoa'. Ina Yosë nohuantërin.

²² Cotioro'saso' co yanatëtopihuë'. "Yosë pochin niquë'. Ina ni'patoi, natëarainquën," toconpi. Nisha piyapi'santa' co yanatëtopihuë'. Na'con na'con nitotacasaráchin yonquipi. "Quiyaora yonquinëhuëi quëran nitotarai," topi. ²³ Quiyaso nimirinhuë' Quisocristo nanamënáchin a'chinai: "Corosëquë canpoa marë' chiminín," tënai. Cotioro'saso' co natëtopihuë': "Inaso' Yosë hui'nin naporini, co chimiintonhuë'," toconpi. Nisha piyapi'rosarinta' co nohuantatonaraihuë', tëhuapi. ²⁴ Canpoaso nimirinhuë' Yosë huayoninpoa' ni'ton, Quisocristo imarëhua'. Inaso' no'tëquën yonquirin. Ya'ipiya nitotaton, no'tëquën anitotërinpoa'. Inasáchin nanitaparín anoyacancantinpoaso', tënëhua'. Quiyanta' cotio piyapicoi nimirinhuë', canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Yosë nohuanton, imarëhua'. ²⁵ A'naquën Quisocristo nanamën tëhuapi. "Quiyaso' na'con na'con nitotërai," topirinahuë', Yosëso' noya noya yonquiaton, no'tëquën anitotërinpoa'. A'naquëonta' "Co inaso' chiníquën nanantërinhuë'," ta'tona', co natëtopirinahuë'. Yosëso' ya'ipi nanitapaton, anoyacancantinpoa'. ²⁶ Ni'co' iyaro'sa'. Na'aquëma' co na'con nitotopiramahuë', Yosë huayoninquëma'. Co chiníquën nanantona'piro'sa pochín nipi-ramahuë', nohuantërinquëma'. Caráchin ma'huanosaso' imasapi. ²⁷ Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. A'naquënso nimirinhuë' na'con nitotaponaraihuë' co imapihuë'. Chiníquën nanantopirinahuë', co Yosëri nicha'ërinhuë'. Inapita atapanacaso marë' Yosë nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. ²⁸ Iporaso' a'naquën nocaninënpoa'. "Canpitaso' topinan piyapi'sanquëma'. Co manta' nitotëramahuë'. Napoonama'," itopirinënpoahuë', Yosëso' nohuantërinpoa'. Inapitaso' chiníquën nanantaponaraihuë', co imapihuë' ni'ton, ya'ipi Yosëri ayatarin. ²⁹ Co insonta' inaora cha'ëponhuë'. Yosë'pa' huanihuatëhua', co inquënpoa tëranta' nanitarihuahuë': "Caso' noyaco," ta'caso'. ³⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo imarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantërinpoa' ni'ton, yonquínahuan pochín Yosë ni'ninpoa'. Naporahuaton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso'. Oshanënpoa' inquitohuachinpoa', noya huachi ni'ninpoa'. Nasha cancan quëtërinpoa' noya nicacaso marë'. Quisocristo chachín nicha'ërinpoa'. ³¹ "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa' paya,' nitahua'. 'Quiyaso' noya noyaco,' ama tocosohuë'," tënin Yosë quiricanënquë.

Quisocristo nanamën sha'huirinsó'

2 Canpitataquë pa'patëra, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Co iyaro'sa' míso nona'pi pochín nontëranquëmahuë'. Co na'con na'con nitotërinso pochín a'chintëranquëmahuë'. ² Co'hua'ra pa'shatërapohuë', yonquirahuë. "Quisocristo naporinsoáchin a'chinarahuë. Corosëquë oshanënpoa marë' chimininsó' a'chínchi," ta'to, inaíchin sha'huitëranquëma'. Inasáchin imacamaso marë'. ³ Canpitataquë ya'huasoco, co chiníquën cancantërahuë'. "Co caora nanitërahuë' noya a'china'huaso'," ta'to, naporahuë'.

⁴ Co na'con nitotona'pi pochín nontëranquëmahuë'. Ispirito Santo chachín catahuarinco nanamën nóya a'china'huaso marë'. Inaso' ya'ipi nanitaparín. Natanpatama', "Yosë nanamën chachín a'chintërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁵ Napoaton co piyapi yonquirinsó' imaramahuë'. "Yosëíchin ya'ipi nanitaparín," ta'toma', natërama'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Napoaponahuë', chinoton pochín cancantopisopita a'chintohuatoí, ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' a'chintërai. Co piyapi'sa' yonquipiso' a'chinaihuë'. Co hua'ano'sa' yonquipiso tëranta a'chinaihuë'. Inapitaso' inahuara yonquipisoáchin yonquiatona', co Yosë pochín yonquihuë' ni'ton, ta'huantapi. ⁷ Co inapita pochín a'chinaihuë'. Yosë yonquirinsó' chachín a'chinai. Iráca co'hua'ra isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë ninotonpoa', yonquirinpoa' anoyacancantinpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. Iráca co insonta' nitotopirinahuë', iporaso huachi Yosë anitotërinpoa' ni'ton, a'chintërainquëma'.

⁸ Hua'ano'saso' co nitotopihuë'. Nitotopi naporini, co Quisocristo tëpa'itonahuë'. Inaso' Yosë chachín. Noya noya nimirinhuë', tëpapi. ⁹ Napoaponahuë', Yosë quiricanënquë naporin:

"Yosë nosorohuatëhua', noya noya catahuarinpoa'. Noya nininsopita nani tapatërinpoa'.

Co inso tëranta' ina pochín ni'chininhuë'. Co incari tëranta' nataninhuë'.

Yosë noya yonquirinpoaso', co insonta' inaora nitotërinhuë'," tënin quiricanënquë.

¹⁰ Imarëhuasopitaso nimirinhuë', nitotërehua'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo anitotërinpoa'. Ya'ipi Yosë yonquirinsopita Ispirito Santo nitotërin.

¹¹ Co insonta' piyapi yonquirinsó' nitotërinhuë'. Ispiritonën tëhuënchinso nitotërin. Inapochachín Ispirito Santonta', Yosë ispiritonën ni'ton, yonquirinsó' chachín nitotërin. ¹² Imarëhuasopitaso' co piyapi yonquipiso' imarëhuahuë'. Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. A'chintinpoaso marë' a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoara, Yosë yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. ¹³ Quiyanta' ina nitotatoí, a'napita a'chintarai. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chinaihuë'. Ispirito Santo ayonquirincoi noya a'china'huaiso marë'. Chinoton pochín cancantopisopita a'chintohuatoira, ma'sona tapon naporinsopita a'chintarai.

¹⁴ A'naquënso nimirinhuë' piyapi yonquirinsó' chachín nitotatona', co nohuantopihuë' Yosë nanamën natanacaiso' ni'ton, tëhuaconpi. Ispirito Santoráchin catahuarinpoa' natëtacaso'. Napoaton co imarinsopitasohuë' natanaponaraihuë', co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaso'. ¹⁵ Ispirito Santo catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiaríhua'. A'napitaso' co canpoa pochín yonquihuë'. Co nitotatonaraihuë': "¿Onpoatomata' ina pochín yonquirírama'?" itërinënpoa'. ¹⁶ Quiricanënquë naporin: "¡Co insonta' Yosë yonquirinsó' nitotërinhuë'! ¡Co incari tëranta' nanitërinhuë' ina a'chintacaso'!" tënin. Canpoaso nimir-

inhuë' Quisocristo imapatëhua', yonquirinso chachin ayonquiarinpoa huachi.

Inpriatoro'sa pochin nipiso'

3 Ya'ipi Yosë nanamën iyaro'sa' yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nanitërahuë'. Ispirito Santo cancanëma quëran huarë' natërama' naporini, na'con a'chinchitënguëmahuë'. Co noyahuë' yonquiramasopita co nanianchâtëramahuë'. Quisocristo imapiramahuë', hua'huishin pochin cancantërama'. ² Ni'co'. Hua'huishin sho'shoíchin nanopitërin. Co coshachatërarinhuë'. Inapochachin canpitaso' ninama'. Ya'nan a'chintaponquëma', pi'pian a'chintëranquëma'. Aquëtë' yaa'chintopiranquëmahuë', co nanichâtëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Iporahuanta' co nanitëramahuë'. ³ Co noyahuë' yonquiramasopita co nanianchâtëramahuë'. Canpita capini ninoyapatoma', nino'huirama'. ¿Onpoatonta' canpitaora nohuantëramasoachin yonquiconama'? Nisha nisha yonquiatoma', co imapisopitahuë pochin cancantërama'. ⁴ "Paono imarai quiyaso'," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëmanta'. Ina pochin nonatoma', co imapisopitahuë pochin yonquirama'.

⁵ Co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Quiyanta' topinan piyapicoi nipiraihuë', Yosë sha'huëtërincoi ni'ton, a'chintërainquëma'. Natanpatama', Yosë imasarama'. ⁶ Ni'co'. Imimpatëra, a'naso' sha'tërin. Ina quëran a'nanta' pacarapiton, i'shaquë oporapitërin noya papotacaso marë'. Nipirinhüë', Yosëriíchin apapotërin. Inapochachin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Ina quëran Aporosënta' a'chintantarinquëma'. A'chintopirainquëmahuë', Yosëso' anoyacancantërinquëma'. ⁷ Napoaton co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Yosë anoyacancantërinquëma' ni'ton, inasáchin yonquicamaso' ya'huërin. ⁸ Sha'tërëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. A'nari i'shaquë oporapitërinso pochin Aporosënta' a'chintantarinquëma'. Catocoi chachin Yosë inpriatonën pochin ninai. Inpriatoro'sa' sacatohuachinara, hua'anëni pahuërerin. Onpopinsona sacatohuachinara, no'tëquën pahuërerin. Inapochachin quiyaso' Yosë marë' sacatarai ni'ton, ina acanarincoi. ⁹ Quiyaso' Yosë a'parincoi ina marë' sacata'huaiso'. Canpitaso nipirinhüë' Yosë sha'tërinso pochin ninama'. Naporahuaton, Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë pëinën pochin ninama'.

¹⁰ Natëricho quëran yapëihuatëra, acopo' ihuatahuatë', siminto acorë'. Ina'ton acorëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Yosë catahuarinco no'tëquën a'china'huaso'. Ina quëran a'napitanta' a'chintantarinënguëma'. Napoaponahuë', a'naya a'naya noya yonquiaton pëirinso pochin a'napita noya a'chintacaso' ya'huërin. ¹¹ Quisocristoso' ina siminto pochin ninin. Yosë nohuanton, ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'. Co ina imapatëhuahuë', co onporonta' Yosë nohuitarihuahuë'. ¹² Siminto nani acohuachina,

nisha nisha quëran pëipi. A'naquën oro, prata, inapita quëran pëipi. Nisha nisha na'piro'sa' pa'ton nininsopita quëran pëipi. A'naquënso nipirinhüë' nara, panpë, piquira, inapita quëran pëipi. ¹³ Tachiton nininso quëran pëipatëra, noya ninin, co huiquitërinhuë'. Nipirinhüë', nara, panpë, piquira inapita quëran pëipatëra, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin ayaro' tahuëri Yosë ya'ipinpoa' ninëhuasopita pën quëran tëniarin. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' nitotapi. ¹⁴ Noya nipatëhua', tachiton quëran pëirinso pochin nisarëhua'. Inaso' co huiquitërinhuë' ni'ton, Yosë noya ni'sarinpoo'. A'napita catahuarëhua' noya imacaiso marë'. Napoaton inápaquë acanaarinpoa'. ¹⁵ A'naquënso nipirinhüë' Yosë imaponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran imapihuë'. Co a'napita catahuapihuë' noya imacaiso marë'. Napoaton pëi' huiquitërinso pochin nisapi. Yosë'pa' paponaraihuë', co ina marë' sacatopihuë' ni'ton, inápaquë co manta' canaapihuë'.

¹⁶ Yosë imapatëhua', ina pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', cancanënpoaquë ya'huërarin. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? ¹⁷ Canpitaso' Yosë pëinën pochin ninama' ni'ton, a'na piyapi atapicancanpachinquëma', Yosëri chiniquën ana'ntarin. Yosë pëinënguëso' noyasáchin nicacaso' ya'huërin.

¹⁸ Ama inquëma tëranta' isoro'paráchin yonquiatoma', ninonpintocosoahuë'. "Caora noya noya nitotërahuë'," co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ama ina pochin yonquicosoahuë'. "Caora co no'tëquën yonquirahuë'. Catahuaco Siniro noya yonqui'i," topatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicaso'. ¹⁹ Co imapisopitasoahuë' nani ma'sha nitotaponaraihuë': "Co no'tëquën yonquipihuë'," tënin Yosë. Quiricanën quëran anitotërinpoa'. "Na'con nitotatona', piyapi'sa' nonpintopirinhüë', co nanitopihuë' Yosëso' nonpintacaiso'. Inari na'con na'con nitotaton, minsëarin," tënin. ²⁰ Yosëso' ya'ipi nitotërin. "Piyapi'sa' na'con yonquipirinhüë', napoonin yonquipi," tënin anta'. Quiricanën quëran naporin. ²¹ Napoaton ama piyapi'sa' pa'yatocosoahuë'. "Paso' quëmapi noya noya a'chintërincoi," ama tocosoahuë'. Yosëíchin pa'yatacaso' ya'huërin. Inari ya'ipi acorin canpita marë'. ²² Ina nohuanton, carinquëma' a'chintëranquëma'. Aporosë, Pitro, inapitanta' Yosëri a'parin a'chintinquëmaso marë'. Nani ma'sha isoro'paquë quëtërinpoa' noya ya'huëcaso marë'. Anoyacancantërinpoa' Yosë nohuitatëhua' noya noya narpicaso marë'. Chiminpatëhua', ya'huërin'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ipora tahuëri'sa' noya catahuarinpoa'. O'mantacaso' tahuërinta' co naniantaripoahuë'. Noyasáchin yonquirinpoa'. ²³ Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, inasáchin imacaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'. Tata Yosëri chachin a'paimarin.

Yosë marë' sacatëraiso'

4 Hua'qui' piyapi'sa' co Yosë nanamën nitotopihuë' ni'ton, Yosë a'parincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Quisocristo inpriatonën pochin ninai. Ina yon-

quico'. ² Inprietonpo' nipatëra, hua'anënpo' no'tëquën natëcaso' ya'huërin. Inapochachin Yosë hua'anëntërincoi ni'ton, inasáchin natëcaso' ya'huërin. ³ Napoaton sha'huirapihuatomaco, co ina yonquirahuë'. Piyapi yonquirincoso' co yonquirahuë'. Co caora tëranta' nisha'huirapica'huaso' yonquirahuë'. ⁴ Noya mini natërahuë', topirahuë', co caso' Yosë pochin nitotërahuë'. "Noyaco," tënahüeso marë' co Yosë noya ni'sarincohuë'. Inaíchin ya'ipi nitotaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. ⁵ Napoaton iporaso' ama nisha'huirapiahuasohuë'. A'na tahuëri Siniro o'mantahuachin, ya'ipi piyapinpoa' tënariinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita anitotarinpoa'. Po'oana quëran ninëhuasopitanta' a'ninquëchin sha'huitarinpoa'. Yonquirëhuasopitanta' nitotërin. Ma'marësona tëranta' naporëhuaso' anitotarinpoa'. Naporó' ya'ipinpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Noya nipatëhua', noya ni'sarinpoa'.

⁶ A'chintohuatëinquëmara iyaro'sa', Yosëíchin yonquirai. Aporosëré'coi a'chintërainquëmaso' ninshitéranquëma' canpitanta' quiya pochin yonquicamaso marë'. Yosë quiricanënáchin natëcaso' ya'huërin. A'na quëmapi noya noya a'chintohuachinquëma', ama inasáchin pa'yatocosohuë'. ⁷ Yosë nohuanton, nisha nisha nitotërehuë'. Co canpoara nohuanton, nitotërehuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya noya nicacaso'. Co catahuarinpoahuë' naporini, co manta' nitochitërihuahuë'. Napoaton co nocantacaso' ya'huërinhuë'.

⁸ Canpitaso' naporama: "Nani ya'ipi nitotërai. Co manta' pahuantërincoihuë' noya cancanta'huaiso marë'. Quiyaora noya nitotatoí, hua'an pochin chiníquën nanantërai," topiramahuë'. ¡Tëhuëenchachin chiníquën nanantërama' naporini, quiyanta' isoro'paquë chachin chiníquën nananchitohuë'! ⁹ Co ina tahuëri naniyatërarinhuë'. Yosë nohuanton, co piyapi'sa' noya ni'ninacoihuë'. Nanamën a'china'huaiso marë' a'paporincoihuë', na'a piyapi'sa' co nohuantopi-huë'. Apiro'sa pochin ni'ninacoi. Chimirin quihuitërinacoi. A'ninquëchin aparisitërinacoi ni'ton, anquëniro'santa' nicatora', pa'yanpi. ¹⁰ Quisocriso natëtoi, nanamën a'chinarai. Ina marë' quiyaso' tëhuarinacoi. Canpitaso nimirinhuë' noya nitotona'piro'sa pochin nicatorëinquëma', co tëhuarinëinquëmahuë'. Quiyaso' co chiníquën nanantëraihuë'. Canpitaso nimirinhuë' chiníquën nanantërama'. Piyapi'sa' noya ni'pirinëinquëmahuë', quiyaso' co noyahuë' ni'ninacoi. ¹¹ Iporahuanta' parisitarai. A'na tahuëri tana natanai. Yamororai. A'moca'huaisonta' pahuantërincoi. Ahuërinacoi. Pa'sápatoi, co huachi ya'huëmiatëraihuë'.

¹² Chiníquën sacatatoí, canotërai. No'huipirinacoihuënta', noya nontërai. Aparisitohuachinacoiranta', co no'huiraihuë'. Ahuantërai. ¹³ Pinopachinacoiranta', sanoanan quëran nontërai. "Nanan anoyachi," ta'toi, noya nontërai. No'huitonacoi, iporahuanta' co quë'yarinacoihuë'. Amoro pochin ni'ninacoi.

¹⁴ Co no'huiranquëmahuë'. Nosororanquëma'. Co nohuantërahuë' atapana'huanquëmaso'. Pënëna'huan-

quëmaso marë' ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicatorëinquëma', naporaranquëma' noya yonquicamaso marë'. ¹⁵ Notohuaro' piyapi'sa' Quisocriso nanamën a'chintopirinëinquëmahuë', carima'ton pënënanquëma' ni'ton, imarama'. Quisocriso nanamën sha'huitohuatëinquëmara, natërama'. Napoaton tata-parima pochin ni'co. ¹⁶ Ina pochin cancantatomaco, nonanco, tënahüë.

¹⁷ Ina marë' Timotio a'patëranquëma'. Inaso' noya ni'nahuë. A'chintohuatëra, Quisocriso imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë. Nóya Siniro imarin. Ya'ipi naporahuëso' ayonquiarinquëma' noya noya imacamaso marë'. Insëquësona pa'patëra, Quisocriso nanamënsáchin a'chinahuë. Imapisopita niyontonpachinara, a'chintërahuë. ¹⁸ A'naquëmaso nimirinhuë' nocanatomaco, "Quiyaso' Paono quëran na'con na'con nitotërai. Napoaton co huachi yahuë'ninhuë'," topiramahuë'. ¹⁹ Tëhuëenchachin nicaponquëma' ya-pa'sarahuë. Yosë nohuanton, co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahuë. Naporó' nocaninacosopita ni'sarahuë. Na'con nonpirinahuë', co nimara nanitapapihuë' Yosë marë' noya sacatacaiso'. ²⁰ Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë'. Yosë hua'anëntohuachinpoa', piyapi'sa' catahuarëhua' noya noya imacaiso'. ²¹ Nosororanquëma' ni'ton, sanoanan quëran yapënenpiranquëmahuë'. Co Yosë natëhuatamahüë', pa'pato ana'inta'huanquëmaso' ya'huërin. Cancanpato, ¿ma'cha onpochinquëma nicaya? tënahüë.

Quisocriso imaponahuë', oshahuaninso'

5 A'naquënso' co noyahuë' nicatoron, monshihuanin, topi natantërahuë. Inaso' pa'pin sa'in monshitérin. Inapatoon, pa'pi co noyahuë' ninin. Co imapisopitahuë tëranta' co onporonta' ina pochin nipi-huë'. ² Canpitanta' nitotapomarahüë', co ina marë' tapanamahüë'. Ina oshanën yonquiatoma' sëtacamaso nimirinhuë', iporahuanta' "Quiyaso' nóya imarai," toconama'. Nani ocoicaso nimirinhuë', co ocoiramahuë'. ³ Co canpitataquë ya'huaporahuë', canpitataquë ya'huëarahuëso pochin cancantato, yonquiranquëma'. Ina quëmapi no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tënahüë. ⁴ Quisocriso imarama' ni'ton, niyontonco'. Niyontonpatama', ca pochin cancantatoma', ina quëmapi chiníquën pënëncó. "Siniro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'painquënsohuë', tënai. Sopai natëran ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itoco'. Inapotohuatama', a'na tahuëri yonquiapon nimirara. "Co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, Yosë imanta'i," tapon nimara. Napohuachin, Siniro Quisoso o'mantahuachin, nicha'ësarín huachi.

⁶ Iporaso nimirinhuë' "Nóya imarai," topiramahuë', co ya'ipinquëma' noya ninamahüë'. Co no'tëquën yonquiramahüë'. Ni'co'. "Pan nipatëra, pi'pian ahüëpocatërinso' acohuachina, ya'ipi sé'cotërin," topi. Nani ina nitotërama'. Inapochachin a'nayanquëma tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', ya'ipinquëma' nitapicancanarama'. ⁷ Iráca Pascoa cosharo' ca'pachinara, co pi'pian tëranta' ahüëpocatërinso' nohuantopi-

huë'. Ya'ipiya të'yatopi. Pascoaquë carniroa'hua tëpa-piso pochin Quisocristo nani chiminin canpoa marë'. Ina imarama' ni'ton, nasha cancan quëtërinquëma'.

⁸ Pascoa pita na'huaso', ya'ipi ahuëpocatërinso' të'yatopi. Inapochachin canpoanta' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita a'poatëhua', noyasáchin niahua'. Ama huachi co noyahuë' niahuasohuë'. Noyápiachin cancantatëhua', no'tëquënáchin yonquia'ahua'.

⁹ I'huanta' nani ninshitéranquëma'. "Ama monshihuaninsopitarë'quëma' nipayacosohuë'. Ama inapita noya ni'cosohuë'," itëranquëma'. ¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë imatonahuë', monshihuanpi, apirapi, ihuatopi, mamanshi moshapi, inapopi. Hua'huayatërahuë' piyapi ina pochin nipi ni'ton, inapitaso' nontacaso' ya'huërin. Co nontërehuahuë' naporini, co nanichitërihuahuë' isoro'paquë ya'huëcaso'. ¹¹ A'naquënso nipirinhuë'. "Canta' imarahuë'," taponahuë', monshihuanárin. A'nanta' apirarin. A'naquëonta' ipora huanta' mamanshi moshararin. A'napitanta' pinotapi, no'pirapi, ihuatapi, naporapi. Napoaponaraihuë': "Quiyanta' imarai," topi. Ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë'. Yosë nonpintapi ni'ton, ama inapitarë'quëma' coshatocoso'huë'. ¹² Co Yosë imapisopitasohuë' co canpoari ana'intacaso' ya'huërinhuë'. Tananpitahua' Yosëri ana'inchin. Imarëhua capiniso nipirinhuë' nipënëahuan' noya yonquicaso marë'. Co noyahuë' ni-na'pi, niyontonama quëran ocoico', ténahuë'.

Imarëhuasopita capini nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

⁶ Canpita capini nanan ya'huëhuachin, ama ni-no'huicosohuë'. Ma'sha nionpotohuatamara, ¿onpoatomata' coisëquë niquëparama? Co inaso' imarinhuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonpatama', no'tëquën pënenco' nanan anoyachina'. ² A'na tahuëri Quisocristo o'mahuachin, imarëhuasopita acoarinpoa' inarë'quënpoa' hua'anëntacaso marë'. Coisë pochin nicatëhua', ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarihua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotatoma', ipora nanan ya'huëhuachin, anoyatacaso ya'huërin. ³ Ayaro' tahuëri anquëniro'santa' hua'anëntatëhua', coisë pochin no'tëquën sha'huitarihua'. Nani inanta' nitotërama'. ¡Nanan isëquë co onpopinchin sacaihuë' anoyatacaso'! ⁴ Napoaton nanan ya'huëhuachina, co coisëquë nisha'huirapicamaso ya'huërinhuë'. Co inaso' Yosë imana'pihuë' ni'ton, co canpoa pochin no'tëquën yonquirinhuë'. ⁵ Tapanacamaso marë' pënënananquëma'. ¿Co a'naya tëranta' niyontonamaquë noya yonquina'pi ya'huërinhuë' ti? ¡Ya'huërin mini, ténahuë! Nanan ya'huëhuachin, inari anoyachin. ⁶ Canpitaso nipirinhuë' imaramaso capini nipinotoma', nisha'huirapirama'. Naporahuatón, coisëso' co Yosë natëpirinhuë', inaquë niquëpahuatamara, co noyahuë' ninama'.

⁷ Nisha'huirapihuatamara, co imapisopitahuë pochin niconama'. Ma'sha onpotohuachinënquëma', ¿onpoatonta' co ahuantëramahuë'? Ma'shanëma' matohuachinënquëma', tananpitërama' naporini, noya noya niitomahuë'. ⁸ Canpitaso nipirinhuë' co noyahuë' cancan-

tatoma', imaramasopita capini niuharama'. Naporahuatón, ninonpinapitoma', nii'huëretërama'.

⁹ Co noyahuë' nipisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'. ¡Nani ina nitotërama' ipora! Ama ninonpintocosohuë'. A'naquën co Yosë natëtonahuë', monshihuanapi. Mamanshi moshapi. Sa'ina' ya'huëtöpirinahuë', a'na sanapi së'huapi. Quëmapi capini nisë'huapi. Taparosachin yonquipi. Inapita pochin nipisopitaso', co Yosë'pa' pa'sapihuë'. ¹⁰ A'naquëonta' ma'sha ihuatopi, apirapi, no'pipi, pinotopi. A'naquën a'napita ahuëatona', ma'shanëna' matopi. Ya'ipi co noyahuë' nipisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'. ¹¹ Iráca a'naquëma' ina pochin nipiramahuë'. Siniro Quisocristo imapatamara, oshanëma' inquitërinquëma'. Nani anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' noya cancantacaso'.

Ma'marësona nonënpoa' Yosë acotërinpoaso'

¹² "Ma'sona tëranta' yanipatëhua', noya nicacaso'," topi a'naquën. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpoahuë' noya cancantacaso marë'. Napoaton ma'sona tëranta' anishacancantohuachinco, co nisarahuë'. Ano'quihuachinco. ¹³ A'naquën napopi: "Cosharo' ya'huërin anpopitë marë'. Anpopitënta' ya'huërin coshoro marë'," topi. Inaso nipirinhuë', a'na tahuëri Yosë nohuantón, coshoro', anpopitë', inapita ta'huantarín. Ni'ton, co coshatërehuaso marë' os-hahuanëhuahuë'. Napoaponahuë', monshihuanacaso' pa'pi co noyahuë'. Co Yosë nohuantërinhuë' monshihuanacaso'. Co ina marë' nonënpoa' acotërinpoahuë'. Siniro natëcaso marë' acotërinpoa'. Nonënponta' nichaërin. ¹⁴ Yosë nohuantón, Siniro Quisoso nantantarin. Inari chachin chiniquën nanantatón, nonënpoa' ananpitaantarínpoa'.

¹⁵ Quisocristo imapatëhua', ina nonën pochin ninëhua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotapomarahuë', ¿noya ipora monshihuanapi monshitacaso' to? ¡Co onporonta! ¹⁶ Yosë quiricanënuë naporin: "Quëmapi sanapi mapachina, cato' piyapi niponahuë', a'na'chin pochin Yosëri ni'nin," ténin. Canpitaso' monshihuanapi ichihuë'ëpatama', ina pochin cancantarama'. Inapohuatama', co Quisocristo imamiataramahuë'.

¹⁷ Quisocristoíchin imapatëhua', ina pochin cancantarëhua'.

¹⁸ Napoaton ama pi'pisha tëranta' monshihuanacosohuë'. Ihuatacaso', no'picaso', inapita nicacaso' co noyahuë', nipirinhuë', co atapicancaninpoahuë'. Monshihuanpatama', nitapicancanarama'. Nonëmanta' tapirarama'. ¹⁹ Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Nani ina nitotërama'. Yosë a'patimarinpoa' ni'ton, cancanënpoaquë chachin ya'huërarín. Napoaton co huachi canpoara nohuantërehuaso'pita nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin hua'anëntërinpoa'. ²⁰ Quisocristo chiniquën parisitaton, chiminin nicha'ëinpoaso marë'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi nonënpoa quëran huarë' hua'anëntinpoa-

so' ya'huërin. Napoaton noyasáchin nico' a'napitanta' nicatënënuquëma' Yosë chinochina'.

Yasa'arinsopita pënëninso'

7 I'hua chachin ninshitatomaco, nisha nisha natanamaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Quëmapi co yasa'apachinhuë', noya inaora ya'huëcaso', tënahuë. ² Napoaponahuë', na'a piyapi'sa' monshihuanapi ni'ton, na'con na'con quëmapi'sa' sa'aina'. Ama monshihuanacaiso marëhuë' sa'aina'. Quëmapi'sa' sa'inaráchin yonqui'ina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ináchin yonqui'ina'. ³ Quëmapi'sa' sa'ina' noya nosoroatona', ichihuë'ëina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' nosoroatona', huë'ëpaina'. ⁴ Sanapi nani so'yahuachina, co inaora nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. So'in nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërin. Quëmapi' co inaora nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërin. ⁵ Ama nia'po'inasohuë', niichihuë'ëina'. A'na tahuëriso nipirinhüë' quëmapi sa'inë chachin inahuara yonquinëna quëran nohuantohuachina', na'con na'con Yosë nontacaiso marë' nisha huë'ëina'. Ina quëran naquëranchin nihuë'ëpanta'ina' ama nisha yonquicaiso marëhuë'. Ama hua'qui' nisha huë'ëcosohuë', Satanase minsëchinquëma'.

⁶ Napoaton yasa'apatama', sa'aco', tënahuë. Co yasa'apatamahuë', noyatapon. Co Yosë ina pochin caaipirinoahuë', ayonquirinco ni'ton, sha'huitaranquëma'. ⁷ Caso nipirinhüë' co sa'ahuancohuë'. Co man'ta' sanapi së'huarahuë'. Yosë catahuarinco ahuan'ta'huaso'. Pa'sápato, a'chinárahüë. Na'a quëmapi'sa' ca pochin nipi naporini, noya niitonahuë', topirahuë'. Co ya'ipi nanitopihuë' ca pochin nicacaiso'. Yosë catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. A'naquën ina nohuanton, sa'arin. A'naquënso nipirinhüë' ina nohuanton, noya inaora ya'huërin.

⁸ Co yasa'apatamahuë', noya nisarama'. Inapochachin quëyorono'sa' co yaso'yantahuachinahuë', noya nisapi. Canta' caora ya'huarahuë. ⁹ Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. A'naquën co sa'apachinahuë', nisha nisha yonquipi. Sanapi së'huacaisoachin nohuantopi. Ina pochin cancantohuachina', sa'aina'. Ina noya, tënahuë.

¹⁰ Nani sanapi mapatama', inarë'quëmáchin ya'huëco', tënahuë. Co casáchin naporahuë'. Quisocriso sha'huitërinpoa' ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' chinpitomiatacaso' ya'huërin. ¹¹ Nipirinhüë', co chinpitohuachinhuë', ama huachi a'na quëmapi so'yachinsohuë'. So'in chachin chinpitantahuachin, noya nisarin. Quëmapi'santa' sa'apachina', ama sa'ina' të'yachinasohüë'.

¹² Isonta' pënëantaranquëma'. Quisocriso isoro'paquë nipon, co napopirinhüë', noya pënënanquëma', tënahuë. A'naquëma' co'huara Quisocriso imashatërapomahuë', sa'arama'. Iporaso' imapiramahuë', sa'amaso' co yaimarinhuë'. Noya yacahuachinquëma', ama të'yatocosohüë'. ¹³ Canpitan-

ta', imoyaro'sa', a'naquëma' imapomarahüë', co so'yamaso' yaimarinhuë'. Co yatë'yatohuachinquëmahüë', ama ta'ananpicosohüë'. Noya yacahuatoma', chinpito-co'. ¹⁴ A'naíchin imaponahuë', noya ichiya'huë'in. Sa'in imapachina, so'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Oshaquëran imapon nimara. Inapochachin quëmapi imana'pi nipachina, sa'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Hui'ninpitanta' noya yonquiarin. Co ichiya'huëhuachinhuë', hui'ninpita co onporonta' Yosë imaponahuë' nimara. ¹⁵ Nichinpitacaso' noya noya nipirinhüë', quëmapihuë' nipon, co imatonhuë' yapa'pachin, noya pa'in. Sanapinta' co imatonhuë' yapa'pachin, noya inanta' pa'in. "Noya nini'toma', ya'huëco'," itërinpoa' Yosë. ¹⁶ Sanapi noya imaponahuë', so'inso' co onporonta' imaponhuë' nimara. Quëmapi' noya imaponahuë', sa'inso' co imaponhuë' nimara. Co nitotërhüahuë'.

¹⁷ Yosë nohuanton, nisha nisha ninëhua'. Co napopináchin ninëhuahuë'. Onpopinsona nicasëhua' Yosë imapatëhua', inachachin niahua'. Ya'huërhüahuë' chachin sano yonquiatëhua', imahua'. Paato, ya'ipi imapisopita inachachin pënënarahuë.

¹⁸ A'naquëma' co'huara imashatërapomahuë', marca acotërinënuquëma'. Quisocriso imapatama', ama ina marë' tapancosohüë'. Naporahuaton, co marca ya'huëtohuachinquëmahüë', ama niacotocosohüë'.

¹⁹ Co marca yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë natëcaso' rachin yonquico'. ²⁰ Ya'nan Quisoso imapatama', onpopinsona nicasëma' imapatama', inachachin nisáco'. Ama a'na' a'na' pochin yonquicosohüë'. ²¹ A'naquëma' patron marërachin sacatohuatama', ama ina marë' sëtocosohüë'. Nipirinhüë' nanitohuatama', pipimi-atatoma', canpitaora marë' sacatoco'. ²² Patron marë' sacatapomarahüë', Yosë huayonpachinquëma', oshañëma' inquitatënuquëma', nicha'ërinquëma'. Ina yonquiatoma', co huachi sëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin a'naquëma' co patron asacatopirinhüëmahüë'. Yosë nicha'ërinquëma' ni'ton, ina na'con na'con natëcamaso' ya'huërin. Yosë piyapinënpita ninama'.

²³ Quisocriso chiminatón, nicha'ërinquëma'. Inasáchin natëtoma', yonquico'. Ama piyapi'sa marëáchin sacatatoma', Yosë naniantocosohüë'. ²⁴ Napoaton iyaro'sa' ya'nan imapatama', onpopinsona nicasëma' imaramaso chachin nisáco'. Yosë ni'sarinhüëma'.

²⁵ Iporaso' co sa'arinsopitahuë', co so'yarinsopitahuë', inapita ma'sona onpocaso' sha'huichinquëma'. Quisocriso isoro'paquë nipon, co ina a'chinpirinhüë', catahuarinco no'tëquën pënëna'huaso'. Nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Napoaton nanitërama' natëamacoso', tënahuë. ²⁶ Ipora tahuëri'sa' sacai' imacaso', na'con aparisitarinënpoa'. Napoaton onporamasona ya'huapoma', inachachin ya'huëco'. ²⁷ Sa'ahuanpatama', ama të'yatocosohüë'. Co sa'ahuanpatamahuë', noya canpitaora ya'huëco'.

²⁸ Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. Inapochachin nano'santa' ya-so'yahuachina', noya nisapi. Co ina marë' oshahuanapihuë'. Nipirinhüë', sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa' in-

apitaso' saca sacai' ya'huapona'. Co nohuanterahuë' canpitaso' ina pochin nicacamaso'.

²⁹ Ni'co', iyaro'sa'. Yosë nohuanon, co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Napoaton sa'ahuanpata-ma', ama sa'amachin yonquicosohuë'. Yosë na'con na'con yonquico'. ³⁰ A'na tahuëri sêtapomarahuë', ama sêtacamasorachin yonquicosohuë'. Yosë yon-quiato-ma', noya cancantoco'. A'na tahuërinta' capa cancantapomarahuë', ama inasáchin yonquicosohuë'. Ma'sha pa'anacasonta' ya'huëtopirinquëmahuë', ama inasáchin yonquicosohuë'. ³¹ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërsopita a'na tahuëri ta'huantarín. Napoaton ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', ama inapita na'con na'con yonquicosohuë'.

³² Nani ma'sha yonquihuatëra, sacai' Yosë marë' sacatcaso'. Co nohuanterahuë' canpitaso' nisha nisha yonquiato-ma', napion cancantamaso'. Quëmapi co sa'in ya'huëtohuachinhuë', co nani ma'sha yonquicaso' ya'huërinhuë'. Nanitërin Sinioroáchin yonquicaso'.

³³ Sa'ahuano'saso nipirinhüë' nani ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. Sa'ina' noya ya'huëcaiso marë' na'con yon-quiapi. ³⁴ Co nanitopihuë' Yosëáchin yonquicaiso'. Inapochachin sanapi'santa' co so'yahuachinahuë', nani-topi ya'ipi cancanëna quëran Yosëíchin yonquicaiso'. Inasáchin yonquihuachina', na'con Yosë marë' sacatapi. So'yahuano'saso nipirinhüë', na'con ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. So'ina', hua'huinpita, inapita noya nocomacaiso' ya'huërin.

³⁵ Ina pochin a'chintëranquëma' yonquicamaso marë'. Co caso' camairanquëmahuë'. Noya yonquico' Yosë nohuanterínso' ayonqui'inquëma'. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë na'con na'con yonquiato-ma', ina marë' sacatoco'.

³⁶ Hui'nama' nani nanontohuachin, quëmapiri nohuan-tohuachin, ama apiratocosohuë'. Noya macacaso' nipachina', "Maquë'," itoco'. Noya so'yain. Co ina marë' oshahuaninhuë'. ³⁷ Nipirinhüë', co quëtacaso' nohuan-tohuatamahüë', noya inanta'. Hui'naonta' co ya-so'yahuachinhuë', quëma pëinënquë chachin ya'huë'in. Yaso'yahuachin, acoantoco'. ³⁸ Nanon aso'ya-caso' noya. Co'so' nohuan-tohuachinahuë', inanta' noya. Co so'yahuachinhuë', noya noya, topirahuë'.

³⁹ Sanapi so'yahuachin, so'in chinpitacaso' ya'huërin. Napoaponahuë', so'ini ayananpihuachin, yaso'yan-tahuachin, noya so'yanta'in. Yosë imana'pi so'yachin. ⁴⁰ Co huachi so'yantahuachinhuë', noya inanta'. Noya noya cancantarín, topirahuë'. Ispirito Santo catahuar-inco no'tëquën pënënta'huaso' ténahuë.

Cosharo' mamanshi marë' acopiso'

8 A'naquën ma'sha tëparahuatona', nosha acopi mamanshi chinotacaiso marë'. "¿Noya ipora ina nosha pa'angatë' capacaso' ti?" itëramaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Tëhuëchachin iyaro'sa' co mamanshisó' nanpirinhüë', nitotërehua'. Nani na'con nitotarihuarahüë', co a'napita nosorohuatëhuahuë', top-inan quëran nitotatëhua', ninocanarihua'. Nipirinhüë', piyapi nosorohuatëhua', catahuarëhua' noya noya

Yosë imacaiso marë'. ² A'naquënso': "Ya'ipi nitotërai" topirinhüë', na'con pahuantarín no'tëquën yon-quicaiso'. ³ Napoaponahuë', Yosë nosorohuatëhua', ina pochin cancantarihua'. Ina quëran Yosë nohuitaton-poa', noya ni'sarinpoa'.

⁴ Nosha mamanshi chinotacaiso marë' acopiso' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co mamanshi nanpirinhüë'. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë'. Tata Yosëíchin chinotacaso' ya'huërin, tënëhua'. ⁵ A'naquënso' nipirinhüë' nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërsopita moshapi. Inápaquë ya'huërsopitanta' moshapi. Nisha nisha ya'huërin, "yosë" ta'tona', moshapi. "Inapita natëcaso' ya'huërin," topi. ⁶ Canpoaso nipirinhüë' Tata Yosëíchin chinotërehua'. Ya'ipi ma'sha ninin. Ina marë' acorinpoa'. Quisocristoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nininpoa'. Nani nicha'ërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpicaso marë'.

⁷ Napoaponahuë', a'naquënso' co ina nitochatërapihüë'. Iráca mamanshi chinotopirinhüë', Quisocristo imapachinara, mamanshi a'popi. A'popirinhüë', ipora huanta' co cancanëna quëran natëyátërapihüë'. "Nosha mamanshi marë' tëpapiso' ca'patëhua', mamanshi chachin chinotarëhua'," taponaraihuë' ca'pachina': "Oshahuanëhua'," ta'tona', co huachi noyápiachin cancantopihuë'. ⁸ Tëhuëchachin ca'patëhua', co ina marë' oshahuanëhuahuë'. A'pohu-atëhua', co ina marë' Yosë noya noya ni'ninpoahuë'. Co inaso' coshoro' yonquirinhüë'. Cancanënpoa quëran noya yonquicaso' na'con na'con nohuanterín. ⁹ Nipirinhüë', ya'ipi nosha ca'patama', ni'cona a'napita anishacancantotama'. A'naquën imasapirinhüë', co Quisocristoíchin natëyátërapihüë'. Nisha nisha të'huatapi. ¹⁰ "Ya'ipi nosha noya capacaso'," ta'toma', noya ca'nama'. A'na tahuëriso nipirinhüë' mamanshi moshapiso' pëiquë pa'patama', inaquë coshatarama'. Inaquë coshatasëma', të'huatona'pi nicatënquëma': "Mamanshi marë' acopiso' noya capacaso'," tapon ni-mara. Ina quëran: "Canta' nipachin ca'i," ta'ton, ina nosha capon. Ina ca'pachin, "Oshahuanahuë caso huachi," ta'ton, co noyahuë' cantarín. ¹¹ Canpitaso' nitotatoma', noya capomarahüë', të'huatona'pi atapi-cancanarama'. Ina marënta' Quisocristo chiminín. ¹² Të'huatona'pinta' imaponahuë', co ya'ipi cancanën quëran imarinhüë' ni'ton, nisha nisha të'huatarín. Nonanatënquëma', ca'pachin, co noyahuë' cancantapon. "Ma'cha onpo'iya. Co noyahuë' ninahuë'," tapon. Ina aoshahuanpatama', Quisocristonta' co noyahuë' ni'sarinquëma'. Ina marë' canpitanta' oshahuanarama'. ¹³ Ya'ipi coshoro' noya capacaso nipirinhüë', a'na tahuëri nosha capasoco iyahuë nica-tonco nishacancantohuachin, co huachi ina nosha ca'sarahüë'. Iyahuë nosoroato, co pi'pian tëranta' nohuanterahuë' anishacancanta'huaso'.

Quisocristori acorinsopita

9 Co inso piyapi tëranta' camairincohuë'. Quisocristo chachin acorinco nanamën a'chi-na'huaso marë'. Inápaquë panantarínso' piquëran cari

ni'nahuë. Ina catahuarinco a'china'huaso'. A'chintohuatênquëmara, canpitanta' imarama'. ² "Co Quisocristo chachin acorinquënhuë," itërinaco a'naquën. Canpitaso nipirinhüë' co napotaramacohüë'. A'chintohuatênquëmara, Quisocristo imarama' ni'ton, acorincoso' nitotërama'.

³ Nocanpachinacora, no'tëquën iso pochin sha'huitërahuë: ⁴ A'chintohuatênquëmara, a'camacoiso' ya'huërin. Yamorohuato, o'shitamacoisonta' ya'huërin. Nohuantërai naporini, noya ma'paitëinquëmahuë'. ⁵ A'napita Quisocristori acorinsopitaso', sa'atona' sa'inarë' iratopi. Nanamën a'chinacaiso marë' pa'pachinara, sa'inë chachin pa'pi. Quisocristo iinpita, Pitro, inapitanta' inapopi. Nohuantërai naporini, quiyanta' Quisocristo imarinso' macatoi, inaro'coi chachin irachitohüë'. ⁶ Pirnapirë'co a'chintarainquëma' ni'ton, a'camacoiso' ya'huëpirinhüë'. Quiyaora sacata-toi, coshatërai. Ma'shanta' pahuantohuachincoira, quiyaora pa'anai. A'napitaso' topinan ma'parinënquëma'. ⁷ Ni'co', iyaro'sa'. Sontaro ya'compachinara, co cosharonën pa'anacaso' ya'huërinhuë'. Capacaso', a'mocaso', inapita topinan quëtopi. Inapochachin opa sha'pachina, hua'anëni inaora macaton, irorin. Co ina marë' pahuëretacaso' ya'huërinhuë'. Ohuica pë'tahua-na'pinta' nohuantohuachina, ohuica sho'shoi' shi'shiaton, o'orin. ⁸ Co piyapi'saráchin ina pochin yonquipihüë'. Yosë quiricanënquënta' Moisésë naporin: ⁹ "Toro asacatohuatama', a'caco'. I'nata-ton to'norayahuachin, ama tonpoanantocohüë'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," tënin iráca ninshiaton. Co toroáchin yonquiaton, Yosë naporinhüë'. ¹⁰ Canpoanta' yonquiatonpoa', quiricanënquë aninshitërin. Quëmapi iminpachina, co topinan sha'ninhüë'. "Nitohuachin, masarahüë," ta'ton, sha'nin. Ina quëran sha'ninso' cayahuachina, manin. ¹¹ Inapochachin quiyanta' Yosë nanamën a'chintërainquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Ina marë' ma'sha pahuantohuachincoi, topinan quëtëramacoi naporini, noya niitonhuë'. ¹² A'napitaso' a'chintohuachinquëmara, ma'sha topinan quëtërama'. Quiyaso' na'con na'con a'chintërainquëma' ni'ton, na'con na'con quëtamacoisos' ya'huëpirinhüë'.

Napoaponahuë', co manta' topinan ma'parainquëmahuë'. Ma'sha pahuantopirincoihuënta', ahuantërai. Piyapi'sa' noya noya Quisocristo nanamën natanacaiso marë' co manta' ma'patëraihuë'. A'chinahuë quëran canarahüë naporini, co onpopinchin noya ni'itonacoihuë' nimara, tënhüë. ¹³ Iráca a'naquën Yosë chinotopiso pëiquë sacatohuachinara, inaquë chachin coshatopi. Ma'sha Yosë chinotacaiso marë' tëpahuachinara, patoma ca'pi. Topinan quëtohuachinara, noya ca'pi. Nani ina nitotërama'. ¹⁴ Inapochachin Quisocristonta' sha'huitërinpoa'. "Nani tahuëri nani tahuëri Yosë nanamën a'chinpachina', natanpispitari ma'sha quëchina' nanpicaiso marë'," tënin. ¹⁵ Ina nipirinhüë', co manta' ma'paranquëmahuë'. Co ina marë' ninshitërainquëmahuë'. Co manta' nohuantërahuë'. Caora sacatato, a'chinarahuë. Ina marë' noya

cancantërahuë. A'chintërainquëmaso marë' pahuëreamacoso' ya'huërin naporini, chimina'huaso' noya noya niitonhuë'. Topinan nohuantato, a'chintërainquëma', tënhüë.

¹⁶ A'naquën: "Yosë nanamën a'chinahuëso marë' caso' noya noyaco," topi. Caso nipirinhüë' co caora nohuanto a'chinahuë'. Co ina marë' noya noyacoahuë'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co'so' a'chinpatohüë', jma'huantacha nisarahuë paya! ¹⁷ Caora nohuanto, a'chinahuë naporini, ina marë' canaitohüë'. Nipirinhüë', ina sha'huitërinco ni'ton, a'china'huaso' ya'huërin. ¹⁸ Napoaton nanamën a'chinpatëra, co manta' ina marë' ma'patërahuë'. Cosharo', ma'sha, inapita quëtincoso' ya'huëpirinhüë', co manta' ma'patërahuë'. Topinan a'chinahuë. Ina marë' noya cancantërahuë.

¹⁹ Co insonta' pahuëreincosohüë' ni'ton, co insonta' camaincoso' ya'huërinhuë'. Nipirinhüë', caora nohuanto, ya'ipi piyapi'sa' catahuarahuë. Na'con na'con piyapi'sari Quisocristo imacaiso marë' a'chinarahuë.

²⁰ Cotioro'sa' a'chintohuatëra, inapita pochin ninahuë inapitanta' imacaiso marë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëca'huaso' ya'huëtopirincohuë', cotioro'sa pochin ninahuë natanacoso marë'. Inapitanta' Quisocristo natëcaiso' nohuantërahuë. ²¹ Nisha piyapi'saso' co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë'. Napoaton inapita a'chintohuatëra, co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natërahuë'. Co ina natëpirahuë', Quisocristo natëto, noya ninahuë. Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo nanamënáchin a'chintërahuë.

²² A'naquëonta' imaponahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërahuë'. Inapitanta' co nocanahuë'. "Caso' noya noya imarahüë," co itërahuë'. Inapita pochin ninahuë natanatonaco, noya noya Quisocristo imacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoroato, sanoanan quëran a'chintarahüë caraya tëranta' cha'ëcaiso marë'. ²³ Ina pochin Yosë nanamën a'chinpato, na'con na'con piyapi'sari ina nohuitapi anta'. Ina marë' canta' noya cancantërahuë.

²⁴ Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, a'naíchin canatërin. Nani ina nitotërama'. A'napitaso' co chiníquën ta'atonahuë', co canatopihuë'. Canpitan-ta' chiníquën ta'apiso pochin cancantatoma', na'con yonquico' noya noya cancantamaso marë'.

²⁵ Quëmapi'sa' yanicanahuachinara, nani tahuëri ta'arápi noya noya no'quicaiso marë'. Ta'acaisoráchin yonquipi. Canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopyrinahuë', inaso' a'naroáchin ahuirin. Canpoaso nipirinhüë' noya nipatëhua', Yosë'pa' acanarinpoa'. Inatohua' co manta' mocsarinhuë'. ²⁶ Caso' co nisha nisha yonquirahuë'. Noya ni'tatë' ta'arëso pochin Yosë natëca'huasoráchin yonquirahuë. Co topinan ya'huërahuë'. Co papinanquë ahuetëresë pochin ninahuë'. Yosë nohuantërinso'ráchin ninahuë. ²⁷ Co noyahuë' yonquihuatëra, a'naroáchin naniantërahuë. Co nohuantërahuë' pi'pian tëranta' oshahuanaca'huaso'. Nohuantaso' Yosë marë' sacatarahuë. A'napita na'con pënënpirahuë', co caso' noya nipatohüë', co

Yosë noya ni'sarincohuë', co acanaarincohuë', të-nahuë.

Ama mamanshi moshacaiso marëhuë' pënëinso'

10 Iráca napopisopita iyaro'sa', yonquico'. Iráca co-tio mashocoro'sa' Iquipito quëran pipirahuatona', Moisésë imapi. Yosë nohuanton, chitoro' ya'norin imacaiso marë'. Naporahuatona', Quëhuai' marë pëntonahuatona', ya'ipiya cha'ëpi. ² Marë quëran cha'ërahuatona', Moisésë imapi. Chitoronta' quë-chitërarin. (Inapochachin iporaso' Quisocristo natërehua' ni'ton, aporihuanatëhua', imarëhua'.) ³ Iráca inotëro parti pa'pachinara, Yosë nohuanton, nani tahuëri no'paquë cosharo' ya'nohuachina, ya'ipiya coshatopi. ⁴ Inaquëso' co i'sha ya'huëpirinhuë', Yosë nohuanton, na'pi quëran pipirin, ya'ipiya o'opi. Quisocristos' ina na'pi pochin ninin. Pa'pachinara, co quënanpirinahuë', inari na'con catahuarin cha'ëcaiso marë'. ⁵ Inapotopirinhuë', cotioro'saso' co noyahuë' cancantopi. Na'con na'con co natëpihuë' ni'ton, Yosëri co noyahuë' nicaton, ana'intërin. Ina nohuanton, in-aquë chachin chiminpi.

⁶ Pënëinpoaso marë' iráca ina ninshitërin. Inapitaso' co noyahuë' yonquipi. Nani ma'sha noyapatopi. Ama inapita nonahuansohuë'. ⁷ Inapitaso' mamanshi moshapi. "Moshatacaiso marë' pita nipi. Huënsërahuatona', coshatopi, o'opi. Ina quëran nansarahuatona', capa cancantopi," tënin Yosë quiricanënguë. Canpitaso nimirinhuë' ama inapita pochin nicosohuë'. ⁸ Ina quëran a'napita monshihuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intërin. Ina nohuanton, cato shonca cara huaranca piyapi'sa' chiminpi. A'na tahuëriichin nimirinhuë', inanapo chiminpi. Ina yonquiatoma', ama manta' monshihuanacamaso' yonquicosohuë'. ⁹ Naporahuatona' Sinioronta tënipi: "Co nimara ana'intarinpoahuë'," ta'tona', co noyahuë' nipi. Ina marë' ya'huanatona', na'a chiminpi. ¹⁰ Ama Yosë no'huitëhua' tarë-tahuasohuë'. "Co Yosë noya catahuarinpoahuë'," topi a'naquë. Napoaton Yosëri anquëni a'paimarin inapita tēpacaso marë'.

¹¹ Yosë nohuanton, iráca napopisopita quiricanënguë ninshitopi pënëinpoaso marë'. Inapita pochin nipatëhua', ana'intarinpoa' canpoanta'. Nani ana'intacaso' tahuëri naniriarin. ¹² A'naya a'nayanquëma' ni'cona oshahuantama'. "Caso' noya piyapico. Co onporonta' Yosë a'poarahuë'," ama tocosohuë'. ¹³ Sopai ya'ipi piyapinpoa' sha'huitërinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Yosëso nimirinhuë' catahuarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' co nanitërehuasohuë' nitotaton, ni'sarinpoa'. "Tananpitëquë'," itohuachina, co sopai nanitërinhuë' aquëtë' tēniinpoaso'. Cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', co sopai minsëarinpoahuë'. Ma'sha onpopirëhuahuënta', Yosë ananitarinpoa' ahuantacaso'. Yosë chachin catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ama pi'pisha tēranta' mamanshi moshacosohuë'. Nosororanquëma' ni'ton, pënë-naranquëma'. ¹⁵ Canpitaso' nitoyonquirama'.

Sha'huitëranquëmaso' yonquico' no'tëquën nitotacamaso marë'. ¹⁶ Niyontonpatëhuara, Quisocristo chiminso' yonquirëhua'. "Quiya marë' Sinioro huë-nainën pa'nin ni'ton, 'Yosparinquën' tēnai," itatëhua', huënnainën pochin nininso' o'orëhua'. Cancanënpoa quëran huarë' yonquiatëhua', o'opatëhua', huënnainën napopináchin yonquirëhua'. Ina quëran cosharo' ina nonën pochin nininso' sē'panahuatëhua', ca'nëhua'. "Tëhuëenchachin canpoa marë' Quisocristo nonën ohuampi," ta'tëhua', napopináchin yonquirëhua'. ¹⁷ Quisocristo yonquiatëhua', ina cosharo' ca'nëhua'. Na'aquënpoa' niriuhuarahuë', Quisocristo imarëhua' ni'ton, a'na huëntona pochin ninëhua'. Napopináchin yonquirëhua'.

¹⁸ Israiro'sa' napopisonta' yonquico'. Ma'sha Yosë chinotacaso marë' tēparahuatona', ahuiquitopi. Pi'pian nosha acopiso' ca'pi. Yosë yonquiatona', coshatopi. Inapoa'ona', Yosë chinotopi. ¹⁹ Mamanshiso' co nanpirinhuë'. Co chinotacasohuë' nimirinhuë', a'naquëni moshapi. Ma'sha inapita chinotacaso marë' tē-pahuachinara, topinan quëran napopirinahuë', co mamanshiri ni'ninhuë', co nataninhuë'. ²⁰ Nisha piyapi'saso nimirinhuë' mamanshi moshacaiso marë' ma'sha tēpahuachinara, co Yosë yonquipihuë'. Sopairo'sa' yonquipi. Co caso' nohuantërahue' canpitanta' sopairo'sa' yonquicamaso'. ²¹ A'naquën mamanshi moshacaiso marë' pita nipi. Sopairo'sa' yonquiatona', napopi. Sinioro yonquihuatama', co sopairo'sa' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Napoaton amatohuachinënguëma', ama pacosohuë'. Quisocristo chiminso' yonquiatoma', coshatërama', o'orama'. Napoaton ama sopairo'sa' yonquiatoma', coshatocoso-huë', o'ocosohuë'.

²² Sopairo'sa' yonquihuatama', Yosë a'pitatënguëma', no'huirinquëma'. ¿Ina nohuantërama' ti? ¿Inaso' chini chiniquën nanantërin! Canpoaso' co ina pochin chiniquën nanantërehuahuë'.

A'napita nosorocaso' ya'huërinso'

²³ "Ma'sona tēranta' yanipatëhua', noya nicacaso'," topi. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpoahuë' noya cancantacaso'. Tëhuëenchachin ya'ipi noya nicacaso nimirinhuë', co ya'ipi catahuarinpoahuë' a'napita achinicanacaso'.

²⁴ Napoaton a'napitanta' noya noya imacaiso marë' catahuaco'. Canpitaora costaramaso' ama aquëtë' yonquicosohuë'. A'napita na'con na'con yonquico'.

²⁵ Nosha mircatoquë ya'huëhuachin, pa'anatoma', ca'co'. Ama manta' natantapomarahuë', ca'co'. "¿Mamanshi chinotopiso pëiquë ma'patëran?" ama itocoso-huë'. Ama nisha nisha yonquiapomarahuë', ca'co'.

²⁶ Tata Yosëri ya'ipiro'pa' ninin. Ya'ipi ma'sharo'santa' noya ninin.

²⁷ A'na tahuëri coshatapatarama'. Co imarinsohuë' amatohuachinquëma', nohuantohuatama' paco'. Nosha acotohuachinënguëma', "Mamanshi marë' acopiso' nimara," ama tapomarahuë', ca'co'. ²⁸ Nimirinhuë', a'na piyapi sha'huitohuachinquëma', "Iso nosha

mamanshi chinotacaso marë' acopiso,'" itohuachinquëma', ama ca'cosohuë'. Sha'huitërinquëmaso' nosoroatoma', ama ca'cosohuë'. ²⁹ Ca'patama', co ina marë' oshahuanaramahuë'. A'naquënso nipirinhüë' ni'pachinënguëma', nisha nisha yonquiamara. Ina nosoroatoma', ama ca'cosohuë'.

A'naquëmaso nipirinhüë', itaramaco: "¿Ma'marëta' a'napita yonquiato cosharo' a'poca'huaso' ya'huërin? ³⁰ 'Yosparinquën Sinioro,' itahuato, noya caso' ca'nahuë. ¿Onpoatonta' ina marë' co noyahuë' ni'ninaco?" topiramahuë'. ³¹ Ma'sona tëranta' nipatama', Yosë yonquiatoma', noya nico' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'. Napoaton coshatohuatama', o'opatama', ma'sona tëranta' nipatama', ina yonquico'. ³² Ama insonta' anishacancantocohuë'. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', Quisocriso imapisopita, ya'ipiya nosorocaso' ya'huërin. ³³ Caso' ya'ipi piyapi'sa' yonquirahuë'. Catahuarahuë noya Yosë imacaiso marë'. Co caora costarahuëso' yonquirahuë'. A'napitanta' yacatahuarahuë inahuanta' Quisocristori anoyacancantacaso marë'.

11 Caso' Quisocriso noya nonanahuë. Canpitanta' nonanatomaco, noya nico'.

Sanapi'sa' Yosë imapisopita

² Ma noyanquëma' iyaro'sa' ni'ton, na'con yonquiramaco. Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, noya natëramaco. ³ Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' nito-toco'. Co insonta' inaora nohuanton ya'huërinhuë'. Tëhuëinchachin natëcaso' ya'huërin, tënahuë. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Quëmapi'santa' Quisocriso natëina'. Quisocrisoso' Tata Yosë natërin. ⁴ Quëmapi'pona' niyontonëhuaquë Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' niimomototahuasohuë'. Niimomotohuatëhua', co Quisocriso natërehuahuë'. Inapochachin pënëntohuatëhua', ama niimomototahuasohuë'. ⁵ Canpitanta', imoyaro'sa', niyontonëhuaquë Yosë nontohuatama', so'yama' natëtoma', niimomototoco'. Yosë anitotërinquëmaso' sha'huihuatamanta', niimomototoco'. Co niimomototohuatamahuë', noyá niya'itopiso pochin ya'noarama'. Ina pochin nipatama', so'yama' atapanarama'. ⁶ Ni'co'. Sanapi'sa' co quëmapi'sa pochin niya'itopihuë'. Ya'ipi noyá niya'itopi naporini, tapaintonahuë'. Napoaton imoyaro'sa' niimomototoco'. ⁷ Quëmapi'ponaso nipirinhüë' Yosë nontohuatëhua', ama motënpoa' niimomototahuasohuë'. Yosë nininpoa' ina pochin hua'anëntacaso marë'. Inasáchin, iyaro'sa', natëhuatëhua', nóya cancantarihua'. Ina marë' acorinpoa'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' noya natëhuachina', nóya cancantapi. ⁸ Quëmapi'ton Yosëri ninin. Ina quëran ahuë'ëtahuaton, a'na nininpitëraca' ocoitërin. Ina ocoitahuaton, ina quëran chachin sanapi ninin. ⁹ Quëmapi'ton ninin. Ina piquëran sanapi ninin so'in catahuacaso marë'. ¹⁰ Napoaton quëmapi'sa' chini chiniquën nanantopi. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Natëtona', motëna' niimomotochina'. Napohuachina', so'ina' natëpi ni'ton, anquëniro'sarinta' noya ni'sapi. ¹¹ Napoaponahuë',

Yosë napopináchin nosororinpoa'. Co quëmapi'saráchin nohuantërinhuë'. Sanapi'santa' nohuantërin. Quisocriso imapatëhua', napopináchin ni'ninpoa'. ¹² Ya'ipinpoa' Yosë nininpoa'. Quëmapi'ton nisahuaton, quëmapi nininpitën quëran sanapi ninin. Naporo quëran huarë' quëmapi'pona' sanapi'sa quëran nasitërehua'. Yosë nohuanton naporin.

¹³ Iporaso' iyaro'sa', imoyaro'sa', cancanëma quëran yonquico' noya nicacamaso marë'. Niyontonpatama', ¿noya ipora sanapi'sa' co niimomototaponaraihuë' Yosë nontacaiso' to? ¹⁴ Ni'co'. Quëmapi'pona' niya'itërehua'. Co ain a'pamacaso' nohuantërehuahuë'. ¹⁵ Sanapi'saso nipirinhüë' ainën a'pamapi. A'pamahuachinara, noya ya'nopi. Yosëri naporopi ain quëtërin noyá niimomototacaiso marë'. ¹⁶ A'naquëma' nisha yonquihuatama', isoíchin sha'huitaranquëma': Quiyaso' co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi parti imapisopitanta' inachintopi.

Niyontonpachinara, a'naquën co noyahuë' nipiso'

¹⁷ Niyontonpatama' iyaro'sa', noya nicacaso' ya'huëpirinhüë', a'naquëma' co noyahuë' ninama'. Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'. Napoaton pënënananquëma'. ¹⁸ Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, a'na huënton a'na huënton nicatoma', nino'huirama', natantërehuë. No'tëquën sha'huitërinaco, topirahuë'. ¹⁹ Co ya'ipi cancanëma quëran imapatamahuë', nisha nisha yonquiamama'. Co napopináchin yonquiamamahuë'. Ina quëran Yosë cancanën manëhuasopita nohuitërinënpoa'. Co ya'ipinpoa' nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'napitaso nipirinhüë' co noya yonquiatonahuë', co no'tëquën imapihuë'. ²⁰ Quisocriso yonquicaiso marë' niyontonatoma', coshatapomarahuë', co tēhuëinchachin chimininsos' yonquiramahuë'. ²¹ A'naquëma' co ninosoroatomahuë', niapiratërama'. A'naroáchin canpitaora cosharonëma' ca'nama'. Co nipatomatëramahuë'. Inapotohuatamara, a'naquën tanapi. A'naquënso nipirinhüë' na'con o'otona', no'pipi. Napoatoma', co nanitëramahuë' Quisocriso chimininsos' yonquiatoma' coshatacamaso'. ²² ¿Co'na pëinëma' ya'huëtërinquëmahuë' inaquë coshatamaso', o'ocamaso'? ¿Onpoatonta' corto pëiquë chachin pahuantërininsopita atapanarama'? ¿Ma'ta' ina marë' ichinquëma'? Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'.

Quisocriso chimininsos' yonquiatëhua', ca'nëhuaso'

(Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20)

²³ Sinioro sha'huitërinco chachin nani sha'huitëranquëma'. Iráca Cotasëri Quisocriso sha'huirapirin. Sontaro'sari yamapachinara, naporo' tashi' ca'tano'sanënpitarë' coshatopi. Cosharo' masahuaton, ²⁴ "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, a'naya a'naya quëtërin. "Ca nonëhuë pochin iso'. Ca'co'. Canpita marë' chiminarahuë. Niyontonpatama', chiminahuëso' yonquiatomaco, pi'pian cosharo' ca'co'," itërin. ²⁵ Nani coshatohuachinara, minëa'hua manin. "Huëinainëhuë pochin iso'. Huëinainëhuë pa'sarin

ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë ni'ton, anoyacancantaranquëma'. Ca yonquiatomaco, o'oco'. Ipora quëran huarë' inapoatoma', yonquico," itërin Quisosori. ²⁶ Onporosona cosharo' ina nonën pochin nininso' ca'patama', huënainën pochin ninin-sonta' o'opatama', Quisoso chimininso' a'napita anito-tarama'. Siniro o'mantaquë huarë' inapoarama'.

Onpopinso Quisoso chimininso' yonquicaso' ya'huërin

²⁷ Ina marë' niyontopatama', ama topinan quëran ca'cosohuë'. Ama nisha nisha yonquiatoma', o'ocoso-huë'. Co Siniro nonën, huënainën inapita noya yonquihuatamahuë', oshahuanarama'. ²⁸ Napoaton canpitaora yonquinëma quëran no'tëquën yonquico'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', naniantoco'. Noyapiachinsáchin cancantatoma', ca'co', o'oco'. ²⁹ Quisoso chimininso' no'tëquën yonquicaso' ya'huërin. Topinan quëran ca'patama', topinan quëran o'opatama', na'con oshahuanarama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. ³⁰ Napoaton na'anquëma' caniorama'. A'naquëmanta' co chiniramahuë'. A'naquënso' ina marë' chiminin. ³¹ Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' nitantiacaso' ya'huërin ni'ton, yonquia'ahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', co Yosë ana'intarinpohuë'. ³² A'na tahuëri oshahuano'sa' ana'intomiatarin. Imarëhuasopitaso nimirinhuë', ipora chachin pi'pian ana'intarinpohuë' noya noya yonquicaso marë'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intomiatarin-pohuë'.

³³ Napoaton iyaro'sa' noyápiachin cancantatoma', Quisocriso chimininso' yonquicaso marë' niyontonco'. Ina marë' niyontopatama', ama a'naroáchin ca'cosohuë'. Nininaco'. Ya'ipi nanihuatama', napopináchin ca'co'. ³⁴ A'naquën tanahuachina', inahuara pëinënaquë coshachina'. Ina quëran noya niyontopatama', co Yosë ana'intarinquëmahuë'. A'na tahuëri pa'sarahuë' nicaponquëma'. Naporo' na'con na'con a'chinchinquëma'.

Ispirito Santo nisha nisha catahuarinpoaso'

12 Apira Ispirito Santo naporinso' iyaro'sa', a'chinchinquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'. Ina tëhuëchachin catahuarinpoa' nohuantërinso' nicacaso'. A'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa'.

² Iráca co Yosë natëyatërapomahuë', nisha nisha yonquiatoma', mamanshi mosharama'. Co nanpiton natanpirinquinëmahuë', sopai nohuanton, inapita chinotërama'. ³ Iporahuanta' a'naquëni co noyahuë' yonquirapitona' Quisocriso no'huipi. Inapitaso' co Ispirito Santo natëpihuë'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', catahuarinpoa' Quisocriso natëcaso'. "Quisocrisofíchin natërahuë. Inaso' hua'anëntërinco," tënëhua'. Ispirito Santo nohuanton, naporëhua'.

⁴ Yosë acorinpoa' nisha nisha nitotacaso marë'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya nicacaso'. ⁵ Sin-

ioro nohuanton, nisha nisha ninëhua' a'napita catahuacaso marë'. Nisha nisha nirihuarahuë', ya'ipinpoa' Siniro natërhua'. ⁶ A'naya a'nayanpoa' ananitërinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin catahuarinpoa'. ⁷ Co canpoara nani-topirëhuahuë', Ispirito Santo ananitërinpoa' ma'sona ina nohuantërinso' nicacaso'. Catahuarinpoa' ni'ton, a'napitanta' catahuarigua' noya noya imacaiso marë'. ⁸ Ispirito Santo nohuanton, a'naquën noyá nitotërin pënëntacaso'. No'tëquën yonquiaton, pënëntarin. A'naquëonta' noya noya nitotaton, a'chinarin. ⁹ A'naquëonta' catahuarin chiniquën Yosë natëcaso marë'. "Yosë ya'ipiya nanitaparín," ta'ton ina nontërin. Nontohuachina, Yosëri na'con catahuarin. A'nanta' Ispirito Santori catahuarin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'. ¹⁰ Ispirito Santo nohuanton, a'naquëonta' nanitërin sacai nininso' nicacaso'. A'naquën Yosë yonquirinso chachin cancanënpoa quëran anitotërin a'napita sha'huitacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, macarisona catahuarinso' nitoninorin. Co Ispirito Santoachin yacatahuarinpoahuë'. Sopairinta' piyapi'sa' catahuarin nonpintinpoaso marë'. Napoaton a'napita pënënpachinpoa', ninocaso' ya'huërin. Nonpinanan nipachina, sha'huitërinpoa' ama natëcaso marëhuë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'napitanta' catahuarin ma'sona nisha nananquë topiso' sha'huicaiso'. ¹¹ Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. A'naíchin Ispirito Santo niponahuë', catahuarinpoa' nisha nisha nitotacaso'. Inaora nohuantërinso' ananitërinpoa'.

A'na huëntona pochin ninëhuaso'

¹² Nonënpoa' a'naíchin nimirinhuë', nisha nisha ya'huëtërin. Ya'piranpoa', nantënpoa', imiranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. Inapochachin Quisocriso imarëhuasopita nisha nisha nirihuarahuë', a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocriso ni'ninpoa'. ¹³ Ispirito Santo chachin Quisocriso huëntonënuquë aya'coninpoa'. Cotioro'sahuë nipon, nisha piyapi'sahuë nipon, napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquëma' canpitaora marë' sacatërama'. A'naquëma' nani tahuëri patronëma' asacatërinënuquëma'. Nisha nishanpoa' nimirinhuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, huëntonënuquë aya'coninpoa'. Aporintohuachinënpoa, a'na huëntoínchin ninëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'.

¹⁴ Nonënpoa' a'naíchin nimirinhuë', nisha nisha ya'huëtërin. Nantënpoa', imiranpoa', ya'piranpoa', inapita pochin nininsopita ya'huëtërinpoa'. ¹⁵ Nantëhuë nontërinco naporini, "Caso' co imirancohuë". Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohuë'. Nantëhuënta' nohuantërahuë. ¹⁶ Huëratëhuënta' nontërinco naporini, "Caso' quëma huëratëncó. Co ya'pirancohuë". Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohuë'. Huëratëhuënta' nohuan-

tèrahuë. ¹⁷ Ya'piranpoáchin ya'huërin naporini, ¿ma quèranta' natanchitèrihuahuë'? Huëratènpoáchin ya'huërin naporini, ¿ma quèranta' imèchitèrihuahuë'? tènahuë. ¹⁸ Yosëso nipirihuë' nisha nisha acotèrinpoa'. Ina nohuanton, imiranpoa', nantènpoa', ya'piranpoa', inapita ya'huëtèrinpoa'. A'naya a'naya nohuantèrinquë chachin acotèrinpoa'. ¹⁹ A'naíchin ya'huëtèrinpoa' naporini, co nonènpoa' inaichitonhuë'. Napoaton nisha nisha acotèrinpoa'. ²⁰ Nisha nisha ya'huëtòpirinpoahuë', a'naíchin nonènpoa' ya'huërin.

²¹ Isonta' yonquico'. Ya'pirari imira nocanin naporini, "Quèmaso' napoan. Co nohuantèranquënhuë'," itèrin naporini, co no'tèquën nonchitonhuë'. Motènpoanta' co nantènpoa' nocanacaso' ya'huërinhuë'. Ya'piranpoa', imiranpoa', motènpoa', nantènpoa', ya'ipi nohuantèrèhua'. ²² Ni'co'. Ninopinènpoa', sa'poronènpoa', inapita pochin nininsopita co a'ninquëchin ya'no-ponahuë', na'con na'con nohuantèrèhua' nanpicaso marè'. Inapitaso' noya noya ananpirinpoa'. Co inapita ya'huëtèrinpoahuë' naporini, chimiintèrihuahuë'.

²³ A'naquën nonènpoaquë ya'huërinso' co onpopinchin pa'yatèrèhuahuë'. Nipirihuë', inaso' noya noya a'motèrèhua'. Taparonènpoapitanta' noya imotèrèhua'. ²⁴ Imiranpoa', ya'piranpoa', inapita co imotèrèhuahuë'. Nisha nisha ya'huëtòpirinpoahuë', ya'ipi nohuantèrèhua'. Yosë nohuanton, co a'ninquëchin nininsopitahuë' na'con na'con yonquirèhua'.

²⁵ Nonènpoa' a'naíchin nipirihuë', nisha nisha ya'huëtèrin. Co nino'huitonahuë', nicatahuapi.

²⁶ Maquënpoa tèranta' iquin nipachina, ya'ipi nianané'. Inapochachin maquënpoa tèranta' pa'yatohuachinènpoa', ya'ipi nonènpoa' capa cancantèrin.

²⁷ Canpoanta' imarèhua' ni'ton, a'na huëntoínchin ninèhua'. Nonèn pochin Quisocristo ni'ninpoa'. A'naya a'nayanpoa' nohuantèrinpoa'. ²⁸ Yosë nisha nisha acorinpoa' imarèhuasopita capini nicatahuacaso marè'. Quisocristo isoro'paquë nipon, a'naquën acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marè'. Inapita'ton Yosëri acorin. Ina quèran a'napitanta' acorin pènèntacaiso marè'.

Naporahuaton, a'naquëonta' acorin Quisocristo nanamën a'chinacaiso marè'. Yosë nohuanton, a'naquën sacai' nininso' nanitaparin. A'naquën acorin cania'piro'sa' anoyatacaso marè'. A'naquën acorin a'napita catahuacaso marè'. A'naquën acorin hua'an pochin nicacaso marè'. A'naquën Yosë nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonin. ²⁹ Co ya'ipinpoa' acorinpoahuë' paatèhua' a'chinacaso marè'. Co ya'ipinpoa' nitopènèntèrèhuahuë'. Co ya'ipinpoa' Quisocristo nanamën a'chinacaso' ananitèrinpoahuë'. Co ya'ipinpoa' sacai' nininsopita nanitaparèhuahuë'.

³⁰ Co ya'ipinpoa' ananitèrinpoahuë' cania'piro'sa' anoyatacaso'. Co ya'ipinpoa' nisha nananquë nonèhuahuë'. Nisha nanan natanpatèhuara, co ya'ipinpoa' nanitèrèhuahuë' ma'sona tèninso' sha'huicaso'. Co ya'ipinpoa' inachachin nicacaso' acorinpoahuë'. Ispirito Santo nohuanton, nisha nisha ninèhua'. ³¹ Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' noya noya nininsopita nitotatoma' a'napita catahuacaso marè'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

Napoaponahuë', piyapi nosorocaso' noya nóya tènahuë. Ina a'chinchinquëma'.

13 Nisha nananquë nonpiso pochin nitononarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahuë', topinan quèran nonarihua'. Anquëni pochachin nonarihuarahuënta', co nosorohuatèhuahuë', hua'na, canpana inapita irininso pochin Yosë nataninpoa'.

² A'naquënpoa' Yosë yonquirinso chachin nitotatèhua', sha'huitarèhua'. Ya'ipi nitotarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahuë', topinan quèran nitotarihua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Yosë chinquën natètèhua', nontohuatèhua', motopi chi'huincacaso pochin nanitapapirèhuahuë', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahuë', topinan quèran natèrèhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. ³ Ya'ipi ma'shanènpoa' sa'ahuaro'sa' quëtòpirèhuahuë', co tèhuëchachin nosorohuatèhuahuë', topinan quèran quëtarihua'. "Pën quèran yatèpapirinacohüenta', imamiatarahuë'," tarihuarahuë', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahuë', co manta' Yosë'pa' canarihuahuë'.

⁴ Piyapi'sa' nosorohuatèhua', co yano'huirihuahuë'. Noya nontatèhua', catahuarihua'. Piyapi'sa' nosorohuatèhua', co noyapatèhua', no'huarihuahuë'. Co nocantarihuahuë'. "Caso' noya noyaco," co tarihuahuë'.

⁵ Piyapi'sa' nosorohuatèhua', co pi'pisha tèranta' atapanarihuahuë'. Co canpoara nohuantèrèhuasochin yonquarihuahuë'. Tèhuëchachin nosorohuatèhua', no'huipirinènpoahuënta' co no'huirihuahuë'. Pinopirinènpoahuënta', co ina yonquarihuahuë', naniantarihua'. ⁶ Piyapi'sa' co noyahuë' nipachina', tèhuëchachin sètarihua'. No'tèquën yonquihuachina', canpoanta' noya cancantarihua'. ⁷ Co noyahuë' nanan natantohuatèhua', co a'naroáchin natètarihuahuë'. Noya yonquiatèhua', natèarihua'. "Yosë nohuanton, oshaquèran noya cancantapon," ta'tèhua', ninarèhua'. Ma'sha onpotopirinènpoahuënta', ya'ipi ahuantarihua'.

⁸ Ipora quèran huarè' ninosoromiatacaso' ya'huërin. A'naquën ipora Yosë yonquirinso chachin piyapi'sa' sha'huitapirinahuë', a'na tahuëriso' co huachi ina sha'huitacaso' ya'huaponhuë'. A'naquëonta' nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'na tahuëriso nipirihuë' co huachi ina pochin nonacaso' ya'huaponhuë'. Iporaso' a'naquën nitotèrin a'chinacaso'. A'na tahuëri co huachi ma'sha anitotacaso' ya'huaponhuë'. Inapitaso' co ya'huëmiatarinhuë'. Nipirihuë', ninosorocaso' ya'huëmiatarin. ⁹ Iporaso' co ya'ipi nitotèrèhuahuë'. Co inquënpoa tèranta' no'tèquënáchin nitopènèntèrèhuahuë'. ¹⁰ A'na tahuëriso nipirihuë' Yosë'pa' ya'ipi nitotarihua'. Naporo' co a'chinacaso' ya'huaponhuë'. Co huachi nipènènacaso' ya'huaponhuë'. Ya'ipi noya nisapi.

¹¹ Iráca hua'huatarihua', hua'huasha pochin nonèhua', hua'huasha pochin yonquirèhua'. Iporaso nipirihuë' nani mashotèrèhua'. Co huachi hua'huasha pochin nonèhuahuë'. Co huachi hua'huasha pochin

ninēhuahuē'. ¹² Hua'na huēnaratērinquē sacóshin hua'yanēnpo' quēnanē'. Inapochachin iporaso' pi'pisha Yosē nohuitērēhua'. Yosē'paso nipirinhüē' a'ninquēchin Yosē nohuitarihua'. Iporaso' co Yosē pochin ya'ipi nitotarihua'. Inatohuaso nipirinhüē' ya'ipiya nitotarihua'. Yosē noyá nohuitērinpoa'. A'na tahuēri canpoanta' inapochachin ina noya nohuiton-tarihua'. ¹³ Cancanēnpoa quēran huarē' Yosē natēcaso' ya'huērin. "Co onporonta' nonpintarinpoahuē'," ta'tēhua', inasáchin ninacaso' ya'huērin. Ninosorocasonta' ya'huērin. Yosēso' na'con na'con nohuantērin ninosorocaso'.

Nisha nisha nananquē nonpiso'

14 Napoaton iyaro'sa', noya ninosoroco'. Ina quēran Yosē nontoco' Ispirito Santo catahuainquēma' ma'sona nohuantērinso' nicacamaso'. Yosē nanamēn sha'huicaso' na'con na'con nohuantoco'. ² A'naquēn Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquē nonpiso pochin nonpi. Co natanchináchinhuē' nonpi ni'ton, co piyapi'sa' natanpihuē'. Yosēichin natanin. Yosēri ayonquirinso' nonsapirinahuē', co a'napitari natanpihuē'. ³ Napoaponahuē', Yosē nanamēn sha'huitohuatēhuaso', noya nataninēnpoa'. Ina yonquihuachina', noya noya imasapi. Sha'huitohuatēhua', achinicananarihua'. Sētopirinahuē', natanatēnēnpoa', chiníquēn cancantapi. ⁴ Nisha nananquē nonpiso pochin nonpachina', inahuara Yosē yonquiatona', chiníquēn cancantapi. Nipirinhüē', Yosē nanamēn sha'huitohuachinēnpoa', ya'ipi imarēhuasopita natanpatēhua', chini chiníquēn cancantarihua'. ⁵ Nisha nananquē pochin nonacaso' noya nipirinhüē', Yosē nanamēn sha'huicaso' noya noya, tēnahuē. Ina na'con na'con Yosē nohuantērin. Nisha nananquē nonpachina, ina piquēran ma'sona tapon naporinso' sha'huichinēnquēma'. Imaramasopita natanatoma', noya yonquicamaso marē' sha'huichinēnquēma'. ⁶ Yosē a'chintohuachincora, inachachin iyaro'sa' sha'huitēranquēma'. Ina anitotohuachincora, nanamēn chachin a'chintēranquēma'. Inapotato, catahuaranquēma' noya noya imacamaso marē'. Nisha nananquē nonpiso pochin nontēranquēma' naporini, co nataintomacohuē'. Co ina quēran noya noya imaitomahuē'. Canpita nananquē chachin no'tēn nanan pēnēnpatēnquēma', tēhuēnchachin catahuaranquēma'.

⁷ Ni'co'. Quina co noya pihuihuachinahuē', napoonin natanpi. Quitaranta' co noya pi'nihuachinahuē', napoonin natanpi. ⁸ Tronpitanta' nisha nisha pihuipi sontaro'sa' nitotacaiso marē'. A'na tahuēri inimicoro'sa' huē'pachinara, tronpita pihuipi sontaro'sa' pēracaiso marē'. Co no'tēquēn pihuihuachinahuē', co sontaro'sa' niyontoanpihuē' inimicoro'sa' ahuēcaiso marē'. ⁹ Inapochachin canpitanta' nisha nananquē nonpiso pochin nonpatama', co natanarinēnquēmahuē'. Topinan quēran nonsarama'. ¹⁰ Tēhuēnchachin iyaro'sa' nisha nisha nanan ya'huērin. Nisha nisha piyapi'sa' niontacaiso marē' ya'huēpirinhüē', ¹¹ co nitotohu-

atēhuahuē', co natanarihuahuē'. "Nisha piyapi ni'ton, nisha nananquē nonin," tēnēhua'. Co ninontacaso' nanitarihuahuē'. ¹² Na'con nohuantērama' Ispirito Santo catahuainquēmaso'. Nisha nisha nicacamaso' nohuantērama' ni'quēhuarē' ma'sona tēranta' nipatama', a'napita imapisopita catahuaco' noya noya cancantacaiso marē'.

¹³ Napoaton nisha nananquē nonpiso pochin yanonpatama', Yosē nontoco' ma'sona tapon nonamaso' nitotamaquē. Ina quēran nitotatoma', canpita nananquē chachin piyapi'sa' sha'huitoco'. ¹⁴ Nisha nananquē Yosē nontohuato, ispiritonēhuē quēran nontopirahuē', ma'sona tapo naporahuēso' co nitotērahuē'.

¹⁵ Napoahuarē', ¿onpocasota ya'huērin? Ispiritonēhuē quēran Yosē nontarahuē', cantarahuē, napoarahuē. Napoaparahuē', ma'sona tapo naporahuēsonta' yonquiato, Yosē nontarahuē, cantarahuē napoarahuē, tēnahuē. ¹⁶ Niyontonpatama', a'naquēma' Yosē chinotatoma', "Yosparinquēn," itohuachina, napopináchin yonquiatoma', "Amen," tēnama'. Napoaponahuē', nisha nananquē nonpiso pochin nontērama' naporini, a'napitaso' co nitotatonahuē', co "Amen" ta'caiso' nani-chitonahuē'. ¹⁷ Noya Yosē nontopiramahuē', a'napitaso' topinan quēran natanpi ni'ton, co catahuaramahuē'. ¹⁸ Canta' nisha nananquē nonpiso pochin nitononahuē. Canpita quēran na'con na'con nitotērahuē. Ina marē' "Yosparinquēn" itērahuē Yosē.

¹⁹ Napoaponahuē', Yosē chinotacaso marē' niyontonpatēhua', a'chinacaso' noya noya tēnahuē. Nisha nananquē pochin nonato, shonca huaranca nanan nonahuē naporini, topinan quēran nointohuē'. Canpoa' nananquē cara nanaínchin tēranta' nonpato, natanama' ni'ton, noya noya ninin, tēnahuē.

²⁰ Canpitaso' iyaro'sa' chinotono'sa pochin yonquico'. Ama hua'huaro'sa pochin yonquicosohuē'. Napoaponahuē', hua'huaro'sa pochin noyápiachin cancantatoma', noyasáchin nico'. Inapitaso' co yonquiyatērapihuē' oshahuanacaiso'. ²¹ Yosē quiricanēnquē iráca ninshitērin: "Cotioro'sa' hua'qui' pēnēnpirahuē', co yanatērinacohuē'. Napoaton nisha piyapi'sa' inaquē a'parahuē. Nisha nananquē nontapirinahuēnta', co natēarinacohuē'," tēnin Yosē. ²² A'naquēn nisha nananquē nonpiso pochin nonpi. Co imapisopitasohuē' ayonquicaiso marē' napopi. "Yosē nohuanton, naporin," ta'tona', yonquiapona' nimara. Imarēhuasopitaso nipirinhüē', canpoara nanamēnpoaquē chachin Yosē nanamēn sha'huitohuachinēnpoa', noya cancantarihua': "Ma noyacha catahuarinpoa paya," tarihua'.

²³ Yosē chinotacaso marē' niyontōnēhuaquē, a'naquēn co Yosē imana'piro'sahuēnta' ya'conpi. Nisha nananquērachin nonpatama', co natanatonaraihuē': "Hua'yantomarai," tapona'. ²⁴ Nipirinhüē', Yosē nanamēn a'chintohuatama', co imarinsopitahuēnta' noya natanapi. Pēnētērinso' natanahuatona', yonquiyapi: "Tēhuēnchachin canta' co noyahuē' nicato, oshahuanahuē," tosapi. ²⁵ Cancanēna quēran yonquipisopita a'ninquēchin sha'huitapi ni'ton, ina yonquiatona', oshanēna marē' sētapipi. Isonahuatona', Yosē

chinotapi: "Tèhuënchachin Yosë catahuarinquëma'," itarinënuquëma'.

Niyontonpachinara Yosë chinotopiso'

²⁶ Napoaton iyaro'sa' niyontonpatama', noyasáchin yonquico'. A'naquëma' cantarama'. A'naquëma' Yosë nanamën a'chinarama'. A'naquëma' Yosë anitotërinquëmaso' sha'huitarama'. A'naquëmanta' nisha nananquë nonpiso pochin nonsarama'. Ina piquëran a'naquëmaso' ma'sona tapon nonamaso' canpita nananquë sha'huitarama'. Ma'sona tëranta' nipatama', nicatahuaco' ya'ipinquëma' noya noya imacamaso marë'. ²⁷ Nisha nananquë pochin yanonpachina', a'naya a'naya noina'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inaíchin noina'. Naporahuaton, a'nanta' ma'sona tapon noninso' sha'huiin. ²⁸ Co insoari tëranta' sha'huitacasos' nanitohuachinhuë', niyontonpiquë ama ina pochin noinasohuë'. Ina pochin yanonpachin, inaora paaton, noin Yosëíchin natanacaso marë'.

²⁹ Niyontonpatama', catoya, caraya nimara Yosëri anitotërinso' sha'huiina'. A'napitaso' nataina'. No'tën nanan nipachin, noya natanatoma' yonquico' no'tëquën natëcamaso marë'. Yosë nanamënáchin imacaso' ya'huërin. ³⁰ A'nanta' inaquë huënsërinso' Yosëri nanan anitotohuachin, inanta' sha'huiin. Yasha'huihuachin, ya'nan nona'pi ta'taton, nata'in. ³¹ Inapoa' a'naya a'nayanquëma' pënëntoco'. Ya'ipinquëma' noya noya yonquicamaso marë' nipënëncos'. Napohuatama', canpita capini niachinicanarama'. ³² Nipënënpatëhua', a'naya a'nayanpoa' pënëntacaso' ya'huërin. A'na'ton tonihuachin, a'nanta' pënëntanta'in. Ina toniantahuachin, a'nanta' pënëntanta'in. ³³ Yosëso' co nisha nisha ayonquirinpoahuë'. Catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Niyontonëhuaquënta' catahuarinpoa' a'naya a'nayanpoa' pënëntatëhua' noya Yosë chinotacaso marë'.

Ya'ipi Yosë imarëhuasopita nisha nisha niyontonëhuaquë, ³⁴ sanapi'saso' ta'tatona', nataina'. Ama pënëncinasohuë'. "Quëmapi'sa' natëina'," tënin Yosë pënëntërinquë. ³⁵ Ma'sona yanitotohuachina', pënënaquë so'ina' nataina'. Yosë chinotacaso marë' niyontonpatama', sanapi'saso' co nonacaiso' ya'huërinhuë'.

³⁶ Isonta' yonquico'. Co canpita'ton Yosë nanamën nitotëramahuë'. Naporahuaton, co canpitaráchin a'chintërainquëmahuë'. ³⁷ Yosë nanamën chachin no'tëquën a'chintërainquëma'. No'tëquën ninshitërainquëma'. Inosona yapënëntohuachin, natëinco. Ispirito Santo tëhuënchachin catahuahuachinquëma', ina nanan chachin natëarama'. ³⁸ Nisha a'chintohuachinënuquëma', ama natëtocosohuë', ténahuë'.

³⁹ Napoaton iyaro'sa', Yosë anitotërinquëmaso' sha'huicamaso' na'con na'con nohuantoco'. A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin yanonpachina, tananpico' noin. ⁴⁰ Nipirinhuë', ama noncarocosohuë'. A'naya a'nayanquëma' nonco'. Noyápiachin cancantatoma', Yosë yonquico'.

Quisocriso nanpiantarinso'

15 Yosë nanamën iyaro'sa', nani a'chintërainquëma'. "No'tëquën nontërincoi," ta'toma' natërama'. Natëtoma', imamiatarama'. Ina nanan chachin sha'huitaantaranquëma' yonquicamaso marë'. ² Ina natëmiatohuatama', Yosë nicha'ësarinquëma'. A'naquënso nipirinhuë': "Imarahuë'," taponaraihuë', topinan quëran napopi. Co cancanëna quëran natëpihuë'. Inapitaso' co nicha'ësarinhuë'.

³ Ya'nan a'chintaponquëma', Yosë anitotërinco chachin sha'huitërainquëma': "Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocriso chiminin," itërainquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran ninorinso chachin chiminin. ⁴ "Chiminpachina, pa'pitopi huachi. Pa'pitopirinahuë', cara tahuëri quëran nanpiantarin," itërainquëma'. Quiricanënuquë ninorinso chachin nanpiantarin: ⁵ Nanpiantarahuatona, Pitro ya'notërin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'notërin. ⁶ Ina quëran na'a imapisopita niyontonsoi', ya'notaantarin. A'natërápo pasa na'con ni'pi. Ipora huanta' nanpirapi. Caraíchin nani chiminpi. ⁷ Santiaconta' ya'notërin. Naporahuaton, ya'ipi a'chinacaso marë' acorinsopita ya'notaantarin. Ina quëran inaquë panantarin.

⁸ Piquëran huarë' canta' ni'nahuë'. Ana'huaya pochin nipirahuë', inápa quëran ya'notimarinco. Naporo huarë' imarahuë'. ⁹ Imapisopita aparisitërahuë' ni'ton, co acoincoso' ya'huërinhuë', topirahuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopirahuë', anoyacancantatonco, acorinco paato a'china'huaso marë'. ¹⁰ Inaora nohuanton, Yosë catahuarinco. Co catahuarincohuë' naporini, co manta' nanichitohuë'. Catahuahuachinco, pa'nahuë nanamën a'chinapo. Co topinan quëran catahuarincohuë'. Caso' na'con na'con Yosë marë' sacatërahuë'. Co cariso' piyapi'sa' anoyacancantërahuë'. Yosë achinicaninco a'china'huaso marë'. Ina catahuarinco ni'ton, a'chinpatëra na'a piyapi'sa' imasapi. ¹¹ Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Quisocriso ca'tano'sanënpitanta' a'chinpi. Ina nanansáchin a'chintërainquëma', natërama'.

Quisocriso imarëhuasopita nanpiantacaso' ya'huërinso'

¹² "Quisocriso nanpiantarin huachi," itërainquëma' ni'ton, ¿onpoatomata' a'naquëmaso' co no'tëquën yonquiramahuë'? "Co Yosë ananpitaantarinpoahuë'," toconama'. ¹³ Co nanpiantacaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocriso tëranta' nanpiantaitonhuë'. ¹⁴ Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran a'chinchitërainquëmahuë'. Canpitanta' topinan quëran natëitomahuë'. ¹⁵ Co nanpiantarinhuë' naporini, nani nonpinchitërainquëmahuë'. Nipirinhuë', co iyaro'sa' nonpin nanan a'chintërainquëmahuë'. "Yosëri chachin ananpitaantarin," itohuatërainquëmara, no'tëquën nontërainquëma'. ¹⁶ Co ananpitaantainpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co Quisocriso tëranta' nanpiantaitonhuë'. ¹⁷ Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran imaitëri-

huahuë', co oshanënpoa' inquichitonpoahuë'.¹⁸ Co nãpïantarinhuë naporini, a'naquën imapisopita nani chiminpi ni'ton, parisitopiquë pa'itonahuë'.¹⁹ Isoro'pa maréáchin Quisocristo imaréhua' naporini, pa'pi nosorochitërihuahuë'.

²⁰ Nipirinhuë', Quisocristo tëhuëñchachin nani nãpïantarin. Ya'nãn cayarinsó' sënãrëso pochin ina'ton nãpïantaton, nãpïmiatarin. Ina quëran canpoanta' chiminarihuahuë', nãpïantarihua'.²¹ Atãn'ton co Yosë natëtonhuë', chiminin ni'ton, canpoanta' chiminëhua'. Inapochachin Quisocristoso' chiminaponahuë', nãpïantarin ni'ton, canpoanta' nãpïantarihua'.²² Atãn pochin cancantatëhua', ya'ipinpoa' chiminëhua'. Napoaponahuë', Quisocristo imapatëhua', ya'ipinpoa' anãpitaantarinpoa'.²³ Co napopináchin nãpïantarihuahuë'. Quisocristo'ton nãpïantarin. A'na tahuëri o'mantahuachin, imarëhuasopitanta' anãpitaantarinpoa'.²⁴ Ina quëran ya'ipiya nãniarin. Iporaso' nisha nisha hua'ano'sa', copirnoros'a', inãpita chiniquën nanãtãtona', camãirinënpoa'. Sopãiro'santa' yacamãirinënpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipiya minsëarin. Nani minsëhuachin, Tata Yosëichin ya'ipiya hua'anëntarinpoa'.²⁵ Ina nohuanton, Quisocristo chiniquën nanãntarin. Ya'ipi hua'anëntarin. A'na tahuëri ya'ipi inimicoros'a' minsëarin.²⁶ Ina quëran huachi chimirionta' ayatarin. Anãpitaantahuachinpoa', chimirin minsëarin huachi. Co huachi chiminacasos' ya'huaponhuë'.²⁷ "Yosë nohuanton, ya'ipiya minsëarin huachi," tënin Yosë quiricanënquë. Napoaton Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Tata Yosëichin co hua'anëntarinhuë'. Inari Quisocristo chiniquën nanãn quëtërin.²⁸ Ina nohuanton, Quisocristo ya'ipiya minsëarin. Nani minsëhuachina, inanta' Yosë hui'nin ni'ton, pa'pin natëmiatarin. Nãporo quëran huarë' Yosëáchin ya'ipiya hua'anëntomiatarin.

²⁹ ¿Onpoatomata' ipora huanta' a'naquëma' co natëyátëramahuë'? "Co Yosë anãpitaantarinpoahuë'," toconama'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. A'naquën chiminpisopita yonquiatona', inãpita ya'huërenãmën aporihuanpi. Co nãpïantacasos' ya'huërinhuë' naporini, ¿ma'marëta' inãpitanta' napo'itonahuë'?³⁰ ¿Ma'marëta' quiyanta' parisitaporãihuë', a'chinãrai? Nani tahuëri ya'huërinãcoi. Co nãpïantahuatëhuahuë', topinãn quëran parisitërai.³¹ A'naquën yatëparinãco. Nani tahuëri "Chiminãpo ni-mãra," tënahuë. Tëhuëñchachin no'tëquën nontëranquëma'. Quisocristo catahuãrinco ni'ton, a'chintohuatëñquëmãra, noya imãrama'. Ina marë' nõya cancantërahüë.³² Ipiquoë a'chinãhuësõ marë' chiniquën no'huirinãco. Ni'ni pochin cancantãtona', yatëparinãco. Ahuãntaporãhuë', ¿ma'tã' inã marë' canãrahüë? Isoro'paquëráchin ya'huërehüã' naporini, co manta' canãitërihuahuë'. Co nãpïantacasos' ya'huërinhuë' naporini, co Yosë yonquicasos' ya'huë'itonhuë'. "¡Huëco' coshãtahüã'. Huëco' o'õahüã'. Co hua'quiyã quëranhuë' chiminarihuã' ni'ton, capã cancantãhüã'!" topisõ pochin nichitërihuahuë'.

³³ Ama inã pochin yonquicosõhuë'. Ni'conã a'napita anishãcãncãntochinënquëma'. "Co noyãhuë' nipisopitarë'quëma' nipãyahuatãma', canpitãntã' nitãpicanãcãnãramã'. Inãpita nonãnpãtãma', co huãchi noyãpiãchãn cãncãntãramãhuë'," topi irãca. No'tëquën napopi.³⁴ No'tëquën yonquiatomã', noyãsãchin nico'. Ama huãchi tëhuëcosõhuë'. A'naquëma' co Yosë nohuichãtëramãhuë'. Inã yonquiatomã', tãpanãcamãso' ya'huërin, tënahüë.

Nashã nonënpoã' quëtãrinpoãso'

³⁵ A'naquëma' yanitõtëramã'. "Chiminpatëhüã', ¿onporãhuatëhuatã' nãpïantarihuã'? ¿Onpopintã' nonënpoã' ya'huëtãponpoãso'?" tënãma'.³⁶ ¿Co canpitãso' nitoyonquirãmahüë'! Ni'cochi. Ya'pirin shã'patëra, ya'pirin chãchinsõ' chimininsõ pochin ninin. Acopõ' ya'pirã'huãinsõ nipirinhuë', noyã papotërin.³⁷ Tricõrayã yonquã'ãhüã'. Inã shã'patãmãrã, aipi noshinënso' co papotërinhuë'. Ya'pirã'huãin papotõhuãchãnã, nishã ya'nõrin huãchi.³⁸ Yosë nohuanton, mã'shã papotërin. Nishã nishã ya'pirin shã'patëra, nishã nishã papotërin. Co napopináchin papotërinhuë'. Yosë nohuanton, nãporin.³⁹ Mã'sharõ'sãntã' nishã nishã noshatõpi. Piyãpãpoãntã' nonënpoã' nishã. Ohuãcarõ'sã', inãirãrõ'sã', sãmiro'sã', inãpitãntã' nishã nishã noshatõpi. Co napopináchin noshatërehüãhuë'. Nishã nishã acõrinpoã'.⁴⁰ Nishã nishã mã'shã isoro'paquë ya'huërin. Inãpaquë ya'huëpisõpitãntã' nishã nishã ya'nõpi. Co napopináchin noyãpiãchãn ya'nõpihuë'.⁴¹ Pi'isõ' huënaráchin huënaráchin a'pinin. Yoquintã' nishã a'pinin. Tayõrãrõ'sãntã' nishã nishã a'pinpi. Co napopináchin a'pinpihuë'.

⁴² Inapochachin canpoanta' nãpïantahuatëhüã', nishã ya'noãrihuã'. Chiminpatëhuãrã, nonënpoã' chãnatõpirinhuë', nãpïantahuatëhüã', nashã nonënpoã' ya'huëtãrinpoã'. Co onporõntã' chãnatãrinhuë'.⁴³ Iporãso' nonënpoã' co onpopinãchin noyãhuë'. Chiminpatëhüã', pa'pitarinënpoã'. A'na tahuërisõ' nipirinhuë', noyãpiãchãn nonënpoã' ya'huëtãrinpoã'. Iporãso' co chinipirëhuãhuë'. Nãpïantahuatëhüã', chinãrihuã'.⁴⁴ Isoro'pa maréáchin nonënpoã' ya'huëtërinpoã' ni'ton, chiminëhüã'. Pa'pitõpirinënpoãhuë', anãpitaantahuachinpoã', nishã nonënpoã' quëtãrinpoã' Yosë'pa' ya'huëcasõ marë'. Iporãso' nonënpoã' Yosë acõtërinpoã' isoro'paquë ya'huëcasõ marë'. A'na tahuërisõ' nipirinhuë' noyã noyã nonënpoã' quëtãrinpoã' inãpaquë ya'huëcontãcasõ marë'.

⁴⁵ Yosë quiricanënquë tãpon: "Irácã Yosëri ya'nãn quëmãpi nininsõ' Atãn itërin. Inãso' nonën quëtërin isoro'paquë nãnpicãso' marë'," tënin. Iporãso' Quisocristõntã' Atãn pochin nicãponãhuë', Yosë chãchin ni'ton, catahuãrinpoã' canpoanta' Yosë pochin nãnpicãso' marë'.⁴⁶ Napoaponãhuë', ya'nãn nipõn, nonënpoã' quëtërinpoã' isoro'paquë nãnpicãso' marë'. Inã piquëran nashã nonënpoãntã' quëtãrinpoã' inãpaquë nãpïmiãtãcasõ marë'.⁴⁷ Atãnsõ' no'pã quëran ninin isoro'paquë nãnpicãso' marë'. Quisocristõso' nipirinhuë' Yosë ya'huërin quëran o'mãrin ni'ton, noyã

noya ninin. ⁴⁸ Ya'ipi piyapinpoa' Atan pochin nicatehua', ina nonën pochin ya'huëtërinpoa'. Napoaponahuë', Quisocriso imapatëhua', a'na tahuëri ina nonën pochachin ya'huëtërinpoa'. ⁴⁹ Iporaso' Atan pochin ya'norëhua'. A'na tahuëriso nipirihuë' Quisocriso pochin ya'noarihua'.

⁵⁰ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' co nanitërinhuë' Yosë hua'anëntërinquë paacaso'. Chiminpatëhua', nonënpoa' chanatarin, co ya'huëmiatarinhuë'. ⁵¹ Noya natanco iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', sha'huitaranquëma'. Co ya'ipi imarëhuasopita chiminarihuahuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, ya'ipi imarëhuasopita nisha ya'noarihua'. ⁵² A'nanaya nisha nonënpoa' ya'huëtërinpoa'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, tronpita pihuirarin. Pihuihuachin, chiminpisopita nanopiantarapi. Quisocriso imapi ni'ton, ananpitaantar huachi. Naporo' ya'ipi imarëhuasopita nisha nonënpoa' ya'huëtërinpoa'. Co huachi chiminarihuahuë'. ⁵³ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' chanatarin. A'na tahuëriso nipirihuë' nisha nonënpoa' ya'huëtöhuachinpoa', co chanatarinhuë'. Nasha a'morëso pochin nisarihua'. Co huachi chiminarihuahuë'. ⁵⁴ Nisha nonënpoa' quëtöhuachinpoa', nanopiantarihua'. Yosë quiricanën quëran ninoton, naporin: "A'na tahuëri Yosëri chimirin minsëarin. Co huachi chiminacaso' ya'huaponhuë'. ⁵⁵ ¿Onporahuatonta' chimirin minsëarinpoa'? Co huachi nanitarinhuë'. Ya'huan quëtëhuachinpora chiminëso pochin chiminacaso' ya'huëpirinhuë', co huachi chiminacaso' të'huatarihuahuë'," tënin. ⁵⁶ Yosë iráca pënëntërinso' co natëtätëhuahuë', oshahuanëhua'. Oshahuanëhua' ni'ton, chiminacaso' ya'huërin. ⁵⁷ Ya'huëpirinhuë', ¡ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, nicha'ërinpoa paya! Ina nohuanton, Quisocriso ya'huërëtërinpoa'. Corosëquë chiminatón, sopai minsërin. Nanpianarahuatón, chimirionta' minsërin. Ina marë': "Yosparinquën," itahua'.

⁵⁸ Napoaton iyaro'sa' chiniquën cancantoco'. Nosororinquëma' ni'ton, pënënanarquëma': Ama nisha nisha yonquicosohuë'. Naporahuatón, paatoma' a'napita a'chintëra'piaco'. Sinioro catahuahuachinquëma', co onporonta' topinan quëran a'chinaramahuë'. A'chinpatama', Yosëri nohuantërinso'pita imasapi huachi.

Pahuantërinso'pita catahuacaso' ya'huërinso'

16 A'nanta' sha'huichinquëma', yonquico'. A'naquën imapisopita ma'sha pahuantarin ni'ton, parisitapi. Inapita catahuacaso marë' coriqui yaa'parama'. Carasiaquë imapisopitanta' coriqui a'parapi. Inapita nani sha'huitërahue' coriqui yon-tonacaiso marë'. Inapochachin canpitanta' sha'huitaranquëma'. ² Nani Tomio tahuëri niyontónpatama', coriqui acoco'. Nanitëramaso' acoco'. Na'con canahuatama', na'con quëtoco'. Pi'pian canahuatama', pi'pian quëtoco'. Nani simana inapohuatama', nicaponquëma' pa'pato, coriqui yontónamaso' quënanconarahue'. ³ A'naquëma' noya ni'namasopita huayonco' coriqui quëpacaiso marë'. Canconpato,

quiricatarahuë huayonamasopita nohuitacaiso marë'. Nani quiricatahuato, inarë chachin huayonamasopita a'paarahue'. Quirosarinquë quëparapi pahuantërinso'pita quëtacaiso marë'. ⁴ Nanitöhuato, canta' pa'samaraco. Pa'patoso', napopináchin pa'sarai.

Nicapon yapa'ninso'

⁵ Nicaponquëma' yapa'pirahuë', iporaso' co nanitërahue'. Masitonia parti paca'huaso' ya'huërin. Nani ni'tontahuato, ya'huëramaquë pa'sarahue'. ⁶ Canpitataquë hua'quimiáchin yacapanarquëma'. O'napi tahuëri inaquë na'huëanatapo nimara. Ina quëran catahuaramaco a'na parti paca'huaso', topirahuë'. ⁷ Co topinan niraponquëmahue'. A'na tahuëri Yosë nohuan-tohuachin, hua'qui' yacapanarquëma'. ⁸ Iporaso nipirihuë' Ipiisoquë ya'huato, a'chinárahue'. Pinticostisë tahuëri huarë' isëquë ya'huapo. ⁹ Yosë nohuantón, na'a piyapi'sa' isëquë yaimapi ni'ton, a'chintárahue'. A'naquënso' no'huipirinacohue', pënëntárahue'. Na'amiachin imasapi.

¹⁰ Iya Timotio cantonpachinquëma', noya nontoco' noya cancanchin. Ca pochachin inanta' Yosë nanamën a'chinarin. ¹¹ Hui'napi nipirihuë', ama nocancosohue', noya natanco'. Noya nontatoma', catahuaco' isëquë huënanta'in. Ina ninarahuë. A'napita iyaro'sarë' canquimapon, tënahue'.

¹² Iya Aporosënta' sha'huitopirahuë'. "Iyaro'sa' pa'pachina', quëmanta' paquë'," itopirahuë', co ipora nohuantërinhuë'. Nanitöhuachin, nicaponquëma' pa'sarin.

Tiquiapon pochin pënëninso'

¹³ Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahue', noya yonquico'. Ya'ipi cancanëma quëran natëmiatoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', chiniquën cancantoco'. Niachinicancanco'. ¹⁴ Ma'sona tëranta' nipatama', noya ninosoroatoma', nico'.

¹⁵ Istipano sa'inë chachin nohuitërama'. Iráca Acaya parti a'chinpatëra, inapita'ton Quisocriso imapi. Pëinënquë ya'huëpisopitanta' imasapi. Imatona', na'con catahuarinënquëma'. Ya'ipi imapisopita catahuapi. ¹⁶ Inapitaso' noya natëco', tënahue'. A'napitanta' chiniquën catahuarinquëma' noya imacamaso marë'. Insosona ina pochin a'chintöhuachinquëma', noya ni'co'.

¹⁷ Istipanasë, Portonato, Acaico, inapita isëquë canti-huachinacora, nóya cancantërahue'. Canpitaso' aquë ya'huatoma', co ni'namacohue'. Inapitaso' ya'huërama quëran huëcatona', catahuarinaco. ¹⁸ Noya nontatónaco, achinicancaninaco. Canpitanta' achinicancaninënquëma', tënahue'. Cancoantahuachina', noya nicatoma', natanco'.

¹⁹ Ya'ipi imapisopita Asia parti ya'huëpiso' yonquiatënquëma', saludos a'patarinënquëma'. Aquira sa'inë chachin na'con yonquiatënquëma', saludos a'patarinquëma'. Pëinënquë niyontónpisopitanta' yonquirinënquëma'. Canpitanta' Sinioro imarama' ni'ton,

na'con yonquirinēnquēma'. ²⁰ Ya'ipicoi saludos a'patarainquēma'. Noya iyaro'sa' ya'huēco', tēnai. Noya ninosoroatoma', nisē'quēco'.

²¹ Ca Paonoco na'con yonquiranquēma'. Caora imirahuē quēran isoíchin ninshitaranquēma'.

²² Insosona co Siniro Quisocristo nosorohuachinhuē', Yosēri ana'inchin. ¡A'naroáchin Siniro o'mantaquē'! tēnahuē.

²³ Inaora nohuanton, Siniro Quisoso catahuainquēma'. ²⁴ Ya'ipinquēma' Quisocristo imarama' ni'ton, nosororanquēma'. Nani ninshitēranquēma huachi.
Paono

2 Corintios

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitantaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'pataranquëma'. Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënuquë ya'conama'. Acaya parti nisha nisha ninanoro'saquë imaramasopita yonquiatënuquëma', ninshitaranquëma'. ²Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Paono parisitaponahuë', Yosëri achinicananinso'

³—Ma noyacha Tata Yosëso paya. Sinioro Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosororinpoa' ni'ton, catahuarinpoa' chiniquën cancantahuaso'. Nani tahuëri inasáchin achinicananinpoa'. ⁴Ma'sona tëranta' onpohuatëhua', ina catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Achinicananinpoa' ni'ton, canpoanta' nanitarihua' a'napita catahuacaso'. Inapitanta' ma'sha onpohuachina', achinicananarihua'. Yosë catahuarinpoaso pochachin inapitanta' catahuarihua'. ⁵Quisocristo imarëhuaso marë' a'napita aparisitërinënpoa'. Aparisitochuachinënpoara, Quisocristo chachin achinicananinpoa'. Na'con na'con aparisitochuachinënpoa', na'con na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. ⁶Canpitanta' Yosë nohuítacamaso marë' a'chintërainquëma'. Ina marë' aparisitërinacoi. Parisitapiraihuë', Yosë achinicananincoi ahuanta'huaiso marë'. Yosë catahuarinquëma' canpitanta', tënai. Parisitopiramahuë' achinicananinquëma' quiya pochachin ahuantamaso marë'. ⁷Canpitanta' aparisitochuachinënquëma', Yosë catahuarinquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Napoaton co Yosë a'poaramahuë'. Chiniquën cancantatoma', imamiatarama', tënai. Ina marë' noya cancantërai. ⁸Parisitëraiso' sha'huichinquëma', canpitanta' nitotoco'. Asiaquë ya'huasocoi, na'con ma'sha onpotërinacoi. Co ahuantochináchinhuë' cancantërai: ⁹“Chiminapoi nimara,” topiraihuë', co chiminaihuë'. Yosë nohuanton, ma'sha onporai ina na'con na'con yonquica'huaiso marë'. Napoaton “Quiyaora nanitërai,” co tënaihuë'. “Catahuacoi Sinioro, co quiyaso' nanitërai,” itërai. Yosëichin ya'ipi nanitaparín. Chiminpisopitanta' ananpitaantarín, tënai. ¹⁰Pi'pishachin shichiminpiraihuë', Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, cha'ërai. Nani tahuëri

ni'sárincoi. “Co onporonta' naniantarincoihuë'. A'na tahuëri parisitaantapiraihuë', nicha'ësaríncoi,” ta'toi noya cancantërai. ¹¹Canpitanta' quiya marë' chiniquën Yosë nontoco' catahuaincoi. Na'anquëma' quiya marë' Yosë nontohuatama', Yosë catahuarincoi. Ina quëran canpitanta' noya cancantarama'. “Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,” ta'toma', “Yosparinquën Sinioro,” tosarama'.

Paono Corintoquë yapa'ninso'

¹²Yosë ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën sha'huitarainquëma'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Noyápiachin cancantatoí, ya'ipi parti a'chinaí. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Yosë inaora nohuanton, catahuarincoi ni'ton, noya ninai. Ina marë' noya cancantërai. ¹³No'tëquënáchin ninshitërainquëma'. Co nisha nisha yonquiraihuë'. Co yanonpintërainquëmahuë'. Iso quiri-ca nontohuatama', yonquiraiso chachin nitotarama'. Oshaquëran ya'ipi nitotarama huachi, tënahüë. ¹⁴Ipora noyamiachin nitotërama'. Sinioro Quisoso o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, noya cancantatoí, noya ni'sarainquëma'. Naporo tahuëri canpitanta' noya ni'saramacoi, tënai. “Paono noya a'chintërincoi ni'ton, imarai,” tosarama'. Ina yonquicamaso' nohuantërai. ¹⁵“Noya ni'sarinaco,” ta'to, i'hua nicaponquëma' yapa'pirahuë'. Masitonia parti pa'pato, nira'inquëma'. Ina quëran o'mantahuato, nirimanta'inquëma', topirahuë'. Inaporahuë naporini, canpita catahuaitomacohüë' Co'tia parti paca'huaso'. Catoro' ni'nanquëma' naporini, noya noya canchitomahuë', tënahüë yonquiato. Napopirahuë', co pa'nahuë'. ¹⁷Napoaton: “Paono nisha nisha yonquirin,” ¿topiramahuë' ti? Co nisha nisha yonquirahuë'. A'naquënso' ma'sona tëranta' sha'huipirinhüë', co tëhuëchachin naporinhüë'. Co caso' ina pochin cancantërahuë'. ¹⁸Yosë ni'sárinco no'tëquën nontëranquëma'. Yosë no'tëquënáchin nonin ni'ton, canta' co nonpintëranquëmahuë'. Co nisha nisha nonahuë'. ¹⁹Iráca Siripano, Timotio, ca, caracoi a'chintërainquëma'. Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Co onporonta' nonpintërinpoahuë'. No'tëquën nontërinpoa'. ²⁰Ya'ipi Yosë sha'huitërinpoaso' Quisocristo acotarinpoa'. Napoaton “Quisocristoso' no'tëquën nonaton, catahuarinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya,” tënëhua'. ²¹Yosë chachin huëntonënuquë aya'coninpoa' Quisocristo imacaso marë'. Huayonatonpoa', acorinpoa' piyapinënпита nicacaso marë'. ²²Hui'nin pochin nicatonpoa', sichoquë

marca acorëso pochin Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Hua'yanën chachin aya'coancantërinpoa' ni'ton, anitotërinpoa'. "Ya'ipi sha'huitërinpoaso' chachin quëtarinpoa'," tënëhua'.

²³ Ya'ipi yonquirahuëso' Yosë nitotërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co nohuantërahuë canpitataquë chiniquën pënëna'huanquëmaso'. Napoaton co i'hua ni'conanquëmahuë'. Naporo' pa'nahuë naporini, co noyahuë' ninamaso marë' chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huë'itonhuë'.
²⁴ Co quiyaso' hua'an pochin chiniquën pënëntëraihuë'. Sanoanan quëran pënëna'inquëma'. Yosë nanamën noya natërama'. Yacatahuarainquëma' noya cancantacamaso marë'.

2 I'hua nicaponquëma' yapantapirahuë', co pa'nahuë'. Pa'nahuë' naporini, asëchitënküëmahuë'.² Chiniquën pënënpatënküëma', sëtarama'. Co nohuantërahuë' asëta'huanquëmaso'. Canpita sëtohuatama', co huachi nanitaramahuë' acapacancanamacoso', tënahuë yonquiato.³ Napoaton i'hua ninshitëranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Ina quëran canpitataquë pa'pato, co sëtërahuë'. Noya imaantahuatama', noya cancantarahuë. Noya cancanto huato, canpitanta' noya cancantarama', tënahuë.
⁴ Chiniquën sëtato, i'hua ninshitëranquëma'. "Co yanatërinacohuë'," ta'to, sëtërahuë. Na'nëchináchin cancantërahuë. Co nohuantërahuë' chiniquën asëta'huanquëmaso'. Co no'huiranquëmahuë'. Na'con nosororanquëma'. Ina nitotacamaso marë' ninshitëranquëma'.

Nanan anoyatcaso' ya'huërinso'

⁵ I'hua a'nara' co noyahuë' nininso marë' sëtërahuë. Co casáchin sëtërahuë'. Canpitanta' pancamiachin sëtërama'. Nipirinhuë', co nohuantërahuë' nanan apancatcaso' ni'ton, napotëranquëma'.⁶ Tëhuëna'pi nani ana'intërama'. Na'anquëma' ana'intërama' ni'ton, co noyahuë' nininso marë' inanta' sëtárin. Co huachi aquëtë' ana'intacaso' ya'huërinhuë'.⁷ Iporaso' nanan anoyatoco'. Noya nontaantaco' chiniquën cancanchin. Iporahuanta' sëtárin. Napoaton catahuaco' ama aquëtë' sëchinsohuë', sëtori ya'coancantohuachin.
⁸ Niyontonahuatoma', noya nontoco'. "Nosoroatënküë iyasha nanan anoyatarainquën," itoco'. Ina quëran tēhuëchachin nosoroatoma', noya nontaantaco'.⁹ Napoaton i'hua ninshitëranquëma'. "Ya'ipi natëarinaco," ta'to, pënënanquëma'. Tënia'huanquëmaso marë' ninshitëranquëma'.¹⁰ Nanan anoyatohuatama', canta' nanan anoyatërahuë pochin cancantarahuë. Canpita yonquiätënküëma', nanan anoyatërahuë. "Quisocriso nani tahuëri ni'sarinpoa'," ta'to, cancänëhuë quëran huarë' nanan anoyatërahuë.
¹¹ Co nanan anoyatohuatëhuahuë', Satanasë minsëarinpoa'. Inaso' nisha nisha yanonpintërinpoaso' nitotërhua'.

Troasëquë Paono na'con yonquirinso'

¹² I'hua Troasëquë pa'nahuë Quisocriso nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' nohuantopi ni'ton, a'chintërahuë.
¹³ Napoaponahuë', i'hua chachin iya Tito canpitataquë a'pahirahuë'. Co huënantarinhuë ni'ton, co sano cancantërahuë'. "¿Onpoatoncha co iyasha huëntarinhuë nicaya?" ta'to, piyapi'sa' noyasha nontahuato, Masitoniaquë pa'nahuë.

Quisocriso catahuarinpoa' minsëtacaso'

¹⁴ Ma noyacha Tata Yosëso paya, tënëhua'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, nani tahuëri ina catahuarinpoa' inimiconënpopita minsëcaso'. Inapitaso' co nohuantopihuë' Quisocriso nanamën a'china'huaiso'. Co nohuantopirinahuë', nisha nisha parti paatoi, nanamën a'chinárai. Pimóton hua'sai' pimoanahuaninso pochin Quisocriso nanamën nahuinarin. A'chintatoi, na'a piyapi'sa' anitotërai.
¹⁵ Quisocrisoso' pimóchin nininso' a'përahuaton, Yosë chinotërin. Ina pimoanahuaninso pochin ya'ipi parti nanamën a'chinai. A'chinpatëira, Yosëri nohuantërinso-pita noya natanpi ni'ton, nisha'ësarín. Co nohuantërin-sopitahuënta' natanpirinahuë', topinan quëran natanpi ni'ton, parisitopiquë pa'sapi.
¹⁶ Inapitaso' chimipi anarinso pochin nicatonacoí, co natëtopihuë' ni'ton, chiminpachina', parisitomiatapi. Natëpisopitaso nipirinhuë' pimóchin imërëso pochin nicatonacoí, cha'ësahuatona', nanpimiatapi. ¿Incarita' nanitërin ina pochin noya a'chinacaso'? Co insonta' nanitërinhuë' inaora a'chinacaso', tënahuë.
¹⁷ A'naquën nonpina-tona', inahuara canacaiso marë' a'chinapi. "Yosë nanamën a'chintërainquëma'," topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Quiyaso nipirinhuë' no'tëquën sha'huitërainquëma'. Yosë a'parincoi ni'ton, ina nanan-sáchin a'chinarai. Yosë ni'sárincoi ni'ton, Quisocrisotóichin natëarai.

Nasha quëran anoyatërinso'

3 "Ina pochin nonpatama', naquëranchin a'napita nocanarama'," ñitëramacoí ti? Co insonta' nocanaihuë'. A'naquënso' carta a'napitari ninshitërinso' a'notërinquëma' nohuitacaso marë'. "Iso quëmapiso' noya. A'chintohuachinquëma', noya natanco'," tënin quiricaquë. Inanpi quirica co ma'parainquëmahuë'. Co ina pochin nohuantëraihuë'. Nani noyá nohuitëramacoí.
² Canpitaso' cartanëhuëi pochin ninama', cancänëhuëiquë Quisocristori ninshitërinso'. Nanamën chachin a'chintohuatëinquëmara, noya imarama'. Ya'ipi piyapi'sa' ni'ninënküëma'. "Paono ca'taninsopitarë chachin a'chintërin ni'ton, noya cancantopi," ta'tona', noya ni'ninacoí.
³ A'chintohuatëinquëmara, noya natanatoma' Quisocriso imarama' ni'ton, noya carta pochin ninama'. Quisocriso chachin ninshitërinso'. Ina cartaso' co napisëquë ninshitërinhuë'. Co na'piquë tëranta' ninshitërinhuë'. Yosëso' nanpimi-

atarin ni'ton, Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' nóya nicacamaso marë'.

⁴ Quisocristo catahuarincoi ni'ton, noya a'chintërainquëma'. Ina marë' Yosë noya ni'sarincoi, tënai.

⁵ Quiyaora co pi'pisha tëranta' nanitërainhuë' noya a'chinta'huainquëmaso'. Yosëchin ananitëraincoi. Co catahuarincoihuë' naporini, co canpitanta' cancanëma quëran imaitomahuë'. ⁶ Ina nani acorincoi a'chinda'huaiso marë'. Acohuachincoira, catahuarincoi nasha quëran anoyatërinso a'chinta'huainquëmaso marë'. Ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' Yosë nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. Iráca anoyatërinso Moisésëri ninshitopirinhue'. Ina imapatëhua, co onporonta' noya cancantërehuahuë'. "Co natëhuatamahuë', chiminpatama', ana'intacaso' ya'huërin," tënin. Co ina a'chintërainquëmahue'.

⁷ Iráca Yosë pënëntërinso' sha'huihuachina, na'piqueë ninshitërin. Yosëso' noya noya ni'ton, huënaráchin ya'norin. Moisésë ya'pirionta' huënaratarin ni'ton, co israiro'sa' nanitopihuë' hua'qui' nirayacaiso'. Huënarataponahuë', oshaquëran sacorayarin. Pënëntërinso' noya niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Co ya'ipi natëhuachinahuë', chiminpachina', ana'intacaso' ya'huërin. ⁸ Iporaso nipirinhue', nasha quëran anoyatërinso a'chinarai. ¡Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' ni'ton, inaso' noya noya! ⁹ Iráca pënëntërinso' nanan noya nipirinhue', co natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo nanamënso nipirinhue', noya noya. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton noya noya, tënahuë. ¹⁰ Iráca Moisésë noya pënëntopirinhue', iporaso' noya noya ya'huëtërinpoa'. ¹¹ Iráca pënëntërinso sha'huitohuachina, huënaráchin pochin ya'nopirinhue', sacorin huachi, co ya'huëmiatarinhue'. Iporaso' nasha quëran anoyatërinso', ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishatarinhue' ni'ton, noya noya, tënëhua'.

¹² "Inaso co ta'huantarinhue'," ta'toi, inasáchin a'chinarai. Co tē'huatoihuë', ya'ipi parti a'chinarai. ¹³ Iráca Moisésë pënëntohuachina, ya'pirin huënaratopirinhue', oshaquëran sacorayarin. Napoaton nipa'copirayatërin ama sacorayarinsó' quënanacaiso marëhuë'. Quiyaso' co ina pochin a'chintërainquëmahue'. ¹⁴ Israiro'saso nipirinhue' co natantochináchinhuë' cancantopi. Ipora huanta' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' nontopirinhue', co no'tëquën yonquipihuë'. Nipa'copirayatërinso pochin cancantatona', co nanitopihuë' Yosë quiricanën no'tëquën nitotacaiso'.

Quisocristoíchin catahuarinpoa' no'tëquën nitotacaso'. ¹⁵ Ipora huanta' Moisésë ninshitërinso' nontopirinhue', co no'tëquën yonquipihuë'. ¹⁶ Quisocristo imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëresó' pochin cancantarihuahuë'. Sinioro noya nohuitarihua'. ¹⁷ "Sinioro" topatëhua', Ispirito Santo tapon naporëhua'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huërinhuë'. Ispirito Santo nicha'ërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. ¹⁸ Sinioro imapatëhua', co huachi nipa'copirayatëresó' pochin cancantarihuahuë'. Isihuicoquë ma'sha a'notëresó' pochin

ninëhua'. Yosë nóya nininso' piyapi'sa' anitotërehua'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochachin cancantarihua'. Ina nohuanton, Ispirito Santo catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'.

4 Yosë nosoroatoncoi, acorincoi ina nanamën a'chinda'huaiso marë'. Ina yonquiatoí, co yaa'poraihuë'. ² A'naquënso' co noyahuë' yonquiatona', a'chinapi. Noyasha nonpirinhue', nonpinacaiso marë' napopi. Quiyaso nipirinhue' co manta' po'oana quëran ninaihuë' ni'ton, co tapanahuaiso' ya'huërinhuë'. Co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi Yosë nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Yosë ni'sarincoi ni'ton, inasáchin a'chinarai. A'ninquechin a'chinai ya'ipi piyapi'sa' yonquicaso marë'. ³ Quisocristo nanamën noya a'chintopirinhue', a'naquën co yanatëtopihuë'. Parisitopiquë pacacaiso nipisopita co nohuantopihuë' natëtaacaiso'. ⁴ Sopai nohuanton, co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaso'. Ma'sha a'pintëresó' pochin nanamën quëran Yosë anitotërinpoa' Quisocristo nohuitacaso marë'. Inaso' Yosë chachin ninin. Inapitaso nipirinhue' somaraya pochin cancantatona', co nanitopihuë' natëtaacaiso'. ⁵ Co quiya imancoiso marë' a'chintërainquëmahue'. Quisocristo nanamënáchin sha'huitërainquëma'. "Sinioro ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin," tënai. Quiyanta' ina natëtoi, nani tahuëri yacatahuarainquëma'. ⁶ Ya'nan isoro'pa' acoapon ya'ipi parti tashipirinhue': "Nii'sohuanchin huachi," tënin Yosë. Napohuachina, tahuëri ya'huërin. Inapochachin iporaso' cancanënpoaquë a'pintërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Inaso' noya noya. Quisocristo ya'pirin quëran a'pintërinpoaso pochin ninin. Ina yonquihuatëhua', Yosë chachin anohuitarinpoa huachi.

Yosë natëtona', chiníquën cancantopiso'

⁷ Co quiyaso' chiníquën nanantopiraihuë', Yosë nohuitatoí, a'napitanta' catahuarai ina nohuitacaiso marë'. Ni'co'. Yonsha, huë'ëta, inapita no'pa quëran nipi ni'ton, co ya'huëmiatërinhuë'. A'naroáchin ya'qui-huachina, co noyatërinhuë'. Napoonin. Inapochachin quiyanta' co chiníquën cancantopiraihuë', Yosë catahuarincoi nanamën a'china'huaiso'. A'napitanta' natanatonacoí, yonquiapi. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya. Co catahuarinhue' naporini, co ina pochin nanichitonahuë'," tosapi. ⁸ Nani ma'sha onpopiraihuë', Yosë catahuarincoi ahuantahuaiso marë'. "Oshaquëran nicha'ësarincóí," ta'toi, imarai. "¿Onpoatoícha ma'sha onporai paya?" tapoiraihuë', co pa'yanaihuë'. ⁹ A'chinoiso marë' chiníquën no'huipirincóihuë', co Yosë naniantërincoihuë'. Aparisitopirincóihuë', co ata'huantërincoihuë'. ¹⁰ Iráca Quisocristo chiníquën aparisitahuatona', tēpapi. Quiyanta' Quisocristo marë' paristarai. A'naquën yatëparinacoí. Napoaponahuë' Quisocristo nantopiantarin ni'ton, catahuarincoi ina pochin nica'huaiso marë'. ¹¹ Quisocristo nanamën a'chinoiso marë' yatëparinacoí. Quiyaora co nanitopiraihuë', nani tahuëri ina achinicananincoi ina pochachin yonquica'huaiso marë'. Ipora huanta' nantopitoí, Quisocristo pochin cancantarihua'. ¹² A'chintërain-

quëmaso marë' aparisitatonacoï, yatëpapirinacoihuë', canpitaso' imarama'. Quisocristo anoyacancantërin-quëma' ni'ton, nanpimiatarama', tënahüë.

¹³ Yosë quiricanënguë ninshitopi. "Yosë natërahuë ni'ton, sha'huirahuë," tënin. Quiyanta' inapochachin cancantërai. "Yosë catahuarincoï," ta'toi, nanamën a'chinarai. ¹⁴ Tëpapirinacoihuënta', Quisocristo imarai ni'toi, Yosë ananpitaantarincoï, tënai. Iráca Quisocristo ananpitaantarinso' pochin quiyanta' ananpitaantarincoï. Yosë'pa' quëpantarincoï. Canpitaro'coï chachin ya'huëcontarihua huachi. ¹⁵ Canpitaanta' imacamaso marë' parisitërai. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororincoï. Na'con na'con piyapi'sa' ina nohuítóhuachina', noya cancantatona', Yosë nontapi. "Ma noyanquëncha, Sinioro, paya. Nosoroatoncoï, nicha'ësarancoï ni'ton, 'Yosparinquën,' Sinioro," itapi.

¹⁶ Napoaton co a'pochináchinhuë' cancantërai. Parisitatoi, co huachi chinipirahuë', nani tahuëri achinican-canincoï noya noya cancanta'huaiso marë'. ¹⁷ Tëhuënchachin iporasos' pi'pian parisitapirëhuahuë', co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Yosë'pa' pa'patëhua', co onporonta' pipiarëhuahuë'. Imarëhuaso marë' parisitapirëhuahuë', inapaquëso' noya noya cancantarihua'. Yosë pochachin cancantarihua'.

¹⁸ Isoro'paquë ya'huëinsopita co na'con na'con yonquirëhuahuë'. Iporasos' parisitarihuarahuë', co ina marë' sëtarihua'huë'. Yosë na'con na'con yonquiarëhua'. Ina nohuitacasoáchin cancantarihua'. Isoro'paquë ya'huëinsopita quënanpirëhuahuë', co ya'huëmiatarinhuë'. Ta'huantarin. Yosë noya yonquirinpoasos' co quënanpirëhuahuë', ya'huëmiatarin.

5 Ni'co'. Pëi' në'mëtë quëran nipachinara, co hua'quirinhuë'. Inapochachin nonënpoanta' co ya'huëmiatarinhuë'. Chiminpatëhua', Yosë'pa' pa'patëhua', nasha nonënpoa' Yosë quëtarinpoa'. Noya noya nininso' quëtarinpoa'. Inaso' co onporonta' chanatarinhuë'. ² Iporasos' parisitapirëhuahuë', a'na tahuëri nasha a'morëhuaso pochin nasha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Ina na'con nohuantërehua'. ³ Chiminpatëhua', co hua'yanënpoarachin inápaquë ya'huëmiatarinhuë'. Nasha nonënpoa' quëtarinpoa'. ⁴ Iporasos' isoro'paquë ya'huatëhua', co chinirëhuahuë', sëtërehua', naporëhua'. Napopirëhuahuë', co chiminacaso' nohuantërehua'huë'. Nasha nonënpoa' tēhuënchinsos' na'con nohuantërehua'. Isoro'paquë ta'huantopirëhuahuë', Yosë'pa' noya noya nanpimiatarihua'. ⁵ Yosë acorinpoa' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso marë'. Tëhuënchachin inápaquë noya ananpitaantarinpoa', tēnhua'. Sichoquë marca acorëso pochin nani Ispirito Santo aya'coancantërinpoa' ni'ton, nitotërehua'.

⁶ Napoaton chiníquën cancantërehua'. "A'na tahuëri Yosë'pa' pa'sarëhua'," ta'tëhua', noya cancantarëhua'. Tëhuënchachin isoro'paquë nanpihuatëhua', co Quisocristo nirayarihua'huë'. ⁷ Co ipora quënanpirëhuahuë', "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tëhua', natërehua'. "Co onporonta' nonpintarinpoahuë'," tēnhua'. ⁸ Napoaton chiníquën cancantërehua'.

"Chiminpatëhua', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'. Inaso' noya noya," tēnhua'. ⁹ Ma'sona tērantata' nipatëhua', Yosë'chin natërehua' noya nicainpoaso marë'. Nanpihuatëhua', chiminpatëhuanta', Sinioro nohuantërinsoáchin nohuantërehua'. ¹⁰ A'na tahuëri Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipinpoa' coisë pochin sha'huitarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita yonquiaton, a'naya a'nayanpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Co noya nipatëhuahuë', co Yosë'pa' acanaarinpoahuë'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa huachi.

Nanan anoyatërinpoaso'

¹¹ Napoaton Yosë tē'huatacaso' ya'huërin. Ina yonquiatoi, ya'ipi piyapi'sa' pënënarai. Co pi'pian tērantata' nonpintërainquëmahüë'. Yosë ni'sárincoï ni'toi, no'tëquën nontërainquëma'. Noya ninaiso' canpitaanta' nitotërama', topirahuë'. ¹² "Quiyaso' noya noyacoï," co tēnaihuë'. Co a'napita nocanaihuë'. Nisha nanan a'china'piro'sa' noya pochin ya'noponaraihuë', co cancanëna quëran huarë' imapihuë'. Pinopachincoï, sha'huitoco': "Paono tēhuënchachin no'tëquën nontërincoï. Ya'ipi cancanën quëran huarë' Quisocristo imarin," itoco'. Ina pochin a'panicamaso marë' sha'huitaranquëma'. ¹³ A'naquën na'con pënënpatëira, "Hua'yantopi," itërinacoï. Napopirinahuë', Yosë yonquiatoi, naporai. A'na tahuërinta' sanoanan quëran pënënnainquëma'. Yosë yonquicamaso marë' ina pochin nontërainquëma'. ¹⁴ "Quisocristo na'con nosororinpoa'," ta'toi, nanamën a'chinárai. Canpoa marë' inaso' chiminin. Ina imapatëhua', canpoanta' chiminëhuaso pochin ni'ninpoa'. ¹⁵ Tëhuënchachin canpoa marë' chiminin noya noya cancantacaso marë'. Co huachi canpoara costarëhuaso' pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin yonquicaso marë' chiminin. Chiminaponahuë', nanpiantarin ni'ton, inasáchin yonquirëhua'. ¹⁶ Iráca quiyaora yonquinëhuë' quëran yonquiatoi, aipi ya'norinsoráchin yonquirai. Quisocristonta' iráca co no'tëquën yonquirapirahuë'. "Co inaso' Yosë hui'ninhuë'," topirahuë', iporasos' no'tëquën yonquirai. ¹⁷ Quisocristo imapatëhua', Yosë anoyacancantarinpoa'. Nasha cancan ya'huëtarinpoa huachi. Iráca yonquirëhuasopita naniantërehua'. Nashamiachin pochin cancantatëhua', noya noya yonquiarihua huachi.

¹⁸ Co canpoara noya cancantërehua'huë'. Yosë'chin anoyacancantërinpoa'. Iráca oshahuanatëhua', Yosë inimicotopirëhuahuë', inaora nohuanton, hui'nin isoro'paquë a'paimarin chiminatón nanan anoyatinpoaso marë'. Ina quëran quiyanta' acorincoï nanamën a'china'huaiso marë'. Insosona natëhuachin, nanan anoyatarin. ¹⁹ Yosë nohuanton, hui'nin chiminin anoyacancantinhoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', co huachi oshanënpoa' yonquirinhuë', inquitërinpoa huachi. Nani nanan anoyatohuachinpoara, quiyanta' acorincoï paatoi a'napita sha'huita'huaiso marë'.

²⁰ Quisocristo chachin acorincoï a'napita anitota'huaiso marë'. Ina ya'huërenamën pochin sha'huitarainquëma'. "Yosë nontoco' nanan anoyachinquëma'," itárainquëma'. ²¹ Iráca Quisocristo co manta' oshahuanapon-

ahuë', Yosë nohuanton, ya'huërètèrinpoa'. Oshahuan pochin nicon, Yosëri chiniquën ana'intèrin. Canpoa marë' chiminin ni'ton, co huachi oshahuan pochin ni'ninpoahuë'. Quisocristo imapatèhua', Yosë nóya ni'sarinpoa'.

6 Yosë acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Acoatoncoi, catahuarincoi a'chinta'huainquëmaso marë'. "Yosë nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'," itèrainquëma'. Ama topinan quëran natancosohuë'. Imaco huachi. ² Iráca quiricanën quëran Yosë naporin: "Ipora chachin yacatahuanquëma'. Nontohuatamaco, natanaranquëma'.

Yanicha'ëranquëma' ni'ton, catahuanranquëma' cha'ëcamaso marë'," ténin. Ipora tahuëri chachin yacatahuanranpoa'. Nontohuatèhua', anoyacancantarinpoa', ténahuë'.

³ Napoaton noyasáchin ninai ama a'na piyapi tèranta nisha cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' ninai naporini, a'napitanta' niconaco, co Yosë imaitonahuë'.

⁴ Ma'sona tèranta' nipatoira, Yosëichin natèrai piyapi'sa' niconaco ina yonquicaiso marë'. Aparisitopirincoihuë', co i'huërètèraihuë'. Ma'sha, cosharo', inapita pahuantopirincoihuë', ahuantatoi, chiniquën cancantèrai. Ma'sha onpoapoiraihuë', co pa'yanaihuë'.

⁵ A'chinoiso marë' tējuëchachin huihuirincoi, tashinan pëiquë po'morinaco. Chiniquën no'huitatona', ahüërinaco. A'chinapoi pa'sápatoi, co huachi chiniraihuë'. Na'a tashi' Yosë marë' sacatápatoi, huë'ëi' natanai. A'na tahuërinta' co coshatatoihuë', tana natanai. ⁶ "Quisocristo imarai," ta'toi, noyasáchin ninai. Yosë nanamën noya nitotèrai. Ma'sha onpotopirincoihuë', co no'huiraihuë', ahuantèrai. Ya'ipi piyapi'sa' nóya nontatoi, catahuarai. Ispirito Santo ya'coancantèrincoi ni'ton, catahuarincoi noya nica'huaiso'.

Tējuëchachin cancanëhuëi quëran huarë' piyapi'sa' nosororai. ⁷ No'tëquën a'chinai. Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, a'chinpatoira, na'a piyapi'sa' natanatona', imasapi. Ni'co'. Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' hua'na quëran a'morin ama inimicori paquitacaso marëhuë'. Inapochachin Yosë achinirincoi ama sopai minsëincoiso marëhuë'. Yosë nohuanton, noyasáchin ninai. Noya catahuarincoi ni'ton, sopai minsëarai.

⁸ A'naquën noya ni'ninaco. A'naquënso nipirinhüë' no'huirincoi. A'na tahuëri: "Paono nóya a'chinin," topi. A'na tahuëriso nipirinhüë' pinorinaco. No'tëquën a'chintopiraihuë': "Nonpiánpi," topi a'naquënta'. ⁹ Na'a piyapi'sa' nohuítopirincoihuë', a'naquënso' nisha pochin niconaco, co yanataninacoihuë'. Pi'pianchin shichimipiraihuë', nanpiárai. Chiniquën aparisitopirincoihuë', co tēparinacoihuë'. ¹⁰ Sētopiraihuë', Yosë yonquiatoi, noya cancantèrai. Co na'con ma'sha ya'huëtopirincoihuë', Yosë nanamën a'chintèrai ni'ton, na'a piyapi'sa' natètonaco, noya noya cancantapi. Co manta' ya'huëtopirincoihuë', Yosë nohuítatoi, sano cancantèrai. Co manta' noya nininso' pahuantèrincoihuë'.

¹¹ Corintoquë ya'huëramasopita, na'con ninshitarainquëma'. Nani ya'ipi yonquiraiso', iyaro'sa',

sha'huitèrainquëma'. Na'con nosororainquëma'.

¹² Quiyaso' ya'ipi cancanëhuëi quëran nosoromi-atèrainquëma'. Noyasáchin yonquipirainquëmahuë', canpitaso' co a'na nosororamacoihuë' nimara, tēnai.

¹³ Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma' ni'ton, inapochachin nosorocoi quiyanta', topiraihuë'. Ina na'con nohuantèrai.

Nipayarèhuasopita

¹⁴ Co Yosë imapisopitasohuë' nipirinhüë', ama inapitarè'quëma' na'con na'con nipayacosohuë'. Co canpita pochin cancantopihuë'. Noya cancantohuatama', co nohuantaramahuë' oshahuanacamaso'. Ni'co'. Tahuëri, tashi' co inachachinhüë'. Nisha nisha ya'nopi.

¹⁵ Quisocristo sopairë' co napopináchin yonquipihuë'. Naporahuaton, canpoaso' Quisocristo imarèhua' ni'ton, co oshahuano'sa pochin cancantèrèhuahuë'.

¹⁶ Yosë chinotèrèhuaquë noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Co inaquëso' mamanshi moshacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin canpoanta' Yosë imapatèhua', ya'coancantarinpoa' ni'ton, ina pëinën pochin ninèhua'. Yosëso' nanpiárin. Quiricanën quëran naporin:

"Imapatamaco, ya'coancantaranquëma'. Canpitaro'co ya'huarahuë'.

Chinotohuatamaco, noya a'pairanquëma'.

Piyapinhüëpita pochin ni'saranquëma'," ténin.

¹⁷ Ina quëran Siniorori itantarin:

"A'naquën co noyahuë' cancantohuachina', ama inapitarè'quëma' nipayacosohuë'.

Co noyahuë' yonquipiso' tananpitoco'.

Inapotohuatama', noya ni'saranquëma'.

¹⁸ Tataparinquëma pochachin noya nosoroaranquëma'.

Hui'nahuëpita pochin cancantèranquëma', itèrinpoa' Tata Yosë. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntèrin," ténin quiricanënguë'.

7 Iyaro'sa' na'con nosororainquëma'. Ina pochin Yosë yonquirinpoa' ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquirèhuasopita naniantahua'. Ya'ipi co noyahuë' ninèhuasopitanta' a'poa'ahua'. Yosë tē'huatatèhua', noyasáchin niahua'.

Noya cancantantapiso'

² Cancanëma quëran huarë' nosorocoi. Co a'nayanquëma tèranta' ma'sha onpotèrainquëmahuë'. Co anishacancantèrainquëmahuë'. Co nonpintèrainquëmahuë'. ³ Co nocanatènguëma' pënènanquëmahuë'. Na'con nosororainquëmaso' nani sha'huitèrainquëma'. Chimina'huaiquë huarë' nosoromiatarainquëma'. ⁴ Tējuëchachin nóya ni'nanquëma'. "Corintoquë ya'huëpisopita noya imapi," itèrahuë ya'ipi piyapi'sa'. Parisitaporahuë', canpita yonquiatènguëma', nóya cancantèrahuë'.

⁵ Masitoniaquë canconpatoira, na'con ma'sha onpoatoinapion cancantèrai. Na'a piyapi'sa' no'huirincoi ni'ton, parisitèrai. Naporahuaton, cancanëhuëi quëran

na'con yonquirápatëinquëma', sëtërai. ⁶ Sëtohu-atëhua', Yosë achinicananinpoa' ni'ton, quiyanta' achinicananincoi. Ina nohuanton, Tito huë'nin.

⁷ Napoaton noya cancantërai. Noya nanan sha'huitiir-
incoi. Noya yonquiantarama' ni'ton, inanta' noya can-
cantërin. I'hua ni'compachinquëmara, napotërama':
"Hua'qui' co Paono ni'nincoihuë'. Sha'huitëquë' manó-
ton huë'in. Co noyahuë' ninaiso marë' sëtërai. Paono
pënënpachincoi, noya natanai," tënama', itërincoi. Ina
natanato, nóya cancantërahuë'.

⁸ I'hua quirica ninshitatëinquëma', chiníquën pënë-
nanquëma'. Ina quirica nontohuatamara, pa'pi sëtëra-
ma'. Ina natanato, canta' sëtöpirahuë'. Co nohuan-
tërahuë' chiníquën asëta'huanquëmaso'. Iporaso nipir-
inhuë' noya cancantërahuë'. Co hua'qui' sëtëramahuë'.
Oshanëma marë' sëtätoma', na'con na'con Yosë yon-
quirama'. Co noyahuë' ninamasopita a'porama'. Pënë-
nanquëma' ni'ton, co ana'intinquëmaso' ya'huërin-
huë'. ¹⁰ Oshanënpoa marë' sëtätëhua', Yosë nontohu-
atëhua', catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopi-
ta naniantacaso marë'. Ina pochin sëtacaso' noya, tē-
nahuë. Ina quëran anoyacancantarinpoa'. Co imapiso-
pitasohuë' nipirinhüë' topinan quëran sëtöpi. Co os-
hanëna' naniantohuachinahuë', chiminpachina', Yosëri
ana'intarin. ¹¹ Canpitaso' sëtätoma', na'con na'con Yosë
yonquirama'. Ina quëran "Tëhuëinchachin co noyahuë'
nicatëhua', oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhuasopi-
ta naniantahua', Yosë ana'intoahuachinpoa'," tënama'.
Canta' noya yonquiramacö. "Manóton Paono huë'in
catahuainpoaso marë'. Chiníquën cancantatëhua',
no'tëquën natëahua'," tënama'. Oshahuanapi co noy-
ahuë' nininso marë' ana'intërama' noya nicacaso
marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nani-
antatoma', noya cancantaantarama'. ¹² I'hua ninshi-
taponquëma', co tēhuëna'pi yonquiato, ninshitëran-
quëmahüë'. Co inari aparisitërinso tëranta' yon-
quirahuë'. Ya'ipinquëma' noya yonquiantamacöiso' no-
huantërahuë. "Paonosö catahuarinsopitarë chachin,
no'tëquën pënëninpoa'. Yosë ni'sarinpoa' ni'quëhuarë',
natëahua'," ta'camaso marë' ninshitëranquëma'. ¹³ Na-
porama' ni'ton, co huachi sëtëraihuë'.

Tito cantonpachinquëmara, co pi'pian tëranta'
no'huiramahuë'. Noya nontërama' ni'ton, noya cancan-
tërin. Quiyanta' ina natanatoi, nóya cancantërai.

¹⁴ Co'huara Tito pa'shätërasohuë', sha'huitërahuë:
"Corintoquë ya'huëpisopita noya imatona', natëarinën-
quën," itërahuë. Canpita no'tëquën nontërainquëmaso
pochachin Titonta' no'tëquën nontërahuë. Pa'pachina,
tëhuëinchachin noya natërama' ni'ton, co tapanahuë'.

¹⁵ Pënënpachinquëmara, itërama': "No'tëquën pënë-
nancoi. Tëhuëinchachin co noyahuë' ninai. Yosë tē'hua-
ta'huaiso' ya'huërin," ta'toma', natërama'. Ina
natanahuaton, Titonta' na'con nosororinquëma'.

¹⁶ Carinquëmanta' yonquiatëinquëma', nóya cancan-
tërahuë. Noya noya imasarama huachi, tēnahuë.

Pahuantërinso pita catahuacaso' ya'huërinso'

8 Isonta' iyaro'sa' yasha'huitëranquëma'. Masitonia
parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imasapi. Nisha
nisha ninanoquë niyontonatona', Yosë chinotapi. "Yosë
na'con nosororinpoa'," ta'tona', a'napita noya
nosoroapi. Yosëri chachin catahuarin ina pochin can-
cantacaiso marë'. ² Ma'sha onpotohuachinara,
chiníquën parisitaponaraihuë', noya cancantopi. Napo-
rahuaton, pi'pisha ya'huëtopirinhüë', a'napita
imapisopita pahuantohuachinara, na'con coriqui quë-
topi. ³ Co apiratonahuë', na'con quëtöpi. Pahuan-
taiquëhuarë' quëtöpi, cari ni'nahuë. Co sha'huitopirai-
huë', inahuara nohuantatona', quëtërinacoi pahuan-
tërinso pita quëtaca'huaiso marë'. ⁴ "Quiyarinta' a'napi-
ta imapisopita catahua'ii, topiraihuë'. Cotia parti
na'con pahuantopi ni'ton, iso coriqui quëtöncuë',"
itërinacoi. Na'con ina pochin nontërinacoi. ⁵ Co coriqui
quëtacasoachin yonquiphüë'. Ya'ipi cancanëna quëran
Yosë imapi. Ina'ton yonquiipi. Ina pochin cancantacaso'
noya noya, tēnahuë. Ina quëran coriqui, ma'sha, inapi-
ta quëtöpi. Quiyanta' yanatërinacoi. "Ma'sona Yosë no-
huantohuachin, sha'huitocoi natë'i," itërinacoi. ⁶ I'hua
chachin Tito sha'huitërinquëma' ni'ton, canpitanta'
yonquirama' coriqui yontöncamaso'. "Imapisopita
pahuantopi ni'ton, a'patahua'," tënama'. Napoaton
i'huamiachin Tito itërai: "Naquëranchin paantaton,
pënëantaquë' ya'ipi coriqui yaa'papiso' ananiina',"
itërai. ⁷ Canpitaso' nóya imarama' ni'ton, Quisocristo
natërama'. Na'con nitotatoma', a'chinama'. A'napita ya-
catahuarama'. A'chintëranquëmaso pochachin a'napita
nosoroarama'. Napoaton iporaso' pahuantopisopita
nosoroatoma', catahuaco', tēnahuë.

⁸ Co camairanquëmahüë'. A'napita na'con Yosë marë'
acopiso' sha'huitëranquëma' yonquicamaso marë'.
Tëhuëinchachin a'napita nosorohuatama', ama topinan
quëran nontocösohuë'. Catahuaco' ama pahuanchina-
sohuë'. ⁹ Siniöro Quisocristo nosoroatonpoa',
catahuarinpoaso' nani nitotërama'. Iräca noya noya in-
äpaquë ya'huëpirinhüë', isoro'paquë o'marin nicha'ëin-
quëmaso marë'. Co manta' isëquë ya'huëtërinhuë'.
Parisitërin quëran nicha'ërinquëma' noya noya can-
cantacaso marë'. Parisitaton, na'con catahuarinquë-
ma'.

¹⁰ I'hua pi'iquë yonquirama' a'napita catahuacama-
so'. Naporo' caniaritërama' coriqui yontöncaso'. Ipo-
raso' naquëranchin yontöntaco', tēnahuë. Inapohu-
atama', noya nisarama'. ¹¹ Naporo' pa'pi nohuantopi-
ramahuë', iporaso' coriqui ya'huëtöhuachinquëma',
noya cancantatoma', yontöncö' ananicaso marë'.

¹² Ya'ipi cancanëma quëran quëtöhuatama', Yosë noya
ni'sarinquëma'. Co na'a coriquihuanpatamahuë', Yosë
nitotërin. Co nanitëramahuë' na'a quëtacaso'. Co api-
ratomahuë', pi'pian tëranta' quëtöhuatama', noya
ni'sarinquëma'.

¹³ Nanitinpichin acocaso' ya'huërin. Co nohuan-
tërahuë' pahuantinquëmaso'. ¹⁴ Noya nicatahuacaso'
nohuantahua'. Iporaso' ya'huëtërinquëma' ni'ton,

pahuantërsopita quëtoco'. A'na tahuëriso' canpita ya'huëré' ma'sha pahuantohuachinquëma', inahuanta' i'huëretarinënuëma'. Ninapotohuatëhua', ya'ipi imarëhuasopita noya ya'huarigua'. Co pahuantarin-poahuë'. ¹⁵ Iráca Yosë quiricanënuë naporin: "Mana mapachinara, a'naquënso' na'a maponaraihuë', co ya'sotopihuë'. A'naquënso' nipirihuë' pi'pian maponaraihuë', co pahuantopihuë'," ténin.

Tito Corintoquë a'parinso'

¹⁶ Titonta' na'con yonquirinquëma'. Ina marë' noya cancantato, "Yosparinquën, Siniro," itërahuë.

¹⁷ "Naquëranchin paantaquë'," itohuatëra, "Noyahua'. Nani canta' yonquirahuë paanta'huaso'. Na'con nohuantërahuë," itërinco.

¹⁸ A'na iyayanta' a'paarai. Titorë' pa'sarin. "Inanta' nóya imaton, Quisocristo nanamën noya a'chinin," topi ya'ipi imapisopita. ¹⁹ Nisha nisha ninano quëran imapisopita niyontonahuatona', ina quëmapi chachin huayonahuatona', acopi ca'tanaincoiso marë'. Coriqui yoca'huaiso marë' pa'pato, inanta' pa'sarin. Coriqui quëtonpato, noya cancantapona huachi. "Ma noyacha Tata Yosë nosororinpoa paya. Ina nohuanton, iyaro'sa' noya cancantatona', catahuarinënpoa'," taponá'.

²⁰ Na'a coriqui quëparai ni'ton, co nohuantëraihuë' a'napita pinoincoiso'. Napoaton ina napocoi pa'sarai.

²¹ Noyasáchin nisaraí Yosë noya nicaincoiso marë'.

Piyapi'santa' noya nicaincoiso' nohuantërai.

²² A'na iyayanta' a'parai nicainquëmaso marë'. Inanta' na'con catahuarincoi a'china'huaiso marë'. Piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin, a'chintërin, naporin. Noya quëmapi, tënai. Ipora canpitataquë pa'sarin. "Corintoquë imapisopita na'con nohuantopi pahuantërsopita catahuacaiso'," ta'ton, pa'sarin catahuainquëmaso marë'.

²³ "¿Inta' Titoso'?" itohuachinënuëma', sha'huitoco'. "Co'ta Paonorë' a'chininso'. Inanta' piyapi'sa' catahuarin noya imacaiso marë'," itoco'. "¿Ma'marëta' a'napitanta' huë'pi?" itohuachinënuëma', "Nisha nisha ninano quëran a'paipiso'. Quisocristo noya imapi inapitanta'," itoco'. ²⁴ Inapita cantonpachinquëma', noya nontoco'. Ina quëran coriqui pahuantërsopita marë' yontonamaso' quëtohuatama', noya ni'sarinënuëma'. "Paono no'tëquën nontërinpoa'. Corintoquë imapisopitaso' pahuantopisopita nosoropi mini," tosapi. Ina quëran ya'huëpique' chachin paantahuachina', sha'huirapi anta'. Ya'ipi imapisopita nitotapi huachi.

Imapisopita catahuacaso marë' coriqui yontonpiso'

9 Tëhuëchachin a'napita imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nani nitotërama' ni'ton, co na'con ninshitaranquëmahuë'.

² Piyapi'sa' yacatahuaramaso' nitotërahuë. Ya'ipi Masitonia parti pa'pato, sha'huitëra'piarahuë. "I'hua pi'iquë chachin Acaya parti imapisopita na'con yonquipi pahuantërsopita catahuacaiso'," itërahuë. Masitoniario'sa' natantahuatona', inahuanta' nohuantopi.

"Inapita pochin quiyanta' catahuachi, topiraihuë'," itërinaco na'aya'pi. ³ Nipirihuë', "Co ya'ipi coriqui yontonchätërapihuë'," ta'to, isopita iyaro'sa' a'pataranquëma' nontinquëmaso marë'. "Nani yontonapi huëshirahuë," itopirahuë', ipora huanta' pahuanamara. Co topinan quëran napota'huaso' ya'huërinhuë', tënahüë.

⁴ Co hua'quiya quëranhuë' canpitataquë pa'sarahuë. A'naquën Masitoniaquë ya'huëpisopita imasarinaco nimara. Canpitataquë canconpato, nani coriqui yontontopinan quënanconarai, topirahuë'. Co ya'huëhuachinhuë', tapanarahuë. "Corintoquë imapisopitaso' noyaro'sa'," itërahuëso marë', co coriqui ya'huëhuachinhuë', tapanarama' canpitanta'. ⁵ Napoaton iyaro'sa' aquëchitërahuë. I'hua yonquirama' a'napita catahuacaso'. Inapitaso' catahuarinënuëma' coriqui yontonacamaso marë'. Nani yontonpatama', noya quënanconarai. Canpitaora nohuanton, quëtoco'. Co quiyaora nohuanton, yama'parainquëmahuë'.

⁶ Isonta' yonquico': "Pi'pian sha'tohuatëra, pi'pian manë'. Pancana sha'tohuatëra, na'con manë'," topi.

⁷ Ya'ipinpoa' canpoara nohuanton, quëtahua'. Onposona yaquëtohuachin, quëchin. Ama nisha nisha yonquia'huasohüë'. Co apiquëran quëtacaso' ya'huërinhuë'. Noya cancantatëhua', quëtahua'. Ina pochin quëtohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁸ Yosë ya'ipi nanitaparín. Nosoroatënuëma', na'con catahuarinquëma' noya nicacamaso'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya cancantarama'. Ina nohuanton, ya'huëtarinquëma' a'napitanta' quëtacaso marë'. ⁹ Iráca Yosë quiricanënuë naporin:

"Noya cancantopisopita co apirapihuë'. Sa'ahuario'sa' pahuantohuachina', quëtapi.

Noya nipiso', ya'huëmiatarin," ténin.

¹⁰ Ni'co'. Yosë nohuanton, ya'pirin ya'huërin shacacaso marë'. Sha'patëra, ina nohuanton, na'a papotërin capacaso marë'. Inapochachin ina nohuanton, ma'sha ya'huëtarinquëma'. A'napita topinan quëtohuatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya cancantacamaso marë'. ¹¹ Noya catahuahuachinquëma', a'napitanta' catahuarama'. Co apiratatomahuë', quëtarama'.

Pahuantërsopita quëtonpato, "Yosparinquën, Siniro," tosapi. ¹² Imapisopita catahuahuatama', co huachi pahuantapihuë'. Naporahuaton, na'con na'con Yosë yonquiapi. "Yosparinquën, Siniro," itapi.

¹³ Catahuarama' ni'ton, noya cancantapi. "Ma noya Quisocristo nanamën natëtona', catahuarinënpoa'. Ma noyacha Yosëso' ni'ton, ina nohuanton, na'a piyapi'sa' catahuapi paya," tosapi. ¹⁴ Yosë nohuanton, na'con nosororama' ni'ton, inapitanta' nosoroatënuëma', canpita marë' Yosë nontapi huachi. ¹⁵ Yosëso' nipirihuë' na'con na'con quëtërinpoa'. Hui'nin chachin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Inaso' noya nóya ni'ton, "Yosparinquën, Siniro," itahua'.

Yosëri nanan quëtërinso'

10 Ca Paonoco sanoanan quëran pënënanquëma'. A'naquën napopi: "Paono aquë quëran ninshito-

huachinpoara, chiníquën nanan a'patirinpoa'. Isëquë chachin ya'huapon, të'huatatonpoa', co chiníquën pënëninpoahuë', topi natantërahuë'. Quisocristoso' chiníquën nanantaponahuë', co no'huirinpoahuë'. Sanoanan quëran pënëninpoa'. Ina pochin cancantato, canta' sanoanan quëran pënënanquëma'. ² A'naquënso' pinorinaco. "Paonosos' co Yosë pochin yonquirinhuë'. Inaora nohuantërinsoáchin yonquirinhuë'. Pa'pato, inapita chiníquën pënënarahuë'. Canpitaso nipirinhuë', noya yonquihuataama', co chiníquën pënëna'huanquëmaso' ya'huaponhuë', ténahuë'. ³ Piyapicoi quiyanta' nipiraihuë', co a'napita pochin yonquiraihuë'. Co natëpisopitahuëso' inimicotopirina-coihuë', co quiyaora yonquinëhuëi quëran yaminsérai-huë'. ⁴ A'naquënso' inimiconënpita minsëcaiso marë' nisha nisha quihuipi. Quiyaso nipirinhuë' co quiyaora yonquinëhuëi quëran minsëtaraihuë'. Sacai' nipirinhuë', Yosë ananitërincoi nonpin nanano'sa' minsëca'huaiso'. ⁵ A'naquën nisha nanan imasapi. "Quiyaora noya nitotërai," toconpi ni'ton, co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'. Nipirinhuë', Yosë catahuarincoi inapitanta' minsëca'huaiso'. No'huipirinacoihuë', no'tën nanan a'chintarai Quisocristoíchin natëcaiso marë'. Ya'ipinpoa' co noyahuë' yonquipirëhuahuë', Yosë nanitërin ananiantinpoaso' Quisocristoíchin natëcaso marë'. ⁶ Canpita noya natëhuatama', noya cancantarai. Ina quëran canconpato, co natëpisopitahuë' no'tëquën ana'ntarai.

⁷ Canpitaso' ya'pirama quëran quënanamasoráchin yonquirama'. Co cancanëma quëran huarë' yonquiramahuë'. A'naquën "Quisocristo chachin imarai," topachinara, isonta' yonqui'ina'. Quiyanta' Quisocristo imarai mini. ⁸ Yosë chachin chiníquën nanan quëtërincoi nanamën a'chinta'huainquëmaso marë', itohuatënuëmara, co ina marë' tapanahuë'. Noya noya imacamaso marë' a'chintërainquëma'. Co nisha cancantamaso marë' a'chintërainquëmahuë'. ⁹ Chiníquën nanantopirahuë', co apa'yana'huanquëmaso marë' ninshitaranquëmahuë'. ¹⁰ A'naquën itërinënuëma': "Paono na'con ninshitatonpoa', chiníquën pënënpirinpoahuë'. Huë'pachinaso', co chiníquën nanantona'pi pochin nontërinpoahuë'. Sanoanayan quëran a'chintërinpoa' ni'ton, co chiníquën nanantërinhuë'," toconpi.

¹¹ Napopirinahuë', co nisha nisha nontaraihuë'. Inapitanta' sha'huitoco' nitochina'. Ninshitohuatënuëmara, chiníquën pënënanquëma mini. Canpitataquë canconpato, inachachin nontarainquëma'. Insosona co yanatëhuachinhuë', chiníquën pënënatoi, ana'ntarai huachi.

¹² Inapitaso' co no'tëquën yonquipihuë'. "Quiyaso' noya noyaco. A'napita quëran noya noya nitotërai," toconpi. Co ina pochin nonacasohuë' nipirinhuë', napopi. Inahua capini ninocanaton, ninapotopi. Co quiyaso' inapita pochin cancantërai huë'. ¹³ Co quiyaora nohuanton, chiníquën nanantërai huë'. Yosë chachin acorincoi na'a piyapi'sa' a'chinta'huaiso marë'. In-sëquësona a'china'huaisonta' sha'huitërincoi. Ina nohuanton, Corintoquë ya'huëramasopitanta' a'chin-

tërainquëma'. ¹⁴ Yosë sha'huitërincoisoráchin natërai. Ina nohuanton, canpitataquë pa'nai. Quiyarima'ton Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. ¹⁵ Co a'na piyapi a'chinquë paato, a'chinaihuë'. Yosë a'parincoi noya a'chinta'huainquëmaso marë'. Na'con nohuantërai noya noya imacamaso'. Noya noya natëhuatama', aquëtë huarë' a'chintarainquëma'. ¹⁶ Ina quëran a'napita ya'huërinquënta' yaa'chinai. Inapitanta' Yosë imacaiso marë' a'chintarai. A'na piyapi a'chinquë co nohuantërai huë' a'china'huaiso'.

¹⁷ Yosë quiricanënuë naporin: "Noya noya ninahuë', co ta'caso' ya'huërinhuë'. 'Ma noyacha Yosë catahuarinco paya,' ta'caso' ya'huërinhuë'," ténin. ¹⁸ "Caso' noyaco," topatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Noya cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina na'con na'con yonquia'ahua'.

Nisha a'china'piro'sa' yanonpinpiso'

11 Noya nipatëhua', co ina marë' a'napita no-canacaso' ya'huërinhuë'. Nipirinhuë', pi'pian hua'yantërinso pochin nonchinquëma' natanco. No'tëquën yonquicamaso marë' sha'huitaranquëma'. ² Yosë nohuanton, na'con nosororanquëma'. Nosoroatënuëma', a'pitëranquëma'. Co nohuantërahuë' nisha cancantacamaso'. Nanon so'yarinso pochin ninin. Ni'co'. Quëmapiri mapachina, so'ináchin yonquicaso' ya'huërin. Inapochachin carinquëmanta' a'chintëranquëma' Quisocristoíchin yonquicamaso marë'. ³ A'naquënso' nipirinhuë' yaanishacancantërinënuëma'. Iráca ya'huani Ipa nonpintërinso pochin yanonpintërinënuëma' ama Quisocristoíchin yonquicamaso marëhuë'. ⁴ Quisocristo imacaso' a'chintëranquëma'. Natëhuatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapitaso' nipirinhuë' nisha a'chintërinënuëma'. "Quisocristo nanamën chachin a'chintarainquëma'," itopirinënuëmahuë', nisha nanan a'chintërinënuëma'. Nisha ispiritonta' ya'huërin, itërinënuëma'. Nisha nisha natëcaso' a'chintohuachinquëmara, a'naroáchin yaimarama'. ⁵ "Quiyaso' noya noyaco," itopirinënuëmahuë', inapitaso' co ca quëran noya noyahuë', ténahuë'. ⁶ Co míso nona'pico-huë' niporahuë', noya noya nitotërahuë'. Ya'ipi no'tëquën a'chintëranquëmaso' nani nitotërama'. Nani ma'sha ninahuësonta' nani ni'nama'.

⁷ Yosë nanamën a'chintohuatënuëmara, co pi'pisha tëranta' coriqui ma'paranquëmahuë'. Sacatato, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Topinan a'chintëranquëma' canpita noya noya imacamaso marë'. ¿Ina marë' co noyahuë' ni'namaco ti? ⁸ A'chintëranquëmaso marë' co manta' ma'paranquëmahuë'. A'napita imapisopita coriqui a'patërinaco catahua'huanquëmaso marë'. Naporo' co inapita a'chintopirahuë', a'patërinaco. ⁹ Canpitataquë ya'huasoco, ma'sha pahuantopirincohuë', co pi'pisha tëranta' ma'paranquëmahuë'. Masitonia parti quëran huëcatona', quëtirinaco. Quisocristo imapi ni'ton, topinan ma'sha quëtirinaco nanpica'huaso marë'. Canpita ma'shanëma' co ma'paranquëmahuë'. Co onporonta' nohuantaparanquëmahuë'.

¹⁰ Quisocristo catahuarinco ni'ton, no'tèquèn nontaranquëma'. Co a'chinato canarahüë. Ya'ipi Acaya parti topinan a'chinarahuë. Napoaton noya cancantërahüë. Co insonta' nanitarinhuë' nisha ayonquiiincoso'. ¹¹ "Co nosororinquëmahuë' ni'ton, ma'shanëma' co ma'parinquëmahuë'," itopirinëinquëmahuë', co no'tèquèn nonpihuë'. Yosë ni'sárinco, na'con nosororinquëma', tënahüë.

¹² Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinëinquëmara, coriqui ma'parinëinquëma'. Caso nipirinhüë' a'chinahuëso marë' co coriqui ma'patërahüë'. Ipora huan-ta' topinan a'chinárahüë ama pinoinacoso marëhuë'. Inapita pochin canta' ma'paranquëma' naporini, "Paono pochachin a'chintërainquëma'. Yosë a'parincoi quiyanta'," ichtinëinquëmahuë'. ¹³ Inapitaso nipirinhüë' na'con nonpintërinëinquëma'. "Quisocristo a'parincoi," itopirinëinquëmahuë', co tëhuëinchachin a'parinhüë'. Nonpintatëninquëma', a'chintarinëinquëma'. ¹⁴ Co ina marë' pa'yanacaso' ya'huërinhuë'. Ni'co'. Satanásenta' nohuantohuachin, Yosë anquëninën pochin ya'norarin piyapi'sa' nonpintacaso marë'. ¹⁵ Napoaton Satanásë natëpisopitanta' ina pochachin nisapi. "Yosë a'parincoi. No'tèquèn natëcamaso marë' a'chintarainquëma'," topirinahuë'. Nonpinapi ni'ton, a'na tahuëri Yosëri no'tèquèn ana'intarin.

Paono parisitërinso'

¹⁶ Naquëranchin sha'huitanta'inquëma'. "Paonosos' hua'yantërin," toconpi a'naquën. Ama inapita natëcosohüë'. Nipirinhüë', pi'pian ina pochin nontohuatëinquëma', ahuantatoma', natanco, topirahuë'. Caso' noya noya ninahuëso' sha'huitaranquëma' yonquicamaso marë'. ¹⁷ Co Siniro nohuantërinhuë' a'napita nocanacaso'. Nocantohuatëra, hua'yantërinso pochin nonëhua'. ¹⁸ Nipirinhüë', nisha a'china'piro'sa' ina pochin nonpi ni'ton, canta' pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. ¹⁹ Inapitaso' nocanpirinëinquëmahuë', noya natanama' ni'quëhuarë', canta' pi'pian tëranta' natanco, topirahuë'. ²⁰ Inapitaso' chiniquën camairinëinquëma'. Ma'shanëma' topinan mapi. Nocaninëinquëma', yaahuërinëinquëma'. Inapotopirinëinquëmahuë', ¿ma'marëcha noya natanama nicaya? tënahüë, yonquiato. ²¹ Quiyaso nipirinhüë' co ina pochin ninaihuë'. Co chiniquën nontërainquëmahuë'. Ina marë' tapanai.

Nipirinhüë', inapitaso' nocaninacoi ni'quëhuarë', canta' hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian nonantapatarahuë. ²² "Quiyaso' Iprio piyapicoi," topachinara, canta' mini Iprioco. "Israiro piyapicoi," topachinara, canta' inachachin ninahuë. "Apraanso' shimashonëhuëi chachin," topachinara, inaso' shimashonëhuëi canta'. ²³ "Quisocristo sha'huitërincoi ni'toi, natërai," itopirinëinquëmahuë'. ¿Caso' na'con na'con natërahüë! Inapitaso' nocaninaco ni'ton, hua'yantërinso pochin nonato, pi'pian inapita pochin nonchinquëma' no'tèquèn yonquicamaso marë'. Yosë marë' caso' chini chiniquën sacatërahüë. Pa'sápato, Yosë nanamën a'chinahuë. Ina marë' na'con na'con parisitaporahuë',

ahuantërahüë. Inanta' sha'huichinquëma'. A'chinahuëso marë' na'aro' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'aro' ahüërinaco. Shitëparinaco. ²⁴ Cotio hua'ano'sa' ana'inatatonaco, chiniquën huihuirino. Cara shonca iscono' huihuirino. Nisha nisha ninanoquë a'natëraporo' inapotëra'piarino. ²⁵ Copirno sontaro'sanënpita naraqüë chiniquën ahüërinaco. Cararo' inapotatonaco, ana'intërinaco. A'na tahuëri na'piquë të'yarinaco tëpainacoso marë'. Naporahuaton, cararo' pi'pishachin shichimiitërahüë. Nanchaquë marë pa'taporahuë', nancha yancominahuaton, acopoi' pa'nin. Cararo' inaporahuë. A'na tashi' nara yanponinquë matato, marëquë chachin tahuërianpitërahüë. I'huaraya huarë' cha'ërahüë. ²⁶ A'chinaca'huaso marë' pa'sárahüë. I'iro'sa' panca pamatohuachina, shichimiitërahüë. Ihuatëro'santa' yatëparinaco. Canta' cotio piyapico nipi-ranhuë', cotioro'sa' no'huitonaco, yaahuërinaco. Nisharo'santa' no'huirino. Panca ninanoro'saquë a'naquën yaahuërinaco. Co piyapi ya'huërinquëonta' ma'sha onporahuë. Marë pa'tohuatëra, parisitërahüë. A'naquën: "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', chiniquën no'huirino. ²⁷ Chiniquën sacatápato, parisitërahüë. Tashinta' co huë'ëtorahuë', ni'tárahüë. Na'a tahuëri ca-pa cosharo' ni'ton, tanarahüë, yamororahuë. Co coshataporahuë', a'chinárahüë. A'moca'huaso' pahuantërinco ni'ton, sëhuën natanahuë.

²⁸ Yosë nohuanton, ina pochin parisitárahüë. Naporahuaton, ya'ipi imaramasopita nosoroatëinquëma', yonquiáranquëma'. Noya noya imacamaso' na'con nohuantërahüë. Nani tahuëri yonquiátëinquëma' napion cancantërahüë. ²⁹ A'naquën co chiniquën cancantohuachinahuë', canta' ina pochin ninatanahuë. A'na piyapi anishacancantohuachinquëmara, nosororinquëma' ni'ton, ina no'hüirë pochin cancantërahüë. ³⁰ A'naquënso' na'con nonsapi. "Quiyaso' noya noyaco," topi. Caso nipirinhüë' co ina pochin nonahuë'. Co caora nanitërahüëso' sha'huichinquëma'. Na'con ma'sha onpotopirinacohüë', Yosëíchin achinicananinco ahua'nta'huaso marë'. ³¹ Yosë ni'sárinco, co nonpintaranquëmahuë'. Inaso' Quisocristo pa'pin chachin, ya'ipiyari chinochina'. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tèquën nontaranquëma'. ³² Iráca Tamascoquë ya'huasoco, ninano hua'an yamaninco, copirno Aritasëri acorinso'. Tashinan pëiquë yapo'morinco ni'ton, sontaro'sa' a'parin. Nani tahuëri ninano ya'coana ni'sapi macainacoso marë'. ³³ Yamapirinacohüë', imapisopita catahuarinaco cha'ëca'huaso marë'. Inapa pairatopiquë huintana ya'huërin. Ina quëran nantipiquë anohuaraimarinaco. Napotohuachinacora, cha'ërahüë. Co caora nanitopirahuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahüë.

Paono inápaquë quënaninso'

12 Co nohuantërahüë' a'napita nocana'huaso'. "Caso' noya noya piyapico," co taporahuë', pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. Iráca Yosë nohuanton, hua'narëso pochin ma'sha ni'nahuë. Quisocristo chachin anitotërinco. ² Naporó' inápaquë Yosë

ya'huërinquë chachin quëparinco. Nani shonca catapini pi'ipitarin quëparincoso'. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin. ³ Tëhuënchachin pantarahuë. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahuë'. Yosëichin nitotërin. ⁴ Yosë'pa' ya'huasoco, na'con natanpirahuë', co nanitërahuë' sha'huica'huaso'. Co Yosë nohuantërinhuë'. ⁵ Noya noya nininso' anitotërinco ni'ton, nocantochináchin cancantopirahuë', tananpitërahuë. Co caora nohuanto, chiniquën nanantërahuë'. Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso', tënahuë. ⁶ "Na'con na'con nitotërahuë'," itëranquëma' naporini, no'tëquën nonchitënnquëmahuë', co nonpinchitënnquëmahuë'. Nipirinhüë', co ina pochin nontëranquëmahuë'. Nani nohuitëramaco. A'chintohuatënnquëmara, natanamaco. Naporahuësopita ni'nama'. Inaichin yonquiatoma', noya ni'co topirahuë'. Napoaton co aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

⁷ Yosë na'con na'con anitotërinco. Ina quëran ama a'napita nocana'huaso marëhuë' ina nohuanton, ma'sha onporahuë. Nahuan acoposha ohuanincoso pochin natanahuë. Co oshahuanaporahuë', Satanasë na'con aparisitërinco. ⁸ Ina marë' chiniquën Sinioro nontërahuë. "Catahuaco ama parisichisohuë'," itërahuë. Cararo' ina pochin nontopirahuë'. ⁹ Sinioro sha'huitërinco: "Ca nohuanto, ipora huanta' parisitapiranhuë', nosoroatënnquën, na'con catahuaranquën. Carinquën achincancanaranquën noya ahuantamaso marë'. Co quëmaora nanitohuatänhuë', na'con na'con catahuaranquën. Ma'sona tëranta' onpohuatan, co onporonta' pataranquënnhuë'," itërinco. Napoaton co huachi sëtërahuë'. "Co caora nanitohuatërahuë', Quisocristo na'con na'con catahuarinco," ta'to, noya cancantërahuë. ¹⁰ Napoaton co chiniquën cancantopirahuë', co pa'yanahuë'. Pinopachinacora, co no'huitërahuë'. Ma'sha pahuantopirinhüë', co ina yonquirahuë'. Quisocristo imarahüeso marë' aparisito huachinacora, ahuantërahuë. Sacai' nipirinhüë', nóya cancantërahuë. "Co caora nanitohuatërahuë', na'con na'con catahuarinco," ta'to, chini chiniquën cancantërahuë'.

Imapisopita yonquirinso'

¹¹ Nisha a'china'piro'sa' pa'yatërama' ni'ton, hua'yantërinso pochin nontëranquëma'. "Paono nóya a'chintërincoi," itërama' naporini, co ina pochin canta' nonaca'huaso' ya'huë'itonhuë'. "Quiyaso' noya noya-coi," itopirinënnquëmahuë', co ca quëran noya noyahuë' inahuaso'. Co caora nanitaporahuë', Quisocristo catahuarinco ni'ton, noya ninahuë. ¹² Iráca isoro'paquë nipon, a'naya a'naya huayonaton, acorin nanamën a'chinacaiso marë'. Inapitaso' na'con catahuarin. Ina nohuanton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapipi. Inapopi quëran acorinsopita nohuitërhüa'. Canta' acorinco ni'ton, inapochachin catahuarinco. Canpitataquë ya'huapo, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Aparisitopirinhüë',

ahuantato, a'chintëranquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," ta'toma', imarama'. ¹³ A'naquënsopipirinhüë' sha'huitërinënnquëma'. "A'napita imapisopita noya noya ni'nin," itopirinënnquëmahuë', ya'ipinquëma' napopináchin ni'nannquëma'. A'na parti a'chinpato, cosharo', coriqui, inapita ma'patërahuë capato, nancia'huaso marë'. Canpitaichin co ma'pachinanquëmahuë'. ¿Ina marë' no'huiramaco ti? No'huihuata-maco, ¡naniantoco'!

¹⁴ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' yapa'sarahuë. Cantonpatënnquëma', co manta' ma'paaranquëmahuë'. Co ma'shanëma' nohuantërahuë'. Canpita noya noya imacamaso' nohuantërahuë. Hui'nahuëpita pochin ni'nannquëma'. Hui'nannpoa' co nocomarinpoahuë'. Canpoari catahuacaso' ya'huërin. ¹⁵ Napoaton co manta' ma'paranquëmahuë'. Noya cancantato, sacatarahuë cosharo' pa'ana'huaso marë'. Ina quëran parisitaporahuë', a'chintaranquëma' noya imacamaso marë'. Carimaso' na'con na'con nosoropiranquëmahuë', canpitaso' co onpopinchin nosororamaco huë' topirahuë'.

¹⁶ A'naquëonta' nonpinapirinhüë'. "Paono co ma'sha ma'paporinquëmahuë', nonpintatënnquëma', canarin," itërinënnquëma'. Co napopirahuë', napotërinënnquëma'. ¹⁷ I'hua mini a'naquën a'paporahuë', co manta' ina quëran canarahuë'. ¹⁸ "Inta, quëmari ni'coniquë' iyaro'sa'," itahuato, Tito a'parahuë. Inarë' a'na iyayanta' a'parahuë. Cantonpachinquëma', co Tito nonpintërinquëmahuë'. Canta' ina pochachin cancantërahuë. Co pi'pisha tëranta' canaraihuë'.

¹⁹ Co noya nicamacoisso marë' ninshitarainquëmahuë'. A'naquëma' nimara ina pochin yonquipiramahuë', co quiyaso naporaihuë'. Nosororainquëma' iyaro'sa'. Noya noya imacamaso marë' ninshitarainquëma'. Quisocristo imarai ni'ton, Yosëichin yonquirai. Ina ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën ninshitarainquëma'.

²⁰ Canconpato, co noya ni'saranquëmahuë' nimara. Canpitanta' co noya ni'saramacohüë' nimara. Napoaton sëtato, yonquiáranquëma'. Ipora huanta' a'naquëma' nimara nino'huiramama', nia'pitarama', iquianan quëran ninontarama', nipinosarama', ninocanarama', nisha nisha yonquiarama' nimara, tënahuë yonquiato. ²¹ Iráca a'naquëma' co noyahuë' yonquirama'. Monshihuanama', sanapirachin yonquirama'. Ipora huanta' a'naquëma' inapoarama' nimara. Co ina naniantohuatamahuë', canconpato, pa'pi sëtarahuë. Carinquëma' a'chintëranquëmaso' ni'ton, Yosë atapanarinco. Co oshanëma' a'pohuatamahuë', chiniquën asëtaramaco.

Piquëran pënëntërinso'

13 Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' pa'sarahuë. Yosë quiricanë quëran sha'huitërinpoa'. "Ama topinan quëran ana'intocosohüë'. Natantacaso' ya'huërin. Cato' piyapihuë nipon, cara piyapihuë nipon, inachachin sha'huitohuachinpoa', naporu huarë' ana'intacaso' ya'huërin," topi. Napoaton pa'pato, ina pochin natantarahuë no'tëquën nitota'huaso marë'. ² I'hua

ni'conpatênquëmara, pënënanquëma'. "Co oshanëma' naniantohuatamahuë', a'na huë'pato, no'tëquën ana'intaranquëma huachi," itëranquëma'. Iporaso' co inatohua' ya'huëpirahuë', inachachin pënëantaranquëma'. Co i'hua oshahuaninsoachin yonquirahuë'. Ya'ip-inquëma' pënënanranquëma'. ³ "Chiniquën nanantëran-so' a'notocoi nitochii," itopiramacohuë'. Pa'pato, no'tëquën ana'intoquatênquëma', nitotarama'.

"Quisocristori a'parin ni'ton, chiniquën nanantërin," tosarama'. Quisocristo co topinan quëran nontërin-poahuë'. Chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparín.

⁴ Isoro'paquë nipon, co aquëtë' chinirinhuë'.

Corosëquë patanantopi. Chiminaponahuë', Tata Yosëri chiniquën nanantaton, ananpitaantarín. Quiyanta' Quisocristo pochin cancantatoi, co quiyaora chinirai-huë'. Ina acoríncoi ni'ton, Yosë achinicananincoi no'tëquën pënëna'huainquëmaso marë'.

⁵ Canpitaso nipirinhuë' nitantiaco'. Canpitaora yonquinëma quëran yonquico'. A'naquëma' co cancanëma quëran huarë' imashatëramahuë' nimara. Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Quisocristo ya'coancantërinquëma'. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? A'naquëmaso nipirinhuë' co tëhuëncachin imamaranquëmahuë'.

⁶ Tëhuëncachin imapatama', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', tënahuë. Ina quëran canpitan-ta' inachachin yonquiarama'. "Tëhuëncachin Quisocristori acorín pënënaninpoaso marë'," tosarama'.

⁷ Canpita marë' Yosë nontarai. "Catahuaquë' noy-asáchin niina'," itërai. Co a'napita noya nicainacoiso marë naporaihuë'. Canpita noya noya imacamaso

marë naporai. A'napita co noyahuë' yonquiarapipirina-coihuë', co ina yonquiraihuë'. ⁸ No'tën nanan natëcama-so marë' catahuarainquëma'. Co nohuantërai huë' nisha a'chinta'huainquëmaso'. ⁹ Co chiniquën nanantona'pi pochin nipiraihuë', co ina marë' sëtërai huë'. Noya imapatama', nóya cancantarai. Ipora huanta' Yosë nontarai. "Catahuaquë', Sinioro, noya noya cancanchina'," itërai. ¹⁰ Napoaton co inaquë ya'huapora huë', ninshitaranquëma' pënëna'huainquëmaso marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantohuatama', canconpato, co ana'inta'huainquëmaso' ya'huapona huë'. Sinioro chachin chiniquën nanan quëtërinco catahua'huainquëmaso marë'. Co anishacancanta'huainquëmaso marë' napotaranquëmahuë'. Noya noya imacamaso marë' napotaranquëma'.

¹¹ Nani iyaro'sa' ninshitëranquëma'. Noya cancantoco', tënahuë. Ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaco'. Pënënanquëmaso' noya natëtoma', niachinicananco'. Napopináchin yonquico'. Noya nini'toma', ya'huëco'. Inapohuatama', Yosë catahuarainquëma'. Inasáchin nosoroatonpoa', catahuarinpoa' sano cancantacaso marë'. ¹² Noya ninosoroatoma', imaramasopita capini nisë'quëco'. ¹³ Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso', saludos a'patarinëncuëma'.

¹⁴ Inaora nohuanon, Sinioro Quisocristo catahuainquëma'. Tata Yosë nosoro'inquëma'. Ispirito Santo chachin nani tahuëri noya ayonquiuinquëma'. Nani huachi.

Paono

Gálatas

Carasiaquë imapisopita quirica a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Co piyapi'sa' inahuara nohuanton a'parinacohuë' a'china'huaso marë'. Co inapita acorinacohuë'. Tata Yosë chachin acorinco. Ina nohuanton, Quisocristo nantantarin huachi. Nani nantantohuachina, ina chachin nanan quëtërinco a'china'huaso marë'. 2 Ya'ipicoi isëquë imaraisopitaro'coi chachin nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Carasia parti ya'huëramasopita imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. 3 Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. 4 Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocristo chimin. Inaora nohuanton, ya'huëretërinpoa'. Notohuaro' piyapi'sa' co noyahuë' yonquipi. Ama inapita pochin cancantacaso marëhuë' chiminatón, anoyacancantërinpoa'. Tata Yosë nohuanton, nichaërinpoa'. 5 "¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!" itahua'. Ama onporonta' ina nantantahuasohuë'. Amen.

Quisocristoíchin imacaso' ya'huërinso'

6 Yosë ayonquirinquëma' imacamaso marë'. Quisocristo inaora nohuanton nosoroatëinquëma', catahuarinquëma' ni'ton, imarama'. Imapiramahuë', a'naroáchin ina nantantatoma', nisha nanan yaimarama'. Ina yonquiato, pa'yanahuë. 7 Co a'na nanan, iyaro'sa', ya'huërinhuë' cha'ëcaso marë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Inasáchin yonquipiramahuë', a'napita huëcatona', nisha nanan a'chintarinëinquëma'. Napoaton nisha nisha yonquiarama'. Yanonpintërinëinquëma'. "Co Quisocristoráchin yonquicaso' ya'huërinhuë'," itërinëinquëma'. 8 Quiyanta' nisha nanan a'chinai naporini, Yosë ana'inchitoncoihuë'. Anquëni tëranta' nisha nanan a'chinin naporini, Yosëri ana'inchitonhuë'. "Quisocristoíchin nichaërinpoa'," itëranquëma'. 9 Iráca inachachin sha'huitërainquëma'. Iporaso' naquëranchin sha'huitantaranquëma'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," ta'toma', imarama'. Inso tëranta' nisha nanan a'chintohuachinquëma', Yosëri chiniquën ana'inchin, ténahuë. 10 Co piyapi'sa' noya nicainacoso marë' a'chinahuë'. Yosë noya nicainacoso marë' a'chinahuë. Piyapi'sa'

pa'yatinacoso marë' na'con na'con yonquirahuë naporini, co Quisocristo natëitohuë'.

Paono ya'nan imarinso'

11 No'tëquën iyaro'sa' sha'huitaranquëma'. Iráca quëran huarë' co piyapi yonquirinso' a'chintëranquëmahuë'. 12 Quisocristo chachin nanamën anitotërinco. Co a'na piyapi sha'huitërincohuë'. Co inson-ta' ina nanamën a'chintërincohuë'. Inaora chachin anitotërinco.

13 Iráca naporahuëso' nani natantërama'. Co'huara Quisocristo imashatërapohuë', cotio nanan imarahuë. Ina imato, Quisocristo imapisopita no'huirahuë. Chiniquën aparisitërahüë. Ata'huanta'huaso' yonquipi-rahüë'. 14 Cotioro'sa' napopiso' chiniquën imato, inasáchin yonquirahuë. Carë' napopináchin pi'ipitopiso' noya natëpirinahuë', caso' na'con na'con natërahüë. Nani ma'sha shimashonëhuëpita a'chinpiso' yanatëpirahuë'. 15 Yosë nosoroatonco, nohuantërinco hui'nin imaca'huaso marë'. Co'huara nasischátërapohuë', yonquirinco nanamën a'china'huaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinco ni'ton, hui'nin anohuitërinco nisha piyapi'sa' pënëna'huaso marë'. Ina marë' acohuachincora, co piyapi'sa' paaparahuë' a'chintinacoso marë'. 17 Ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpirinahuë', co inatohua' pa'nahuë' nonta'huaso marë'. Inapita'ton acopirinhuë', Yosë nani sha'huitërinco ni'ton, co inapita tëranta' natanconahuë'. Co hua'qui quëranhuë' Arapia parti paato, Quisocristo nanamën yonquiarahuë. Ina quëran Tamascoquë paantarahuë.

18 Cara pi'ipi quëran Quirosarinquë pa'nahuë Pitro nohuita'huaso marë'. Cato simana pochin pëinëinquë yacaparahuë. 19 Naporo' Santiaconta' nohuitërahüë. Quisocristo iin inaso'. Inapitasáchin nontërahüë. A'napita ca'tano'saso' co ni'nahuë'. 20 Yosë ni'sárinco, no'tëquën ninshitaranquëma'. Co nonpintaranquëmahuë'.

21 Ina quëran Siria parti pa'nahuë a'chinapo. Sirisia partinta' pa'nahuë. 22 Cotia parti ya'huëpisopitaso nipirinhuë' co nohuichatërarinacohuë'. Inatohua' na' Quisocristo imapisopita ya'huëpirinahuë', co nohuitërinacohuë'. 23 Topinan natantërinaco. "Iráca Paono aparisitërinpoa'. Yatëpapirinpoahuë', iporaso' inanta' imarin. Quisocristo nanamën a'chinarin huachi," topi, natantopi. 24 Ina natantahuatona', "¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, Paononta' imarin paya!" topi.

Quisoso ca'tano'sanënpitarë' ninontopiso'

2 Shonca catapini pi'ipi quëran naquëranchin Quirosarinquë paantarahuë. Pirnapi ca'taninco. Titonta' quëparai. ²Yosë ayonquirinco paca'huaso' ni'ton, pa'nahuë imapisopita nonta'huaso marë'. Ansiano'sarachin niyontonpachinara, sha'huitërahuë. "Caso' nisha piyapi'sa' a'chintohuato, Quisocristoíchin imacaiso' ya'huërin, tënahüë. Iráca pënëntërinso' imacaiso' co a'chintërahuë," itërahuë. "Co no'tëquën a'chinanhuë," itërinaco naporini, topinan quëran a'chinchitënuquëmahüë, tënahüë yonquiato. Ansiano'saso nipirihuë' "Noya a'chinan," itërinaco. ³Titonta' nisha piyapi nipirihuë', inatohua' quëparahuë. Co marca ya'huëtopirihuë', ansiano'sari noya ni'pi. "Marca niacotëquë'," co itopihuë'. ⁴A'naquën cotioro'saso nipirihuë', "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co Quisocristoráchin imapihuë'. Iráca pënëntërinson'ta' imapi. Yasha'huirapitonacoi, niyontonpiso pëiquë ya'conpi Quisocristo imatoi naporaisopita nicacaiso marë'. "Íráca pënëntërinson'ta' natëcaso' ya'huërin," ta'tona', yaanishacancantërinacoi nisha nisha natëca'huaiso marë'. ⁵Napotopirinaicoihuë', co pi'pian tëranta' nohuantëraihuë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," itërai. Canpitanta' no'tëquën yonquicamaso' nohuantërai. Napoaton nisha a'chintohuachinacoira, co manta' natëraihuë'. ⁶Ansiano hua'ano'saso' nipirihuë', co nisha sha'huitërinacohüë'. Chiniquën nanantopirinahuë', co tē'huatërahuë'. Napopináchin Yosë ni'ninpoa'. ⁷"No'tëquën a'chinan," itërinaco. Pitrori a'chintohuachina, Yosë nohuanton, na'a cotioro'sa' Quisocristo imasapi. Carinta' a'chintohuato, Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa', nisha nisha niponaraihuë', imasapi inahuantata'. Napoaton ansiano'santa' noya nontërinaco. "Yosëri Pitro acorin cotioro'sa' a'chintacaso marë'. Quëmaso nipirihuë' acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë'," itërinaco. ⁹Santiago, Pitro, Coansha, inapitaso' chini chiniquën nanantopi ni'ton, sha'huitërinacoi. "Yosë na'con catahuarinquën. Ina acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë'," ta'tona', sē'quërinaco. Pirnapinta' sē'quëpi. "Canpitaso' nisha piyapi'sa' a'chintoco'. Quiyaso nipirihuë' cotioro'sa' a'chintarai," itohuachinacoira, "Noyahua'," itërai. ¹⁰"Ama sa'ahuaro'sa' naniantocohüë'. Imapisopita a'chintoco' ma'sha quëta-caso'," itërinacoi. "Co'chi naniantaraihuë' paya. Nosororai quiyarinta'," itërahuë'.

Paonori Pitro pënëinso'

¹¹Ina quëran Pitro Antioquiaquë pa'pachina, Quisocristoíchin anoyacancantërinpoaso' nitotaponahuë', tē'huërin. Napoaton niyontonpiquë chachin pënënahüë. Ina sha'huichinquëma' nitotoco'. ¹²Inaquë nisha piyapi'sa' ya'huëpi. A'naquën Quisocristo imapi. Inapitaso' co cotio piyapihuë' ni'ton, ya'ipi cosharo' ca'pi. Cotioro'santa' inaquë ya'huëpisopita Quisoso

imapachinara, co huachi cosharo' a'popihuë'. Napopináchin coshatopi. Pitronta' inapitarë' coshata-ton, co ma'sha a'porinhuë'. Ina quëran a'napita cotioro'sa' Quirosarin quëran canquiipi. Santiago marinsopita inahuaso'. "Quiyanta' Quisocristo imarai," taponaraihuë', iráca pënëntopiso' yonquiato, ma'sha a'popi. Inapita huë'pachinara, Pitro co huachi nisha piyapi'sarë' coshatërinhuë'. Marca pa'yatopisopita tē'huataton, nisha coshatërin. ¹³Ya'huëhuano'santa' cotioro'sa' nipisopita Pitro nicatona', nisha coshatopi. Pirnapinta' Pitrorë chachin nisha coshatërin. Quisocristo nanamën nitotaponaraihuë', co no'tëquën imapihuë'. ¹⁴Ina ni'sahuato, ya'ipi piyapi ni'tërantapaiquë Pitro chiniquën pënënahüë. "Cotio piyapinquën niponahuë', Quisocristo imaton, iráca pënëntërinso' naniantëran. Nisha piyapi'sarë'quën coshataponahuë', iporaso' naquëranchin ma'sha a'poantar. Ina pochin nicaton, piyapi'sa' anishayonquiaran. 'Co Quisocristoíchin nicha'ërinpoahuë' nimara. Iráca pënëntërinson'ta' natëcaso' ya'huërin,' ta'tona', nonanarinënuquën. ¿Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochin yaatarantëran ti?

Quisocristo natëhuatëhua', Yosë nicha'ërinpoaso'

¹⁵Canpoaso' hua'huatërehüa quëran huarë' cotioro'sanpoa' ninëhua'. Co nisha piyapinpoahuë'. 'Co oshahuano'sanpoahuë', nitërehüa'. ¹⁶Napopirëhuahuë', Moisésë pënëntërinso' natëhuatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Quisocristoíchin imapatëhua', noya ni'sarinpoa'. Napoaton canpoanta' Quisocristo natërehüa' oshañpoa' inquitinpoaso marë'. Co inso tëranta' pënëntërinso' natërinso marë' Yosë'pa' pa'sarinhuë'. Quisocristoráchin nicha'ërinpoa'. ¹⁷'Quisocristo nicha'ësaripoa', ta'tëhua', imarihuarahuë', iráca pënëntërinso' imaantahuatëhua', ¿Quisocristo napoahuarë' aoshahuaninpoa' ti? Co onporonta' ina pochin yonquicaso' ya'huërinhuë'. ¹⁸Íráca pënëntërinso' nani naniantërehüa'. Naquëranchin ina yonquiantahuatëhua', co Yosë natëarihuahuë'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin. ¹⁹Íráca canta' pënëntërinso' imapirahuë', co nanitërahuë' no'tëquën natëca'huaso'. Co ina imato noya cancantërahuë'. Oshahuanato, chimipi pochin cancantërahuë. Napoaton iráca pënëntërinso' naniantërahuë Yosëíchin yonquica'huaso marë'. ²⁰Quisocristo corosëquë chiminin. Ina imato, canta' corosëquë chiminahuëso pochin ninahuë. Iráca yonquirahuëso' naniantërahuë. Napoaton co huachi oshahuanaca'huaso' ya'huërinhuë'. Iporaso' Quisocristoíchin yonquirahuë. Co huachi caora nohuanto ma'sha ninahuë'. Quisocristo ya'coancantërinco ni'ton, catahuarinco noya nica'huaso'. 'Nani tahuëri Yosë hui'nin chachin catahuarinco,' ta'to, noya cancantërahuë. Inaso' pa'pi nosororinco. Nosoroatonco, ya'huërenamëhuë chiminin. ²¹Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin chiminacaso marë'. Co ina naniantërahuë'. Inasáchin imarahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco huachi. Iráca pënëntërinso'

natèrhuaso marè' noya ni'ninpoa' naporini, topinan quèran Quisocristo chimiintonhuè', itèrahuè.

Iráca nanan naniantatèhua', nasha nananáchin imahua'

3 Co no'tèquèn iyaro'sa' yonquiramahuè'. ¿Inta' ahua'yantatènguèma', anishacancantèrinquèma'? tènahuè yonquiato. "Quisocristo corosèquè patanan-topi. Canpoa marè' chiminin," itèrainquèma'. A'nin-quèchin quènanèso pochachin sha'huitohuatènguè-mara, natanama'. "Ina pochin chiminatón, oshanènpoa' inquitèrinpoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'.² Isoíchin yanitotèrahuè. ¿Ma'ta' imarama' ni'ton Ispirito Santo ya'coancantèrinquèma'? Iráca pènèntèrinso' natèhuatama', ¿Ispirito Santo ya'coancantèrinquèma' ti? ¿Co'ta, Quisocristo nanamèn natanatoma' natèhuatama', ya'coancantèrinquèma'! "No'tèquèn nontèrinpoa'," ta'toma', natèrama'. Ina imapatama', Ispirito Santo ya'coancantatènguèma', na'con catahuarinquèma'.³ ¿Onpoatomata' iporaso' co huachi no'tèquèn yonquiramahuè'? Naquèranchin iráca pènèntopiso' yanatèantarama'. Ya'nan imapoma', co canpitaora nanitèramahuè' Yosè huèntonènguè ya'conacamaso'. Ispirito Santo aya'coninquèma'. Ipora huanta' co canpitaora nanitaramahuè' noya noya imacamaso'.

⁴ Imaramaso marè' Ispirito Santo na'con catahuapirin-quèmahuè'. Quisocristo naniantohuatama', topinan quèran catahuarinquèma'. Napoaponahuè', co Quisocristo naniantaramahuè', topirahuè'.

⁵ "Quisocristoíchin anoyacancantèrinco," topatama', Ispirito Santo ya'coancantèrinquèma'. Inapotohuachinquèma', achinicananinquèma'. Catahuarinquèma' ni'ton, nani ma'sha nanitaparama'. Co iráca pènèntèrinso' natèramaso marè' catahuarinquèmahuè'.

⁶ Isonta' yonquico': iráca Apraan Yosè natèrin. "No'tèquèn nontèrinco. Sacai' nininsonta' nanitaparín," topachina, Yosèri noya ni'nin. ⁷ Iporaso' canpoanta': "Yosè no'tèquèn nontèrinpoa' ni'ton, imasarahuè," topatèhua', Apraan pochin cancantarihua'. Ina pochin cancantohuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'. Inanta' iyaro'sa' nitotoco'.⁸ Co cotioro'saráchin Yosèri nohuan-tèrinhuè'. Nisha piyapi'santa' imapachina', noya ni'sarin. Noya nicaton, co oshanèna marè' ana'intarinhuè'. Iráca iso noya nanan ninoton, Apraan itapon: "Nisha nisha piyapi'santa' quèma pochin cancantohuachina', na'con catahuaarahuè'," itèrin Yosèri. Quiricanèn quèran naporin. ⁹ Apraan Yosèri sha'huitèrinso' topinan natècharinso marè' Yosèri na'con catahuarin. Inapochachin canpoanta' Quisocristo nanamèn topinan natècharèhuaso marè' catahuarinpoa'.

¹⁰ Moisèsè iráca pènèntèrinso' yaimapatama', ana'intinquèmaso' ya'huèrin. Co ya'ipi natèramahuè' ni'ton, Yosè ana'intarinquèma'. Iráca quiricanèn quèran naporin: "Co ya'ipimiáchin natèhuatamacohuè', chiniquèn ana'intaranquèma'. Parisitopiquè a'paranquèma'," tènin. ¹¹ "Pènèntèrinso' natèto cha'èsarahuè," co ta'caso' ya'huèrinhuè'. Ina pochin cancantohuatèhua', co Yosè noya ni'sarinpoahuè'.

Quiricanèn quèran no'tèquèn sha'huitèrinpoa': "Cancanènpoa quèran huarè' natètohuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiatarihua'," tènin quiricanènquè. ¹² Cato' nanan ya'huèrin. Co cato chachin imacaso' ya'huèrinhuè'. Iráca pènèntèrinso' natèhuachina', inasáchin natècaso' ya'huèrin. Moisèsè sha'huitèrinpoa': "No'tèquèn natècaso' ya'huèrin. No'tèquèn natèhuatèhua', noya nanpimiatarihua'," tènin. Ina nanan imapatama', co Quisocristo nanamèn imaramahuè'.

¹³ Co nanitèrèhuahuè' no'tèquèn natècaso' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huèrin. Quisocristoso nipirinhuè' nicha'èrinpoa'. Canpoa' ya'huèrenamènpoa' chiminin. Ina, Yosèri ana'intèrin. Quiricanèn quèran naporin: "Piyapi pa'pi co noyahuè' nipachina, naraqùè achinpirahuatè', chiniquèn ana'intèrè'. Nani Yosèri a'porin," tènin quiricanènquè. Canpoaso' ana'intinpoaso' ya'huèpirinhuè', naraqùè chachin Quisocristo atanantohuachinara, oshanènpoa marè' parisitèrin. Inaquè parisitaton, nicha'èrinpoa'. ¹⁴ "Yosè no'tèquèn nontèrinco," tènin Apraan. Ina tèninsó marè' Yosèri noya ni'nin. Nisha piyapiro'sarinta' imacaiso marè' Quisocristo chiminin. Ina natèhuachinara, Yosèri noya ni'nin. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatèhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Iráca Yosè sha'huirinsó pochachin ya'coancantarinpoa'.

Yosè sha'huirinsó'

¹⁵ Ni'cochi iyaro'sa'. Iso pochin sha'huichinquèma' yonquicamaso marè'. Ma'sha mapatèra, quirica quètèrinènpó. Quètohuachinènpóra, hua'ani nininèn acorahuaton, hui'sharin. Ina quèran co insonta' nanitèrinhuè' canpiacaso'. Co aquètè' ninshitacaso' ya'huèrinhuè'. Naporahuaton, co tapicaso' ya'huèrinhuè'. Ya'nan ninshitèrinso'ráchin ya'huèmiatarin. ¹⁶ Inapochachin iráca Yosèri nontaton, Apraan sha'huitèrin: "Caora nohuanto, nóya catahuaranquèn. Quèma shiparionta' catahuarahuè' ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantacaso marè'," itèrin. A'naíchin shiin yonquiaton, naporin. Quisocristo ninoton, napotèrin. ¹⁷ Iráca Apraanè' anoyataton, itapon: "A'na tahuèri quèma shiparin ya'huèhuachin, ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantarin. Caora nohuanto, nicha'èsarahuè. No'tèquèn nontaranquèn. Co onporonta' naniantarahuè'," itèrin Yosèri. Ina quèran catapini pasa cara shonca pi'ipi na'huèhuachina, cotioro'sa' pènènin nani ma'sha natècaiso marè'. Pènènpirinhuè', Apraanè' iráca anoyatèrinso' co naniantèrinhuè'. Yosèri nani sha'huitohuachina, co onporonta' nonpininhuè'. ¹⁸ Iráca Yosèri sha'huitèrin. "Caora nohuanto, piyapi'sa' nicha'èsarahuè," itèrin. Iráca pènèntèrinso' natètè' cha'ècaso' ya'huèrin naporini, co inaora nohuanon Yosè nicha'èitonpoahuè'.

¹⁹ ¿Ma'marèta' nipachin pènèntèrinso' nanan ya'huèrin? Co topinan quèran cotioro'sa' pènèninhuè'. Oshahuanèhuaso' anitotinpoaso marè' pènènin. Quisocristo nasitaquè huarè' pènèntèrinsoachin ya'huèrin imacaiso'. Quisocristo nasitohuachina, iráca

Apraan sha'huitërinso chachin o'marin. Yosë pënënto-huachina, anquëniro'sa' a'paimarin Moisësë sha'huitacaso marë'. Ina quëran Moisësëri piyapi'sa' sha'huitërin. ²⁰ Nipirinhüë', Apraan nontohuachina, co anquëni a'paimarinhuë'. Co piyapi tëranta' a'parinhüë' sha'huitacaso marë'. Inaora chachin no'tëquën sha'huitërin.

Maistro pochin nininso'

²¹ Ina pochin ni'quëhuarë' Moisësë pënëntërin ni'ton, ¿Yosëri Apraan sha'huitërinso' tapirin ti? Co naporinhüë'. Pënëntërinso' noya noya nicaton, anoyacancantërinpoa' naporini, ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'itonpoahuë'. ²² Nipirinhüë', co insonta' nanitërinhuë' no'tëquën natëcaso'. Ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin, tënin Yosë quiricanën quëran. Napoaton Quisocristoráchin nanitaparin anoyacancantinpoaso'. Inasáchin imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

²³ Co'huara Quisocristo imacaso' tahuëri naniyatërasohuë' Moisësë pënëntërinso' hua'anëntatë pochin nitërinpoa' ama aquëtë' oshahuanacaso marëhuë'. Oncorapirinpoaso pochin nitërinpoa'. Quisocristo nasitaquë huarë' pënëntërinsoachin ya'huërin ama Yosë naniantacaso marëhuë'. ²⁴ Ni'cochi. Hua'huaro'sa' co yonquipihuë' ni'ton, na'con pënënacaso' ya'huërin. Inapochachin iráca Moisësë na'con pënëninpoa'. Maistro pochin pënëninpoa' oshahuanëhuaso' ayonquiinpoaso marë'. Co pënëntërinso' natëcaso' nanitërehuahuë' ni'ton, Quisocristo huachi yonquiarëhua'. Ina imapatëhua', anoyacancantarinpoa'. ²⁵ Iporaso' nani Quisocristo o'marin ni'ton, co huachi maistro pochin nininso' nohuantarihuahuë'.

²⁶ Iporaso' Quisocristo imapatëhua', hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'. ²⁷ Ya'ipinpoa' Quisocristo natëhuatëhua', huëntonënguë chachin aya'coninpoa'. Ya'conpatëhuara, "Quisocristoíchin imasarahüë huachi," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Nasha a'morëso pochin ninëhua' ni'ton, Quisocristo pochin yonquiarëhua'. ²⁸ Yosëso' co nisha nisha yonquirinpoahuë'. A'naquënpoa' cotio piyapinpoa', a'naquëonta' nisha piyapi'sa'. A'naquëonta' patrono'sa', a'naquënsó' piyapinënpita. A'naquën sanapi'sa', a'naquënpoa' quëmapinpoa' nipirëhuahuë', ya'ipinpoa' Quisocristo imapatëhua', a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.

²⁹ Quisocristo imapatëhua', Apraan shinpitanpoa' ninëhua' canpoanta'. Apraan sha'huitërinso pochachin na'con catahuarinpoa'.

4 Ni'cochi. Ma'huan chiminpachina, ya'ipi ma'shanënpita, coriqui, inapita ayananpirin. Hui'nin mashotohuachina, inari ya'huërëterin. Hua'huataponso nipirinhüë', co a'naroáchin maninhüë'. Inaora ma'shanënpita nipirinhüë', piyapinën pochin nicaton, co a'naroáchin hua'anëntërinhuë'. ² Hui'napitaquë huarë' a'napitari a'pairin. Hua'huasha ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Ina quëran hui'napitohuachina, ya'ipi hua'anëntarin. Pa'pin sha'huirinso tahuëri chachin nanihuachin, hua'anëntarin. ³ Inapochachin canpoan-

ta' co'huara Quisocristo nanamën nitochatërarihuahuë', hua'huaro'sa pochin yonquirëhua'. Nani ma'sha natëtacaso' yonquiconëhua'. Ma'sha a'pocaso', ma'sha nicacaso', inapita sha'huitërinënpoa'. Inasáchin yonquipirëhuahuë'. ⁴ Ina quëran tahuërinën nanihuachina, Yosëri hui'nin a'paimarin. Sanapi quëran nasitaton, piyapi chachin ninin. Cotio quëmapi ni'ton, iráca pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin. ⁵ Iráca pënëntërinso' natëtoi, piyapinën pochin nipiraihuë', Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' o'marin. Ina imarëhua' ni'ton, iporaso' hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'. ⁶ Hui'nin pochachin nicatonpoa', Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ina quëran Yosë nontohu-atëhua', Ispirito Santo nohuanton, "Tata" itërehua'. ⁷ Napoaton co huachi pënëntërinso' hua'anëntërinpoahuë'. Hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa' ni'ton, na'con catahuarinpoa'. Inaora nohuanton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotarinpooa'.

Iráca pënëntopiso' co natëcaso' ya'huërinhuë'

⁸ Iráca co Yosë nohuitëramahuë'. Nisha nisha ma'sha, mamanshi, inapita tē'huatatomá', mosharama', co inapita yonquicasohuë' nipirinhüë'. ⁹ Iporaso' Yosë nohuitërama'. Inanta' hui'ninpita pochin nicatënguëma', noya nohuitërinquëma'. Nani nicha'ëpirin-quëmahüë', ¿ma'marëcha naquëranchin iráca pënëntërinso', a'napita piyapi'sa' natëtopiso', inapita natëtomá', tē'huachinachin cancantantarama'? tēnahuë. Inapita natëapomarahüë', co ina marë' noyápiachin cancantëramahuë'. ¹⁰ Cotioro'sa pochin sahuato tahuëri chinotërama', yoquia'huarai tahuëri'santa', chinotantarama'. Nani pi'ipi nisha nisha niyontopiso tahuëri'sa' na'huërama'. "Ina marë' Yosë noya ni'ninpoa'," topiramahuë', co ina marë' noya ni'ninquëmahüë'. ¹¹ No'tëquën iyaro'sa' a'chintopiran-quëmahüë', naniantërama' nimara, tēnahuë. "Topinan quëran a'chintërahüë nimara," ta'to sëtërahüë.

¹² Canta' iráca ya'ipi pënëntërinso' natëpirahuë', Quisocristo imaca'huaso marë' co huachi ina yonquiarahuë'. Ca pochin cancantatoma', canpitanta', iyaro'sa', "Co iráca pënëntërinso' nicha'ësarinpohuë'," ta'toma', Quisocristoíchin imaco huachi. Iráca nicapënguëma' pa'patëra, co no'huiramacohüë', noya nontëramaco. ¹³ Ya'nan a'chintapënguëma', caniorahuë. Canioto, hua'qui' yacapatënguëma', a'chintëranquëma'. Ina nitotërama'. ¹⁴ Chiniquën caniopirahuë', co nocanamacohüë'. Noya natanamaco. "Anquëni pochin Yosë nanamën a'chintërancoi," itëramaco. Quisocristo noninso pochachin natanamaco. ¹⁵ A'chintohuatënguëmara, pa'yatërama'. Na'con nosororamaco. Nanitërama' naporini, ya'pirama chachin quëchitomacohüë'. ¿Onpoatomata' iporaso nisha yonquirama'?

¹⁶ No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, ¿no'huiramaco ti?

¹⁷ Nisha a'china'piro'saso canpitataquë paatona' noyásha nontopirinënguëmahüë', co tēhuëinchachin yacatahuarinënguëmahüë'. Yaocoiarinënguëma' inapita pa'yatamaso marë'. "Ama Paono natëcosohuë'," itërinënguëma'. ¹⁸ Noyasha yonquiatona', a'chinpachi-

na', a'china'pi pa'yatacaso' ya'huërin. Nipirinhüë', co noyahuë' yonquiatona', a'chinpachina', co pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Canpitataquë ya'huasoco, nóya nontëramaco. Iporanta' co ya'huëpirahuë', noya yonquirapico, topirahuë'. ¹⁹ Na'con iyaro'sa' nosororanguëma'. Hui'nahuëpita pochachin ni'nanquëma'. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, chiniquën parisitërin. Inapochachin canta' na'con yonquiatënguëma', chiniquën parisitarëso pochin cancantërahuë. Canpitanta' Quisocristo pochachin cancantacamaso' na'con nohuantërahuë. Quisocristoráchin imapatama', osahuëran ina pochachin cancantarama'. Ina marë' na'con yonquiáranquëma'. ²⁰ Ma'cha inatohua' aco'incoya, topitërarahuë. ¡Inaquë ya'huërahuë naporini, niontërehua' noya noya niitonhuë! Aquë ya'huërama' ni'ton, "¿Ma'ta' onpochi anoyata'huaso' marë' nicaya?" ténahuë yonquiato.

Acara, Sara inapita pochin nipiso'

²¹ Natanco iyaro'sa' Moisésë pënëntërinso' yanatëramasopita. ¿Co ya'ipi Moisésë ninshitërinso' natanamahuë' ti? ²² Apraan cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' cosonanën hua'huin. A'naso' nipirinhüë' sa'in chachin hua'huin, ténin. ²³ Cosonanënso' a'napita sanapi'sa' pochin hua'huanin. Sa'in chachinso' nipirinhüë' Yosë nohuanton, hua'huanin. Co'huara hua'huayantëraponhuë', Yosëri itërin: "Ca nohuantonëhuëquë hua'huanaran," itërin. Yosëri catahuarin ni'ton, hua'huanin. ²⁴ Iso cato' sanapi'sa' yonquiatoma', nitotoco'. Cato' sanapi'sa' ya'huërin. Inapochachin cato' anoyatërinso' ya'huërin. A'naso' iráca pënëntërinso', itopi. A'naso' nipirinhüë', Quisocristo quëran anoyatërinpoaso'. Iráca pënëntërinso' cosona pochin ninin, Acara itopiso'. Iráca cotioro'sa' Arapia parti pa'topi. Ina parti pa'tasoi', Moisésë pënëntërin. Sinai motopiquë canconpachinara, pënëntërin nani ma'sha natëcaiso'. "Co no'tëquën natëhuatëhuahuë', Yosë ana'intarinpoa'," ta'tona', të'huatopi. Ipora huanta' cotioro'saso' Quirosarinquë ya'huatona', pënëntërinso' nanan imasapi. "Ana'into huachinpoa'," ta'tona', të'huarë'na' ya'huapi. ²⁶ Apraan sa'inso' nipirinhüë' co ina pochinhüë'. So'ini noya noya ni'nin. Co hua'anën pochin camairinhüë'. Inapochachin inápaquë nasha Quirosarin ya'huërin. Inatohua' co nisha nisha natëcaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo imapatëhua', Sara hua'huin pochin ninëhua'. ²⁷ Iráca Yosë quiricanënguë ninshitaton, naporin:

"Co hua'huana'pinquënhüë' niponahuë', nóya cancantëquë'.

Co hua'huanaton iquitaponahuë', capa cancantëquë'. A'na'ton so'yaton, hua'huanin.

Quëmaso' nipirinhüë', na'con na'con amiparinpita ya'huëtërinquën. Ina marë' capa cancantëquë'," itërin.

²⁸ Apraan hui'nin chachin Isaco itopiso'. Yosë nohuanton, ya'huëtërin. "No'tëquën Yosë nontërinco," topachina, ina nohuanton, Isaco nasitërin. Canpoanta' Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, huëntonënguë ya'conarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'.

²⁹ Apraan hui'ninpitaso' co noyahuë' nini'tona', ya'huëpi. Ispirito Santo nohuanton, Isaco nasitërin. Cosona' hua'huinso' nipirinhüë', apiraton Isaco aparisitërin. Inapochachin ipora huanta' iráca pënëntërinso' nanan imapisopita aparisitërinënpoa'.

³⁰ Cosona' hua'huinso' nipirinhüë', co ya'huëmiatërinhuë'. Ina'ton nasitaponahuë', Yosë co nohuantërinhuë' pa'pin ma'shanënpita hua'anëntacaso'. Apraan nontaton, itapon: "Isaco ya'ipi hua'anëntapon. Napoaton cosonaso', hua'huinë chachin a'paquë' pa'ina'," ténin.

³¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo nanamën imapatëhua', co pënëntërinso' nanan imacaso' ya'huërinhuë'. Yosëso' co patron pochin piyapitërinpoahuë'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'.

Quisocristo ocoirinpoaso'

5 Quisocristo nicha'ërinpoa' inasáchin yonquiatëhua' noya cancantacaso' marë'. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Napoaton amanaquëranchin iráca pënëntërinso' imahuasohuë'. Quisocristoráchin yonquia'ahua'.

² Ca Paonoco no'tëquën sha'huitëranquëma'. Marca niacotohuatama', co Quisocristoíchin yonquiamahuë'. Ina quëran co anoyacancantërinquëmahuë'. ³ Naquëranchin sha'huitantëranquëma'. Marca niacotohuatama', ya'ipi cotio pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin. ⁴ "No'tëquën natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topatama', co Quisocristo imaramahuë'. Yosë inaora nohuanton, nosoropirinquëmahuë', Quisocristo naniantohuatama', co huachi catahuarinquëmahuë'. ⁵ Nipirinhüë', ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa', tënëhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', tëhuëchachin noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina ninarëhua'.

⁶ Quisocristo imapatëhua', co marca yonquiarihuahuë'. A'naquënso' nani niacotopi. A'naquënso' nipirinhüë' co niacotopihuë'. Co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Cancanënpoa' quëran huarë' imacaso' ya'huërin. "Quisocristo catahuarinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'," ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa' quëran natëahua'. Ina natëhuatëhua', catahuarinpoa' nóya ninosorocaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁷ Canpitaso' noya imasapiramahuë', ¿inta nonpintatënguëma', nisha ayonquirinquëma'? ténahuë. ⁸ Co ina pochin Yosë a'chintërinpoahuë'. Huëntonënguë aya'coninpoa' ni'ton, cancanënpoaquë nontarinpoa'. No'tëquën yonquicaso' nohuantërin. ⁹ Ni'co' iyaro'sa'. Pan nipatëra, pi'pian ahuëpocatërinso' acotohuachinara, ya'ipi së'cotërin. Inapochachin pi'pian tëranta' nonpin nanan yonquihuatama', co hua'quiya quëranhuë' ya'ipinquëma' nitapicancanarama'. ¹⁰ Caso' nipirinhüë' natëranquëma'. No'tëquën yonquiamama', ténahuë. Siniro' catahuarinquëma' ama nisha nisha yonquicamaso' marëhuë'. Nipirinhüë', inso' tëranta' nisha a'chintohuachinquëma', Yosëri ana'intarin.

Chiníquën nanantopirionta', nonpintohuachinquëma', Yosëri ana'intarin.

¹¹ A'naquën nonpinapirinaco. —Paononta' quiya pochin a'chinin. "Marca niacotoco'. Co iráca pënëntërinso' natëhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarin-quëmahuë'," tënin Paononta', toconpi. Co napopirahuë', nonpinapirinaco. Ina pochin a'chinahuë naporini, co cotioro'sa' no'huiitonacohuë'. "Quisocristo corosëquë chiminin. Inasáchin imapatëhua', anoyacancantarinpoa'," itërahüeso marë' ipora huanta' aparisitarinaco. ¹² Marca niacotacaiso' na'con na'con yonquipi ni'quëhuarë', ya'ipi niyashitëtochinapi naporini, noya noya niitonahuë'.

¹³ Ina pochin, iyaro'sa', nontaranquëma'. Canpitaso' Quisocristo nohuantërinquëma'. Nicha'ërinquëma' ama huachi të'huarë'quëma' ya'huëcamaso marëhuë'. Co huachi ya'ipi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huëpirinhuë', co Yosë nohuantërinhuë' oshahuanacamaso'. Quisocristo imapatama', co noyahuë' yonquiramaso' naniantacaso' ya'huërin. Ninosoroatoma', nicatahuaco' noya cancantacamaso marë'. A'napita na'con na'con yonquico'. ¹⁴ Iráca Yosë pënëntohuachina, ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," tënin. ¹⁵ Nino'huihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Tanan ni'niro'sa' niquëtëpiso pochin cancantarama'. Nipinocasonta' co noyahuë'. Ina pochin nipatama', ni'cona ya'ipinquëma' nitapicancantama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹⁶ Ispirito Santo natëco' catahuainquëma', tënahüë. Ina catahuahuachinquëma', co noyahuë' yonquiramaso' naniantarama'. Inapita naniantatoma', nóya nisarama'. ¹⁷ Ispirito Santo noyasáchin ayonquiinpoaso' nohuantopirinhuë', ipora huanta' co noyahuë' yonquirëhua'. Ispirito Santoso nipirinhuë' pënëninpoa' ama ina pochin cancantacaso marëhuë'. Co noyahuë' yonquihuatëhua', co nanitërehuahuë' Ispirito Santo natëcaso'. Cato' cancán pochin ya'huëtërinpoa'. Itohuara capini nipatëtatë pochin nipi. Noya cancantacaso' nohuantopirëhuahuë', canpoara co nanitërehuahuë' noya nicacaso'. ¹⁸ Cancanënpoaquë Ispirito Santo nontërinpoa' ma'sona noya nicacaso'. Ina natëhuatëhua', co huachi iráca pënëntërinso' camairinpoahuë'. Ispirito Santo nohuantërinso chachin yonquiarhua'.

¹⁹ Piyapi'sa' inahuara co nanitopihuë' Yosëichin yonquicaiso'. Co noyahuë' yonquipisopita nitotërehua'. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Yamonshihuanpi, taparo' nonpi, sanapi së'huachinachin cancantopi. ²⁰ Co noyahuë' yonquihuachinara, mamanshi moshapi, pënotopi, co nanan anoyatopihuë', co napopianachin yonquipihuë'. A'pitatona', a'naroáchin no'huitopi, nipinopi. A'na huënton a'na huënton co noyahuë' ninicatona' ya'huëpi. Nisha nisha yonquiatona', ya'huëpi. ²¹ Co noyahuë' yonquihuachinara, a'napita ma'shanënpita noyapatona', no'huipi. No'pipi, pitaro'saquë ca'miatopi, o'omiatopi, a'naratipita nipi.

Iráca pënënanquëma'. Iporanta' pënëantaranquëma'. Inapohuatama', co Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. Ina pochin nipisopita co Yosë'pa' pantarapihuë'.

²² Nipirinhuë', Ispirito Santo natëhuatëhua', catahuarinpoa' ninosorocaso'. Catahuahuachinpoa', Yosë nohuatëhua', capa cancantarihua'. "Yosë noya ni'sarinco," ta'tëhua', sano cancantarihua' ni'ton, noya ninicatëhua' ya'huarhua'. Piyapi'sa' no'huipirinpoahuënta', co yano'huirihuahuë'. Ma'sha onpohuatëhuanta', ahuantarihua'. Nosoroatëhua', nóya nontarihua'. Ispirito Santo catahuahuachinpoa', noya nicarihua'. No'tëquën nontarihua'; co pi'pisha tëranta' nonpintarihuahuë'. ²³ Ispirito Santo natëhuatëhua': "Caso' noya noyaco," co tëcarihuahuë'. Sano piyapi nicarihua'. Co noyahuë' nicacaso' yonquipirëhuahuë', ina catahuarinpoa' naniantacaso'. Inapohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Co pënëninpoaso' ya'huaponhuë'. ²⁴ Quisocristo corosëquë chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Napoaton canpoanta' ina imapatëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita corosëquë patanantatë pochin nitatëhua', naniantacaso' ya'huërin. Co huachi nohuantarihuahuë' sopai pochin cancantacaso'. ²⁵ Ispirito Santo ya'coancantatonpoa', catahuarinpoa' noya nicacaso' ni'quëhuarë', ma'sona tëranta' sha'huitohuachinpoa', noya natëahua'.

²⁶ Ama noya ninëhuaso marë' a'napita noca huansohuë'. Ninocanpatëhua', a'naroáchin nino'huarhua'. Itohuara capini ninoyapatëhua', nino'huarhua'. Ama ina pochin cancantahuasohuë'.

Nicatahuacaso' ya'huërinso'

6 Ispirito Santo natëtoma' noya cancantohuatama', a'napitanta' catahuaco' ina pochin cananchina'. A'naso' co noyahuë' nipachin, ama no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënënatoma', catahuaco' co noyahuë' yonquirinsopita nanianchin. Ni'cona canpitanta' sopai minsëchinquëma'. ² Ya'ipinpoa' a'na tahuëri ma'sha onporëhua'. A'na tahuërinta' sopai yanonpintërinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Napoaton nicatahuahua' noya yonquicaso marë'. Panca pë'pëto nicatahuarëso pochin catahuahua'. Inapohuatëhua', Quisocristo natëarhua'. "Ninosoroco," itërinpoa'.

³ "Caso' noya piyapico," topatan, quëmaora ninonpintaran, co no'tëquën yonquiranhuë'. Co insonta' Yosë pochachin cancantërinhuë'. Co Yosë catahuarinpoahuë' naporini, co manta' noya niitërihuahuë'.

⁴ Ama a'napita napopiso' nicatoma', nitantiacosohuë'. Quëmaora naporanso yonquiaton, nitantiaquë'. Noya cancantohuatan, Yosë noya ni'sarinquën. Ina quëran "Yosë noya ni'sarinco," ta'ton, capa cancantaran.

⁵ A'naya a'nayanpoa' Yosë acorinpoa' ma'sona nicacaso'. Canpoara pë'pëtonënpoa' quëparëso pochin ni'ahua'. A'na tahuëri sacai' nipirinhuë' ahuantatëhua', imamiatahua'.

⁶ A'naquën paatona', nani tahuëri Yosë nanamën a'chinápi. A'chintohuachinquëma', ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohuë'.

⁷ Ni'cona sopai nonpintochinquëma'. Co Yosë tēhua-caso' ya'huërinhuë'. Co insoari tēranta' nanitërinhuë' Yosë nonpintacaso'. No'tëquën yonquico'. Ma'sha sha'patëra, inachachin nitërin. Co nisha nitërinhuë'.
⁸ Inapochachin co noyahuë' yonquirápatëhua', co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Nipirinhüë', Ispirito Santo natëhuatëhua', nani tahuëri catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran Yosë'pa' noya nanpicontarigua'.⁹ Ama Yosë nani-antatëhuahuë', noya niahua'. Noya nicacaso' ama ami-ahuasohuë'. Chiniquën cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' tahuëri nanihuachin, acanaarinpoa'.¹⁰ Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'. Nani-tohuatëhua', catahuahua'. Quisocriso imarëhuasopita capini na'con na'con nicatahuahua'.

Piquëran huarë' pënëntërinso'

¹¹ Ca Paonoco apira pi'pian tēranta' caora imirahuë quëran ninshitaranquëma'. Panca ninshiquë ninshitaranquëma'.¹² A'naquën ipora huanta' marca yaacotarinenquëma'. A'napita cotioro'sari noya nicacaiso marë' inapopi. "Quisocriso corosëquë chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Inasáchin nicha'ërinpoa', topatëhua', cotio hua'ano'sa' aparisitarinenpoa'," topi. Ama inapitari no'huicaiso marëhuë' napopi.¹³ Co in-

apita tēranta' ya'ipi pënëntërinso' natëpirinahuë', marca yaacotarinenquëma'. Niacotohuatama', pa'yatapi. "Ni'co'. Nisha piyapi'santa' natëtënenpoa', marca nia-cotopi," tosapi.¹⁴ Caso nipirinhüë' piyapi'sa' pa'ya-ta'huaso' co yonquirahuë'. Quisocriso chiminin-soáchin yonquirahuë. Corosëquë chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Ni'ton, inaro'co chiminahuëso pochin co ma'sha isoro'paquë ya'huërinso' yonquirahuë'. Naporahuaton, isoro'paráchin pa'yatopisopita co huachi noya ni'ninacohuë'.¹⁵ Marcaso' co onpopinchin yon-quicaso' ya'huërinhuë'. Co ina marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocriso imapatëhua', nasha cancan quëtërinpoa'. Ina marë' tēhuëncinso' noya ni'ninpoa'.¹⁶ Nani no'tëquën a'chintëranquëma'. Ina imapatama', Yosë piyapinën chachin nisarama'. Yosë nosoroatën-quëma', noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma', tēnahuë.

¹⁷ Quisocriso no'tëquën natërahuë ni'ton, ahuërina-co. Ipora huanta pë'sharinaco ni'ton, cariro'sa' ya'huëarin. Napoaton ama insonta' aquëtë huarë' asëchincosohuë' tēnahuë.

¹⁸ Ya'ipinquëma', iyaro'sa', yonquiáranquëma'. Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso catahuainquëma'. Amen. Nani huachi.
Paono

Efesios

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyan-quëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'chi-na'huaso marë'. Canpitanta' Quisocristo noya imarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ipiquoë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. ²Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Iráca quëran huarë' Tata Yosë yonquirinpoaso'

³Ma noyacha Tata Yosëso paya. Sinioro Quisocristo pa'pin inaso'. Inápa quëran noya noya yonquirinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, na'con catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Ina quëran nani tahuëri catahuarinpoa' nohuantërinso chachin nicacaso'. Co inápaquë ya'huëyatërihuarahuë', inatohua' ya'huëarëhuaso pochin Yosë nohuitërehua'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën Sinioro," itahua'. ⁴Co'huara isoro'pa' ya'huëyatërasohuë', yonquiatonpoa', huayoninpoa' nóya cancantacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë nóya ni'ninpoa'. ⁵Iráca quëran huarë' nosoroatonpoa', acorinpoa' huëntonënnquë ya'conacaso'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'. Inaora nohuanton, noya yonquirinpoa'. ⁶Hui'nin na'con nosororin. Ina imapatëhua', canpoanta' na'con nosoroarinpoa'. Ina yonquiatëhua', "Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, inaora nohuanton, nosororinpoa' paya," tosarëhua'. ⁷Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa'. Huënainën pa'nin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororinpoa'. ⁸Nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Yonquinën chachin anitotërinpoa'. ⁹Inaora nohuanton, nóya yonquirinpoa'. Co canpoara nitotopirëhuahuë', yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. Iráca quëran huarë' yonquirin Quisocristo a'paimacaso'. ¹⁰Ina tahuërinën nanihuachin, Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Isoro'paquë ya'huërinso'pita, inápaquë ya'huërinso'pita inapita hua'anëntarin. A'na huëntoinchin pochin acoarin. Ina Yosë na'con nohuantërin.

¹¹Inaora nohuanton, acorinpoa' piyapinënpita nicacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', hui'nin pochin ni'sarinpoa'. Napoaton a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya acoarinpoa'. Iráca chachin yonquirinpoa' ni'ton, huën-

tonënnquë aya'coninpoa'. ¹²Quiya'ton imarai. "Quisocristo nicha'ësarínpoa'," ta'toi imarai. Noya imapatoi, a'napitanta' nicatonacoi, Yosë yonquiapi inahuanta': "Ma noyacha Tata Yosëso paya," tosapi. Ina ta'caiso marë' acorincoi. ¹³Canpitanta' Yosë nanamën natanama'. "Quisocristo anoyacancantohuachinquëma', nicha'ësarínquëma'," itërainquëma'. Natanpata-mara: "No'tën nanan inaso'," ta'toma', natërama'. Quisocristo imapatama', hui'nin pochin Yosë ni'ninquëma'. Napoaton Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Sichoquë marca acopiso pochin aya'coancantërinquëma' huëntonënnquë aya'coninquëmaso' nitotacaso marë'. Iráca sha'huirínso chachin napotërinquëma'. ¹⁴Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantomiatërinpoa'. Ina'ton quëtërinpoa' ni'ton: "Tëhuëchachin a'na tahuëri Yosë'pa' quëpantarinpoa'," tënëhua'. Nani Yosë nicha'ërinpoa' ni'ton, o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, ya'huërin'pa' quëpantarinpoa'. Inaquë noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua': "Ma noyacha Tata Yosëso yonquirinpoa' paya," tënëhua'.

Inapita marë' Paonori Yosë nontërinso'

¹⁵"Quisocristo anoyacancantërinpoa'," ta'toma', inasáchin imarama'. Ina imatoma', ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroarama', natantërahuë. Ina natantato, nóya cancantërahuë. ¹⁶Na'con canpita marë' Yosë nontërahuë. "Noya imarinënnquën ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,'" itërahuë, Yosë nontato. ¹⁷Tata Yosëso' noya noya ninin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. Quisocristo isoro'paquë o'maton, Yosë anohuitërinpoa'. Ina yonquiato, canpita marë' Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Sinioro no'tëquën yonqui'ina'. Noya noya nohuichinënnquën. Noya nohuito-huachinënnquën, quëma yonquiranso chachin nitotapi. ¹⁸Ya'ipi nanamën Sinioro noyá anitotëquë'. Quëma huëntonënnquë chachin aya'conancoi noya cancanta'huaiso marë'. Catahuaquë' ina yonquiatona', noya cancanchina'. A'na tahuëri ya'huëranquë chachin noya noya ya'huëcontarai. Ina na'con yonqui'ina'. ¹⁹Quëmaso' ya'ipi nanitapanan. Natërainquën ni'ton, nani tahuëri catahuarancoi. Chini chiníquën nanantaton, nicha'ërancoi. Catahuaco' ina yonquiatoi, chiníquën cancanhii. ²⁰Iráca chiníquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantaran. Inápaquë quëpantarahuaton, inchinan quëran ahuënsëran ni'ton, chini chiníquën nanantarin," itërahuë, Yosë nontato. ²¹Isoro'paquë nisha nisha hua'ano'sa', chirinchiro'sa', copirnoros'a', inapita

chiniquèn nanantopi. Inapaquènta' chiniquèn nanantopisopita ya'huèpi. Quisocrisoso nipirinhuè', inapita quèran chini chiniquèn nanantèrin. Co incari tèranta' nanitèrinhuè' ina minsècaso'. Co onporonta' a'napitari ina minsèapihuè'. ²²Yosèri chachin Quisocrisoso nanan quètèrin ya'ipi ya'huèinsopita hua'anèntacaso marè'. Naporahuaton, ya'ipi imarèhuasopita catahuainpoaso marè' acorin. Na'aquènpoa' nipirèhuahuè', a'na huèntoínchin pochin ninèhua'. Inaso' motènpoa pochin nicator, ya'ipiya hua'anèntarinpoa'. ²³Inaora nonèn pochin ni'ninpoa'. Napoaton na'con yonquirinpoa'. Nani ya'coancantèrinpoa' noya noya imacaso marè'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', ya'ipi cancanènpoa quèran ina yonquiarihua'. Ina marè' nininpoa'. Inaso' ya'ipiya hua'anèntarin.

Inaora nohuanton nicha'èrinpoaso'

2 Iráca canpitaso' co noyahuè' nicatora', oshahua-nama'. Co Yosè nohuitatomahuè', chimipi pochin cancantèrama'. ²Co'huara Quisocrisoso imashatèrapomahuè', sopai hua'an natètoma', co noyahuè' ninama'. Inaso' ihuan ya'huèrinquè ya'huaton, ya'ipi sopairo'sa' hua'anèntarin. Co quènan-pirèhuahuè', isoro'paquè sacatárin minsèinpoaso marè'. Yonquinèmaquè camairinquèma' ni'ton, co Yosè natèramahuè'. ³Iráca ya'ipinpoa' co Yosè natèrèhuahuè'. Co noyahuè' yonquiatèhua', co noyahuè' ninèhua'. Canpoara nohuantèrèhuasoráchin ninèhua'. Yano'huitohuatèhuara, no'huitèrèhua'. Yano'pihuatèhuara, no'pirèhua'. Yaahuètohuatèhuara, ahuètèrèhua'. Ina marè' ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huèrin. ⁴Yosèso nipirinhuè' na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', yanicha'èrinpoa'. ⁵Oshahuanèhua' ni'ton, chimipi pochin ni'pirinpoahuè', oshanènpoa' inquitèrinpoa'. Iporaso huachi Quisocrisoso imarèhua' ni'ton, nanopiantarinso pochin Yosè ni'ninpoa'. Anoyacancantèrinpoa' noya noya cancantacaso marè'. Nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'èrinpoa'. ⁶Iráca Quisocrisoso pa'pitopirinahuè', Yosèri anan-pitaantarahuaton, inápaquè quèpantarin. Canpoanta' imarèhua' ni'ton, inarè'quènpoa' nanopiantarèhuaso pochin anoyacancantèrinpoa'. Quisocrisoso ya'coancantèrinpoa' ni'ton, ipora chachin inápaquè ya'huarèhuaso pochin Yosè ni'ninpoa'. ⁷Yosè inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Quisocrisoso imapatèhua', noya catahuarinpoa'. A'na tahuèri a'napitanta' nicatorènpoa', Yosè chinotapi: "Ma noyacha Yosèri nosororin paya," tosapi. ⁸Nosoroatonpoa', inaora nohuanton nicha'èrinpoa'. "Quisocrisosoíchin anoyacancantèrinpoa'," topatèhua', oshanènpoa' inquitatonpoa', nicha'èrinpoa'. Co canpoara nanitèrèhuahuè' Yosè imacaso'. Ina catahuarinpoa' cancanènpoa quèran natècaso'. ⁹Co canpoara nanitèrèhuahuè' cha'ècaso'. Napoaton co nocantacaso' ya'huèrinhuè'. "Caso' noyaco ni'to, Yosè'pa' pa'sarahuè'," co ta'caso' ya'huèrinhuè'. ¹⁰Yosè anoyacancantèrinpoa'. Anoyacancantahuatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marè'. Quisocrisoso catahuahuachinpoa', noya nisarèhua'. Iráca quèran

huarè' yonquirinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marè' nicha'èrinpoa'.

Quisocrisoso nanan anoyatèrinpoaso'

¹¹Isonta' iyaro'sa' yonquico'. Iráca co pi'pian tèranta' Yosè nohuitèramahuè'. Canpitaso' nisha piyapi'sanquèma' ni'ton, cotoro'sa' nocaninènquèma'. "Quiyaso' Yosè piyapinènpitacoi. Canpitaso' co marca tèranta' nonèmaquè niacotèramahuè'," itèrinènquèma'. ¹²Tèhuèchachin co'huara imashatèrapomahuè', co Quisocrisoso nohuitèramahuè'. Iráca Yosèri isairro'sa' huayonin piyapinènpita nicacaso' ni'ton, "Nicha'èssaranquèma'," itèrin. Co inapita pochin ni'nin-quèmahuè'. Shimashonènapitarè' anoyatèrinso' sha'huitopirinhuè', co nitotèramahuè'. Topinan quèran ya'huèrama'. Co Yosè'pa' pacamaso' ninaramahuè'. Co pi'pian tèranta' Yosè nohuitèramahuè'. ¹³Co Yosè nohuitatomarahuè', áquè pochin nisapiramahuè'. Iporaso' Quisocrisoso imatoma', nohuitèrama huachi. Oshahànèma marè' huènnainèn pa'nin ni'ton, Yosè anohuitèrinquèma'. Ya'caritèramaso pochin ninama'. ¹⁴Quisocrisoso chiminin ni'ton, nanan anoyatèrinpoa'. Iráca cotoro'sacoi co noyahuè' ni'nainquèma'. Nisha piyapinquèma' ni'ton, inimicoro'sa pochin ni'pirainquèmahuè'. Inaso' chiminatón, paira pochin ya'copirinpoaso' nani chi'huincarín. Iporaso' ya'ipinpoa' Quisocrisoso imarèhuasopita a'na huèntoínchin ninèhua'. ¹⁵Quisocrisoso nasha nanan quètèrinpoa'. Co huachi iráca pènèntèrinso' yonquicaso' ya'huèrinhuè'. Ya'ipinpoa' Quisocrisoso imapatèhua', nasha huèntonquè aya'coninpoa'. Quisocrisoso huèntonènquè ya'conatèhua', co huachi nisha chinotèrèhuahuè'. Nisha nisha piyapinpoa' nirihiuarahuè', noya ni-ni'tèhua' ya'huèrèhua'. ¹⁶Naporahuaton, co huachi Yosè inimicotèrèhuahuè'. Quisocrisoso corosèquè chiminatón, nanan anoyatèrinpoa'. Cato' huènton pochin nipirèhuahuè', Quisocrisoso imapatèhua', noya nini-catèhua' ya'huèrèhua'. A'na huèntoíchin ninèhua'. ¹⁷Quisocrisoso isoro'paquè o'maton, noya nanan sha'huitèrinpoa'. "Ya'ipinquèma' nicha'èssaranquèma'," itèrinpoa'. Canpitaso' co pi'pisha tèranta' Yosè nohuitatomarahuè', áquè pochin nipiramahuè', nanan anoyatèrinquèma'. Cotoro'sacointa' ya'carisha pochin ninaiso' nanan anoyatèrincoi. ¹⁸Quisocrisoso chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitèrèhua' Tata Yosè nontacaso'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ina nontohuatèhuara, noya nataninpoa'. ¹⁹Napoaton iporaso' iyaro'sa', Yosè nohuitèrama'. Co Yosè'pa' pa'shatèrapomarahuè', nani huèntonènquè aya'coninquèma'. Ya'huèhuano'sa pochin nisarama'. Co huachi nisharo'sa pochin ni'ninquèmahuè'. Ya'ipinpoa' Quisocrisoso imarèhuasopita hui'ninpita pochachin nóya ni'ninpoa'. ²⁰Ya'ipi imarèhuasopita ina naponpoa chachin a'na pèi pochin ninèhua', na'pi quèran nipiso'. Na'pi quèran yapèihuatèra, acopo' ihuatahuatè', siminto'ton acorè'. Inapochachin canpoanta' Yosè pèinèn pochin ninèhua'. Siminto acopiso pochin, ca'tano'sa'ton nanamèn a'chintèrinènpoa'. Ina quèran

pënëntona'piro'santa' no'tèquën a'china'piapi. Na'pi quëran yapëihuatëra, pëi' taconorinquë na'pi noya noya nininso' acorë' tantiacaso marë'. Ina acohuatëra, a'napita na'piro'sa' no'tèquën apanshinë'. Na'pi noya noya nininso' pochachin Quisocristoso' achiniripoa'.²¹ Quisocristo imapatëhua', Yosë acoaripoa' ina pëinën pochin nicacaso marë'. Catahuahuachinpoa', noya nini'tëhua' ya'huërëhua'. A'napitanta' a'naya a'naya Quisocristo imapachina', ya'conapi anta'. Nóya pëi' Yosë chinotacaso marë' acorëso pochin nis-arëhua'.²² Canpitanta' Quisocristo imatoma', ya'conama'. A'naya a'nayanpoa' na'pi pochin ninëhua' pëi' nanicaso marë'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', Yosë chachin canpoarë' ya'huërarin huachi.

Nanamën a'chinacaso marë' acorinso'

3 Napoaton isonahuato, canpita marë' Yosë nontarahüë. Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', Quisocristo nanamën a'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco.² Inaora nohuanon, Yosë chachin acorinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Na'con catahuarinco ni'ton, nanamën sha'huiárahüë, natantërama'.³ Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin nicha'ëinquëmaso'. Napoaponahuë', co piyapi'sa' anitotërinhuë'. Iporaso nimirinhuë' inaora nohuanon, anitotërinco ni'ton, nani pi'pian ninshitëranquëma'.⁴ Ina nontohuatama', Quisocristo nanamën anitotërinco'so' canpitanta' nitotarama'.⁵ Iráca co iso nanan nitotopihuë'. Iporaso' Quisocristo acorincoisopita nitotërai. Pënëntona'piro'santa' nitotopi. Ispirito Santo anitotërincoi a'china'huaiso marë'.⁶ Na'a pi'ipi co-tioro'saráchin Yosë chinotopi. "Nicha'ësaranguëma'," itaton, Yosëri na'con catahuarin. Iporaso nimirinhuë' nisha piyapi'sanquëmanta' catahuarinquëma'. Noya nanan natanatoma', Quisocristo imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'ësarinquëma'. Napoaton a'na huëntoínchin pochin ninëhua'.

⁷ Yosë nosoroatonco, acorinco ina nanan a'china'huaso marë'. Co acoincosohuë' nimirinhuë', acorinco. Na'con catahuarinco ni'ton, noya a'chinárahüë'.⁸ Caso' a'napita imapisopita quëran na'con na'con co noyahuë' nimirinhuë', anoyacancantërinco. Ina quëran nosoroatonco, acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Quisocristo nanamënso' noyápiachin. Ma inacha ni'ton, nosoromiatërinpoa' paya, tënahüë yonquiato.⁹ Iráca Yosëri ya'ipi ma'sha ninin. Naporo chachin yonquirinpoa' anoyacancantiripoaso marë'. Napoaponahuë', co ya'ipi piyapi'sa' sha'huitërinhuë'. Ipora huarë' anitotërinco ni'ton, sha'huitëranquëma'.¹⁰ Na'con Yosë yonquirinpoa'. Ina nohuanon, oshaquëran a'naya a'nayanpoa' imarëhua'. Iporaso' na'aquënpoa' imapatëhua', Quisocristo huëntonënguë ya'conëhua'. Inápaquë chiniquënanantopisopitanta' nicatënënpoa': "Ma noya Yosë yonquirin ni'ton, anoyacancantaton, huëntonënguë chachin aya'conin paya," tosapi.¹¹ Iráca quëran huarë' Yosë yonquirinpoa' imacaso marë'. Quisocristo o'maton, huëntonënguë aya'coninpoa'.

Inasáchin hua'anëntërinpoa'.¹² Ina imarëhua' ni'ton, natëtëhua', Yosë nontarihua'. "Anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya natanarinpoa'," ta'tëhua', co tē'huatarihuahuë'. Noya cancantatëhua', ina nontarëhua'.¹³ A'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco. Parisitapirahuë', chiniquëncantoco'. Canpitanta' Quisocristo imacamaso marë' parisitërahüë. Ina marë' noya cancantacaso' ya'huërin.

Quisocristo nosororinpoaso'

¹⁴ "Ma noyacha Yosë yonquirinpoa' paya," ta'to, isonahuato, Tata Yosë nontërahüë.¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'naquënanápaquë ya'huërapí. A'naquënpoa' isoro'paquë chachin ya'huëarëhua'.¹⁶ Napoaton canpita yonquiátënguëma', Yosë nontërahüë. "Quëmaso' Sinioro chini chiniquënanantëran. Noya noyanquënanit'ton, imarinënsopita nosoroaton, catahuaquë' chiniquëncancanchina'. Ispirito Santori achinicancaín noya noya imainënguë.¹⁷ Ya'ipi cancanëna quëran natëtatona', Quisocristoíchin yonqui'ina'. 'Cancanëhuëquë ya'huërarin,' ta'tona', noya noya nohuichinën. Catahuaquë' noya nosoro'inën. Ya'ipi piyapi'santa' nosoro'ina', Nara itëquëncopo' pa'pachina, co inpaninhuë'. Inapochachin inapitanta' 'Quisocristo na'con nosororincoi,' ta'tona', a'napitanta' nosoro'ina'. Noya ninosorohuachina', Ispirito Santori catahuararin chiniquëncantacaiso'.¹⁸ Inapohuachina', Quisocristo nosoromiatërincoiso' nitotapi. Pi'iro'të' pancantërinso', naporopitërinso', inaparinso', acoporinso' inapita co naninahuanhuë' yonquirai. Inapochachin Quisocristo nosoromiatërincoisonta' co nitotochináchinhuë' nimirinhuë', nitotapi. Ina nitotohuachina', ya'ipi quihuitërancoisopita ya'huëtapí. Ya'ipi imapisopita ina yonqui'ina'," itërahüë.

²⁰ Tata Yosëso' chini chiniquënanantaton, ya'ipi nanitaparín. Hua'yanën chachin nani ya'coancantërinpoa' ni'ton, noya catahuarinpoa'. Nani tahuëri achinicancaninpoa' ni'ton, cancanënpoa' quëran huarë' Yosë yonquia'ahua'. Ina nontohuatëhua', "Catahuaco," itohuatëhua', na'con catahuarinpoa'. Na'con nohuanotopirëhuahuë', na'con na'con inaso' nanitaparín nicaso'. Co nitotërehuasohuënta' nanitaparín.²¹ "Ma noyacha Tata Yosëso' paya," itahua'. Quisocristo noya imapatëhua', a'napitanta' nicatënënpoa', Yosë yonquiapi. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohüë'. Ipora quëran huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen.

A'na huënton pochin ninëhuaso'

4 Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'mopirinacohüë', iporahuanta' pënënáranquëma'. Yosë nicha'ëtënguëma', huëntonënguë aya'coninquëma'. Napoaton noyasáchin nico'.² "Yosëíchin catahuarinpoa' noya nicacaso'," ta'toma', ama a'napita nocancosohüë'. Sanoanan quëran nontatoma', ama no'huicosohüë'. A'napita

ma'sha onpotohuachinënguëma', ama yai'huërëto-cosohuë'. Co noyahuë' nipirinahuë', nosoroatoma' noya nontoco'. ³ Na'con yonquico' iyaparima pochachin ninosorocamaso'. Ispirito Santo catahuarinquëma' napopináchin yonquicamaso marë'. Ina catahuahuachinquëma', co pi'pian tëranta' ni-no'huïaramahuë'. Noya nini'toma', ya'huarama'. ⁴ Quisocriso imapatëhua', ya'ipinpoa' a'na huëntoínchin pochin ninëhua'. A'naíchin Ispirito Santo ya'huërinso' ya'coancantërinpoa'. Imarëhuasopita nicha'ësarinpoa' ya'huërinquë chachin quëpanta'inpoaso marë'. Inasáchin ninarëhua'. ⁵ Quisocrisoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nanamënáchin natërehua'. "Quisocriso imarahuë," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Co nisha nisha imacaso marë' aporintërinënpoahuë'. ⁶ Tata Yosëíchin chinotërehua'. Ya'ipi imarëhuasopita hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipinpoa' catahuarinpoa' ina marë' sacatacaso'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'.

⁷ Quisocriso catahuarinpoa' ma'sona tëranta' noya nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuan-ton, catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' noya nitotacaso marë'. ⁸ Iráca inápaquë nóya ya'huëpirinhuë', isoro'paquë chachin o'marin. Na'con parisitaton, chimin. Pa'pitopirinahuë', nantantaton, inápaquë panantarin. Iráca quiricanënguë naporin:

"Ya'ipi minsërahuaton, inápaquë panantarin huachi. Naporahuaton, ma'sha topinan nicanarëso pochin piyapinënpita catahuarin nóya nicacaso'.

Nisha nisha nicacaso' catahuarin," ténin.

¹⁰ Quisocriso chachin isoro'paquë o'marahuatón, inápaquë panantarin. Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuatón, hua'yanën chachin a'patimarinpoa' ya'coancantinpaso marë'. Ya'ipi parti ya'huaton, ya'ipi hua'anëntarin. ¹¹ Naporahuaton, nisha nisha acorinpoa' nicatahuacaso marë'. A'naquën Quisocristori chachin a'parin a'chinacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuan-ton, Yosë yonquirinso chachin sha'huirin. A'naquëonta' nisha nisha parti paaton, Yosë nanamën a'china'piarin. A'naquëonta' ina nohuan-ton, ya'huëpiquë ya'huëhuano'sa' nani tahuëri catahuapi noya imacaso marë'. A'naquëonta' ya'ipi Yosë nanamën a'chintapi. ¹² Nisha nisha acorinpoa' noya nicatahuacaso marë'. Inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa' noya ina marë' sacatacaso'. ¹³ Inapohuatëhua', ya'ipinpoa' imarëhuasopita napopináchin yonquiarihua'. Yosë hui'nin chachin nóya nohuitarihua'. Ina quëran noya noya cancantarihua'. So'sorëso pochin oshaquëran Quisocriso pochachin cancantacaso' ya'huërin. ¹⁴ Ina quëran no'tëquën yonquiarihua'. Co huachi hua'huaro'sa pochin cancantarihuahuë'. Hua'huaro'saso' co yonquiyatërapihuë' ni'ton, nisha nisha natëtopi. Canpoaso nipirinhuë' chinotënpoa pochin no'tëquën yonquia'ahua'. Ni'co'. Panca ihuan huë'pachina, poti niquëran niquëran ohuërin. Co

no'tëquën yanponinhuë'. Inapochachin a'naquën nisha nisha nanan natanpachinara, nisha nisha yonquipi. Co Quisocriso nanamënáchin yonquipihuë'. A'naquën nisha nisha a'chinapi. Noyá nitotopi nonpinacaiso'. Nonpin nanan imatona', yanonpintopirinënguëmahuë', ama pi'pian tëranta' natëcosohuë'. ¹⁵ Quisocriso nanamënso nipirinhuë' no'tën nanan. Noya ninosoroatëhua', inasáchin nia'chintahua'. Inapohuatëhua', oshaquëran Quisocriso pochin cancantarihua'. Inaso' na'con nosoroatonpoa', hua'anëntarinpoa'. Inaora nonën pochachin ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin ni'ton, natëcaso' ya'huërin. ¹⁶ Ina natëhuatëhua', noya nini'tëhua', ya'huarihua'. Ya'ipinpoa' nicatahuacaso' ya'huërin. Nisha nisha nicatahuarihua' noya noya imacaso marë'. Quisocriso chachin catahuahuachinpoa', noya nicatahuarihua'. Ina quëran ninosoroatëhua', ya'ipinpoa' noya noya cancantarihua'.

Nasha cancan quëtërinpoaso'

¹⁷ Quisocriso nanan quëtërinco ni'ton, pënënanaranguëma'. Na'a piyapi'sa' co imatonaraihuë', topinan quëran ya'huërapí. Somaraya pochin cancantatona', nisha nisha yonquipi. Co natantochináchinhuë' cancantopi ni'ton, co Yosë nanamën nitotopihuë'. Co Yosë yonquiatonaraihuë', co manta' Yosë nohuitopihuë'. Ama inapita pochin nicosohuë'. ¹⁹ Inapitaso' nitotaponaraihuë', co nohuantopihuë' noya nicacaiso'. Co noyahuë' nisáponaraihuë', co nitotapanpihuë'. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. Co noyahuë' yonquiatona', a'naratipita nipi. ²⁰ Co ina pochin Quisocriso a'chintërinpoahuë'. ²¹ Inaso' no'tëquën anitotërinpoa'. Nanamën nani natanama'. ²² Iráca pa'pi co noyahuë' ninama'. No'pirama', monshihuanama', nisha nisha yonquirama'. Inapohuatamara, "noya cancantarëhua'," topiramahuë', ninonpintërama'. Co tëhuëchachin noya cancantëramahuë'. Iráca naporamaso' chanatërinso pochin Yosë ni'ninquëma'. Iporaso' ya'ipi co noyahuë' yonquiramásopita naniantoco huachi. ²³ Ina naniantatoma', nóya cancantoco' noya noya yonquiamaso marë'. ²⁴ Nasha cancan Yosë quëtërinpoa' ina pochin cancantacaso marë'. Napoaton nasha a'morëso pochin nasha cancantoco'. No'tëquën yonquiatoma', noyasáchin nico'.

²⁵ Ya'ipi imarëhuasopita Yosë huëntonënguë chachin ya'conëhua'. Iyanpoa pochin ninëhua'. Napoaton ama ninonpintahuasohuë'. No'tëquënáchin ninontahua'.

²⁶ A'na piyapi no'huíhuatama', ni'cona oshahuantama'. Co'huara pi'i ya'coyantërasohuë', nanan anoyatoco'. ²⁷ Hua'qui' no'huíhuatama', a'naroáchin sopai minsëarinquëma'.

²⁸ A'naquëma' iráca ihuatërama'. Ama huachi ihuato-cosohuë'. Ama chirotomarahuë', noya sacatoco'. Ina quëran nanitërama' pahuantërinso'pita quëtacamaso'.

²⁹ Ama taparo' noncosohuë'. Ama ma'toma ma'toma noncosohuë'. Sano yonquiatoma', noya nonco' a'napi-ta natanatënguëma', Yosë yonqui'ina'. Noya noya imacaso marë' catahuaco'. ³⁰ Co noyahuë' nipatama',

Ispirito Santo sêtarin. Quisocristo imapatamara, si-choquë marca acotêrêso pochin Ispirito Santo aya'coancantêrinquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' a'paiarinquëma'. Naporo' noyá nicha'êsarinquëma'. Napoaton ama Ispirito Santo asêtocosohuë'.

³¹ Ama a'napita no'huitoma', yonquirácosohuë'. A'naroáchin nanan anoyatoco'. Ama no'huitacamaso' nohuantocosohuë'. Ama no'huito canainquëmasohuë'. Ama iquianan quëran ninontocosohuë'. Nipinocason-ta' co noyahuë'. Ama pi'pian têranta' co noyahuë' nicosohuë'. ³² Ya'ipi piyapi noya nontoco'. Nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha onpotohuachinên-quëma', ama ina yonquicosohuë'. Quisocristo imara-ma' ni'ton, Yosë oshanëma' inquitêrinquëma'. Canpita marë' chiminin ni'ton, nanan anoyatêrinquëma'. In-apochachin canpitanta' a'napita ma'sha onpotohuachinênquëma', nanan anoyatatoma', noya nontoco'.

Yosë imatêhua', noyasáchin niahua'

5 Yosë nosoroatonpoa', hui'ninpita pochin ni'nin-poa'. Tatanpoa' ni'ton, ina nonahuan'.

² Quisocristo nosoroatonpoa', canpoa marë' chiminin. Oshanênpoa marë' chiminpachina, Yosëri noya ni'nin. Napoaton canpoanta' nani tahuëriya inapochachin ninosoroa'ahua' Yosë noya ni'inpooa'.

³ Yosë anoyacancantêrinquëma' ni'ton, ama iyaro'sa' monshihuanacosohuë'. Ama a'na quëmapa sa'in noyapacosohuë'. Ama ma'sharáchin cancantatoma', apira-cosohuë'. Ama a'napita têranta ina pochin nipiso sha'huitocosohuë'. ⁴ Ama taparo' ninontocosohuë'. Ama narinacasoachin yonquicosohuë'. Co topinan quëran ninontacaso' ya'huërinhuë'. Yosë catahuarin-poaso' na'con na'con nisha'huitatêhua': "Yosparinquën Sinioro," itahua'. ⁵ Monshihuanpatama', co Quisocristo huëntonênquë ya'conamahuë'. Taparo' nininso' nipatama', co imaramahuë'. Ma'sharáchin yonquihuatama', co têhuënhachin Yosë yonquiaramahuë'. Nani ma'sha nohuantohuatama', mamanshi moshapiso pochin niconama'. Ina nitotatoma' iyaro'sa' yonquico'.

⁶ A'naquën yanonpintatênênquëma', napopi: "Quisocristo imapomarahuë', ma'sona nohuantêramaso' nico', co ana'intarinquëmahuë'," itopirinên-quëmahuë', ama pi'pian têranta' natêcosohuë'. Co Yosë natêpisopitahuë' chiníquën ana'intarin. ⁷ Napoaton ama inapitarê'quëma' nipayacosohuë'.

⁸ Iráca tashi pochin cancantopiramahuë', iporaso' Yosë imarama' ni'ton, anoyacantêrinquëma' tahuëri pochin nicacamaso marë'. Napoaton tahuëri pochin nico'. ⁹ Tahuëri pochin cancantohuatama', nóya nisarama'. No'têquênáchin yonquiatoma', noyápiachin cancantarama'. ¹⁰ Noya yonquiatoma', Yosë nohuantêrinso' nitotoco'. Ina nitotohuatama', ya'ipiya natêco'.

¹¹ A'naquën tashi pochin cancantatona', co noyahuë' nipi. Topinan quëran ya'huërapa ni'ton, ama inapita pochin cancantocosohuë'. No'têquën sha'huitoco' co noyahuë' nipisopita naniantacaiso marë'. ¹² Pa'pi co noyahuë' nipi. Po'oana quëran a'haratipita nipi. Napopiso a'ninquëchin sha'huirahuë' naporini, pa'pi

tapaintêrihuahuë'. ¹³ Noyasáchin nipatêhua', oshahuanos'a' oshaquëran yonquiapi. "Têhuënhachin co noyahuë' ninêhua'," tosapi. ¹⁴ Tahuëri nipachina, ya'ipi quënanë'. Ninshitatona napopiso chachin ninin. "Co noyahuë' nipatama', huë'rêso pochin cancantarama'.

Ama ina pochin cancantatomarahuë', Yosë yonquico'. Chimipi pochin cancantohuatama', Yosë nontoco' nasha cancan quëchinquëma'. Ina quëran nan-piantarêso pochin cancantarama'.

Quisocristo chachin a'pintarinquëma' noya nicacamaso marë'," topi.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa' noya yonquiatoma' ya'huëco'. A'naquën co manta' yonquipihuë'. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. No'têquën yonquico'. ¹⁶ Ama tahuëri chiniacosohuë'. Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantopi. Napoaton apira apira a'napita catahuaco' Yosë yonquicaiso marë'. Onpopionta' nanamën anitotoco'. ¹⁷ Ama topinan quëran ya'huë-cosohuë'. Yosë nohuantêrinso' nitotatoma', natêco'. ¹⁸ A'naquën no'picasoáchin cancantopi. "Huëco' no'pi-ahua'. Capa cancantahua'," nitopirinahuë'. Ama can-pitaso' no'picasohuë', nishacancantotama'. Yosë nontoco' Ispirito Santo noyá ya'coancanchinquëma'. Nani tahuëri ya'coancantomiachinquëma'. Ina quëran co no'pipomarahuë', têhuënhachin capa cancantomi-atarama'. ¹⁹ Yosë quiricanênquë cantapiso' yonquiatoma', nisha'huitoco'. Yosë cantanên cantaco'. Nisha nisha cantanên cantatoma', ya'ipi cancanëma quëran Yosë chinotoco'. ²⁰ Nani tahuëri Tata Yosë nontatoma': "Yosparinquën," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', noya cancantoco'. "Sinioro Quisocristo nanan quëtêrinco ni'ton, nontaranquën," ta'toma' Yosë nontoco'.

Quëmapa'sa' sa'inarê chachin pênêninso'

²¹ Quisocristoso' hua'anëma' ni'ton, ina yonquiatoma', imaramasopita capini nicatahuaco'. Ya'ipinquëma' nipênênatoma', ninatanco'. ²² Sanapi'sa' Sinioro natêtona', so'inanta' natêina'. ²³ Imarêhuasopita-so' Quisocristo nonên pochin ninêhua'. Inaso' hua'anênpoa' ni'ton, camairinpoa'. Ya'ipi imarêhuasopita nicha'êsarinpoa'. Napoaton inasáchin natêcaso' ya'huërin. Inapochachin quëmapa'sa' sa'ina quëran chiníquën nanantêrin. Napoaton sanapi'sa' so'ina' natêina'. ²⁴ Imarêhuasopita Quisocristo natêrêhuaso pochachin sanapi'santa' so'ina' natêina'.

²⁵ Quëmapa'santa' sa'ina' nosoro'ina'. Quisocristoso' imarêhuasopita na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', ya'huërenamênpoa' chiminin. Ina nosororinpoaso pochachin quëmapa'sa' sa'ina' nosoro'ina'.

²⁶ Quisocristo chiminin anoyacancantinpooaso marë'. Nanamën natêhuatêhuara, noyápiachin cancan quëtêrinpoa'. I'quë amarêso pochin oshanênpoa' inquitêrinpoa'. ²⁷ Ya'ipi imarêhuasopita noya noya acoinpooaso marë' naporin. Co pi'pian têranta' nê'huëtêrinso pochin cancantacaso' nohuantêrinhuë'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquirêhuasopita inquitêrinpoa'.

Noyápiachin cancan quëtèrinpoa ni'ton, noya ni'sarinpoa'. ²⁸ Inapochachin quëmapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. Inahuara nonëna pochin nicatona', nosoro'ina'. In-sosona sa'in nosorohuachin, inaora ninosoroarin. ²⁹ Co insonta' inaora nino'huirinhuë'. Tanahuachina, coshatërin. Canotohuachina, chinotërin. Noya ina pochin ninosororin. Quisocristo imarëhuasopita nosororinpoaso pochin ninin. ³⁰ Imarëhuasopitaso' inaora nonën pochin ni'ninpoa' ni'ton, a'naya a'nayanpoa' nosororinpoa'. ³¹ "Napoaton quëmapi sa'apachina, co huachi pa'pin, a'shin, inapita na'con na'con yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in na'con na'con yonquiaton, chinpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nipirinhuë', a'naíchin pochin Yosëri ni'nin," tënin quiricanënguë. ³² Inaso' sacai' nitotacaso'. Caso nipirinhuë' Quisocristo noya yonquirinpoaso' sha'huitaranquëma'. Ya'ipi imarëhuasopita inarë'quënpoa' nichinpitërhua' ni'ton, a'naíchin pochin Yosë ni'ninpoa'. ³³ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' na'con nosoroco'. Canpitaora ni-nosororamaso pochachin sa'ama' nosoroco'. Sanapi'sanquëmanta' so'yama' noya ni'co'. Noya nicatoma', natëco'.

Hua'huaro'santa' pënëninso'

6 Canpitanta' apia'huaro'sa', pënënanquëma'. Tata-ma' natëco'. Mamamanta' natëco'. Quisocristo imarama' ni'ton, inapita natëcamaso' ya'huërin. ² Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. "Tatama' noya nicatoma', natëco'. Mamamanta' natëco'. Natëhuatama', Yosë na'con catahuarinquëma'. Hua'qui' noya ya'huarama'," tënin quiricanënguë. Ina pochin nicacaso' Yosë na'con na'con nohuantërin.

⁴ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' noya pënëncó'. Ama apira apira no'huicosohuë'. Apira apira no'huihuatama', co natantochináchinhuë' cancantapona'. Co noyahuë' nipachina', sanoanan quëran pënëncó' noya nicacaiso marë'. Yosë nanamën noya a'chintoco' Quisocristo imaina'.

Sacatoro'sa' pënëninso'

⁵ Patron marë' sacatohuatama', noya nicatoma', natëco'. Ama nonpintocosohuë'. Quisocristo marë' sacatarëso pochin cancantatoma', noya sacatoco'.

⁶ A'naquënso' patroni ni'pachina', chiniquën sacatërin. Co ni'pachinahuë', chiroton co sacatërinhuë'. Canpitaso nipirinhuë' patron co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco' Quisocristo noya ni'inquëma'. Yosë natëtoma', ya'ipi cancanëma quëran noya nico'. ⁷ Co piyapi marëáchin sacataramahuë'. Sinioro imarama' ni'ton, ina marë' sacatarama'. Napoaton ya'ipi cancanëma quëran sacatoco'. ⁸ Noya nipatëhua', Yosë'pa' acanaarinpoa'. Ma'huano'sahuë nipon, piyapinënpitahuë nipon, ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Insosona noya nipachin, acanararin. Ina yonquiatoma', noya nico'.

⁹ Patrono'saquëmanta', piyapinëmapita noya nontoco'. Ama no'huiana quëran camaitocosohuë'. Yosë

ni'sarinquëma' canpitanta'. Inaso' inápaquë ya'huaton, hua'anëntërinpoa'. Napopianáchin ni'ninpoa'. Co ma'huano'sa' noya noya ni'ninhuë'.

Yosë catahuarinqa' sopai minsëcaso marë'

¹⁰ Nani iyaro'sa' pënënanquëma'. Yosë imatoma', nani tahuëri ina nontoco' achinicancainquëma'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuarinquëma'. ¹¹ Sopai hua'an noyá nitotërin nonpinacaso'. Nani tahuëri yanonpintërinpoa'. Yosëso nipirinhuë' chini chiniquën nanantaton, yacatahuarinqa'. Ina nontohuatëhua', catahuarinqa' sopai minsëcaso'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. ¹² Inimiconënpoa' co piyapi pochin quënanëhuahuë'. Sopai hua'anso' yaminsërinpoa'. Na'a sopairo'santa' inápaquë ya'huatona', yacamairinënpoa'. Co quënanpirëhuahuë', yonquinënpoa quëran yacamairinënpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' tashi pochin cancantatona', sopai natëpi. Inari camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquipi.

¹³ Sopai chiniquën sacatarin minsëinpoaso marë'. Napoaton Yosë nontoco' catahuainquëma'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinquëma'. Ina masahuatoma', a'moco' sopai minsëcaso marë'. Noya nitaparëso pochin nico'. Inapoaatoma', chinitoco'.

¹⁴ Napoaton chiniquën cancantatoma', panca sintoronquë nitonpotopiso pochin no'tën nanan na'con nohuantoco'. Ina imatoma', no'tëquën nonco'. Co pi'pisha tëranta' nonpinacaso' ya'huërinhuë'. Hua'na coton a'mopiso pochin noyasáchin nico' Yosë catahuainquëmaso marë'. ¹⁵ Sho'shorahuan sapatë' pochin nininso' po'mohuachinara, co to'coitopihuë', noya noya iratopi. Inapochachin canpitanta' Yosë nanamën sha'huitoco' a'napitanta' nitochina'. Noya nanan yonquihuatëhua', sano cancantarihua'. ¹⁶ Sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Inimicoro'sa' panca shinëre' masahuatona', yaqui' noya orotërinso' nininquë pashitahuatona', i'chinpitopi. I'chinpitahuatona', pë'chinanquë aquë të'yatopi.

Napoaton sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Ina quëran inimicori të'yanantohuachina, shinëre' inaquë tacopiquirin. Panca shinëre' orotërarinso pochachin sopai apira apira yanonpintërinpoa' Yosë naniantacaso marë'. Napoaton na'con Yosë yonquico'. "Yosë ni'sárinco. Co onporonta' naniantarincohuë'," topatama', achinicancainquëma'. Co pi'pian tëranta' sopai natëaramahuë'. Iscoto quëpapiso pochin Yosëso' noya ya'copiarinpoa'. ¹⁷ Sontaro'sa' co casco hua'na quëran nininso' yancopihuë' naporini, a'naroáchin inimiconënpitari motën acochitonahuë'. Inapochachin canpoanta' co Yosë anoyacancantërinpoahuë' naporini, co cha'ëitërihuahuë'. Yosë quiricanënta' ya'huëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ninshitërinënpoa' sopai minsëcaso marë'. Napoaton nani tahuëri ina nontatoma', yonquico'. Sontaro'sari sahuëninëna quëran inimico minsëpi. Inapochachin

canpoanta' Yosë quiricanën quëran sopai minsëarihua'.

¹⁸ Apira apira Yosë nontoco'. Ma'sha onpohuatamanta', ina nontoco' catahuainquëma'. Noya yonquiatoma', chiníquën nontoco'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' noya nontacaso'. Ama amiatomahuë', ni'sáco' ama a'nanaya sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Ya'ipi imarëhuasopita marë' Yosë nontoco'. ¹⁹ Ca marënta' Yosë nontoco' catahuainco nanamën noya a'chinchí. Chiníquën cantato, a'chinchí. Yosëso' yanicha'ëpirinpoahuë', na'a piyapi'saso' co nitochátërapihuë'. ²⁰ Quisocristo chachin a'parinco a'chinta'huaso marë'. Ina marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Po'mopirinacohuë', Yosë nontoco' ama të'huaisohuë'. Chiníquën cantato, a'ninquëchin a'chinta'huaso' ya'huërin.

Piquëran huarë' sha'huirinsó'

²¹ Iya Tiquico ya'ipi naporahuëso' sha'huitarinquëma' nitotamaso marë'. Inaso' na'con nosoroato, iyahuë pochin ni'nahuë. Sinioro nanamën noya a'chinarin.

²² Canpitataquë a'paarahuë onpohuinsona ya'huëraiso' sha'huitarinquëmaso marë'. Ina natanpatama', chiníquën cancantarama'.

²³ Quisocristo imarama' ni'ton, iyaro'sa', Tata Yosë asanocancainquëma'. Nosoro'inquëma'. Catahuainquëma' sha'huitërinpoaso' noya natëcamaso marë'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. ²⁴ Quisocristo hua'anëntarinpoa'. Ina nosoromiatohuatama', inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma', tënhuë. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Filipenses

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. Quisocristo hua'anëntërincoi. Inasáchin natërai. Ya'ipi Quisocristo imaramasopita Piriposëquë ya'huëramaso', ninshitaranquëma'. Ansiano'sanquëma' na'con yonquiranquëma'. Tiacono'sanquëmanta' yonquiranquëma'.
² Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

³ Co naniantëranquëmahuë'. Canpita yonquiatënquëma', Yosë nontárahue. "Piriposëquë ya'huëpisopita noya imarinënquën ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,'" itërahue, Yosë nontato. ⁴ Noya cancantato, canpita marë' Yosë nontërahue. ⁵ Iráca Yosë nanamën a'chintohuatënquëmara, a'naróachin imarama'. Naporo quëran huarë' catahuaramaco a'napitanta' a'chinta'huaso marë'. Iporahuanta' a'napita a'chintarama' Yosë imacaiso marë'. Ina yonquiato, noya cancantërahue. ⁶ "Quisocristo imasarahue huachi," topatama', naporo tahuëri chachin Yosë anoyacancantërinquëma'. Co naniantarinquëmahuë', tënhue. Ipora huanata' catahuarinquëma' noya noya nicacamaso marë'. Quisocristo o'mantaquë huarë' catahuarinquëma'. Naporo' Quisocristo pochachin cancantarama'. ⁷ Na'con nosororanquëma' ni'ton, ina pochin noya yonquiranquëma'. Iráca Quisocristo nanamën a'chinpatëra, catahuaramaco. Tashinan pëiquë po'mohuachinacoranta', co naniantëramacohue'. Inaquënta' catahuaramaco. Imarahuëso marë' sha'huirapirinaco. Coisëquë quëpaporinacohue', co tapanatohue', Yosë nanamën no'tëquën sha'huitërahue. Canpitanta' "Yosë catahuarinpoa'," ta'toma', co tapanaramahuë'. Napoaton canpita yonquiatënquëma', noya cancantërahue. Iyahuëpita pochachin ni'nanquëma'. ⁸ Quisocristo nosororinpoaso pochachin carinquëmanta' nosororanquëma'. Pa'pi yani'nanquëma'. Yosë ni'sárinco no'tëquën nontaranquëma'. ⁹ Canpita marë' ina nontërahue. "Catahuaquë', Sinioro, noya noya ninosoro'ina'. Quëma nohuanton, nanamën nóya nitochina'. Catahuaquë', Sinioro, no'tëquën yonqui'ina'," itërahue Yosë nontato. ¹⁰ Yosë nanamën na'con yonquihuatama', noya noya nitotatoma', noya nisarama'. No'tëquën yonquihuatama', noyápiachin cancantara-

ma'. Noyasáchin nipatama', Quisocristo o'mantahuachina, nóya ni'sarinquëma'. Co ana'intarinquëmahuë'. ¹¹ Quisocristo catahuahuachinquëma', noyasáchin nisarama'. Ina quëran a'napitanta' nicatënquëma', Yosë yonquiapi. "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi. Ma noyacha Yosëso paya," tosapi.

Parisitërin quëran Yosë nanamën nahuininso'

¹² Ma'sha onpotopirinacohue', inanta' noya, tënhue. Ina sha'huichinquëma'. Tashinan pëiquë po'mopirinacohue', ina marë' na'con na'con piyapi'sa' Yosë nanamën natanapi. ¹³ Ya'ipi sontaro'sa' isëquë ya'huëpisopita natanapi. "Paono co manta' onpopirinhuë', Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi," topi. Ya'ipi piyapi'sa' ina nitotopi. ¹⁴ Tashinan pëiquë po'mopirinacohue', chiniquën cancantërahue. Ina natanatona', na'a imapisopita co huachi aquëtë' t'huapihuë'. "Quisocristo catahuarincoi quiyanta'," ta'tona', chiniquën cancantapi. Chiniquën cancantatona', Yosë nanamën na'con na'con a'chinapi.

¹⁵ A'naquën noya nosororinaco ni'ton, noya cancantatona', a'chinapi. "Paono tashinan pëiquë ya'huëpirinhuë', Yosë nohuanton, inaquë po'mopi Quisocristo nanamën no'tëquën sha'huicaso marë'," ta'tona', noya a'chinapi. A'naquënso nipirinhuë', co nosororinacohue'. Apiratatë pochin nitërinaco. "Quiyaso' noya noya a'chinarai," toconatona', co noyahuë' ni'ninaco. "Paono tashinan pëiquë ya'huaso', quiyaso' a'chinpatëira, na'con na'con piyapi'sa' pa'yatatona', nataninacoi. Ina quëran Paonori apiratë pochin nica-ton, aquë aquëtë' sëtarin," topi natantërahue. ¹⁸ Ina niponahuë', co no'huirahuë'. Co apiratatë pochin ninahuë'. A'naquën noya cancantatona', Quisocristo nanamën a'chinapi. A'naquënso' co noya cancantaponaraihuë', a'chinapi anta'. Na'con na'con piyapi'sari natanapi ni'ton, noya cancantërahue.

¹⁹ Nani tahuëri ca marë' Yosë nontërama'. Naporahuaton, Ispirito Santo nani tahuëri catahuarinco. Napoaton co pa'yanahuë'. Ocoiarinaco nimara. Co caso' nitotërahue'. Yosëichin nitotërinso'. Ma'sona tëranta' onpotohuachinaco, inanta' noya, tënhue. Noyasáchin Yosë yonquirinpoa'. Ina marë' noya cancantarahue. ²⁰ Co nohuantërahue' pi'pian tëranta' Yosë nanianta'huaso'. Inaso' noyasáchin yonquirinpoa' ni'ton, co atapanarinacohue', tënhue. Coisë ocoiaponco nimara. Tëpaponco nimara. Co ina nitotërahue'. Co ina yonquirahuë'. Ocoihuachinco, chiniquën cancantato, a'chiantarahue' a'napitanta' imacaiso marë'. Tëpahuachina-

co, piyapi'sa' nicatonaco, na'con na'con Quisocristo yonquiapona', tēnahuē. Quisocristo natēca'hua-soráchin yonquirahuē. ²¹ Co tēpahuachinacohuē', Quisocristo natēto noya cancantarahuē. Tēpahuachinacoso' nipirinhüē', canamiatarahuē. ²² Co chiminpatohuē', Yosē nanamēn a'chiantarahuē. Ina quēran na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi. Napoaton co nitotērahuē'. ²³ ¿Ma'cha noya noya nicaya? tēnahuē yonquiato. Co caso' nitotērahuē'. A'na cancan nohuanterin chimina'huaso'. Chiminpatohuē', Quisocristoro'co ya'huēcontarahuē. Inaso' noya noya. ²⁴ Nipirinhüē', chiminpatohuē', ¿incha a'chintērē'ponquēmaya? tēnahuē yonquiato. Canpita a'chinta'huanquēmaso' nohuanterahuē. ²⁵ Napoaton co tēparinacohuē', tēnahuē. Yosē nohuan-ton nanpihuatoso', a'chiantarahuē. Noya noya Quisocristo imacaso marē' a'chinchinquēma'. Nóya natētohuatama', noya noya cancantarama'. ²⁶ Ocoihuachinaco, nicaponquēma' pa'sarahuē. Pa'pato, capa cancantarama huachi. "Ma noyacha Quisocristoro' ni'ton, Paono a'pairin paya," tosarama'. ²⁷ Iporaso' iyaro'sa' nóya nico'. Quisocristo nanamēn yonquiato, ina pochachin cancantoco'. Yosē huēntonēnquē ya'conama' ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huērin. Nicaponquēma' pa'samarahuē. Co a'na' nanitapohuē' nimara. Ina niponahuē', nani tahuēri noya nico' noya nanan natanchi. Ya'ipinquēma', iyaro'sa', imamiatoco'. Ama a'nayanquēma tēranta' nisha yonquicosohuē'. Napopináchin yonquiato, Quisocristo nanamēn a'chináco'. Inapohuatama', natantohuato, nóya cancantarahuē huachi. ²⁸ A'naquēn co Quisocristo imatonahuē', no'huarinēnquēma', aparisitarinēnquēma'. No'huipirinēnquēmaonta', ama tē'huatocosohuē'. Chiníquēn cancantohuatama', yonquiapi. "Ma inacha Yosē imapisopitaso paya. Yosēri catahuarin ni'ton, cha'ēsapi. Co imarēhuasopitasohuē' nipirinhüē', co nicha'ēsarinpoahuē'," tosapi. Yosēichin catahuarinpoa' chiníquēn cancantacaso'. ²⁹ Yosē nosoroatonpoa', noyasáchin yonquirinpoa'. Ina nohuan-ton, Quisocristo imarēhua'. Ina quēran imarēhuaso marē' parisitarēhua'. "Ca marē' chiníquēn parisitērin ni'ton, canta' imarahuēso marē' parisichi," ta'tēhua', noya cancantahua'. Inanta' Yosē nohuanterin. ³⁰ Iráca canpitataquē ya'huapo, imarahuēso marē' aparisitērinaco, ni'nama'. Ipora huanta' ina marē' parisitarahuē. Canpitanta' imaramaso marē' aparisitarinēnquēma'. Niponahuē', chiníquēn cancantatoma', imamiatoco'.

Quisocristo nonanacaso' ya'huērinso'

2 Quisocristo achinicananinquēma'. Na'con nosororinquēma' ni'ton, noya cancantarama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquēma', catahuarinquēma'. Catahuahuachinquēma', noya ninosoroarama'. ² Napoaton ya'ipinquēma' nóya nini'toma', ya'huēco'. Noya noya ninosoroco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuē'. Napopináchin cancantoco'. Ina pochin cancantohuatama', noya noya cancantarahuē. ³ A'naquēn chiníquēn nanan nohuan-ton. Inasáchin

yonquiato, a'napita nocanpi. "Caso' noya noyaco," topi yonquinēna quēran. Canpitaso nipirinhüē' ama ina pochin cancantocosohuē'. A'napita noya noya ni'co'. ⁴ Ama canpitaora nohuanteramasoráchin yonquicosohuē'. A'napita nohuanterinsonta' yonquiato, catahuaco'.

⁵ Noya ninicatoma', Quisocristo pochachin cancantoco'.

⁶ Inaso', iráca quēran huarē' Yosē'pa' ya'huērin. Yosē chachin niponahuē',

co inaora nipa'yatacaso' yonquirinhüē'. Nosoroatonpoa', yonquirinpoa'. Inápaquē chini chiníquēn nanan-taponahuē', co ina na'con na'con nohuanterinhüē'.

⁷ Noya noya ya'huērinso' huēshimarahuaton, isoro'paquē o'marin.

Piyapi chachin nasitimarin. Nani mashotohuachina, co hua'an pochin chiníquēn nanantacaso' nohuanterinhüē'.

Topinan piyapi pochin cancantaton, a'napita catahuacaso'chin yonquirin.

Canpoa pochachin ninin.

⁸ Isoro'paquē ya'huēhuachina, Yosēichin natērin.

Ina nohuan-ton, canpoa marē' chiminin.

Yosē hui'nin niponahuē', corosēquē patanantohuachinara, chiminin.

⁹ Yosēichin natērin ni'ton, inari ananpitaantarahuaton, inápaquē quēpantarin.

Inaquē chini chiníquēn nanan quētērin. Yosē nohuan-ton, ya'ipiya hua'anēntarin. "Sinioro" itarēhua'.

¹⁰ Napoaton Quisocristo yonquiato, ya'ipi piyapi'sari isonahuatona' chinochina'.

Inápaquē ya'huērinso'pita, isoro'paquē ya'huērinso'pita, no'paanaquē ya'huēpisopita, inapitarinta' chinochina'.

¹¹ "Quisocristoro' Yosē hui'nin ni'ton, ya'ipiya hua'anēntarin," tēcapona'.

Ina quēran Tata Yosē na'con na'con yonquiarēhua huachi.

Tashi' a'pininso pochin ninēhuaso'

¹² Iráca canpitataquē ya'huapo, noya natanamaco. Noya natanatomaco, Yosē natērama'. Iporanta' iyaro'sa' nosororanquēma' ni'ton, co inatohua' ya'huaporahuē', noya noya natēco'. Ya'nan imapoma', Yosē anoyacancantērinquēma'. Napoaton noya cancantatoma', imamiatoco'. "Catahuaco Sinioro noya imainquēn. Co caora nanitērahuē'," ta'toma' imamiatoco'. Ni'cona Yosē naniantotama'. ¹³ Co noyahuē' cancantatoma', co canpitaora nanitēramahuē' Yosē natēcamaso'. Nipirinhüē', Yosē nontohuatama', catahuarinquēma' nohuan-tacaso'. Ina quēran Yosē yanatēhuatama', inari chachin catahuarinquēma' no'tēquēn natēcamaso'. Inaso' noya noya ayonquiarinquēma'.

¹⁴ Noya ninicatoma' iyaro'sa' ya'huēco'. Ama ni-no'huicosohuē'. Ma'sona tēranta' nipatama', noya cancantatoma', nico'. ¹⁵ Noyasáchin nico' a'napita nicatēnquēma', Yosē yonqui'ina'. Ina hui'nin-pita pochin

nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Co imapisopitaso-huë' nipirihuë' co Yosë nohuitatonahuë', co noyahuë' cancantopi. Nino'huipi, monshihuanacaisoráchin yonquipi, nonpinápi. Co noyahuë' yonquiatona', tashi pochin cancantopi. Canpitaso nipirihuë', tayoraro'sa' tashi' a'pintërinso pochin piyapi'sa' catahuaco' no'tëquën yonquicaiso marë'. ¹⁶ Quisocristo nanamën chachin a'chintoco'. Ina imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, co atapanaramacohuë'. "Parisitapora-huë', co topinan quëran Yosë nanamën a'chintërahuë', noya imamiatopi," ta'to, nóa cancantarahuë huachi. ¹⁷ Iráca ma'sha Yosë marë' tēpahuachina', huinonta' opotopi. Inapochachin canta' canpita noya noya imacamaso marë' tēpahuachinaconta', noya nisarin, co sētarahuë'. A'chintëranquëma' ni'ton, noya imarama'. Napoaton noya cancantërahuë'. ¹⁸ Tēpahuachinaco, ama sētocosohuë'. Ca pochachin noya cancantoco'.

Timotio, Ipapirotito inapita yaa'parinso'

¹⁹ Hua'qui' iyaro'sa' canpitata quëran co nanan natantërahuë' ni'ton, yonquiáranquëma'. Napoaton Timotio yaa'parahuë natantacaso marë'. Quisocristo nohuantohuachin, co hua'qui quëranhuë' a'paarahuë. Ina quëran sha'huitintahuachinco, noya cancantarahuë. ²⁰ Inaso' na'con nosororinquëma'. Cancanën quëran huarë' yacatahuarinquëma'. Ca pochachin nosororinquëma'. Inasáchin ina pochin cancantërin. ²¹ A'napitaso' inahua nohuantopisoráchin yonquipi. Co Quisocristo na'con yonquipihuë'. ²² Timotioso nipirihuë' nohuitërama'. "Inaso' noya quëmapi," topi ya'ipi piyapi'sa'. Hui'nahuë pochin ni'ton, catahuarincó Yosë nanamën a'china'huaso marë'. Inanta' nitotërama'. ²³ Ma'sona coisë onpotaponco nimara, co caso' nitotërahuë'. Nitotohuato, Timotio a'parahuë sha'huitinquëmaso marë'. ²⁴ Yosë nohuanton, tashinan pëi quëran ocoiarinaco, topirahuë'. Ocoihuachinco, canta' nicaponquëma' pa'sarahuë. Co hua'qui quëranhuë' pa'sarahuë, tēnahuë. ²⁵ Iporaso nipirihuë' Iya Ipapirotito a'patantaranquëma'. I'hua chachin a'patiramaco catahuaincoso marë'. Canquihuachina, nóa catahuarincó. Achinicaninco. Naporahuaton, inanta' Quisocristo nanamën a'chinin. Ina marë' parisitaponahuë', noya ahuantërin. Iporaso nipirihuë' canpitataquë pananta'in, tēnahuë. ²⁶ I'huamiáchin chiníquën caniorin, natantërama'. Nani noyatahuaton, ya'huërin'pa' yapanantarin. Yani'ninquëma'. "Caniorahuëso' natantatona', pa'yamarai," ta'ton, manorarin. Napoaton "Noyahua'. Panantaquë nipachin," itërahuë. ²⁷ Tēhuëchachin chiníquën caniorin. Pi'pishachin shichiminin. Nipirihuë', Yosëri nosoroaton, anoyatërin. Canta' nosoroatonco, iyahuë anoyatërinco. Ama aquëtë' sētaca'huaso marëhuë' Yosë nohuanton, co chiminihuë'. ²⁸ Napoaton manoton a'parahuë. Ina quënanpatama', nóa cancantarama huachi. Noya cancantohuatama', canta' noya cancantarahuë. Co huachi aquëtë' sētarahuë'. ²⁹ Cancon-

pachin, noya cancantatoma', nontoco'. "Ma noyacha Siniro catahuarinquën ni'ton, noya huënantaran paya," itatoma', noya nontoco'. Co canpitaso' nanitëramahuë' isëquë huëcacasamo'. Napoaton ina a'patiramaco. Isëquë huëcaton, shichiminin. Chiníquën parisitërin catahuaincoso marë'. Ina pochin cancantopisopita nóa ni'co'.

Yosëri noya ni'ninsopita

3 Iporaso' iyaro'sa' Quisocristo yonquiatoma', nóa cancantoco'. Iráca quëran huarë' inachachin inachachin pënënapiranquëmahuë', co amirahuë'. Naquëranchachin natantahuatama', yonquiantarama'. Ina quëran noya noya imasarama', tēnahuë. ² A'naquënsó' nonpin nanan a'chinapi. "Co marca nia-cotohuatamahuë', co Yosë piyapinënuëma' nisaramahuë'," topi nonpinatona'. Ni'nira pochin pa'pi co noyahuë' cancantatona', napopi. Ni'cona, nonpin-tochinënuëma'. Inapitaso' co noyahuë' nisapi. ³ Yosë marcanën co nonënpoaquë niacotërehuahuë'. Cancanënpoa' Yosë anoyacancantërinpoa'. Cancanënpoa quëran ina chinotarëhua'. Ispirito Santo chachin catahuarincó' noya chinotacaso marë'. Co canpoara nanitërehuahuë' noya cancantacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantohuachinpoa', nicha'ësarincó, tēnhua'. Napoaton canpoaso' Yosë piyapinënpita ninëhua'. ⁴ "Moisësë pënëntërinso' no'tëquën natërahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco," topi a'naquën. Caso nipirihuë' na'con na'con natërahuë. Ina marë' Yosë nicha'ërinpoa' naporini, ca noya noya cha'ëitohuë'. ⁵ Caso' Israiro piyapico. Mincamin huënton quëmapico. Posa tahuëritahuaso', marca acotërinaco. Tatahuë, mamahuë Israiro piyapiráchin. Co nishahuë'. Israiro hua'an ya'conahuë, parisioro'sa' itopiso'. Ya'conato, ya'ipi Moisësë pënëntërinso' imarahuë. ⁶ Inasáchin imato, Quisocristo imapisopita chiníquën aparisitërahuë. "Iráca pënëntërinso' no'tëquën natërahuë," ta'to, noya piyapico, topirahuë'. ⁷ Ina marë' Yosë noya ni'sarinco, tēnahuë iráca. Iporaso nipirihuë' iráca yonquirahuëso' a'porahuë Quisocristo imaca'huaso marë'. ⁸ Ina na'con na'con nohuantato, inasáchin yonquirahuë. Iráca cotioro'sa' noya ni'ninaco. Hua'ano'saquë huarë' noya ni'pirinacohuë', Quisocristo imapatëra, a'porinaco. No'huipirinacohuë', co ina yonquirahuë'. Iráca yonquirahuëso' amoró pochin nicato, co pi'pisha tēranta' nohuantërahuë'. Quisocristo nohuita'huasoráchin nohuantërahuë. Ina nohuitacaso' noya noya, tēnahuë. Inasáchin hua'anëntërinco. ⁹ Quisocristoíchin imasarahuë huachi. Co caora noya nicato cha'ërahuë'. Co pënëntërinso' natëto, cha'ërahuë'. Quisocristoíchin anoyacancantërinco, ta'to, ina imarahuë. Imapatora, oshanëhuë inquitatonco, anoyacancantërinco. Ina quëran Yosë catahuarincó noya nica'huaso'. Ina marë' noya ni'ninco. ¹⁰ Aquë aquëtë' Quisocristo yanohuitërahuë. Iráca nantantantarahuatón, chini chiníquën nanantërin. Ya'ipi nanitaparín ni'ton, catahuaincoso' nohuantërahuë. Noya noya nica'huaso marë' catahuainco, tēnahuë.

Iráca Yosë natëton, parisitërin. Canpoa marë' chiminin. Iporaso' canta' aparisitopirinacohuë', Quisocristo pochin Yosë natëi. Chimininso pochin ya'ipi co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, noyápiachin cancanchi, ténahuë. ¹¹ Ina pochin cancantato, imamiachi a'na tahuërinta' ananpitaantaincoso marë'.

Chini chiníquën imacaiso' ya'huërinso'

¹² Co ya'ipi cancanëhuë quëran noya noya cancanchatërarahuë'. Ipora huanta' pi'pian pi'pian co noyahuë' yonquirahuë. Co Yosë pochachin cancantopirahuë', Quisocristo nani acorinco ina pochin cancanta'huaso marë'. Napoaton nani tahuëri yonquiárahue' noya noya nica'huaso marë'. ¹³ Co iyaro'sa' Yosë pochachin cancanchatërarahuë'. Nipirinhuë', inasáchin nohuanterahuë. I'hua naporahuësopita naniantërahue'. Iporaso' chiníquën Yosë imasarahue' noya noya cancanta'huaso marë'. ¹⁴ Co nisha nisha yonquirahuë'. Quëmapi'sa' nicanatona' ta'apiso pochin cancantato, Quisocristoíchin yonquiárahue' ina pochin cancanta'huaso marë'. Nani tahuëri nani tahuëri napoarahue'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' cancon-tahuato, noya ni'sarinco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'ton, inápaquë quëpantarinco.

¹⁵ Ya'ipi Yosë imarëhuasopita chinoton pochin cancantohuatëhua', ina pochin yonquiarëhua'. Nisha yonquihuatëhua', Yosë anitotarinpoa'. "Catahuaco no'tëquën yonqui'i," itohuatëhua', anitotarinpoa'.

¹⁶ Anitotohuachinpoa', ama topinan quëran natahuansohuë'. Na'con yonquia'ahua' natëcaso marë'. Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' imahua'.

¹⁷ Ya'ipinquëma' iyaro'sa' nonanco. Nicatahuaco' ca pochachin imacamaso marë'. A'naquën nani quiya pochin cancantapi. Inapitanta' nicatoma', nonanco'.

¹⁸ A'naquënso nipirinhuë' "Yosë imarahue'," taponaraihuë', co noyahuë' cancantopi. Quisocristo oshanënpoa' inquitinpoaso marë' corosëquë chiminin. Nipirinhuë', co inapitasto' ina yonquipihuë'. Ina nanan a'chin-patora, no'huitopi. Iporanta' inapita yonquiato, chiníquën sëtato, na'nërahue'. Co inapita nonanacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁹ Inapitasto' co Quisocristo nanamën imapihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Ina marë' tapanacaso' ya'huëpirinhuë', co tapanpihuë'. "Nohuantato, napoarahue'," toconpi. Isoro'paquë ya'huërinso' pitaráchin yonquipi. A'na tahuëri pënquë parisitomiapiti. ²⁰ Canpoaso nipirinhuë', inápaquë ya'huërinso' na'con na'con yonquia'ahua'. Inatohua' ya'huëmiatarihuaso'. Sinioro Quisocristo nicha'ërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. A'na tahuëri inápa quëran o'mantararin. ²¹ Iporaso' nonënpoa' co chinirinhuë'. Ya-caniorëhua'. Chiminacaso' ya'huërin. Nipirinhuë', Quisocristo o'mantahuachin, nonënpoa' anishatarin. Ina pochachin ya'noarihua'. Nanitaparin ni'ton, ya'ipi minsërahuaton, ananpitomiatarinpoa', noya noya acoarinpaa'.

Quisocristo yonquiatëhua', noya cancantërhua'so'

⁴ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo imamiatoco'. Na'con nosororanguëma'. Ya'nipishahuë' yani'nanquëma'. Canpita yonquiatënguëma', nóya cancantërahue'. Noya imarama' ni'ton, co topinan quëran a'chintëranquëmahue', ténahuë.

² Imo Ipotia, imo Sintiquia, inapitasto' co noya ninon-topihuë', natantërahue'. Ama huachi imoyaro'sa' nino'huicosohue'. Catonquëma chachin Quisocristo imarama' ni'ton, noya nini'toma', ya'huëco'. ³ Quëman-ta' iyasha na'con catahuanranco ni'ton, inapita catahuaquë' noya ninonchina'. Cato chachin nóya sanapi'sa'. Na'con catahuanranco Quisoso nanamën a'china'huaso marë'. Iya Crimintinta' noya catahuanranco. A'napitanta' catahuanranco a'china'huaso marë'. Co nininënpita isëquë ninshitopirahuë', Yosëri nohuitërin. Nanpirin quiricaquë nininënpita nani ninshitërin. Inaquë ninshitohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

⁴ Nani tahuëri Quisocristo yonquiatoma', noya cancantoco'. Naquëranchin inachachin sha'huichinquëma'. Ma'sha onpoapomarahue', noya cancantoco', ténahuë. ⁵ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noyasha nontoco'. Quisocristo ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mantararin. Ina yonquiatoma', ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'.

⁶ Ma'sha onpohuatama', ama pa'yancosohue'. Ama nisha nisha yonquicosohue'. Yosë nontoco' catahuainquëma'. Ma'sha pahuantohuachinquëma', nitoco'. "Ma noya catahuanrancoi ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,' " itoco'. ⁷ Apira apira Yosë nontohuatama', asanocancanarinquëma'. Co imapisopitasohue' nipirinhuë' co sano cancantopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin pa'yanpi. Canpoaso nipirinhuë' Quisocristo imarëhua' ni'ton, ina yonquiatëhua', sano cancantarihua'.

Yonquirëhuasopita

⁸ Isoíchin iyaro'sa' pënënanranquëma'. No'tën nanan-sáchin yonquico'. Noya imatona', noya nipisopita yonquico'. Ama nonpin nanano'sa' natëtocosohue'. Noyápiachin cancantoco'. A'napita noyasáchin yonquirapico'. Noya nahuininsoráchin yonquico'. A'napita noya nipiso' yonquiatoma': "Ma noyacha Yosëri catahuanranco paya," itoco'. Ina pochin yonquihuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

⁹ Na'con Yosë nanamën sha'huitëranquëma', natana-ma'. Ya'ipi a'chintëranquëmaso' noya natëco'. Canpitataquë ya'huapo, noya ninahuë, ni'namaco. Ca pochachin noya nico'. Noya nipatama', Yosë noya catahuanranquëma'. Ina nohuanon, noya nini'toma', ya'huarama'. Inasáchin asanocancaninpoa'.

Paono catahuapiso'

¹⁰ Canpitasto' yonquiramacoco' ni'ton, noya cancantërahue'. I'huamiáchin ma'sha a'patiramaco ama pahuantincoso marëhuë'. Ina marë' "Yosparinquën,"

itërahuë Yosë. Iráca ma'sha a'patëramaco. Ina quëran yacatahuantapiramacohuë', co insonta' huë'ninhuë' ni'ton, co nanitëramahuë'. Iporaso nipirinhüë' catahuantaramaco. ¹¹ Co ma'sha pahuantërinco marë' napotëranquëmahuë'. Yosë nohuanton, nani nitotërahuë ya'ipi ahuanta'huaso'. Ma'sha pahuantopirincohuënta', noya cancantërahuë. ¹² Ma'sha ya'huëtohuachinco, noya ya'huërahuë. Capanta' nipachina, co ina marë' sëtërahuë'. Sacai' ahuantacaso nipirinhüë', Quisocriso catahuarinco ni'ton, noya ahuantërahuë. A'na tahuëri cosharo' ya'huërin, noya ca'nahuë. A'na tahuëriso nipirinhüë' capa ni'ton, tana natanahuë. Ma'sha ya'huëhuachina, noya cancantërahuë. Capanta' nipachina, ahuantato, noya cancantërahuë. ¹³ Co caora nanitapapirahuë', Quisocriso achinicananinco ni'ton, ya'ipiya nanitaparahuë. Ma'sha onpopoparahuënta', noya ahuantërahuë. ¹⁴ Inaso nipirinhüë', ma noyanquëma' canpitaso' ni'ton, catahuaramaco. Isëquë ya'huato parisitopirahuë', noya catahuaramaco.

¹⁵ Iráca Masitonia parti pacapo, Yosë nanamën a'chintëranquëma'. Ina marë' a'na parti yapa'patëra, canpita catahuaramaco. "Ma noya quëmaso' catahuarancoi Quisocriso ima'huaiso'," itatomaco, coriqui a'patëramaco. Canpitasáchin inapotëramaco.

¹⁶ Ina quëran Tisaronicaquë ya'huasoco, ma'sha pahuantohuachinco, naquëranchin coriqui a'patantaramaco. Catoro' a'patëramaco. ¹⁷ Ina marë' noya cancantërahuë. Co coriqui quëtëramacoso marëáchin

noya cancantërahuë'. Catahuaramacoso marë' Yosë'pa' canaarama' ni'ton, noya noya cancantërahuë. ¹⁸ Iporaso' nóya i'huëretëramaco huachi. Napoaton noya ya'huarahuë. Co manta' pahuantërincohuë'. I'hua Ipapërotito huë'pachina, coriqui a'patëramaco ni'ton, ma'sha ya'huëtërinco. Ina marë' "Yosparinquëma'," itëranquëma'. Yosë nosoroatoma', a'patiramaco. Yosë chinotacaiso marë' pimóchin nininso' a'pëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Inapochachin canpitanta' coriqui a'patëramaco ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. ¹⁹ Canpitanta' ma'sona pahuantohuachinquëma', Yosë chachin quëtëranquëma'. Ya'ipi hua'anëntaton, nanitaparin. Quisocriso imarama' ni'ton, catahuarinquëma'. Co huachi pahuantarinquëmahuë'. ²⁰ Ma noyacha Tata Yosë chinotërehuasoso paya. Ipora quëran huarë' ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Amen.

Amiconënpita yonquirinso'

²¹ Ya'ipi Quisocriso imaramasopita noya yonquiatënuquëma', saludos a'patëranquëma'. Ca'taninacosopitanta' yonquiatënuquëma', saludos a'patarinënuquëma'.

²² Ya'ipi Yosë imapisopita isëquë ya'huëpiso' saludos a'patarinënuquëma'. Copirno inpriatonënpitanta' na'con yonquiatënuquëma', saludos a'patarinënuquëma'.

²³ Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi. *Paono*

Colosenses

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahuë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'chinahuasos marë'. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. ² Ya'ipi imaramasopita Corosasëquë ya'huaramasos', ninshitaranquëma'. Canpitanta' Quisocristo imamiatarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ina imarama' ni'ton, iyahuëi pochin ni'nainquëma'. Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Imapisopita marë' Yosë nontërinso'

³ Canpita yonquihuatëinquëmara, na'con Yosë nontarai. Inaso' Sinioro Quisocristo pa'pin. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanta' nosororama', natantërai. Ina natantatoi, noya cantantërai. "Noya imarinënuquën ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' " itërai. ⁵ Iráca noya nanan natanama'. "Oshanënpoa' inquitatonpoa', Quisocristo anoyacantërinpoa'," itohuachinënuquëma', no'tëquën a'chintërinënuquëma'. A'chintohuachinënuquëma', natërama'. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya ananpitaantaripoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'. Ina imatoma', ina tahuëri ninarama'. ⁶ Noya nanan chachin ya'ipi parti a'chinapi. A'na parti a'na parti piyapi'sa' natëtatona', noya imasapi. Canpitanta' noya imasarama'. Ya'nan natantapoma', natërama'. "Yosë nosoroatonpoa', inao'ra nohuanton, nicha'ësaripoa'," itërinënuquëma'. Napotohuachinënuquëmara, "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁷ Ipapërasë a'chintërinquëma', inaro'coi nóya ninosororaiso'. Quiya pochachin natëton, Quisocristo nanamën a'chinarin. Co quiyaso' nanitëraihuë' canpitataquë paca'huaiso' ni'ton, ina a'parahuë a'chintinquëmaso marë'. Co chirorinhuë' a'chinacaso'. ⁸ Ina sha'huitiirincoi. "Ispirito Santori catahuarin ni'ton, noya ninosoroapi," itiirincoi. ⁹ Naporo quëran huarë' canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontërai. Nani tahuëriya nontatoi, itërai: "Quëmaso' Sinioro tēhuënuachachin anitotërancoi no'tëquën natëca'huainquënso marë'. Corosasëquë imarinënsopita na'con catahuaquë'. Ya'ipi nohuantëranso' anitotëquë'. Ispirito Santori catahuain no'tëquën yonqui'ina'. ¹⁰ Catahuaquë' Sinioro quëma nohuantëranso chachin niina'. Inapohuachina', noya noya ni'saran. Catahuaquë' noyasáchin niina'. Na'con na'con nohuichinënuquën. ¹¹ Quëmaso', Sinioro, chini chiníquën

nanantëran ni'ton, catahuaquë' chiníquën cancanchina'. Ma'sha onpohuachina', catahuaquë' noya cancantatona', ahuanchina'. A'napitari aparisitohuachina', catahuaquë' ama no'huinasohuë'," itërai, Yosë nontatoi. ¹² Nani anoyacantotihuachinpoara, huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Hui'ninpita pochin ni'sarinpoa'. Iporaso' ina catahuahuachinpoa', tahuëri pochin cantantarihua'. Naporahuatëhua', ya'huërinquë chachin ya'huëcontarihua'. Ina marë' noya cantantatëhua' "Yosparinquën Sinioro," itarihua'. ¹³ Iráca sopai camairinpoa'. Ina natëthua', tashi pochin cantopirëhuahuë', nani Yosë nicha'ërinpoa'. Co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nohuanton, hui'nin hua'anëntërinpoa'. Hui'nin na'con nosoropirinhuë', isoro'paquë a'paimarin. ¹⁴ Ina chiminin ni'ton, nicha'ërinpoa'. Oshanënpoa' inquitërinpoa huachi.

Quisocristo chiminaton, nanan anoyatërinpoaso'

¹⁵ Tata Yosëso' co quënanëhuë'. Nipirinhuë', hui'nin isoro'paquë o'maton, pa'pin anohuitërinpoa'. Inanta' Yosë chachin ni'ton, nóya anohuitërinpoa'. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', hui'nionta' inápaquë ya'huërin. ¹⁶ Yosë nohuanton, inarë chachin ya'ipi ma'sha ninin. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, inapita acorin. A'naquën quënanë'. A'naquënso co quënanëhuë'. Anquëniro'sa', inápaquë chiníquën nanantërinso'pita, nisha nisha nininsopita, inapitanta' ninin. Quisocristo'chin chinotacaiso marë' ya'ipiya ya'huërin. Ina marë' acorin. ¹⁷ Co'huara ma'sha ya'huëyátërasohuë', Quisocristo ya'huërin. Ina nohuanton, piyapi'sa', ma'sharo'sa', ya'ipiya ya'huërapa. Ipora huanta' co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'. Ya'ipi ma'sharë'quënpoa chachin ta'huanchitërihuahuë'. ¹⁸ Ya'ipi imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. Inaora nonën pochachin Quisocristo ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, hua'anëntërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanopiantarin. Napoaton ya'ipinpoa' inasáchin natëcaso' ya'huërin huachi. ¹⁹ Quisocristosos Yosë hui'nin ni'ton, Yosë chachin anta'. Co pi'pisha tëranta' pahuantërinhuë' pa'pin pochin nicacaso'. Tata Yosë nohuanton, naporin. ²⁰ Iráca oshahuanëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' Yosë inimicotopirëhuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Isoro'paquë ya'huërinso'pita, inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya nohuantërin anoyatacaso'. Canpoa marë' huëninë pa'nin. Corosëquë chiminin ni'ton, co huachi Yosë inimicotacaso' ya'huërinhuë'.

²¹ Iráca canpitaso' co Yosë yonquiramahuë'. Co noyahuë' cancantatoma', Yosë inimicotërama'. Co noyahuë' ninama'. ²² Iporaso nipirihuë' nanan anoyatërinquëma'. Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Corosëquë chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Nanan anoyatatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. O'mantahuachin, co ana'intarinpoahuë'. Noya cancantacaso marë' nanan anoyatërinpoa'. ²³ Imamiatohuata ma', Yosë noya ni'sarinquëma huachi. Noya nanan natanama'. "Nicha'ësarinpoa'," ta'toma', natërama huachi. Natëmiatoco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuë'. Ama pi'pian tëranta' a'pocosohuë'. Ya'ipi parti noya nanan chachin a'chinapi. Inachachin canta' a'chinarahuë'.

Imapisopita catahuacaso marë' Yosëri acorinso'

²⁴ Imarëhuasopita marë' Quisocristo chiniquën parisitërin. Parisitaton, huëntonënguë aya'coninpoa'. Ina quëran imarëhuasopitanta' parisitacaso' ya'huërin a'napitanta' imacaiso marë'. Napoaton ipora canta' parisitarahuë canpitanta' imacamaso marë'. Parisitarporahuë', noya cancantërahuë'. ²⁵ Yosë acorinco imapisopita catahua'huaso marë'. Canpitanta' a'chintaranquëma'. Ya'ipi nanamën a'china'huaso marë' acorinco. ²⁶ Iráca iso nanan co nitotopihuë'. Iporaso nipirihuë' imarëhuasopita anitotërinpoa'. Yonquirinso chachin anitotërinpoa'. ²⁷ "Quisocristo chachin aya'coancantaranquëma'," itërinpoa'. Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipiramahuë', ya'coancantërinquëma'. Ya'ipinpoa' ya'coancantërinpoa' ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Iráca co manta' ina nitotopirinahuë', nani anitotërinpoa huachi. Quisocristo nohuitatëhua', ina ninarëhua'. Ma noyacha Tata Yosëso' yonquirinpoa paya, tënëhua'.

²⁸ Napoaton Quisocristo nanamën a'chinárai. Ya'ipi piyapi pënënárai. Noya yonquiatoi, a'chintarai Quisocristo imacaiso marë'. Ina imapatama', noya noya cancantarama'. ²⁹ Ina marë' pa'sápato, a'chinárahue. Quisocristo chachin catahuarinco. Achinicananinco ni'ton, chiniquën cancantato a'chinárahue.

2 Na'con iyaro'sa' yonquiranquëma'. Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' yonquirahuë. Na'aquëma' inatohua' ya'huëramasopita co nohuitaponquëmarahuë', na'con yonquiranquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuan-tërahuë' nisha cancantacamaso'. Napoaton ninshitaranquëma'. ² Ya'ipinquëma' yonquiatënguëma', Yosë nontárahue. "Catahuaquë' Siniro chiniquën cancanchina'. Noya ninosoro'ina'. Ina quëran a'na huëntoínchin pochin nisapi. Ma noyacha quëmaso' yonquirancoi paya. Catahuaquë' quëma nanamën noya yonqui'ina'. Quisocristo chachin nohuichina'. Iracaso' co piyapi'sari nohuitopirinahuë'. Iporaso nipirihuë' anohuitërancoi. Ina nohuitatoi, tējuënhachin noya cancantarai," itërahuë, Yosë nontato. ³ Quisocristo ya'ipi nitotërin. No'tëquën yonquirin. Inasáchin catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso'. Ina na'con yon-

quihuatëhua', noya noya nitotarihua'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', Yosë anitotërinpoa' Quisocristo pochin yonquicaso marë'. ⁴ A'naquënso nipirihuë' nisha a'chinpi. Ama Quisocristoíchin yonquicamaso marëhuë' noyásha nontarinënguëma'. Ni'cona nonpin-tochinënguëma'. ⁵ Co canpitataquë ya'huaporahuë', nosoroatënguëma', nani tahuëri yonquiranquëma'. Noya nini'toma', ya'huarama'. Co nisha nisha yonquiramahuë'. Ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo natërama'. Ina marë' noya cancantërahuë'.

Quisocristo nicha'ërinpoaso'

⁶ Ya'nan imapoma', Quisocristo anoyacancantërinquëma'. Inasáchin hua'anëntërinquëma'. Iporahuanta' inasáchin natëtoma', imamiatoco'. ⁷ Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, itën acopo' no'paquë pa'pachina, noya huanirin. Inapochachin canpitanta' Quisocristo noya chinpitoco'. Inasáchin yonquico' achinicanainquëma'. Nani iyasha no'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran Quisocristo natëco'. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'toma', nani tahuëri "Yosparinquën Siniro," itoco'.

⁸ A'naquënso nipirihuë' nisha a'chinpi. Ni'cona oshaquëran anishacancantochinquëma'. Nonpin nanan inahuara yonquipiso' a'chinapi. Piyapi'sa' yonquipisoráchin imasapi. Quisocristo a'chininso' co imapihuë'. Nisha nisha isoro'paquë chiniquën nanantopisopita yonquiatona', nisha pënëntapi. Yaocoirinënguëma'. Canpitaso nipirihuë' ama inapita natëcosohuë'.

⁹ Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin. Piyapi chachin niponahuë', Yosë chachin ninin anta'. Co manta' pahuantërinhuë' Yosë pochin nicacaso'. ¹⁰ Canpoanta' ina imapatëhua', co manta' pahuantarinpoahuë' noya noya cancantacaso marë'. Yosë chachin nohuitarëhua'. Hua'ano'sa', anquëniro'sa', sopairo'sa', inapita chiniquën nanantopirinahuë', Quisocristoso' chini chiniquën nanantërin. Co ina nohuantohuachinhuë', co manta' nanitapihuë' nicacaiso'. ¹¹ Iráca Yosë chinotopisopita marca niacotopi. Iporaso nipirihuë' Quisocristo imapatëhua', nisha acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahuë'. Cancanënpoa' anoyatërinpoa'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa' ni'ton, nóya cancantarihua'. ¹² Aporihuanpatëhua', Quisocristo pochin ninëhua'. Chiminpachina, pa'pitopirinahuë'. Yosë nohuanton, nanopiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarihua'. Ina quëran Quisocristo nanopiantarinso pochin ninëhua'. "Yosë ya'ipiya nanitaparín," topatëhua', catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. ¹³ Iráca canpitaso' oshahuanatoma', chimipi pochin ninama'. Co noyahuë' nicacacoráchin yonquirama'. Co Yosë piyapinënpita nianamahuë'. Iporaso nipirihuë' Quisocristo imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Oshanëma' inquitatënguëma', nanopiantarinso pochin ni'ninquëma'. ¹⁴ Iráca Moisësë pënëntërin nani ma'sha natëcaso marë'. Co inquënpoa tëranta' nanitaparëhuahuë' ya'ipi natëcaso' ni'ton, oshahuanëhua'. Ina marë' ana'intin-

poaso nipirinhüè', Quisocristo corosëquë chiminaton, nisha'ërinpoa' ni'ton, Yosë noya ni'ninpoa'.

¹⁵ Quisocristoso' chini chiniquën nanantërin. Corosëquë chiminaton, ya'ipi sopai hua'ano'sa', sopairo'sa', inapita a'ninquëchin minsërahuaton, atapanin. Co huachi inapita nanitapihuë' sha'huirapiinpoaso'.

Inápaquë ya'huërsopita yonquicaso' ya'huërin

¹⁶ Napoaton nisha pënënpachinënuëma', ama natëcosohüè'. "Nani ma'sha ca'patëhua', o'opatëhua', os-hahuanarëhua'," topi a'naquën. Nani sahuato tahuëri chinotopi. Nani yoquia'huaraiquë chinotopi. Nisha nisha niyontopiso tahuëri'sa' na'huëpi. "Co quiya pochin nipatamahuë', co no'tëquën imaramahuë'," itarinënuëma'. Nipirinhüè', ama inapitaso' natëcosohüè'. ¹⁷ Iráca Yosë ina pochin pënënin. Quisocristo o'maquë huarë' napopirinhüè'. Iporaso' nani o'marin ni'ton, co huachi inapita nohuantërëhuahuë'. Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin. ¹⁸ Nisha a'china'piro'saso nipirinhüè' taponá: "Quiyaso' anquëniro'sa' chinotërai. Hua'narëso pochin quënanai. Co canpitato' quiya pochin nipatamahuë', co noya cancantaramahuë'," itohuachinënuëma', ama pi'pisha tëranta' natëtocosohüè'. Inapitaso' nonpinatona', "Nani ma'sha Yosë anitotërincoi ni'ton, noya noyacoí," topirinahuë', inahuara yonquinëna quëran napopi. ¹⁹ Inapitaso' co tëhuënhachin Quisocristo imapihuë'. Inasáchin motënpoa' pochin nicaton, hua'anëntarinpoa'. Ni'co'. Nonënpoa' nisha nisha ya'huëtërin. Motënpoa'ri ya'ipi camairin noya sacatacaiso marë'. Inapochachin imarëhuasopitanta' Quisocristoíchin noya camairinpoa'. Achinirinpoa' so'sorëso pochin nicacaso marë'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin.

²⁰ Iráca Quisocristo chiminin. Canpitanta' ina imapatama', inarë'quëma' chiminamaso pochin ninama' ni'ton, co huachi a'napita pochin nisha nisha chiniquën nanantopisopita imaramahuë'. Inapitaso' inahuara yonquinëna quëran nisha a'chinpi. "Nani ma'sha natëhuatoí, cha'ësarai," ta'tona', "Ama ina ca'cosohüè. Ama pi'nicosohüè'. Ama së'huayátëracosohüè'," itarinënuëma'. ¿Ma'marëta' ipora huanta' ina natëcamaso' yonquirama'? tënahüè yonquiato. ²² Co ina pochin Yosë pënëninpoahuë'. Cosharo', ma'sha, inapitaso' co ya'huëmiatërinhuë'. A'na tahuëri ta'huantarin ni'ton, co inapitaso' aquëtë' Yosë yonquirinhüè'. Piyapi'sa' inahuara yonquinëna quëran ina pochin nipënënpí.

²³ Ina pochin nipënënpachina', yonquinahuan pochin ya'nopirinahuë'. "Ma'sha a'porahuatoí, parisitërai. Parisitopiraihuë', ahuantërai. Ina marë' Yosë noya noya ni'nincoí," topirinahuë', co no'tëquën yonquipi-hüè'. Ina pochin nipirinahuënta', co pi'pian tëranta' nanitopihuë' co noyahuë' yonquipisopita nanianta-caiso'.

3 Quisocristo chiminpachina, Yosëri ananpitan-tarin. Canpitanta' imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. Napoaton Quisocristo yonquirinso chachin nohuantoco'.

Nani tahuëri yonquiráco' ina pochin cancantacamaso marë'. Inaso' inápaquë ya'huërarin. Yosë inchinan quëran huënsëaton, ina pochachin chini chiniquën nanantarin. ² Ama ma'sharáchin yonquicosohüè'. Yosë'pa' ya'huërsopita yonquiráco'. ³ Ni'co'. Chimipiso' co huachi isoro'pa' yonquirinhüè'. Inapochachin canpitanta' Quisocristorë'quëma' chiminamaso pochin cancantatoma', co ma'sharáchin yonquiaramahuë'. A'na tahuëri huachi Quisocristorë'quënpoa' Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. ⁴ Quisocristo chachin ya'coancantërinpoa' Yosë yonquicaso marë'. A'na tahuëri o'mantahuachin, noya noya ya'noarin. Naporo' inarë'quënpoa' ya'huërarihua' ni'ton, canpoanta' noya noya acoarinpoa'.

Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua', noyápiachin cancantahua'

⁵ Napoaton pi'pian tëranta' co noyahuë' yonquihu-atama', a'naróchin naniantoco'. Ama monshihuan-cosohüè'. Ama taparo' yonquicosohüè'. Ama a'na sanapi së'huacamaso' yonquicosohüè'. Ama a'na quëmapi sa'in noyapacosohüè'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohüè'. A'naquënso' ma'sha na'con nohuantatona', mamanshi moshapiso pochin niconpi.

⁶ Ina pochin nipisopita co natëpihuë'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'intarin. ⁷ Iráca canpitanta' co noyahuë' cancantatoma', co noyahuë' ninama'. ⁸ Iporaso nipirinhüè' isopitanta' co noyahuë' cancantatoma' naporamasopita a'poco'. Ama no'huitocosohüè'. Ama no'huito canainquëmasohüè'. Ama piyapi naponin yonquirapicosohüè'. Ama yanpitocosohüè'. Ama taparo' noncosohüè'. ⁹ Ama ninonpintocosohüè'. Co noyahuë' yonquiramasopita nani a'porama' ni'ton, co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Mocarinsó' të'yatëreso pochin iráca naporamasopita a'poatoma', naniantomiatoco'.

¹⁰ Nasha a'morëso pochin nasha cancan manama'. Yosë nininpoa' ni'ton, nani tahuëriya catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Ina quëran noya noya ina nohuitarama'. Ina marë' nasha cancan quëtërinquëma'. ¹¹ Quisocristo imapatëhua', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquën cotioro'sa', a'naquënso nipirinhüè' cricoro'sa'. A'naquën marca ni-acotopiso', a'naquënso nipirinhüè' co niacotopihuë'. A'naquën nisha piyapi'sa', a'naquënta' quëmaro'sa'. A'naquën patron piyapinënpita, a'naquënso nipirinhüè' inahuara marë' sacatopi. Nisha nisha nicarihuarahuë', napopináchin Yosë ni'ninpoa'.

Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin. Ina imapatëhua', ya'ipinpoa' ya'coancantërinpoa'. Co manta' pahuantarinpoahuë' noya cancantacaso marë'.

¹² Yosë nosoroatonpoa', huayoninpoa' noya nicacaso marë'. Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noya nontoco'. Nasha a'morëso pochin noyápiachin cancantoco'. Ama nocantocosohüè'. Nani tahuëriya yonquico' a'napita catahuacaso marë'. Sano nicatoma', noya nontoco'. Ma'sha onpoapomarahüè', ahuantoco'.

¹³ Ama yai'huëretocosohüè'. A'napita no'huihuachinquëma', nanan anoyatoco'. Ma'sha onpotopirinquë-

maonta', naniantoco'. Sinioro oshanëma' nani inquitërinquëma'. Ina nonanatoma', canpitanta' nanan anoyatoco'. ¹⁴ Nóya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuanterin. Noya ninosorohuatëhua', noya noya nisarëhua'. Inapohuatëhua', tējuenchachin nóya cancantarihua'. ¹⁵ Quisocristoíchin asanocancaninpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya ninicatëhua', ya'huarëhua'. Ina marë' a'na huënton pochin Yosë acorinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi pa'yanarihuahuë'. Napoaton inasáchin yonquico' asanocancainquëma'. Nani tahuëri: "Yosparinquën Sinioro," itoco'.

¹⁶ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquiráco'. Na'con ina yonquico'. Noya nitotatoma', nia'chintoco', nipënëncó'. Yosë cantanën nisha nisha nininsopita cantaco'. Sarmo quirica nontatoma', inanta' cantaco'. Canpitaora yonquinëma quëraonta' ocoirahuatoma', cantaco': "Ma noyanquëncha Tata ni'ton, catahuarancoi paya," itatoma', cancanëma quëran huarë' cantaco'.

¹⁷ Ma'sona tëranta' yanipatama', Sinioro Quisoso yonquiatoma', nico'. Ina yonquiatoma', noya nonco'. Quisoso catahuarinquëma' ni'ton, "Yosparinquën," Tata Yosë itoco'.

Sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa', inapita pënëinso'

¹⁸ Canpitaso' imoyaro'sa', so'yama' natëco'. Sinioro Quisocristo imarama' ni'ton, natëcaso' ya'huërin.

¹⁹ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroco'. Ama no'huicosohuë'. Sanoanan quëran nontoco'.

²⁰ Hua'huaro'santa' pa'pina' natëina'. A'shinanta' natëina'. Ya'ipi pënënpiso' natëina'. Inapohuachina, Siniorori noya ni'sarin. ²¹ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' sanoanan quëran pënëncó'. Apira apira no'huihuatama', co huachi nohuanpahuë' natëcaiso'. "Natëpirahuë', no'huiárinco," ta'tona', co huachi natërapihuë'.

²² Patron marë' sacatohuatama', noya natëco'. Ama nonpintocosohuë'. Co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco'. Co patronachin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sinioronta' ni'sarinquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi cancanëma quëran natëco'. ²³ Ma'sona tëranta' nipatama', noya nico'. Co piyapi marëáchin sacatëramahuë'. Yosë imarama' ni'ton, ina marë' sacataramaso pochin cancantatoma', nóya sacatoco'. ²⁴ Inaso' no'tëquën acanaarinpoa'. Inápaquë noya noya acoarinpoa'. Quisocristo tējuenchinso' hua'anëntërinpoa'. Napoaton noya natëco'. ²⁵ Yosëso' ya'ipinpoa' napopináchin ni'ninpoa'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa'. Co'so' noya nipatëhuahuë', ana'intarinpoa'.

4 A'naquëma' patronquëma' ninamaso'. Piyapinëmapita nosoroatoma', no'tëquën pahuëréco'. Ama topinan quëran ana'intocosohuë'. Canpitanta' hua'anëma' ya'huëtërinquëma'. Yosë inápaquë ya'huaponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'.

Piquëran huarë' pënëntërinso'

² Nani tahuëri Yosë nontoco'. Ama amiatomahuë', nontáco'. Ama topinan nontocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' noya yonquiatoma', nontoco'.

"Yosparinquën Sinioro," itoco'. ³ Quiya marënta' Yosë nontoco'. Pa'sápato, Quisocristo nanamën a'chinpírahüë'. Ina marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'a piyapi'sa' co nanamën nitochátërapihuë'. Inahuanta' nitochina'. Napoaton Yosë nontohuatama', quiya marënta' nontoco' catahuaincoi a'chintohuatoira, Yosë nanamën nohuanchina'. ⁴ Yosë nontoco' noya a'chinchino'tëquën nitotacaiso marë'. Ina pochin a'china'huaso' ya'huërin.

⁵ Co imarinsopitasohuë' huë'pachina', noya nontoco'. Ama tapanatomahuë', noya a'chintoco'. Onpopionta' noya nanan sha'huitoco'. ⁶ Noya yonquiatoma', sanoanan quëran pënëntoco' noya natainëinquëma'. Yashin yashin nontoco'. A'naya a'naya natanpachinquëma', noyasha a'panico'. Ina pochin nontacaso marë' na'con yonquico'.

Nipayarinsopita napopiso'

⁷ Iya Tiquico a'pataranquëma'. Inaso' nóya ni'nahuë. Iyahuë pochachin nosororahuë. Noya catahuarincó. Inanta' Sinioro natëton, noya nanan a'chinarin. Onpopinsona ya'huërahuëso' sha'huitarinquëma'. ⁸ Canpitanta' onporaisona nitotacamaso marë' a'pataranquëma'. Achinicanainquëmaso marënta' a'pataranquëma'. ⁹ Iya Onisimonta' pa'sarin, canpitataquë ya'huërinso'. Inanta' iyahuë pochin nosororahuë. Yosë natëton, noya imarin. Inapita canconpachina', ya'ipi isëquë ya'huëraisopita ma'sona onporaiso' sha'huitarinëinquëma'.

¹⁰ Aristarconta' isëquë ya'huërarin. Quisocristo imarinsó marë' tashinan pëiquë po'mopi anta'. Inanta' yonquiarinquëma', saludos a'patarinquëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' Pirnapi quëmopinën. Canpitataquë pa'pachin, noya nontatoma', catahuaco' ténahuë. Nani ina sha'huitëranquëma'.

¹¹ Quisoso Costo itopisonta' yonquiatëinquëma', saludos a'patarinquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa' niponaraihuë', Quisocristo imasapi. Ca pochin a'chinapi a'napitanta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Ina marë' nóya cancantërahuë. Inapitaso' achinicananinaco. A'napita cotioro'saso nipirinhüë' co catahuarincóhuë'. ¹² Ipapërasënta' canpitataquë ya'huërinso' saludos a'patarinquëma'. Inanta' Quisocristo natëton, noya nanan a'chinarin. Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontárin. "Catahuaquë' Sinioro ya'ipi nohuanteranso' nitochina'. Noya nitotatona' imamiachinën," itárin. ¹³ Na'con yonquiringuëma'. Co chirorinhüë' Yosë nontacaso'. Naotisiaquë, Iraporisëquë inaquëpita ya'huëpisopitanta' yonquiaton, Yosë nontárin. Noya Yosë marë' sacatarin. Cari ni'nahuë. ¹⁴ Nocasënta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' notoro. Inanta' iyahuë pochin nosororahuë. Timasënta' inapochachin yonquiringuëma'.

¹⁵ Imapisopita Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë. Ninpanta' yonquirahuë. Ina pëinëncó Quisocristo imapisopita niyontonpi. Inapitanta' saludos a'patarahuë. ¹⁶ Iso quirica nontoco' ya'ipi imapisopita nataina'. Nani nontohuatama', Naotisi-

aquë a'patoco' imapisopita nonchina'. Inapitanta' nisha ninshitato, a'patërahuë. Ina quiricanta' canpitari nontoco'. ¹⁷ Arquipo sha'huitoco': "Ama chirotonhuë', ya'ipi Siniro camairinquënso' natëquë'," itoco'.

¹⁸ Ca Paonoco na'con yonquiatënuëma', saludos a'pataranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin nin-

shitaranquëma'. Tashinan pëiquë ya'huarahuë. Ama naniantocosohuë'. Yosë inaora nohuanton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.
Paono

1 Tesalonicenses

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaranquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Tata Yosë chinotatoma', Siniro Quisocriso imarama'. Inaora nohuanon, Yosë noya catahuainquëma'. Asanocainquëma'. Quisocrisonta' inapochachin catahuainquëma', tënahuë.

Cancanëna quëran huarë' imapiso'

2 Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai. Tata Yosë natëtoma', noya ninama'. Ninosoroatoma', na'con nicatahuarama'. "Siniro Quisocriso co onporonta' naniantaripoahuë'. Inasáchin ninarëhua'," ta'toma', chiníquën cancantërama'. Napoaton yonquiatëinquëma', Tata Yosë nontërai: "Ma noya Tata catahuaran ni'ton, cancanëna quëran huarë' imasarinëinquën. Ina marë' 'Yosparinquën,' itërainquën," itërai Yosë nontatoti. **4** Tata Yosë na'con nosororinquëma', iyaro'sa'. Nani huayoninquëma' huëntonëinquë ya'conacaso marë'. Nani ina nitotërai. **5** Quisocriso nanamën a'chintohuatëinquëmara, co topinan quëran a'chintërainquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarincoi a'china'huaiso'. Canpitanta' catahuarinquëma' noya natanacamaso marë'. "No'tëquën nontërainpoa'," ta'toma', ya'ipi cancanëna quëran natërama'. Ina nica-toi: "Tëhuëchachin Yosëri huëntonëinquë aya'conin," tënai. Canpitataquë ya'huapoi, noya imarai canpitanta' noya imacamaso marë'.

6 Ina marë' aparisitopirincoihuë', noya cancantërai. Canpitanta' Yosë nanamën noya natanama'. Imaramaso marë' aparisitopirincoihuë', Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, nóya cancantërama'. Quiya pochin cancantatoma', chiníquën cancantërama'. Nonanpatamacoi, Quisocriso chachin nonanarama'. **7** Parisitapomarahué', co a'poramahué'. Nóya imarama' ni'ton, a'napita imapisopitanta' natantopi. "¡Ma noyacha inapitaso' imapi paya! Ina pochin Quisocriso imacaso' ya'huërin," topi. Ya'ipi Masitonia parti, Acaya parti, inaquëpita napopi. **8** Noya imarama' ni'ton, ya'ipi inaquë ya'huëpisopita nicatënenquëma', yonquipi. Naporahuaton, ya'ipi ina parti nahuinin. Co quiyari sha'huitopiraihuë', ya'ipiya nitotopi. **9** Inapita chachin canpita naporamaso' sha'huiantapi: "Paono ni'qui-huachincoira, noya a'chintërincoi. Noya natanatoi,

a'naroáchin natërai. Mamanshi a'porahuato, Tata Yosëichin chinotërai. Ina imarai huachi. Yosëso' nampirárin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. **10** Ina chinotatoi, hui'nin chachin ninarai. Canpoa marë' Quisocriso chiminin. Ina quëran Yosëri ananpitaantarin. A'na tahuëri inápa quëran o'mantahuachin, nicha'ësarinpoo'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë', Tata Yosëri no'huiton ana'intarin huachi, tënama'," topi, natantërai.

Paonori noya a'chintërinso'

2 Canpitataquë ya'huapoi iyaro'sa', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', nitotërama'. **2** Piri-posëquë a'chinapiraihuë', no'huitonacoi, chiníquën aparitërinacoi. Inapotopirincoihuë', canpitataquë canconpatëira, co të'huaraihuë'. "Yosë catahuarincoi," ta'toi, Quisocriso nanamën a'chintërainquëma'. A'napita no'huipirincoihuë', chiníquën cancantatoi, pënërainquëma'. **3** Co nonpin nanan a'chintërainquëmahuë'. Co nisha nisha nicacaso marë' a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. **4** Yosë chachin acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. "No'tëquën a'chinapona'," ta'ton, a'parincoi. Napoaton co piyapi'sa' noya nicainacoiso marë' a'chinaihuë'. Yosë noya nicainacoiso marë' a'chinárai. Ya'ipi yonquirëhuasopita nitotërin. Ma'marësona sacatërhuasonta' nitotërin. **5** Co noyasha nonatoi, yanonpintërainquëmahuë'. Co canaca'huaiso marë' napotërainquëmahuë'. Yosë ni'sárincoi, no'tëquën nontërainquëma'. **6** Co piyapi'sa' noya nicainacoiso' yonquiatoi a'chinaihuë'. **7** Quisocriso a'parincoi ni'ton, chiníquën nanan quëtërincoi. Napoapohuë', co chiníquën nontërainquëmahuë'. Co inso tëranta' hua'an pochin camairaihuë' natëinacoiso marë'. Sanoanan quëran nontërainquëma'. Sanapi hua'huinpita nosoroaton, noya nocomarinso pochin quiyarimanta' ni'nainquëma'. **8** Na'con nosoroatëinquëma', Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Ina marë' parisitopiraihuë', co ina yonquiraihuë'. Ya'ipi cancanëhuëi quëran nosororainquëma' ni'ton, na'con catahuarainquëma'. **9** Canpitataquë ya'huasocoi, chiníquën sacatatoi, a'chintërainquëma'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'sha ma'paca'huainquëmaso marëhuë'. Quiyaora sacatonëhuëi quëran coshatërai. Naporahuato, Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Co ina naniantëramahuë', tënahuë.

¹⁰ No'tèquèn Yosè natètoi, noyasáchin ninai. Co man-ta' onpotèrainquémahuè'. Ya'ipi imaramasopita ni'namacoi. Yosènta' ni'nincoi. ¹¹ Ya'ipinque'ma' pènèrainquèma', nitotèrama'. A'naya a'nayanquèma' nontèrainquèma' noya imacamaso marè'. Quèmapi hui'ninpita a'chintèrinso pochin a'chintèrainquèma'. ¹² Achinican-cainquèma'. "Yosè imarama' ni'ton, noyasáchin nico' Yosè noya ni'inquèma'," itèrainquèma'. Ina acorinquèma' hua'anèntèrinquè ya'conacamaso'. A'na tahuèri ya'huèrin'pa' quèpantahuachinquèma', noya noya ya'huècontarama'.

¹³ Yosè nanamèn a'chintohuatèinquèmara, noya natanama'. "Co piyapi yonquirinso' a'chintèrinpoahuè'. Yosè nanamèn chachin a'chintèrinpoa'," tènama'. Tèhuèchachin Yosè nanamèn ni'ton, ina natèhuatama', nanamèn quèran anoyacantarinquèma'. Ina marè' nani tahuèri "Yosparinquèn," itèrai Yosè. ¹⁴ Iráca Cotia parti na'a piyapi'sa' Quisocriso imatona', natèpi. A'napita cotioro'sariso nipirihuè', no'huitona' chiniquèn aparisitopi. Iporaso' iyaro'sa' canpitanta' parisitèrama'. Ya'huèhuano'sa' inapochachin aparisitarinèinquèma'. ¹⁵ Iráca cotioro'sari pènèntona'piro'sa' no'huitona', tèpapi. Ina quèran Siniro Quisocriso chachin o'mahuachina, inanta' tèpaantapi. Quiyanta' aparisitonaco, a'parinaco. Napopiso marè' Yosèri co noyahuè' ni'nin. Tèhuèchachin co ya'ipi piyapi'sa' nosoropihuè'. ¹⁶ Nisha piyapi'sa' cha'ècaiso marè' yaa'chintopirahuè', cotioro'saso' co nohuantopihuè'. "Ama a'chintocosoahuè'," ta'tona', no'huirinaco. Ina marè' aquè aquètè' oshahuanpi. Napoaton Yosèri chiniquèn no'huirin. No'tèquèn ana'intarin huachi.

Paonori nicapon yapaantarino'

¹⁷ Hua'quimiáchin iyaro'sa' co ni'pirainquémahuè', co naniantèrainquémahuè'. Yonquiatèinquèma', na'con nohuantèrai nica'huainquèmaso'. ¹⁸ Canpitataquè yapa'pirahuè', ipora huanta' co nanitèrainquèma'. Ca Paonoco cararo' yapa'pirahuè', Satanasè ya'copirincó ni'ton, co nanitèrahuè' paca'huaso'. ¹⁹ Na'con yonquiatèinquèma', nóya cancantèrai. ¿Ma'marè' chachinta' ina pochin cancantèrai? Imarama' ni'ton, Yosè ya'huèrin'pa' canpitanta' pa'sarama', tènai. A'na tahuèri Siniro Quisocriso o'mantararin. Naporo': "Quiyari a'chintèrai ni'ton, imapi," ta'toi, noya cancantèrai. ²⁰ Tèhuèchachin noya imarama': "¡Ma noyacha Yosè catahuarinquèma' paya!" ta'toi, capa cancantèrai.

3 Hua'qui' co ni'nainquémahuè'. Co nanan tèranta' natantèrainquèma'. Napoaton co huachi ahuantatoihuè', "Quiyaora Atinasèquè quèparichii," ta'toi, ² Timotio a'patèrainquèma' nitotacaso marè'. Inanta' noya imarin. Yosèri acorin Quisocriso nanamèn a'chinacaso marè'. Achinicanainquèmaso marè' a'patèrainquèma'. ³ Canpitanta' parisitapiramahuè', co nohuantèrainquèma' nisha nisha yonquicamaso'. Co ina marè' a'pocaso' ya'huèrinhuè'. Quisocriso imapatèhuara, aparisitèrinènpoa'. Yosè nohuanton, ina marè' parisitarèhua', nani nitotèrama'. ⁴ Canpitataquè ya'huasocoi, sha'huitèrainquèma'. "Imarèhuaso marè' aparisitar-

inènpoa'," itèrainquèma'. Napotèrainquèmaso pochachin iporaso' aparisitarinèinquèma'. ⁵ Napoaton caso' co huachi ahuantatohuè', Timotio a'patèrainquèma' onpopinsona imaramaso' nitota'huaso marè'. Sopai yanonpintèrinpoa' Yosè a'pocaso marè'. Min-sèrainquèma' naporini, topinan quèran a'chinchitèrainquèmahuè'. "Co huachi noya imamaraihuè'," ta'toi, Timotio a'patèrainquèma'.

⁶ Iporaso' nani huènantaton, nanan sha'huitiirincó. "Ipora huanta' noya imasapi. Inahua capini noya ninosoroapi," itiirincó. Na'con yonquiramacoi. Quiya pochin cancantatoma', canpitanta' yani'namacoi.

⁷ Inanta' sha'huitiirincó. Ina natantato, nóya cancantèrai. Ipora huanta' ma'sha onpotèrinaco. Parisitapirahuè', noya imarama' ni'ton, noya cancantèrai.

⁸ Quisocriso imamiatarama' ni'ton, co huachi sètèrainquèma'. Chiniquèn cancantèrai. ⁹ Capa cancantèrai ni'ton, ¿onporahuatèicha noya noya: "Yosparinquèn Tata Yosè," ichi? ¿Co'chi nanitèrainquèma' paya! ¹⁰ Nani tahuèri tashirè chachin Yosè nontarai canpitataquè paca'huaiso marè'. Co ya'ipi Yosè nanamèn nitochatèramahuè'. Pahuantarinquèma' ni'ton, ina a'chinchinquèma' noya noya imacamaso marè', tènahuè.

¹¹ Tata Yosè chachin catahuaincoi onpopionta' pa'ii. Siniro Quisosonta' catahuahuachincoi, pa'sarai nicapoinquèma'. ¹² Na'con nosororainquèma'. Inapochachin canpita capininta' ninosorocamaso' ya'huèrin. "Catahuaquè' Siniro noya noya ninosoro'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoro'ina'," itèrahuè, Yosè nontato. ¹³ Noya ninosorohuatama', Quisocriso achinicananarinquèma' noyasáchin nicacamaso marè'. Catahuahuachinquèma', noyápiachin cancantarama'. Ina quèran Quisocriso o'mantahuachin, Yosè noya ni'sarinquèma'. A'na tahuèri ya'ipi piyapinènpitarè chachin o'mantararin.

Yosèri noya ni'ninsopita

4 Iporaso' iyaro'sa' Siniro Quisoso nanan quètèrincoi ni'ton, pènèntarainquèma'. Iráca pènèrainquèma' noya nicacamaso marè'. "Noya nipatama', Yosè noya ni'sarinquèma'," itèrainquèma', natèramacoi. Iporaso' aquè aquètè' natètatoma', noyasáchin nico', tènahuè.

² Siniro Quisoso a'chintèrincoiso chachin sha'huitèrainquèma', natanama'. ³ Yosè nohuantèrin noyasáchin nicacaso'. Ama pi'pian tèranta' monshihancosohuè'. ⁴ Sanapi nohuantohuatama', ama monshitocosohuè'. Nitatoma', noya sa'aco'. Yosè yonquiatoma', noya ichiya'huèco'. Nani sa'apatama', inasáchin yonquicaso' ya'huèrin. ⁵ A'naquèn co Yosè nohuitatonahuè', ichihuè'ècaisoachin yonquiatona', a'naroáchin mapi. Ama inapita pochin cancantocoso-huè'. Tèhuèchachin nosoroatoma', maco'. ⁶ A'na quèmapi sa'in ama sé'huacosohuè'. Ama ina pochin ni'toma', so'in nonpintocosohuè'. Sé'huahuatama', Yosè no'tèquèn ana'intarinquèma'. Iráca inachachin chiniquèn pènèrainquèma'. ⁷ Co Yosè nohuantèrin-

huë' oshahuanacaso'. Acorinpoa' noyasáchin nicacaso maré'. ⁸ Co quiyaora yonquinëhuëi quëran pënëninquëmahüë'. Co natëhuatamahüë', Yosë chachin co natëaramahüë'. Ina nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' noya nicacaso maré'. Inaso' noyasáchin ninin.

⁹ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Nani nitotërama' ni'ton, co aquëtë' sha'huita'huanquëmaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin cancanëmaquë anitotërinquëma' ninosorocamaso'. ¹⁰ Nani huachi imapisopita nosoroarama'. Ya'ipi Masitonia parti ya'huëpisopita aquë ya'huëpirinahuë', Quisocriso imapachinara, nosororama'. Iporaso', iyaro'sa', na'con na'con ninosoroco', tënai. ¹¹ Nani tahuëri yonquico' sano piyapi nicacamaso maré'. Ama topinan ya'huëcosohuë'. Ya'ipinquëma' noya sacatoco' ama pahuanchinquëmaso-huë'. Iráca inachachin pënëninquëma'. ¹² Inapohuata-ma', noya ya'huarama'. Co imapisopitahuënta' noya ni'sarinëinquëma'. Napohuata-ma', co manta' pahuantarinquëmahüë'. Co topinan ma'patacaso' ya'huëaponhuë'.

Chiminpisopita nanopiantarinso'

¹³ Chiminpisopita ma'sona onpocaiso' a'chinchinquëma', nitotoco'. Quisoso imarëhuasopita chiminpatëhua', nanopiantarihua'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë', quëmopinënpita chiminpachinara, sëtopi. "Co onporonta' quënantarihuhüë'," ta'tona' sëtápi. Ama inapita pochin sëtacaso marëhuë' canpitaso' a'chinchinquëma'. ¹⁴ Quisososos' chiminaponahuë', nanopiantarinso' nitotërhua'. Inapochachin imapisopita chiminpachina', Yosëri ananpitaantarín. Quisoso isoro'paquë o'mantahuachin, ananpitaantarín.

¹⁵ O'mantahuachin, co nanopirëhuasopitaráchin pantarihuhüë'. Chiminpisopita'ton nanopiantarapi. Sinioro Quisoso sha'huitërinpoaso chachin sha'huichinquëma'. ¹⁶ Chiniquën nanantaton, o'mantararin. Anquëni hua'aonta' chiniquën sha'huirarin. Yosë nohuanton, tronpita pihuirarin. Naporo' Quisocriso imatona' chiminpisopita'ton nanopiantarapi. ¹⁷ Ina quëran a'naroáchin nanopirëhuasopitarë'quënpoa' chitoro' ya'huërinquë quëpantarinpoa'. Inaquë Sinioro nacapiarihua'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. ¹⁸ Inapita yonquiatoma', nisha'huitoco' noya cancantacaso maré'. Ama sëtacaso marëhuë' ina pochin niachinincanco'.

5 Onporosona o'mantacaso' tahuëri nancaso', co ina iyaro'sa' a'chintaranquëmahüë'. ² Iráca sha'huitërinpoaso' nani nitotërama'. Co nitotasoihuë', o'mantararin. Ni'co' iyaro'sa'. Yono tashi' co nitotásëhuahuë', ihuatona'pi pëinënpoaquë ya'conin. Inapochachin a'nanaya Quisocriso o'mantararin. ³ Co imapisopitasohuë' o'mantacaso' tahuëri co yonquipihuë'. "Noya ya'huarëhua', co manta' onpoarihuahuë'," topirinahuë'. A'nanaya chiniquën ana'intacaso' naniarin, co cha'ësapihuë'. Sanapi yahuaihuachina, onporosona iquitacaso' co nitotërinhuë'. A'nanaya iquitërin. Inapochachin a'nanaya Yosëri ana'intarin. ⁴ Can-

pitaso nipirinhuë', co tashi pochin cancantëramahuë'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, co pa'yanaramahuë'. Ihuatona'pi a'nanaya huë'pachina, apa'yaninpo'. Inapochachin Quisocriso' a'nanaya o'mahuachin, na'a piyapi'sa' pa'yanapona'. Canpitaso nipirinhuë' ina tahuëri ninaarama'. Nanihuachin, co pa'yanaramahuë'. ⁵ Quisocriso imarama' ni'ton, tahuëri pochin cancantatoma', nitotarama'. Ya'ipinpoa' imarëhuasopita co tashi pochin cancantërhuhüë'. ⁶ Napoaton o'mantacaso' tahuëri yonquiatëhua', noya ninahua'. A'naquënso' huë'ërëso pochin cancantatona', co ina tahuëri yonquipihuë'. Canpoaso nipirinhuë' no'tëquën yonquiatëhua', sano cancantahua'.

⁷ Yahuë'ëpachinara, tashi' huë'ëpi. Yano'pihuachinarranta', tashi' no'pipi. ⁸ Canpoaso nipirinhuë' tahuëri pochin cancantacaso' ya'huërin. Napoaton noya yonquiatëhua', Yosë imamiatahua'. Ni'co' iyaro'sa'. Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' co topinan pa'pihuë'. Coton hua'na quëran nininso' a'mopi. Casconta' hua'na quëran nininso' yancopi ama inimicori ohuanacaso marëhuë'. Noya nitapahuachinara, co inimicori minsërinhuë'. Hua'na a'mopiso pochin canpoanta' Yosë natëahua' catahuainpoa'. Ina natëtëhua', noya ninosoroa'ahua'. "Yosë a'paiarinpoa'. O'mahuachin, noyá nicha'ësarínpoa'," ta'tëhua' noya ninahua'. ⁹ Co ana'intinpoaso maré' Yosë acorinpoahuë'. Sinioro Quisocriso imarëhua' ni'ton, nicha'ësarínpoa'. Ina nohuanton cha'ësarëhua'. ¹⁰ Canpoa maré' inaso' chiminin. A'naquënpoa' nanopiarëhua', a'naquënpoa' chiminarihuarahuë', o'mantahuachin, ya'ipi imarëhuasopita quëpantarinpoa'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. ¹¹ Napoaton nani tahuëri nicatahuaco' chiniquën cancantacamaso maré'. O'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', na'con ninontoco' noya noya imacamaso maré'. Nani noya nicatahuarama'. Aquëtë chachin niachinincanco'.

Piquëran huarë' pënëninso'

¹² Ansiano'sa' iyaro'sa' noya ni'co', tënahüë. Sinioro nohuanton, ansiano ya'conpi pënëninquëmaso maré'. Co chirotonahuë', a'chintarinëinquëma'. Pëshonpatama', otërarinëinquëma' ni'ton, noya ni'co'.

¹³ Na'con catahuarinëinquëma' noya noya Yosë imacamaso maré'. Napoaton nosoroatoma', noya yonquirapico'. Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'.

¹⁴ Canpita capini iyaro'sa' nipënëncó'. A'naquën co yasacatopihuë'. Inapita pënëncó' ama chiroinasohüë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, Yosë yananiantopi. Inapitanta' noya nontoco' chiniquën canchinina'. A'naquëonta' cancanëna quëran co chinipihuë'. Catahuaco' ama Yosë nanianchinasohüë'. Inapohuata-ma', ama insonta' no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënëncó'.

¹⁵ Anapita ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama ya'huëretocohüë'. Nani tahuëri noya nontoco'. No'huipirinëinquëmaonta', nosoroatoma', catahuaco'. Canpita capini ninosoroatoma', a'napita piyapi'santa' catahuaco'.

¹⁶ Ama sètocosohuë'. Yosë yonquiatoma', nani tahuëri noya cancantoco'. ¹⁷ Apira apira Yosë nontoco'. Ama a'na tahuëri tēranta' pahuancosohuë'. ¹⁸ Ma'sha onpotopirinënguëmahuë', ama sètocosohuë'. Nani tahuëri "Yosparinquën Siniro," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', noya cancantoco'. "Inanta' Siniro noya," itoco'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, ina pochin cancantacaso' Yosë nohuantërin.

¹⁹ Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Cancanëmaquë nontohuachinquëma', a'naroáchin natëco'. Ni'co'. Pën noya orotohuachina, noya napëntërë'. Inapochachin Ispirito Santo yacatahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ama pën atacopitërëso pochin nitocosohuë'. ²⁰ "Yosë anitotërinco sha'huichinquëma," itohuachinënguëma', noya natanco'. ²¹ Napoaponahuë', ni'cona nonpintochinënguëma'. A'naquën "No'tëquën a'chintaranquëma'," itohuachinënguëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. Ya'ipi napopiso' Yosë quiricanën quëran tantiaco'. "Inaora yonquinën quëran a'chinamara," ta'toma', tantiaco'. Yosë nanamënsáchin natëcaso' ya'huërin. ²² Ya'ipi aoshahuaninquëmasopita a'poco'.

²³ Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpita marë' ina nontarahuë noyásha anoyacancaninchinquëma'. "Catahuaquë' Siniro, ya'ipi cancanëna quëran noyápiachin yonqui'ina'. Naporahuaton, ya'ipi yonquinëna quëran noya nininsopitaráchin nohuanchina'. Quëma nohuanton, ya'ipi nonëna quëran huarë noyasáchin ni'ina'," itërahuë. Ina quëran Siniro Quisocristo o'mantahuachin, nóya ni'sarinquëma'. ²⁴ Yosë nani nontërinpoa' imacaso marë'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa'. No'tëquën sha'huitërinpoa'. Co onporonta' nonpintarinpoahuë' ni'ton, noya catahuarinpoa'.

²⁵ Quiya marënta' iyaro'sa' Yosë nontoco'.

²⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²⁷ Niyontonpatama', iso quirica nontoco' imapisopita nataina'. Siniro nanan quëtërinco ni'ton, nontoco' ya'ipiya nataina', ténahuë.

²⁸ Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo nosoroatënguëma', catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

2 Tesalonicenses

Imapisopita yonquiaton, nanan a'pataantarinsó'

1 Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaantaranguëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Tata Yosë natëtoma', Siniro Quisocriso imarama'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, "Tata" itërhua'. ²Inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocrisonta' inapochachin catahuainquëma', tënahüë.

Oshahuano'sa' ana'intarinso'

³Iporaso' iyaro'sa' noya noya imasarama'. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Na'con na'con ninosororama' ni'ton, nani tahuëri "Yosparinquën," itërai Yosë. Ina na'con catahuainquëma' ni'ton, ina pochin nontacaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin. ⁴Ya'ipi parti Yosë imapisopita sha'huitërai. "Tisaronicaquë ya'huëpisopita noya imasapi. Imapiso marë' na'con aparisitopirinahuë': 'Yosë co naniantarinpoahuë', ta'tona', ahuantapi. Co yaa'popihuë'. Ma'sha onpoaponaraihuënta', chiniquën cancantapi," itërai. Noya natërama' ni'ton, noya cancantërai. ⁵Imaramaso marë' parisitapomarahüë', noya ahuantërama' ni'ton: "Tëhuëenchachin Yosë catahuainquëma'," tënai. Inaso' no'tëquën yonquirin. Yosë nohuanton, ipora parisitarama' noya noya cancantacaso marë'. Ina quëran noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma'.

⁶Iporaso' a'napita no'huirinënguëma'. Aparisitapirinënguëmahüë', a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhüë'. "Oshahuano'sa' ana'intacaso' ya'huërin," tënin. ⁷Quisocriso o'mantahuachin, co huachi parisitaramahüë'. Noya ya'huarama'. Quiyanta' ipora aparisitapirinacoihuë', naporo' ya'ipi imarëhuasopita nóya cancantarihua'. Siniro Quisocriso chachin inápa quëran o'mantararin. Pën huënaratërinso huáncana ya'noarin. Anquëniro'santa' chiniquën nanantatona', o'mantararin. Inapitarë chachin o'mantararin. ⁸O'mantarahuaton, co Yosë nohuitopisopitahuë' ana'intarin. Co Siniro Quisoso nanamën natëpihuë' ni'ton, chiniquën ana'intarin. ⁹No'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. Aquë a'pahuachin, chiniquën parisitomiatapi, co cha'ësapihuë'. Inatohua' paatona', co onporonta' Quisocriso nohuitapihuë'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, noy-

asáchin niponahuë', inapitaso' co onporonta' nirayapihuë'. ¹⁰O'mantahuachin, imarëhuasopitaso' quënanarihua'. "Ma noyacha Quisocrisoso paya. Anoyacancantërinpoa'. Inasáchin ya'ipiya chinochina'," tosarëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita napoarëhua'. A'chintohuatëinquëmara, canpitanta' natërama' ni'ton, noya ni'sarama'.

¹¹Napoaton nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai: "Quëma nohuanton Siniro imarinënguën. Napoaton, catahuaquë' noyasáchin niina'. Noya noya yaimarinënguën ni'ton, catahuaquë' noyápiachin cancanchina'. Quiyaora co nanitëraihüë'. Quëmasáchin Siniro ananitaparancoi. Catahuaquë' ya'ipi cancanëna quëran natëinënguën," itërahuë', Yosë nontato. Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ¹²Ina quëran a'napitanta' nicatëinënguëma': "Ma noyacha Siniro Quisoso ni'ton, ina imatona', noya nisapi paya," tosapí. Canpitanta' ina nohuitërama' ni'ton, noya noya cancantarama'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatënguëma', catahuainquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Siniro Quisocrisonta' catahuainquëma'.

Yosë inimiconën ya'nocaso' ya'huërinso'

2 Apira iyaro'sa' o'mantacaso' tahuëri pi'pian a'chinchinquëma'. Siniro Quisocriso o'mantahuachin, nacapirahuatëhua', pantarihua'. ²A'naquënso nipurinhuë' co no'tëquën nitotopihuë'. "O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama pa'yancosohüë'. Ama nisha nisha yonquicosohüë'. A'naquën tapon: "Cari ninorahuë. O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama natëcosohüë'. A'nanta' tapon: "Nanirin mini. Paono chachin naponinshitërincoi," itopirinënguëmahüë', ama ina natëcosohüë'. ³Ni'cona nonpintochinënguëma'. Co'huara Quisocriso o'mayátërasohüë', notohuaro' piyapi'sa' Yosë a'poapi. Co pi'pian tëranta' yanatërapihuë'. Naporo' a'na quëmapi ya'huapon. Ya'ipi piyapi'sa' nonpintarin ama Yosë imacaiso marëhuë'. Pa'pi co noyahuë' nisarin. Sopairi noyá ya'coancantërin ni'ton, chiniquën ana'intacaso' ya'huërin. Ayaro' tahuëri Yosëri ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. ⁴Inaso' Yosë inimicotërin. "Ama Yosë chinotocosohüë'. Ama manta' moshacosohüë'. Casáchin natëco. Yosë ya'huëretarahüë," tosarín. Yosë chinotopiso pëiquë chachin huënsëapon piyapi'sari chinotacaiso marë'. Pa'pi co noyahuë' nisarin. Chiniquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' yacamaiaapon.

⁵ Canpitataquë ya'huapo, nani sha'huitëranquëma'. ¿Ina naniantarama' ti? ⁶ Tahuëri nanihuachin, ina quëmapì huë'sarin. Yosë inimiconën inaso'. Yosë nohuanton, macarisona ya'copiarin ni'ton, co iporaso' huë'shatërarinhuë'. Ina nitotërama'. ⁷ Co Yosë inimiconën ya'noyatëraponahuë', ipora chachin co incari tëranta' nitotopirinahuë', nani sacatapi Yosë inimiconën hua'anëntacaso marë'. A'na tahuëriso nipirinhüë', Yosë nohuanton, ya'copirinsó' capa nipachin, Yosë inimiconën ya'norarin. ⁸ Ya'nohuachin, piyapi'sa' aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Inari camaihuachin, notohuaro' piyapi'sari natëapi. Ayaro' tahuëriso nipirinhüë', Siniro Quisori ana'intarin. Huënaráchin huënaráchin o'mantahuachin, minsëarin. Topinan noncharapirinhüë', ata'huantarín. Co huachi nanitarinhüë' piyapi'sa' nonpintacaso'. ⁹ Nipirinhüë', co'hua' ina o'mayatërasohuë', notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Satanaseri catahuarin ni'ton, nani ma'sha nanitapaarin nicacaso'. Piyapi inaora co nanitërinhuë' ina pochin nicacaso'. Nonpintaton, nani ma'sha sacai' nininsó' a'notohuachina, natëapi. Ni'pachina', pa'yanapi. ¹⁰ Co noyahuë' nicon, na'a piyapi'sa' nonpintarin. Co no'tën nanan nohuantopihuë' ni'ton, Yosë inimiconën natëapi, parisitopiquë pa'sapi huachi. Yosë nanamën nohuantopi naporini, cha'ëitonahuë'. ¹¹ Napoaton, Yosëri tananpitarin nonpin nanan natëcaiso marë'. Sopai nohuanton, natëapi. ¹² Co no'tëquën yonquiatonahuë', co noyahuë' nicacaiso' pa'yatapi. Ina pochin cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intarin.

Yosëri huayonin nicha'ëcaso marë'

¹³ Canpitato nipirinhüë' iyaro'sa', imarama'. Siniro nosororinquëma'. Iráca quëran huarë' Yosë huayoninquëma' huëntonënuë ya'conacamaso marë'. No'tën nanan natëhuatama', Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' Yosë nohuantërinso chachin nicacamaso marë'. Ina yonquiatoi, Yosë nontërai: "Ma noya Siniro inapitasto' nicha'ëran ni'ton, 'Yosparinquën,'" itërai, Yosë nontatöi. ¹⁴ Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, canpitanta' imarama'. Yosë acorinquëma' Siniro Quisocristo pochin nicacamaso'. A'na tahuëri o'mantahuachin, ina pochin ya'noarama'.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa', chiniquën cancantatoma', ya'ipi cancanëma quëran imaco'. Canpitataquë ya'huasocoi, no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina quëran quirica a'patëranquëma' na'con na'con nitotacamaso marë'. No'tën nanansáchin imamiatoco'.

¹⁶ Siniro Quisocristo catahuainquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Inaora nohuanton, Tata Yosënta' nosoroatonpoa', achinicanamiatërinpoa'. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin quëpantarinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. ¹⁷ Ina yonquiatoi, canpita marë' Yosë nontarai. "Nani tahuëriya Siniro catahuaquë', chiniquën cancanchina'. Achinicananquë' noyasáchin niina'. Catahuaquë' noyásha noina,'" itërai.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

3 Iporaso' iyaro'sa', quiya marënta' Yosë nontoco' nanamën noya a'china'huaiso marë'. Ya'ipi parti nahuinacaso ya'huërin. Canpitato' natanatomaco', noya imarama'. A'napitanta' a'chintohuatoí, noya nohuanchina'. Canpita pochachin noya imaina'. Ina marë' Yosë nontoco'. ² A'naquënsó' nipirinhüë' co yaimapihuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopi. No'huitonacoí, yaahuërinacoí ama a'china'huaiso marëhuë'. Yosë nontoco' inapita quëran nicha'ëincoí. ³ Tata Yosëso' nipirinhüë' co onporonta' naniantërinpoahuë'. Achinicananinpoa'. Sopai yaminsëpirinpoahuë', ina ni'sarinpoa'. Catahuarinpoa' sopai minsëcaso'. ⁴ Pënënpatëinquëmara, noya natëramacoí. Co a'poatomahuë', imamiatarama'. Yosë catahuainquëma' ni'ton, noya imasarama', tënahüë. ⁵ Yosë catahuainquëma' ina nosororinpoaso' na'con yonquicamaso marë'. Parisitopiramahuë', achinicanainquëma' Quisocristo pochin ahuantacamaso marë'.

Sacatacasonta' ya'huërinso'

⁶ Siniro Quisocristo nanan quëtërincoí ni'ton, no'tëquën iyaro'sa' pënërainquëma'. A'naquëmaso' imapomarahüë', co sacatatomahuë', nisha nisha yonquirama'. Yosë nanamën no'tëquën a'chintopirainquëmahüë', co natëramacoíhuë'. Insosona inapohuachin, ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë'. ⁷ Nani nitotërama' noya nicacamaso'. "Nonancoí," itërainquëma'. Canpitataquë ya'huasocoi, co quiyaso' topinan ya'huërainhuë'. Co chioraihuë'. ⁸ Co a'na piyapi cosharonën topinan ma'paraihuë'. Nani tahuëri chiniquën sacatërai. Tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'pata'huaiso marëhuë'. ⁹ Hua'qui' a'chintërainquëma' ni'ton, noya topinan ma'patacaso' nipirinhüë', co topinan ma'parainquëmahüë'. Sacatatoí, ma'sha pa'anai. Noya sacatërai nonanamacoiso marë'.

¹⁰ Canpitataquë ya'huasocoi, pënërainquëma'. "Insosona co yasacatohuachinhuë', ama coshachinsohuë'," itërainquëma'. ¹¹ Nanan nani natantërahuë'. A'naquëma' co yasacatatomahuë', topinan pa'sárama'. Naporahuaton, ma'toma ma'toma nonatoma', piyapi'sa' chinotërama', natantërahuë. ¹² Siniro Quisocristo nanan quëtërincoí ni'ton, pënërananquëma': Ama huachi iyaro'sa' ina pochin cancantocoso-hüë', tënahüë. Sano yonquiatoma', noya sacatoco' pahuantërinquëmaso' pa'anacaso marë'.

¹³ Na'aquëma' iyaro'sa' noya nisarama'. Ama amiatoma', nisha cancantocoso-hüë'. Nani tahuëri noya nico'. ¹⁴ Nani ninshitatoí, pënërainquëma'. Inso tëranta' co yanatëhuachincoíhuë', pënëncó'. Co natëtohuachinahuë', ama inapitarë'quëma' nipayacosohüë' oshanëna marë' tapaina'. ¹⁵ Napoaponahuë', ama inimico pochin niconatoma', no'huicosohüë'. Iyaparima pochin niconatoma', sanoanan quëran pënëncó'.

Asanocancaninpoaso'

¹⁶ Siniroíchin asanocancaninpoa'. Ina catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Ma'sona onpopi-ramahuënta', nani tahuëri catahuainquëma' ama pa'yanacamaso marëhuë'. Nani tahuëri noya a'painquëma'.

¹⁷ Ca Paonoco caora imirahuë quëran pi'pian ninshitaranquëma' saludos a'pata'huanquëmaso marë'. Nani quirica ninshitërahuëquë iso pochin ninshitërahuë. Ina nicatora', nitotarama': "Paono mini ninshitërinpoa'," tosarama'. ¹⁸ Siniro Quisocriso inaora nohanton, nosoroatënuquëma', ya'ipinquëma' catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

1 Timoteo

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya, ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë no-huanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nicha'ërinpoa'. Quisocristo imatëhua', ina ninarëhua'. A'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. ² Timotionquën ninshitaranquën. A'chintëranquën ni'ton, Quisocristo natëton, ina imaran. Napoaton hui'nahuë pochachin ni'nänquën. Na'con nosororanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoroinquën. Nani tahuëri asanocancainquën. Quisocristonta' inapochachin catahuainquën. Inasáchin natërhua'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ I'hua Masitoniaquë yapa'patëra, sha'huitëranquën. "I'pisoquë ya'huëtaquë' pënëntamaso marë'," itëranquën. Iporanta' inachachin sha'huitëranquën. Inaquëranchin ya'huaton, pënëntáquë'. A'naquën nisha nisha nanan a'chinapi. Inapita sha'huitëquë' ama ina pochin a'chi'inasohüë'. ⁴ Shimashonënpita iráca napopiso' yonquiápi. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha'huitopiso' yonquirápi. Ama huachi inapita yonquicaiso marëhuë' sha'huitëquë'. Ina pochin a'chinpachina', topinan quëran a'chinapi. Piyapi'sa' nisha nisha nonsapi. Co catahuapihuë' Yosë nohuitacaiso'. Yosëichin natëhuatëhua', catahuarinpoa' noya noya imacaso marë'.

⁵ No'tën nanansáchin imapatëhua', catahuarinpoa' noya ninosorocaso'. Noyápiachin cancantohuatëhua', co nisha nisha yonquiarihuahuë'. Ina quëran cancanënpoa quëran huarë' natëarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', noya nosoroarihua'. Ina Yosëso' nohuantërin. ⁶ Nisha a'china'piro'saso nipirinhuë', co ina pochin yonquipihuë'. Yosë nohuantërinso' naniantatona', topinan quëran nonsapi. ⁷ "Quiyaso' maistrocoi. Ya'ipi pënëntërinso' nitotërai," topirinahuë', co no'tëquën nitotopihuë'. Chiníquën nonpirinahuë', co nitotopihuë'.

⁸ Moisésë pënëntërinso' noya niponahuë', ma'marë chachinsona pënëntërinso' nitotatëhua', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huërin. ⁹ Noya nipisopita co pënënacaso' ya'huërinhuë'. A'napitaso nipirinhuë' pënënacaso' ya'huërin. Co Yosë natëtonahuë', co insonta' yanatëpihuë'. Co natantonhuë' niconpi. Pa'pi co noyahuë' nipi, oshahuanpi. Yosënta' tēhuapi. Co ina chino-

topihuë'. A'naquënso' pa'pina', a'shina' inapita co quë'atonahuë', yatëpapi. A'naquëonta' tēpatopi.

¹⁰ Nisha nisha nicacaiso' yonquipi. Sa'ina', so'ina' inapita ya'huëtaponaraihuë', monshihuanpi. Quëmapi capini, sanapi capini nisë'huapi. Piyapi'sa chachin ihuatopi pa'anacaiso marë'. Nonpintopi. "Tëhuëenchachin no'tëquën nonahuë'," taponaraihuë', nonpinpi. Yosëso' noya nicacaso' a'chintopirinpoahuë', co nohuantopihuë' natëcaiso'. Ina pochin nipisopita tēhuëenchinso' pënënacaso' ya'huërin. ¹¹ Yosë nanamënso' noya nóya. Ina quëran nicha'ërinpoa'. "Ma noyacha Yosëso paya," itërhua'. Ina chachin acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'.

Quisocristori catahuarinso'

¹² Ina marë' Siniro Quisocristo achinicananinco. "No'tëquën natëarinco," ta'ton, acorinco a'china'huaso marë'. Napoaton: "Yosparinquën Siniro," itërahüë.

¹³ Iráca caso' nisha cancantërahüë. Quisocristo pino-rahüë. Imarinsopita no'huito, aparisitërahüë. Quisocristoso nipirinhuë' nosororinco. Co nohuitatohüë', co natëyatërarahuë' ni'ton, nosororinco. ¹⁴ Siniro chachin inaora nohuanton, nosoroatonco, na'con catahuarinco. Catahuahuachincora, "Quisocristoichin anoyacancantarinco," ta'to, ina natërahüë. Ina imato, nosororahuë' canta'. ¹⁵ No'tëquën sha'huitëranquëma'. Ya'ipi piyapi'sa' natëina'. Quisocristo isoro'paquë o'marin oshahuano'sa' anoyacancantacaso marë'. Caso' na'con na'con oshahuanpirahuë', anoyacancantërinco. ¹⁶ Yosë nosororinco. Hua'qui co noyahuë' nipirahuë', nosororinco. A'napitanta' natëcaiso marë' napotërinco. "Paono pa'pi co noyahuë' nipirinhuë', hua'qui ahuantaton, Quisocristori nosororin. Nosoroarinco canta'," ta'tona', natëtapipi. Natëtohuachina', Yosë nohuitatona', noya nanpiapi. A'na tahuërinta' inápaquë nanpimiatapi. ¹⁷ Napoaton Yosëichin natëahua'. Nani tahuëriya: "¡Ma noyacha Yosëso paya!" itahua'. Inaso' co onporonta' ta'huantaponhuë'. Co quënanpirëhuahuë', hua'anëntomiatërinpoa'. Ináchin chinotacaso' ya'huërin. Ama onporonta' ina naniantahuasohüë'. Amen.

¹⁸ Hui'nahuë pochin api, ni'nänquën. I'hua chachin ansiano'sa' Yosë nontatona', acorinënuquën Yosë nanamën a'chinamaso marë'. Naporo' Yosëri anitotërinso' sha'huitatënen, pënëninënuquën. "Yosë nohuanton, api, nanamën noya a'chinaran. Ina marë' acorinquën. Parisitaponahuë', catahuarinquën. Napoaton Quisoso a'chininso chachin a'chinquë',"

itërinëquën. Iporanta' inachachin pënënanquën. Quisoso nanamën chachin a'chinquë' sopai minsëcaso marë'. Tëhuëchachin sopai yacanapirinpoahuë', Quisocriso catahuarinpoa' minsëcaso marë'.

¹⁹ Inasáchin natëton, pënëntëquë'. Quisocriso nohuantërsoráchin yonquiaton, noya niquë'. Noyápiachin cancantaton, piyapi'sa' a'chintëquë'. A'naquënso nipirinhuë' cancanëna quëran noya nicacaiso' nitopirinahuë', co yanatëpihuë'. Nani Yosë naniantatona', co huachi yonquipihuë'. Quisocriso a'poatona', co huachi imapihuë'. ²⁰ A'naso' Iminio itopi. A'nanta' Aricantëro itopi. I'hua niyontonpatëira, inapita chiniquën pënënahüë. "Quisocriso nanan quëtërinco ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'paiinquëmasohüë'. Satanasë natërama' ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itërahuë. Ama huachi Yosë pinocaiso' marëhuë' chiniquën pënënahüë. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', Yosë pochin cancantantapona' nimara," ta'to napotërahuë'.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

2 Ya'ipi piyapi marë' Yosë nontacaso' ya'huërin. Niyontonpatama', na'con nontoco' Yosëri catahuain. "A'paniarinpoa' mini," ta'toma': "Yosparinquën Siniro," itoco'. Ina'ton pënënanquëma'. ² Copirno' sa marë' Yosë nontoco' noya hua'anëntacaiso marë'. Ya'ipi hua'ano'sa marë' Yosë nontoco' noya nicacaiso marë'. Noya hua'an nipachin, co aquëtë' piyapi'sa' ni-no'huipihuë'. Sano yonquiatëhua', noya ya'huarigua'. Ina quëran Yosë yonquiatëhua', noya nisarihua'. ³ Ina pochin Yosë nontacaso' nóya. Inaso' nicha'ërinpoa'. Nontohuatëhua', noya nataninpoa'. ⁴ Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ëcaso' nohuantërin. Nanamën no'tëquën nitochina'. ⁵ Yosëichin chinotacaso' ya'huërin. Oshahuanëhua' ni'ton, inimicotopirëhuahuë', Quisocriso nanan anoyatërinpoa'. Inasáchin Yosë anohuitërinpoa'. Inaso' Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitimarín. ⁶ Quisocriso inaora nohuanton, nicha'ëinpoaso marë' chiminín. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Tahuëri nanihuachina', Yosë yanicha'ërinpoaso' anitotërinpoa'. ⁷ Ina nanan sha'huica'huaso marë' Yosë acorinco. A'parinco nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'. Ina natëco'," itërahuë. Tëhuëchachin no'tëquën nonahuë, co nonpinahuë'.

⁸ Napoaton nani parti niyontonpachina', quëmapi'sa' Yosë nonchina', ténahuë. Ama no'huichinasohüë'. Ama nisha nisha ninonchinasohüë'. Noyápiachin cancantatona', Yosë nonchina'. ⁹ Sanapi'santa' noya niina'. A'naquën sanapi'sa' nitapacaisoráchin yonquipi. Na'con na'con yanco nitonpomototopi, notohuaro' miyo pë'pëpi, nisha nisha a'sontanpapi. Pa'ton nininso-pita a'mocaiso' pa'yatopi. Ainën tapacaisoráchin yonquipi. Yosë imarinsopitaso nipirinhuë', ama inasáchin yonquiatonahuë', sano yonqui'ina'. Ama piyapi'sari pa'yatacaiso marëáchin nitapainasohüë'. ¹⁰ A'mopiso' ama na'con na'con yonqui'inasohüë'. Noya nicacaiso' na'con na'con yonqui'ina'. Yosë imapi ni'ton, inaichin

chinchina'. ¹¹ Yosë nanamën a'chinpachina', sanapi'sa' ta'tatona', noya nataina'. Natanahuatona', noya natëina'. ¹² Niyontonpatama', quëmapi'sa' pënëchina'. Sanapi'saso nipirinhuë', co pënëntacaso' ya'huërinhuë'. Ama quëmapi'sa' camaiinasohüë', ténahuë caso'. Ta'tatona' nataina'. ¹³ Atan'ton Yosëri ninin. Ina quëran Ipa ninin Atan catahuacaso marë'. ¹⁴ Naporahuaton, sanapi'ton co noyahuë' ninin. Sopairi nonpintohuachina, ina natëton oshahuanin. Co Atan nonpintërinhuë'. ¹⁵ Sanapi'saso nipirinhuë' hua'huinpita noya aso'so-huachina', Yosëri noya ni'sarin. "Yosë catahuarinco," ta'tona', imamiachina'. Piyapi'sa' noya nosoro'ina'. Noyasáchin ni'ina'. Sano yonqui'ina'. Inapohuachina', nicha'ësarín.

Ansiano'sa' acocaso' ya'huërinso'

3 No'tëquën sha'huitaranquën. Ansiano yaya'conpachina', noya yonquiapi. Ansiano'sa' tēhuëchachin catahuarinënpoa'. ² Napoaton yaya'conpachina', nóya nipisopitaráchin ya'coina'. Ama piyapi'sari pinocaiso marëhuë' noyasáchin niina'. A'na sa'ináchin ya'huëchina'. Co monshihuanacaiso' ya'huërinhuë'. Sano yonqui'ina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohüë'. Ya'ipi cancanëna quëran imaina'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. A'chinacaiso' noya nitochina'. ³ Ama no'piinasohüë'. Ama yaahuëchinasohüë'. Sano yonqui'ina'. Ama yano'huichinasohüë'. Ama coriquiráchin cancanchinasohüë'. ⁴ Ya'ipi pëinëquë ya'huëpisopita noya a'paiatona', a'chinchina'. Hui'nin-pita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Sanoanan quëran pënënpachina', noya natërapí. Pa'pina' noya ni'sapi. ⁵ Co hui'nin-pita tēranta' pënënpachinhuë', a'napitarinta co yanatëponhuë'. Napoaton co nanitërinhuë Yosë imapisopita noya catahuacaso'. ⁶ Hua'qui imapisopitaráchin ansiano ya'coina'. Nasha imarinsó' ya'conpachin, co noyahuë' yonquiamara: "Caso' ansianoco ni'ton, noya noyaco," tapon nimara yonquinëquë. Iráca sopai hua'an ina pochin yonquihuachina, Yosëri ana'intërin. Ni'cona inapochachin ana'intochinquëma'. ⁷ Noya nininsoráchin ya'coina'. Noya nipachina', co imapisopitarihuënta' noya ni'sapi: "Inaso' noya quëmapi," tosapi. Co noyahuë' nicaponahuë', ya'conpachin, sopai hua'ani nonpintaton, min-sëarin. Piyapi'sarinta' tēhuapi.

Tiacono'sa' acocaso' ya'huërinso'

⁸ Ansiano'sa' catahuarinsopitaso' tiacono'sa' topi. Inapitanta' natëtono'sa' niina'. No'tëquënáchin noina'. Ama nisha nisha noinasohüë'. Ama no'piinasohüë'. Ama nonpinatona', coriqui canainasohüë'. ⁹ Yosë anitotërinpoaso' nóya nitochina'. Nitotatona', cancanëna quëran huarë' natëina'. Inapohuachina', noyápiachin cancantapi. ¹⁰ Ama a'naroáchin aya'concosohüë'. Pi'pian tēnitoma', ni'co'. Noya nipachina', ya'coina'. ¹¹ Tiaconaro'santa' natëtono'sa' niina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohüë'. Ama pinochinasohüë'. Ama no'piinasohüë'. Noyasáchin niina'. ¹² Tiacono'saso',

a'naíchín sa'ina' ya'huéchina'. Hui'ninpita noya pënèina' no'tèquèn natècaiso marè'. Ya'ipi pëinènquë ya'huëpisopita noya a'paitona', a'chinchina'. Ina pochín cancantèrinsopitarachín ya'coina'. ¹³ Tiacono'sa' noya nipachina', imapisopitari noya ni'sapi. Noya Yosè marè' sacatohuachina', chini chiniquèn cancantapi. Quisocristo noya natètona', nanamèn a'chinapi.

Yosè huèntonènquë ya'conpisopita

¹⁴ Na'con yonquiatènquèn api, nicaponquèn ya-pa'sarahuë. "Co hua'quiya quèranhuë' pa'sarahuë topirahuë'. Hua'qui quèran a'na' pa'samarahuë," ta'to, iso quirica ninshitaranquèn pënèna'huanquènso marè'. Yosè huèntonènquë ya'conpatèhua', onpopinsona nicacaso' sha'huitaranquèn. Yosèsò' nanpiárin. Canpoarè chachín ya'huèrarín. Nanamèn no'tèquèn anitotèrinpoa'. Imarèhuasopita niyontopatèhua', no'tèquèn a'chinaríhua'. ¹⁶ Iráca co Yosè no-huitopirèhuahuë', iporasò' Quisocristo anohuitèrinpoa': "Ma noyacha inaso paya," tènèhua'.

Yosè hui'nin isoro'paquë o'maton, piyapi chachín nasitimarin.

Ispirito Santo chachín anitotèrinpoa' Yosè hui'nin nininso'.

Nanpiantahuachina, anquëniro'sarinta' quënanpi.

Imapisopitari ya'ipi parti paatona', nanamèn sha'huirapiapi.

Na'a piyapi'sa' natèpi.

Iporasò' Yosè'pa' noya ya'huèrin. Inatohua' Yosèri quëpantarin.

Yosè nanamèn a'porapiso'

4 Tèhuèchachín Ispirito Santo ninoton, a'nin-quëchín sha'huitèrinpoa': "A'na tahuëri a'naquèn piyapi'sa' Yosè nanamèn a'porapi. Sopai natètona', nonpin nanan a'chinpachina', imasapi. Ayarò' tahuëri ya'caritohuachín, naporapi," ténin. ² Naporo' nonpina'piro'sa' ya'huapona' piyapi'sa' nonpintacaiso marè'. "Quiyanta' Yosè imarai," topirinahuë', co no'tèquèn nonsapihuë'. Nitotaponaraihuë', co cancanhuanhuë pochín nicatona', co natètochináchinhuë' cancantapi. Hua'qui' sopai natètona', co huachi nani-tapihuë' Yosè natècaiso'. Inapitaso' nisha a'chinapi. ³ "Ama sanapi macosohuë'. Nisha nisha cosharo' a'poco huachi," tosapi. Napopirinahuë', Yosè ya'ipi cosharo' ninin capacaso marè'. Nanamèn nitotatèhua', Yosè natèhuatèhua', co a'poarihuahuë'. "Yosparinquèn, Sinioro," itatèhua', caparihua'. ⁴ Ya'ipi ma'sha Yosèri ninin. Napoaton nóya. Co manta' a'pocaso' ya'huèrinhuë'. "Yosparinquèn, Sinioro," itatèhua', ya'ipiya noya caparihua'. ⁵ Yosè quiricanèn yonquiatèhua', Yosè nontohuatèhua', noya capacaso', ténin Yosè.

Quisocristo marè' noya sacatacaso' ya'huèrin

⁶ Nani pënènanquèn. Ina nanan a'chinpatan, noya nisaran. Quisocristo noya ni'sarinquèn. Cosharo'

achinirinposo pochín Yosè nanamèn natèhuatan, achinicananarinquèn. No'tèquèn a'chintèrainquèn ni'ton, noya imasaran.

⁷ Nonpin nanano'saso nipirinhuë' tananpitèquë'. Inahuara yonquinèna quèran naporapi ni'ton, tananpitèquë'. Inapitaso' topinan quèran a'chinapi. Quëmaso nipirinhuë' nani tahuëri yonquiquë' Yosè noya imacaso marè'. ⁸ Nani tahuëriya sacatohuatèhuara, chinipirèhuahuë', noya noya Yosè imacaso' yonquihu-atèhua', achinicananinpoa'. Achinicananpachinpoa', noya noya nisarèhua', tènahuë. Noya noya imapatèhua', isoro'paquë noya nanpiarèhua'. A'na tahuèrinta' Yosè'pa' nanpiamarihua'. ⁹ Caso' no'tèquèn pënèntèrahuë', ya'ipi piyapi'sa' natèina'. ¹⁰ Ina marè' paatèhua', Yosè nanamèn sha'huirarèhua'. Parisitarihuarahuë', a'chinárèhua'. Yosèíchín ninarèhua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, ya'ipi piyapi nicha'ècaso' nohuan-tèrin. Natèhuatèhua', anoyacancantatonpoa', nicha'èsarínpoa'.

¹¹ Nani a'chintèranquèn ni'ton, inachachín api a'chinquë'. A'chinaton, pënèntèquë' natèina'. ¹² Co mashonquënhuë' niponahuë', noya pënèntèquë' mashoro'santa' natèinènquèn. Ya'ipi piyapi'sa' noya nontèquë'.

Nosoroaton, catahuaquë'. Cancanèn quèran huarè' Yosè natèquë'. Sano yonquiaton, noyápiachín cancantèquë'. Noyasáchin niquë' imapisopita nonainènquènso marè'. ¹³ Niyontonpachina', Yosè quiricanèn nontèquë'. Ina nontaton, pënèntèquë'. Quisocristo nanamèn a'chintèquë'. Ca cancona'huarè' inapoquë'.

¹⁴ Iráca ansiano'sa' niyontonahuatona', acorinènquèn Yosè nanamèn a'chinamaso marè'. Sè'huamotorahuatènènquèn, nanan quètèrinènquèn a'chinamaso marè'. Ina quèran Yosè catahuarinquèn nóya a'chinamaso'. Ama ina naniantaton, topinan ya'huëquësohuë'.

¹⁵ Yosè nanamèn na'con yonquiaton, a'chináquë'. Ya'ipi cancanèn quèran huarè' imaquë'. Ina quèran pënènpatan, a'napita noya ni'sarinènquèn. "Ma noya Yosèri catahuarin ni'ton, noya noya pënèntèrin," tosapi. ¹⁶ Nani tahuëri yonquiquë' nóya imacamaso marè'. Naporahuaton, no'tèquèn a'chinquë'. Inapohu-atan, Yosè catahuarinquèn imamiataton cha'ècaso marè'. A'napitanta' natanpachinquèn, cha'èsapí.

A'naya a'naya pënènacaso ya'huèrinso'

5 Mashoro'sa' co noyahuë' nipachina', ama no'huiquësohuë'. Tata pochín nicaton, sanoanan quèran pënènquë'. Napopináchin pi'ipitèramaso', iyaparin pochín ni'quë'. Inapitanta' nosoroaton, sanoanan quèran pënènquë'. ² Sanapi'santa' pënènacaso' ya'huèrin. Payaro'sa' nipachín, mama pochín nicaton, sanoanan quèran pënènquë' noya cancanchina'. Imoyaro'santa' napopináchin pi'ipitèramaso' oshiparin miáchin pochín ni'quë'. Ama inapita pi'pian tèranta' narintèquësohuë'. Noyasáchin yonquiaton, nontèquë'.

Quëyoro'no'sa' napopiso'

³ Isonta' api, imapisopita sha'huitëquë' nitochina'. "Quëyoro'no'sa' noyá sa'ahuamia nipachina', nosoroatoma' catahuaco'," itëquë'. ⁴ Nipirinhüë', hua'huinpita ya'huëtohuachin, inapita pënënuquë' a'shina catahuaina'. Aminpitarinta' catahuaina'. Aso'sorin ni'ton, inahuarinta' i'huërënta'ina'. Nosoroatona', nocomanta'ina'. Ina Yosë na'con no-huantërin. ⁵ A'naquën quëyoro'no'saso nipirinhüë', co hua'huinpita ya'huëtërinhuë'. Yosëichin yonquiarin. "Ina catahuarinco," ta'ton, nani tahuëri Yosë nontarin. Tashirë chachin nontarin. Inapitaso' catahuahua'. ⁶ A'naquën quëyoro'no'saso nipirinhüë', nipa'yatacasoáchin yonquipi. Nanpiaponahuë', chimipi pochin cancantopi. Co huachi Yosë yonquipihuë' ni'ton, co inapita catahuacaso' ya'huërinhuë'. ⁷ Nani api sha'huitëranquën. Ya'ipi imapisopita pënënuquë' natëina'. Ama a'napitari pinocaiso marëhuë' noya niina'. ⁸ Quëmopinëna' tëhuënnachin nosorocaso' ya'huërin. Pahuantohuachina', catahuaina'. A'shina', pa'pina', hui'ninpita, inapita na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Catahuaina', nocomanta'ina'. Insoarisona co nocomahuachinahuë', co huachi Yosë natëapihuë'. Co quëmopinëna' nosorohuachinarahuë', na'con na'con oshahuanapi. ⁹ A'naya a'naya niyontonpiquë quëyoro'no'sa' nininënpita ninshichina' catahuacaiso marë'. Pa-yaro'saráchin acoina', saota shonca pi'ipitërinso'. A'naíchin so'yatërinso'. ¹⁰ Noya nininsoráchin aco'ina'. Iso pochin nipisopita: Hua'huinpita noya aso'sorinso'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, o'shitërinso'. Co manta' apirarinsohuë'. Piyapinën pochin cancantaton, imapisopita catahuarinso'. Parisitopisopita nosororinso'. Noyasáchin nininso'. Ina pochin nipisopita aco'ina'. ¹¹ Nanon quëyoro'no'saso nipirinhüë', ama acoinasohüë'. "Quisocriso marëáchin sacatarahuë', co so'yantapohüë'," taponahuë', oshaquëran ina naniantaton, naquëranchin so'yaantacaso' yonquiantapon nimara. So'yaantacaso' noya nipirinhüë', ma'sona Quisocriso sha'huitërinso' co naniantacaso' ya'huërinhuë'. Naniantohuachin, ina marë' oshahuanarin ni'ton, ama inapitaso' acoinasohüë'. ¹³ A'naquëonta' topinan ni'tapona' pa'sápatona', chiropi. Naporahuaton, ma'tona ma'tona nonsapi, pinotapi, co napocasohüë' nipirinhüë'. ¹⁴ Napoaton nano'sa' so'inari ayananpihuachina', so'yanta'ina', ténahuë. So'yantatona', hua'huaanta'ina'. So'ina', hua'huinpita, inapita nocomahuachina', noya nisapi. Napohuachina', co a'napitari pinosapihuë'. ¹⁵ Ni'quë' api. A'naquën quëyoro'no'sa' nani nisha cancantopi. Quisocriso a'porahuatona', sopai natëpi. ¹⁶ Quisocriso imapatëhua', noya niahua'. Quëyoron quëmopinënpoa' ya'huëhuachin, canpoari chachin catahuahua' noya nanpicaso marë'. Ina quëran a'napita imapisopitarinta' sa'ahuamiaro'sarachin catahuaina'.

Ansiano'sa' nininso'

¹⁷ A'naquën ansiano'sa' noya noya Yosë marë' sacatopi. Paatona', nani tahuëri a'chinápi, pënëntápi. Inapita noya noya ni'co'. ¹⁸ Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. "Toro asacatohuatama', a'caco'. Trico i'nataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocoso-hüë'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," ténin. "Piyapi asacatohuatama', pahuërëco'," ténin anta'. Napoaton ansiano'sa' Yosë marë' sacatopi ni'ton, catahuaco'. Ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohüë'. ¹⁹ Nanan natantohuatan, ama a'naroáchin natëquësohuë'. A'na piyapiriachin ansiano sha'huirapihuachin, co natëcaso' ya'huërinhuë'. Catoya'pihuë' nipon, caraya'pihuë' nipon, inachachin sha'huirapihuachina', naporo huarë' natëtëquë'.

Nisha nisha pënëntërinso'

²⁰ Ansiano tëhuënnachin co noyahuë' nipachina, pënënacaso' ya'huërin. Ya'ipi imapisopita ayontonahuaton, chiníquën pënënuquë'. A'napitanta' të'huatatona', noya nicacaiso marë' pënënuquë'.

²¹ Tata Yosë Quisocristorë chachin ni'sarinpoa'. Anquëniro'sa' acorinsopitanta' ni'sarinënpoa'. Napoaton api, ya'ipiya no'tëquën pënënuquë'. Ama a'naroáchin ana'intëquësohuë'. Noya natantëquë' no'tëquën nitotacaso marë'. Ina quëran no'tëquën yonquiaton, pënënuquë'. Inso tëranta' co noyahuë' nipachina, pënënacaso' ya'huërin. ²² Ansiano yaacohuatan, noya yonquiaton, oshaquëran acoquë'. A'naroáchin acohuatan, co noyahuë' nipachina, quëmanta' na'ianan. Noyasáchin niquë'.

²³ Apira apira yacanioran ni'ton, ama api i'sharáchin o'oquësohuë'. Pi'pian huinonta' o'oquë', aquëtë' caniotan.

²⁴ A'naquën co noyahuë' nipachina, ya'ipi piyapi'sari nitotopi. "Inaso' oshahuanin. Ina marë' Yosëri ana'intarin," topi. A'naquënso nipirinhüë' oshahuanaponahuë', co a'naroáchin nitotërëhuahuë'. Nipirinhüë', co cancanën quëran imarinhuë' ni'ton, oshaquëran nitotarihua'. ²⁵ Inapochachin a'naquën noya nipachina, ya'ipi piyap'sa' nitotopi. A'naquënso' nóya niponahuë', co a'naroáchin nitotërëhuahuë'. Oshaquëranchi inanta' nitotarihua'.

6 Patron marë' sacatopisopita, pënënuquë' patronëna' noya nicatona' natëina'. Co natëhuachinahuë', no'huitatona', Yosë pinopona' nimara. "Yosë nanamënso' napoonin ni'ton, ina imatona' co yanatërinacohüë'," tapon'a' nimara. Co ina Yosë nohuantërinhuë'. ² "Patronënant'a' Quisocriso imapachin, ama ina marë' chiroinasohüë'. Iyaparin pochin nicatona', noya noya sacachina'. Imarinso' catahuarapi ni'ton, nóya sacachina'. Inanta' Yosëri nosororin ni'ton, noya catahuaina'," itëquë'. Ya'ipi carinquën pënënanquënso', a'chinquë'. Onpopionta' pënënuquë' natëina'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ Quisocristo no'tèquèn a'chintèrinpoa'. Natèhu-atèhua', noya noya cancantarihua'. A'naquènso nipirinhue' Siniro nanamèn co natètonahuè', nisha a'chinpi. Nonpin nanano'sa' a'chinapi. ⁴ "Ya'ipiya nitotèrai," topirinhue', co yonquipihue'. Topinan quèran nonsápi. Nisha nisha nanano'sa' yonquiatona', nonconpi. Pa'yatopi piyapi'sa' ano'huitacaiso'. Inapita natanpachinara, niapiratopi, nino'huipi, nipinopi. "Nonpintèrinco nimara," ta'tona', co huachi natèrapihue'. ⁵ Nitapicancantatona', co niquè'yapihue'. Iráca Yosè nanamèn nitotopirinhue', ina naniantatona', co huachi no'tèquèn yonquipihue'. Ma'sha canacaiso marè' Yosè yaimaconpi. Co ina marè' imacasohue' nipirinhue', napopi. Ama inapitaso' natanquèsohue'.

Canamiatèrèhuaso'

⁶ No'tèquèn Yosè imapatèhua', tëhuèrchachin canamiatarihua'. Co na'a ma'sha ya'huètopirinpoahuè', sano cancantohuatèhua', nóya ya'huarigua huachi. ⁷ Nasitohuatèhua', co manta' ya'huètèrinpoahuè'. Naporahuatón, chiminpatèhuanta', ya'ipi ma'shanènpoa' patarihua'. ⁸ Napoaton capacaso', a'mocaso' inapita ya'huètohuachinpoa', sano cancantahua'. ⁹ A'naquènso nipirinhue' coriqui canacasoáchin yonquipi. Inasáchin cancantatona', sopai natèpi. Nani ma'sha nohuantatona' huènsónquè ma'sha manèso pochin nisapi. Inasáchin yonquiatona', aquè aquètè' nohuantapona'. Ina marè' Yosèri chiníquèn ana'intarin. ¹⁰ Coriquiráchin pa'yatohuatèra, nisha nisha yonquirè'. Co noyahuè' ninè'. Nonpinè', ihuatèrè', no'huitèrè', ina pochin yonquirè'. A'naquèn coriquiráchin yonquiatona', Yosè a'popi. Ina quèran cancanèna quèran co huachi noya cancantopihue'. Sètatona', chiníquèn parisitapi.

Imamiatacaso' ya'huèrin

¹¹ Quèmaso nipirinhue' api Yosè imaran ni'ton, ama coriquiráchin yonquiquèsohue'. Noya nicacasoáchin yonquiquè'. Cancanèn quèran huarè' Yosè chinotèquè'. "Inaso' nosoroatonco, catahuarinco," ta'ton, noya natèquè'. Naporahuatón, ya'ipi piyapi nosoroquè'. Ma'sha onpoaponahuè', chiníquèn cancantèquè'. Sano piyapi niquè'. ¹² Iráca imapisopita niy-

ontonpachinara, chiníquèn cancantaton, "Caso' Quisocristo imarahue'," itèran. Napoaton "Yosè catahuarinco," ta'ton, sopai minsèquè'. Yosè nani huèntonènquè aya'coninquèn ni'ton, imamiatèquè'. Ina quèran a'na tahuèri inápaquè nanpimiataran. ¹³ Yosè chachin ananpirinpoa'. Inaso' ni'sarinpoa'. Quisocristonta' ni'sarinpoa'. Iráca inanta' chiníquèn cancantaton, Ponsio Pirato no'tèn nanan sha'huitèrin. ¹⁴ Ina yonquiaton, Quisocristo noninso chachin natèquè'. Ama a'napita pinocaiso marèhuè' no'tèquèn a'chinquè'. Siniro Quisocristo o'mantaquè huarè' noya natèquè'. ¹⁵ Tahuèri nanihuachin, Yosè nohuanton, o'mantararin. Yoséichin hua'anèntèrinpoa'. Ya'ipi hua'ano'sa' ina natèina'. Copirnorosarinta' natèina'. "Ma noyacha Yosèso paya," ichina'. ¹⁶ Inasáchin co ta'huantarinhuè'. Nanpirápon inaso'. Noya noya ni'ton, huènaráchin pochin ya'norin. Co ya'carichinachinhue'. Iráca quèran huarè' co insonta' Yosè quènaninhue'. Ipora huanta' co quènanarihuarahue', ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ya'ipiya nanitaparin. Amen. ¹⁷ A'naquèn na'con coriqui ya'huètèrin. Inapitanta' api pènènnquè': "Ama a'napita nocancosohue'. Ama coriquinèmachin pa'yatocosohue'. Inaso' co ya'huèmiataponhuè'. Yosè na'con na'con pa'yatoco'. Inaso' co apiratèrinpoahuè'. Nani ma'sha quètèrinpoa' nóya cancantatèhua, ya'huècaso marè'. ¹⁸ Na'a coriqui ya'huètohuachinquèma', a'napita nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha pahuantohuachina, quètoco'. Ama manta' apiracosohue'. Noya nico'. ¹⁹ Inapohuatama', Yosè'pa' canamiatarama'. Inaquè noya noya nanpimiatarama," itèquè'.

Tiquinamèn pochin pènèninso'

²⁰ No'tèquèn api Quisocristo nanamèn a'chintèranquèn. Ama naniantatonhuè', noya imaquè'. Nonpin nanano'saso nipirinhue' ama natanquèsohue'. Nisha nisha nonpi. "Ya'ipiya no'tèquèn nitotèrai," topirinhue', co no'tèquèn nitotopihue'. ²¹ A'naquèn nisha nanan imatona', Yosè a'popi. Ama inapita natèquèsohue'.

Inaora nohuanton, Yosè noya catahuainquèn. Nani ninshitèranquèn huachi.

Paono

2 Timoteo

Timotio yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' isëquë ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. ² Timotionquën ninshitaranquën. Nosoroatënquën, hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Noya nosoro'inquën. Nani tahuëri asanocancainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, inasáchin natërehua'.

Timotio noya imarinsó'

³ Iráca shimashonëhuëpita Yosë chinotopi. Inapochachin canta' chinotërahüë. Yosë nanamën no'tëquën natëto, chinotërahüë. Ina marë' noyápiachin cancantërahüë. Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontato, quëma yonquiranquën. Noya imaranso marë': "Yosparinquën Siniro," itërahüë. ⁴ Iráca yapatohuatënquëna, sëtaton na'nëran. Ina yonquiato, na'con yani'nanquën. Onpopionta' nicato noya cancanchi, tënahuë. ⁵ Cancanën quëran huarë' Quisocristo natëran. Mamapaya'ton natërin. Noita inaso'. Ina quëran mama Ionisanta' natëton, a'chintërinquën. Ipora quëmanta' imaran, tënahuë. Ina yonquiarahüë.

⁶ Iráca së'huamotorahuatënquën, acoranquën pënëntamaso marë'. Naporo' Yosë chachin ananitërinquën ni'ton, nóya pënëntëran. Imapisopita noya a'chintëran. Iporanta' api, ina yonquiaton chiníquën cancantëquë'. Ni'quë'. Pënsha yatacopihuachina, pishitohuatëra noya orotaantarín. Inapochachin chiníquën cancantaton, pënëntaantaquë', tënahuë. Napoaton ninshitaranquën achinincana'huanquënso marë'. ⁷ Yosë co nohuantërinhuë' t'ë'huacaso'. Ispirito Santo chachin achinincaninpoa' sopai minsëcaso marë'. Inasáchin ananitërinpoa' piyapi'sa' nosorocaso'. Catahuarinpoa' cancännpoa quëran no'tëquën yonquicaso'. ⁸ Ama tapanatonhuë', Siniro nanamën a'chináquë'. Ina a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Ama ina marënta' tapanquësohuë'. Quëmanta' a'chinanso marë' aparisitohuachinënquën, chiníquën cancantëquë'. Napohuatan, Yosë catahuarinquën noya ahuantamaso'. ⁹ Yosë chachin anoyacancantërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marë'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Co noyahuë' nipirëhuahuë', nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Co'huara isoro'pa' acoyátërasohüë,

ninotonpoa', nosororinpoa'. Naporo' chinotërin Quisocristo a'paimacaso'. Ina imapatëhua', anoyacancantërinpoa'. ¹⁰ Nosororinpoaso' nani anitotërinpoa'. Quisocristo o'marin ni'ton, nitotërehua'. Quisocristo chachin nicha'ërinpoa'. Nanpiantarahuatón, chimirin minsërin. Nanamën natëhuatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarëhua'. Chiminarihuarahüë', nanopiantarihua'. Nanamën quëran anitotërinpoa'.

¹¹ Yosë acorinco nanamën sha'huica'huaso marë'. Pënënta'huaso marë' a'parinco. Ina nohuanton, nisha piyapi'sa' a'chintarahüë. ¹² Ina marë' aparisitopirinacohüë', co tapanato yaa'porahuë'. Quisocristo imamiatarahüë. Ina nohuitato, inasáchin natërahüë. Ya'ipi nanitaparín. Nani sha'huitërinco nanamën a'china'huaso' ni'ton, noya a'paiarínco. O'mantaquë huarë' nanamën ya'huëmiatarín, tënahuë.

¹³ No'tëquën api a'chintëranquën. Inachachin quëmanta' a'chinquë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," ta'ton inasáchin natëquë'. Ina nosoroaton, a'napitanta' nosoroquë'. ¹⁴ Yosë nohuanton, nanamën no'tëquën nitotëran. Ama manta' nisha a'chinquësohuë'. Ispirito Santo catahuarinquën no'tëquën yonquicamaso'. Nani ya'coancantërinpoa' catahuainpoaso marë'.

¹⁵ Tashinan pëiquë po'mohuachinaco, ya'ipi Asiaquë imapisopita patërinaco. Huiquiro, Imoquinisi, inapita quëran huarë' napotërinaco. Nani nitotëran, tënahuë. ¹⁶ Onisiporoso nipirinhuë', co naniantërincohuë'. No-maquë huë'sahuaton, yonisápatonco, quënaninco. Co tapanatonhuë', tashinan pëiquë ni'quirinco. Na'aro' achinincaninco. Ina marë' ya'ipi pëinënquë ya'huërinso'pita Siniro'ni na'con catahuain, tënahuë. ¹⁸ Ipiisoquënta' na'con catahuarincoso' nani nitotëran. Ina marë' Yosë nontërahüë. "Na'con nosororinco ni'ton, Siniro o'mantahuachin, inanta' nosoroquë'," itërahüë, Yosë nontato.

Sontaro pochin nininsó'

2 Quëmanta' api: "Quisocristo catahuarínco," ta'ton chiníquën cancantëquë'. Ina imapatëhua', inaora nohuanton catahuarinpoa' chiníquën cancantacaso'. Hui'nahuë pochin nicatënquën, pënënananquën. ² Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë nanamën a'chintërahüë. Quëmanta' natanan. Inapochachin quëmanta' caraíchin quëmapi'sa' huayonahuaton, ina nanan chachin a'chintantaquë'. Noya natërinso'pita a'chintëquë'. Inahuanta a'napita a'chintacaiso marë' inapotëquë'.

³ Noya sontaro pochin niquè'. Inaso' parisitohuachina, ahuantèrin. Inapochachin quémanta' Quisocristo marè' parisitohuatan, ahuantèquè'. ⁴ Sontaro ya'conpatèra, co huachi a'na sacato yonquirèhuè'. Capi-tanáchin natèrè'. Ina nohuantèrinsoáchin ninè'. Inapochachin canpoanta' Quisocristoachin natècaso' ya'huèrin. ⁵ Isonta' yonquiquè'. Canatacaso marè' ya'nipihuatèra, ya'nipi hua'an sha'huitèrinpo' ma'sona noya nicacaso'. Co natèhuatèrahuè', co canatèrèhuè'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo noninso' natèahua'. ⁶ Iminquè chiníquèn sacatèrinso pochin Yosè marè' chiníquèn sacatacaso' ya'huèrin. Sha'tona'pi noya sacatohuachina, cosharo' ya'huètèrin. Cayahuachina, inari'ton manin. ⁷ A'chintaranquènso' api yonquiráquè'. Quisocristo catahuarinquèn noya noya yonquicamaso marè'.

⁸ Quisocristo na'con yonquiquè'. Isoro'paquè o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'. Chim-inaponahuè', nanopiantarin. Ina nanan chachin a'chinárahue'. Ina imapatèhua', nicha'èsarinpoa'. ⁹ Ina a'chinahuèso marè' paristérahue'. No'huitonaco, tashinan pèiquè po'morinaco. Apina'pi pochin nica-tonaco, catinatèrinaco. Inapotopirinacohuè', Yosè nanamènso' co nanitopihuè' inapotacaiso'. Nisha nisha parti a'chinapi ni'ton, nahuinin. ¹⁰ "Yosè nohuan-ton, huayoninsopita oshaquèran imasapi," ta'to, ya'ipiya ahuantèrahuè'. Quisocristo imapachina', nicha'èsarin. Oshanèna' inquitahuaton, anoyacancantarín ni'ton, a'na tahuèri Yosè'pa' nanopiantarapi. Inatohua' noya noya ya'huècontapi. Co onporonta' pipiapihuè'.

¹¹ No'tèquèn itèranquèn. Yatèpapurinènpohuènta', imamiatohuatèhua', inarè'quènpoa' nanopimiatarihua'.

¹² Parisitapirèhuahuè', noya ahuantohuatèhua', a'na tahuèri inarè'quènpoa' hua'anèntarihua' Nipirinhuè', ina a'pohuatèhua', inanta' a'poarinpoa'.

¹³ Co no'tèquènachin imapirèhuahuè', inaso' no'tèquèn nontèrinpoa' ni'ton, noya a'pairinpoa'. Nani sha'huitèrinpoa' ni'ton, co nanitèrinhuè' non-pintinpoaso'. Co onporonta' nisha cancantarínhuè'.

Yosè marè' sacatèrèhuaso'

¹⁴ Ina nanan chachin api ya'ipi piyapi'sa' sha'huitaan-taquè' yonqui'ina': "Yosè ni'sarinpoa' ni'ton, ama nisha nisha ninontocosohuè'," itèquè'. Inahuara yonquinèna quèran nisha nisha ninontohuachinara, topinan quèran nonsapi. Insosona inapita natanpachina', co huachi noya Yosè imasapihuè'. Nisha cancantatona', yaa'poapi. ¹⁵ Noyasáchin niquè' Yosè noya ni'inquèn. Yosè nanamèn ma'sona tapon naporinsopita noya nitotaton, no'tèquèn a'chinquè'. Ina marè' noya sacatohuatan, co Yosè'pa' tapanaranhuè'. ¹⁶ Nonpin nanano'saso nipirinhuè' tananpitèquè'. Ama natanquèsohuè'. Topinan quèran ninontapi. Inapita imapatèhua', co huachi Yosè pochin yonquiarèhuahuè'. ¹⁷ Ni'què'. Panca yonitohuatèra, nohuarotèrè'. Inapochachin nonpin nanano'saso', yatapicancaninpoa'.

Iminio, Huirito inapitaso', nonpin nanan a'chinapi. ¹⁸ Yosè no'tèquèn a'chintopirinpoahuè', co huachi natèpihuè'. "Yosè nani piyapi'sa' ananpitatè pochin nitèrin. Co huachi a'na tahuèri ananpitaantarínpoahuè'," toconpi. Napopi ni'ton, co huachi a'naquèn imapihuè'. ¹⁹ Yosè nanamènso nipirinhuè' ya'huárin, Yosè chachin acorinso'. Natèricho pèi' achinirínso' pochin ni'ton, ya'huèmiatarin. Cato quèran chachin ninshitopi. "Ya'ipi imapisopita Yosèri nohuitèrin," tènin. "Quisocristo imapisopita nóa cancanchina". Ya'ipi co noyahuè' yonquipisopita nanianchina'," tènin anta'.

²⁰ Panca pèiquè nisha nisha ma'sha ya'huèrin inaquè o'shitacaso marè'. Ni'toro'sa' huè'pachinara, nasha minè' ninshirayáchin masahuatè', o'shitèrè'. Minètè', pa'chitè', inapitaso nipirinhuè' co ina marè' ya'huèrinhuè'. Nè'huèi' acocaso marè', hui'sècaso marè', inapita marè' ya'huèrin. ²¹ Inapochachin co noyahuè' yonquiramaso' naniantohuatama', ninshiraya minè' pochin nisarama'. Noyasáchin cancantohuatama', Yosè nohuantarinquèma'. Acoarinquèma' noya nicacaso marè'.

²² A'naquèn hui'napi'saso' nisha nisha yonquiatona', pa'sápi. Ama ina pochin yonquiquèsohuè'. Noyasáchin nicacaso' yonquiquè'. Ya'ipi cancanèn quèran Quisocristo natèquè'. Ya'ipi piyapi nosoroquè'. Ya'ipi imarèhuaso capininpoa' noya nini'tèhua', ya'hua'ahua'. Noyápiachin cancantatèhua', Sinioro nontèrèhua' catahuainpoaso marè'. ²³ A'naquèn co Yosè yonquiatonahuè', nisha nisha ninontapi. Topinan quèran ninontatona', nino'huiapi. Quèmaso nipirinhuè' ama inapitarè'quèn chiníquèn ninontocosohuè'. ²⁴ Sinioro piyapinènpoa' nipatèhua', co piyapi'sa' no'huicaso' ya'huèrinhuè'. Noya nontacaso' ya'huèrin. Noya nitotatèhua', a'chintahua'. No'huipirinpoahuè', ama no'huiahuasohuè', ahuantahua'. Sanoanan quèran nontahua'. ²⁵ Nisha nanan imapachina, oshaquèran pènèanhuan'. Ama no'huitatèhuahuè', a'chintahua'. Yosèri catahuahuachin, oshaquèran co noyahuè' yonquipisopita naniantatona', no'tèquèn yonquiapona' nimara. ²⁶ Yonquicaiso marè' sanoanan quèran pènèanhuan'. Huénsonquè ma'sha manèso pochachin sopairi nani manin. Camaihuachina, natèpi. Nipirinhuè' pènènpatèhua', sopai quèran cha'èpona' nimara.

Aquè aquètè' co noyahuè' cancantapisopita

3 Isonta' api pènèanta'inquèn. Ayaro' tahuèri ya'caritohuachin, co huachi noya ya'huapihuè'. ² Piyapi'sa' niapiratatona', co huachi a'napita yonquiapihuè'. Coriquiráchin cancantapi. A'napita nocanapi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita co noyahuè' ni'sapi. Nipinosapi; Yosènta' pinosapi. A'shina', pa'pina', inapita co natèrapihuè'. Nani ma'sha quètopirinahuè', ina marè' "Yosparinquèn," co itopihuè'. Co Yosè chinotapihuè'. ³ Co pi'pisha tèranta' ninosoroapihuè'. Co niquè'yaapihuè'. Ninonpinapitona' nisha'huirapiapi. Nimonshitapi. Ni'ni pochin cancantatona' niahuèapi. Noya nininsopita co pi'pisha tèranta' nohuantapihuè'. ⁴ Iina niponaraihuè', nonpinapitona'

sha'huirapiapi. Co huachi yonquiapihuè': "Quiyasáchin nitotèrai," tosapi. Nipa'yatacasoáchin yonquiataona', co huachi Yosè nohuantapihuè'. ⁵ "Quiyanta' Yosè imarai," topirinahuè', co tēhuēnchachin imapihuè'. Chinotopirinahuè', co cancanēna quēran huarè' natēpihuè' ni'ton, co Yosèri catahuarinhuè' ina pochin cancantacaiso'.

Ama inapita natanquēsohuè'. Tananpitēquē' pa'ina'. ⁶ Na'a piyapi'sa' anishacancantapi. A'naya a'naya pēiquē paatona', sanapi'sa' nonpintopi. Nonpintatona', a'chintapirinahuè', a'naquēnsō' noya natanpi. "Oshahuanco ni'ton, ana'intincoso' ya'huērin," ta'tona', co chiníquēn cancantopihuè'. Nani ma'sha nohuantatona', co sano yonquiapihuè' ni'ton, a'naroáchin natētopi. ⁷ Nisha nisha nanan yanatanapona'. Yosè no'tēquēn noninsoso nipirinhuè', co yanatēpihuè'. Napoaton co Yosè nohuitopihuè'. ⁸ Iráca cato' pēnotono'sari Moisésē chinitopi. Canisē, Canprisē inapita itopiso'. Moisésē no'huitona', copirno nonpintopi ama natēcaso marēhuè'. Inapochachin ipora nisha a'china'piro'sa' co noyahuè' yonquiataona', co Yosè nohuantopihuè'. No'tēquēn noninsō' co yanatanpihuè'. Nisha nanan imatona', co Yosè imasapihuè'. ⁹ A'chintohuachina, a'naquēn natēpirinahuè', oshaquēran co huachi natērapihuè'. "Nonpinápi," ta'tona', co huachi imasapihuè'. Inapochachin iráca ina pēnotono'sari nonpintopirinahuè', piyapi'sari oshaquēran no'tēquēn nitotahuatona', a'popi huachi.

Paonori Timotio pēnēninsō'

¹⁰ Quēmaso nipirinhuè' noya cancantaton, hua'qui' ca'tananco. Yosè nanamēn a'chinpatēra, noya natanan. Ya'ipi naporahuēsō' ni'nān. Yoséichin yonquiato, imamiatarahuè. Cancanēhuè quēran huarè' natērahuè. Co piyapi'sa' no'huirahuè', nosororahuè. Ma'sha onpoaporahuè', chiníquēn cancantērahuè.

¹¹ Aparisitopirinacohuè', ahuantērahuè. Ya'ipi ni'nān ni'ton, nitotēran. Antioquiaquē, Iconioquē, Nistraquē, inaquēpita chiníquēn parisitaporahuè', Sinioro catahuarinco ni'ton, cha'ērahuè. ¹² Ya'ipi cancanēnpoa quēran Quisocriso imapatēhua', aparisitarinēnpoa'.

¹³ Co noyahuè' nipsisopita, nonpintēro'sa', inapitaso' aquē aquētē' co noyahuè' nisapi. Na'con piyapi'sa' nonpintopi quēran, a'napitarinta' nonpintapi.

¹⁴ Quēmaso nipirinhuè', Yosè nanamēn imamiatēquē'. Nani iráca mama, mama paya, ca, a'napitanta' a'chintērainquēn, cancanēn quēran huarè' natēran. Noya nohuitērancoi ni'ton: "No'tēquēn a'chintēraincoi," ta'ton, imamiatēquē'. ¹⁵ Hua'huatapon quēra huarè' Yosè quiricanēn nohuitēran. Ina quēran Yosè nontērinpoa' nicha'ēinpoaso marē'. Ina nitotohuatēhua', Quisocriso natēhuatēhua', cancanēnpoa' anoyacancantērinpoa'. ¹⁶ Ya'ipi Yosè quiricanēnsō' nóya. Yonquirinso chachin Yosèri aninshitērin. Quiricanēn quēran a'chintērinpoa'. Pēnēninpoa' co noyahuè' ninēhuasopita naniantacaso marē', nóya ayonquirinpoa'. Anitotērinpoa' no'tēquēn Yosè natēcaso'.

¹⁷ Quisocriso imapatēhua', quiricanēn quēran catahuarinpoa' noya nicacaso marē'. Nitotatēhua',

natēhuatēhua', nóya nisarēhua'. Ina marē' quiricanēn quētērinpoa'.

4 Yosè ni'sárinpoa ni'ton, pēnēnaranquēn.

Quisocrisonta' ni'sárinpoa ni'ton, "nanamēn a'chináquē'," tēnahuè. A'na tahuēri inaso' o'mantararin isoro'pa' hua'anēntacaso marē'. Naporo' chiminpisopita, nanpirēhuasopita, ya'ipinpoa' coisē pochin no'tēquēn sha'huitarinpoa'. Oshahuano'sa' ana'intarin. Natērehuasopitaso' noya acoarinpoa'. Napoaton Yosè marē' noya sacatēquē'. ² Nanamēn a'chináquē'. Piyapi'sa' yanatanpachina', a'chintēquē'. Sacai' a'chinacaso nipirinhuè', onpopionta' a'chináquē'. A'naquēnsō' co yaimapachinahuè', no'tēquēn sha'huitēquē' natēina'. Co noyahuè' nipachina', pēnēnquē'. Noya nontēquē' chiníquēn cancantatona', imaina'. Ya'ipi piyapi'sa' a'chintēquē' noya nicacaso marē'. Nipirinhuè', ama no'huiquēsohuè'. Sanoanan quēran pēnēnquē'. ³ A'na tahuēri piyapi'sa' co nohuantapihuè' Yosè nanamēn natanacaiso'. Nonpin nanano'sa' nisha nisha a'chinpachina', pa'yatapi. Inahuara costapisorachin yanatanapi. ⁴ Yosè no'tēquēn noninsō' a'porahuatona', piyapi yonquirinso' natēapi. ⁵ Quēmaso nipirinhuè', yonquínahuan niquē'. Aparisitoahuachinēnquēn, ama no'huitatonahuè', ahuantēquē'. A'naya a'naya Yosè nanamēn a'chintēra'piaquē'. Co imapisopitahuēnta' nitochina'. Ya'ipi imapisopita catahuaquē' noya noya imaina'.

⁶ Ma'sha Yosè marē' tēpapiso pochin co hua'quiya quēranhuè' a'chinahuēsō marē' tēpaarinaco. Nani tahuēri naniriarin chimina'huaso'. ⁷ Iráca Yosè sha'huitērinco a'napita a'chinta'huaso'. Nani tiquirahuè. Chiníquēn sacatērahuè pochin Quisocriso nóya natērahuè. Co pi'pian tēranta' a'porahuè'.

⁸ Napoaton Yosè'pa' acanaarinco. Quisocriso o'mantahuachin, coisē pochin nicaton, no'tēquēn sha'huitarinpoa'. Naporo' noya ninahuēsō marē' acanaarinco. Co casáchin acanaarincohuè'. A'napitanta' Quisocriso nosoroatona', "Manóton o'manta'in," topisopitanta' Yosè'pa' canaapi.

Timotio huēcacaso' nohuantērinso'

⁹ Manóton api huēquē' ni'quico. Ama hua'quiquēsōhuè'. ¹⁰ Timasēsō' isoro'paráchin yonquiato, patērinco. Tisaronicaquē pa'nin. Crisinti Carasiaquē pa'nin. Titonta' Tarēmasiaquē pa'nin. ¹¹ Nocaséichin isēquē ya'huērarin. Marconta' macaton, quēquē'. Inaso' noya catahuarinco. ¹² Tiquicoso' ya'huēapirinhuè', Ipiquē a'parahuè. ¹³ Aipi a'morahuēsō tanontēn nininsō' Troasēquē huēshirahuè. Carpio pēnēnquē ya'huēarin. Huē'patan, quēshico. Quiricaro'santa' quēshico. Quiricanēhuè so'nanpinan nininsopita na'con na'con nohuantērahuè.

¹⁴ Aricantēro hua'naquē sacatērinso' chiníquēn sha'huirapirinco. Ina marē' Siniorori ana'intarin. ¹⁵ Yosè nanamēn a'chinahuè ni'ton, chiníquēn no'huirinco. "Nonpiánin," tēnin. Napoaton ni'quēna quēmanta inapotochinquēn.

¹⁶ Ya'nan coisëquë sha'huirapiponaco, co insonta' catahuarincohuë'. Ya'ipiya të'huatona', ta'ananpirinaco. Nipirinhuë', co no'huirahuë'. "Ama ina marë' Sinioro ana'intëquësohuë'," itërahuë Yosë nontato.

¹⁷ Ta'ananpipirinacohuë', Quisocristo catahuarinco. Co patërincohuë'. Achinicananinco ni'ton, inaquënta' ya'ipi Yosë nanamën sha'huirahuë. Nisha nisha piyapi'sa' nani natanpi. Pa'pini' yamaninposo pochin yatëpapirinacohuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahuë.

¹⁸ Pa'pi co noyahuë' yonquirapihuachinaconta', onpopionta' nicha'ësarinco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'ton, a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpan-tarinco. ¡Ma noyacha Quisocristoso paya! Ipora quëra huarë' inasáchin chinotahua'. Amen.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

¹⁹ Pirisica, Aquira, Onisiporo, sa'in, hui'ninpita, inapita saludos a'patërahuë. ²⁰ Irasito Corintoquë quëparitërin. Tropimo caniorin ni'ton, Miritoquë huëshirahuë.

²¹ Ama api hua'quiquësohuë'. Co'huara o'napi naniyatërasohuë', huëquë'. Toporo, Potinti, Nino, Craotia, ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënëquën, saludos a'patarinëquën.

²² Sinioro Quisocristo achinicanainquën. Ya'ipinquëma' imaramasopita inaora nohuan-ton, noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Tito

Tito yonquiaton, ninshitërinso'

1 Ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahuë. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Yosë huayoninpoa' ni'ton, huëntonënguë ya'conëhua'. Nóya natëcaiso marë' a'chinarahuë. No'tën nanan a'china'huaso marë' acorinco. Ina natëhuatëhua', no'tëquën imasarëhua'. ² Quisocristo imapatëhua', a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Ya'huërin'pa' ya'huëmiatarihua'. "Ananpitaantarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Yosë iráca co'huara isoro'pa' acoyátërasohuë', ninotonpoa' yonquirinpoa'. Inaso' co onporonta' nonpintërinpoahuë'. ³ Iporaso huachi tahuëri nanihuachina, inaora nohuanton, nanamën anitotërinpoa'. Yosë sha'huitërinco ni'ton, ina nanan chachin pënënanquëma'. Inaso' nicha'ësarínpoa'. ⁴ Titonquën ninshitaranquën. A'chintohuatënguëna natëton, imaran ni'ton, tëhuëchachin hui'nahuë pochin ni'nanquën. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquën. Asanocancainquën. Quisocristonta' inachachin catahuainquën. Inaso' nicha'ësarínpoa'.

Ma'sona Tito nicacaso' ya'huërinso'

⁵ Crita parti ya'huarihua', a'naya a'naya ninanoquë a'chintopirëhuahuë', pahuanarin ya'ipi a'chinacaso' ni'ton, inaquë huëshiranquën: "Imapisopita ya'ipi a'chintacaso ya'huërinso a'chintëquë'. Naporahuaton, ya'ipi ninanoro'saquë ansiano'sa' acora'piaquë'," itëranquën. ⁶ Ansiano'sa' yaacohuatan, noya imapisopitaráchin acoquë'. A'naíchin sa'in ya'huëtërinso'. Hui'ninpitanta' Quisocristo imaina'. A'naquënso' ansiano yaya'conpirinahuë', hui'ninpita co noya cancantopihuë'. Co yonquínahuan nipihuë'. Co pa'pina' yanatëpihuë'. Co hui'ninpita tëranta' pënënpachinahuë', a'napitarinta' co yanatëponahuë'. Napoaton co inapita acocaso' ya'huërinhuë'. ⁷ Yosë nohuanton, ansiano'sa' ya'huëpi imapisopita catahuacaiso marë'. Yosëri acorin ni'ton, noyasáchin niina'. Ama nocanchinasohuë'. "Casáchin no'tëquën nitotërahuë'," topachina', ama acoquësohuë'. Ama yano'huichinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama yaahuëchinasohuë'. Ama coriquiráchin cancanchinasohuë'. Ama pi'pian tëranta' nonpinatona', canainasohuë'. Insosona ina pochin cancantohuachin, ama ansiano acoquësohuë'. ⁸ Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. Pahuantërinso'pita nosoro'ina'. Noyasáchin ni'tona',

a'napita catahuaina'. Sano yonqui'ina'. Yosë natëtona', ina pochin cancanchina'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuachina', a'naroáchin nanianchina'. Ina pochin cancantohuachina', noya ansiano ya'conacaso', tënahuë'. ⁹ Yosë nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina nanansáchin ansiano'sa' imaina'. Ina na'con yonquihuachina', noya pënëntapona', no'tëquën a'chinapona'. A'napitaso nisha nanan a'chinpírinahuë', ansiano'sariso' Yosë nanamënáchin a'chinchina'. Ama imapisopita nonpin nanan natëtaçaiso marëhuë' inapochina'.

¹⁰ Na'a quëmapi'sa' co natëtochináchinhuë' cancantopi. Inahuara yonquinëna quëran a'chinapi ni'ton, topinan quëran nonsápi. Cotioro'sa' pënëntërinso' imatona', napopi. Nisha nisha nonatona', yanonpinapi.

¹¹ Yapënëntohuachina', sha'huitëquë' ama pënëchinasohuë'. Ma'sha canacaisoáchin yonquiatona', a'chinapi. Nisha a'chintohuachinara, a'naquën Yosë nanamën yaa'popi. Quëmopinënpitarë chachin nisha imasapi.

¹² Tëhuëchachin Crita parti na'a nonpina'piro'sa' ya'huëpi. A'na Crita quëmapi chachin iráca tapon: "Citaro'sa' yanonpinpi. Ni'ni pochin cancantopi. Chiro'tëro'sa' nicatona', cosharoachin cancantopi," tënin pënëntona'pi. ¹³ No'tëquën nonin. Na'a piyapi'sa' inatohua' ina pochin cancantopi. Napoaton chiniquën pënënguë' ama nonpin nanan a'chinacaiso marëhuë'. No'tëquën natëhuachina', noya cancantapi. ¹⁴ Ama cotioro'sa' iráca napopiso' natëinasohuë'. A'naquën no'tën nanan a'porahuatona', inahuara yonquinëna quëran a'chinapi. Ama inapita natëinasohuë'.

¹⁵ Noyápiachin cancantohuatëhua', ya'ipiya noya yonquiarëhua'. A'naquënso' nipirinhuë' co yaimapihuë'. Taparosáchin yonquipi. Co noyahuë' cancantohuachinara, nisha nisha yonquipi. No'tën nanan nito-taponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton co huachi no'tëquën yonquipihuë'. Nitapicancanatona', co huachi nanitopihuë' noya yonquicaiso'. ¹⁶ "Yosë nohuitërahuë'," topirinahuë', co noyahuë' nipi. Ina marë' co tëhuëchachin imapihuë', tënahuë. Co Yosëri noya ni'ninhuë'. "Napoonpi," tënin. Co manta' yanatëpihuë'. Yosë a'poatona', co pi'pisha tëranta' nanitopihuë' noya nicacaiso'.

Quëmapi'sa', sanapi'sa' inapita pënëinso'

2 Quëmaso nipirinhuë' Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ina a'chinaton, pënënguë' noya nicacaiso marë'. ² Quëmapi'sa' quëmá quëran mashomi-

achin nipisopita pënênquë' natëtono'sa' niina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Noya yonquiatona ya'huë'ina'. Yosë nanamën no'tëquën imaina'. Ya'ipi piyapi nosoro'ina'. Aparisitopirinahuënta', ama yai'huërëchinasohuë', ahuanchina'. ³ Sanapi'sa' payamiachin nipisopitanta' a'chintëquë' sano yonquiatona' ya'huë'ina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama no'picaiso' pa'yachinasohuë'. Noya niina' a'napita sanapi'sarinta' nicaatona' nonanacaiso marë'. Naporahuatona', noya nicacaiso' a'chiina'. ⁴ Ina quëran sanapi'saso' nanitopi nasha so'yahuano'sa' a'chintacaiso'. So'ina', hua'huinpita inapita nosoroacaiso marë' pënëina'. ⁵ Noya yonquicaiso marë' pënëina'. Ama manta' so'ina' tēhuananpitacaiso' yonqui'inasohuë'. So'ina' noya nocoma'ina'. Ya'ipi piyapi noya nonchina'. So'ina' noya natëina' ama a'napitari Yosë nanamën nonapicaiso marëhuë'.

⁶ Hui'napi'santa' pënênquë' sano yonqui'ina'. ⁷ Quë-manta' api, noyasáchin niquë' a'napita nonanainquënso marë'. Noya cancantaton, Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ya'ipi yonquinën quëran huarë' a'chinquë'. ⁸ Noyasáchin nonquë' ama a'napita nonapiinquënso marëhuë'. Ina quëran no'huipirinënquënahuënta', tapanapi. Co manta' pinoinpoaso' ya'huaponhuë'.

⁹ Patron marë' sacatopisopitanta' pënênquë' patronëna' noya nicaatona', natëina'. Natëtona', noya sacachina'. Camaihuachina', natëina'. Co a'panicaso' ya'huërinhuë'. ¹⁰ Ama ihuachinasohuë'. No'tëquën natëtona', ama pi'pian tēranta' nonpiinasohuë'. Noya nipachina', a'napitarinta' noya ni'sapi. "Tata Yosë imatona', noya nipi. Ma noyacha Yosë nanamënso paya," taponá'. Inaso' tēhuënhachin nicha'ësarinpoo'.

¹¹ Inaora nohuanton, Yosë nosororinpoo'. Ni'ton, hui'nin chachin a'paimarin nanamën anitotinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoo' nicha'ëinpoaso' nohuantërin. ¹² Nosoroatonpoo', pënëinpoa' ya'ipi co noyahuë' yonquirēhuasopita naniantacaso marë'. Ama ma'sharáchin nohuantahuasohuë'. Co monshihuanacaso' ya'huërinhuë'. Sano ya'huatēhua', nóya yonquia'ahua'. Yosë yonquirinsoráchin imahua'. Nani tahuëri Yosë chinotatēhua', noyasáchin niahua'. Ina marë' pënëinpoa'. ¹³ Noya cancantatēhua', Quisocristo ninarēhua'. A'na tahuëri chiníquën nanantaton, o'mantararin. Inaso' Yosë chachin ni'ton, huënaráchin huënaráchin ya'noarin. Ina quënanpatēhua', nóya cancantarihua'. Chiníquën nanantaton, noyá nicha'ësarinpoo'. ¹⁴ Iráca canpoo marë' chiminin oshanēnpoo' inquitinpoaso marë'. Anoyacancantërinpoo' piyapinēnpita nicacaso marë'. Huëntonēnquë chachin ya'conpatēhua', noya nicacasaráchin nohuantarihua'.

¹⁵ Ina nanan a'chintáquë'. Noya nontaton, achinicanquë'. Co noyahuë' nipachina', chiníquën nanantaton, pënênquë'. Co mashonquënhuë' niponahuë', Quisocristo nanamën a'chintëran ni'ton, natëinēnquënso' ya'huërin.

Imapisopita noya niina'

3 Imapisopita nani nitotopirinahuë', inachachin quëmarinta' pënëantaquë'. "Copirno natëco'," itëquë'. Ya'ipi copirno acorinsopitanta' natëcaso' ya'huërin. Noya nicacaiso' yonqui'ina'. ² Ama pinochinasohuë'. Ama nino'huiinasohuë'. Noya ninicatona' ya'huë'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nicaatona', sanoanan quëran nonchina'.

³ Iráca canpoanta' co noyahuë' cancantërhua'. Co'huara Yosë nanamën nitochatërarihuahuë', co yonquirēhuahuë'. Co yanatërhuhahuë'. Sopai nonpintërinpoo' ni'ton, nisha nisha nicacaso' nohuantërhua'. Ma'pitasona pa'yatacasoáchin yonquirēhua'. A'na piyapi ma'shanēnpita noyapatërhua'. Nino'huitēhua', co niquë'yarēhuahuë'. No'huípiro' ninēhua'. Inapooatēhua', topinan quëran ya'huërhua'. ⁴ Yosëso nipirinhuë' nosoroatonpoo', catahuarinpoo'. Inaso' noya ni'ton, hui'nin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. ⁵ Co canpoara noya ninēhuaso marë' nicha'ërinpoo'huë'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoo', nicha'ërinpoo'. Amatëresō pochin ya'ipi oshanēnpoo' inquitërinpoo'. Oshanēnpoo' inquitatonpoo', anasitaantarëso pochin nasha cancancantërinpoo'. Ispirito Santo nohuanton, ina pochin cancantërhua'. ⁶ Quisocristo anoyacancantërinpoo' ni'ton, Ispirito Santo a'patimarinpoo' ya'coancantinpoo' marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoo', na'con catahuarinpoo'. ⁷ Napoaton iporasō Yosë noya ni'ninpoo'. Iráca oshahuanpirēhuahuë', inaora nohuanton, nosoroatonpoo', nanan anoyatërinpoo'. "Huëntonēnquë aya'coninpoo' ni'ton, a'na tahuëri ya'huërin'pa' ya'huëcontarihua'," ta'tēhua', ninarēhua'. Inatohua' nanpimiarihua'.

⁸ No'tëquën sha'huítëranquën. Quëmanta' inachachin a'chintëquë', tēnahuë. Pënënáquë' ya'ipi imapisopita noya nicacaiso marë'. A'chintëranquënso' nóya imacaso'. Natēhuatēhua', noya noya ya'huarihua'. ⁹ A'naquën co noyahuë' yonquiatona', nisha nisha nonpi. Cotio mashocoro'sa' yonquiatona', inahuara yonquinëna quëran nisha nisha a'chinpi. Cotioro'sa' iráca pënëntopiso' nisha nisha a'chinatona', nino'huipi. Ama inapita natancosohuë'. Ina pochin niontohuachinara, topinan quëran ninontopi. Co manta' catahuarinpoo'huë'. Yosë nanamēnáchin imacaso' ya'huërin.

¹⁰ A'na piyapi nisha nanan a'chinpachin, imapisopita nisha nisha ayonquirin. Inaso' pënênquë' no'tëquën a'chinchin. Co yanatēhuachinquënhuë', naquëranchin pënëantaquë'. Ina quëran co yanatēantahuachinquënhuë', sha'huítëquë' ta'chin. Ama insoari tēranta' ina natëinasohuë'. Ama huachi imarinso pochin ni'cosohuë'. ¹¹ Nisha nisha yonquiaton, nitapicancanarin. Co noyahuë' cancantaton, inaora nina'intarin.

Nisha nisha pa'pisopita

¹² Artimasë a'pataranquën. Co ina nanitohuachinhuë', Tiquico pa'sarin. Cantonpachinquën, manoton Nicoporisëquë huëcaton, ni'quico. Inaquë o'napi na'huëanatarahuë. ¹³ Sinasë, Aporosë, inapita cantonpachinquën, noya nontëquë'. Sinasëso' coisë catahuana'pi. Yapa'pachina', catahuaquë' noya pa'ina'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtëquë' ama pahuanchinasohuë'. ¹⁴ Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitëquë' noya niina'.

Pahuantërinso' catahuaina'. Inapotohuachina', co topinan ya'huapihuë'.

Tiquiapon pochin sha'huirinsö'

¹⁵ Ca'taninosopita yonquiatënëquën, saludos a'patarinëquën. Ya'ipi imaramasopita yonquiarainquëma'. Noya ya'huëco' canpitanta', tënai. Quisocristo imarama' ni'ton, nosororamacoï. Yosë inaora nohuan-ton, noya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Filemón

Tashinan pëi quëran ninshitaton a'patërinso'

1 Iya Pirimon, ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'.
¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocriso nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquën. Nosororainquën iyasha. Quëmanta' catahuanancoi a'china'huaiso marë'. **2** Imoya Apianta' yonquiato, ninshitaranquëma'. Arquiponta' yonquirai. Yosë nanamën a'chinpatora, inanta' na'con catahuanincoi. Parisitaponahuë', noya ahuantërin. Ya'ipi imapisopita quëma pëinënquë niyontonpiso' na'con yonquirai. Iso quirica nontëquë' inapitanta' nataina'. **3** Tata Yosë inaora nohuanton, na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocrisonta' inachachin catahuainquëma'.

Imarinso marë' noya cancantërinso'

4 Nani tahuëri iyasha quëma marë': Yosë nontërahuë. Quisocriso noya natëran. Naporahuaton, ya'ipi imapisopita nosororan, natantërahuë. Ina marë' "Yosparinquën Siniro," itërahuë. **6** Quisocriso imaton, a'napitanta' catahuanan imacaiso marë'. Napoaton ina yonquiato, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro Quisocriso imaton, noya noya yonqui'in. Ya'ipi ina yonquirincoiso' nitochin," itërahuë. **7** Ya'ipi imapisopita nosoroaton, quëmari achinancanan. Noya noya cancantapi. Ina natantahuato iyasha, canta' nóya cancantërahuë. Achinancananco canta'.

Onisimo marë' nontërinso'

8 Iporaso' pi'pian sha'huichinquën ma'sona noya nicamaso'. Quisocriso acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Chiniquën nanan quëtërinco ni'ton, nohuantërahuë naporini, camai'tënquënhuë'. Nipirinhuë' co nohuantërahuë'. **9** Nani caso' mashotërahuë. Quisocriso imarahüëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Napoaton iyasha nosoroatenco, Onisimonta' nosoroquë', tënahüë. Tashinan pëiquë ya'huasoco, inaso' ni'quirinco. Co hui'nahuë chachinhuë' nipirinhuë', pënënpatëra, inanta' Quisocriso imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë.

11 Iráca Onisimo pa'anan asacatacaso marë'. Hua'anëntopiranhuë', co noya catahuaninquënhuë'. Ta'ananpirinquën. Iporaso nipirinhuë' Quisocriso imaton, noya catahuaninco. Quëmanta' noya catahuaininquën huachi, tënahüë. **12** Noya catahuainpirincohuë', apira a'patarainquën. Na'con nosoropirahuë', quëma

piyapinën ni'ton, nani sha'huitërahuë ya'huëranquë panantacaso marë'. Ca pochachin cancantaton, noya ni'quë'. **13** Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', a'patarainquën. Quisocriso nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë ya'huarahüë. Quëmanta' isëquë ya'huaran naporini, catahuaitoncohuë', tënahüë. Onisimo quëma ya'huërenamën pochin catahuaninco ni'ton, co yaa'paporahuë', a'patarainquën. **14** Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', co quëma nohuantomaranhuë' ta'to, a'patarainquën. **15** Yosë nohuanton, ta'ananpirinquën nimara Quisocriso nohuitacaso marë', tënahüë. Co hua'qui' patërinquënhuë'. Iporaso' paahuamantarinquën inaquë ya'huëmiatacaso marë'. **16** Quëma marë' sacatopirinhuë', ama huachi piyapinën pochin ni'quësohuë'. Piyapinën niponahuë', iporaso' noya noya ni'quë'. Quisocriso imarin ni'ton, iyanpo pochachin nosoroquë'. Cariso' na'con nosororahuë. Quëmaso' aquëtë huarë' na'con na'con nosoroquë', tënahüë.

17 Canposo' Quisocriso imatë', noya nipayarë'. Napoaton Onisimo cantonpachinquën, noya nontëquë'. Ca nosororancoso pochin inanta' nosoroquë'. **18** Tëhuëhuachinhuë nipon, nihuihuachinquënhuë nipon, sha'huitoco carinquën pahuëre'inquën. **19** Caora imirahuë quëran no'tëquën ninshitaranquën. Tëhuëchachin pahuëreëranquën. Isonta' iyasha yonquiquë'. Co a'chintëranquënhuë' naporini, co Yosë anoyacancanhitënhuë'. Napoaton quëmanta' nihuirancoso pochin nipiranhuë', co manta' ma'paranquënhuë', tënahüë. **20** Napoaton iyasha ninshitaranquën. Quisocriso imaran ni'ton, Onisimo nosoroquë'. Noya nontohuatan, canta' nóya cancantarahuë. Inapoaton, achinancananco topirahuë'.

21 "Yosë natëton, Onisimo noya nontarin," ta'to, ninshitaranquën. Pi'pian sha'huitopiranquënhuë', quëmariso' na'con na'con catahuaraan, tënahüë. **22** Naporahuaton, quëma pëinënquë a'na patoana tapatoco. Ca marë' Yosë nontërama' ni'ton, ocoiarinaco nimara, tënahüë. Tashinan pëi quëran pipihuato, nicaponquën pa'sarahüë.

Tiquiapon pochin sha'huirinsos'

23 Iya Ipaperasë saludos a'patarainquën. Inanta' Quisocriso imarin ni'ton, tashinan pëiquë ya'huarin. **24** Marco, Aristarco, Timasë, Nocasë, inapitanta' yonquiatënhuënhuë, saludos a'patarainquën. Inapitaso' catahuaninaco Yosë nanamën a'chinacaso'. **25** Inaora

nohuanton, Sinioro Quisocristo noya catahuainquë-
ma'. Nani huachi.

Paono

Hebreos

Yosë nanamën anitotërinpoaso'

1 Iráca quëran huarë' Yosëso' nanamën anitotërinpoa'. Shimashonënpoapita, pënëntona'piro'sa quëran na'aro anitotërin. Naporahuaton nisha nisha quëran anitotërin. Co a'naromaráchin ya'ipi anitotërinhuë'. ² Iporaso nipirinhue', hui'nin quëran nontërinpoa'. Iráca Yosëri sha'huitohuachina, Quisocristori isoro'pa', inápaquë ya'huërsopita, ya'ipi ninin. A'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'ipi hua'anëntarin. ³ Inaso' pa'pin pochachin noya nóya ninin. Ina pochachin ni'ton, inasáchin Yosë no'tëquën anohuitërinpoa'. Chiníquën nanantërin ni'ton, ipora huanta' ina nohuanton, ma'sha ya'huërarin. Co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipiya ta'huanchitërihuahuë'. Iráca oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Chiminpirinhue', nantantarahuatón, inápaquë panantarin. Inaquë panantarahuatón, Yosë inchinanën quëran huënsërin. Chiníquën nanantaton, hua'anëntarin.

Quisocristoso' noya noya ninin

⁴ Yosë hui'nin ni'ton, anquëniro'sa quëran chini chiníquën nanantërin inaso'. Yosëri acorin ni'ton, inaso' noya noya. ⁵ Iráca Yosëri sha'huitërin. Quiricanënquë naporin:

"Quëmaso' hui'nahuënquën. Ipora chachin noya nicatënquën, acoaranquën piyapi'sa' hua'anëntamaso marë'," itërin. Ina quëran taantarin:

"Ca hui'nahuë inaso'. Caso' ina pa'pinco," tënin. Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'.

⁶ Hui'nin chachin nipirinhue' isoro'paquë a'paimahuachina, chini chiníquën nanan quëtaton, tapon:

"Ya'ipi anquëniro'sarinta' ina chinochina," tënin.

⁷ Anquëniro'sa' yonquiatón, quiricanën quëran Yosë tapon:

"Anquëniro'saso' comisionëhuëpita. Cari camairahuë. Camaihuatëra, ihuan pochin a'naroáchin pa'pi.

A'naquën ca nohuanto, pën pochin nipi," tënin.

⁸ Hui'ninso nipirinhue', noya noya acorin. Ina nontaton, itapon:

"Quëmanta' Yosënuën ni'quëhuarë', ya'ipi hua'anëntaran. Co onporonta' pipiaranhuë'.

Piyapiro'sa' no'tëquënáchin pënënanan ni'ton, noya nicaponën.

⁹ Noyasáchin yonquiaran. Co pi'pisha tëranta' osahuanamaso' yonquiaranhuë'.

Napoaton noya ni'nanquën. Noya noya acoranquën ni'ton,

ya'ipi nipayaransopita quëran noya noya cancantaran," itërin Yosëri. Quiricanënquë ninshitopi.

¹⁰ Ina quëran itantarin:

"Quëma Siniro iráca isoro'pa' acoran. Pi'iro'të', taylora, yoqui, inapitanta' acoran.

¹¹ A'na tahuëri ya'ipi inapitasto' ta'huantarin.

A'morëso mocarinso pochin nisapi.

Quëmaso nipirinhue' ya'huëmiataran.

¹² A'morëso si'pirahuatë', të'yatërëso pochin ya'ipi ata'huantaran.

Nasha a'morëso pochin, ya'ipi nasha acoantaran.

Quëmaso nipirinhue' co onporonta' ta'huantaranhuë'.

Co nishataranhuë'. Inachachin ya'huërápon," itërin.

¹³ Ina quëran hui'nin itantarin:

"Chiníquën nanantaton, inchinanëhuë quëran huënsëquë'

ya'ipi inimiconënpita carinquën minsëchinquën," itërin Yosëri.

Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'. ¹⁴ Inapitasto' inpriatonënpita pochin ni'ton, Yosëri camairin.

A'paimarin imarëhuasopita catahuainpoaso marë'.

Yosë chachin nicha'ësarinpoa'. Nani ina nitotërama'.

Ama Quisocristo nanamën a'poahuasohuë'

2 Nani no'tën nanan natanëhua' ni'ton, nanamën na'con na'con yonquia'ahua', ama pëshonacaso marëhuë'. Ni'cona canpitanta' ina naniantotama'. ² Iráca Yosëri anquëniro'sa' a'paimarin nanan

sha'huitacaiso marë'. Natëcaso' ya'huërin ni'ton, co piyapi'sari natëhuachinahuë', Yosëri no'tëquën ana'itërin. ³ Iporaso nipirinhue', Quisocristo a'paimarin

noya nanan sha'huitinpoaso marë'. Na'con nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'. Hui'nin chachin ni'ton, co

ina natëhuatëhuahuë', na'con na'con ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristo chachin noya nanan sha'huir.

Ina quëran ca'tano'sanënpitari natanahuatona', inachachin sha'huitaantarinënpoa'. ⁴ Yosëri catahuarin

ni'ton, ca'tano'sanënpita nani ma'sha nanitapapi. Ina nohuanton, Ispirito Santori catahuarin nisha nisha nitotacaiso marë'.

A'naya a'naya catahuarin Yosë nohuantërinso' nicacaiso'. A'naquën catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'.

A'naquëonta' catahuarin Yosë yonquirinso chachin nitotacaiso marë'. Ina nicatëhua': "¡Ma noyacha Yosëri catahuarin

paya! Ina nohuanton, no'tèquèn Yosè nanamèn sha'huitèrinènpoa'," tènèhua'.

Quisocristo isoro'paquè o'marinso'

⁵ Iráca quèran huarè' Yosè yonquihuachinpoara, co nohuantèrinhuè' anquèniro'sa' hua'anèntinpoaso'. A'na tahuèri nasharo'pa' nipachin, co inapita hua'anèntarinènpoa'huè'. Ina sha'huitaranquèma'. ⁶ Iráca a'na piyapi naporinso' Yosè quiricanènquè ninshitopi:

"Topinan piyapicoi Siniro nipiraihuè', na'con yonquirancoi. ¿Onpoatonso' nimara na'con nosororancoi? tènai yonquiatoi.

⁷ Quèma nohuanton, co anquèniro'sa pochin chiníquèn nanantopiraihuè',

co hua'quiya quèranhuè' chiníquèn nanan quètarancoi.

Noya noya acoarancoi.

⁸ Ya'ipi ma'sha hua'anèntarai," itèrin. "Ya'ipimiáchin hua'anèntarai," topirihuè', iporaso' co piyapinpoa' ya'ipi ma'sha hua'anèntèrèrèhuahuè'. ⁹ Quisoso nipirihuè' yonquia'ahua'. Inaso' isoro'paquè o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Parisitaton, canpoa marè' chiminín. Napoaton Yosèri chiníquèn nanan quètèrin ya'ipi hua'anèntacaso marè'. Inaora nohuanton, Yosè nosoroatonpoa', hui'nin a'patimarínpoa' ya'huèrètinpoaso marè'. Ya'ipi piyapinpoa marè' chiminín.

Quisocristo parisitèrinso'

¹⁰ Yosèri ya'ipiya ninin. Inasáchin yonquicaso marè' nininpoa'. Ina nohuanton, hui'nin parisitèrin huèntonènquè aya'coinpoaso marè'. Na'aquènpoa' imarèhua'. Imapatèhua', anoyacancantèrinpoa'. Hui'ninpita pochin Yosè ni'ninpoa'. Quisocristo parisitèrin ni'ton nanitèrin nicha'èinpoaso'. Napoaton, "noya parisichin," tènin Yosè. Nosoroatonpoa', naporin. ¹¹ Anoyacancantohuachinpoara, hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Canpoarinta' "Tata" itèrèhua'. Napoaton Quisocristo co tapanatonhuè', iinpita pochin ni'ninpoa'. ¹² Quiricanènquè naporin:

"Piyapi'sa' iyahuèpita pochin ni'nahuè. Quèma nanamèn, Siniro, a'chintarahuè. Niyontonpatèira, yonquiatèinquèn, cantarai," tènin.

¹³ Inanta' piyapi ni'ton, itaantarín:

"Canta' Tata Yosè natèrahuè. Co naniantaríncohuè', tènahuè," tènin.

Ina quèran itaantarín:

"Yosè nohuanton, a'naquèn piyapi'sa' imasarinaco. Inapitanta' Yosè hui'ninpita pochin ni'nahuè," tènin.

¹⁴ Piyapinpoa' ni'ton, nonènpoa' ya'huètèrinpoa'. Napoaton Quisocristonta' o'mahuachina, piyapi chachin nasitimarín. Inanta' nonèn ya'huètèrin. Piyapi chachin niqumatón, chiminín. Canpoaso' sopai natètèhua', oshahuanèhua' ni'ton, chiminarèhua'. Quisocristoso nipirihuè' oshanènpoa marè' chiminín. Canpoa marè' chiminatón, sopai minsèrin. ¹⁵ Iráca quèran huarè' chimirin tè'huatèrèhua'. "Chiminaríhua' nimara," ta'tèhua', tè'huarè'quènpoa chachin

ya'huápirèhuahuè', Quisocristoso' nicha'èrinpoa'. Ina imapatèhua', co huachi tè'huatacaso' ya'huèrinhuè'.

¹⁶ Co anquèniro'sa' catahuacaso marè' o'marinhuè'.

Piyapinpoa' catahuarinpoa' cha'ècaso marè'. Apraan pochin noya cancantohuatèhua', catahuarinpoa'.

¹⁷ Napoaton isoro'paquè o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Co piyapi pochin nasitèrinhuè' naporiní, co catahuainpoaso' nanichitonhuè'. Piyapi pochachin inanta' ni'ton, noyá nohuitèrinpoa'. Corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinso pochin nicaton, canpoa marè' Yosè nontarin nanan anoyatinpoaso marè'. Nosoroatonpoa', chiminín oshanènpoa' inquitinpoaso marè'. Inaso' co nonpintèrinpoahuè'. ¹⁸ Inanta' sopairi tènihuachina, parisitèrin ni'ton, yanonpintèrinso' nitananin anta'. Napoaton sopai yaminsèhuachinpoa', ina nanitèrin catahuainpoaso'. Catahuarinpoa' ama sopai natècaso marèhuè'.

Moisèsè quèran noya noya nininso'

3 Imarama' ni'ton, Yosè anoyacancantèrinquèma'. Huèntonènquè aya'coninquèma'. Napoaton iyaro'sa' Quisocristo na'con yonquico'. Yosèri a'paimarin nanamèn a'chintinpoaso marè'. Corto hua'an chini chiníquèn nanantèrinso pochin acorin. Ina nohuanton, imarèhua'. ² Yosèri acohuachina, no'tèquèn natèrin. Iráca Moisèsènta' Yosè natèton, ya'ipi piyapinènpita catahuarin. ³ Quisoso nipirihuè', Moisèsè quèran chini chiníquèn nanantèrin. Ni'co'. Yapèihuachinara, co pèi' inaora ya'huèrinhuè'. Piyapiri nipachina, inari hua'anèntèrin. Inapochachin Yosèri ya'ipiya ninin ni'ton, ya'ipi hua'anèntèrin. Quisocristonta' Yosè hui'nin ni'ton, chiníquèn nanantaton, ya'ipi hua'anèntèrinpoa'. ⁵ Moisèsèso' inpriatonèn pochin ninin. Yosèri acorin cotioro'sa' pènèncaso marè'. Ma'sona tèranta' sha'huitohuachina, inachachin piyapi'sa' sha'huitantarín. ⁶ Quisocristoso nipirihuè' co inpriatohuè'. Yosè hui'nin chachin ni'ton, chini chiníquèn nanantèrin. Pa'pin natèton, nóya hua'anèntarinpoa huachi. Napoaton chiníquèn cancantatèhua', chiminaquè huarè' Quisocristo natèahua'. "Co naniantarínpoahuè'," ta'tèhua', noya cancantahua'. Imamiatohuatèhua', piyapinènpita chachin nisarihua'.

Asanocancaninpoaso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' yonquico'. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Yosè noninso' quiricanènquè ninshitopi: "Ipora tahuèri Yosè nontarínquèma'. Natanpatama', noya natètoco'.

⁸ Ama naniantocosohuè'. Iráca Moisèsèri isairo'sa' quèpahuachina, shimashonènpoa' co natètochináchinhuè' cancantopi.

Inotèro parti ya'huaso', na'con catahuapirahuè', co natèrinacohuè'.

⁹ Tènihuachinaconta', ahuantèrahuè.

Catapini shonca pi'ipi nani ma'sha sacai' nininso nipi-
rahuè', co yanatèrinacohuè'. "Co Yosè catahuarin-
poahuè'," ta'tona', a'naquèn a'porinaco.

¹⁰ Napoaton inapita no'huito, napotërahuë: Isopita co onporonta' natërinacohuë'. Co yanohuitërinacohuë'. Co iranëhuë pa'topihuë' ni'ton,

¹¹ no'tëquën sha'huitërahuë. Noyaro'paquë ya'huë-caiso marë' yaquëtopirahuë', co imarinacohuë' ni'ton, co huachi nohuantërahuë'.

Co onporonta' inaquë ya'huëcontapihuë'. Co inaquë sano cancantapihuë', tënin Yosë.

¹² Canpitanta' iyaro'sa' a'nayanquëma tëranta' co cancanëma quëran huarë' natëhuatamahuë', co noya cancantaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin a'potama'. Inaso', iporahuanta' nanpito ni'sárinpoa'. ¹³ Napoaton nani tahuëri nipënëncó'. Ipora chachin co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohuë', nicatahuaco' ama oshahua-nacaso marëhuë'. Ni'cona oshanëma' ano'quihuachin-quëma'. Inapotohuachinquëma', oshaquëran Yosë naniantarama' ni'ton, co natëtochináchinhuë' cancantarama'. ¹⁴ Iráca Quisocristo natërhua'. Chiminaquë huarë' noya imahua'. Co a'pohuatëhuahuë', Quisocristorë'quënpoa' ya'huëcontarihua'.

¹⁵ Quiricanëncuë naporin:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

Iráca shimashonëmapita co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohuë', tënin.

¹⁶ ¿Inpitata' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'? Co'ta cotioro'sa chachin napopi. Moisésëri Iquipito quëran ocoirahuaton, quëpapirinhuë', co yanatëpihuë'. ¹⁷ ¿In-sopitata' catapini shonca pi'ipi Yosëri co noyahuë' ni'nin? Co'tana inapita chachin oshahuanpi ni'ton, no'huiton, ana'intërin. Inotëro parti chachin ya'ipiya chiminpi. ¹⁸ Co'huara chimiyantërasoihuë', Yosëri sha'huitërin: "Noyaro'pa' yaquëtopiranquëmahuë', co natëramacohuë' ni'quëhuarë', co onporonta' inaquë ya'huëcontaramahuë', Co inaquë sano cancantaramahuë'. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma'," tënin. ¹⁹ "Co Yosë nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'," topiso marë' co Yosëri catahuarinhuë'. Co ya'conpihuë' ni'ton, co sano cancantopihuë'.

4 Yosë nani sha'huitërinpoa'. "Ipora huanta' ya-catahuaranquëma' sano cancantacamaso marë'," itërinpoa'. Noya nanan nani natanëhua'. Iráca natanpirinahuë', co natëpihuë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," co topihuë'. Topinan quëran natanpi ni'ton, co Yosëri anoyacancantërinhuë'. Ni'cona canpitanta' topinan quëran natantama'. Co natëhuatamahuë', co sano cancantaramahuë'. ³ Iráca Yosëri itërin:

"Co cancanëma quëran huarë' yaimaramacohuë' ni'ton, no'huiranguëma'. Co onporonta' sano cancantaramahuë', tënahuë. Ca Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquëma'," itërin.

Canpoaso nipirinhuë' cancanënpoa quëran huarë' imapatëhua', huëntonëncuë chachin aya'coninpoa'. Ina quëran sano cancantarihua'. Sano cancantohuatëhua', co huachi nisha nisha yonquiarihuahuë'. Yosëso' isoro'pa' tënirahuaton, chinotërin. Quiricanëncuë sha'huitërinpoa':

"Iráca Yosëri isoro'pa' ninin. Saota tahuëri quëran nani ya'ipi tiquihuachina, tahuërinquë sano cancantaton, chinotërin," tënin.

⁵ Naquëranchin quiricanën quëran tantarin:

"Co onporonta' ya'conatona', ca pochin sano cancantapihuë'," tënin.

⁶ Cotioro'sa'ton noya nanan natanaponaraihuë', co natëpihuë' ni'ton, co ya'conpihuë'. Napoaton ipora huanta' Yosë yonquiarin piyapi'sa' asanocancantacaso'. Iráca quëran huarë' yonquirinpoa' asanocancainpoaso'. ⁷ Moisésë chiminpachina, Cosoiri israiro'sa' hua'anëntantarin. Noyaro'paquë quëpapirinhuë'.

"Ya'conpatoi, sano cancantarai huachi," topirinahuë', co sano cancantopihuë'.

Iráca Yosëri sha'huitërin. "Piyapi'sa' asanocancantarahuë'," itopirinhuë', co cotioro'sa' ina pochin cancantopihuë'. Ina quëran na'a pi'ipi na'huërin piquëran Tapi tapon:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'. A'naquën co natëtochináchinhuë' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'," tënin.

Cosoiri asanocancantërin naporini, co ina pochin Yosëri pënëintonhuë'. ⁹ Napoaton ipora huanta' Yosë nohuantërin asanocancainpoaso'. Yosë anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua'. ¹⁰ Iráca isoro'pa' tiquihuachina, Yosë chinotaton, sano cancantërin.

Canpoanta' cancanënpoa quëran imapatëhua', inapochachin sano cancantarihua'. Yosë noya nohuitarihua'.

¹¹ Napoaton na'con yonquia'ahua' Yosë huëntonëncuë ya'conacaso marë'. Iráca co natëtonahuë', co imamiatopihuë'. Ama inapita pochin cancantahuasohuë'.

¹² Yosë nanamën chiníquën nanantërin. Yosë naniárin ni'ton, ipora huanta' quiricanën quëran nontarinpoa'. Noya natëhuatëhua', nanamën quëran chachin catahuarinpoa' noya noya imacaso marë'. Co'so' natëhuatëhuahuë', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantarihua'. Sahuëni cato quëran chachin to'nahuatëra, inëshin ni'ton, niahuëpatëra, a'naroáchin nansë acopoquë huarë' nipë'sharë'. Inapochachin Yosë nanamënso' chini chiníquën ya'coancantërinpoa'. Ina yonquihuatëhua', no'tëquën nitotarihua'. Ya'ipi yonquirëhuaso chachin anitotërinpoa'. Yonquinënpoaquë ma'marësona naporëhuasopitanta' anitotarinpoa'.

¹³ Ya'ipi ninëhuasopita Yosëso' nitotërin. Po'oana quëran nipurëhuahuë', ya'ipi ni'ninpoa'. Co pi'pisha tëranta' inaso' nonpintarihua'huë'. Ya'ipi yonquirëhuasopitanta' noyá nitotërin. Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' ninëhuasopita aipitarinpoa'. Naporo' coisë pochin nontarinpoa'. Nontohuachinpoa', no'tëquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin nininso'

¹⁴ Iporaso' Quisoso imarëhua'. Yosë hui'nin chachin inaso'. Nani inápaquë panantarahuaton, Yosë'pa' ya'huarin. Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin Yosëri acorin catahuainpoaso marë'. Napoaton ama ina naniantatëhuahuë', imamiatahua'. ¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' noyá nohuitërinpoa'. Sopai yaminsërinpoa-

sonta' nitotërin. Co chiníquën cancantërehuahüé' ni'ton, sopai sha'huitarinpoa' ama Yosë natëcaso marëhué'. Quisosonta' isoro'paquë nipon, sopairi na'con yanonpintaton, nisha nisha sha'huitopirinhué' minsëcaso marë', co inaso' sopai natërinhué'.

¹⁶ "Tëhuëenchachin nosoroatonpoa', catahuarinpoa', " ta'tëhua', apira apira Yosë nontahua'. Nontohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', ina nontohuatëhua', inaora nohuanton, catahuarinpoa' noya ahuantacaso marë'.

5 Iráca Yosëri a'naya a'naya corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' acorin ina marë' sacatacaso'. Inanta' piyapi niponahué', a'napita piyapi'sa marë' Yosë nontërin. Co noyahué' nipachinara, chinotopiso pëiquë ma'sha quëpapi. Inaquë corto hua'ani tëparin oshanëna marë'. Ama Yosëri ana'intacaso marëhué' inaporin. ² A'naquën piyapi'sa' co aquëtë' nitotatonahué', co noyahué' nipi. Inapita huë'pachinara, corto hua'ani co chiníquën nontërinhué'. Inanta' piyapi ni'ton, sopairi yaminsërin. Napoaton sanoanan quëran pënënin. ³ Inanta' oshahuanin ni'ton, inaora oshanën marë'ton ma'sha tëpacaso' ya'huërin. Ina quëran a'napita oshanëna marënta' ma'sha tëpaantarín.

⁴ Co inaora nohuanton, corto hua'an ya'coninhué'. Yosë nohuanton, ya'conin. Iráca Aaron'ton Yosëri acorin. ⁵ Quisocristonta' co inaora nohuanton, corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'coninhué'. Yosëri noya nicaton, itapon:

"Quëmaso' hui'nahué chachinquën.

Ipora chachin acoaranquën piyapi'sa' anohuitancoso marë'," itërin. Quiricanënuë chachin naporin.

⁶ Ina quëran quiricanën quëran itaantarín:

"Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahué', quëmaso' noya noya acoaranquën. Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco.

Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiaranhué'," itërin.

⁷ Quisocristo isoro'paquë o'marahuatón, piyapi chachin nasitimarín. Yatëpahuachinara, chiníquën Yosë nontërin. Na'nëton, itapon: "Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco, ama tëpa'inacosohuë'. Nipirinhué', co quëma nohuantohuatanhué', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya," itërin. No'tëquën yanatërin ni'ton, Yosëri natanaton, catahuarin noya natëcaso'.

⁸ Yosë hui'nin chachin niponahué', piyapi pochachin parisitërin. Co oshahuanaponahué', piyapi ni'ton, parisitërin quëran noyá nitotërin Yosë natëcaso'.

⁹ No'tëquën natëton, canpoa marë' chiminin. Napoaton nanitërin anoyacancantinpoaso'. Ina natëhuatëhua', noya nicha'ësarínpoa' nanpimiatacaso marë'.

¹⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo corto hua'an chini chiníquën nanantërinso pochin ya'conin. Miriquiso pochin ninin.

Ama Yosë a'pocaiso marëhué' pënëninso'

¹¹ Iráca ninopiso' na'con yaa'chintopiranquëmahué'. Co natantochináchinhué' cancantatoma', co yanatantëramahué' ni'ton, sacai' a'chinta'huanquëmaso'.

¹² Hua'qui Yosë nanamën natanapomarahüé', co nanitëramahué' Yosë no'tëquën natëcamaso'. Noya yonquiatoma', a'napita a'chintacamaso nipirinhué', co no'tëquën yonquiyatëramahué'. Ya'nan a'chintëranquëmaso' naquëranchin a'chintanta'huanquëmaso' ya'huërin. Co inapita tëranta' cancanëma quëran huarë' yanatëramahué'. Hua'huaro'sa pochin cancantatoma', co nanitëramahué' ya'ipi Yosë nanamën yonquicamaso'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'shoráchin yonquirin. Co nanitërinhué' coshatacaso'. ¹³ So'soquë huarë' coshatërin. Canpitaso' co noyahué' yonquiatoma', canopia'huaya pochin yonquiconama'. Co nanitëramahué' no'tëquën yonquicamaso'.

¹⁴ Chinotono'saso nipirinhué', cosharmia ca'pi. Inapochachin noya noya imapisopitaso' no'tëquën yonquiasi. Noya nicacaso' no'quitona', co noyahué' nininso' a'naroáchin a'porapi.

6 Napoaton noya so'sorinso pochin noya noya imahua'. Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua'. Ya'nan a'chintohuatëinquëmara, co sacaihué' nininsopita'ton a'chintërainquëma'. "Co noyahué' nipatama', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin ni'ton, ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantoco'. Naporahuatón, Yosëíchin natëco'," itërainquëma'. ² Ina quëran aporihuanacasonta' a'chintërainquëma'. Naporahuatón, "Nani imapachina', së'humotorahuatoma', Yosë nontoco' inari catahuacaso marë'," itërainquëma'. Ina quëran Yosë ananpitaantainpoaso ya'huërinsona' a'chintërainquëma'. "Ayaró' tahuëri ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahué' nipsisopita ana'intomiatarín," itërainquëma'. Ya'nan imapoma', inapita'ton anitotërainquëma'. Inaso' noya nipirinhué', co inaíchin yonquicaso' ya'huërinhué'. ³ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua' noya noya imacaso marë'. Yosë nohuantohuachin, oshaquëran ina a'chintanta'inquëma'.

⁴ Ama Quisocristo a'pocosohuë'. Ina a'pohuatama', co nanitërinhué' anoyacancantinquëmaso'. A'naquën Quisocristo nanamën nani nitotopi. "Quisocristo nicha'ësarínpoa'," ta'tona', imapi. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitopi. Ispirito Santori chachin catahuarin. ⁵ Yosë nanamën noya natanpi. Yosë chiníquën nanantaton catahuarinsonta' nicaponaraihué', ⁶ Quisocristo a'pohuachina', ¿incaricha anoyacancantëre'poiya? Co huachi nanitapihué' cha'ëcaiso'. Yosë hui'nin chachin canpoa marë' chiminin. Co ina nohuantohuachinahué', naquëranchin corosëquë patanan-topiso pochin cancantapi. Ina a'pohuachina', piyapisari Quisoso tëhuapona'. ⁷ Ni'co'. Ya'pirin sha'patëra, o'nan ya'huëhuachina, papotërin. Hua'anëno' inaquë sacatarín. Noya nitohuachina, noya cancantërin. "Yosë nohuanton, noya papotërin," tënin. ⁸ Nipirinhué', nahuan, shihuarin, inapitasáchin papotohuachina, co manta' nitërinhué'. "No'pa' napoonin," topatëra, tananpitëre huachi. Inapochachin Yosë na'con catahuarinpoa'. Noya imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. A'naquënso nipirinhué' nahuan, shihuarin, inapita papotërinso pochin nicatona', topinan quëran ya'huëpi.

Co Yosë yonquipihuë'. Inapitaso' Yosëri tananpitërin. A'na tahuëri parisitopiquë a'parahuaton, pën quëran ana'intarin.

Co Yosë naniantërinpoasohuë'

⁹ Chiniquën iyaro'sa' pënënpiranquëmahuë', nosoro-ranquëma'. Co Yosë a'poaramahuë'. Noya imatoma', cha'ësarama' ténahuë. ¹⁰ Yosë co topinan ana'intarin-quëmahuë'. Iráca noya ninama'. Imapisopita nosoroatoma', catahuarama' noya imacaso marë'. Ipo-ra huanta' noya ninosoroarama' ni'ton, co Yosë nani-antarinquëmahuë'. ¹¹ Chiniquën cancantatoma', ya'ip-inquëma' imamiatoco'. "Yosë co naniantarinpoahuë'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantarinpoa'," ta'toma', chiminaquë huarë' nóya imaco'. ¹² Ama amito-marahuë', na'con Yosë yonquico'. Noya natëpisopita nonanco'. Inapitaso' imamiatapi. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tona', noya natëapi. Ma'sha on-poaponaraihuë', noya ahuantapi. Iráca Yosëri sha'huitërinso chachin ninapi.

¹³ Apraan yonquico'. Iráca Yosëri itërin: "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën. Quëma na'con catahuaraanquën. Ca nohuanto, a'na tahuëri hui'nan ya'huëtarinquën. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shiparinpitanta' ya'huëtarinquën," itërin. Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Co a'na' ya'huërinhuë' ina quëran chini chiniquën nanantërinso'. Napoaton: "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën," itërin.

¹⁵ Itohuachina, Apraani Yosë natërin. Hua'qui' co hui'nin ya'huëtopirinhue', noya cancantaton, ninarárin. "Co Yosë nonpintërincohuë'," ta'ton, natërin. Napoaton napoin quëran hui'nin nasitërin. ¹⁶ Co piyapi yanatëhuachinpoarahuë', "Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontaranquën," ténëhua'. Ina pochin nontohuatëhua', natërinënpoa'. "No'tëquën nontërinpoa'," topi. ¹⁷ Yosë co onporonta' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinpoaso' co onporonta' nishatërinhuë'. Napoaton noya nanan sha'huitohuachinpoa': "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'. Nicha'ësaranquëma'," itërinpoa'.

¹⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa'. Naporahuaton "Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'," itomantarinpoa'. Napoaton co onporonta' nonpintarinpoahuë'. Co pi'pian tëranta' nishataponhuë', ténëhua'. Ina yon-quiatëhua', chiniquën cancantahua'. Iráca Yosëichin imarëhua' catahuainpoaso marë'. "Nicha'ësarinhua'," ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran imahua'. ¹⁹ Ni'co'. Nanchaquë pa'pachinara, a'na tahuëri panca ihuan nacapipi. Chiniquën co'sacaitërin. Naporo' hua'na quëquën nininso' a'sonahuatona', të'yaitopi. Acopoi' no'paquë ni'toromahuachina, sano yanponin. Co co'sacairi tëranta' chi'huincarinhue'. Inapochachin canpoanta' a'na tahuëri ma'sha onporëhua', parisitërehua', sëtërehua', naporëhua'. Inapohu-atëhua', Yosë yonquia'ahua'. "Inaso' no'tëquën nontërinpoa'. Nicha'ësarinhua'. Co onporonta' naniantarinpoahuë'," topatëhua', sano cancantarihua'. Yosëso' co quënanarihuarahuë', inápaquë ya'huárin. Ina yon-quiatëhua', ninarëhua'. ²⁰ Quisoso'ton nani inápaquë

panantarin tapatinpoaso marë'. Inaquë ya'huëmi-atarin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontarin. Miriquiso pochin ninin. Co onporonta' pipiarinhue'.

Quisocriso Miriquiso pochin nininso'

7 Miriquisoso' iráca ya'huërin. Co cotio piyapihuë' niponahuë', noya Yosë imarin. Sarimoquë ya'huëpisopita hua'anëntërin. Naporahuaton, Yosë nohuanton, corto hua'an ya'conin. Piyapi marë' Tata Yosë nontërin. Iráca Apraani nohuitërin. Inimico copirnoros'a' minsërahuaaton, o'mantahuachina, Miriquisori nacapirin. Nacapirahuaton, Apraan noya nontërin. Ina quëran corto hua'an ni'ton, Yosë nontërin Apraan noya noya ya'huëcaso marë'. ² Nani nontohuachina, Apraani nani ma'sha canarin quëran diesmo Yosë marë' acorinso' quëtërin. Miriquisoso' nóya hua'an. Nininën chachin "hua'an noya nicacaso' yonquirinso'" tapon naporin. Naporahuaton, Sarimo hua'an ni'ton, "hua'an sano cancantërinso'" tapon naporin. ³ A'shin, pa'pin, shimashonënpita, inapita co nohuitërehuahuë'. Onporosona nasitërinso', onpo pi'ipi quëransona chiminso', inapita co nitotërehuahuë'. Co Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoahuë'. Piyapi marë' Yosë nontárin. Co Yosëri ocoirinhue' ni'ton, pi'pian Yosë hui'nin pochin ni'nin. Nanpiárin pochin cancantërehua'.

⁴ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'huëpirinhue', co-tioro'saráchin ya'conpi. Miriquisoso nipirinhue' nisha piyapi. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', a'napita corto hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantërin. Apraani noya ni'nin. Apraan'ton Yosëri acorin piyapinënpita nicacaso marë'. Inaso' chiniquën nanantërin, ténëhua'. Napoaponahuë', inimiconënpita ma'shanëna' matërin quëran, diesmo ocoirinso' Miriquiso quëtërin. Inaso' corto hua'an ni'ton, ma'parin. ⁵ A'na cotio huënton Nihuiro'sa' itopiso'. Iráca Yosë nohuan-ton, Moisésëri sha'huitërin. "Nihuiro'saráchin corto hua'an ya'coina'. Inapita chinotopiso pëiquë pa'pachina', piyapi marë' Yosë nontapi," itërin. Ina quëran piyapi'sa' itantarin: "Yosë nohuanton, nani ma'sha ya'huëtarinquëma'. Napoaton diesmo quëtoco'. Corto hua'an ma'pahuachinquëma', quëtoco'," itërin Moisésëri. Quëmopinënpita niponahuë', Yosë nohuanton, ma'parin. ⁶ Miriquisoso' co cotio quëmapihuë' niponahuë', diesmo Apraan ma'parin. Naporahuaton, ina marë' Yosë nontahuaton, "Yosë noya catahuainquën," itërin. Yosëri chachin Apraan nani sha'huitërin noya catahuacaso marë'. ⁷ "Chini chiniquën nanantohuatëra, a'napita marë' Yosë nontëre', 'Yosë noya catahuainquën, itëre'," ténëhua'. Napoaton Apraan quëran Miriquisoso' chini chiniquën nanantërin. ⁸ Isoro'paquë corto hua'ano'sari diesmo ma'patopirinhue', inapitanta' piyapi'sa' ni'ton, chiminpi anta'. Miriquisoso nipirinhue' nanpiarin pochin cancantërehua'. Yosë quiricanën nontërehua' quëran, naporëhua'. ⁹ Nihuiro'saso nipirinhue' Apraan shinpita. Corto hua'an ya'conpi ni'ton, diesmo ma'patopiri-

nahuë', co Miriquiso pochin chiniquën nanantopihuë'. Co'huara Nihui shinpita nasichâtëraponahuë', Apraani Miriquiso quënanahuaton, diesmo quëtërin. Ni-huiro'sa' ya'huërenamën quëtërin.

¹¹ Iráca Aaron'ton corto hua'an ya'conin. Ina quëran a'naya a'naya Nihuiro'sa' huënton quëran niya'huëretëra'piapi. Naporo' Yosëri, pënëntërinso' nanan sha'huitërin ya'ipi isairro'sa' imacaiso marë'. Ni-hui corto hua'ano'sa' nanan anoyatërinënpoa' naporini, ¿ma'marëta' a'na corto hua'an Miriquiso pochin nininso' huëcacaso' ya'huëitonhuë'? ¹² Nisha corto hua'an ya'conpachina, nisha nanan pënëninpoa'. ¹³ Quisocristoso' co Nihui huëntonquë nasitërinhuë'. Cota huëntonquë nasitërin. Inapitaso' co onporonta' corto hua'an ya'conpihuë'. Co ina pochin Moisésë pënëntërinhuë'. Napoaton Quisocristo co corto hua'an ya'coninhuë', ténahuë.

¹⁵ Inaso' isoro'paquë o'marin ni'ton, nasha nanan sha'huitërinpoa'. Corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Miriquiso pochin co onporonta' pipiarinhuë'. Ina yonquihuatëhua', naporinso' no'tëquën anitotërinpoa'. ¹⁶ Co Nihuiro'sa' huënton quëran ya'conpiso pochin nininhuë'. Inaso' chiminaponahuë', nantantarahuaton, ya'huëmiatarin. Napoaton chiniquën nanantatón, noya noya ya'conin. ¹⁷ Yosë quiricanën quëran naporin:

"Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën inapita ya'huëretacaso marë'.

Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco. Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiarinhuë'," itërin Yosëri.

¹⁸ Iráca corto hua'ano'sa' pënëntërinso' nanan imapirinahuë', co oshanëna' inquitërinhuë'. Co tëhuënchachin catahuarinhuë'. Napoaton co imacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁹ Moisésë pënëntërinso' nanan co manta' anoyatërinhuë'. Quisocristoso nipirinhuë' anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', nanitërehua' Yosë nohuitacaso'. Huëntonënquë chachin aya'coninpoa'. Inaso' noya noya, ténëhua'.

²⁰ Iráca na'a cotioro'sa' corto hua'an ya'conpi. Yosëri acopirinhuë', co ya'huëmiatopihuë'. Nipirinhuë', Quisocristo yaa'paimahuachina, itapon:

"Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontaranquën.

Ipora quëran huarë' corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nicaton, piyapi marë' nontaranco huachi.

Ya'huëmiataran. Co onporonta' nisha acoaranquënhuë'," itërin Yosëri.

²² Napoaton Quisocristoso', nasha quëran canpoarë' anoyatërin. Co nonpintarinpoahuë'. Co onporonta' nisha sha'huitarinpoahuë'. Ina anoyatërinpoaso' noya noya. Pënëntërinso' nanan iráca imapisoso', co onpopinchin noyahuë'. ²³ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', niya'huëretëra'piapi. A'na chimin-pachina, a'na ya'coantarín. Ina chimiantahuachina, a'nanta' ya'coantarín. ²⁴ Quisocristoso nipirinhuë' nantantarahuatón, ya'huëmiatërin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontárin. Co incari tëranta' ya'huëretërinhuë'.

²⁵ Napoaton nanitërin noyá nicha'ëinpoaso'.

"Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," ta'tëhua', Yosë imarëhua'. Iporahuanta' Quisocristo nanpiárin catahuainpoaso marë'. Nani tahuëri canpoa marë' Yosë nontárin.

²⁶ Quisocristoíchin nanan anoyatërinpoa'. Inaso' corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nicaton, noya ninin. Co pi'pian tëranta' oshahuaninhuë'. Co në'huëtërinso pochin nininhuë'. Co oshahuano'sa pochin cancantërinhuë'. Inápaquë panantahuachina, Yosëri chini chiniquën nanan quëtërin. ²⁷ Co inaso' a'napita corto hua'ano'sa pochinhuë'. Inapitaso' oshahuanatona', inahuara oshanëna marë'ton ma'sha tëpapi. Ina quëran piyapi'sa' oshanëna marënta' ma'sha tëpaantapi. Nani tahuëri naporápi. Quisocristoso nipirinhuë' co oshahuanatonhuë', co ma'sha tëpacaso' ya'huërinhuë'. Inaora nohuantón, canpoa' ya'huërenamënpoa' chiminin. A'naróíchin chiminatón, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. ²⁸ Iráca Moisésë pënëntërin quëran na'a quëmapi'sa' corto hua'an ya'cona'piapi. Inahuanta' co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Ina piquëran Yosëso' hui'nin chachin acorin. "Co onporonta' nisha acoaranquënhuë'," itaton, oshanënpoa' inquitinpoaso marë' acorin. Inaso' noyasáchin ninin. Co onporonta' oshahuanaponhuë'. Napoaton noya catahuarinpoa'.

Quisocristo nasha quëran anoyatërinso'

8 No'tëquën sha'huitaranquëma'. Quisocristo inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachin huënsërin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. ² Iráca cotioro'sa' chinotopiso pëi' nipi Yosë chinotacaiso marë'. Inápaquë ya'huërinso chachin nonanpi. Inaquë corto hua'ano'sari piyapi'sa marë' Yosë nontopi. Quisocristoso nipirinhuë' inápaquë Yosëri acorinquë chachin canpoa marë' ina nontárin. Inaquëso' noya noya catahuarinpoa'.

³ Iráca corto hua'ano'sa' ma'sha tëpapi piyapi'sa' oshanëna marë'. Quisocristoso nipirinhuë' inaora nohuantón, chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'.

⁴ Ipora huanta' isoro'paquë ya'huërin naporini, co corto hua'an ya'cointonhuë'. Cotioro'sa' iráca nanan imatona', corto hua'ano'sa' ya'huëtapi ma'sha tëpacaiso marë'. ⁵ Corto hua'ano'saso chinotopiso pëiquë Yosë marë' sacatopi. Inaso', inápaquë ya'huërinso chachin nonanpiso'. Iráca chinotopiso pëi' yanipachinara, Yosëri Moisésë itërin: "Chinotamacoso marë' nëmëtë pëi' nico'. Motopiquë a'notëranquënso chachin niquë'," itërin. ⁶ Quisocristoso nipirinhuë', Yosë ya'huërinquë chachin panantarahuaton, nanan anoyatërinpoa'. Cotioro'saso' iráca anoyatërinso imapirinahuë', Quisocristoso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa'. "Oshanëma' inquitatënuëma', anoyacancantaranguëma'," itërinpoa' ni'ton, inaso noya noya, ténahuë.

⁷ Iráca anoyatërinso natërehua quëran noyápiachin cancantërehua' naporini, co nasha quëran anoyatacaso ya'huëitonhuë'. ⁸ Iráca anoyatërinso imaponarai-

huë', co noya cancantopihuë' ni'ton, quiricanën quëran Yosëri sha'huitërin:

"A'na tahuëri ca nohuanto, ya'ipi piyapinëhuëpitarë'co nasha quëran anoyatarahuë.

⁹ Iráca inapitaso' Iquipito parti ya'huëpirinahuë', imiranpo quëran së'quëresó pochin nosoroato, nicha'ërahuë.

Naporo' inapitarë'co anoyatopirahuë', co natantochináchinhuë' cancantopi ni'ton, tananpitërahuë," tënin Yosë.

¹⁰ Ina quëran itantarín:

"Tahuëri nanihuachin, nasha quëran anoyataan-tarahuë.

Naporo' anoyacancantarahuë noya yonquicaíso marë'.

Nasha cancan quëtarahuë ca pochin cancantacáíso marë'.

Casáchin chinotarinaco ni'ton, noya a'pairahuë.

Ca pochin cancantatona', piyapinëhuëpita chachin nisapi.

¹¹ Iráca a'naya a'naya yanohuitohuachinacora, a'napi-tari a'chintopi.

'Yosë nohuitoco', itopirinahuë', co ya'ipi nanamëhuë nitochátërapihuë'.

A'na tahuëriso nipurinhuë' nitotapi. Nasha cancan ya'huëtohuachina', cancanëna quëran chachin no-huitarinaco.

Insopita tëranta' nasha quëran anoyatërahuëso imapachina', nohuitarinaco.

Hua'ano'sahuë nipon, topinan piyapi'sahuë nipon no-huantohuachina', nohuitarinaco.

¹² Na'con nosoroato, ya'ipi co noyahuë' yonquipisopi-ta inquitarahuë.

Co huachi oshanëna' yonquiarahuë," tënin Yosë.

¹³ Nasha quëran anoyatërinso quëtërinpoa. Inaso' irá-ca ya'huërinso' ya'huëretërin. Napoaton iráca anoy-atërinso' naniantacaso' ya'huërin. Co huachi ina imacaso' ya'huërinhuë'.

Iráca chinotopiso pëi' nininso'

9 Iráca anoyatërinso sha'huitohuachina, Moisésë nani ma'sha sha'huitërin onporahuatonsóna Yosë chinotacáíso marë'. Ina marë' chinotopiso pëi' nipi.

² Nëmëtë', sha'huëtë', inapita quëran nipi. Cato' pa-toana ya'huërin. Ya'natimarinsoso', noya patoana itopi. Inaquë panca nanparin pochin nininso' ya'huërin. Mis-anta' ya'huërin. Inaquë pan acorin, Yosë marë' acopiso'. ³ Nëmëtëquë patonpiso' aquëtë', a'na pa-toananta' ya'huërin, noya noya patoana itopiso'.

⁴ Nëmëtë' ya'cariya a'na misa'huaya ya'huërin, oro quëran nipiso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin ninin-so' a'pëpi tomontacaso marë'. Yosë caposonëonta' ya'huërin. Aipiran, acoporan, ya'ipi oro quëran achin-pitopi. Caposo acopoana yonsha oro quëran nipiso' ya'huërin. Inaquë pi'pian cosharo' Yosëri inápa quëran a'paimarinso' po'morin, mana itopiso'. Aaron pi-tananëonta' inaquë po'morin. Inaso' noyá yanipon-

ahuë', Yosë nohuanton, a'naroáchin papotantarin piyapinëpita yonquicaíso marë'. Naporahuaton, cato' na'pitëa'huayanta' inaquë acopi. Inaquë Yosë pënën-tërinso' nani ninshitopi. Iráca anoyatërinso' itopiso'.

⁵ Caposo a'tanamënuë cato' anquënia'huaya pochin nonanatoná', acopi. Yosë huënaráchin nininso' ayon-quiiupoaso marë' napopi. A'na inchinan quëran, a'na ahuënan quëran ninotëëpi. Naporahuaton anpiantëna quëran, caposo a'tanamën imotatë pochin nipi. Nisha nisha nininsopita a'chintaca'huanquëmaso' ya'huëpir-inhuë', co apira aquëtë' sha'huitaranquëmahuë'.

⁶ Ina pochin ma'sha chinotopiso pëiquë acohuachi-nara, noya patoanaquëso' ya'ipi corto hua'ano'sa' ya'conpi. Nani tahuëri ya'conpi Yosë chinotacáíso marë'. ⁷ Noya noya patoanaquëso nipurinhuë', co ya'ipi ya'conpihuë'. A'naíchin chini chiniquën nanantërin-soáchin ya'conin. Co ina tëranta' nani tahuëri ya'conin-huë'. Nani pi'ipiquë a'na tahuëriáchin ya'conahuaton, ma'sha huëninën quëparin. Inaora oshanën marë' quëparin. Naporahuaton, piyapi'sa' co yonquiaton-ahuë oshahuanpiso marënta' quëparin. ⁸ A'napita piyapi'saso' co onporonta' inaquë ya'conpihuë'. Ina yonquihuatëhua', Ispirito Santo anitotërinpoa'. Iráca anoyatërinso' imapachina', piyapi'sa' co nanitopihuë' Yosë nohuitacáíso', tënëhua'. ⁹ Iporahuaanta' ina yon-quihuatëhua', nitotarihua'. Iráca pënëntërinso' co natëhuachinahuë', ma'sha tëpapi ama Yosëri ana'inta-caso marëhuë'. Nipurinhuë', co ina marë' oshanën in-quitërinhuë'. ¹⁰ Iráca nisha nisha cosharo' a'popi. Nisha nisha o'ocasonta' a'popi. Co noyahuë' nipachinara,

"Oshanëhuë inqui'i," ta'tona', nisha nisha pa'mopi. "In-apatohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë', co ina marë' noya cancantopihuë'. Yosëri nasha nanan sha'huitaton, anoyataquë huarë' inapocáíso' ya'huërin. ¹¹ Iporaso nipurinhuë', Quisocriso nani o'marin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin nica-ton, nóya catahuarinpoa'. Co chinotopiso pëiquë ya'conaton, nanan anoyatërinpoahuë'. Co isoro'paquë nipiso pëiquë ya'coninhuë'. Co chipo, ohuaca'huaya, inapita tëparinhuë' huëninën macacaso marë'. Inaora huëninën chachin a'parin. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Ina quëran Yosë ya'huërinquë chachin panantarin a'haromaráchin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaquë noya noya catahuarinpoa'. Canpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantarinpoa'. Ina imap-atëhua', nicha'ësarínpoa'. ¹³ Cotioro'sa' co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natëhuachinahuë', në'huëtërin-so pochin ni'tona', co nanitopihuë' chinotopiso pëiquë ya'conacáíso'. Napohuachinara, ma'sharo'sa', chipo, toroa'huaya, inapita chinotopiso pëiquë quëpapi. In-aquë corto hua'ani tëparahuaton, huëninën manin. Huëninën masahuaton, ohuaca'huaya huiquitërinso' yanonën ayontërin. Ayontahuaton, oshahuana'pi ta'satërin. Inapotohuachina, në'huëtërinso' inquirinso pochin ninin ni'ton, naquëranchin nanitërin chino-topiso pëiquë ya'conacáíso'. ¹⁴ Quisocriso huëninënso nipurinhuë' noya nóya. Inaso' Yosë hui'nin ni'ton, co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'. Ispirito Santo

ya'huëmiatërinso'ri catahuarin ni'ton, canpoa marë' chiminaton anoyacancantomiatërinpoa'. Inaso huë'nainën a'parin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inapoaton noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Ina quëtohuachinpoa', Yosë noya chinotarihua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, canpoanta' ina marë' noya sacatarihua'.

¹⁵ Napoaton nasha quëran anoyatërinso nani sha'huitërinpoa'. Ya'nán anoyatërinso na'a piyapi'sa' imapirinahuë', co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Co ma'sharo'sa' huë'nainën quëran oshanëna' inquitinatopihuë'. Nipirinhuë', Quisocristo chiminin ya'ipi huayoninsopita oshanëna' inquitacaso marë'. Ya'nán anoyatërinso imapisopita oshanënanta' inquitërin.

¹⁶ Ni'co'. Quëmapí yachiminpachina, quiricatërin ma'shanënpita macacaiso marë'. Co'huara chimiyantërasohuë', co macacaiso ya'huërinhuë'. Chiminpachina, naporu huarë' mapi. Inapochachin nani Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipi sha'huitërinpoaso' acotërinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya catahuarinpoa'. ¹⁸ Napoaton ya'nán anoyatërinso'nta' sha'huitohuachina, ma'sharo'sa' teparahuatona', huë'nainëna' a'patopi. Inapotatona', iráca anoyatërinso' imapi. ¹⁹ Ya'ipi piyapi'sa' ayontonahuaton, Moisésëri pënënin. Nani ma'sha sha'huitërin natëcaiso marë'. Nani sha'huitohuachina, ohuaca'hua, chipo, inapita teparahuaton, huë'nainëna manin. Ina quëran narasë'pa' isopo itopiso' masahuaton, quëhuan huaitaquë so'quëtahuaton, i'sharë chachin ta'satërin. Pënëntërinso' quirica, piyapi'sa', inapita ta'satërin. ²⁰ Inapotahuaton: "Nani anoyatërinso Yosë sha'huitërinpoa' natëcaso marë'. Iso huënai' pa'nin ni'ton, Yosë canpoarë anoyatërinso anitotërinpoa'," ténin Moisésë. ²¹ Ina quëran chinotopiso pëi', ma'sha inaquë ya'huërinso'pita, inapitanta' huë'naiquë ta'satërin. ²² Iráca pënëntërinso imapachinara, nani ma'sha huë'naiquë ta'satopi anoyatacaiso marë'. "Co huënai' ta'satohuatëhuahuë', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'," topi. Tëhuë'nchachin co huënai' pa'pachinhuë', Yosë co onporonta' oshanënpoa' inquitërinpoahuë'.

Quisocristo oshanënpoa' inquitërinpoaso'

²³ Iráca ma'pitasona inápaquë ya'huërinso'pita nonanpiso', huënai quëran ta'satopi anoyatacaso marë'. Ma'sha inápaquë ya'huërinso'pitaso nipirinhuë', noya noya huënai' nohuantërin. ²⁴ Iráca chinotopiso pëi', piyapi'sari ninin. Quisocristoso', co inaquë ya'coninhuë'. Yosë ya'huërinquë chachin pantarahuatón, canpoa marë' Yosë nontárin. "Oshanëna' inquitahuaso marë' nani chiminahuë'," ta'ton, nontárin. ²⁵ Iráca corto hua'an ma'sha huë'nainën masahuaton, noya noya patoanaquë ya'conin. Nani pi'ipi inaporin. Quisocristoso nipirinhuë' co na'aro' inaporinhuë'. ²⁶ A'naroíchin chiminaponahuë', ya'ipi piyapinënpita marë' chiminin. Co a'naromaréachin nanitërinpoahuë' naporini, iráca quëran huarë' na'aro' chimianta'itonhuë'. Iporaso' nani ayaro tahuëri ya'cariapirinpoahuë', a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. ²⁷ Yosë nohuanton, ya'ipi piyapinpoa' a'naroíchin chiminëhua'.

Ina quëran Yosë chachin coisë pochin nicaton, ma'sona onpotiinpoaso' no'tëquën sha'huipón.

²⁸ Quisocristonta' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarin. Nani oshanënpoa' inquitohuachinpoa', a'na tahuëri o'mantarin. "¡Ma noyacha Quisocristoso' ni'ton, nicha'ërinpoa' paya!" ta'tëhua', ina ninarëhua'. O'mantahuachin, imarëhuasopita maquimarinpoa huachi.

10 Iráca pënëntërinso' nanan imapachinara, ma'sharo'sa' tēpapi. Oshanëna' yonquiatona', napopi ama Yosëri ana'intacaso marëhuë'. Quisocristo chiminacaso' ninoton, Yosëri sha'huitërin ma'sharo'sa' huë'nainëna a'patacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'. Ina chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Iráca nani pi'iquë ma'sha tēpapi'rinahuë', co tēhuë'nchachin piyapinënpita oshanëna' inquitërinhuë'. ² Oshanëna' inquitipi naporini, co nani pi'iquë naquëranchin naquëranchin ma'sha tēpa'itonahuë'. Cancanëna' anoyatopi naporini, noyápiachin cancanchitonahuë'. ³ Nani pi'iquë ma'sharo'sa' tēpahuachinara, yonquiantapi. "Tēhuë'nchachin oshahuanëhua'," topi. ⁴ Ma'sharo'sa' tēpapi'rinahuë', ina huë'nainën quëran co onporonta' oshanëna' inquitërinhuë'.

⁵ Napoaton Quisocristo isoro'paquë yao'mahuachina, pa'pin itapon:

"Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso', ofrenda quëcacaico', inapita co nohuantëranhuë'.

Quëma nohuanton, piyapi chachin nasitomarahué natëa'huanquënsó marë'.

⁶ Na'a ma'sharo'sa' ahuiquitopi.

Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpapi'rinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhuë'.

⁷ Ina quëran itërahuë: 'Napoaton tata, nani o'marahué nohuantëranso' nica'huaso marë'.

Quiricanënuquë ninorancoso chachin nisarahuë', itërahuë'," ténin.

⁸ Quisocristo pa'pin nontaton, naporin: "Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso' co nohuantëranhuë'. Nisha nisha ma'sha oshanëna marë' tēpapi'rinahuë', co inapita marë' noya ni'nanhuë'," itërin. Iráca pënëntërinso natëtona' inapopirinahuë', naporin. ⁹ Ina quëran itantarin: "Ma'tana nani o'marahué quëma nohuantëranso' nicaca'huaso marë'," itërin. Napoaton co huachi iráca Yosë chinotacaiso marë' ma'sha tēpapiso pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo nasha pochin Yosë chinotacaso anitotërinpoa'. ¹⁰ Quisocristo piyapi chachin nasitimarahuatón, oshanënpoa marë' chiminin. Yosë nohuanton, a'naroíchin chiminin. Canpoanta' ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitërinpoa'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa huachi.

¹¹ Nani tahuëri corto hua'ano'sa' sacatápi.

Naquëranchin naquëranchin ma'sharo'sa' tēpapi'rinahuë', co oshanëna' inquitihuë'. ¹² Quisocristoso nipirinhuë' a'naroíchin chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Ina quëran inápaquë panantarahuatón, Yosë inchinanën quëran huënsëarin. ¹³ Inimiconënpita minsëaquë huarë' inaquë ninarin. ¹⁴ A'naroíchin chiminaponahuë', anoyacancantërinpoa'. Ya'ipi imarëhuaso-

pita oshanënpoa' inquitatonpoa', noyápiachin cancan quëtërinpoa'. ¹⁵ Ispirito Santonta' inachachin anitotërinpoa'. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'.

¹⁶ "A'na tahuëri piyapinëhuëpitarë'co anoyatohuato, iso pochin nisarahuë:

Nasha cancan quëtarahuë natëtochináchin cancanta-caiso marë'.

Anoyacancantarahuë noya yonquicaiso marë'.

¹⁷ Co huachi oshanëna' yonquiarahuë'.

Ya'ipi co noyahuë' nipisopita naniantarahuë'," ténin.

¹⁸ Quisocriso oshanënpoa' nani inquitohuachinpoa', co huachi ma'sha tēpacaso' ya'huërinhuë'. Inasáchin anoyacancantërinpoa'.

Quisocriso imatëhua', Yosë nohuitërehuaso'

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', iporasos' nanitërehua' Yosë chachin nohuitacaso'. Noya noya patoanaquë ya'conëso pochin nohuitërehua'. Piyapinpoa' nirihuarahuë', chiníquën cancantatëhua', Yosë nontahua'. Quisoso huënainën pa'nin ni'ton, ²⁰ nasha ira pochin nininso' acorin Yosë nohuitacaso marë'. Noya noya ananpirinpoa'. Iráca noya noya patoanaquë Yosë ya'nopirinhuë'. Nē'mētëri ya'copitërin ni'ton, co piyapi'sari nohuitopi-huë'. Iporasos' Quisocriso o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Chiminin ni'ton, nanitërehua' Yosë nohuitacaso'. ²¹ Chiníquën nanantaton, noya noya corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. ²² Napoaton Quisocrisoíchin natëtëhua', ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë nontahua'. Nani oshanënpoa' inquitërinpoa' ni'ton, noya cancantarëhua'. Quisocriso anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya i'quë amarëso pochin noyápiachin cancantarihua'. ²³ "Yosë no'tëquën sha'huitërinpoa'. Quisocrisoíchin nicha'ësarínpoa'," ta'tëhua', imamiatahua'. Ama pi'pian tēranta' nisha yonquia'huasohuë. Nani sha'huitërinpoa' ni'ton, co nonpintarinpoahuë'. ²⁴ A'napitanta' yonquia'ahua'. Na'con nosoroatëhua', catahuahua' inahuanta' noya ninosoro-caiso marë'. Nipënëahuan' noya nicacaso marë'. ²⁵ A'naquën co huachi niyontonpihuë' Yosë chinotacaiso marë'. Ama inapita pochin cancantahua-sohuë'. Sinioro o'macaso' tahuëri naniriarín ni'ton, niyontonatëhua', na'con na'con nicatahuahua' chiníquën cancantacaso marë'.

²⁶ Quisocriso nanamën nani nitotërehua'. Nitotarihuarahuë', naquëranchin naquëranchin co noyahuë' nipatëhua', a'popisopita pochin cancantarihua'. A'pohuatëhua', co insonta' nanitarínhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. ²⁷ Ina quëran pa'pi tēhuatacaso' ya'huërin. Yosë chiníquën ana'intarinpoa'. A'na tahuëri inimiconënpita pënuë' a'pararin. ²⁸ Iráca Moisésë pënëntohuachina, a'naquën co yaimapihuë'. A'popi. A'pohuachinara, ana'intopi. Coisëquë quëparahuatona', sha'huirapipi. Catoya'pihuë' nipon, caraya'pihuë' nipon inachachin sha'huirapihuachinara, co nosoropi-huë'. "Tēpaquë'," itopi. ²⁹ Yosë hui'nin chachin a'pohuatama', jaquë aquëtë' ana'intinquëmaso' ya'huërin! Quisocriso canpoa marë' chiminin. Huënainën a'parin

anoyacancantínpoaso marë'. Inapoaton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'.

A'naquënso nipirinhuë' imapirinahuë'. Ina quëran Quisocriso a'popi. Huënainën quëran anoyacancantopirinhuë', nisha cancantatona', ina huënainën chachin nocanpi. Ispirito Santori nosoropirinhuë', co pi'pian tēranta' yanatëpihuë'. Inapitaso' Yosëri chini chiníquën ana'intarin. ³⁰ Yosë nohuitërehua'. Inaso' ya'ipiya nitotërin. "Co noyahuë' nipachina', cari ana'intarahuë. No'tëquën ana'intarahuë huachi," ténin Yosë. "Piyapinënpita tēranta' co yanatëhuachinahuë', Sini-iorori ana'intarin," ténin anta'. Quiricanënuë naporin. ³¹ Yosëso' nanpiárin. Chiníquën nanantërin. Co noyahuë' nipatëhua', pa'pi tē'huatacaso' ya'huërin. Ana'intarinpoa'.

³² Ya'nán imaramaso' tahuëri'sa' yonquico'.

Quisocriso nanamën a'chintohuachinënuëmará, noya natanatoma', imarama'. Ina marë' parisitapomarahuë', co yaa'poramahuë'. Noya ahuantërama'.

³³ Imaramaso marë' a'ninquëchin tēhuarínënuëma', no'huirínënuëma'. A'na tahuëri ahuëpirinënquëmahuënta', noya cancantërama'. A'napita imapisopitanta' parisitohuachinara, nosoroatoma', catahuarama'. ³⁴ Tashinan pëiquë po'mohuachinara, co tē'huatomarahuë', nicapoma' pa'nama'. Paatoma', catahuarama'. Canpitanta' imaramaso marë' ma'shanëma' osëretopirinënquëmahuë', co sëtëramahuë'. "Yosë chachin nohuitërehua'. Nasha cancan quëtërinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë' inaso' osëretinpoaso'," ta'toma', nóya cancantërama'. ³⁵ Ya'nán imapoma', noya imarama'. Ama iporasos' yaa'pocosohuë'. "Yosë naniantërinco," ama tocosohuë'. Chiníquën cancantoco' Yosë nóya acanainquëma'. ³⁶ Ma'sha onpopiramahuënta', noya ahuantoco'. Noya natëhuatama', na'con catahuarínquëma'. Nani sha'huitërinquëma' ni'ton, co nonpintarinquëmahuë'. Noya nicha'ësarínquëma'.

³⁷ Quiricanënuë naporin:

"Tēhuëchachin o'macaso' nininso' o'mapon. Co hua'quiarínhuë'.

³⁸ Cancanëma quëran huarë' natëhuatamaco, noya ni'saranquëma' ni'ton, noya nanpimiatarama'. Nipirinhuë' a'pohuatamaco, pa'pi co noyahuë' ni'saranquëma'," ténin.

³⁹ Insosona a'pohuachina', parisitopiquë pa'sapi. Canpoaso nipirinhuë', co a'poarihuahuë'. Natërehua' ni'ton, nicha'ësarínpoa huachi.

Ya'ipi cancanëna quëran huarë' natëpisopita

11 "Co Yosë quënanpirëhuahuë', ya'huárin. Nosoroatonpoa' catahuarinpoa'," topatëhua', tēhuëchachin ina natërehua'. Na'con Yosë sha'huitërinpoa'. Co ipora naniyatërarínhuë'. "Os-haquëran naniarin huachi," ta'tëhua', noya ninarëhua'. ² Iráca quëran huarë' ina pochin cancantohuachinara, Yosëri noya ni'nin.

³ "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'tëhua', natërehua'. Inaora yonquinën quëran ya'ipi isoro'pa'

acorin. Co manta' ya'huëpirinhuë', "Ya'huë'in," topachina, ma'sha ya'huërin. Ya'ipi ni'nëhuasopita co inaora ya'huërinhuë'. Yosëri nininso'. Quiricanën quëran anitotërinpoa'.

⁴ Iráca Apiri Yosë natërin. "Yosë catahuarinco," ta'ton, ma'sha tëparahuaton, Yosë chinotërin. Inapotohuachina, noya ni'nin. "Noya natërinco," tënin. Cainoso nipirinhuë' co ina pochin cancantërinhuë'. Napoaton Apiri nani chiminpirinhuë', ipora huanta' "Ma noya Apiri natëtërin," tënëhua'.

⁵ Iráca Inoco noya natërin ni'ton, Yosëri inápaquë quëpantarin. Napoaton co chimininhue'. Piyapi'sari yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Co'huara inápaquë quëpantayátërasohuë', "Inoco nóya ni'nahuë'," tënin Yosë quiricanënguë'. ⁶ Yosë yonquihuatëhua', natëtacaso' ya'huërin. "Yosë ya'huárin. No'tëquën nontërinpoa'. Ina nontohuatëhua', natanatonpoa' catahuarinpoa'," topatëhua', noya ni'sarinpoa'. Co ina pochin cancantohuatëhua' co onporonta' noya ni'sarinpoahuë'.

⁷ Iráca Nointa' ya'huëpirinhuë', a'na tahuëri Yosëri itapon: "Co hua'qui quëranhuë' ma'sha onpoarama'. Co ni'chinamasohuë' ni'sarama'. Naporó' ya'ipi oshahuano'sa' ii' quëran ata'huantarahuë'," itërin. Co'huara o'nayantërasohuë' napotopirinhuë': "Yosë no'tëquën nontërinco," ta'ton, Noi natëtërin. Sha'huithoachina, natëton, panca nancha ninin. Ina quëran sa'in, hui'ninpitare chachin cha'ëpi. A'napitaso' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton na'inpipi. Noiso nipirinhuë', ya'ipi cancanën quëran natëtërin. "No'tëquën nontërinco," topachina, Yosëri noya ni'nin.

⁸ Apraanta' Yosëri itërin: "Ya'huëran quëran pipimi-atëquë'. A'na parti a'nochinquën. Ina no'pa' quëchinquën ya'huëcamaso marë'," itërin. Co no'pa' nohuitaponahuë', Yosë natërin. "Co nonpintarincohuë'," ta'ton, pa'nin. ⁹ Aquë paaton, Canaan parti canconin. Inaquë ya'huaponahuë', në'mëtë' pëiquërächin ya'huërin. Pa'sápaton, co ya'huëmiatërinhuë'. Isaco, Cacopo, inapitanta' në'mëtë' pëiro'saquë ya'huëpi. Yosëri nani sha'huitërin. "Iso no'pa chachin quëchinquëma'," itopirinhuë', co hua'anëenchátërapihuë'. "Co Yosë nonpintarinpoahuë'. A'na tahuëri ina nohuanton, hua'anëntarihua'," ta'tona', Yosë natëpi. ¹⁰ Apraan yonquíarin. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Inaquë noya ninano' ya'huëmiatarin. Yosëri chachin canpoa marë' acorinso'," ta'ton, ina ninararin.

¹¹ Inaso', chiníquën Yosë natërin. "Nani máshoco. Saranta' co hua'huana'pihuë' nipirinhuë', Yosë sha'huitërinco ni'ton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco," tëninso marë', Yosë nohuanton, hui'nahuanin huachi. ¹² Apraan nani másho niponahuë', hui'nahuanin. Ina hui'nin quëran chachin na'api. Oshaquëran hua'huayátërahuë shinpita ya'huëtërin. Tayora nápo' ya'huëpi. Marë yonsanquë notohuaro' inotëra'huaya ya'huërin. Inotëra'huaya nápo' shinpita ya'huëpi. Co pichicasohuë'.

¹³ Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chiminaquë huarë' Yosë natëpi. "Nani Yosë sha'huitërinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'. Pahuanarin nipirinhuë', a'na tahuëri

Yosë nohuanton, ya'huapon," ta'tona', nóya cancantopi. "Co hua'qui isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Isëquëso' topinan yacapatërehuaso pochin ninëhua'," topi.

¹⁴ "Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë'pa' tēhuëchinso' ya'huëmiatarihua'," ta'tona', napopi. ¹⁵ Ya'huëpi quëran nani pipimiatopi. Ina na'con yonquipi naporini, inaquë ayamanta'itonahuë'. ¹⁶ Nipirinhuë', co isoro'pa' na'con yonquipihuë'. Yosë na'con na'con nohuanton. Ina ya'huërinquë chachin ya'huëcaiso' nohuanton. Napoaton Yosë tapon: "Nóya yonquirinaco ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'sarahuë. A'na tahuëri inápaquë quëpantarahuë. Nani tapatërahuë ya'huëcaiso'," tënin.

¹⁷ Apraan tēhuëinchachin Yosë natërin. A'naíchín hui'nin ya'huëtërin. Nasitohuachina, Isaco itërin. Naporó' Yosëri sha'huitërin: "Isaco mashotohuachin, hui'nahuanin anta'. Naporahuaton, oshaquëran nothuario' shinpita ya'huëtërin," itopirinhuë'. Hui'nin hui'napitohuachina, Yosëri itantarin: "Hui'nin quëparahuaton, motopi'pa' paquë'. Inaquë hui'nin tēpaquë' chinotancoso marë'," itërin. Tënicaso marë' napotërin. ¹⁹ "Yosë co nonpintërincohuë'. Ananpitaantacasona' nanitërin," ta'ton, Apraan natëtërin. Paaton, Isaco yatëparahuachina, Yosëri itaantarin: "Tananpitëquë'. Ama tēpaquësohuë'," itërin. Napoaton hui'nin chimin quëran, nantantarinso pochin ni'nin.

²⁰ Ina quëran Isacona' cato' hui'ninpita ya'huëtërin, Cacopo, Isaco inapita itopiso'. Mashotohuachina, Yosë natëton, nontërin hui'ninpita catahuacaso marë'. ²¹ Caco'ponta' mashotahuaton, pitana paquëaponahuë', Yosë chinotarin. Yachiminpachina, ina natëton, Cosi hui'ninpita catahuacaso marë' Yosë nontërin.

²² Cosinta' chiminaquë huarë' Yosë natërin. Yachiminpachina, quëmopinënpita sha'huitërin: "Iquipito parti ipora ya'huërehua'. A'na tahuëriso nipirinhuë' Yosë nohuanton, ya'ipi isairo'sa' isëquëran pipiapi. No'pa' Yosë quëtërinpoaquë chachin quëpantarin ya'huëcaiso marë'. Naporó' nansëhuëpita quëpa'ina' pa'pitanacoso marë'," itërin. "Yosë co nonpintarinpoahuë'," ta'ton, naporin.

²³ Ina quëran Iquipito copirnorini piyapinënpita camairin: "Isairo sanapi'sa' huaihuachina', quëmapia'huaya nipachin, tēpaco'," itërin. Napopirinhuë', Moisésëso' nasitohuachina, a'shini co nohuantërinhuë' hua'huin chiminacaso'. Yosë natëton, co copirno tēranta' tē'huatërinhuë'. "Iso hua'huahuëso' noya," itërin so'in nontaton. Cara yoqui noya po'opi.

²⁴ Ina quëran copirno hui'nini masahuaton, aso'sorin. Napoaponahuë' hui'napitohuachina, Yosë natëton copirno pëinën quëran pipirin. ²⁵ Yosë piyapinënpita catahuacaso marë' pa'nin. Ina marë' parisitopirinhuë', co ina yonquirinhuë'. Yosë natëcaso' na'con na'con nohuantërin. "Co noyahuë' nicatëhua', capa cancantopirëhuahuë', co hua'quiya quëranhuë' ma'sha ta'huantarin," ta'ton, co ma'sharächin yonquirinhuë'.

²⁶ Copirno hui'nin pochin ni'ton, nohuantërin naporini, Iquipito parti na'con canaitonhuë', co ina nohuantërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquirin. "A'na tahuëri Cristo

o'maton, nicha'esarinpoa'. Iporaso' ina marè' aparisi-topirinacohuè', Yosè'pa' noya noya acanarincó," ta'ton, noya ahuantèrin.

²⁷ Yosè natèton, Moisèsè Iquipito quèran pipirin. Copirnorì no'huipirinhue', co tè'huatèrinhue'. "Yosè co quènanaporahuè', ni'sárinco," ta'ton, chiníquèn cancantèrin. Chiníquèn cancantaton, Yosè piyapinènpita catahuarin. ²⁸ "Yosè nicha'esarinpoa'," ta'ton, natètèrin. Napoaton piyapi'sa' camairin: "Ya'ipinquèma' carniroa'hua tèpaco'. Huènnainèn ya'coanaquè pashitoco' ama anquèniri paninan nininso' tèpacaso marèhuè'," itèrin. Napotohuachina, a'naya a'naya inahua pèinèna' ya'coanaquè huènaiquè pashitèra'piapi. Napoaton Yosèri catahuarin. Co paninano'sa' chiminpihuè'. Pascoa pitaquè napopi.

²⁹ Ina quèran ya'ipi israiro'sa' Yosè natètona', noya pipipi. "Yosè catahuarinpoa'," ta'tona', Quèhuai marè aquètèran pa'pi. Pancai' niponahuè', Yosè nohuanon, a'naroáchin nipatoma'irín ni'ton, panca ira pochin yaniro ya'norin. Ina pa'tatona pèntonpi. Iquipito son-taro'saso nipirinhue' co nanitopihuè' pèntonacaiso'. Imatapirinhue', iiri imotèrin ni'ton, chimiitopi.

³⁰ Ina quèran israiro'sa' Canaan parti canconpi huachi. Yosè natètona', inimiconènpita minsèpi. Quiricoso' panca ninano'. Natèricho quèran pairatopiso' inápaquè huarè' pantarin. Yosèri sha'huitèrin tahuitacaiso'. "Catahuarinpoa mini," ta'tona', natèpi. Canchisè tahuèri tahuitopi. Inapotohuachinara, Yosè nohuanon, paira a'naroáchin nohuatèrin. ³¹ Ya'ipi ya'huèhuano'sa' co Yosè yanatèpihuè' ni'ton, chiminpi. A'na sanapiáchin natèton, cha'èrin. Oshahuana'pi inaso', Nacapa itopiso'. Inimico niponahuè', Israiro comisionènpita huè'pachinara, inari po'orin ama son-taro'sari tèpacaiso marèhuè'.

³² Co inapitaráchin Yosè natèpihuè'. Quitiono, Paraco, Sanson, Quihuiti, Tapi, Samoiro, pènèntona'piro'sa', inapitanta' nóya natètopi. ¡Notohuaro' ya'huèpi ni'ton, co'chi nanitèrahuè' ya'ipiya sha'huita'huaso paya!

³³ A'naquèn Yosè natètona', nisha nisha piyapiro'sa' minsèpi. A'naquèonta' hua'an ya'conatona', no'tèquèn hua'anèntopi. "Yosè sha'huitèrinpoa' ni'ton, catahuarinpoa'," ta'tona', a'naquèn natèpi. Napoaton Yosèri catahuarin. A'naquènso' Yosè natètona', pa'pini' quèran cha'èpi. ³⁴ A'naquèn pèn chiníquèn nènè nènè-tapaquè tè'yatopirinhue', co pi'pian tèranta' huèyapihuè'. Noya cha'èpi. A'naquèonta' Yosè nohuanon, sahuèni quèran cha'èpi. Yatèpapirinhue', co chiminpihuè'. A'naquèonta' co chinipirinhue', Yosèri catahuarin chiníquèn cancantacaiso marè'. Na'a inimicoro'sa' minsèrahuatona', a'papi. ³⁵ Sanapi'santa' hua'huinpita chiminpachina, Yosè natèpi ni'ton, ina nohuanon nantiantapi huachi.

A'naquènso nipirinhue' Yosè natètona', chiníquèn parisitopi. "Yosè a'poco' tèpachinènguèma'," itopirinhue', co yaa'popihuè'. "Co onporonta' a'poarinhue'. Yosè noya noya ananpitaantarincó," ta'tona', imapiso marè' chiminpi. ³⁶ A'naquèonta' Yosè imapi ni'ton, tèhuapi, huihuipi, catinaquè tonpopi, tashinan pèiquè

po'mopi, napotopi. ³⁷ A'naquèonta' na'pique' tè'yara-tona', tèpapi. A'naquèonta' sèrichoquè yatonatona', tèpapi. "Yosè a'poco', tèpachinènguèma'," itopirinhue', co yaa'popihuè'. A'naquèonta' sahuèni quèran tèpapi. A'naquèn co tèpapirinhue', imapiso marè' chiníquèn aparisitopi. Yatèpahuachinara, ta'api. Co huachi ya'huèmia ya'huèpihuè'. Capa a'mocaiso' ni'ton, ohuica sha'huètè', chipo sha'huètè' inapita a'mopi. Co manta' ya'huèttopihuè'. Chiníquèn parisitopi. ³⁸ Motopiro'sa' parti, inotèro partiro'sa', nisha nisha parti iratopi. Na'pi naninquè ya'conahuatona', huè'èpi. Inpioro'sari nocanpi: "Inapitaso' napoonpi," topirinhue', Yosèriso' noya noya ni'nin.

³⁹ Yosèichin yonquiatona', nóya imapi. Napoaponahuè', co ya'ipi Yosèri sha'huitèrinso' naniyatèrasohue', chiminpi. ⁴⁰ Canpoanta' yonquiatonpoa', Yosè ninararinpoa'. Iporaso' Quisocristo nani chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' anoyacancantèrinpoa'. Iráca imapisopita, ipora canpoanta', ya'ipinpoa' anoyacancantèrinpoa'. A'na tahuèrinta' inápaquè pa'patèhua', Yosè noyá nohuitarihua'.

Quisocristoíchin yonquia'ahua'

12 Iráca quèran huarè' na'a piyapi'sa' parisitaponaraihuè', imamiatopi. "Yosè catahuarinpoa'," ta'tona', natèpi. Napoaton inapita yonquiatèhua', canpoanta' nóya imahua'. Ni'co'. Quèmapi'sa' nicanacaiso marè' ta'ahuachinara, chiníquèn ta'api. Co manta' quèpapihuè'. Torosaréáchin ta'api. Naporopi a'mopiso' co ocoihuachinahuè', co nanitopihuè' chiníquèn ta'acaiso'. Inapochachin canpoanta' naporopi a'mopiso' ocoipiso pochin ya'ipi oshanènpoa' nani-antatèhua', ya'ipi cancanènpoa quèran Quisocristo imahua'. Sacai' nipirinhue', ahuantatèhua', noya imahua'. ² Quisocristo na'con yonquia'ahua'. Inasáchin catahuarinpoa' Yosè natècaso'. Naporahuaton, inasáchin catahuarinpoa' noya noya natètacaso'. Isoro'paquè o'mahuachina, chiníquèn parisitèrin. Corosèquè parisitohuachina, na'con tèhuapirinhue', co ina yonquirinhue'. "Chiminpató, piyapi'sa' nicha'esarahuè'," ta'ton, nóya cancantèrin. Ina quèran inápaquè panantarahuaton, Yosè inchinanèn quèran chachin huènsèarin.

³ Isoro'paquè ya'huapon, oshahuano'sari chiníquèn no'huipirinhue', ahuantèrin. Ina yonquiatèhua', ama yaa'poa'huasohue'. Chiníquèn cancantoco'. ⁴ Sopai yaminsèrinquèma' Yosè a'pocaso marè'. Sacai' nipirinhue', Quisocristo imamiatoco'. Imaramaso marè' aparisitopirinhue', co tèparinènguèmahue', co tèparinènguèmahue'. ⁵ Hui'ninpi pochin nicanonpoa', Yosè pènèninpoa' chiníquèn cancantacaso marè'. Nani nitotopiramahuè', ¿naniantèrama' ti? Quiricanèn quèran napotèrinpoa': "Yonquiquè' conpa. A'na tahuèri Yosè nohuanon, parisitaran noya noya imacamaso marè'. A'na tahuèri pi'pian ana'intopirinhue', ama sètèquèsohue'.

Ama yaa'poquësohuë'. Ahuantacaso' ya'huërin.

⁶ Nosororinpoa' ni'ton, a'na tahuëri ina nohuanton, ma'sha onporëhua'.

Hui'ninpita pochin nicatonpoa', ana'intërinpoa' noya noya yonquicaso marë'," tënin.

⁷ Hui'ninpita pochin ni'ninpoa' ni'ton, ahuantacaso' ya'huërin. Ni'co'. Hui'nanpo' no'tëquën pënënë' noya noya yonquicaso marë'. ⁸ Co Yosë pënëninpoahuë' naporini, co tëhuënhachin hui'ninpita pochin ni'itonpoahuë'. Ya'ipi hui'ninpita yonquirin noya noya cancantacaiso marë'. Co pi'pian tëranta' ana'into huachin quëmahuë', co Yosë hui'ninpitinquëmahuë'. ⁹ Tatanpoa' pënënpachinpoara, natërëhua'. Pi'pian ana'intopirinpoahuë', co no'huirëhuahuë'. Noya nicatëhua', natërëhua'. Tata Yosëso nipirinhuë' na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Inaso' nininpoa' ni'ton, natëhuatëhua', noya noya nanpiarihua'. ¹⁰ Hua'huatarihua', co hua'qui isoro'paquë ya'huëcaso'huë' nipirinhuë', tatanpoa' pënëninpoa'. Inaora yonquiaton, pi'pian ana'intërinpoa' natëcaso marë'. Yosëso nipirinhuë', noya noya yonquiatonpoa', no'tëquën catahuarinpoa'. Na'con nosoropirinpoahuë', a'na tahuëri ina nohuanton parisitërëhua' ina pochin cancantacaso marë'. ¹¹ A'na tahuëri Yosë nohuanton, ma'sha onporëhua'. Naporahuaton, a'napita ma'sha onpotërinënpoa'. Naporo chachinso' sëtërëhua'. Parisitacaso' co nohuantopirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', Yosë na'con catahuarinpoa'. Nirótëatëhua', noya nisarëhua'. Inapoa'tëhua sano cancantarihua'.

Ama Yosë a'poa'huasohuë'

¹² Napoaton iyaro'sa', chiniquën cancantahua'. Ama amiatëhuarahuë', chiniquën Yosë imahua'. Ni'co'. Aquë pa'patëra, canotërë', sacai' iratërë'. A'naquëma' ina pochin cancantatoma', co huachi ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaramahuë'. Ama huachi canotërëso pochin cancantocosohuë'. ¹³ Yosë iranën no'tëquën imapatama', co pëshonaramahuë'. Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicamaso marë'. A'napitanta' nicatëinquëma', chiniquën cancantapi. Co huachi sonpacha pochin cancantapihuë'.

¹⁴ Ama pi'pian tëranta' nino'huicosohuë'. Naporahuaton, noya nico'. Co noya nipatamahuë', co manta' Yosë nohuataramahuë'. ¹⁵ Yosë inaora nohuanton nosoroatonpoa', yacatahuarinpoa'. A'naquënisso nipirinhuë', co yatahuërëtopihuë'. Inahuara yonquipisoáchin imatona', co Yosë yonquicaiso' nohuantopihuë'. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. Co Yosëichin yonquihuatamahuë', oshaquëran nitapicancanarama'. Ina quëran pënanin a'naroáchin së'cotëtërinso pochachin a'napitanta' atapicancanarama'. ¹⁶ Ni'cona nisha nisha cancantotama'. Ama monshihuancosohuë'. Noyápiachin cancantoco'. Ama ma'sha yonquiatoma', Yosë naniantocosohuë'. Isao iráca naporinso' yonquico'. Ma'sharáchin yonquiaton, co onpopinchin Yosë yonquirinhuë'. Tanaton, iin nontërin: "¿Yosë na'con catahuainquënso' nohuantëran ti? Co caso' ina yonquirahuë'. Cosharo' na'con na'con nohuantërahue',"

itërin. ¹⁷ Ina piquëran yonquiantapirinhuë'. "Yosë na'con catahuainco," tantapirinhuë', co huachi Yosëri nohuantërinhuë'. Chiniquën sëtaton na'nëpirinhuë', iráca a'porinso' co huachi nanitërinhuë' anoyatacaso'. Ina yonquiatoma', ni'cona Yosë naniantotama'.

¹⁸ Iráca Sinai motopi nicotoanaquë huë'pachinara, cotioro'sa' pa'pi të'huatopi. Inaquë panca pën nënërin. Co ya'caritacaso' ya'huërinhuë'. Tahuëri niponahuë', tashi pochin ninin. Yara yaráchin ninin. Panca ihuan pa'nin. ¹⁹ Tronpita chiniquën pihuirinso' natanpi. Naporo' Yosëri chiniquën itërin: "Iso motopiquë pënënananquëma' ni'ton, ama ya'caricosohuë'. Ma'sharo'sa tëranta' inaquë pa'pachina', chimiina'. Na'pique të'yaratoma', tēpaco'," itërin. Ina natanahuatona: "Sacai' ina nanan natëcaso'," ta'tona', pa'yanpi. "Ama huachi chiniquën nonchincosohuë'," itopi. ²¹ Ni'sahuaton, Moisésenta' pa'pi të'huatërin. "Canta' të'huatato, ropa ropátarahuë'," tënin.

²² Canpoaso nipirinhuë', co ina motopi ya'carirëhuahuë'. Quisocriso imapatëhua', nisha motopi ya'carirëhua', Sion itopiso'. Yosë chachin nohuatarihua'. Co ipora quënanpirëhuahuë', nanpiárin. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin pantarihua'. Nasha Quirosarinquë ya'huëcontarihua huachi. Notohuaro' anquëniro'sa' inaquë niyontopi. Noya cancantatona', Yosë chinotapi. ²³ Huëntonëinquë chachin Yosë nani aya'coninpoa'. Inápaquë nininënpoa' nani ninshitërinpoa' hui'ninpita pochin nicainpoaso marë'. Inatohua' niyontonarihua'. Yosë chachin imarëhua'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntaton, co imapisopitahuë' no'tëquën ana'intarin. A'naquën imapisopita nani chiminpachinara, hua'yanënaso' Yosë'pa' ya'huapi huachi. Yosë pochachin cancantopi. Inapitarë'quënpoa chachin niyontonarihua' ²⁴ Quisocriso chachin nohuatarihua'. Inaso' nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. Huënnainën quëran anoyacancantërinpoa'. Iráca Apiri huënnainën pa'nin. Iini tēpahuachina, huënnainën pa'nin ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Quisocriso chimininsoso' nipirinhuë', noya noya. Huënnainën pa'nin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

²⁵ Napoaton Quisocriso nanamën noya natanco'. Ama pi'pian tëranta' a'pocosohuë'. Pënëntërinso nanan sha'huitohuachinara, a'naquën co yanatëtopihuë' ni'ton, a'naroáchin ana'intërin. Quisocriso nanamënso' noya noya ni'ton, ina naniantohuatëhua', aquë aquëtë' ana'intinpoaso' ya'huërin. Inaso' inápa quëran pënëninpoa'. ²⁶ Yosëri pënëntërinso nanan sha'huitohuachina, ina nohuanton, panca ocohua pa'nin. Ina quëran quiricanën quëran sha'huitërinpoa': "A'na tahuëri naquëranchin nontaantahuato, co isoro'paráchin nacontarinhuë'. Inápaquë ya'huërinso-pitanta' naco nacóntarin," tënin. ²⁷ A'na tahuëri mini ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso-pita ta'huantarin. Ma'sha ya'huëmiatërinso' acohuachinaso', ya'huëmiatarin. ²⁸ Hua'anëntërinquë chachin aya'coninpoa'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Napoaton: "Yosparinquën Sinioro," itahua'. Ya'ipi cancanënpoa quëran inasáchin chinotahua'. Noya cancan-

tatèhua', natèahua' noya nicainpoaso marè'. Ipora huanta' Yosèso' no'tèquèn ana'intarin ni'ton, tè'huatacaso' ya'huèrin. Pènquè ma'sha ahuiquitèrèso pochin ya'ipi co noyahuè' nininsopita ana'intarin.

Onporahuatonsona Yosè noya ni'ninpoaso'

13 Ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin ni'co'. ² Co nohuitapomarahuè', nosoroco'. Huè'pachina, noya nontatoma', o'shitoco', a'caco'. Iráca a'naquèn napopiso' yonquico'. Ni'toro'sa' huè'pachinara, "Huèco' ni'quicoi," itèrin. Piyapita'ma' topirinhue', Yosè anquèninèn chachin a'carin. Inapochachin canpoanta' ni'toro'sa' noya nontahua'.

³ Ama tashinan pèiquè po'mopisopita naniantocosohuè'. Catahuaco'. Canpitanta' tashinan pèiquè ya'huèaramaso pochachin yonquico'. A'naquèonta' imapiso marè' chiniquèn aparisitoahuachina', noya yonquico'. Canpitanta' inapita ninatanpiso pochin cancantatoma', nosoroco'.

⁴ Quèmapi'sa' sa'apachina', ama a'na sanapi yonqui'inasohuè'. Sanapi'santa' so'yahuachina', ama so'ina' tèhuananpichinasohuè'. Ama manta' monshihuainasohuè'. Monshihuanpatama', Yosè chiniquèn ana'intarinquèma'.

⁵ Ama coriquiráchin pa'yatocosohuè'. Co na'con ma'sha ya'huètopirinquèmahuè', sano cancantoco'. Ama na'con na'con nohuantocosohuè'. Yosè chachin nani sha'huitèrinpoa'. "Co onporonta' pataranquèmahuè'. Co naniantaranquèmahuè'," itèrinpoa'.

⁶ Napoaton chiniquèn cancantatèhua' naporèhua': "Yosè catahuarinpoa' ni'ton, co tè'huarèhuahuè'. ¡Piyapi'sa' ma'sha onpotopirinhue'nta', co tè'huatarihuahuè'!" tènèhua'.

⁷ Ya'nan a'chintèrinènuèmasopita yonquico'. Yosè quiricanèn noya a'chintèrinènuèma'. Chiminaquè huarè' noya nicatona', a'napita catahuapi. Napoaton inapita nonanatoma', noya natèco'.

⁸ Quisocristo co onporonta' nishataponhuè'. Iráca nosororinpoa'. Ipora huanta' catahuarinpoa'. Co onporonta' naniantarinpoahuè'. Inasáchin imahua'.

⁹ A'naquèn nisha a'chintohuachinènuèma', ama natancosohuè', nonpintochinènuèma'. No'tèquèn yonquico'. Nisha nisha nicacaso' pènènpirinhue'nta', co ina quèran noya cancantèrèhuahuè'. Na'a piyapi'sa' nisha nisha cosharo' a'poaponaraihuè', co noya cancantopihuè'. Quisocristo'chin nanitèrin anoyacancanti-npoaso'. Inaora nohuanon, nosoroatonpoa', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

¹⁰ Quisocristo corosèquè chiminatón, oshanènpoa' inquitèrinpoa'. Iráca pènèntèrinso imapisopitaso nipirinhue', co ina natèpihuè' ni'ton, co oshanèna' inquitèrinhuè'. Iráca corto hua'ano'sa' piyapi'sa' oshanèna marè' ma'sha tèpapi. Tèpahuachinara, corto hua'an chini chiniquèn nanantèrinsoari ma'sha tèpapiso' huè'nainèn manin. Masahuaton, Yosè ya'norinso' patoanaquè quèparin oshanèna marè'. Noshinènsopirinhue' co ca'pihuè'. Ninano' intonquè quèpapi

ahuiquitacaiso marè'. ¹² Quisocristonta' ninano' aquècha quèparahuatona', aparisitopi. Inaquè chinimin oshanènpoa' inquitinpoaso marè'. Inaora huè'nainèn quèran anoyacancantèrinpoa'. ¹³ Napoaton canpoanta' aparisitohuachinènpoa', ahuantahua'. Iráca pènèntèrinso nanan naniantatèhua', Quisocristo'chin imahua'. Ina no'huipiso pochin no'huipirinhue'nta', ahuantahua'. ¹⁴ Co isoro'paquè ya'huèmiatarihuahuè'. Yosè ya'huèrin'pa' pantacaso' ninarèhua'. Inatohua' ya'huèmiatarihuahuè'. ¹⁵ Napoaton iporaso' co huachi ma'sha tèparihuahuè' Yosè chinotacaso marè'. Nani tahuèri ina chinotatèhua', "Ma noyanquècha Tata Yosè quèmaso paya. Quisocristo'chin anoyacancantèrincoi ni'ton, 'Yosparinquèn Sinioro,' itèrainquèn," itahua'. ¹⁶ Noyasáchin niahua'.

Nicatahuacaso' ama naniantahuasohuè'. A'napita ma'sha pahuantohuachina', ama apiratocosohuè'. Inapohuathua', Yosè noya chinotarèhua' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

¹⁷ Ansiano'sa' pènènpachinènuèma', noya natèco'. Noya noya imacamaso marè' Yosèri acorin. A'na tahuèri inapitanta' ya'ipi napopisopita Yosè sha'huitapi. Nani tahuèri pènènarinènuèma'. Noya natèhuatama', noya cancantatona', a'chintarinènuèma'. Co yanatèhuatamahuè', sètapi. Naporahuaton, canpitanta' co noya noya cancantapomahuè'.

¹⁸ Quiya marè' Yosè nontoco'. Noya nisarai, ta'toi, noyápiachin cancantèrai. Ya'ipi cancanehuè' quèran Yosè yanatèrai. ¹⁹ Ca marè' chiniquèn Yosè nontoco' catahuainco a'naroáchin canpitataquè pa'i.

Quisocristo a'pairinpoaso'

²⁰ Yosè catahuainquèma' noya ninicatoma' ya'huècamaso'. Inasáchin asanocancaninpoa'. Inari chachin iráca Quisocristo ananpitaantarín. Iporaso' ohuicanènpita pochin nicatonpoa', Sinioro Quisoso a'pairinpoa'. Huè'nainèn pa'nin ni'ton, nasha quèran anoyatèrinso sha'huitèrinpoa' imacaso marè'. Ina anoyatèrinso' ya'huèmiatarin. Co onporonta' nishataponhuè'. ²¹ Yosè na'con catahuainquèma' ina nohuantèrinso' nicacamaso marè'. Pi'pian tèranta' co noyahuè' yonquihuatama', anoyacancanchinquèma'. Quisocristo catahuahuachinpoa', nani tahuèri nóya nisarèhua'. Ina quèran noya ni'sarinpoa huachi. Ya'ipi piyapi'sa' inasáchin chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuè'. Amen.

²² Nani pi'pian ninshitèranquèma'. Noya cancantatoma' iyaro'sa' natanco', tènahuè. Achinicancainquèma', ta'to ninshitèrahuè. ²³ Co hua'quiya quèranhuè' nicaponquèma' pa'sarahuè. Iya Timotio nani tashinan pèi quèran ocoipi. Manóton huè'pachin, inaro'co pa'sarai.

²⁴ Ansiano'sanquèma' saludos a'pataranquèma'. Ya'ipi imaramasopitanta' yonquiatènuèma', saludos a'pataranquèma'. Itariaro'santa' saludos a'patarinènuèma'.

²⁵ Inaora nohuanon, Yosè nóya catahuainquèma'. Nani ninshitèranquèma huachi.

Santiago

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitërinso'

1 Ca Santiacoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, Sinioro Quisocristoíchin natërahuë. Ya'ipi cotioro'sanquëma' Quisocristo imaramaso' ninshitaranquëma'. Canpitaso' yanquëërahuatoma', nisha nisha parti ya'huarama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanquëma' ninamaso' ninshitaranquëma'.

Ma'sha onporëhuaso'

2 Nisha nisha ma'sha onpoapomarahüë' iyaro'sa', ama sëtocosohüë'. Noya cancantoco'. **3** Yosë tënirinpoo' cancanënpooa quëran huarë' natëcaso marë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin Yosë yaa'popi. Canpoaso nipirinhuë' parisitohuatëhua', "Yosë co onporonta' naniantarinpohuë'," topatëhua', catahuarinpoa' chini chiníquën cancantacaso marë'.

4 Noya cancantatoma', ya'ipi ahuantoco' noya noya imacamaso marë'. Chiníquën cancantohuatama', nóya nisarama'. Oshaquëran noya noya cancantarama'.

5 "¿Ma'cha ipora niya?" topatama', Yosë nontoco' noya anitochinquëma'. Onpopionta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Co nosororinpoo' apiratërinpohuë'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa'. Nontërehuaso marë' co no'huirinpohuë'. Catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. **6** "Yosë noya catahuarinco. Natëmiatarahuë," ta'tëhua', Yosë nontahua'. Ama nisha nisha yonquia'ahuasohüë'. "Co catahuarincohuë' nimara," ama tahuasohüë'. Ni'co'. Co'sacai' co sanoirinhüë'. Pancaiquë ihuaitohuachina, niquëran niquëran niohuërin. A'naquën piyapi'sa' ina pochin yonquionpi. Nisha nisha yonquipi. **7** Nisha nisha yonquiatoma', nontohuatama', co Yosë a'paniarinquëmahuë', co catahuarinquëmahuë'. **8** Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahuë', co no'tëquën yonquiamahuë'. Cato' cancan pochin ya'huëtohuachinquëma', nisha nisha yonquiarama'.

9 Co na'con coriqui iyaro'sa' ya'huëtopirinquëmahuë', Yosë nóya ni'ninquëma'. Huëntonënuquë chachin aya'coninquëma'. Ina marë' nóya cancantoco'.

10 A'naquëmaso nipirinhuë' na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtërinquëma'. Ina niponahuë' Quisocristo imarama' ni'ton, co ma'sharáchin yonquicamaso' ya'huërinhuë'. A'na tahuëri chiminariahua'. Ya'ipi ma'sha papotërinsona' ta'huantapona'. Quisocristo na'con yonquiatoma', noya cancantoco'. **11** Ni'co'. Pi'i

chiníquën picatohuachina, papotërinso' a'naroáchin ahuirin. Yanconëonta' anotohuachina, co huachi noyápiachin nininhüë'. Ahuirin huachi. Inapochachin ma'huano'santa' a'na tahuëri chiminapi anta'. Sacatápirinahuë', chiminapona'. Nani ma'sha ya'huëtopirinhüë', patapi.

Anishacancaninpoo'

12 Ya'ipinpoa' ma'sha onporëhua'. Caniorëhua', parisitërehüa', naporëhua'. Noya ahuantohuatëhua', nóya cancantarihua'. "Parisitaponaraihuë', nóya imasarinaco," ta'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë noya acanararinpoa'. Nanpimiatarinhüa'. "Tëhuëenchachin nosorohuatamaco, ananpitaantaranquëma'," itërinpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, co onporonta' nonpintarinpohuë'. **13** A'naquënso nipirinhuë' ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin co noyahuë' yonquipi. "Yosë nohuanton, co noyahuë' ninahuë'. Napoaton co ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Ama ina pochin yonquicosohüë'. Yosëso' noyasáchin yonquirin. Co pi'pisha tëranta' oshahuaninhüë'. Co onporonta' aoshahuaninpohuë'. **14** Canpoara nohuanton, co noyahuë' cancantatëhua', co noyahuë' yonquirëhua'. Inachin inachin yonquihuatëhua', chinii' quëparinposo pochin co noyahuë' nicacaso' yonquirëhua'. **15** Ipora huanta' pi'pian co noyahuë' yonquirëhua'. Co a'naroáchin naniantohuatëhuahuë', co noyahuë' nisarëhua'. Naporahuatëhua', oshahuanarëhua'. Oshahuanpatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarëhua'. Ni'co'. Sanapi hua'huanpachina, oshaquëran oshaquëran hua'huin nanihuachina, huairin. Inapochachin co noyahuë' yonquihuatëhua', oshaquëran oshaquëran co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' oshahuanarëhua'.

16 Nosororanquëma' iyaro'sa'. Ama canpitaora yonquinëma quëran ninonpintocosohüë'. No'tëquën yonquico'. **17** Yosëso' noyasáchin yonquirinpoa'. Noya noya cancantacaso marë' catahuarinpoa'. Inasáchin noya a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Pi'i, yoqui, tayora, inapita inari acopirinhüë', co ya'ipi tahuëri noya a'pininhüë'. A'na tashinta' co manta' a'pininhüë'. Yosëso nipirinhuë' co ina pochin nininhüë'. Nani tahuëriya nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. **18** Inaora nohuanton, anasitaantatonpoa pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Inaso' no'tëquën nonin. Nanamën natëhuatëhua', huëntonënuquë aya'coaninpoo'. Hui'ninpita pochachin ni'ninpoo'. Canpoa'ton anoyacancantërinpoa'. Ina quëran oshaquëran na'aya'pi anoyacancantarin.

Cancanënpoa quëran huarë' natëcaso' ya'huërin

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', ama topinan nonacama-soáchin yonquicosohuë'. Yosë nanamën na'con na'con natanco'. Naporahuaton, ama yano'huitocosohuë'.
²⁰ No'huitohuatëhua', co nanitarihuahuë' noya nicacaso'. Ina marë' co Yosë noya ni'sarinpoahuë'.
²¹ Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama huachi oshahuancosohuë'. Yosë nanamën nani a'chintërinënguëma'. "Caora Siniro co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco," ta'toma', nanamën yonquiráco'. Ina yonquihuatama', nicha'ësarinquëma'.

²² No'tëquën yonquico'. Yosë nanamën a'chintohuachinënguëma', ama topinan quëran natancosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëco'.
²³ Ni'co'. A'na piyapi isihuicoquë ya'pirin ni'pirinhuë'. Në'huërayatërinso' nicaponahuë', a'naroáchin naniantërin. Co ni-amirayarinhue'. Canpitanta' Yosë nanamën topinan natanpatama', co natëhuatamahuë', ina piyapi naporinso pochin nicapoma'.
²⁵ Nipirinhuë', natëhuatama', noya nisarama'. Nasha nananso' nóya. Canpitaora nohuanton, ina natëhuatama', co sopai camaiarinquëmahuë'. Nani tahuëri Yosë nanamën yonquico'. Natanpatama', ama naniantocosohuë'. Noya natëhuatama', Yosë catahuarinquëma' noya nicacamaso marë'.

²⁶ "Canta' noya Yosë imarahuë'," topi a'naquën. Nipirinhuë', nisha nisha nonin. Co noyahuë' nonpachina, topinan quëran nonsarin, inaora ninonpintarin. Co tēhuëchachin imarinhuë'.
²⁷ Tēhuëchachin Yosë chinotohuatëhua', piyapi'sa' nosoroarëhua'. Sa'ahuario'sa', quëyoro'no'sa', inapita catahuarëhua'. Ma'sha pahuantohuachina', quëtacaso' ya'huërin. A'naquën piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', co Yosë imapihuë'. Ama inapita nonanhuansohuë'. Noyápiachin cancantohuatëhua', noya imasarëhua'. Inapohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

Ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'

2 Quisocriso hua'anëntërinpoa'. Inasáchin noya noya ninin. Ina imarama' ni'ton, ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. Ya'ipi piyapi'sa' napopináchin nosoroco'.
² Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, ma'huanso' huë'pachina, pa'yatërama'. Noyápiachin a'morin. Na'a po'moitëra oro quëran nininso' po'morin. Ina nicatoma': "Huëquë' iyasha," itatoma', noyaquë chachin ahuënsërama'. A'naquënso nipirinhuë', co onpopinchin noyahuë' a'mosahuaton huë'pachina, co onpopinchin noya ni'namahuë': "Inaquë huaniquë'. Nohuantohuatan, no'paquë tëranta' huënsëquë'," itërama'.
⁴ ¿Co'ta ina pochin nipatama', co napopianachin nosororamahuë'? Cancanënpoa quëran huarë' Yosë ni'sarinpoa' nipirinhuë', co ina pochin yonquiramahuë'. Co noyahuë' yonquirama'.

⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Na'aquënpoa' co na'con coriqui ya'huëtopirinpoahuë', Yosë huayoninpoa' imacaso marë'. Yosë nohuitohuatëhua', nóya cancantarihua'.

Huëntonënguë chachin aya'coninpoa' ni'ton, Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Nani sha'huitërinpoa'. "Nosorohuatamaco, inápaquë quëpantaranquëma'," itërinpoa'.
⁶ Canpitaso nipirinhuë', sa'ahua nininsopita co onpopinchin nosororamahuë'. Ma'huanosaso' nonpintatënenquëma', ihuarinënguëma'. Aparisitërinënguëma'. Coisëquë sha'huirapirinënguëma'. ¿Ina nipirinhuë' pa'yatarama' ti?
⁷ Quisocrisoso' nóya niponahuë', tēhuapi: "Co noyahuë' inaso'," toconpi. Imarëhua' ni'ton, Quisocriso piyapinënpitanpoa' canpoaso'. Napoaton ama ma'huanosaso' na'con na'con pa'yatocosohuë'.

⁸ Yosë quiricanën quëran noya noya pënëninpoa'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," itërinpoa'. Ya'ipi piyapi'sa' nosorohuatama', noya nisarama'.
⁹ Nipirinhuë', a'naso' nocanpatama', co noyahuë' nisarama'. Co Yosë natëramahuë' ni'ton, oshahuanarama'.
¹⁰ Yosë chachin pënëninpoa'. "Noya natërai," topiramahuë', pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', oshahuanarama'. Ana'intinquëmaso' ya'huërin.
¹¹ "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi monshitocosohuë'," tēnin Yosë. Naporahuaton, "Ama piyapi tēpacosohuë'," tēnin anta'. Co monshihuanaponahuë', piyapi tēpahuatan, oshahuanaran. Co Yosë natëaranhuë'.
¹² Quisocriso imapatëhua', nasha nanan sha'huitërinpoa'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, nanitërehua' nóya nicacaso'. Ina nanan chachin yonquiaton, a'na tahuëri Yosë coisë pochin nontarinpoa'. Ni'ton, piyapi nosoroatoma', noya nico', noya nontoco'.
¹³ Co piyapi'sa' nosorohuatamahuë', ayaro' tahuëri Yosënta' co nosoroarinquëmahuë'. Napoaton "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tëhua', a'napita nosoroa'hua'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intarinpoahuë'.

Noya nicacaso' ya'huërin

¹⁴ "Canta' Yosë imarahuë'," tapomarahuë', co noyahuë' nipatama', topinan quëran nonsarama'. Ina pochin cancantohuatama', co cha'ësaramahuë'.

¹⁵ Ni'co'. A'na quëmapihuë' nipon, sanapihuë' nipon Quisocriso imana'pi, capa capacaso', capa a'mocaso' nipachina, catahuacaso' ya'huërin.
¹⁶ Co catahuarihuarahuë': "Noya ya'huëquë'. Ama sēhuënguësohuë'. Ama tana natanquësohuë'," itapomarahuë', co a'mocaiso', coshoro', inapita quëtohuatëhuahuë', itopin quëran napotarihua'!
¹⁷ Inapochachin "Canta' Yosë natërahuë'," tapomarahuë', co piyapi'sa' catahuahuatamahuë', topinan quëran nonsarama'. Co tēhuëchachin imaramahuë'.

¹⁸ A'naquëma' tapoma' nimara: "Quëmaso' Yosë imarahuë', ta'ton, chinotëran. Caso nipirinhuë' noya nihuë. Quëmaso' Yosë chinotaponahuë', co noya nipatanhuë', topinan quëran nonsaran. Caso nipirinhuë', noya ninahuëso marë' natërahuëso' ya'noarin," tapoma'.
¹⁹ "A'naichin Yosë ya'huërin," ¿tēnan ti? No'tëquën nonan. "Yosë ya'huarin mini," topi sopairo'santa'. Ina nitotopi ni'ton, tē'huatatona', ropa ropatapi. Napoaponaraihuë', co Yosë imapihuë'. Co napopiso

marë' Yosë'pa' pa'sapihuë'. ²⁰ ¡Co'chi no'tëquën yonquiranhuë paya! Co noya nipatanhuë', "Canta' imarahuë", topiranhuë', topinan quëran nonsaran. ²¹ Tata Apraan yonquiquë'. Yosëri nontohuachina, "Ama hui'nän apiratocosohuë", itohuachina, Isaco quëparin. Hui'nän niponahuë', co apiratërinhuë'. Yosë chinotacaso marë' yatëpaperinhuë', Yosëriso' nicha'ërin. ¡Natërinso marë' Yosëri noya ni'nin! ²² "Yosë no'tëquën nontërinco", ta'ton, Apraani natërin. Natë-ton, noya noya imarin. Co topinan quëran chinotërinhuë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëton, noya imarin. ²³ Yosë quiricanënguë ninshitërin: " 'Yosë no'tëquën nontërinco, 'tëninso marë' Yosëri noya ni'nin," tënin. "Inaso' Yosëre' nipayarin," tënin anta'. No'tëquën naporin.

²⁴ Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Yosë natëtëhua', noya nipatëhua', noya imarëhua'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'. ²⁵ Inapochachin Nacapanta' oshahuana'pi niponahuë', Yosë yonquiaton, noya ninin. Cosoi a'parinsopita huë'pachinara, noya a'pairin ama inimicoro'sari tëpacaiso marëhuë'. Ina quëran po'oana quëran catahuarin cha'ëcaso'. Ina marë' Yosëri noya ni'nin. ²⁶ Hua'yanënpoa' capa nipachina, co nanpirëhuë'. Inapochachin topinan quëran nonpatëhua', co noya cancantohu-atëhuahuë', co Yosë natërehuahuë'. Chimipi pochin cancantatëhua', co tëhuëchachin imarëhuahuë'.

Nanamënpoa' nininso'

3 Ama iyaro'sa' na'anquëma' cortoquë pënëntocoso'huë'. Piyapi'sa' pënënpirëhuahuë' co canpoa tëranta' noya nipatëhuahuë', aquëtë chachin Yosë ana'intarinpoa'. ² Ya'ipinpoa' co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Noyasáchin nonacasoso' saca sacai'. Noyasáchin nonëhua' naporini, Yosë pochachin cancanchitërihuahuë'. Co huachi aquëtë' tëhuë'itërihuahuë'. ³ Cahuario pa'patëra, pi'pian hua'nayon acatëntëre' no'tëquën pacacaso marë'. Ina quëran motën no'tëquën otëërarë'. ⁴ Nanchanta' panca masho nipirinhuë', quëmapiri otëërin. No'soratënen hua'huishin niponahuë', noya otëërarin. Panca ihuani mapirionta', noya otëërarin. Insëquësona yaquëpahuachina, noya quëparin. ⁵ Inapochachin nanamënpoa' pi'pira'huaya niponahuë', nonpatëhua', na'con nocanëhua'. Noya nonpatëhua', piyapi'sa' achinicananarihua'. Nipirinhuë', co noyahuë' nonpatëhuara, anishacancantarihua'. Ni'co'. Pën pi'pira'huaya niponahuë', matohuachina, panca imin a'naroáchin huiquitërin. ⁶ Nanamënpoaso' pën pochin ninin. Pa'pi co noyahuë' ninin. Ina marë' oshahuanëhua'. Sopai chachin camairinpoa' co noyahuë' nonacaso'. Nanamënpoa quëran nipinorëhua', nino'huirëhua'. Ma'tëhua' ma'tëhua' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhuara, niptapancanarëhua'.

⁷ Nisha nisha ma'sharo'sa' tananquë ya'huërinso'pita pë'tahuarë'. Pë'tahuahuatëra, co huachi maninpohuë'. Anpianthëhuano'sa', i'quë ya'huërinso'pita, inapita pë'tahuarë'. Pëhuara, mayo, inapita pochin nininsonta'

mapatëra, pë'tahuarë'. ⁸ Nipirinhuë', co insonta' inaora nanitërinhuë' noya nonacaso'. A'naroáchin co noyahuë' nonëhua'. Co noyahuë' nonpatëhua', ya'huan tomainën pochin nonëhua'. A'naroáchin yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' atapicancanarihua'.

⁹ Nanamënpoa quëran Yosë chinotërehua'. "Tata Yosë hua'anëntërinpoaso' nóya," tënëhua'. Ina nanamënpoa quëran chachin piyapi'sa' pinorëhua'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin nininpoa'. Ina pochin cancantacaso marë' acopirinpoahuë', nipinorëhua'. ¹⁰ Yosë noya nonapomarahuë', piyapi pinopatama', co noyahuë' cancantarama'. Co iyaro'sa' nisha nisha nonacaso' ya'huërinhuë'. ¹¹ Ni'co'. Quëpa papotohuachina, quëpa nitërin. Co nisha nitërinhuë'. Misëra papotohuachina, misëra nitërin. Co quëpa nitërinhuë'. A'na huinan ya'huëhuachina, noyai', ca'cai', co cato chachin pipirinhuë'. Noyápiachin nipachina, co onporonta' ca'caquën pipirinhuë'. Inapochachin iyaro'sa', co nisha nisha nonacaso' ya'huërinhuë'. Noyasáchin nonco'.

Yosë noya ayonquirinpoaso'

¹³ ¡Tëhuëchachin noya yonquihuatama', noya nisarama! Napoaton noya nico' a'napitanta' noya yonquiramaso' nitochina'. "Co canpoara noya nitotërehuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya yonquicaso'," ta'toma', noya nico'. ¹⁴ A'naquënso nipirinhuë' a'napita apiratatona', nocanpi. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiatona' no'huitápi. Ina pochin cancantohuatama': "Caso' noyaco," ama tocosohuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Nonpiánama'. ¹⁵ Co Yosë nohuanton ina pochin cancantërehuahuë'. Piyapi'sa' inahuara ina pochin yonquipi. Ninocanaton, niapiratopi. Inachin yonquipi. Sopai nohuanton, ina pochin yonquipi. ¹⁶ Niapiratohuatëhuara, yanino'huirëhua'. Co a'napita nohuantopiso' yonquihuatëhuahuë', nisha nisha cancantarihua'. Inapohuatëhua', pa'pi co noyahuë' nisarëhua'. ¹⁷ Yosëso nipirinhuë', no'tëquën ayonquirinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', noyápiachin cancantarihua'. Co manta' no'huitarihuahuë'. Sanoanan quëran nontarihua'. A'napita pënënpachinpoa', noya natanarihua'. Piyapi'sa' nosoroarihua'. Naporahuaton noyasáchin nisarëhua'. Co nisha nisha yonquiarihuahuë'. Co nonpintarihuahuë'. Yosëíchin catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. ¹⁸ Yosë yonquihuatëhua', sano cancantatëhua', nanan anoyatarihua'. Napoaton, noya nini'tëhua' ya'huarihuahuë'. Noya nipatëhua', a'napitanta' nicatonpoa', noya nisapi.

Ma'sharáchin yonquisopita

4 ¿Onpoatomata' nino'huitoma', yaniahuërama? tënahuë, yonquiato. Canpitaora cancanëma quëran nisha nisha ma'sha nohuantërama' ni'ton, co noyahuë' cancantërama'. Nipa'yatacasoáchin yonquirama'. Napoaton nino'huirama'. ² Nani ma'sha nohuantopiramahuë', co ya'huëtërinquëmahuë' ni'ton, yatëpatopiso pochin cancantërama'. A'na piyapi ma'shanënpitanta' nohuantaparama'. Co ya'huëto-

huachinquëmarahuë', nino'huirama', yaniahuërama'. Co Yosë nontëramahuë' ni'ton, noya nininsopita co ya'huëtërinquëmarahuë'. ³ A'naquëma' Yosë nontohu-atamara, ma'sha nipiramahuë', co quëtërin-quëmarahuë'. Canpitaora nipa'yatacamaso marë' ma'sha nohuantërama' ni'ton, co quëtërinquëmarahuë'. ⁴ Can-pitaso' co huachi Yosëichin yonquiramahuë'. Yosë yon-quipiramahuë', nani ma'sha na'con na'con nohuantatoma', yamonshihuaninso pochin cancantërama'. Capa cancantacasoáchin pa'yatërama'. Ma'sharáchin yonquiatoma', Yosë inimiconën pochin cancantërama'. ⁵ Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. "Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa', apirarinpoa' Yosëichin pa'yatacaso marë'," ténin. Co topinan quëran naporinhuë'. ⁶ Sacai' Yosëichin yon-quicaso nipirinhuë', inari chachin inaora nohuanton catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. "Caora noya ninahuë'," topatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Nipirinhuë', "Co caora nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro," topatëhua', Yosë catahuarinpoa'. Nosoroatonpoa', catahuarinpoa', ténin Yosë quiri-canënguë'.

⁷ Napoaton Yosëichin natëco'. Ama pi'pian tëranta' sopai nohuantocosoahuë'. Chiniquën cancantoco'. Yosë nontatoma', sopai a'paco' pa'in. Co ina natëhu-atamahuë', patarinquëma'. ⁸ Nani tahuëri Yosë yonqui-huatama', inanta' yonquiarinquëma', na'con catahuarinquëma'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', noya nico'. Ama huachi nisha nisha yon-quicosoahuë'. Noyápiachin cancantoco'. ⁹ Oshanëma' yonquiatoma', sëtoco'. Ina yonquiatoma', ama huachi capa cancantamasoachin yonquicosoahuë'. Ama nari-namasoachin yonquicosoahuë'. Ya'ipi cancanëma quëran oshanëma marë' sëtatoma', na'nëco'. ¹⁰ Ya'ipin-quëma', a'naya a'nayanquëma', Yosë chachin ni'sárin-quëma'. "Caora Siniro co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco," topatama', anoyacancantarinquëma'. Ina pochin cancantohuatëhua', noya noya acoarinpoa'.

Pinotona'piro'sa' ana'intacaso' ya'huërinso'

¹¹ Ama iyaro'sa' nipinocosahuë'. Ama coisë pochin cancantatoma', a'napita no'huicosoahuë'. Pi'pisha tëranta' nanan ya'huëhuachin, ama apancatahu-atoma', nisha'huirapicosoahuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, iyaparin pochachin ninosorocaso' ya'huërin. Pinopatama', co nosoroaramahuë'. Yosë pënënpirin-poahuë'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itopirinpoahuë', "Co nosorocaso' ya'huërinhuë'," ta'toma', pinorama'. Canpitaora yonquinëma quëran pinotatoma', co Yosë natëramahuë'. ¹² Yosëichin coisë pochin nicaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin ana'intarinpoa'. Noya cancantohuatëhua', nicha'ësarínpoa'. Co'so' natëhuatëhuahuë', parisitopiquë a'pararinpoa'. Canpoa capiniso nipirinhuë', co nisha'huirapicaso ya'huërinhuë'.

A'nanaya chiminacaso' ya'huërinso'

¹³ Natanco iyaro'sa'. A'naquëma' co Yosë yon-quiatomahuë', nisha nisha yonquiconama'. "Iporahuë nipon, tashirayahuë nipon, sacatapoi a'na ninanoquë pa'sarai. Inaquë a'na pi'ipi pochin sacatohuatoi, na'con canaarai," topiramahuë'. ¹⁴ Co tashiraya tëranta' nani-taramahuë' ninocamaso'. Ma'sona onpocamaso' co nitotëramahuë'. Co canpitaora nohuanton nani-piramahuë'. Chitoro' a'naroáchin sacorinso pochachin a'nanaya a'naquën chiminin. ¹⁵ "Yosë nohuanto-huachin nanpihuatoi, ma'sha nisarai," ta'caso nipirinhuë'. ¹⁶ "Quiyaora nohuanton, nani ma'sha nisarai," to-conama'. Co Yosë yonquihuataamahuë', co noyahuë' cancantarama'. ¹⁷ Yosë yonquicamaso' nitotapomarahuë', co yonquihuataamahuë', oshahuanarama'. Ma'sona tëranta' noya nicacaso' nitotapomarahuë', co ina nipatamahuë', ina marënta' oshahuanarama'.

Ma'huano'sa' pënërinso'

5 Ma'huano'santa' co Yosë natëpisopitahuë' pënëin. A'na tahuëri canpitaso' chiniquën parisitarama'. Ina yonquiatoma', sëtoco', na'nëco'. ² Ya'ipi ma'sha canaramaso' chanatarin. A'moramasopitanta', no'soni pë'yararin. ³ Coriquinëmanta' topinan quëran canarama'. Hua'na chi'chirotërinso pochin napoonin nisarín. Co canamiataramahuë'. Canpitaora marëáchin coriqui yontonama' ni'ton, Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. Pënguë parisitarama'. Na'a coriqui canapomarahuë', nani ayaro' tahuëri ya'caritëriarin. ⁴ Piyapinëmapita nonpintërama'. Iminëmaquë asacatopiramahuë', co no'tëquën pahuëretëramahuë'. Inapitaso' Yosëquë sha'huirapirinënguëma'. Shanëmapita nitërinso' mapirinahuë', co pahuëretëramahuë'. Inapohuatama', Yosë nitotarin. Inaso' chini chiniquën nanantërin ni'ton, no'tëquën i'huëretarinquëma'. ⁵ Isoro'paquë nóya ya'huërama'. Nani ma'sha ya'huëtërinquëma'. Capa cancantacasoáchin yonquirama'. Nani ma'sha ya'huëtopirinquëmarahuë', Yosë ana'intarinquëma'. Ohuacaro'sa' tēpacaso pochin nipon. Yatëparinso' co nitotatonahuë', coshatápirinahuë', tahuëri nanihuachina, a'nanaya hua'anëni huëcapairahuaton, tēparin. Inapochachin canpitaso' noya ya'huápiramahuë', a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin. ⁶ Pa'pi co noyahuë' cancantatoma', noya piyapi'sa' nonpinapirama'. Chiniquën aparisitopiramahuë', inapitaso' co nanitopihuë' i'huëretinënguëmaso'. Napoaton, Yosë chiniquën ana'intarinquëma'.

Quisocristo noya ninacaso' ya'huërinso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' aparisitohuachinënguëma', noya ahuantoco'. A'na tahuëri Siniro o'mantararin. Naporo' ya'ipiya no'tëquën ana'intarin. Ni'co'. Sha'tohuatëra, co a'naroáchin manëhuë'. O'nanpachina, oshaquëran papotarin. O'naantahuachina, cayarín. "Oshaquëran cayahuachin, mapatëhua' ca'sarëhua'," ta'ton hua'anëni ninararin. ⁸ Inapochachin canpitanta'

noya cancantatoma', Sinioro o'mantacaso' tahuëri nina-
naco'. Nani ya'caritëriarin. Napoaton ama sëtocoso-
huë'. Chiniquën cancantoco'. ⁹ Ama pi'pian tëranta'
iyaro'sa' nino'huicosohuë', Yosë ana'intochinquëma'.
Ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mararin
ana'intinpoaso marë'. ¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Iráca pënën-
tona'piro'sa' Sinioro nanamën a'chinpírinahuë'. Pënën-
tohuachinara, a'naquëni no'huitona', aparisitopi.
Parisitaponaraihuë', ahuantopi. Co no'huipihuë'.
¹¹ Noya ahuantopi ni'ton, Yosëri nóya ni'nin, tènëhua'.
Coponta' pa'pi parisitërin, nitotërama'. Na'con parisit-
aponahuë', chiniquën cancantaton, ahuantërin.
Ma'sha onpoaponahuë', Yosëri catahuarin noya noya
pipicaso'. Ina nohuanton, napoin quëran noya noya
yonquirin. Yosë nosoroatonpoa' na'con catahuarin-
poa', ténahuë'. Napoaton chiniquën cancantatoma',
ahuantoco'.

¹² Na'con iyaro'sa' yonquico' no'tëquënáchin nonaca-
maso': "Pa'sarahuë'," topatama', paco'. "Co
pa'sarahuë'," topatama', ama pacosohuë'. Nani tahuëri
no'tëquënáchin nontohuatama', co "Yoscoarë'," ta'ca-
so' ya'huërinhuë'. Co'ni ma'sha tëranta' isoro'paquë
ya'huërinso' a'pitatëhua' nonpinacaso' ya'huërinhuë'.
Napoaton nani tahuëri no'tëquën nonco', Yosë ana'in-
tochinquëma'.

¹³ A'naquëma' ma'sha onpohuatama', Yosë nontoco'
catahuainquëma'. Noya cancantohuatama', Yosë can-
tanën cantatoma': "Yosparinquën Sinioro," itoco'.

¹⁴ A'naquëma' caniohuatama', ansiano'sa' amatoco'

Yosë nonchina'. "Quisocristo catahuainquën," ta'tona',
pi'pian tomaquë pashichinquëma'. Ina quëran Yosë
nonchina' anoyatacaso marë'. ¹⁵ Ya'ipi cancanëma
quëran huarë' natëcaso' ya'huërin. "Ya'ipi Sinioro nani-
taparan," topachina', anoyatarin. Oshahuanpachina',
inanta' inquitarin. ¹⁶ Napoaton ma'sona tëranta' co
noyahuë' nipatëhua', imarëhuasopita capini
nisha'huitahua'. "Ina marë' caso' oshahuanahuë'," ni-
tahua'. Itohuaran capini Yosë nontahua' anoyachin-
poa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita nanianto-
huatëhua', chiniquën ina nontohuatëhua', na'con
catahuarinpoa'. ¹⁷ Ni'co'. Iniasë canpoa pochachin
niponahuë', chiniquën Yosë nontohuachina, natanin.
"Na'a piyapi'sa' Sinioro co imarinëinquënhuë'. Quëma
nohuanton, ama o'nainsohuë'," itohuachina, cara pi'ipi
na'con co pi'pisha tëranta' o'naninhuë'. ¹⁸ Ina quëran
Yosë nontantahuachina: "Quëma nohuanton o'naanta-
ta'in," itohuachina, o'naantarin. Sharo'sa' papotanta-
rin. Napoaton canpoanta' noyápiachin cancantatëhua',
chiniquën Yosë nontahua'.

¹⁹ Noya iyaro'sa' nipënëncó'. A'naso' no'tën nanan ni-
totaponahuë', nisha cancantohuachina, a'naya
a'nayanquëma' pënëncó' no'tëquën yonquianta'in.

²⁰ Natëhuachinquëma', chiminpachina co parisitomi-
atapihuë'. Ya'ipi oshanëna' Yosëri inquitarin. Pënënama'
ni'ton, noyápiachin cancantantapi huachi. Ina yon-
quiatoma', nipënëncó'. Nani huachi.

Santiago

1 Pedro

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitërinso'

1 Ca Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' isëquë ya'huarahuë. Quisocristo a'parinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitaso' aparisitatënënuquëma', ayanquërinënuquëma' ni'ton, nisha nisha parti ya'huëarama'. Pontoquë, Carasiaquë, Capatosiaquë, Asiaquë, Pitiniaquë, inaquëpita ya'huëramaso' nanan a'pataranquëma'. Tëhuënhachin co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë nohuanon, Quisocristo imarëhua' ni'ton, Yosë'pa' ya'huëmiatarihuahuë'. Isëquëso' topinan yacapatatëhua pochin ninëhua'. ² Iráca quëra huarë' Tata Yosë nohuitërinquëma'. Nosoroatënuquëma', huayoninquëma' huëntonënuquë ya'conacamaso marë'. Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' natëcamaso marë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanëma' inquitiniquëmaso marë'. Yosë nontërama' ni'ton, oshanëma' inquitërinquëma'. Yosë inaora nohuanon, noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Yosë'pa' ya'huëcaso' ninarëhuaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosoroatonpoa', nasitantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Quisocristo hua'anëntërinpoa'. "Chiminaponahuë', nanopiantarin ni'ton, canpoanta' nanopiantarihuahuë'," ta'tëhua', noya ninarëhua'. Natëtomiatarëhua'. ⁴ Yosë'pa' nani tapatërinpoa' noya noya ya'huëcontacaso marë'. Inatohua' co manta' ta'huantarihuahuë'. Co manta' nitapiarinhuë'. Inaquëso' co yanco pochin ahuirinhuë'. Noya noya nisarin. Canpoa marë' Yosëri acorin. Inari chachin ni'sarin. ⁵ Tata Yosë ya'ipiya nani taparin. "Yosë co quënanpirëhuahuë', catahuarinpoa'," topatëhua', noya a'paiarinpoa'. Ma'sha onpohuatëhua', catahuarinpoa' ahuantacaso'. Ayaro' tahuëri nóya nicha'ësarínpoa'. Nani yonquirin o'mantacaso'. A'na tahuëri ni'sarëhua'. O'mantaquë huarë' a'paiarinpoa'. ⁶ Ina yonquiatoma', capa cancantarama'. A'na tahuëri Yosë nohuanon, pi'pian ma'sha onporama'. Ipora chachin ma'sha onpotopirinënuquëmahuë', co hua'qui parisitaramahuë'. Parisitapomarahuë', o'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', noya cancantoco'. ⁷ Ma'sha onpohuatëhua', Yosë catahuararinpoa' ya'ipi cancanënpoa quëran imacaso marë'. Oro tapacaso marë' a'irotopiso pochin nitarinpoa'. Oro inapotohuachinara, noyápiachin pipirin. Ya'ipi në'huë huiquitahuaton,

orosachin ninin. Inapochachin iporaso' Yosë nohuanon, pënuquë ahuiquitëresó pochin ma'sha onpotërinpoa' noya noya acoínpoaso marë'. Oro pa'ton niponahuë', co ya'huëmiatërinhuë'. Canpoaso nipirinhuë', Yosë natëhuatëhua', nanpimiatarihuahuë'. Napoaton na'con yonquia'ahua' cancanënpoa quëran huarë' natëcaso'. Ina Yosë nohuanërinso'. Natëmiatohuatëhua', Yosë noya noya ni'sarinpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, noya noya acorarinpoa'. Ina pochin ya'noarihuahuë'.

⁸ Quisocristo co onporonta' quënanapomarahuë', nosororama'. Ipora huanta' co nicapomarahuë', "Co nonpintarincohuë'. Catahuarinco," ta'toma', ina natërama'. Cancanëma quëran ina nohuitatoma', nóya cancantërama'. Ina yonquiatoma', capa cancantërama'. ⁹ Imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Nicha'ësarinquëma' huachi.

¹⁰ Iráca pënëntona'piro'sa' ninopi. "A'na tahuëri Yosë inaora nohuanon, nosoroatënuquëma', nicha'ësarinquëma' canpitanta'," topi. Ninotona' ninshitaponarahuë', co nitotopihuë' ma'sona tapon napopiso'. Napoaton cancantatona', Yosë quiricanën nontopi no'tëquën nitotacaso marë'. Noya nitotatona no'tëquën sha'huitërinënpoa'. ¹¹ Ispirito Santo nohuanon, iráca Cristo ninopi. "Parisitapon. Ina quëran nanopiantarahuatona, noya noya ya'huapona," topi ninotona'. Napoatona', yonquiapi. "¿Ma quëmapita' o'maton, parisitapon? ¿Onporota' parisitaponso'?" topi. ¹² Ina quëran Yosëri anitotërin. "Pahuanarin nanicaso'. A'na tahuëri ya'huëpisopita nitotacaso marë' ca nohuanon, ninorama'," itërin Yosëri. Canpita iyaro'sa' nitotacamaso marë' ninopi. Iporaso' ina noya nanan chachin a'chintërainquëma'. Inápa quëran o'maton, Ispirito Santo catahuarincoi noya a'china'huaiso marë'. Anquëniro'sa quëran huarë' yanitotopirinahuë', co ya'ipiya nitotopihuë'.

Noyasáchin nicacaso' ya'huërinso'

¹³ Napoaton chiniquëncancantatoma', yonquico' noya nicacamaso'. Sano yonquico'. Quisocristo o'mantahuachin, inaora nohuanon, nicha'ësarínpoa'. Ina ninatoma', noya cancantoco'. ¹⁴ Hua'huaro'sa' noya nipachinara, pa'pina' natëpi. Inapochachin canpitanta' Yosëíchin natëco'. Iráca co Yosë nanamën nitotatomarahuë', co yonquiramahuë'. Yano'píhuatamara, no'pirama'. Co noyahuë' yonquihuatamara, co noyahuë' ninama'. Iporaso' nipirinhuë' ama inapocosoahuë'. ¹⁵ Tata Yosë noyasáchin ninin. Huëntonënuquë

aya'coninquëma' ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantoco'. ¹⁶ Quiricanën quëran Yosë pënëninpoa'. "Caso' noyasáchin ninahuë. Napoaton canpitanta' noyasáchin nico'," itërinpoa'.

¹⁷ Yosë nontohuatamara, "Tata," itërama'. A'na tahuëri inaso' coisë pochin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarin. Co noyahuë' nipsisopita no'tëquën ana'ntarin. Ya'ipi oshahuaninsopita ana'ntarin ni'ton, të'huatacaso' ya'huërin. Chiminaquë huarë' ina yonquiatoma', noya nico'. ¹⁸ Iráca shi-mashonënpaopita topinan quëran ya'huëpi. Moshatopirinahuë', co Yosë nohuitopihuë'. Inapita nonanatoma', canpitanta' topinan quëran ya'huëpiramahuë', Yosë ocoirinquëma' ina nohuitacamaso marë'. Ocoirinquëmaso marë' co coriqui pahuëretërinhuë'. Hui'nin chachin a'paimarin. Coriqui, oro, inapita a'na tahuëri ta'huantarin. ¹⁹ Hui'ninso nipirinhüë' noya noya. Ina chinapachina, huënnainën pa'nin. Iráca co-tioro'sa' co noyahuë' nipachinara, carniroa'hua noyápi-achin nininso' masahuatona', tëpapi. Inapochachin Quisocristoso' nóya. Co manta' oshahuanonahuë', corosëquë chiminin. Oshanënpoa' inquitatonpoa', ocoiripoa huachi. ²⁰ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë yonquirin hui'nin a'paimacaso marë'. Ipora huarë' ya'norin canpitanta' nicha'ëin-quëmaso marë'. Nani ayaro' tahuëri ya'caritapon chachin ya'norin. ²¹ Quisocristo anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë nohuitatoma', natërama': "Tëhuëchachin catahuarinpoa'," tënama'. Quisocristo chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarin. Inápaquë quëpantarahuaton, chiniquënnan quëtërin. Napoaton Yosëfchin imarama'. "Canpoanta' ananpitaantarinpoa'," ta'toma', ninarama'.

²² Yosë nanamënso' no'tën nanan. Ina natëhuatama', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantarama'. Noyápiachin cancantarama'. Yosë anoyacancantërinquëma' ninosorocamaso marë'. Napoaton imaramasopita capini noya ninosoroco'. Tëhuëchachin cancanëma quëran huarë' ninosoroco'. ²³ Yosëso' co onporonta' chimininhüë'. Nanpimiatarin. Inaso' nasha cancan quëtërinquëma' huëntonënnquë ya'conacaso marë'. Nasitantarëso pochin noya cancantërama'. Co piyapi quëran nasitatoma' huëntonënnquë ya'conamahuë'. Nanamën quëran anoyacancantërinquëma'. Nanamënso' co onporonta' ta'huantarinhuë'. Ina natëhuatëhua', canpoanta' nanpimiatarihua'.

²⁴ "Panpatëro' a'naroáchin ahuirin. Inapochachin canpoanta' chiminarihua'. Yancoro'santa' noyápiachin nipirinhüë', a'naroáchin ahuihuachina, nohuatërin. Inapochachin nani ma'sha ni'nëhuasopita ta'huantarin anta'. ²⁵ Siniro nanamënso' nipirinhüë', ya'huëmiatarin," tënin Yosë quiricanënnquë. Ina nanan chachin nani a'chintërainquëma'.

2 Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama iyaro'sa' ninonpintocoso'huë'. A'naquën noyasha nonaponaraihuë', po'oana quëran co noyahuë' nipi. Ama ina pochin nicosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran no'tëquën ninontoco'. A'napita noya

ya'huëhuachina', ama noyapatocoso'huë'. Ama pinotocoso'huë'. ² Yosë huëntonënnquë ya'conpatëhua', hua'huasha nasha huaipiso pochin ninëhua'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'sho apira apira nayarín. Sho'shotaton, noya chinirarin. Inapochachin canpitanta' Yosë noninso chachin na'con na'con nohuantoco'. Ina yonquihuatama', oshaquëran noya noya nisarama'. Chiniquënn cancantatoma', noya cha'ësarama'. Yosë nanamënáchin achinicananinpoa'. ³ "Siniroso' noya," ta'toma', nani imarama'. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitërama'. Na'con na'con ina nohuitoco'.

Quisocristo na'pi pochin nininso'

⁴ Na'pi quëran yapëihuatëra, a'na na'piso' na'con na'con nohuantëre' pëi' achinicaso marë'. Quisocristo ina na'pi pochin ninin. Piyapi'sari co nohuantopirinhüë', Yosëriso' nóya nicaton, na'con nohuantërin. Apira apira Quisocristo yonquico'. Inaso' nanpimiatarin. ⁵ Imarama' ni'ton, canpitanta' noya na'piro'sa' pochin nisarama'. Nanpimiatarama'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë acorinpoa' pëinën pochin nicacaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina na'con chinotërehua' ni'ton, corto hua'ano'sa pochin nisarëhua'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', "Yosparinquënn Siniro," itahua'. Nicatahuacasonta' ama naniantahuasohuë'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁶ Quiricanën quëran ina ninorin:

"Yapëihuachinara, noya noya na'pi nohuantopi pëi' achinicaso marë'. Cristo ina na'pi pochin nisarin. Sionquë acoarahuë. Ina natëhuatama', 'Co naniantarinpoahuë', ta'toma', co sëtëre'so pochin cancantaramahuë'," tënin Yosë quiricanënnquë.

⁷ Quisocristo natëhuatëhua', ina na'con nohuantarihua'. A'naquënso nipirinhüë' co natëtonaraihuë', co Quisocristo nohuantopihuë'. Quiricanën quëran naporin:

"Na'pi quënanpachinara, sacatoro'sa' co nohuantopihuë'. Të'yatopi. Ina na'piso' nipirinhüë' noya noya ninin pëicaso marë'," tënin.

Inapochachin Quisocristo noya nipirinhüë' co nohuantopihuë'. ⁸ Quiricanën quëran itantarin:

"Iratohuatëra, na'pi i'patahuatë', anotëre'," tënin. Inapochachin a'naquën co Quisocristo nanamën natëtonaraihuë', nisha cancantopi. Ina marë' Yosë nohuantopin, na'inni huachi.

⁹ Imarëhuasopitaso nipirinhüë' nohuantërinpoa'. Huayoninpoa' ina nohuitacaso marë'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Nani acorinpoa' corto hua'ano'sa pochin nicatëhua', ina marë' sacatacaso'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Yosë piyapinënpoa' ninëhua'. Iráca tashi pochin cancantopirëhuahuë', Yosë nicha'ërinpoa' tahuëri pochin cancantacaso marë'. Acorinpoa' Yosë noya nosororinpoaso' sha'huicaso marë'. ¹⁰ Iráca co Yosë piyapinënpita nipiramahuë', iporaso' nani huëntonënnquë aya'coninquëma'. Iráca co insonta' tëhuëchachin nosororinquëmahuë'. Iporaso' Yosë nosororinquëma'.

Yosë noya imahua'

¹¹ Nosororanquëma' iyaro'sa' ni'ton, pënënananquëma'. Quisocristo imatoma', co isoro'paquë ya'huëmiataramahuë'. Yosë'pa' ya'huëmiataramaso'. Napoaton ama ma'sha isoro'paquë ya'huëinsopitaráchin yonquicosohuë'. Isoro'paquë no'piápi, monshihuanapi, taparosáchin nonatona', capa cancantapi. Ama ina pochin cancantocosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', sopai minsëarinquëma', co Yosë pochin cancantaramahuë'. ¹² Co imapisopitahuë' pinorinënuquëma'. "Co noyahuë' nipi," topi. Ina nipirinhüë', noyasáchin nico' ni'inënuquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosëri catahuarin ni'ton, no'tëquën yonquihuachina', yonquiarinënuquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi paya," tosapi.

Hua'ano'sa' natëcaso' ya'huërinso'

¹³ Sinioro imarama' ni'ton, hua'ano'sa' natëco'. Ya'ipi acorinsopitanta' natëco'. Copirnosó' chini chiniquën nanantërin ni'ton, natëcaso' ya'huërin. ¹⁴ Ninano hua'ano'sa', chirinchirosá', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita acorin piyapi'sa' a'paicaiso marë'. Co noyahuë' nipachina', ana'intapi. Noya nipachina', noya ni'sapi. Inapitanta' natëco'. ¹⁵ Ina Yosë nohuanterin. A'naquën co Yosë nanamën nitotatonaraihuë', co yonquipihuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, a'naróachin yapinorinënuquëma'. Noyasáchin nico' ama pinoinënuquëmaso marëhuë'.

¹⁶ "Yosë nicha'ërinpoa'," ta'toma', noya yonquico'. Iráca nanan co natëcaso' ya'huëpirinhüë', ama ina yonquiatoma' tēhuëcosohuë'. Yosë hua'anëntërinquëma' ni'ton, ina nohuanterinsoáchin natëco'. ¹⁷ Ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'. Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Yosë tē'huatatoma', no'tëquën natëco'. Copirnonta' noya nicatoma', natëco'.

Quisocristo nonanacaso' ya'huërinso'

¹⁸ A'naquëma' patron marë' sacatërama'. Asacatohuachinquëma', natëco'. Yosë ni'sarinquëma' ni'ton, noya natëco'. A'naquën patron noya. Nosororinquëma'. A'naquënso nipirinhüë' yáno'huitërin. Co noyahuë' nipirinhüë', inapitanta' natëcaso' ya'huërin.

¹⁹ Topinan quëran ana'intoahuachinquëma', ama no'huicosohuë'. Yosë yonquiatoma', ahuantoco'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. ²⁰ Co noyahuë' nipatama', ana'intarinquëma'. Ahuantohuatama', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë': "No'tëquën ana'intoahuachinquëma', ahuantacaso' ya'huërin," topi ya'ipiya. A'na tahuëriso nipirinhüë' noya nipiramahuë', aparitarinënuquëma'. Co no'huitatomahuë', ahuantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ²¹ Ina pochin ahuantacaso' Yosë nohuanterin. Quisocristo canpoa marë' parisitërin. Parisitaton, a'chintërinpoa' canpoanta' ina pochin ahuantacaso'. Ina iyaro'sa' nonanco'. ²² Inaso' nóya ninin. Co manta' onporinhüë'. Co pi'pian tēranta' nonpininhüë'. ²³ Inimiconënpitari pinopachinara, co

ya'huëretërinhuë'. Aparisitopirinahuë', co no'huirinhüë'. "A'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin," ta'ton, Yosëichin natërin. ²⁴ Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Oshanënpoa marë' corosëquë chiminin. Inaora ya'huëretërinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua' noya nicacaso marë' chiminin. Corosëquë parisitaton, anoyacancantërinpoa'. ²⁵ Ohuica chihuërinso pochin nicatëhua', co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporasó' Quisocristo imarëhua'. Inaso' ohuicaró'sa' hua'anën pochin ni'ton, noya a'paiarinpoa'.

So'yahuano'sa' pënëninso'

3 Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' natëina'. A'naquën quëmapi'sa' co Yosë nanamën natëyátërapihuë'. Inahuanta' imacaiso marë' so'ina' noya natëina'. Noya nocoma'ina'. Ama a'na quëmapi tēhuainasohuë'. Yosë yonquiatona', noya niina'. Noyasáchin nipachin, ina nicatón, so'ionta' oshaquëran imapon nimara. Co sa'ini pënënpirinhüë', noya nininso marë': "Noya nanan imasarin," tapon inanta'. ³ Ama imoyaro'sa' nitapacasaróchin yonquicosohuë'. A'naquën sanapi'sa' ainëna tapacasoachin yonquipi. Oro quëran nipiso' a'sontanpapi. Notohuaro' miyo pë'pëpi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso pa'yatopi. Noyápiachin nitapacasaróchin yonquipi. ⁴ Quisocristo imapatama', ama aipi ya'norinsoróchin yonquicosohuë'. Noyápiachin cancantacamaso' na'con na'con yonquico'. Yosë pochin yonquicaso' ya'huërin. Nitaparamaso' co ya'huëmiatarinhüë'. Cancanënpoa quëran yonquirëhuasopitaso nipirinhüë', ya'huëmiatarin. Napoaton imoyaro'sa' sano cancantoco'. Ama pi'pian tēranta' no'huitocosohuë'. Nóya cancantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ⁵ Iráca noya sanapi'sa' Yosë natërinso' ina pochin nipi. "Yosë catahuarinco," ta'tona', ina'chin yonquipi. So'ina' noya natëtona', noyápiachin cancantopi. ⁶ Apraan sa'in ina pochin ninin, Sara itopiso'. So'in noya natërin. "Camaihuachin-cora, natërahuë mini," tēnin. Canpitanta' imoyaro'sa' noya nipatama', ina pochin cancantarama'. Noyápiachin cancantohuatama', co tē'huatochinachin cancantaramahuë'.

⁷ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroatoma' noya ichiya'huëco'. Co canpita pochin chinipihuë' ni'ton, noya nicatoma', sanoanan quëran nontoco'. Inapitanta' Quisocristo imapi ni'ton, canpitarë'quëma' chachin Yosë huëntonënuquë ya'conpi anta'. Inapitanta' nannipimiatopi. Ina yonquiatoma', sa'ama' noya nosoroco'. Inapotohuatama', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma'.

Aparisitërinënpaso'

⁸ Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'. A'naquën sētohuachina', noya nontoco' ama aquëtë' sēchinasohuë'. Noya cancantohuachina', canpitanta' noya cancantoco'. Imaramaso capini ninosoroco'. Ni-nosoroatoma' iyaro'sa' nicatahuaco'. Ama ninocan-

cosohuë'. Canpitanta' imoyaro'sa', noya ninontoco'.⁹ Piyapi'sa' ma'sha onpotohuachinënquëma', ama i'huërëtacamaso' yonquicosohuë'. Pinopachinënquëma', ama canpitariso' pinocosohuë'. Noya nontoco'. Naporahuaton, Yosë nontoco' inapitanta' catahuain. Imapatëhua', ina sha'huitërinpoa' a'napitanta' nosorocaso'. Napohuatëhua', Yosë noya catahuarinpoa'.

¹⁰ Iráca quiricanën quëran itërinpoa':

"Noya ya'huëcamaso' nohuantohuatama', noyasáchin nonco'. Ama insonta' nonpintocosohuë'. Inapohuatama', noya cancantatoma', noya ya'huarama'.

¹¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', nóya nico'. Sano piyapi nicatoma', ama insonta' no'huicosohuë'. A'napitanta' catahuaco' noya ni-nitona' ya'huë'ina'.

¹² Noya nipatama', Siniro a'paiarinquëma'. Ina non-tohuatama', natanarinquëma'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipatama', co Siniro tahuërëtarinquëmahuë', ténin.

¹³ Noyasáchin nipatama', co a'napita yai'huërëtarinquëmahuë'!¹⁴ A'na tahuëriso nipirinhuë' imaramaso marë' aparitohuachinënquëma', ama të'huatocosohuë'. "Quisocriso marë' parisarëhua'," ta'toma', noya cancantoco'. Yosë noya catahuarinquëma' ni'ton, ama pa'yancosohuë'.¹⁵ Ya'ipi cancanëma quëran Quisocriso yonquico'. Inaso' hua'anëntërinpoa' ni'ton, chinotoco'. Nani tahuëriya chiniquën cancantatoma', yonquico' Quisocriso nanamën sha'huicamaso marë'. Ina quëran "¿Onpoatomata' imarama'?" itohuachinënquëma', a'naroáchin no'tëquën sha'huitarama'.¹⁶ Ama no'huitë pochin chiniquën sha'huitocosohuë'. Sanoanan quëran pënenco'. Yosë yonquihuatama', noya sha'huitarama'. Quisocriso imarama' ni'ton, noyasáchin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran pinopirinënquëmahuë', "Co'ta noya nisapi. Quëmariso' nonpinapiran," itarin a'narinta'. Itohuachina, pinotona'piso' tapanarin.

¹⁷ Co noyahuë' nipatëra, parisitacaso' ya'huërin. A'na tahuëriso nipirinhuë' Yosë nohuanton, imarëhuasopitanta' parisarëhua'. Noya nipirëhuahuënta', piyapi aparitarinënpoa'. Ina pochin parisitacaso' Yosë nohuantërin.¹⁸ Quisocrisonta' nóya niponahuë', oshahuanëhuaso marë' parisitërin. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. A'naromarëáchin chiminin. Noya niponahuë', oshahuano'sa marë' chiminin. Canpoanta' Yosë nohuitacaso marë' chiminin. Piyapi ni'ton tëhuënhachin tëpapi. Chiminaponahuë', nanopiantarin ni'ton, noya noya ya'huantarin.¹⁹ Ina pochin nanopiantaton, pa'nin chimipiro'sa' ya'huërinquë. Inaquë tashinan pëiquë ya'huapiso pochin nininsopita nanan sha'huitonin.²⁰ Inapitaso' iráca Noi nanopiso', pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, ina nohuanton, Noi pënëntárin. Pënëntopirinhuë', co yanatëpihuë'. Yosëso' co a'naroáchin ana'intërinhuë'. Noi panca nancha nicaso', ninarapirinhuë', co natëpihuë' ni'ton, ana'intërin. Ipora huanta' parisitapi. Noiso' nancha tinirahuaton, ya'conin. Naporo' posaya'píchin ii' quëran cha'ëpi.²¹ Inapochachin iporaso' Yosë nicha'ësaripoa'.

Anoyacancantohuachinpoa', aporintërinënpoa'. Co në'huë inquitinënpoaso marë' aporintërinënpoahuë'. Aporintohuachinënpoara, Yosë nontërhua' catahuainpoaso marë'. "Ya'ipi oshanëhuë' inquitoco. Catahuaco noyasáchin nicato, noyápiachin cancanchi," itërhua'. Ina marë' anoyacancantërinpoa'. Quisocriso nanopiantarin ni'ton, nicha'ësaripoa'.²² Nanpiantrahuaton, Yosë'pa' pantarin. Yosë inchan quëran huënsëaton, chini chiniquën nanantarin. Ya'ipi anquëniro'sa', hua'ano'sa', chiniquën nanantërininsopita inapitari natëpi huachi.

Iráca naporëhuaso' naniantahua'

4 Quisocriso isoro'paquë o'maton, tëhuënhachin parisitërin. Napoaton canpitanta' parisitohuatama', ahuantoco'. Quisocriso yonquiatëhua', noya ahuantohuatëhua', noya noya cancantarihua'. Co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuë'.² Napoaton ama iráca naporamaso pochin yonquicosohuë'. Ipora quëra huarë' Yosë nohuantërinsoáchin natëco'.³ Hua'qui' co noyahuë' ninama'. Monshihuanama', nisha nisha sanapi noyarama', no'pirama'. Pita nicacasoáchin yonquirama'. Mamanshi mosharama', co inapita moshacasohuë' nipirinhuë'. Iráca co Yosë imatomahuë', inaporama'. Inapomatoma', tahuëri chiniarama'.⁴ Iporaso nipirinhuë' imarama'. A'napita yano'pihuachinara, amatopirinënquëmahuë'. Co yano'pihuatamarahuë', no'huirinënquëma'. "¿Onpoatomata' pita nipatëira, co yani'namacoihuë'?" itatënënquëma', pinorinënquëma'.⁵ Iporaso' pinopirinënquëmahuë', ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë sha'huitiinpoaso' ya'huërin. Nanpirëhuasopita, chiminpisopita, ya'ipinpoa' coisë pochin nontarinpoa'. Co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin.⁶ A'naquën nohuitëramasopita nani chiminpi. Piyapi ni'ton, chiminpi. Chiminaponaraihuë', co'huara chimiyantërasoihuë', Quisocriso nanamën a'chintopi. Natëpi ni'ton, hua'yanëna quëran Yosë pochin nanopimiatapi.

Nisha nisha acorinpoaso'

⁷ Ayaro' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. Noya yonquiatoma', Yosë nontáco'.⁸ Ya'ipi cancanëma quëran noya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Piyapi nosorohuatama', co noyahuë' nipirinahuënta', a'naroáchin nanan anoyatarama'. Co noyahuë' nipisopita nani-antatoma', co huachi yonquiamahuë'.⁹ Ama apiracosohuë'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nontoco'. Noya cancantatoma', a'caco', ahue'ëtoco'.¹⁰ Yosë imarëhuasopita acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' nitotacaso'. Napoaton ama topinan quëran ya'huëcosohuë'. Ma'sona nitotohuatama', noya nico' a'napita catahuacaso marë'. Noya noya imacamaso marë' nicatahuaco'.¹¹ A'naquën Yosë nohuanton, nitotopi pënëntacaiso'. Nitotohuatama', Yosë noninsochachin pënëntoco'. A'naquëonta' Yosë nohuanton, ca-

nia'piro'sa', sa'ahuario'sa', inapita catahuapi. Yosë catahuarinquëma' ni'ton, ina yonquiatoma', a'napita noya catahuaco'. Ma'sona tëranta' nipatama', ya'ipi cancanëma quëran nico'. Piyapi'sa' nicanatënquëma' Yosë noya noya yonquicaiso marë' inapoco'. Yosëso' noya noya ninin. Chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. Amen.

Nisha nisha parisitërehuaso'

¹² Na'con iyaro'sa', imoyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' chiniquën parisitohuatama', ama pa'yancoso-huë'. Co topinan quëran ma'sha onporomahuë'. Imarama' ni'ton, ina pochin parisitacaso' ya'huërin. Yosë nohuanon, napoarama' noya noya imacamaso marë'. ¹³ Quisocristo parisitërinso pochin parisitohuatama', noya cancantoco'. Ina quëran chiniquën nanantaton o'mantahuachin, noya noya cancantarama'. ¹⁴ Imaramaso marë' pinopachinënquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ispirito Santo ya'coancantatënquëma' achinicananarinquëma' ni'ton, noya cancantoco'.

¹⁵ A'naquën piyapi'saso' co noyahuë' cancantopi. Tëpatopi, ihuatopi, nanan pa'yatopi inapitaso' ana'intacaso' ya'huërin. Ama inapita pochin yonquicosohuë'. Ina marë' parisitohuatëhua', tapanacaso' ya'huërin.

¹⁶ Nipirinhuë', imaramaso marë' aparisitohuachinënquëma', ama tapancosohuë'. "Quisocristo imarai mini. Ma noyacha Tata Yosëso paya," topatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

¹⁷ Nani ana'intinpoaso' naniriarin. Ipora chachin imarëhuasopita pi'pian pi'pian ana'intarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', tatanpoa pochin pi'pian ana'intarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. ¡Ayaró' tahuëriso nipirinhuë' co nanamën natëpisopitahuë' chiniquën ana'intarin! Parisitopiquë a'pararin ni'ton, parisitomiatapi. ¹⁸ Yosë quiricanënquë sha'huitërinpoa': "Noya piyapi'santa' parisi quëran cha'ësapi. ¡Oshahuano'saso nipirinhuë' co onporonta' cha'ësapihuë'! Ya'ipi co noyahuë' nipisopita chiniquën parisitomiatapi," tënin.

¹⁹ Napoaton Yosë nohuanon parisitohuatama', noya nico'. "Catahuaco Siniro chiniquën cancanchi," itoco'. Yosë chachin nininpoa'. Inaso' co onporonta' nani-antarinpoahuë'.

Ansiano'sa' pënëninso'

5 Ya'ipi ansiano'sanquëmanta' pënënanquëma'. Canta' ansianoco ni'to, achinicanainquëma', tënahuë. Quisocristo isoro'paquë nipon, nohuitërahüë. Corosëquë parisitohuachina, cari ni'nahuë ni'ton, sha'huirárahüë. O'mantahuachin, canpoanta' inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'. Napoaton iporaso' pënënananquëma' noya nicacamaso marë'. ² Quisoso imapisopita iyaro'sa' noya ni'co'. Yosë acorinquëma' ya'huëramaquë a'chinacamaso marë'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'pairinso pochin noya a'paico' imamiachina'. A'naya tëranta' co noyahuë' nipachin,

sanoanan quëran pënëncoco' noya yonquianta'in. Nani tahuëri catahuaco' noya imaina'. Ama chirotomahuë', a'chincoco'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuanantërin. Ni'ton, canpitanta' noya nohuanatoma', a'chincoco'. Ama canacaso marë' a'chincosohuë'. Noya cancantatoma', Yosë marë' sacatoco'. ³ Pënëntohuatama', ama chiniquën nontocosohuë'. Ama hua'an pochin cancantatoma', camaitocosohuë'. Yosë acorinquëma' a'chintëramasopita catahuacamaso'. Napoaton noya yonquiatoma', noya nico' inapitanta' inachachin nonainquëmaso marë'. ⁴ Quisocristo imarëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri o'mantarin. Noya ansiano'sa' nipatama', naporó' noya canaarama'. Isoro'paquë canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtopyrinahuë', inaso' a'naróachin ahuirin. Inapaquëso nipirinhuë' canahuatama', ya'huëtomiatarinquëma'. Noya noya ya'huëcontarama'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁵ Hui'napi'sanquëmanta' ansiano'sa' natëco'. Ya'ipinquëma' noya yonquiatoma', nicatahuaco'. Quiricanën quëran itërinpoa':

"Caora noya nisarahüë, ta'toma', nocantohuatama', Yosë co noya ni'sarinquëmahuë'.

Nipirinhuë', 'Caora co nanitërahüë' noya nica'huaso'. Catahuaco, topatama', inaora nohuanon, Yosë noya catahuarinquëma'," tënin.

⁶ Parisitapomarahüë', ama Yosë no'huicosohuë'. Chiniquën nanantaton, ni'sarinquëma' ni'ton, natëco'. Ina noya yonquihuatama', tahuëri nanihuachin, noya noya acoarinquëma'. ⁷ Ama ma'sha onpochináchin yonquicosohuë'. Ya'ipiya Yosë sha'huitoco' catahuainquëma'. Ina quëran: "Nosoroatonpoa', co naniantarinpoahuë'," ta'toma' sano cancantoco'.

Sopai yaminsërinpoaso'

⁸ Sopaiso' inimiconënpoa'. Yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Pa'pini' yamaninposo pochachin sopai pa'sarin piyapi'sa' minsëcaso marë'. Napoaton noya yonquiatoma', ni'sáco'. ⁹ Ama pi'pian tëranta' ina tahuëretocosohuë'. Chiniquën cancantatoma', sha'huitoco' pa'in. Yosëichin natëco'. Co canpitaíchichin parisitaramahuë'. Ya'ipi parti Yosë imarëhuasopita parisitarëhua'. Ina yonquiatoma', chiniquën cancantoco'. ¹⁰ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Iporaso' ma'sha onpopirëhuahuë', catahuarinpoa'. Co hua'qui' parisitarihuahuë'. Ina quëran nosoroatonpoa', anoyatarinpoa'. Achinicananarinpoa'. Noya noya acoarinquëma'. ¹¹ Yosë chini chiniquën nanantërin. Ya'ipiya hua'anëntarin ni'ton, co onporonta' pipiarinhuë'. Inasáchin chinochina'. Amen.

Tiquiapon pochin ninshitërinso'

¹² Iya Siripano catahuarinco ninshita'huanquëmaso'. Inaso' noya ni'nahuë. Noya imarin. Nani pi'pian nin-

shitëranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Yosë
 yonquirinpoaso chachin nani sha'huitëranquëma'.
 Noya nosororinpoa', tënahuë. Ina yonquiatoma', ama
 a'pocosohuë'.

¹³ Papironiaquënta' Yosëri huayoninsopita ya'huëpi.
 Inapita saludos a'patarinënuëma'. Marconta' saludos

a'patarinquëma'. Inaso' hui'nahuë pochin ni'nahuë.
¹⁴ Ya'ipinquëma' noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.
 Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë catahuainquëma'
 sano cancantacamaso marë'. Nani huachi.

Pitro

2 Pedro

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Simon Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'.
¿Noya ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahué.
Quisocristoíchin hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin
natërahuë. Ina acorinco nanamën a'china'huaso
marë'. Yosë nohuanton, canpitanta' Quisocristo
natërama'. Quiya pochin imarama' ni'ton, canpitanta'
nicha'ësarinquëma'. Ma noyacha Quisocristo anoya-
cancantërinpoa paya, tënëhua'. Inaso' Yosë ni'ton,
chinotërhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya
ni'ninpoa'. Napopianachin nosororinpoa' ni'ton,
catahuarinquëma' canpitanta' cancanëma quëran
huarë' natëcamaso'. ² Yosë inaora nohuanton noya
catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Noya noya
nohuitohuatama', noya noya cancantarama'. Sinioro
Quisocristo nohuitohuatama', na'con catahuarinquë-
ma' sano cancantacamaso marë'.

Noya noya imacaso' ya'huërin

³ Quisocristoso' chiniquën nanantaton, ya'ipiya nani-
taparin. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' Yosë pochin
cancantacaso marë'. Ina Yosë anohuitërinpoa'. Huën-
tonënguë nani aya'coninpoa'. Inaso' nóya ni'ton, no-
huantërin canpoanta' inapochachin cancantacaso'. Ina
nohuitohuatëhua', catahuarinpoa' onporahuatësona
noya noya chinotacaso'. ⁴ "Caora nohuanto,
catahuaranquëma' noyápiachin cancantacamaso
marë'," itatonpoa', na'con catahuarinpoa'. Oshanën-
poa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Sopai ya-
camairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Sopai
natëhuatëra, monshihuanë', canacasoáchin yonquirë',
co noyahuë' cancantëre'. Inapohuatëra, oshaquëran
nitapicancanë'. Quisocristoso nipirinhue' nicha'ërin-
poa'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran
Yosë pochin cantararhua'. ⁵ Napoaton Quisocristo
imapatama', na'con yonquico' noya nicacamaso marë'.
Noya nicatora', Yosë yonquirinso chachin nitotoco'.
⁶ Ina nitotatoma', co noyahuë' yonquihuatama',
a'naroáchin naniantoco'. Naporahuatoma', ma'sha on-
poapomarahue', chiniquën cancantoco'. Chiniquën
cancantohuatama', ya'ipi cancanëma quëran ina
chinotoco'. ⁷ Noyasha chinotatoma', imaramasopita
capini noya ninosoroco'. Naporahuatoma', ya'ipi piyapi
nosoroco'.

⁸ Ina pochin Yosë pënëninpoa' noya noya imacaso
marë'. Ina pochin cancantohuatama', co topinan
quëran imasaramahuë'. Oshaquëran noya noya can-

cantohuatama', noya noya Quisocristo nohuitarama'.
⁹ A'naquënso nipirinhue' co ya'ipi cancanëna quëran
Yosë imapihuë'. Co noyahuë' nipi. Co a'napita
nosoropihuë'. Ina pochin cancantohuachinara, pë-
torayatërešo pochin cancantopi. Pëtorayatohuatëra,
co aquë quënantërhue'. Inapochachin inapitanta co
ya'ipi cancanëna quëran imatonahuë', isoro'paquë
ya'huërinso'pitaráchin yonquipi. Nóya cancantacaso
marë' oshanënpoa' inquitopirinpoahuë', ina na-
niantopi. Oshaquëran somaraya pochin cancantatona'
co huachi nanitapihuë' Yosë nanamën natanacaiso'.

¹⁰ Napoaton iyaro'sa', na'con yonquico' ya'ipi cancanë-
ma quëran huarë' imacamaso marë'. Yosë huay-
onatënguëma', nontërinquëma' ni'ton, noyá matërešo
pochin imamiatoco'. Inapohuatama', co nisha cancan-
tatoma', a'poaramahuë'. ¹¹ Cancanëma quëran huarë'
imapatama', a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpan-
tarinquëma' noya ya'huëmiatacamaso marë'. Sinioro
Quisocristo nóya cancantaton, nicha'ësarinpoa'. Iná-
paquë pa'patëhua', co onporonta' pipiarëhuahuë'.

¹² Ina yonquiato, co amirahuë' pënënta'huaso'.
No'tën nanan nani nitotërama'. Noya nitotopi-
ramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' noya
noya yonquicamaso marë'. ¹³ Co'huara ca chimiyantë-
rapohue', ina nanan chachin sha'huichinquëma' ama
naniantacamaso marëhuë', tënahuë. ¹⁴ Co hua'quiya
quëranhuë' chiminarahuë. Sinioro Quisocristo nani an-
itotërinco. ¹⁵ Napoaton ninshitaranquëma'.
Naquëranchin a'chintantaranquëma'. Ina quëran
chiminpirahuënta', iso quirica nontohuatama', yon-
quiantarama'.

Quisocristo ya'norinso'

¹⁶ "Chiniquën nanantaton, Quisocristo o'mantararin,"
itërainquëma'. Sinioro o'mantacaso' tahuëri no'tëquën
a'chintërainquëma'. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran
a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pisha tëranta' nonpin-
tërainquëmahuë'. Iráca isoro'paquë nipon, nisha
pochin ya'notërincoi. Ya'pirahuëi quëran chachin
ni'nai. ¹⁷ Quisocristoro'coi a'na motopi'pa' pa'nai. In-
aquë Yosë nohuanton, huënaráchin huënaráchin
ya'norin, ni'nai. Naporo chachin inápa quëran Tata
Yosë noninso natanai: "Isoso' hui'nahuë, nosororahuë-
so'. Nóya ni'nahuë," tënin. Yosë nohuanton, inaquë
quënanatoi, natanai. Inapotatoncoi, Quisocristo
chiniquën nanantërinso' anitotërincoi.

¹⁹ Ina yonquiatoi: "Ma no'tëquëncha Yosëri ninorin
paya," tënai. Iráca quëra huarë' pënëntona'piro'sa' nin-

shitërinënpoa'. Yosë nohuanon, co'huara nashichâtëraponhuë', Quisocristo napocaso' ninopi. "No'tëquën ninshitopi," ta'toi, quiricanën na'con natërai. Canpitanta' ina nontatoma', yonquico'. No'tëquën anitotërinpoa'. Tashi' nipachina, nanparin noya a'pintërinpoa'. Inapochachin Yosë quiricanën quëran a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Tahuërianpitaquë huarë' nanparin noya orotërin. Inapochachin ipora Quisocristo o'mantaquë huarë' quiricanën ya'huëtërinpoa' ina nohuitacaso marë'. O'mantahuachin, noyá nohuitarihua'. Huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin a'pintarinpoa'. ²⁰ Iporaso quiricanën quëran nontërinpoa'. Co canpoara yonquinënpoa quëran ma'sona tapon naporinso' nitotërehuahuë'. ²¹ Iráca co inahuara nohuanon, ninshitopi. Yosëri acorin nanamën anitotinpoaso marë'. Ispirito Santo nohuanon, Yosë yonquirinso chachin ninshitopi.

Nisha a'china'piro'sa'
(Judas 4-13)

2 Iráca Yosëri acorinsopita no'tëquën pënëntopi. A'naquënso nipirinhue' nonpin nanan pënëntatona', israiro'sa' nonpintopi. Inapochachin iporanta' a'naquën nonpin nanan yaa'chintarinënuquëma'. Noyasha nontapirinënuquëmahue', nonpintarinënuquëma'. "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', nonpin nanan a'chinapi anishacancantacaiso marë'. Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Ináchin natëcaso nipirinhue', nisha a'china'piro'saso' co yanatëpihuë'. Ina marë' a'na tahuëri Yosëri ana'intarin. A'nanaya ana'intarin. ² Co no'tëquën a'chintatonaraihuë', na'a piyapi'sa' nonpintapi. "Noya no'picaso', noya monshihuanacaso'," ta'tona', co noyahuë' nisapi. Na'a piyapi natanahuatona', inapita pochin cancantapi. "Imarai quiyanta'," taponaraihuë', co noyahuë' nisapi. Ina marë' a'napitari nicatona', Quisocristo pinosapi. "Quisocristo nanamën co imacaso' ya'huërinhuë'. Ina imapisopitaso' co noyahuë' nipi," ta'tona', co no'tën nanan yaimasapihuë'. ³ Nisha a'china'piro'saso' co nosororinënuquëmahue'. Canacaiso marë' nonpin nanano'sa' a'chintarinënuquëma'. Inaso nipirinhue', iráca quëra huarë' Yosëri yonquirin ana'intacaso'. A'na tahuëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhue' ana'intacaso'.

⁴ Ni'co'. Iráca a'naquën anquëniro'sa' co Yosë yanatëpihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Co inapita tëranta' nicha'ërinhuë'. Parisitacaiso marë' a'parin. Tashinanquë oncorapipinan ya'huërápi. Inaquë ayaro' ninarapi. ⁵ Iráca ya'huëpisopitanta' co nicha'ërinhuë'. Co noyahuë' nipachinara, Yosë nohuanon, panca pacon pa'nin. Ii' quëran ta'huantopi. Noiso' Yosë imaton, no'tëquën pënëntopirinhue', co yanatëpihuë' ni'ton, ya'ipiya ta'huantopi. Noisáchin nicha'ërin. Ya'ipi quëran posaya'píchin cha'ëpi. ⁶ Ina quëran Sotomaquë ya'huëpisopitanta' ana'intërin. Co noyahuë' cancantohuachinara, Sotoma, Comora, cato' ninano chachin noyá ahuiquitërin. Ya'ipiya chiminpi. Ayonquiinpoaso marë' inapita aninshitërin. "Co noy-

ahuë' nipatëhua', chiniquën ana'intarinpoa'," tënëhua'. ⁷ Sotomaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. A'naratipita co noyahuë' nipi. Inaquë a'na quëmapiíchin noya ninin, Loto itopiso'. Nani tahuëri, nani tahuëri co noyahuë' nipiso niconon, sëtërin. Taparo' nonpachinara, co noya nataninhue'. Sëtacasoáchin cancantërin. Sacai' niponahuë', inaora Yosë yonquirin. Ina marë' Yosëri nicha'ërin. ⁹ Inapochachin ipora Quisocristo imapatëhua', Yosë nanitërin catahuainpoaso'. Sopai yamin-sëpirinpoahuënta', Yosë catahuarinpoa' cha'ëcaso marë'. Oshahuano'saso nipirinhue' ana'intarin. Nani yonquirin chiniquën ana'intacaso'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, no'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin.

¹⁰ A'naquën co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëpihuë'. Inapitaso' chini chiniquën ana'intarin. Co Yosë natëtonahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi. A'naratipita taparo' nisáponaraihuë', co ina marë' tapanpihuë'. "Caora noya nitotërahuë'," ta'tona', co inso tëranta' yanatëpihuë'. Chiniquën nanantopisopita Yosëri acorinso' co quënanpirinhue', pinopi. ¹¹ Anquëniro'saso nipirinhue' inapita quëran chini chiniquën nanantaponaraihuë', co nohuantopihuë' pinotacaiso'. "Yosëri ana'inchin," ta'tona', tananpitori.

¹² Nisha a'china'piro'saso' ma'sharo'sa' pochin cancantopi. Co manta' yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë' pinopi. Ni'co'. Ma'sharo'sa' tananquë quënanpatëra, tëparë', co nosororëhuë'. Ina marë' Yosëri acorin. Inapochachin nisha a'china'piro'saso' ta'huantapi. Oshahëna marë' Yosëri ana'intarin. ¹³ Piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' parisitapi. Isoro'paráchin yonquiatona', capa cancantacaisoáchin yonquipi. A'morëso mancharinso pochin nicatona', nitapicancanpi. Imaramasopita niyontonpatamara, "Quiyanta' imarai," ta'tona', ya'conpi. Nonpintatënnënuquëma', ichicoshatapirinënuquëmahue', inahuaso' co noyahuë' nicatona taparo' nipi.

¹⁴ Sanapi quënanpachinara, monshitacaisoráchin yonquipi. Co nanitopihuë' naniantacaiso'. Co chiniquën cancantopisopitahuë' nonpintatona', anishacancantapi. Huënsönquë ma'sha manëso pochin nonpintapi. Ma'sharáchin yonquiatona', noyapatopi. Napoaton Yosëri ana'intarin. ¹⁵ No'tën nanan a'porahuatona', Yosë iranën quëran pëshonpi. Paramo pochin cancantopi. Pioro hui'nin inaso'. Iráca pënëntopirinhue', coriqui na'con na'con nohuantërin. "Nonpinacaso' co noyahuë' nipirinhue', inapoato, na'con canarahue'," ta'ton, co noyahuë' ninin. ¹⁶ Co yanatërinhuë' ni'ton, Yosëri chiniquën no'huirin. Moranën co nitononaponahuë', Yosë nohuanon, piyapi pochin nonin. Ina nonin quëran Yosëri pënënin co noyahuë' yonquirinsopita naniantacaso marë'.

¹⁷ Nisha a'china'piro'sa' co Quisocristo nanamën a'chinpihuë'. Poso yanirinso pochin nipi. Yanihuachina, co huachi o'ocaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nonpintarinënuquëma'. Isonta' yon-

quico'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', chitoro' yaráton quënanpatëra, pa'yatopirëhuë'. Panca ihuani quëpahuachina, co huachi o'naninhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nisapi. "Noya noya a'chintarainquëma'," itopirinëquëmahuë', co tëhuëenchachin catahuarinëquëmahuë'. Nani iráca Yosëri yonquirin ana'intacaso'. Tashinanquë a'pararin. Inaquë parisitápona'. Co onporonta' pipiponahuë'. ¹⁸ Inahuara nipa'yatatona', topinan quëran nontarinëquëma'. Nisha nisha yonquipi. Nasha ya'conpispita a'naroáchin nonpintopi. Ipora huarë' co noyahuë' yonquipispita naniantapirinahuë'. "Huëco' no'piahua'. Noya no'picaso'. Noya monshihuanacaso'," itopi nonpintatona'. ¹⁹ "Co insonta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuanton ya'huëco'. Ma'sona tëranta' ya-nipatama', nico'. Inapohuatama', capa cancantarama'," itopirinëquëmahuë', co inapita tëranta' inahuara nohuanton ya'huëpihuë'. Sopai nohuanton, no'pipi, monshihuanpi, co noyahuë' nipi. Insosona minsëhuachinpoa', hua'anëntërinpoa'. ²⁰ Quisocriso nanamën natanpachinara, natëpirinahuë'. "Cha'ësarahuë huachi," ta'tona', co noyahuë' yonquirinsopita pi'pian naniantopi. Ina quëran nisha cancantatona', Yosë a'poantapi. Co noyahuë' niantahuachinara, sopairi minsërin. Ina marë' na'con na'con Yosëri ana'intarin huachi. ²¹ No'tën nanan nitotaponaraihuë', co imami-atopihuë'. Nóya nicacaso' a'chintopirinahuë', ina naniantopi. Co onporonta' natanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. Nani Yosë a'popi. ²² Ma'pitacha nipi paya. Imaponaraihuë' a'pohuachinara, iráca ninshitatona napopiso chachin nipi: "Ni'nira imohuachina, co yonquirinhuë'. Imorinso chachin caantararin. Coshinta' i'quë pa'mopirinahuë', naquëranchin shipiroquë quëhuëantaton, në'huëtantararin," topi. Inapochachin inahuanta niconpi.

O'mantacaso' tahuëri

3 Nosororinquëma' iyaro'sa'. I'hua quirica a'patëranquëma' nontacamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantatëinquëma', pënëantaranquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'. ² Iráca noya pënëntona'piro'sa' ya'huëpi. Ninotona', Yosë quiricanëinquë ninshitopi, nani nontërama'. Naporahuaton, quiyanta' Quisocriso pënënincoiso' a'chintërainquëma'. Inaso' nicha'ësarinpoo'. Ca'tano'sanënpitacoi chachin a'parincoi. Ama naniantacamaso marëhuë' ninshitaranquëma'.

³ Iso' na'con yonquico'. O'mantacaso' tahuëri ya'caritohuachin, co noyahuë' piyapi'sa' ya'huapona'. Co Yosë natëtonaraihuë', ma'sona yonquipiso' nisapi. Co noyahuë' cancantapi. Quisocriso sha'huitërinpoaso' tëhuaapi. ⁴ "¡Ma'pítacha nonama paya! O'mantarahuë', ¿itërinquëma' ti? Intohuaso' Quisocrisoso' nimara, capa. Co o'maarinhüë', tënai. Tatanënpoarinta ninarápirinahuë', nani chiminpi. Isoro'pa' ninin quëra huarë' inachachin inachachin nisárin. Co onporonta' nisha tahuëri nisarinhuë'," tosapi. ⁵ Co yanatëtonaraihuë', co yonquiapihuë'. Iráca co manta' ya'huëpirin-

huë'. Ina quëran Yosë nonaton, isoro'pa' acorin. Inápaquë ya'huëinsopitanta' acorin. Isoro'paso' iisáchin nipirinhuë', ina nohuanton, yaniro' ya'norin. ⁶ Ina quëran piyapi'sa' co noyahuë' nipachinara, ii' quëran chachin ata'huantërin. ⁷ Inapochachin ipora isoro'pa', pi'iro'të', inapita ya'huëpirinahuë', nani Yosëri chinotërin ana'intacaso': "A'na tahuëri pën quëran ata'huantarahuë'," tënin ni'ton, tahuëri nanihuachin, pën quëran chachin ata'huantararin. Naporo' tahuëri ya'ipi oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin. Parisitopiquë a'pararin.

⁸ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. "A'na tahuëriso' a'naroáchin na'huërin. Huaranca pi'ipiso' hua'qui'," tënëhua'. Yosëso nipirinhuë' co canpoa pochin yonquirinhuë'. Huaranca pi'inta' nipirinhuë', Yosëriso' a'na tahuëriáchin pochin ni'nin. Huaranca pi'ipi, a'na tahuërirë' napopianachin pochin ni'nin. ⁹ A'naquën napopi: "Yosë hua'quiarin. Naniantërinpoa'," topirinahuë', co hua'quirinhuë'. Co topinan quëran sha'huitërinpoahuë'. Nosoroatonpoa', ninarárin. Co nohuantërinhuë' a'na piyapi tëranta' parisitopiquë pacacaso'. Na'con na'con piyapi'sa' co noyahuë' yonquipispita naniantacaiso marë' ninarárin.

¹⁰ Napoaponahuë', tahuërinën nanihuachin, Sinioro o'mantararin. Ni'co'. Tashi' co yonquiasëhuë', ihuatë' huë'nin. Inapochachin a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin huachi. Naporo' tahuëri pi'iro'të' huëntoncaarin. Chiníquën huëntoncahuachin, ta'huantararin. Pi'i, tayora, inapita huéya ni'ton, soquiarin huachi. Isoro'pa', ya'ipi ya'huëinsopita, inapita huiquitapi.

Noya yonquicaso' ya'huërinso'

¹¹ Co manta' ya'huëmiatarinhuë'. Ya'ipi ta'huantararin ni'ton, ¡Yosë pochin cancantatëhua', noyasáchin ni-ahua! ¹² O'mantacaso' tahuëri noya ninahua'. "Manoton o'manta'in," ta'tëhua', noyápiachin cancantahua'. Ina tahuëri nanihuachin, ya'ipi inápaquë ya'huërinso-pita pën quëran ta'huantararin. Pi'i, yoqui, tayora, inapita soquiarin. ¹³ Napoaponahuë', nasha ya'huaantapon. Nani Yosë sha'huitërinpoa'. "A'na tahuëri nasharo'pa', nasha pi'iro'të' inapita acoantapo," itërinpoa'. Ina ninarëhua'. Inaquë noyasáchin nisarëhua'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa', ina ninatoma' na'con yonquico' noyasáchin nicacamaso marë'. "Quisocriso nanan anoyatërinpoa'," ta'toma', noya nini'toma', ya'huëco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran o'mantahuachin, noya ni'sarinquëma'. ¹⁵ Nosoroatonpoa', hua'qui' Sinioro ninararin na'con na'con piyapi'sari natëcaiso marë'. Ina quëran inapitanta' nicha'ësarín. Ama ina naniantocosohuë'. Inachachin iya Paononta' ninshitërinquëma'. Inaso' iyanpoa pochin ni'nëhua'. Yosë nohuanton, no'tëquën nitotaton, ninshitërin. ¹⁶ Na'a quirica ninshitatón, nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita a'patërin. Noya pënënpirinpoahuë', pi'pian sacai' yonquicaso'. A'naquën piyapi co Yosë nanamën nitotatonahuë', nisha nisha yonquipi. Paono ninshitërinso' non-topirinahuë', co noya yonquiatonaraihuë', ma'sona

tapon naporinso' anishatopi. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' anishatopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin huachi.

¹⁷ Napoaton iyaro'sa' nani pënënanquëma' ni'ton, ni'cona nonpintochinënquëma'. Iporaso' noya yonquipiramahuë'. Co noyahuë' nipsisopita yanonpintarinënquëma' inapita pochin nisha nisha cancantacamaso marë'. ¹⁸ Canpitaso nipirinhüë', Sinioro

Quisocristoíchin yonquico'. Inaora nohuanton, nosororinquëma' ni'ton, nani tahuëri yacatahuarinquëma'. Inasáchin yonquihuatama', oshaquëran noya noya nohuitarama'. Inaso' nicha'ësarinpoa'. Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ayaro' tahuëriquë huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Pitro

1 Juan

Quisocristo no'tèquèn anitotèrinpoaso'

1 Iso quirica a'pataranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Quiyanta' isèquë noya ya'huarai. Quisocristo noya noya nohuitacamaso marè' ninshitaranquëma'. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátèraso-huë', inápaquë ya'huërin. Ina quëran o'marahuatón, a'chintèrincoi, natanai. Quiyaso' ni'nai. Nirayarai. Nonën chachin ya'huëtèrin, sè'huarai. Inasáchin Yosë yonquirinso' anitotèrinpoa'. Ina nohuitohuatèhua', nóya nanpimiatarihua'. ² Isoro'paquë o'mahuachina, quiyarisó' ni'nai. Nohuitatoi, sha'huitarainquëma'. Inaso' nanpimiatarin. Iráca inápaquë ya'huërin. Tata Yosë chachin ya'huërin. Napopináchin yonquipi. ³ Inápaquë ya'huaponahuë', o'mahuachina, piyapicoi ni'nai, a'chininsonta' natanai. Pa'pionta' anohuitèrincoi. Hui'nin nohuitatoi, nohuitèrai. Nipayarëso pochin ninai. Napoaton ninshitaranquëma' canpitanta' Quisocristo nohuitacamaso marè'. Quiya pochachin Yosë nohuitoco' nipayarëso pochin nicacamaso marè'. ⁴ Ina pochin cancantohuatama', nóya cancantarihua'. Ina marè' ninshitaranquëma'.

Tahuëri pochin nininso'

⁵ Noya nanan Quisocristo anitotèrincoi. Ina nanan chachin sha'huitaranquëma'. "Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantèrin. Co pi'pisha tèranta' tashi pochin cancantèrinhuë'," itèrincoi. ⁶ Tashi pochin cancantohuatèhua', co Yosë nohuitarihuahuë'. "Yosë nohuitèrahuë'," tapomarahuë', co noyahuë' cancantohuatama', nonpinama'. Co no'tèn nanan imaramahuë'. ⁷ Yosëso' noyasáchin ninin. Tahuëri pochin cancantèrin. Canpoanta' tahuëri pochin yonquihuatèhua', Yosë nohuitarihua'. Naporahuaton, noya nini'tèhua' ya'huarihua'. Hui'nin chachin chiminin ni'ton, ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. Huënainën quëran anoyacancantaripoa'.

⁸ "Co oshahuancohuë'," topatèhua', canpoara ninonpintèrèhua'. Co no'tèquën yonquirèhuahuë', co tējuëchachin imarèhuahuë'. ⁹ Onporosona co noyahuë' nipatèhua', Yosë nontahua'. "Tējuëchachin co noyahuë' nicato, oshahuanco," topatèhua', Yosë oshanënpoa' inquitarinpoa'. Co nonpintèrinpoahuë'. Quisocristo chiminin ni'ton, nanitèrin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. Noyápiachin cancan quètarinpoa'. ¹⁰ "Ya'ipinquëma' co noyahuë' ninama'," itèrinpoa' Yosë. Napotopirinpoahuë', "Noya ninahuë. Co caso' oshahuancohuë'," topatèhua', "Yosë nonpintèrinpoa',"

tènhuaso pochin cancantèrèhua'. Nanamën no'tèquën sha'huitopirinpoahuë', co tējuëchachin natèrèhuahuë'.

Nanan anoyatèrinpoaso'

2 Quisocristo imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Ninshitaranquëma' noyasáchin nicacamaso marè'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipatèhua', Quisocristo catahuarinpoa'. Oshahuanèhua' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huëpirinhuë'. Canpoa marè' Yosë nontaton, nanan anoyatarinpoa'. Inaso' no'tèquënáchin yonquirin. ² Ya'huërenamënpoa' chiminin ni'ton, nontohuatèhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatèrinpoa'. Ya'ipi piyapi marè' chiminin. Ya'ipinpoa' oshanënpoa' inquitinpoaso' nohuitopirinhuë'.

³ Yosë nohuitohuatèhua', pènèninpoaso' natèarèhua'. No'tèquën natècaso' nohuitarihua'. Ina natèhuatèhua', tējuëchachin Yosë nohuitèrèhua'. ⁴ A'naquënso nipirinhuë' "Nani Yosë nohuitèrahuë'," topirinahuë', pènèninpoaso' co natètonahuë', nonpiánpi. Co no'tèquën yonquipi huë'. ⁵ Yosë nanamën natèhuatèhua', noya noya Yosë nosoroarihua'. Ina pochin cancantohuatèhua', tējuëchachin ina nohuitarihua'. ⁶ "Yosë imarahuë'," topatèhua', Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huërin.

Nasha pochin pènèninpoaso'

⁷ Co iyaro'sa' nasha camaitèrinso' ninshitaranquëmahuë'. Iráca quëran huarè' Yosë nanamën natanama'. "Ya'ipinquëma' noya ninosoroco'," itèrinpoa'. Inachachin iporanta' pènènananquëma'. ⁸ Co nasha camaitèrinsohuë' niponahuë', nasha pochin ninshitaranquëma' cancanëma quëran huarè' ninosorocamaso marè'. Quisocristo ya'ipi piyapi nosororin. Nosoroatonquëma', a'pintèrëso pochin anoyacancantèrinquëma' tahuëri pochin cancantacamaso marè'. Ninosorohuatama', co huachi tashi pochin cancantaramahuë'.

⁹ A'na piyapi no'huihuatama', co Yosë imaramahuë'. "Imarahuë'," tapomarahuë', co tahuëri pochin cancantèramahuë'. Ipora huanta' tashi pochin cancantarama'. ¹⁰ Imaramasopita capini ninosorohuatama', tahuëri pochin cancantarama'. Ina pochin nipatama', no'tèquën imarama'. ¹¹ Nipirinhuë' nino'huihuatama', tashi pochin cancantarama'. Co noyahuë' cancantatoma', co manta' yonquiamahuë'. Co nantaramahuë' no'tèquën yonquicamaso'. Sopai nohuan-

ton, somaraya pochin cancantarama'. Napoaton iyaro'sa', cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

¹² Canpitaso' imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicatënguëma', ninshitaranquëma'. Quisocriso canpoa marë' chiminin. Imapatama', oshanëma' inquitënguëma'. ¹³ A'naquëma' nani hua'qui' imatoma' a'napita catahuarama' ni'ton, Quisocriso noya nohuitërama'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Noya imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Canpitanta' hui'napi'sanquëma', nani sopai minsërama'. Napoaton ninshitaranquëma'.

¹⁴ Ya'ipi imaramasopita hui'nahuëpita pochin ni'nanguëma'. Yosë nohuitërama' ni'ton, ninshitaranquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Quisocriso noya nohuitërama' ni'ton, iyaro'sa', ninshitaranquëma'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Nani tahuëri, apia'huaro'sa', Yosë nanamën yonquiarama'. Napoaton chiniquën cancantarama'. Chiniquën cancantatoma', sopai nani minsërama'.

Isoro'paráchin pa'yatopisopita

¹⁵ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë' nisha nisha yonquipi. Isoro'paquë ya'huëinsopitaráchin yonquipi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohuë'. Ma'sha na'con yonqui-huatama', co tëhuëinchachin Tata Yosë nosororahahuë'. ¹⁶ Isoro'paquë nisha nisha ya'huërin aoshahuainpoaso marë': Monshihuanacasoráchin cancantëre'. Ma'sha quënanpatëra, nohuantapatëre'. Ma'huanpatëra, yanocantëre', naporë'. Inapitaso' co Tata Yosë nohuanton ya'huërinhuë'. Sopai nohuanton, ya'huërin. ¹⁷ Isoro'pa' ta'huantarin. Ya'ipi ma'shanta' ta'huantarin. Inasáchin pa'yatohuatëhua', topinan quëran nanpiarigua'. Nipirinhuë', Yosë noya imapatëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Ya'huëmitarihua'.

Quisocriso inimiconën

¹⁸ Co hua'quiya quëranhuë', apia'huaro'sa', Quisocriso o'mantarin. "Cristo yao'mahuachin, inimiconën huë'sarin," itërinënpoa'. Nani natantërama' canpitanta'. Iporaso' na'a piyapi'sari Cristo yainimicotopi. Napoaton o'mantacaso' tahuëri naniriarin, tënëhua'. ¹⁹ "Quiyanta' imarai," topirinahuë', nani pipipi. Co tëhuëinchachin Yosë huëntonënguë ya'conpihuë'. Ya'conpi naporini, co pipiitonahuë'. Pipipi quëran nitotërehua'. "Co onporonta' cancanëna quëran huarë' imapihuë'," tënëhua'.

²⁰ Canpitaso nipirinhuë' imarama'. Quisocriso nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Napoaton no'tëquën yonquirama'. ²¹ Nitotopiramahuë', naquëranchin pënëantaranquëma' yonquicamaso marë'. No'tën nanan imapatëhua', co nonpin nanan natëarihuahuë'. ²² Tëhuëinchachin nonpin nanan sha'huitarinënguëma'. "Quisososos' co Cristohuë'. Co Yosë hui'ninhuë'," ta'tona', yanonpintërinënguëma'. Inapatoná', Quisocriso inimicotopi. Tata

Yosënta' a'popi. ²³ Yosë hui'nin a'pohuachina', co Tata Yosënta' nohuitapihuë'. "Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin," topachina', Tata Yosënta' imasapi.

²⁴ Ya'nan imapoma', no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina chachin imamiatoco'. Ina imapatama', cancanëma quëran Tata Yosë nohuitarama'. Hui'nionta' noya nohuitarama huachi. ²⁵ Quisocriso chachin sha'huitërinpoa': "Imamiatohuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'," itërinpoa'.

²⁶ A'naquën yanonpintarinënguëma' ni'ton, ninshitaranquëma'. ²⁷ Canpitaso nipirinhuë' Ispirito Santo ya'huëtërinquëma'. Quisocriso imarama' ni'ton, ina nohuanton, ya'coancantërinquëma'. Nani tahuëri a'chintarinquëma'. Cancanëmaquë Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Co onporonta' nonpintërinquëmahuë'. No'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, co a'napita a'chintinquëmaso' ya'huërinhuë'. Ina natëhuatama', no'tëquën yonquiarama'. Sha'huitërinquëmaso pochachin Quisocriso imamiatoco'.

²⁸ Ipora quëran huarë', apia'huaro'sa', Quisocriso imamiatoco'. Inapohuatama', o'mantahuachin, co tapan ya'huëtërinquëmahuë'. Co pa'yanaramahuë'. ²⁹ Quisocriso noyasáchin ninin, nitotërehua'. Napoaton Yosë huëntonënguë ya'conpatëhua', noya nicarihua'. Inpitasona noya nipachina', nani Yosëri anoyacantërin ni'ton, hui'nin pochin ni'sarin, tënëhua'.

Yosë hui'ninpita

3 Ma noya Tata Yosë nosororinpoa' ni'ton, hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë' co nitotopihuë'. "¿Onpoatonta' Yosë pochin cancantacaso' nohuantopi?" toconpi. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi. ² Na'con, iyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' Yosë hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'. Onpopinsona nicarihua' nimara. Co ya'ipi nitochatërarëhuahuë'. Nipirinhuë', Quisocriso o'mantahuachin, nirayarihua'. Ina ni'patëhua', ina pochachin nicarihua'. ³ "A'na tahuëri Quisocriso ni'sarëhua'," ta'tëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarëhua'. Quisocrisoso' noyápiachin cancantërin ni'ton, canpoanta' noyápiachin cancantacaso' nohuantarihua'.

⁴ Yosë pënëninpoa'. Co ina natëhuatëhuahuë', oshahuanëhua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë natërehuahuë'. ⁵ Noya nanan nani nitotërama'. Quisocriso o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'. ⁶ Tëhuëinchachin imapatëhua', nóya nisarëhua'. Co pa'yatarihuahuë' oshahuanacaso'. Nani tahuëri co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitërehuahuë'. Co ya'coancantërinpoahuë'. ⁷ Ni'cona, apia'huaro'sa', nisha a'chi-na'piro'sa' nonpintochinënguëma'. Noya nipatëhua', noya cancantarëhua'. Quisocriso noya ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin. ⁸ Nani tahuëri co noyahuë' nipatama', sopai imarama'. Iráca quëran huarë' sopai co noyahuë' cancantaton, oshahuanin. Inaso' nonpintohuachinpoa', canpoanta' oshahuanarëhua'.

Napoaton Yosë hui'nin o'marin sopai minsëaton nicha'ëinpoaso marë'. Ya'ipi oshanënpoa' inquito-huachinpoa', co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'.

⁹ Huëntonënguë chachin Yosë aya'coninpoa' ni'ton, co iporaso' pa'yatarëhuahuë' oshahuanacaso'. Hui'nin pochachin cancantatonpoa', yonquinën chachin quëtërinpoa'. Nasitantarëhuaso pochin ninëhua'. Napoaton co huachi nohuantarihuahuë' oshahuanacaso'. ¹⁰ Co sacaihuë' Yosë hui'ninpita nohuitacaso'. Noyasächin nipatëhua', Yosë hui'ninpita pochin nisarëhua'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipachina', co Yosë huëntonënguë ya'conpihuë'. Co imapisopita nosorohuachinahuë', co Yosë hui'ninpita pochin nisapihuë'. Sopai hui'ninpita pochin nisapi. Co noyahuë' cancantopi quëran sopai hui'ninpita nohuitarëhua'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

¹¹ Ya'nan imapoma quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. "Noya ninosoroco'," itërainquëma'. ¹² Iráca Cainoso' sopai natëton, iin tëparin. ¿Ma'marëta' tëparin? Iinso' noya ninin ni'ton, no'huiton, tëparin. Ama ina pochin cancantocosohuë'.

¹³ Napoaton iyaro'sa' co natëpisopitahuë' no'huahuachinënguëma', ama pa'yancosohuë'. ¹⁴ Iráca canpoanta' ina pochin co noyahuë' cancantërehua'. Co Yosë nohuitatëhuahuë', chimipi pochin nipirëhuahuë', Yosë anoyacancantërinpoa' ina nohuitatëhua' nannimiatacaso marë'. Napoaton iporaso' ninosororëhua'. Ina quëran Yosë huëntonënguë ya'conëhuaso' nitotërehua'. Co ninosorohuatamahüë', co Yosë anoyacancantërinquëmahuë'. Chimipi pochin cancantarama'. ¹⁵ A'na piyapi no'huihuataama', tëpatona'piro'sa pochin Yosë ni'sarinquëma'. Tëpatonapiro'saso', co Yosë pochin nannimiatacaiso ya'huërinhuë'.

¹⁶ Quisocristoso nipirinhuë' na'con nosoroatonpoa', nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, nosororinpoaso' anitotërinpoa'. Inapochachin iyaro'sa', ya'ipi Quisocristo imapisopita nosorocaso' ya'huërin. Na'con ninosoroa'ahua'. Quisoso ya'huërenamënpoa' chimininsu pochachin nosorocaso' ya'huërin.

¹⁷ Quisocristo imarëhuasopita capini noya ninosorocaso' ya'huërin. A'napita ma'sha pahuantohuachina', catahuahua'. Capa capacaiso' nipachin, capa a'mocaiso' nipachin quëtahua'. Co inapita catahuahuatëhuahuë', co tëhuënhachin nosororëhuahuë'. Co canpoa capini ninosorohuatëhuahuë', co Yosënta' nosororëhuahuë'. ¹⁸ "Ya'ipi imapisopita nosororahuë'," topatëhua', ama, apia'huaro'sa', topinan quëran napoa'huasohuë'. Cancanënpoa quëran huarë' nosoroatëhua', catahuahua'.

Co të'huatatëhuahuë' Yosë nontërehuaso'

¹⁹ Tëhuënhachin a'napita nosorohuatëhua', no'tëquën Yosë nanamën imasarëhua'. Ina quëran co huachi të'huatacaso' ya'huëtarinpoahuë'. "Tatanpoa pochin ni'ton, noya ni'ninpoa'," ta'tëhua', noya cancantarihua'. ²⁰ Co noyahuë' nipatëhua', cancandëpoa

quëran nitotatëhua', sëtërehua'. Co noyahuë' ninëhuaso' Yosënta' nitotërin. Napoaponahuë', cancandëpoa quëran huarë' yaimapatëhua', inanta' nitotërin. Ina nitotaton, nosororinpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya cancantatëhua', Yosë nontarihua'. ²¹ Napoaton iyaro'sa', cancandëpoa quëran a'naya a'nayanpoa' yonquia'ahua'. "Yosë noya ni'sarinco," topatëhua', co Yosë të'huatarihuahuë'. Co të'huatatëhuahuë', nani tahuëri ina nontarihua'. ²² Yosë pënëninpoaso' natëhuatëhua', noya natanarinpoa'. Ina nohuantërinsoáchin yonquihuatëhua', catahuarinpoa'. Ina pochin cancantohuatëhua', ma'pitaso nipatëhua', quëtarinpoa'. ²³ Yosë nani pënëninpoa' hui'nin imacaso marë'. Naporahua-ton, ninosorocasonta' sha'huitërinpoa'. "Quisocristonta' inachachin sha'huitërinpoa'," ta'tëhua', cancandëpoa quëran natëhua'. ²⁴ Yosë natëhuatëhua', yonquirinsoráchin imasarihua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. Ispirito Santo quëtërinpoa' ya'coancantinpaso marë'. Ina catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Ina quëran Yosë nohuitërehuaso' nitotërehua'.

Nonpin nanan a'chinpiso'

4 Na'con iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, pënënananquëma'. Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpin nanan a'chinapi. "Yosë nanamën a'chinahuë'," topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Napoaton a'chintohuachinënguëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. "Nonpin nanan nimara," ta'toma', yonquico'. Ya'ipi Yosë quiricanën quëran a'chintërinpoaso' yonquiatoma', tantiaco'. Co ina pochin a'chintohuachinënguëmahuë', ama natëcosohuë'. ² Ispirito Santo no'tëquën anitotërinpoa'. "Quisocristo Yosë hui'nin niponahuë', isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Nonën chachin ya'huëtërin," itërinpoa'. Ina nanan a'chintohuachinënguëma', no'tëquën a'chinapi. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, noya nonsapi. ³ A'naquënso nipirinhuë' sopai nohuanton, nonpinapi. Co Quisocristo nanamën no'tëquën a'chinpihuë'. "Yosë hui'ninso' co piyapi chachin nasitimarínhuë'," toconpi. Inapitaso' Quisocristo inimicotopi. Co ina pochin Ispirito Santo anitotërinpoahuë'. Iráca ninorinso chachin nani Cristo inimiconën nantatërehua'.

⁴ Canpitaso' apia'huaro'sa', Yosë hui'ninpitanguëma' ninama'. No'tëquën yonquiatoma', nisha a'chinna'piro'sa' minsëarama'. Sopai nohuanton, nonpin nanano'sa' a'chintopirinënguëmahuë', Ispirito Santo nani ya'coancantërinquëma'. Inaso' sopai quëran chini chiniquën nanantarin ni'ton, catahuahuachinpoa', co nonpin nanano'sa' natëtarihuahuë'. ⁵ Inapitaso' nipirinhuë', co Yosë nohuitatonahuë', co nanamën chachin a'chinpihuë'. Isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquiatona', inahuara yonquinëna quëran a'chinpi. Napoaton co imapisopitasohuë' nonpin nanan natëpi. ⁶ Quiyaso' nipirinhuë' Yosë nohuitatoi, no'tëquën a'chinai. Yosë imapisopita noya nataninacoi. Inaso' no'tën nanan, topi. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë', co

yanatërinacoihuë'. Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin. Napoaton nonpin nanan pa'yatopisopitaso' co Ispirito Santo yanatëpihuë'. Ina quëran nonpin nanano'sa' nohuitërehua'.

Íráca quëran huarë' Yosë nosororinpoaso'

⁷ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Napoaton iyaro'sa', canpoanta' noya ninosoroa'ahua'. Huëntonënquë aya'conpachinpoa', catahuarinpoa' a'napita nosorocaso'. Nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. ⁸ Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Napoaton canpoanta' co a'napita nosorohuatëhuahuë', co pi'pisha tëranta' ina nohuitarihuahuë'. ⁹ Nosoroatonpoa', hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin anoyacancantinpoaso marë'. A'naíchin hui'nin ya'huëtopirinhuë', a'paimarin. Quisocriso anoyacancantohuachinpoa', Yosë nohuitatëhua', nanimiatarihua'. ¹⁰ Co canpoariso' nosoropirëhuahuë', Yosëso' na'con nosororinpoa'. Ina nohuanton, hui'nin chachin o'marahuaton, chiminin. Ya'huërënamënpoa' chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatërinpoa'.

¹¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoanta', iyaro'sa', inapochachin ninosoroa'ahua'. Ina pochin cancantacaso' ya'huërin. ¹² Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanpirëhuahuë', noya ninosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua', ya'coancantomiatërinpoa'. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tëhua', canpoanta' noya noya ninosoroarihua'. ¹³ Yosë huëntonënquë ya'conpatëhua', Ispirito Santo a'patimarinpoa' ya'coancantinpoaso marë'. Hua'yanën chachin ni'ton, cancanënpoaquë ayonquirinpoa'. "Tëhuëchachin Yosë ya'coancantërinpoa'," tënëhua'. ¹⁴ Tata Yosëri hui'nin isoro'paquë a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Quiyarisó' ni'nai. Nani tahuëri piyapi'sa' sha'huitárai. ¹⁵ "Quisocrisoso' Yosë hui'nin. Ina natërahuë'," topatëhua', Yosë pochin cancantatëhua', imamiatarihua'. Inanta' ya'coancantërinpoa'.

¹⁶ Yosë nohuitatëhua', natërehua. "Ma noyacha Yosë nosororinpoa paya," tënëhua'. Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Canpoanta' nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Yonquirinsoráchin imasarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. ¹⁷ Yosë noya nohuitohuatëhua', na'con na'con nosoroarihua'. Ina quëran ayaro' tahuëri nanihuachin, co tē'huatarihuahuë'. Quisocriso nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' ina pochachin nosoroarihua'. Napoaton ayaro' tahuëri co pa'yanarihuahuë'. ¹⁸ Imarëhuasopita capini noya ninosorohuatëhua', co nisaitarihuahuë'. Inapochachin Yosëre'quënpoa' ninosorohuatëhua', co tē'huatarihuahuë'. A'naquën piyapi'saso' na'con tē'huapi. "Yosë ana'intarínco," ta'tona', tē'huatochinachin cancantopi. Canpoaso nipirinhuë' "Yosë na'con nosoroatonpoa', oshanënpoa' inquitërinpoa'," topatëhua', ya'ipi tē'hua inquitarinpoa'.

¹⁹ Yosë'ton na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' Yosë nosoroatëhua', a'napitanta' nosoroarihua'.

²⁰ A'naquënso' "Yosë nosororahuë'," taponahuë', iin

no'huirin. Co inaso' no'tëquën noninhuë', nonpiánin. Piyapi quënanëhua'. Yosëso nipirinhuë' co quënanëhuahuë'. Piyapi quënanarihuarahuë', co nosorohuatëhuahuë', aquëtë huarë' Yosëso' co nani-tarëhuahuë' nosorocaso'. ²¹ Quisocriso pënëninpoa'. "Nosorohuatamaco, piyapinta' nosoroco'," itërinpoa'.

Onporohuatësona Yosë imamiatacaso'

5 Ya'ipi Quisocriso imarëhuasopita a'na huënton pochin nënëhua'. "Quisocriso Yosë hui'nin chachin," tënëhua' ni'ton, huëntonënquë ya'conëhua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Ni'co'. "Quëmapi tēhuëchachin nosorohuatëra, hui'ninpitanta' nosororë'," topi. ² Napoaton Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' noya natëhuatëhua', tēhuëchachin hui'ninpitanta' nosoroarihua', tēnahüë. ³ Yosë nosorohuatëhua', pënëninpoaso' no'tëquën natëarihua'. Catahuahuachinpoa', nanitaparëhua'. ⁴ Canpoaso' Yosë hui'ninpitanta' ni'ton, nanitaparëhua' sopai minsëcaso'. "Quisocriso catahuarinpoa'," topatëhua', co noyahuë yonquirëhuasopita naniantarihua'. Isoro'paquë na'a ma'sha, piyapi, inapita ya'huërin anishacancantinpoaso marë'. Nipirinhuë', Quisocriso yonquihuatëhua', catahuarinpoa' imamiatacaso'. ⁵ "Quisocriso Yosë hui'nin chachin," topatëhua', achinicananinpoa' sopai minsëcaso marë'. A'napitariso' co nanitopihuë' sopai minsëcaiso'.

Yosë anitotërinpoaso'

⁶ Quisocriso isoro'paquë chachin o'marin. O'mahuachina, Yosë nohuanton, i'quë aporihuanin. Nani ya'ipi sha'huitërinso' tiquiaton, corosëquë chiminpachina, huënainën pa'nin. Co topinan aporihuaninhuë'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Naporahuaton, Ispirito Santonta' cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. Inaso' no'tëquën sha'huitërinpoa'. "Quisososo' Yosë hui'nin chachin," itërinpoa'. ⁷ Tata Yosë noya anitotërinpoa' hui'nin natëcaso'. Ni'co'. "Caraya'pi inachachin sha'huihuachina, naporó huarë natëtërë'," topi. Inapochachin cancanënpoaquë Ispirito Santo sha'huitërinpoa'. Quisocrisonta' i'quë aporihuanpachina, ya'ipiya Yosë natërin. Naporahuaton, canpoa marë' chiminpachina, huënainën pa'nin. Cara chachin napopináchin anitotërinpoa'. ⁹ Piyapi'sa' inachachin sha'huihuachina', natëtërëhua'. Yosëso nipirinhuë' noya noya ni'ton, no'tëquënáchin nontërinpoa'. Napoaton ina sha'huitohuachinpoa', na'con na'con natëtacaso' ya'huërin. Nani Yosë sha'huitërinpoa' ni'ton, "Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin. Ina nicha'ërinpoa'," tënëhua'. ¹⁰ Yosë nani sha'huitërinpoa' ni'ton, imarëhuasopita nitotërehua'. Cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. A'napitaso nipirinhuë', co Yosë natëpihuë'. "Quisososo co Yosë hui'ninhuë'. Co nicha'ësarínpoahuë'," ta'tona', Yosëri nonpintërinso pochin cancantopi. No'tëquën sha'huitopirinpoahuë', co natëpihuë'. ¹¹ Yosëso' huëntonënquë aya'coninpoa' ina pochin nanpicaso marë'. Hui'nin chachin anoyacan-

cantërinpoa' nanpimiatacaso marë', tënëhua'. ¹² Yosë hui'nin ya'coancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'. Co'so' ina imapatëhuahuë', co nanpimiatarihuahuë'.

Chiníquën cancantatëhua', imamiatahua'

¹³ Canpitaso' Quisocriso natërama'. "Inaso' Yosë hui'nin ni'ton, imasarahüë," topatama', huëntonënuë nani aya'coninquëma'. Ina nohuitatoma', nanpimi-atarama. Ina nitotacamaso marë' ninshitaranquëma'.

¹⁴ Yosë nontohuatëhua', natanarinpoa'. Ina nohuan-tërinso chachin natanpatëhua', noya nataninpoa'.

¹⁵ "Noya nataninpoa'," ta'tëhua', ina ninahua' nohuan-tërinso chachin quëchinpoa'. "Co onporonta' nonpin-tarinpoahuë', acotaripoa'," ta'tëhua', noya cancantari-hua'.

¹⁶ A'naquën Yosë imamiataponahuë', co noyahuë' ninin. Co Yosë a'poaponahuë', oshahuanin. Inapita marë' Yosë nontahua' anoyacancanchin. A'naquënso nipirihuë' imapirihuë', co noyahuë' yonquiaton, Quisocriso chachin a'pomiaterin. A'pomiatohuachina, chiminpi pochin cancantantapi. Co inapita marë' Yosë

nontacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁷ Co noyahuë' nipachina', oshahuanpi. Nipirihuë', co Yosë a'pomiatohuachinahuë', cha'ësapi.

¹⁸ Yosëri imarinsopita huëntonënuë aya'conin. Noy-asáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë hui'nini chachin a'paiarin. Sopairi yanonpintopirihuë', Quisocrisori catahuarin ni'ton, co sopairi minsëarinhuë'.

¹⁹ Imarëhuasopitaso' Yosë hui'ninpitanoa' ninëhua'. A'napitaso nipirihuë' co imapihuë' ni'ton, sopairi hua'anëntërin. Camaihuachina, ina natëpi. Ina nitotërhua'.

²⁰ Yosë hui'nin chachin o'maton, no'tëquën Yosë anohuitërinpoa'. Inasáchin no'tëquën yonquirin. Yosë nohuitatëhua', yonquirinsoráchin imasarëhua'. Quisocriso nohuitërhua' ni'ton, catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Inaíchín Yosëso' ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Ina nohuitohuatëhua', nanpimiatarihua'. ²¹ Apia'huaro'sa'. Mamanshiro'saso', co moshacaso' ya'huërinhuë'. Yosëíchín chinotahua'. Nani huachi.

Coansha

2 Juan

No'tên nanan imarêhuaso'

1 Ca ansianoco iso quirica ninshitaranquëma' ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' noya isëquë ya'huarahuë. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonëncuë nani ya'conama'. No'tên nanan imarama' ni'ton, tëhuëncachin nosororanquëma'. Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nicanatënëncuëma', nosororinëncuëma'. Ya'ipinque'ma' yonquiatënquëma', ninshitaranquëma'. ² Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. No'tên nanan imamiatatëhua', ninosoroarëhua'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Nani tahuëri nosoro'inquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarhua'. Ina quëran noya ninosoroarëhua'.

⁴ A'naquën ya'huëramaquë noya imasapi quënanconahuë. Tata Yosë pënëninpoaso' no'tëquën natëapi. Ina marë' nóya cancantërahuë. ⁵ Iporaso' ya'ipinpoa' noya ninosoroa'ahua', tënahuë. Co nasha nanan ninshitaranquëmahuë'. Iráca quëra huarë' Yosë sha'huitërinpoa' ninosorocaso'. ⁶ Yosë nosorohuatëhua', natëarihua'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itërinpoa'. Ya'nan imarama quëra huarë' ina natanama'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

⁷ A'naquënso nipirinhüë' piyapi'sa' yanonpintatona', nisha a'chinapi. Ya'ipi parti pa'sápi nonpin nanan sha'huicaiso marë'. "Quisocristoso' Yosë hui'nin niponahuë', co piyapi chachin nininhüë'. Co canpoa pochin nonën ya'huëtërinhuë'," topi. Co no'tëquën a'chin-

pihuë'. Insosona ina pochin a'chinpachina, nonpinarin. Inaso' Quisocristo inimiconën, tënahuë. ⁸ Ni'cona nonpintochinëncuëma'. Nani hua'qui Yosë imatoma', ina marë' sacatopiramahuë'. Inapita pochin cancantohuatama', topinan quëran imapoma'. Co Yosë'pa' acanaarinquëmahuë'. Nipirinhüë', ya'ipi cancanëma quëran imapatama', inatohua' Yosë noya noya nohuitatoma', ya'huëmiatarama'.

⁹ A'naquën co Quisocristo nanamënëchin imapihuë'. "Quiyaso' na'con na'con nitotërai," toconpi. Inapitaso' co Tata Yosë nohuitapihuë'. Quisocristo nanamën imapatëhua', Tata Yosë nohuitarihua'. Hui'nionta' nohuitarihua'. ¹⁰ A'na piyapi huë'pachin: "Carinquëma' a'chinchinquëma'," itohuachinquëma', ama a'naroáchin natëcosohuë'. Co Quisocristo nanamën a'chintohuachinquëmahuë': "Inca. Co yanatanainquënhüë'," itoco'. Ama ya'huëramaquë aya'concosohuë'. "Yosë catahuainquën," ama itocosohuë'. ¹¹ Co Quisocristo natëtonahuë', co noyahuë' nipi. Ama pi'pian tëranta' natanacamaso' nohuantocosohuë'. Canpitataquë nisha nanan a'chintohuachinquëma', a'naquën nonpin nanan imapona' nimara. Imapachina', ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

Nicapon yapa'ninso'

¹² Na'con na'con yasha'huitopiranquëmahuë', co aquëtë' yaninshitëranquëmahuë'. Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahüë topirahuë'. Canconpato, ninontohuatëhua', noya noya cancantarihua'. ¹³ Isëquë Quisocristo imapisopita yonquiarinëncuëma'. Yosë nohuanton, huëntonëncuë ya'conpi anta'. Inapitanta' saludos a'patarinëncuëma'. Nani huachi.

3 Juan

Imapisopita nosoroaton, catahuarinso'

1 Ca ansianoco ninshitaranquën, iya Acayo. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Canta' noya isëquë ya'huarahüë. No'tën nanan imaran ni'ton, tëhuënchachin nosororanquën. ² Quëma marë' iyasha, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro noya ya'huë'in, ama canioinsohüë'. Noya imarinquën ni'ton, catahuaquë' noya ya'huë'in," itërahuë, Yosë nontato. ³ I'huamiáchin a'napita iyaro'sa' canquirahuatona', sha'huitiirinaco: "Iya Acayo nóya cancantaton, no'tëquën imarin," itiirinaco. Ina natanato, nóya cancantërahuë. ⁴ Nani Quisocriso nanamën a'chintëranquëma'. Ina natë-toma', imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nancuëma'. Na'con nosororanquëma'. No'tën nanan imapatama', nóya cancantarahuë. Ina na'con na'con nohuantërahuë.

⁵ Ma noya iya imapisopita nosororan. Ni'toro'sa' ya'nohuachinara, Quisocriso imapi ni'ton, o'shitaaton, a'caran. Co nohuitaponahuë', noya nontaton, catahuan, natantërahuë. Yosë natëton iya inaporan. ⁶ Inapitaso' huënantahuatona', niyontonaiquë sha'huitiirinaco: "Iya Acayo noya nosororincoi," itiirinaco. Naquëranchin quëmataquë cancoantahuachina', catahuantaquë' noya pa'ina', tënahüë. Yosë marë' sacatapi ni'ton, catahuaquë' ama pahuanchinasohüë'. ⁷ Quisocriso noninso' a'chinápi. Ina marë' pa'sápi. Co Yosë imapisopitahuë' a'chintaponaraihuë', co manta' ina marë' ma'patopihuë'. ⁸ Napoaton canpoa' inapopisopita catahuahua' ama pahuanchinasohüë'. Inapitaso' no'tën nanan a'chinapi. Cosharo', ma'sha inapita pahuantopiso' quëtohuatëhua', canpoarinta' a'napita catahuarihua' Yosë nohuitacaiso marë'. Catahuahuatëhua', na'con na'con piyapi'sa' imasapi.

Tiotripisë co noyahuë' nininso'

⁹ Ya'ipi ya'huëramaquë imaramasopita quirica nani ninshitëranquëma'. Tiotripisëso nipirihuë', co yanatërincohuë'. Inaso' hua'an pochin yaninin. ¹⁰ Napoaton ya'huëramaquë pa'pato, co noyahuë' nininsopita a'ninquëchin sha'huitarahuë. Inaso' na'con pinorincoi, nonpinapirincoi. Naporahuaton, iyaro'sa' a'chinacaiso marë' canconpachinara, co noya nontërinhuë'. Co pëinënuquë aya'coninhuë'. A'napitari a'china'piro'sa' yacatahuapirinahuë', co ina tëranta' nohuantërinhuë'. "Ama pëinëmaquë aya'concosohüë'," itopirinhuë'. Aya'conpachinara, no'huiton, inapitanta' niyontonpi quëran yaocoirin. "Ama huachi canpita tëranta' niyontonpiso pëiquë ya'concosohüë'," toconin. Pa'pi co noyahuë' yonquirin inaso'.

¹¹ Ama iya co noyahuë' nipisopita nonanquësohüë'. Noya nipisopita nonanquë'. Noya nipatëhua', tëhuënchachin Yosë imarigua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitarihuahüë'.

Imitirio noya nininso'

¹² Imitirioso nipirihuë' noya imarin. Ya'ipiya quëran napotërinco. Ya'ipi cancanën quëran no'tëquën yonquirin. Quiyanta' nohuitërai. "Inaso' noya quëmapi," tënai. No'tëquën nontërainquën.

¹³ Na'con iya yasha'huitopiranquënhüë', co aquëtë' yaninshitëranquënhüë'. ¹⁴ Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquën pa'sarahüë, topirahuë'. Pa'pato, niquënanpatëhua' noanhua'.

¹⁵ Yosë asanocancainquën. Ina quëran noya cancantaton, noya ya'huaran. Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënnënuquën saludos a'patarinënuquën. Ya'ipi nipayaraisopita inatohua' ya'huëpiso' yonquiarahuë. Saludos a'patarahuë sha'huitëquë'. Nani huachi.

Judas

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

1 Ca Cotasëco ninshitaranquëma'. Santiago iinco caso'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Canta' noya ya'huarahüë. Quisocristoíchin natërahuë. Ina acorinco pënënta'huaso marë'. Quisocristo imaramasopita ninshitaranquëma'. Tata Yosë nohuanton, imarama'. Inaso' na'con nosororinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, nóya a'pairinquëma', nicha'ësarinquëma'.
² Yosë na'con catahuainquëma'. Nanan anoyatërinpoa ni'ton, na'con asanocancainquëma'. Nani tahuëriya nosoro'inquëma' canpitarinta' noya noya nosorocamaso marë'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

(2 Pedro 2.1-17)

³ Carinquëma' iyaro'sa' nosororanquëma'. I'huamiáchin yonquirahuë ninshita'huanquëmaso marë'. Yosë anoyacancantërinpoaso' noya noya yaa'chintopiranquëmahüë', apira nanan natantërahuë. A'naquënso' nonpin nanan a'chintarinënuëma', natantërahuë. Napoaton pënëna'huanquëmaso' ya'huërin, tēnahuë. Quisocristo nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Yosë nohuanton, no'tëquën ninshitërai ya'ipi imapisopita nitotacaiso marë'. Nani ya'ipiya nanamën anitotërinpoa'. Inasáchin natëtoma', a'napitanta' a'chintoco' no'tëquën yonquicaiso marë anta'. Ama pi'pian tēranta' nisha a'chintocosohüë', tēnahuë. ⁴ Tēhuëenchachin a'naquënso' nonpin nanan a'chintarinënuëma'. Pa'pi co noyahuë' inapitaso'. "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. "Ma'sona nohuantërehuaso niahua'. Yosë nosororinpoa' ni'ton, co ana'intarinpoahuë'," ta'tona', pa'pi co noyahuë' nipi. No'pipi, monshihuanpi, a'naratipita nipi. Naporahuatona', co tēhuëenchachin Quisocristo imapihuë', inasáchin natëcaso nipirinhüë'. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intarin. Iráca quëra huarë' nani yonquirin ana'intacaso'. Napoaton ni'cona canpitanta' nonpintochnënuëma'. Chiníquën cancantatoma', no'tëquën a'chincó'.

⁵ Nani nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantarancuëma' yonquicamaso marë'. Iráca Yosë piyapinënpita Iquipito parti parisitopirinhüë', Yosëri nicha'ërin. Ya'ipiya noya pipiponaraihuë', ina quëran a'naquën co yanatëhuachinahuë', Yosëri chiníquën ana'intaton, ata'huantërin. Inapochachin iporanta' imaponaraihuë' nisha cancantohuachina', chiníquën ana'intarin. ⁶ Anquëniro'santa' ya'nan nipon, ya'ipiya noya yonquipiri-

nahuë'. Ina quëran a'naquën nisha cancantatona', co huachi Yosë yanatëpihuë'. "Quiyanta' nóyaco ni'toi, natëinacoiso' ya'huërin," topiso marë', co huachi Yosë'pa' ya'huëpihuë'. Nani Yosëri yonquirin chiníquën ana'intacaso'. Tashinanquë tonpopinan ya'huapi. Ayaro' tahuëri parisitopiquë a'pararin. Co onporonta' cha'ësapihuë'. ⁷ Iráca Sotomaquë ya'huëpisopitanta' pa'pi co noyahuë' yonquipi. Monshihuanacaisoáchin cancantopi. A'naratipita taparo' nipi. Co ina pochin nicacasohüë' nipirinhüë', napopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'intërin. Pën inápa quëran a'paimarin ahuiquitacaso marë'. Sotoma, Comora, inapita huiquitopi. Ya'cariya ninanoro'santa' huiquitopi. Ayonquiinpoaso marë' ninshitërinpoa'. Inapita yonquiatëhua', "A'na tahuëri oshahuano'sa' pënquë parisitomiatapi huachi," tēnëhua'.

⁸ Inapochachin iporanta' nisha a'china'piro'saso', huë'ëiri ahua'yantërinso pochin cancantatona', inahua yonquinëna quëran nonpin nanan imasapi. Na'con monshihuanatona', nitapicancanapi. Co inso tēranta' yanatëpihuë'. "Co insonta' camaiinpoaso' ya'huërinhuë'," toconpi. Chiníquën nanantopisopita Yosëri acorinso' inapitanta' tēhuapi. ⁹ Iráca Moisésë chiminpachina, Yosëri anquëni hua'an a'paimarin nonën pa'pitacaso marë'. Miquiri itopiso'. Sopairi yaosërethoachina, nino'huipi. Naporo' anquëni chiníquën nanantaponahuë', co nohuantërinhuë' sopai pinocaso'. Co inaora ana'intacaso' yonquirinhüë'. "Siniro ana'inchinquën," itërin. ¹⁰ Nisha a'china'piro'saso' nipirinhüë' Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë', tēhuapi. Ma'sharo'sa pochin cancantatona', co yonquipihuë'. Ma'sona tēranta' yanipachinara, nipi. Inapoa'ona', nitapicancanpi. Ana'intacaso' ya'huërin.

¹¹ ¡Ma'huantacha nisapi paya! Nonpina'piro'saso', Caino pochin cancantatona' co Yosë natëpihuë'. Paramo pochin cancantopi. Iráca Paramoso' coriquiráchin cancantaton, piyapi'sa' anishacancantërin. Corinta' iráca co noyahuë' ninin. Co hua'ano'sa' yanatërinhuë', no'huirin. Ina marë' Yosë nohuanton, chimin. Inapita pochin cancantopisopita Yosëri chiníquën ana'intarin. ¹² Quisoso imaramasopita coshatacaso marë' niyontonpatamara, nisha a'china'piro'santa' huë'pi. Naporo' Yosë yonquicaso nipirinhüë', na'con o'otona', capa cancantopi. Co Yosë tēhuatatonaraihuë', napopi. A'napita catahuacaso' ya'huëpirinhüë', co nosoropihuë'. Inahua noya ya'huëcasoráchin yonquipi. Ni'co' iyaro'sa'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', no'pa' yaniromarin. Ina pochin ni-

pachina, yararo'tè' quènanpatamara, pa'yatèrama'. "O'nan huè'sarin," topiramahuè', co o'naninhuè'. Ihua-na' pa'nin. Inapochachin inapitaso' pènènpirinen-quèmahuè', nonpin nanan a'chintatènènguèma' co catahuarinènguèmahuè'. Nara nitèrinsonta' yonquico'. Pi'ipi tahuèri nanihuachina, nitacaso' ya'huèrin. Co nitohuachinahuè', "Nani chiminin huachi," ta'ton, hua'anèni nishitètèrin. Itènè chachin ocoirin ni'ton, noyá chiminin huachi. Inapochachin nonpin nanan a'china'piro'sa' ina nara pochin niconpi. Quisocristo nanamèn nitotaponaraihuè', chimipi pochin nicatona', a'popi. Ina marè' chiníquèn ana'intacaso' ya'huèrin huachi. ¹³ Pamanta' yonquico'. Panca pamatohuachina, notohuaro' sa'po', amoro', inapita quènin. Non-pina'piro'saso', ina pochin co sano cancantopihuè'. Co noyahuè' nipi ni'ton tapanacaso nipirinhue', co nitotapanpihuè'. Ina marè' Yosèri ana'intarin. Tayoranta' yonquico'. Anotohuachina, tacopirin. Co huachi a'pininhuè'. Inapochachin nisha a'china'piro'santa', tashinanquè pa'miatapi. Quisocristo a'pohuachina', parisitopiquè pacacaso' ya'huèrin huachi.

¹⁴ Iráca Inocori chachin inapita ninorin. Atan shiin inaso'. Atan quèran saota shinpita ya'huèrin piquèran Inoco ya'huèrin. Ninoton, naporin: "Sinioro chachin o'mararin huachi. Hua'huayatèrahuè' anquèniro'sarè chachin o'mararin. ¹⁵ Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ana'intarin huachi. Pa'pi co noyahuè' nipi ni'ton, ana'intacaso' ya'huèrin. Yosè no'huipisopita no'tèquèn ana'intarin huachi," tènin iráca. ¹⁶ Yosèso' noya nosoropirinpoahuè', inapitaso' ma'sha onpohuachinara, ina no'huipi. Co sano cancantopihuè'. Ma'sona tèranta' yonquihuachinara, nipi. Co noyahuè' cancantatona', napopi. "Quiyaso' noya noya nitotèrai," ta'ona', chiníquèn nonconpi. Co piyapi nosoroaponaraihuè', noyasha nontopi. Inahuara canacaiso marè' napotopi.

**Chiníquèn cancantatèhua', Quisocristoíchin imami-
atahua'**

¹⁷ Canpitaso nipirinhue' iyaro'sa', noya yonquico'. Nosororanquèma' ni'ton, pènènanranquèma'. Quisocristo ca'tano'sanènpita sha'huitèrinpoaso' ama naniantocosohuè'. ¹⁸ "Ayaro' tahuèri naniriahuchin, co

noyahuè' quèmapi'sa' ya'huèrapi. Yosè nanamèn tèhuaapi. Co noyahuè' cancantatona', a'naratipita nisapi," itèrinpoa'. ¹⁹ Inahuara nohuantopiso' nisapi. Co Ispirito Santori ya'coancantèrinhuè'. Nisha a'chintatona', piyapi'sa' anishacancantopi, a'na huènton a'na huènton co huachi noya nini'tona', ya'huapihuè'.

²⁰ Canpitaso nipirinhue' iyaro'sa', Yosè nanamèn na'con yonquico' noya noya imacamaso marè'. Inasáchin no'tèquèn anitotèrinpoa' Yosè pochin cancantacaso'. Naporahuaton, Yosè nontáco'. Ispirito Santo catahuarinquèma' cancanèma quèran huarè' noya nontacaso'. ²¹ Inapotatoma', nani tahuèri nóya cancantoco' Yosè nosoro'inquèma'. Ina na'con nohuantoco'. Quisocristo yonquiatoma', o'mantacaso' tahuèri ninaco'. O'mantahuachin, nosoroatonpoa', chimirin quèran nicha'èsarinpooa'. Yosè'pa' nanpimiatarihua'.

²² A'naquènso' co noya natèyátèrapihuè'. Inapitaso' nosoroatoma', sanoanan quèran pènènco' no'tèquèn yonquicaiso marè'. ²³ Ni'co' iyaro'sa'. Ma'sha pènquè anotohuachina, a'naroáchin manè' ama huiquitacaso marèhuè'. Inapochachin piyapi'sa' na'con pènènco' ama parisitopiquè paacaiso marèhuè'. A'naquènso nipirinhue' nonpin nanan pa'yatatona', co noyahuè' nipi. Inapitanta' nosoroatoma', pènènco'. Nipirinhue', ama pi'pian tèranta' inapita pochin cancantocosohuè'. Napopiso' ama yonquicosohuè'. Ni'cona sopai minsèchinquèma' canpitanta'.

Ma noyacha Yosèso paya itahua'

²⁴ Tata Yosèso' ya'ipi nanitaparin. Noya a'paiarinquèma' ama anotèrèso pochin tèhuècamaso marèhuè'. Catahuahuachinpoa', co sopai minsèarinpoahuè'. Noya noya tapararinpoa' imamiatacaso marè'. A'na tahuèri ya'huèrinquè noya ni'sarinpoa'. Inatohuaso' noya noya. Capa cancantarihua'. Tata Yoséichin hua'anèntèrinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo nicha'èsarinpooa'. Inasáchin catahuarinpoa' noya chinotacaso'. Ma noyacha Tata Yosèso paya. Iráca quèra huarè' chini chiníquèn nanantèrin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Inasáchin natèahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuè'. Amen. Nani huachi. *Cotasè*

Apocalipsis

Quisocristo anitotërinpoaso'

1 Tata Yosë nohuanterin ya'ipinpoa' iso nanan nitotacaso'. Napoaton a'na tahuëri ma'sha onpocaso' nininso' Quisocristo sha'huitërin anitotinpoaso marë'. Inaso' anquëni a'paimarin ca Coanshaco sha'huitiin-coso marë'. Quisocristoíchin caso' natërahuë. Anquëni o'marahuatón, nani ma'sha a'notërinco. ² A'notohuach-incora, ni'nahuë. Ina nicato, no'tëquën ninshitaran-quëma'. Quisocristo chachin Yosë nanamën anitotërin-co.

³ Iso quirica nontohuatama', noya cancantarama'. Ina natanpatamanta', noya cancantarama'. A'na tahuëri ma'sona onpocaso' sha'huitaranquëma'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ayaro' tahuëri nani ya'caririarinpoa huachi.

Canchisë ninanoro'saquë Yosë imapisopita ninshitërin-so'

⁴ Ca Coanshaco quirica a'pataranquëma'. Asia parti ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Imarama' ni'ton, a'naya a'naya ninanoro'saquë niyontonatoma', Yosë chinotërama'. Canchisë ninanoquë niyontonamaso' a'naya a'nayanquëma' yonquiatëinquëma', ninshitaranquëma'. Inaora nohuanon, Tata Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca quëran huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiarin. Inaso' ya'huërápon. Co onporonta' chimianinhuë'. Hua'anëntacaso' shiranën notënanquë canchisë ispiritoro'sa' ya'huapi catahuainquëmaso marë'. ⁵ Quisocristonta' inaora nohuanon, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca isoro'paquë o'marahuatón, no'tëquën a'chintërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nantantarin. Chimirin minsërahuaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Ya'ipi hua'ano'sa quëran chini chiníquën nanantarin. Naporahuaton, na'con nosororinpoa'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' huënnainën a'parin. Chiminatón, nicha'ërinpoa'. ⁶ Huëntonënnquë chachin aya'conatonpoa', hua'anëntërinpoa'. Yosëíchin yonquicaso marë' corto hua'ano'sa' pochin acorinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ipora quëran huarë' inasáchin natëina'. Amen.

⁷ Ni'cochi. Quisocristo o'mantararin. A'na tahuëri chitororë chachin o'mantararin. Naporo' ya'ipi piyapi'sari ni'sapi. Iráca ohuanpisopitarinta' ni'sapi. Nisha nisha piyapi'sa' sëtatona', na'nërapí. "¿Onpoatëhuacha co natërehuahuë paya?" tosapi. Tëhuënnchachin naporapi. Amen.

⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa': "Ca'ton ya'huërahuë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahuë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Ipora huanta' nanpiárahuë. Co onporonta' ta'huantapohuë', ya'huërápo. Chini chiníquën nanantërahuë," tënin.

Quisocristo ya'norinso'

⁹ Ca Coanshaco ninshitaranquëma'. Canpitaro'co chachin imarahuë. Ina marë' parisitopirëhuahuë', hua'anëntërinquë aya'coninpoa'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya ahuantarëhua'. Yosë nanamën a'chinahuëso marë' aparisitërinaco. Quisocristo imarahuë ni'ton, a'na so'ton'pa' a'parinaco, Patomosë itopiquë. ¹⁰ I'hua Tomio tahuëri Yosë chinotacoco, Ispirito Santo nohuanon, hua'narëso pochin quënanahuë. Co huë'ëpirahuë', pinëhuë quëran chiníquën nontërinco, natanahuë. Tronpita pihuirinso pochin natanahuë. ¹¹ Nontatonco, sha'huitërinco:

—Apira nani ma'sha a'notaranquën, quiricaquë ninshitéquë'. Ina quëran canchisë ninanoro'saquë a'patëquë' imarinacosopita nonchina'. Ipiyoquë, Ispirinaquë, Pircamoquë, Tiatiraquë, Sartisiquë, Piratiripiaquë, Naotisiaquë inaquëpita ya'huëpisopita a'patëquë' nitochina', itërinco.

¹² "¿Inta' nontarinco?" ta'to, tahuëretopirahuë', canchisë së'parahuan nanparino'sa pochin nininsopita quënanahuë, oro quëran nipiso'. Inapamiáchin huani. ¹³ Ina huancánachin quëmapi huaniarin, ni'nahuë. Piyapi pochachin niponahuë', noya noya ya'norin. Naporopi a'mosahuaton, oro pochin nininso quëran tëtëtëntaquëchin nitonporin. ¹⁴ Huiríchin aintërin. Huirihuaita pochin huiritërinso'. Naporahuaton, ya'pirin chachin pën nënërinso pochin ya'norin. ¹⁵ Nantëonta' sha'pi hua'na pënnquë a'përëso pochin huënaráchin ya'norin. Naporahuaton, chiníquën nonin. Panca so'pora tënëntërinso pochin natanahuë.

¹⁶ Inchinan imirin quëran canchisë tayora pochin nininso' së'quërin. Naporahuaton, nanamën quëran sahuëni pochin nininso' pipirarin. Cato quëran chachin to'napinan. Ya'ipi ya'pirinso' pi'i pochin a'pinin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin.

¹⁷ Ina ni'sahuato, pa'yanahuë. Chimipi pochin anotërahuë. Nantën pirayan anotopirahuë', inchinan quëran së'huarahuatónco, nontërinco.

—Ama tëtëhuatocoso'huë'. Caso' iráca quëran huarë' ya'huërahuë. Co onporonta' ta'huantarahuë'. ¹⁸ Nan-

piárahüé. Chiminaporahué', nanpiantarahué. Caso' chini chiníquén nanantérahüé. Onporosona chimi-nacaiso' cari sha'huitarahué. Ca nohuantohuato, nan-piapi. Ca nohuantohuato, chiminapona'. Co imarina-cosopitahué' chiminpachina', parisitopiqué a'pararahué. ¹⁹ Ni'nanso' ninshitèqué'. Apira Yosé no-huanton, naquéranchin nani ma'sha niantaran. Ipora naporapiso', a'na tahuéri ma'sha onpocasonta', inapita a'nochinquén ninshitantaqué'. ²⁰ Ni'nanso' co quémao-ra nitotopiranhué', a'chinchinquén nitotèqué'. Can-chisé sè'parahuan nanparino'saso' noya a'pinin. In-apochachin canchisé ninanoro'saqué imarinacosopita ya'huapi. Niyontonatona', chinotarinaco. Canchisé tay-oraro'sa' sè'quèrahüésò pochin ansiano'sa' a'pa-iarahué, itèrinco.

Ipisoqué ya'huépisopita ninshitèrinso'

2 Ina quèran sha'huitèrinco:
—A'na quiricaqué ninshitaton, ansiano Ipositoqué ya'huèrinso' a'patèqué' nontohuachin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquéma', ni'co'. Inchinanèhué quèran canchisé tayoraro'sa' sè'quèrahüé. Canchisé sè'parahuan nanparin pochin nininsopita huancánachin pa'sárahüé. ² Nani nohuitèranquéma'. Ya'ipi ninamasopita nitotèrahüé. Chiníquén ca maré' sacatèrama'. Co amiatomacohüé', noya ninama'. A'naquén co noyahué' nipachinara, co noya ni'namahué'. Nonpin nanan a'china'piro'santa' co noya ni'namahué'. 'Yosé a'parincoi, a'chinarai,' itopirinènguémahué', nonpinapi. Inapita natanpatama': 'Co no'tèquén a'chinpihué',' ta'toma', co natèramahué'. ³ Imaramacoso maré' aparisitopirinènguémahué', ahuantèrama'. Co yaa'poramacohüé'. Ina maré' noya ni'nanquéma'. ⁴ Nipirinhué', co huachi noya nosororamacohüé'. Iráca ya'nán imapomaco, tèhuèrchachin nóya nosororamaco. Canpita capininta' noya ninosororoma'. Iporaso nipirinhué' co huachi iráca pochin noya ninosororamahué'. Co huachi canta' noya nosororamacohüé'. Ina maré' sètato, co noya ni'nanquémahué'. ⁵ Iráca naporamaso' yonquiantatoma', noya niantaco'. Ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita nani-antatoma', ya'ipi cancanèma quèran nosoroantaco. Naporahuaton canpita capininta' noya ninosoroantaco'. Co noya cancantantahuatamahüé', paa-parahuatènguéma', ana'intaranquéma'. Nanparin tacopirinso pochin nisarama'. A'na tahuéri ya'huèramaqué co insonta' imasarinacohüé'. ⁶ Napoaponahué', nisha a'china'piro'sa' co pi'pian tèranta' nohuantèramahué', Nicoraitaro'sa' itopiso'. Co noyahué' nicacaso' a'chintopirinènguémahué', co nohuantèramahué' natècamaso'. Carinta' co costarahüé'. ⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquéma'. Huèratèhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsèhuatama', Yosé'pa' ya'huèmiatarama'. Inatohua' nanpirin nara nitèrinso' ca'patama', noya noya nanpimiatarama'.

Nani huachi," itèqué', ninshitohuatan, itèrinco Quisoso.

Ismirinaqué ya'huépisopita ninshitèrinso'

⁸ Ina quèran sha'huitaantarinco:
—Ansiano Ismirinaqué ya'huèrinsonta' ninshitèqué' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquéma', ni'co'. Iráca quèran huaré' ya'huèrahüé. Co onporonta' ta'huantarahüé'. Chiminaporahué', nanpiantarahué. ⁹ Imaramacoso maré' na'con parisitèramaso' nitotèrahüé. Co na'a ma'sha ya'huètopirinquémahué', Yosé nohuitacamasoachin cancantatoma', sano cancantèrama'. A'na tahuèrinta' Yosé'pa' pa'patama', co manta' pahuantarinquémahué'. Iporaso nipirinhué' a'naquén chiníquén pinorinènguéma'. 'Yosé piyapinèncoi quiyaso',' topirinahué', Satanasè huèntonèngué ya'conpi. ¹⁰ Ipora tahuéri'sa' na'con parisitapiramahué', ama tè'huacosohüé'. Sopai nohuanton, tashinan pèiqué po'moarinenquéma'. Yosé a'pocamaso maré' napotarinènguéma'. Shonca tahuéri pochin parisitarama'. Tèpapiirinènguémaonta', ama a'pocosohüé'. Imamiatohuatamaco, inápaqué acanaranquéma'. Inatohua' nanpimiatarama'. ¹¹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquéma'. Huèratèhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsèhuatama', co parisitopiqué paatoma', parisitomiataramahüé'. Nani huachi," itèqué', ninshitohuatan, itèrinco.

Pircamoqué ya'huépisopita ninshitèrinso'

¹² Ina quèran sha'huitaantarinco:
—Ansiano Pircamoqué ya'huèrinsonta' ninshitèqué' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquéma', ni'co'. Chiníquén nanantato, sahuèni cato quèran chachin to'napinan pochin nininso' ya'huètèrinco ana'inta'huaso maré'. ¹³ Canpita ya'huèramaqué nohuitèrahüé. Inaqué na'a piyapi'sa' co noyahué' cancantopi. Satanaséri hua'anèntopirinhué', canpitaso' noya imaramaco. Antipasè natètonco, noya pènèntopirinhué', ina maré' tèpapi, ni'nama'. Satanasè chachin inaqué ya'huèrin, ténahué. Parisitapomarahüé', co a'poramacohüé'. Ina maré' noya ni'piranquémahué', ¹⁴ co ya'ipinque'ma' no'tèquén imaramacohüé'. A'naquéma' Paramo pochin cancantèrama'. Iráca inaso' Yosé nanamèn nitotopirinhué', Yosé piyapinènpita nonpintèrin. Inimiconènpita hua'anèn sha'huitèrin anishacancantacaiso maré', Paraco itopiso'. Inari sha'huitohuachina, anishacancantopi. Nisha cancantatona', mamanshi moshapi. Moshatona', nosha mamanshi maré' acopisonta' ca'pi. Naporahuaton, monshihuanapi. ¹⁵ Inapochachin a'naquéma' nisha cancantèrama'. Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinènguémara, a'naquéma' natètoma', Nicoraitoro'sa' a'chinpiso' imarama'. ¹⁶ Napoaton ya'ipi co noyahué' yonquir-

masopita naniantoco'. Insosona co naniantohuachinhuë', chiníquën ana'intarahuë. Nanamëhuë quëran sahuëni inëshin nininso' ya'huëarin os-hahuano'sa' ana'inta'huaso marë'. ¹⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', noya cancantarama huachi. Iráca israiro'sa' Yosëri cosharo' a'patimarin, mana itopiso'. Inachachin po'orahuëso' carimanta' quëchinquëma' sano cancantacamaso marë'. Imaramaco ni'ton, nasha nininëma' a'naya a'nayanquëma' aco'inquëma'. Canpitaora nitotarama'. Hui'ri na'piquë ninshitahuato, quëchinquëma'. Cancanëma quëran noya noya nohuitaramaco huachi. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Tiatiraquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹⁸ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Tiatiraquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Yosë hui'ninco quirica a'pataranquëma'. Ya'pirahuë pën nënërinso pochin ni'ton, ya'ipi yonquiramaso quëran huarë' nitotërahuë. Nantëhuënta' sha'pi hua'na pënquë a'përëso pochin ni'ton, huënaráchin ya'norin. ¹⁹ Canpitaso' noya ninama'. Noya natëtomaco, ninosororama'. A'naquëma' pahuantohuachinquëmara, nicatahuarama'. Ma'sha onpoapomarahuë', noya ahuantërama'. Ya'nan imapomaco, noya ninama'. Iporaso' na'con na'con nicatahuarama'. Ina marë' noya ni'piranquëmahuë', ²⁰ co ya'ipi cancanëma quëran imaramacohuë'. A'na sanapi corto pëiquë chachin nonpin nanan a'chintopirinquëmahuë', co a'paramahuë'. Iráca Quisapira pa'pi co noyahuë' sanapi niponahuë', chiníquën nanantaton, piyapinëhuëpita anishacancantërin. Inapochachin iporaso' ina sanapi pënënarinquëma' co noyahuë' nicacamaso'. 'Noya monshihuanacaso'. Mamanshi moshacaso marë' nosha acohuachina, noya capacaso'. Ca'co', itohuachinquëmara, a'naquëma' natëtoma', monshihuanama'. Nosha mamanshi marë' acopiso' ca'nama'. Ina pochin ina sanapi nonpintërinquëma'. ²¹ Co a'naroáchin ana'intërahuë'. Hua'qui' pënëpirahuë', co pi'pisha tëranta' nohuantërinhuë' natëincoso'. Oshahuanacaso' co yaa'porinhuë'. ²² Iporaso nipirinhüë' ana'intarahuë huachi. Chiníquën aparisitarahuë. A'napi-tanta' anishacancantërinso' co oshanëna' a'po-huachinahuë', chiníquën ana'intarahuë. ²³ Sanapi imarinsopitaso' co natërinacohuë' ni'ton, ata'huan-tarahuë. Ina nicatona', ya'ipi imarinosopitanta' yonquiapi. 'Tëhuëchachin Siniro nohuitërinpoa'. Yonquirëhuasonta' nitotërin. Co noyahuë' ni-patëhua', no'tëquën ana'intarinpoa',/ tosapi. ²⁴ A'naquëmaso nipirinhüë' co nonpin nanan natëramahuë'. 'Noya noya nitotërai', itopirinhë-quëmahuë', 'Sopai imatona', napopi,' ta'toma', co ina natëramahuë'. Iporahuanta' noya imaramaco ni'ton, co aquëtë' pënëna'huanquëmaso' ya'huërin-

huë'. ²⁵ Chiníquën cancantatoma', o'manta'huaquë huarë' imamiatoco. ²⁶ Sopai minsëhuatama', a'na tahuëri chiníquën nanan quëtaranquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' natëhuatamaco, catahuaramaco nisha nisha piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'. ²⁷ Tata Yosë nohuanton, chiníquën nanantërahuë. Canpitanta' catahuaramaco copirnoros'a' co natërinacosopitahuë' ana'inta'huaso'. No'pa huë'ëta hua'naquë pa'quirëso pochin oshahuano'sa' ana'intarihua'. ²⁸ Naporahuaton, huënio tayora huë-naráchin a'pininso pochin quëchinquëma'. Noyápiachin a'pintaranquëma'. ²⁹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Sartisiquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

3 Ina quëran Quisoso sha'huitaantarinco:

—Ansiano Sartisiquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco ninshitaranquëma'. Caso' canchisë ispiritoros'a' Yosëri camairinso' canta' camairahuë, natërinaco. Naporahuaton, tayoraro'sa' së'quërahuëso pochin, ansianoro'santa' acorahuë a'chinacaiso marë'. Canpitaso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita nitotërahuë. A'napi-taso' nicanatënhëquëma', 'noya imapi,' topirinhüë', co tëhuëchachin imaramacohuë'. Chimipi pochin cancantërama'. ² Ipora huanta' niyontonpiramahüë', topinan quëran naporama': 'Ya'ipi natëtoi, noya ninai,' topiramahuë', co huachi Yosë noya ni'nin-quëmahuë'. Huë'ërëso pochin cancantërama' ni'ton, co yonquiramahüë'. Pënsha yatacopirinsoco pochin cancantërama'. Pën yatacopihuachina, pishitëre' noya orotacaso marë'. Inapochachin canpitanta' chiníquën Yosë yonquiantaco'. ³ Ya'nan natanapoma', Yosë nanamën no'tëquën a'chintërinënhëquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran casáchin yonquico. Co noya cancantaantahuatamahüë', a'naroáchin ana'intaranquëma'. Ihuatona'pi huë'ninso pochachin a'nanaya ana'intaranquëma'. Co nitotatënhëquëmahuë', o'mantararahüë. ⁴ Napoaponahuë', caraichinquëma' noyápiachin cancantërama'. Canpitaráchin noya nicatoma', co në'huëtërinso pochin cancantaramahuë'. Ina marë' canpitaso' noya ni'saranquëma' ni'ton, Yosë'pa' ichiya'huëcon-taranquëma'. Inatohua' noya cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. ⁵ Inquëmaso' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' pa'sarama'. Noyápiachin cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. Inatohua' ya'huëmiatarama'. Nanpirin quiricaquë nininëma' nani ninshitëranquëma'. Co onporonta' tapiarahüë'. Tata Yosë sha'huitarahüë: 'Isopita imamiatërinaco,' itarahüë. Anquëniro'santa' natanapi. ⁶ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma',

yonquico'. Nani huachi," itèquë', ninshitohuatan, itèrinco.

Piratiripiaquë ya'huëpisopita ninshitèrinso'

⁷Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Piratiripiaquë ya'huërinsona' ninshitèquë' nonchin imapisopita nataina'.

"Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Caso' noya noyaco. Casáchin no'tèquën a'chinahuë. Iráca Yosëri Tapi sha'huitërin. 'A'na tahuëri quëma shiparinquën ya'ipi piyapinèhuëpita hua'anëntarin,' itërin. Iráca ninorincoso chachin nani o'marahuë Yosë huëntonënquë aya'cona'huanquëmaso marë'. Niahuiquë ya'coana i'soarahuatë', aya'conë'. Inapochachin carinquëma' aya'conpatënquëma', co insonta' nanitërinhuë' ocoiinquëmaso'. Oncotohuatëra, co a'napita nanitopiuhë' ya'conacaiso'. ⁸Cari nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotërahuë. Co na'aquëmahuë' nipomarahuë', noya ninama'. Co chiníquën nanantapomarahuë', nanamëhuë noya imarama'. Co tapanatomahuë', 'Quisocristöchin imarai,' tënama' ni'ton, ya'coana i'soatërëso pochin catahuanquëma' na'a piyapi'sa' a'chintacamaso'. Ca nohuanton, pënëntarama'. Co insonta' nanitarinhuë' ata'tëinquëmaso'. ⁹A'naquën nonpintatënënquëma', 'Yosë piyapinënpitaco' quiyanta', 'itopirinënquëmahuë', Satanasë huëntonënquë ya'conpi. A'na tahuëri ca nohuanto, inapitanta' isonahuatona', noya nontarinënquëma'. 'Tëhuënhachin no'tèquën imarama'. Quisocristö nosororinquëma', itarinënquëma'. ¹⁰Chiníquën cancantatoma', imamiatoco, itëranquëma'. Natëramaco ni'ton, carinquëmanta' na'con catahuanquëma'. A'na tahuëri ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita chiníquën aparisitarahuë tënica'huaso marë'. Co naporó' parisitaramahuë'. Nicha'ësarinquëma'. ¹¹Co hua'quiya quëranhuë' o'mantararahuë. Ama naniantatomacohuë', imamiatoco. Ni'cona sopai minsëchinquëma'. Ina minsëhuachinquëma', co inápaquë canaaramahuë'. ¹²Sopai minsëhuatama', Yosë ya'huërinquë chachin pantarama'. Piyon pëi' achinirinsó pochin na'con nohuantaranquëma'. Napoaton ya'huëmiatontarama'. Co pipiaramahuë'. Yosë co onporonta' a'poarinquëmahuë'. Nininën chachin acotaranquëma'. A'na tahuëri panca ninano' ya'huapon. Inápa quëran o'mararin. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina nininëonta' acotaranquëma'. Canta' Quisosoco o'mantahuato, nasha nininëhuë acotaranquëma'. Co onporonta' a'poaranquëmahuë'. ¹³Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itèquë', ninshitohuatan, itèrinco.

Naotisiaquë ya'huëpisopita ninshitèrinso'

¹⁴—Ina quëran ansiano Naotisiaquë ya'huërinso' ninshitèquë' nonchin imapisopita nataina'.

"Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. No'tèquën nonato, no'tën nanan a'chintëranquëma'. Co onporonta' nonpintëranquëmahuë'. Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ninahuë. Napoaton, ya'ipi piyapi'sa' natëinacoso' ya'huërin. ¹⁵Caso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotato, co noya ni'nanquëmahuë'. Ni'co'. Të'nai' noyápiachin o'orë'. Ahuaihuatëra, yashin o'orë'. Co noya huairinsohuë' nipirinhue' o'opatëra, amirotërë', topi. Inapochachin ni'nanquëma'. A'naquën noya ahuaireso pochin noya imarinaco. Canpitanta' noya imaramaco naporini, noya ni'itënquëmahuë'. A'naquëonta' tënai pochin nipi. Co nitochatërapihuë' ni'ton, nosororahuë. ¹⁶Canpitaso nipirinhue' co noya ahuaireso pochinhue' ninama'. 'Noya imarai,' topiramahuë', co ya'ipi cancanëma quëran imaramacohuë' ni'ton, yaa'poranquëma'. Ma'sha amirotatë' yaimorëso pochin ni'nanquëma'. ¹⁷Canpitaso naporama': 'Na'a ma'sha ya'huëtërincoi ni'ton, noya ya'huarai. Quiyaso' noya piyapicoi. A'napita quëran noya noya nitotërai. Co manta' pahuantërincoihuë', topiramahuë', co no'tèquën yonquiramahuë'. Cancanëma quëran yonquiramasopita nitotërahuë. Sa'ahuaya pochin ni'nanquëma'. Coriqui pahuantërinso pochin canpitaso' na'con pahuantarinquëma' noya cancantacamaso'. Somaraya pochin cancantatoma', co tëhuënhachin nohuitëramacohuë'. Sa'ahua capa a'mocaso' nininsó pochin co noyápiachin cancantëramahuë'. Pa'pi nosorotërama'. ¹⁸Napoaton pënënanquëma'. Chiníquën nontoco catahuainquëma'. Ni'co'. Oro a'pëhuatëra, ya'ipi në'huë inquiren. Orosachin quëparitërin, noyasáchin nininsó. Inapochachin canpitanta' nontoco catahuainquëma' noya yonquicamaso marë'. Na'con pahuantarinquëma' Yosë pochin nicacamaso'. Casáchin yonquico Yosë noya ni'inquëma'. Yonquihuatamaco, huiríchin a'morëso pochin noya nisarama'. Somaraya pochin cancantërama' ni'ton, co tëhuënhachin nohuitëramacohuë'. Nimirioquë acorayatërëso pochin anoyacancanchinquëma' cancanëma quëran nohuitamacoso marë'. ¹⁹Nosoroatënquëma', chiníquën nontëranquëma'. Ana'intaranquëma' noya cancantacamaso marë'. Co noyahuë' yonquiramasopita a'porahuatoma', casáchin tahuëretantaco huachi. ²⁰Cancanëmaquë yaya'coancantëranquëma'. Ina marë' nontaranquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin ninaranquëma'. Natanahuatamaco: 'Ya'coancantoco,' itohuatamaco, ya'coancantaranquëma'. Niichicoshatërëso pochin nóya ninohuitarihua'. ²¹Nani sopai minsërahuaato, Tata Yosë'pa' ya'huarahuë. Ya'ipiya hua'anëntarai. Canpitanta' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' noya acoaranquëma'. Canpitaro'co hua'anëntarahuë. ²²Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itèquë' ninshitohuatan, itèrinco Quisoso.

Inápaquë Yosë chinotopiso'

4 Ina quëran inápaquë në'përahuato, quënanahuë. Yosë ya'huërinquë chachin ya'coana ni'soatërin, ni'nahuë. Naporahuaton, inápa quëran ya'nán non-tërinco' nontaantarinco. Tronpita pihuipiso pochin natanahuë.

—Isëquë huëntaquë'. Nani ma'sha a'nochinquën. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoto, anitotaranquën, itërinco.

²A'nanya Ispirito Santo nohuanton, hua'narëso pochin Yosë ya'huërinso' quënanahuë. Hua'anëntacaso' shiranëinquë a'nara' huënsëárin, ni'nahuë. ³Inaquë nisha pochin ya'norin. Na'pi noyápiachin nininso pochin huënaratarin. Caspi, cornarina inapita pochin huënaratarin. Noyápiachin ya'norin. Yahua'tani tahuitërin, huënsëárin. Yahua'tan niponahuë', huëron pochin caninchin a'pinin. Ismirarita pochin huënaratarin, ni'nahuë. ⁴Inaquë cato shonca catapini ansiano'sa' hua'anëntacaso' shiraro'saquë tahuishin miáchin huënsëápi. Huirichinachin a'mopi. Yancotë' oro quëran nininso' yancopi. ⁵Yosë hua'anëntacaso' shiranën quëran o'cori pochin nininso' pipiarin. Huënsha huënsha'tarin. Huiratacarintërinso pochin non-piso' natanahuë. Canchisë pën nënërinso' Yosë notënanquë chachin ni'nahuë. Inapitaso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso', ténahuë. ⁶Shira notënanquë panca sono pochin ya'huërin. Co i'sha pochinhuë'. Isihuico pochin niponahuë', acopoquë huarë' quënantëre'.

Yosë shiranën tahuirinquë catapini ma'sharo'sa pochin nininso' ya'huëpi, nanpirihuanpiso'. Na'a ya'pirahuanatona', itoparan itoparan quënantopi. ⁷Nisha nisha ni'topi. A'naso' pa'pini pochin ya'norin. A'nanta' toro pochin ya'norin. A'nanta' piyapi pochin ya'piratërin. Ya'natoninsoso', panca onian pochin ya'norin. ⁸Nisha nisha niponaraihuë', ya'ipiya anpiantëhuanpi. Saota saota ya'huëtopi. Ina aipi, ina acopo', cato quëran chachin ya'pirin ya'huëtopi. Inapitaso' tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotápi. Co ta'topihuë'. Napopianachin naporapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! ¡Noyasáchin ninin! Chini chiniquën nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Iráca quëra huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiárin. Inaso' ya'huërárin. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi.

⁹Apira apira chinotapi. “¡Ma noyacha Yosëso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Na'con catahuaninpoa' ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' itahua'. Inaso' hua'anëntomiatarinpoa'. Co onporonta' ta'huantarinhuë',” topachinara, ¹⁰ansiano'santa' Yosë yonquiapi. “Tëhuëinchachin hua'anëntërinpoa'. Co onporonta' chimianinhuë',” ta'tona', cato shonca catapini chachin isonahuatona', chinotapi: “Quëmasáchin nóyanquën,” itatona', Yosëri ayancotërinso', shiranën notënanquë acoantapi. Chinotatona', itapona':

¹¹“Quëmasáchin Sinioro imarainquën. Noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinëinquën. Nani tahuëri natëinëinquën. Ya'ipi nanitaparan. Ya'ipi

ma'sha ninan. Quëma nohuanton, ipora huanta' ya'huarin,” itopi.

Carniroa'hua quirica ma'patërinso'

5 Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë ya'huërinso' quënanato, quirica ni'nahuë, so'nanpinan. Inchinan imirin quëran Yosëri së'quërarin. Cato quëran chachin nani ninshitërin. To'niquë noyá achinpitërin. Canchisëro' achinpitërin. ²A'na anquëninta' ni'nahuë. Chiniquën nanantaton, chiniquën nonin.

—¿Inta' noya noya ni'ton, nanan ya'huëtërin to'niro'sa' i'shotahuaton iso quirica oporinacaso'? ténin.

³Ya'ipiro'paquë yonisápirinahuë', co insonta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinacaso'. Inápaquë ya'huëpisopitanta' co nanitopihuë'. Acoporonta' yonípirinahuë', co inso tëranta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinatón nicaso'. ⁴Co insonta' nanitohuachinhuë', chiniquën sëta-to, na'nërahuë. Na'nëapirahuë', ⁵a'na ansiano sha'huitërinco.

—Ama na'nëquësohuë'. Ni'quë'. Tapi shiin nani ya'ipi minsërin. Cota huëntonëinquë nasitaton, chini chiniquën nanantërin. Inari nanitërin to'ni i'shotahuaton quirica oporinacaso', itërinco.

⁶Itohuachincora, Quisoso quënanahuë. Huanacachin Yosë huënsërinso ya'cariya huaniarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Quisoso chachin niponahuë', carniroa'hua nani tēpapiso pochin ya'norin. Canchisë pomohuan nisahuaton, canchisë ya'pirin ya'huëtërin. Chiniquën nanantaton, canchisë ispiritoro'sa' a'parin ya'ipiro'paquë nicaipoaso marë'. ⁷Ina quëran ya'cariconahuaton, Yosë inchinan quëran quirica ma'parin. ⁸Nani ma'pahuachina, ma'sharo'sa pochin nininsopita isonahuatona', Carniroa'hua chinotapi. Ansiano'santa' isonahuatona', ina chinotapi. A'naya a'naya arparo'sa' së'quëpi pi'niatona' chinotacaiso marë'. Sënaonta' a'naya a'naya quëpapi, oro quëran nininso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin nininso' ya'huërin tomontacaso marë'. Tomontërinso pochin imarëhuasopita Yosë nontërehua'. “Nontohuatëhua', noya nataninpoa',” ta'tona', Yosë chinotapi. ⁹Chinotatona', inahua yonquinëna quëran nasha cantanën cantarapi.

“Noya noyanquën, Sinioro, ni'ton, nanan ya'huëtërinquën quirica ni'camaso'. To'ni i'shotohuaton, nani ma'sha anitotarancoi. Iráca tēparinëinquën. Chiminatón, piyapi'sa' sopai quëran ocoiran Yosë imacaiso marë'. Napoaton quëmasáchin nanitëran ya'ipiya hua'anëntacaso'. Nisha nisha parti ya'huëpirinahuë', imarinëinquën, Sinioro. Nisha nisha nananquë non-pisopita imarinëinquën. Nisha nisha copirnorí hua'anëntërinso' niponaraihuë', natërinëinquën.

¹⁰Hua'anëntëranquë aya'conan. Corto hua'ano'sa pochin acoran Yosëfchin yonquicaiso marë'. A'na tahuëri no'paquë chachin ichihua'anëntaran huachi. Ma noyanquëncha quëmaso paya,” itopi, cantatona'.

¹¹ Ina quëran hua'huayátërahuë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë shiranën, ma'sharo'sa pochin nininsopita, ansiano'sa' inapita tancapitopi. Hua'huayátërahuë ya'huëpi, co pichinahuanhuë'. Inapitanta' chiniquën naporapi:

¹² “¡Ma noyacha Carniroa'huaso paya! Piyapi'sa' oshañëna' inquitacaso marë' chiminin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparín. Nani ma'sha ya'huëtërin, ya'ipi hua'anëntarin. Ya'ipi nitotërin. Napoaton ya'ipinpoa' natëahua'. 'Yosparinquën, Siniro,' itahua',” tosapi.

¹³ Ina quëran ya'ipi Yosëri nininsopita napopianachin chinotapi, natanahuë. Inápaquë ya'huëinsopita, isoro'paquë ya'huëinsopita, chiminpisopita, marëquë ya'huëinsopita, ya'ipiya Yosë chinotapi.

“Ma noyacha Tata Yosëso paya. Hua'anëntarinpoa' ni'ton, 'Yosparinquën' itahua'. Inasáchin natëahua'. Noya noya ni'ton, chinotahua'. Ya'ipiyananitaparín. Carniroa'huanta' inapochachin chinotahua'. Ipora quëra huarë' ina natëahua',” tosapi.

¹⁴ —Naporinchi paya. Tëhuëinchachin inasáchin natëahua', topi catapini ma'sharo'sa pochin nininsopitanta'. Ansiano'santa' isonahuatona', chinotapi.

To'ni i'shorinso'

6 Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Quirica so'nanpinan nininso' quënantarahuë, canchisë to'niquë achinpitërinso'. Naporó' Carniroa'huari ya'nán achinpitërinso' i'shotërin. I'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininso' chiniquën nonin, huira pochin natanahuë.

—¡Huëquë huachi! itërin.

² Itohuachina, cahuario ya'norin, ni'nahuë, huiríchin nininso'. Ina aipi quëmapi huënsëarin. Pë'chinan quëparin. Piyapi'sa' yaminsërin ni'ton, hua'an pochin yan-cotëtaton, pa'sarin minsëcaso marë'.

³ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin.

—¡Huëquë huachi! itërin. ⁴ Itohuachina, nisha cahuario ya'norin, quëhuashin nininso'. Ina aipi a'na quëmapinta' huënsëarin. Panca sahuëni së'quëarin. Chiniquën nanan ya'huëtërin quira nicacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë na'a piyapi'sa' niahuëatona', nitëparapi. Nisha nisha parti quira nisapi. Co huachi noya ya'huapihuë'.

⁵ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin.

—¡Huëquë huachi! itohuachina, yara cahuario ya'norin, ni'nahuë. Quëmapi ina aipi huënsërinso' paransa së'quërin cosharo' pë'tënacaso marë'. ⁶ Naporó' catapini ma'sharo'sa' huancánachin, noninso' natanahuë:

—Ya'ipi cosharo' na'con pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', a'na quiroichin trico pa'anapi. Inapochachin a'na cosharonta' pahuanarin. Sipataso' trico pochin niponahuë', co ina pochin

pa'topirinhuë', inanta' pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', cara quiroichin pa'anapi. Toma', huino, inapitanta' pahuanarin. Ni'cona chiniatama', tënin.

⁷ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. Nani catapini i'shotërin. Ina i'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin, ya'natomarinso'.

⁸ —¡Huëquë huachi! itohuachina, a'na cahuarionta' ya'noantarin, sha'píchin nininso'. Quëmapi ina aipi huënsërinso', Chimirin itopi. Ina nohuanton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Notohuaro' chiminatona', chimipiro'sa' ya'huëpique' pa'sapi. A'naquën niahuëatona', nitëparapi. A'naquën tanari tëpararin. Naporahuaton, chiniquën caniori masarin ni'ton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Tanan ni'niro'sarinta' tëparapi. Inapostatona', patoma pochin piyapi'sa' chiminapi. Cacharonquë un cuarto itopi.

⁹ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, artaro Yosë chinotacaso marë' acorinso' inápaquë ni'nahuë. Inaanaquë na'a imapisopita chiminpisopita quënanahuë. Nanpipona', nóya imapi. Co të'huatonaraihuë', Yosë nanamën a'chinpi. Ina marë' tëpapi. ¹⁰ Tëpahuachinara, hua'yanëna' inápaquë ya'huëcontarahuatona', Yosë nontápi.

—Quëma Siniro chini chiniquën nanantëran. Noyasáchin nicaton, no'tëquën nonan. ¿Onporo huarëta' oshahuano'sa' ana'ntaran? Tëparinacoiso marë' no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tosapi.

¹¹ Napotohuachinara, Yosëri itërin:

—Ninataco'. Oshaquëran ana'ntarahuë. Co tahuëri naniyatërarinhuë'. A'napita imarinacosopita ipora huanta' pënëntapi. A'naquën tëpaantahuachina', isëquë chachin huëantapi anta'. Naporó' huarë' tëparinënuëmasopita no'tëquën ana'ntarahuë, itërin. Itahuaton, huiríchin a'mocaiso' quëtërin. Noyápiachin cancantopi ni'ton, huiríchin a'motërin.

¹² Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotaantarin. Inarë' nani saotaro' i'shorin. Inapotohuachina, panca ocohua pa'sarin. Pi'i tashiaton yaráchin nizarin. Yoquinta' co huachi a'pianinhuë'. Nincoan huë'saponahuë', quëhuashin huënai pochin nizarin. ¹³ Naporahuaton, tayoraro'santa' anotapi. Iquira nara nitërinso' canora niponahuë', panca ihuan pa'pachina, notohuaro shitatërinso' pochin nisapi. ¹⁴ Pi'iro'tënta' capa nizarin. Quirica so'nanëso pochin co huachi ya'noarinhuë'. Naporahuaton, motopiro'sa', so'tono'sa', inapitanta' nacon nacontatona', itopa itopa nichihuincapi. ¹⁵ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ta'arapi.

Copirnoros'a', hua'ano'sa', sontaro hua'ano'sa', ma'huano'sa', chiniquëno'sa', inapita Yosë të'huatona', ta'arapi. Motopi'pa' ta'arahuatona', na'pi nani-no'saquë ya'conapi na'picaiso marë'. Patrono'sa' piyapinënpitarë chachin panca na'pianaro'saquë na'pirapi.

¹⁶ Ya'ipi piyapi'sa' të'huatona', motopi nontapirihuë':

—Panca na'piro'sa' notarintatona', ya'copiinacoi ama Yosë quënanaincoiso marëhuë'. Inápaquë hua'anëntarin. Carniroa'huanta' chiniquën no'huirincoi. ¹⁷ Nani

ana'intacaso' tahuëri nanirin. Ana'intohuachincoi, co insonta nanitarinhuë ina chinitacaso', tosapi.

Yosë marcanën acotopiso'

7 Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantarinco. Catapini anquëni ya'nopi, ni'nahuë. A'naso' pi'i pipirinsó' parti huaniarin. A'nanta' pi'i ya'coninsó' parti huaniarin. Huancanachionta' cato' ninotërapí. Inaquëpita Yosëri acorin isoro'pa' ana'intacaiso marë'. Oshaquëran Yosë nohuanton, ana'intapi. Pi'pisha pahuanarin ni'ton, anquëniro'sari ihuan ya'copirapi ama marëquë, isoro'paquë inaquëpita ma'sha onpocaiso marëhuë'. Ama nararo'sa tëranta' oyanacaiso marëhuë' ya'copirapi. ²Ina quëran a'nanaya a'na anquëninta' ya'noantarin. Pi'i pipirinsó' parti quëran huë'sahuaton, hua'na'huaya quësarín Tata Yosë marcanën acocaso marë'. Inaso' catapini anquëniro'sa' sha'huitërin:

³—Ama apiramiáchin ana'intocoso'huë'. Ninataco Yosë piyapinënpita catahuai. Co Yosë marcanën acochátëraraihuë'. Të'yainaquë acotëra'piapoi. Nani acotohuatoi, ya'ipiro'pa', marë, nararo'sa', inapita ana'intoco', itíirin.

⁴Ina quëran të'yainaquë Yosë marcanën acotëra'piapi a'napitari nohuitacaiso marë'. Notohuaro' acotë'yatëra'piapi. Pichirahuaton:

—Pasa catapini shonca catapini huaranca acotërai, ténin, natanahuë. Ya'ipi Israiro huëntono'saquë napotërin. ⁵Shonca cato' huëntono'sa' ya'huërin, israiro'sa' itopiso'. Nisha nisha nininsopita ya'huëpi: Cota, Nopino, Caro, Asiri, Nipitari, Manasisi, Simion, Nihui, Isacaro, Saporono, Cosi, Mincamin, inanapo huëntono'sa' ya'huërin ni'ton, shonca cato huaranca, shonca cato huaranca acotë'yatëra'piapi.

Huiríchin a'mopiso'

⁹Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' Yosë'pa' quënanahuë. Co pichicasohuë'. Nisha nisha piyapi'sa' Yosë hua'anëntacaso' shiranën notënanquë huaniapi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Nisha nisha parti quëran huëcatona', Carniroa'hua yamotatona', notërapí. Inapitaso' huiríchin a'mopí. Mërëmë pochin nininsó' së'quërahuatona', Yosë chinotapi.

¹⁰“Tata Yosëíchin nicha'ërinpoa'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Carniroa'hua anoyacantërinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapi chiníquën nonatona'.

¹¹Inaquë Yosë chachin hua'anëntacaso' shiranëncuë huënsëarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Ina tahuirinquë notohuaro' anquëniro'sa' huaniapi. Chinotopiso' natanahuatona', inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi:

¹²“Tëhuëncachin Sinioro, piyapi'sa' nicha'ëran. ¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Ya'ipiya chinochinëncuë. Ya'ipi nitotëran. Chini chiníquën nanantaton,

ya'ipiya nanitaparan ni'ton, ya'ipi natëinëncuë. ‘Yosparinquën,’ ichinëncuë. Na'con natëmiatarainquë. Co onporonta' a'poarainquënhuë'. Amen,” itapi.

¹³Ina quëran a'na ansiano nataninco.

—¿Ma piyapi'sata' isopita, huiríchin a'mopiso'? ¿Intohua quëranta' huëntapi? ¿Nitotëran tí? itërinco.

¹⁴—Co caso' nitotërahuë'. Quëma nitotëranso'.

Sha'huitoco canta' nitochi, itohuatëra, sha'huitërinco:

—Isopitaso' chiníquën parisitaponaraihuë', co Yosë a'popihuë'. Carniroa'huari huë'nainën quëran anoyacantërin ni'ton, huiríchin a'mopí.

¹⁵Napaton Yosë ya'huërinquë huëntapi. Tahuërirë chachin tashirë chachin ina chinotapi. Yosëri ichiya'huëaton, ni'sarin. ¹⁶Co huachi tanaponahuë', co yamoroponahuë'. Co pi'iri picahuachin, parisitaponahuë'. Noya ya'huëintarapi. ¹⁷Ni'co'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'paiarin. Quëchitërahuaton, noya ii' a'notërin o'ocaiso marë'. Inapochachin Carniroa'huari imapisopita a'paiarin. Yosë'pa' noya noya nanpiapi. Yosëri chachin na'nëi' amitarin ni'ton, co huachi sëtaponahuë', itërinco.

Sënan oro quëran nininsó'

8 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' a'notantarinco, ni'nahuë. Ipora huanta' Carniroa'hua quirica së'quëarin. Nani saota to'niquë achinpitërinso' i'shotërin. A'naíchin pahuanarin i'shocaso'. Naporo' a'naíchin nininsó' i'shotarin. I'shotohuachina, ya'ipiya copica topi. Miria ora pochin co manta' nonpihuë'.

²Ina quëran canchisë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë notënanquë huaniapi. Inaquë huanihuachinara, a'naya a'naya tronpita quëtopi pihuicaíso marë'.

³Co'huara pihuiyatërasoihuë', a'na anquëninta' huëcaton, Yosë chinotopiquë artaroa'huaya notënanquë huanicónin. A'pëtinan oro quëran nininsó' së'quërin. Inaquë na'a yonarin pochin pimóchin nininsó' acorin panca tomontacaso marë'. Yosë ya'huërinquë chachin tomontarin. Tomontërinso pochin Yosë imapisopitanta' ina nontápi. “Ma noyanquëncha quëmaso paya. Nani tahuëri catahuacoi, Sinioro,” itohuachinara, noya natanin. ⁵Ina quëran anquëni Yosë artaronëncuë ya'caritahuaton, na'a pënaya' manin. A'pëtinanquë acorahuaton, isoro'paquë të'yatërin. Të'yatohuachina, a'naroáchin huira pochin natanahuë. Chiníquën tënëntërin. O'corinta' huënsha huënsha'tarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. (Nani huachi Yosëri ana'in-tarin, ténahuë.)

Tronpita pihuiopiso'

⁶Naporo' canchisë anquëniro'sa' tronpita yapihuirapi. Co napopianachin pihuiapihuë'. A'naya a'naya pihuirapi.

⁷Ya'nán pihuirinsó' irinpachina, Yosë nohuanton, ocai', pën, inapita inápa quëran anotarín. Huë'nairë chachin anotarín. Pancana huiquitarin. Patoma pochin huiquitarin. [Cacharonquë un tercero, topiso'.]

Nararo'sa', panpatëro' inapitanta napochachin huiquitarin.

⁸Ina quëran a'na anquëninta' tronpita pihuiantarin. Pihuiantahuachina, panca motopi pochin nininso' ni'nahuë. Pën pochin orotërimarin. Yosë nohuanton, marëquë anoitërin. Inaquë anotohuachina, patoma pochin marë huënai taranin. ⁹Patoma pochin ma'sharo'sa' inaquë ya'huërinso' chiminpi huachi. Panca nancharo'santa' patoma pochin ta'huantopi.

¹⁰Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, panca tayora anotarín, panca orotërinso'. Anotohuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin iiro'sa' tapiarin. ¹¹Ina tayoraso' Main itopi. Tëquëin, i'shaa'huaro'sa', inapita patoma pochin main nisarín. Máin ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' ina o'otona', chiminapi.

¹²Nani cara anquëni pihuirin. A'nanta' pihuiantahuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin pi'i tapiarin. Yoqui, tayoraro'sa', inapitanta' patoma pochin tapiapi. Napoaton tahuëri nipachina, co huachi pi'i noya a'pianinhuë'. Tashinta' yoqui, tayoraro'sa', inapita co huachi noya a'pianpihuë'.

¹³Ina quëran panca onian quënanahuë. Inápaquë a'ninquëchin yanponarin. Piyapi pochin noninso' natanahuë.

—¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosë a'popi ni'ton, piyapi'sa' chiniquën parisitapona'. A'napita anquëniro'sa' pihuiantahuachina, isoro'paquë ya'huëpisopita aquë aquëtë' parisitapona', ténin.

9 Ina piquëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, tayora anotërinso' pochin a'nanta' o'marin. Yosë nohuanton, chiniquën nanan ya'huëtërin sopairo'sa' oncorapirinso' parti i'soatacaso marë'. Nanin acoporo' pa'ninso' i'soatarin. ²I'soatohuachina, acopo quëran conai' pipiari. Yaráchin tomontarin. Panca pën quëran tomotërinso' pochin pipiton, pi'i ya'copiari. Ya'ipi parti tashiarin. ³Naporahuaton, conai quëran notohuaro' sopairo'sa' pipiapi. Panca sëquëre pochin ya'norahuatona', pipiapi. Pa'pi të'hua-toro'. Sëquëre pochin niponaraihuë', yonpinca pochin huitapi. ⁴"Ama panpatëro', nara mono', nitërinso' inapita pë'yacosohuë'. Piyapi'sa' co Yosë marcanën të'yainquë ya'huëtöhuachinarahuë', inapita aparisitaco'," itërin. ⁵Co tëpaponaraihuë', a'natërápo yoqui pochin aparisitapi. Yonpincari huininsö pochin niponahuë', co sanoaponhuë'. Pa'pi iquin natanaponaraihuë', co chiminaponahuë'. ⁶Na'con parisitatoná: "Chimiin nipachin," tosapirinahuë', co chiminaponahuë'. Chiminacaiso' nohuantopirinahuë', co nanitapihuë'.

⁷Panca sëquëre pochin ya'notona', chiniquën pa'sapi. Cahuarioro'sa' quira nicacaiso marë' tapapiso pochin pa'sapi. Yancotë pochin oro quëran nininso' yancopi. Naporahuaton, piyapi pochin ni'topi. ⁸Aihuan ni'ton, sanapi pochin aintapi. Pa'pini' pochin natëtopi. ⁹Sha'huëtëonta' tachiton. Hua'na pochin ni'ton, co ohuanchináchinhuë'. Pa'pachinara, anpiantëna quëran chiniquën ténëntërapí. Quira toronano'sa' cahuari-

oro'sari ohuararinso pochin ténëntapi. ¹⁰Naporahuaton, yonpinca pochin hui'notopi. Iquin huitatona', a'natërápo yoqui pochin aparisitapi. ¹¹Hua'anën ya'huëtërin anta'. Inari camairinso', sopairo'sa' oncorapirinso' parti quëran huë'nin. Cotio nananquë Apatono itopiso'. Crico nananquë Aporiono itopi. Tiquitona'pi tapon naporin.

¹²Na'con parisitacaiso' ninoton, nani a'notërinco. Ina ni'pirahuë', na'con na'con parisitacaso' ya'huapon. Catoro' aparisitacaso' pahuanarin nica'huaso'.

¹³Yosë nohuanton, nani a'natërápo anquëniro'sa' tronpita pihuipi co noyahuë' nipisopita ana'intacaiso marë'. Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, inápaquë nontërinso' natanahuë. Artaroa'huaya pomonënpita huáncana quëran nontaton, pihuitona'pi itapon: ¹⁴"Catapini anquëniro'sa' i'quiritëquë pa'ina' piyapi'sa' aparisitacaiso marë'. Panca i' yonsanquë nani ninarapiso', Iyopiratisii' itopiquë," itërin.

¹⁵Itohuachina, anquëniro'sa' a'parin piyapi'sa' ana'intacaiso marë'. Iráca inaquë acopirinhuë'. Nani ora nanirin ni'ton, a'parin huachi patoma pochin piyapi'sa' tëpacaiso marë'. ¹⁶Ina quëran hua'huayátërahüë' sontaro'sa' huësapi, ni'nahuë. Cahuarioro'sa' aipi huën-sëriapi. "Cato pasa michon huësapi," ténin, natanahuë.

¹⁷Hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanahuë. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' quënantarahüë. Hua'na cöton sontaro'sa' a'mopiso pochin a'mopi. Pënsha pochin huënaráchin nipi. A'naquën caninchin. A'nanta' sha'píchin. Cahuarioro'santa' nisha ya'nopi. Pa'pini' pochin mototopi. Nanamën quëran pën, conai', sha'pi mo'shi', inapita pipiapi. ¹⁸Cahuarioro'sa' nanamëna quëran inapita pipirahuatona', patoma pochin piyapi'sa' tëparapi. Notohuaro' chiminapi. ¹⁹Nanamëna quëran tëparapi. Huinamëna quëraonta' ya'huan pochin quëtëtatona', tëparapi.

²⁰Na'a piyapi'sa' chiminpirinahuë', co naporo tëranta' a'napitaso' yonquiapihuë'. Ni'saponaraihuë', inachachin co noyahuë' cancantapi. Aquëtë chachin sopairo'sa' chinotapi. Nisha nisha mamanshi moshapi. Oro quëran, prata quëran, hua'na quëran, na'pi quëran, nara quëran, ina quëranpita nipiso'. Co inapitaso' quënantopihuë', co natantopihuë', co iratopihuë'. Co nanpipirinahuë', mosharapi. ²¹Pa'pi co noyahuë' cancantatona', tëpatapi, pënotapi, monshihuanapi, ma'sha ihuatapi. Yosëri ana'intërinso' ni'sáponaraihuë', co naporo tëranta' nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'.

Quirica'huaya oporininsö'

10 Ina quëran hua'narëso pochin a'na anquëninta' niantarahüë, chiniquën nanantërinso'. Chitoro' huancana inápa quëran o'mararin. Motën yahua'tani tahuëtërin. Ya'pirin pi'i pochin a'pinin. Tonainta' pën pochin ya'noarin. ²Quirica'huaya së'quërin. So'nanpinan nipirinhuë', nani oporininsö' së'quërin. O'marahuaton, inchinan nantën quëran marëquë i'naitarin. Ahuënan nantën quëran isoro'paquë i'narin.

Panca masho ni'ton, naporin. ³ Chiníquën nanantaton, chiníquën nonsarin. Pa'pini' përarinso pochin natanahuë. Përapachina, inápa quëran canchisë huira pochin nininsopitari a'panipi. ⁴ Nonpachinara, natana-to quiricaquë yaninshitopirahuë', inápa quëran a'na sha'huitërinco: "Ama naporinso' ninshitéquësohuë'. Co a'napita sha'huitacaso' ya'huërinhuë', itërinco.

⁵ Naporo' panca anquëni marëquë, no'paquë in-aquëpita i'narinso' inchinan tanpaquën anquiontarin. ⁶ "Yosë ni'sárinco ni'ton, co nonpinahuë'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huaton, co onporonta' ayaponhuë'. Isoro'pa', marë, pi'iro'të', ya'ipi ya'huërinso' inari ninin. Tëhuëinchachin co huachi hua'qui quëranhuë' ana'intomiatarin. ⁷ A'naichin anquëni pahuanarin tron-pita pihucaso'. Ina pihuiantahuachina, oshahuano'sa' ana'intahuaton, ya'ipiya Yosëri hua'anëntarin. Piyapi'sa' inahuara co nitotopihuë'. Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, pënëntona'piro'sa' ninopirinahuë', ipora huarë' nanirin. Inimiconënpita ana'intahuaton, hua'anëntarin," ténin panca anquëni.

⁸ Ipora huanta' a'na nantën quëran marëquë i'naitarin. A'na quëraonta' no'paquë i'narin. Ina quëran inápa quëran nontërinco' itantarinco:

—Paaton, quirica'huaya së'quërinso' ma'paquë', ⁹ ito-huachincora, pa'sahuato,

—Quirica'huaya quëtoco, itërahuë.

—Noyahua'. Macaton, ca'quë'. Ninoi pochin cashin ca'saran. Napoaponahuë', nani ni'ipatan, main nisarin, itërinco.

¹⁰ Quirica'huaya masahuato, ca'nahuë. Ninoi pochin cashin ca'pirahuë'. Nani ni'ipatéra, main natanahuë.

¹¹ Ina quëran sha'huitërinaco:

—Na'a piyapi'sa' pënëantaquë'. A'na tahuëri ma'sona onpocaiso' Yosë anitotarinquën. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita, copirnoros'a', inapita ma'sona onpocaiso' Yosë ninoton, anitotarinquën ninshitamaso marë', itërinaco.

Catoya'pi Yosëri a'parinso'

11 Ina quëran mitro pochin nininso' quëtërinaco a'nica'huaso marë'.

—Yosë chinotopiso pëi' a'niconquë'. Artaronta' a'niquë'. Nani a'nihuatan, piyapi'santa' Yosë chinotopisopita onposona ya'huëpiso' nitotacaso marë' pichiquë'. ² I'iratëso nipirinhuë', ama a'niquësohuë'. Inaquë nisha piyapi'sa' ya'conapi. Co Yosë imaponaraihuë', inaquë ya'conahuatona', tapirapi. Yosë ninanonëonta' tapirapi. Cara pi'ipi miria pochin napotapi. ³ Naporo tahuëri'sa' cato' quëmapi a'pararahuë pënëntacaiso marë'. Yaa'pahuato, chiníquën nanan quëtarahuë no'tëquën sha'huicaiso marë'. Piyapi'sa' na'con oshahuanpi ni'ton, cato' quëmapi sëtapi. Sëtatona' sa'catën nininso' a'mosapi piyapi'sa' oshanëna' ayonquicaiso marë'. Cara pi'ipi miria pënëntapi, itërinco Yosë.

⁴ Catoya'piso' nóya pënëntapona', Yosëri chachin a'parinso'. Panca nanparino'sa' orotërinso pochin nica-tona', Yosë nanamën anitotapona'. Oripo nara pochin

nipi anta', Yosë notënanquë ya'huërinso'. ⁵ Yosë nohuanton, sacai' nininsopita nanitapapi. A'napitari yatëpahuachina', nanamëna quëran pën pipiarin. Pipihuachina, yatëpapisopita huëyarapi. Huëyarahuatona', chiminapi. Ina pochin Yosëri catahuarin ni'ton, minsëapi. ⁶ Iráca pënëntona'piro'sa' nani ma'sha nipi piyapi'sa' ayonquicaiso marë'. Inapochachin catoya'pi Yosëri a'parinso', nani ma'sha nanitapaapi. Yosë non-tahuachina', co o'nanaponhuë'. Inapotatona', pënëntapona'. Tëquëionta' nontahuachina', huënai' taranapon. Ina quëran Yosë nohuanton, nisha nisha canioro'sa' acorapi Yosë yonquicaiso marë'. ⁷ Nani ya'ipi noyá pënëntohuachina', co huachi aquëtë' pënëntacaso' ya'huaponhuë'. Naporo' ma'sha pa'pi të'huatoro nininso' ya'noarin. Acoporo' quëran huë'sarin. Huë'sahuaton, cato ya'pi ahuëquiarin. Ina quëran minsërahuatón, tepararin. ⁸ Quirosarinquë chachin tepararin. Inaquë iráca Quisosonta' tępapi. Inaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Sotomaquë, Iquipitoquë inaquëpita ya'huëpisopita pochin cancantatona', oshahuanacaisoáchin yonquipi. Catoya'pi tępahuachina', cachiquë të'yatapi. Co pa'pitapihuë'. ⁹ Cara tahuëri miria pochin nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita inapitari ni'sapi. Nicaponaraihuë', co nohuantapihuë' pa'pitacaiso'. ¹⁰ Tępapi ni'ton, capa cancantatona', pita nisapi. Ma'shanënta' topinan a'naya a'naya niquëtapi. "Hua'qui' pënënatonpoa', apininpoa' nipirinhuë', iporaso' nani chiminpi," ta'tona', capa cancantapi. ¹¹ Cara tahuëri miria napoápirinahuë', a'nanaya Yosë nohuanton, nanpiantarahuatona', huanintarapi. Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'pi të'huatapi. ¹² Naporo' inápa quëran nontërinso' natanapi.

—¡Isëquë huëntaco huachi! itarin. Napotohuachina, inimiconënpitari nicasoi', catoya'piso' inápaquë paantapi. Chitororë chachin paantapi. ¹³ Naporo chachin panca ocohua pa'sarin. Pa'pachina, notohuaro' pëiro'sa' ohuatarin. Canchisë huaranca piyapi'sa' chiminapi huachi. A'napitaso' pa'pi të'huatapi. "Yosë nohuanton, naporin. ¡Ma'pitacha nanitaparín paya!" tosapi.

¹⁴ Nani catoro' parisitapiso' ni'nahuë. Shiarahuaton, a'nanta' a'notantarinco. Hua'narëso pochin ni'nahuëso' sha'huichinquëma'.

Ya'natontarinso' pihuirinso'

¹⁵ Ina quëran ya'natontarinso' anquëninta', pihuiantarin. Pihuihuachina, inápaquë chiníquën nonsapi, natanahuë.

"Íráca quëra huarë' na'a copirnoros'a' ya'huëpirinahuë', iporasos' Yosëri ya'ipiya hua'anëntarin. Quisocristorë chachin hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipiapihuë'," tosapi.

¹⁶ Cato shonca catapini ansiano'santa' Yosë'pa' ya'huëpiso' isonahuatona', Yosë chinotapi:

"Yosparinquën, Sinioro. Quëmasáchin ya'ipi nanitaparan. Iráca quëran huarë' ya'huaton, ipora huanta'

nanpiaran. Chini chiniquèn nanantaton, ya'ipi hua'anéntaran.

¹⁸ Nisha nisha piyapi'sa' no'huirinenquénsopita ana'intaran. Ya'ipi chiminpisopitanta' no'tèquèn ana'intaran. Imarinènuquénsopitaso nipirihuè', acanaaran. Inso tēranta' natèhuachinquèn, inápaquè quèpaaran. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita imapachinènuquèn, acanaaran. A'napitaso nipirihuè' piyapi'sa' aparisitaton tēpapi ni'ton, chiniquèn ana'intaran," itapi.

¹⁹ Ina quèran hua'narèso pochin nicasoco, Yosè pèinèn inápaquè ya'huèrinso' ni'soatèrin ni'nahuè. Iráca chinotopiso pèi acohuana Yosè caposonèn ya'huèrin. Ina pochin nininso' inápaquè ni'nahuè. Nicasoco, o'coritèrin, tènèntèrin, huiratèrin, ocohua pa'nin, ocai' anotèrin, naporin. Yosè chiniquèn nanantèrin ni'ton, naporin.

Panca ya'huan pochin ya'norinso'

12 Ina quèran Yosè nohuanton, hua'narèso pochin niantarahuè ayonquinoaso marè'. A'na sanapi inápaquè quènanahuè. A'morinso' huènaráchin huènaráchin. Pi'i pochin a'pinin. Nantèanaquè yoqui ya'huèrin. Shonca cato' tayloraro'sari yancotè pochin motèn tahuitèrin. ² Inaso' cayoron. Nani yahuaiarin ni'ton, chiniquèn iquitaton, parisitárin. ³ Ina quèran a'na ma'sha inápaquè ya'norin, niantarahuè. Panca ya'huan pochin niponahuè', ina quèran panca panca ninin. Quèhuashin nisahuaton, canchisè motèn ya'huètèrin, shonca pomohuanin. A'naya a'naya motènquè hua'an pochin yancotè yancorin.

⁴ Huinamèn quèran inápaquè huihuicontahuachina, tayloraro'sa' a'tèntontarahuaton, isoro'paquè tē'yatimarín. Patoma pochin tē'yatimarín. Ina quèran hua'narèso pochin quènantarahuè. Panca ya'huan pochin nininso' pa'nin. Sanapi notènanquè huaniarin. "Huaihuachin, hua'huin matahuato, ca'sarahuè," ta'ton, ninararin. ⁵ Ninaso', huairin. Quèmapia'huaya huairin. Inaso' chini chiniquèn nanantaton, a'na tahuèri ya'ipi piyapi'sa' hua'anéntapon. No'tèquèn ana'intapon ni'ton, ya'huani yatèparin. Ina marè' ninarápirinhuè'. Nani nasitohuachina, Yosèri nicha'èrin. Ya'huèrinquè chachin quèpantarin ichihua'anéntacaso marè'. ⁶ A'shinso' nipirihuè', co piyapi ya'huèrinquèhuè' ta'arin. Inaquè Yosèri nani tapatèrin ya'huècaso marè'. Cara pi'ipi miria pochin inaquè ya'huarin ni'ton, cosharo' quètapi.

⁷ Ina quèran hua'narèso pochin niantarahuè. Inápaquè quira nisapi. Anquèni hua'an Miquiri itopiso' anquèninènpita camairin panca ya'huan pochin nininso' minsécaiso marè'. Inanta' anquèniro'sa' camairinsopitarè chachin ahuètopyirihuè', ⁸ co nanitopyihuè' minsécaiso'. Miquiri anquèninènpitari minsèrahuatona', isoro'paquè a'paimapi. ⁹ Inapotatona', panca ya'huan pochin nininso' inápa quèran tē'yatopi. Inaso' sopai chachin, Satanàsè itopiso'. Ya'ipi piyapi'sa' yanonpin-tèrin. Ina minsèrahuatona', anquèninènpitarè chachin isoro'paquè tē'yatopi.

¹⁰ Ina quèran inápaquè chiniquèn noninso' natanahuè.

"Tèhuèchachin sopai yaminsèpirinpoahuè', Yosè nicha'èrinpoa'. Quisocristorè chachin hua'anéntarinpoa'. Sopairi Yosè nontaton, na'con sha'huirapirinpoa'. 'Oshahuanpi,' itèra'piarinpoa'. Tahuèrirè chachin tashirè chachin sha'huirapiápirinpoahuè', nani Yosèri minsèrin.

¹¹ Carniroa'hua chiminatón, huèninèn quèran anoyacancantèrinpoa' ni'ton, sopai minsèrèhua'. Nanamèn sha'huitatèhua', minsèrèhua'. Yatèpapirinènpohuènta', co a'porèhuahuè', tosapi.

¹² Napoaton inápaquè ya'huèpisopita noya cancanchina'. Ya'ipiro'paquè, marèquè, inaquèpita ya'huèpisopitaso nipirihuè', parisitapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Sopai pa'sárin minsécaso marè'. 'Co hua'quiya quèranhuè' Yosè ana'intarinco,' ta'ton, chiniquèn no'huitèrin. No'huitaton, piyapi'sa' yaminsèrin."

¹³ Ina quèran Yosè nohuanton, hua'narèso pochin niantarahuè. Ya'huan pochin nininso' nani isoro'paquè tē'yatopi. Tē'yatohuachina, sanapi huairinso' aparisitapirinhuè', ¹⁴ Yosèri catahuarin cha'ècaso marè'. Panca onian pochin anpiantèhuanaton, ta'arin. Co piyapi ya'huèrinquèhuè' pa'sahuaton, cara pi'ipi miria pochin inaquè na'piarin. Yosè nohuanton, ma'sha ya'huèrin capacaso'. ¹⁵ Chiniquèn no'huiton, ya'huani yamapirinhuè'. Nanamèn quèran panca ii' pipirin. Tèquèin pochin pipirin sanapi quèpacaso marè'. ¹⁶ Ii' tē'yatopyirihuè', no'pa' huèntarohuachina, ya'ipiya yanquirin. Co chimiitèrinhuè'. ¹⁷ Napoaton sopairi chiniquèn no'huirin. No'huiton, pa'nin a'napita hua'huinpita ahuèapon. Yosè natèpisopita tēpacaso marè' pa'nin. Quisoso imasapi ni'ton, aparitarin. ¹⁸ Ina yonquiaton, marè yonsanquè huaniarin.

Ma'sha marè quèran pipirinso'

13 Ina quèran hua'narèso pochin niantarahuè. A'na ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininso' marè quèran pipiari. Canchisè motohuan nisahuaton, shonca pomonèn ya'huètèrin. A'naya a'naya pomonènquè yancotè' ya'huètèrin. Hua'an pochin chiniquèn nanantèrin ni'ton, naporin. Motènaquè nininènpita nani ninshitèrin, Yosè pinorinso'. "Yosè quèran chini chiniquèn nanantèrahuè," ta'ton, ninshitèrin. ² Yarani pochin niponahuè', tocani pochin nantètèrin. Nanamènso' pa'pini pochin nanantèrin. Panca ya'huani chachin chiniquèn nanan quètapon ni'ton, chiniquèn nanantaton, copirno ya'conapon. ³ A'na motèn ahuètohuachina', chiminatè pochin niponahuè, noyatantarin. Noyatohuachin, ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapi. Pa'yatatona', imasapi. ⁴ Panca ya'huan chinotatona', acorinsonta' chinotapi. Notohuaro' piyapi'sa' ina yonquiatona', natèapi: "Ma noyacha inaso paya. Chini chiniquèn nanantarin. ¿Incarita' nanitèrin ina minsécaso?" tosapi.

⁵ Sopai nohuanton, ma'sha marè quèran pipirinso' na'con Yosè pinosarin. "Yosè quèran chini chiniquèn nanantèrahuè. Co ina chinotacaso' ya'huèrinhuè',"

tosarin. Sopairi catahuarin ni'ton, copirno ya'conarin. Chini chiniquèn nanantarin ni'ton, ya'ipi copirno'ro'sa' camaiarin. Cara pi'ipi miria ya'ipiya hua'anèntarin. ⁶ Na'con Yosè pinosarin. "Caso' Yosèco," toconapon. Yosè ya'huèrinsonta' nocanarin. Inaquè ya'huèrinsopita' tanta' pinosarin. ⁷ Yosè imapisopita co què'yarinhue'. Sopai nohuanton, aparisitarin. Quira nisahuaton, canatarin. Notohuaro' piyapi'sa' nisha nisha parti ya'huèpisopita hua'anèntarin. Nisha nisha nananquè nonpisopita hua'anèntarin. ⁸ Hua'huayatèrahuè' piyapi'sari natèapi. Carniroa'hua imapisopitaichin co ina chinotapihuè'. Inaso' a'na quirica ya'huètèrin. Nanpirin quirica itopiso'. Inaquè nininènpita nani ninshitèrin. Isoro'pa' ninin quèran huarè' imapisopita ninoton, inaquè ninshitèrin. "Canpoa marè' Carniroa'hua chiminin," ta'tona', ina imasapi. A'napitaso nipi'inhue' co nanpirin quiricaquè nininènpita ya'huèrinhue' ni'ton, ma'sha marè quèran pipirinsota' chinotapi. ⁹ Huèratèhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. ¹⁰ "Mapachinènguèma', parisitacaso' ya'huèrin. Sahuèniquè yatèpahuachinènguèma', ahuantacaso' ya'huèrin. Ina yonquiatoma', chiniquèn cancantoco'. 'Yosè catahuarinpoa', ta'toma', imamiatoco'."

Ma'sha no'pa quèran pipirinsota'

¹¹ Ina quèran hua'narèso pochin niantarahuè. A'na ma'shanta' no'pa quèran pipiarinsota' ni'nahuè. Carniroa'hua pochin cato' pomona'huaya ya'huètèrin. Noya ya'noaponahuè', panca ya'huan pochin chiniquèn nonsarin. ¹² Inanta' chiniquèn nanantapon. Chiniquèn nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' camaiarin ma'sha marè quèran pipirinsota' chinotacaiso marè'. Inaso' motèn ahuètohuachinara, chiminatè pochin niponahuè', noyatantarinso' ni'ton, piyapi'sari chinotapi. ¹³ Ma'sha no'pa quèran pipirinsonta' nani ma'sha nanitaparin piyapi'sa' nonpintacaso marè'. Ina nohuanton, pèn inápa quèran anotarín. Piyapi'sa' ni'tèrantapaquè napoarin. ¹⁴ Nisha nisha acoarin, sacai' nininso'. Ma'sha pa'pi tè'huatoro' nininso' ni'tonènquè naporin. Piyapi'sari ni'pachina': "Tèhuènchachin inaso' Yosè," tosapi. Notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Ina quèran itapon: "Panca mamanshi niahua'. Sahuèniquè ahuèatona' shitèpapirinhue', noyataantarinso' nonanatèhua' chinotahua'," itohuachina', nisapi. ¹⁵ Ina quèran aquètè chachin piyapi'sa' nonpintarin. Ina nohuanton, mamanshi nanpirinsota' pochin ya'noarin. Noninso pochin natanapi. "Insosona co moshahuachincohuè' tèpaco'," tosarin. ¹⁶ Ina quèran camaiantarin. "Marca niacotacaso' ya'huèrin. Tè'ya' maquèhuè nipon, inchinan imiramaquèhuè nipon niacotoco'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', patrono'sa' piyapinènpitarè chachin, ya'ipiya niacotacaso' ya'huèrin. Co a'naya tèranta' pahuantacaso' ya'huèrinhue'," tosarin. ¹⁷ Co marca niacotihuachinahuè', co huachi nanitapihuè' ma'sha pa'anatona' canacaiso'. Co pa'anacaiso tèranta' nanitapihuè'. Ma'sha marè quèran pipirinsota' marcanèn nia-

cotèra'pia'pona'. A'naquèn nininèn chachin niacotapi. A'naquènso nipi'inhue' nomironèn niacotapi. ¹⁸ No'tèquèn yonquiamaquè huarè' nomironèn nitotarama'. "Piyapi niponahuè', inasáchin natèrèhua'," ta'tona', saota pasa saota shonca saota niacotapi.

Pasa catapini shonca catapini huaranca cantapiso'

14 Ina quèran hua'narèso pochin niantahuato, Carniroa'hua quènantarahuè. Sion motopiquè huaniarin. Inarè' pasa catapini shonca catapini huaranca piyapi'sa' ya'huapi, ni'nahuè. Imapi ni'ton, ina nininèn niacotè'yatopi. Tata Yosè nininèonta' niacotopi. ² Ina quèran inápaquè chiniquèn tènèntèrinso' natanahuè. Panca so'pora pochin tènèntarin. Chiniquèn huira pochin natanpirahuè', arparo'sa' pi'nitona', naporapi. ³ Nasha cantanèn inápaquè cantarapi. Yosè notènanquè cantarapi. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitanta' natanapi. Pasa catapini shonca catapini huaranca imapisopita cantapiso'. Isoro'paquè ya'huapona', Quisosori nicha'èrin. Oshanèna marè' chiminatón, anoyacancantèrin ni'ton, inapitaráchin nanitopi ina cantacaiso'. ⁴ Noyápiachin cancantapi. Co pi'pisha tèranta' monshihua'ni' pochin cancantopihuè'. Yosèichin yonquiapi. Insèquèsona Carniroa'hua pa'pachin, imasapi. Isoro'paquè ya'huèpirinhue', nani Yosèri nicha'èrin. Ya'nan cayarinsota' macatè' Yosè quètèrèso pochin nicanatona', inasáchin chinotapi. Nani tahuèri Carniroa'huanatona' chinotapi. ⁵ Co pi'pisha tèranta' nonpipinhue'. Noyápiachin cancantapi.

Cara anquèniro'sa' pa'sapiso'

⁶ Ina quèran a'na anquèninta' quènanahuè. Inápaquè yanponarin noya nanan sha'huicaso marè'. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquè nonpisopita, ya'ipiya sha'huitarin. ⁷ —Yosè tè'huatatoma', natèco'. Ana'intacaso' tahuèri nani naniriarin ni'ton, inasáchin imaco'. Ya'ipi isoro'pa', inápaquè ya'huèrinso', marè, iiro'sa', ya'ipiya ninin ni'ton, chinotoco', itarin anquèniro' chiniquèn nontaton. ⁸ Ina quèran a'na anquèninta' paaton, sha'huitarin: —Iráca na'a oshahuano'sa' Papironiaquè ya'huèpi. Panca ninano' nipi'inhue', Yosè nohuanton, ta'huanotopi. Inapita pochin cancantopisopita ya'huantapirinhue', Yosèri ana'intarin. Pa'pi co noyahuè' yonquiatona', na'a piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, ta'huanotopi. Noyá ta'huanotopi, tènin. ⁹ Ina piquèran a'na anquèninta' paaton, chiniquèn nonsarin. —Ama ma'sha pa'pi tè'huatoro' nininso' natècosohue'. Ama mamanshinèn moshacosohue'. Tè'yamaquè marcanèn yaacotarinquèma' hua'anèntinquèmaso marè'. Ama natècosohue'. Ina chinotohuatama', Yosè ana'intarinquèma'. ¹⁰ Chiniquèn no'huitènguèma', main huino o'shitèrèso pochin ana'intarinquèma'. Parisitopiquè a'pahuachinquèma', pènquè parisitarama'. Carniroa'hua, anquèniro'sa' inapita ni'tèranta-

paquë no'tëquën ana'intarinquëma'. ¹¹ Co onporonta' pën tacopiaponhuë'. Inaquë conainta' tomontápon. Parisitápona. Co sanoarinhuë'. Insopitasona ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëtona', mamanshinën moshahuachina', tahuërirë chachin, tashirë chachin chiníquën parisitápona'. Co marcanën niacotacaso' ya'huërinhuë', ténin. ¹² Ina yonquiatoma', chiníquën cancantoco'. Yosë nanamën natëtoma', Quisocristo imamiatoco'. Aparisitopirinënuquëmahuë', ama a'pocosohuë'.

¹³ Ina quëran inápa quëran noninso' natanahuë':

—Apira sha'huichinquën ninshitéquë': Insosona Sinioro imarinso marë' chiminpachina, noya cancanchina', ténin. Ina quëran Espirito Santo tapon:

—Tëhuëchachin Yosë'pa' pa'pachina', chinotapi. Yosë marë' sacatopi ni'ton, inápaquë canapi huachi, ténin.

Piyapi'sa' mapiso'

¹⁴ Ina quëran hua'narëso pochin niantahuato, chitoro' quënanahuë, huiríchin nininso'. Inaquë a'naso' huënsëarin, piyapi pochin ya'norinso'. Chiníquën nanantaton, oro quëran nininso' yancorin. Imirin quëran nisha sahuëni së'quërin nitërinso' macacaso marë'. ¹⁵ Naporo' anquëni Yosë pëinën quëran huë'nin. Huëcaton, sha'huitiarin:

—Nani ora nanirin, maquë huachi. Trico noya cayahuachina, a'naroáchin sahuëniquë manë'. Inapochachin iporaso' ora nanirin piyapi'sa' macacaso marë', itërin. ¹⁶ Itohuachina, manin. Cayarinso' manëso pochachin manin huachi.

¹⁷ Ina quëran a'na anquëni ya'huëre Yosë ya'huërin quëran pipiantarin. Inanta' nisha sahuëni ya'huëtërin, inëshin nininso'. ¹⁸ A'na anquëninta' Yosë chinotopi quëran huë'nin. Inari pën ni'sarin ora nanihuachin, ana'intacaso marë'. Huëcaton, sha'huitërin:

—Nani ora nanirin isoro'pa' ana'intacaso marë'. Opa cayahuachina, manëso pochachin a'naroáchin maquë', itërin anquëniri.

¹⁹ Itohuachina, a'naroáchin co imapisopitahuë' manin ana'intacaso marë'. Yosëri chiníquën no'huiton, no'tëquën ana'intarin. ²⁰ Ni'co'. Oparo'sa' mapachinara, ninano aipiran quëparapi. Inaquë panca nanpique to'poipi. Opai' pipihuachina, quëhuain ninin. Huënai pochin ya'norin. Inapochachin ana'intohuachina, panca huënai' pa'sarin, ni'nahuë. Cara pasa quiromitro pochin pancatërinso'. Cahuario motën ya'cari huarë' anpotarin huachi.

Canchisë anquëniro'sa' ana'intacaso marë' acorinso'

15 Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. A'na tahuëri oshahuano'sa' chiníquën ana'intarin. Ina anitotincoso marë' nani ma'sha a'notërinco. Pa'pi huëhuëpiro' ni'nahuë. Canchisë anquëni ya'huarin. A'naya a'naya Yosëri yaa'parin piyapi'sa' ana'intacaso marë'. Ina nohuanton,

isoro'paquë nani ma'sha onpocaiso' ya'huapon. Inapoaton, ana'intërinso' naniarin.

² Co'huara anquëniro'sa' pa'shatërasoihuë', inápaquë panca sono' niantarahuë. Isihuico pochin niponahuë', huënaratarin. Pën pochin ya'norin. Sono yonsanquë na'a piyapi'sa' quënanahuë, ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' minsëpisopita. Isoro'paquë ya'huapona', co mamanshinën moshapihuë'. Co marcanën niacotopi-huë'. Parisitaponaraihuë': "Yosëichin imarai," ta'tona', imamiatopi. Iporaso' Yosë'pa' ya'huatona', noya ya'huërapí. Arparo'sa' Yosëri quëtërin pi'niatona' cantacaso marë'. ³ Iráca Moisésë Yosëichin natëton, inimi-conënpita minsërahuaton, cantarín. Inapochachin isopitanta' cantarapi. Carniroa'hua cantarinsonta' cantarapi.

"¡Ma noyanquëncha, Sinioro, quëmaso paya! Ya'ipi nanitapan. Ma noyacha catahuancoi paya. Chiníquën nanantaton, noya ninan. Noya hua'anëntaton, no'tëquën ana'intëran. Co onporonta' nonpinanhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' natëinënuquën.

⁴ Ya'ipiya Sinioro të'huachinënuquën. Ya'ipiya yonqui'inënuquën. Quëmasáchin nóyanquën. A'na tahuëri no'tëquën oshahuano'sa' ana'intaran ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', chinotarinënuquën," topi cantatona'.

⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin, ni'nahuë. Acoana Yosë caposonën ya'huërinquë chachin quënanahuë. ⁶ Canchisë anquëniro'sa' ina quëran pipiapi. Huiríchin huiríchin a'mopi. Të'tëtënuquë oro pochin nininquë nitonpopi. Piyapi'sa' oshahuanpi ni'ton, Yosëri a'paarin nisha nisha aparisitacaso marë'. ⁷ Ina marë' canchisë minëro'sa pochin nininso' ya'huërin, oro quëran nipsisó'. A'nara' ma'sha pochin nininso' minëro'sa' masahuaton, anquëniro'sa' quëtërin. "Paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. A'naya a'naya të'yanantohuatama', Yosëri chiníquën ana'intarin huachi," ta'ton, a'naya a'naya quëtërin. Yosëso' co onporonta' chimianinhuë', ni'sárinpoa'. ⁸ Noya noya ni'ton, ya'ipi nanitapan. Ina të'huatacasiso marë' conai pochin nininso' tomontarin. Ya'ipi Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' yanquëëtërin. Co insonta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Nani piyapi'sa' ana'intohuachina, naporo huarë' noya ya'coantapi.

Minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantopiso'

16 Naporo' chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso quëran chiníquën noninso' natanahuë.

—Piyapi'sa' ya'huërinquë paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. Të'yanantohuatama', parisitapi. Pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën no'huiton, ana'intarin, itërin anquëniro'sa'.

² Ina natanahuaton, a'nara' pa'nin. Isoro'pa' nocorahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantërin. Të'yanantohuachina, na'a piyapi'sa' panca ta'tarapi. Sëncopi pochin pipitëra'piapona'. Co noyatochináchinhuë' nisapi. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imapisopita parisitapi. Marcanën niacotopi ni'ton, Yosë no-

huanton, ta'taráchin nisapi. Mamanshinënta' moshapi ni'ton, parisitápona'. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoton, a'notërinco, ni'nahuë.

³Ina quëran a'na anquëninta' paaton, minëquë ya'huërinso' marëquë të'yaitarin. Inaquë të'yaito-huachina, huënai' taranarin. Chimipi huënaïnën pochin anën nisarin. Napoaton ya'ipi marëquë ya'huërinso' paati.

⁴Ina piquëran a'na anquëninta' pa'nin. Minëquë ya'huërinso' iro'saquë të'yaito-huachina, inapitanta' huënai' taranarin. Tëquëin, i'sharo'sa', inapita napoapi.

⁵Napohuachina, anquëni ii' a'pairinsoari Yosë nontaton tapon:

"No'tëquën Siniro ana'intaran. Iráca quëra huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Noyasáchin ninan.

⁶Na'a imarinënsopita tëpapi. Noya pënëntopirinahuë', tëpapi ni'ton, i'huërëtatón, ana'intaran. Iiro'sa' huënai' atarantëran ni'ton, ina tëranta' o'ocaiso' ya'huërin. No'tëquën ana'intaran," itërin.

⁷Artaro quëraonta' noninso' natanahuë: "Tëhuënchachin Siniro quëmasáchin ya'ipi hua'anëntëran. Chini chiniquën nanantaton, no'tëquën nonan. No'tëquën ana'intaran," ténin.

⁸Ina quëran a'na anquëninta' pa'nin ana'intacaso marë'. Minëquë ya'huërinso' pi'iquë të'yanantohuachina, pi'i chini chiniquën pi'catarin. Pën pochin pi'cataton, piyapi'sa' chiniquën aparitarin. ⁹Panca huëyaponaraihuë, co nirotapihuë'. Yosë no'huitona', pinosapi: "Sopai pochin cancantaton, aparitarinpoa' ni'sora," tosapi. Parisitaponaraihuë', co nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'. Co Yosë yayonquiapihuë'.

¹⁰Nani catapini anquëniro'sari ana'intapona' pa'pi. Ina quëran a'nanta' ma'sha marë pipirinsos' ya'huërinquë pa'nin. Hua'anëntacaso' shiranënuquë chachin paaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Të'yanantohuachina, ya'ipiya tashiarin. Piyapi'sa' chiniquën parisitaton', tarëtapí. ¹¹Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhüë', piyapi'sari ta'taráchin nicatona', no'huipi. "Pa'pi co noyahuë' ni'ton, aparitarinpoa'," topi pinotona'. Co naporo tëranta' oshanëna' yaa'poapihuë'.

¹²Ina quëran a'na anquëninta' pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' panca i'quë të'yaitërin, Iyopiratisii' itopiquë. Inaquë të'yaito-huachina, pancai' niponahuë', huinquintomaton, yaniromarin. Copirnoros' noya pëntonacaiso marë' yaniromarin. Pi'i pipirin parti quëran huë'sapi quira nicacaiso marë'.

¹³Ina quëran panca ya'huan pochin nininso' ni-antarahuë. Ma'sha marë quëran pipirinsos', nonpin nanan pënëntona'pi, inapitanta' niantarahuë. Cara chachin nanamëna quëran cara sopairo'sa' pipipi, inpo pochin ya'nopiso'. ¹⁴Sopairo'sa' ni'ton, nani ma'sha nanitapapi. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sari natëcaiso marë'. Nonpintatona', napoapi. Nisha nisha copirnoros' camaira'pia'pona' quira nicacaiso marë'. Ana'intacaso' tahuëri nani ya'caritëriarin ni'ton, niyontona'pona'. "Canpoari Yosë minsëahua'," ta'tona', napoapona'. ¹⁵Nani Quisoso sha'huitërinpoa': "Ni'co', iyaro'sa'. A'nanaya o'mantararahuë. Ihuatë pochin

nicato, co nitotasënuquëmahüë', o'mantararahuë ni'ton, nani tahuëri ninaco. Noya ninahuatamaco, noya cancantarama'. Yosë noya ni'sarinquëma'. Noyápiachin a'morëso pochin noyasáchin nico'. Ina quëran o'mantahuato, co tapanapomahuë'. Noya cancantarama'," itërinpoa'. ¹⁶Ana'intacaso' tahuëri ya'caritohuachin, na'a copirnoros' ayontonapi quira nicacaiso marë'. Armaquitono itopiquë niyontona'pi. Cotio nananquë napopiso'.

¹⁷A'na'ichin anquëni pahuanarin pacacaso'. Ina pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Ihuantquë të'yanantohuachina, inápaquë Yosë chinotopiso pëi quëran chiniquën nonin. Hua'anëntërinso shiranën quëran "inani huachi!" tosarín.

¹⁸Napohuachina, o'coritarin. Huirá pochin chiniquën ténëntarin. Naporo' panca ocohua pa'sarin. Iráca quëran huarë' co onporonta' ina pochin pa'chininhüë' niponahuë', napoarin. ¹⁹Co Yosë natëpisopitahuë' ya'huëpíquë nocharotarin. Panca ninano' niponahuë', huëncharoaton, cararo'të huarë' niacoarin. Nisha nisha ninanoro'saquë ta'huantapi. Co Yosëri nani-antërinhuë' ana'intacaso'. Papironiaquë na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, ana'intërin. Inapochachin a'na tahuëri chiniquën no'huiton, ata'huantarin. ²⁰Naporo' motopiro'sa', so'tono'sa', inapita co huachi ya'huaponahuë'. ²¹Inápa quëran ocai' anotapon. Panca masho ni'ton, quëquën. Catapini shonca quiro pochin quë'ninso'. Na'a anotohuachin, piyapi'sa' chiniquën parisitapi. Napoaton Yosë chiniquën no'huitona', pinosapi huachi.

Monshihuana'pi pochin nininso'

17 Ina quëran a'na anquëni minë' së'quëna'pi nininso' huëcapairahuatonco, itërinco: "Huëquë' pa'a piyapi'sa' ana'intacaso' ya'huërinso' a'nochinquën. Pasëquë a'na sanapi panca iiro'sa' aipi huënsëárin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Monshihuana'pi pochin piyapi'sa' anishacancantërin. ²Ya'ipi copirnoros' ina natëtona', co noyahuë' nisapi. Monshihuaninso pochin cancantatona', Yosë niantapí. Piyapinënpitanta' ina imatona', co noyahuë' nicacaisoáchin yonquiapi," itërinco.

³Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahuë. Ispirito Santo nohuanton, co piyapi ya'huërinquëhuë' quëparinco. Inaquë co noyahuë' sanapi ni'nahuë. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' quënanahuë. Iporaso' quëhuanën ya'norin. Canchisë mototahuaton, shonca pomon ya'huëtërin. Nisha nisha nininën ya'huëtërin, Yosë pinorinsos'. Ya'ipi nonënuquë ninshitëra'piarin. Ina aipi sanapi huënsëárin. ⁴Inaso' noyápiachin a'moponahuë', co noyahuë' cancantërin. A'morinsos' pa'ton ninin. Quëhuashin, quëhuanën, inapita a'morin. Naporahuaton, oro, na'pia'huaya pa'ton nininsopita, inapita pë'tënin. Monshihuana'pi pochin nitaparin. Minë oro quëran nininso' së'quërin. Inaquë taparo' nininsoráchin ya'huërin. O'shitërinso pochin na'a piyapi'sa' anishacancantërin. Ano'pirin, amonshi-

huanin, napotërin ⁵ Nininën pochin nininso' të'inquë ninshitopi. Ninshitopirinahuë', ma'ta' tapon naporinso' co piyapi'sa' nitotopihuë'.

ISO SANAPISO' PAPIRONIAQUË YA'HUËPISOPITA POCHIN CANTËRIN. PA'PI MONSHIHUANTË' NI'TON, INA A'CHININ QUËRAN MONSHIHUANPI. NISHA NISHA CO NOYAHUË' YON-QUIPI

topi, ninshitatona'. ⁶ Tëhuëenchachin ina sanapi pa'pi co noyahuë' cancantërin. Quisoso imapisopita co quë'yarinhuë'. "Quisoso imarai," topachinara, atëpatërin. Notohuaro' atëpatahuaton, no'pirinso pochin pa'yatërin. Ina nicato, panca pa'yanahuë'.

Ina quëran anquëni itërinco: ⁷ "¿Onpoatonta' pa'yananso'? Carinquën anitochinquën. Sanapi, ma'sha ina aipi huënsërinso' inapita ma'sona tapon naporinso' a'chinchinquën nitotëquë'. Ina ma'shaso' canchisë mototahuaton, shonca pomonën ya'huëtërin. ⁸ Iráca isoro'paquë ya'huërin. Iporaso' co ya'huërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'noantarin. Acoporo' quëran huëantarin. Ayaro' tahuëri nanihuachin, parisitopiquë pa'sarin. Nipirinhuë', co'huara pa'shátëraso-huë', a'nanaya ya'noantahuaton, piyapi'sa' a'payanarin. Co Quisoso imapihuë' ni'ton, pa'yanapi. Quisoso imapi naporini, iráca quëran huarë' nininën'pita nampirin quiricaquë ninshichitonhuë'.

⁹ No'tëquën yonquiamaquë huarë' ma'sona tapon naporinso' nitotarama'. Ma'sha canchisë motohuaninso', canchisë motopi tapon naporin. Ina aipi sanapi huënsërinso'. Naporahuaton, canchisë copirnoros'a' ayonquirinpoa'. ¹⁰ A'natërápo nani iráca hua'anëntëra'piapirinahuë', chimina'piapi. Iporaso' a'nari hua'anëntantarin. A'naíchin pahuanarin ya'ipiro'pa' hua'anëntacaso'. A'na tahuëri ya'noarin. Nipirinhuë', co hua'qui' hua'anëntapionhuë'. ¹¹ Ina piquëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsoari hua'anëntapion. Nani canchisë copirnoros'a' ayaponahuë', inapita pochin nicaton, hua'anëntapirinhuë', a'na tahuëri Yosëri ocoiarin. Ocoirahuaton, parisitopiquë a'pararin.

¹² Shonca pomontërinso pochin shonca copirnoros'a' ya'huapona'. Inapitaso' co hua'anëncatërapihuë'. Tahuëri nanihuachin, nisha nisha piyapi'sa' hua'anëntapona'. Naporo chachin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' hua'anëntapion. Napoapionahuë', co hua'qui hua'anëntapionhuë'. ¹³ Shonca copirnoros'aso' napopianachin yonquiatona', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' natëpona'. Piyapinënpitanta' camaiapona' ina natëcaiso marë'. ¹⁴ Inapitaso' Carniroa'hua yaminsëatona', quira nisapirinahuë', co nanitapionhuë' minsëcaiso'. Inari minsëapion. Inaso' Quisocristo chachin. Chini chiniquën nanantarin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin. Inasáchin natëcaso' ya'huërin. Piyapinënpitari imasapi. Yosëri huayonin ni'ton, natëmiatapi," itërinco anquëni.

¹⁵ Ina quëran a'chintaantarinco.

—Panca iro'santa' ni'nan, ina aipi sanapi huënsërinso'. Inanta' a'chinchinquën nitotëquë'. Inapochachin a'na tahuëri nisha nisha piyapi'sa' ya'huapona', nisha nisha nananquë nonpisopita. Hua'huayatërahuë'

ya'huapona'. Nisha nisha copirnoros'a' hua'anëntërinso-pita. ¹⁶ Oshaquëran shonca copirnoros'a', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso', inapita co huachi sanapi nohuantapionhuë'. No'huirahuatona', masapi. Masahuatona', ai'nanpiratapi. Chiniquën aparisitatona', tëparapi. Ina quëran ahuiquitapi. ¹⁷ Yosë nohuanton, copirnoros'a' yonquiyapi ma'sha të'huatoro' nininso' natëcaiso marë'. Napopianachin yonquiatona', co noya sanapihuë' nininso' ata'huantapi. Yosë nohuantërinso chachin nisapi. ¹⁸ Sanapi panca iiro'sa' aipi huënsërinso pochin panca ninano' ya'huapona'. Ya'huëhuano'sa' pa'pi co noyahuë' cancantapi. Na'a piyapi'sa', copirnoros'a', inapita anishacancantapona' ma'sharáchin yonquicaiso marë'. Yosë a'pocaiso marë' yanonpintapi. Nonpin-tápirinahuë', Yosë nohuanton, ata'huantapi anta'.

Papironia ta'huantërinso'

18 Ina quëran a'na anquëninata' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë', chiniquën nanantërinso'. Huënaráchin ni'ton, isoro'pa' a'pintërin. ² O'marahuatona', chiniquën nonin.

"Nani huachi Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Inaquë nisha nisha sopairo'sa' ya'huapona'. Nisha nisha chanaro' ca'tërosanta' inaquë pa'sapi.

³ Papironiaros'ari notohuaro' piyapi'sa' anishacancantopi. Ina pochin cancantatona', copirnoros'a', piyapinënpita, inapita co noyahuë' nisapi. Monshihuaninso pochin nicatona', Yosë naniantopi. Ma'huano'santa' inaquë pa'anatona', nani ma'sha canapirinahuë'," tënin anquëni.

⁴ Ina topachina, inápa quëran a'nari itërin:

—Ya'ipi imaramasopita pënënananquëma', natanco. Ni'cona papironiaros'a' anishacancantochinëncuëma'. Ina quëran pipiramaso pochin nicatoma', ama inapita pochin cancantocosohuë'. Co noyahuë' nipatama', Yosë ana'intarinquëma' canpitanta'. ⁵ Na'con oshahuanpi ni'ton, co Yosëri naniantarinhuë' ana'intacaso'. ⁶ A'napita aparisitopi ni'ton, no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin. Na'con na'con i'huëretacaso' ya'huërin. Pa'pi co noyahuë' nipi. ⁷ Pita nicacaisoáchin cancantopi. Ma'sharáchin yonquiatona', a'napita nocanpi ni'ton, Yosëri aparisichin. Iporaso' cancanëna quëran yonquirapi. "Quiyaso' nóya ya'huërai. Hua'an pochin nicatoi, co manta' pahuantërincoihuë'. Co quëyeron pochincoihuë'. Co onporonta' sëtaraihuë'," topirinahuë'. ⁸ A'nanaya Yosëri ana'intarin huachi. Na'a piyapi'sa' caniopona', sëtapona', tanarotapona', napoapona'. Yosëri chini chiniquën nanantaton, ana'intarin. Ahuiquitarin.

⁹ Nisha nisha copirnoros'santa' anishacancantërinso-pita sëtapona'. Huiquitërinso' nicatona', na'nëpona'. Yosëri ana'intohuachin, na'nëpona'. ¹⁰ Aquë quëran quënanpachina', pa'pi të'huatapi.

"¡Ma'huantacha ninin paya! Papironia panca ninano' niponahuë', a'naroáchin ata'huantopi. Yosëri ana'intërin," tosapí.

¹¹ Ma'sha pa'ana'piro'santa' sêtatona', na'nêpona'. Nani ma'sha pa'anacaso marê' ya'huêtopirinahuê', co huachi insoari têranta' pa'antaponhuê'. ¹² Notohuaro' oro, prata, na'pira'huaya pa'ton nininsopita, morin, sita, caninê'mêtê', quêhuanê'mêtê', inapita ya'huêtopirinahuê', co incari têranta' pa'antarinhue huachi. Nisha nisha pimonontêro'sa', huiripomon quêran ma'sha nipisopita, nontêro'sa' pa'ton nininsopita quêran ma'sha nipiso', sha'pihua'na, hua'namia, huirina'pi, ina quêranpita ma'sha nipiso ya'huêrin. ¹³ Nisha nisha pimoanacaso marênta' ya'huêrin. Canina, nisha nisha coshoro' apimotacaso' nininsopita, yonarin pochin pimóchin nininso', pimo yaqui', pimo hua'sai', huino, toma', arina, trico, inapita ya'huêrin. Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', cahuarioro'sa', toronano'sa', inapitanta' ya'huêrin. Piyapiro'santa' pa'anapi asacatacaiso marê'. Piyapi chachin nipirinhuê', ma'shoro'sa' pochin ya-pa'anpi. Notohuaro' ma'sha ya'huêpirinhue', co huachi pa'anapihuê'. ¹⁴ Ya'huêhuano'sa' itapona':

"Huayoro'sa' nayaramaso' capa ninin. Na'a ma'sha ya'huêtopirinênquêmahuê', capa nisarín. Co huachi noya ya'huapomahuê'," tosapi.

¹⁵ Ma'sha pa'ana'piro'sa' na'con canapirinahuê', sê-tapi huachi. Tê'huatatona', aquê quêran notêrapi. Na'nêpona pochin ¹⁶ itapona':

"¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' niponahuê', ta'huantêrin. Sanapi noyápiachin a'morinso pochin nipirinhuê', co huachi ya'huêrinhuê'. Morin, caninê'mêtê', quêhuanê'mêtê', inapita a'mosahuaton, oro, na'pira'huaya pa'ton nininso', inapita pè'pèpirinhue',

¹⁷ a'naroáchin ma'shanênpitare chachin ta'huantêrin huachi," tosapi.

Nanchahuano'santa' marê pa'tatona', na'a ma'sha aquê quêran quêpirinhue'. Inapoatona', na'con canapirinahuê', co huachi pa'sapihuê'. Piyapinênpitanta' inaquê sacatatona', canapirinahuê', co huachi canapihuê'. Inapitanta' aquê quêran ni'sapi. ¹⁸ Pêiro'sa' huiquitohuachina', panca conaitarinso' quênanapi. Quênanpachina', pa'yanapi. "Co onporonta' a'na ninano' iso pochin ni'chinêhuahuê'. Ma notohuaro' ma'shanênpita ya'huêtopirinahuê', ta'huantopi," tosapi.

¹⁹ Chiníquên sêtatona', mo'shiquê nipashimototapi. Iráca sêtohuachinara, inachintopiso'. Na'nêpona pochin itapona':

"¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' nipirinhuê', ayarin. Marê nancaquê pa'tohuatêira, na'a ma'sha pa'anatoi, quênai. Pa'anpatêira, na'con canapiraihuê', a'naromaráchin ma'shanênpitare chachin ta'huantêrin huachi," tosapi.

²⁰ Ya'ipi inápaquê ya'huêramasopitaso nipirinhuê', ama ina marê' sêtocosohue'. Imarama' ni'ton, noya cancantoco'. Aparisitopirinênquêmahuê', nani Yosêri ana'intêrin huachi. Ina marê' Quisoso ca'taninsopita, pênêntona'piro'sa', inapitanta' noya cancanchina'.

²¹ Ina quêran hua'narêso pochin niantarahuê. A'na anquêninta' ya'noantarin, chiníquên nanantêrinso'. Pancara'pi masahuaton, marêquê têtêyitêrin.

"Pancara'pi têtêyitêrahueso pochachin Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuê', ta'huantarin. Yosêri chiníquên ana'intarin. Co huachi ya'huaponhuê'.

²² Iráca na'a arparo'sa' pi'nipi. Pirinano'sa', tron-pitaro'sa', inapitanta' pihuipirinahuê', iporaso' co huachi mosica natanapihuê'. Co huachi sacatoro'sa' inaquê sacatapihuê'. Co huachi coshoro' nipiso' natanapihuê'.

²³ Co huachi nanpara i'chinpiapihuê'. Co huachi inaquê sa'asapihuê'. Iráca notohuaro' ma'sha pa'ana'piro'sa' inaquê ya'huatona', na'con canapirinahuê', noyá ta'huantapi. Na'con pênôtatona', nisha nisha piyapi'sa' isoro'paquê anishacancantopirinahuê', Yosêri ana'intarin huachi," ténin.

²⁴ Iráca quêran huarê' inaquê Yosê imapisopita, pênêntona'piro'sa', inapita têtêpapi. Ina marê anta' chiníquên ana'intarin huachi.

19 Ina quêran notohuaro' inápaquê ya'huêpisopita nonsapi natanahuê. Capa cancantatona', chiníquên nonsapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosêso piyapi'sa' nicha'êrin paya! Chini chiníquên nanantarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'.

² Co topinan quêran ana'intêrinhuê'. Ya'ipiya no'têquên ana'intêrin. Monshihuana'pi pochin nininso' nani ana'intêrin. Inaso' notohuaro' piyapi'sa' anishacancantêrin. Imapisopita têtêpapi ni'ton, i'huêrêtêrin," topi.

³ Ina quêran itantapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosêso paya! Co noyahuê' nipisopita ana'intêrin ni'ton, huiquitapi. Pên co onporonta' tacopiarinhue'. Conainta' tomontápon," tosapi.

⁴ Napohuachinara, cato shonca catapini ansiano'sa', catapini ma'shoro'sa' pochin nininsopita, inapitanta' isonahuatona', Yosê chinotapi: "¡Naporinchi paya! ¡Ma noyacha Tata Yosêso paya! Shiranênquê huênsêaton, ya'ipiya hua'anêntarin," tosapi. ⁵ Ina quêran Yosê shiranên quêran noninso' natanahuê.

"Ya'ipi Yosê imaramasopita ina chinotoco'. Hua'ano'sanquêmahuê nipon, piyapinênpitanquêmahuê nipon, inasáchin yonquico'. Ina nóya nicatora' natêrama' ni'ton, 'Ma noyanquêncha, Sinioro, quêmaso paya,' itoco'," ténin.

Carniroa'hua sa'acaso' pita nisarínso'

⁶ Ina quêran hua'huayátêrahue piyapi'sa' nonsapiso' natanahuê. Panca so'pora pochin ténêntarin. Chiníquên huira ahuêtêrinso pochin natanahuê.

"Ma noyacha Tata Yosêso paya. Chini chiníquên nanantaton, ya'ipiya hua'anêntarin.

⁷ Huêco' capa cancantahua'. Noya cancantahua'. Inasáchin noya noya ni'ton, natêahua'. Nani ora nanirin Carniroa'hua sa'arinso pochin nicacaso'. Imapisopitarê' ya'huêmiatarin. Ni'co'. Sanapi ya-

so'yahuachina, noyápiachin nitaparin. Inapochachin imapisopita nitapacancanpi.

⁸ Huiríchin a'morëso pochin Yosëri noyápiachin cancan quëtërin. Tëhuëchachin inari catahuarin noya nicacaiso marë'," tosapi.

⁹ Ina quëran anquëni sha'huitërinco ninshita'huaso marë': "Carniroa'hua sa'acaso' pita nininguë përapachinquëma', nóya cancantarama'," itërinco. Ina quëran itaantarínco: "Yosë chachin no'tëquën sha'huitërinquën ni'ton, ina ninshitëquë'," itërinco.

¹⁰ Naporo' isonahuato, yachinotopirahuë'. "Ama chinotocosohuë'. Caso' anquënico. Co Yosëcohuë'. Canpita pochachin canta' Yosë natërahuë. Quisoso nanamën imarama' ni'ton, Yosëíchin yonquiquë'," itërinco.

Quisoso nanamënáchin a'chinpatëhua', no'tëquën pënëntarëhua'.

Quisoso canatërinso'

¹¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Pi'iro'të' ni'soatohuachina, huiri cahuario quënantarahuë. Ina aipi quëmapi huënsëarin.

No'tëquën nona'pi itërehuaso'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachinpoa', co onporonta' nonpintarinpoahuë'. No'tëquën hua'anëntarin. Quira nicaton, inimicoro'sa' minsëarin. ¹² Ya'pirin pën nënërinso pochin huënaratarin. Na'a yancotëro'sa' oro quëran nininso' yancorin. Inaquë a'na nininëonta' ninshitërin, inaora nitotërinso'. ¹³ A'morinso' huënaiquë a'shitërin. Inaso' Yosë nanamën chachin ninin. ¹⁴ Notohuaro' inápaquë ya'huëinsopitari imasapi, huiríchin a'mopiso'. Inapitanta' huiri cahuarioro'sa' aipi huënsëatona', sontaro'sa' pochin pa'sapi. ¹⁵ Quëmapi quëchitërinso' nanamën quëran sahuëni pochin nininso' ya'huëtërin. Chiniquën nanantaton, nanamën quëran chachin inimiconënpita minsëarin. Noninso' sahuëni pochin nicaton, topinan noncharapirinhüë', co noyahuë' nipisopita minsëarin. Piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin. Yosëri no'huirin ni'ton, oparo'sa' to'poirëso pochin osahuano'sa' chiniquën ana'intarin. ¹⁶ Aipi a'morinsoquë nani ninshitërin:

*ISO QUËMAPI CHINI CHINÍQUËN NANANTATON, YA'IPI
COPIRNORO'SANTA', HUA'ANËNTARIN. INASÁCHIN NATËCASO'
YA'HUËRIN*

tënin. Tonamënuquënta' ina chachin ninshitërin.

¹⁷ Ina quëran a'na anquëninta' quënantarahuë. Inápaquë pi'i a'pininquë huanirahuaton, soporo'sa' përsarin. Ya'ipi chanaro' ca'tëro'sa' chiniquën përsarin.

—Huëco' Yosëri ata'huantarinsopita ca'quico'. ¹⁸ Na'a piyapi'sa' chiminapona'. Copirnoros'a', capitano'sa', chiniquën nanantopisopita, inapita chiminapona'. Cahuarionënpitarë chachin ta'huantapona'.

Hua'ano'sa' piyapinënpitarë chachin co Yosë imapihuë' ni'ton, ta'huantapi. Ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', inapitanta co cha'ësapihuë', tënin anquëni.

¹⁹ Ina quëran ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' quënantarahuë. Na'a copirnoros'a' sontaro'sanënpitarë

chachin niyontonapi. Huiri cahuario aipi huënsërinso' minsëcaiso marë' quira nisapi. Piyapinënpitanta' yaminsëpirinahuë'. ²⁰ Quira nipachinara, huiri cahuario aipi huënsërinsoari canarin. Canarahuaton, ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' masarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta', masarin. Inaso', sacai' nininso' nicaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintërin ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imacaiso marë'. Marcanën niacotahuatona', mamanshinën moshapirinhüë', minsëarin huachi. Minsërahuaton, cato chachin masahuaton, ana'intomiatarin. Nanpirapirinhüë', parisitopiquë të'yatarin huachi. Inaquë panca sono sha'pimo'shirë chachin pën tënëntápon. Co onporonta' pipiapihuë'.

²¹ Inapita imapisopitanta' ata'huantarín. Inaora nanamën quëran ya'ipiya ata'huantarín. Chiminpachina', chanaro' ca'tëro'sari huëcatona', natëaquë huarë' noshinëna' ca'sapi.

Huaranca pi'ipi nininso'

²⁰ Ina quëran a'na anquëninta' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë. Panca catina, niahui, inapita së'quërin. Niahuiso' sopairo'sa' oncorapirínso' parti i'soacaso marë' së'quërin. ² O'marahuaton, panca ya'huan pochin nininso' masarin. Sopai chachin inaso'. Iráca quëran huarë' piyapi nonpintërin, Satanasë itopiso'. Ina masahuaton, catinaquë tonporin. Huaranca pi'ipinta' nipirinhüë' co ni'quiritarinhüë'. ³ Tonporahuaton, nanin acoporo' nininguë të'yatarin. Nani të'yatahuaton, oncorapiarin. Oncorapirahuaton, noyá pa'pirapitarin ama pipicaso marëhuë'. Huaranca pi'ipi co nanitarinhüë' piyapi'sa' nonpintacaso'. Ina quëran ocoiantapirinhüë', co hua'qui quëranhuë' Yosëri ana'intomiatarin.

⁴ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Na'a piyapi'sa' quënanahuë. Yosëri nani acorin coisë pochin nicacaiso marë'. A'napitanta' ni'nahuë. Isoro'paquë ya'huapona', Quisosoíchin imapi. Yosë nanamën a'chinpi ni'ton, tēpapi. Co ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' chinotopihuë'. Co nonanpiso' moshapihuë'. Co marcanën niacotopihuë'. "Quisosoíchin imarai," topachinara, nishitëconotëra'piapi. Inapotopirinhüë', Quisosori ananpitaantarahuaton, ichihua'anëntarin. Huaranca pi'ipi hua'anëntapi. ⁵ Inapita'ton ananpitaantarín. Ina quëran nani huaranca pi'ipi nanihuachin, a'napita chiminpisopita ananpitaantarín ana'intacaso marë'. ⁶ Quisoso imarëhuasopita'ton ananpitaantarínpoa'. Noya nicatëhua', nóya cancantarihua'. Co onporonta' chiminarihuahuë'. Iráca corto hua'ano'sa' ya'huërin Yosë chinotacaiso marë'. A'na tahuëriso nipirinhüë', Quisoso imarëhuasopita noya noya chinotarihua'. Huaranca pi'ipi inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'.

Sopai hua'an ana'intomiatërinso'

⁷ Nani huaranca pi'ipi nanihuachin, sopai ocoiantarin. ⁸ Ocoiantahuachin, isoro'paquë huënantarin nisha nisha piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ya'ipi

parti paaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin, Coco, Macoco inapita itopiso'. Inotë pochin co pichicasohuë'. Sopairi nonpintërin ni'ton, niyontonapi quira nicacaiso marë'. ⁹ Nisha nisha parti quëran niyontonahuatona', Yosë piyapinënpita ya'huëpiquë huë'sapi. Huë'sahuatona', ninanonën tancapitapi. Imapisopita yatëpapirinahuë', Yosëri nosoroaton, inápa quëran panca pën a'paimarin. Anotohuachin, no'huipisopita ahuiquitarin. Ya'ipimiáchin ta'huantapi. Yosë imapisopitaíchin cha'ësapi. ¹⁰ Ina quëran sopai ana'intomiatarin. Hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin ni'ton, Yosëri ana'intarin. Panca sono sha'pimo'shirë chachin pën orotërinquë të'yatarin. Co onporonta' pipiarinhuë'. Inaquë ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' parisitarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta' inaquë chachin parisitarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin chiniquën parisitapi. Co onporonta' sanoarinhuë'. Co onporonta' pipiapihuë'.

Ayaro' tahuëri ana'intërinso'

¹¹ Ina quëran panca hua'anëntacaso' shira quënanahuë, huiríchin nininso'. Inaquë Yosë huënsëaton, piyapi'sa' ana'intarin. Chini chiniquën nanantarin ni'ton, isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantopi. Capa nisarin. ¹² Ayaro' tahuëri nani nanirin ni'ton, ya'ipi chiminpisopita inatohua' huaniápona'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita ya'ipiya inaquë pa'sapi. Yosëri ana'ntacaso marë' ayontonarin. Naporo' quiricaros'a' inápaquë ninshitërinso' a'naya a'naya oniriarin. A'naso' nanpirin quirica itopiso'. Inaquë Yosë imapisopita nininënpita nani ninshitopi. A'na quiricanta' ya'huërin. Inaquë ya'ipi ninëhuasopita ninshitërinpoa'. Noya ninëhuasopita, co noyahuë' ninëhuasopita, ya'ipiya nani ninshitërinpoa'. Ina nontaton, Yosëri ana'intarin. ¹³ Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri nontarin. Pa'itatona', marëquë chimiitopi quëran huarë' ananpitaantarin no'tëquën ana'intacaso marë'. Insëquëso tëranta' chiminpisopita ya'ipiya ya'norapi. A'naya a'nayanpoa' nontarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', no'tëquën ana'intarinpoa'. ¹⁴ Chimirin, chiminpisopita ya'huëpiquë, inapita panca sono pën orotárinquë të'yatapi. Inaquë parisitomi-atápona'. ¹⁵ Co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huëhuachinahuë' inaquë chachin a'pararin.

Nasharo'pa' nininso'

21 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Nasharo'pa', nasha pi'iro'të', inapita quënanahuë. Yosë nohuanton, isoro'pa' ta'huantapon. Pi'iro'tënta' ta'huantapon. Marënta' co huachi ya'huaponhuë'. Ya'ipiya nasha nisarin. ² Ina quëran noyápiachin ninano' inápa quëran o'mararin ni'nahuë. Yosë ya'huërin quëran o'mararin. Quirosarin pochin niponahuë', noya noya ninin. Noyápiachin ya'norin. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin ninin. Nasha Quirosarin itopiso'. ³ Inápa quëran chiniquën noninso' natanahuë.

—Iporaso huachi, Yosë piyapinënpitarë chachin ya'huërarin. Co onporonta' patarinhuë'. Inapitarë' ya'huëmiatarin. ⁴ Yosëri chachin na'nëi' amirayatarin. Co huachi chiminaponahuë'. Co huachi sëtaponahuë'. Co huachi na'nëponahuë'. Co pi'pisha tëranta' iquitaponahuë'. Iráca na'con parisitopirinahuë', co huachi ina pochin ya'huaponahuë'. Noya noya ya'huapona', ténin.

⁵ Ina quëran Yosë hua'anëntacaso' shiranënuë huënsëaton, itërinco:

—Ni'quë'. Ya'ipiya anoyatarahuë. Nashasáchin acoarahuë. No'tëquën nontëranquën ni'ton, ninshitëquë'. Ya'ipiya natëtacaiso' ya'huërin, itërinco.

⁶ Ina quëran itantarinco:

—Nani ya'ipiya anoyatërahüë. Ca'ton ya'huërahüë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahüë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharos'a' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huárahüë. Co onporonta' ta'huantarahüë'. Napoaton nontoco catahuainquëma'. Ni'quë'. Chiniquën yamorohuatëra, o'orë'. O'opatëra, chiniquën cancantëre'. Inapochachin canta' catahuaranquëma'. Yamororëso pochin cancantohuatama', nanpirin ii' quëchinquëma' noya cancantacamaso marë'. Caora nohuanto, catahuaranquëma'. Insonquëma tëranta' nohuantohuatamaco, huëco' anoyacancanchinquëma'. ⁷ Sopai minsëhuatama', ya'ipi tapatëranquëmasopita quëchinquëma'. Hui'nahuëpita pochin ni'saranquëma'. Casáchin yonquiaramaco. ⁸ A'napitaso nipirinhuë' parisitápona'. Ayaro' tahuëri na'a piyapi'sa' pënuquë pa'sapi. Të'huatona' a'popisopita, co natëpisopitahuë', co natëtochináchinhuë' cancantopisopita, tëpatona'piros'a', monshihuaninsopita, pënotono'sa', mamanshi chinotopisopita, nonpina'piros'a', inapita panca sono sha'pimo'shirë chachin pën tënëntápaquë pa'sapi. Inaquë parisitápona'. Huaranca huaranca pi'ipinta' nipirinhuë', co onporonta' pipiapihuë'.

Ninano' inápa quëran o'mararinso'

⁹ Ina quëran a'nara' anquëni huëcapairinco, ana'ntacaso marë' minë' quëttopiso'. Huë'sahuaton, itërinco: "Huëquë', nasha ninano' a'nochinquën. Inaquë Carniroa'huari huayoninsopita ya'huapona'. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin ninin," itërinco.

¹⁰ Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahüë. Ispirito Santo nohuanton, panca motopi'pa' quëparinco. Inaquë noya ninano' a'notërinco. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina ninanoso' Yosë ya'huërin quëran chachin o'mararin. ¹¹ Yosëso' noya noya ni'ton, ina pochin nica-ton, huënaráchin huënaráchin a'pinin. Na'pia'huaya pa'ton nininso pochin huënaratarin. Caspi itopiso'. Isihuico pochin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantëre'. ¹² Pairatopiso' inápa masho ninin. Shonca cato' ya'coana ya'huëtërin. A'naya a'naya ya'coanaquë a'na anquënniri ni'sarin. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huëpi. Nisha nisha ya'coanaquë nininën nani ninshitopi. A'naya a'naya israiro'sa' huëntonën ninintërinso'.

Shonca cato' ni'ton, ya'ipi ya'coana nanitopi. ¹³ Pi'i pipirinsó' parti quèran pairatopiso' cara ya'coana ya'huètèrin. Pi'i ya'coninsó' partinta' cara chachin ya'huètèrin. Huancana yonsanquèchin inapochachin cara cara ya'huèrin. ¹⁴ Pairatopiso' shonca cato' na'piquè paquèèrin, panca nininsó'. A'naya a'naya na'piquè Quisoso ca'tano'sanènpita nininèna' ninshitopi. Shonca cato' ya'huèrin ni'ton, ya'ipi nanitopi. ¹⁵ Ina ninanosó', pancana. Mitro pochin oro quèran nininsó' anquèni ya'huètèrin a'nicaso marè'. Ina masahuaton, a'nirin. Ninano', pairatopiso', ya'coanaro'sa', inapita a'nirin. ¹⁶ Cato huaranca cato pasa quiromitro naporopitèrinso'. Inapochachin pancanatèrinso' ninin. Inaparinsonta' cato huaranca cato pasa quiromitro inaparin. ¹⁷ Pairatopisonta' a'nirin. Anquèni niponahuè', piyapi'sa' ma'sha a'nipiso pochin a'niton: "Saota shonca a'natèrápo mitro ya'huètèrin," ténin.

¹⁸ Pairaso' na'pi pa'ton ninin quèran nipi. Caspi itopiso'. Ina ninanosó' oro quèransáchin ninin. Oro niponahuè', i'hua i'huanánshin quènantèrè'. ¹⁹ Paira paquèëmarinquè noyápiachin nipi. Nisha nisha na'pi pa'ton nininsopita quèran nipi. Shonca cato' nisha nisha ya'huèrin. Ya'natiirinsoso' caninton, caspi itopi. Ina quèran niantarinsó' caninchin, sapiro itopi. Ina quèran caninton niponahuè', hui'tonchin hui'tonchin ninin, acata itopi. Ina piquèran canora niponahuè', caninton pochin ya'norin, ismirarita itopi. ²⁰ Ina quèran quèhuanèn nisahuaton, pi'pian huiri huiriton hui'shatèrin. Onisi itopi. Ina quèran niantarinsonta' quèhuashin, cornarina itopi. Ina piquèransó' sha'píchin, crisorito itopi. Ina quèran caninton, piriro itopi. Ina quèran niantarinsó' sha'píton, topasio itopi. Ina quèransó' crisoprasa itopi. Inanta' caninton chachin. Ina piquèransó' caninton niponahuè', pi'pisha pi'pisha quèhuanèn ya'huètèrin. Casinto itopi. Ya'nantontarinsoso' caninchin, amatista itopi. Ya'ipi quèran shonca cato' ya'huèrin. ²¹ Ya'coanaro'santa' noyápiachin. A'naya a'naya panca huiri na'pi quèran nipi. Cachinta' oro quèran chachin ninin. Orosachin niponahuè', i'hua i'huanánshin quènantèrè'.

Yosè chachin a'pintarinpoaso'

²² Inaquèso' co Yosè chinotacaso' pèi' ya'huèrinhuè'. Yosè chini chiniquèn nanantèrinso chachin ya'ipi parti ya'huarin. Carniroa'huanta' ya'huarin ni'ton, noya noya chinotarihua'. ²³ Inatohua' pa'patèhua', co huachi pi'i, yoqui, inapita nohuantarihuahuè'. Tata Yosè chachin huènaráchin a'pintarinpoa'. Carniroa'huanta' a'pintarinpoa'. ²⁴ Inaquè nisha nisha piyapinpoo' napopianachin yonquiarihua'. Noya a'pintarinpoa'. Nisha nisha copirnorosanta' isoro'paquè chiniquèn nanantaponaraihuè', naporó' Yoséichin yonquirapi. "Ma noyacha Yosèso' catahuarinpoa paya," tosapi. ²⁵ Inatohua' co huachi tashiarinhuè'. Ya'coanaro'santa' co huachi oncotapihuè'. ²⁶ Naporó' nisha nisha piyapinpoo' noya noya nicatèhua', inaquè ya'huarihua'. "Ma noyacha Yosèso' ni'ton, anoyacantèrinpoa paya," ta'tèhua',

inasáchin yonquiarihua'. ²⁷ Noyasáchin inaquè ya'huapona'. Co manta' osha ya'huèrarinhuè'. Co noyahuè' nipisopitaso', co ya'conaponahuè'. A'naquèn nonpinatona': "Imarai quiyanta'," topirinahuè', co inapitaso' ya'conaponahuè'. Carniroa'hua imarèhuasopitaráchin inaquè ya'huècontarihua'. Nanpirin quiri-caquè nininènpoo' nani ninshitèrinpoa'.

Nanpirin ii'

22 Ina quèran Yosè nohuanton, hua'narèso pochin niantarahuè. Nasha Quirosarin niantahuato, anquèni pancai' a'notèrinco, noyápiachin nininsó'. Inaso', Nanpirin ii' itopiso'. Yosè hua'anèntèrin quèran pipirarin. Inaquè Carniroa'huanta' hua'anèntarin. ² Ninano huancana ii' pa'sarin. Cato yonsan quèran chachin nara papotèrin. Nanpirin nara itopiso'. Nani yoqui nitarin. Shonca catoro' nitaso', pi'ipi naniarin. Monoquèonta' ya'ipi piyapi'sa' noya ya'huècaiso marè' ya'huèrin. Co huachi canioptionahuè'. ³ Inaquè co huachi ana'intinpoaso' ya'huapionhuè'. Tata Yosè Carniroa'huarè chachin hua'anèntarin huachi. Nani tahuèri piyapinènpoo' ina chinotáparihua'. ⁴ Inaquè pa'patèhua', Yosè chachin nirayarihua'. Inasáchin natèarihua'. Ina piyapinènpita nisarihua' ni'ton, nininèn tè'yaquènpooquè acotarinpoa'. ⁵ Co onporonta' tashiaponhuè'. Co huachi pi'i nohuantarihuahuè'. Co nanparin tèranta' nohuantarihuahuè'. Tata Yoséichin a'pintarinpoa'. Ichihua'anèntarinpoa'. Co onporonta' pipiarihuahuè'.

Quisocriso o'mantacaso' tahuèri

⁶ Ina quèran anquèni sha'huitèrinco: "Íráca quèra huarè' Yosè nohuanton, a'naquèn ninopi. Iporaso' anquèninèncó a'paimarinco ninoca'huaso marè'. A'notèranquèn ni'ton, ninshitèran Yosè piyapinènpita nitotacaiso marè'. No'tèn nanan nani sha'huitèranquèn. Ya'ipiya natètacaiso' ya'huèrin. Co hua'qui quèranhuè' ma'sha onpoarin," itèrinco.

⁷ Quisoso chachinta' naporin: "¡Tèhuèchachin co hua'quiya quèranhuè' o'mantararahuè! Nani ma'sha anitotèranquèn ninshitacamaso marè'. Insoquèma tèranta' natèhuatama', noya cancantarama'," itèrinco.

⁸ Caso' Coanshaco nani ma'sha ni'nahuè, natanahuè. Anquèni sha'huitoahuachincora, isonahuè chinota'huaso marè'. ⁹ Yachinotopirahuè', sha'huitèrinco. "Ama chinotocosohuè'. Caso' anquènico. Canpita pochachin canta' Yosè natèrahuè. Íráca quèran huarè' a'naquèn Yosè nanamèn pènèntèrin. Quèmantá' pènèntèran. A'napita iso quirica natanahuatona', natèapi. Ya'ipinpoa' Yosè natèrèhua'. Napoaton inasáchin chinotèquè'," itèrinco.

¹⁰ Ina quèran itantarinco: "Ya'ipi Yosè anitotèrinquènso' nani ninshitèran. Ama topinan ninshitèquèsosohuè'. Ninorinsó' nani naniriarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' nanan a'patèquè' nitochina'. ¹¹ A'naquèn natanaponaraihuè', co natèapihuè'. Co noyahuè' nipisopitaso', aquè aquètè' co noyahuè' nisapi. Co nishinahuèn cancan-

topisopitanta', aquè aquètè' niina'. Noya nipsisopitaso' nipurinhuè', noya noya nisapi. Yoséichin cancantopisopitanta', noya noya imaina', itèrinco.

¹² Ina quèran Quisoso chachin itèrinco: "Tèhuèchachin co hua'quiya quèranhuè' o'mantararahuè. O'mantahuato, ya'ipiya no'tèquèn i'huèrètarahuè. Co noyahuè' nipsisopita ana'antarahuè. Noya nipsisopitaso' acanaarahuè. ¹³ Ca'ton ya'huèrahuè. Co'huara isoro'pa' ya'huèyátèrasohuè', ya'huàrahuè. A'na tahuèrinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuè', caso' ya'huápo. Iráca quèran huarè' ya'huàrahuè. Co onporonta' ta'huantarahuè'," ténin.

¹⁴ Huènnainèn quèran anoyacancantèrinsopita nóya cancantapona'. A'mopiso' pè'sarèso pochin noyápiachin cancantapi. Inapitasáchin nanan ya'huètopi nampirin nara nitèrinso' capatona', nanpimiatacaiso'. Naporahuaton, nasha Quirosarinquè noya ya'conapi.

¹⁵ A'naquènso nipurinhuè', co onporonta' Yosè ya'huèrinquè pa'sapihuè'. Ni'ni pochin cancantopisopita, pènotono'sa', monshihuana'piro'sa', tèpatoro'sa', mamanshi chinotopisopita, inapita aipiran ya'huèmiatapi. A'naquèonta' nonpinápi ni'ton, co nohuantapihuè' no'tèn nanan imacaiso'. Inapitanta' co onporonta' Yosè'pa' pa'sapihuè'.

¹⁶ "Ca Quisosoco anquèninèhuè a'patimaranquèn. Nani nanan sha'huitèrinquèn ya'ipi imarinacosopita nitotacaiso marè'. A'naya a'naya niyontonpiquè a'patèquè' nonchina'. Iráca Tapi ya'huapon, Yosèri

sha'huitèrin: 'A'na tahuèri shiparin nóya nisarin. Ya'ipi piyapi'sa' nicha'èsarin,' itèrin. Ca inaco. Tapi shiinco chachin. Caso' huènio tayora huènaráchin a'pininso pochin a'pintaranquèma'," itèrinco Quisoso.

¹⁷ Ya'ipi Quisoso imarèhuasopita: "O'mantaquè' Sinioro," itèrèhua'. Ispirito Santonta', inachachin ténin. Natanamasopitanta', "O'mantaquè' Sinioro," itoco'. Yamororèso pochin cancantohuatama', huèco' nampirin ii' quèchinquèma'. Achinirinpoaso pochin quètarinquèma' noya cancantacamaso marè'. Co manta' pa'tèrinhuè'.

¹⁸ Nani no'tèquèn ninshitèranquèma'. Ya'ipi ninorinso' no'tèquèn ninshitèranquèma'. Natanpatama', inachachin a'chinacaso' ya'huèrin. Iso nanan apancatohuatama', iso quiricaquè sha'huirinsopita chachin nisha nisha quèran Yosè ana'intarinquèma'. Na'con na'con ana'intarinquèma'. ¹⁹ Iso quirica quèran nani no'tèquèn anitotèranquèma'. A'na nanayan tèranta' apahuantohuatama', co nampirin nara no-huitaramahuè'. Co Yosè ninanonènquè pa'saramahuè'.

²⁰ Quisoso chachin anitotèrinco' ya'ipi ninshitèranquèma'. "Tèhuèchachin co hua'quiya quèranhuè' o'mantararahuè'," ténin. ¡Inapoquè' Sinioro! A'naroáchin o'mantaquè', itèrahuè.

²¹ Sinioro Quisoso noya catahuainquèma'. Ya'ipi imaramasopita nosoroatèinquèma', catahuainquèma'. Nani ninshitèranquèma huachi.

Coansha